Bundel van de Archief - Politieke Maandag (b) van 29 januari 2018

Agenda bijlagen

Agenda 29 januari 2018

Uitslagen Stemming Politieke Maandag 29 januari 2018

Besluitenlijst PM 29 januari getekend

Besluitenlijst (besloten deel) PM 29 januari 2018

1.1 Opening en mededelingen

Bundel moties en amendementen B-PM 29 januari 2018, 14h00

1.2 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling

1.3 Vaststellen van de concept besluitenlijst van de vergadering van 18 december 2017

Getekend raadsbesluit

Besluitenlijst PM 18 december 2017

Raadsvoorstel "Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 18 december 2017"

1.4 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad

Getekend raadsbesluit

Lijst van Ingekomen stukken (12 december t/m 23 januari)

Raadsvoorstel Ingekomen stukken 29 januari 2018

2 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

2.1 Burgerinitiatief t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties

Uitslag stemming voorstel "Burgerinitiatief t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties"

Burgerinitiatief t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties

Mail dhr. T. Boelens "Burgerinitiatief en motieven" d.d. 29-11-17

Raadskamerbrief "Advies inzake Burgerinitiatief t.b.v. wijziging bestemmingsplan Elderveld", d.d. 19 december 2017

Nota van Randvoorwaarden Oostlocaties

Randvoorwaardenkaart

Aangenomen motie "Stedenbouwkundige Invulling Oostlokaties" door de fractie PvdA

Inspreektekst dhr. T. Boelens

Inspreektekst dhr. M. Broeren

Inspreektekst dhr. T. van Werven

Inspreektekst mevr. E. Diender

Behandelresultaat 8 januari 2018, informatieve behandeling

Schriftelijke reactie werkgroep natuurbehoud Elderveld-Zuid, d.d. 09-01-2018

Schriftelijke reactie Quadraam Gelderse Onderwijs Groep, d.d. 11-01-2018

Schriftelijke reactie werkgroep natuurbehoud Elderveld-Zuid, d.d. 11-01-2018

Schriftelijke reactie werkgroep natuurbehoud Elderveld-Zuid, d.d. 16-01-2018

Raadskameradvies "Burgerinitiatief t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 29-01-2018

Aangenomen motie "Oostlocaties groen" (18M01g) van de fracties PvdA, Arnhem Centraal en SP

2.2 Vaststellen bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal

Dossier 575 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Vaststelling BP Winkelcentrum Presikhaaf-aansluiting Lange Wal"

Bijlage 2 - Onderdeel uitmakend van het raadsvoorstel

Samenvatting onderbouwing bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' (bijlage 1 bij dit voorstel)

Zienswijzerapport (bijlage 2 bij dit voorstel)

Bestemmingsplan "Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal"

Verbeelding en tekst

Bijlage 1 - Verkeersonderzoek

Bijlage 2 - Akoestisch onderzoek wegverkeer

Bijlage 3 - Memo luchtkwaliteit Winkelcentrum Presikhaaf, aansluiting Lange Wal

Inspreektekst dhr. M. de Bouter en mevr. G. de Bouter-Heller

Inspreektekst mevr. T. van Heesewijk

Inspreektekst mevr. C. Bloemendaal

Inspreektekst dhr. S. van Oss

Presentatie dhr. B. Derix

Behandelresultaat 8 januari 2018, informatieve & meningsvormende behandeling

Inspreektekst (aanvulling) dhr. M. de Bouter

Raadskameradvies "Vaststellen bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 29-01-2018

Brief De Stoeren Houman "besluitvorming verkeersontsluiting winkelcentrum Presikhaaf", d.d. 27-01-18

Notitie Royal HaskoningDHV aan De Stoere Houtman "Second opiniom verkeersmodel Arnhem Presikhaaf", d.d. 25-09-17.pdf

Aanvulling op notitie Royal HaskoningDHV aan De Stoere Houtman "Second opiniom verkeersmodel Arnhem Presikhaaf", d.d. 26-01-18.pdf

Beantwoording technische vragen Arnhem Centraal d.d. 26-01-2018

verworpen Motie "Een veilige uitrit" (18M02g) van de fractie Arnhem Centraal

2.3 Afdoen motie oplossing Skatehal

Dossier 577 voorblad

Getekend Raadsbesluit

Raadsvoorstel "Afdoen motie oplossing skatehal"

Motie "Oplossing skatehal" d.d. 25 september 2017 van de fracties Arnhem Centraal, VVD, PvdA en Partij voor de Dieren

Behandelresultaat IRM 8 januari 2018

Raadskameradvies "Afdoen motie oplossing Skatehal" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 29-01-2018

Aangenomen Amendement "Oplossing Skatehal" (18A01) van de fracties PvdA, Partij voor de Dieren en Arnhem Centraal

2.4 Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)

Dossier 559 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)"

Bijlage 1 - Schetsontwerpen ontsluitingsvarianten RIN locatie

Bijlage 2 - Kaart met verkeersmaatregelen afwaardering Kemperbergerweg

Bijlage 3 - Adviesmemo wegingsfactoren ontsluitingsvarianten

Bijlage 4 - Onderzoek Verkeersontsluiting RIN-locatie / Sylva's Bos

Bijlage 5 - Raadsbrief uitvoering moties RIN-locatie d.d. 22-04-2014

Bijlage 6 - Overzicht communicatie met omwonenden

Bijlage 7 - Notulen klankbordbijeenkomsten

Bijlage 8 - Petitie bewoners afwaardering Kemperbergerweg d.d. 27-09-2017

Bijlage 9 - Brief bewoners parallelweg Kemperbergerweg d.d. 23-10-2017

Bijlage 10 - Verslag bezoek bewoners parallelweg Kemperbergerweg d.d. 09-11-2017

Bijlage 11 - Begrotingswijziging jaarschijf 2017-2021

Bijlage 11a - Begrotingswijziging jaarschijf 2019

Bijlage 11b - Begrotingswijziging jaarschijf 2021

Bijlage 11c - Ontsluiting RIN-locatie jaarschijf 2018

Bijlage 11d - Ontsluiting RIN-locatie jaarschijf 2020

Inspreektekst dhr. K. Altena

Inspreektekst dhr. K.J. Leuvenink

Inspreektekst dhr. S. Ruikes

Beantwoording raadsvragen "Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)" n.a.v. informatieve & meningsvormende behandeling d.d. 08-01-2018

Bijlage 1 - Huidig bomenbestand Sylva's Bos

Raadskameradvies "Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 29-01-2018

Aangenomen motie "Geen Bos zonder bomen" (18M03) van de fracties D66, Partij voor de Dieren en ChristenUnie

2.5 Rekenkamerrapport 'Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?'

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?"

Bijlage 1 - Het Rekenkamerrapport Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?

Bijlage 2 - Verzelfstandiging van cultuurspelers, (hoe) werkt dat ?

Persbericht: Rekenkamer concludeert: "er ging veel niet goed bij de verzelfstandiging van de cultuur instellingen… maar het begint beter te stromen " d.d. 28 november 2017

Onderzoeksvoorstel "Cultuurbeleid in Arnhem deel 1", d.d. 31 mei 2017

Presentatie Rekenkamerrapport (8 januari 2018)

Gedicht van Jesse Laport - Presentatie Rekenkamerrapport

Behandelresultaat 8 januari 2018, informatieve behandeling

Raadskameradvies "Onderzoeksrapport Rekenkamer Arnhem: 'Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 29-01-2018

3 Onderwerpen direct ter besluitvorming

3.1 Instemmen met de voorgestelde statutenwijziging van de Gelderse Onderwijsgroep Quadraam

Dossier 592 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Statutenwijziging Quadraam"

Bijlage 2 - Afschrift ontwerpstatutenwijziging 6 november 2017

Bijlage 1 - Brief van Quadraam van 4 december 2017

Raadskameradvies "Statutenwijziging Quadraam" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 29-01-2018

3.2 Vaststellen bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' en het beeldkwaliteitplan 'Buitenplaats Koningsweg'

Dit onderwerp is afgevoerd van de agenda om voorbereid te worden in een raadskamervergadering.

Dossier 594 voorblad

Raadsvoorstel "Vaststellen bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' en het beeldkwaliteitplan 'Buitenplaats Koningsweg'"

Tekst "Vaststellen Bestemmingsplan Buitenplaats Koningsweg"

Toelichting bijlage 1 - Verbeelding

Toelichting bijlage 2 - Beeldkwaliteitplan

Toelichting bijlage 3 - Geluid en luchtkwaliteitsonderzoek

Toelichting bijlage 4 - Natuuronderzoek

Toelichting - bijlage 5 - Natuurplan

Toelichting bijlage 6 - Ontheffing Flora en faunawet

Toelichting bijlage 7 - Akkoord provincie op boscompensatie

Toelichting bijlage 8 - Geohydrologisch onderzoek

Toelichting bijlage 9 - Bodemonderzoeken

Toelichting bijlage 10 - Archeologisch onderzoek

Toelichting bijlage 11 - Onderzoek naar stikstofdepositie

Raadskameradvies "Vaststellen bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' en het beeldkwaliteitplan 'Buitenplaats Koningsweg'" t.b.v. de besluitvormende behandeling op 29-01-2018

4 Moties vreemd aan de agenda

4.1 Motie "Statiegeldalliantie" van de fracties D66, Arnhem Centraal, Partij voor de Dieren en ChristenUnie

Aangenomen motie "Statiegeldalliantie" (18M04) van de fracties D66, Arnhem Centraal, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, SP en CDA

4.2 Motie "Permanente dag- en nachtopvang daklozen in Arnhem" van de fracties SP, Arnhem Centraal, GroenLinks, PvdA, Partij voor de Dieren, Verenigd Arnhem. Arnhemse Ouderen Partij en de ChristenUnie

Aangenomen motie "Permanente dag- en nachtopvang daklozen in Arnhem" (18M05) van de fracties SP, PvdA, Arnhem Centraal, Partij voor de Dieren, Verenigd Arnhem, GroenLinks, Arnhemse Ouderen Partij, ChristenUnie

4.3 Motie "Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers" van de fracties SP en D66

Schriftelijke reactie Wild Thing

PROUD verzoek tot aannemen

Aangenomen motie "Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers" (18M06) van de fracties SP en D66

4.4 Motie "Veiligheid voor vrouwen die tippelen" van de fractie PvdA

De motie is niet behandeld. Behanding wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering.

Motie "Veiligheid voor vrouwen die tippelen" (18M07) van de fractie PvdA

Schriftelijke reactie Wild Thing

PROUD verzoek tot aannemen

4.5 Motie "Arnhem op de kaart – voortvarend verder met citymarketing" van de fracties PvdA, D66 en VVD

De motie is niet behandeld. Behanding wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering.

Motie "Arnhem op de kaart - voortvarend verder met citymarketing" (18M08) van de fracties PvdA, D66 en VVD

4.6 Motie "Bij een sociaal krediet hoort een sociale rente" van de fractie PvdA

De motie is niet behandeld. Behanding wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering.

Motie "Bij een sociaal krediet hoort een sociale rente" (18M09) van de fractie PvdA

4.7 Motie "Gelijk speelveld voor Arnhemse horeca" van de fractie VVD

De motie is niet behandeld. Behanding wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering.

Motie "Gelijk speelveld voor Arnhemse horeca" (18M10) van de fractie VVD

4.8 Motie "Kinderpardon" van de fractie GroenLinks, PvdD, Arnhem Centraal en PvdA

De motie is niet behandeld. Behanding wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering.

Motie "Kinderpardon" (18M11) van de fracties GroenLinks, Partij voor de Dieren, Arnhem Centraal en PvdA

4.9 Motie "Het goede voorbeeld" van de fracties Arnhemse Ouderen Partij en D66

De motie is niet behandeld. Behanding wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering.

Motie "Het goede voorbeeld" (18M12) van de fracties Arnhemse Ouderen Partij en D66

4.10 Motie "Next Step anders" van de fractie ChristenUnie

De motie is niet behandeld. Behanding wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering.

Motie (18M13) ChristenUnie

Schriftelijke reactie Wild Thing

PROUD verzoek tot aannemen

4.11 Motie "#Ieder MBO een stemburo" van de fracties Verenigd Arnhem en CDA

De motie is niet behandeld. Behanding wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering.

Motie "#ieder MBO een stembureau" (18M14) van de fracties Verenigd Arnhem en het CDA

Raadskamerbrief "Mobiel stembureau", d.d. 30-01-18

5 De vergadering zal in beslotenheid worden voortgezet

5.1 Voorbereidingsbesluit Groot Rijnwijk 2018 (op 1 februari 2018 in de Staatscourant gepubliceerd)

Dossier 614 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Voorbereidingsbesluit Groot Rijnwijk 2018"

Bijlage - Analoge verbeelding gebied voorbereidingsbesluit met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB934-0301

5.2 Voorbereidingsbesluit Westervoortsedijk West 2018 (op 1 februari 2018 in de Staatscourant gepubliceerd)

Dossier 613 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Voorbereidingsbesluit Westervoortsedijk West 2018"

Bijlage - Analoge verbeelding gebied voorbereidingsbesluit met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB935-0301

Agenda Politieke Maandag (b)

Datum	29-01-2018
Tijd	19:30 - 23:15
Locatie	Stadhuis
Voorzitter	A. Marcouch

Kenmerk	Omschrijving
1.1	Opening en mededelingen
1.2	Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling
1.3	Vaststellen v/d concept besluitenlijst v/d vergadering van 18 december 2017
1.4	Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad
2	Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen
2.1	Burgerinitiatief t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties
2.2	Vaststellen bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf aansluiting Lange Wal
2.3	Afdoen motie oplossing Skatehal
2.4	Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)
2.5	Rekenkamerrapport 'Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?'
3	Onderwerpen direct ter besluitvorming
3.1	Instemmen met de voorgestelde statutenwijziging van de Gelderse Onderwijsgroep Quadraam
3.2	Vaststellen bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' en het beeldkwaliteitplan 'Buitenplaats Koningsweg'
4	Moties vreemd aan de agenda
4.1	Motie "Statiegeldalliantie" van de fracties D66, Arnhem Centraal, PvdD en ChristenUnie
4.2	Motie "Permanente dag- en nachtopvang daklozen in Arnhem" van de fracties SP, Arnhem Centraal, GroenLinks, PvdA, PvdD, Verenigd Arnhem. Arnhemse Ouderen Partij en de ChristenUnie
4.3	Motie "Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers" van de fracties SP en D66
4.4	Motie "Veiligheid voor vrouwen die tippelen" van de fractie PvdA
4.5	Motie "Arnhem op de kaart - voortvarend verder met citymarketing" van de fracties PvdA, D66 en VVD
4.6	Motie "Bij een sociaal krediet hoort een sociale rente" van de fractie PvdA
4.7	Motie "Gelijk speelveld voor Arnhemse horeca" van de fractie VVD
4.8	Motie "Kinderpardon" van de fractie GroenLinks, PvdD, Arnhem Centraal en PvdA
4.9	Motie "Het goede voorbeeld" van de fracties Arnhemse Ouderen Partij en D66
4.10	Motie van de fractie ChristenUnie
4.11	Motie "#Ieder MBO een stemburo" van de fracties Verenigd Arnhem en CDA
5	De vergadering zal in beslotenheid worden voortgezet

Voor 37 Motie "Oostlocaties groen" (18M01g)

Tegen 0

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

Voor 2

Tegen 35

Burgerinitiatief t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties

D66	0	7
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	3
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	0	2
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal **37**

Voor 3 Motie "een veilige uitrit" (18M02g)

Tegen 34

D66	0	7
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	3
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

Voor 35

Tegen 2

Raadsvoorstel "Vaststelling BP Winkelcentrum Presikhaaf-aansluiting Lange Wal"

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	0	2
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

Amendement "Oplossing Skatehal" (18A01)

Voor 29

Tegen 8

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	3
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

Voor 36 Raadsvoorstel "Afdoen motie oplossing skatehal"

Tegen 1

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

Voor 29 Motie "Geen bos zonder bomen" (18M03)

Tegen 8

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

Voor 37 Raadsvoorstel "Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)"

Tegen 0

D66 — 7 — 0

- Andeweg
- Kemperman
- Loor
- de Vroome
- Venhoek
- Güven
- Hamersveld

SP — 8 — 0

- J. Elfrink
- van Geffen
- Kusters
- Lenting
- Lunter
- van Sprang
- Çetintas
- Noordzij

PvdA — 5 — 0

- Louwers
- de Vries
- A-Kum
- Greving
- Aylward-Straatsma

VVD Arnhem — 3 — 0

- Combée
- Kalthoff
- van der Zee

GROENLINKS — 4 — 0

- Bouwkamp
- de Groot
- Peters
- Coenders

CDA — 3 — 0

- Karssenberg
- Montfrooy
- van Dillen-Koorn

Arnhem Centraal — 2 — 0

- Manders
- van der Laak

ChristenUnie — 2 — 0

- Becker
- Broersma

Verenigd Arnhem — 1 — 0

- Bal

Arnhemse Ouderen Partij — 1 — 0

- van Beers

Partij voor de Dieren — 1 — 0

- de Groot

Totaal 37

Voor 34 Motie "Statiegeldalliantie" (18M04)

Tegen 3

D66 — 7 voor, 0 tegen

- Andeweg
- Kemperman
- Loor
- de Vroome
- Venhoek
- Güven
- Hamersveld

SP — 8 voor, 0 tegen

- J. Elfrink
- van Geffen
- Kusters
- Lenting
- Lunter
- van Sprang
- Çetintas
- Noordzij

PvdA — 5 voor, 0 tegen

- Louwers
- de Vries
- A-Kum
- Greving
- Aylward-Straatsma

VVD Arnhem — 0 voor, 3 tegen

- Combée
- Kalthoff
- van der Zee

GROENLINKS — 4 voor, 0 tegen

- Bouwkamp
- de Groot
- Peters
- Coenders

CDA Arnhem — 3 voor, 0 tegen

- Karssenberg
- Montfrooy
- van Dillen-Koorn

Arnhem Centraal — 2 voor, 0 tegen

- Manders
- van der Laak

ChristenUnie — 2 voor, 0 tegen

- Becker
- Broersma

Verenigd Arnhem — 1 voor, 0 tegen

- Bal

Arnhemse Ouderen Partij — 1 voor, 0 tegen

- van Beers

Partij voor de Dieren — 1 voor, 0 tegen

- de Groot

Totaal 37

Voor 37

Tegen 0

Motie "Permanente dag- en nachtopvang daklozen in Arnhem" (18M05)

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

Voor 20

Tegen 17

Motie "Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers" (18M06)

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	3
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	0	2
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal **37**

7pm Politieke Maandag

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP MAANDAG 29 januari 2018

De voorzitter: de heer Marcouch;

De raadsgriffier: de heer Kersten;

Aanwezig de leden: mevrouw A-Kum (PvdA), mevrouw Andeweg (D66), mevrouw Aylward-Straatsma (PvdA) de heer Bal (Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Van Beers (Arnhemse Ouderen Partij), mevrouw Bouwkamp (GroenLinks), de heer Broersma (ChristenUnie), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD) , mevrouw van Dillen-Koorn (CDA), de heer J. Elfrink (SP), de heer Van Geffen (SP), de heer Greving (PvdA), de heer L. de Groot (Partij voor de Dieren), de heer T. de Groot (GroenLinks), de heer Güven (D66), mevrouw Van Hamersveld-Pijpers (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Karssenberg (CDA), mevrouw Kemperman (D66), de heer Kusters (SP), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Lenting (SP), de heer Loor (D66), mevrouw Louwers (PvdA), mevrouw Lunter (SP), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Montfrooy (CDA), de heer Noordzij (SP), mevrouw Peters (GroenLinks), de heer Van Sprang (SP), de heer Venhoek (D66), mevrouw De Vries (PvdA), de heer De Vroome (D66), de heer Van der Zee (VVD).

Afwezig de leden: de heer Kelderman (VVD) en de heer Kaatee (D66)

Begintijd vergadering : 19.30 uur
Eindtijd vergadering : 23.40 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

1.3 Vaststellen van de concept besluitenlijst van de vergadering van 18 december 2017	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
1.4 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad.	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.1 Burgerinitiatief t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties "	Motie "Oostlocaties groen" (18M01g) van de fracties PvdA, Arnhem Centraal en SP is met algemene stemmen aangenomen. Het voorstel is met 2 stemmen voor en 35 stemmen tegen verworpen. De leden van de fracties Arnhemse Ouderen Partij en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, VVD, GroenLinks, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie en Verenigd Arnhem hebben tegen gestemd.
2.2 Vaststellen bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal	Motie "Een veilige uitrit" (18M02g) van de fractie Arnhem Centraal is met 3 stemmen voor en 34 stemmen tegen verworpen. De leden van de fracties Arnhem Centraal en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, VVD, GroenLinks, CDA, ChristenUnie, Verenigd Arnhem en Arnhemse Ouderen Partij hebben tegen gestemd. Het voorstel is met 35 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, VVD, GroenLinks, CDA, ChristenUnie, Verenigd Arnhem, Arnhemse Ouderen Partij en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fractie Arnhem Centraal hebben tegen gestemd.
2.3 Afdoen motie oplossing Skatehal	Amendement "Oplossing Skatehal" (18A01) van de fracties PvdA, Partij voor de Dieren en Arnhem Centraal is met 29 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, GroenLinks, Arnhem Centraal, Verenigd Arnhem, Arnhemse Ouderen Partij en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fracties VVD, CDA en ChristenUnie hebben tegen gestemd. Het voorstel is met 36 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, VVD, GroenLinks, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Arnhemse Ouderen Partij en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. Het lid van de fractie Verenigd Arnhem heeft tegen gestemd.
2.4 Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)	Motie "Geen bos zonder bomen"(18M03) van de fracties D66, Partij voor

	de Dieren en ChristenUnie is met 29 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, PvdA, VVD, GroenLinks, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Verenigd Arnhem, Arnhemse Ouderen Partij en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fractie SP hebben tegen gestemd. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.5 Rekenkamerrapport 'Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?'	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.1 Instemmen met de voorgestelde statutenwijziging van de Gelderse Onderwijsgroep Quadraam	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.1 Motie vreemd aan de agenda "Statiegeldalliantie" (18M04)	Motie "Statiegeldalliantie" (18M04) van de fracties D66, Arnhem Centraal, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, SP en CDA is met 34 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, GroenLinks, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Verenigd Arnhem, Arnhemse Ouderen Partij en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fractie VVD hebben tegen gestemd.
4.2 Motie vreemd aan de agenda "Permanente dag- en nachtopvang daklozen in Arnhem" (18M05)	Motie "Permanente dag- en nachtopvang daklozen in Arnhem" (18M05) van de fracties SP, PvdA, Arnhem Centraal, Partij voor de Dieren, Verenigd Arnhem, GroenLinks, Arnhemse Ouderen Partij en ChristenUnie is met algemene stemmen aangenomen.
4.3 Motie vreemd aan de agenda "Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers" (18M06)	Motie "Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers" (18M06) van de fracties SP en D66 is met 20 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, SP, GroenLinks en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fracties PvdA, VVD, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Verenigd Arnhem en Arnhemse Ouderen Partij hebben tegen gestemd.

De raadsgriffier,

Mr. Jozef Kersten

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

BESLUITENLIJST VAN DE **BESLOTEN** VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP MAANDAG 29 januari 2018

De voorzitter: de heer Marcouch;

De raadsgriffier: de heer Kersten;

Aanwezig de leden: mevrouw A-Kum (PvdA), mevrouw Andeweg (D66), mevrouw Aylward-Straatsma (PvdA) de heer Bal (Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Van Beers (Arnhemse Ouderen Partij), mevrouw Bouwkamp (GroenLinks), de heer Broersma (ChristenUnie), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD) , mevrouw van Dillen-Koorn (CDA), de heer J. Elfrink (SP), de heer Van Geffen (SP), de heer Greving (PvdA), de heer L. de Groot (Partij voor de Dieren), de heer T. de Groot (GroenLinks), de heer Güven (D66), mevrouw Van Hamersveld-Pijpers (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Karssenberg (CDA), mevrouw Kemperman (D66), de heer Kusters (SP), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Lenting (SP), de heer Loor (D66), mevrouw Louwers (PvdA), mevrouw Lunter (SP), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Montfrooy (CDA), de heer Noordzij (SP), mevrouw Peters (GroenLinks), de heer Van Sprang (SP), de heer Venhoek (D66), mevrouw De Vries (PvdA), de heer De Vroome (D66), de heer Van der Zee (VVD).

Afwezig de leden: de heer Kelderman (VVD) en de heer Kaatee (D66)

Begintijd vergadering : 19.30 uur
Eindtijd vergadering : 23.40 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

5.1. Voorbereidingsbesluit Groot Rijnwijk 2018	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen
5.2 Voorbereidingsbesluit Westervoortsedijk West 2018	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen

De raadsgriffier,

Mr. Jozef Kersten

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

Zaaknummer:216593

2.1

18 M01

PvdA Arnhem Centraal

Motie "Oostlocaties groen"

De gemeenteraad van de gemeente Arnhem, bijeen op 29 januari 2018, ter vaststelling van het burgerinitiatief Elderveld Zuid voor natuurbehoud,

Constaterende dat:

- Het burgerinitiatief de raad verzoekt om de bestemming van het gebied Oostlocaties ten noorden van de Metamorfoseallee te wijzigen naar natuur en recreatie;
- Het college in gesprek is met Quadraam om op deze locatie de nieuwbouw van het Lorentz College, nu gelegen aan de Groningensingel, te realiseren.

Overwegende dat:

- De locatie nu de bestemming "Bijzondere Bebouwing" heeft, wat inhoudt dat na uitwerking hier onder andere scholen, gast- en verpleeginrichtingen, dienstencentra, openbare gebouwen, horeca, kantoren etc. gebouwd mogen worden.
- Het college heeft aangegeven dat een ontwerpbestemmingsplan nog opgesteld moet worden en overleg met de omgeving nog verder zal plaatsvinden;
- Het burgerinitiatief laat zien dat bewoners constructief willen meedenken;
- De wens van bewoners is dat op deze locatie niet meer gebouwd kan worden en dat de locatie ingericht en bestemd wordt voor stedelijk groen;
- In overleg met bewoners gebleken is dat als het vorige niet mogelijk blijkt in ieder geval de uitgangspunten van het initiatief serieus genomen moeten worden en gekeken moet worden of dit verwerkt kan worden in de plannen voor de school;
- Het college in de raadskamerbrief van 19 december 2017 heeft aangegeven dat de raming is dat de verkoop van de grond aan Quadraam financieel voordeel zal opleveren;
- De wens van de bewoners is dat er meer groen in de wijk wordt gerealiseerd

Verzoekt het college om:

1. In gesprek met bewoners en instellingen in de wijk te onderzoeken of (een deel van) de mogelijke meeropbrengsten door verkoop van de grond ingezet kunnen worden voor het realiseren van groen en ontmoetingsplekken in de wijk;
2. Het groen dat na de planvorming overblijft waar nodig netjes inrichten en onderhouden om zo de uitstraling voor de wijk te verbeteren;
3. Mocht het bestemmingsplan geen doorgang vinden bij toekomstige planvorming altijd eerst de bewoners te betrekken bij de planvorming.
4. Een begeleidingscommissie van wijkbewoners in te stellen om deze bij een verdere uitwerking van de plannen te betrekken;
5. Bij het ontwerpbestemmingsplan in een notitie laten zien welke eventuele aanpassingen naar aanleiding van de inbreng door de omwonenden zijn gedaan;
6. Met de bewoners onder andere via de bedoelde begeleidingscommissie in ieder geval in gesprek te gaan over de volgende uitgangspunten en bezien of en hoe deze verwerkt kunnen worden in de plannen:
    a. Bij de verdere uitwerking van de plannen rekening te houden met een zo breed mogelijke groenstrook tussen de westzijde van de straat van de aanliggende woningen en de gevel van de school als buffer tussen de wijk en de school;
    b. Bij de vaststelling van het bestemmingsplan en het omgevingsplan een maximumbouwhoogte aan te houden van 14 meter;
    c. inzichtelijk maken hoe scholieren veilig naar de school kunnen fietsen rekening houdend met een ontsluiting vanaf de Metamorfosenallee;
    d. Het zoveel mogelijk beperken van (brom)fietsverkeer en ander verkeer vanaf de Waddinxveenstraat en de Oegstgeeststraat, met als uitgangspunt dat hier geen ingang van de school komt rekening houdend met eisen op het gebied van veiligheid, bijvoorbeeld die van de brandweer;
    e. Het zoveel mogelijk beperken van overlast voor omwonenden.

Fractie PvdA Arnhem Centraal
Eric Greving Lea Manders

2.2.

18M02

Arnhem Centraal

Motie: Een veilige uitrit

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op 29 januari 2018, ter behandeling van het agendapunt **Vaststellen bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal**

Constaterende dat:
- De aanleg van deze uitrit diverse voorstanders en tegenstanders kent
- Er rapporten door het bureau Goudappel in opdracht van Wereldhave zijn opgeleverd
- Er rapporten van Royal Haskoning DHV in opdracht van de Stoere Houtman zijn opgeleverd
- Voor alle partijen veiligheid voorop staat

Overwegende dat:
- Beide partijen hun gegevens de juiste vinden
- Royal Haskoning DHV naar aanleiding van de antwoorden op de technische vragen van Arnhem Centraal in een reactie nog steeds onjuistheden constateert
- De Stoere Houtman 5 onwaarheden benoemd
- De raad zeker moet weten, dat zijn besluit op juiste gegevens gebaseerd moet zijn

Verzoekt het college om:
- Een onafhankelijke partij de gebruikte gegevens in de rapporten van Goudappel en de constateringen door Royal Haskoning DHV te laten beoordelen Dit moet uiteraard in overleg en in samenwerking met beide partijen. Daarna volgt een definitief advies.
- Dit advies z.s.m. maar uiterlijk 1 april 2018 op te leveren.
- Het besluit om het bestemmingsplan uit te stellen totdat het advies van deze onafhankelijke partij is opgeleverd.

En gaat over tot de orde van de dag.

Fractie Arnhem Centraal

Guus van der Laak

2.3

18A01

PvdA Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsfractie Arnhem

Arnhem Centraal
Voorheen Zuid Centraal

Amendement oplossing Skatehal:

De gemeenteraad op 29 januari 2018 bijeen ter bespreking van het raadsvoorstel 'afdoen motie oplossing Skatehal'.

Constaterende dat:

- een grote groep jongeren gebruikt maakt van de skatehal in de Jozefkerk
- de skatehal een plek is waar jongeren les krijgen en waar studenten stage kunnen lopen
- de Jozefkerk een tijdelijke voorziening is
- de skategemeenschap een lage organisatiegraad kent
- het bestuur van de skatehal in de Jozefkerk weinig vertrouwen in de gemeente heeft
- de gemeente de benodigde kennis en ervaring in huis heeft om de skategemeenschap te helpen een goed businessplan te schrijven

Overwegende dat:

- het belangrijk is dat er een permanente voorziening komt voor de skatehal
- het van het gemeentebestuur verwacht mag worden dat hij de initiatiefnemer desgevraagd zal helpen met het realiseren van een degelijk businessplan

Besluit:

Het dictum te schrappen en te vervangen door :

1. *dat het college de skategemeenschap, zodra deze hier om vraagt, zal helpen met het realiseren van een goed businessplan;*
2. *De motie 'oplossing skatehal' met dit voorstel als afgedaan zien.*

Marte Straatsma	Leo De Groot	Lea Manders
PvdA	PvdD	Arnhem Centraal

2.4

18M03

D66 Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsfractie Arnhem

Motie: Geen bos zonder bomen

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 29 januari 2018, bij de behandeling van het agendapunt *'Ontsluiting RIN-locatie'*;

Constaterende dat:

1. De door de raad vastgestelde gebiedsvisie voor de RIN-locatie stelt: *'Wanneer wordt gekozen voor woningen in het bos, vindt de gemeente het van belang de waardevolle en vitale bomen in het bosgebied zoveel mogelijk te behouden om het boskarakter te bewaren en mogelijk te versterken door middel van goed bosbeheer.'*;
2. In de gebiedvisie specifiek voor de zone 'bosgebied' geldt: *Waardevolle bomen handhaven (zie kaart blz. 15), Slechts enkele woningen zijn mogelijk* en *'bebouwing ondergeschikt'*;
3. In de schriftelijke beantwoording van naar aanleiding van de discussie in de raadskamer op 8 januari blijkt dat in de zone 'bosgebied' 24 'potentiële blijvers in goede conditie'en 1 markante boom verdwijnen t.b.v. de ontsluitingsweg en de bouw van woningen.

Overwegende dat:

1. Voorliggend raadvoorstel weliswaar niet de verdeling naar functies natuur, wonen en verkeer op het terrein zelf regelt, maar dat het lastig is om bij behandeling van het bestemmingsplan daarin nog wijzigingen aan te brengen;
2. De kap van de bomen deel uitmaakt van het voorliggend raadsvoorstel;
3. Een deel van de te kappen bomen onvermijdelijk is gezien de keuze om het terrein van de zijde van de Kempenbergerweg te willen ontsluiten, maar een deel van de kap ook voorkomt uit de positionering van woningen en het tracé van de toegangsweg op het terrein;
4. Het bouwen van minder, andere of kleinere woningen, passend bij het karakter van 'wonen in het bos' een optie zou moeten zijn, alsmede de keuze om de toegangsweg zo veel mogelijk het tracé van de bestaande oprijlaan te laten volgen, als daardoor vastgehouden kan worden aan de uitgangspunten van de gebiedsvisie.

Spreekt uit:

1. Bij de beoordeling van het nog op te stellen bestemmingsplan, het ontzien van zo veel mogelijk van de in de gebiedsvisie aangegeven waardevolle bomen, zwaar mee te wegen.

Verzoekt het College:

1. Vast te houden aan de uitgangspunten van de door de raad vastgestelde gebiedsvisie;
2. Bovenstaande uitspraak van de raad nadrukkelijk onder de aandacht van de projectontwikkelaar te brengen.

En gaat over tot de orde van de dag.

D66 Partij voor de Dieren

Mattijs Loor Leo de Groot

18M04

MOTIE Statiegeldalliantie

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 29 januari 2018 ter bespreking van het onderwerp "Moties vreemd aan de agenda"

Constaterende dat:

• Zwerfafval een hardnekkig probleem is en dit een bedreiging vormt voor het milieu, dieren en mensen, niet alleen in Arnhem, maar landelijk en zelfs wereldwijd.

• Op 31 augustus 2017 de toenmalige staatssecretaris het rapport 'Kosten en effecten van statiegeld op kleine flesjes en blikjes' aan de Tweede Kamer stuurde en dat dit rapport duidelijk maakt dat statiegeld een effectieve en grote bijdrage levert aan de bestrijding van de 'plastic soep' en zwerfafval.

• Op 25 november 2017 een Statiegeldalliantie (https://statiegeldalliantie.org/) is gestart, waarin organisaties uit Nederland en België de handen ineenslaan voor uitbreiding van statiegeld. Het gaat om consumenten- en milieuorganisaties, vakbonden, bedrijven en burgerinitiatieven. Door zich aan te sluiten bij de alliantie vragen zij hun regeringen om statiegeld op alle PET-flessen en blikjes in te voeren.

• De Tweede Kamer in maart 2018 het rapport 'Kosten en effecten van statiegeld op kleine flesjes en blikjes' behandelt in het Algemeen Overleg Circulaire Economie (zie: Commissievergadering Circulaire Economie).

Overwegende dat:

• Landen als Duitsland, Noorwegen en Denemarken al een statiegeldsysteem hebben voor kleine flessen en blikjes, met als gevolg dat het aandeel van flesjes en blikjes in het zwerfafval sterk is verminderd.

• Meer recycling van PET en blik de grote ambities op het gebied van de circulaire economie beter mogelijk maken en door efficiënt gebruik van grondstoffen minder CO2 wordt uitgestoten en minder afval wordt verbrand.

• De gemeente Arnhem zich kan aansluiten bij de Statiegeldalliantie en daarmee een belangrijk signaal geeft aan de Tweede Kamer.

Verzoekt het college:

De gemeente Arnhem aan te sluiten bij de Statiegeldalliantie en in gesprek te gaan met de Provincie Gelderland om waar mogelijk gezamenlijk op te trekken als het gaat om recyclen, bij voorbeeld bij het stimuleren van onderzoek.

En gaat over tot de orde van de dag,

D66	Arnhem Centraal	Partij voor de Dieren
Yvonne van Hamersveld	Lea Manders	Leo de Groot

18 M05

SP PvdA Arnhem Centraal Partij voor de Dieren Verenigd Arnhem

GROENLINKS Arnhemse Ouderen Partij ChristenUnie Arnhem

Permanente dag- en nachtopvang daklozen in Arnhem

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 29 januari 2018, ter bespreking van het onderwerp "Moties vreemd aan de agenda"

Constaterende dat:

- Arnhem graag haar humanitaire gezicht laat zien, denk bijvoorbeeld aan de discussie over de Bed-, bad- en broodregeling;
- De discussie over de opvang van de dak- en thuislozen in Arnhem met grote regelmaat gevoerd wordt, maar slechts met kleine stappen verbeteringen oplevert;
- De beschikbare opvang voor een belangrijk deel afhankelijk is van de inzet van vrijwilligers;
- De beschikbare capaciteit in de opvang niet toereikend is;
- Er jongeren en volwassenen op dezelfde opvang overnachten en dit in strijd is met eerder bepaald, gemeentelijk beleid;
- Opvang in de binnenstad beperkt is en daardoor eventueel ongemak zich op één plek verzamelt.

Overwegende dat:

- De beschikbare opvangcapaciteit voor dak- en thuislozen te beperkt is;
- Opvang van dak- en thuislozen niet afhankelijk moet zijn van een winterprotocol;
- Opvang ook buiten de binnenstad, te denken aan bijvoorbeeld Presikhaaf, de druk op de binnenstad beter verdeeld;
- Er veel kennis beschikbaar is binnen de eigen organisatie en bij de samenwerkende partners (bijvoorbeeld de Zwerftafel);
- De opvang (op de locaties zelf) meer professioneel ondersteund moet worden.

Draagt het college op:

1. Een onderzoek te verrichten naar de mogelijkheden voor een permanente dag- en nachtopvang voor alle (ggz) daklozen in Arnhem, waarbij alle partners betrokken worden en belanghebbenden gehoord;

2. In dat onderzoek ook de vraag te beantwoorden of er behoefte is aan een locatie buiten het centrum;

3. De kosten voor een dergelijke opvang inzichtelijk te maken;

4. De bevindingen in maart 2018 per raadskamerbrief met de raad te delen;

5. Vooruitlopend op de uitkomsten van het onderzoek het winterprotocol open te breken en bij vijf graden boven nul (of een gevoelstemperatuur van nul graden) al in werking te zetten.

En gaat over tot de orde van de dag.

SP Arnhem, Paul Kusters

Arnhem Centraal, Lea Manders

GroenLinks, Ria Peters

PvdA, Ria de Vries

PvdD, Leo de Groot

Verenigd Arnhem, Kursat Bal

Arnhemse Ouderen Partij, Ton van Beers

ChristenUnie, Daniël Becker

18M06

SP D66

Motie vreemd: Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers ter bespreking van het onderwerp "Moties vreemd aan de agenda"

SP D66

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen d.d. 29 januari 2018,

Kennis genomen hebbende van het rapport 'Prostitutie in beeld',

En van mening zijnde dat,

Ook sekswerkers recht hebben op veilige, gezonde, fatsoenlijke en comfortabele werkplekken waar zij zonder tussenkomst van exploitanten (pooiers) in vrijheid hun beroep kunnen uitoefenen.

Constaterende dat,

Zonder ingrijpen van de gemeentelijke overheid dit geen werkelijkheid kan worden,

de stichting Non Nobis zich heeft gemeld om dit mede mogelijk te maken.

Draagt het college op,

zich in te zetten voor het bereiken van bovenstaand doel, in samenspraak met (een vertegenwoordiging van) sekswerkers, en andere voor het bereiken van het bovengestelde doel relevante partijen, voorbereidingen te treffen, voor de realisatie van bovenstaand doel, de gemeenteraad voor 1 juli 2018 over de voortgang op de hoogte te houden.

En gaat over tot de orde van de dag.

SP	D66
Jurgen Elfrink	Suzanne Kemperman

18M07

PvdA

Motie 'Veiligheid voor vrouwen die tippelen'

De gemeenteraad op 29 januari 2018 bijeen ter bespreking van het onderwerp 'Moties vreemd aan de orde'

Constaterende dat:

- De gemeenteraad het rapport 'prostitutie in beeld' heeft besproken in de gemeenteraad;
- In het rapport onder andere duidelijk wordt dat er een aantal vrouwen buiten de Zorgzone tippelen;
- Dit voor deze vrouwen een veiligheidsrisico met zich meebrengt.

Overwegende dat:

- Voor de Zorgzone geen nieuwe pasjes worden verstrekt aan vrouwen omdat er een uitsterfconstructie geldt;
- Er in principe geen nieuwe vrouwen worden toegelaten tot de tippelzone;
- Het duidelijk is dat voor de veiligheid van een aantal vrouwen toegang tot de Zorgzone van belang is;
- Het toekomstige prostitutiebeleid in Arnhem verder wordt besproken als ook het landelijke onderzoek gereed is.

Verzoekt het college:

- Met zorg- en veiligheidspartners af te stemmen voor welke vrouwen die nu buiten de Zorgzone tippelen een veiligheidsrisico geldt;
- Deze vrouwen bij uit zondering een pasje te verstrekken voor de Zorgzone.

En gaat over tot de orde van de dag.

Martien Louwers

PvdA

18M08

Motie Arnhem op de kaart – voortvarend verder met citymarketing

De gemeenteraad bijeen op 29 januari 2018 ter bespreking van het onderwerp 'moties vreemd aan de orde'

Overwegende dat:

- De gemeenteraad op verschillende momenten heeft aangeven het belangrijk te vinden dat citymarketing op een strategische manier wordt ingezet om Arnhem op de kaart te zetten;
- Het college hiermee aan de slag is gegaan;
- Op 8 november 2017 een bijeenkomst plaatsvond over citymarketing waar zo'n 300 betrokken Arnhemmers aanwezig waren;
- Er veel enthousiasme is bij Arnhemse ondernemers, de toeristische sector en de creatieve sector om het verhaal van Arnhem op een positieve manier te vertellen;
- Het van belang is om het momentum vast te houden;
- Groen, creatief en ondernemend onderwerpen zijn die logisch zijn in het verhaal van Arnhem;
- In januari een externe kwartiermaker is gestart om aan de slag te gaan met een business plan voor de nog op te richten city marketing organisatie;
- Een publiek- private samenwerking op dit onderwerp van belang is voor de betrokkenheid van alle partijen;
- De kwartiermaker dit gaat verkennen met partners in de stad;
- De kwartiermaker met een startbudget voortvarend aan de slag kan.

Verzoekt het college:

- Een startbudget van €85.000,- beschikbaar te stellen om voortvarend met de business case en inrichting van de marketing organisatie aan de slag te gaan;
- Deze kosten te dekken uit de BR Sociaal Economisch Fonds;
- Voor de zomer van 2018 aan de raad inzichtelijk te maken wat de structurele kosten zijn voor de city marketing organisatie en een voorstel voor dekking daarvan.

En gaat over tot de orde van de dag.

Martien Louwers	Sabine Andeweg	Leendert Combée
PvdA	D66	VVD

18 Mog

PvdA

MOTIE

Bij een sociaal krediet hoort een sociale rente

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op maandag 29 januari 2018, ter bespreking van het onderwerp "Moties vreemd aan de orde",
Constaterende dat:

- De gemeente Arnhem de bijzondere bijstand kent voor kosten die mensen in bijzondere situaties niet kunnen betalen;
- Er daarnaast kredieten kunnen worden verstrekt die zijn bedoeld voor mensen die bij een commerciële bank geen lening meer kunnen afsluiten, bijvoorbeeld omdat ze al schulden en een BKR-registratie hebben;
- Mensen kunnen aankloppen bij de kredietbank als ze geld nodig hebben voor onvoorziene uitgaven, om andere schulden af te lossen of omdat ze geen aanspraak kunnen maken op de bijzondere bijstand.

Overwegende dat:

- Per 1 januari 2018 de Sociale Bank Centraal Gelderland is overgenomen door de Kredietbank Nederland;
- De overnamepartij in beginsel de hoogte van de rente bepaalt (marktrente minus 2%);
- In overleg met de gemeente Arnhem kan hiervan worden afgeweken;
- De kredietbank voor Arnhem rentes hanteerde van 9% en 13%;
- Er gemeenten zijn die hun tarieven hebben verlaagd van 12% naar 2,3 %;
- De gemeente Rozendaal en Renkum er niet voor hebben gekozen om mee te gaan naar de Kredietbank Nederland, maar om zich aan te sluiten bij de Stadsbank Apeldoorn voor het lage tarief;
- Bij een sociaal krediet een sociale rente hoort.

Verzoekt het college:

- De tarieven van de kredietbank te verlagen naar 2,3% voor leningen aan mensen met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum;
- Hierover afspraken te maken met de Kredietbank Nederland waarbij de gemeente Arnhem is aangesloten;
- De meerkosten hiervoor te dekken uit de algemene middelen.

En gaat over tot de orde van de dag.

PvdA

Martien Louwers

Ria de Vries

18M10

VVD Arnhem

Motie "Gelijk speelveld voor Arnhemse horeca"

De raad, bijeen op 29 januari 2018 bij de behandeling van "moties vreemd aan de agenda".

Overwegende dat:

- In de horecavisie de positie van de gemeente als financier en/of ontwikkelaar en eigenaar van panden waarin een horecafunctie (mogelijk) is, niet is beschreven;
- Bij de behandeling en vaststelling van de horecavisie is afgesproken dat als de gemeente een lening verstrekt aan horeca-exploitaties die gelieerd zijn aan culturele voorzieningen, al dan niet in gemeentelijke panden, deze lening marktconform is;
- Deze afspraak is gemaakt om (gevoelens van) oneerlijke concurrentie met horeca-ondernemers te voorkomen;
- Nu blijkt (uit de raadsbrief en beantwoording van mondelinge vragen) dat de gemeente voornemens is om ten behoeve van de horecafunctie in Focus Filmtheater Arnhem een lening te verstrekken van EUR 310.000,- met een aflossingstermijn van 10 jaar en een rente van 1,5%;
- Deze leningsvoorwaarden absoluut niet marktconform zijn, aangezien horeca-ondernemers worden geconfronteerd met een rente van rond de 8% (o.a. bij BBZ-lening) en een aflossingsperiode van 5 jaar (bij apparatuur en inrichting).

Draagt het college op:

- Om de voorwaarden voor de lening aan Focus Filmtheater Arnhem, inzake de horeca aan te passen naar marktconform niveau (rente minimaal 8% en aflossing maximaal in 5 jaar).

En gaat over tot de orde van de dag.

VVD

Roeland van der Zee

18M11

GROENLINKS Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem Arnhem Centraal PvdA

motie **Kinderpardon**

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 29 januari 2018; ter bespreking van het onderwerp "Moties vreemd aan de agenda",

Constaterende dat:

- binnen de gemeente brede steun leeft om in de gemeenschap gewortelde kinderen die hier langer dan vijf jaar verblijven hier te laten blijven omdat het thuis van deze kinderen hier ligt;
- het meewerkcriterium van het Kinderpardon zo strikt wordt toegepast dat bijna geen enkel geworteld kind nog een Kinderpardon kan krijgen;

Overwegende dat:

- overwegende dat het uitzetten van deze kinderen naar landen die voor hen vreemd zijn de lokale gemeenschap kan ontwrichten en de ontwikkeling van deze kinderen geweld aandoet;

Verzoekt het college:

bij de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid te pleiten voor een oplossing voor deze groep kinderen, bijvoorbeeld door versoepeling van het meewerkcriterium van het Kinderpardon,

en gaat over tot de orde van de dag.

Cathelijne Bouwkamp **GroenLinks**

Leo de Groot **PvdD**

Lea Manders **Arnhem Centraal**

Martien Louwers **PvdA**

18M12

Motie: Het goede voorbeeld.

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 29 januari 2018, bij de behandeling van het agendapunt *'Moties vreemd aan de orde'*;

Constaterende dat:

1. De 'voorbeeldige gemeente' een van de speerpunten is van het programma New Energy made in Arnhem;
2. De Rekenkamer concludeert dat op alle fronten (incl. de 'voorbeeldige gemeente') extra inzet gewenst is om de doelen te halen;
3. De raad bij vaststelling van de begroting extra budget beschikbaar heeft gesteld om de doelen van NEmiA mee te realiseren;
4. Er onderzoek loopt naar aanpassing van het stadhuis, maar in dat project niet op korte termijn concrete werkzaamheden worden verwacht;
5. Het dak van het stadhuis ruimte biedt voor 300-400 zonnepanelen, waarmee een opbrengst overeenkomstig met de totale stroombehoefte van ten minste 25 gemiddelde huishoudens kan worden opgewekt.

Overwegende dat:

1. De gemeente een belangrijke voorbeeldfunctie heeft en het stadhuis binnen het gemeentelijke vastgoed het meest aansprekende voorbeeld is;
2. De panelen op het dak van het stadhuis, voor een betere business case, eventueel kunnen worden gebruikt om energie op te wekken voor afnemers binnen het postcodegebied (de postcoderoos-regeling);
3. Bij een toekomstige aanpassing van het stadhuis de panelen, indien nodig, eenvoudig verwijderd en weer teruggeplaatst kunnen worden.

Verzoekt het College:

1. Een plan uit te werken om op zo kort mogelijke termijn zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis te realiseren;
2. De kosten van dit plan te dekken uit de extra vrijgemaakte middelen binnen het programma New Energy made in Arnhem;
3. De raad binnen 1 maand te informeren over de wijze waarop aan deze motie uitvoering wordt gegeven.

En gaat over tot de orde van de dag.

Arnhemse Ouderen Partij — D66

Ton van Beers — Yvonne van Hamersveld

4.10

18M13

Christen
Unie

Motie vreemd aan de agenda

De gemeenteraad op 29 januari 2018 bijeen ter bespreking van het onderwerp 'Moties vreemd aan de orde'.

Constaterende dat:

- De gemeenteraad het rapport 'prostitutie in beeld' heeft besproken;
- De sekswerkers die nu nog actief zijn op de zorgzone niet geïnteresseerd blijken te zijn in het uitstapprogramma Next Step;
- Het uitstapprogramma Next Step primair gericht is op zorg en niet primair gericht is op participatie of huisvesting;
- Wanneer sekswerkers deelnemen aan het uitstapprogramma Next Step zij direct hun vergunning voor de zorgzone kwijtraken.

Overwegende dat:

- Aan basale levensbehoeften prioriteit dient te worden gegeven in de zorg aan kwetsbare sekswerkers;
- De inhoud van uitstapprogramma Next Step blijkbaar niet aansluit bij de behoeften van de sekswerkers die nu actief zijn op de zorgzone.
- Het vroegtijdig laten vervallen van de vergunning voor de zorgzone wanneer sekswerkers gaan deelnemen aan Next Step ook een drempel kan vormen voor sekswerkers om aan het uitstapprogramma deel te gaan nemen.

Verzoekt het college:

- Het zorgaanbod van Next Step aan te passen zodat psychosociale zorg ook huisvesting en participatie aangeboden wordt;
- De pasjes voor de zorgzone niet te laten vervallen zodra een sekswerker vanaf de zorgzone gaat deelnemen aan het uitstapprogramma Next Step maar te laten vervalen bij afronding van het uitstapprogramma.

En gaat over tot de orde van de dag.

Namens de ChristenUnie Arnhem, Daniël Becker

4.11

18M14

Motie: #Ieder MBO een stembureau

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op 29 januari 2018, ter behandeling van het agendapunt 'moties vreemd aan de orde',

Constaterende dat:

- de drempel bij jongeren om te gaan stemmen hoog is;
- ondanks verschillende inspanningen de afstand tussen jongeren en de politiek groot is;
- betrokkenheid van jongeren in de lokale politiek laag is;

Overwegende dat:

- de betrokkenheid van jongeren bij de lokale politiek moet worden versterkt;
- jongeren zelf goede ideeën hebben, maar niet altijd goed weten hoe zij hun stem goed kunnen laten horen;
- gemeenten een belangrijke taak hebben bij het informeren van jongeren over de lokale democratie en de werking van de lokale politiek;

Verzoekt het college om:

één of meerdere stemlokalen in te richten binnen de onderwijsinstellingen in de eigen gemeente waar jongeren kiesgerechtigd zijn;

- in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 een actieplan op te stellen om jongeren actief te betrekken bij de lokale politiek;
- dit plan zo snel mogelijk voor te leggen aan de raad

en gaat over tot de orde van de dag.

Fractie Verenigd Arnhem

Kursat Bal

CDA

Klaartje van Dillen-Koorn

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	29 januari 2018
Zaaknummer	**216593**

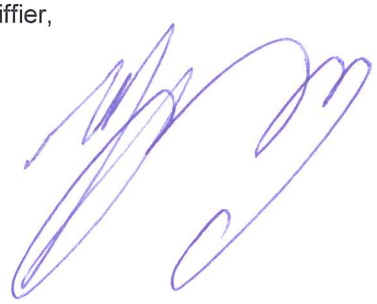
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Procedurecommissie van 23 januari 2018, Griffie nummer: 216593

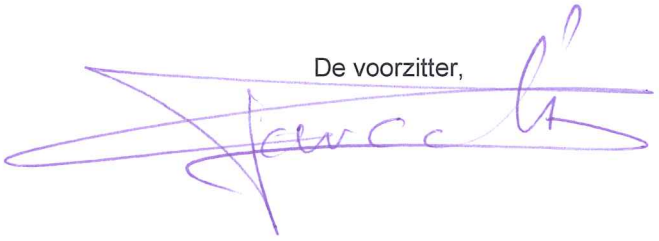
besluit:

- de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 18 december 2017 vast te stellen

De griffier,

De voorzitter,

7pm Politieke Maandag

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP MAANDAG 18 december 2017

De voorzitter: de heer Marcouch;

De raadsgriffier: de heer Kersten;

Aanwezig de leden: mevrouw A-Kum (PvdA), mevrouw Andeweg (D66), mevrouw Aylward-Straatsma (PvdA) de heer Bal (Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), de heer Van Beers (Arnhemse Ouderen Partij), mevrouw Bouwkamp (GroenLinks), de heer Broersma (ChristenUnie), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD) , mevrouw van Dillen-Koorn (CDA), de heer J. Elfrink (SP), de heer Van Geffen (SP), de heer Greving (PvdA), de heer L. de Groot (Partij voor de Dieren), de heer T. de Groot (GroenLinks), mevrouw Van Hamersveld-Pijpers (D66), de heer Kaatee (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Karssenberg (CDA), mevrouw Kemperman (D66), de heer Lenting (SP), de heer Loor (D66), mevrouw Louwers (PvdA), mevrouw Lunter (SP), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Noordzij (SP), mevrouw Peters (GroenLinks), de heer Van Sprang (SP), de heer Venhoek (D66), mevrouw De Vries (PvdA), de heer De Vroome (D66), de heer Van der Zee (VVD).

Afwezig de leden: de heer Güven (D66), de heer Kelderman (VVD), de heer Kusters (SP), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal) en de heer Montfrooy (CDA),

Begintijd vergadering : 20:00 uur
Eindtijd vergadering :22.15 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

1.3 Vaststellen van de concept besluitenlijst van de vergadering van 27 november 2017	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
1.4 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad.	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.1 Procedure planologische afwijking Van Oldebarneveldtstr - B.P. van Verschuerstraat"	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.2 Regionaal Programma Werklocaties (RPW)	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.3 Analyse en maatregelen onderbouwing aanvraag vangnetuitkering BUIG 2017	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.1 Masterplan Stadsblokken Meinerswijk en coördinatiebesluit	Het voorstel is met 29 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, VVD, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Verenigd Arnhem en Arnhemse Ouderen Partij hebben voor gestemd. De leden van de fracties GroenLinks en Partij voor de Dieren hebben tegen gestemd.
3.2 Parkeerplan Spijkerkwartier	Motie "Uitstel parkeerplan Spijkerkwartier" (17m113) van de fractie Partij voor de Dieren is met 4 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen. De leden van de fracties Arnhem Centraal, Arnhemse Ouderen Partij, Verenigd Arnhem en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, VVD, GroenLinks, CDA en ChristenUnie hebben tegen gestemd. Het voorstel "Parkeerplan Spijkerkwartier" is met 31 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, VVD, GroenLinks, CDA, ChristenUnie en Arnhemse Ouderen Partij hebben voor gestemd. De leden van de fracties Arnhem Centraal, Verenigd Arnhem en Partij voor de Dieren hebben tegen gestemd.
3.4 Voorlopige financiële afsluiting 2017	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.5 Wijzigen financieel kader en aankoop aandelen Scalabor	Motie "Maak werk van werk naar werk"(17M108) van de fracties VVD en CDA is met algemene stemmen aangenomen.

	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen
3.6 Woensdag vergaderdag	Motie "Geen besluit Politieke Maandag" (17M109) van de fracties Partij voor de Dieren en Arnhemse Ouderen Partij is met 10 stemmen voor en 24 stemmen tegen verworpen. Het lid Kemperman van de fractie D66 en de leden van de fracties SP, Arnhemse Ouderen Partij en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden Andeweg, Loor, De Vroome, Venhoek, Kaatee, Van Hamersveld van de fractie D66 en de leden van de fracties PvdA, VVD, GroenLinks, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie en Verenigd Arnhem hebben tegen gestemd.
	Het voorstel is met 24 stemmen voor en 10 stemmen tegen aangenomen. De leden Andeweg, Loor, De Vroome, Venhoek, Kaatee en Van Hamersveld van de fractie D66 en de leden van de fracties PvdA, VVD, GroenLinks, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie en Verenigd Arnhem hebben voor gestemd.Het lid Kemperman van de fractie D66 en de leden van de fracties SP, Arnhemse Ouderen Partij en Partij voor de Dieren hebben tegen gestemd.
4.1 Notitie Reikwijdte en Detailniveau Rivierklimaatpark IJsselpoort	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.2 Verzamelbesluit-4 2017	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.1 Motie "Geef bewoners de ruimte" (17M110) van de fractie PvdA	Ingetrokken.

De raadsgriffier,

Mr. Jozef Kersten

De voorzitter,

Ahmed Marcouch

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **216593**

ONDERWERP: Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 18 december 2017

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 18 december 2017 vast te stellen.

Bijlage

- concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 18 december 2017

Gemeente Arnhem

Besluit van	29 januari 2018
Zaaknummer	**216593**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Procedurecommissie van 23 januari 2018, Griffie nummer: 216593

besluit:

- de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 18 december 2017 vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	29 januari 2018
Zaaknummer	216593

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 23 januari 2018, zaaknummer: 216593

besluit:

De Lijst van ingekomen Stukken van 12 december 2017 tot en met 23 januari 2018 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

Lijst van Ingekomen stukken (12 december 2017 t.m. 23 januari 2018)

Datum	Afzender	Titel	Advies
23-1-2018	Omgevingsdienst Regio Arnhem	1e begrotingswijziging aan raden en staten	Betrekken bij de behandeling op de Politiek Maandag
23-01-18	Stichting Burger	Uitnodiging raadsleden debat ‘Raadplegend Referendum’	
23-1-2018	De heer C. Munster	"Zorg veiligheid openbaar vervoer"	Kopie van aan college gerichte brief, voor kennisgeving aannemen
19-1-2018	De Nationale Ombudsman	Een open deur? Een onderzoek naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening	Voor kennisgeving aannemen
19-1-2018	VNG	Ledenbrief 18/001 Wijzigingen modelverordeningen gemeentelijke belastingen	Voor kennisgeving aannemen
18-1-2018	Vereniging Heemschut	Gedeeltelijke sloop AKU fontein aan het Gele Rijders plein	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief aan raad
15-1-2018	Pictoright	Tajiri/gemeente Arnhem	Voor kennisgeving aannemen
11-1-2018	Provincie Gelderland	Besluit op aanvraag tot subdievaststelling onderzoek Bestuurscultuur	Voor kennisgeving aannemen
5-1-2018	Pictoright	Tajiri/gemeente Arnhem	Voor kennisgeving aannemen
19-12-2017	Provincie Gelderland	Toezichtvorm 2018 en aandachtspunten 2019 Gelderse gemeenschappelijk regelingen	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief aan raad
19-12-2017	VNG	Ledenbrief 17/082 "VNG Agenda 2018"	Voor kennisgeving aannemen
18-12-2017	VNG	Ledenbrief 17/079 "Continuïteit jeugdbescherming en jeugdreclassering"	Voor kennisgeving aannemen
18-12-2017	VNG	Ledenbrief 17/080 "Uitwerking akkoord Reparatie FLO-overgangsrecht voor brandweerpersoneel"	Voor kennisgeving aannemen
18-12-2017	VNG	Ledenbrief 17/081 "Reparatie derde jaar WW(2)"	Voor kennisgeving aannemen
13-12-2017	VNG	Ledenbrief 17/077 Inwerkingtreding Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening	Voor kennisgeving aannemen
13-12-2017	VNG	Ledenbrief 17/078 "VNG Model Subsidieregeling kinderopvang"	Voor kennisgeving aannemen

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **216593**

ONDERWERP: Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 29 januari 2018

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de "Lijst van Ingekomen Stukken" van 12 december 2017 tot en met 23 januari 2018 vast te stellen.

Als raadslid kunt u de ingekomen stukken inzien via het raadsinformatiesysteem.

Bijlage

- Lijst ingekomen Stukken 12 december 2017 tot en met 23 januari 2018

Gemeente Arnhem

Besluit van	29 januari 2018
Zaaknummer	216593

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 23 januari 2018, zaaknummer: 216593

besluit:

De Lijst van ingekomen Stukken van 12 december 2017 tot en met 23 januari 2018 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Voor 2

Tegen 35

Burgerinitiatief t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties

D66	0	7
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	3
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	0	2
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal **37**

Natuurbehoud Elderveld Zuid

heel natuurlijk!

Burgerinitiatief t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties.

Ondergetekenden verzoeken de gemeenteraad het onderstaande voorstel in de gemeenteraad te behandelen. Het betreft een voorstel op basis van de verordening op het Burgerinitiatief.

Verzoek tot herziening van het bestemmingsplan Elderveld

De gemeenteraad van Arnhem

Gelezen het burgerinitiatief t.b.v. wijziging bestemmingsplan Elderveld

Gelezen de toelichting en argumentatie van de bewoners, vertegenwoordigd in de werkgroep Natuurbehoud Elderveld Zuid

Besluit

Over te gaan tot herziening van het bestemmingsplan Elderveld, zoals dat momenteel geldig is voor de zgn. Oostlocaties, met als oogmerk de bestemming van het bedoelde gebied te wijzigen in natuur en recreatie.

Toelichting:

1. **Het gebied waar het om gaat** ligt aan de zuidkant van Elderveld, tussen het spoor, Metamorfoseallee, Oegstgeeststraat, Vlaardingenweg, Waddinxveenstraat. Langs het spoor wordt het begrensd door een parkeerterrein voor de treinreizigers. Het bestaat deels uit een grasveld met doelpalen voor de spelende jeugd en een klein bosgebied. Aan de rand van de Metamorfoseallee is er een groenzoom met bomen en struiken. Het bosgebied maakt deel uit van **een groene zone** van wisselende breedte, die loopt vanaf de Rijn (Meinerswijk) tot Park Lingezegen. De enige echte breuk in deze zone wordt gevormd door de Metamorfoseallee. In deze groene zone worden diverse dieren waargenomen, zoals de grote bonte specht, de groene specht, puttertjes, roodborsttapuiten, vleermuizen, de koekoek, mussen, merels, boomkruipers en boomklevers, zwartkopjes, roodborstjes, vlaamse gaaien, eksters, etc. Sommige zijn er in grote aantallen, andere zijn zeldzaam.

De groene zone is een corridor voor juist de kleinere zangvogels tussen de grotere natuurgebieden.

2. **De recreatiefunctie** is van belang voor de wijk, om te wandelen en te spelen. De bevolkingsopbouw van het wijkdeel Elderveld Zuid wordt in belangrijke mate ook bepaald door enerzijds de jeugd en anderzijds de ouderen (Serviceflat Elderveld en de Jan Hoving flat). Het bestemmingsplan is feitelijk het laatste restje van het oorspronkelijke algemene plan zoals dat indertijd voor Elderveld is vastgesteld na de annexatie van het gebied door Arnhem.

3. **Het huidige bestemmingsplan:** Het vigerende plan dateert uit 1972 en staat alle maatschappelijke bestemmingen toe tot een bouwhoogte van 37 meter. Het gebied mag voor 50% bebouwd worden. In 2007 is er een Nota van randvoorwaarden geproduceerd voor eventuele verdere ontwikkeling. Echter is er een bouwstop voor afgesproken.

4. Het huidige bestemmingsplan past in het geheel niet meer bij de huidige wijk. Kon men in 1972 nog spreken van een wijk aan de rand van de stad, inmiddels is het uitloopgebied aan de westzijde van het spoor (Driel-Oost) ook stadsdeel geworden in de vorm van de Schuytgraaf. Een gevolg daarvan ook is dat het wijkdeel nu **ingeklemd ligt tussen twee drukke wegen**: de Hollandweg en de Metamorfoseallee. In de afgelopen jaren is ten behoeve van het parkeren bij het station het bos verder teruggedrongen. De komst van het station heeft de druk op de wijk verhoogd. Sinds 1972 is de bestemming voor heel Elderveld verder uitgewerkt en gerealiseerd. In 1972 was er niet de aandacht voor klimaatverandering en de gevolgen ervan zoals die er nu wel is. Er is dus alle reden voor herbezinning, juist met het oog op de oorzaken van de klimaatverandering die in kleine en grote projecten vermeden moeten worden.

5. Om de volgende redenen is het wenselijk de huidige situatie te laten bestaan.

a. **De luchtkwaliteit** is juist hier in de afgelopen jaren verslechterd, Dat wordt veroorzaakt door het steeds maar toenemende verkeer. Daarom is er alles voor te zeggen om niet alleen het groen, groen te laten, maar zelfs te trachten het groen uit te breiden waar dat kan en verdere verstening tegen te gaan.
b. **De groenstructuur** vanaf Meinerswijk naar park Lingezegen is **een ecologische corridor** voor diverse vogels en dieren. De barrière die de Metamorfoseallee vormt, wordt nog groter als er in het bedoelde gebied daadwerkelijk gebouwd gaat worden.
c. **Het groen is eigen onderdeel van het wijkdeel geworden**. Weliswaar lag er al jaren een ontwikkelingsbestemming op, maar doordat er geen ontwikkeling was, werd het natuur. De gemeente heeft dat al die jaren - vanaf 1972! - laten gebeuren. Dan kan dit het wijkdeel niet zomaar afgenomen worden. Het wijkdeel heeft door alle ontwikkelingen al veel moeten inleveren.

Naast de wens zoals in dit initiatief verwoord wordt, is er de wens van Quadraam er een school te bouwen van grote omvang, wat de natuurfunctie, die het gebied nu heeft, definitief zal beëindigen. Tegen het plan is het volgende (naast het hiervorenstaande) in te brengen:

1. Herbouw/vernieuwing is mogelijk op de Groningensingel (en is nog goedkoper ook)
2. Het is een toename van de verstening waar Arnhem zich juist tegen keert: burgers worden opgeroepen hun tuinen van steen te ontdoen, dit in verband met waterafvoer en (stedelijk) klimaat,
3. Het plan is te massief en te dicht op de bebouwing, o.a. door de eisen van de gemeente (geen mogelijke toegang over de openbare parkeerplaats bij het station
4. Er zijn nog alternatieve mogelijkheden in de Schuytgraaf. (velden aan de noordzijde)
5. Er is door de gemeente nog geen of nauwelijks overleg gevoerd met de wijk, wat volgens eigen besluitvorming toch als eerste had gemoeten (citeer aangenomen motie en Nota van Randvoorwaarden)

Tenslotte nog de aanleiding voor het initiatief:

De aanleiding voor dit burgerinitiatief is het plan van de scholenkoepel Quadraam om op dit gebied een nieuwe school te bouwen als vervanging van het Lorentz aan de Groningensingel. Het gebouw daar wordt door Quadraam beschouwd als niet meer geschikt voor hedendaags onderwijs. Hierover zijn de omwonenden en het wijkdeel pas zeer laat ingelicht, op initiatief van Quadraam. Er zijn nu inmiddels wel twee informatiebijeenkomsten met Quadraam geweest, maar deze bijeenkomsten hebben een informatief karakter en gaan wat Quadraam betreft eigenlijk alleen over vragen als waar de ingang gesitueerd wordt, en hoe er met het weinige overblijvende groen moet worden omgegaan. Maar inmiddels blijkt dat de gemeente al maanden met Quadraam in overleg is, al een garantie van 12 miljoen heeft afgegeven voor een mogelijke realisering. De bedoeling is nu dat in het voorjaar van 2018 de procedure voor bestemmingsplan en omgevingsvergunning gelijktijdig wordt ingezet, zodat de bezwaarprocedure, als die er is, in een keer kan worden afgehandeld. Hieruit blijkt dat snelheid voor de realisering boven het belang van de burgers gaat, en men er ook vanuit gaat dat een afwijzende reactie van de omwonenden altijd lichter gewogen wordt dan het plan van Quadraam en de gemeente. Hoewel er alternatieven zijn – misschien gemeten aan de wensen van Quadraam minder voor de hand liggend -, worden die niet meer meegenomen. Maar die zijn er zeker wel. Dat daar het een en ander voor nodig is, is evident, maar dat is geen reden om die niet te heroverwegen.

Een reden voor dit initiatief is tenslotte ook dat er nog geen behoorlijk natuurwaardenonderzoek is geweest en ook geen veiligheidsonderzoek, dit in verband met het verkeer en het spoor.

Indiener: Van Dijk. Pieter Vervanger: Bossinga-Geurts, Bianca Alberdina Maria

Bijlage: documenten met de voornamen, achternamen, adressen, geboortedata en handtekeningen van de initiatiefgerechtigden die het verzoek ondersteunen.

Opmerking, genoemde documenten liggen vanaf 28 november 2017 bij de griffie ter inzage.

griffie - Burgerinitiatief en motieven

Van: "Ton Boelens"
Aan: <raadsleden@arnhem.nl>, <fractievolgers@arnhem.nl>
Datum: 29-11-2017 9:59
Onderwerp: Burgerinitiatief en motieven

Geachte raadsleden en fractievolgers,

Met veel belangstelling heb ik maandag de presentatie van het burgerinitiatief aanschouwd.

Ik geef u wat overdenkingen mee die bij mij spelen over dit onderwerp. Ik volg dat met belangstelling, wetende dat vele bewoners van Schuytgraaf, Elderveld en de Laar west de school graag zien komen.

Werkgroep Elderveld Zuid en hun burgerinitiatief: Ecologische motieven of toch gewoon Nimby-gedrag?

Allereerst even kijken naar de objectieve aspecten van de motieven:

De school als boosdoener van het doorbreken van een ecologische aaneengesloten zone zou kunnen, maar is hier niet direct geloofwaardig. Immers aansluitend aan de plaats voor de school bevindt zich een grote asfaltvlakte met druk verkeer, een treinstation met vele parkeerplaatsen en busbanen en bushaltes. Dat is pas een doorsnijding van een eventuele ecologische zone. Er wordt hier dus veel misbaar gemaakt over een aanslag op een patiënt die als jaren morsdood is.
Daarnaast is het grootste deel van de groenzone ingericht als een monocultuur van gras, ook nog eens bedoeld als speelveld, zonder waarde als ecologische stimulans van biodiversiteit en ook geen aantrekkelijke passagegebied. Nog los van de megablokkade die er aansluitend ligt. Bovendien wordt de mogelijkheid om de geboden inspraak te benutten om het restgroen zo ecologisch mogelijk in te richten door de werkgroep onbenut gelaten.
Ook de kwaliteit als groene long voor de stad, is vanwege schaal en locatie absoluut verwaarloosbaar.

Dan de geloofwaardigheid van deze “groenminnende” protesterende burgers

Waar waren deze burgers toen er vorig jaar plannen waren voor het zonneveld in park Elderveld. Ook dat is Elderveld Zuid. Is er ook maar één van de ondertekenaars die zich toen betrokken heeft getoond toen deze situatie door vele andere Eldervelders met motieven werd aangevochten? Nee dus.

Waar was de werkgroep toen zeer recent besloten is om ten zuiden van de zuiveringsinstallatie een groot zonneveld aan te leggen waar veel ongerepte natuur voor moet worden opgegeven? Dit gebied zal door ecologen veel eerder als uitloop van Meinerswijk kunnen worden bewezen. Het is nog maar zo kort en op zo korte afstand van de gewraakte plek gebeurd en zonder enig tegengeluid van de “werkgroep”.
Waarom toonden de leden zich in die andere situaties in hun wijk Elderveld niet betrokken?

Kortom ik kan wel een conclusie trekken naar aanleiding van de vraag in de vetgedrukte zin, u ook?

Ik heb best wel enig begrip voor “Protest Piet” uit de Oegstgeeststraat, maar zou toch liever zien dat hij eerlijk bij het echte ongenoegen bleef en u, als ons aller vertegenwoordigers, geen ecologisch zand in de ogen strooide.
Succes met de afweging op dit dossier en dank voor uw altijd betrokken houding als vertegenwoordigers van het brede Arnhemse belang.

Met vriendelijke groeten,

Ton Boelens

Aan de gemeenteraad

Datum	:	19 december 2017
Projectcode	:	8172
Zaaknummer	:	205421
Contactpersoon	:	Marielle Knaapen
Telefoonnummer	:	(026) 3773782

Onderwerp : Advies inzake Burgerinitiatief t.b.v. wijziging bestemmingsplan Elderveld

Geachte voorzitter en leden,

Wij adviseren u om niet over te gaan tot wijziging van het bestemmingsplan Elderveld voor wat betreft het noordelijke deel van de zogenaamde Oostlocaties zoals voorgesteld in het burgerinitiatief van de werkgroep Natuurbehoud Elderveld.

Inleiding
De heer Pieter van Dijk heeft namens de werkgroep Natuurbehoud Elderveld op 27 november 2017 een burgerinitiatief ingediend. Uw Agendacommissie heeft uit oogpunt van zorgvuldige voorbereiding van de behandeling van dit voorstel ons college van burgemeester en wethouders in de gelegenheid gesteld een advies over dit voorstel uit te brengen aan de gemeenteraad. Van deze gelegenheid maken wij bij deze graag gebruik.

Burgerinitiatief
Wij adviseren u om niet in te stemmen met het voorstel van de werkgroep Natuurbehoud Elderveld om de bestemming voor de zogenaamde Oostlocaties te wijzigen in natuur en recreatie.

In de ruimtelijke opbouw van de stad is het gebied rondom station Arnhem Zuid bedoeld als stedelijk knooppunt: veel verschillende functies en intensivering van het grondgebruik. Tot nu toe zijn de Oostlocaties in Elderveld en De Laar nog niet ingevuld, maar dat is wel altijd de bedoeling geweest (zie ook de Nota van Randvoorwaarden uit 2007).

Het Lorentz Lyceum heeft behoefte aan nieuwbouw op een centrale plek in Arnhem zuid-west, waar de zichtlocatie naast station Arnhem zuid met zijn goede ontsluiting voor auto, fiets en voetganger geschikt voor is.

De locatie heeft een bouwbestemming en maakt geen deel uit van de ecologische verbindingszone. Afwaarderen tot natuur een levert een groot financieel verlies voor de gemeente.

Argumenten

Ons advies is opgebouwd uit de volgende aspecten, die we hieronder verder toelichten:

1. Bouwlocatie
2. Vestiging Lorentz
3. Ruimtelijke inpassing
4. Groen
5. Kosten en opbrengsten.

Tot slot gaan we nog in op de communicatie over deze ontwikkeling.

1. Bouwlocatie
   a. In de ruimtelijke opbouw van de stad is de locatie rondom station Arnhem Zuid bedoeld als stedelijk knooppunt: veel verschillende functies en intensivering van het grondgebruik. Tot nu toe zijn de Oostlocaties in Elderveld en De Laar nog niet ingevuld, maar dat is wel altijd de bedoeling geweest.
   b. De locatie begrensd door de Metamorfoseallee, spoorzone en Oegstgeeststraat in Elderveld is al sinds het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan in 1972 een bouwlocatie.
   c. Met de vaststelling van de Nota van Randvoorwaarden in september 2007 heeft u bevestigd dat deze locatie beschikbaar blijft voor nieuwbouw. In die Nota werd uitgegaan van kantoren en wonen met een maximale hoogte van 27 meter. Sinds 2007 is echter de vraag naar kantoorlocaties afgenomen, waardoor er tot op heden geen kantoor op deze locatie is gevestigd.

2. Vestiging Lorentz Lyceum
   a. Quadraam wil haar twee scholen, Olympus College en het Lorentz Lyceum, verder uit elkaar plaatsen. Het Lorentz Lyceum kan de zuidwestkant van Arnhem bedienen, en het Olympus College de zuidoostkant Hierdoor is er een beter verspreid aanbod voor de schoolgaande kinderen in Arnhem-Zuid, en kan ook de levensvatbaarheid van beide scholen gegarandeerd worden. Het is gewenst om de nieuwbouw op het snijvlak van drie wijken te plaatsen, te weten Schuytgraaf, Elderveld en De Laar.
   b. Om deze nieuwbouw conform de bestaande wettelijke verplichting als verhuizing te kunnen kenmerken, dient de nieuwbouw binnen een straal van 3 km vanaf de huidige locatie plaats te vinden. In de locatiekeuze zijn daarom binnen die straal van 3 km twee andere locaties bekeken: De Laar (aan de overzijde van de locatie in Elderveld) en Schuytgraaf veld 11. De kavel in de Laar is te smal voor een goede inpassing van de school en het bestemmingsplan is niet passend voor de bouw van een school. In Schuytgraaf is geen zichtlocatie beschikbaar en is er geen goede inbedding van de school tussen bestaande en/of geplande woningen mogelijk.
   c. De huidige huisvesting van het Lorentz Lyceum aan de Groningensingel voldoet niet meer aan de wettelijke norm ‘frisse scholen’. Ook qua duurzaamheid biedt het huidige gebouw onvoldoende mogelijkheden. Het gebouw is verouderd en de kosten van een renovatie van dit gebouw bedragen meer dan 80% van de kosten voor een nieuw gebouw.

d. Nieuwbouw op de huidige locatie aan de Groningensingel zou een noodzakelijke vervangende huisvesting van de huidige leerlingen betekenen voor ten minste twee jaar. Nieuwbouw op de huidige locatie voldoet ook niet aan de wensen van de inwoners van de Schuytgraaf om een school in de buurt te hebben. En resulteert niet in de gewenste spreiding van de twee scholen over Arnhem-zuid.

3. Ruimtelijke inpassing
   a. De inpassing van de school op deze locatie is maatwerk en zal ruimtelijk gezien nauwkeurig moeten gebeuren. Aansluiting op de maat en schaal van de bestaande bebouwing is noodzakelijk. Daarom is de beoogde bouwhoogte van circa 14 meter ook aanzienlijk lager dan in de Nota van Randvoorwaarden in 2007 is opgenomen.
   b. De totale kavel van het Lorentz Lyceum wordt 10.000 m^2, waarvan circa 3.000 m^2 zal worden bebouwd. Het ten noorden hiervan gelegen bosje van circa 2.000 m^2 blijft onaangetast.
   c. Om tot een goede inpassing te komen van het nieuwe schoolgebouw in relatie tot de wijk en het omliggende groen, heeft Quadraam een landschapsarchitect in de arm genomen. In het kader van klimaatverandering, zal in deze plannen ook rekening gehouden worden met de regels omtrent groen- en watercompensatie.
   d. In het bestemmingsplan is deze zone altijd bestemd als bouwvlak. Om tegemoet te komen aan het huidige recreatieve gebruik van het terrein is Quadraam voornemens omwonenden toegang te verlenen tot het speelveld aan de voorzijde.
   e. Ook de ruimtelijke effecten van de school op deze locatie zoals oversteekbaarheid van de Metamorfosenallee, de bereikbaarheid door auto's, fietsers en voetgangers, geluids- en milieueffecten worden op dit moment onderzocht.
   f. Wij zijn voornemens in het voorjaar van 2018 een ontwerpbestemmingsplan voor deze locatie ter inzage te leggen. Ten behoeve van dit ontwerp worden momenteel diverse onderzoeken uitgevoerd, onder andere verkeers- en milieukundig (o.a. ecologisch, geluid, trillingen, veiligheid) welke samen met het ontwerpbestemmingsplan ter inzage zullen worden gelegd. In het bestemmingsplan zal ook op de luchtkwaliteit worden ingegaan.
   g. Wij willen u binnenkort voorstellen om het bestemmingsplan in dit geval samen met het ontwerpbesluit omgevingsvergunning (het bouwplan) ter inzage te leggen (coördinatieregeling).

4. Groen
   a. De locatie maakt geen deel uit van de ecologische verbindingszone: deze loopt via Schuytgraaf.
   b. De spoorzone maakt onderdeel uit van één van de groen/blauwe lijnen in de stad (Groenplan/ Groenvisie). De breedte is afhankelijk van de (juridisch) beschikbare ruimte. Ter hoogte van de plangebied is dit alleen de zone direct langs het spoor.
   c. Er wordt rekening gehouden met de flora & fauna. Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie heeft aan de gemeente Arnhem ontheffing verleend van de Flora- en faunawet (nu Wet natuurbescherming) voor het project Schuytgraaf. Het plangebied valt onder dit project. Er is ontheffing verleend voor het beschadigen, vernielen of verstoren van

voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper. Voor andere soorten geldt de zorgplicht.

d. In september 2017 is een veldcontrole uitgevoerd door een ecologisch adviesbureau. Op basis van deze controle is het noodzakelijk een uitgebreid onderzoek uit te voeren in de periode voorjaar tot najaar 2018 naar vleermuizen en jaarrond beschermde vogels. Verder zijn er geen andere soorten aangetroffen dan die waarvoor bovenstaande vrijstelling van toepassing is. Als er op of in de nabijheid van de locatie bijzondere dier- of plantensoorten worden gevonden, zullen daar maatregelen voor genomen moeten worden.

5. Kosten en opbrengsten
   a. De noordelijke (Elderveld) en de zuidelijke (De Laar) Oostlocaties hebben beide een boekwaarde. Afwaarderen tot natuur een levert een groot financieel verlies voor de gemeente op van circa €1,5 miljoen.
   b. Indien de verkoop van de grond (netto) meer oplevert dan de boekwaarde, de plankosten en de kosten voor bouwrijp maken, is dat een financieel voordeel voor de gemeente. De raming is dat de verkoop aan Quadraam tegen maatschappelijke grondwaarde voor de gemeente financieel voordeel zal opleveren. Voor de zuidelijke Oostlocatie is een dergelijke raming nog niet gemaakt, aangezien er voor dit locatie nog geen beoogd programma is. Deze verwachte financiële meevallers zijn nog niet in de begroting is opgenomen.

   Over de exacte omvang van deze bedragen informeren wij u graag in een vertrouwelijke raadsvergadering.

Communicatie
In 2007 is bij de vaststelling van de Nota van Randvoorwaarden de motie aangenomen om "bij de verdere uitwerking van dit plan, in nauw overleg met de omwonenden, te kiezen voor een creatief stedenbouwkundig en architectonisch ontwerp dat zoveel als mogelijk rekening houdt met de wensen van de omwonenden".

Op 23 mei 2017 heeft ons college besloten om Quadraam een garantstelling te verlenen ten behoeve van het aangaan van een geldlening voor het realiseren van vervangende nieuwbouw voor het Lorentz Lyceum. Wij hebben u over dit besluit per brief geïnformeerd.

Quadraam en gemeente zijn vervolgens direct na de zomer, in september 2017, tijdens een eerste bijeenkomst in gesprek gegaan met omwonenden over de voorgenomen vestiging van het Lorentz Lyceum op deze locatie. Dat was in een vroegtijdig stadium: er was alleen een besluit tot nieuwbouw genomen en er waren randvoorwaarden geformuleerd, maar er waren bijvoorbeeld nog geen ontwerpen voor de school gemaakt.

In november 2017 is een tweede bijeenkomst voor omwonenden georganiseerd, waar de eerste schetsen van de toen net geselecteerde architect zijn gepresenteerd en waar met bewoners over diverse aspecten van het bouwplan en het bestemmingsplan is gesproken.

Quadraam heeft regelmatig gesprekken met de omgeving over de inpassing van de school en blijft dat ook doen. Hiermee geeft Quadraam uitvoering aan de afspraken die gemaakt zijn naar aanleiding van de motie uit 2007.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Nota van Randvoorwaarden Oostlocaties

Inhoud

1. Aanleiding en doel Nota van Randvoorwaarden

2. Ruimtelijke uitgangspunten en visie
2.1 Huidige kaders
2.2 Programmatische visie
2.3 Stedenbouwkundige visie

3. Randvoorwaarden
3.1 Programma
3.2 Ruimtelijke en stedenbouwkundige randvoorwaarden
3.3 Technische randvoorwaarden

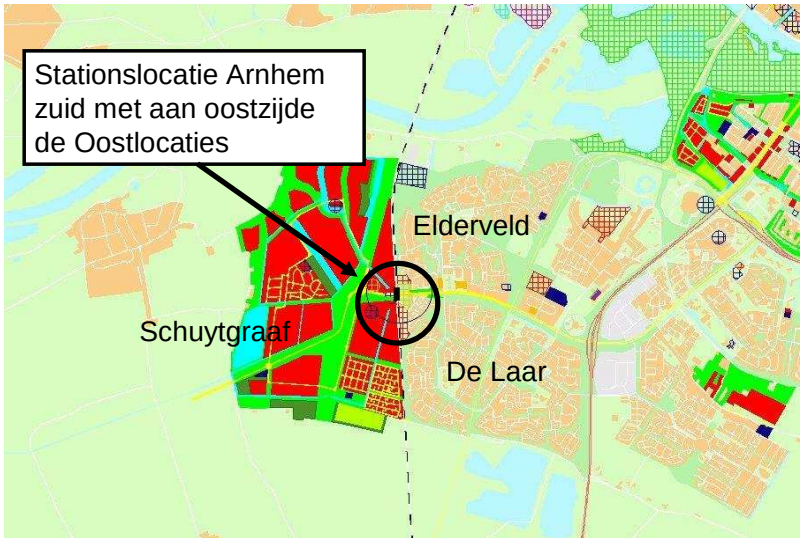
Gemeente Arnhem
Vastgesteld in de raadsvergadering van 24 september 2007

1. Aanleiding en doel Nota van Randvoorwaarden

Ten oosten van het spoor en het centrumgebied Schuytgraaf liggen twee ontwikkellocaties aan de Oegstgeeststraat en Tilburgweg ook wel de Oostlocaties genoemd. De gemeente Arnhem (dienst SO) is eigenaar van de gronden en opdrachtgever van ontwikkeling. In de door de Raad vastgestelde (26 juni 2000) Samenwerkings Overeenkomst Schuytgraaf (SOK) staat aangegeven dat de ontwikkelende partijen in Schuytgraaf het eerste recht van ontwikkeling van kantoorbebouwing hebben op deze locatie. In voorstel voor een publiek private samenwerking in project Schuytgraaf, eveneens behandeld in de Raad van 26 juni 2000, wordt genoemd dat het hier gaat om 25.000 m2 kantoren.

Doel van deze nota is het vastleggen van het programma en de randvoorwaarden voor de Oostlocaties. Vanwege de nauwe samenhang is deze nota goed afgestemd met de ontwikkelingen in Schuytgraaf.

De Nota van Randvoorwaarden wordt in de Raad vastgesteld. De vastgestelde Nota van Randvoorwaarden zal onderdeel uitmaken van de overeenkomst(en) met ontwikkelende partijen.

2. Ruimtelijke uitgangspunten en visie

2.1 Huidige kaders

Bestemmingsplannen

De Oostlocaties vallen binnen 3 bestemmingsplannen:

<u>Elderveld</u>

Ten noorden van de Metamorfosenallee (voorheen Burgemeester Matsersingel) geldt het nog uit te werken plan “Elderveld" (gemeente Elst, ‘69). De bestemming ter plaatse is Bijzondere Bebouwing. De bestemming moet nog worden uitgewerkt en er geldt een bouwverbod totdat een uitwerkingsplan is vastgesteld.

<u>De Laar 1</u>

Ten zuiden van de Metamorfose allee is het bestemmingsplan “De Laar I” (gemeente Arnhem, okt. ’74) geldend. Dit is een uitgewerkt plan met rechtstreekse bouwtitels. Ter plaatse geldt de bestemming Handel en Nijverheid.

<u>De Laar</u>

Nog meer zuidelijk gelegen, met inbegrip van de watergang, geldt het nog uit te werken bestemmingsplan “De Laar” (gemeente Elst, juni ’74). De bestemming ter plaatse is Handel en Nijverheid.

In bijlage 1. staat de uitgebreidere tekst van de bestemmingsplanvoorschriften weergegeven.

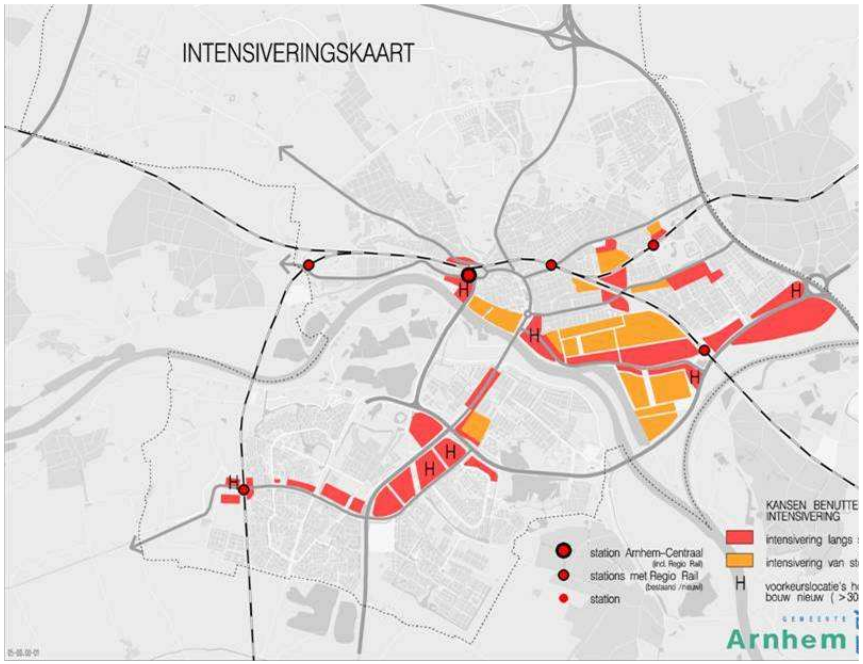
De bestemmingsplannen dateren uit een periode waarin nog geen sprake was van een ontwikkeling in Schuytgraaf. Op dat moment lag het gebied nog aan de stadsrand. Inmiddels ligt dit gebied niet meer aan de rand van de stad maar midden in een stedelijke knoop naast een station en met aan de andere zijde centrum Schuytgraaf. Een andere invulling en dus een bestemmingsplanwijziging is noodzakelijk.

Structuurplan

Het stationsgebied van Schuytgraaf vormt zowel ruimtelijk als infrastructureel een belangrijk knooppunt. Dit gebied is zowel voor de bewoners van Schuytgraaf als ook voor de aanliggende wijken belangrijk maar heeft ook een belang op stedelijk niveau. Het gebied is één van de vier Hoogwaardige Openbaar Ververs (HOV) knooppunten in de stad.

Het structuurplan gaat uit van ontwikkeling van stedelijke wandbebouwing met functiemenging aan de Burgemeester Matsersingel met relatief ruime ontheffingsmogelijkheden. De Burgemeester Matsersingel (vanaf de Hollandweg Metamorfosenallee geheten) vormt door de combinatie van grotere bouwmassa's in het groen een stedelijke ader die zich als stadslaan karakteriseert. Belangrijke andere landschappelijke elementen in het gebied worden gevormd door een groenblauwe lijn die parallel langs het spoor loopt en de Kroonse wal (Eldense Zeeg). Groenblauwe lijnen bestaan uit stevige groene coulissen tussen de wijken. Ze gaan van landschap (rivier) naar landschap (kom) en vormen daarmee een belangrijk onderdeel van de hoofd groenstructuur van Arnhem zuid. De Kroonse wal is een oude ontsluitingsstructuur en onderdeel van de landschappelijke en cultuurhistorische onderlegger van Arnhem zuid. Ter plaatse van de doorgang onder het spoor komen al deze structuren samen.

De gebieden direct grenzend aan de Metamorfosenallee zijn in de Tussenrapportage Structuurplan (met de uitwerking voor hoogbouw daarin) aangewezen als een hoogbouwlocatie (30 meter en hoger). Zie hiernaast de Intensiveringskaart van Arnhem.

2.2 Programmatische visie

Gemengd programma stationsgebied

De Oostlocaties vormen, samen met het centrumgebied Schuytgraaf, de stedelijke knoop rondom station Arnhem zuid. In een stedelijke knoop past een gemengd programma van stedelijke functies. Aan de kant van Schuytgraaf zal een winkelcentrum verrijzen met woningen erboven en daarnaast verschillende maatschappelijke voorzieningen en kantoren. Voor de Oostlocaties is oorspronkelijk gedacht aan alleen kantoren (25.000 m2 bvo) maar mede vanwege de verslechterde kantorenmarkt is het kantorenprogramma terug gebracht tot circa 10.000 m2 bvo aangevuld met een woonprogramma. Met een aanvullend en intensief programma van woningen kunnen de Oostlocaties een belangrijke bijdrage leveren aan de woningvraag in de aanliggende wijken en in de stad.

Woonvisie

In de Woonvisie Gemeente Arnhem (vastgesteld in 2004) zijn doelstellingen genoemd die bij de invulling van de Oostlocaties van belang zijn:

- "Strategisch & toekomstgericht aanvullen" van de woningvoorraad vanuit een visie op stad, gebied en wijk;
- Realiseren van een gevarieerd en op de vraag afgestemd levensloopbestendig woningaanbod (met een grote diversiteit in prijs en woningtype) ten behoeve van het aantrekken of behouden van bepaalde doelgroepen en huishoudinkomens voor stad en wijk;
- Versnelling van de nieuwbouwproductie;
- Optimale en intensieve benutting van aanwezige woningbouwlocaties ter vergroting van het woningaanbod en ter verbetering van de slaagkansen van starters en doorstromers op de koop- en huurwoningmarkt;
- Verbetering van de kwaliteit, variatie en diversiteit door aanvullend in wijken te bouwen waar nu en in de toekomst door veranderende ontwikkelingen in de markt, woonwensen en bevolkingssamenstelling (vergrijzing, toename 1 en 2 persoons huishoudens) vraag en behoefte aan bestaat;
- Stimuleren van particulier opdrachtgeverschap of collectieve/individuele vormen daarvan ten behoeve van het vergroten van de keuzevrijheid en zeggenschap van de woonconsument.

Daarnaast maken regionale afspraken en verdergaande toezeggingen aan de gemeenteraad op het gebied van de concessieafspraak en de 35%-eis onderdeel uit van de visie op wonen, waarbij Arnhem zich inspant om:

- minimaal 35% betaalbare nieuwbouwwoningen te realiseren in nog te starten projecten, tenzij deze invulling haaks staat op het kunnen realiseren van andere doelstellingen rondom de locatie;
- Minimaal 75% als ook voor mensen met een functiebeperking o.a. ouderen geschikte levensloopbestendige nieuwbouwwoningen of kleinschalige woonvormen te realiseren en het aanbod welzijn en zorgvoorzieningen te verruimen.

De invulling van de Oostlocaties moet een goede kwalitatieve aanvulling en afhechting van de bestaande wijken De Laar en Elderveld waarborgen en wordt daarmee tevens een aantrekkelijke poort of entree naar de in ontwikkeling zijnde nieuwbouwwijk De Schuytgraaf. Het programma aan woningen zal voldoende diversiteit in zich moeten bergen om diverse doelgroepen te bedienen. Minimaal 35% zal in de betaalbare prijscategorie moeten vallen en een zal een mix van koop en huur moeten zijn. Speciale aandacht zal er moeten zijn naar levensloopbestendigheid van met name de appartementen aangezien er In de stad en zeker in de aanliggende wijk De Laar zijn weinig voor ouderen geschikte woningen zijn.

Het gemengde en intensieve programma van kantoren en woningen zal bijdragen aan een optimale benutting van het station en daarnaast geeft het zowel overdag als 's avonds levendigheid in het gebied. Die levendigheid is ook belangrijk voor de sociale veiligheid op het stationsplein.

2.3 Stedenbouwkundige Visie

Het stationsgebied aan de oost en aan de westzijde van het station moet als een duidelijke ruimtelijke eenheid vormgegeven worden. Dit betekent onder andere ruimtelijke continuïteit. Kees Christiaanse, stedenbouwkundig supervisor van Schuytgraaf, gaat uit van een hoge kantoor-as aan de westzijde van het stationsgebied. Conform structuurplan moet voor de oostzijde van het station ook worden uitgegaan van het versterken van deze stedelijke as. Voor het stationsgebied aan de oostzijde betekent dit een duidelijk hoogteaccent zowel zuidelijk als ook

noordelijk van de Metamorfosenallee. Deze hoogbouwelementen vormen de poort naar het centrumgebied van Schuytgraaf. Hierdoor wordt het stationsgebied en het archeologische park tussen hogere bebouwingselement ten westen en ten oosten van de spoorlijn opgespannen.

Voor het plangebied is uitgangspunt dat een afronding plaats vindt van het bestaande woongebied, de entree van de toegang naar Schuytgraaf vorm gegeven wordt en dat een voorkant situatie ontstaat naar het station Tevens zal gezocht moeten worden naar doorzichten van het bestaande gebied naar het station en de groene dijk zodat er een geleding ontstaat in gebouwen en bouwmassa. Daarnaast zal de diagonale waterstructuur ruimtelijk beëindigd moeten worden en zal het groen aan de westflank van het plangebied zover mogelijk doorgezet moeten worden richting station.

3. Randvoorwaarden

3.1 Programma

Kantoren

- In totaal circa 10.000 m2 bvo.
- Doelgroepen binnen kantoren: met name zakelijke- en financiële dienstverleners en (semi-) overheidsinstellingen.
- Gestreefd zal worden naar zoveel mogelijk '*flexibel bouwen'*. Doelstelling van flexibel bouwen is om de verhuurbaarheid van het project / pand op de langere termijn zeker te stellen.

Wonen

- Circa 60-70 appartementen in de betaalbare prijscategorie tot € 172.000,-.
- Circa 60-70 appartementen en ca. 60-70 eengezinswoningen zullen resp. gerealiseerd worden in de middeldure en duurdere prijscategorieën (v.a. € 172.000 - € 250.000,-).
- De verhouding koop/huur ligt op 50/50 dan wel 60/40% (in beide gevallen meeliftend op de regionale en lokale ontwikkeling op de woningmarkt en marktvraag).
- Binnen de woonvlekken moet een gevarieerd programma ontstaan met een ruime mix in prijs, grootte en woningtypen.
- De appartementen voldoen aan het criterium van levensloopbestendig bouwen.
- Zeggenschap, inspraak en keuzevrijheid van de woonconsument in de vorm van Particulier opdrachtgeverschap (collectief of individuele vormen daarvan) dient onderdeel uit te maken van het in de markt wegzetten van deze woningbouwplannen.
- Doelgroep is divers: Wijkbewoners, doorstromers, mobiele 55+, tweeverdieners, 1 of tweepersoons huishoudens, gezinnen en starters op de koop- en huurwoningmarkt (werkend/forenzen/studerend).

3.2 Ruimtelijke en stedenbouwkundige randvoorwaarden

In de bijgevoegde Randvoorwaardenkaart staat de plangebiedbegrenzing aangeduid. De inrichting van het stationsgebied en de Metamorfosenallee/Burgemeester Matsersingel, evenals de ontwikkelingen in de Emancipatiebuurt vallen buiten het plangebied Oostlocaties. Wel zal worden afgestemd met deze buurlocaties.

Structuur en verkaveling

- Het plangebied zal ingedeeld moeten worden in ruimtelijk en functioneel herkenbare gebieden. Geen versnippering van functies.
- De grotere gebouwen (kantoortoren en appartemententoren) direct gelegen aan de Metamorfosenallee moeten aansluiten op de stedenbouwkundige structuur van het stationsgebied Arnhem zuid, het centrumgebied Schuytgraaf en die van de Metamorfosenallee/Burgemeester Matsersingel. Hierbij hoort het intensiveren van het stationsgebied. De hogere gebouwen liggen zoveel mogelijk los in het groen. Het parkeren wordt in gebouwde voorzieningen opgelost.
- Het te ontwikkelen gebied achter de hoogbouw moet goed aansluiten op bestaande woongebieden Elderveld en De Laar.
- Bij de planontwikkeling is het belangrijk dat er vanuit de aangrenzende woongebieden en de Metamorfosenallee doorzichten gehouden worden naar het groen, de spoordijk en het station.
- In het zuidelijke gebied wordt gedacht aan eengezinswoningen waarvan een deel georiënteerd is op de bestaande wijk de Laar en een deel georiënteerd is op de groene zone langs de spoordijk. Parkeren wordt opgelost op maaiveld.
- In het noordelijke woongebied wordt gedacht aan appartementen die georiënteerd zijn op de Oegstgeeststraat en het bestaande groene plein. Het plein krijgt door de gevel en het groen een ruimtelijke beëindiging die aansluit op de maat en schaal van de buurt. Parkeren vindt grotendeels op het binnenterrein plaats eventueel aangevuld met overdekt parkeren.
- Eldense Zeeg als groen-waterstructuur benutten als verbinding tussen de wijken De Laar en Schuytgraaf en als geledingszone tussen de hogere bebouwing en de laagbouw .
- Aandacht voor de sociale veiligheid van de langzaamverkeersroutes, verblijfsgebieden en parkeerplaatsen.
- Omliggend groen bij de kantoren en appartemententoren moet openbaar toegankelijk zijn en blijft in eigendom van de gemeente. Hiermee kan het open groene beeld het beste worden gegarandeerd.
- De strook groen ten noorden van de P&R blijft in gemeentelijk eigendom omdat deze zone als reserve ruimte voor extra P&R is bestemd.
- Groenstructuur aan de zijde van de spoorlijn zover mogelijk doorzetten richting station.

Rooilijnen

In bijgevoegde randvoorwaardenkaart staan de rooilijnen aangegeven. Bebouwingsgrenzen mogen niet worden overschreden.

Hoogtes

Zie hiervoor ook de randvoorwaardenkaart in de bijlage.

- Voor de hoogte van de kantoren gelegen aan de noordzijde van de Metamorfosenallee wordt uitgegaan van circa 27 meter inclusief halfverdiept parkeren (maximaal 1,5 meter boven maaiveld). Aan de zijde van de bestaande woonbebouwing zijn de gebouwen lager.
- De hoogte van de woontoren aan de zuidzijde is afgestemd op de straalverbindingen: hier geldt een maximum bouwhoogte van 27 meter vanaf maaiveld (37 m+ NAP). Aan de kant van de bestaande woningen is de hoogte maximaal 11 meter (3 lagen inclusief plint van maximaal 1,5 meter voor halfverdiept parkeren).
- Maximale nokhoogte voor de eengezinswoningen is 12 meter met een goothoogte van 6 tot 9 meter. Een enkel hoogteaccent is hierbij denkbaar mits niet direct grenzend aan bestaande woningen.
- Appartementen in de noordelijke vlek zijn in 2 tot 4 lagen met op enkele plekken de mogelijkheid voor een plint t.b.v. halfverdiept parkeren (max 1,5 meter hoog).

- Schaduwwerking van nieuwbouw op bestaande woningen moet worden onderzocht en zoveel mogelijk worden geminimaliseerd.

Beeldkwaliteit en architectuur

- De aan de Metamorfosenallee grenzende bebouwing heeft een sterke relatie met het stationsgebied en het centrumgebied van Schuytgraaf. Samen zal dit een duidelijke eenheid moeten vormen.
- Daar waar op de randvoorwaardenkaart wanden zijn geprojecteerd, wordt de ruimte begeleidt door gevels en is het gebouw georiënteerd op het aangrenzend openbare gebied.
- Uitgangspunt is dat er vanuit de bestaande gebieden ruime doorzichten naar het westelijk gelegen groen en de spoordijk worden gerealiseerd.
- Geen erfafscheidingen bij de kantoren buiten de op kaart aangegeven bebouwingsgrens en erven. Erfafscheidingen tussen individueel (privé) en collectief groen moeten hoogwaardig worden uitgevoerd.
- Het openbaar groen zoals op de kaart aangegeven wordt in het zelfde sortiment en materiaal uitgevoerd zodat er een eenheid ontstaat in het gebied tussen de geluidschermen en de gebouwen.
- In de groenzone langs het spoor bepaalt een structurerende rij bomen (bijvoorbeeld populieren) het beeld. Op maaiveld is de inrichting natuurlijker.
- De randvoorwaarden ten aanzien van de beeldkwaliteit voor de openbare ruimte en de gebouwen moeten verder worden uitgewerkt en vastgelegd in een beeldkwaliteitsplan. Dit wordt geleverd bij het op te stellen stedenbouwkundig plan (VO). De beeldkwaliteit zal moeten worden afgestemd met de supervisor van Schuytgraaf.

3.3 Technische randvoorwaarden

3.3.1 Verkeer

Ontsluiting

- Ontsluiting van het autoverkeer voor de kantoortoren en de woontoren rechtstreeks op de Metamorfosenallee. Deze ontsluiting wordt gedeeld met de ontsluiting van de P&R en K&R bij het station Arnhem zuid.
- De auto-ontsluiting van de naar achtergelegen nieuwe woongebieden gaat via de wijk.
- Er komt geen kortsluiting voor auto's van/naar de wijken Elderveld en De Laar via de Oostlocaties op de Metamorfosenallee.
- Langzaamverkeersverbindingen vanuit de wijken zo direct mogelijk naar het station. De langzaamverkeersroutes door de Oostlocaties staan op de randvoorwaardenkaart aangegeven.
- Bereikbaarheidseisen voor hulpdiensten hanteren.

Parkeren

- Voor de kantoor- en woontoren aan de Metamorfosenallee geldt dat al het parkeren in gebouwde voorzieningen moet worden opgelost. Parkeren voor de appartementen aan de noordzijde kan op het binnenterrein eventueel aangevuld met gebouwd parkeren (half ondergronds) en enkele plaatsen in het openbaar gebied. Voor grondgebonden woningen komen de parkeerplaatsen op maaiveld.
- De te hanteren parkeernormen voor wonen zijn afhankelijk van type en prijsklasse woning zie Parkeernota Arnhem 2003 – 2010. Voor appartementen tot € 175.000,- geldt de norm van 1,6, voor appartementen vanaf € 175.000,- geldt de norm van 1,9 en voor eengezinswoningen (rij) ligt de norm afhankelijk van prijscategorie, tussen 1,2 en 1,5 uitgaande van parkeren in openbaar gebied.
- De gemeente is nog in discussie met het KAN over de te hanteren parkeernormen voor kantoren. De huidige minimum eis voor

kantoren is door het college vastgesteld op 1 pp per 125m2 bvo. Wenselijk is om in hier meer parkeerruimte te realiseren. Gedacht wordt aan 1 pp per 65m2. Alle parkeerplaatsen bij de kantoren moeten binnen gebouwde voorzieningen worden opgelost.

Afstemming met openbaarvervoersvoorzieningen

- De voorzieningen voor het station worden meegenomen in de ontwikkeling van het stationsgebied. In het plangebied voor de Oostlocaties zal rekening worden gehouden met een eventuele uitbreiding van de P&R (nu 60 parkeerplaatsen) met ongeveer 40 plaatsen (strook noordzijde huidige P&R langs het spoor zal niet worden uitgegeven). Deze reserve ruimte voor uitbreiding P&R staat ook aangegeven op de randvoorwaardenkaart.
- De kantoren op de Oostlocaties zullen geen gebruik mogen maken van de P&R en K&R.

3.3.2 Water en riolering

- Huidig profiel Eldense Zeeg in stand houden vanwege de historische waarde van het polderlint.
- Om te vermijden dat de Eldense Zeeg een doodlopende waterloop wordt moet, landschappelijk verantwoord, een aansluiting gerealiseerd worden op het nog te graven retentiewater van de nieuwbouw.
- Het verbreden van de huidige spoorsloot tussen de Eldense Zeeg en de waterloop bij de Zunderthof verdient de voorkeur. (aantakking op het bestaande watersysteem).
- Rekening houden met ruimte voor de berging van hemelwater (circa 10% van het toegenomen verhard oppervlak). Onderzocht moet worden of uitbreiding van de spoorsloot aan de noordzijde van de Metamorfosenallee gebruikt kan worden voor watercompensatie van het noordelijke plangebied.
- Opheffen sloot parallel aan Eldense Zeeg.
- Geïntegreerd rioolstelsel: vuilwater op de riolering, hemelwater oppervlakkig afvoeren naar oppervlaktewater (infiltreren is hier niet mogelijk). Hemelwater van wegen en parkeerplaatsen via bodempassage naar oppervlakte water.
- Ondergrondse bouwwerken mogen de grondwaterstand en/of grondwaterstroming niet permanent veranderen. Permanente drainage/grondwateronttrekking is niet toegestaan.
- Hoogste grondwaterstand is circa 30cm beneden mv. Geohydrologisch onderzoek voor dit gebied is noodzakelijk.
- Onderzocht moet worden of het gebied al opgehoogd is of nog opgehoogd moet worden. Aanliggende wijken zijn met 1 meter opgehoogd.
- Ontwateringsnormen:
  - woningen met kruipruimte 0,70 m.;
  - woningen zonder kruipruimte 0,30 m.;
  - primaire wegen 1,00 m.;
  - secundaire wegen + woonstraten 0,70 m.;
  - tuinen en groenvoorzieningen 0,50 m.;
- Bij kruising van wegen met een watergang bij voorkeur uitgaan van toepassing van bruggen i.p.v. duikers.
- Bij eventuele toepassing van duikers moeten deze worden gefundeerd en worden voorzien van eco-passages.

3.3.3 Openbaar groen

Groen en ecologie

- Ontwikkeling moet voldoen aan de voorwaarden die gesteld zijn in de ontheffing op de natuurbeschermingswet d.d. 15 juli 2006 en het daaraan gekoppelde ‘Compensatieplan amfibieën in de wijk Schuytgraaf te Arnhem’, d.d. 8 februari 2002. Daarnaast moeten de aanbevelingen genoemd in de ‘Quickscan in het kader van de flora en fauna-wet’ d.d. september 2006, worden overgenomen in de plannen, in de voorbereiding en bij de uitvoering.

- De ambities dienen te passen binnen de beschikbare beheermiddelen, dus inrichten openbare ruimte volgens het basisniveau (Buiten Gewoon Beter).
- Zo veel mogelijk handhaven van bestaand groen. In het kader van de groencompensatieregeling (Groenplan 2004-2007/2015) zal een inventarisatie van bestaand groen moeten worden gedaan inclusief een bepaling van de financiële waarde.
- Nieuwe beplanting is afgestemd op wat van nature in het poldergebied voorkomt.
- De bestaande paddenpoelen in het uiterste noorden en het uiterste zuiden moeten worden ingepast in het stedenbouwkundig plan.
- De groene inrichting van de groen-blauwe lijn langs het spoor is landschappelijk en wordt gevormd door bomenrijen, bossages, struweel en kruiden- en oevervegetatie. Hier geldt het natuurdoeltype 'Natuurlijke groenzones'.
- Openbare ruimte voor zover gelegen in de groen-blauwe lijn, dienen voorzien te zijn van boombeplanting.
- Maatvoering groen-blauwe lijn is minimaal 30 meter tot aan het geluidsscherm op de spoordijk.

Spelen

- Voor de jeugd van 7-12 jaar moet een trapveld aan De Laar kant komen. Afmeting bij voorkeur conform randvoorwaarden Johan Cruijff Foundation. Aan Elderveldzijde is het op basis van het speelcirkelbeleid strikt gezien niet noodzakelijk een speelplek voor 7-12 jarigen te realiseren. Gezien de betrokkenheid en wensen van de direct aanwonenden kan meegegaan worden in een kleiner verhard speelveld (bijvoorbeeld een pannaveldje) waarvoor een ruimte van circa 100-150 m2 gereserveerd moet worden. Nader te bepalen in overleg met omwonenden en de dienst Stadsbeheer.
- Voor 0-6 jarigen moet in De Laar een speelplek van 120 m2 ingepast worden. Bij de appartementen aan Elderveldzijde is door de directe nabijheid van een bestaande speelvoorziening een voorziening van circa 50 m2 binnen het plangebied voldoende. Mogelijk alternatief is een uitbreiding van de bestaande speelvoorziening.

Hondenvoorzieningen

- Aanwijzing hondenloslooplaats aan Elderveldzijde ter vervanging van één van de door B&W in kader van BGB in 2006 aangewezen hondenloslooplaatsen. Hondenloslooplaats is minimaal 10 meter breed en 40 meter lang. Een hondenloslooplaats moet worden begrensd door bijv. water, bossages, hagen en is afgebakend met bebording. De hondenbezitter heeft opruimplicht. Hiervoor bij iedere ingang een hondenpoepcontainer plaatsen. Advies: maak zoveel mogelijk gebruik van aanwezige en/of natuurlijke afscheidingen (voor zover mogelijk).

3.3.4 Bodem

Kabels en leidingen

Er zal inventariserend onderzoek moeten worden gedaan naar bestaande kabel en leidingen tracés en eventuele beperkingen.

Bodemkwaliteit

- Er geldt dat er een historisch en verkennend bodemonderzoek moet worden uitgevoerd op de gehele locatie conform NVN 5725 en NEN 5740.
- Op basis van de uitgevoerde quickscan (d.d. 25 november 2004) zijn er geen direct potentieel bodembedreigende activiteiten bekend. Ook de bodemonderzoeken op een gedeelte van de voorliggende locatie en in de directe omgeving geven geen aanleiding een sterke verontreiniging te verwachten.

- Extra aandachtspunt bij te voeren bodemonderzoek: de aangebrachte grond voor de fietscrossbaan.
- Extra aandachtspunt bij ontwikkeling van terrein: de mogelijkheden voor het hergebruik van de vrijkomende grond (bijv. in geluidwal en dergelijk) optimaal benutten.
- Als bij de grondwerkzaamheden duidelijk afwijkend (bodem)materiaal en/of verontreinigingen waargenomen worden, moeten de volgende acties worden ondernomen:
  - het bevoegd gezag (in deze de afdeling Water en Bodem van de dienst Stadsbeheer van de gemeente) in kennis stellen;
  - het werk op de betreffende plaats stilleggen;
  - het afwijkende bodemmateriaal apart houden en dit te laten onderzoeken. Op grond hiervan kan de verwerking/ verwijdering bepaald worden.

Archeologie

Op de locatie moet een verkennend booronderzoek uitgevoerd worden om na te gaan of er archeologische vindplaatsen te verwachten zijn. Aan de westzijde van de spooronderdoorgang ligt namelijk een archeologisch monument en het kan zijn dat we ook aan de oostzijde van het spoor te maken krijgen met iets vergelijkbaars. Het booronderzoek kan mogelijk in combinatie met het verkennend bodemonderzoek uitgevoerd worden.

Explosieven

Voor aanvang van de bouwwerkzaamheden zal onderzoek gedaan moeten worden naar niet gesprongen explosieven. Uit historisch onderzoek is gebleken dat de Oostlocaties in een “verdacht” gebied vallen. Dat wil zeggen dat hier in de 2^{e} WO gevechten en/of bombardementen hebben plaatsgevonden waardoor de aanwezigheid van niet gesprongen explosieven aannemelijk is. Een deel van het terrein is al onderzocht ten behoeve van de bouw van het viaduct.

3.3.5 Duurzaam bouwen

De locatie zal ontwikkeld worden conform de nota ‘Bouwen in Arnhem met respect voor de toekomst’ d.d. januari 1998. Hiermee verplichten de ontwikkelende partijen zich derhalve:

- het Regionaal Basispakket Duurzaam Bouwen zoals vastgelegd in het Convenant Duurzaam Bouwen KAN, bij de ontwikkeling en uitvoering te hanteren;
- het project volgens het 'Politiekeurmerk Veilig Wonen' uit te voeren;
- het project 'toegankelijk' uit te voeren overeenkomstig het 'Handboek voor toegankelijkheid' 2e herziene druk.

Tevens dient het bouwplan te voldoen aan het Arnhems Milieubeleidsplan II. Voor nieuwbouwprojecten geldt de eis van 50% CO2 reductie en 10% duurzame energie ten opzichte van de bouwwijze uit 1990.
Bij plannen van minder dan 300 woningen moet worden aangegeven op welke wijze de gemeentelijke doelstellingen worden gehaald. Om deze doelstelling te halen kan daarnaast keuze gemaakt worden uit energiebesparende maatregelen, duurzame energiebronnen en doelmatige energiesystemen. De energieprestatienorm uit 1990 moet vermeld zijn om aan te geven dat aan de doelstelling wordt voldaan.

3.3.6 Milieuaspecten

Externe veiligheid

- Bij een gemiddelde bevolkingsdichtheid van 100 personen per hectare in een zone van 500 meter rondom het spoor zijn er voor wat betreft de externe veiligheid geen problemen voor het groepsrisico en plaatsgebonden risico. Op basis van de huidige programmering wordt voldaan aan deze norm. Bij uiteindelijk ontwerp opnieuw check uitvoeren.

- Bij meer dan 100 personen per hectare in een zone van 500 meter rondom het spoor moet nader onderzoek plaatsvinden naar het groepsrisico en plaatsgebonden risico.

Luchtkwaliteit

- Uit een quickscan (2004) blijkt dat de luchtconcentraties langs de onderzochte wegen nergens de grenswaarden overschrijden.
- Nader onderzoek naar de luchtkwaliteit op basis van bouwplannen zal nodig zijn om aan te tonen dat het ontwerp geen nieuwe knelpunten ten aanzien van de luchtkwaliteit oplevert (t.a.v. besluit luchtkwaliteit).

Geluid

- Het realiseren van kantoren ter plaatse van de voorgestelde locaties is vanuit de Wet geluidhinder toegestaan, daar het in dit geval niet gaat om geluidgevoelige bestemmingen. Wel gelden de eisen uit het Bouwbesluit wat onder meer betekent dat voor alle locaties aanvullende isolerende maatregelen nodig zullen zijn om een binnenniveau van maximaal 40 dB(A) te kunnen realiseren.
- Vanwege het spoorweglawaai is het realiseren van woningen in principe niet mogelijk op de aangegeven locaties (behalve voor het woongebied grenzend aan de Oegstgeeststraat) zonder maatregelen aan de bron, in de overdrachtssfeer of bij de ontvanger, die ervoor zorgen dat de geluidbelasting op de gevels van woningen verlaagd wordt. Het spoorweggeluid wordt inmiddels deels afgevangen door gerealiseerde bronmaatregelen: geluidsschermen langs het spoor (1,5 meter bovenkant spoorstaaf). Voor een deel van de woongebieden zal nog wel een hogere grenswaarde procedure doorlopen moeten worden. De gestapelde bouw net ten zuiden van de Metamorfosenallee heeft boven een bepaalde hoogte een te grote geluidbelasting (> 70 dB). Hier is een dove gevel noodzakelijk.
- Het weglawaai op de gestapelde bouw direct aan de Metamorfosenallee levert ook overschrijdingen van de grenswaarden op. Voor deze woningen zal een hogere grenswaardenprocedure moeten worden doorlopen.
- Nader geluidonderzoek op basis van bouwplannen is noodzakelijk.

Afval

- Afvalplan zal opgesteld moeten worden.
- Zoveel mogelijk inpandige vuilcontainers meenemen bij opstalontwerpen.

Trillingen

- In verband met de te verwachten trillingen van het railverkeer wordt dringend geadviseerd de fundering en de bovenbouw van de opstallen te scheiden door middel van rubberen blokken.

Bijlage 1. *Tekst uit Bestemmingsplannen*

Noord Elderveld / Tilburgweg

Ten noorden van de Burg. Matsersingel geldt het nog uit te werken plan “Elderveld” (gemeente Elst, ‘69). De bestemming ter plaatse is Bijzondere Bebouwing (BB art. II sub 5), waarop o.a. “gast- en verpleeginrichtingen, dienstencentra, scholen, kerken, vereniging-, wijk en openbare gebouwen, winkels, dienstverlenende bedrijven, **kantoren**, showrooms, etc. en aanhorigheden… mogen worden gebouwd, zulks met inbegrip van … wegen …”, tot een hoogte van maximaal 38 meter en een bebouwingspercentage van maximaal 50%. De bestemming moet nog worden uitgewerkt en er geldt een bouwverbod totdat een uitwerkingsplan is vastgesteld.

Zuid De Laar / Oegstgeeststraat

Ten zuiden van de Burg. Matsersingel is het bestemmingsplan “De Laar I” (gemeente Arnhem, okt. ’74) geldend. Dit is een uitgewerkt plan met rechtstreekse bouwtitels. Ter plaatse geldt de bestemming Handel en Nijverheid (H en N klasse XII art. 9), bedoeld voor “gebruik ten behoeve van handels- en industriële doeleinden en openbare diensten en bedrijven….”. Het bebouwingspercentage is 80% en de maximumhoogte voor bouwwerken bedraagt 12 meter.

Nog meer zuidelijk gelegen, met inbegrip van de watergang, geldt het nog uit te werken bestemmingsplan “De Laar” (gemeente Elst, juni ’74). De bestemming ter plaatse is Handel en Nijverheid (H en N art. II sub 11) met een maximale bouwhoogte van **9** meter; er is geen bebouwingspercentage vastgelegd.

LOKATIE PADDENPOEL

MOGELIJKE UITBREIDING P&R

P&R

K&R

H H=27

L H=9

PROFIEL 3

H H=27

L H=11

L H=14

H=6

L

H=9

H=10,5

H H=13,5

PROFIEL 2

H=11
h=6-9

PROFIEL 1

trapveld
20x40

STRAALRAD

Waddinxveenstraat

Hillegomweg

Spijkenissestraat

Vlaardingenweg

Pijnackerhof

Heerjansdampad

Hellevoetsluisstraat

Hollandweg

Metamorfosenallee

Oudenboschstraat

Simone de Beauvoirstraat

Louise Michelstraat

Aletta Jacobsstraat

Henriette Roland Holststraat

Krooswijkseweg

Kromme Spoorstraat

Lieshoutstraat

Broodmarkt

Kromme Nijmegen

Kromme Arnhem

Kroonse Wal

Spoorboog van Arnhem naar Nijmegen

Spoorboog van Nijmegen naar Arnhem

Nijmegen

Arnhem

bos

2m 2m 4.5m
vp pk rw

spoorzone 12.5m | groen 14.5m | rw 3.5m | pk 2m | vp

w w w w w w w w w b p | k k k k k k k k k p

ca. 20 m. | fp | bus | rw | rw | rw | rw | rw | rw/bus | fp | ca 37 m.

0 10 20 30 40 50 100 150 m

- PLANGRENS
- WAND
- BEBOUWINGSGRENS
- KANTOREN
- WONEN EN PARKEREN
- GROENSTRUCTUUR
- DOORZICHT
- OVERBOUWING
- OPENBARE RUIMTE CIRCA 25 M.
- TE HANDHAVEN BOMEN
- WATERSTRUCTUUR
- VERKEERSDOELEINDEN (incl. parkeren)
- LANGZAAMVERKEERSROUTE
- ONTSLUITING KANTOREN EN APPARTEMENTENGEBOUW
- P&R PARK & RIDE + FIETSENSTALLING
- K&R KISS & RIDE + FIETSENSTALLING
- H HOGE WAND
- L LAGE WAND
- H=13, h=8 HOOGTE, resp. GOOTHOOGTE

OOSTLOCATIE, STEDENBOUWKUNDIGE RANDVOORWAARDEN

tekeningnummer 2006-RO-01728

gewijzigd	datum
a juli'06	JWe
b 04-09-'06	JWe
c 21-11-'06	FvdB
d	
e	

formaat	getekend	gezien	datum	schaal
	JWe		juni'06	1:1000

© Nadruk verboden

Dienst Stadsontwikkeling
sector beleid, afdeling ruimtelijke ordening
Eusebiusbuitensingel 49, 6828 HZ ARNHEM, tel.: 026-3773333, fax: 026-3773450

GEMEENTE Arnhem

...\dms00129\2006-RO-01728.dgn 14-12-2006 9:46:44

INGEKOMEN - 2 OKT 2007

2007-10671831

PARTIJ VAN DE ARBEID

INGEKOMEN - 1 OKT 2007

Motie: Stedenbouwkundige invulling Oostlokaties

De Raad van de gemeente Arnhem in vergadering bijeen op 24 september 2007

De Raad,
gehoord de beraadslaging betreffende "de Nota van Randvoorwaarden Oostlokaties",

- overwegende de noodzaak om de ontwikkeling van zogenaamde Oostlokaties voortvarend aan te pakken,
- overwegende dat omwonenden van deze lokatie zich buitengewoon hebben ingespannen om met de gemeente mee te denken over de invulling van het gebied doch dat dit niet heeft geleid tot overeenstemming,
- overwegende dat er ook binnen de nota van randvoorwaarden nog voldoende ruimte is om aan een aantal van deze wensen deels tegemoet te komen,

draagt het college op:

- bij de verdere uitwerking van dit plan, in nauw overleg met de omwonenden, te kiezen voor een creatief stedenbouwkundig en architectonisch ontwerp dat zoveel als mogelijk rekening houdt met de wensen van de omwonenden,

en gaat over tot de orde van de dag.

Fractie PvdA:

Paul Stein | Rudi Rikken | Niels Springeling

AANGENOMEN

Geachte raad,

Ik sta hier als Eldervelder van het eerste uur, ik woon er 40 jaar.

Door het bericht in de Gelderlander over de nieuwbouw van het Lorentz dacht ik: prima plek, mooi gebouw trouwens, zo centraal voor de kinderen van Elderveld, de laar en Schuytgraaf.

Toen kwam de oproep via de sociale media van onze wijk: “We moeten ons verzetten, want ze gaan een school bouwen.” In eerste instantie begreep ik het niet. Het is op de plaats waar we rekening moesten houden dat er twee 37 meter hoge kantoorgebouwen zouden kunnen komen. Dat is 12 verdiepingen met bijbehorende slagschaduw en nu wordt dat voorkomen door de realisatie van dit mooie gebouw van 3 verdiepingen. Ik zou denken: Nou daar komen we goed mee weg.

Maar goed, als je vanuit je voordeur nu een grasveld ziet en een bomengroepje kan ik me voorstellen dat je dat een fijnere aanblik vindt dan welk gebouw dan ook.

Het is dan je goed recht als omwonende dat kenbaar te maken. Ik heb zelfs waardering voor de moeite die er wordt genomen dat kenbaar te maken. Als er het besef komt dat een omgevingsvergunning niet geweigerd kan worden, kan ik het als vindingrijk ervaren dat je probeert het bestemmingsplan, dat **niet** strijdig is aan dit plan, alsnog strijdig te maken. Allemaal met inachtneming van de democratische spelregels. Prima !.... en complimenten voor de kennis van de procedures.

Maar,…..ik heb moeite met twee aspecten:

Ten eerste de berichtgeving over namens wie:

Er is een bericht aan de media gegeven dat 99% van de wijk tegen is. Misschien 99% van de direct omwonenden, maar onze wijk Elderveld telt ruim 9000 inwoners en via de sociale media lees ik dat velen erg ingenomen zijn met de bouw van de school. De school bedient straks Elderveld, de Laar en Schuytgraaf met ruim 32000 Arnhemmers.

Ten tweede het argument natuurbehoud en ecologie

Als je ecologisch verantwoord wilt bouwen, concentreer je de functies en laat zoveel mogelijk aaneengesloten onaangetaste natuur over. Als het gaat om ecologie is het dus prima om een school te bouwen op dit reeds aangetast gebied. Het ligt immers aan één van de drukste spoorlijnen van Nederland, naast de drukke Metamorfoseallee. Als alternatief voor de bouwplaats wordt de rand van de huidige nieuwbouw genoemd. Dat zou pas ecologisch ongewenst zijn vanwege het weer verder aantasten van het aaneengesloten natuurlijk gebied.

Kortom als je alles wil laten zoals het is, vraag dan om de bestemming speelveld en groenstrookje en geef aan dat alleen direct aanwonende dat willen.

Tot slot:

Moeten de voorstanders van deze basisvoorziening op deze prima plek een “tegeninitiatief” organiseren of kunnen we het oorspronkelijke initiatief gewoon aan u toevertrouwen?

Geachte raad, het blijft altijd een nobel streven om het iedereen zoveel mogelijk naar het zin te maken en daarom wens ik u veel overzicht, inzicht en wijsheid bij uw afwegingen.

Geachte raad,

Ik sta hier als bewoner van Elderveld, vader van twee schoolgaande zonen en als voorzitter van de Ouderraad van het Lorentz Lyceum.

Dat er nieuwbouw voor het Lorentz moet komen, staat voor niemand ter discussie. Het huidige gebouw voldoet niet meer en om garant te kunnen blijven staan voor gedegen onderwijs, is nieuwbouw op korte termijn een must. En niet alleen mijn kinderen (ook inwoners van onze wijk) maar vele kinderen in en om de wijk hebben behoefte aan, en recht op, dat gedegen onderwijs met moderne voorzieningen. Mijn kinderen maken gebruik van de unieke mogelijkheid om tweetalig onderwijs te volgen; een prachtkans. En daar hoort ook een locatie bij die dit ondersteunt. Dus toen ik hoorde dat er een locatie in beeld was bij het station én in de nabijheid van de internationale school ‘Rivers’ leek mij dat een logische plek. Een enorme toegevoegde waarde voor onze wijk, een modern gebouw, centraal en goed bereikbaar voor de kinderen van Elderveld, de Laar en Schuytgraaf maar ook voor kinderen uit de wijdere omgeving die tweetalig onderwijs willen volgen.

In het wijkblad van onze wijk heb ik vervolgens gelezen over dit burgerinitiatief. Dat begreep ik in eerste instantie niet, want de bestemming van dit stuk land is al sinds jaar en dag bekend. En een gebied met zoveel treinverkeer, een parkeerplaats waar de hele dag auto’s op en af gaan en daarnaast een zesbaansweg op nog geen 50 meter afstand deden mij even grinniken toen ik las dat het een soort ‘ecologische corridor’ zou moeten zijn of blijven.

Dan wordt voor mij meteen helder dat het hier om iets anders gaat. Al snel wordt dan duidelijk dat enkele bewoners nabij de beoogde bouwlocatie een belang hebben de bouw op die plek tegen te houden. En dat is te begrijpen. Als je vanuit je voordeur nu een grasveld ziet en een bomengroep kan ik me levendig voorstellen dat je dat uitzicht wil behouden. Uiteraard probeer je als getroffene te kijken of je dat voor elkaar kan krijgen. Dat is een goed recht in een democratische samenleving.

Het is echter ook een recht van de kinderen van onze wijk en daaromheen om van goed onderwijs te kunnen genieten en dat vraagt

om goede voorzieningen. Het is voor ons allen een stukje geven en nemen. En in dit geval gaat het om een klein rijtje huizen waar de bewoners een ander uitzicht krijgen. De plannen van de school die ik ken houden rekening met dit ‘verlies’ en zijn ‘groene’ plannen. En er is al tot tweemaal toe overleg geweest met de wijkbewoners en er is alle bereidheid om het voor iedereen zo optimaal mogelijk te houden.

Het is niet zo moeilijk om 300 mensen te mobiliseren die een petitie ‘voor’ zouden ondertekenen; ik weet zeker dat een veelvoud daarvan zo’n petitie zou tekenen. Dat is echter varen op sentiment en het afwegen van belangen vraagt mijns inziens niet om te sturen op sentiment, maar op logische, feitelijke en gedegen afweging van belangen.

Op basis van die feiten is het helder dat een alternatieve locatie niet voorhanden is. Dan is het een feit dat dit een locatie is die bereikbaarheid, een goede samenwerking met de Internationale School (en het ‘delen van docenten’) mogelijk maakt én die voldoet aan de landelijke spelregels over waar je wel en niet mag vestigen als school met elkaar combineert. Dan is het ook een feit dat er op deze plek objectief geen sprake is van een ‘ecologisch belang’.
Een democratisch proces vraagt om alle belangen te wegen, maar daarin ook om de belangen van een klein groep privé ‘getroffenen’ niet te laten overheersen over wat meer dan 30.000 inwoners uit de directe omgeving en een veelvoud daarvan uit de wijdere omgeving aan belang hebben op gedegen onderwijs op een geschikte, toegankelijke plek. Als daarbij ook nog eens duidelijk is dat er gehandeld wordt conform bestemmingsplan én de dialoog met de bewoners vanuit een constructieve en meedenkende houding wordt gevoerd door school en gemeente, dan is er naar mijn idee maar één logisch besluit: de bouw op deze locatie moet doorgaan en zo snel mogelijk starten.

Geachte raad, het blijft altijd een lovenswaardige houding om het iedereen zoveel mogelijk naar de zin te maken. Ik wens u daarom veel inzicht en wijsheid toe bij het maken van uw afwegingen.

Michiel Broeren

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij wil ik graag het woord tot u richten op persoonlijke titel. Mijn naam is Ton van Werven en ik ben sinds 1989 woonachtig in de Oegstgeeststraat 21, één van de straten die het dichtst bij de tussen aanhalingstekens “vuurlinie” is gelegen! Om mijn bezwaren tegen het bestemmingsplan wat meer tot de verbeelding te laten spreken wil ik eerst een korte samenvatting geven van wat er sinds de jaren 87/88 allemaal is gebeurd rond de wijk waar ik woon. In die tijd werden er in de Hellevoetsluisstraat nieuwe woningen gebouwd aan de rand van de Tilburgweg, de voorloper van de huidige Metamorfoseallee. Dat was een wijkweg van 2 stroken, omrand door hoge bomen aan weerszijden. De kopers van die woningen hadden geïnformeerd bij de gemeente of er nog uitbreidingsplannen waren in de buurt van hun locatie. Het antwoord was nee, want er lag weliswaar nog een bestemmingsplan stof te verzamelen in een la ergens in het archief, maar de verwachting was, dat dat niet meer uit die la zou komen! In die tijd liep de bevolking van Arnhem terug en men ging er op het stadhuis vanuit dat Rijkerswoerd de laatste grote uitbreiding van Arnhem zou worden. Dus de woningen werden gekocht en betrokken. Al snel daarna, ergens medio 1988 meen ik me te herinneren, kregen de betrokkenen te horen dat het bestemmingsplan toch uit die la was gekropen en de aanleg van een nieuwe weg (toen nog S101genoemd) en een nieuwe wijk (Schuytgraaf) werd aangekondigd. Die S101 is thans de Metamorfoseallee die dus direct langs de woningen van de bewoners kwam te liggen en die waren daar terecht niet blij mee. E.e.a. leidde tot de oprichting van de Stichting “Geen S101”, die jarenlang met de gemeente in de clinch heeft gelegen om de plannen van tafel te krijgen, maar uiteindelijk via de Raad van State het onderspit moest delven. Het resultaat was een ook nu nog steeds drukker wordende brede vierbaans autoweg dwars door de wijken Elderveld en De Laar-West, aangevuld met een station met steeds drukker wordend treinverkeer en we werden achter een geluidswand “verborgen”! Dit alles vergezeld van een nog steeds toenemende luchtvervuiling en geluidsoverlast. Ik was lid van die Stichting en we hebben toen vergeten om te verzoeken het bestemmingsplan in ieder geval zodanig aan te laten passen dat de bestemming voor de strook, waar het nu weer over gaat, zowel voor de Laar-West als voor Elderveld groen zou worden. Hierna schikten wij ons noodgedwongen in ons lot en leefden niet nog lang en gelukkig! Medio 2007 werd de wijk opnieuw opgeschrikt door de aankondiging van de bouw van 2 kantoren (37 meter hoog!) plus appartementen in de omstreden strook in Elderveld en appartementen en woningen (?) langs het spoor in de Laar-West. Dit keer werden we echter gered door de kredietcrisis, de klad kwam in de woningbouw en kantoren bleken er nog in overvloed leeg te staan dus de bouwplannen gingen van tafel. En weer waren we niet alert genoeg om het bestemmingsplan aan te vechten! Nu zijn we inmiddels weer 9 jaar verder en ja hoor, 3 maal is scheepsrecht!! Opnieuw is het bestemmingsplan opgediept. Ditmaal voor de Lorentz scholengemeenschap met 1000 leerlingen, die voor de toekomst het oog op de Schuytgraaf heeft laten vallen. Laat ik vooropstellen dat ik, en ik ben er van overtuigd ook de rest van de omwonenden geen van allen iets tegen scholen hebben; integendeel, goed onderwijs is een van de hoekstenen van onze samenleving en zal altijd hard nodig zijn. Ik vind echter dat de juiste plek voor Lorentz in de Schuytgraaf moet worden gevonden en niet in het laatste stukje groen hier in de wijk!
Het lijkt mij dan ook niet meer dan normaal dat als Lorentz zich grotendeels op de Schuytgraaf wil gaan richten ze daar dan ook gevestigd moet worden.

Ik vind bovendien dat wij na hier al zo'n (voor velen onder ons) 30 jaar te hebben gewoond, het recht hebben om na de alsmaar toenemende beperking van ons woongenot eindelijk met rust te worden gelaten.Ik doe dan ook een emotioneel en klemmend beroep op u als vertegenwoordigers van de gemeente Arnhem om het plan na 45 jaar(!) nu eindelijk te wijzigen en ons rust te gunnen in een fijn stukje van de wijk. Natuurlijk besef ik, dat er financiële consequenties voor de gemeente en voor Quadraam aan verbonden zijn, maar ik kan niet geloven, dat er in Schuytgraaf niet een plek kan worden vrijgemaakt voor de Lorentz, die qua bereikbaarheid en afstand vrijwel hetzelfde zal zijn dan het huidige plan.
Ik denk dat,het mogelijk moet zijn om een goed alternatief te vinden in de Schuytgraaf, bijvoorbeeld bij de Internationale school; bij een doorgaande weg, direct bij het station en pak 'm beet, misschien 200 meter verder dan de geplande plek.En waar een wil is, is een weg!
Rest me, u wijsheid en invoelingsvermogen toe te wensen opdat wij als omwonenden toch nog lang en gelukkig kunnen leven!

Dank u wel!

AWP van Werven
Oegstgeeststraat 21
6843HV Arnhem

Inspreektekst mevrouw Diender, voorzitter College van Bestuur Quadraam
8 januari 2018

Beste raadsleden, beste aanwezigen,

Dank dat u mij de mogelijkheid heeft geboden in te spreken. Ik sta hier namens Quadraam, de onderwijsgroep waar het Lorentz Lyceum onderdeel van uitmaakt.

Uiteraard sluit ik mij aan bij het advies van het College van B&W om niet over te gaan tot wijziging van het bestemmingsplan Elderveld, zoals voorgesteld in het burgerinitiatief van de werkgroep Natuurbehoud Elderveld. Dit advies staat in de raadsbrief die u voorafgaand aan de feestdagen heeft ontvangen van het College. In deze brief onderbouwt het College haar advies met een aantal argumenten. Ik sluit me aan bij deze argumenten, maar zou graag mijn inspreektijd gebruiken om een aantal argumenten nader toe te lichten en een paar argumenten toe te voegen.

Wettelijke 3 kilometergrens
Allereerst de genoemde wettelijke 3 kilometergrens. Zoals u inmiddels weet, zijn wij op zoek naar een locatie voor nieuwbouw van het Lorentz Lyceum. Hierbij zijn wij gebonden aan de door de Rijksoverheid vastgelegde 3 kilometergrens: wij mogen alleen maar nieuwbouw realiseren op een locatie die niet verder dan 3 kilometer van de huidige locatie verwijderd is. Voor vestiging buiten de 3 kilometergrens hebben wij toestemming nodig van het regionale onderwijsoverleg. Die toestemming hebben wij niet. Wij hebben ons bij de gemeente gemeld met de vraag welke locaties er beschikbaar zouden zijn voor nieuwbouw van het Lorentz Lyceum. Samen met de gemeente hebben wij vervolgens bekeken welke mogelijke locaties er zijn binnen een straal van 3 kilometer van het huidige Lorentz Lyceum. Daarbij kwam de locatie waar wij het vanavond over hebben als enige geschikte kandidaat naar voren.

Betere spreiding scholen in Arnhem-zuid
In de raadsbrief wordt ook beschreven dat wij graag het Olympus College en het Lorentz Lyceum verder uit elkaar willen plaatsen. Deze twee scholen in Arnhem-zuid zijn nu te dicht bij elkaar gepositioneerd: er zit slechts een paar honderd meter tussen. Door het Lorentz Lyceum te verhuizen, kan deze school de zuidwestkant van Arnhem bedienen, terwijl het Olympus College de zuidoostkant bedient. Hierdoor is er een beter verspreid aanbod voor de schoolgaande kinderen in Arnhem-zuid. Bovendien zien we een groot aantal leerlingen uit Arnhem-zuid nu vertrekken uit Arnhem en kiezen voor Lyceum Elst, ook een school van ons. Die school in Elst draait meer dan goed, zodat we nu met de gemeente Elst in gesprek zijn over meer ruimte.
Door voor het Lorentz Lyceum nieuwbouw te realiseren op het snijvlak van de drie wijken De Laar, Elderveld en Schuytgraaf kunnen leerlingen in Arnhem-zuid blijvend uit twee scholen kiezen en is er voor het grote aantal (toekomstige) leerlingen uit de Schuytgraaf een school in de buurt. Elderveld, De Laar en met name de Schuytgraaf hebben nu geen eigen middelbare school. Juist voor die leerlingen is de nieuwe locatie dus aantrekkelijk.

Bereikbaarheid voor jonge leerlingen
De locatie die de gemeente aan ons voorgelegd heeft, spreekt ons aan. Op het Lorentz Lyceum bevindt zich de afdeling OPUS. Hier kunnen hoogbegaafde kinderen met daarnaast verschillende vormen van problematiek in alle rust en met de nodige ondersteuning de eerste drie jaren van het VWO passend onderwijs volgen. In die drie jaar worden ze klaargestoomd om de overstap te maken naar een reguliere VWO-opleiding. OPUS heeft een regionaal karakter: leerlingen komen van heinde en verre om deze bijzondere en in Nederland vrijwel unieke vorm van onderwijs te volgen. Een

locatie naast het station, in dit geval station Arnhem-Zuid, zorgt voor een prima bereikbaarheid voor deze jonge kinderen. OPUS is namelijk al toegankelijk voor kinderen vanaf 9 jaar, die de basisschool al afgerond hebben. De gemiddelde leeftijd van eerstejaars is 10 tot 11 jaar, waarmee ze jonger zijn dan de meeste eerstejaars van andere middelbare scholen.

Samenwerking met Rivers International School Arnhem
Op 8 maart 2017 heeft Rivers International School Arnhem officieel haar deuren geopend op de Parnassusstraat in Arnhem, vlakbij de beoogde locatie voor de nieuwbouw van het Lorentz Lyceum. Veel docenten die lesgeven op de internationale school verzorgen ook het tweetalige onderwijs op het Lorentz Lyceum. Als beide scholen zich dicht bij elkaar bevinden, komt dat de logistiek ten goede.

Landschapsarchitect
Als laatste zou ik u graag nog willen informeren over het feit dat we, in het kader van de voorbereidingen, een landschapsarchitect opdracht gegeven hebben een groen plan te ontwikkelen. We willen de nieuwe school en de omgeving zoveel mogelijk in het groen inbedden. Mocht de bouw op de hier besproken locatie doorgaan, dan zullen wij het plan van de landschapsarchitect in nauw overleg met de omwonenden verder vormgeven.

Dank voor de inspreekmogelijkheid. Ik zal u mijn inspreektekst mailen, en deze zal ook na afloop van de vergadering online beschikbaar zijn. Als u nu nog vragen heeft, hoor ik die graag.

Ik wens u veel wijsheid toe bij de besluitvorming.

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, informatieve bijeenkomst 08 januari 2018

GEMEENTE Arnhem

Burgerinitiatiefvoorstel t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties

Zaaknummer:	205421
Portefeuillehouder:	R. König

Resultaat van bespreking:

Insprekers
Er hebben een 4-tal insprekers het woord gevoerd:
- de heer Ton Boelens op persoonlijke titel,
- mw. Erika Diender - van Dijk, voorzitter van het College van Bestuur van Quadraam,
- de heer Michiel Broeren, voorzitter van de Ouderraad Lorentz Lyceum,
- de heer Ton van Werven op persoonlijke titel.

Bespreking
Tijdens de informatieve behandeling is uitgebreid van gedachten gewisseld met de insprekers en met de heer Piet van Dijk, voorzitter van de Werkgroep Natuurbehoud Elderveld Zuid. Het burgerinitiatiefvoorstel is door de werkgroep ingediend.
Ook zijn informatieve vragen gesteld aan de portefeuillehouder over de raadskamerbrief "Advies inzake Burgerinitiatief t.b.v. wijziging bestemmingsplan Elderveld", d.d. 19 december 2017, die het college aan de raad heeft gestuurd.

Conclusie
De raadskamer heeft vragen aan de insprekers kunnen stellen en deze zijn beantwoord.
De informatieve vragen aan de indieners van het voorstel zijn door de heer Piet van Dijk beantwoordt.
De portefeuillehouder heeft de vragen over de raadskamerbrief beantwoordt.
De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat het onderwerp doorgeleid kan worden naar de meningsvormende fase.

De fractie van het CDA was niet bij de beraadslaging aanwezig.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

J. Elfrink

9-1-2018

Geachte raadsleden en fractievolgers,

Nogmaals dank voor het luisteren naar onze pleidooien voor het burgerinitiatief. Het leek me dienstig om de argumentatie nog even op een rijtje te zetten, ook naar aanleiding van de inspraak, de vragen en de reacties. U vindt die in de de bijlage.

We hopen op uw aandacht hiervoor.

We beseffen dat u een eigen afweging maakt, maar in geval u besluit het burgerinitiatief niet te steunen, zouden we heel graag weten welke argumentatie van ons niet aanvaardbaar of geldig is. Waar zien wij het niet juist? Of: wat zien we over het hoofd?

Met vriendelijke groet,

namens de werkgroep natuurbehoud Elderveld-Zuid

Piet van Dijk

Reactie op de brief van het college aan de raad:

a. Het was altijd al de bedoeling? **Nee, het was niet altijd al de bedoeling: ruim 40 jaar niet**, pas toen de Schuytgraaf in beeld kwam zijn de Oostlocaties ingezet als mogelijke opbrengst ten behoeve van een sluitende grondexploitatie. Dat gaf een mooie uitkomst voor de som, maar deze locatie hoort niet bij de Schuytgraaf, en is als zodanig ook nooit in ontwikkeling genomen**. De boekhoudkundige uitkomst maakte alleen maar dat de accountant tevreden was.**

b. **Er zou een groot verlies geleden worden?** Dat grote verlies verschilt niet veel van het verlies dat een man lijdt, als hij besluit niet met de postcodeloterij mee te doen, en vervolgens merkt dat het lot valt op zijn postcode. **Net als deze man heeft de gemeente het geld nog nooit in handen gehad.**

c. **Het gebied is bedoeld als stedelijk knooppunt. Nu, dat doel is echt al wel bereikt, en de wijk heeft er genoeg voor ingeleverd**. Meer hoeft niet!

d. De nieuwe locatie is heel goed toegankelijk voor alle vormen van verkeer, inderdaad, maar zoals het nu is, **absoluut niet veilig voor de doelgroep**. De Groningensingel en ongetwijfeld ook voor vele andere locaties zijn even goed toegankelijk en veel veiliger. **Als de gemeente de kosten voor veiligheidsmaatregelen op zich neemt, (fiets/voetgangerstunnel etc.) verdwijnt die gehoopte verdienste van 1,5 mio ook als sneeuw voor de zon. Terloops dient niet vergeten te worden, dat de gemeente straks met de oude locatie in haar maag zit: het college heeft er nog geen nieuwe bestemming voor gevonden.**

e. **Het doorzetten van mogelijkheden die geschapen zijn in 1972, 1994 en 2007 houdt geen rekening met nieuwe inzichten op het gebied van klimaatbeleid, natuurbeheer en de ontwikkelingen inzake de verkeersdruk en het belang van de wijk**. Hier wordt uitgegaan van de situatie zoals die was aan het begin van de ontwikkeling van Elderveld. Ja, toen kon alles nog. Maar de omgeving van de zuidzijde van de wijk, en daarmee de wijk zelf, heeft in de afgelopen jaren aan leef- en woonkwaliteit ingeboet de toename van het verkeer op de Hollandweg, door de verbreding van de Metamorfoseallee en de aanleg van het station met de parkeerplaatsen.

f. De bewoners van de Schuytgraaf zouden de school hier graag gerealiseerd zien? Wie heeft dat onderzocht? **Een onderzoek daarnaar is ons onbekend**, maar het zal best dat er bewoners zijn die er geen bezwaar tegen hebben of hun kinderen liever daar naar school sturen dan op grotere afstand. Maar dat was toch geen bezwaar om daar te gaan wonen! **Waarom wil het college hier al bij voorbaat naar luisteren en niet naar de bewoners van Elderveld-Zuid? Het college heeft ons nog nooit iets gevraagd.**

g. De gemeente meent dat het bos(je) op het terrein onbeschadigd blijft. De plannen die wij hebben gezien, tonen een ander beeld. **Volgens die voorlopige plannen blijft er maar 30% over van het bestaande.**

h. De gemeente vindt dit geen ecologische zone? Maar een uitgebreid onderzoek vindt het college toch wel nodig. Hoe serieus is dat te nemen, als daar geen consequenties aan worden verbonden? **40 jaar geen bebouwing heeft gemaakt dat het terrein wel deel uitmaakt van een ecologische verbinding.**

i. **Vanuit natuur- en klimaatbeleid is het van belang om grote en kleine corridors in stand te houden of te verbeteren.** Dit plan gaat daar aan voorbij. Dit terrein mag misschien weinig echt zeldzame dieren en planten herbergen, het is er wel een verblijfplaats en snelweg voor insecten, veel kleine zangvogels, vleermuizen, kleine dieren, padden, kikkers, en zo verbindingszone voor naar andere stukken natuur. Maar die kunnen niet inspreken.

j. De gemeente stelt dat er geen andere mogelijkheid is? Dat is onzin - het hangt er maar van af wat je ervoor over hebt en waar je naar wilt kijken. **Zelfs de wethouder gaf dat toe.** Bestemmingsplannen kunnen worden gewijzigd, beoogde ontwikkelingen kun je ten opzichte van elkaar verplaatsen en nieuw beleid maakt dat soms nodig. Maar daar is een bredere visie voor

nodig dan nu blijkt uit de brief van het college. *Het college kiest de visie van de gemakkelijkste weg.*

k. **De veiligheid van deze drukke locatie maakt de plek niet geschikt voor een school**. Als je dit al wilt, zijn er stevige maatregelen nodig voor veilig fietsen en oversteken. Denk aan een fiets/voetgangerstunnel.

l. Het argument van Quadraam voor een school in de westelijke sector van Arnhem-Zuid i.v.m. een spreiding van opvang van leerlingen snijdt nauwelijks hout. **Olympus en Lorentz vallen onder één scholengroep** - dan moet een goed beleid voor leerlingenverdeling toch geen probleem zijn. Ongetwijfeld zal in de toekomst de verhouding van het aantal leerlingen dat uit het oostelijk deel komt verschuiven naar een groter deel uit het westelijk deel. Maar is dat ook de wens van de gemeente? Minder jongeren in Rijkerswoerd en omgeving? Dat zou je dan wel bevorderen met deze plannen! En gezien de getallen nu: **het overgrote deel van de leerlingenpopulatie komt niet uit de Schuytgraaf.**

m. Natuurlijk gaan wij niet over de plannen van of wensen van Quadraam, maar vanuit het voorgaande lijkt me renovatie en aanpassing van het Lorentz, ook al vanuit de prijs dan toch in elk geval een heel redelijke keuze**. Renovatie is volgens mededeling van de projectleider 80% van de nieuwbouwkosten. En let wel: Quadraam gaat voorfinancieren, met een garantie van de gemeente, die uiteindelijk de kosten van de nieuwbouw moet betalen.**

n. **De wens om op een zichtlocatie neer te strijken is onderwijskundig niet te onderbouwen**, hooguit vanuit concurrentiegedachte naar andere scholen. Het totale aantal leerlingen in Arnhem wordt er niet groter door en de gemeente behoort zich verre te houden van bevoordeling van de ene school boven de andere.

o. **De argumentatie van Quadraam (mevr. Diender als inspreker) met betrekking tot de onderwijskundige wensen** (jonge leerlingen, Opus, goed bereikbaar) **is voorstelbaar, maar minder sterk dan het lijkt.** Het was tot nu toe geen probleem voor het Lorentz. En blijkbaar doet de bereikbaarheid voor MAVO-leerlingen (VMBO-TL) er niet zo toe: de school wordt ingericht voor HAVO/VWO. Dat geldt ook voor het verhaal van de voorzitter van de ouderraad: hij heeft zijn kinderen toch aangemeld toen er nog geen sprake was de nieuwbouw.

p. Een reactie m.b.t. de inspraak van de heer Boelens: **De argumentatie van de heer Boelens: het gebied is toch al verpest, is reden te meer om het niet erger te maken! En de suggestie dat het bezwaar slechts van enkele omwonenden komt, vanwege het uitzicht, is pertinent onjuist**: we hebben steunbetuigingen vanaf de Lieshoutstraat tot het einde van de Hillegomweg en alles wat er tussenin zit. **Mede-indiener mevr. Bianca Geurts woont bijvoorbeeld verderop in de Waddinxveenstraat en heeft geen uitzicht op de locatie**. Van de ongeveer 250 mensen die we hebben gevraagd, hebben er slechts een vijftal ons verzoek om steun afgewezen.

QUADRAAM
GELDERSE
ONDERWIJS
GROEP

Postbus 7
6920 AA Duiven

www.quadraam.nl

Saturnus 5
6922 LX Duiven
Telefoon (026) 320 8800
centraalbureau@quadraam.nl

IBAN NL26 RABO 0302 8306 77
SWIFT/BIC RABONL2U
Handelsregister 41053607

Gemeente Arnhem
t.a.v. leden van de gemeenteraad
raadsleden@arnhem.nl
fractievolgers@arnhem.nl

Duiven, 11 januari 2018
Ons kenmerk: 18.01.11.013
Betreft: burgerinitiatief Natuurbehoud Elderveld-Zuid

Geachte dames en heren,

Afgelopen maandag ben ik in de gelegenheid gesteld om in te spreken tijdens uw behandeling van het burgerinitiatief van de Werkgroep Natuurbehoud Elderveld-Zuid over de wijziging van het bestemmingsplan van het perceel waarop Quadraam nieuwbouw van het Lorentz Lyceum zou willen realiseren.
Ik dank u nogmaals voor deze geboden mogelijkheid en het interessante debat.

Een aantal raadsleden verzocht in dat debat om mijn repliek op stellingen en veronderstellingen van de heer Van Dijk. Nu dat binnen de orde van de behandeling door uw raad vergadertechnisch niet mogelijk bleek wil ik u alsnog, beknopt en zakelijk, mijn repliek doen toekomen ten aanzien van:

1. **De vermeende mogelijkheden van een andere locatie voor de nieuwbouw buiten de 3 km grens**

   - De Wet op het voortgezet onderwijs draagt schoolbesturen op om regionaal samen te werken. Deze regionale samenwerking heeft als belangrijkste doelstelling dat schoolbesturen gezamenlijk een goede afstemming tussen de vraag en het aanbod kunnen regelen in termen van de benodigde onderwijsvoorzieningen, zonder dat voor elke afzonderlijk initiatief of voornemen goedkeuring van de minister nodig is.

   - De gezamenlijke afspreken zijn opgenomen in het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen. Hierin is o.m. opgenomen dat alle schoolbesturen toestemming dienen te geven voor het verplaatsen van een school naar een locatie die -hemelsbreed- verder dan 3 kilometer van de bestaande locatie verwijderd is.

QUADRAAM
GELDERSE
ONDERWIJS
GROEP

- Deze toestemming hebben wij gevraagd en niet gekregen. Dat betekent dat elke andere locatie buiten deze 3 kilometerzone niet mogelijk is. Deze grens is ontleend aan de wet: volgens de Wet op het voortgezet onderwijs heeft een verplaatsing binnen deze 3 km zone géén consequenties voor de financiering van de school.

2. Renovatie vs nieuwbouw

Een belangrijke veronderstelling van de voorstanders van het initiatief is daarnaast dat nieuwbouw van het Lorentz Lyceum 'duurder' zou zijn dan renovatie.
Deze veronderstelling verdient nuancering en aanvulling.

- Feit is dat de directe investeringen die gemoeid zijn met renovatie (de zgn. 'midlife -update') inderdaad lager zijn dan die van nieuwbouw. Echter, deze zijn maar beperkt lager èn dienen in kortere termijn worden afgeschreven (20 jaar) dan nieuwbouw (40 jaar). De totale eigendomskosten zijn in het geval van nieuwbouw dus lager dan in het geval van renovatie. Bezien vanuit haar verantwoordelijkheid voor de publieke middelen is het voor de gemeente Arnhem en Quadraam aldus alleen al daarom verstandiger om over te gaan tot nieuwbouw.

- Ten tweede betekent renovatie altijd een dalende leerlingeninstroom met alle financiële consequenties van dien, bijvoorbeeld door aanpassing van de formatie. Ook moet voor de huidige leerlingen in het geval van renovatie twee jaar vervangende lesruimte geregeld en gefinancierd worden.

Wellicht ten overvloede wil ik graag benadrukken dat vanuit milieutechnisch oogpunt bezien een nieuw gebouw, anders dan het gerenoveerde, volledig up-to-date is.

Ik ga er van uit dat ik u door mijn inspreken en met deze aanvullingen volledig heb geïnformeerd. Ik ben uiteraard altijd bereid tot iedere nadere toelichting en wens u veel succes bij uw verdere besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

Erika Diender – van Dijk
Voorzitter College van Bestuur

>>> Pieter van Dijk <11-1-2018
Geachte raadsleden en fractievolgers,

Dinsdag stond bijgaand bericht in de krant. Als je ook die invulling ziet, en je realiseert wat het ruimtebeslag daavan weer is, dan lijkt me het een argument temeer om dan de groene zone(s) aan de oostkant van het station ook definitief groen te laten! Wie wil die verstedelijking eigenlijk en met welk doel? Er wordt nu al maximaal geparkeerd en gebruik gemaakt van het station. Dit is weer een idee van stedebouwkundigen, architecten die er niet wonen. Natuurlijk hebben we meer woningen nodig. Maar kom dan ook meer op voor groenbehoud, zeker waar dat kan. Voor het bericht: zie bijlage!

Met vriendelijke groet,

Piet van Dijk
namens de werkgroep Natuurbehoud Elderveld Zuid

Woontoren bij station als ingang wijk Schuytgraaf

ARNHEM Vlak naast station Arnhem Zuid verrijst een woontoren van 30 meter hoog met 35 appartementen. De bouw begint halverwege dit jaar. Het complex komt op grondgebied van de wijk Schuytgraaf, op een steenworp afstand van het winkelcentrum en het archeologisch veld daarnaast.

De toren is ontworpen door het Duivense architectenbureau Palazzo en dient als markering van de ingang van de wijk. Het bureau tekende eerder ook voor woningen in het Singelkwartier. Achter het complex met huurappartementen worden twintig woningen gebouwd, aan de Helenastraat. Volgens architect Thom Kuipers past de toren in de strategie van de gemeente Arnhem om het stationsgebied in Arnhem-Zuid een meer stedelijk karakter te geven. De toren heeft een gevel die schuin naar voren steekt en waaronder je door kunt lopen als je tussen station en winkelcentrum wandelt. De toren is eind 2019 of begin 2020 klaar.

>>> Pieter van Dijk 16-1-2018 >>>

Geachte raadsleden en fractievolgers,

Wellicht kan de bijlage bij deze mail u nog van dienst zijn bij uw besluitvorming.

Een van onze argumenten waarom het groen in Elderveld Zuid niet opgeofferd hoeft te worden voor de nieuwbouw van het Lorentz is immers dat de noodzaak voor de spreiding in Arnhem Zuid ontbreekt.

In de bijlage laten we zien dat de afstand tussen de scholen in Arnhem Noord, niet verschilt van het Lorentz en Olympus. Toch vond Quadraam dat een belangrijk argument.

Ook hebben we een interessant beeld van het verloop van het leerlingaantal over de scholen. Dat verloop blikt evenmin een goed argument te zijn voor de verplaatsing van het Lorentz, zeker niet in vergelijking met de 20% goedkopere nieuwbouw. Het Quadraam gelooft er blijkbaar wel in, of wil dit als wanhoopspoging, maar het behoort niet tot de gemeentelijke verplichtingen om zo de onderwijshuisvesting te financieren.

En ook dat is een reden temeer om er nog eens goed over na te denken of u dit wel wilt.

Tenslotte willen we u wellicht ten overvloede nog even wijzen op een interessant opiniestuk in de Arnhem bijlage van De Gelderlander van vandaag.

We hopen u hiermee van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet,

Piet van Dijk

Bianca Geurts

namens de werkgroep

Afstand van Lorentz Lyceum t.o.v. Olympus College

Eén van de argumenten dat meermaals gebruikt is om de verplaatsing van het Lorentz Lyceum te verantwoorden is dat de school te dicht bij het Olympus College zou liggen.

Naar aanleiding daarvan is een onderzoek m.b.v. de ANWB routeplanner uitgevoerd.
(www.anwb.nl/auto/routeplanner)
De routeplanner is ingesteld op vervoer per auto.
De gebruikte adressen voor de scholen staan hieronder vermeld.

Lorentz Lyceum
Groningensingel 1245
6835 HZ Arnhem

Olympus College
Olympus 11
6832 EL

De afstand tussen het Lorentz Lyceum en het Olympus College op basis van de ANWB routeplanner is als volgt:

- Afstand snelste route: 1,6 km
- Afstand kortste route: 1,5 km

Vergelijk afstand met andere middelbare scholen in Arnhem

Twee andere scholen in Arnhem, het Thomas a Kempis en het Beekdal Lyceum, liggen ook dicht bij elkaar. De afstand tussen deze twee scholen is ook berekend. Wederom is de routeplanner ingesteld op vervoer per auto.
De gebruikte adressen voor de scholen staan hieronder vermeld.

Thomas a Kempis
Thomas a Kempislaan 25
6822 LR Arnhem

Beekdal Lyceum
Bernhardlaan 49
6824 LE Arnhem

De afstand tussen het Thomas a Kempis en het Beekdal Lyceum op basis van de ANWB routeplanner is als volgt:

- Afstand snelste route: 1,6 km
- Afstand kortste route: 1,6 km

Conclusie:

De afstand, snelste of kortste route per auto, tussen het Lorentz Lyceum en het Olympus College en de afstand, snelste of kortste route per auto, tussen het Thomas a Kempis en het Beekdal Lyceum op basis van de ANWB routeplanner is vrijwel identiek.

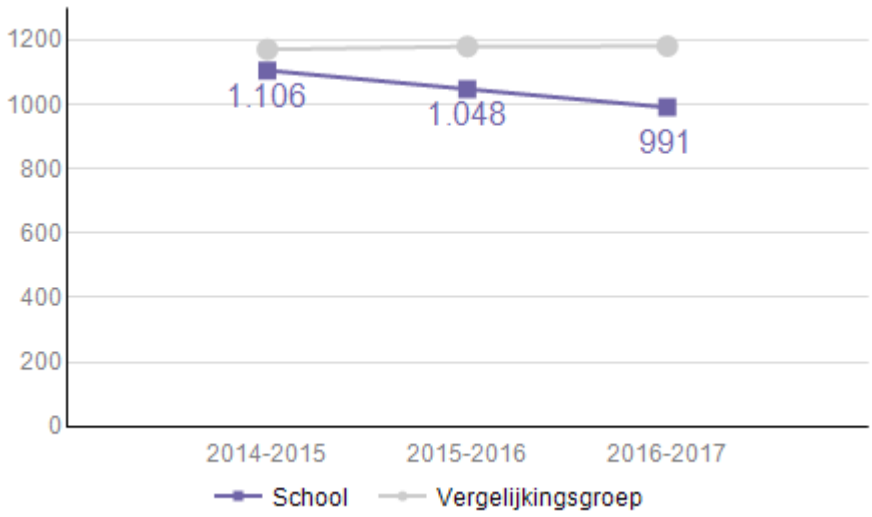
Leerlingaantallen

Van elke middelbare school in Nederland is het verloop van het aantal leerlingen bekend.
Als bron is gebruikt gemaakt van de website www.scholenopdekaart.nl.
Voor dit onderzoek is gekeken naar de hieronder vermelde scholen:

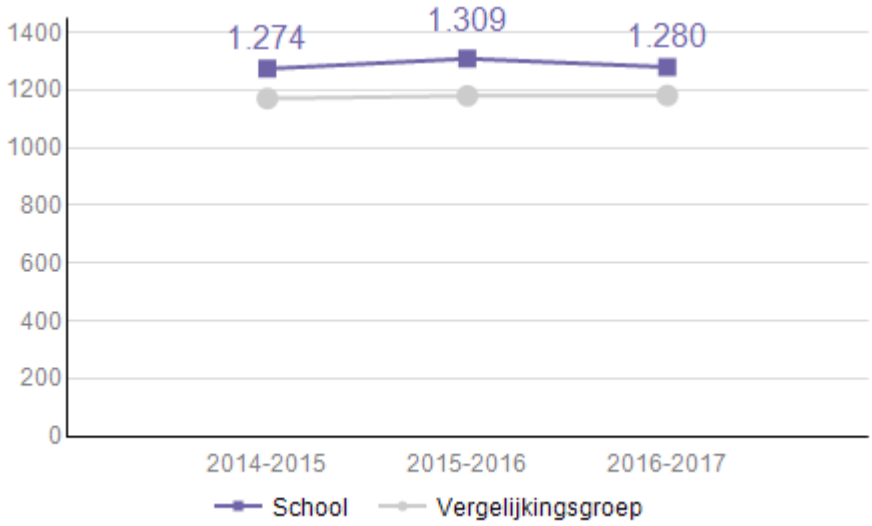
- Lorentz Lyceum
- Olympus College
- Thomas a Kempis
- Beekdal Lyceum
- Lyceum Elst

Van het Thomas a Kempis, het Beekdal Lyceum en Lyceum Elst staat ook het leerlingaantal per 1 oktober 2017 (het huidige schooljaar) genoteerd.

Lorentz Lyceum

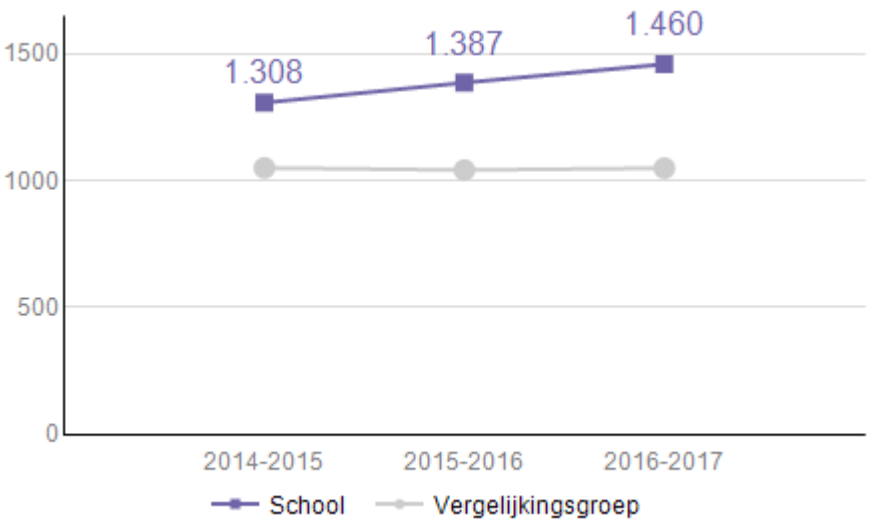

Olympus College

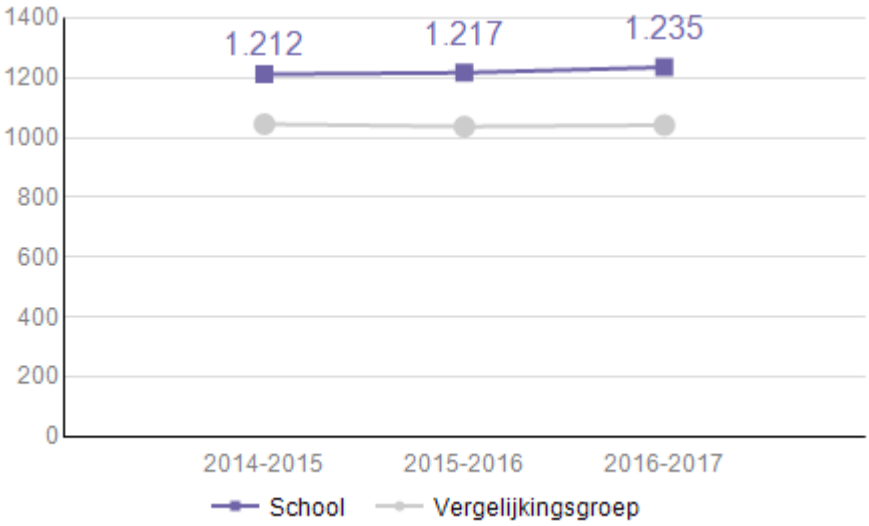
Thomas a Kempis

1 oktober 2017: 1603

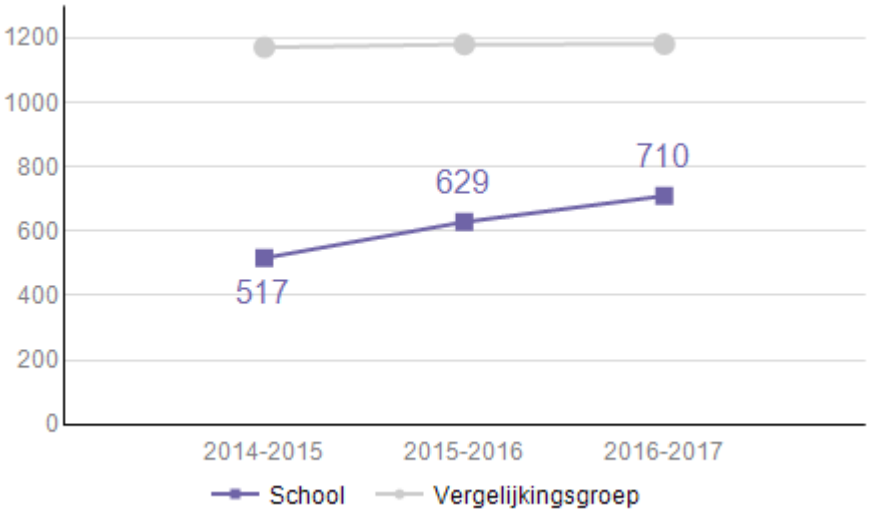
Beekdal Lyceum

1 oktober 2017: 1259

Lyceum Elst

1 oktober 2017: 843

- Er is een duidelijke afname in het leerlingaantal te zien voor het Lorentz Lyceum
- Het Olympus College laat een stabiel aantal leerlingen zien
- Voor het Beekdal Lyceum is een kleine groei van het aantal leerlingen te zien
- Gestage groei is waargenomen voor het Thomas a Kempis en het Lyceum Elst

Het feit dat het Thomas a Kempis en het Beekdal Lyceum dicht bij elkaar liggen heeft geen invloed op het leerlingaantal van beide scholen. Beide scholen vertonen een groei van het aantal leerlingen.

Burgerinitiatiefvoorstel t.b.v. Wijziging bestemmingsplan Elderveld v.w.b. het noordelijk deel van de zgn. Oostlocaties

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	29 januari 2018
Zaaknummer:	205421
Portefeuillehouder:	R. König

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 24 januari 2018

Moties en amendementen
Behalve de Partij voor de Dieren zijn alle fracties voorstander van het meenemen van een aantal elementen van het burgerinitiatiefvoorstel (m.b.t. groeninrichting, groenzones, toegang en bouwvolume school) in de kaderstelling voor de planontwikkeling van de nieuwe school. Zij overwegen een motie of amendement om dit vast te leggen. Het burgerinitiatiefvoorstel als geheel wordt door deze fracties niet gesteund.
De fractie van de Partij voor de Dieren steunt het voorstel.

Conclusie
De voorzitter constateert met instemming van de raadskamer dat de meningsvormende fase is afgerond. Het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

J. Elfrink

18m01g

PvdA Arnhem Centraal SP

Motie "Oostlocaties groen"

De gemeenteraad van de gemeente Arnhem, bijeen op 29 januari 2018, ter vaststelling van het burgerinitiatief Elderveld Zuid voor natuurbehoud,

Constaterende dat:

- Het burgerinitiatief de raad verzoekt om de bestemming van het gebied Oostlocaties ten noorden van de Metamorfoseallee te wijzigen naar natuur en recreatie;
- Het college in gesprek is met Quadraam om op deze locatie de nieuwbouw van het Lorentz College, nu gelegen aan de Groningensingel, te realiseren.

Overwegende dat:

- De locatie nu de bestemming "Bijzondere Bebouwing" heeft, wat inhoudt dat na uitwerking hier onder andere scholen, gast- en verpleeginrichtingen, dienstencentra, openbare gebouwen, horeca, kantoren etc. gebouwd mogen worden.
- Het college heeft aangegeven dat een ontwerpbestemmingsplan nog opgesteld moet worden en overleg met de omgeving nog verder zal plaatsvinden;
- Het burgerinitiatief laat zien dat bewoners constructief willen meedenken;
- De wens van bewoners is dat op deze locatie niet meer gebouwd kan worden en dat de locatie ingericht en bestemd wordt voor stedelijk groen;
- In overleg met bewoners gebleken is dat als het vorige niet mogelijk blijkt in ieder geval de uitgangspunten van het initiatief serieus genomen moeten worden en gekeken moet worden of dit verwerkt kan worden in de plannen voor de school;
- De wens van de bewoners is dat er meer groen in de wijk wordt gerealiseerd

Verzoekt het college om:

1. In gesprek met bewoners en Quadraam afspraken te maken over de inrichting van het overblijvende groengebied en de uitkomsten hiervan meenemen in het project;
2. Het groen dat na de planvorming overblijft waar nodig netjes inrichten en onderhouden om zo de uitstraling voor de wijk te verbeteren;
3. Mocht het bestemmingsplan geen doorgang vinden bij toekomstige planvorming altijd eerst de bewoners te betrekken bij de planvorming.
4. Een begeleidingscommissie van wijkbewoners in te stellen om deze bij een verdere uitwerking van de plannen te betrekken;
5. Bij het ontwerpbestemmingsplan in een notitie laten zien welke eventuele aanpassingen naar aanleiding van de inbreng door de omwonenden zijn gedaan;
6. Met de bewoners onder andere via de bedoelde begeleidingscommissie in ieder geval in gesprek te gaan over de volgende uitgangspunten en bezien of en hoe deze verwerkt kunnen worden in de plannen:
    a. Bij de verdere uitwerking van de plannen rekening te houden met een zo breed mogelijke groenstrook tussen de westzijde van de straat van de aanliggende woningen en de gevel van de school als buffer tussen de wijk en de school;
    b. Bij de vaststelling van het bestemmingsplan en het omgevingsplan een maximumbouwhoogte aan te houden van 14 meter;
    c. inzichtelijk maken hoe scholieren veilig naar de school kunnen fietsen rekening houdend met een ontsluiting vanaf de Metamorfosenallee;
    d. Het zoveel mogelijk beperken van (brom)fietsverkeer en ander verkeer vanaf de Waddinxveenstraat en de Oegstgeeststraat, met als uitgangspunt dat hier geen ingang van de school komt rekening houdend met eisen op het gebied van veiligheid, bijvoorbeeld die van de brandweer;
    e. Het zoveel mogelijk beperken van overlast voor omwonenden.

Fractie PvdA
Eric Greving

Arnhem Centraal
Lea Manders

SP

AANGENOMEN

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	575
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2018
Agendapunt	2.2
Omschrijving	Vaststellen bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal
Organisatieonderdeel	Cluster beleid en regie
Steller	Bart Lagerberg, Cobus van der Stel
Portefeuillehouder	Ine van Burgsteden
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	19 december 2017
Politieke Maandag (i/m)	8 januari 2018
Politieke Maandag (i/m)	22 januari 2018
Archief - Politieke Maandag (b)	**29 januari 2018**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 januari 2018

Zaaknummer 203743

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 december 2017, Cluster Strategie, Beleid en Regie nummer: 203743;

gelet op artikel 3.8 en 6.12, lid 2 van de Wet ruimtelijke ordening;

overwegende dat:

a. het bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' ongewijzigd wordt vastgesteld;
b. het bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' maakt geen aangewezen bouwplan mogelijk zoals bedoeld in artikel 6.2.1 van het Bro waardoor het vaststellen van een exploitatieplan niet noodzakelijk is.

Gelet op de artikelen 3.8 en 6.12, lid 2 van de Wet ruimtelijke ordening;

besluit:

1. in de zienswijzen van:
   EVV De Stoere Houtman, p/a De Houtmanstraat 81, 6826 PG Arnhem (mede ingediend namens 204 bewoners van de Lange Wal, Keulse Slag, Gildemeestersplein, Juinbolstraat en De Houtmanstraat en de besturen van de VVE's Sanders Maisonnettes (De Houtmanstraat 69-111 oneven) en VVE Lange Wal 82-124 (even)),
   geen redenen te vinden die leiden tot vaststelling van dit bestemmingsplan in gewijzigde vorm ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' zoals dit ter inzage heeft gelegen op grond van artikel 3.8 Wet ruimtelijke ordening;

2. Vast te stellen het bestemmingsplan "Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal', zoals dit plan is vervat in de verbeelding NL.IMRO.0202.922-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting;

3. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Voor 35

Tegen 2

Raadsvoorstel "Vaststelling BP Winkelcentrum Presikhaaf-aansluiting Lange Wal"

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	0	2
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 203743

Onderwerp: Vaststelling BP Winkelcentrum Presikhaaf-aansluiting Lange Wal

Voorstel

1. In te stemmen met het feit dat in de zienswijze geen redenen te vinden zijn die leiden tot vaststelling van dit bestemmingsplan in gewijzigde vorm ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan ‘Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' zoals dit ter inzage heeft gelegen op grond van artikel 3.8 Wet ruimtelijke ordening
2. In te stemmen met het vaststellen van het bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' zoals dit plan is vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.922.0301.gml met bijbehorende regels en toelichting.
2. In te stemmen met het afzien van de vaststelling van een exploitatieplan als bedoeld in artikel 6.12 lid 2 van de Wet op de ruimtelijke ordening

Inleiding

Al geruime tijd functioneert het winkelcentrum Presikhaaf in vergelijking met andere stadsdeelcentra slecht. Er is sprake van behoorlijke leegstand en veel winkeliers hebben moeite om het hoofd boven water te houden. Grotere winkelketens hebben aangegeven dat zij hun vestiging in het winkelcentrum sluiten als de situatie niet snel verbetert.

Medio 2015 heeft vastgoedfonds Wereldhave het winkelcentrum Presikhaaf van eigenaar Corio overgenomen. Zij investeert de komende jaren fors in de revitalisatie van het winkelcentrum. Om het winkelcentrum weer goed te laten functioneren heeft Wereldhave een plan opgesteld met enerzijds een herschikking van de grote winkelketens, om een betere "loop" in het centrum te krijgen, en anderzijds een uitgebreide fysieke modernisering van het winkelcomplex.

De bereikbaarheid met de auto is voor het functioneren van het winkelcentrum erg belangrijk. Op dit moment is de bereikbaarheid van het parkeerterrein Gildemeestersplein beperkt, voornamelijk via één verkeersaansluiting op de IJssellaan. Het parkeerterrein wordt in vergelijking met de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Langenbachstraat slecht gebruikt.

In het kader van haar verbeterplannen voor het winkelcentrum heeft Wereldhave de gemeente om medewerking gevraagd bij het weer realiseren van een verkeersaansluiting van het parkeerterrein Gildemeesterplein op de Lange Wal. Met de nieuwe aansluiting moet worden bereikt dat alle beschikbare parkeervoorzieningen voor het winkelcentrum weer evenwichtiger worden gebruikt.

De nieuwe verkeersaansluiting kan niet op basis van het geldende bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf' worden gerealiseerd. Daarom is de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan voor dit gebied noodzakelijk.

Arnhem GEMEENTE

Het ontwerpbestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' heeft conform artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening met ingang van dinsdag 29 augustus 2017 gedurende een termijn van 6 weken ter inzage gelegen. U bent hier per raadsbrief over geïnformeerd. Tijdens de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan is één zienswijze ingediend die namens 204 bewoners en de besturen van twee VVE's is ingediend. Deze zienswijze geeft geen aanleiding om het juridisch bindende deel van het bestemmingsplan te wijzigen. In de toelichting worden wel een aantal wijzigingen aangebracht. In het zienswijzerapport (bijlage 2 bij dit voorstel) is een samenvatting van de zienswijze opgenomen en de beantwoording van de gemeente.

Beoogd effect

Het bieden van een planologisch kader voor het realiseren van een nieuwe aansluiting van het parkeerterrein van het Gildemeestersplein op de Lange Wal.

Argumenten

1.1 De ingediende zienswijze geeft geen aanleiding om het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen

Tijdens de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan is één zienswijze ingediend. De zienswijze is afkomstig van de Eigenaren Vereniging De Stoere Houtman en is mede ingediend namens 204 bewoners van de Lange Wal, Keulse Slag, Gildemeestersplein, Juinbolstraat en De Houtmanstraat en de besturen van de VVE's Sanders Maisonnettes (De Houtmanstraat 69-111 oneven) en VVE Lange Wal 82-124 (even).
De zienswijze is zeer uitvoerig en voorzien van een second opinion van BuroDB en Royal HaskoningDHV en beschouwingen van de Fietsersbond en Veilig Verkeer Nederland. De gemeente heeft de zienswijze beoordeeld en is van mening dat de zienswijze geen aanleiding geeft om het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen. De toelichting van het bestemmingsplan is wel aangepast. Omdat de toelichting geen onderdeel uitmaakt van het juridisch bindend onderdeel van het bestemmingsplan, is er geen sprake van een gewijzigde vaststelling.
In het zienswijzerapport (bijlage 2 bij dit voorstel) is de zienswijzen samengevat en is per punt gereageerd.

2.1 De nieuwe aansluiting draagt bij aan een betere bereikbaarheid van de parkeervoorzieningen en daarmee aan het toekomstig functioneren van het winkelcentrum

Een belangrijk uitgangspunt voor de revitalisatie van het winkelcentrum is een betere verdeling van de grootste publiekstrekkers. Door twee supermarkten naar de zijde van het Gildemeestersplein te verplaatsen, en één supermarkt aan de zijde van het Kramersgildeplein te behouden, ontstaat een meer evenwichtige verdeling in loopstromen door het winkelcentrum.
De bereikbaarheid met de auto is voor het functioneren van het winkelcentrum belangrijk. Op dit moment is de bereikbaarheid van het parkeerterrein Gildemeestersplein beperkt, voornamelijk via één verkeersaansluiting op de IJssellaan. Om de bereikbaarheid van het parkeerterrein te verbeteren is een nieuwe verkeersaansluiting op de Lange Wal nodig.
Door adviesbureau Goudappel Coffeng zijn de effecten van de gewenste nieuwe aansluiting onderzocht. Geconcludeerd wordt dat een nieuwe aansluiting mogelijk is. Naast een betere

bereikbaarheid kan met een nieuwe aansluiting ook de bevoorrading beter worden georganiseerd. Voorkomen wordt dat vrachtwagens rondjes nog over het parkeerterrein moeten rijden om het gebied te kunnen verlaten. Dit is een belangrijke verbetering voor de verkeersveiligheid op het parkeerterrein.
Uiteindelijk wordt met de nieuwe aansluiting bereikt dat alle beschikbare parkeervoorzieningen voor het winkelcentrum weer evenwichtiger worden gebruikt. Daarmee draagt zij bij aan een aantrekkelijker winkelcentrum, dat weer klaar is voor de toekomst. Dat is belangrijk voor de ondernemers van het winkelcentrum en voor de inwoners van Presikhaaf en omliggende wijken.
Een samenvatting van de onderbouwing van het bestemmingsplan is opgenomen in bijlage 1 bij dit voorstel. Daar wordt uitgebreid ingegaan op de nut en noodzaak van dit bestemmingsplan en de argumentatie waarom het realiseren van een aansluiting voldoet aan een goede ruimtelijke ordening.

2.2 De locatie en vormgeving van de nieuwe ontsluiting zijn vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid en milieu het meest optimaal

In het verkeersonderzoek wordt geconcludeerd dat een nieuwe aansluiting op de Lange Wal op een verantwoorde manier mogelijk is, mits voldoende afstand wordt gehouden tot het met verkeerslichten geregelde kruispunt Lange Water. Voorkomen moet worden dat wachtend verkeer voor de verkeerlichten Lange Water in de spitsuren de aansluiting blokkeert. Dit zou tot ongewenste onveilige situaties leiden. Door de recente sloop van het winkelpaviljoen langs de Lange Wal kan hieraan worden voldaan.
Om tot een verantwoord ontwerp voor de nieuwe aansluiting te komen, zijn in de verkeersstudie verschillende vormgevingsvarianten uitgewerkt. Afweging heeft geleid tot een voorkeursvariant, bestaande uit een compacte, overzichtelijke en verkeersveilige aansluiting. Dit principe-ontwerp is nader uitgewerkt en besproken met omwonenden en belanghebbenden. Wellicht leidt het advies van Veilig Verkeer Nederland in de ingediende zienswijze nog tot enkele ontwerpaanpassingen. Deze aanpassingen vallen binnen de mogelijkheden van het bestemmingsplan.
Het principe-ontwerp van de toekomstige aansluiting komt overeen met de andere twee aansluitingen van parkeerterreinen van het winkelcentrum op de Lange Wal. Sinds de aanpassingen van deze aansluitingen in 2012 tot en met 2015 zijn er geen ongevallen meer geregistreerd (over de periode 2016-2017 zijn nog geen cijfers beschikbaar).

3.1 Het vaststellen van een exploitatieplan is niet nodig

Het bestemmingsplan ‘Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' maakt geen aangewezen bouwplan mogelijk zoals bedoeld in artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Hierdoor is het vaststellen van een exploitatieplan niet noodzakelijk.
Deze locatie is (grotendeels) in eigendom bij de initiatiefnemer. Met deze partij is een overeenkomst gesloten waarin is vastgelegd dat de gemeentelijke kosten (zoals voorbereiding bestemmingsplan en planschade) voor rekening komen van de initiatiefnemer.

Kanttekeningen en risico's

2.1 In 2012 is de bestaande aansluiting van het parkeerterrein Gildemeestersplein op de Lange Wal juist afgesloten

In het kader van de herontwikkeling van (de hoofdstructuur van) Presikhaaf zijn in 2011 op de IJssellaan twee nieuwe ontsluitingen voor de parkeervoorzieningen van het winkelcentrum gerealiseerd. De bestaande aansluitingen van de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Gildemeestersplein op de Lange Wal zouden vervolgens worden afgesloten, zodat de hoeveelheid verkeer op de Lange Wal zou afnemen. Deze voorgenomen afsluitingen leidden destijds tot veel bezwaren van ondernemers en aanwonenden. De afsluiting van de toegang tot het Kramersgildeplein is uiteindelijk niet doorgegaan. De verbinding tussen het Gildemeestersplein en de Lange Wal is, ondanks de protesten, in 2012 wel afgesloten. Argumenten van verkeersveiligheid (gevolg van de korte afstand tot het Lange Water) waren hier doorslaggevend.
Met de verplaatsing van de supermarkten in het winkelcentrum is de wens voor een hernieuwde aansluiting op de Lange Wal weer nadrukkelijk in beeld. Doordat het winkelpaviljoen aan de Lange Wal onlangs is gesloopt, kan de nieuwe ontsluiting nu op een grotere afstand van het kruispunt Lange Water worden gerealiseerd. Hierdoor neemt de kans af dat de nieuwe aansluiting in de spitsuren wordt geblokkeerd door wachtend verkeer, zoals dat vroeger regelmatig het geval was. Verder werd in de oude situatie het zicht van fietsers en andere weggebruikers vanaf de aansluiting beperkt door de dicht op de Lange Wal staande bebouwing van het winkelpaviljoen. Door de sloop hiervan ontstaan nu ook goede mogelijkheden om de overzichtelijkheid (zichtlijnen) ter plaatse van de nieuwe aansluiting te verbeteren. De gewenste aansluiting op de Lange Wal kan daarom nu op een verkeersveilige manier worden gerealiseerd.
Met de verplaatsing van de supermarkten in het winkelcentrum is de wens voor een hernieuwde aansluiting op de Lange Wal weer nadrukkelijk in beeld. Doordat het winkelpaviljoen aan de Lange Wal onlangs is gesloopt, kan een nieuwe ontsluiting nu op een grotere afstand van het kruispunt Lange Water worden gerealiseerd. Hierdoor neemt de kans af dat de nieuwe aansluiting in de spitsuren wordt geblokkeerd door wachtend verkeer, zoals dat vroeger regelmatig het geval was. De gewenste aansluiting op de Lange Wal kan daarom nu op een verkeersveilige manier worden gerealiseerd.
Als gevolg van de nieuwe aansluiting zal de hoeveelheid verkeer op het Lange Wal wel weer enigszins toenemen. Deze verkeerstoename vindt echter vooral plaats op het gedeelte Lange Wal tussen de nieuwe aansluiting en het Lange Water. Uit onderzoek blijkt dat deze toename zowel vanuit verkeersveiligheid als vanuit de geluidbelasting op de woningen acceptabel is.
Een samenvatting van de onderbouwing van het bestemmingsplan is opgenomen in bijlage 1 bij dit voorstel. Daar wordt ook ingegaan op de reden waarom de ontsluiting eerst is afgesloten en nu (op een andere locatie) weer wordt gerealiseerd.

Financiën

Deze locatie is (grotendeels) in eigendom bij de initiatiefnemer. Met deze partij is een anterieure overeenkomst gesloten, waardoor de gemeentelijke (zoals voorbereiding bestemmingsplan, voorbereiding en aanleg van de aansluiting met bijkomende werken en planschade) voor rekening komen van de initiatiefnemer.

De ontwikkeling kan aanleiding geven tot het indienen van planschadeclaims. Op basis van de anterieure overeenkomst komt eventuele planschade als gevolg van dit bestemmingsplan voor rekening van de ontwikkelaar. De verwachting is dat de kans op planschade beperkt is.

Uitvoering

Na vaststelling wordt het vastgestelde bestemmingsplan 6 weken ter inzage gelegd. Daarna kan eventueel een beroepsprocedure bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State volgen.

Communicatie

Algemeen

Nadat door adviesbureau Goudappel Coffeng de mogelijkheden voor de gewenste nieuwe ontsluiting van het parkeerterrein op de Lange Wal waren verkend, zijn tijdens een informatieavond begin 2017 de plannen voor de nieuwe ontsluiting gepresenteerd aan aanwonenden en belanghebbenden. Ook zijn de plannen door Wereldhave in het wijkplatformoverleg Presikhaaf toegelicht.

Bij de informatieavond begin 2017 bleek dat enkele bewoners uit de omgeving Houtmanstraat /Lange Wal zorgen hadden over de effecten van een nieuwe aansluiting. Op initiatief van Wereldhave is, in verschillende gesprekken met deze bewoners, onderzocht in hoeverre aan de bezwaren tegemoet kon worden gekomen. In dit kader is onder meer een alternatieve, door bewoners aangedragen ontsluitingsvariant op het Lange Water onderzocht. Deze variant bleek echter niet haalbaar.

Tijdens de overleggen hebben de bezorgde bewoners ook andere knelpunten met betrekking tot het functioneren van de Lange Wal benoemd. Een deel van deze knelpunten kan in het kader van het project Winkelcentrum Presikhaaf worden aangepakt, een ander deel valt echter buiten de kaders van het project. In overleg met het wijkteam Leefomgeving Presikhaaf wordt bekeken of, en op welke wijze hier een oplossing voor kan worden gevonden.

Een compleet overzicht van de overlegmomenten is opgenomen als bijlage bij de samenvatting van de onderbouwing van het bestemmingsplan (zie bijlage 1 bij dit raadsvoorstel).

Bestemmingsplan

Het plan is in het kader van het 3.1.1. Bro overleg toegestuurd aan het Waterschap Rijn en IJssel. Het Waterschap is akkoord met het bestemmingsplan.

De terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan heeft plaatsgevonden in de Staatscourant, in het digitaal gemeenteblad en de gemeentelijke website. In deze periode heeft de gemeente in samenwerking met Wereldhave een informatieavond georganiseerd. Tijdens deze avond is naast het ontwerpbestemmingsplan ook het ontwerpvoorstel voor de aansluiting en de inrichting van het Gildemeestersplein gepresenteerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' (verbeelding en tekst inclusief 3 bijlagen)
- Samenvatting onderbouwing bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' (bijlage 1 bij dit voorstel)
- Zienswijzerapport (bijlage 2 bij dit voorstel)
- Ingediende zienswijze

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

-

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 203743

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 december 2017, Cluster Strategie, Beleid en Regie nummer: 203743;

gelet op artikel 3.8 en 6.12, lid 2 van de Wet ruimtelijke ordening;

overwegende dat:

a. het bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' ongewijzigd wordt vastgesteld;
b. het bestemmingsplan ‘Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' maakt geen aangewezen bouwplan mogelijk zoals bedoeld in artikel 6.2.1 van het Bro waardoor het vaststellen van een exploitatieplan niet noodzakelijk is.

Gelet op de artikelen 3.8 en 6.12, lid 2 van de Wet ruimtelijke ordening;

besluit:

1. in de zienswijzen van:
   EVV De Stoere Houtman, p/a De Houtmanstraat 81, 6826 PG Arnhem (mede ingediend namens 204 bewoners van de Lange Wal, Keulse Slag, Gildemeestersplein, Juinbolstraat en De Houtmanstraat en de besturen van de VVE's Sanders Maisonnettes (De Houtmanstraat 69-111 oneven) en VVE Lange Wal 82-124 (even)),
   geen redenen te vinden die leiden tot vaststelling van dit bestemmingsplan in gewijzigde vorm ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan ‘Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' zoals dit ter inzage heeft gelegen op grond van artikel 3.8 Wet ruimtelijke ordening;

2. Vast te stellen het bestemmingsplan "Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal', zoals dit plan is vervat in de verbeelding NL.IMRO.0202.922-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting;

3. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Zaaknummer: 203743

BIJLAGE 2. ONDERDEEL UITMAKEND VAN HET RAADSVOORSTEL

vast te stellen bestemmingsplan
'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal'

Zienswijzenrapport bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal'

Voor u ligt het rapport met een samenvatting van de ingediende zienswijze naar aanleiding van het ontwerpbestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal'.

Eigenaar Wereldhave is voornemens het winkelcentrum Presikhaaf te herontwikkelen. De herontwikkeling van het winkelcentrum is noodzakelijk om de concurrentiekracht van het winkelcentrum te verbeteren, zodat wordt voorkomen dat het winkelcentrum leegloopt. Het gehele winkelcentrum wordt hiertoe opgeknapt, op sommige plekken wordt winkelruimte onttrokken en op andere plekken wordt de bestaande winkelruimte uitgebreid. Aan de zijde van het Gildemeestersplein komen in plaats van de huidige HEMA twee supermarkten, de Albert Heijn en de COOP. De HEMA krijgt een andere locatie in het winkelcentrum.

Het parkeerterrein Gildemeestersplein wordt in vergelijking met de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Langenbachstraat op dit moment niet efficiënt gebruikt. Om een evenwichtiger toekomstig gebruik van alle beschikbare parkeerterreinen rond het winkelcentrum Presikhaaf te bereiken, wordt ter plaatse van het voormalige (reeds gesloopte) winkelpaviljoen aan het Gildemeestersplein een nieuwe in- en uitrit op de Lange Wal gerealiseerd.

De nieuwe ontsluiting kan niet worden gerealiseerd op basis van het geldende bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf'. Om die reden is de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan voor dit gebied noodzakelijk

Het ontwerpbestemmingsplan heeft conform artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening met ingang van dinsdag 29 augustus 2017 gedurende een termijn van 6 weken (dus tot en met maandag 2 oktober 2017) ter inzage gelegen. Tijdens de ter inzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan is één zienswijze ingediend die mede is ondertekend door 204 bewoners. De zienswijze is binnen de hiervoor genoemde termijn ingediend c.q. verzonden en daarmee - voor wat betreft de termijn van indiening van de zienswijze - ontvankelijk.

Het zienswijzenrapport maakt onderdeel uit van het raadsvoorstel tot vaststelling van dit bestemmingsplan.

In dit zienswijzerapport is de zienswijze samengevat en van een gemeentelijke reactie voorzien. Afgesloten wordt met een voorstel van het college aan de raad om het plan al dan niet gewijzigd vast te stellen.

De zienswijze is in totaliteit beoordeeld. Dit houdt in dat onderdelen van de zienswijze die niet expliciet worden benoemd wel bij de beoordeling zijn betrokken.

Inhoudsopgave zienswijzerapport

1. Inleiding ... 3
2. Zorgvuldigheid en belangenafweging ... 3
2.1 Verkeersbesluit 18 april 2012 ... 3
2.2 Nut en Noodzaak ... 3
2.3.1 Parkeeronderzoeken en parkeerbalans ... 3
2.3.2 Modelgegevens (statisch) ... 3
2.3.3 Dynamisch verkeersmodel ... 4
2.4 Vooroverleg met provincie Gelderland ... 4
3. Proces ... 4
3.1 Verkeerskundige inzet gemeente ... 4
3.2 Intimidatie bewoners ... 5
3.3 Ambtelijke spagaat ... 5
3.4 Dubieuze rol wethouder Leisink ... 5
3.5 Inloopavond 12 september 2017 ... 5
4. Inhoudelijke zienswijze ... 5
4.1 Toelichting bestemmingsplan ... 5

BEANTWOORDING ZIENSWIJZEN IN SECOND OPINION VAN BURO DE BOER ... 8
1. Inleiding ... 8
2.1 Ontbreken onderbouwing ... 9
2.2 Plan staat haaks op beleid ... 10
3.1 Parkeervraag ... 11
3.2 Parkeercapaciteit ... 12
3.3 Verkeersgeneratie ... 12
4.1 Model en uitgangspunten verkeersonderzoek (reactie second opinion verkeersmodel door RHDHV) ... 12
4.2 Resultaten verkeersonderzoek ... 14
4.3 Vigerend bestemmingsplan en gemeentelijk beleid ... 15
4.4 Fietsverkeer ... 15
5.1 Inleiding ... 15
5.2 Huidige situatie ... 15
5.4 Routing expeditieverkeer ... 18
5.5 Effecten openstellen nieuwe toegang Lange Wal voor vrachtverkeer ... 18
5.6 Advies Fietsersbond en Veilig Verkeer Nederland (VVN) ... 19
6.1 Onderzoek luchtkwaliteit ... 21
6.2 Akoestisch onderzoek ... 21
7. Resumé ... 23

Beantwoording zienswijze

De beantwoording van de zienswijze volgt de volgorde die in de zienswijze is aangehouden. Dat betekent dat er eerst wordt gereageerd op de onderwerpen die in de zienswijze zijn genoemd en vervolgens wordt gereageerd op de second opinion van Buro DB. De second opinion van RHDHV is opgenomen in paragraaf 4.2. In paragraaf 5.6 wordt gereageerd op de adviezen van de Fietsersbond en Veilig Verkeer Nederland.

1. Inleiding

Geen reactie nodig.

2. Zorgvuldigheid en belangenafweging

2.1 Verkeersbesluit 18 april 2012

In het bestemmingsplan wordt niet ingegaan op herroepen van het besluit van 18 april 2012 (het verwijderen van de aansluiting). Dit is in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel en een goede belangenafweging en met de eis dat een besluit goed gemotiveerd moet zijn.
Aan de toelichting van het bestemmingsplan is paragraaf 4.4. toegevoegd waar hierop wordt ingegaan. Ook in dit zienswijzenrapport (zie punt 2.1 van de beantwoording van de second opinion van Buro De Boer) en in de samenvatting van de onderbouwing van de toelichting (zie bijlage 1 van het raadsvoorstel) wordt hierop ingegaan.

2.2 Nut en Noodzaak

Er is geen onderbouwing aanwezig van het nut en de noodzaak van de aansluiting. Dit is in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel en een goede belangenafweging.
In paragraaf 1.2 en in paragraaf 4.2 van de toelichting van het bestemmingsplan wordt in gegaan op de aanleiding van dit bestemmingsplan. Daar vloeit het nut en de noodzaak uit voort. In de samenvatting van de onderbouwing van de toelichting (zie bijlage 1 van het raadsvoorstel) wordt hier ook op ingegaan.

2.3.1 Parkeeronderzoeken en parkeerbalans

De parkeeronderzoeken uit 2015 en 2014 zijn in kader van Wob-verzoek niet verstrekt. Zij vormen de basis van alle berekeningen. Daarmee is het ontwerpbestemmingsplan in strijd met de uitspraak RvS 297 mei 2009 over het beschikbaar stellen van stukken voor de beoordeling van het bestemmingsplan.
In het Wob-verzoek van 7 juni 2017 werd (naast andere gegevens) gevraagd om actuele parkeertellingen van het winkelcentrum, een actuele parkeerbalans en een overzicht van het totaal aantal parkeerplekken per parkeerveld. In de beantwoording van het Wob-verzoek heeft de gemeente verwezen naar paragraaf 3.2.2 in de eerder verstrekte conceptrapportage van Goudappel: "Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem, Verkeer, parkeren en expeditie" (21 oktober 2016). In dit parkeeronderzoek waren, met als uitgangspunt eerder verrichte onderzoeken, ook de invloeden van de meest recente ruimtelijke ontwikkelingen in en rond het winkelcentrum verwerkt.

Uit een mail van de gemeente van 7 april 2016 (bijlage 8 van zienswijze) aan Goudappel blijkt dat er geen serieus parkeeronderzoek heeft plaatsgevonden.
Dit is niet juist. In het kader van rapportage Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem, Verkeer, parkeren en expeditie heeft Goudappel bureauonderzoek gedaan waarbij de eerder verrichte onderzoeken en gegevens zijn geanalyseerd. Goudappel heeft vervolgens de parkeereffecten van de door Wereldhave voorgenomen sloop en nieuwbouw in het winkelcentrum bepaald. Uit de aangehaalde mail van 7 april 2016 blijkt slechts dat op het moment van opstellen van de mail, toen het bureauonderzoek nog moest worden uitgevoerd, de gemeente eerst nog wilde nagaan of zij zich in de resultaten van de eerder verrichte onderzoeken kon vinden, alvorens ze aan Goudappel te verstrekken. Deze ambtelijke check is daarna ook verricht.

2.3.2 Modelgegevens (statisch)

Er is geen inzage gegeven in de verrichte aanpassing van de H/B matrix. Deze aanpassingen zijn naar mening van de indiener noodzakelijk omdat in het winkelcentrum de verschillende winkelformules werden herverdeeld. Daarmee was het niet mogelijk om deze aanpassingen te controleren. Indiener

concludeert dat in het statisch model geen onderscheid is gemaakt naar de verschillende winkelformules. Het niet verstrekken van de gevraagde gegevens is in strijd met zorgvuldigheidsbeginsel.
De H/B matrix van het statisch model is voor het onderzoek niet aangepast. De gevraagde plot met voedingspunten binnen de wegenstructuur rondom het winkelcentrum en de gevraagde input van de voedingspunten zijn speciaal voor de heer Derix vervaardigd en aan hem verstrekt.
Onderscheid naar verschillende winkelformules in het statisch model is niet relevant omdat in de praktijk de locaties van winkelformules kunnen wijzigen zonder bestemmingsplanaanpassingen.

2.3.3 Dynamisch verkeersmodel

De gevraagde gegevens over het dynamisch model zijn te laat ontvangen om nog tijdig te kunnen beoordelen. Uit correspondentie blijkt dat de verkeerde uitgangspunten voor het onderzoek zijn gekozen. De conclusies van het onderzoek met het model, de basis voor het bestemmingsplan, zijn daarom niet correct.
De rapportages waarin de verrichte verkeersonderzoeken zijn beschreven, en waarin de conclusies zijn verwoord, zijn onderdeel van het bestemmingsplan en voor iedereen beschikbaar. Het feitelijk dynamische verkeersmodel (het computermodel), waarmee het onderzoek is verricht, is eigendom van Goudappel. Het onderzoek is in opdracht van Wereldhave verricht en getoetst door de gemeente. De gemeente is geen eigenaar van het model. Daarom heeft de gemeente met betrekking tot de vraag voor het beschikbaar stellen van het dynamische computermodel EVV De Stoere Houtman doorverwezen naar de opdrachtgever van het onderzoek (Wereldhave) en de onderzoeker (Goudappel).

2.4 Vooroverleg met provincie Gelderland

Er heeft geen vooroverleg met de provincie plaatsgevonden over de gevolgen van de aansluiting voor het openbaar vervoer.
Het wettelijk vooroverleg met de provincie is alleen noodzakelijk indien bij het bestemmingsplan Provinciale belangen worden geraakt. Deze Provinciale belangen zijn opgenomen in de Omgevingsverordening van de Provincie Gelderland. In de Omgevingsverordening wordt geen aandacht besteed aan openbaar vervoer. Vooroverleg met de provincie was dan ook niet noodzakelijk.
In de onderbouwing van het bestemmingsplan wordt wel ingegaan op de doorstroming van het verkeer op de wegen rondom het winkelcentrum. Hieruit blijkt dat de aansluiting nauwelijks effecten heeft de doorstroming voor de bussen op de Lange Wal.

3. Proces

3.1 Verkeerskundige inzet gemeente

De indiener heeft de inzet van de gemeente gemist als overheid in de overleggen met de EVV De Stoere Houtman. De wethouder is haar belofte niet nagekomen dat een gemeentelijk verkeerskundige aanwezig zou zijn bij de overleggen. Een gesprek met een gemeentelijk verkeerskundige is niet toegestaan.
Hoewel Wereldhave als initiatiefnemer primair verantwoordelijk is voor het verkrijgen van draagvlak bij omwonenden voor haar wens voor een nieuwe verkeersaansluiting op de Lange Wal, is de gemeente in de overleggen tussen Wereldhave en vertegenwoordigers van EVV De Stoere Houtman altijd vertegenwoordigd geweest (ook met verkeerskundige kennis).
Ook tijdens de op 12 september 2017 door de gemeente zelf georganiseerde informatiebijeenkomst over het uitgewerkte verkeersontwerp voor de nieuwe aansluiting Lange Wal waren onder meer twee verkeerskundig specialisten en een ontwerper aanwezig om het plan toe te lichten en om vragen te beantwoorden.
Verschillende opmerking van bezoekers van deze bijeenkomst hebben tot aanpassingen in de gemeentelijke plannen geleid.

De gemeente heeft tegengewerkt in de organisatie van een gesprek tussen de heren Derix (EVV De Stoere Houtman), Kock (Wijkplatform Presikhaaf) en Goudappel.
In tegendeel. Wethouder Van Burgsteden heeft in een gesprek op 13 juli 2017 de heer Derix de suggestie meegegeven om aan Wereldhave te vragen of een gesprek met Goudappel mogelijk was, om op deze wijze de specialistische vragen van de heer Derix over het verrichte onderzoek beantwoord te krijgen. De heer Derix heeft daarop, buiten medeweten van Wereldhave, rechtstreeks contact met Goudappel gezocht en een datum voor een gesprek belegd: 19 juli 2017. Daarop verlangde Wereldhave dat zij als opdrachtgever bij het gesprek aanwezig zou zijn. Dit was agendatechnisch op het afgesproken moment niet mogelijk.

Om het gesprek op 19 juli toch door te kunnen laten gaan, is Wereldhave akkoord gegaan met het gemeentelijke voorstel dat in plaats van Wereldhave, de gemeente bij het gesprek aanwezig zou zijn. Dit was agendatechnisch alleen mogelijk indien het ingeplande gesprek in het gemeentelijk Stadskantoor zou plaatsvinden.
In het gesprek in het Stadskantoor hebben de heren Derix en Kock alle gelegenheid gehad om hun vragen aan adviseur Goudappel te stellen. De heer Nab van Goudappel is uitvoerig op alle vragen ingegaan. Vragen die niet ter plekke beantwoord konden worden, zijn achteraf per mail door de heer Nab beantwoord.

3.2 Intimidatie bewoners

De vertegenwoordigers van EVV De Stoere Houtman voelden zich geïntimideerd doordat tijdens de gesprekken werd aangegeven dat de aansluiting een voorwaarde is voor het slagen van de renovatie van het winkelcentrum.
Het is jammer dat dit zo door de vertegenwoordigers is ervaren. Alle overleggen hebben naar onze indruk in een open sfeer plaatsgevonden. Daarbij is initiatiefnemer Wereldhave steeds serieus en zorgvuldig ingegaan op alle door bewoners naar voren gebrachte zorgen en bezwaren met betrekking tot de gewenste aansluiting en heeft zij kosten nog moeite gespaard om door bewoners aangedragen alternatieven en voorgestelde verbeteringen te laten onderzoeken op haalbaarheid.

3.3 Ambtelijke spagaat

Ambtenaren hebben persoonlijk veel moeite met initiatief tot het weer openstellen van de aansluiting.
Uit enkele via Wob-verzoeken verkregen mailwisselingen blijkt inderdaad dat verschillende ambtenaren in de beginfase van het initiatief kritische vragen hebben gesteld over de wenselijkheid en haalbaarheid van een nieuwe aansluiting; mede omdat vijf jaar daarvoor besloten was tot het dichtzetten van een bestaande aansluiting. Daarom zijn de mogelijkheden om aan deze wens van Wereldhave mee te kunnen werken ook uitgebreid onderzocht en kritisch beoordeeld. Na alle onderzoeken en beoordelingen is de gemeente tot de conclusie gekomen dat op verantwoorde wijze aan de wens van Wereldhave voor de realisatie van een nieuwe aansluiting kan worden meegewerkt, zodat de revitalisatie van het winkelcentrum kan slagen. Deze conclusie wordt ambtelijk breed gedragen.

3.4 Dubieuze rol wethouder Leisink

Wethouder Leisink heeft vanuit een persoonlijk belang geëist dat de aansluiting zou worden opgeschoven.
Dit is geheel onjuist. Wethouder Leisink was in de vorige bestuursperiode als wethouder Mobiliteit betrokken bij het besluit tot afsluiting van de oude aansluiting (in 2012). Vanuit die betrokkenheid heeft hij uit oogpunt van zorgvuldigheid gewezen op mogelijke beleidsmatige, juridische en ook vakinhoudelijke gevoeligheden bij het meewerken aan de wens van Wereldhave. Daarbij was geen enkele sprake van een persoonlijk belang. Ambtelijk was ook al aangegeven dat een verder van het kruispunt Lange Water gelegen locatie van een nieuwe aansluiting uit het oogpunt van verkeersveiligheid en doorstroming belangrijk was.

3.5 Inloopavond 12 september 2017

De locatie van de door de gemeente georganiseerde inloopavond op 12 september was slecht gekozen.
De oorspronkelijk beoogde locatie voor de inloopavond was het MFC De Presikhaven aan de Laan van Presikhaaf 7. Deze locatie bleek echter niet beschikbaar. Daarom is uitgeweken naar het T-huis aan de Laan van Presikhaaf 3. De gemeente organiseert op deze locatie vaker informatiebijeenkomsten. Gerekend vanaf de locatie van de beoogde nieuwe aansluiting Lange Wal, is de loopafstand naar het T-huis circa 170 meter langer dan de loopafstand naar MFC Presikhaven.

4. Inhoudelijke zienswijze

4.1 Toelichting bestemmingsplan

<u>1.2 Aanleiding en doel</u>
Een onderbouwing van het nut en de noodzaak van het weer openstellen van de aansluiting ontbreekt. Er is daarbij geen relatie met het besluit van 2012 (verwijderen aansluiting) gelegd. In het besluit van 2012 werd juist aangegeven dat het winkelcentrum beter zou functioneren wanneer het alleen vanaf de IJssellaan toegankelijk zou zijn.

In de toelichting van het bestemmingsplan is in paragraaf 4.4 een alinea hierover opgenomen. In de samenvatting van de onderbouwing van de toelichting (zie bijlage 1 van het raadsvoorstel) wordt hier ook op ingegaan.

2.3.1 Omgeving
Reden voor het verwijderen van de aansluiting in 2012 was dat alleen de IJssellaan en het Lange Water verkeersaders zijn in het gebied. Dat is nu nog steeds het geval.
Het verkeersbesluit uit 2012 stelt inderdaad dat de IJssellaan één van de hoofdradialen (verkeersaders) is. Dergelijke wegen hebben een belangrijke functie voor doorgaand verkeer.
De Lange Wal is echter gecategoriseerd als een gebiedsontsluitingsweg (50 km/uur). Dit wegtype dient primair als verkeersontsluiting van de direct in de omgeving gelegen functies en verblijfsgebieden (woongebieden, winkels, bedrijven). Een ontsluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal is daarom niet in strijd met de functie die de Lange Wal in de wegcategorisering heeft. Het besluit van 2012 beweert ook niet dat een ontsluiting via de Lange Wal niet zou kunnen.

2.3.2 Plangebied
De Lange Wal heeft voornamelijk een belangrijke functie voor openbaar vervoer en fietsverkeer.
De Lange Wal heeft inderdaad óók een belangrijke functie voor openbaar vervoer en fietsverkeer. De gebiedsontsluitingsfunctie van de weg sluit echter een ontsluiting van het parkeerterrein niet uit (zie vorige punt). Zo staat in de beleidsnota "Hoofdwegen Presikhaaf, nota van randvoorwaarden" (mei 2007) als uitgangspunt voor de Lange Wal aangeven: *"De Lange Wal is een verkeersader die, behalve voor gemotoriseerd verkeer, vooral een belangrijke functie heeft voor openbaar vervoer en fietsers"*.

3.3.2 Provinciaal beleid
Nergens melding van overleg met de Provincie Gelderland. Belangrijke reden in 2012 tot afsluiting van de toegang was vertraging van het openbaar vervoer. In huidige studie is prioriteit OV niet meegenomen.
In de analyse met behulp van het dynamische verkeersmodel is gebruik gemaakt van de huidige verkeerslichtenregelingen zoals deze momenteel op straat actief zijn. Busprioriteit maakt onderdeel uit van deze regelingen. Anders dan in de overleggen is aangegeven is daarmee dus in de analyse wel rekening gehouden met busprioriteit.

3.3.3 Gemeentelijk beleid
Een verwijzing naar de beleidsstukken 'Ontwikkelingsplan Presikhaaf" (2003) en "Hoofdwegen Presikhaaf" (2007) wordt gemist. De openstelling van de aansluiting is strijdig met deze stukken.
Het 'Ontwikkelingsplan Presikhaaf" (2003) en "Hoofdwegen Presikhaaf" (2007) zijn gebiedsgerichte uitwerkingen van het gemeentelijk ruimtelijke beleid en verkeersbeleid op stadsniveau. Deze gebiedsuitwerkingen zijn meer dan 10 jaar geleden opgesteld en op sommige punten achterhaald. In de toelichting van het bestemmingsplan zijn in paragraaf 3.2.3 deze nota's toegevoegd en is het bestemmingsplan ook aan deze beleidsnota's getoetst.

Openstelling van de aansluiting is in strijd met het Beleidsnota Fietsverkeer "Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers" (2013).
Dit is onjuist. Door de uitgevoerde reconstructie van de Lange Wal kunnen fietsers nu comfortabel en veilig langs de Lange Wal rijden. Met name de realisatie van aparte aanliggende fietspaden langs deze weg hebben hiertoe bijgedragen. De Lange Wal is als voorrangsweg uitgevoerd, waar dus ook fietsers voorrang hebben op verkeer vanaf de zijwegen. De openstelling van een extra aansluiting voor het Gildemeestersplein zal geen afbreuk doen aan de verwoorde eisen "veiligheid en vermijden van conflicten met kruisend verkeer" en "een comfortabele en onbelemmerde doorgang" in het beleidsnota, net zomin als de twee bestaande zijwegen vanuit de parkeerterreinen van het winkelcentrum en de vijf bestaande zijwegen vanuit de wijk Presikhaaf 3 dat doen.

Uit de memo van 24 februari 2016 blijkt dat het voorstel voor een aansluiting in strijd is met het huidige beleid en dat de beschouwing veel breder moet worden uitgevoerd dan alleen het winkelcentrum.
De aangehaalde memo is een eerste reactie van de gemeentelijke verkeersspecialisten, nadat Wereldhave voor het eerst in de projectgroep haar wens voor een hernieuwde aansluiting op de Lange Wal had gepresenteerd. Uit de reactie blijkt dat de verkeersspecialisten na dit eerste overleg kritisch zijn en de nodige bedenkingen hebben tegen de wens van Wereldhave; mede omdat vijf jaar daarvoor

juist was besloten tot het dichtzetten van een bestaande aansluiting. Zij willen dat de mogelijkheden en gevolgen van een hernieuwde aansluiting op de Lange Wal goed zouden worden onderzocht. Wereldhave heeft vervolgens op verzoek van de gemeente adviesbureau Goudappel alle effecten van de gewenste aansluiting op gedetailleerde wijze in beeld laten brengen. Zo is hiervoor met behulp van het dynamisch model VISSIM de toekomstige kwaliteit van de verkeersafwikkeling en de te verwachten lengte van de wachtrijen op de kruispunten in de omgeving onderzocht. In de rapportages behorend bij het ontwerpbestemmingsplan zijn de effecten beschreven. Na beoordeling en bespreking van verschillende tussenrapportages hebben de gemeentelijke vakspecialisten de onderzoeken en eindrapportages goedgekeurd.

Het ontwerp bestemmingsplan is slechts een lokale beschouwing, waarbij diverse modaliteiten niet in onderling verband zijn beschouwd.
Zie voorgaand antwoord.

3.3.4 Toetsing aan verkeersbeleid
Een toetsing aan het verkeersbeleid heeft in het kader van het ontwerp bestemmingsplan niet plaatsgevonden. Het realiseren van de nieuwe aansluiting past niet in het vigerend verkeersbeleid.
In paragraaf 3.3 van de toelichting van het bestemmingsplan wordt aandacht besteed aan het Verkeersbeleid en wordt de ontwikkeling getoetst aan het verkeersbeleid.

4.2 Herontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf en verkeerseffecten
De in het ontwerp bestemmingsplan aangegeven nieuwe plek van de Hema klopt niet.
Inderdaad staat in paragraaf 4.2 van de toelichting van het bestemmingsplan foutief aangegeven de HEMA naar de andere zijde verhuist. Dit is in de toelichting van het bestemmingsplan aangepast.

Hier wordt verder aangegeven dat het niet om een nieuwe aansluiting op de Lange Wal gaat, maar dat op dezelfde plek in het verleden ook een toegang heeft gezeten. Het nut en de noodzaak van het weer openstellen worden niet onderbouwd.
Paragraaf 4.2 van de toelichting van het ontwerpbestemmingsplan zegt o.a. het volgende: *'Om deze reden wordt ter plaatse van het voormalige paviljoen aan het Gildemeestersplein een nieuwe in- en uitrit gerealiseerd. In het verleden heeft op dezelfde plek een toegang gezeten.'* Dit is inderdaad een onnauwkeurige beschrijving. Beter was geweest *'in hetzelfde gebied'* i.p.v. *'op dezelfde plek'*.
De oude toegang zat ± 20 meter verder naar het oosten. Dat het niet om dezelfde plek kan gaan, blijkt al uit de passage *'ter plaatse van het voormalige paviljoen'*, want dit paviljoen is pas enkele maanden geleden gesloopt. Daarom is nu ook een bestemmingsplanwijziging nodig.

Gesproken wordt van een visuele beoordeling van de hoeveelheid rechtsafslaand verkeer richting Gildemeestersplein. Er is echter geen rapportage van visuele waarnemingen bijgevoegd. De conclusie over de hoeveelheid rechtsafslaand verkeer worden betwist.
De passage in de rapportage zet de lezer wellicht op het verkeerde been. Ook het dynamische verkeersmodel biedt namelijk de mogelijkheid om de toekomstige verkeersafwikkeling te visualiseren en deze visualisatie op beeldscherm te beoordelen. Op het maatgevende moment, de avondspitsperiode, is visueel beoordeeld of als gevolg van het rechts afslaande verkeer op Lange Wal naar de nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein een wachtrij ontstaat die kan terug slaan tot op het kruispunt met Lange Water. Dit verkeer moet immers voorrang verlenen aan het parallel aan Lange Wal rijdende fietsverkeer en de in dezelfde richting overstekende voetgangers. Aan de hand van deze visuele beoordeling is geconcludeerd dat de afstand tussen de nieuwe aansluiting en Lange Water voldoende is om de eventuele wachtrij bij het rechts afslaande verkeer te faciliteren.

In paragraaf 4.2 worden de begrippen verkeersveiligheid en doorstroming, langzaam verkeer en openbaar vervoer geen enkele keer genoemd. In 2012 waren dit de belangrijkste doelgroepen.
De reden waarom de gemeente van Wereldhave aanvullende verkeersonderzoeken met betrekking tot de gewenste aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal heeft geëist, is juist om te kunnen beoordelen of de verkeersdoorstroming en de veiligheid bij het realiseren van een nieuwe aansluiting voor alle verkeerssoorten voldoende zijn gegarandeerd. In onze beoordeling is dit inderdaad het geval.

Verwacht wordt dat ook vrachtverkeer na het realiseren van de nieuwe aansluiting een nieuwe aanrijroute (via Gildemeestersplein) naar de Schoutenstraat zal nemen.

Door het instellen van een inrijverbod voor vrachtverkeer vanaf de Lange Wal naar het Gildemeestersplein wordt dit zoveel mogelijk voorkomen.

Door in par. 4.3.2 van het bestemmingsplan te stellen dat het Lange Water geldt als hoofdontsluitingsweg, concludeert gemeente ook dat de Lange Wal niet geschikt is voor de ontsluiting van het winkelcentrum.
Door te zeggen dat het Lange Water geschikt is, wordt niet gezegd dat de Lange Wal niet geschikt is.

In de Presikhaafse verkeersstructuur zijn de IJssellaan en het Lange Water aangewezen als hoofdwegen met een belangrijke functie voor doorgaand verkeer. Verkeersdoorstroming is hier belangrijk. Te veel verstoring in de doorstroming door aansluitingen zijn op dergelijke wegen ongewenst.

De Lange Wal is evenals de Laan van Presikhaaf aangeduid als een zogenaamde gebiedsontsluitingsweg waar een maximum snelheid van 50 km/uur geldt. Gebiedsontsluitingswegen zorgen primair voor de verkeersontsluiting van direct in de omgeving gelegen functies en verblijfsgebieden. Doorgaand verkeer, dat geen relatie met de directe omgeving heeft, is hier ongewenst. De ontsluiting van de naast de Lange Wal gelegen parkeerterreinen van het winkelcentrum op deze gebiedsontsluitingsweg is daarom niet in strijd met het categoriseringsbeleid.

Nergens wordt vermeld dat met het realiseren van de nieuwe aansluiting tegelijk ook weer een oude ongewenste sluiproute (vanaf de Lange Wal via de nieuwe aansluiting en het Gildemeestersplein naar tankstation) wordt hersteld.
Met het openstellen van de aansluiting ontstaat inderdaad de mogelijkheid om vanaf de Lange Wal via het Gildemeestersplein naar het tankstation te gaan. Het beperkte aantal automobilisten ten opzichte van het overige verkeer zal echter geen invloed hebben op de totale verkeersafwikkeling.

4.3.2 Bewonersvariant
De door bewoners aangedragen ontsluitingsvariant via het Lange Water is niet verder door Wereldhave uitgewerkt, omdat de supermarkten Albert Heijn en Aldi deze variant niet willen.
De conclusie ten aanzien van de bewonersvariant is zorgvuldig tot stand gekomen. Een belangrijk negatief aspect van de bewonersvariant is dat de aansluiting geregeld moet worden middels verkeerslichten. Omdat de aansluiting zich in het invloedsgebied van de met verkeerslichten geregelde kruispunten tussen Lange Water – Lange Wal en Lange Water – IJssellaan bevindt, is een koppeling tussen de kruispunten noodzakelijk. Effect van een koppeling is dat door de benodigde coördinatie tussen de regelingen de cyclustijd met circa 10 tot 15 seconden toeneemt. Daarnaast draaien de drie gekoppelde kruispunten de maatgevende regeling, in dit geval die op het kruispunt tussen Lange Water en Lange Wal. Deze regeling kent in de autonome situatie 2025 reeds een cyclustijd van 125 seconden. Door de koppeling neemt dit toe tot circa 140 seconden. De andere kruispunten zullen dezelfde regeling gaan draaien, waardoor op het kruispunt Lange Water – IJssellaan de cyclustijd toeneemt van 97 naar 140 seconden. Dit is een zeer ongewenst effect en om deze reden is geconcludeerd dat een rechtstreekse aansluiting van het Gildemeestersplein op Lange Water (sterk) wordt afgeraden. Dit is ontwerptechnisch niet oplosbaar. De supermarkten zijn in dit kader niet naar hun mening gevraagd.

Voor de linksafstrook in Lange Water naar Lange Wal moeten bomen worden gekapt.
Dit is onjuist. De bestaande bomen kunnen worden gehandhaafd.

4.4 Conclusie
Voor de overige zienswijze wordt verwezen naar de rapportages van BuroDB en RHDHV
De beantwoording van de zienswijzen in deze rapportages volgt op de navolgende bladzijden.

BEANTWOORDING ZIENSWIJZEN IN SECOND OPINION VAN BURO DE BOER

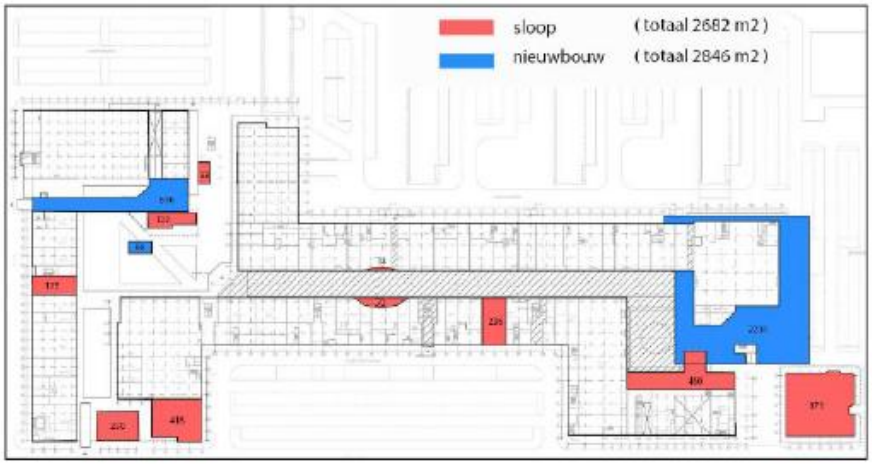
(bijlage 14 zienswijze EVV De Stoere Houtman)

1. Inleiding

Blz. 1: In de inleiding wordt alleen aangegeven dat het winkelcentrum wordt gemoderniseerd om nieuwe winkelformules aan te kunnen trekken en bezoekers beter van dienst te zijn.

Dit is te zwak uitgedrukt en niet de hoofdreden van moderniseren. De revitalisatie van het winkelcentrum is noodzakelijk om de concurrentiekracht van het winkelcentrum te verbeteren, zodat wordt voorkomen dat het winkelcentrum leegloopt. In tegenstelling tot Kronenburg gaat het al jaren erg slecht met winkelcentrum Presikhaaf. Verschillende winkelketens hebben aangegeven dat zij met de komst van Wereldhave hun vertrek nog even hebben uitgesteld in afwachting van de verbeterplannen van Wereldhave. De revitalisatie is dus hard nodig.

Blz. 3: De balans van sloop en nieuwbouw is dat er 164 m2 aan bvo voor het winkelcentrum bij komt.

Het totaal aantal m^2 bvo van het winkelcentrum Presikhaaf bedraagt 33.200 m^2. De uitbreiding van het winkelcentrum met 164 m^2 bvo (+ 0,5 % vloeroppervlak) is daarmee vrijwel te verwaarlozen.

Blz. 3: Het verschil in afstand tussen de oude en de nieuw aansluiting is 20 meter

In de oude situatie was de opstelvaklengte voor het kruispunt Lange Water circa 60 meter, in de nieuwe situatie circa 80 meter. Het verschil in opstelvaklengte is daarmee circa 30%, hetgeen verkeerskundig een relevant verschil is.

2.1 Ontbreken onderbouwing

Blz. 5: De motivatie voor nieuwe aansluiting ontbreekt.
In paragraaf 1.2 en in paragraaf 4.2 van de toelichting van het bestemmingsplan wordt ingegaan op de aanleiding van dit bestemmingsplan. Daar vloeit het nut en de noodzaak uit voort. Ook in de samenvatting van de beantwoording van de zienswijze wordt hier op ingegaan. Het parkeerterrein Gildemeestersplein wordt nu, in vergelijking met de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Langebachstraat, slecht gebruikt. Met een nieuwe aansluiting op de Lange Wal wordt het Gildemeestersplein beter bereikbaar. Daarmee wordt een evenwichtiger gebruik van alle parkeervoorzieningen rond het winkelcentrum bereikt. De ingreep is nodig om een betere loop in het winkelcentrum te krijgen zodat met name de oostzijde van het winkelcentrum weer aantrekkelijker wordt als vestigingsplek voor winkeliers. Een goed functionerend winkelcentrum was ook een belangrijk uitgangspunt in het ontwikkelplan Presikhaaf uit 2003.

Blz. 6: In het verkeerbesluit 2012 werd juist aangegeven waarom het financieel-economisch beter was om aansluiting Lange wal af te sluiten.
Nu, 5 jaar later, is duidelijk dat de financieel-economische effecten van het afsluiten van het parkeerterrein in 2012 zwaarder zijn geweest dan destijds ingeschat. De recessie heeft het gehele winkelcen-

trum getroffen. Maar opvallend is dat juist het oostelijk deel van het winkelcentrum sinds de afsluiting slechter is gaan functioneren. Ook is het gebruik van het parkeerterrein Gildemeestersplein meer teruggelopen dan de overige parkeerterreinen rond het winkelcentrum. Door de afsluiting is de bereikbaarheid vanaf de richting Pleijweg (N325) minder geworden. Hierdoor functioneert het winkelcentrum nu minder als een stadsdeelcentrum, zoals dat in het Ontwikkelingsplan Presikhaaf beschreven staat. Economisch onderzoek naar het functioneren van supermarkten in Arnhem bevestigt dat, in vergelijking met andere gemeenten, in Arnhem Noord veel koopkracht weg vloeit naar de omliggende gemeenten.

2.2 Plan staat haaks op beleid

Blz. 6/7: De in 2012 aangegeven bezwaren op de afsluiting heeft de gemeente destijds met goede en zwaarwegende argumenten afgewezen. Deze argumenten voor afwijzing (nu nog onverminderd van kracht) waren destijds:
(in blauw wordt hieronder aangegeven waarom de gemeente de argumenten nu in een iets ander daglicht plaatst)

- De Lange Wal is een van de drukste en meest onveilige hoofdwegen van Presikhaaf, te krap om doorgaand auto- en busverkeer en fietsbewegingen te kunnen afhandelen.
  De genoemde passage heeft betrekking op de oude situatie in 2012, voordat de weg werd gereconstrueerd. In de actuele situatie heeft de weg een nieuw profiel met aanliggende fietspaden en duidelijke halteplaatsen voor de bus. Bovendien is, juist om de geschetste problematiek te verminderen, de aansluiting van de Lange Wal op het Lange Water geoptimaliseerd. Hiertoe is het aantal en de lengte van de opstelvakken voor het kruispunt vergroot, is voor de bus een vrijliggende busstrook met halte aangelegd en is het kruispunt Lange Water zelf opnieuw ingericht. Dit was alleen mogelijk in combinatie met het verwijderen van de aansluiting op de oude plaats.

- Ter hoogte van de oude toegangen vonden in de periode voor 2012 veel ongevallen plaats.
  In tegenstelling tot de toegang tot het Gildemeestersplein is de toegang bij het Kramersgildeplein uiteindelijk toch niet afgesloten. Wel is de toegang in het kader van de reconstructie aangepast en veiliger vormgegeven. In de periode 2012-2015 zijn er sindsdien geen ongevallen ter plaatse meer geregistreerd. Over de periode 2016-2017 zijn nog geen cijfers beschikbaar.

- Onduidelijke structuur door aan alle kanten ontsluitingspunten.
  Bij dit argument is destijds onvoldoende onderkend dat meerdere ontsluitingen van de parkeerterreinen ook leidt tot lagere verkeersintensiteiten per ontsluiting. Het verkeer wordt immers beter verdeeld over alle beschikbare aansluitingen. Daarom wordt verwacht dat, nadat nu het Gildemeestersplein weer op de Lange Wal wordt aangesloten, deze nieuwe aansluiting minder intensief zal worden gebruikt dan destijds in de situatie van voor 2012, toen er sprake was van slechts één aansluiting op de Lange Wal en géén op de IJssellaan.
  Bij onvoldoende bewegwijzering naar de parkeerterreinen zouden meerdere aansluitingen tot verwarring kunnen leiden bij consumenten die het winkelcentrum voor het eerst bezoeken. Waar nodig zal de bewegwijzering worden aangepast. Verder zullen de tegenwoordige autonavigatiesystemen niet bekende bezoekers, zover dat nodig is, helpen om de meest efficiënte weg naar en van de parkeerterreinen te vinden.

- Een toegang tot het parkeerterrein is lastig te combineren met de geplande middenberm.
  De beschrijving gold voor de situatie voor de reconstructie in 2012. Een essentieel verschil met toen, is dat nu het paviljoen naast het winkelcentrum is gesloopt. De nieuwe aansluiting kan daarom verder van het kruispunt met het Lange Water worden aangelegd. De eerder toegevoegde opstelcapaciteit voor de kruising met het Lange Water kan hierdoor volledig gehandhaafd blijven. Zonder sloop van het paviljoen was dit niet mogelijk geweest. In het op 12 september 2017 gepresenteerde ontwerp voor de aansluiting is bovendien een betere, logischer plek voor de voetgangersoversteek gepresenteerd, namelijk net ten westen van de nieuwe aansluiting. Deze plek is beter omdat het merendeel van het verkeer van/naar de aansluiting richting Lange Water rijdt en dus gebruik maakt van het oostelijk deel van de Lange Wal, zonder hierbij de voetgangersoversteek te hoeven kruisen.

- Parkeerterreinen zijn nu op IJssellaan aangesloten die met verkeerslichten zijn beveiligd.
  Dit klopt. In de afgelopen vijf jaar is echter gebleken dat een enkele aansluiting van het Gildemeestersplein onvoldoende aantrekkelijk is om het oostelijk deel van het winkelcentrum goed te

laten functioneren. Verschillende winkels zijn al weggetrokken en juist in dit deel is er veel leegstand.
Door bij het Gildemeestersplein een tweede aansluiting (op de Lange Wal) te realiseren (zoals ook het geval is bij het goed functionerende Kramersgildeplein), wordt de aantrekkelijkheid van het oostelijk deel van het winkelcentrum verbeterd zodat hier weer een goed vestigingsklimaat voor winkeliers ontstaat.

- Winkelbezoek via de Lange Wal kan op de Langenbachstraat parkeren.
Dit effect is sinds de afsluiting van de toegang tot het Gildemeestersplein inderdaad opgetreden. In tegenstelling tot op het Gildemeestersplein is op het parkeerterrein Langenbachstraat vaak nauwelijks een parkeerplaats te vinden.
Indien in het kader van de revitalisatie van het winkelcentrum géén aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal wordt gerealiseerd, wordt verwacht dat de bezoekersdruk op het parkeerterrein Langenbachstraat verder zal toenemen. Het gevolg hiervan kan zijn dat bezoekers tijdens de drukke uren van het winkelcentrum ook (weer) op de Keulse Slag en in omgeving Houtmanstraat gaan parkeren. Een effect waar de omwonenden in 2012 erg bevreesd voor waren en als argument hebben aangedragen tegen de afsluiting van de toegang.

3.1 Parkeervraag

Blz. 8: De gevraagde onderzoeken zijn niet verstrekt.
Zie hiervoor het eerder gegeven antwoord in de zienswijze EVV De Stoere Houtman bij paragraaf 2.3.1

Blz. 9. Gangbaar is dat donderdag en zaterdag worden meegenomen in parkeeronderzoeken.
Bovenstaande is juist. Daarom is door Ecorys in het parkeeronderzoek 4 maal de parkeerdruk geregistreerd: 2 keer op donderdag 6 november en 2 keer op zaterdag 8 november 2014[1]. Beide dagen om 12.00 en 14.00 uur. Uit eerdere parkeeronderzoeken gehouden door Ecorys is gebleken dat de maatgevende parkeerdruk zich voordoet op zaterdagmiddag.

Blz. 9: De parkeeronderzoeken van Ecorys (2014) zijn gedateerd. Sinds 2014 hebben zich verschillende ontwikkelingen op het winkelcentrum voorgedaan. De onderzoek zijn daarom niet representatief.
Het parkeeronderzoek uitgevoerd door Ecorys is inderdaad in 2014 uitgevoerd. De parkeervraag van de geplande ontwikkelingen rondom het winkelcentrum zijn in de verrichte analyse naar de restcapaciteit theoretisch met behulp van de CROW parkeerkencijfers meegenomen. Daarmee ontstaat een volledig en representatief beeld van de huidige parkeerdruk rondom het winkelcentrum.

Blz. 10: Op basis van de twee gedateerde parkeeronderzoeken is niet vast te stellen wat de parkeerbehoefte en maximale bezettingsgraad van het winkelcentrum is.
Zie voorgaande reactie. Op basis van de bezetting, inclusief de theoretische parkeervraag van de ontwikkelingen en de beschikbare parkeercapaciteit, is goed vast te stellen hoeveel de parkeerbehoefte en bezettingsgraad van het winkelcentrum is.

Blz. 10/11: Ook zou er in het onderzoek een relatie moeten worden gelegd tussen de (nieuwe) ingangen en de parkeervelden. Niet volstaan kan worden met één totale parkeercapaciteit van alle parkeervelden tezamen.
Conform CROW publicatie 317 (Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie; okt. 2012) bedraagt de acceptabele loopafstand voor winkelen 200 tot 600 meter. Dit is afhankelijk van de aantrekkelijkheid van de looproute, de parkeerordening en prijsstelling en de concurrentiekracht van alternatieven. Met andere woorden, mensen laten zich sturen en kiezen niet standaard voor de parkeerplaats met de kortste loopafstand.

De totale lengte van het winkelcentrum bedraagt in de huidige situatie circa 500 meter. Het winkelcentrum is verder circa 100 tot 150 meter breed. Daaruit wordt geconcludeerd dat de verschillende parkeerterreinen rondom het winkelcentrum allen zijn gelegen binnen acceptabele loopafstanden. Zeker in combinatie met de nieuwe positie van de ingangen, die meer centraal verdeeld over het winkelcentrum worden gerealiseerd, liggen de parkeervoorzieningen binnen acceptabele loopafstand. Uitwisse-

[1] Ecorys: Parkeerbehoefte winkelcentrum Presikhaaf: Actualisatie van de parkeerbehoefte bij realisatie van studentenwoningen d.d. 19 januari 2015. Pagina 7.

ling tussen de parkeerterreinen is hierdoor goed mogelijk, waarmee de parkeercapaciteit rondom het winkelcentrum functioneert als een totale parkeercapaciteit van alle parkeervelden tezamen.

3.2 Parkeercapaciteit

Blz. 11: De effecten van de bestemmingswijziging Presikhaaftoren (+ 36-59 parkeerplaatsen) zouden ten laste moeten komen van gebied E, niet van de gehele parkeercapaciteit. Ook komen in gebied E 40 parkeerplaatsen te vervallen a.g.v. de uitbreiding van het winkelcentrum. Ten onrechte wordt uitgegaan van de zaterdag i.p.v. de donderdagavond. Daarmee klopt de berekening van de bezettingsgraad niet.
In gebied E zijn in de huidige situatie 352 parkeerplaatsen beschikbaar. Tijdens de parkeerdrukmeting in 2014 zijn de volgende bezettingen geconstateerd: 88, 145, 134 en 151. Maximaal neemt de bezetting als gevolg van ontwikkelingen toe met 59 parkeerplaatsen. Dat leidt tot een bezetting van 147, 204, 193 en 210 parkeerplaatsen. Als gevolg van de geplande ontwikkelingen aan het winkelcentrum is in de worst-case situatie een parkeervraag van 9 parkeerplaatsen berekend. Dit geeft op het maatgevend moment een bezetting van 219 parkeerplaatsen op terrein E. De toekomstige parkeercapaciteit komt overeen met de bestaande parkeercapaciteit. Inclusief benodigde parkeerplaatsen voor de planontwikkeling bedraagt de parkeerdruk op het maatgevende moment circa 63% (219/352). Dit ligt ruim onder de grenswaarde van 85%. Daarmee is op terrein E sprake van een acceptabele parkeersituatie.

Blz. 12: Ten onrechte wordt gebied A bij de berekening de capaciteit van het Kramersgildeplein betrokken.
Verwezen wordt naar het voorgaande antwoord.

Blz. 12: Conclusie: er is in het kader van het bestemmingsplan Aansluiting Lange Wal onvoldoende onderzoek gedaan naar exacte parkeervraag en bezettingsgraad.
Zie voorgaande reacties. Hieruit blijkt dat bovenstaande conclusie niet juist is. Zoals is aangetoond zijn er voldoende vrije parkeerplaatsen beschikbaar om de toekomstige parkeervraag te faciliteren.

3.3 Verkeersgeneratie

Blz. 13: De gehanteerde uitgangspunten voor de verwachte verkeersgeneratie worden in par. 4.3 van verkeersonderzoek onvoldoende onderbouw en te algemeen gesteld.
Bovenstaande is onjuist. Voor het berekenen van de verkeersgeneratie is door CROW een publicatie uitgebracht met kencijfers voor de verkeersgeneratie en parkeren[2]. Bij gebruik making van de kencijfers wordt onderscheid gemaakt naar stedelijkheidsgraad en de ligging ten opzichte van het centrum. De onderbouwing van de te hanteren kencijfers is duidelijk beschreven in de notitie over parkeren en verkeer.

Vervolgens kan voor verschillende functies de verkeersgeneratie worden berekend. Voor ontwikkelingen bij winkelcentrum Presikhaaf is het geoorloofd om de verkeersgeneratie te berekenen op basis van de functie ‘wijkwinkelcentrum groot’. In dit geval is juist ervoor gekozen de verkeersgeneratie specifiek voor de geplande supermarkten in beeld te brengen, als zijnde solitaire functies. Daarmee is sprake van een worst-case berekening.

4.1 Model en uitgangspunten verkeersonderzoek (reactie second opinion verkeersmodel door RHDHV)

Blz. 14: In opdracht van EVV De Stoere Houtman is door RHDHV een second opinion rapportage opgesteld. In de rapportage wordt geconcludeerd:
- De nieuwe functies in het winkelcentrum zijn onvoldoende meegenomen
- De output van het statisch model is ongeschikt als input voor het dynamisch model
- De fouten zijn niet te herstellen door handmatige verhoging van de intensiteiten op basis van actuele VRI gegevens
- De input, en daarmee ook de output van het dynamisch model klopt daarmee niet.

[2] CROW publicatie 317: Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie (oktober 2012). De achterliggende kentallen heeft Goudappel Coffeng in opdracht van CROW verzameld en geanalyseerd.

REACTIE OP SECOND OPINION VERKEERSMODEL DOOR RHDHV

Beantwoording onderzoeksvragen

1. De nieuwe functies aan de oostzijde van het plein zijn niet of onvoldoende meegenomen in het statisch model voor de toekomstige situatie.
In het statische verkeersmodel Arnhem – Nijmegen is een prognose opgesteld voor het jaar 2025. Hierin bevinden zich de vastgestelde ontwikkelingen alsmede een landelijk groeiscenario waarmee de autonome groei is bepaald. In het prognosejaar is tevens ontwikkeling van het winkelcentrum Presikhaaf voorzien, wat leidt tot een toename van de verkeersgeneratie op alle aansluitingen rondom het winkelcentrum van ruim 3.100 mvt/etmaal. Deze groei is als uitgangspunt gehanteerd voor het onderzoek naar de kwaliteit van de verkeersafwikkeling. Ons inziens is daarmee de ontwikkeling van het winkelcentrum zoals nu gepland door Wereldhave voldoende meegenomen in het statische verkeersmodel.

2. De output van het statisch model is daardoor ongeschikt als input voor een simulatie.
Zie reactie 1 – de output uit het statische verkeersmodel is wel geschikt als input voor de simulatie. De simulatie is gemaakt om de kwaliteit van de verkeersafwikkeling te analyseren. Het maatgevende moment hiervoor betreft het **avondspitsuur**. Zoals in de notitie verkeer en parkeren is beschreven (pagina's 10 en 11) neemt de verkeersgeneratie als gevolg van de ontwikkeling feitelijk af. In de worst-case situatie is een toename berekend van 70 aankomsten en 70 vertrekken in het spitsuur voor het gehele winkelcentrum. Gemiddeld komt dit neer op maximaal circa 1 aankomende en 1 vertrekkende auto per minuut.

3. De fouten in het model zijn niet zonder meer te herstellen door de stromen in de omliggende VRI's handmatig te verhogen.
Zie reacties punten 1 en 2. Om de simulatie meer te laten aansluiten op de praktijksituatie zijn de kruispuntstromen uit het verkeersmodel vergeleken met recente verkeerstellingen uit de verkeerslichten. Hierin zijn over een langere periode de relatief drukke dinsdag en donderdag geanalyseerd. Hieruit is geconcludeerd dat de rijrichtingen op de kruispunten in het verkeersmodel in de huidige situatie goed overeenkomen met de praktijk, maar dat de kruispuntbelasting over het geheel in het spitsuur laag is. Daarom is gerekend met een hogere kruispuntbelasting. Deze hogere verkeersbelasting is tevens in de analyse van het prognosejaar 2025 in de referentiesituatie en het plan (met nieuwe aansluiting) gehanteerd. Het verkeersbeeld in het avondspitsuur komt hierdoor overeen met de bestaande situatie.

4. Indien de output van het statisch model zonder bewerking is gehanteerd als input voor een dynamische simulatie is de waarde van deze simulatie zeer beperkt. Aanvulling is nodig t.a.v. concreet parkeergedrag en van bewoners t.a.v. buspassagiers, fietsers en voetgangers langs de Lange Wal.
Zie reacties punten 1, 2 en 3 – De output uit het statische verkeersmodel is niet zonder bewerking gehanteerd als input voor de analyse met behulp van de dynamische simulatie.

In de zienswijze wordt gevraagd rekening te houden met de gedragscomponent van weggebruikers. Op individueel niveau simuleren is niet mogelijk. Dit is ook niet het niveau waarop het effect van bestemmingsplanwijzigingen wordt beoordeeld. Het verkeer- en parkeergedrag is persoonlijk en zeer diffuus. De ene persoon kiest voor een parkeerplaats zo dicht mogelijk bij de eindbestemming, terwijl een andere persoon kiest voor de weg van de minste weerstand en parkeert op een locatie die eenvoudig bereikbaar is en gegarandeerd leidt tot een beschikbare parkeerplaats.

Aanvullend advies

Conclusie over bewonersvariant aansluiting Lange Water is te snel getrokken. Met aanpassingen in het ontwerp lijken minpunten eenvoudig te voorkomen.
De conclusie ten aanzien van de bewonersvariant is zorgvuldig tot stand gekomen. Een belangrijk negatief aspect van de bewonersvariant is dat de aansluiting geregeld moet worden middels verkeerslichten. Omdat de aansluiting zich in het invloedsgebied van de met verkeerslichten geregelde kruispunten tussen Lange Water – Lange Wal en Lange Water – IJssellaan bevindt is een koppeling tussen de kruispunten noodzakelijk. Effect van een koppeling is dat door de benodigde coördi-

natie tussen de regelingen de cyclustijd met circa 10 tot 15 seconden toeneemt. Daarnaast draaien de drie gekoppelde kruispunten de maatgevende regeling, in dit geval die op het kruispunt tussen Lange Water en Lange Wal. Deze regeling kent in de autonome situatie 2025 reeds een cyclustijd van 125 seconden. Door de koppeling neemt dit toe tot circa 140 seconden. De andere kruispunten zullen dezelfde regeling gaan draaien, waardoor op het kruispunt Lange Water – IJssellaan de cyclustijd toeneemt van 97 naar 140 seconden. Dit is een zeer ongewenst effect en om deze reden is geconcludeerd dat een rechtstreekse aansluiting van het Gildemeestersplein op Lange Water (sterk) wordt afgeraden. Dit is ontwerptechnisch niet oplosbaar.

4.2 Resultaten verkeersonderzoek

Blz. 15: De cyclustijd van 125 seconden van het kruispunt Lange Wal-Lange Water is nu al boven de maximale gewenste cyclustijd van 120 seconden De redenatie, dat een geringe toename naar 128 seconden nauwelijks gemerkt zal worden, is niet acceptabel.
De cyclustijd op het kruispunt Lange Water – Lange Wal is berekend in de maatgevende worst-case avondspitsperiode (piekuur op de drukste dag), waarin in elke cyclus rekening is gehouden met het oversteken van langzaam verkeer (fietsers en voetgangers). Vanwege de relatief lange oversteeklengtes kennen beide verkeersdeelnemers een relatief lange groentijd. Op momenten waarop zich in het piekuur geen overstekend langzaam verkeer bevindt in de cyclus is de cyclustijd aanzienlijk korter en ligt deze ruim onder de gewenste cyclustijd van 120 seconden.

Blz. 15: Er is geen rekening is gehouden met gewenste prioriteit voor openbaar vervoer en korte wachttijden voor langzaam verkeer.
In de analyse is rekening gehouden met prioriteit voor het openbaar vervoer zoals dit in de huidige regeling aanwezig is. Om tegemoet te komen aan de wens om de wachttijd voor fietsverkeer te verkorten, is het mogelijk om een nadere verkenning te doen naar de optimalisatiemogelijkheden tussen de prioriteit voor het openbaar vervoer en de wachttijd voor fietsers en voetgangers.

Blz. 15/16: Voor linksafslaand verkeer van Lange Water naar Lange Wal is verlenging van 65 naar 100 meter noodzakelijk. Uit metingen blijkt dat hier slechts 75 tot 80 meter beschikbaar is.

Hier lijkt sprake van een misverstand. In de aanwezige figuur bij de zienswijze is de wachtrij geprojecteerd op het wegvak van Lange Wal. In de analyse wordt het linksaf opstelvak gelegen op Lange Water richting Lange Wal bedoeld. Voor verlenging van dit opstelvak is voldoende ruimte beschikbaar.

Blz. 16/17: Uit figuur 4.2 (blz. 16 van second opinion BuroDB) blijkt dat de opstellengte op de Lange Wal tussen het Lange Water en de nieuwe aansluiting in plansituatie onvoldoende is voor de verwachte wachtrijlengte.
De figuur is afgeleid van figuur 5.3 op blz. 17 uit het onderzoek "Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem, Verkeer, parkeren en expeditie". Naar aanleiding van deze opmerking is de rapportage op dit punt nog eens zorgvuldig bekeken. De beschikbare opstellengte voor het kruispunt bedraagt circa 80 meter in plaats van 100 meter en is niet correct in figuur 5.3 weergegeven.

Het risico op terugslag van de wachtrij tot op de nieuwe aansluiting is op basis van de gewijzigde informatie opnieuw beoordeeld. Paragraaf 5.2.3 "Wachtrijlengten" in de onderzoeksrapportage"Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem, Verkeer, parkeren en expeditie" is op de nieuwe bevindingen aangepast. Ook zijn de verwachte gemiddelde maximale wachtrijlengten in de figuren 5.1 en 5.3 nu juist weergegeven. De gewijzigde rapportage is bij de stukken voor het vast te stellen be-

stemmingsplan gevoegd. De conclusie, dat de wachtrij op de Lange Wal voor het kruispunt Lange Water incidenteel (niet structureel) terugslaat op/voorbij de locatie van de te realiseren aansluiting, blijft daarbij ongewijzigd."

Blz. 17: Het beschouwen van de verliestijden op het kruispunt in het onderzoek lijkt zinloos.
Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

4.3 Vigerend bestemmingsplan en gemeentelijk beleid

Blz. 17/18: De argumenten voor afsluiting in 2012 (verbeteren doorstroming autoverkeer, fietsverkeer en openbaar vervoer) en het verhogen van verkeersveiligheid zijn nu onverminderd van kracht. Het creëren van een nieuwe aansluiting op de Lange Wal past niet binnen visie van gemeente op functioneren van deze weg.
Zie hiervoor de beantwoording van de opmerking onder paragraaf 2.2 van de Second opinion rapportage van BuroDB.

4.4 Fietsverkeer

Blz. 18/19: In Beleidsnota Fietsverkeer "Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers" staat Lange Wal aangegeven als een onderdeel van het hoofdfietsnetwerk, dat niet voldoet aan minimum eisen.
Bij de reconstructie van de Lange Wal is de situatie voor fietsers verbeterd doordat de fietssuggestiestroken vervangen zijn door aanliggende fietspaden. In de Beleidsnota Fietsverkeer wordt voor het stedelijk hoofdfietsnetwerk voor dergelijke fietspaden uitgegaan van een breedte van 2,00 meter in rood asfalt. Omdat de genoemde fietspaden op de Lange Wal weliswaar in rood asfalt zijn uitgevoerd, maar smaller zijn dan 2,00 meter, zijn ze in de nota gekwalificeerd als "voldoet niet aan minimum eisen". De aanwezigheid van de busroute maakt het echter niet mogelijk de fietspaden te verbreden.

Blz. 19: Met het realiseren van de nieuwe aansluiting ontstaat een extra onderbreking van de fietsvoorziening op de Lange Wal. Dit doet afbreuk aan de afwikkeling van het fietsverkeer.
De Lange Wal is een voorrangsweg waar ook fietsers voorrang hebben op verkeer van de zijwegen. Een extra aansluiting doet daarom geen afbreuk aan de afwikkeling van het fietsverkeer. Wel heeft de gemeente vanuit dit oogpunt een voorkeur aangegeven voor een zogenaamd compact kruispunt met aanliggende fietspaden in plaats van een oplossing met een uitgebogen fietspad. Bij uitgebogen fietspaden is de kans groter dat voor het kruispunt wachtende voertuigen het fietspad blokkeren.

Blz. 19: Uit een afstudeerrapportage van een student van de universiteit Twente blijkt dat het kruispunt Lange Water-Lange wal als vierde slechtste VRI scoort wat betreft fietsvriendelijkheid. De plannen voor een nieuwe aansluiting op de Lange Wal verergeren deze situatie.
Zie reactie onder 5.2.

5.1 Inleiding

Blz. 21: De Lange Wal is in 2012/2013 afgestemd op functie langzaam verkeer en openbaar vervoer. Door het realiseren van de nieuwe aansluiting zal sprake zijn van meer conflicten met deze doelgroepen en zal per saldo kans op ongevallen toenemen.
In tegenstelling tot de toegang tot het Gildemeestersplein is de toegang bij het Kramersgildeplein uiteindelijk toch niet afgesloten. Wel is de toegang in het kader van de reconstructie aangepast en veiliger vormgegeven. In de periode 2012-2015 zijn er sindsdien geen ongevallen ter plaatse meer geregistreerd. Over de periode 2016-2017 zijn nog geen cijfers beschikbaar. Overigens heeft de aansluiting met het Gildemeestersplein alleen te maken met fietsers in één richting.

5.2 Huidige situatie

Blz. 21: Door de toename van de cyclustijd het kruispunt Lange Water (+ 3 sec.) wordt de kans op roodlichtnegatie door scholieren groter. Daarmee ontstaat een toename van onveilige situaties bij het oversteken.
De maximale cyclustijd op het kruispunt doet zich alleen voor in de avondspitsperiode. Tijdens de avondspitsperiode hebben de meeste scholieren het schoolgebouw al verlaten. In de middagperiode, als de scholieren naar huis gaan, is de cyclustijd van de regeling aanzienlijk korter.

Blz. 22/23: Scholieren op brommers, scooters en de fiets rijden nu vanuit het Rijn IJssel College aan de zuidzijde van de Lange Wal tegen de rijrichting van het fietspad in naar de meest gunstige plek op

de Lange Wal om over te steken. Dit is bij de plek waar nu de nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein is gepland, omdat daar de middenberm ophoudt.

De gemeente biedt in deze situatie als wegbeheerder een zeer gebruikelijke en veilige weginrichting aan, met aan beide zijden aparte voorzieningen voor fietsers. Indien scholieren (overigens ook buurtbewoners) op deze voorzieningen toch doelbewust tegen de voorgeschreven rijrichting in rijden, doen zij dat op eigen risico. Het realiseren van een nieuwe aansluiting op de Lange Wal biedt geen oplossing ter voorkoming van dit ongewenste gedrag. Wellicht kan het wijkplatform Presikhaaf bij de school aandacht vragen voor het ongewenst gedrag van de scholieren.

Blz. 23/24: Uit onderzoek TU Twente blijkt dat op het kruispunt Lange Water nu al het rode licht massaal door bromfietsers wordt genegeerd. Een goede analyse hiervan is noodzakelijk. Deze ontbreekt in het kader van het ontwerp bestemmingsplan.
Over de genoemde kruising rijden veel bussen van het openbaar vervoer. Omdat deze bussen absolute prioriteit binnen de verkeersregeling krijgen, nemen de wachttijden voor het overige verkeer toe en ontstaat soms een (weliswaar geringe) overschrijding van de gewenste maximum cyclustijd. Een nadere afweging in de prioritering van de diverse buslijnen in de regeling zou hierin verbetering kunnen brengen, zodat de gewenste maximum cyclustijd niet meer wordt overschreden. Het gaat hier om een betere afweging tussen een openbaar vervoerbelang (zoveel mogelijk prioriteit busverkeer) en een belang voor fietsverkeer (acceptabele maximale wachttijden).

5.3 Beoordeling voorkeursvariant ontwerp
Blz. 25: Voor beoogde locatie voor de voetgangersoversteekplaats is aan de zuidzijde van de Lange Wal onvoldoende opstelruimte op het trottoir aanwezig.
De beschikbare ruimte op het trottoir is 1,20 meter. De gemeente Arnhem hanteert dit als een minimum maat voor een trottoir. Deze beschikbare breedte is inderdaad niet ruim. Gezien de beperkte hoeveelheid voetgangers is deze situatie echter wel acceptabel. Indien de bewoners van de VVE De Houtmanstraat bereid zijn om grond beschikbaar te stellen, kan de situatie comfortabeler worden gemaakt.

Blz. 26: Groepen scholieren te voet komen hier in een fuik terecht (het smalle trottoir voorlangs de woningen vanaf nr. 80) en zullen daarom op andere plekken dan de geplande zebra oversteken.

Dit is naar onze mening niet erg waarschijnlijk. Omdat de zebra direct aan het begin van het smallere trottoir ligt zullen de scholieren juist op deze plek een heel natuurlijke oversteekmogelijkheid krijgen. Deze oversteekplaats ligt bovendien buiten de nieuwe verkeersstroom Gildemeestersplein-Lange Water.

Blz. 26: Het trottoir aan de zuidzijde van de Lange Wal tussen de nieuwe oversteek en de Keulse Slag is te smal. Verwacht wordt dat hier meer mensen zullen lopen die onvoldoende breedte ter beschikking hebben.
We verwachten geen toename van voetgangers aan de zuidzijde tussen de nieuwe oversteekplaats en de Keulse Slag. Bij de Keulse Slag ligt ook een zebra (die in het kader van de nieuwe aansluiting overigens wordt verbeterd). De route via deze oversteek levert een kortere looproute op dan de looproute via de zuidzijde van de Lange wal en de nieuwe oversteek.

Blz. 28: De illegale fietsers aan zuidzijde Lange Wal zullen waarschijnlijk na het passeren van de middengeleider bij de nieuwe aansluiting oversteken naar de juiste zijde van de Lange Wal.

Indien fietsers doelbewust tegen de voorgeschreven rijrichting in rijden, doen zij dat op eigen risico. Het realiseren van een nieuwe aansluiting op de Lange Wal biedt geen oplossing ter voorkoming van dit ongewenste gedrag.

Blz. 28/29: In het onderzoeksrapport van Goudappel wordt aangegeven dat fietsers op de Lange Wal uit westelijke richting waarschijnlijk weinig gebruik van de oversteekplek bij de nieuwe aansluiting zullen maken maar al eerder diagonaal de Lange Wal zullen oversteken. (fig. 5.8).

Fietsers en voetgangers zijn niet verplicht om bij een gemarkeerde oversteekplek over te steken. De gemarkeerde oversteek is bedoeld om fietsers die wat onzekerder zijn een veilige oversteek te bieden.

5.4 Routing expeditieverkeer

Blz. 30: Niet duidelijk is waarom het bevoorraden van de Aldi en Albert Heijn niet wordt gecombineerd.
Het is niet mogelijk om de logistiek van de beide supermarkten op één plaats te combineren. Er is dan maar één plek beschikbaar terwijl er voor beide supermarkten een vrachtwagen kan arriveren.

Blz. 30: Een alternatieve aanrijroute via het Kramersgildeplein en de Schoutenstraat is vermoedelijk de meest veilige oplossing.
In het voorliggende ontwerp dient vrachtverkeer vanaf de aansluiting Gildemeestersplein / IJssellaan het gebied in te rijden, vervolgens de supermarkten aan te doen en daarna via de nieuwe aansluiting op de Lange Wal het gebied te verlaten. Deze route maakt korter gebruik van het verblijfsgebied dan de genoemde route via het Kramersgildeplein - Schoutenstraat. De kortere route heeft de voorkeur boven de langere.

Blz. 30: Het wegrijdend vrachtverkeer kruist in de voorgestelde oplossing de voetgangersloper vanaf het parkeerterrein naar de toegang van het winkelcentrum.
Dit is juist. Voordeel is dat dit op één duidelijke plek gebeurd waar de (vrachtwagen)bestuurder (omdat deze in één rechte beweging naar de haaks op de rijrichting gelegen voetgangersloper toe rijdt) een prima overzicht heeft op beide zijden van de voetgangersloper.

Blz. 30: De Lange Wal is niet geschikt voor groot vrachtverkeer.
De Lange Wal is gecategoriseerd als een gebiedsontsluitingsweg (50 km/uur). Dergelijke wegen zijn prima geschikt voor het gebruik door grotere voertuigen zoals bussen en vrachtverkeer, zoals ook blijkt door de verschillende buslijnen die gebruik maken van de weg.

Blz. 30: Niet beschouwd is de mogelijkheid om het vrachtverkeer via de bestaande verbinding op het Lange Water bij het tankstation te laten rijden.
Deze langere routing van vrachtverkeer over het parkeerterrein is in verband met de verkeersveiligheid niet gewenst. Bovendien is de bedoelde verbinding niet geschikt voor vrachtverkeer en ligt deze in de nabijheid van de toegang van de Helixtoren (studentenflat).

5.5 Effecten openstellen nieuwe toegang Lange Wal voor vrachtverkeer

Blz. 32: Ook ander expeditieverkeer zal van de nieuwe toegang Lange Wal gebruik maken.
Dit is inderdaad een mogelijkheid. Andersoortige winkels genereren echter minder bevoorradingsverkeer dan een supermarktvestiging.

Blz. 32/33: Inrijdend vrachtverkeer vanaf de Lange Wal naar het winkelcentrum is niet gewenst, maar deze route is wel aantrekkelijk voor vrachtwagens omdat deze route korter is.
Het inrijden van de nieuwe toegang Lange Wal door vrachtwagens wordt door middel van bebording verboden. Voor logistiek verkeer naar de supermarkten is alleen inrijden vanaf de noordkant logisch vanwege de vormgeving van de laad- en losplaatsen.

Blz. 33: Het ontbreekt aan een goede onderbouwing voor de gekozen routing van het bevoorradingsverkeer.
Ook uit de aangehaalde interne mailcorrespondentie in de ingediende zienswijze blijkt, dat alle mogelijkheden zijn beschouwd en afgewogen. De gemeente komt alles afwegende tot de conclusie dat de voorgestelde routing van het bevoorradingsverkeer de logistiek beste en veiligste oplossing is.

5.6 Advies Fietsersbond en Veilig Verkeer Nederland (VVN)

Blz. 33: De Fietsersbond en VVN hebben op verzoek van de Stoere Houtman advies gegeven.

REACTIE OP ADVIES FIETSERSBOND

Opgemerkt wordt dat de Fietsersbond het advies heeft opgesteld op basis van eenzijdige informatie van de indieners van de zienswijze. De Fietsersbond heeft geen nadere informatie bij de gemeente gevraagd over de achtergronden en beweegredenen van de gemeentelijke voorstellen.

De Fietsersbond ziet de voordelen van een meer oostelijk gelegen aansluiting Lange Wal dan nu is voorgesteld. Een meer oostelijk ligging geeft meer ruimte voor overstekende fietsers aan de zuidzijde van de Lange Wal.
Een meer oostelijk ligging (op de oude plek) heeft als belangrijk nadeel dat in de spitsuren de kans groter is dat wachtrijen voor de verkeerslichten van het kruispunt Lange Water de aansluiting van het Gildemeestersplein blokkeren. Uit de gemeentelijk ontwerpuitwerking van de beoordeelde voorkeursvariant blijkt dat ook op de voorgestelde locatie van de aansluiting aan de zuidzijde van de Lange Wal voldoende ruimte beschikbaar is voor linksafslaande fietsers naar het Gildemeestersplein.

Aanbevolen wordt om de toe en uitritten naar het winkelcentrum zo uniform mogelijk aan te leggen. Een uitritconstructie waarbij fietsers en voetgangers voorrang hebben verdient de voorkeur.
In de gemeentelijk ontwerpuitwerking van de beoordeelde voorkeursvariant is dit ook in eerste instantie op deze wijze voorgesteld. Veilig Verkeer Nederland (VVN) heeft echter een ander advies uitgebracht: een uitgebogen fietspad. Omdat er geen doorslaggevende argumenten zijn voor of tegen één van beide ontwerpoplossingen, is nu voorgesteld het advies van VVN zoveel mogelijk te volgen.

Het verplaatsen van de ING-betaalautomaat is een goed idee.
Wereldhave heeft zich bereid verklaart zich in te willen zetten om de verplaatsing van de betaalautomaat te realiseren.

Het is aanbevelenswaardig om het fietspad ter hoogte van de aansluiting uit te buigen.
Deze opmerking is in tegenspraak met de hiervoor benoemde wens om aansluiting op de Lange Wal zo uniform mogelijk aan te leggen. Juist om deze reden heeft de gemeente in eerste instantie gekozen voor een uitwerking van een compacte vorm van de aansluiting, zoals dat ook op andere plekken aan de Lange Wal is aangelegd. Een vormgeving waarbij het noordelijk fietspad ter hoogte van de aansluiting is uitgebogen is een ook mogelijkheid. VVN stelt deze variant ook voor. Wat betreft verkeersveiligheid hebben beide varianten ieder hun eigen voor- en nadelen.

Goede vlakke opsluitbanden gebruiken voor de overgang van fietspad-voetpad.
Deze aanbeveling wordt in de besteksuitwerking overgenomen.

Zorg voor voldoende en kwalitatief goede fietsstallingmogelijkheden rond het winkelcentrum.
Deze aanbeveling wordt in de verdere uitwerking van de openbare ruimte rond het winkelcentrum overgenomen.

Bij voorkeur loopt de verharding van de fietsvoorzieningen bij kruispunten over de zijwegen door.
Deze aanbeveling wordt in de besteksuitwerking overgenomen.

REACTIE OP ADVIES VEILIG VERKEER NEDERLAND (VVN)

Volgens de richtlijnen CROW/ASVV is een uitvoering met een fietsstrook aan de noordzijde minder veilig.
Naar aanleiding van deze opmerking is conform de aanbevelingen van VVN het gemeentelijk ontwerp aangepast, zodat ter plaatse van de aansluiting een uitgebogen fietspad is onstaan,

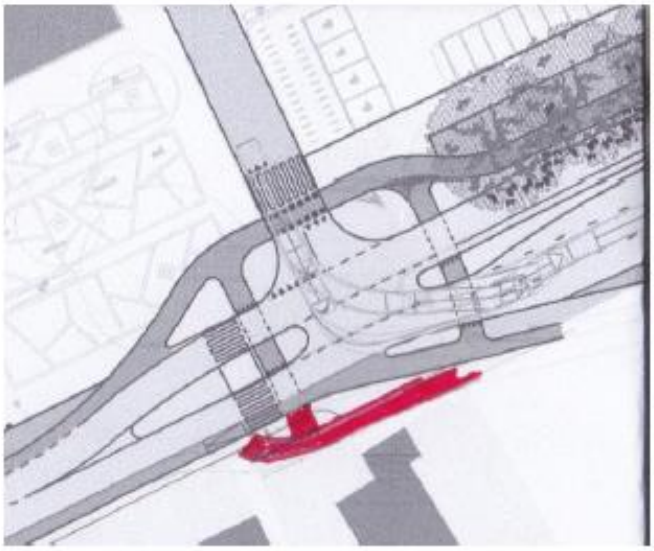
Fietsers die de Lange Wal oversteken hebben onvoldoende eigen ruimte in de middenberm.
Naar aanleiding van deze opmerking is conform de aanbevelingen van VVN het gemeentelijk ontwerp aangepast, zodat aan beide zijden van de aansluiting fietsers voldoende eigen ruimte in de middenberm hebben om zich op te kunnen stellen.

Doordat het fietspad aan de zuidzijde aanliggend is kunnen er gevaarlijke situaties ontstaan door conflicten met fietsers die vanuit westelijke richting het kruispunt naderen.
Naar aanleiding van deze opmerking is conform de aanbevelingen van VVN het gemeentelijk ontwerp aangepast, zodat linksafslaande fietsers op de Lange Wal naar het Gildemeesterspleineen veilige eigen opstelruimte hebben. Indien VVE Houtmanstraat grond beschikbaar wil stellen, ontstaat meer ruimte voor een meer comfortabelere situatie. Echter, ook de andere kruispunten aan de Lange Wal zijn op een compacte wijze vormgegeven. Deze oplossingen leiden niet tot een hoger risico op ongevallen dan gebruikelijk. De gemeente beschouwt de voorgestelde oplossing dan ook als veilig.

De opstelruimte voor voetgangers (bij de zebra) aan de zuidkant vraagt om aandacht.
De beschikbare ruimte is inderdaad niet riant. Indien EVV De Stoere Houtman grond beschikbaar wil stellen kan een meer comfortabele situatie worden gecreëerd.

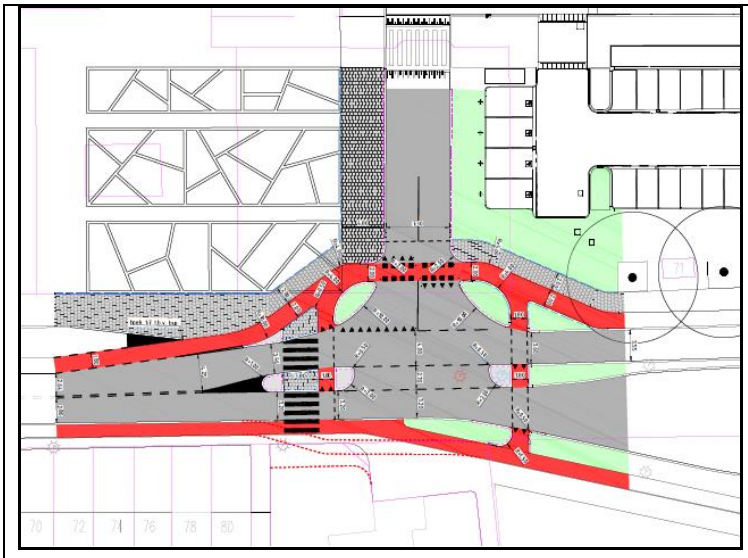
Aanbevolen wordt:
- Het fietspad aan de noordzijde van de aansluiting uit te buigen.
- Meer opstelruimte voor fietsers aan de zuidzijde in het ontwerp opnemen.
- Overstekende fietsers een rustpunt in de middenberm aanbieden.
- Voldoende aandacht besteden aan noodzakelijke ruimte voor voetgangers.

Op basis van haar aanbevelingen stelt VVN de volgende oplossing voor:

VVN pleit met deze schets, in tegenstelling tot de gemeentelijke voorkeur, voor een kruispunt met meer uitgebogen, vrijliggende fietsoversteken. Ook de argumenten voor deze oplossing zijn verkeerskundig legitiem. Beide oplossingen kennen specifieke voor- en nadelen, zonder dat gesteld kan worden dat één oplossing beter is dan de ander.

De gemeente is bereid om de aanbevelingen van VVN over te nemen. Het ontwerp kan er dan als volgt uit zien:

Indien de VVE Houtmanstraat grond wil afstaan, kan de situatie aan de zuidzijde verder worden geoptimaliseerd, zoals in de rode gestippelde variant is aangegeven. Echter, ook zonder beschikbaar stelling van deze grond is het ontwerp op veilige wijze worden vormgegeven, conform vergelijkbare situaties op de Lange Wal.

Blz. 33: Beide organisaties geven aan dat de gekozen locatie voor het langzaam verkeer de slechtste plek is in verband met het ontbreken van voldoende opstelruimte voor fietsers en voetgangers.
In het advies van vooral VVN zitten verschillende waardevolle inhoudelijke suggesties voor verbeteringen in het verkeerstechnisch ontwerp zoals dat op 12 september 2017 is gepresenteerd. Het bestemmingsplan biedt ook de mogelijkheid om deze verbeteringen door te voeren. Voor het verder uitbuigen van het fietspad aan de zuidzijde is de medewerking van de bewoners van de Houtmanstraat nodig.

6.1 Onderzoek luchtkwaliteit

Blz. 34 Ervan uitgaande dat de gehanteerde uitgangspunten juist zijn, dan kunnen de conclusies van het onderzoek luchtkwaliteit worden onderstreept.
De gehanteerde uitgangspunten zijn juist (zie de beantwoording onder 6.2).

6.2 Akoestisch onderzoek

Blz. 36: Volgens de second opinion rapportage van RHDHV zijn uitkomsten van gebruikte verkeersmodellen niet correct. Naar verwachting zal daarom de toename van verkeer op dit deel van de Lange wal hoger uitvallen en daarmee ook de resultaten van het akoestisch onderzoek.
De verkeersgegevens die zijn gebruikt zijn afkomstig uit het verkeersmodel (versie 2016) van de gemeente Arnhem. Voor alle akoestisch onderzoeken in de regio Arnhem wordt gebruik gemaakt van dit verkeersmodel.

Naar aanleiding van deze zienswijze is de verkeersintensiteit voor het toekomstige jaar (2028) uit het akoestisch onderzoek voor de ontsluiting vergeleken met het verkeersmodel van Goudappel Coffeng. Uit deze vergelijking blijkt dat in het akoestisch onderzoek gebruikte verkeersintensiteiten hoger zijn dan blijkt op basis van het verkeersmodel. Dit komt vooral omdat het akoestisch onderzoek de planbijdrage van de ontwikkeling nogal worst-case (veilig/hoog) is ingeschat. De geluidbelastingen voor de toekomstige situatie (2028) worden dan ook overschat. Wanneer de uitgangspunten uit het specifiek voor deze situatie gemaakte verkeersmodel van Goudappel Coffeng worden gebruikt, zijn de resultaten / geluidbelastingen dus gunstiger!
Ondanks de overschatting van de geluidbelasting in de toekomstige situatie is er bij geen van de woningen sprake van een reconstructie in de zin van de Wgh.

In de onderstaande tabel staan de verkeersintensiteiten voor het jaar 2018 uit het akoestisch onderzoek en uit het verkeersmodel van Goudappel Coffeng. De verkeersgegevens uit het verkeersmodel hebben als prognosejaar 2025, deze zijn tot 2028 verhoogd met een autonome groei van 1,5 %/jaar.

	Verkeersintensiteit voor het toekomstige jaar (2028)	
	Akoestisch onderzoek	Verkeersmodel Goudappel Coffeng
Lange Wal (Lange Water - Gildemeestersplein)	11257	9884
Lange Wal (Gildemeestersplein - Keulse Slag)	11254	9365
Lange Wal (Keulse Slag - Parkeerplaats)	11262	9716
Lange Wal (t.h.v. Parkeerplaats)	9278	7713
Gildemeesterplein	1789	1320

De conclusie is:
- De geluidbelasting is berekend op basis van het actuele gemeentelijke verkeersmodel, zoals dat bij alle ontwikkelingen gebeurt
- Indien er rekening wordt gehouden met het specifieke verkeersmodel van Goudappel zijn de uitkomsten gunstiger en dus is er nog steeds geen sprake van een reconstructie in de zin van de Wet geluidhinder.

Blz. 37: De (gemeentelijke) plafondwaarde (63 dB) wordt overschreden. Er wordt geen onderbouwing of motivatie gegeven voor de acceptatie van een verdere overschrijding van de gemeentelijke norm "Incidentele waarde" en/of de overschrijding van de plafondwaarde.
De geluidbelasting op de woningen Hanzestraat 170 t/m 196 bedraagt in het toekomstige jaar 2028 63,82 dB bedraagt. Hiermee ligt de geluidbelasting boven de gemeentelijke plafondwaarde. Aangezien de toename van de geluidsbelasting minder dan 2 dB bedraagt, is er geen sprake van een reconstructie in de zin van de Wet geluidhinder (Wgh). Hierdoor is er geen toetsing noodzakelijk aan de normen uit de Wgh en het gemeentelijke geluidsbeleid. Aangezien de toename van de geluidsbelasting minder is dan 2 dB bedraagt, betekent dit dat het akoestisch klimaat niet verslechtert op grond van de Wgh.
In het akoestisch onderzoek is gerekend met de wegdekverharding DAB. Uit nadere informatie blijkt dat op het Lange Wal SMA ligt. Dat zorgt voor een verlaging van de geluidbelasting van ongeveer 0,5 dB. Daarmee komt de geluidbelasting dichterbij de plafondwaarde.

Blz. 38/39: Er is sprake van een salamitactiek. Het is verstandig om voor de woningen een hogere grenswaarde toe te passen.
De afgelopen jaren hebben er meerdere ontwikkelingen plaatsgevonden aan het Lange Wal. De gemeente kan niet voorspellen welke ontwikkelingen er in de toekomst nog aankomen. Er kan dan ook niet worden voorkomen dat er over een langere periode meerdere besluiten worden genomen die gevolgen hebben voor de inrichting van een weg en de geluidbelasting op een gevel. Voor de Lange Wal geldt dat de wegdekverharding een aantal jaar geleden is gewijzigd van klinkers naar asfalt. Dat heeft een positief effect op de geluidbelasting voor de woningen langs de Lange Wal.
Voor de woning die in de zienswijze als voorbeeld wordt genoemd (Lange Wal nummer 80) was de geluidbelasting in 2010 (volgens het akoestisch onderzoek behorende bij het bestemmingsplan Presikhaaf 3) 61,33 dB. Dat is in 2028 volgens het akoestisch onderzoek dat bij dit bestemmingsplan is gevoegd 60,72 dB. Dat betekent dat de geluidbelasting op deze specifieke woning nu en in de toekomst lager is dan in 2010.

Blz. 39: Akoestisch onderzoek naar de effecten van de verlenging van de linksafstrook Lange Water ontbreekt.
Het verlengen van de linksaffer van het Lange Water is al mogelijk op grond van het geldende bestemmingsplan en wordt niet (nieuw) mogelijk gemaakt met dit bestemmingsplan. Doordat de ontwikkeling geen invloed heeft op de weg Lange Water, verandert de akoestische situatie van Lange Water niet. Doordat er geen nieuwe ontwikkelingen worden mogelijk gemaakt op het Lange Water en de akoestische situatie op en langs het Lange Water niet wijzigt door deze ontwikkeling, is het niet noodzakelijk om de weg Lange Water in het akoestisch onderzoek te betrekken.

7. Resumé

De onderwerpen die in deze paragraaf worden genoemd zijn eerder in de zienswijze genoemd. Voor de beantwoording wordt hiernaar verwezen. Er is een samenvatting gemaakt van de onderbouwing van het bestemmingsplan (zie bijlage 1 bij het raadsvoorstel).

Voorstel college:

De zienswijzen geven geen aanleiding om voor te stellen het bestemmingsplan gewijzigd vast te stellen.

Naar aanleiding van de zienswijze wordt de toelichting wel op enkele punten aangepast. De belangrijkste aanpassingen zijn:

- paragraaf 4.4 'Onderbouwing weer openstellen aansluiting' is toegevoegd;
- bijlage 1B 'Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem; Verkeer, parkeren en expeditie' bij de toelichting is gewijzigd.

BIJLAGE 1. ONDERDEEL UITMAKEND VAN HET RAADSVOORSTEL

vast te stellen bestemmingsplan
'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal'

Samenvatting onderbouwing van het bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal'

Voor u ligt de samenvatting van de onderbouwing van het bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal'.

Aanleiding
Al geruime tijd functioneert het winkelcentrum Presikhaaf in vergelijking met andere stadsdeelcentra erg slecht. Er is sprake van behoorlijke leegstand en veel winkeliers hebben moeite om het hoofd boven water te houden. Grotere winkelketens hebben aangegeven dat zij hun vestiging in het winkelcentrum sluiten als de situatie niet snel verbetert.

Medio 2015 heeft vastgoedfonds Wereldhave het winkelcentrum Presikhaaf van eigenaar Corio overgenomen. Zij investeert de komende jaren fors in de revitalisatie van het winkelcentrum. Om het winkelcentrum weer goed te laten functioneren heeft Wereldhave een plan opgesteld met enerzijds een herschikking van de grote winkelketens, om een betere "loop" in het centrum te krijgen, en anderzijds een uitgebreide fysieke modernisering van het winkelcomplex.

De bereikbaarheid met de auto is voor het functioneren van het winkelcentrum erg belangrijk. Op dit moment is de bereikbaarheid van het parkeerterrein Gildemeestersplein beperkt, voornamelijk via één verkeersaansluiting op de IJssellaan. Het parkeerterrein wordt in vergelijking met de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Langenbachstraat slecht gebruikt.

In het kader van haar verbeterplannen voor het winkelcentrum heeft Wereldhave de gemeente om medewerking gevraagd bij het weer realiseren van een verkeersaansluiting van het parkeerterrein Gildemeesterplein op de Lange Wal. Met de nieuwe aansluiting moet worden bereikt dat alle beschikbare parkeervoorzieningen voor het winkelcentrum weer evenwichtiger worden gebruikt.

Eerst afsluiten, nu weer openstellen
Het college heeft het verzoek om medewerking zorgvuldig afgewogen. In 2012 had het vorige college juist besloten tot afsluiting van de bestaande verkeersaansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal. Verbeteren van de verkeersveiligheid was daarbij een belangrijk argument. Ook werd destijds voorgesorteerd op de voorgenomen modernisering en uitbreiding van het winkelcentrum door toenmalig eigenaar Corio. Deze plannen gingen uit van nieuwe hoofdaansluitingen van de parkeerterreinen aan de IJssellaan. De aansluitingen Gildemeestersplein en Kramersgildeplein op de Lange Wal zouden vervolgens worden dichtgezet. Om doorgaand verkeer te voorkomen zou de Lange Wal bovendien worden geknipt.

Van deze plannen is maar weinig overgebleven. Corio besloot niet te investeren in de verbetering en uitbreiding van het winkelcentrum. Winkeliers en bewoners hadden grote bezwaren tegen de afsluiting van de directe verbindingen van de parkeerterreinen naar de Lange Wal en tegen het knippen van de Lange Wal. Ook EVV De Stoere Houtman maakte destijds bezwaar tegen de afsluiting van de verbinding tussen het Gildemeestersplein en de Lange Wal. In 2015 verkocht Corio het noodlijdende winkelcentrum aan Wereldhave.

Wereldhave heeft nu voor de revitalisatie van het winkelcentrum een duidelijke aanpak gepresenteerd, die op veel draagvlak kan rekenen bij de winkeliers en bewoners van het winkelcentrum. Het weer realiseren van een verkeersaansluiting van het parkeerterrein Gildemeesterplein op de Lange Wal is een belangrijk onderdeel van deze revitalisatie. Deze ingreep is nodig om de oostzijde van het winkelcentrum weer aantrekkelijker te maken als vestigingsplek voor winkeliers en om een evenwichtiger gebruik van de alle parkeerterreinen rond het gehele winkelcentrum te bereiken.

Het weer realiseren van een aansluiting op de Lange Wal is verkeerskundig niet vergelijkbaar met de oude situatie van vóór 2012. In tegenstelling tot vroeger heeft het Gildemeestersplein nu een extra

verkeersaansluiting op de IJssellaan. Vroeger was al het bezoekersverkeer aangewezen op de enkele aansluiting van het Gildemeestersplein via de Lange Wal. Nu zal het bezoekersverkeer worden verdeeld over de beide aansluitingen. Bijkomend voordeel is dat in geval van ernstige calamiteiten het Gildemeestersplein met twee aansluitingen beter bereikbaar is voor hulpdiensten. Ook voor een zo veilig mogelijk routing van het bevoorradingsverkeer van de beide supermarkten is een extra aansluiting van het Gildemeestersplein beter. Daarmee wordt voorkomen dat het bevoorradingsverkeer rondjes over het parkeerterrein moet rijden om het gebied weer te verlaten.

Door de recente sloop van het oostelijk winkelpaviljoen is het mogelijk geworden om de gewenste verkeersaansluiting op een grotere afstand (circa 80 meter) van het kruispunt Lange Water te realiseren dan vroeger het geval was (circa 60 meter). Daardoor is in de nieuwe situatie ook in de spitsperioden doorgaans voldoende opstellengte beschikbaar voor wachtend verkeer voor de verkeerslichten van het kruispunt Lange Water. Het tekort aan opstellengte op de Lange Wal voor het kruispunt Lange Water, en de daarmee samenhangende onveiligheid, was in 2012 een belangrijke reden om de aansluiting van het Gildemeestersplein te willen opheffen.

Past een aansluiting binnen het beleid?
Verkeers- en ruimtelijk beleid
In de Presikhaafse verkeersstructuur zijn de IJssellaan en het Lange Water aangewezen als hoofdwegen (verkeersaders), met een belangrijke functie voor het doorgaand verkeer. Een goede verkeersdoorstroming is hier belangrijk.

De Lange Wal is in de Arnhemse wegcategorisering aangeduid als een zogenaamde gebiedsontsluitingsweg; ook een wegtype waar een maximum snelheid van 50 km/uur geldt. Gebiedsontsluitingswegen zorgen primair voor de verkeersontsluiting van direct in de omgeving gelegen functies en verblijfsgebieden. Doorgaand verkeer, dat geen relatie met de directe omgeving heeft, is hier ongewenst. Ontsluitingen van de parkeerterreinen van het winkelcentrum op de Lange Wal zijn daarmee niet in strijd met het verkeersbeleid van de gemeente.

De Lange Wal is ook benoemd als onderdeel van het stedelijk hoofdfietsnetwerk en van het netwerk voor openbaar vervoer. In het kader van de reconstructie van de Lange Wal zijn in 2012/2013 verschillende maatregelen uitgevoerd om deze functies beter vorm te geven. Genoemd worden de herpositionering en de kwaliteitsverbetering van de bushaltevoorzieningen en de aanleg van aparte voorzieningen voor fietsers. De Lange Wal functioneert in dat opzicht nu goed.

In de Beleidsnota Fietsverkeer "Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers" wordt wel aangegeven dat bredere fietspaden uit het oogpunt van comfort gewenst zijn. Dit is echter op dit moment niet haalbaar in verband met de noodzakelijke ruimte voor de bus in het wegprofiel.

Geconcludeerd wordt daarmee dat het weer realiseren van een aansluiting van het parkeerterrein Gildemeestersplein op de Lange Wal niet strijdig is met het ruimtelijk beleid of het verkeersbeleid.

Economische beleid
in de Detailhandelsvisie Arnhem 2016-2021 wordt Winkelcentrum Presikhaaf getypeerd als een stadsdeelcentrum dat van belang is voor de inwoners van het stadsdeel en ook voor inwoners uit de regio. Ook in het Ontwikkelingsplan Presikhaaf (2003) wordt onderstreept dat het winkelcentrum niet alleen een belangrijke voorziening voor de wijk is, maar voor geheel Arnhem Noord-Oost en voor delen van de buurgemeenten. Het winkelcentrum wordt hier benoemd als het visitekaartje van de wijk. Handhaven van de positie van het winkelcentrum in de regio, versterking van de centrumfunctie, verbetering van de uitstraling en van de verkeerssituatie zijn volgens het Ontwikkelingsplan Presikhaaf belangrijk.

Het winkelcentrum Presikhaaf functioneert momenteel matig.De huidige eigenaar kocht Presikhaaf in juni 2015 en zag de leegstand van 9% in 2015 groeien naar 17% in 2016. Een groot deel van de nog zittende retailers was behoorlijk ontevreden en zegde de huurovereenkomst op. Het leegstandspercentage en de ingezette verpaupering dreigde verder te groeien.

Alles overziende vindt het college het van groot belang dat winkelcentrum Presikhaaf weer toekomstbestendig wordt. Zij is blij met de ingezette aanpak van Wereldhave. Een goede bereikbaarheid van de omliggende parkeerterreinen vormt een onderdeel van deze aanpak en past goed binnen de bovengenoemde beleidskaders. Daarom wil het college, ondanks het eerdere besluit tot afsluiting, nu graag meewerken aan de wens om weer een aansluiting van het Gildemeestersplein

op de Lange Wal te realiseren. Wel heeft het college daarbij als voorwaarde gesteld dat het opnieuw realiseren van een verbinding op verantwoorde wijze mogelijk moet zijn. Daarom is de gemeente in haar ambtelijke beoordeling van de onderzoeken en voorstellen zeer zorgvuldig te werk gegaan.

Parkeeronderzoek
De beschouwingen over parkeren in de verrichte verkeersonderzoeken gaan vooral over de gevolgen van de bouwkundige veranderingen (sloop en nieuwbouw) in het winkelcentrum. Op een totaal van circa 33.200 m^2 in het winkelcentrum komt er 164 m^2 (0,5%) bedrijfsvloeroppervlak bij. Parkeeronderzoeken uit 2014 en 2015 zijn als basis gebruikt voor het opstellen van een actueel overzicht van de parkeersituatie. In het overzicht zijn ook de meest recente ontwikkelingen in en rond het winkelcentrum, zoals de transformatie van de Helixtoren en de sloop van het oostelijk winkelpaviljoen, verwerkt. In het onderzoek wordt geconcludeerd dat in het "worst case"-scenario negen parkeerplaatsen extra benodigd zijn en dat hiervoor op het terrein voldoende restcapaciteit aanwezig is.

EVV De Stoere Houtman betoogt dat de onderzoeken niet juist zijn uitgevoerd. Het parkeer- en ook het verkeersmodelonderzoek zou op een veel gedetailleerder niveau, op het niveau van individuele winkelformules, moeten worden uitgevoerd. De parkeergelegenheden van het winkelcentrum Presikhaaf zijn evenwichtig rond het winkelcentrum verdeeld. Bezoekers hebben daarmee verschillende mogelijkheden om hun auto te parkeren. Een deel van de bezoekers zal gericht naar één winkel gaan, een ander deel zal meerdere winkels bezoeken. Sommige bezoekers zullen hun parkeerplek dicht bij een specifieke winkel zoeken, anderen zullen een parkeerplek kiezen die het makkelijkst vanaf de naderingsrichting bereikbaar is. Het parkeergedrag is daarmee diffuus en niet altijd direct verbonden met de locaties van de te bezoeken winkels.

Het is daarom niet zinvol om in het kader van de beoordeling van de revitalisatie van het winkelcentrum parkeer- en verkeersonderzoeken te verrichten op het detailniveau van individuele winkels. Het bestemmingsplan laat immers de vestiging van alle soorten winkels op elke plek in het winkelcentrum toe. Een dergelijk detailniveau geeft geen garantie voor het daadwerkelijk toekomstig functioneren. Het onderzoek is daarom op een voldoende gedetailleerde wijze uitgevoerd, waarbij ook rekening is gehouden met de vestigingsplekken van de supermarkten.

Verkeersonderzoek
Gebruikelijk in een verkeersstudie behorend bij een bestemmingsplanwijziging is een beoordeling van de kwaliteit van de verkeersafwikkeling met behulp van statische berekeningen. Goudappel maakt hiervoor bijvoorbeeld gebruik van het programma OMNI-X en een vereenvoudige kruispunttool van het programma VISSIM.

In overleg met de gemeente Arnhem is uitgebreider onderzoek naar de gewenste aansluiting op de Lange Wal uitgevoerd met behulp van een dynamische micro simulatiemodel. Met behulp van dit model is het mogelijk op gedetailleerd voertuigniveau de verkeersafwikkeling in stedelijk- en buitenstedelijk gebied te onderzoeken. Naast bestaande infrastructuur kan hiermee ook de verkeersafwikkeling op nieuwe infrastructuur dynamisch worden beoordeeld.

Een groot voordeel van het model is dat de verschillende kruispunten in het netwerk in samenhang met elkaar kunnen worden beoordeeld. Zo wordt zichtbaar of een aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal mogelijk van invloed is op de kruispunten IJssellaan - Lange Water en Lange Water – Lange Wal rondom winkelcentrum Presikhaaf. De gehanteerde onderzoeksmethode is daarmee gedetailleerder en meer betrouwbaar dan de standaard uitgevoerde/noodzakelijke kruispuntberekeningen ten behoeve van een bestemmingsplanwijziging.

In het onderzoek wordt geconcludeerd dat een nieuwe aansluiting op de Lange Wal op een verantwoorde manier mogelijk is, mits voldoende afstand wordt gehouden tot het met verkeerslichten geregelde kruispunt Lange Water. Voorkomen moet worden dat wachtend verkeer voor de verkeerlichten Lange Water in de spitsuren de aansluiting blokkeert. Dit zou tot ongewenste onveilige situaties leiden. Door de recente sloop van het winkelpaviljoen langs de Lange Wal kan de gewenste aansluiting op grotere afstand tot het kruispunt Lange Water worden gerealiseerd.

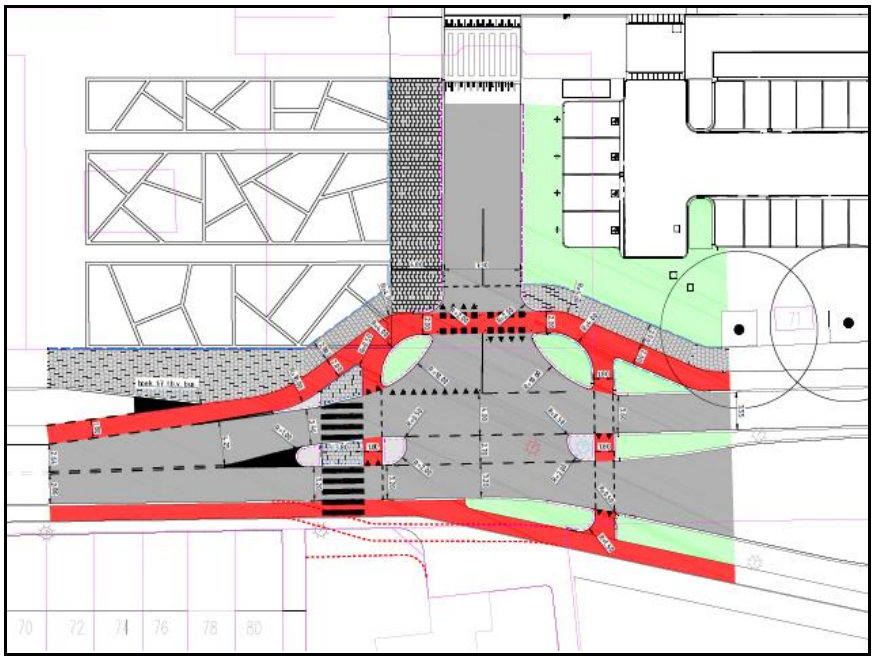
Geluidaspecten
Er is een akoestisch onderzoek uitgevoerd om te onderzoeken of er sprake is van een reconstructie in het kader van de Wet geluidhinder (Wgh). Uit dit onderzoek blijkt dat de toename van de geluidsbelasting minder dan 2 dB bedraagt. Hierdoor is er geen sprake van een reconstructie in de zin

van de Wgh. Hierdoor is er geen toetsing noodzakelijk aan de normen uit de Wgh en het gemeentelijke geluidsbeleid.

Inrichting kruispunt
Tijdens de informatiebijeenkomst op 12 september 2017 heeft de gemeente haar uitwerking van de voorgestelde voorkeursvariant voor de nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal gepresenteerd. Hieruit blijkt de voorkeur voor een compacte, overzichtelijke vormgeving van het kruispunt. Het college beschouwt deze variant als een goede verkeersveilige oplossing, die bovendien de beste garantie biedt voor de ongehinderde doorstroming van fietsverkeer op de Lange Wal. Ook de andere kruispunten op de Lange Wal zijn op dergelijke compact wijze vormgegeven, waardoor er sprake is van een zekere uniformiteit in vormgeving.

Veilig Verkeer Nederland (VVN) heeft op verzoek van EVV De Stoere Houtman een onafhankelijk advies uitgebracht over de vormgeving. Zij pleit, in tegenstelling tot de gemeentelijke voorkeur, voor een kruispunt met meer uitgebogen, vrijliggende fietsoversteken. Ook de argumenten hiervoor zijn verkeerskundig legitiem. Beide oplossingen kennen specifieke voor- en nadelen, zonder dat gesteld kan worden dat één oplossing beter is dan de ander.

Het college is daarom bereid om het voorstel van VVN over te nemen. Het ontwerp kan er dan als volgt uit zien:

Indien de VVE Houtmanstraat grond wil afstaan, kan de situatie aan de zuidzijde verder worden geoptimaliseerd, zoals in de rode gestippelde variant is aangegeven. Echter, ook zonder beschikbaar stelling van deze grond is het ontwerp op veilige wijze worden vormgegeven, conform vergelijkbare situaties op de Lange Wal.

Communicatie en proces
In de zienswijze van EVV De Stoere Houtman worden verschillende opmerkingen gemaakt over het gevolgde proces. Uitgangspunt voor het doorlopen proces is dat Wereldhave initiatiefnemer is en zij het college heeft verzocht om medewerking voor het weer realiseren van aansluiting op de Lange Wal. Het college heeft deze medewerking toegezegd onder de voorwaarde dat de aansluiting op een verkeerskundig veilige en verantwoorde wijze kan worden gerealiseerd. Ook dient de initiatiefnemer te zorgen voor draagvlak voor het initiatief.

Toen na de eerste informatiebijeenkomst begin 2017 bleek dat een deel van de bewoners van de Lange Wal en de Houtmanstraat bedenkingen had tegen de wens van Wereldhave voor een nieuwe aansluiting heeft Wereldhave haar best gedaan om in goed overleg met de bewoners aan de bezwaren tegemoet te komen. In de bijlage van dit document is een overzicht gegeven van de communicatiemomenten.

Bewonersvariant
In maart 2017 heeft Wereldhave op verzoek van bewoners een alternatieve variant laten onderzoeken waarbij het Gildemeestersplein in plaats van een ontsluiting op de Lange Wal een ontsluiting op het Lange Water had. Een belangrijk negatief aspect van de bewonersvariant is dat de aansluiting geregeld moet worden middels verkeerslichten en dat deze aansluiting zich bevindt in het invloedsgebied van de kruispunten Lange Water – Lange Wal en Lange Water – IJssellaan. Hierdoor is een koppeling in de verkeerslichtenregeling van de kruispunten noodzakelijk. Door deze koppeling neemt de cyclustijd van de regelingen op deze kruispunten toe tot 140 seconden. Dit is een zeer ongewenst effect. Daarom is geconcludeerd dat de door de bewoners voorgestelde variant (een rechtstreekse aansluiting van het Gildemeestersplein op Lange Water) niet haalbaar is.

"Elf verbeterpunten" lijst
Vervolgens presenteerden de vertegenwoordigers van EVV De Stoere Houtman in april 2017 aan Wereldhave een lijst met elf verbeterpunten aan de Lange Wal. Over deze verbeterpunten zouden eerst toezeggingen moeten worden gedaan, voordat de vertegenwoordigers wilden overwegen om in te stemmen met een aansluiting. De lijst is daarop door Wereldhave en de gemeentelijke vakspecialisten beoordeeld.

Verschillende opgevoerde punten bleken geen relatie te hebben met de door Wereldhave gewenste aansluiting. Zij hadden meer betrekking op het algemeen functioneren van de Lange Wal. Dergelijke algemene verbeterwensen dienen in overleg met het Wijkplatform Presikhaaf door het Wijkteam Leefomgeving in een breder kader te worden beoordelen.

Wereldhave is bereid om, naast de kosten voor de gewenste aansluiting op de Lange Wal, ook de kosten van enkele aanvullende wensen van bewoners voor haar rekening te nemen (bv. aanpassen bushalte Keulse Slag, verbeteren oversteek Keulse Slag, aanbrengen looproute Langenbachstraat), zodat ook deze punten konden worden gehonoreerd.

Enkele opgevoerde verbeterpunten hadden betrekking op de vormgeving van de te maken nieuwe aansluiting op de Lange Wal. Voor deze punten is aangegeven dat zij in het kader van de door de gemeente op de stellen ontwerpuitwerking nader zouden worden afgewogen. De gemeentelijke uitwerking is op 12 september gepresenteerd. Mede naar aanleiding van het door VVN opgestelde advies is het ontwerp daarna geoptimaliseerd. Ook daarmee is tegemoet gekomen aan enkele in de lijst opgevoerde wensen van de bewoners.

Uiteindelijk kan aan acht van de elf aangegeven verbeterpunten van EVV De Stoere Houtman gehoor worden gegeven. Niet gehonoreerd zijn de volgende punten:
1. Aanleggen van een nieuw tweerichtingen fietspad over de gehele lengte van de Lange Wal.
   (Reden: deze wens valt buiten de kaders van de gevraagde aansluiting en dient in overleg met het wijkplatform door het Wijkteam Leefomgeving te worden beoordeeld).
2. Verplaatsen van de bushalte Keulse Slag (bij de ING-vestiging) naar een locatie halverwege de Lange Wal.
   (Reden: deze wens valt buiten de kaders van de gevraagde aansluiting en dient in overleg met het wijplatform door het Wijkteam Leefomgeving te worden beoordeeld).
3. De gewenste nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal realiseren op de locatie van de oude aansluiting van voor 2012.
   (Reden: hierdoor zou de beschikbare opstellengte voor de verkeerslichten (60 meter) zodanig beperkt zijn dat het kruispunt van de aansluiting Gildemeestersplein regelmatig geblokkeerd zou zijn. Dit is uit het oogpunt van verkeersveiligheid niet gewenst).

BIJLAGE: COMMUNICATIEMOMENTEN WINKELCENTRUM PRESIKHAAF

2016	Diverse bijeenkomsten voor bewoners en winkeliers van het winkelcentrum zelf, waarin de revitalisatieplannen voor het winkelcentrum zijn gepresenteerd.
2016	Gesprekken tussen Wereldhave en de VvE 's van de appartementencomplexen in het winkelcentrum zelf. Deze VvE's hebben unaniem formeel ingestemd met de revitalisatieplannen.
16 jan 2017	Eerste inloopbijeenkomst over de nieuwe aansluiting Lange Wal. Locatie kantoor Wereldhave. Uitgenodigd waren met huis-aan-huis brieven de bewoners van het Gildemeestersplein en van de Lange Wal. Bij de informatieavond bleek dat enkele bewoners uit de omgeving Houtmanstraat /Lange Wal zorgen hebben over de effecten van een nieuwe aansluiting. Dit werd voornamelijk verwoord door de heer Derix. Op initiatief van Wereldhave zijn in de maanden daarop verschillende gesprekken met deze bewoners (de contactgroep Stoere Houtman) gevoerd, waarin is onderzocht in hoeverre aan de bezwaren van de bewoners kon worden tegemoet gekomen.
1 febr 2017	Overleg met de contactgroep EVV De Stoere Houtman
8 febr 2017	De heer Derix kaart zijn zorgen over winkelcentrum Presikhaaf aan in wijkplatformoverleg Presikhaaf. De gemeentelijk projectmanager benadrukt dat in overleg met de bezorgde bewoners bekeken wordt in hoeverre aan de bezwaren tegemoet kan worden gekomen.
22 febr 2017	Overleg met de contactgroep EVV De Stoere Houtman
7 mrt 2017	Overleg met de contactgroep EVV De Stoere Houtman
5 apr 2017	Informatieavond met presentatie plannen revitalisatie Winkelcentrum en aansluiting Lange Wal. Locatie MFC Presikhaven. Uitgenodigd waren het wijkplatform Presikhaaf en via huis-aan-huis brieven de bewoners de Lange Wal en de omgeving Houtmanstraat.
10 apr 2017	Raadsbehandeling grondverkoop winkelcentrum, waarbij de heer Derix namens EVV De Stoere Houtman heeft ingesproken.
9 mei 2017	Overleg met de contactgroep EVV De Stoere Houtman
6 juni 2017	Informatieavond over aansluiting Lange Wal. Locatie MFC Presikhaven. Uitgenodigd waren het wijkplatform Presikhaaf en via een huis-aan-huis brieven de bewoners van de Lange Wal en de omgeving Houtmanstraat.
7 juni 2017	Overleg met de contactgroep EVV De Stoere Houtman
26 juni	Informatie avond voor bewoners van alle bovenliggende VVE's en de ondernemers van winkelcentrum Presikhaaf inzake de voortgang en planning van de revitalisatie van het winkelcentrum,
13 juli 2017	Gesprek wethouder v. Burgsteden / wijkplatform Presikhaaf / de heer Derix (vertegenwoordiger EVV De Stoere Houtman)
19 juli 2017	Gesprek de heer Derix (EVV De Stoere Houtman) / de heer Kock (Wijkplatform Presikhaaf) met adviesbureau Goudappel (de heer Nab) over vragen over het modelonderzoek.
12 sept 2017	Inloopavond ontwerpvoorstel aansluiting Lange Wal en inrichting Gildemeestersplein. Locatie Theehuis Presikhaaf (Het MFC bleek op het laatste moment niet beschikbaar). Uitgenodigd waren het wijkplatform en met huis-aan-huis brieven de bewoners van de Lange Wal, de omgeving Houtmanstraat en de appartementencomplexen in het winkelcentrum.

Gemeenteraad van Arnhem

Postbus 9029

6800EL Arnhem

Arnhem 30-9-2017

Betreft: zienswijze bestemmingsplan Presikhaaf en verkeersbesluit

Geachte raad,

Bijgevoegd vindt u onze zienswijze op het Ontwerp Bestemmingsplan "Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal" te Arnhem (NL.IMRO.0202.922-0201) en het voorgenomen verkeersbesluit (zaak 180682).

Wij zijn van mening dat het geheel onwenselijk is dat de in 2012 opgeheven verbinding tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein weer wordt geopend. Sterker nog, door de reconstructie van de Lange Wal ten behoeve van langzaam verkeer en openbaar vervoer is de noodzaak van het dichthouden van deze verbinding alleen maar toegenomen. Door geheel niet in te gaan op een besluit dat slechts 5 jaar geleden goed onderbouwd is genomen en nog steeds geheel past binnen het vigerend beleid is het voorliggend Ontwerp Bestemmingplan en het voornemen van een Verkeersbesluit strijdig met artikel 3.2 van de Algemene wet bestuursrecht inzake zorgvuldigheid en belangenafweging bij het tot stand komen van het besluit.

Omdat wij van de gemeente diverse rapporten, onderbouwingen en modellen niet hebben gekregen (ook niet middels een WOB-verzoek) of dat de gemeente ons daarvoor (in onze ogen onterecht) doorverwees naar Wereldhave is voorliggend Ontwerp Bestemmingsplan strijdig met artikel 3:11 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 3.8 Wro.

Tevens blijkt duidelijk uit de second opinion van BuroDb en Royal HaskoningDHV dat het merendeel van de gebruikte onderbouwingen en de daaruit volgende conclusies niet correct zijn. Duidelijk is dat er haast zat achter deze procedure en dat alle nadelen en conflicten achterwege zijn gelaten om zo spoedig mogelijk de eis van Wereldhave te faciliteren. Daarmee is voorliggend Ontwerp Bestemmingsplan strijdig met artikel 3.2 van de Algemene wet bestuursrecht inzake zorgvuldigheid en belangenafweging bij het tot stand komen van het besluit.

Zoals u in onze zienswijze, rapporten en onafhankelijke beschouwingen van de Fietsersbond (bijlage 13) en Veilig Verkeer Nederland (bijlage 15) kunt lezen levert het voorziene verkeerskundige ontwerp bovendien ook nog extra gevaar op voor alle verkeersdeelnemers.

Gemakshalve verwijs ik u naar de verdere stukken bij deze brief.

Met vriendelijke groeten,

B.J. Derix

Bestuurslid EVV De Stoere Houtman

P/a De Houtmanstraat 81

6826PG Arnhem

Mede namens 204 bewoners van de Lange Wal, Keulse Slag, Gildemeestersplein, Juinbolstaat en De Houtmanstraat en de besturen van de VVE's Sanders Maisonettes (De Houtmanstraat 69-111 oneven) en VVE Lange Wal 82-124 even.

Zienswijze bestemmingsplan “Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal”

1. Inleiding

Onze zienswijze is opgesplitst in drie delen. In eerste instantie gaan wij in op het in strijd zijn van het voorliggend bestemmingplan met de wet. Vervolgens gaan wij in op het gevolgde proces bij de totstandkoming van het bestemmingsplan. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de inhoud inclusief een second opinion van BuroDB en RHDHV. Afsluitend wordt in hoofdstuk 5 staccato een conclusie weergegeven.

2. Zorgvuldigheid en belangenafweging

2.1 Verkeersbesluit 18 april 2012

Op 18 april 2012 heeft de gemeente Arnhem een weloverwogen en goed onderbouwd besluit (zie bijlage 1) genomen over het verwijderen van de koppeling tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein. In het voorliggend bestemmingsplan wordt op geen enkele wijze ingegaan op het herroepen van dit besluit. Nergens wordt aangegeven waarom de gronden van het besluit uit 2012 in 2017 niet meer zouden gelden of waarom de (ruimtelijke) situatie nu dusdanig anders is dat het besluit dient te worden herroepen.

Hiermee is het voorliggend bestemmingplan strijdig met artikel 3.2 van de Algemene wet bestuursrecht inzake zorgvuldigheid en belangenafweging bij het tot stand komen van het besluit. Tevens is er strijd met de eis dat een besluit goed gemotiveerd moet zijn en dat de motivering het besluit moet kunnen dragen.

2.2 Nut en noodzaak

In het voorliggend bestemmingsplan wordt het nut en de noodzaak van het openen van de verbinding tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein niet onderbouwd. In de toelichting wordt slechts het volgende aangegeven:

"Voor een betere ontsluiting van het winkelcentrum en in het bijzonder de supermarkten wordt ervoor gekozen hier weer een ontsluiting te openen."

Verder worden in het voorliggend plan alleen de verkeerskundige gevolgen en oplossingen besproken van de nieuwe aansluiting.

Nut en noodzaak ontbreekt ook in relatie tot het besluit van 18 april 2012 en de brief van het college aan de Raad (bijlage 12), waarin uitvoering is ingegaan op vermeende economische schade als gevolg van het opheffen van de verbinding Gildemeestersplein-Lange Wal en deze onderbouwd is weerlegd.

Hiermee is het voorliggend bestemmingplan strijdig met artikel 3.2 van de Algemene wet bestuursrecht inzake zorgvuldigheid en belangenafweging bij het tot stand komen van het besluit.

2.3 (WOB-)Verzoek verkrijgen onderzoekgegevens/onderbouwing BP

2.3.1 Parkeeronderzoeken en parkeerbalans

Vanaf het eerste overleg met Wereldhave en de gemeente hebben wij verzocht onze vragen te beantwoorden met betrekking tot de onderbouwing van verkeerscijfers en parkeercijfers. Om voor ons geheel onduidelijke redenen zijn deze niet aan ons verstrekt. Omdat wij de conceptrapportages van Goudappel Coffeng hebben gekregen en dus konden zien dat er in de definitieve versie voor het voorliggend bestemmingsplan (bijlage 1B) ook naar verschillende onderzoeken werd verwezen (Ecorys 2015 en parkeeronderzoeken 6 en 8 november 2014) hebben wij vervolgens op 7 juni 2017 een WOB-verzoek gedaan om die gegevens/rapporten te verkrijgen. Dit ook met het oog op de doorlooptijd van een WOB-verzoek in relatie tot de periode van de mogelijkheid tot indienen van deze zienswijze.

Het besluit van de gemeente op het WOB-verzoek is bijgevoegd (bijlage 2). De gemeente heeft besloten ons de onderzoeken niet toe te zenden en verwijst wederom alleen naar de conclusies in de rapportage van Goudappel (WRH015/Nbc/0040.01). Deze is bijgevoegd als bijlage 1B bij het voorliggend ontwerp bestemmingsplan.

Door de genoemde onderzoeken niet als bijlage bij te voegen bij het bestemmingsplan en zelfs niet te verstrekken als besluit op ons WOB-verzoek is voorliggend besluit ons inziens strijdig met artikel 3:11 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 3.8 Wro.

De genoemde onderzoeken vormen immers de basis van alle verdere berekeningen en onderbouwingen van het voorliggend plan. Door deze niet aan ons te vetstrekken is controle van de genoemde conclusies onmogelijk gebleken.

Dat er overigens geen serieus parkeeronderzoek heeft plaats gevonden blijkt wel uit de mail van de gemeente aan Goudappel over de beschikbare onderzoeken:

Ik heb me er even in verdiept. Er liggen diverse onderzoeksrapporten, allemaal van ECORYS. Voor een deel zijn ze verouderd, bovendien zijn ze opgesteld in opdracht van Corio. Als ik ze doorstuur suggereer ik dat de gemeente zich hierin kan vinden. Ik zeg niet dat we dat niet kunnen, maar dan zou ik ze inhoudelijk nog eens helemaal moeten doornemen. Daarvoor ontbreekt me de tijd.
Wat ik wel bijvoeg is een actueel rapportje, ook van ECORYS, opgesteld n.a.v. de voorgenomen realisatie van de studentenwoningen in de voormalige RWS-toren. Hierin is een

kort overzicht opgenomen van de parkeermetingen in de afgelopen jaren. Hopelijk is dit voldoende basis voor je onderzoek.

Op 29 september hebben wij het Ontwerp Bestemmingsplan nog ingezien op het Stadskantoor van de gemeente Arnhem. Er was geen inventarislijst bijgevoegd, alleen de stukken die op ruimtelijkeplannen.nl staan lagen ter visie. Tevens waren de eerder opgevraagde (en niet verkregen) onderzoeken ook niet elders op het Stadskantoor aanwezig. Daarmee is dit Ontwerp Bestemmingsplan strijdig met de uitspraak van de Raad van State van 27 mei 2009 over het beschikbaar stellen van de stukken die redelijkerwijs nodig zijn voor een beoordeling van het Ontwerp Bestemmingsplan.

2.3.2 Modelgegevens (statisch)

Het statisch verkeersmodel van de gemeente Arnhem is de basis van de in het voorliggende plan genoemde berekeningen en beschouwingen. Essentieel daarvoor is bestaande en benodigde aanpassingen van de HB-matrix als gevolg van de herverdeling/toevoeging van winkelformules.

Ons verzoek om de modelgegevens in te zien en deze te bespreken is door de gemeente Arnhem afgewezen. Een reeds gepland overleg is door de gemeente op het laatste moment verplaatst waardoor de gevraagde gegevens niet beschikbaar waren. Het verzoek om dit alsnog plaats te laten vinden is vervolgens door Goudappel Coffeng, in opdracht van de gemeente en Wereldhave, afgewezen (zie bijlage 3). Hierdoor is het niet mogelijk geweest om de gebruikte gegevens te controleren.

Door ons geen toegang te geven tot de modelgegevens is voorliggend besluit ons inziens strijdig met artikel 3:11 van de Algemene wet bestuursrecht.

Door het herverdelen en/of toevoegen veranderen de herkomstlocaties en dienen deze ook te worden aangepast in het verkeersmodel. Immers het verkeer naar de huidige Albert Heijn aan het Kramersgildeplein zal een andere route gaan kiezen door verplaatsing van deze winkel naar het Gildemeestersplein. Het aandeel verkeer is daarbij gekoppeld aan de winkelformules. Een kapper genereerd logischerwijs minder verkeer dan een supermarkt. Vandaar dat wij, om het statisch verkeersmodel te contoleren met betrekking tot de huidige en toekomstige situatie, de gemeente hebben gevraagd naar de huidige en toekomstige verdeling van de winkelformules en bijbehorende oppervlaktes. Omdat ook deze niet werden verstrekt hebben wij hiervoor ook een WOB-verzoek gedaan (bijlage 2). Tot onze grote verbazing geeft de gemeente in haar besluit aan dat zij niet beschikt over deze gegevens en men verwijst (wederom) naar de rapportage van Wereldhave/Goudappel Coffeng (WRH015/Nbc/0040.01, par 3.2.1). Daar staan wel de totale

oppervlaktes maar niet de bijbehorende winkelformules van de bestaande en toekomstige situatie.

Omdat de gemeente Arnhem eigenaar is van het statisch verkeersmodel en alle wijzigingen toetst kan het dus niet anders zijn dan dat het model niet op deze gedetailleerde wijze is gecontroleerd en dat de situatie met verplaatsing en toevoeging van winkelformules niet is gemaakt. De gemeente geeft immers aan niet te beschikken over de gegevens die tot een aanpassing van de HB-matrix zou moeten leiden en daarmee een ander routekeuze zal genereren. Overigens blijkt uit de wel verstrekte plots (bijlage 5) inderdaad dat boven gestelde het geval is. Voor de toekomstige situatie is alleen een extra verbinding toegevoegd bij het Gildemeestersplein maar blijft al het verkeer naar de locatie van de oude Albert Heijn rijden.

Door de genoemde gegevens niet als bijlage bij te voegen bij het bestemmingsplan en tevens niet te verstrekken als antwoord op ons WOB-verzoek is voorliggend besluit ons inziens strijdig met artikel 3:11 van de Algemene wet bestuursrecht.

Door het niet bij de gemeente Arnhem in bezit zijn van deze voor het verkeersmodel essentiële informatie op basis waarvan een aansluiting op de Lange Wal wel of niet mogelijk is, is voorliggend bestemmingsplan eveneens strijdig met artikel 3.2 van de Algemene wet bestuursrecht inzake zorgvuldigheid van het tot stand komen van het besluit.

2.3.3 Dynamisch verkeersmodel

Op basis van de minimaal beschikbare gegevens heeft Royal HaskoningDHV (RHDHV) een memo gemaakt waarin men zowel de gebruikte modellen heeft beoordeeld als ook de in- en output hiervan (bijlage 5). Op advies van RHDHV hebben wij op 22 september (bijlage 4) het dynamisch model opgevraagd bij de gemeente Arnhem. De gemeente gaf op 23 september als antwoord dat men niet beschikte over dit model en dat wij hiertoe maar een verzoek moesten doen bij Wereldhave. Hoewel wij het vreemd vinden dat niet de gemeente maar bewoners de initiatiefnemer van dit plan moeten benaderen en op die wijze zijn overgeleverd aan een partij die een groot belang heeft om geen zienswijzen tegen haar plan te krijgen, hebben wij dit verzoek op 24 september naar Wereldhave gestuurd. Omdat de tijd begon te dringen heeft RHDHV geadviseerd de gemaakte filmpjes van het dynamisch model dan bij de gemeente op te vragen. Uit correspondentie tussen gemeente en Goudappel bleek namelijk dat die wel in bezit zijn van de gemeente. Reactie op dat verzoek was weer dezelfde: op 25 september liet de gemeente de gemeente Arnhem weten dat zij geen eigenaar is van deze filmpjes en bewoners moeten het maar opvragen bij Wereldhave. Uiteindelijk hebben wij op woensdag-avond 27 september het dynamisch model gekregen van Goudappel Coffeng. Met nog maar 2 werkdagen te gaan tot het eind van de tervisieligging was het voor RHDHV niet meer realistisch om in zo'n korte tijd het model nog te kunnen analyseren.

De volgende passage uit de correspondentie tussen Goudappel en de gemeente (bijlage 6) bevestigd ons vermoeden dat niet alle benodigde informatie, onderzoeken en uitgangspunten zijn toegevoegd aan het van de gemeente Arnhem verkregen basis-netwerk. Het heeft er alle schijn van dat men zich er gemakkelijk af heeft willen maken. Uit de verdere correspondentie is niet gebleken dat zowel de gemeente als Wereldhave niet heeft ingestemd met dit voorstel om de niet het juiste netwerk met uitgangspunten toe te voegen.

> De analyse naar de verkeerskundige effecten van het opnieuw openstellen van de aansluiting ontbreekt hierin nog. Zoals tijdens ons overleg besproken (d.d. 5 april) hebben we het beschikbare VISSIM netwerk van de gemeente ontvangen. Hierin zijn 2 van de vier kruispunten rondom het winkelcentrum opgenomen. Het aanvullen van dit netwerk in combinatie met het instellen van de juiste uitgangspunten zal, ondanks de beschikbare basis, relatief veel tijd en energie kosten. Het is de vraag of dit in deze studie (gezien de resultaten zoals gepresenteerd in deze ruwe concept notitie) noodzakelijk is. We verwachten dat de effecten op drie van de vier kruispunten als gevolg van de geplande ontwikkeling beperkt is. Het al dan niet opnieuw openstellen van de aansluiting op de Lange Wal moet bezien worden in relatie met het kruispunt tussen de Lange Wal en Lange Water. Mogelijk geeft dit reeds voldoende inzicht. Graag begin volgende week even contact hierover om e.e.a. af te stemmen.

Samen met de eerdere conclusie van RHDHV kunnen wij niet anders dan tot de conclusie komen dat de verkeerde uitgangspunten zijn gekozen en de basis voor voorliggend Ontwerp

Bestemmingsplan niet correct is. Gevolg is dat alle hierop gebaseerde onderzoeken en conclusies ook niet correct kunnen zijn.

2.4 Vooroverleg met provincie Gelderland

Volgens artikel 3.1.1. uit het Besluit ruimtelijke ordening is (voor)overleg noodzakelijk met die diensten van provincie die betrokken zijn bij de zorg voor de ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen welke in het plan in het geding zijn.

Het besluit van 18 april 2012 is mede genomen omdat de toegang tussen het Gildemeestersplein en de Lange Wal zorgde voor vertraging van het OV. In het inhoudelijke deel van deze zienswijze is aangegeven op welke wijze het belang van een goed, veilig en betrouwbaar OV in het geding komt door het weer openen van de toegang.

Omdat de provincie Gelderland concessieverlener is van het OV in de gemeente Arnhem en dus ook op de Lange Wal als één van de hoofdassen van de gemeente, heeft de provincie Gelderland een groot belang in het beoordelen van voorliggend bestemmingsplan. De provincie heeft ons op 26 september jl. laten weten geheel niet op de hoogte te zijn gebracht van voorliggend bestemmingsplan en er heeft dan ook geen vooroverleg plaatsgevonden. De provincie heeft naar aanleiding van onze vraag wel bij de gemeente om informatie gevraagd maar deze tot op heden niet gekregen.

Daarmee is dit bestemmingsplan in strijd met het genoemde artikel uit het Besluit ruimtelijke ordening.

3. Proces

3.1 Verkeerskundige inzet gemeente

Op 10 april 2017 hebben wij tijdens de politieke maandag onze zorgen aan de gemeenteraad geuit. Wij hebben bij het inspreken aangegeven dat er veel overleggen hadden plaatsgevonden maar dat wij de inzet van de gemeente als overheid misten. Het zoeken van een oplossing tussen bewoners met een ander belang dan de projectontwikkelaar bleek toen reeds zeer lastig, zo niet onmogelijk. Door als overheid de rol op te pakken die een burger mag verwachten had een hoop irritatie aan beide zijden kunnen worden voorkomen. Verzocht is tevens om een gemeentelijke verkeerskundige aan te laten schuiven bij de komende overleggen. Wethouder mevr. I. van Burgsteden heeft dat laatste aan de raad toegezegd.

Helaas is die belofte niet nagekomen. Bij de overleggen met Wereldhave was telkens de gemeentelijk projectleider dhr C. van der Stel aanwezig en op een later moment ook de bestuur ondersteuner (althans zo stelde hij zich telkens voor) dhr G. Coumans. Dat beiden niet de toegezegde verkeerskundige waren bleek duidelijk uit de herhaaldelijk gemaakte opmerking: “daar hebben wij geen antwoord op, dat moeten we intern voorleggen aan de verkeersdeskundigen”. Gevolg was dat er geen inhoudelijk discussie kon plaatsvinden met de gemeente.

Op donderdagavond 13 juli heeft een gesprek plaats met wethouder mevr. I van Burgstede. Tijdens dit overleg hebben wij wederom gevraagd om met een/de verkeerskundige van de gemeente in gesprek te mogen gaan om het nut en de noodzaak van maatregelen te bespreken. Op verzoek van de wethouder zou dhr G. Coumans de mogelijkheid hiervoor intern nagaan. Ondanks diverse reminder van onze zijde hebben wij hier nooit een reactie op gekregen.

Tevens is tijdens dit gesprek door ons aangegeven dat wij graag met de modelspecialist van Goudappel Coffeng een gesprek zouden hebben om onze vele vragen te stellen en daar hopelijk een antwoord op te geven.

Samen met een lid van het Bewonersoverleg Presikhaaf is die afspraak in Deventer gemaakt. De gemeente en projectleider van Goudappel Coffeng zouden ook daarbij aanwezig zijn. Reden waarom dit overleg in Deventer zou zijn bij Goudappel Coffeng op kantoor was tweeledig: dan konden wij de vragen direct aan de modelspecialist stellen zonder dat er weer een schakel tussen zou zitten en anderzijds is er op die locatie directe toegang tot het verkeersmodel zodat we het model konden bekijken en situaties direct konden opzoeken.

Daags voor het overleg heeft dhr. C. van der Stel eigenhandig het overleg verplaatst naar Arnhem. Wij hebben aangegeven daar alleen mee in te stemmen wanneer ook de modelspecialist aanwezig zou zijn en wanneer we aldaar konden inloggen op het netwerk waar het model staat. Daarop kwam geen enkele reactie.

Wij zijn vervolgens toch maar naar het overleg in Arnhem gegaan. Daar bleek de modelspecialist niet aanwezig te zijn en er was slechts één A4-tje met een uitdraai van het model aanwezig. Onze vragen konden niet worden beantwoord en deze zouden weer via via dan beantwoord worden.

Helaas is het antwoord op onze vragen uitgebleven. Er kwam wel een mail met antwoorden, maar niet op de vragen die wij hadden gesteld.

Vervolgens hebben wij nogmaals contact opgenomen met Goudappel om alsnog het gesprek in Deventer aan te gaan. De reactie van de projectleider van Goudappel was dat hij hiervoor geen toestemming meer kreeg van de gemeente en Wereldhave. Ook hieruit blijkt weer dat de gemeente op geen enkele wijze ons wilde voorzien van de juiste gegevens. Wij vinden dit zeer bezwaarlijk en begrijpen dit ook absoluut niet.

3.2 Intimidatie bewoners

Voorts vinden wij het zeer kwalijk dat wij telkens door zowel de gemeente als Wereldhave onder druk worden gezet omdat wij, door het niet instemmen met het weer openen van deze toegang, het opknappen van het winkelcentrum tegen zouden willen houden. Het argument dat Wereldhave 25 miljoen wil investeren en dat we daar blij mee moeten zijn en daarom de in onze ogen zeer onwenselijke opening van de aansluiting op de Lange Wal niet moeten frustreren hebben wij als zeer intimiderend ervaren. Zeker omdat daardoor twee kampen van bewoners zijn

ontstaan. Bewoners die niet van alles op de hoogte zijn en denken dat wij de renovatie tegen willen houden en bewoners die ook een mooi winkelcentrum willen maar tevens de situatie op de Lange Wal niet willen verergeren. Dit had voorkomen kunnen worden wanneer de gemeente op 10 april 2017 ons verzoek om een actieve rol te pakken en deze niet aan Wereldhave over te laten had overgenomen.

Duidelijk voorbeeld is de flat aan het Gildemeestersplein. Tijdens de eerste informatieavond waren vrijwel alleen bewoners van die flat uitgenodigd. Met name bewoners van de zijde van de IJssellaan waren hierbij aanwezig. Zij waren in grote getalen positief over dit plan omdat zij hierdoor een deel van de door hun ervaren verkeersoverlast zagen verschuiven naar de Lange Wal. Conclusie van de voorzitter van die avond was dan ook snel dat iedereen voor was. Toen wij aangaven dat er bij de Lange Wal heel anders over werd gedacht werd dit weggewuifd.

Tevens vinden wij het onbegrijpelijk dat de gemeentelijk projectleider, dhr C. van der Stel, boos op ons was omdat wij, zonder de gemeente te informeren, de Fietsersbond hadden benaderd. Volgens ons staat het iedere burger vrij om onafhankelijke organisaties om advies te vragen en is daarvoor geen toestemming noodzakelijk van de gemeente.

3.3 Ambtelijke spagaat

Tijdens de diverse overleggen hebben de ambtenaren diverse malen aangegeven het lastig te vinden (persoonlijk veel moeite te hebben) om het besluit uit 2012 nu te moeten herroepen. Destijds hebben zij hiervoor de onderbouwing geleverd en ze staat er nog steeds achter. Alleen vanwege een economische reden is blijkbaar bestuurlijk bij de gemeente bepaald dat deze aansluiting weer open moet. Uit de mail van 3-10-2016 blijkt dit ook duidelijk (bijlage 11). Ambtelijk wordt benadrukt dat de openstelling op zich zelf al onveilig wordt en dat als je dat al accepteert dit niet nog verergerd moet worden door het toestaan van vrachtverkeer.

> Mijn advies zou daarom zijn de nieuwe aansluiting Lange Wal, als je hem al acceptabel vindt, niet groter en niet onveiliger uit te voeren dan noodzakelijk. Dat is namelijk het algemeen en wijkbelang: de Lange Wal zou vooral een functie voor langzaam verkeer en OV krijgen. Dat we nu eventueel een aansluiting toestaan, wil niet zeggen dat daar ook vrachtverkeer gebruik van moet maken. Met leveranciers moet

3.4 Dubieuze rol wethouder M. Leisink

Daarnaast hebben de ambtenaren aangegeven dat de werkelijke reden waarom de toegang 10 meter wordt opgeschoven ten opzichte van de oude doorsteek een persoonlijke eis betreft van wethouder dhr M. Leisink. Dit zou zijn persoonlijke harde voorwaarde zijn geweest om in te kunnen stemmen met het besluit. De ambtenaren geven aan dat de heer M. Leisink een nogal grote invloed heeft binnen het huidige college. Hij gaf immers in 2012, als toenmalig wethouder verkeer en vervoer, aan dat de oude toegang nooit meer open zou gaan. Door deze iets te verschuiven is er in de ogen van het college sprake van een nieuwe aansluiting en leidt hij geen gezichtsverlies. Wij vinden deze wijze van besturen zeker niet de schoonheidsprijs verdient. **Ons inziens is deze werkwijze strijdig met artikel 2:4 Algemene wet bestuursrecht. De wethouder (en daarmee indirect ook het college) heeft hiermee immers vanuit een persoonlijk belang de besluitvorming beïnvloed.**

3.5 Inloopavond 12 september 2017

Als laatste willen wij ook nog een opmerking maken over de inloopavond van 12 september jl. Waarschijnlijk hebben wij als eerste een uitnodiging ontvangen, een week later werd deze namelijk pas per brief ontvangen en ook werd het toen pas breed gecommuniceerd via de wijkwebsite van Presikhaaf.

Wij hebben direct aan de bel getrokken dat de gekozen locatie, het T-huis in park Presikhaaf, niet geschikt was voor een inloopavond. Immers, deze ligt midden in het park en is niet direct bereikbaar voor mindervaliden en ouderen. Ook staat er geen verlichting waardoor het er erg donker was.

Reden van deze locatie was dat, door de heer C. van der Stel aan de ambtenaar die de avond moest regelen, 12 september als enige optie was meegegeven en er op die avond geen andere locatie beschikbaar was. Eén dag uitstellen en dan zoeken naar een beter bereikbare locatie (MFC, Overkant, Rijn IJssel etc) was niet mogelijk. Wij hebben van veel, met name oudere-, personen vernomen dat ze graag waren gegaan maar dat de loopafstand te ver was. Vervolgens hebben wij nog verzocht om de paaltjes naar het T-huis te verwijderen, maar dan kon ook niet. De reactie van de gemeente vinden wij onbegrijpelijk en op zijn minst zeer opvallend:

"Uitgangspunt is dat mensen met een beperking een voorziening bezitten en de locatie kunnen bereiken."

Volgens ons zou het precies andersom moeten zijn:

Uitgangspunt is dat de locatie bereikbaar moet zijn voor mensen met beperking met een voorziening. Tevens zou u toch moeten weten dat het (ver) lopen met een rollator voor veel ouderen al moeite kost (en dan ook nog via een hoge loopbrug over de IJssellaan).

Ook hebben wij van bewoners van de flat aan het Gildemeestersplein (zijde Lange Wal) begrepen dat zij geen uitnodiging hebben ontvangen. Bij het trappenhuis aan de zijde van de IJssellaan zijn wel uitnodigingen in de bus gestopt. Bewoners geven aan dat daardoor wederom het ontstaan van twee kampen wordt bevorderd. Wij vinden dat zeer spijtig omdat wij ervan overtuigd zijn dat heel Presikhaaf graag een mooi gerenoveerd winkelcentrum heeft.

4 inhoudelijke zienswijze

Wij hebben twee onafhankelijke buro's, te weten BuroDB en Royal HaskoningDHV, gevraagd om een second opinion te maken van de diverse onderzoeken en stukken die bij het ontwerp[bestemmingsplan ter inzage zijn gelegd. Tevens hebben wij daarbij aanvullende informatie verstrekt welke door de gemeente en/of Wereldhave ter beschikking zijn gesteld of op internet zijn gevonden, zoals bijvoorbeeld beleidsnota's.

4.1 Toelichting bestemmingsplan

In deze paragraaf geven we een reactie op de toelichting bij het Ontwerp Bestemmingsplan. In de rapporten van BuroDB en RHDHV worden hierover inhoudelijk reacties gegeven.

1.2 Aanleiding en doel

Aangegeven wordt dat voor het winkelcentrum in het algemeen en de beide supermarkten in het bijzonder hier **weer** nieuwe ontsluiting te openen. Vermeld wordt dat dit een nieuwe is en dat er in de nabijheid vroeger een ontsluiting is geweest. Door het woordje "weer" wordt impliciet aangegeven dat de oude toegang, hoewel iets opgeschoven, dus weer opengaat.

Het nut en de noodzaak van het weer openen van een ontsluiting op de Lange Wal ontbreekt geheel. Zeker in relatie tot het besluit uit 2012 om op deze locatie juist een toegang af te sluiten. Dat besluit is destijds goed onderbouwd en ons inziens zou in ieder geval een onderbouwing dienen te worden gegeven waarom de situatie van destijds nu volgens de gemeente niet meer zou gelden. Naar onze mening zorgen de huidige omstandigheden juist nog voor een nog grotere noodzaak deze ontsluiting niet te openen. In 2012 is aangegeven dat het winkelcentrum beter zal functioneren wanneer het verkeer alleen vanaf de IJsselllaan toegankelijk zou worden en daarnaast waren de vele (letsel) ongevallen reden om de ontsluiting te verwijderen.

2.3.1 Omgeving

Duidelijk is aangegeven dat de verkeersaders voor het plangebied de Lange Water en IJssellaan zijn. In 2012 heeft de gemeente juist om die reden de ontsluiting op de Lange Wal verwijderd. Er wordt geen reden aangegeven waarom dit nu anders zou zijn.

2.3.2 Plangebied

Hier wordt aangegeven dat de Lange Wal voornamelijk een belangrijke functie heeft voor openbaar vervoer en fietsers. In 2012 is dit argument hoofdreden reden geweest voor het verwijderen van een ontsluiting van het winkelcentrum op deze locatie. Ook is hier in 2012/2013 het profiel van de Lange Wal op aangepast. Omdat ook hier nu nog steeds in de huidige situatie dezelfde status aan de Lange Wal wordt toegedicht is niet duidelijk waarom er nu weer een nieuwe ontsluiting wordt toegestaan. Immers de status van de Lange Wal is dezelfde gebleven en het aandeel langzaam verkeer is aanzienlijk toegenomen.

3.3.2 Provinciaal beleid

Volgens Artikel 3.1.1, Besluit Ruimtelijke Ordening is vooroverleg verplicht met de besturen van betrokken gemeenten en waterschappen en met die diensten van provincie en Rijk die betrokken zijn bij de zorg voor de ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen welke in het plan in het geding zijn.

In het voorliggend plan wordt nergens melding gemaakt van dit overleg met de provincie Gelderland als concessieverlener van het openbaar vervoer in de regio Arnhem. De Lange Wal is één van de drukste wegen qua openbaar vervoer van de gemeente Arnhem. Navraag bij de provincie Gelderland heeft bevestigd dat dit overleg niet heeft plaats gevonden. Sterker nog, zoals eerder aangegeven heeft de provincie wel om informatie gevraagd maar tot op heden niets ontvangen.

Een belangrijke reden om de toegang in 2012 dicht te maken was immers de vertraging die het OV bij de toegang opliep door in- en uitrijdend verkeer dat vaak ook de doorgang op de Lange Wal belemmerde. Uit de berekeningen in bijlage 1B van het voorliggend bestemmingsplan staat omschreven dat de cyclustijd voor de VRI Lange Wal/Lange Water toe zal nemen tot 128 seconden. Echter, in de studie is de (prioriteit) van het OV niet meegenomen, wat door de heer C. Nap tijdens de overleggen is bevestigd. Waarom dit niet mee is genomen is onduidelijk, de prioriteit van het OV zal immers per cyclus leiden tot een toename van circa 30 seconden waardoor deze uit zal komen op circa 158 seconden. In de rapportage (pag 15) staat duidelijk aangegeven dat: van enige restcapaciteit in de toekomst geen sprake meer zal zijn. Met andere woorden, de prioriteit van het OV is niet meer inpasbaar in de regeling, deze zorgt immers voor toename van de cyclustijd.

Tevens is in de rapportage aangegeven dat er wachtrijen zullen ontstaat voor de VRI Lange Wal/Lange Water. Daardoor kan de bus niet meer direct doorrijden naar de haltes. In tegengestelde richting is onvoldoende opstelruimte aanwezig waardoor het aannemelijk is dat het verkeer niet vanaf het Lange Water de Lange Wal op kan rijden en daardoor het gehele kruispunt vast zal lopen. Dit is ook een reden geweest om in 2012 deze aansluiting dicht te maken. Hierdoor zal het OV ook een flinke vertraging oplopen (des temeer omdat het verkeer vanwege de cyclustijd van 158 seconden niet meer door het kruispunt verwerk kan worden)

Ook heeft de gemeente in 2012 juist subsidie gegeven om de Lange Wal te reconstrueren zodat de functie van de Lange Wal voor fietsers en het OV werd benadrukt.

Daarmee is ons inziens de provincie Gelderland wel degelijk een belanghebbende omdat er geen ruimte meer is in de regeling voor het OV en dit daardoor ernstige vertraging op zal gaan lopen.

3.3.3. Gemeentelijk beleid

Wij missen hier verwijzing naar een tweetal beleidstukken welke tot op heden vigerend beleid betreffen van de gemeente Arnhem en betrekking hebben op de specifieke situatie van de wegen rondom het winkelcentrum Presikhaaf.

- Ontwikkelingsplan Presikhaaf, mei 2003
- Hoofdwegen Presikhaaf, nota van randvoorwaarden, mei 2007.

De uitweg is in strijd met beide beleidsstukken. Onderbouwing van die strijdigheid is door de gemeente in 2012 uitvoerig beschreven. Het is dan ook onduidelijk waarom deze strijdigheid nu niet meer aanwezig zou zijn. Immers de situatie in 2012 is niet anders dan de huidige.

Tevens zijn wij van mening dat openstelling van de ontsluiting strijdig is met beide wel genoemde beleidsstukken.

Beleidsplan fietsverkeer "Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers" (juni 2013)

In deze beleidsnota wordt zowel ingegaan op de positie van de fietsers als ook voetgangers binnen de wegen van de gemeente Arnhem

De Lange wal maakt deel uit van het stedelijk hoofdnetwerk van de gemeente Arnhem. Daarmee is het belang van deze route voor fietsers door de gemeente Arnhem benadrukt. In bijlage 2 van deze nota wordt aangegeven dat de reconstructie van de Lange Wal, zodat deze voldoet aan de eisen die de gemeente stelt aan een comfortabele en veilige route, in uitvoering is. Hiervoor is subsidie gekregen vanuit de Stadsregio en de provincie Gelderland.

In figuur 4, beoordeling actueel hoofdfietsnetwerk, wordt de Lange Wal als onvoldoende bestempeld:

Verbinding is aanwezig maar voldoet niet aan minimum eisen. Dit kan betrekking hebben op de afwezigheid van eigen voorzieningen, onvoldoende veiligheid vanwege beperkte breedte, ontbreken van verlichting en/of te weinig comfort.

Door de reconstructie van de Lange Wal in 2012 en het verwijderen van de ontsluiting van het winkelcentrum Presikhaaf (zie onderbouwing verkeersbesluit 2012) voldoet de Lange Wal inmiddels wel aan de gestelde criteria.

Het weer openen van de toegang tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein is strijdig met de in 2.1 gestelde eisen:

1) veiligheid en vermijden conflicten met kruisend verkeer

In de huidige situatie is er op deze locatie geen kruisend verkeer aanwezig. Dit was in 2012 juist reden om de toegang te sluiten. Door het realiseren van een toegang op deze locatie ontstaat een kruispunt waarbij voetgangers en fietsers in conflict komen met zowel auto- als vrachtverkeer. Daarmee wordt de situatie per definitie **onveiliger** dan in de huidige situatie.

Ook rijden bromfietsers hier op de weg. Zij zullen worden geconfronteerd met meer (afslaand) auto- en vrachtverkeer.

2) Comfortabel, onbelemmerde doorgang

In de huidige situatie is er sprake van een comfortabele onbelemmerde doorgang. In de nieuwe situatie zal hiervan zowel voor (brom-)fietsers als voetgangers geen sprake meer zijn. Immers, er komt een nieuwe toegang die de huidige route van langzaam verkeer doorkruist.

Ook is het trottoir aan de zuidzijde van de Lange Wal dusdanig smal dat een voetganger niet snel de weg en het fietspad kan oversteken. Zeker met een rollator of kinderwagen is het niet mogelijk om op te stellen om over te steken (de kinderwagen of rollator moet naast en niet voor de voetganger worden geplaatst tijdens het wachten). De aanwezig breedte ter hoogte van het nieuwe zebrapad zorg ervoor dat overstekende voetgangers elkaar alleen kunnen passeren door op het eveneens smalle fietspad te lopen. Dit zal voor beide doelgroepen leiden tot zeer gevaarlijke situaties (zie rapport BuroDB).

Ook wordt beschreven dat:

Vanuit ons beleidsmotto 'Arnhem zet vol in op de fiets en het openbaar vervoer om zo de stad bereikbaar te houden' gaan we deze prioritering opnieuw tegen het licht houden, te beginnen met de snelfietsroutes. Op essentiële kruisingen moet het belang van de fietser zwaarder worden meegewogen. We willen een maximale wachttijd voor fietsers instellen, waarna groen moet volgen. Denkbaar is bijvoorbeeld dat afslaand autoverkeer vaker rood krijgt zodat de fietser samen met het doorgaand autoverkeer vaker groen kan krijgen. Soms kan aan fietsers in één cyclus twee keer groen worden geboden.

Door het toevoegen van een nieuwe ontsluiting vanaf de Lange Wal naar het Gildemeestersplein neemt de totale afwikkeltijd toe van het kruispunt Lange Wal/Lange Water. Zoals eerder aangegeven komt de totale cyclustijd al uit boven de door de gemeente Arnhem gestelde maximum van 120 seconden. Met toevoeging van prioriteit van het OV zal de wachttijd voor zowel voetgangers als fietsers aanzienlijk gaan toenemen. Daarmee is dit strijdig met het gestelde om juist de afwikkeling voor beiden doelgroepen te verbeteren.

Dat het huidige voorstel strijdig is met het huidige beleid en dat een beschouwing veel breder dient te worden uitgevoerd dan alleen kijken naar het winkelcentrum blijkt ook wel uit de memo 24 februari 2016 (bijlage 7):

Het plan focust vooral op het winkelcentrum. De wijken en hoofdstructuur worden hierbij niet meegenomen. Bij de eerste doorberekeningen van de hoofdstructuur van Presikhaaf zijn er modelstudies gedaan met de te verwachten inwoners (in relatie tot de herontwikkeling van de wijken) en de ontwikkeling van de winkel- en kantoorfuncties in het winkelcentrumgebied. Deze modelstudies zouden dan moeten worden herijkt aan de huidige stand van zaken en de herontwikkeling van het winkelcentrum.

Dit is de verkeerskundige benadering. Van belang is verder wat de eventuele gevolgen voor geluidhinder zouden zijn, mede omdat dit in het voortraject destijds een belangrijk onderdeel van discussie is geweest. Dichtzetten van de kruisingen toen, zou immers leiden tot minder geluidhinder in de directe omgeving. Dat zou je weer teniet doen. Ook andere belangen vanuit ruimtelijke invalshoek moeten hierbij worden betrokken. De gevolgen op kruispunt Lange Wal - Lange Water zijn daarbij bepalend. Gaat deze wijziging ten koste van een goede OV-doorstroming? En als fysiek een extra opstelstrook moet worden gerealiseerd is dat dan vanuit ruimtelijke optiek acceptabel?

Kortom welke keuzes maakt de gemeente qua modaliteit (auto / OV / fiets) en ruimtelijke invulling (verkeersinfra - groenstructuur)? Beschouw dit in breder verband en over langere termijn. Een nadere verkenning, actualisering en doorrekening is hiervoor nodig om alle gevolgen in beeld te brengen en te kunnen wegen.

Voorliggend Ontwerp Bestemmingsplan is duidelijk een te lokale beschouwing waarbij tevens de diverse modaliteiten niet in onderling verband zijn beschouwd.

3.3.4 Toetsing van het initiatief aan het Verkeersbeleid

In deze paragraaf wordt verwezen naar paragraaf 4.5. Deze is echter niet aanwezig. Wij hebben hierover telefonisch contact gehad (15-9-2017) met de gemeente Arnhem welke het ontbreken hiervan bevestigd. Omdat ook niet in de andere hoofdstukken en/of paragrafen in wordt gegaan op het passen van de voorgenomen bestemmingsplanwijzigng/ontsluiting binnen het verkeersbeleid van de gemeente Arnhem, constateren wij dat deze toets niet heeft plaats gevonden.

Daarmee is het voorliggend plan ons inziens strijdig met artikel 3.46 omdat er geen motivering is aangegeven waarom het voorliggend plan niet of wel strijdig zou zijn met beide aangedragen beleidsnota's.

Immers in 2012 is duidelijk gemotiveerd waarom juist het afsluiten van de toegang tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein wel past binnen het huidige beleid. Sindsdien is het beleid niet aangepast maar juist door de aanvullende beleidsnota "Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers" nog duidelijker geworden aangaande de functie van de Lange Wal en het niet passen van een nieuwe aansluiting ook in dat beleid. Tevens is dit van toepassing op het geheel niet vermelden van de eerder genoemde twee overige belangrijke beleidsnota's.

4.2 Herontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf en verkeerseffecten

Hier staat aangegeven dat de Hema zal verhuizen naar de andere zijde van het winkelcentrum waar nu de COOP en Albert Heijn zijn gelegen. De HEMA is echter onlangs een nieuw pand ingetrokken in het overdekt deel van het winkelcentrum dat halverwege ligt. Ons inziens klopt dit dan ook niet.

In deze paragraaf wordt duidelijk aangegeven dat het niet gaat om een nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal maar het weer openen van de oude, in 2012 afgesloten, toegang: "in het verleden heeft op dezelfde plek een toegang gezeten".

Ook hier wordt het nut en de noodzaak van het weer openen van de toegang niet onderbouwd. In 2012 is echter goed onderbouwd waarom afsluiting noodzakelijk was. De situatie voor alle aangedragen argumenten van destijds gelden ons inziens nog steeds en nergens is onderbouwd

waarom dit niet meer het geval zou zijn. Zeker gezien het korte tijdsbestek tussen het besluit van slechts 5 jaar geleden.

Uit de visuele beoordeling wordt geconcludeerd dat het rechtsafslaand verkeer richting Gildemeestersplein in geen geval een dermate lange wachtrij veroorzaakt, door het verlenen van voorrang aan fietsers en voetgangers, dat dit leidt tot een wachtrij die terugslaat tot op het kruispunt met Lange Water.

Bij de stukken zit geen rapportage van visuele waarnemingen. Vraag is dan ook wat hiermee wordt bedoeld. Uit eigen waarneming blijkt dat de huidige voetgangersoversteek terplekke vaak al leid tot wachtrijen tot aan het kruispunt. Door Goudappel wordt in haar rapportage geconcludeerd dat er een maximaal gemiddelde wachtrij van 100 meter zal ontstaan. Goudappel geeft onterecht aan dat dit ook de afstand is tot aan de nieuwe aansluiting (vanaf Lange Water). Een lengte van 100 meter is echter ver voorbij de nieuwe gewenste aansluiting. Dit klopt ons inziens dus niet, nog afgezien van het feit dat de verkeersberekeningen niet correct zijn waardoor deze feitelijke lengte in de praktijk nog veel langer zal zijn. Opmerkelijk is tevens dat Goudappel in 2015, in opdracht van de gemeente, nog aangaf dat men wil aantonen dat openstelling geen goed idee is ivm VRI Lange Wal/Lange Water (bijlage 10):

> Ik wil graag aantonen dat het opnieuw openstellen van het Gildemeesterplein op de Lange Wal voor alle richtingen geen goed idee is in verband met het functioneren van de VRI Lange Water - Lange Wal.

Verder wordt in deze samenvatting de begrippen verkeersveiligheid en doorstroming voor het langzaam verkeer en het openbaar vervoer geen enkele keer genoemd. Dit terwijl het volgens het besluit uit 2012 en de diverse actuele beleidsnota's de belangrijkste doelgroepen zijn op de Lange Wal.

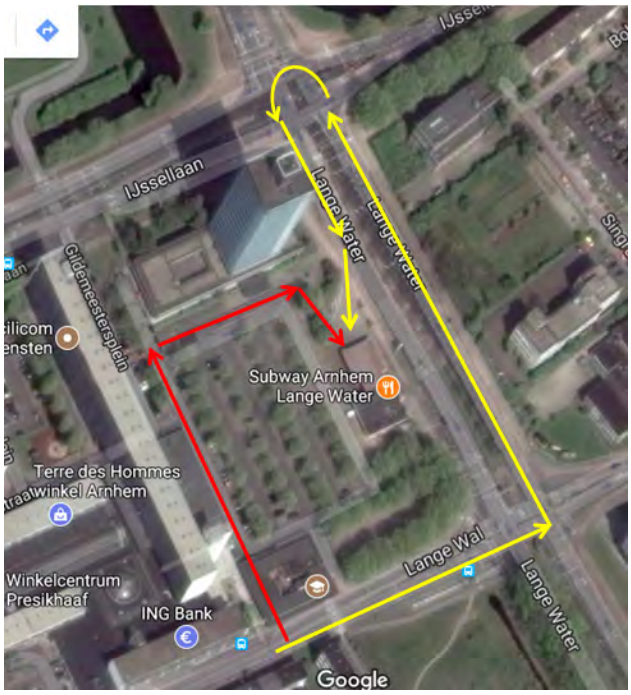
Terecht wordt aangegeven dat het openen van de toegang van de Lange Wal naar het Gildemeestersplein zal leiden tot een (gedeeltelijke) verplaatsing van verkeer op de IJssellaan naar de Lange Wal. Gezien de kruispunten en verschillende voorzieningen op beiden wegen is dit zeer onwenselijk. Ook het vrachtverkeer zal vanaf de A325/Lange Water de nieuwe route nemen naar de bestaande winkels aan de Schoutenstraat omdat dit de kortste en snelste route zal worden (het scheelt immers ook wachten bij 2 met verkeerslichten geregelde kruispunten).

In paragraaf 4.3.2 wordt over de Lange Water gesteld dat deze weg geldt als hoofdontsluitingsweg en daarmee in principe geschikt is voor de afwikkeling van het verkeer. Daarmee zegt de gemeente dan meteen ook dat de Lange Wal, als niet hoofdontsluiting, niet geschikt is voor de ontsluiting van het winkelcentrum.

Als laatste wordt nergens vermeld dat er een oude veelgebruikte zeer ongewenste route uit 2012 weer zal worden hersteld. Toen de oude aansluiting nog aanwezig was tankte een groot deel van bewoners ten zuiden van het winkelcentrum bij de Esso Express aan de Lange Water (rode route). Dat tankstation is bereikbaar vanaf het Gildemeestersplein. Deze route was kort en het is het goedkoopste tankstation van Presikhaaf. Gevolg was dat er relatief veel verkeer over de parkeerplaats van het Gildemeestersplein reed, vaak met hoge snelheid. Toen deze toegang in 2012 werd afgesloten werd dit tankstation lastig bereikbaar voor dit deel van de wijk. (Illegaal) keren op het grote kruispunt van Lange Water/IJssellaan is nu de snelste variant, maar deze wordt (gelukkig) door relatief weinig personen gebruikt. Men gaat nu op een andere locatie in Velp of het industrieterrein tanken. Door het weer openen van de toegang wordt de oude route weer hersteld wat onwenselijk is voor de verkeersveiligheid op het parkeerterrein. Vanwege het snel willen tanken zullen bestuurders met hoge snelheid over het parkeerterrein van het Gildemeestersplein rijden wat onwenselijk is. Zeker met het oog op de nieuwe hoofdingang van het winkelcentrum en de toegang van de studentenflat Helix.

In de conceptversie van het rapport van Goudappel Coffeng (bijlage 9) werd hier wel aandacht aangegeven maar om onduidelijke reden is deze in de definitieve versie geheel verdwenen (mogelijk is de reden daarvoor dat de projectontwikkelaar niet zit te wachten op het noemen van extra nadelen van het weer openen van de toegang?). Ook deze verkeersstroom dient betrokken te worden bij de beschouwing van de nieuwe uitweg omdat dit ook zal zorgen voor meer

verkeersbewegingen op de nieuwe aansluiting en een gevaarlijkere situatie op het parkeerterrein. In het voorliggend Ontwerp Bestemmingsplan wordt dit ongewenste bijeffect nergens genoemd.

4.3.2 Bewonersvariant

Zoals RHDHV in haar memo ook al aangeeft is het volgens ons best mogelijk op deze locatie een goede en veilige aansluiting te maken. Voordeel is dat deze dan ook op het hoofdwegennet zal aansluiten en niet op de Lange Wal. Daarmee kunnen veel problemen worden voorkomen en past deze aansluiting bij uitstek binnen het vigerend beleid.

Echte reden voor het niet verder uitwerken van deze variant is door Wereldhave (in aanwezigheid van de gemeente) tijdens de diverse overleggen zelf aangedragen: Albert Heijn en Aldi willen alleen een aansluiting op de Lange Wal omdat bewoners aan de zuidzijde van het winkelcentrum dan de kortste route krijgen naar beide winkels.

Bovenstaande blijkt ook duidelijk uit de genoemde nadelen: de rechtsaf voorsorteerstrook gaat ten koste van de zijberm, dit terwijl er voor het verlengen van de linksafstrook naar de Lange Wal (tbv de aansluiting op de Lange Wal) notabene bomen moeten worden gekapt en ook een deel van de huidige berm wordt opgeofferd. Ook de term “leid naar verwachting tot” geeft wel aan dat het niet verder is onderzocht maar alleen globaal is beschouwd met in het achterhoofd de onwenselijkheid van deze variant voor de opdrachtgever.

4.4 Conclusie

In de conclusies wordt niet gemeld dat er slechts 5 jaar gelden een aansluiting aanwezig was die om gegronde redenen is verwijderd. Tevens wordt alleen een technische conclusie aangegeven maar niet dat de bewonersvariant wel past binnen het vigerend beleid, verkeersveiliger is en de doorstroming op de Lange Wal niet verslechtert.

Voor onze overige zienswijzen verwijzen wij u naar de bijgevoegde rapportages/second opinion die door BuroDB en RHDHV zijn gemaakt.

5 Conclusie

Voorliggend Ontwerp Bestemmingsplan is naar onze mening onder grote druk van Wereldhave tot stand gekomen. Duidelijk is dat het er gewoon moet komen en dat alles daarvoor moet wijken. Nadelen worden niet genoemd en inzichtelijk gemaakt waardoor bij voorbaat de uitkomst al vast stond. Dat de gemeente Arnhem zelf (ambtelijk) niet blij is met deze situatie is uit de diverse e-mails en stukken wel duidelijk geworden, sterker nog, men geeft zelf aan dat het weer openen van de oude toegang gevaarlijk is.

In het kort zijn dit onze conclusies (niet uitputtend):

- Voorliggend Ontwerp Bestemmingsplan is strijdig met het besluit uit 2012. Nergens wordt toegelicht waarom de situatie en/of ruimtelijke omstandigheden in 2017 anders zouden zijn dan in 2012;
- Genoemde rapporten, onderzoeken en modelgegevens, waarvan alleen de conclusies in de rapportages zijn opgenomen, zijn bewust niet verstrekt of mochten wij niet inzien waardoor wij deze niet konden controleren;
- Het Ontwerp Bestemmingsplan is strijdig met vigerend beleid en is geheel niet getoetst aan dit beleid;
- Wethouder M. Leisink heeft vanuit persoonlijk belang de besluitvorming beïnvloed;
- Berekende verkeersintensiteiten zijn niet correct niet waardoor ook alle analyses en vervolgonderzoeken (bv akoestisch onderzoek) niet kloppen;
- Er is geen actuele analyse gemaakt van de werkelijke parkeerbehoefte, de maatgevende dag/tijdstippen zijn niet onderzocht en een actuele parkeerbalans ontbreekt. Daardoor kan er geen uitspraak worden gedaan over het parkeervraagstuk;
- Duidelijk is dat de verkeersveiligheid voor alle verkeersdeelnemers ernstig afneemt;
- Er heeft geen analyse plaatsgevonden van alle benodigde verkeersstromen;
- Het kruispunt Lange Wal-Lange Water zal geheel vast komen te staan door een verkeerde aanname van de afstand tot de nieuwe aansluiting (geen 100 meter maar 75 meter);
- Het beschouwde gebied voor deze analyse is veel te klein genomen;
- Er is geen rekening gehouden met de vele verschillende langzaam verkeerstromen welke een direct effect hebben op het kruispunt Lange Wal/Lange Water waardoor de verkeerde conclusies worden getrokken;
- De variant om aan de sluiten op de Lange Wal is niet gelijkwaardig beschouwd. Reden daarvoor is dat Wereldhave deze niet wil;
- Het probleem met het laden & lossen kan gemakkelijk op een andere wijze worden opgelost. Door voorliggend voorstel wordt de situatie op het Gildemeestersplein en de Lange Wal bewust en onnodig onveilig gemaakt;
- Het gekozen ontwerp voor de aansluiting op de Lange Wal is aantoonbaar onveilig. Onafhankelijke partijen hebben dit bevestigd, Goudappel heeft een voorkeursvariant (gestippeld) die ook niet verder is uitgewerkt en de beschikbare ruimte is niet nader beschouwd in relatie tot die verkeersveiligheid.

Bijlagen:

1. Bijlage 1, verkeersbesluit 18-04-2012 met overzicht ongevallen
2. Bijlage 2, reactie WOB verzoek 18 juli 2017
3. Bijlage 3, mail verzoek inzage model en afwijzing overleg model Goudappel
4. Bijlage 4, afwijzen toezenden dynamisch model en filmpjes
5. Bijlage 5, second opinion Royal HaskoningDHV
6. Bijlage 6, mail Goudappel aan gemeente mbt VISSIM
7. Bijlage 7, memo gemeente over strijdigheid BP met huidig beleid en besluit 2012
8. Bijlage 8, mail gemeente aan Goudappel mbt ontbreken goede parkeeronderzoeken.
9. Bijlage 9, conceptrapportage mbt huidige aansluiting Lange Water (later verwijderd)
10. Bijlage 10, mail Goudappel aan gemeente dat openstellen niet kan.
11. Bijlage 11, mail gemeente Arnhem dat nieuwe aansluiting onveilig is en vrachtverkeer zeer onwenselijk is.
12. Bijlage 12, brief college aan gemeenteraad over besluit 2012
13. Bijlage 13, advies Fietsersbond
14. Bijlage 14, second opinion BuroDB
15. Bijlage 15, advies Veilig Verkeer Nederland
16. Bijlage 16, handtekeningen omwonenden en bestuursleden VVE's

Bijlage 1, verkeersbesluit 18-04-2012 met overzicht ongevallen

GEMEENTE Arnhem

BESLUIT Lange Wal-Gildemeestersplein wijziging inrichting van de weg

Datum	: 18 april 2012
Uw kenmerk	:
Ons kenmerk	: 2012.0.047.308/mj
Zaaknummer	: 2012-04-01453
Contactpersoon	: P.C. Nolsen
Doorkiesnr.	: (026) 377 3531

De Lange Wal in Arnhem is een drukke weg, die langs het winkelcentrum Presikhaaf loopt. De Lange Wal vervult een belangrijke functie in de bereikbaarheid van het winkelcentrum Presikhaaf, de wijk en de in de buurt gelegen voorzieningen zoals scholen e.d.. Voor fietsers en voetgangers is de Lange Wal een belangrijke route om het winkelcentrum en de in de omgeving liggende voorzieningen te bereiken (scholen, MFC, bushalteperron etc.). De Lange Wal maakt bovendien onderdeel uit van het Arnhemse fietsroutenetwerk. De parkeerterreinen aan het Kramersgildeplein, Langenbachstraat en het Gildemeestersplein zijn via de Lange Wal en de IJssellaan te bereiken. Er rijdt veel autoverkeer en vrachtverkeer op de Lange Wal en lijnbussen rijden en halteren er. Daarnaast gebruikt het doorgaande verkeer de Lange Wal als verbinding tussen de Laan van Presikhaaf en het Lange Water. Al dit verkeer zorgt voor een onrustig en onveilig verkeersbeeld. De Lange Wal is één van de drukste en onveiligste hoofdwegen in de wijk Presikhaaf. Bij de in- en uitgang van het parkeerterrein aan het Gildemeestersplein vinden ongevallen met (brom)fietsers plaats. De oversteekbaarheid van de Lange Wal ter hoogte van dit parkeerterrein laat voor fietsers en voetgangers zeer te wensen over. Wij vinden het noodzakelijk om verkeersmaatregelen te treffen om de Lange Wal verkeersveiliger te maken en de doorstroming van het verkeer te verbeteren.

De in onderstaand verkeersbesluit genoemde verkeersmaatregelen strekken tot de volgende in artikel 2 van de WvW 1994 genoemde belangen:

- het verzekeren van de veiligheid op de weg,
- het in stand houden van de weg en het waarborgen van de bruikbaarheid daarvan,
- het voorkomen of beperken van de door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade, alsmede de gevolgen voor het milieu.

Het wijzigen van de inrichting van de doorgang Lange Wal-Gildemeestersplein kan in strijd met het belang van het waarborgen van de vrijheid van het verkeer worden geacht, omdat gemotoriseerd verkeer het parkeerterrein aan het Gildemeestersplein niet via de Lange Wal kan bereiken. In dit geval vinden wij de andere genoemde belangen van artikel 2 van de WvW zwaarder wegen dan het belang van het gemotoriseerde verkeer dat een andere route moet kiezen om het parkeerterrein te bereiken en te verlaten. Er is daarbij ook geen sprake van onacceptabele omrijdafstanden.

Belanghebbenden zijn in de gelegenheid gesteld om over het voornemen tot deze verkeersmaatregelen een zienswijze kenbaar te maken. Deze zienswijzen komen samengevat op het volgende neer:

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA ARNHEM
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774224 •E-mail: Gemeente@Arnhem.nl

DIENST STADSBEHEER

Parkeeroverlast
De al, zonder verkeersbesluit, geëffectueerde afsluiting van de doorgang Lange Wal-Gildemeestersplein heeft tot een aanzienlijke toename van de parkeerdruk en tot parkeeroverlast in de omliggende straten ten zuiden van het winkelcentrum geleid. De Keulse Slag is nabij de aansluiting van de Lange Wal zo vol dat twee auto's elkaar niet meer kunnen passeren. Het geheel afsluiten van de toegang van de parkeerterreinen via de Lange Wal zal zorgen voor verdere onaanvaardbaar hoge parkeerdruk en overlast op de straten ten zuiden van het winkelcentrum.

Bushalte
Bij de bushalte aan de Lange Wal aan de kant van het Gildemeestersplein is voor een verkeerde inrichting van de weg gekozen.

Procedureel
Voor het definitief afsluiten van deze openbare wegen is een verkeerde procedure gevolgd. Er moet een procedure tot onttrekking aan de openbaarheid worden doorlopen; een verkeersbesluit is hiervoor niet toegestaan.

Financieel-economisch
Goede bereikbaarheid en parkeervoorzieningen zijn van groot belang voor de consumenten van en ondernemers in het winkelcentrum Presikhaaf. Het economische belang van een goed functionerend winkelcentrum moet hier voorop staan. Het college lijkt alleen naar het verkeersveiligheidsbelang te kijken. De economische gevolgen van de tijdelijke afsluiting in verband met de werkzaamheden Lange Wal-Lange Water zijn al aanzienlijk geweest. Eén ondernemer aan de Lange Wal heeft zijn winkel zelfs moeten sluiten. Gevreesd wordt dat de verkeersdruk en ontsluiting wanneer die volledig aan de IJssellaan ligt, tot grote ergernis bij consumenten leidt, wat funest kan zijn voor het functioneren van het winkelcentrum. De bereikbaarheid van het winkelcentrum komt ernstig onder druk te staan als de toegang van de Lange Wal-Gildemeestersplein definitief wordt afgesloten. De financieel-economische gevolgen voor de winkeliers in het winkelcentrum spreken voor zich en zijn onaanvaardbaar.

Alternatieven
Er is niet gekeken naar andere mogelijkheden. Het college wordt verzocht om alternatieven te onderzoeken, waarbij verschillende mogelijkheden genoemd worden, als:
- Alleen toegang en geen uitrijden via de Lange Wal van de parkeerterreinen of
- Een verplichte rijrichting (rechtsaf) voor verkeer dat de parkeerterreinen via de Lange Wal verlaat.
- Het verleggen van het fietspad naar de overzijde (in twee richtingen) van de Lange Wal zodat (brom)fietsers niet gekruist worden door verkeer van en naar de parkeerterreinen.
- Het creëren van veilige oversteekmogelijkheden voor voetgangers en (brom)fietsers van en naar het winkelcentrum,
- Het aantal bushaltes aan beide zijden van de Lange Wal beperken zodat (brom)fietsverkeer minder door busverkeer gekruist wordt,
- De Lange Wal vrijmaken van alle busverkeer of alleen voor buslijn 5 vrij te geven.

Over deze zienswijzen hebben wij het volgende overwogen:
In het door de raad vastgestelde ontwikkelingsplan Presikhaaf en de Nota van Randvoorwaarden Hoofdwegen Presikhaaf is het kader voor de aanpassingen aan de hoofdstructuur rondom het winkelcentrum Presikhaaf aangegeven. Belangrijk uitgangspunt daarin is om veilige en aantrekkelijke routes naar en door het winkelcentrum te creëren.

Daartoe vinden wij het van groot belang om de aan- en afvoerroutes van de auto's te scheiden van die van voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer. Wij willen dit bereiken door de hoofdontsluiting van het winkelcentrum voor auto's naar de IJssellaan te verplaatsen. De IJssellaan is één van de hoofdradialen van de gemeente Arnhem. Hier zijn inmiddels bij de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Gildemeestersplein twee met verkeerslichten geregelde compacte kruispunten gerealiseerd. De autoaansluitingen van het parkeerterrein van het Gildemeestersplein aan de zijde van de Lange Wal kan daarmee naar onze mening worden opgeheven. De Lange Wal blijft wel een functie vervullen voor de ontsluiting van de Langenbachstraat en daar aanwezige parkeergelegenheid. Door alle beoogde maatregelen wordt het op de ~~Lange~~ Wal veel rustiger en veiliger. De Lange Wal krijgt niet alleen een veel rustiger verkeersbeeld, maar ook het openbaar vervoer kan er beter doorstromen. De entree naar het winkelcentrum Presikhaaf via de IJssellaan is helder en begrijpelijk en goed te bewegwijzeren. Verder worden er voor fietsers in de Lange Wal aparte fietsstroken aangelegd en wordt de oversteekbaarheid verbeterd.

De parkeerdruk die op dit moment in de omgeving rond de Langenbachstraat ten zuiden van het winkelcentrum voor overlast zorgt, is naar onze mening van tijdelijke aard, vooral vanwege de gewijzigde bereikbaarheid door de tijdelijke werkzaamheden. Mensen moeten wennen aan de definitieve situatie waarbij het parkeerterrein via de IJssellaan te bereiken is. De hoeveelheid parkeerplaatsen is niet verminderd en de afstanden van en naar de parkeerplaatsen toe zijn evenmin gewijzigd.

Wij verwachten niet dat iemand door het afsluiten van de parkeerterrein van het Gildemeestersplein aan de Lange Wal onevenredig zwaar (financieel) getroffen wordt. Zoals eerder benoemd is de IJssellaan een van de hoofdradialen van de gemeente Arnhem. Naar onze mening verbetert de bereikbaarheid van het winkelcentrum aanzienlijk door de hoofdontsluiting van de parkeerterreinen aan de IJssellaan te leggen. Dit geldt voor de bereikbaarheid voor bevoorradend verkeer, maar zeker voor de bezoekers van het winkelcentrum. De bewegwijzering naar het winkelcentrum wordt veel eenvoudiger en duidelijker. Om het verkeer hier goed te laten doorstromen en voor de verkeersveiligheid worden de kruispunten bij de IJssellaan met verkeerslichten geregeld. Aan de hoeveelheid parkeergelegenheid, de loopafstanden tot deze parkeergelegenheid en de wijze van parkeren (vergunningen of betaald) worden geen veranderingen aangebracht.

Het kruisen van busverkeer en fietspaden zoals dat op de Lange Wal gebeurt, is niet uniek. Er is hier onvoldoende ruimte om het fietspad achter de bushalte aan te leggen. De bushalte bij het Gildemeestersplein heeft ook een functie voor de bevoorrading van de geldautomaat. Als het fietspad achter de bushalte komt te liggen, blokkeert de geldauto het fietspad en moeten de fietsers over de bushalte rijden. Voor de goede orde: het is niet toegestaan om op deze bushalte te parkeren. Dit moet door middel van handhaving worden opgelost.

Het college heeft diverse varianten onderzocht zoals het uitrijden van het parkeerterrein in één richting, de rechtsafvariant. Een rechtsafvariant waarbij het Gildemeestersplein alleen rechtsaf uitgereden mag worden sluit niet aan bij onze uitgangspunten. Het uitrijdende verkeer stuit op het openbaar vervoer, belemmert hier de doorstroming van het verkeer en moet het langzame verkeer op een toch al erg drukke plek kruisen. Er is geen ruimte om een opstelruimte te maken om deze variant veilig te kunnen uitvoeren. Het is hier bovendien gelet op het gebruik, de functie en het comfort voor de reizigers, geen optie om bushaltes of buslijnen te beperken of op te heffen.

Het verkeersbesluit dat in de tijdelijke afsluiting van de doorgang Lange Wal – Gildemeestersplein voorziet, heeft zijn werking inmiddels verloren. De werkzaamheden zijn hier afgerond. Voor de definitieve afsluiting van de doorgang moet nog een verkeersbesluit worden genomen. De doorgang wordt niet aan de openbaarheid onttrokken. Het gaat hier om een wijziging van de inrichting van de weg als bedoeld in artikel 15 lid 2 van de WvW 1994, waarvoor het is vereist om een verkeersbesluit te nemen.

Genoemde wegen zijn in beheer bij de gemeente Arnhem.

Er heeft overleg plaatsgevonden met de regiopolitie Gelderland-Midden.

Op grond van het voorgaande komen wij tot het volgende besluit.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelet op:
- artikel 18, eerste lid, onderdeel d van de Wegenverkeerswet,
- het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens 1990,
- het bepaalde in artikel 12 van het Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer
- het bepaalde in de Wegenverkeerswet 1994;

mede gelet op:
- het Algemeen mandaatbesluit gemeente Arnhem 2008.
- het Uitvoeringsbesluit mandaat Dienst Stadsbeheer 2009.

b e s l u i t e n:
1. door het wijzigen van de inrichting van de weg het in- en uitrijden van het parkeerterrein van het Gildemeestersplein bij de aansluiting op de Lange Wal voor motorvoertuigen onmogelijk te maken.
2. dit besluit op de gebruikelijke wijze bekend te maken.

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
namens het college,
hoofd Juridische Zaken

Mr. H.C. van Baalen

Indien u het met deze beslissing niet eens bent, kunt u op grond van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken na de dag waarop deze beslissing is verzonden c.q. bekendgemaakt bij het college van burgemeester en wethouders van Arnhem (Postbus 9200, 6800 HA Arnhem) een gemotiveerd bezwaarschrift indienen, onder vermelding van datum en kenmerk van het besluit.
Tevens kan, nadat bezwaar is gemaakt, op grond van artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht een verzoek om voorlopige voorziening (in tweevoud) worden gedaan bij de voorzieningenrechter van de rechtbank van Arnhem (Rechtbank Arnhem, sector bestuursrecht, Walburgstraat 2-4, Postbus 9030, 6800 EM Arnhem).

Een afschrift van dit besluit is gezonden aan:

- Regiopolitie Gelderland-Midden, district Arnhem/Veluwezoom
- Regiopolitie Gelderland-Midden, unit Verkeer
- Wethouder Leisink
- SB/VH/JZ/Nolsen
- SB/VH/Ruud Jacobs
- SB/BO/BB/Evert Schiphorst,
- SO/Mob/Han Temmink
- SO/Gebiedsontwikkeling/Marcel van Driel,
- SB/SI/Jan Schrijver
- SB/SI/Marcel van Hout
- Indieners zienswijzen (adressenlijst)

SITUATIETEKENING WORDT DOOR

DOOR VERWEERDER TER ZITTING

OVERGELEGD

Ongevallen Lange Wal

vetgedrukt is ongeval met betrokkenheid fiets (bromfiets, brommobiel)

kruising Gildemeestersplein

2002	21-feb		auto	auto	auto uit Gildemeestersplein verleent geen voorrang
2003	2-jan		auto	bus	auto uit Gildemeestersplein verleent geen voorrang
2003	5-jun		auto	auto	kop-staart verlaten Gildemeestersplein
2004	**6-jun**	met letsel	**auto**	**fiets**	**auto afslaan naar Gildemeestersplein verleent geen voorrang aan fiets**
2005	**18-okt**	met letsel	**auto**	**fiets**	**auto verlaat Gildemeestersplein verleent geen voorrang aan fiets**
2006	28-aug		auto	auto	geen voorrang verlenen
2007	7-mrt		auto	auto	geen voorrang verlenen
2007	**3-nov**	met letsel	**auto**	**fiets**	**auto afslaan naar Gildemeestersplein verleent geen voorrang aan fiets**
2009	**30-jan**	met letsel	**auto**	**fiets**	**auto afslaan naar Gildemeestersplein verleent geen voorrang aan fiets**

kruising Kramersgildeplein

2001	**9-mei**	met letsel	**auto**	**fiets**	**auto verlaat Kramersgilde verleent geen voorrang aan fiets**
2001	4-sep		auto	auto	onvoldoende afstand
2001	31-dec		auto	auto	onvoldoende afstand
2002	**28-feb**		**auto**	**bromfiets**	**auto afslaan naar Kramersgilde verleent geen voorrang aan bromfiets**
2002	**16-okt**		**auto**	**snorfiets**	**auto verlaat Kramersgilde verleent geen voorrang aan snorfiets**
2003	**29-mrt**		**auto**	**brommobi**	**auto afslaan naar Kramersgilde verleent geen voorrang aan brommobiel**
2003	26-apr		auto	auto	auto verlaat Kramersgilde verleent geen voorrang aan auto
2003	11-jun		auto	fiets	fiets afslaan naar Kramersgilde verleent geen voorrang aan auto
2003	**21-aug**		**auto**	**fiets**	**auto verlaat Kramersgilde verleent geen voorrang aan fiets**

kruisingen Langenbachstraat

Er zijn geen geregistreerde ongevallen op de kruisingen Lange Wal met Langenbachstraat (alleen ongevallen op parkeerterrein/parkeerschades)

Bijlage 2, reactie WOB verzoek 18 juli 2017

GEMEENTE
Arnhem

De heer B.Derix
De Houtmanstraat 81
6826 PG ARNHEM

Datum : 18 juli 2017
Uw kenmerk : WOB verzoek
Zaaknummer : 109254
Contactpersoon : C.van der Stel
Telefoonnummer : 026 3773527

Onderwerp: WOB verzoek d.d. 7 juni 2017

Geachte heer Derix,

In uw e-mail van 7 juni 2017 heeft u op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) een verzoek om informatie gedaan.

Op 28 juni 2017 hebben wij besloten de beslissing op uw verzoek voor ten hoogste vier weken te verdagen.

Aan de hand van de door u gestelde vragen treft u in de onderstaande lijst de documenten aan die wij op grond van het bepaalde in artikel 6, eerste lid van de Wob besloten hebben aan u te verstrekken. In de lijst wordt tevens vermeld welke stukken wij niet verstrekken.

1. Plot met voedingspunten in het verkeersmodel van de gemeente Arnhem binnen de wegenstructuur rondom het winkelcentrum.
   Twee plots zijn bijgevoegd, één m.b.t. 2016 en één m.b.t. de toekomstige situatie in 2026.De cijfers in zwart zijn de genummerde voedingspunten.
2. Input per voedingspunt (opgesplitst naar arbeidsplaatsen, woningen etc.)
   In bovengenoemde plots is in groen het aantal bewoners per voedingspunt weergegeven, in blauw het aantal arbeidsplaatsen.
3. Actuele parkeertellingen van het winkelcentrum en actuele parkeerbalans.
   Vooruitwijzend naar het bij punt 5 genoemde rapport, verwijs ik u naar de daarin opgenomen paragraaf 3.2.2.Hierin zijn de resultaten van de meest actuele telling en bezettingsmeting vermeld, door Ecorys in 2015 gemeten
4. Overzicht totaal aantal parkeerplekken per parkeerveld
   Zie het antwoord op uw vorige vraag.
5. Rapportage Goudappel Coffeng: Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem (kenmerk: WRH015/Nbc/0040.01 d.d. 21 oktober 2016).
   De betreffende rapportage hebben wij op 28-02-2017 reeds aan u toegestuurd als bijlage bij ons besluit op uw vorige Wob-verzoek.
6. BVO's supermarkten huidige situatie en toekomstige situatie.

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 0900-1809 (lokaal tarief) • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Wij beschikken niet over deze gegevens. Wel kunt u de door Wereldhave voorgenomen wijzigingen in het aantal BVO's terug vinden in paragraaf 3.2.1. van het in het vorige punt genoemde onderzoeksrapport.

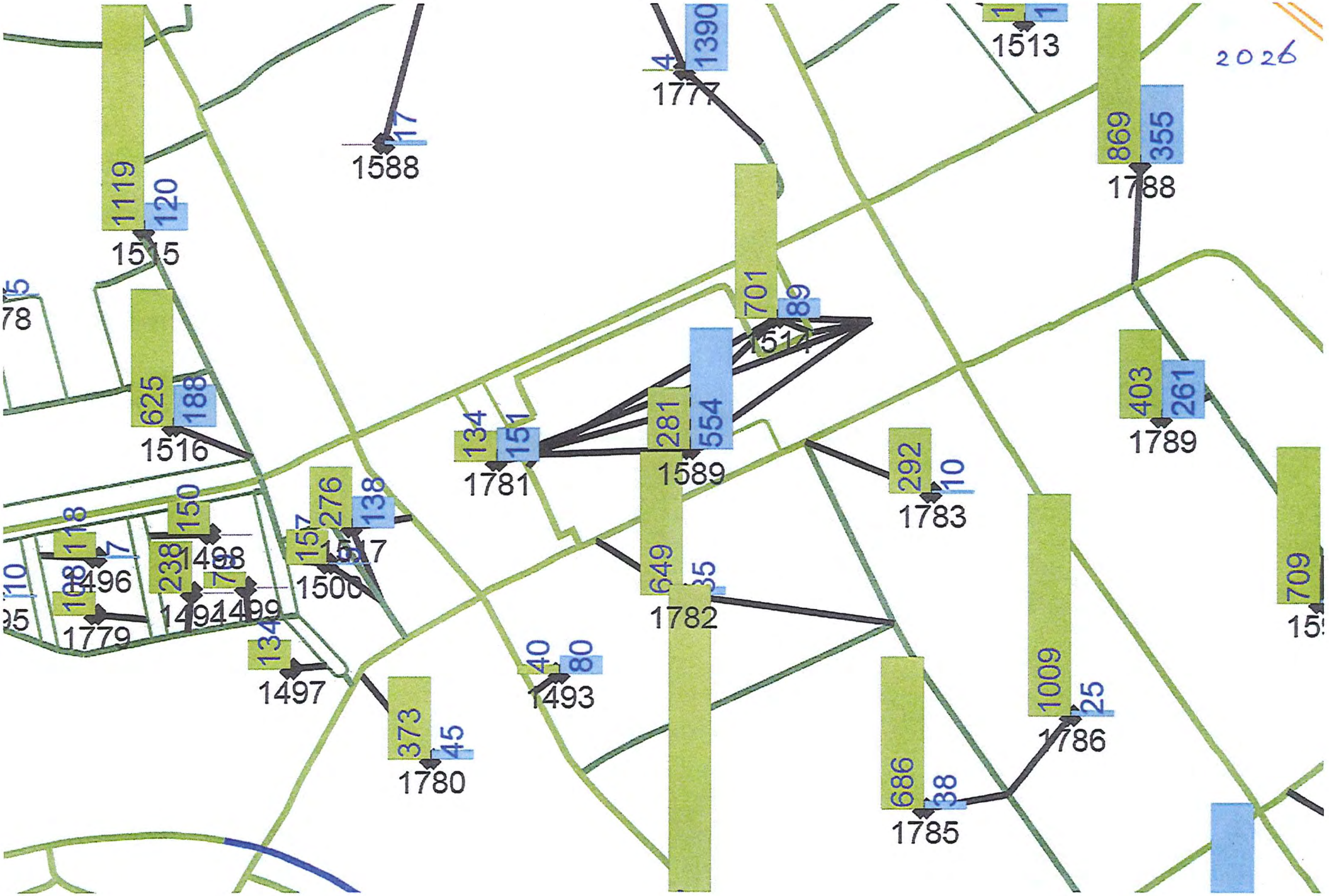
Hoogachtend,

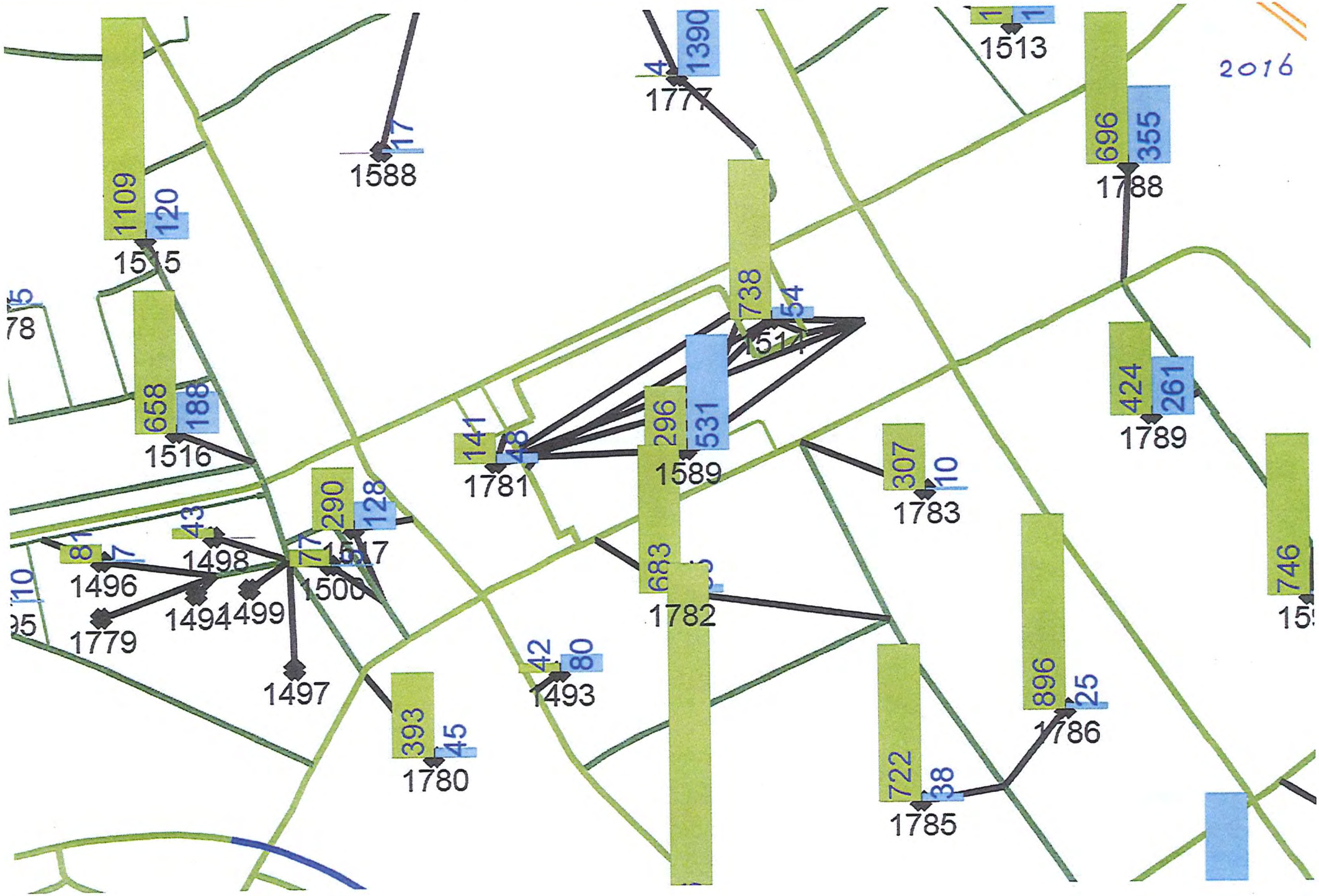
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
namens het college,

C. van der Stel

Projectmanager Winkelcentrum Presikhaaf

Bijlagen: Plot 2016 en Plot2026

2026
1588
1777
1513
1788
1515
1516
1781
1589
1783
1789
1514
1782
1779
1496
1499
1500
1497
1493
1780
1786
1785
1119
120
625
188
701
554
281
134
151
276
138
292
403
261
869
355
709
649
373
45
1009
25
686
38
1390
4
17
150
118
238
157
40
80

2016
1109
120
1515
1588
17
1390
4
1774
1513
1
1
696
355
1788
738
54
1514
658
188
1516
78
141
18
1781
296
531
1589
424
261
1789
307
10
1783
290
128
1517
43
1498
81
7
1496
77
1500
1494
499
1779
1497
683
1782
42
80
1493
393
45
1780
896
25
1786
722
38
1785
746

Bijlage 3, mail verzoek inzage model en afwijzing overleg model Goudappel

Christiaan Nab 31-8-2017 10:53

Re: Verzoek gesprek in Deventer

Aan Bram Derix Kopie Cobus Stel-van-der • gwiersma@goudappel.nl • Ine Burgsteden-van • Lies Vonk • paul.van.der.eng@wereldhave.com • r.kock77@gmail.com • Wendy Beukhof

---

Beste Bram,

Naar aanleiding van onderstaand verzoek heb ik contact gehad met Cobus en Paul. Tevens heb ik intern navraag gedaan. Het is niet gebruikelijk om op dergelijke particuliere verzoeken in te gaan.
Wereldhave is onze opdrachtgever in dit project en samen met de gemeente hebben we dit project afgerond (ook financieel). We hebben in het recente verleden meerdere aanvullende gesprekken gehad en nawerk verricht. Dit heeft geleid tot de onderbouwing zoals deze nu voor ligt. Het dossier ligt inmiddels ter inzage inclusief de volledige verkeerskundige onderbouwing die hieraan ten grondslag ligt. Daarmee is voor ons, voor nu, dit project afgerond.
Wij zien daarom geen reden om in te gaan op je verzoek.
Ik vertrouw erop je hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Ing. Christiaan Nab
Adviseur Parkeren & Locatieontwikkeling

T +31 (0)6 46425751 E nbc@goudappel.nl www.linkedin.com/in/christiaannab
(werkdagen: maandag t/m vrijdag)

Goudappel Coffeng Snipperlingsdijk 4 7417 BJ Deventer Postbus 161 7400 AD Deventer The

Netherlands www.goudappel.nl
Goudappel Coffeng is onderdeel van de Goudappel Groep.
Wij opereren vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven, Leeuwarden en via partners in het buitenland.

From: Bram Derix
To: 'Christiaan Nab',
Cc: 'Cobus Stel-van-der'
Date: 25-08-2017 14:59
Subject: Verzoek gesprek in Deventer

Beste Christiaan en Gerard,

Helaas hebben wij geen antwoord gekregen op onze vragen die we zowel vooraf als tijdens het gesprek hebben gesteld. René en ik zouden graag in september alsnog bij jullie langs willen komen zodat de vragen met aanwezigheid van het model kunnen worden gesteld en beantwoord.

Kunnen jullie aangeven of er op een woensdag of vrijdag een moment is dat wij kunnen komen?

Bijlage 4, afwijzen toezenden dynamisch model en filmpjes

Bart Lagerberg 25-9-2017 17:40

Re: Betr.: Verzoek gegevens BP Lange Wal Presikhaaf

Aan dhr. ing. B.J. (Bram) Derix Kopie Cobus Stel-van-der • bderix

Beste Bram,

Ook met betrekking tot deze vraag heb ik navraag gedaan. Bij deze vraag geldt hetzelfde als bij de vorige vraag. De filmpjes zijn gemaakt door een adviesbureau in opdracht van de eigenaar/ontwikkelaar en zijn niet ons eigendom. Je zult je ook voor deze filmpjes moeten melden bij Wereldhave.

Met vriendelijke groet,

Bart Lagerberg
Hoofdadviseur Ruimtelijk Juridische Zaken
Afdeling Ruimte, Cluster Beleid en Regie, gemeente Arnhem

T 026-3773391
E bart.lagerberg@arnhem.nl

>>> Derix, dhr. ing. B.J. (Bram)
Beste Bart,

Uit de diverse stukken van de gemeente heb ik begrepen dat jullie wel filmpjes hebben gekregen uit het dynamische model. Kun je die svp dan met spoed mailen?

Alvast bedankt!

Bram

PS ik kan vanaf mijn tel alleen met server PNH mails versturen. Vandaar dat deze niet via UPC komt

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 23 sep. 2017 om 22:53 heeft Bart Lagerberg <Bart.Lagerberg@arnhem.nl> het volgende geschreven:

> Beste Bram,
>
> Het dynamisch (Vissim) model is door Goudappel gemaakt in opdracht van de Wereldhave (eigenaar van het winkelcentrum). De gemeente heeft dit model niet ontvangen, is hiervan geen eigenaar en kan deze dus ook niet leveren. Gezien de korte termijn waarop je het verkeersmodel nodig hebt, stel ik voor dat je je vraag voor het beschikbaar stellen van de modelgegevens direct aan Wereldhave stelt.
>
> Met vriendelijke groet,
>
> Bart Lagerberg
> Hoofdadviseur Ruimtelijk Juridische Zaken
> Afdeling Ruimte, Cluster Beleid en Regie, gemeente Arnhem
>
> T 026-3773391
> E bart.lagerberg@arnhem.nl

>>> Bram Derix <b.derix@upcmail.nl> 22-09-2017 09:05 >>>
Geachte heer Lagerberg, beste Bart,
Hierbij het verzoek om vandaag, of uiterlijk maandag 25 september, het dynamisch verkeersmodel in VISSIM digitaal toe te zenden/beschikbaar te stellen zodat onze adviseur dit nader kan anlyseren.
Gaarne zsm toezenden.
Alvast bedankt!
Mvgr Bram Derix
Bestuurslid De Stoere Houtman

Aan dit bericht en eventuele bijlagen kunnen geen rechten worden ontleend.

Het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland.

Bijlage 5, second opinion Royal HaskoningDHV

Notitie / Memo

HaskoningDHV Nederland B.V.
Transport & Planning

Aan:	Eigenarenvereniging De Stoere Houtman T.a.v. de heer B. Derix
Van:	Ir T. (Thijs) de Bruin
Datum:	25 september 2017
Kopie:	V.v.e Lange Wal 82 t/m 124 (even) te Arnhem p/a Stephanieweg 1, 6861XL Oosterbeek
Ons kenmerk:	T&PBZ1158-100N001D0.1
Classificatie:	Open

Onderwerp: **Second opinion verkeersmodel Arnhem Presikhaaf**

Aanleiding

Het winkelcentrum Presikhaaf te Arnhem wordt vernieuwd. Het wordt gemoderniseerd en verbetert om daarmee bestaande winkels beter te kunnen faciliteren, nieuwe winkelformules aan te kunnen trekken en bezoekers beter van dienst te kunnen zijn. Tegelijkertijd zijn en worden in de directe omgeving van het winkelcentrum verschillende gebouwen geschikt gemaakt voor bewoning en onderwijs, zoals de voormalige Rijkswaterstaat-toren tot studentenhuisvesting Helix, de ombouw van de kantoorgebouwen tot appartementen aan onder meer het Kramersgildeplein (de Gravin) en aan de Singravenlaan en de locatie van het opleidingscentra Arentheemcollege / Astrum college aan het Kramersgildeplein.

Nieuwe toegang parkeerterrein

Eén van de zichtbare fysieke veranderingen aan de oostzijde van het winkelcentrum is de verplaatsing van de voormalige HEMA-vestiging aan het Gildemeestersplein naar de winkelpassage en de verhuizing van de Albert Heijn vestiging aan het Kramersgildeplein naar een nieuwbouwlocatie op het Gildemeestersplein, ongeveer op de plek van de voormalige HEMA. Naast de nieuwe Albert Heijn vestiging is een filiaal van discount supermarkt Aldi gepland. Met de komst van de supermarktvestigingen wil de gemeente Arnhem de in 2012 gesloten toegang tot het parkeerterrein aan de Lange Wal weer in gebruik nemen.

Ontvangen verkeerscijfers

Door de Eigenarenvereniging De Stoere Houtman, van bewoners in de directe nabijheid van de locatie voor de beoogde toegang, zijn vraagtekens gezet bij het besluit van de gemeente. Daarvoor is via een WOB-verzoek aan de gemeente Arnhem inzage gevraagd in de modelcijfers die het besluit om de toegang te heropenen onderbouwen.

Door de gemeenten zijn enkele plots van het statische verkeersmodel voor het gebied Presikhaaf en omgeving toegestuurd. Het betreft gevisualiseerde etmaalintensiteiten uitgedrukt in aantallen motorvoertuigen per etmaal op een gemiddelde werkdag in een drietal situaties, te weten (zie ook de bijlagen bij deze notitie):

- Basis 2015 (zonder toegang tot het parkeerterrein aan de Lange Wal),
- Basis 2025 in scenario Global Economy (idem),
- Variant 2025 GE (met extra toegang aan de Lange Wal).

Eigen analyse Eigenarenvereniging De Stoere Houtman

Uit eigen analyse van de intensiteitenplots concludeert de Eigenarenvereniging dat er in het model twee hoofdstromen van (auto)verkeer zijn naar het winkelcentrum die niet representatief zijn voor de werkelijke situatie. Dat betreft met name de relaties noord-west via het Kramersgildeplein en midden-zuid via de Langenbachstraat en de gevolgen daarvan voor de relatie via het Gildemeestersplein. Volgens de Eigenarenvereniging leidt de globale en grofmazige benadering van deze verkeersstromen tot verkeerde inzichten op microschaal voor de verkeersdruk rond een eventuele nieuwe toegang tot het parkeerterrein. Zodoende kan het verkeersmodel ook geen representatief inzicht verschaffen in de verkeersafwikkeling op het kruispunt en in het bijzonder in maatgevende perioden.

Opvallend in de plots is overigens ook dat de uitrit van het parkeerterrein via het brandstofverkooppunt aan het Lange Water niet in het model is opgenomen. In de praktijk wordt deze vrije uitrit regelmatig gebruikt door bezoekers die hun reis vervolgen naar het oosten of zuiden, omdat daarmee de verkeerslichten langs de IJssellaan en op het kruispunt IJssellaan / Lange Water worden vermeden. Terzijde wordt (ook) door Goudappel Coffeng nog vermeld dat regelmatig wordt geobserveerd dat deze uitrit onbedoeld, want tegen de rijrichting in, wordt gebruikt door auto's die van de Lange Water naar het parkeerterrein rijden.

Naar de mening van de Eigenarenvereniging is er met de aanstaande verhuizing van de Albert Heijn en de komst van een nieuwe Aldi aan de oostzijde van het winkelcentrum, ruimschoots aanleiding om ook de Herkomsten / Bestemmingen-matrix (HB-matrix) van het verkeersmodel aan te passen. Het is namelijk alleszins aannemelijk dat verkeer naar de huidige Albert Heijn, straks een andere (parkeer)route zal gaan volgen. Al was het maar omdat de nieuwe locatie van Albert Heijn via de huidige route niet of nauwelijks meer bereikbaar is.

Op de plots is te zien dat door, of namens, de gemeente Arnhem in het model die HB-matrix nauwelijks is aangepast. Wel zijn kruispuntintensiteiten van de omliggende grote VRI-geregelde kruispunten aangepast aan recente tellingen. Volgens de bewoners zegt deze kalibratie echter weinig tot niets over de te verwachten (wijzigingen in de) routekeuze.

Onderzoeksvragen

De Eigenarenvereniging heeft aan Royal HaskoningDHV verzocht om een second opinion uit te voeren op de aan het besluit te grondslag liggende verkeersmodel. Verzocht is om daarbij in te gaan op de volgende onderzoeksvragen:

1. Klopt het op basis van de beschikbare plots dat aannemelijk is dat de nieuwe functies aan de oostzijde van het plein niet zijn meegenomen in het statisch model voor de toekomstige situatie?
2. Klopt het dat daardoor de output van het statisch model niet correct is?
3. Klopt de veronderstelling dat deze fouten niet te herstellen zijn door de stromen in de omliggende VRI's handmatig te verhogen?
4. Klopt de veronderstelling dat dus ook de input en daarmee ook de output van het dynamisch model niet klopt?

Met deze notitie geven wij antwoord op de gestelde onderzoeksvragen.

Bij de beantwoording hadden we de beschikking over de modelplots zoals op bladzijde 1 van deze memo al beschreven, aangevuld met een tweetal plots met voedingspunten van de hetzelfde verkeersmodel, voor de situaties in 2016 en 2016 (zie de bijlagen bij deze notitie) en een aantal verkeersonderzoeken opgesteld door collega bureau Goudappel Coffeng, te weten:

- Dynamische verkeersstudie Presikhaaf, 14 juli 2016 i.o.v. Wereldhave BV;
- Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem, 8 juni 2017, i.o.v Wereldhave Management BV;
- Ontwerp aansluiting Lange Wal Presikhaaf Arnhem, Variantenstudie, 9 januari 2017 i.o.v. Wereldhave Management Nederland BV;
- Analyse bewonersvariant, 24 april 2017 i.o.v. Wereldhave.

Beantwoording onderzoeksvragen

Navolgend worden de onderzoeksvragen herhaald en direct aansluitend beantwoord.

1. **Klopt het op basis van de beschikbare plots, dat aannemelijk is dat de nieuwe functies aan de oostzijde van het plein niet zijn meegenomen in het statisch model voor de toekomstige situatie?**

Het hele winkelcentrum Presikhaaf is in het verkeersmodel vertaald naar een drietal HB-zones (genummerd 1514 aan het Gildemeesterplein, 1589 aan de Langenbachstraat en 1781 aan het Kramersgildeplein), met aansluitingen op de IJssellaan en Lange Wal. De beide pleinen zijn daarnaast onderling verbonden, zij het moeizaam, via de parallelstructuur van het Raadsheerplein en de Schoutenstraat. De uitrit van het parkeerterrein aan het Gildemeesterplein via het brandstofverkooppunt aan de Lange Wal ontbreekt in het model.

Tussen de basisjaren 2015/2016 en 2025/2026 (op de intensiteitenplots zijn 2015 respectievelijk 2025 vermeld, op de zoneplots is handmatig 2016 en 2026 vermeld) zijn in plots van de voedingspunten mutaties in de vulling van de cellen per zone (arbeidsplaatsen en woningen) waarneembaar, maar de verschillen zijn marginaal en houden in ieder geval geen rekening met de recente wijzigingen in aantallen woningen (herbestemming van diverse kantoorgebouwen in de zones 1514 en 1781, maar dat komt nauwelijks tot uiting in de plots van de voedingspunten) en de recente en aanstaande wijzigingen in het aantal arbeidsplaatsen per zone (relocatie van detailhandelsvestigingen in zone 1514 met een grote aantrekkingskracht, wat slechts beperkt tot uiting komt in het aantal arbeidsplaatsen van zone 1514).

Bovendien is in het statische model alleen het aantal autoverkeersbewegingen per arbeidsplaats en per woning gesimuleerd. Voor een goed microscopisch inzicht in het functioneren van het gebied en een eventuele nieuwe aansluiting op het parkeerterrein, is het noodzakelijk om meer specifiek te kijken naar een representatieve productie / attractie van de daadwerkelijk functies (supermarkten) op maatgevende momenten, bovenop het autonome verkeer als gevolg van arbeidsplaatsen en woningen.

Ook is het voor een goed begrip van de situatie noodzakelijk om niet alleen te kijken naar autobewegingen, maar ook expliciet naar de buslijnen en naar fietsers en voetgangers. De fietsers en loopstromen van, naar en langs het winkelcentrum leiden tot een grote hoeveelheid aan oversteekbewegingen met het (auto)verkeer van en naar het parkeerterrein via de eventuele nieuwe toegang. Juist die hoeveelheid aan multimodale conflicten maakt dat het kruispunt met een eventuele

nieuwe aansluiting goed moet worden geanalyseerd, maar dat is met dit verkeersmodel feitelijk niet mogelijk.

Kortom, de veronderstelling dat de nieuwe functies in het statisch model niet of onvoldoende zijn meegenomen klopt.

2. Klopt het dat daardoor de output van het statisch model niet correct is?

Dat is niet per se het geval, want dat hangt sterk af van de vraag hoe en waarvoor het model wordt gebruikt. Het statische model heeft, zelfs met de gehanteerde niet volledig juiste vulling van de zones zijn waarde, maar vooral voor de analyse van (auto)verkeer op wegvakken op het niveau van de stad en stadswijken.

Voor een gedetailleerd inzicht van intern (multimodaal) verkeer op wijk-, straat- of zelfs kruispunt niveau, zoals noodzakelijk is om een goede analyse te kunnen maken van de aansluiting Lange Wal-Lange Water en de eventuele nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal, is het statische model ongeschikt.

Ook de output van het statische model kan niet zonder meer worden overgenomen als fundament voor een microsimulatie. Dat leidt tot ‘crap in is crap out’, waardoor bij voorbaat al duidelijk is dat de resultaten van de simulatie geen betrouwbare weergave geven van de toekomstige situatie op straat.

Kortom, in dit specifieke geval is de output van het statische model dus inderdaad ongeschikt als input voor een simulatie.

3. Klopt de veronderstelling dat deze fouten niet te herstellen zijn door de stromen in de omliggende VRI’s handmatig te verhogen?

De handmatige correctie is nuttig om meer betrouwbare analyses te kunnen maken voor de met VRI geregelde kruispunten op de hoofdwegen van de stad en de wijk. Dat zegt echter niet zonder meer iets over de betrouwbaarheid van de verkeerscijfers op de eventuele nieuwe toegang van het parkeerterrein op één van de wijkstraten; in dit geval de Lange Wal.

Om die situatie goed te kunnen analyseren is een veel nauwkeuriger inzicht nodig in de maatgevende perioden rondom de supermarkten en dus van het totale verkeersaanbod op de toegang. Die wordt niet alleen bepaald door de autonome verkeersstromen en het (auto)verkeer van arbeidsplaatsen van de winkels, maar vooral ook door winkelbezoekers en tijdens werkdagen daarnaast ook door de lestijden van het bijvoorbeeld het nabij gelegen Rijn IJssel College en de Kennedyschool. Zowel de bezoekers als de scholieren worden niet rechtstreeks gesimuleerd door de voedingspunten van woningen en arbeidsplaatsen in het verkeersmodel.

Over het bepalen en kiezen van de maatgevende perioden wordt nog opgemerkt dat dit volgens het rapport Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf van 8 juni is gebeurd op basis van algemene ervaringscijfers van de opstellers, zoals is te lezen in paragraaf 4.2 op bladzijde 10 en 11 van de notitie. Gezien het gewenste detailniveau van de verkeerssituatie zou het echter beter zijn om daarvoor exacte locatiegegevens te hanteren. Via openbare data van Google.com is bijvoorbeeld eenvoudig na te gaan dat het drukste uur op een zaterdag aanzienlijk drukker is dan de in het model gehanteerde 10% van het dag totaal. Bovendien bedraagt de gemiddelde winkeltijd 15 minuten en geen 29 minuten zoals is

gehanteerd. Door de kortere verblijfstijd is het op het parkeerterrein dus veel onrustiger dan in het model aangenomen.

Daarbij is het maar de vraag of de avondspits van een gemiddelde werkdag en de winkelpiek op een zaterdag (die volgens dezelfde open data overigens vijf uur lang duurt in plaats van één uur) wel de maatgevende periode zijn. Daarvoor is ook van belang om in beeld te hebben welke pieken er zijn bij de andere winkels van het winkelcentrum en vooral ook rondom woningen en onderwijsinstellingen rondom het parkeerterrein en de bushaltes aan de Lange Wal.

De schoollocaties leiden tot specifieke fiets- en voetgangersstromen op specifieke momenten gedurende de dag en die minstens zo belangrijk zijn om in beeld te hebben, omdat die veelal conflicteren met het (auto)verkeer van de bezoekers van de supermarkten en het winkelcentrum.

Voor de bussen geldt bovendien nog dat die prioriteit krijgen in de afwikkeling van de VRI op het kruispunt Lange Wal / Lange Water. Dat is direct van invloed op de wachttijden en daarmee op de wachtrijen bij de haltes, met name aan de noordzijde van de Lange Wal door het uit- en vooral instappen van scholieren op deze halte. Het komt daardoor regelmatig voor dat de halterende bussen het autoverkeer op de Lange Wal blokkeren. Dat zou tot complexe situaties en conflicten tussen voetgangers, bussen, fietsers en autoverkeer. Het simpelweg handmatig ophogen van autoverkeer bij de VRI's biedt daarvoor geen oplossing en een nadere multimodale analyse van de situatie bij de eventuele toegang tot het parkeerterrein is noodzakelijk om gefundeerde uitspraken te kunnen doen over het kruispunt Lange Water / Lange Wal tot en met de nieuwe aansluiting Lange Wal / Gildemeestersplein.

Kortom, de veronderstelling dat de fouten in het model niet zonder meer zijn te herstellen door de stromen in de omliggende VRI's handmatig te verhogen, klopt.

4. Klopt de veronderstelling dat dus ook de input en daarmee ook de output van het dynamisch model niet klopt?

Het dynamische model hebben we vooralsnog niet kunnen toetsen, omdat het in het kader van deze second opinion voor ons niet beschikbaar was. Maar, als de output van het statische model zonder bewerking en zonder aanvullende multimodale data is gehanteerd als input voor een dynamische simulatie, dan heeft die vooralsnog slechts zeer beperkte waarde.

Aanvulling is nodig ten aanzien van het concrete parkeergedrag van winkelbezoekers van zowel de supermarkten als het winkelcentrum, van bewoners aan en direct rondom het Gildemeesterplein en met name ten aanzien van buspassagiers, fietsers en voetgangers langs de Lange Wal. Zonder die aanvulling is een dynamisch model feitelijk ongeschikt om een besluit tot aanleg van een eventuele toegang tot het parkeerterrein op te baseren.

De veronderstelling lijkt dus te kloppen.

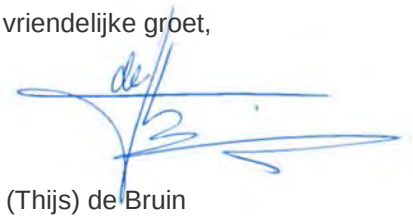
Aanvullend advies

In de rapportage Analyse bewonersvariant van april 2017 in opdracht van Wereldhave, is ingegaan op variant van een ontsluiting van het parkeerterrein rechtstreeks op het Lange Water en in combinatie met de toegang tot het brandstofverkooppunt aldaar.

In de rapportage wordt van die variant geconcludeerd dat die niet gewenst is en (sterk) wordt afgeraden. Het komt ons voor dat die conclusie wat al te snel is getrokken, zeker ook omdat een aantal van de gesignaleerde minpunten in het ontwerp met aanpassing of wijziging van het ontwerp eenvoudig zijn te verminderen of te voorkomen.

Bovendien ligt er een goed functionerend voorbeeld van een dergelijke aansluiting inclusief brandstofverkooppunt langst de IJssellaan, ter hoogte van de toegang tot het parkeerterrein aan het Kramersgildeplein. De vraag dringt zich op of het niet toch de moeite waard zou zijn om deze variant nog eens, wellicht in aangepaste vorm, nader te bestuderen.

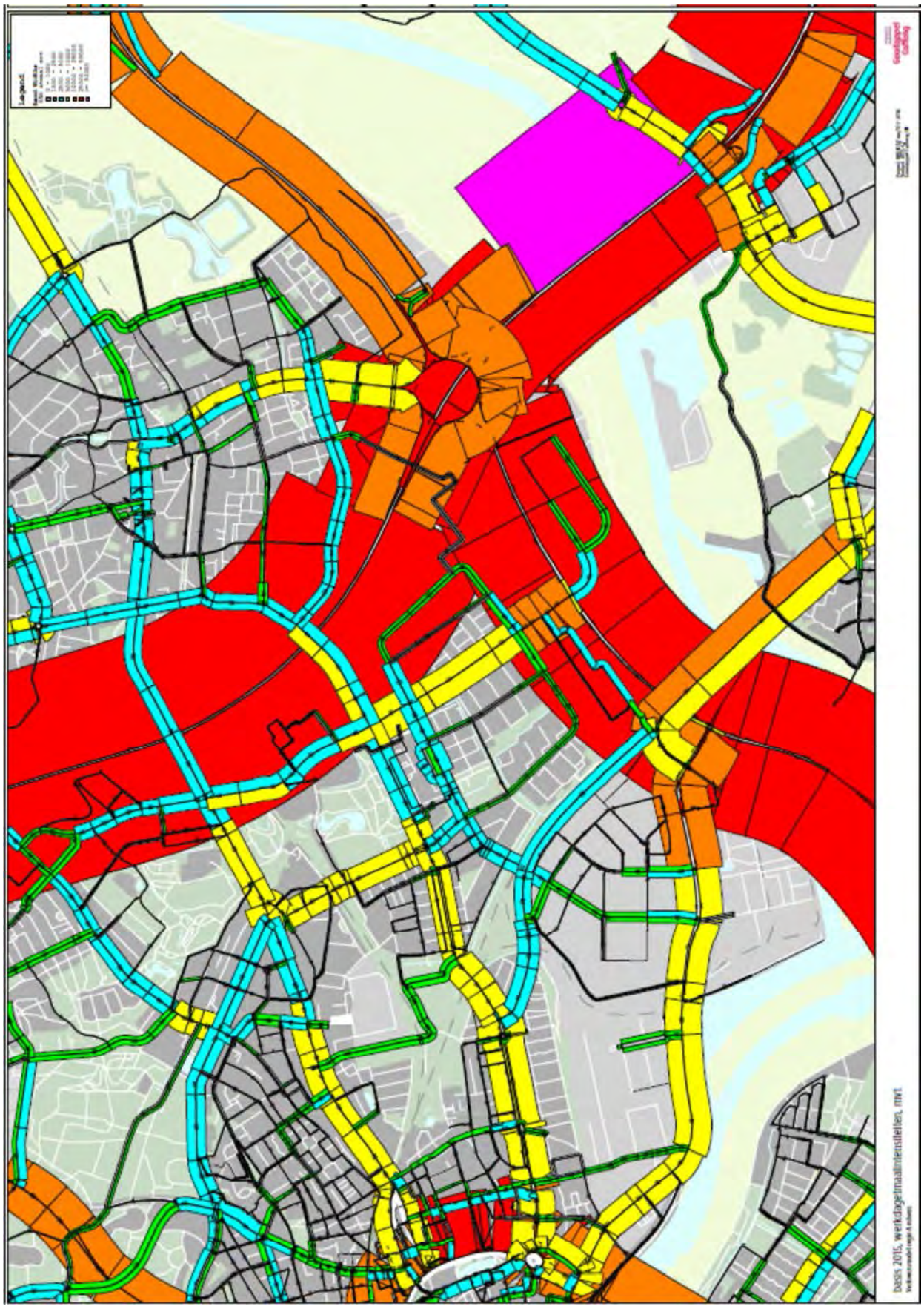
Met vriendelijke groet,

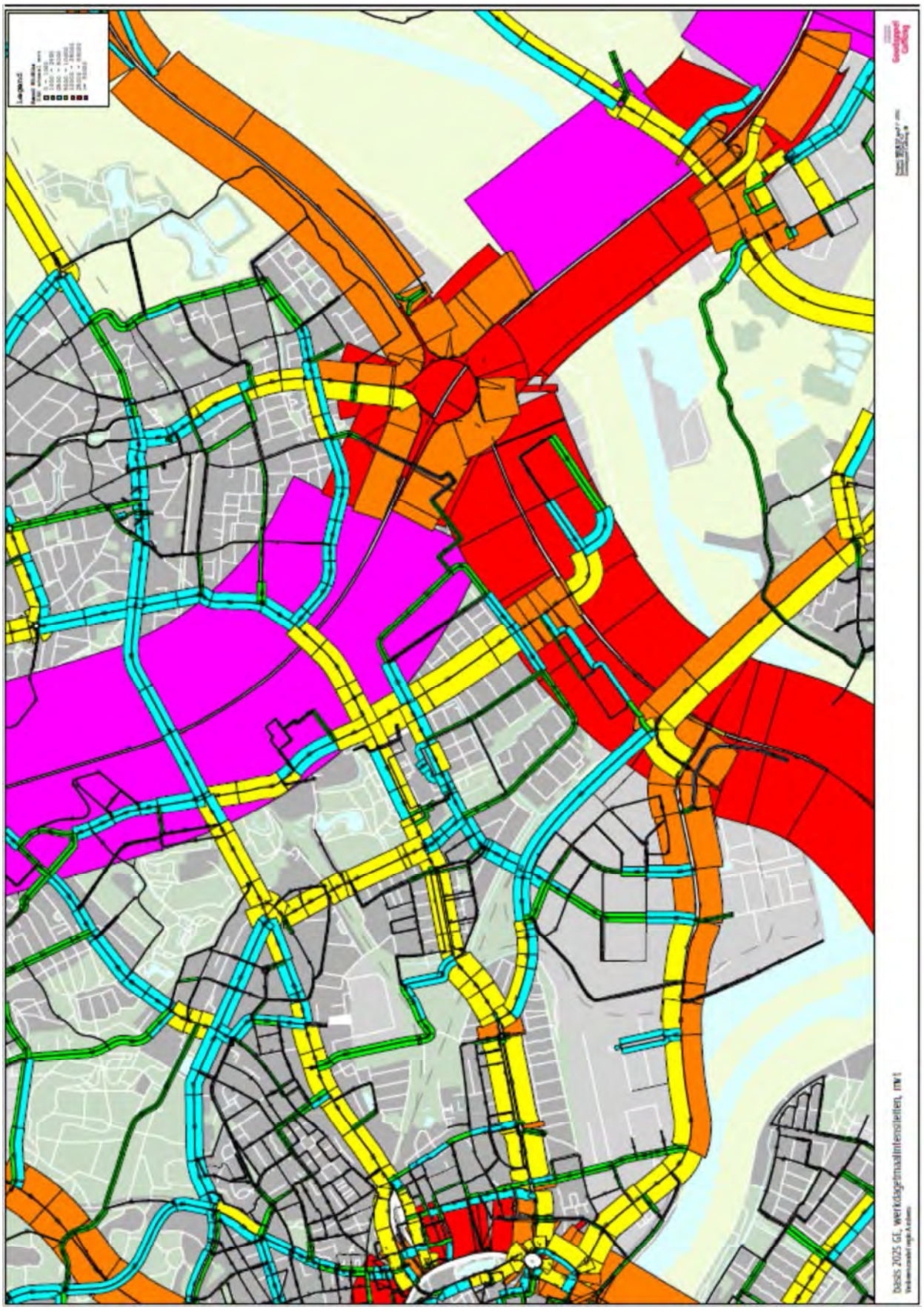

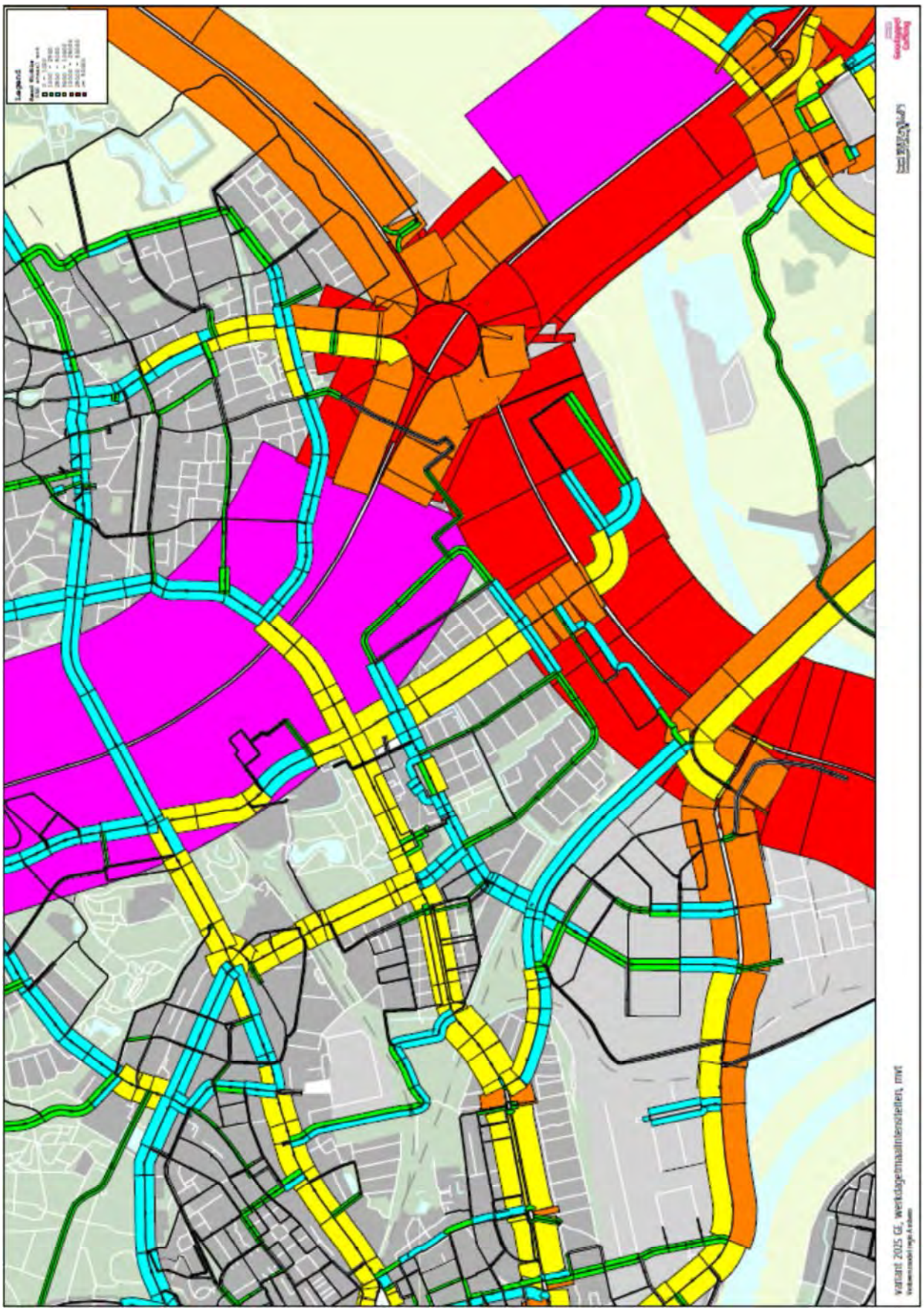
Ir T. (Thijs) de Bruin
Senior adviseur Mobiliteit en Ruimte
HaskoningDHV Nederland B.V.

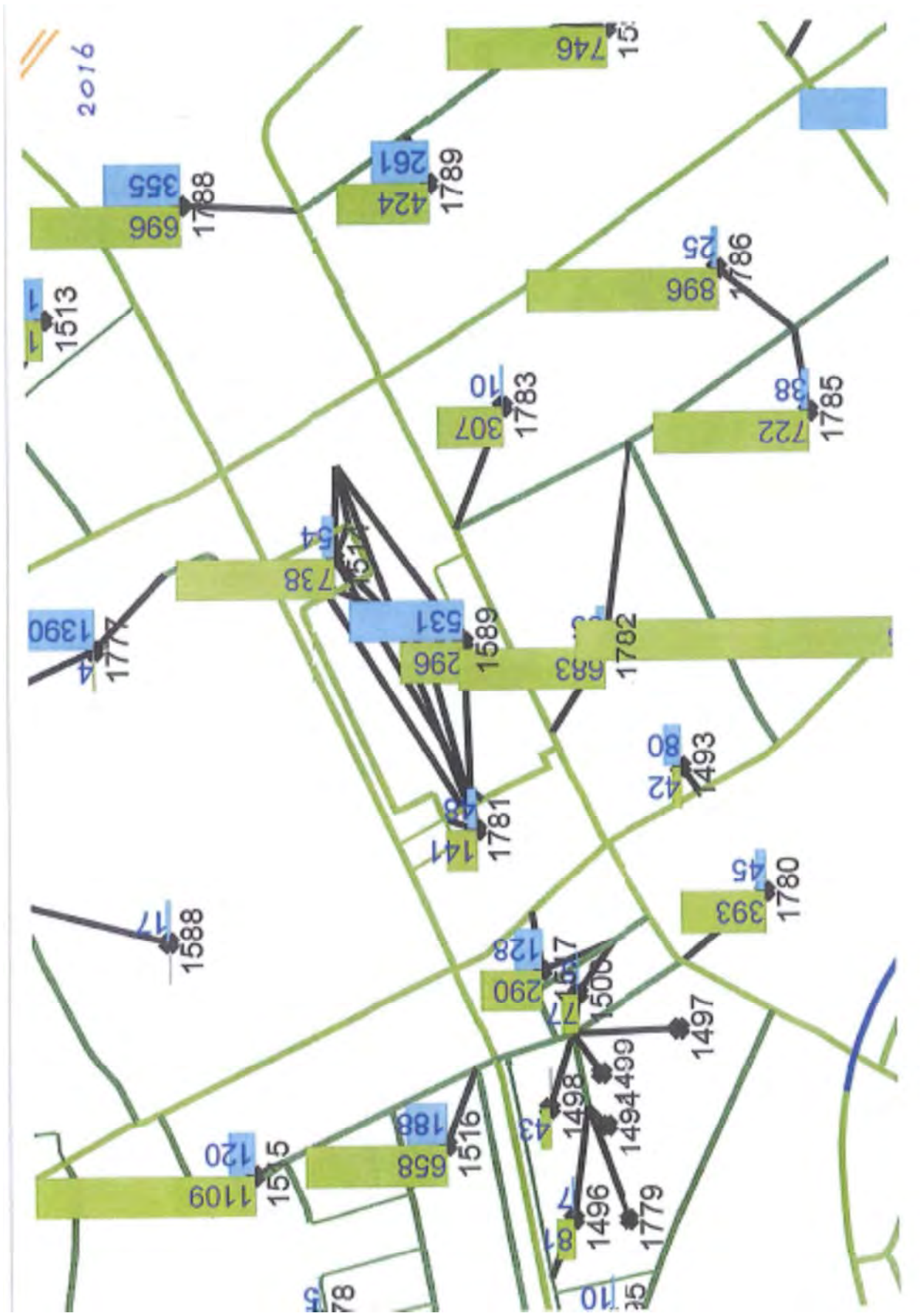
Bijlagen:

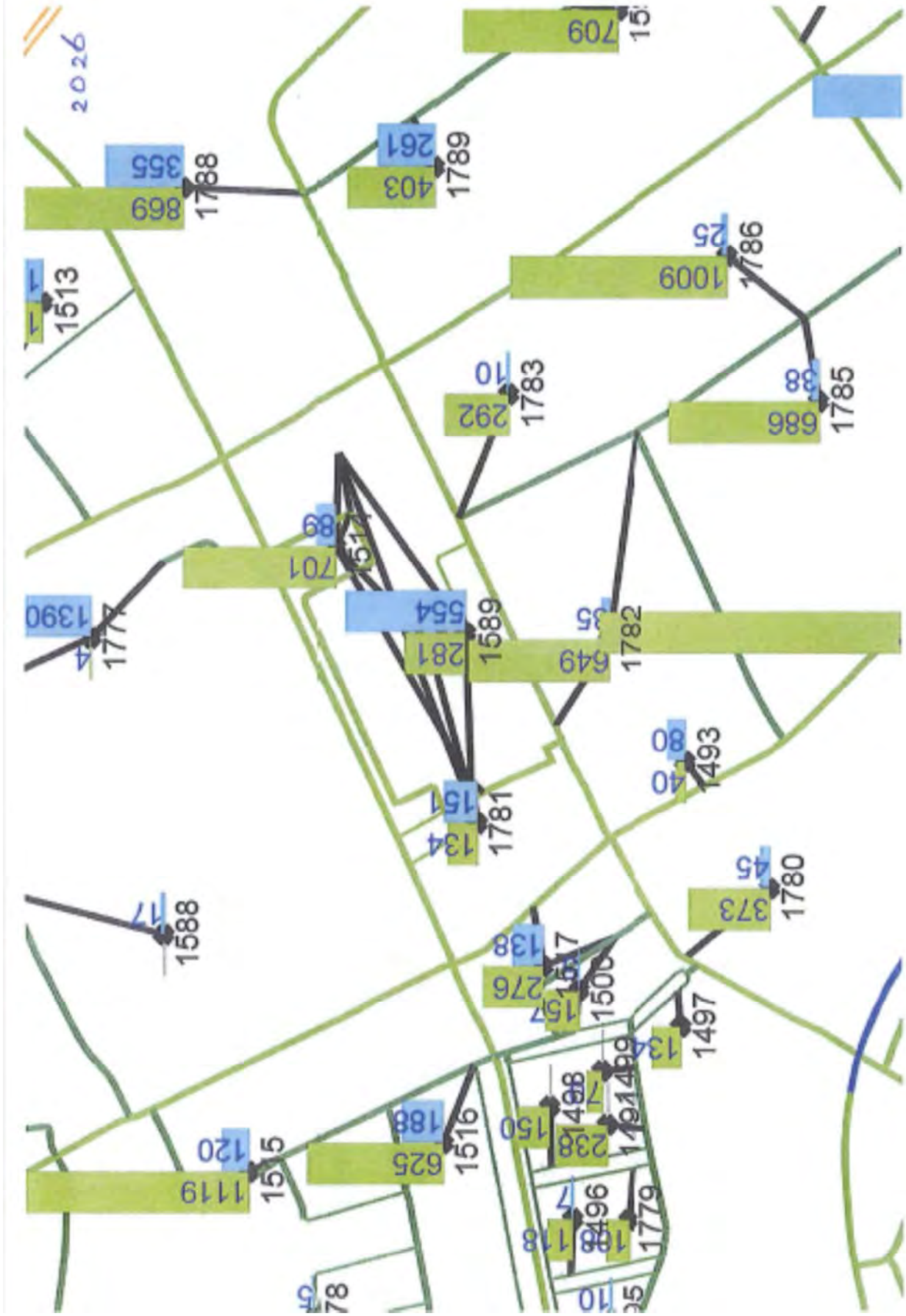
- Intensiteitenplots statisch verkeersmodel
    - Basis 2015
    - Basis 2025
    - Variant 2025
- Plots voedingszones
    - 2016
    - 2026

2016
746
261
424
1789
355
696
1788
1513
896
1786
307
1783
722
1785
738
531
1589
1390
296
583
1782
1781
1493
1588
393
1780
128
290
1500
1497
1498
1494
499
1516
658
1109
1496
1779

2026
709
355
869
1788
261
403
1789
1513
1009
1786
292
1783
686
1785
701
554
1589
281
649
1782
1390
1777
1493
151
1781
134
1588
373
1780
138
276
1500
157
1497
188
1516
625
150
238
120
1119
1515
1496
1779
118

Bijlage 6, mail Goudappel aan gemeente mbt VISSIM

ReproPost - Betr.: concept Presikhaaf

Van: Guido Coumans
Aan: cnab@goudappel.nl
Datum: 20-6-2016 9:08
Onderwerp: Betr.: concept Presikhaaf
CC: Leo Berrevoets; Vincent Bronkhorst; sander@Neoo.nu; bas.buvelot@Werel...

Dag Christiaan,

Je had nog een reactie tegoed op het onderdeel expeditieverkeer in je concept-rapport van 4 mei.

Het laden en lossen voor de Aldi is niet akkoord. Het is ongewenst om voor het bereiken van de losplaats een achteruitrijdende beweging te maken. Hiermee moet met de inrichting van het pand dus rekening worden gehouden.

Het toepassen van een keerlus neemt onnodig veel ruimte in beslag en geeft bovendien misbruik door "tijdelijk" geparkeerde auto's, waardoor het gebruik hiervan te kwetsbaar is.
Op het parkeerterrein moeten er zo min mogelijk bochten worden gereden omdat dit onevenredig veel ruimte in beslag neemt en er daardoor erg veel parkeerplaatsen verloren gaan.
Bij figuur 5.1 op blz. 15 zou de combinatie van beide verkeersbewegingen de minste overlast veroorzaken. (Linker plaatje; komend vanuit noorden eerder linksaf en dan direct rechts, waardoor een soort lange ellips ontstaat.)

Beter is aan de noordzijde (IJssellaan) erin en zuidzijde (Lange Wal) eruit of omgekeerd, conform fig. 5.2. Maar dat kan uiteraard alleen als de ontsluiting op de Lange Wal kan worden opengesteld, hetgeen nog moet worden aangetoond.

met groet
Guido Coumans

>>> "Christiaan Nab" <CNab@goudappel.nl> 4-5-2016 16:36 >>>
Beste mensen,

Hierbij stuur ik jullie, zoals afgesproken met Sander, onze ruwe concept notitie ten aanzien van parkeren, verkeer en expeditie ten aanzien van de geplande ontwikkeling van winkelcentrum Presikhaaf.
De analyse naar de verkeerskundige effecten van het opnieuw openstellen van de aansluiting ontbreekt hierin nog. Zoals tijdens ons overleg besproken (d.d. 5 april) hebben we het beschikbare VISSIM netwerk van de gemeente ontvangen. Hierin zijn 2 van de vier kruispunten rondom het winkelcentrum opgenomen. Het aanvullen van dit netwerk in combinatie met het instellen van de juiste uitgangspunten zal, ondanks de beschikbare basis, relatief veel tijd en energie kosten. Het is de vraag of dit in deze studie (gezien de resultaten zoals gepresenteerd in deze ruwe concept notitie) noodzakelijk is. We verwachten dat de effecten op drie van de vier kruispunten als gevolg van de geplande ontwikkeling beperkt is. Het al dan niet opnieuw openstellen van de aansluiting op de Lange Wal moet bezien worden in relatie met het kruispunt tussen de Lange Wal en Lange Water. Mogelijk geeft dit reeds voldoende inzicht. Graag begin volgende week even contact hierover om e.e.a. af te stemmen.
Ik vertrouw erop jullie hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en wens eenieder alvast een mooi Hemelvaartsweekend toe.

Bijlage 7, memo gemeente over strijdigheid BP met huidig beleid en besluit 2012

MEMO

GEMEENTE Arnhem

Datum : 24 februari 2016

Aan : Leo Berrevoets

Van : Vincent Bronkhorst / Guido Coumans

Betreft : Reactie op presentatie Wereldhave winkelcentrum Presikhaaf

---

Bij de realisatie van de hoofdverkeersstructuur Presikhaaf waren / zijn dit de verkeerskundige beleidsdoelstellingen:

Algemeen:

- goede bereikbaarheid/ontsluiting van de wijk Presikhaaf
- minder belasten en uit elkaar halen van de functies per wegvak: fiets en OV op de Lange Wal, auto op de IJssellaan
- ontsluiting van het winkelcentrum en de parkeerplaatsen via de noordzijde - IJssellaan
- ter hoogte van de kruispunten een goede oversteekbaarheid en doorstroming

Wegvakken:

- IJssellaan: doorstroming van het autoverkeer en ontsluiting van het winkelcentrum (Kramersgildeplein en Gildemeestersplein) + wonen + kantoren
- Laan van Presikhaaf: doorstroming autoverkeer + OV
- Lange Water: doorstroming autoverkeer + OV
- Lange Wal: doorstroming OV + Langzaam Verkeer

Kruispunten:

- IJssellaan - Laan van Presikhaaf: prioriteit voor het OV en korte wachttijden voor het LV
- Laan van Presikhaaf- Lange Wal: prioriteit voor het OV en korte wachttijden voor het LV
- IJssellaan - Kramersgildeplein: doorstroming auto en korte wachttijden voor het LV
- IJssellaan - Gildemeestersplein: doorstroming auto en korte wachttijden voor het LV
- IJssellaan - Lange Water: doorstroming auto, prioriteit OV en korte wachttijden voor het LV
- Lange Water - Lange Wal: doorstroming auto, prioriteit OV en korte wachttijden voor het LV

Kijkend naar het voorliggend plan is nu het voorstel van Wereldhave de (oude) inrit op de Lange Wal weer te herstellen, maar deze wel 30 meter in westelijke richting te verplaatsen. Alleen een inrit is echter geen optie. Het leidt tot onduidelijkheid, zoekverkeer en oneigenlijk tegen het verkeer inrijden, waarop niet gehandhaafd zal worden. Dit voorstel behandelen we daarom als een verzoek om een volledige aansluiting te realiseren.

Op zich maakt de verplaatsing met 30 een meter hernieuwde openstelling kansrijker. Het voorkomt dat de toerit/uitrit direct aansluit op de voorsorteerstroken. Er is nu meer ruimte tussen het geregelde kruispunt Lange Water - Lange Wal en een volledige aansluiting (in en uit) lijkt mogelijk. Echter is het de vraag of deze aansluiting (nu betiteld als 'het gezicht van Presikhaaf') de druk op het kruispunt Lange Water - Lange Wal niet enorm vergroot. Dit kruispunt is momenteel al zwaar belast. Er zitten veel (conflicterende) OV-relaties op, een zware oversteekrelatie voor langzaam verkeer van en naar het winkelcentrum en het ROC en tot slot een duidelijke stroomfunctie voor het autoverkeer. Het openstellen van deze aansluiting heeft dus:

1. (wellicht) een ruimtelijk effect op deze aansluiting (noodzaak tot het realiseren van een dubbele linksaffer naar de Lange Wal) en
2. ontstaat er (weer) extra druk op de toch al smalle Lange Wal. De beleidsmatige scheiding van functies wordt teniet gedaan.

Daarnaast zijn door de gemeente al twee volledige aansluitingen gemaakt op de IJssellaan om te voldoen aan de (toenmalige) ontwikkeling van het winkelcentrum. De vraag is of deze aansluitingen dan nog gehandhaafd dienen te worden. (Wellicht is het zinnig om het standpunt van RWS te hanteren: een nieuwe aansluiting kan, maar dan moet er wel weer een verdwijnen!). Om de totale doorstroming niet verder te belasten, is het nodig de nut en noodzaak van deze nieuwe aansluitingen weer te bezien en zo nodig weg te nemen.

Het plan focust vooral op het winkelcentrum. De wijken en hoofdstructuur worden hierbij niet meegenomen. Bij de eerste doorberekeningen van de hoofdstructuur van Presikhaaf zijn er modelstudies gedaan met de te verwachten inwoners (in relatie tot de herontwikkeling van de wijken) en de ontwikkeling van de winkel- en kantoorfuncties in het winkelcentrumgebied. Deze modelstudies zouden dan moeten worden herijkt aan de huidige stand van zaken en de herontwikkeling van het winkelcentrum.

Dit is de verkeerskundige benadering. Van belang is verder wat de eventuele gevolgen voor geluidhinder zouden zijn, mede omdat dit in het voortraject destijds een belangrijk onderdeel van discussie is geweest. Dichtzetten van de kruisingen toen, zou immers leiden tot minder geluidhinder in de directe omgeving. Dat zou je weer teniet doen. Ook andere belangen vanuit ruimtelijke invalshoek moeten hierbij worden betrokken. De gevolgen op kruispunt Lange Wal - Lange Water zijn daarbij bepalend. Gaat deze wijziging ten koste van een goede OV-doorstroming? En als fysiek een extra opstelstrook moet worden gerealiseerd is dat dan vanuit ruimtelijke optiek acceptabel?

Kortom welke keuzes maakt de gemeente qua modaliteit (auto / OV / fiets) en ruimtelijke invulling (verkeersinfra - groenstructuur)? Beschouw dit in breder verband en over langere termijn. Een nadere verkenning, actualisering en doorrekening is hiervoor nodig om alle gevolgen in beeld te brengen en te kunnen wegen.

Bijlage 8, mail gemeente aan Goudappel mbt ontbreken goede parkeeronderzoeken.

ReproPost - Re: parkeeronderzoek Presikhaaf

Van: "Christiaan Nab" <CNab@goudappel.nl>
Aan: "Guido Coumans" <Guido.Coumans@arnhem.nl>
Datum: 8-4-2016 7:14
Onderwerp: Re: parkeeronderzoek Presikhaaf

Beste Guido,

Bijgevoegde rapportage lijkt op het eerste oog de informatie te bevatten die ik nodig heb. Ik ga ermee aan de slag.

Met vriendelijke groet,

Ing. Christiaan Nab
Adviseur Parkeren & Locatieontwikkeling

T +31 (0)6 46425751 ▪ E nbc@goudappel.nl ▪www.linkedin.com/in/christiaannab
(werkdagen: maandag t/m vrijdag)

Goudappel Coffeng ▪ Snipperlingsdijk 4 ▪7417 BJ Deventer ▪ Postbus 161 ▪7400 AD Deventer ▪ The Netherlands ▪ www.goudappel.nl
Goudappel Coffeng is onderdeel van de Goudappel Groep.
Wij opereren vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven, Leeuwarden en via partners in het buitenland.

From: "Guido Coumans" < Guido.Coumans@arnhem.nl>
To: <cnab@goudappel.nl>,
Date: 07-04-2016 13:30
Subject: parkeeronderzoek Presikhaaf

[attachment "_07-04-2016.pdf" deleted by Christiaan Nab/Goudappel/NL]
Christiaan,

Ik heb me er even in verdiept. Er liggen diverse onderzoeksrapporten, allemaal van ECORYS. Voor een deel zijn ze verouderd, bovendien zijn ze opgesteld in opdracht van Corio. Als ik ze doorstuur suggereer ik dat de gemeente zich hierin kan vinden. Ik zeg niet dat we dat niet kunnen, maar dan zou ik ze inhoudelijk nog eens helemaal moeten doornemen. Daarvoor ontbreekt me de tijd.
Wat ik wel bijvoeg is een actueel rapportje, ook van ECORYS, opgesteld n.a.v. de voorgenomen realisatie van de studentenwoningen in de voormalige RWS-toren. Hierin is een

kort overzicht opgenomen van de parkeermetingen in de afgelopen jaren. Hopelijk is dit voldoende basis voor je onderzoek.

met groet
Guido Coumans

>>> "Christiaan Nab" <CNab@goudappel.nl> 5-4-2016 15:53 >>>
Beste Guido,

Dank voor je gegevens. Ik zie de rapporten graag verschijnen.

Met vriendelijke groet,

Ing. Christiaan Nab
Adviseur Parkeren & Locatieontwikkeling
T +31 (0)6 46425751 ▪E nbc@goudappel.nl ▪www.linkedin.com/in/christiaannab
(werkdagen: maandag t/m vrijdag)
Goudappel Coffeng ▪Snipperlingsdijk 4 ▪7417 BJ Deventer ▪Postbus 161 ▪7400 AD Deventer ▪The Netherlands ▪www.goudappel.nl
Goudappel Coffeng is onderdeel van de Goudappel Groep.
Wij opereren vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven, Leeuwarden en via partners in het buitenland.

From: "Guido Coumans" <Guido.Coumans@arnhem.nl>
To: <cnab@goudappel.nl>,
Date: 05-04-2016 13:50
Subject: contact

Dag Christiaan,

Bij deze alvast mijn e-mailadres.
Tel.nr. is 026 - 377 3533.

Parkeerrapportages hoop ik donderdagmiddag naar je te mailen.

met groet

Guido Coumans
bestuursadviseur mobiliteit
gem. Arnhem

Bijlage 9, conceptrapportage mbt huidige aansluiting Lange Water (later verwijderd)

Worst-case
In de worst-case berekening wordt het effect beoordeeld van de geplande ontwikkelingen op maaiveld. In totaal wordt 2.682 m^2 bvo op maaiveld gesloopt en wordt 666 m^2 bvo detailhandel en 2.236 m^2 bvo supermarkt aan nieuwbouw gepleegd. Door de sloop neemt de verkeersgeneratie op basis van de CROW kencijfers met af met circa 1.630 mvt/etmaal, maar door de nieuwbouw met grotendeels een invulling als supermarkt neemt de neemt de verkeersgeneratie toe met circa 2.670 tot 3.010 mvt/etmaal. Dat geeft een netto toename van maximaal circa 1.400 mvt/etmaal. In de verdere analyse wordt deze worst-case toename als uitgangspunt gehanteerd.

4.2.1 Avondspits

De worst-case toename van circa 1.400 mvt/etmaal op een gemiddelde weekdag wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de uitbreiding van het aantal m^2 supermarkt. De kwaliteit van de verkeersafwikkeling wordt bepaald op basis van de maatgevende momenten, bij een winkelcentrum zijn dat de reguliere avondspits en het piekmoment op zaterdagmiddag. Op een gemiddelde werkdag bezoekt 15,3% van de bezoekers per week de supermarkt. De verkeersgeneratie bedraagt daarmee op een gemiddelde werkdag circa 1.500 mvt/etm (1.400 mvt/etm/gemiddelde weekdag x 7 dagen x 15,3%). De aanwezige supermarkten zijn op werkdagen 12 tot 13 uur geopend. Het percentage bezoekers in het drukste uur bedraagt circa 10%, dat neerkomt op een verkeersgeneratie van 140 mvt/uur. De verblijfsduur bij een supermarkt bedraagt gemiddeld 29 minuten. Dat geeft een 50/50-verdeling over het aantal aankomsten en vertrekken in het drukste uur, circa 70 extra aankomsten en 70 extra vertrekken in het drukste uur.

4.2.2 Zaterdagpiek

Op zaterdag bedraagt het aantal bezoekers circa 18%[8] van het weektotaal. De verkeersgeneratie bedraagt op zaterdag daarmee circa 1.770 mvt/etm (1.400 mvt/etm/gemiddelde weekdag x 7 dagen x 18%). Het drukste uur van een supermarkt op zaterdag bedraagt circa 10% van de bezoekers over het etmaal[9]. Dat geeft op zaterdag in het drukste uur circa 180 verkeersbewegingen, eveneens 50/50 verdeeld over aankomsten en vertrekken en rijrichtingen. Dat geeft 90 extra aankomsten en 90 extra vertrekken.

4.3 Kwaliteit van de verkeersafwikkeling

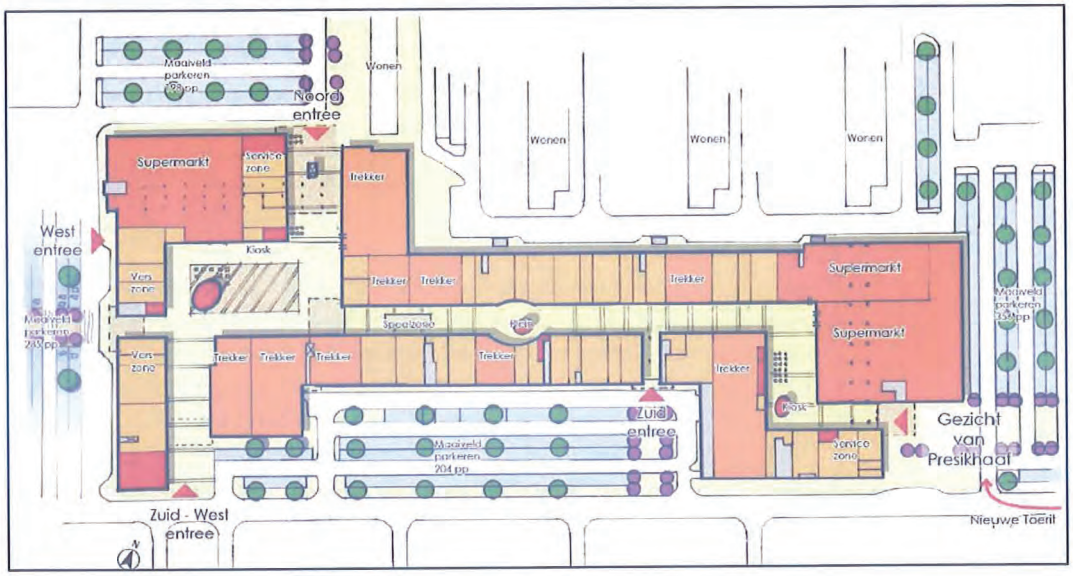
Naast een toename van de verkeersintensiteit is het aannemelijk dat de verkeersstromen zullen wijzigen als gevolg van de nieuwe positionering van de winkelfuncties. Dit geeft andere verkeersstromen op- en rondom de verschillende parkeervoorzieningen en op de openbare weg.

---

8 Ervaringscijfers Goudappel Coffeng op basis van andere onderzoeken naar supermarkten.
9 De supermarkten zijn op zaterdag 12 uur geopend. Dat komt neer op gemiddeld 8,3% bezoekers per uur. In het piekuur wordt een percentage van 10% gehanteerd.

4.3.1 Op de parkeerterreinen en aansluitingen

Bezoekers van het winkelcentrum parkeren de auto over het algemeen zo dicht mogelijk bij de eindbestemming. Een eindbestemming is in dit geval een entree van het winkelcentrum of een bepaalde functie. In figuur 4.1 is een voorstel voor de toekomstige inrichting van het winkelcentrum weergegeven.

Figuur 4.1: Toekomstige vormgeving van het winkelcentrum (bron: Wereldhave en Neo Development: Presentatie Presikhaaf gemeente d.d. 16 februari 2016)

Ten opzichte van de huidige situatie worden de entrees opnieuw gepositioneerd. De hoofdentree bevindt zich aan de oostzijde, waar tevens zowel de Aldi als Albert Heijn supermarkt zijn gepositioneerd. Ten opzichte van de huidige situatie wordt, door de positionering van de hoofdentree alsmede de beide supermarkten, het gebruik van de parkeercapaciteit aan de oostzijde versterkt. Op basis van de gepresenteerde inrichting zal de parkeervoorziening Gildemeestersplein de belangrijkste parkeerlocatie worden.

Ontsluiting

Zoals beschreven heeft het parkeerterrein Gildemeestersplein één officiele aansluiting op de IJssellaan. Daarnaast is het mogelijk om via het tankstation ten oosten van het Gildemeerstersplein het parkeerterrein te verlaten richting Lange Water (in zuidelijke richting). Deze doorsteek is in principe alleen bedoeld voor vertrekkend verkeer, maar uit een korte schouw ter plaatste blijkt dat verkeer ook via het tankstation het parkeerterrein op rijdt. Tevens viel het tijdens de schouw op dat alle verkeer dat gebruik maakte van de doorsteek geen relatie had met het tankstation. De aansluiting tussen het Gildemeestersplein en de IJssellaan is voorzien van een verkeersregelinstallatie (vri, in de volksmond ook wel stoplicht genoemd).

In de analyse naar de kwaliteit van de verkeersafwikkeling is het extra verkeer, zoals berekend in paragraaf 4.2, volledig opgeteld bij de autonome verkeersintensiteiten op het kruispunt tussen het Gildemeestersplein en de IJssellaan. De secundaire aansluiting via het tankstation wordt in deze analyse buiten beschouwing gelaten.

Maatgevend in de kwaliteit van de verkeersafwikkeling bij een met verkeerslichten geregeld kruispunt is de cyclustijd. Op een binnenstedelijk kruispunt, waarvan langzaam verkeer gebruik maakt, wordt een cyclustijd van 90 seconden als maximaal aanvaardbaar beschouwd. Een tweede criterium is dat de lengte van de voorsorteervakken voldoende is om de wachtrij op te faciliteren, zonder dat een andere rijrichting hierdoor wordt geblokkeerd.

Zonder extra verkeer bedraagt de theoretische cyclustijd in het avondspitsuur XX seconden en op zaterdagmiddag XX seconden. Met het extra verkeer neemt de cyclustijd theoretisch in de avondspits toe tot XX seconden en op zaterdag XX seconden. ANALYSE

In tabel 4.4 zijn de opstellengtes en wachtrijlengtes weergegeven.

wegvak	beschikbare opstellengte (m)	wachtijlengte (m)	
		werkdag avondspits	zaterdagmiddag
IJssellaan west rechtsaf	55		
IJssellaan oost linksaf	90		
Gildemeesterslaan links	30		

Tabel 4.4: Wachtrijlengtes en beschikbare opstellengtes

4.3.2 Op de openbare weg

PM

5 Expeditie verkeer

Onderdeel van de herontwikkeling is het concentreren van een Aldi en Albert Heijn supermarkt aan de oostzijde van het winkelcentrum. Wereldhave heeft Goudappel Coffeng verzocht te onderzoeken op welke locatie de bevoorrading van de winkels kan plaatsvinden en wat voor de voertuigen de beste aan- en afrijdroute hierbij is.

5.1 Uitgangspunten

Met behulp van CURSIM[10] zijn de rijcurvesimulaties uitgevoerd. Geanalyseerd zijn de volgende manoeuvres:

[10] CURSIM is een softwaretool in AutoCAD waarmee voor verschillende voertuigtypen het ruimtebeslag inzichtelijk kan worden gemaakt.

Bijlage 10, mail Goudappel aan gemeente dat openstellen niet kan.

ReproPost - Re: data kruising Lange Wal-Lange Water Presikhaaf

Van: "Joost Verhoeven" <jverhoeven@Goudappel.nl>
Aan: Vincent.Bronkhorst@arnhem.nl
Datum: 27-11-2014 11:41
Onderwerp: Re: data kruising Lange Wal-Lange Water Presikhaaf
CC: Guido.Coumans@arnhem.nl
Bijlagen: Part.002; Part.003

Beste Vincent, Guido,

Dank voor het toezenden van deze informatie. De Cocon-database past inderdaad bij de huidige situatie op straat. De andere meegestuurde bestanden bevatten inderdaad aanvullende gegevens. Probleem is dat wij de programmatuur die nodig is om deze bestanden te openen nadrukkelijk niet mogen gebruiken ten behoeve van advieswerk. Ik kan en mag uit die bestanden dus niet de intensiteitsgegevens halen.

Ik wil graag aantonen dat het opnieuw openstellen van het Gildemeesterplein op de Lange Wal voor alle richtingen geen goed idee is in verband met het functioneren van de VRI Lange Water - Lange Wal. Daarvoor heb ik gegevens nodig over het functioneren van die VRI. Ik kan dat doorrekenen op basis van de verkeersintensiteit. Als er daarnaast praktijkinformatie is over de lengte van de wachtrijen zoals die nu optreden in de spitsen op de Lange Wal helpt mij dat zeer om mijn verhaal te onderbouwen.

Dus toch opnieuw de vraag: kan de gemeente Arnhem de huidige danwel geprognosticeerde verkeersintensiteiten op dit kruispunt toesturen?

Met vriendelijke groet,

Joost Verhoeven

senior adviseur verkeerstechnische en ruimtelijke vormgeving

T +31 (0)570 666 208 ▪ M +31(6) 115 86 606 ▪ E jverhoeven@goudappel.nl
▪ www.linkedin.com/in/joostverhoeven
(werkdagen: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag)
Snipperlingsdijk 4 ▪ 7417 BJ Deventer ▪ Postbus 161 ▪ 7400 AD Deventer ▪ The Netherlands
▪ www.goudappel.nl
Goudappel Coffeng is, net als DAT.Mobility en MAPtm, onderdeel van de Goudappel Groep.
Wij opereren vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven, Leeuwarden en via partners in het buitenland.

Van troosteloze stationsomgeving naar levendige dorpsentree in 2,5 minuut

Bijlage 11, mail gemeente Arnhem dat nieuwe aansluiting onveilig is en vrachtverkeer zeer onwenselijk is.

ReproPost - Betr.: Concept notitie Presikhaaf (WRH015Nbc versiedatum 30 september 2016).pdf

Van: Guido Coumans
Aan: Vincent Bronkhorst; Steven Oostendorp-van
Datum: 3-10-2016 16:06
Onderwerp: Betr.: Concept notitie Presikhaaf (WRH015Nbc versiedatum 30 september 2016).pdf

Vincent / Steven,

Wat betreft expeditieverkeer het volgende. Het lijkt erop dat een keuze voorligt uit twee kwaden:
1) aan- en afvoer vindt plaats via de aansluiting IJssellaan, waarbij een draai- of keerbeweging moet worden gemaakt op het parkeerterrein, die parkeerplaatsen kost en mogelijk onveilig is
2) aan- of afvoer vindt plaats via de nieuwe aansluiting op de Lange Wal, die eisen stelt aan de grootte van de kruising en voor langzaam verkeer onveiligheid kan opleveren

In een eerder stadium hebben we (Evert en ik) alleen varianten beoordeeld van keuze 1. Vanwege de nadelen daarvan hebben we gesuggereerd ook keuze 2 te onderzoeken. Die blijkt nu ook grote nadelen te hebben.

Mijn advies zou daarom zijn de nieuwe aansluiting Lange Wal, als je hem al acceptabel vindt, niet groter en niet onveiliger uit te voeren dan noodzakelijk. Dat is namelijk het algemeen en wijkbelang: de Lange Wal zou vooral een functie voor langzaam verkeer en OV krijgen. Dat we nu eventueel een aansluiting toestaan, wil niet zeggen dat daar ook vrachtverkeer gebruik van moet maken. Met leveranciers moet dan de afspraak gemaakt worden dat ze vanaf de noordkant aan- en afrijden (is dat af te dwingen? voor wie zijn de gevolgen als men zich daar niet aan houdt? Wellicht kan jouw voorstel voor het opschuiven van de aansluiting naar het westen hierbij helpen.) In lijn met jouw verzoek voor een laad-loscombi voor AH en Aldi, stel ik voor een herinrichting op eigen terrein te laten uitwerken, die recht doet aan de expeditie en de veiligheid van bezoekers en bewoners. De parkeerplaatsen die dit kost moeten dan worden meegenomen in de parkeerberekening van paragraaf 4.

Verder nog wat ondergeschikte opmerkingen.
- De paragrafen 3.2.1 en 4.1.1 zijn niet eensluidend waar het gaat om de verdeling van de sloop van functies ('zwaartepunt aan de oostzijde' versus 'over het gehele winkelcentrum').
- Het overschrijden van de max. cyclustijd van 120 sec. wordt gemakkelijk weggewuifd. Kunnen jullie je daarin vinden?
- Een rechtsafstrook met uitgebogen fietspad kan een variant zijn, die we integraal afwegen. Heeft voor- en nadelen.

groet
Guido

>>> Vincent Bronkhorst 3-10-2016 12:08 >>>
Hierbij mijn eerste opmerkingen tbv de bespreking van as vrijdag. Guido, lukt het je om jouw imput ook voor vrijdag aan Steven en mij te mailen??

Vincent

Bijlage 12, brief college aan gemeenteraad over besluit 2012

De voorzitter van de gemeenteraad
ten behoeve van
commissiebehandeling SPJ

Datum : 10 april 2012
Uw kenmerk :
Ons kenmerk : 2012.0.043.260
Zaaknummer : 2012-04-00594
Contactpersoon : M. van Driel
Telefoonnr. : 026 3773695

Onderwerp: verkeersbesluit Lange Wal-Kramersgildeplein en Lange Wal-Gildemeesters afsluiting

Geachte voorzitter,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit om de doorgang Lange Wal-Gildemeestersplein af te sluiten voor het autoverkeer en nader onderzoek te doen naar de doorgang Lange Wal-Kramersgildeplein.

Aanleiding / Probleemstelling
In het door de raad vastgestelde ontwikkelingsplan Presikhaaf en de Nota van Randvoorwaarden Hoofdwegen Presikhaaf is het kader voor de aanpassingen aan de hoofdstructuur rondom het winkelcentrum aangegeven. Uitgangspunt daarbij is om veilige en aantrekkelijke routes naar en door het winkelcentrum te creëren. Dit wordt bewerkstelligd door de toevoerroutes van de auto te scheiden van die van de voetgangers, fietsers en openbaar vervoer. Dit wordt gerealiseerd door de toe- en afvoerroute van de auto naar het parkeerterrein op de IJssellaan aan te sluiten. De Lange Wal kan daarmee voor het doorgaande verkeer naar het winkelcentrum worden afgesloten. De verkeersdruk op de Lange Wal neemt hierdoor af en het openbaar vervoer kan beter doorstromen. Deze afsluitingen waren in genoemde plannen al concreet opgenomen.

Over de plannen en de uitwerking ervan is intensief met de ondernemers en bewoners gecommuniceerd in verschillende klankbordgroepen. Vooruitlopend op het te nemen verkeersbesluit is eind december 2011 een voornemen tot afsluiting van de doorgang Lange Wal-Kramersgildeplein en Lange Wal-Gildemeestersplein gepubliceerd. Op dit voornemen zijn 15 zienswijzen ontvangen. Bijna alle zienswijzen richten zich met name op de afsluiting van de Lange Wal-Kramersgildeplein.

Doel
Om uitvoering te kunnen geven aan het afsluiten van de doorgangen tot het parkeerterrein Gildemeestersplein en Kramersgildeplein neemt het college een verkeersbesluit. De afsluiting van de doorgang Lange Wal-Gildemeestersplein is inmiddels gerealiseerd. Hiervoor hebben wij inmiddels een besluit genomen.

Voor een zorgvuldige afweging van de zienswijzen voor de afsluiting Lange Wal-Kramersgildeplein wordt nader onderzocht of een veilige inrit vanaf de Lange Wal is te realiseren of dat ondernemers

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 99 • 6800 AB ARNHEM
Telefoon 026 - 3773333 • Fax 026 - 3773450 • E-mail: Gemeente@Arnhem.nl
DIENST STADSONTWIKKELING

anderszins tegemoet gekomen kan worden.

Argumenten
Argumenten voor afsluiting van de toegangen Lange Wal-Kramersgildeplein en Lange Wal-Gildemeestersplein zijn:

- De Lange Wal is een van de drukste en meest onveilige hoofdwegen van Presikhaaf, met een te krap wegprofiel om al het doorgaande auto- en busverkeer en fietsbewegingen op een goede wijze te kunnen afhandelen in relatie met de twee toegangen naar het parkeerterrein;
- Ter hoogte van beide toegangen naar het parkeerterrein vinden veel ongevallen plaats met langzaam verkeer (fietsers en bromfietsers);
- Doordat het winkelcentrum aan alle kanten ontsluitingspunten van het parkeerterrein heeft, is de ontsluitings- en winkelstructuur niet duidelijk;
- Tegenover de toegang van het Gildemeestersplein is een bushalte met een rechtsafstrook en een opstelstrook voor linksaf voorzien. Deze opstelstrook is door middel van een middenberm gescheiden van het tegemoetkomend verkeer. In de middenberm is ook een rustmoment bij de oversteekplaats gemaakt. Hierdoor is het verkeerstechnisch zeer lastig om ook een toegang tot het parkeerterrein te maken;
- De ontsluiting van de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Gildemeestersplein is door middel van verkeerslichten geregelde kruispunten op de IJssellaan aangesloten;
- Winkelbezoek dat toch via de Lange Wal aan komt rijden, kan parkeren op de Langenbachstraat.

De afsluiting van de toegang ter hoogte van het Gildemeestersplein is weinig omstreden. Vrijwel alle zienswijzen richten zich met name op de andere toegang. Wij hebben daarom het verkeersbesluit genomen om deze toegang af te sluiten voor gemotoriseerd verkeer. Het achterliggende parkeerterrein heeft een goede aansluiting op de IJssellaan gekregen.

Via de toegang bij het Kramersgildeplein kan de automobilist een parkeerterrein bereiken dat voor het winkelend publiek belangrijk is (overigens is dit parkeerterrein al uitstekend bereikbaar via de IJssellaan). Het realiseren van een inrit op deze plaats is lastig, aangezien hier een dubbelzijdig fietspad gekruist moet worden en juist de relatieve onveiligheid voor fietsers een belangrijk argument vóór afsluiting is. We willen evenwel gehoor geven aan het recente verzoek van ondernemers om hier nogmaals goed naar te kijken.

De werkzaamheden in de ondergrond zijn uitgevoerd. De herinrichting van de Lange Wal staat op het punt om aan te vangen. Het nu stilleggen van de werkzaamheden in afwachting van een nader besluit is niet wezenlijk goedkoper dan de afsluiting als gepland uit te voeren en over enkele maanden te besluiten alsnog een inrit te construeren. Om de overlast in de buurt niet langer te laten duren dan noodzakelijk, zullen de werkzaamheden dus worden voortgezet.

Financiën
Dit besluit heeft geen financiële consequenties. De kosten zijn meegenomen in de aanbesteding van

het bestek voor de Lange Wal. De dekking van dit project bestaat uit EFRO subsidie, bijdrage van GRP, bijdrage van de stadsregio en een bijdrage van de afdeling verkeer. Ook het realiseren van een eventuele inritconstructie kan uit beschikbare budgetten gefinancierd worden.

Risico's
Wanneer gaandeweg het traject besloten wordt tot aanpassingen, zullen de werkzaamheden ook wat langer duren. Ook zullen er beperkte meerkosten ontstaan.

Uitvoering en evaluatie
Een verkeersbesluit ten aanzien van de Lange Wal-Kramersgildeplein zal genomen worden zodra duidelijk is of de constructie aangepast kan worden. De huidige tijdelijke verkeersmaatregelen in verband met de werkzaamheden vallen onder een tijdelijk verkeersbesluit.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n) 1. Besluit Lange Wal-Gildemeestersplein wijziging inrichting van de weg

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 99 • 6800 AB ARNHEM
Telefoon 026 - 3773333 • Fax 026 - 3773450 • E-mail: Gemeente@Arnhem.nl
DIENST STADSONTWIKKELING

Bijlage 13, advies Fietsersbond

Van: Fietsersbond Arnhem <arnhem@fietsersbond.nl>
Datum: 11 juli 2017 01:58:35 CEST
Aan: Bram Derix <b.derix@upcmail.nl>
Onderwerp: Antw.: Uitrit winkelcentrum Presikhaaf
Antwoord aan: Fietsersbond Arnhem <arnhem@fietsersbond.nl>

Dag Bram,

Op donderdagochtend 6 juli hebben we samen de situatie ter plaatse bekeken, met als uitgangspunt om een voor iedereen, dus zeker voor de voetganger en de fietser, een zo veilig mogelijke inrichting te realiseren.
Hierbij zijn ook de twee ontwerpen van Goudappel Coffeng (zie bijlage) ter sprake geweest.

Naar aanleiding van deze schouw kan ik, als vertegenwoordiger van de Fietsersbond afdeling Arnhem, je het onderstaande melden, waarbij wij er van uitgaan dat je als vertegenwoordiger van de bewonersgroep van De Houtmanstraat e.o.

- De Fietsersbond ziet zeker het voordeel van een meer oostelijke aansluiting van de aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal, omdat daar meer ruimte is om voor het afslaande fietsverkeer opstelruimte te realiseren. Bij de meer westelijke aansluiting zoals die nu gepland is, is die ruimte er niet, waardoor fietsers zich op de rijloper van het fietspad moeten opstellen. Om dit te ontwijken moet men dan over het (smalle) voetpad fietsen. Hierdoor zullen ongewenste fietser-fietser en fietser-voetganger conflicten gaan ontstaan. Om dit op die plek goed vorm te geven zou men moeten gaan onteigenen, hetgeen discomfort voor de bewoners zou betekenen.
  - Overigens is het wel opmerkelijk dat verkeersveiligheidsoverwegingen het hier moeten opnemen tegen puur commerciële belangen. Geen uitrit, een situatie die relatief kort geleden juist vanwege de verkeersveiligheid zo is aangelegd, is en blijft tenslotte het veiligst.
- Het is aan te bevelen de toe- en uitritten naar het winkelcentrum zo uniform mogelijk aan te leggen. Een uitritconstructie waarbij fietser en voetganger voorrang hebben verdient de voorkeur.
- Het verplaatsen van de ING-betaalautomaat naar de Langenbachstraat is een goed idee omdat op de huidige plek, zeker in combinatie met de bushalte en de voetgangersoversteekplaats, kortparkeerders hinderlijke en gevaarlijke situaties veroorzaken. Op de Langenbachstraat speelt dat probleem niet dan wel veel minder.
  Voor de afwikkeling van het fietsverkeer van en naar het winkelcentrum is het een goed idee om tussen de uitgang van het Gildemeestersplein op de Lange Wal en het Lange Water aan de noordzijde van de Lange Wal over dat gedeelte een tweerichtingenfietspad aan te leggen op dezelfde manier als dat is gedaan op de zuidwesthoek van het Winkelcentrumgebied.

- Voor de veiligheid van het fietsverkeer is het aanbevelenswaardig het fietspad uit te buigen ter hoogte van de aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal. De opstelruimte voor de afslaande auto die daardoor ontstaat verkleint de kans dat auto's stil komen te staan op de fietsoversteek.
- Goede vlakke opsluitbanden gebruiken voor overgang fietspad-voetpad (**niet** de gevaarlijke kwart-ronde gazonbanden!) [zie bijlage!]

- Verder is van belang dat er in en rondom het winkelcentrum voldoende en kwalitatief goede fietsenstallingsmogelijkheden zijn (bij voorkeur 'nietjes').

- Verharding en verhardingsovergangen:
  Daar waar het fietspad de rijbaan voor de autoverkeer kruist loopt bij voorkeur de verharding van het fietspad door, zodat er geen vervelende richels en drempels ontstaan.
  Fietspaden bij voorkeur in asfalt (volgens gemeentelijk beleid).

Succes donderdag met het overleg.

Met vriendelijke groet,
Jan Kelderman

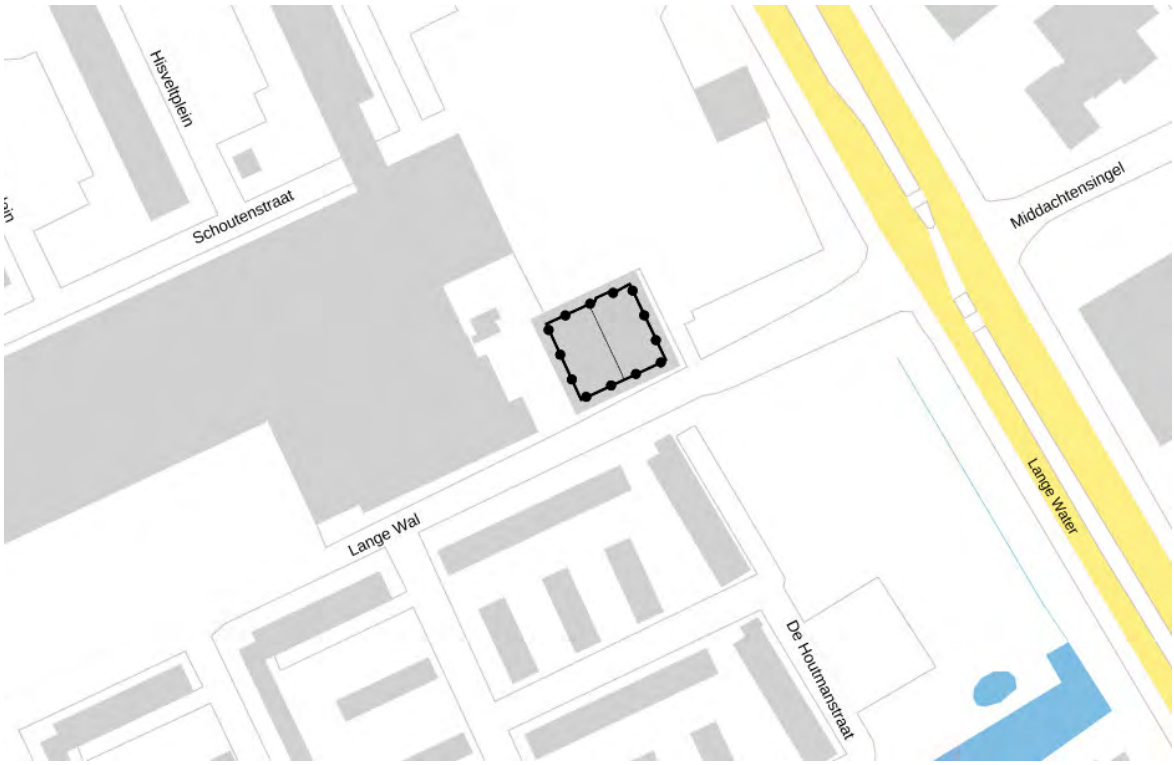
Fietsersbond, afdeling Arnhem
026-3700087
arnhem@fietsersbond.nl

Bijlage 14, second opinion BuroDB

De Stoere Houtman

Ontwerp Bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal'

Analyse Verkeer, second opinion

De Stoere Houtman

Ontwerp Bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal'

Analyse Verkeer, second opinion

Datum 29 september 2017
Kenmerk RPT17171604-03

www.burodb.nl
info@burodb.nl

Verklaring en documentatie

Opdrachtgever(s)	De Stoere Houtman
Titel rapport	Ontwerp Bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' Analyse verkeer, second opinion
Kenmerk	RPT17171604-03
Datum publicatie	29 september 2017
Projectteam opdrachtgever(s)	de heer B.J. Derix
Projectteam BuroDB	de heer T.S. de Boer
Projectomschrijving	Analyse en beoordeling (second opinion) van de verkeerskundige onderbouwing van het Ontwerp Bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - Aansluiting Lange Wal'.

Advies en rapport	BuroDB
Adres	Eise Eisingastraat 20
Postcode	8801 KG
Plaats	FRANEKER
Telefoon	+31 (0)6 209 57 903
Website	www.burodb.nl
E-mail	info@burodb.nl

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem/haar gebruikt worden voor het doel waarvoor het is opgesteld, met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij BuroDB.

Inhoud Pagina

1 Inleiding 1

2 Aanleiding en onderbouwing plan 5
2.1 Ontbrekende onderbouwing 5
2.2 Plan staat haaks op beleid 6

3 Parkeren en verkeersgeneratie 8
3.1 Parkeervraag 8
3.2 Parkeercapaciteit 11
3.3 Verkeersgeneratie 13

4 Verkeersafwikkeling 14
4.1 Model en uitgangspunten verkeersonderzoek 14
4.2 Resultaten verkeersonderzoek 14
4.3 Vigerend bestemmingsplan en gemeentelijk beleid 17
4.4 Fietsverkeer 18

5 Verkeersveiligheid 21
5.1 Inleiding 21
5.2 Huidige situatie 21
5.3 Beoordeling voorkeursvariant ontwerp 25
5.4 Routing expeditieverkeer 30
5.5 Effect openstellen nieuwe toegang Lange wal voor vrachtverkeer 32
5.6 Advies Fietsersbond en Veilig Verkeer Nederland 33

6 Leefbaarheid en milieu 34
6.1 Onderzoek luchtkwaliteit 34
6.2 Akoestisch onderzoek 34

7 Resumé 40

Bijlagen
1 Mailbericht gemeente Arnhem d.d. 10 juni 2016
2 Mailbericht gemeente Arnhem d.d. 12 oktober 2016
3 Verweerschrift Algemene Bezwarencommissie d.d. 22 juni 2012
4 Brief College gemeente Arnhem aan gemeenteraad d.d. 1 mei 2012
5 Mailbericht gemeente Arnhem d.d. 20 juni 2016

1 Inleiding

Presikhaaf is een wijk in het noordoostelijke deel van Arnhem. In het hart van de wijk is een winkelcentrum gesitueerd. In figuur 1.1 is de locatie van het winkelcentrum in Arnhem op een luchtfoto weergegeven. In figuur 1.2 is het winkelgebied inclusief parkeergelegenheid aangegeven.

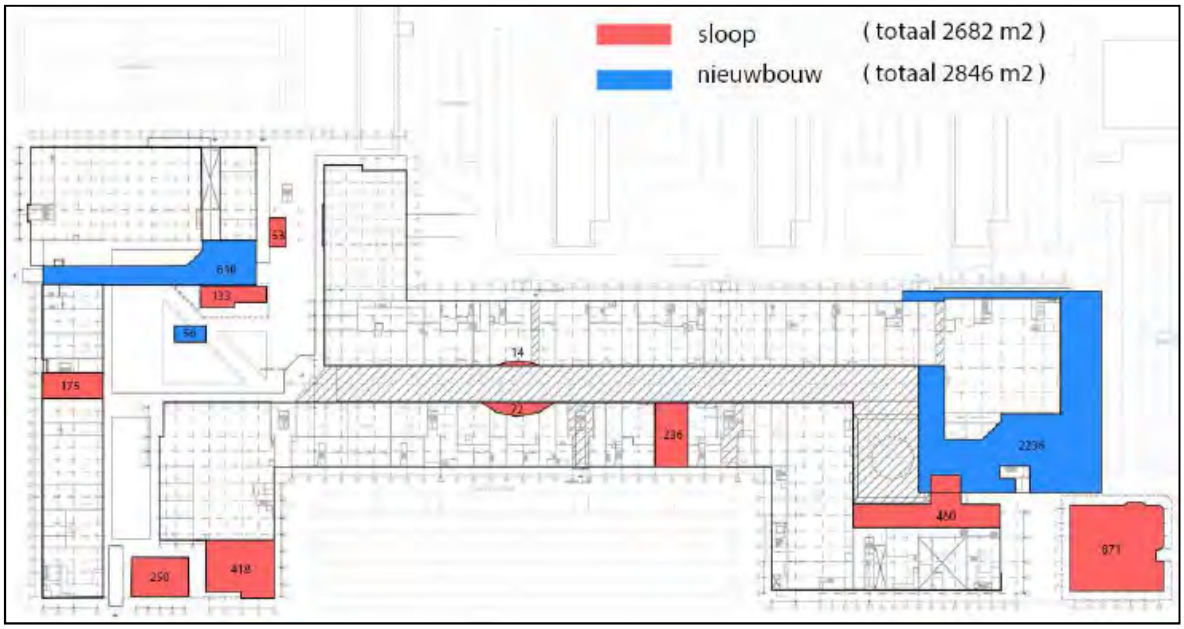
Figuur 1.1: Situering winkelcentrum Presikhaaf in Arnhem

Figuur 1.2: Terrein winkelcentrum Presikhaaf

Wereldhave Management BV is de eigenaar van winkelcentrum Presikhaaf in Arnhem en werkt momenteel aan de renovatie en herontwikkeling ervan. Het winkelcentrum wordt gemoderniseerd om

nieuwe winkelformules aan te kunnen trekken en bezoekers beter van dienst te kunnen zijn. Onderdeel van de plannen is het verplaatsen van enkele van de aanwezige winkels. Zo is de voormalige HEMA-vestiging aan het Gildemeestersplein verhuisd naar de winkelpassage in het centrum van het winkelgebied. De huidige Albert Heijn vestiging aan het Kramergildeplein verhuist naar de oostzijde van het gebied en daarnaast is een nieuw filiaal van de discount supermarkt Aldi gepland. Ter illustratie van de plannen is in figuur 1.3 een overzicht van de sloop- en bouwplannen in het gebied van winkelcentrum Presikhaaf op maaiveldniveau opgenomen.

Figuur 1.3: Overzicht sloop- en bouwplannen winkelcentrum Presikhaaf op maaiveldniveau (bron: Wereldhave)

Onderdeel van de plannen is ook om de in 2012 afgesloten verbinding van het parkeerterrein op het Gildemeestersplein en de Lange Wal weer open te stellen. In figuur 1.4 is de locatie van de beoogde nieuwe verbinding aangegeven. De nieuwe aansluiting (oranje) ligt op een afstand van circa 20 meter ten westen van de voormalige toegang (rood).

Figuur 1.4: Locatie beoogde nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal

Omdat de beoogde nieuwe toegang niet past binnen het vigerende bestemmingsplan 'Winkelcentrum- en park Presikhaaf', wil de gemeente Arnhem voor de realisatie ervan een nieuw bestemmingsplan vaststellen. De gemeente heeft hiertoe het ontwerp bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - Aansluiting Lange Wal' opgesteld. Het ontwerp bestemmingsplan is gepubliceerd op 28 augustus 2017 en ligt momenteel ter visie.

Aan- en omwonenden van de beoogde nieuwe aansluiting (waaronder de Lange Wal, het Gildemeestersplein, de Keulse Slag, de Juinbolstraat en De Houtmanstraat) hebben bezwaar tegen het plan voor het opnieuw aansluiten van het parkeerterrein op de Lange Wal. Door de nieuwe toegang zal de verkeersdrukte op de Lange Wal gaan toenemen. Gevreesd wordt voor een verslechtering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid en problemen met de verkeersafwikkeling (verkeersopstoppingen) op de Lange Wal en het kruispunt Lange Water-Lange Wal.

Eigenarenvereniging (EVV) De Stoere Houtman heeft om die reden aan BuroDB gevraagd om de verkeerskundige aspecten van het plan tegen het licht te houden en de voor het plan uitgevoerde verkeerskundige onderzoeken objectief te beoordelen. In deze rapportage zijn de bevindingen van de uitgevoerde verkeersanalyse (second opinion) beschreven.

De analyse en beoordeling van de verkeersaspecten binnen het ontwerp bestemmingsplan zijn uitgevoerd voor de volgende onderdelen:

- aanleiding en onderbouwing plan
- parkeren en verkeersgeneratie
- verkeersafwikkeling
- verkeersveiligheid
- leefbaarheid en milieu

Voor de analyse zijn verschillende onderzoeksrapporten, beleidsnota's en memo's doorgenomen alsmede informatie met correspondentie, verkeerstechnische informatie (waaronder verkeersmodelberekeningen) en verkeerstechnische ontwerpen. Daarnaast is op woensdag 13 en zaterdag 23 september 2017 een bezoek gebracht aan de locatie voor een schouw.

Hierna is een overzicht gegeven van de voor de analyse doorgenomen documenten en stukken:

- Bestemmingsplan 'Presikhaaf 3' d.d. 05-07-2011, gemeente Arnhem.
- Bestemmingsplan 'Winkelcentrum- en Park Presikhaaf' d.d. 27-08-2012, gemeente Arnhem.
- Ontwerp bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal', Toelichting en bijlagen, d.d. 28-08-2017, gemeente Arnhem.
- Verkeersbesluit 'Lange Wal-Gildemeestersplein wijziging inrichting van de weg' voor de afsluiting van de aansluiting Lange Wal, d.d. 18-04-2012, gemeente Arnhem.
- Memo's en brieven behorende bij het verkeersbesluit 'Lange Wal-Gildemeestersplein wijziging inrichting van de weg' uit 2012, gemeente Arnhem.
- Beleidsnota Fietsverkeer 'Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers' d.d. 13-05-2013, gemeente Arnhem.
- Beleidsnota Openbaar Vervoer 'De Reiziger Centraal' d.d. mei 2013, gemeente Arnhem.
- Regelstrategie verkeerslichten Arnhem 'Het Groen Goed Verdeeld', gemeente Arnhem.

- 'Dynamische verkeersstudie Presikhaaf, Vergelijk verkeersmodel met telcijfers', d.d. 14-07-2016, Goudappel Coffeng.
- 'Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem, Verkeer, parkeren en expeditie', 08-06-2017, Goudappel Coffeng.
- 'Ontwerp aansluiting Lange Wal Presikhaaf Arnhem, Variantenstudie, d.d. 09-01-2017, Goudappel Coffeng.
- 'Analyse bewonersvariant' d.d. 24-04-2017, Goudappel Coffeng.
- 'Akoestisch onderzoek wegverkeer, Winkelcentrum Presikhaaf, aansluiting Lange Wal' d.d. 17-03-2017, SAB.
- Memo 'Luchtkwaliteit Winkelcentrum Presikhaaf, aansluiting Lange Wal' d.d. 09-03-2017, SAB.
- 'Prioriteit bij verkeerslichten voor fietsers, Hoe fietsvriendelijk zijn de verkeerslichten in de gemeente Arnhem?' d.d. 25-09-2015, Onderzoeksrapportage I. Overgoor, Universiteit Twente en gemeente Arnhem.
- Verkeersmodelplots, mailberichten en andere informatie met betrekking tot het plan voor een nieuwe aansluiting Lange Wal, door EVV De Stoere Houtman verkregen middels een WOB-verzoek aan de gemeente Arnhem.
- Memo 'Second opinion verkeersmodel Arnhem Presikhaaf', met kenmerk T&PBZ1158-100N001D0.1, d.d. 25-09-2017, RoyalHaskoningDHV
- Verkeersonderzoek Lange Wal Arnhem, d.d. 25-09-2017, Veilig Verkeer Nederland

2 Aanleiding en onderbouwing plan

2.1 Ontbrekende onderbouwing

Wereldhave heeft in haar plannen voor de herontwikkeling van winkelcentrum Presikhaaf een nieuwe aansluiting van het parkeerterrein op het Gildemeesterplan aan de Lange Wal opgenomen. Na uitvoering van verschillende onderzoeken, waaronder meerdere verkeerskundige studies van bureau Goudappel Coffeng, gaat de gemeente Arnhem hierin mee. Om realisatie van de nieuwe aansluiting mogelijk te maken heeft zij een Ontwerp Bestemmingsplan opgesteld.

Wat opvalt is dat zowel in de toelichting van het Ontwerp Bestemmingsplan als in alle onderliggende onderzoeken het ontbreekt aan een duidelijke aanleiding c.q. onderbouwing voor de realisatie van de nieuwe aansluiting. In geen van de documenten wordt aangegeven waarom de heropening van de aansluiting van het parkeerterrein op de Lange Wal nodig is. Er is ons ook geen onderzoek bekend naar de verkeerssituatie die ontstaat indien de herontwikkeling van het winkelcentrum (verplaatsing van de supermarkten) plaatsvindt zonder een aansluiting van het parkeerterrein op de Lange Wal.

In de toelichting van het Ontwerp Bestemmingsplan staat in de paragraaf 1.2, 'Aanleiding en doel', het volgende beschreven:

> *'Eigenaar Wereldhave is voornemens het winkelcentrum Presikhaaf te herontwikkelen. Het gehele winkelcentrum wordt hiertoe opgeknapt, op sommige plekken wordt winkelruimte onttrokken en op andere plekken wordt de bestaande winkelruimte uitgebreid. Aan de zijde van het Gildemeestersplein komen in plaats van de huidige HEMA twee supermarkten, de Albert Heijn en de COOP. De HEMA wordt naar de andere zijde van het winkelcentrum verplaatst waar nu de twee supermarkten zijn gevestigd.*
> ***Om de supermarkten van een goede ontsluiting te voorzien, wordt ter plaatse van het voormalige paviljoen aan het Gildemeestersplein een nieuwe in- en uitrit gerealiseerd. In het verleden is in de directe nabijheid een in- en uitrit gesitueerd geweest. Voor een betere ontsluiting van het winkelcentrum en in het bijzonder de supermarkten wordt ervoor gekozen hier weer een ontsluiting te openen.***
> *De nieuwe ontsluiting kan niet worden gerealiseerd op basis van het geldende bestemmingsplan "Winkelcentrum Presikhaaf". Om die reden is de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan voor dit gebied noodzakelijk. Voorliggend bestemmingsplan voorziet hierin. Hierbij zal worden aangetoond dat de ontwikkeling in overeenstemming is met een 'goede ruimtelijke ordening'.*
> *Voor de overige ontwikkelingen op het winkelcentrum, zoals de verplaatsing van de supermarkten en de uitbreiding van het winkelcentrum, wordt een separate omgevingsvergunningprocedure doorlopen'.*

In bovenstaande passage wordt aangegeven dat de nieuwe c.q. heropende aansluiting op de Lange Wal wordt gerealiseerd om met name de supermarkten te voorzien van een goede ontsluiting. Er wordt voor gekozen om de in 2012 gesloten ontsluiting weer te openen voor een betere ontsluiting van het winkelcentrum.

In het verkeersbesluit van 18 april 2012 van de gemeente Arnhem wordt echter onderbouwd aangegeven waarom het financieel-economisch juist beter was om de aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal af te sluiten:

'*Wij verwachten niet dat iemand door het afsluiten van de parkeerterrein van het Gildemeesterspleïn aan de Lange Wal onevenredig zwaar (financieel) getroffen wordt. Zoals eerder benoemd is de IJssellaan een van de hoofdradialen van de gemeente Arnhem.* ***Naar onze mening verbetert de bereikbaarheid van het winkelcentrum aanzienlijk door de hoofdontsluiting van de parkeerterreinen aan de IJssellaan te leggen. Dit geldt voor de bereikbaarheid voor bevoorradend verkeer, maar zeker voor de bezoekers van het winkelcentrum. De bewegwijzering naar het winkelcentrum wordt veel eenvoudiger en duidelijker. Om het verkeer hier goed te laten doorstromen en voor de verkeersveiligheid worden de kruispunten bij de IJssellaan met verkeerslichten geregeld.*** *Aan de hoeveelheid parkeergelegenheid, de loopafstanden tot deze parkeergelegenheid en de wijze van parkeren (vergunningen of betaald) worden geen veranderingen aangebracht.'*

De beschreven aanleiding in voorliggend Ontwerp Bestemmingsplan geeft geen onderbouwing van de nut en noodzaak van een aansluiting van het parkeerterrein op de Lange Wal (in relatie tot het besluit uit 2012). Niet wordt aangegeven dat de bestaande ontsluiting(sstructuur) onvoldoende is of zal zijn, in welk (verkeerskundig) opzicht dan ook. Ook de stelling dat de ontsluiting van het winkelcentrum verbetert door het opnieuw openstellen van de aansluiting op de Lange Wal is niet onderbouwd en is strijdig met het besluit uit 2012.

2.2 Plan staat haaks op beleid

Daarnaast is het evident dat het huidige plan haaks staat op het besluit (met bijbehorende argumenten) van de gemeente Arnhem dat zij slechts vijf jaar geleden nam om de toenmalige aansluiting op nagenoeg dezelfde locatie af te sluiten. In het verkeersbesluit van 18 april 2012 staat het volgende beschreven:

'De Lange Wal in Arnhem is een drukke weg, die langs het winkelcentrum Presikhaaf loopt. De Lange Wal vervult een belangrijke functie in de bereikbaarheid van het winkelcentrum Presikhaaf, de wijk en de in de buurt gelegen voorzieningen zoals scholen ed.. Voor fietsers en voetgangers is de Lange Wal een belangrijke route om het winkelcentrum en de in de omgeving liggende voorzieningen te bereiken (scholen, MFC, bushalteperron etc). De Lange Wal maakt bovendien onderdeel uit van het Arnhemse fietsroutenetwerk. De parkeerterreinen aan het Kramersgildeplein, Langenbachstraat en het Gildemeestersptein zijn via de Lange Wal en de IJssellaan te bereiken. Er rijdt veel autoverkeer en vrachtverkeer op de Lange Wal en lijnbussen rijden en halteren er. Daarnaast gebruikt het doorgaande verkeer de Lange Wal als verbinding tussen de Laan van Presikhaaf en het Lange Water. Al dit verkeer zorgt voor een onrustig en onveilig verkeersbeeld. De Lange Wal is één van de drukste en onveiligste hoofdwegen in de wijk Presikhaaf. Bij de in- en uitgang van het parkeerterrein aan het Gildemeestersplein vinden ongevallen met (brom)fietsers plaats. De oversteekbaarheid van de Lange Wal ter hoogte van dit parkeerterrein laat voor fietsers en voetgangers zeer te wensen over, Wij vinden het noodzakelijk om verkeersmaatregelen te treffen om de Lange Wal verkeersveiliger te maken en de doorstroming van het verkeer te verbeteren'.

Het besluit tot afsluiting heeft de gemeente genomen met een verwijzing naar de in artikel 2 van de Wegenverkeerswet (WvW 1994) genoemde belangen:

- het verzekeren van de veiligheid op de weg;
- het in stand houden van de weg en het waarborgen van de bruikbaarheid daarvan;
- het voorkomen of beperken van de door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade, alsmede de gevolgen voor het milieu.

De destijds aangegeven bezwaren op de afsluiting heeft de gemeente met goede en zwaarwegende argumenten afgewezen. In de brief van Burgemeester en Wethouders aan de gemeenteraad van Arnhem van 10 april 2012 zijn de volgende argumenten beschreven:

- De Lange Wal is een van de drukste en meest onveilige hoofdwegen van Presikhaaf, met een te krap wegprofiel om al het doorgaande auto- en busverkeer en fietsbewegingen op een goede wijze te kunnen afhandelen in relatie met de twee toegangen naar het parkeerterrein;
- Ter hoogte van beide toegangen naar het parkeerterrein vinden veel ongevallen plaats met langzaam verkeer (fietsers en bromfietsers);
- Doordat het winkelcentrum aan alle kanten ontsluitingspunten van het parkeerterrein heeft, is de ontsluitings- en winkelstructuur niet duidelijk;
- Tegenover de toegang van het Gildemeestersplein is een bushalte met een rechtsafstrook en een opstelstrook voor linksaf voorzien. Deze opstelstrook is door middel van een middenberm gescheiden van het tegemoetkomend verkeer. In de middenberm is ook een rustmoment bij de oversteekplaats gemaakt. Hierdoor is het verkeerstechnisch zeer lastig om ook een toegang tot het parkeerterrein te maken;
- De ontsluiting van de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Gildemeestersplein is door middel van verkeerslichten geregelde kruispunten op de IJssellaan aangesloten;
- Winkelbezoek dat toch via de Lange Wal aan komt rijden, kan parkeren op de Langenbachstraat.

Bij het in 2012 genomen besluit wogen voor de gemeente de verbetering van de verkeersveiligheid en doorstroming van het verkeer op de Lange Wal zwaarder dan het belang van het gemotoriseerde verkeer dat een andere route moet kiezen om het parkeerterrein te bereiken en te verlaten. Vermeld wordt ook dat er daarbij geen sprake is van onacceptabele omrijafstanden.

Het plan dat de gemeente nu, zonder goede onderbouwing voor de noodzaak, weer een aansluiting op de Lange Wal wil realiseren staat haaks op dat recent genomen besluit. Dit terwijl de argumenten voor de afsluiting van destijds op dit moment onveranderd en onverminderd van kracht zijn. Het opnieuw openstellen van een verbinding tussen het Gildemeestersplein en de Lange Wal duidt op willekeur in de besluitvorming van de gemeente.

3 Parkeren en verkeersgeneratie

In bijlage 1B van het Ontwerp Bestemmingsplan voor de realisatie van de aansluiting op de Lange Wal zijn de rapportages van het uitgevoerde verkeerskundig onderzoek opgenomen. In het rapport 'Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem, Verkeer, parkeren en expeditie' van 8 juni 2017 zijn de effecten op de parkeercapaciteit, de parkeerbehoefte en de verkeersgeneratie van het plan beschreven. De daarbij gehanteerde uitgangspunten hebben betrekking op de sloop en nieuwbouw van winkelvoorzieningen. In tabel 3.1 is een overzicht van de gehanteerde uitgangspunten opgenomen.

	etage	functie	oppervlakte
sloop	kelder	detailhandel	-459 m² bvo
	maaiveld	detailhandel	-2.682 m² bvo
	verdieping	detailhandel	-2.257 m² bvo
totale sloop			-5.398 m² bvo
nieuwbouw	maaiveld	detailhandel	666 m² bvo
	maaiveld	supermarkt	2.236 m² bvo
totale nieuwbouw			2.902 m² bvo

Tabel 3.1: Functieprogramma ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf (Bron: Goudappel Coffeng)

3.1 Parkeervraag

Om de parkeervraag van de nieuwe ontwikkelingen van het winkelcentrum te kunnen bepalen dient er een parkeerbalans te worden opgesteld. Aan de hand van die parkeerbalans kan worden bepaald hoeveel parkeerplaatsen er nodig zijn en dit worden afgezet tegen de daadwerkelijk aanwezig parkeerplaatsen.

Op basis van kencijfers en een parkeeronderzoek kan worden bepaald wat het drukste (en daarmee maatgevende) tijdstip is in de week, en welke mate er gerekend mag worden met dubbelgebruik. Tevens kan daarmee de maximale bezettingsgraad worden bepaald.

In de rapportage van het verkeerskundig onderzoek staat het volgende:

> *In 2015 heeft Ecorys een parkeerbalans opgesteld ten behoeve van de herontwikkeling van de Presikhaaftoren van kantoren naar studentenwoningen. In deze parkeerbalans is enkel het effect van de herontwikkeling berekend en afgezet tegen het aantal beschikbare vrije parkeerplaatsen, afgeleid uit verschillende parkeeronderzoeken die in het recente verleden zijn uitgevoerd (donderdag 6 november en zaterdag 8 november 2014 om 12.00 en 14.00 uur).*

EVV De Stoere Houtman heeft genoemde parkeerbalans en onderzoeken opgevraagd maar deze zijn door de gemeente niet verstrekt. Door het ontbreken van deze gegevens is een inhoudelijke toets niet mogelijk.

Op basis van de in het verkeerskundig onderzoek opgenomen gegevens kan wel het volgende worden geconcludeerd:

Voor het winkelcentrum Presikhaaf geldt dat er naast winkels ook relatief veel woningen aanwezig zijn waardoor bewoners en bezoekers een relatief groot deel van de parkeerplaatsen gebruiken/bezetten. Daardoor is het aannemelijk dat de niet op de zaterdag maar juist op de koopavond de maximale bezettingsgraad zal voorkomen. Gangbaar is dan ook om zowel de donderdag en zaterdag mee te nemen in de parkeeronderzoeken.

In onderstaande tabel zijn de landelijke aanwezigheidspercentages voor de verschillende functies opgenomen. Op een koopavond zijn meer bewoners en bezoekers aanwezig, op de zaterdagmiddag juist meer bezoekers. Door alle aanwezige functies goed in beeld te brengen kan de werkelijke parkeervraag worden bepaald.

Aanwezigheid per dagdeel naar functie	Werkdag					Zaterdag		Zondag-middag
	Ochtend	Middag	Avond	Koop-avond	Nacht	Middag	Avond	
Woningen bewoners	50	50	90	80	100	60	80	70
Woningen bezoekers	10	20	80	70	0	60	100	70
Kantoren/bedrijven	100	100	5	5	0	0	0	0
Commerciële dienstverlening	100	100	5	75	0	0	0	0
Detailhandel	30	60	10	75	0	100	0	0
Grootschalige detailhandel	30	60	70	80	0	100	0	0
Supermarkt	30	60	40	80	0	100	40	0
Sportfuncties binnen	50	50	100	100	0	100	100	75
Sportfuncties buiten	25	25	50	50	0	100	25	100
Bioscoop/theater/ podium/enz.	5	25	90	90	0	40	100	40
Sociaal medisch: arts/ maatschap/therapeut/ consultatiebureau	100	75	10	10	0	10	10	10
Religiegebouw	0	0	20	0	0	0	20	100*
Verpleeg- en verzorgingstehuis/ aanleunwoning/ verzorgingsflat	50	50	100	100	25	100	100	100
Dagonderwijs	100	100	0	0	0	0	0	0
Avondonderwijs	0	0	100	100	0	0	0	0

Tabel 3.2: Aanwezigheidspercentages per functie (bron: CROW publicatie 317)

De gebruikte parkeeronderzoeken uit 2014 kunnen als gedateerd worden beschouwd. Sinds die tijd hebben op het winkelcentrum diverse ontwikkelingen plaatsgevonden (opleidingsinstituten toegevoegd, ombouwen kantoren naar appartementen, een vestiging van Subway in het voormalige verkooppunt van tankstation Gildemeestersplein en parkeren door bezoekers Rijn IJsselcollege). De resultaten van die onderzoeken zijn daarmee niet meer representatief voor de huidige situatie.

Wat ook geldt is dat door de verplaatsing en het opheffen van ingangen naar het winkelcentrum de parkeervraag op bepaalde velden[1] afneemt en op andere velden juist toeneemt. De drie huidige toegangen vanaf de Schoutenstraat (veld D) naar het winkelcentrum worden verwijderd waardoor winkelbezoekers langer op de velden B, C en E zullen gaan rondrijden. Bezoekers hebben immers (in de huidige samenleving) de sterke behoefte de auto zo dicht mogelijk bij de bestemming te willen parkeren.

Indien de parkeercapaciteit op die velden niet voldoet aan de parkeervraag zal het foutparkeren gaan toenemen. Een goed voorbeeld daarvan in de huidige situatie is de situatie van veld C, waar op de koopavond en zaterdagmiddag de laad- en loshavens en parkeerwegen vol staan met geparkeerde auto's (zie de foto van figuur 3.1).

F*iguur 3.1: Foto Langebachstraat op zaterdag 23 september 14.00 uur*

Op basis van de (waargenomen) lokale omstandigheden en algemeen erkende gegevens van het CROW kan worden gesteld dat er op basis van de twee gedateerde parkeeronderzoeken niet is vast te stellen wat de parkeerbehoefte en de maximale bezettingsgraad van winkelcentrum Presikhaaf is.

Omdat een parkeerbalans ontbreekt is tevens niet vast te stellen wat de werkelijke maximale parkeerbehoefte is als gevolg van het herschikken en toevoegen van de verschillende winkelfuncties.

[1] Velden A tot en met E zoals aangegeven in het verkeerskundig onderzoek bij onderhavig Ontwerp Bestemmingsplan

Bij een goede beschouwing dienen ook alle velden apart te worden beschouwd (in relatie tot de nieuwe ingangen naar het winkelcentrum) en kan niet worden volstaan met het hanteren van één totale parkeercapaciteit van alle parkeervelden tezamen.

3.2 Parkeercapaciteit

Ten aanzien van het parkeren en de parkeercapaciteit bij winkelcentrum Presikhaaf wordt in hoofdstuk 3 van het verkeerskundig onderzoek aangegeven dat de totale parkeercapaciteit 1.335 parkeerplaatsen is. De parkeercapaciteit van het Gildemeestersplein, in het onderzoek aangeduid met gebied E, is 352 parkeerplaatsen (zie ook tabel 3.3).

	gebieden					
	A	B	C	D	E	totalen
parkeercapaciteit	110	430	229	214	352	1.335
donderdag 12.00 uur	4	243	132	167	88	634
donderdag 14.00 uur	5	251	95	171	145	667
zaterdag 12.00 uur	2	271	196	167	134	770
zaterdag 14.00 uur	4	312	207	165	151	839

Tabel 3.3: Resultaten parkeerdrukmeting Presikhaaf in 2014 (Bron: Goudappel Coffeng)

Aangegeven wordt dat dit aantal naar beneden moet worden bijgesteld door de recentelijk gewijzigde bestemming van de Presikhaaftoren van kantoren naar studentenhuisvesting. Door de extra parkeerbehoefte neemt de parkeercapaciteit volgens de berekening met 36 tot 59 parkeerplaatsen. In het onderzoek wordt dit capaciteitsverlies afgehaald van de totale parkeercapaciteit van het winkelcentrum. Dit geeft niet een juiste weergave van de situatie. Beter is het om hier aan te geven dat het capaciteitsverlies voor rekening is van gebied E, het Gildemeestersplein.

De parkeercapaciteit van 352 plaatsen op het Gildemeestersplein neemt met maximaal 59 plaatsen af. Op basis van de in tabel 3.2 genoemde aanwezigheidspercentages zou dit betekenen dat 80% van de 59 parkeerplaatsen op de koopavond bezet zijn, afgerond 48 plaatsen. Ten onrechte wordt in het onderzoek uitgegaan van een (maximale) bezettingsgraad van 60% (36pp) op de minder drukke zaterdagmiddag. Ook wordt aangegeven dat, als gevolg van de geplande ontwikkeling op veld E, ook nog 40 parkeerplaatsen komen te vervallen. Een afname van de voor de winkels beschikbare capaciteit van 25% en een restcapaciteit op het maatgevende winkelmoment van 352-48-40=264 parkeerplaatsen.

Deze restcapaciteit staat echter niet alleen ter beschikking van de winkelfuncties. Rondom het Gildemeestersplein zijn ook woningen gesitueerd waarvan de bewoners en bezoekers ook op veld E parkeren. Ook parkeren bezoekers van de avondcursussen bij het Rijn IJsselcollege op dit veld hun auto.

Alleen op basis van een actueel parkeeronderzoek met bijbehorende parkeerbalans kan een uitspraak worden gedaan of er voldoende parkeercapaciteit overblijft voor de nieuwe en verplaatste winkelformules op veld E.

Daarnaast wordt in het onderzoek het parkeerterrein van gebied A aan het Kramersgildeplein in de berekeningen meegenomen. Uit de parkeerdrukmeting volgt dat dit gebied niet wordt gebruikt door het winkelpubliek. In een intern mailbericht van de gemeente Arnhem van 10 juni 2016, bij dit rapport opgenomen als bijlage 1, wordt dit ook aangegeven. In het onderzoek is met deze opmerking echter niets gedaan, waarmee de resultaten van het onderzoek (de parkeerberekeningen) een te gunstig beeld geven.

Figuur 3.2: Foto parkeerveld A op zaterdag 23 september 14.00 uur

Gelet op bovenstaande zijn wij van mening dat er onvoldoende onderzoek is gedaan om de exacte parkeervraag en bezettingsgraad zowel in totaal als per veld goed te kunnen vaststellen. Een (onder andere met parkeeronderzoeken) onderbouwde grondige analyse van het parkeergedrag van bezoekers van het winkelcentrum, bewoners, etc., is noodzakelijk om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen over het parkeervraagstuk. In het voorliggende Ontwerp Bestemmingsplan ontbreekt het hieraan.

3.3 Verkeersgeneratie

In paragraaf 4.3 van het verkeerskundig onderzoek bij het Ontwerp Bestemmingsplan wordt ingegaan op de verwachte extra verkeersgeneratie van het winkelcentrum na realisatie van de renovatie/ herontwikkeling. Uit de berekening volgt dat de verkeersgeneratie per saldo zal afnemen met 270 tot 610 ritten per etmaal. Vervolgens wordt gesteld:

> *'In theorie neemt de verkeersgeneratie als gevolg van de herontwikkeling, door een afname van de omvang van de functie, af ten opzichte van de huidige situatie. In de praktijk zal van een afname van de verkeersintensiteit na herontwikkeling nagenoeg geen sprake zijn.'*

Deze bewering/aanname wordt niet onderbouwd. Vervolgens wordt een worst case-scenario geschets waarbij alleen de sloop en nieuwbouw op maaiveldniveau in acht wordt genomen. Daarmee komt de onderzoeker uit op een toename van de verkeersgeneratie van circa 1.400 ritten per etmaal. In de verdere berekeningen wordt deze worst case-verkeerstoename gehanteerd en volledig toegerekend aan de nieuwe supermarkten aan de oostzijde van het winkelcentrum (Albert Heijn en Aldi).

Omdat de gehele structuur van toegangen wordt aangepast en winkelformules worden toegevoegd en verplaats zal er ook een verandering in de verkeerscirculatie op gaan treden. Ook is bijvoorbeeld de komst van de Action naar het winkelcentrum niet meegerekend. De effecten van dergelijke grote wijzigingen zijn op de verschillende wegen divers en kunnen alleen met behulp van een (verkeers)model op een goede manier worden vastgesteld. Aleen met gebruik van een model ontstaat er een meer realistisch beeld van de werkelijke verkeerstoename en te verwachten absolute intensiteiten op de verschillende toegangswegen van het winkelcentrum. Het in het verkeerskundig onderzoek gehanteerde uitgangspunt ten aanzien van de verwachte verkeersgeneratie is onvoldoende onderbouwd en te algemeen gesteld.

4 Verkeersafwikkeling

In hoofdstuk 5 van het verkeerskundig onderzoek van het Ontwerp Bestemmingsplan wordt ingegaan op de toekomstige verkeersafwikkeling op de wegen van het naar het winkelcentrum Presikhaaf. Zoals eerder vermeld ontbreekt een analyse van de te verwachten verkeersafwikkeling uitgaande van de huidige ontsluitingstructuur.

4.1 Model en uitgangspunten verkeersonderzoek

Om het effect van de nieuwe aansluiting tussen het Gildemeestersplein en de Lange Wal inzichtelijk te maken is een analyse uitgevoerd met behulp van het microsimulatiemodel (VISSIM). Als input voor het microsimulatiemodel is het statische verkeersmodel Arnhem-Nijmegen gehanteerd. Omdat het statische model in eerste instantie niet voldoende betrouwbaar vond, is een controle uitgevoerd waarbij de verkeerstellingen zijn gebruikt die voortkomen uit de aanwezige verkeersregelinstallaties. Deze exercitie is beschreven in het rapport 'Dynamische verkeersstudie Presikhaaf' van 14 juli 2016 (Goudappel Coffeng). De conclusie van dit onderzoek is dat, als gevolg van geconstateerde verschillen, de verkeersintensiteiten van het statische verkeersmodel op alle wegen binnen het onderzoeksgebied met 36% (ochtendspits) en 28% (avondspits) moeten worden opgehoogd. Dit zijn aanzienlijke verschillen en dit rijst twijfels over de geschiktheid van toepassing van het verkeersmodel voor een dergelijk onderzoek.

In opdracht van EVV De Stoere Houtman is door RoyalHaskoningDHV (RHDHV) een second opinion opgesteld over de werking en toepassing van het verkeersmodel (notitie met kenmerk T&PBZ1158-100N001D0.1 d.d. 25-09-2017). Geconcludeerd wordt dat:

- de nieuwe functies van het winkelcentrum onvoldoende zijn meegenomen in het statische model.
- de output van het statische verkeersmodel in dit specifieke geval ongeschikt zijn.
- de fouten in het statische verkeersmodel niet zonder meer zijn te herstellen door de stromen in de omliggende VRI's handmatig te verhogen.
- de input en daarmee ook de output van het dynamische model (de microsimulatie) voor dit onderzoek niet kloppen.

De analyse van RHDHV toont aan dat de bij het onderzoek gehanteerde hulpmiddelen en uitgangspunten in onderhavig onderzoek niet correct zijn.

4.2 Resultaten verkeersonderzoek

Bij het onderzoek naar de verkeersafwikkeling is gekeken naar de effecten bij drie kruisingen voor:

- de cyclustijd;
- de beschikbare opstellengte en te verwachten wachtrijlengte;
- de verliestijd.

Cyclustijd
Ten aanzien van de cyclustijd van een met een VRI[2] geregeld kruispunt wordt (terecht) gesteld dat een cyclustijd van circa 90 seconden gewenst is en een cyclustijd van 120 seconden als maximaal aanvaardbaar wordt beschouwd. Bij langere cyclustijden neemt de geloofwaardigheid van de VRI af en de kans op roodlicht negatie door langzaam verkeer en daarmee verkeersonveiligheid toe.

Bij de kruising Lange Water-Lange Wal is er in de huidige situatie reeds sprake van cyclustijden die hoger zijn dan 120 seconden. Het is evident dat het door het plan verwachte extra verkeer op de Lange Wal de cyclustijden van juist deze kruising zullen toenemen. Dit een ongewenste situatie.

In het onderzoek wordt geconcludeerd dat de toename van de maximale cyclustijd van 125 naar 128 seconden dermate beperkt is dat deze in de praktijk niet zal worden gemerkt. Deze redenering is niet acceptabel. Iedere toename van de cyclustijd boven de maximale grens van 120 is ongewenst en moet juist worden voorkomen. Daarnaast zou met deze redernering de cyclustijd oneindig kunnen toenemen.

Uit informatie van de gemeente Arnhem blijkt dat in het verkeerskundig onderzoek voorbij wordt gegaan aan het feit dat er in de verkeersregeling van de kruising prioriteit wordt gegeven aan het openbaar vervoer en dat het langzaam verkeer een korte wachttijd moet hebben. Het autoverkeer wordt in de regeling alleen gefaciliteerd (laagste orde). De wachttijden voor het auto- en langzaam verkeer zullen in de praktijk naar verwachting hoger zijn dan gepresenteerd. De gemeente Arnhem heeft Goudappel Coffeng hierop reeds gewezen in een mailbericht van 12 oktober 2016 (zie ook bijlage 2 van dit rapport):

> *'M.b.t. de verkeersafwikkeling op de kruising Lange Water/Lange Wal wordt gesteld dat een cyclustijd van iets boven de 120 sec. nog acceptabel is. We hebben eerder aangegeven dat op deze kruising veel OV-ingrepen plaatsvinden, en dat er veel fietsers en voetgangers oversteken. De roodlichtnegatie zal hierdoor naar verwachting toenemen.'*

Bij de bevindingen van het verkeerskundig onderzoek op de verkeersafwikkeling van de kruising Lange Water/Lange Wal kunnen dan ook de nodige vraagtekens gezet worden.

Opstel- en wachtrijlengte
Ten aanzien van de opstel- en wachtrijlengte is voor het linksafslaand verkeer op de Lange Water vanuit oostelijke richting naar de Lange Wal een verlenging van de opstelstrook nodig van circa 65 naar ten minste 100 meter. Dit geeft duidelijk een benodigde toename van de dimensionering/omvang van de kruising aan. In acht moet worden genomen dat de gevolgen van deze wegreconstructie nader onderzocht dienen te worden (bijvoorbeeld een akoestisch onderzoek wegverkeer) en maatregelen getroffen dienen te worden om de eventuele negatieve consequenties daarvan te voorkomen.

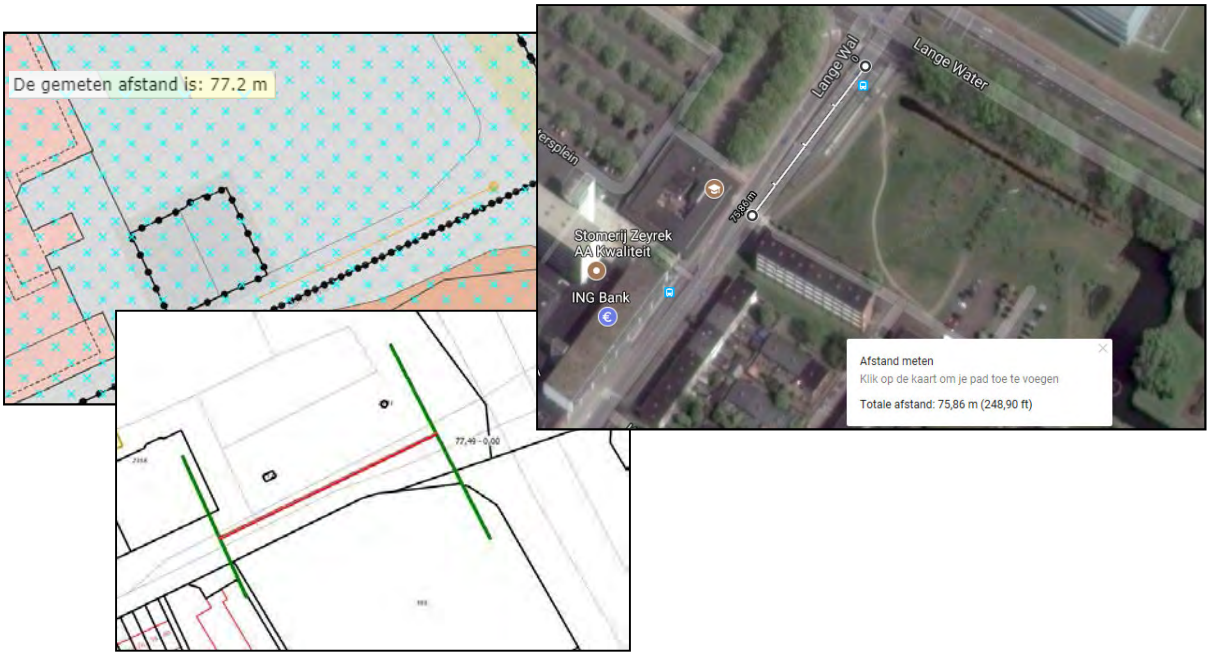
Ten aanzien van de situatie op de Lange Wal wordt in het onderzoek gesteld dat:

> *'Afhankelijk van de exacte positie van de aansluiting is een opstellengte van circa 100 meter beschikbaar'.*

Uit deze zin valt op te maken dat bij de uitgevoerde analyse de exacte locatie van de aansluiting niet bekend was en dat de aangehouden 100 meter opstellengte is gebaseerd op een aanname.

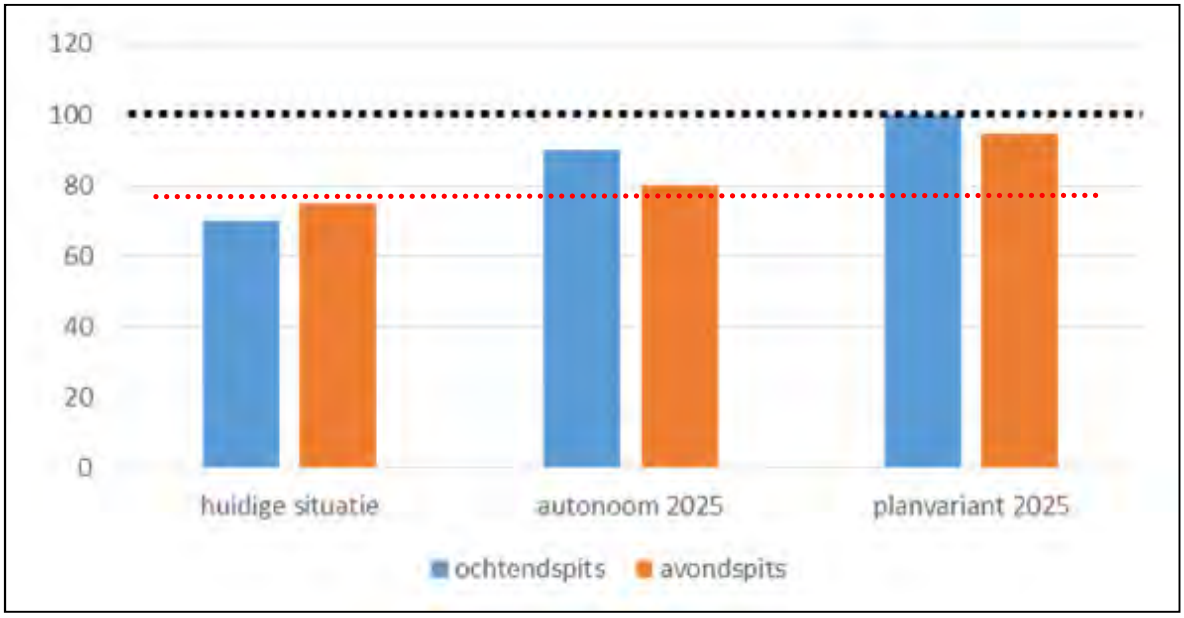
[2] Verkeersregelinstallatie

Uit metingen met behulp van GoogleMaps, een meting met behulp van Ruimtelijkeplannen.nl en een meting op basis van een kadastrale kaart volgt dat de beschikbare ruimte tussen de stopstreep van de kruising en de entree van de nieuwe aansluiting tussen de 75 en 80 meter ligt.

Figuur 4.1: Weergave metingen beschikbare opstellengte kruising Lange Water-Lange Wal bij nieuwe aansluiting

In het verkeerskundig onderzoek wordt aangegeven dat een opstellengte van 100 meter (juist) voldoende is voor afwikkeling van het verkeer in de plansituatie. Dit is (met een zwarte stippellijn) weergegeven in de grafiek van figuur 4.2.

Figuur 4.2: Gemiddelde maximale wachtrijlengten op Lange Wal voor het kruispunt met Lange Water (bron: Goudappel Coffeng)

Uitgaande van de werkelijk beschikbare ruimte van circa 75 tot 80 meter (rode stippellijn in de grafiek) moet worden geconcludeerd dat de opstellengte onvoldoende is voor de verwachte wachtrijlengte. Verwacht mag worden dat de aansluiting op de Lange Wal in combinatie met de verwachte extra hoeveelheid verkeer op de Lange Wal zal leiden tot knelpunten in de verkeersafwikkeling op de Lange Wal, bij de nieuwe aansluiting en bij de kruising met de Lange Water.

Verliestijden
In paragraaf 5.4.2 van het verkeerskundig onderzoek wordt gesteld dat de hoogste verliestijden worden ervaren op het kruispunt de Lange Water en de Lange Wal. Dit correspondeert met de hoogste cyclustijden op dit kruispunt.

Voor een overzicht van de verliestijden wordt verwezen naar bijlage 3 van de rapportage. In de daarin opgenomen tabellen is een overzicht opgenomen met berekeningsresultaten voor signaalgroepcodes. De referentie voor deze cijfers ontbreekt het is daarmee niet duidelijk waar de gegevens in het overzicht betrekking op hebben. Een overzichtskaart of iets dergelijks ontbreekt. De informatie is niet controleerbaar.

Een conclusie over de hoogte van de geconstateerde verliestijden wordt in het onderzoek niet gegeven waarmee het beschouwen van de verliestijden in het onderzoek zinloos lijkt.

4.3 Vigerend bestemmingsplan en gemeentelijk beleid

Uit het verkeerskundig onderzoek volgt dat de nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal een toename van verkeer zal veroorzaken op de Lange Wal. Deze ontwikkeling strookt niet met het vigerende bestemmingsplan en het gemeentelijke beleid.

In het bestemmingsplan 'Winkelcentrum- en Park Presikhaaf' van 27 augustus 2012 staat over de Lange Wal beschreven:

> *'De Lange Wal ligt ten zuiden van het winkelcentrum en vormt de grens tussen het winkelcentrum en het woongebied van Presikhaaf 3. De Lange Wal is een verkeersader die behalve voor gemotoriseerd verkeer vooral een belangrijke functie heeft voor openbaar vervoer en fietsers. De Lange Wal is onderdeel van het Arnhems fietsroutenetwerk.*
> *De Lange Wal wordt gereconstrueerd. Het belangrijkste doel van de reconstructie is een snelle afwikkeling van het openbaar vervoer, meer comfort en veiligheid voor de fietsers en veilige oversteekplaatsen voor voetgangers.* ***Om de drukte op de Lange Wal te verminderen en de veiligheid te vergroten, zal de auto-ontsluiting aan het Gildemeestersplein verdwijnen. Daarnaast zijn er twee nieuwe ontsluitingen gemaakt aan de IJssellaan.*** *Voor het beeld van de Lange Wal zijn de doorzichten bij kruisingen met groenzones en waterpartijen en in het algemeen een hogere verblijfskwaliteit belangrijk. De reconstructie is in uitvoering'.*

Zoals al eerder beschreven zijn de argumenten voor de afsluiting (verbetering doorstroming autoverkeer, fietsverkeer en OV) op de Lange Wal en verhoging van de verkeersveiligheid, op dit moment nog onveranderd en onverminderd van kracht.

In het bestemmingsplan wordt voorts verwezen naar het gemeentelijke verkeersbeleid en de 'Nota van Randvoorwaarden Hoofdstructuur Presikhaaf' die onderdeel uitmaakt van het Ontwikkelingsplan

Presikhaaf. De belangrijkste doelen van de Nota van Randvoorwaarden zijn het verbeteren van de verkeersafwikkeling, de verkeersveiligheid en de beeldkwaliteit. Deze doelen leiden tot verschillende maatregelen zoals de reconstructie van kruisingen en wegen. Voor het Winkelcentrum Presikhaaf wordt het volgende voorgesteld:

> *'Voor de ontsluiting van het winkelcentrum is gekozen voor een geheel andere oplossing, met als doel de verkeersveiligheid en verkeersafwikkeling op de Lange Wal te verbeteren. De IJssellaan is straks de hoofdontsluiting voor auto's van en naar het winkelcentrum. Er komen twee nieuwe geregelde compacte kleine kruispunten, één ter hoogte van de bestaande aansluiting naar de HTS en één ter hoogte van de benzinepomp van Shell. De functie en de inrichting van de parallelweg zullen in het kader van de herinrichting van het winkelcentrum bepaald worden. Hierbij is de veiligheid van fietsers een belangrijk aandachtspunt.* ***De Lange Wal blijft wel een functie vervullen voor de ontsluiting van de Langenbachstraat en vooral voor de afwikkeling van het openbaar vervoer en langzaam verkeer. De kwaliteit van de voorzieningen voor bus en fiets worden hier aanzienlijk verbeterd.'***

Ook hieruit volgt dat het creëren van een nieuwe aansluiting op de Lange Wal, met extra verkeer en een onderbreking van het doorgaande karakter van de weg, niet past binnen de visie van de gemeente op het functioneren van deze weg.

4.4 Fietsverkeer

Het gemeentelijke beleid ten aanzien van het fietsverkeer is vastgelegd in de Beleidsnota Fietsverkeer 'Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers' van 13 mei 2013. Hierin is aangegeven dat de Lange Wal onderdeel uitmaakt van het hoofdfietsnetwerk van Arnhem. De gedachte achter een hoofdfietsnetwerk is dat het door bundeling van fietsersstromen mogelijk wordt betere voorzieningen te bieden. Vooral waar barrières moeten worden gekruist is bundeling noodzakelijk. Bij de fietsvoorzieningen van het hoofdfietsnetwerk is extra aandacht voor samenhang (netwerk), comfort, veiligheid, snelheid en fietsenstallingen.

De Lange Wal heeft is het bijzonder een belangrijke route voor fietsverkeer in verband met de aanwezigheid van de scholen in de omgeving. In de Beleidsnota Fietsverkeer staat de Lange Wal reeds aangegeven als onvoldoende (zie figuur 4.3).

Figuur 4.3: Beoordeling hoofdfietsnetwerk Arnhem (bron: Beleidsnota Fietsverkeer)

Een onvoldoende beoordeling houdt in dat:

> *'de verbinding wel aanwezig is maar niet voldoet aan de minimum eisen. Dit kan betrekking hebben op de afwezigheid van eigen voorzieningen, onvoldoende veiligheid vanwege beperkte breedte, ontbreken van verlichting en/of te weinig comfort.'*

Met de realisatie van de verbinding tussen het Gildemeestersplein en de Lange Wal ontstaat er een nieuwe (extra) onderbreking van de fietsstrook aan de noordzijde van de Lange Wal. Dit doet (extra) afbreuk aan de afwikkeling van het fietsverkeer in westelijke richting. Ook veroorzaakt de (extra) confrontatie tussen het fietsverkeer op de Lange Wal en het gemotoriseerde (vracht-)verkeer van en naar het Gildemeestersplein voor een verslechtering van de verkeersveiligheid op de Lange Wal.

Voor een goede afwikkeling van het fietsverkeer is het van belang dat de verkeersregeling van de kruising goed is afgesteld en rekening houdt met het aanbod van fietsverkeer. Uit het verkeerskundig onderzoek bij het Ontwerp Bestemmingsplan volgt dat door het plan de verkeersafwikkeling van de kruising Lange Water-Lange Wal zal verslechteren.

In de afstudeerrapportage 'Prioriteit bij verkeerslichten voor fietsers, Hoe fietsvriendelijk zijn de verkeerslichten in de gemeente Arnhem?' van 25 september 2015 door een student van de Universiteit Twente is de fietsvriendelijkheid van de verkeerslichten in Arnhem onderzocht. In dit onderzoek is de kruising Lange Water-Lange Wal als vierde slechtste VRI aangewezen van heel Arnhem.

Voor een fietsvriendelijke VRI wordt een gemiddelde wachttijd van 20 seconden als maximum gesteld. Bij de VRI Lange Water-Lange Wal is deze op alle richtingen hoger (zie de resultaten bij het kruispuntnummer AH050 in de tabellen van figuur 4.4).

Nr. VRI	NW-ZO	ZO-NW	NO-ZW	ZW-NO
AH003	13.4	19.0	-	4.8
AH008	14.7	14.5	4.3	5.1
AH016	8.1	6.9	10.9	1.4
AH017	22.5	6.3	8.4	28.0
AH036	-	-	3.6	6.6
AH049	16.5	23.0	25.8	11.5
AH050	20.5	39.2	27.8	34.4
AH051	10.2	10.6	-	-
AH052	16.2	16.5	30.1	8.6
AH053	10.3	10.3	-	-
AH055	31.5	20.3	24.3	29.3

Tabel 3: Gemiddelde wachttijd verkeerslichten Presikhaaf

	NW-ZO	ZO-NW	NO-ZW	ZW-NO
AH003	52	85	85	89.5
AH008	60	63	63	34
AH016	36	38	38	94
AH017	81	42	42	87
AH036	-	-	-	31
AH049	66	71	71	66
AH050	86	125	125	94
AH051	37	38	38	-
AH052	72	60	60	66
AH053	41	41	41	-
AH055	102	90	90	95

Tabel 4: Maximale cyclustijden verkeerslichten Presikhaaf

Figuur 4.4: Tabellen uit afstudeerrapport TU Twente (kruising Lange Water-Lange Wal is nummer AH050)

In het onderzoek zijn de geconstateerde bevindingen vergeleken met de feitelijke data van de verkeersregelingen zelf. Hieruit volgt ook dat de regeling van de kruising Lange Water-Lange Wal voor fietsverkeer tot de slechtste van Arnhem behoort. In de tabel van figuur 4.5 is dit aangegeven.

Pilot		Data-analyse	
AH050	30.45	AH052	28.46
AH055	26.33	AH050	22.75
AH049	19.19	AH049	20.31
AH052	17.84	AH055	16.85
AH017	16.30	AH017	13.83
AH003	12.41	AH008	10.59
AH051	10.43	AH003	6.56
AH053	10.33	AH053	5.12
AH008	9.62	AH051	5.11
AH016	6.82	AH016	3.44
AH036	5.13	AH036	1.87

Tabel 11: Vergelijking resultaten pilot met resultaten uit data-analyse

Figuur 4.5: Tabel met resultaten beoordeling gemiddelde wachttijden fietsverkeer bij VRI's in Arnhem

Het plan voor de nieuwe aansluiting op de Lange Wal leidt tot een verdere verslechtering van de verkeersafwikkeling van het fietsverkeer op dit kruispunt. Wachttijden zullen toenemen en dat is niet verenigbaar met de reeds onacceptabel lange wachttijden in de bestaande situatie.

5 Verkeersveiligheid

5.1 Inleiding

In 2012 is de toegang tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein onder andere vanwege de onveiligheid voor weggebruikers verwijderd. Er vonden relatief veel letsenongevallen plaats. In het verweerschrift van de gemeente Arnhem voor de algemene bezwaarschriftencommissie d.d. 22 juni 2012 (zie bijlage 3 van dit rapport) schrijft de gemeente:

> *Gelet op de functie die de Lange Wal in het Ontwikkelingsplan Presikhaaf en de Nota van Randvoorwaarden Hoofdwegen Presikhaaf heeft gekregen is het een juiste beslissing om de toegang tot het Gildemeestersplein vanaf de Lange Wal af te sluiten.* ***Het levert een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van de verkeersveiligheid.***

En in de brief van 1 mei 2012 van het college aan de gemeenteraad (zie bijlage 4 van dit rapport) staat:

> *De ongevalscijfers ter hoogte van het Gildemeestersplein en met name het hoge aantal letselongevallen onderstrepen ons eerder genomen besluit om deze doorgang af te sluiten.*

Hoewel de nieuwe aansluiting iets opschuift, blijft de ruimtelijke situatie dezelfde als bij de oude toegang. Wat wel is veranderd is dat de Lange Wal in 2012/2013 is gereconstrueerd waarbij dit is afgestemd op een belangrijkere functie voor langzaam verkeer en openbaar vervoer. In de nieuwe situatie zal er dus sprake zijn van toename van conflicten tussen deze doelgroepen en het nieuwe in- en uitrijdend (vracht-)verkeer wat per saldo de kans op ongevallen zal doen toenemen.

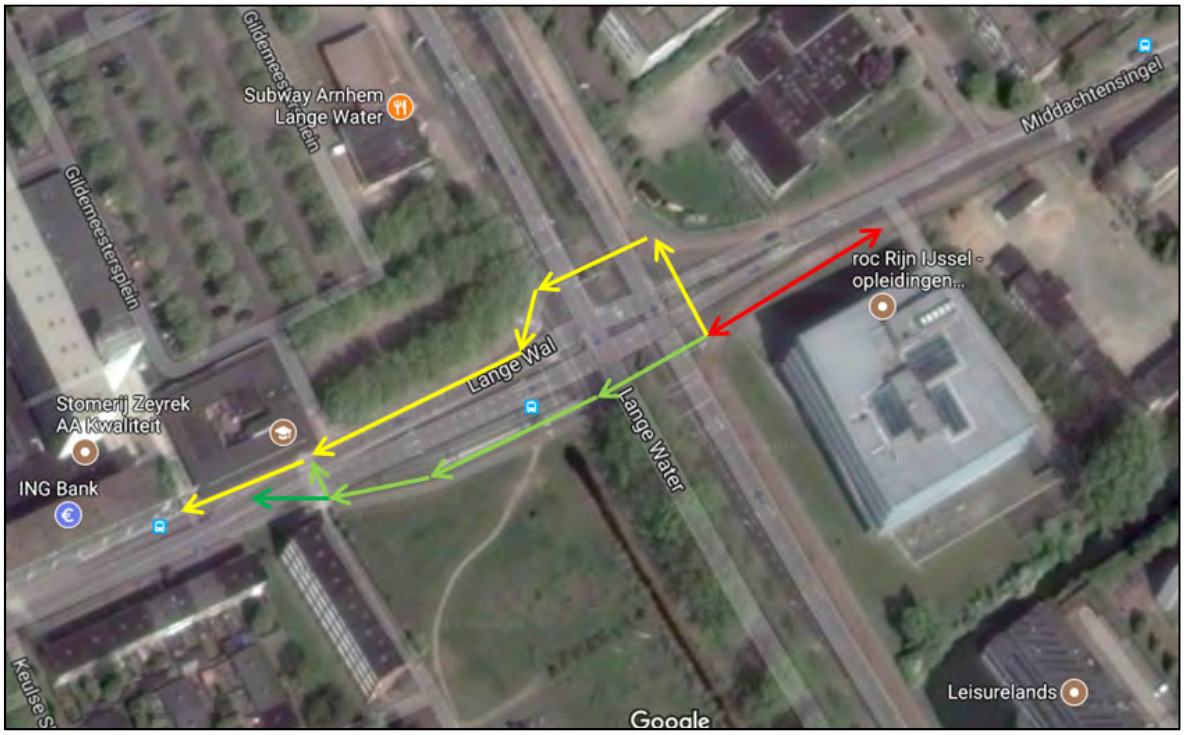
5.2 Huidige situatie

In de huidige situatie is het op de Lange Wal, tussen de kruising met de Lange Water en de beoogde nieuwe aansluiting, vaak een wirwar aan verkeersbewegingen door langzaam verkeer. De honderden scholieren van het Rijn IJsselcollege komen en gaan met OV, scooters, bromfietsen, fietsen en te voet. In de ochtend levert dit alleen problemen op bij de oversteek vanaf de bushalte naar de school via de Lange Water. De relatief lange wachttijden en korte groentijden van de aanwezige VRI in combinatie met de soms grote groepen[3] zorgen voor roodlichtnegatie door de achterste/laatste personen van de groep(en). Ook is de druk om op tijd te komen soms aanleiding om de 4-baansweg maar gewoon over te rennen. Indien de cyclustijden nog langer worden dan zal dit probleem groter worden en leiden tot toename van onveilige situaties.

Bij het einde van lestijden ontstaat de situatie dat grote groepen scholieren vaak hard over straat rennen om hun bus aan de noordzijde van de Lange Wal te halen. De bedoelde route leidt via de oversteek van de Middachtensingel en vervolgens via de oversteek (VRI) van de Lange Water (noordzijde Lange Wal). Dat kost echter veel (meer) tijd en is schijnbaar minder comfortabel.

In figuur 5.1 is het geconstateerde probleem met het langzaam verkeer weergegeven.

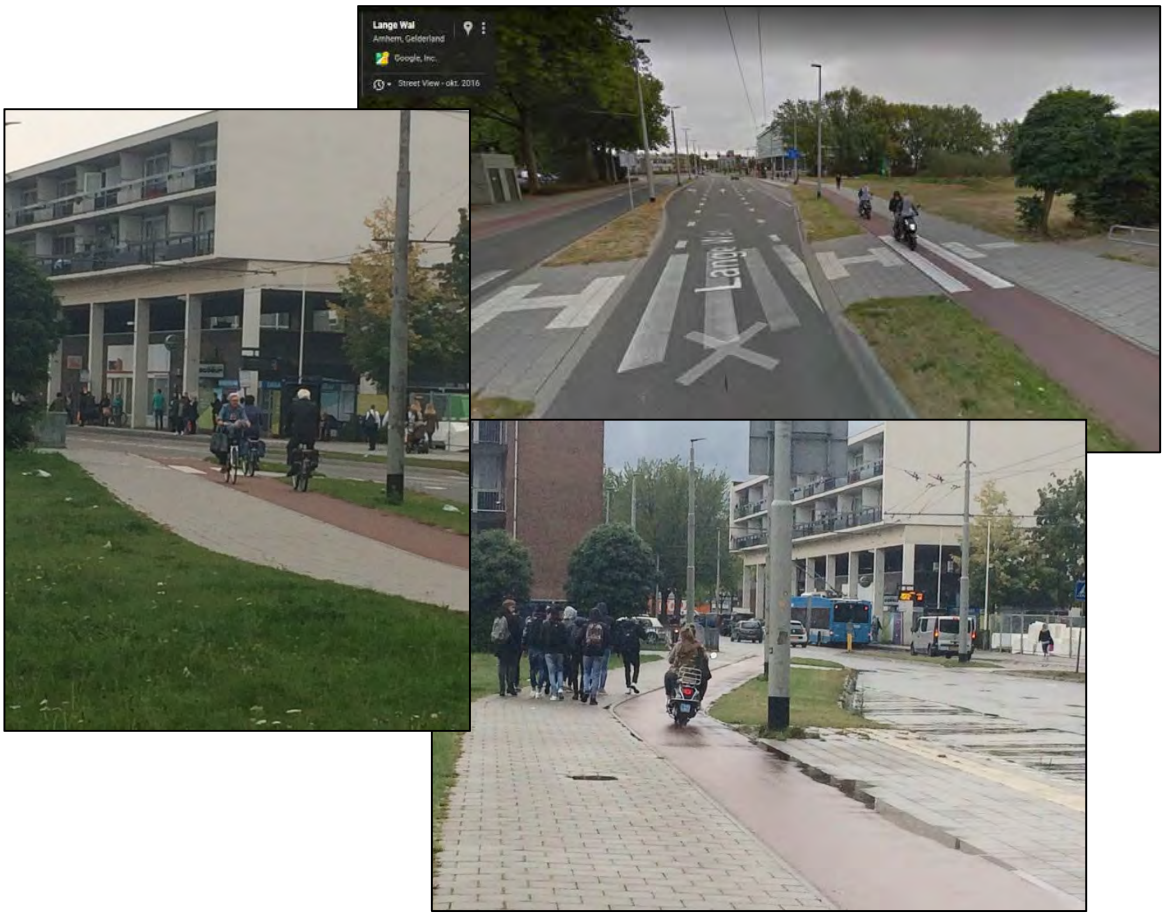
[3] Ter indicatie, groepen van 50 tot 60 mensen

Figuur 5.1: Weergave waargenomen stromen langzaam verkeer

Een oorzaak voor het aangegeven probleem is dat er langs de zuidzijde van de Middachtensingel een in twee richtingen bereden fietspad ligt (rode pijl in de figuur). Hierdoor worden bromfietsers, scooters en fietsers fysiek naar oversteek op de zuidzijde van de Lange Water (groene route) geleid en dus niet naar de oversteek over de Middachtensingel (gele route). Zowel bromfietsers, scooters als fietsers steken daarom via de kortste weg de Lange Water over: Eigenlijk moeten zij de gele route volgen, maar gekozen wordt voor de groene route. Na de oversteek van de Lange Water rijdt men op de Lange Wal feitelijk tegen het verkeer in. Vervolgens wordt naar de noordzijde van de weg (schuin) overgestoken op het punt waar er geen berm meer is tussen het fietspad en de rijbaan.

Op de beelden van figuur 5.2 is deze dagelijkse gang van zaken duidelijk zichtbaar.

Figuur 5.2: Beelden van het oneigenlijke gebruik van het fietspad aan de zuidzijde van de Lange Wal

Zoals aangegeven steken zowel de voetgangers als het overige langzame verkeer de Lange Wal over op de locatie waar er geen barrières meer zijn tussen het fietspad en de rijbaan (het punt waar het fietspad overgaat in fietsstrook). Dit leidt met name tijdens de uren dat de school uitgaat tot een onoverzichtelijke situatie op dat punt van de Lange Wal.

De aangegeven locatie is exact het punt op de Lange Wal waar men nu de nieuwe toegang op het Gildemeestersplein wil creëren. Nergens in het voorliggend Ontwerp Bestemmingsplan is echter aandacht besteed aan de voor deze locatie specifieke, gevaarlijke situatie. Juist de stromen van langzaam verkeer zijn bij een winkelcentrum en scholen essentieel voor het maken van een goede verkeersveiligheidsanalyse.

In het eerder aangehaalde onderzoek van de TU Twente wordt ook ingegaan op de roodlichtnegatie door fietsers bij met verkeerslichten geregelde kruisingen. Uit het onderzoek volgt dat op de verschillende richtingen bij de kruising Lange Water-Lange Wal het rode licht door 14 tot maar liefst 41 procent van het fietsverkeer wordt genegeerd (zie tabel van figuur 5.3).

	NW-ZO	ZO-NW	NO-ZW	ZW-NO
AH003	0%	20%	-	41%
AH008	8%	20%	18%	10%
AH016	18%	14%	24%	3%
AH017	6%	12%	19%	9%
AH036	-	-	10%	8%
AH049	6%	9%	2%	6%
AH050	18%	41%	18%	14%
AH051	14%	26%	-	-
AH052	13%	14%	7%	30%
AH053	50%	67%	-	-
AH055	7%	28%	25%	0%

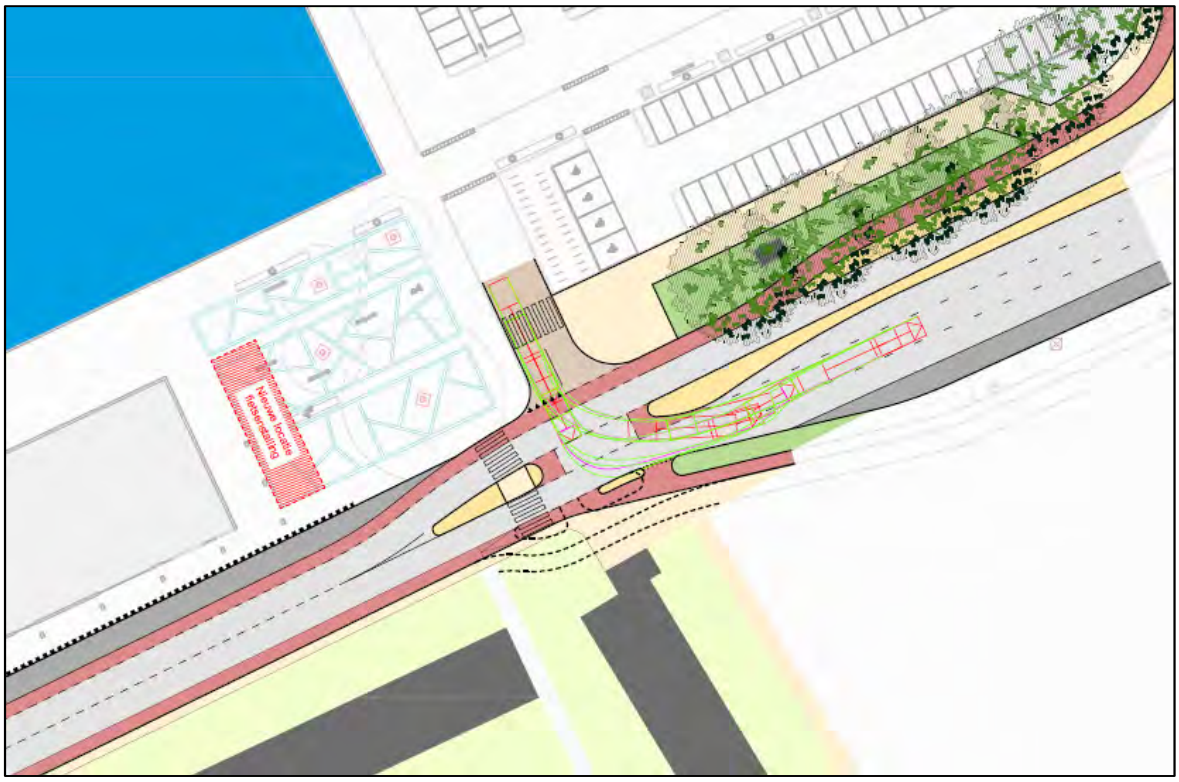
Tabel 5: Roodlichtnegatie verkeerslichten Presikhaaf

Figuur 5.3: Tabel met onderzoeksresultaten over roodlichtnegatie door fietsverkeer bij VRI's in Arnhem

Door het toenemen van de cyclustijden en het feit dat nu reeds massaal aan de oostzijde van het kruispunt ‘illegaal” door (brom-)fietsers wordt overgestoken, in combinatie met het hoge percentage roodlichtnegatie, is een goede analyse van de negatieve effecten van de nieuwe aansluiting Lange Wal-Gildemeestersplein ons inziens noodzakelijk. In het voorliggend Ontwerp Bestemmingsplan wordt hier echter helemaal niet op ingegaan.

5.3 Beoordeling voorkeursvariant ontwerp

In het rapport 'Ontwerp aansluiting Lange Wal Presikhaaf Arnhem, Variantenstudie' van Goudappel Coffeng d.d. 9 januari 2017 wordt in afbeelding 3.1 van hoofdstuk 3 de voorkeursvariant voor het ontwerp van de nieuwe aansluiting aangegeven. Dit ontwerp is weergegeven in figuur 5.4.

Figuur 5.4: Voorkeursvormgeving aansluiting Gildemeestersplein – Lange Wal

Voor de met stippellijn aangegeven uitbuiging van het fietspad aan de zuidzijde van de Lange Wal is het verwerven van grond nodig. De gemeente Arnhem heeft de eigenaar van de grond (de VVE aan de Lange Wal) nog niet benaderd. Uitgangspunt van de variant moet dus zijn het weergegeven ontwerp zonder de uitbuiging van fietspad en voetpad.

De bestaande voetgangersoversteek op de Lange Wal zal in de nieuwe situatie worden verplaatst in westelijke richting. Op deze beoogde locatie is echter geen ruimte op het trottoir (zuidzijde Lange Wal) aanwezig om veilig te kunnen wachten voor de oversteek. Om dit te illustreren is de foto van figuur 5.5 genomen.

De persoon met buggy is verzocht om op de (exacte) locatie van de beoogde nieuwe voetgangersoversteek te gaan staan. De foto illustreert duidelijk dat de beschikbare ruimte te gering is voor het veilig opstellen voor de oversteek. Ook wordt hierdoor trottoir geblokkeerd voor doorgaand voetgangersverkeer. Passeren is alleen nog mogelijk via het fietspad. Overstekende voetgangers vanaf de andere kant van de weg kunnen hierdoor op drukke momenten de overzijde niet goed bereiken waardoor men oneigenlijk gebruik moet maken van het fietspad of de rijbaan. Er is onvoldoende ruimte om elkaar te kunnen passeren.

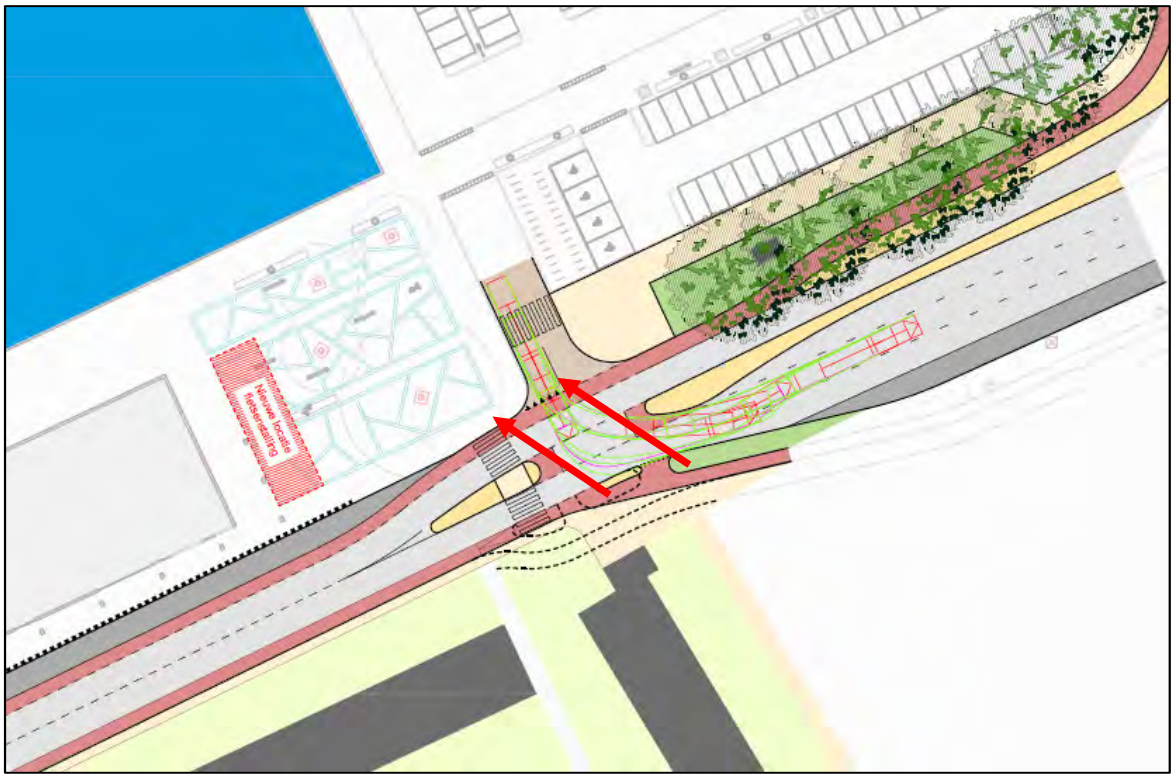

Figuur 5.4: Locatie toekomstige voetgangersoversteek

De (grote groepen) scholieren die van school komen lopen in de nieuwe situatie in een soort fuik richting het te smalle trottoir. Met de uitvoering van het voorkeursontwerp is de kans dan ook groot dat zij niet op het zebrapad maar op andere plaatsen zullen gaan oversteken. Dit is geïllustreerd in figuur 5.5.

Het op onjuiste wijze en locatie oversteken zal leiden tot rechtstreekse conflicten met (vracht-)verkeer op de Lange Wal en op de nieuwe verbinding en daarmee tot een toename van de verkeersonveiligheid.

Daarnaast valt te verwachten dat voetgangers die vanaf de beoogde nieuwe voetgangersoversteek aan de zuidzijde van de Lange Wal richting de Keulse Slag lopen het tegemoetkomende verkeer op het trottoir alleen kunnen passeren door gebruik te maken van het fietspad (lopen op het fietspad, zie de foto's van figuur 5.6). Met de hoge (brom-)fietsintensiteiten, die op deze locatie ook dikwijls tegen de rijrichting in rijden, wordt de situatie daarmee aantoonbaar gevaarlijker.

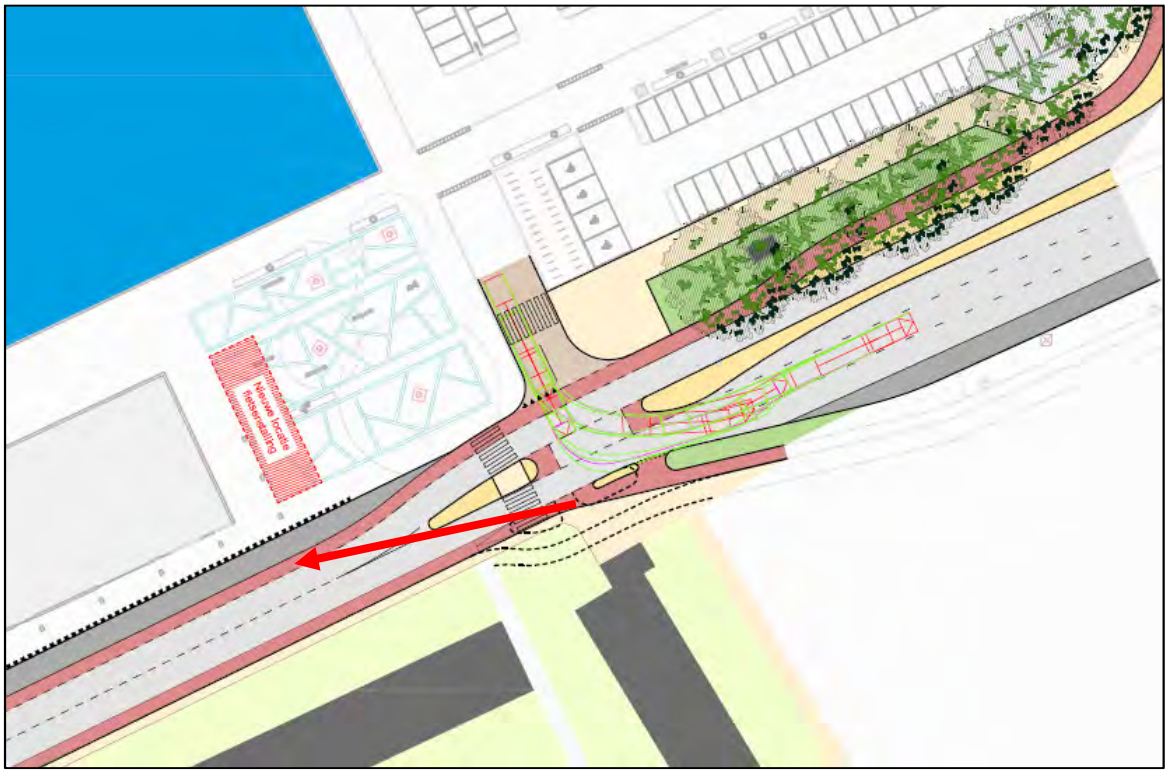

Figuur 5.5: Verwachte oversteekbewegingen voetgangers

Figuur 5.6: Voetgangers op het fietspad aan de zuidzijde van de Lange Wal

Voor de (vele) (brom-)fietsers die aan de zuidzijde van de Lange Wal tegen de richting inrijden zal het oversteekpunt naar verwachting direct na de middengeleider komen (zie figuur 5.7).

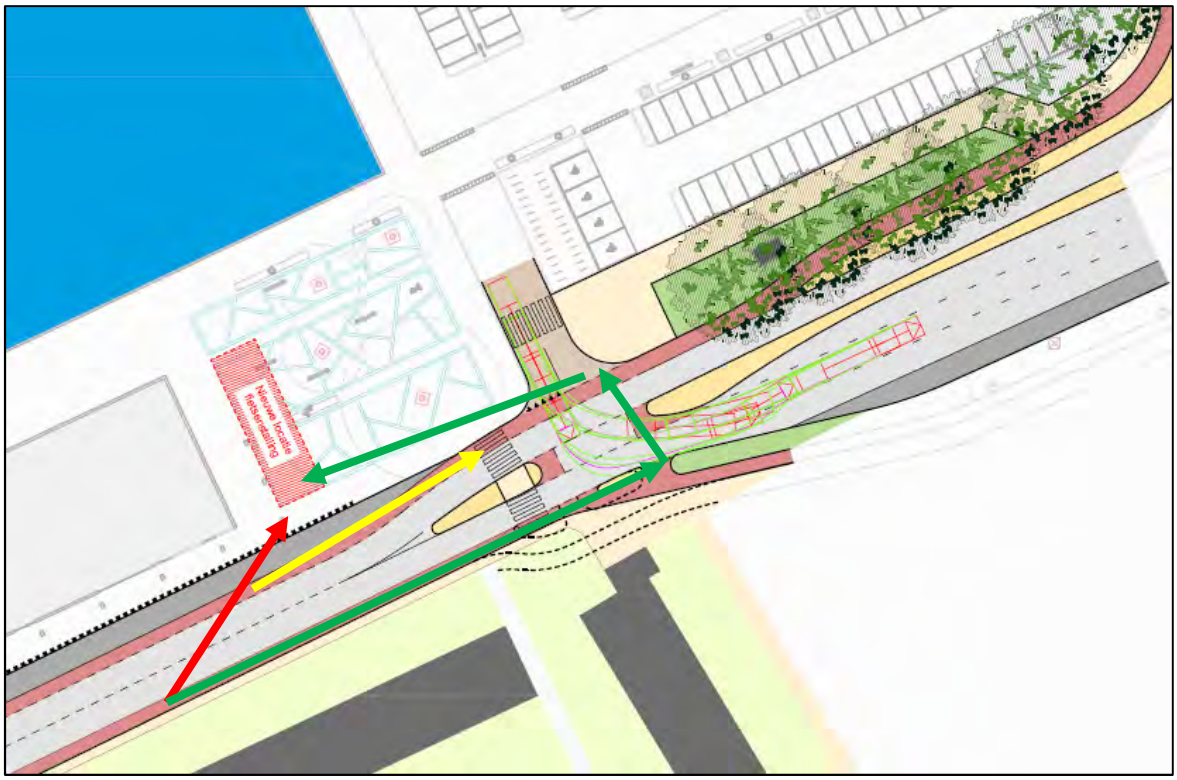

Figuur 5.7: Verwachte oversteekbeweging tegen de richting in rijdende (brom)fietsers

Opvallend is dat in het onderzoeksrapport wordt aangegeven dat fietsers die vanuit het westen komen naar verwachting geen gebruik zullen gaan maken van de fietsoversteek maar dat verwacht wordt dat zij de Lange Wal schuin over gaan steken naar het rood gearceerd vak met de fietsenstallingen:

> *'Voor fietsverkeer uit westelijke richting is het mogelijk over te steken richting het winkelcentrum ter hoogte van de aansluiting. Hiervoor is een bufferruimte binnen het bestaande profiel ingericht. Naar verwachting zal deze oversteek in de praktijk beperkt tot niet gebruikt worden. Fietsverkeer zal in de praktijk de oversteek maken rechtstreeks richting de fietsparkeervoorziening'*

In figuur 5.8 zijn de in het ontwerp gewenste route (groen) en verwachte route van het overstekende fietsverkeer weergegeven.

Figuur 5.8: Gewenste (groen) en te verwachten (rood) routes van het overstekende fietsverkeer

Beide routes leveren gevaar op. Hoewel het oversteken van de Lange Wal via de groene route veiliger is dienen de fietsers op/bij de nieuwe toegang tot het parkeerterrein af te slaan richting fietsenstalling. Zonder voorziening en waarschijnlijk gehinderd door uitrijdende voertuigen van het parkeerterrein de stalling te bereiken. Daarmee blokkeert de fietsers ook het inrijdend verkeer wat een gevoel van onzekerheid en druk om risico's te nemen vergroot.

De rood aangegeven route is ons inziens geheel niet wenselijk. Fietsers zullen bij oversteken naar verwachting niet eerst stoppen . Aangezien er een lage overrijdbare band tussen fietspad (-strook) en rijbaan aanwezig is, wordt verwacht dat zij op snelheid de Lange Wal schuin zullen gaan oversteken. Achteropkomend verkeer en tegemoetkomend (auto-, vrachtauto-, bus-, fiets-) verkeer moet men daarbij kruisen. Omdat er aan de noordzijde van de Lange Wal een hoge trottoirband aanwezig is (bushalte), waar een fietser niet tegenop kan rijden, wordt verwacht dat men tegen de richting in naar de voetgangersoversteek zullen fietsen (gele lijn in figuur 5.8). Gezien de vele verkeersstromen die bij de nieuwe aansluiting aanwezig zullen zijn is dit zeer ongewenst en gevaarlijk.

Het hiervoor geschetste probleem kan mogelijk worden verkleind door de fietsenstalling op een andere locatie te plaatsen. Toezicht op het (fout) stallen van fietsen om het probleem te voorkomen is dan wel nodig.

5.4 Routing expeditieverkeer

Uit de stukken van het WOB-verzoek van de EVV blijkt dat reeds sinds begin 2016 tussen gemeente en Wereldhave wordt gesproken over de locaties en gewenste routing van het bevoorradingsverkeer van de Albert Heijn en Aldi. In een mailbericht van 20 juni 2016 (bij dit rapport opgenomen als bijlage 5) schrijft de gemeente aan Wereldhave:

> *'Het laden en lossen voor de Aldi is niet akkoord. Het is ongewenst om voor het bereiken van de losplaats een achteruitrijdende beweging te maken. Hiermee moet met de inrichting van het pand dus rekening worden gehouden.'*

Er is tevens door de gemeente verzocht om de mogelijkheid van het combineren van ALDI en Albert Heijn te onderzoeken. Niet duidelijk is waarom dit verder (blijkbaar) is losgelaten. Het voorkomen van een probleem lijkt nu te zijn gewijzigd in het moeten oplossen van een probleem.

In de rapportage van Goudappel lijkt uiteindelijk toch gekozen te zijn voor het achteruitrijden van het bevoorradingsverkeer op de Schoutenstraat voor de Aldi. Dit is strijdig met de eerdere randvoorwaarden van de gemeente. Niet duidelijk wordt gemaakt waarom de gemeente hiermee alsnog geeft ingestemd.

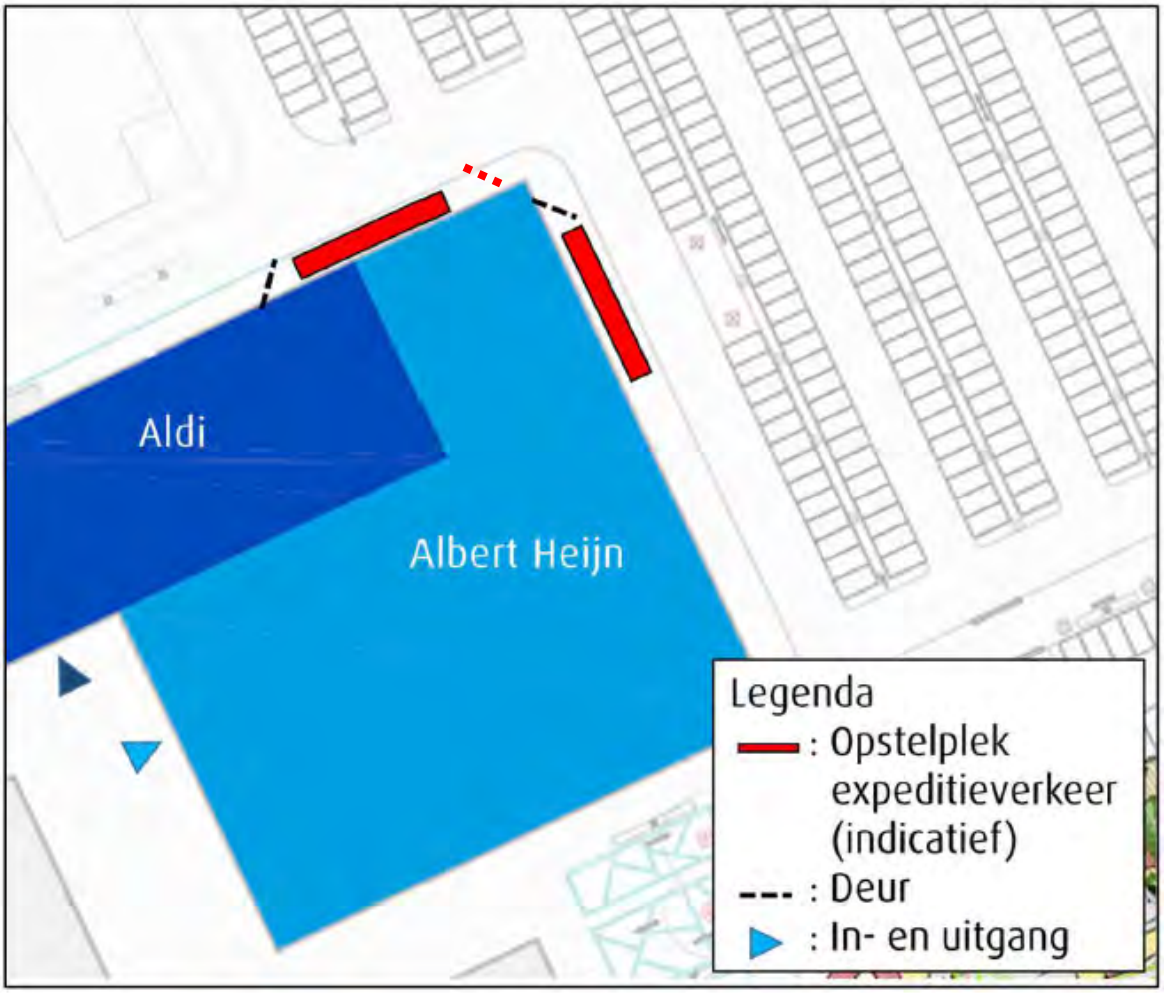
Tevens is de locatie van de laad- en losplaats langs de Schoutenstraat zo gekozen dat vooruit wegrijden via de IJssellaan goed mogelijk is. Dit onder de voorwaarde dat een achteruitrijbeweging nu wel wordt toegestaan. Komend vanaf de IJssellaan rijdt het bevoorradend vrachtverkeer door tot aan de Schoutenstraat en slaat linksaf. Vervolgens rijdt het achteruit tot bij de deur van de Aldi (simulatie Goudappel Coffeng). Na het laden en lossen rijdt de vrachtwagen nog iets achteruit om vervolgens vooruit linksaf weer terug te rijden naar de IJssellaan.
Tevens wordt aangegeven dat het kiezen van een andere aanrijroute, via de huidige vestiging van Albert Heijn, ook mogelijk is. In dat geval rijdt de vrachtwagen vooruit naar de laad- en loshaven en kan vervolgens gemakkelijk vooruit rijden richting de IJssellaan. Dit is vermoedelijk de meest veilige beschikbare oplossing.

Door het situeren van de laad- en losplaats van de Albert Heijn aan de oostzijde van het pand is een lastige (verkeers)situatie ontstaan. Het wegrijden richting de IJssellaan is gecompliceerd omdat daardoor een keerbeweging moet worden gemaakt. Het wegrijden via de nieuwe aansluiting op de Lange Wal lijkt dan voor de hand te liggen, maar hierbij wordt wel de nieuwe centrale voetgangersloper vanaf het parkeerterrein naar de nieuwe hoofdingang doorkruist. Ook is de Lange Wal niet geschikt voor groot vrachtverkeer en zal het toch toestaan van vrachtverkeer op de nieuwe aansluiting zorgen voor een grotere onveiligheid in relatie tot de grote hoeveelheid verkeersbewegingen daar door het langzaam verkeer.

Wat in het verkeerskundig onderzoek niet is beschouwd is de mogelijkheid om het vrachtverkeer op het parkeerterrein via de bestaande (eventueel aangepaste) verbinding naar het Lange Water (bij tankstation) te laten rijden. Bij deze variant is mogelijk geen keerbeweging noodzakelijk en daarmee lijkt deze variant het onderzoeken waard.

Aangezien het nieuwe pand van de Aldi en de Albert Heijn nog in aanbouw is adviseren wij om alsnog de mogelijkheid te verkennen om het laden en lossen via de Schoutenstraat te laten plaatsvinden. Door de

deur van de Albert Heijn te verplaatsen (zoals weergegeven in figuur 5.9) lijkt dit vrij eenvoudig oplosbaar. Daarmee kan het bevoorrading voor beide winkels via de IJssellaan blijven plaatsvinden.

Figuur 5.9: Locaties bevoorrading en entrees supermarkten

5.5 Effect openstellen nieuwe toegang Lange wal voor vrachtverkeer

Zoals in de vorige paragraaf al is aangegeven komt de noodzaak om de nieuwe aansluiting open te stellen voor (uitrijdend) vrachtverkeer alleen voort uit de (ongelukkige) keuze van de laad- en losplek voor de Albert Heijn. Gevolg daarvan is dat de uitweg gebruikt zal gaan worden voor uitgaand vrachtverkeer. Omdat die mogelijkheid dan aanwezig is, is het tevens realistisch dat ook ander expeditieverkeer hiervan gebruik zal gaan maken.

Goudappel Coffeng geeft in haar rapportage aan dat het merendeel van dit vrachtverkeer een herkomst en bestemming heeft in de rijksweg N325. Voor expeditieverkeer van winkels aan de Schoutenstraat (Blokker, Hema, Bart Smit, Kruidvat etc.) ontstaat er een snellere en kortere route omdat hiermee twee VRI's (Lange Water/IJssellaan en IJssellaan/Gildemeestersplein) ontweken kunnen worden.

Zoals wordt aangegeven ontstaat er door het faciliteren van deze uitgang voor vrachtverkeer ook de mogelijkheid om hier in te gaan rijden. Echter spreekt de rapportage hier zichzelf tegen. Aangegeven wordt dat de enige wijze om inrijden verkeer te voorkomen is door fysieke maatregelen. De gemeente vreest echter voor het kapot rijden van deze maatregelen en wil deze fysieke maatregelen niet. Daarom wordt in het verkeerskundig onderzoek voorgesteld om dan toch maar verkeersborden te plaatsen om het ongewenste inrijden door vrachtverkeer onmogelijk te maken.

De praktijk zal echter zijn dat deze toegang dan toch door vrachtverkeer zal worden gebruikt. De gemeente Arnhem schetst zelf in het mailbericht van 12 oktober 2016 (zie bijlage 2 van dit rapport) aan Goudappel Coffeng al de noodzaak om te zoeken naar een andere locatie voor het laden en lossen van de Albert Heijn:

> *Expeditieverkeer lijkt het grote probleem te worden in het voorstel van Wereldhave. De prentjes van Goudappel m.b.t. het ruimtebeslag van een trekker-/opleggercombinatie op een nieuwe aansluiting Lange Wal spreken voor zich. Een veilige afwikkeling voor fietsers/voetgangers komt hiermee ernstig in het geding. Een vormgeving die rekening houdt met expeditieverkeer leidt tot een ruime T-kruising die gezien zal worden als centrale ontsluiting voor het oostelijk deel van het winkelcentrum. Deze zal dus veel verkeer aantrekken en ten koste gaan van het eerdere uitgangspunt: de Lange Wal is vooral de route voor openbaar vervoer, fietsers en voetgangers.*
> *Dan zou je kunnen bedenken dat expeditieverkeer wordt verwezen naar andere routes, met name via de IJssellaan. Maar zo simpel is het niet. Chauffeurs rijden op navigatie en die zal hen veelal via de nieuwe aansluiting sturen. Als je de kruising hier dus niet op dimensioneert, zal dat leiden tot oneigenlijk gedrag, verkeersopstoppingen en veelvuldige schade.*
> *Is er dan een vormgeving te bedenken die personenauto's, fietsers en voetgangers toelaat, maarvrachtverkeer onmogelijk maakt? Bijvoorbeeld een verschuiving van de nieuwe aansluiting 10-20m in westelijke richting, waardoor je een knik moet rijden om de Albert Heijn heen? Worden de genoemde problemen hierdoor ondervangen? Nader uit te werken.*
> *Als dit laatste al haalbaar is, betekent dit dat expeditieverkeer volledig op het parkeerterrein moet worden afgewikkeld, om vervolgens weer richting Ussellaan terug te keren. Een gecombineerde oplossing voor beide supermarkten, met vrachtauto's die nergens achteruit hoeven te steken, is dan noodzakelijk (veiligheid!). Nader uit te werken.*

Immers, door de nieuwe aansluiting wordt de route via de Lange Wal naar de Schoutenstraat voor al het vrachtverkeer korter en sneller. Daarmee wordt de (verkeers)veiligheid op de beoogde nieuwe aansluiting aanzienlijk slechter. Omdat de nieuwe toegang in de praktijk dus ook gebruikt zal gaan worden door ingaand vrachtverkeer treedt nog een onveilige situatie op. In het verkeerskundig onderzoek staat geschreven:

> *'De wenselijke vormgeving is geschikt voor het (in- en) uitrijden met een trekker/oplegger combinatie. Inrijden is in principe niet toegestaan, maar kan plaatsvinden zonder dat er schade wordt gereden. Wel zal een inrijdende vrachtwagen de gehele rijbaan op het Gildemeestersplein nodig hebben.'*

Dit houdt dus in dat een inrijdende vrachtwagen het gehele kruispunt vast zal zetten. Dat veroorzaakt gevaarlijke en onoverzichtelijke verkeerssituaties, voornamelijk voor het langzame verkeer. De 'oplossing' om vrachtverkeer via de nieuwe verbinding op de Lange Wal te laten rijden zal tot een grotere verkeersonveiligheid leiden. In de ontwerpkeuze is deze afweging niet gemaakt en ontbreekt het aan een goede onderbouwing voor de gekozen routing van het bevoorradingsverkeer.

5.6 Advies Fietsersbond en Veilig Verkeer Nederland

EVV De Stoere Houtman heeft recentelijk zowel de Fietsersbond als Veilig Verkeer Nederland (VVN) gevraagd om de voorkeursvariant van het ontwerp van de aansluiting van de gemeente te beoordelen. Beide hebben een advies gegeven.

De fietsersbond stelt:

> *'Overigens is het wel opmerkelijk dat verkeersveiligheidsoverwegingen het hier moeten opnemen tegen puur commerciële belangen. Geen uitrit, een situatie die relatief kort geleden juist vanwege de verkeersveiligheid zo is aangelegd, is en blijft tenslotte het veiligst.'*

Beide organisaties geven ook duidelijk aan dat de gekozen locatie voor de nieuwe aansluiting voor het langzaam verkeer de slechtste plek is wegens het ontbreken van voldoende opstelruimte voor fietsers en voetgangers.

6 Leefbaarheid en milieu

Ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing van het plan voor de nieuwe aansluiting van het Gidemeestersplein op de Lange Wal is onderzoek verricht naar de effecten voor het milieu en de omgeving. In deze second opinion zijn het onderzoek luchtkwaliteit en het akoestisch onderzoek beschouwd en beoordeeld.

6.1 Onderzoek luchtkwaliteit

De beoordeling van het plan voor het onderzoek luchtkwaliteit is beschreven in de door SAB opgestelde Memo 'Luchtkwaliteit Winkelcentrum Presikhaaf, aansluiting Lange Wal' van 9 maart 2017. Volgens de daarvoor geldende regelgeving (Wet Luchtkwaliteit als onderdeel van de Wet Milieubeheer) zijn toekomstige concentraties fijn stof en stikstofdioxide getoetst aan de grenswaarden. Daarnaast is beoordeeld of er met het plan sprake is van een in betekenende mate bijdrage aan de verslechtering van de luchtkwaliteit (toets NIBM).

Het onderzoek is volgens de regelgeving uitgevoerd maar de herkomst van de gehanteerde uitgangspunten (verkeersgegevens) is niet helemaal duidelijk. Verwezen wordt naar het uitgevoerde akoestisch onderzoek en daarin staat dat de gegevens zijn ontleend aan de Regionale Verkeers- en Milieukaart (RVMK versie 2016 1.1) van de omgevingsdienst Regio Arnhem. De verwijzing is vreemd omdat het akoestisch onderzoek dateert van een latere datum. Daarnaast kan deze informatie niet worden gecontroleerd omdat een overzicht van de verkeersgegevens uit de RVMK ontbreekt (dat geldt ook voor het akoestisch onderzoek).

Ervan uitgaande dat de gehanteerde uitgangspunten juist zijn, dan kunnen de conclusies van het onderzoek luchtkwaliteit door ons worden onderstreept. Er zal geen sprake zijn van normoverschrijding voor de onderzochte stoffen en het plan zal niet in betekenende mate bijdragen aan de verslechtering van de luchtkwaliteit.

6.2 Akoestisch onderzoek

Het akoestisch onderzoek voor de nieuwe aansluiting aan de Lange Wal is beschreven in het door SAB opgestelde rapport 'Akoestisch onderzoek wegverkeer, Winkelcentrum Presikhaaf, aansluiting Lange Wal' van 17 maart 2017. Met het akoestisch onderzoek is aangetoond of de voor de nieuwe aansluiting benodigde wegreconstructie al dan niet leidt tot een reconstructiesituatie in de zin van de Wet geluidhinder.

Gehanteerde verkeersgegevens
Net als bij het onderzoek luchtkwaliteit zijn de gehanteerde verkeersgegevens niet goed controleerbaar. In de tabel van figuur 6.1 zijn de bij het akoestisch onderzoek gehanteerde verkeersgegevens weergegeven.

weg(vak)	Etmaal-intensiteiten uit RVMK		Autonome groei in %/jaar	Etmaalintensiteiten			
	2015	2025		2017	2028 (excl. plan)	Planbij-drage	2028 (incl. plan)
Lange Wal (Lange Water - Gildemees-tersplein)	8.012	9.108	1,3	8.222	9.468	1.789	11.257
Lange Wal (Gilde-meestersplein - Keul-se Slag)	8.008	9.105	1,3	8.218	9.465	1.789	11.254
Lange Wal (Keulse Slag - parkeerplaats)	8.076	9.140	1,2	8.271	9.473	1.789	11.262
Lange Wal (t.h.v. par-keerplaats)	6.657	7.290	0,9	6.777	7.489	1.789	9.278
Gildemeestersplein	1.488	1.716	1,4	1.530	1.789		1.789

Tabel 4. Etmaalintensiteiten voor de verschillende jaren

Figuur 6.1: Weergave bij akoestisch onderzoek gehanteerde etmaalintensiteiten

Er wordt gesproken over een planbijdrage van 1.789 motorvoertuigen per etmaal (in planjaar 2028) en er wordt vanuit gegaan dat dit verkeer rijdt op het Gildemeestersplein als zijnde een 30 km/uur-weg. Dit strookt niet met de bij ons bekende informatie uit het verkeersmodel voor de plansituatie. In figuur 6.2 is een weergave uit het verkeersmodel opgenomen.

Figuur 6.2: Weergave fragment verkeersmodel plansituatie 2025GE

Uit figuur 6.2 volgt dat er 636+626=1.262 motorvoertuigen per etmaal op de nieuwe aansluiting rijden. Dit vermeerderd met de aangegeven 1,4% groei per jaar (over drie jaar) en verminder met circa 10% voor de weergave van een gemiddelde weekdag[4] resulteert in een etmaalintensiteit van circa 1.185 motorvoertuigen per etmaal op de aansluiting. Dat verschilt dus circa 34% met het uitgangspunt van het akoestisch onderzoek.

Datzelfde geldt ook voor de verkeersintensiteiten op de Lange Wal. Uit deze analyse van de verkeerscijfers volgt dat de bij het akoestisch onderzoek (en onderzoek luchtkwaliteit) gehanteerde uitgangspunten niet goed controleerbaar zijn om dat een weergave van de bron ontbreekt. Daarnaast kan geen overeenkomst worden gevonden met de verkeerscijfers van het verkeerskundig onderzoek.

Afgezien van het niet kunnen herleiden van de verschillende toegepaste verkeerscijfers heeft RHDHV in haar memo aangegeven dat de uitkomst van de gebruikte verkeersmodellen om tot betrouwbare verkeerscijfers te komen niet correct zijn. Naar verwachting zal, wanneer de HB-matrix in het verkeersmodel wordt aangepast naar de werkelijke situatie, de toename van verkeer op dit deel van de Lange Wal aanzienlijk hoger uitvallen en daarmee ook de resultaten van het akoestisch onderzoek.

Gemeentelijk geluidsbeleid
Uit de bevindingen van het akoestisch onderzoek volgt dat de nieuwe aansluiting op de Lange Wal zal leiden tot een toename van de geluidsbelasting met circa 1,3 dB op de gevels van de omliggende woningen. De toename is daarmee (afgerond) niet 2 dB of meer en geconcludeerd wordt dat er daarmee geen sprake is van een reconstructiesituatie in de zin van de Wet geluidhinder. Maatregelen ter beperking van het geluid zijn daarom volgens de onderzoeker niet nodig. Zoals hiervoor is aangegeven, is het maar de vraag of er bij het hanteren van de juiste verkeersintensiteiten nog steeds geen sprake is van een reconstructie volgens de Wet geluidhinder.

Waar ook aan voorbij wordt gegaan is de normering uit het gemeentelijke geluidsbeleid. In paragraaf 2.2 van het akoestisch onderzoek zijn deze normen, geldend voor de situatie van Presikhaaf, wel beschreven. In de tabel van figuur 6.3 zijn de betreffende normen gepresenteerd.

	Geluidsnormen uit het gemeentelijke geluidbeleid voor wegverkeer
Ambitiewaarde	48 dB
Incidentele waarde	58 dB
Plafondwaarde	63 dB

Tabel 2. Overzicht van de normen uit het gemeentelijke geluidbeleid

Figuur 6.3: Tabel uit akoestisch onderzoek met de gemeentelijke geluidsnormen voor de Stadswijk Presikhaaf

De vermelde Ambitiewaarde is het geluidniveau dat wordt nagestreefd door de gemeente. De Incidentele waarde is het geluidniveau dat bij uitzondering wordt toegestaan. De Plafondwaarde is het maximale geluidniveau dat bij hoge uitzondering wordt toegestaan door de gemeente Arnhem.

[4] Omrekening etmaalintensiteit van gemiddelde werkdag naar gemiddelde weekdag met een factor 0,9

Binnen het akoestisch onderzoek is de Lange Wal de te toetsen, wettelijk gezoneerde weg. De berekende hoogste geluidsbelasting op de omliggende woningen ten gevolge van het verkeer op de Lange Wal ligt in de huidige situatie rond de 60 dB en langs de Hanzestraat op 63 dB. In de plansituatie ligt de geluidsbelasting op 61 à 62 dB en langs de Hanzestraat op maarliefst 64 dB. Daarmee wordt de absolute plafondwaarde van de gemeente overschreden.
In de tabel van figuur 6.4 is een overzicht van de in het akoestisch onderzoek berekende geluidsbelastingen weergegeven.

Woning	Hoogste geluidsbelastingen in dB incl. aftrek ex art. 110g Wgh			Toename van de geluidsbelasting in dB
	1 jaar voor reconstructie (2017)	Heersende waarde	10 jaar na reconstructie (2028)	
Hanzestraat 170 t/m 196	62,60	62,60	63,82	1,22
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	52,78	52,78	53,93	1,15
Lange Wal 82 t/m 108	57,83	57,83	59,08	1,25
Lange Wal 80	59,47	59,47	60,72	1,25
Lange Wal 78	59,52	59,52	60,78	1,26
Lange Wal 76	59,59	59,59	60,86	1,27
Lange Wal 74	59,69	59,69	60,97	1,28
Lange Wal 72	59,84	59,84	61,12	1,28
Lange Wal 70	59,94	59,94	61,23	1,29
Lange Wal 68	60,07	60,07	61,36	1,29
Lange Wal 66	60,17	60,17	61,46	1,29
Lange Wal 64	60,25	60,25	61,55	1,30
Lange Wal 62	60,28	60,28	61,57	1,29
Lange Wal 60	60,32	60,32	61,62	1,30
Lange Wal 58	60,38	60,38	61,67	1,29
Lange Wal 56	60,41	60,41	61,70	1,29
Lange Wal 54	60,45	60,45	61,75	1,30
Lange Wal 52	60,56	60,56	61,85	1,29

Tabel 5. Hoogste geluidsbelastingen ten gevolge van het wegverkeer op de Lange Wal

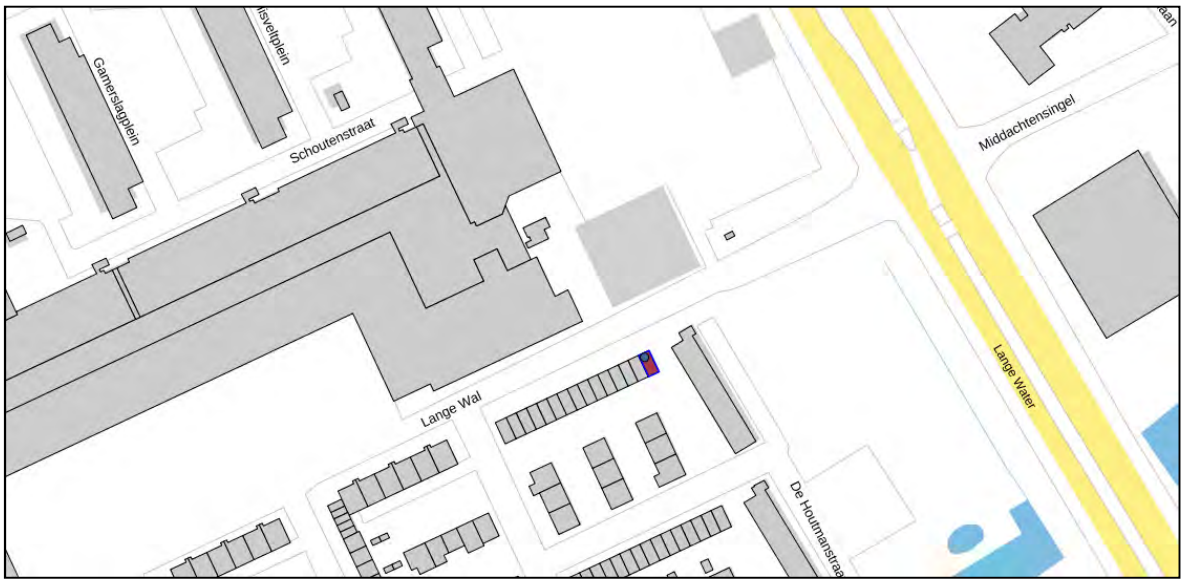
Figuur 6.4: Tabel uit akoestisch onderzoek met een overzicht van geluidsbelasting ten gevolge van de Lange Wal

Duidelijk is dat de geluidsbelasting in de huidige situatie reeds boven de volgens de gemeente incidenteel toelaatbare waarde ligt. Met de verwachte geluidstoename wordt de overschrijding van deze waarde alleen maar groter en wordt de (gemeentelijke) plafondwaarde overschreden. In het akoestisch onderzoek en ook in de toelichting van het Ontwerp Bestemmingsplan wordt hieraan geen aandacht

besteed. Er wordt geen onderbouwing of motivatie gegeven voor de acceptatie van een verdere overschrijding van de gemeentelijke norm 'Incidentele waarde' en/of de overschrijding van de plafondwaarde. Daarmee wordt geen recht gedaan aan het gemeentelijke geluidsbeleid.

Salamitactiek

Sinds de situatie van voor de reconstructie van de kruising Lange Water-Lange Wal in 2012, is er voor in de toename van de geluidsbelasting langs de Lange Wal, bedoeld of onbedoeld, sprake van een salamitactiek. Als voorbeeld wordt in volgende analyse de geluidssituatie van de woning (adres) Lange Wal 80 beschouwd. In figuur 6.5 is de situering van deze woning aangegeven.

Figuur 6.5: Situering woning Lange Wal 80

In 2010 is door ingenieursbureau DGMR akoestisch onderzoek verricht voor de destijds voorgenomen reconstructie van de kruising Lange Water-Lange Wal. Bij het onderzoek is daarbij voor zowel de huidige situatie (2010) als de plansituatie (2021) uitgegaan van dezelfde verkeersintensiteit (10.180 motorvoertuigen per etmaal). Dat is als zeer vreemd aan te merken aangezien de hoeveelheid verkeer op alle overige wegen met 15 tot 30% toenam.

Uit in 2013 uitgevoerd akoestisch onderzoek[5] voor dezelfde situatie blijkt dat volgens het verkeersmodel van de regio Arnhem, versie najaar 2011, de verkeersprognose voor de Lange Wal in 2020 circa 15.000 motorvoertuigen per etmaal bedroeg.

In het akoestisch onderzoek voor de reconstructie van de kruising volgt dat de verwachte geluidstoename bij de woning Lange Wal 80 circa 0,4 dB bedraagt, van 60,71 dB naar 61,11 dB. Geconcludeerd wordt dat er geen sprake is van een reconstructie in de zin van de Wet geluihinder. Geluidsbeperkende maatregelen worden niet getroffen[6] en er worden ook geen hogere waarden vastgesteld. In het licht van voorgaande is deze conclusie mogelijk (waarschijnlijk) ten onrechte geweest.

[5] 'Woonflats Houtmanstraat te Arnhem, Akoestisch onderzoek wegverkeerslawaai' d.d. 21 oktober 2013 van BuroDB

[6] Getuige de uitgangspunten van het voor het Ontwerp Bestemmingsplan uitgevoerde akoestisch onderzoek

Uit het voor het Ontwerp Bestemmingsplan uitgevoerde akoestisch onderzoek blijkt voor de woning Lange Wal 80 een toename van de geluidsbelasting 1,3 dB bij een verkeerstoename van 8.271 naar 11.254 motorvoertuigen per etmaal op de Lange Wal. Wederom wordt geconcludeerd dat er geen sprake is van een reconstructiesituatie in de zin van de Wet geluidhinder en dat het treffen van geluidsbeperkende maatregelen niet nodig is.

Op deze manier is het tot in lengte van jaren mogelijk om met verkeersmaatregelen de geluidsbelasting langs de weg(en) te laten toenemen. Bij een optelling van de voor de woning Lange Wal 80 geconstateerde geluidstoenames van 0,4 en 1,3 dB was er inmiddels reeds aanleiding geweest voor het treffen van geluidsmaatregelen. In elk geval was het verstandig geweest c.q. is het alsnog verstandig om voor de woningen een hogere grenswaarde vast te stellen zodat een verdere toename van de geluidsbelasting in de toekomst wordt voorkomen.

Noodzaak aanvullend onderzoek
In het verkeerskundig onderzoek is aangegeven dat vanwege de toename van de wachtrijlengte de opstelstrook voor het linksafslaand verkeer op de Lange Wal (vanuit oostelijke richting) moet worden verlengd van circa 65 naar ten minste 100 meter. Zonder deze verlenging kan het verkeer op de kruising niet goed worden afgewikkeld.

De benodigde verlenging is een wijziging op of aan de weg. Conform de Wet geluidhinder dient voor deze wegreconstructie onderzoek te worden uitgevoerd naar de effecten daarvan op de omgeving. Indien blijkt dat er sprake is van een reconstructie in de zin van de Wet geluidhinder, dan dient tevens onderzoek te worden verricht naar mogelijke geluidbeperkende maatregelen.

In het kader van het voorliggende Ontwerp Bestemmingsplan is benodigde onderzoek is niet uitgevoerd. De consequenties van de benodigde wegreconstructie zijn daarmee niet inzichtelijk.

7 Resumé

De eigenaar van winkelcentrum Presikhaaf in Arnhem, Wereldhave Management BV, werkt aan de renovatie en herontwikkeling van het winkelgebied. Het winkelcentrum wordt gemoderniseerd om nieuwe winkelformules aan te kunnen trekken en bezoekers beter van dienst te kunnen zijn. Onderdeel van de plannen is het verplaatsen van enkele van de aanwezige winkels en de vestiging van nieuwe winkels en een supermarkt.

Onderdeel van de plannen is ook het (opnieuw) verbinden van het Gildemeestersplein aan de Lange Wal. Omdat deze aansluiting niet past binnen het vigerende bestemmingsplan heeft de gemeente Arnhem een Ontwerp Bestemmingsplan voor (alleen) de nieuwe aansluiting op de Lange Wal opgesteld. Bij het Ontwerp Bestemmingsplan zijn onder meer verkeerskundige en milieutechnische onderzoek gevoegd.

EVV De Stoere Houtman vreest voor een verslechtering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid en problemen met de verkeersafwikkeling (verkeersopstoppingen) op de Lange Wal en het kruispunt Lange Water-Lange Wal. De EVV heeft aan BuroDB gevraagd om de verkeerskundige aspecten van het plan tegen het licht te houden en de voor het plan uitgevoerde verkeerskundige onderzoeken objectief te beoordelen. De analyse en beoordeling van de verkeersaspecten binnen het ontwerp bestemmingsplan zijn uitgevoerd voor de volgende onderdelen:

- aanleiding en onderbouwing plan
- parkeren en verkeersgeneratie
- verkeersafwikkeling
- verkeersveiligheid
- leefbaarheid en milieu

De bevindingen van het onderzoek zijn hierna per onderdeel samengevat.

Aanleiding en onderbouwing plan

De gemeente heeft met uitgebreide onderbouwing in 2012 besloten om de destijds aanwezige verbinding tussen het Gildemeestersplein en de Lange Wal af te sluiten. Problemen met de verkeersveiligheid en doorstroming van het verkeer op de Lange Wal waren daarbij de belangrijke argumenten.

In het voorliggende plan wordt op circa 20 meter afstand van de toenmalige aansluiting een nieuwe aansluiting gerealiseerd. Het opgestelde Ontwerp Bestemmingsplan voor de 'nieuwe' aansluiting geeft geen onderbouwing van de nut en noodzaak van een verbinding tussen het parkeerterrein en de Lange Wal. Niet wordt aangegeven dat de bestaande ontsluiting(sstructuur) onvoldoende is of zal zijn, in welk (verkeerskundig) opzicht dan ook. Ook de stelling dat de ontsluiting van het winkelcentrum verbetert door het opnieuw openstellen van de aansluiting op de Lange Wal is niet onderbouwd en is strijdig met het besluit uit 2012 om de verbinding te verwijderen.

Parkeren en verkeersgeneratie

Er is onvoldoende onderzoek uitgevoerd om de exacte parkeervraag en bezettingsgraad zowel in totaal als per parkeerveld goed te kunnen vaststellen. Een (onder andere met parkeeronderzoeken) onderbouwde grondige analyse van het parkeergedrag van bezoekers van het winkelcentrum,

bewoners, etc., is noodzakelijk om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen over het parkeervraagstuk. In het voorliggende Ontwerp Bestemmingsplan ontbreekt het hieraan.

De beoogde wijzigingen en vernieuwing van het winkelcentrum hebben gevolgen voor de verkeerscirculatie op de verschillende toegangswegen. De effecten van dergelijke grote wijzigingen kunnen alleen met behulp van een (verkeers)model op een goede manier worden vastgesteld. In het verkeerskundig onderzoek bij het plan wordt enkel het effect op de totale verkeersgeneratie van het winkelcentrum aangegeven. Het in het onderzoek gehanteerde uitgangspunt ten aanzien van de verwachte verkeersgeneratie is onvoldoende onderbouwd en te algemeen gesteld.

Verkeersafwikkeling
Het verkeerskundig onderzoek naar de planeffecten op de verkeersafwikkeling van de Lange Wal en de kruising Lange Water-Lange Wal is (aantoonbaar) gebaseerd op verkeerde uitgangspunten. Het gehanteerde (verkeers)model is bij het uitvoeren van onderzoek voor deze specifieke niet geschikt. En bij de beoordeling is voorbij gegaan aan de aanwezigheid van prioriteit voor het OV en fietsverkeer in de regeling van de VRI.

De reeds slechte verkeersafwikkeling op de kruising in de huidige situatie wordt door het plan nog slechter. De beschikbare (opstel)ruimte tussen de kruising en de beoogde nieuwe aansluiting is aantoonbaar te klein. Het plan leidt ook tot een verdere verslechtering van de verkeersafwikkeling van het fietsverkeer. Wachttijden zullen toenemen en dat is niet verenigbaar met de reeds onacceptabel lange wachttijden in de bestaande situatie. Het creëren van een nieuwe aansluiting op de Lange Wal, met extra verkeer en een onderbreking van het doorgaande karakter van de weg, past daarnaast niet binnen de visie van de gemeente op het functioneren van deze weg.

Verkeersveiligheid
Het plan leidt aantoonbaar tot een verslechtering van de verkeersveiligheid op de Lange Wal en het parkeerterrein van het Gildemeestersplein. Op verschillende punten (toename verkeersbewegingen bij de aansluiting, meer afslagbewegingen, te weinig ruimte voor voetgangers, te verwachten ongewenst gedrag van fietsverkeer) doet het plan inbreuk op de veiligheid voor alle verkeersdeelnemers. In het plan wordt onvoldoende aandacht aan besteed aan deze consequenties.

Leefbaarheid
Het plan leidt tot een toename van de luchtverontreiniging (door meer verkeer) en een hogere geluidsbelasting op de woningen rondom de planlocatie. Volgens de onderzoeken voldoet dit aan de wettelijke normen. Echter, omdat de gebruikte verkeersintensiteiten te laag zijn is de kans groot dat er in werkelijkheid wel sprake is van een reconstructiesituatie in de zin van de Wet geluidhinder en een noodzaak voor compenserende maatregelen. Ook de zogenaamde 'salamitactiek' waarmee door het opdelen van geluidstoenames per gebeurtenis/plan er geen noodzaak tot compensatie is, is bij dit plan aan de orde. Er wordt tevens voorbij gegaan aan het feit dat de normen uit het gemeentelijke beleid wel worden overschreden en onderzoek naar mogelijkheden ter beperking van de hinder is niet uitgevoerd.
Ook een onderzoek naar de effecten van de benodigde verlenging van de opstelstrook (wegreconstructie) van de Lange Water is niet uitgevoerd waarmee de consequenties daarvan niet inzichtelijk zijn.

Eindconclusie

Op het aspect verkeer schiet het plan tekort in een motivatie van de nut en noodzaak van de aansluiting. Het ontbreekt aan onderzoek naar alternatieve mogelijkheden. Het voor de aansluiting uitgevoerde onderzoek is te algemeen van opzet en gebaseerd op betwistbare uitgangspunten en hulpmiddelen. Maatregelen naar compensatie van de verwachte verslechtering van de verkeersafwikkeling, verkeersveiligheid en leefbaarheid door het plan zijn onvoldoende (niet) onderzocht. Het plan en de verwachte planeffecten staan daarmee ook haaks op het gemeentelijke beleid.

Bijlage 1:

Mailbericht gemeente Arnhem d.d. 10 juni 2016

ReproPost - Doorgest.: Studie wc presikhaaf

Van: Leo Berrevoets
Aan: Sander van Oss
Datum: 10-6-2016 10:23
Onderwerp: Doorgest.: Studie wc presikhaaf
CC: Guido Coumans; Vincent Bronkhorst
Bijlagen: IMAGE.jpg; Het groen goed verdeeld rev.pdf

Beste Sander,

onderstaand doe ik je de reactie toekomen van onze mensen van afdeling verkeer (Guido en Vincent)

Algemeen:
De (concept) notitie komt zorgvuldig over, begrijpbaar en netjes onderbouwd. Toch een paar opmerkingen:

Blz. 3 bovenaan: wel vermelden dat voor het vervallen van de aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal twee nieuwe aansluitingen op de IJssellaan gekomen.

Blz. 6: gebied A biedt een capaciteit van 110 plaatsen. Je kunt je afvragen in hoeverre dit gebied gebruikt wordt voor bezoekers van het winkelcentrum. De beschreven parkeerdrukmeting geeft aan van niet, omwonenden zullen hetzelfde inbrengen. Graag daarom in een aparte paragraaf beschrijven wat het voor de parkeerdruk zou betekenen als dit terrein in de analyse niet wordt meegeteld.

Blz. 8 4.1.1. 'het effect op de parkeerbehoefte als gevolg van.....'

Blz. 9 2e alinea. Ik mis hier het eerder beschreven effect van de realisatie van de studentenwoningen in de Presikhaaftoren.

Blz. 13. Expeditieverkeer moeten we later nog beoordelen.

Verkeersproductie;
Op zich kunnen we ons vinden in de berekeningen. We missen nog wel de werkelijke verkeerscijfers en de manier waarop GC die gaan vaststellen.
We gaan er vanuit dat GC het verkeersmodel neemt en deze waarden vergelijken met de telcijfers die wij van al deze kruispunten hebben.
Daarnaast stellen we voor dat de uitgangspunten qua beoordeling worden gebruikt vanuit de nota "het groen goed verdeeld". Deze nota gaat verder dan een gewenste cyclustijd van 90 sec etc. De nota is bijgevoegd.

Naast deze memo is er ook een vraag gesteld over de Vissim studie die er al ligt, deze is onvoldoende. Graag vernemen we wat het idee van GC is om deze berekeningen wel te kunnen maken.
Een statische berekening op basis van Cocon is absoluut onvoldoende om de effecten inzichtelijk te maken. Hiervoor is er veel te veel en te vaak ingrepen door het OV en zijn er enorme groepen voetgangers en fietsers die oversteken. Het vraagt o.i. om een dynamische doorrekening.....

De insteek van GC lijkt nu een ruwe notitie. We kunnen niet beoordelen of deze abstractheid voldoende basis geeft voor goed overwogen keuzes in relatie tot een complex en (gedeeltelijk) zwaar belast netwerk.

Tot zover onze reactie, ik stel voor dat GC de opmerkingen naloopt en desnoods direct afstemt met Guido Coumans of Vincent Bronkhorst, zodat de lijnen kort zijn.

Ik heb Guido en Vincent in de cc meegenomen, gegevens van Vincent heb ik onderstaand ook opgenomen.

Guido is bereikbaar via: 026-3773533 en email: guido.coumans@arnhem.nl

Met vriendelijke groeten,

Leo Berrevoets

Met vriendelijke groet,
Vincent Bronkhorst

GEMEENTE ARNHEM

Postadres:
Postbus 9200, 6800 HA Arnhem
Bezoekadres:
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

Vincent Bronkhorst
Adviseur beheer
Verkeer

Cluster Openbare Ruimte
Afdeling Productbeheer

- **telefoon:**
  026 - 377 4953
- **mobiel:**
  06 - 523 75 221
- **e-mail:**
  vincent.bronkhorst@arnhem.nl
  verkeerslichten@arnhem.nl

- **internet Arnhem:**
  www.arnhem.nl

---

storingen aan verkeerslichten kunt u 24 uur/dag melden bij 0900-1809.

Bijlage 2:

Mailbericht gemeente Arnhem d.d. 12 oktober 2016

ReproPost - Re: Betr.: overleg verkeer Goudappel ivm Presikhaaf

Van: Guido Coumans
Aan: Leo Berrevoets; cnab@goudappel.nl
Datum: 12-10-2016 16:50
Onderwerp: Re: Betr.: overleg verkeer Goudappel ivm Presikhaaf
CC: Vincent Bronkhorst; Steven Oostendorp-van; Jorgen@Neoo.nu; sander@Neo...

Allen,

Ik heb nu pas gelegenheid om verschillende reacties samen te voegen tot een paar voorlopige conclusies op de notitie van Goudappel Coffeng (Christiaan Nab).

Expeditieverkeer lijkt het grote probleem te worden in het voorstel van Wereldhave. De prentjes van Goudappel m.b.t. het ruimtebeslag van een trekker-/opleggercombinatie op een nieuwe aansluiting Lange Wal spreken voor zich. Een veilige afwikkeling voor fietsers/voetgangers komt hiermee ernstig in het geding. Een vormgeving die rekening houdt met expeditieverkeer leidt tot een ruime T-kruising die gezien zal worden als centrale ontsluiting voor het oostelijk deel van het winkelcentrum. Deze zal dus veel verkeer aantrekken en ten koste gaan van het eerdere uitgangspunt: de Lange Wal is vooral de route voor openbaar vervoer, fietsers en voetgangers.

Dan zou je kunnen bedenken dat expeditieverkeer wordt verwezen naar andere routes, met name via de IJssellaan. Maar zo simpel is het niet. Chauffeurs rijden op navigatie en die zal hen veelal via de nieuwe aansluiting sturen. Als je de kruising hier dus niet op dimensioneert, zal dat leiden tot oneigenlijk gedrag, verkeersopstoppingen en veelvuldige schade.

Is er dan een vormgeving te bedenken die personenauto's, fietsers en voetgangers toelaat, maar vrachtverkeer onmogelijk maakt? Bijvoorbeeld een verschuiving van de nieuwe aansluiting 10-20m in westelijke richting, waardoor je een knik moet rijden om de Albert Heijn heen? Worden de genoemde problemen hierdoor ondervangen? Nader uit te werken.

Als dit laatste al haalbaar is, betekent dit dat expeditieverkeer volledig op het parkeerterrein moet worden afgewikkeld, om vervolgens weer richting IJssellaan terug te keren. Een gecombineerde oplossing voor beide supermarkten, met vrachtauto's die nergens achteruit hoeven te steken, is dan noodzakelijk (veiligheid!). Nader uit te werken.

M.b.t. de **verkeersafwikkeling** op de kruising Lange Water / Lange Wal wordt gesteld dat een cyclustijd van iets boven de 120 sec. nog acceptabel is. We hebben eerder aangegeven dat op deze kruising veel OV-ingrepen plaatsvinden, en dat er veel fietsers en voetgangers oversteken. De roodlichtnegatie zal hierdoor naar verwachting toenemen.

met vriendelijke groet
Guido Coumans

>>> "Christiaan Nab" <CNab@goudappel.nl> 30-9-2016 16:41 >>>
Beste heren,

Hierbij stuur ik jullie de aangevulde notitie over de verkeerskundige effecten als gevolg van het openstellen van de aansluiting tussen het Gildemeestersplein en Lange Wal te Arnhem Presikhaaf. We hebben de notitie aangevuld met de resultaten uit de VISSIM simulatie filmpjes (de filmpjes volgen maandag). Ik stuur de bijlagen even los mee.

Bijlage 3:

Verweerschrift Algemene Bezwarencommissie d.d. 22 juni 2012

GEMEENTE Arnhem

Verweerschrift voor de algemene bezwaarschriftencommissie

Bezwaar van	:	de heer B. Derix van VVE Sanders Maisonnettes, de heer J. Huurman van Eigenarenvereniging De Stoere Houtman, de heer B. van Wolven namens VVE Lange Wal 82/124	Dossiernummer	:	BZR.1.12.0615.002
Ontvangstdatum	:	3 mei 2012, 10 mei 2012 en 10 mei 2012	Soort regeling	:	Wegenverkeerswet 1994
Adres beschikking	:	Lange Wal-Gildemeestersplein	Rapporteur	:	P. van der Wielen
			Datum rapport	:	22 juni 2012
Besluit	:	verkeersbesluit tot het wijzigen van de inrichting van de weg waardoor het in- en uitrijden van het parkeerterrein van het Gildemeestersplein bij de aansluiting op de Lange Wal voor motorvoertuigen onmogelijk is gemaakt	Bijlagen	:	17

1. Bestreden besluit:
Het bestreden besluit betreft het verkeersbesluit van 18 april 2012 tot het wijzigen van de inrichting van de weg waardoor het in- en uitrijden van het parkeerterrein van het Gildemeestersplein bij de aansluiting op de Lange Wal voor motorvoertuigen onmogelijk is gemaakt.

2. Juridische grondslag:
Het bestreden besluit is gebaseerd op artikel 18 van de Wegenverkeerswet 1994.
Aan deze beslissing liggen ten grondslag het Algemeen mandaatbesluit en het Uitvoeringsbesluit mandaat, volmacht en machtiging.

3. Andere belanghebbenden:
Overige weggebruikers, in het bijzonder openbaar vervoer, (brom)fietsers en voetgangers.

4. De feiten:
In mei 2003 heeft de gemeenteraad het Ontwikkelingsplan Presikhaaf vastgesteld. De herinrichting van de hoofdwegenstructuur vormt hiervan een onderdeel. Berekend is welke aanpassingen nodig zijn om ook in 2014 het verkeer op een verantwoorde manier te kunnen afwikkelen. De Lange Wal behoudt een belangrijke functie voor de ontsluiting van de Langenbachstraat en vooral voor de afwikkeling van het openbaar vervoer en het langzaam verkeer. In verband hiermee is de in-/uitgang van de Lange Wal naar het Gildemeestersplein opgeheven. Op 18 april hebben wij daarvoor een verkeersbesluit genomen. Tegen dit besluit wordt bezwaar gemaakt.

5. Het bezwaarschrift:
Formeel bezwaar
Het college is niet bevoegd dit verkeersbesluit te nemen. In het door de raad vastgestelde Ontwikkelingsplan Presikhaaf staat dat de toegang bij het Gildemeestersplein open moet blijven voor rechtsafslaand verkeer vanaf de Lange Wal en voor rechtsafslaand verkeer vanaf het parkeerterrein richting Lange Wal. Het college heeft zelf bij herhaling aangegeven dat het raadsbesluit gevolgd moet worden.
Het verkeersbesluit dient ingetrokken te worden. Eerst dient de raad geraadpleegd te worden over een mogelijke afsluiting. Het verkeersbesluit is in strijd met de Nederlandse wetgeving.

De afsluiting is al gerealiseerd voordat er een verkeersbesluit was.

Inhoudelijk bezwaar
Het verkeersbesluit geldt alleen voor motorvoertuigen. Fietsers, bromfietsers en scooters mogen nog wel via deze toegang in- en uitrijden. Zij rijden dan op het trottoir, hetgeen strijd met de Nederlandse wetgeving oplevert.

Bezwaarden hebben in een eerdere fase een beroep gedaan op de Wet Openbaarheid van Bestuur. Zij hebben gevraagd om toezending van de stukken op basis waarvan het college tot het verkeersbesluit is gekomen. Als er nu aanvullende gegevens beschikbaar zijn, houdt dat in dat die ten tijde van het WOB-verzoek voor de bewoners zijn achtergehouden. Dit zou een ernstige zaak zijn.

Daarnaast reageren bezwaarden op de in het verkeersbesluit aangevoerde argumenten.
- Er is geen overleg geweest met de regiopolitie en er zijn geen geregistreerde ongevallen op beide aansluitingen. Daardoor wordt niet onderbouwd dat het één van de drukste en meest onveilige hoofdwegen van Presikhaaf is.
- Het college heeft altijd aangegeven dat de toegang tot het Kramersgildeplein de gevaarlijkste was. Nu het college besloten heeft deze aansluiting open te houden, geldt het veiligheidsargument t.a.v. het Gildemeestersplein in het geheel niet meer.
- De hoofdgebruikers van het winkelcentrum moeten omrijden en zullen daarom naar een ander winkelcentrum gaan.
- De aanwezigheid van een middenberm is geen verkeerskundige reden om te toegang af te sluiten.
- De eigenaar van het winkelcentrum heeft een goed alternatief voor het verleggen van de toegang, maar de gemeente staat daar niet voor open.
- Het college geeft aan dat het maken van een toegang verkeerstechnisch lastig is, maar lastig is niet onmogelijk. Dit is echter in het geheel niet onderzocht.
- Duizenden bewoners moeten omrijden via 5 verkeerslichten, die niet gekoppeld zijn, met milieuvervuiling als gevolg.
- Er treedt parkeeroverlast op in de aansluitende straten.
- Er vindt geen handhaving plaats.
- De bushalte is met een te grote lengte uitgevoerd.
- Het is onduidelijk of er varianten onderzocht zijn.
- Niet duidelijk is waarom bushaltes en buslijnen zouden moeten worden opgeheven, indien de toegang open zou blijven.
- Het college merkt in het verkeersbesluit op dat de naar aanleiding van het voornemen ingediende zienswijzen zich met name richten op de afsluiting van het Gildemeestersplein. Daarbij gaat het college voorbij aan de bezwaren van de eigenaar van het winkelcentrum, de ondernemersvereniging en twee verenigingen namens circa 138 eigenaren.
- De verstrekte EFRO-subsidie staat onwettige c.q. ondemocratische besluiten niet toe. Bezwaarden hebben de Europese Unie en de provincie Gelderland op de hoogte gesteld van de procedure rond de afsluiting.
- Het tankstation Esso Express is voor bewoners van de wijken ten zuiden van het winkelcentrum nagenoeg niet meer bereikbaar; zij zullen elders gaan tanken.
- Aan de ene kant voert het college het raadsbesluit uit 2003 onjuist uit (Gildemeestersplein), aan de andere kant verloochent het de opvatting dat het raadsbesluit moet worden uitgevoerd, door de toegang naar het Kramersgildeplein open te houden.

6. De ontvankelijkheid van het bezwaarschrift:
De bezwaarschriften zijn op 3 en 10 mei 2012 ontvangen. Dit is binnen zes weken na de dag waarop het besluit is genomen. De bezwaarschriften zijn daarom tijdig ingediend. Ook aan de overige vereisten voor het indienen van een bezwaarschrift is voldaan zodat de bezwaren ontvankelijk zijn.

7. Nieuwe feiten en omstandigheden:
Er is geen sprake van nieuwe feiten en omstandigheden.

8. Reactie op de aangevoerde bezwaren en eventuele nieuwe feiten en omstandigheden:

Achtergrond van het besluit

In 2003 is het Ontwikkelingsplan Presikhaaf vastgesteld door de gemeenteraad. Het Ontwikkelingsplan bevat de toekomstvisie voor de hele wijk en geeft richting aan de vernieuwing van Presikhaaf. Om de uitvoering van het plan te kunnen beheersen zijn er zeven deelprojecten benoemd. Naast deze deelprojecten is er ook nog sprake van aandachtsgebieden, waarvan Verkeer er één vormt. Het onderwerp Verkeer wordt in alle deelprojecten uitgewerkt.
Voor de uitvoering van de deelprojecten wordt, conform gemeentelijke werkwijze van projectmatig werken, per deelproject een nota van randvoorwaarden opgesteld. In deze nota worden de voorwaarden beschreven waaraan de herontwikkeling van het betreffende deelproject aan moet voldoen. In de Nota van Randvoorwaarden Hoofdwegen Presikhaaf is het kader voor de aanpassingen rondom onder andere het winkelcentrum aangegeven.

Op het niveau van het Ontwikkelingsplan is de (verkeersplanologische) beslissing genomen om de IJssellaan als ontsluiting voor het doorgaande autoverkeer aan te wijzen en de Lange Wal een belangrijke functie toe te kennen voor het openbaar vervoer en het fiets- en voetgangersverkeer.
Deze beslissing is mede gebaseerd op het verkeersmodel. Het verkeersmodel is een computerreken- en simulatieprogramma en is onderdeel van de Regionale Verkeersmilieukaart. Deze 'kaart' is in opdracht van Milieusamenwerking Regio Arnhem door een extern verkeerskundig adviesbureau ontwikkeld. Het model bevat gegevens van inwoners, diverse categorieën arbeidsplaatsen e.d., en wordt gekoppeld aan het gemeentelijk wegennet. Het resultaat is een gemodelleerd beeld van de verkeersstromen voor de huidige situatie. Tevens is een prognose voor 10 jaar na de huidige situatie opgesteld. Twee keer per jaar vindt er een actualisatie plaats, waardoor altijd een representatief modeljaar beschikbaar is.
Het model wordt gecontroleerd aan de hand van CBS-gegevens (Onderzoek Verplaatsingsgedrag) en getoetst aan (jaarlijks) gehouden verkeerstellingen. De Regionale Verkeersmilieukaart is een algemeen gebruikelijk rekeninstrument, dat gebruikt wordt om de werkelijke situatie na te bootsen en om andere (toekomstige) scenario's te kunnen doorrekenen.

In de Nota van Randvoorwaarden zijn op pagina 11 streefbeelden en uitgangspunten per weggedeelte opgenomen. Daarbij staat expliciet vermeld: "Om de drukte op de Lange Wal te verminderen en de veiligheid te vergroten, zullen de auto-ontsluitingen voor het winkelcentrum hier verdwijnen en verplaatst worden naar de IJssellaan." Hier staan ook de vier oversteeklocaties genoemd.

Na de berekening vanuit het verkeersmodel is er op kruispuntniveau verder gerekend. Uitgangspunten waren een capaciteitsverhoging en een verbetering van de kruispunten in het algemeen. Gelet op de prognoses vroeg dit om:
- een vermeerdering van het aantal opstelstroken;
- een berekende lengte van de opstelstroken;
- een verbetering van de verkeersregeling;
- de afsluiting van de wegaansluiting Gildemeestersplein.

De complexiteit van de situatie maakte handhaving van de aansluiting verkeerstechnisch niet mogelijk.

Naast de doorstroming van het verkeer heeft ook het belang van het openbaar vervoer een belangrijke rol gespeeld bij de vormgeving van de kruising Lange Wal/Lange Water. Niet minder dan zeven buslijnen rijden over de Lange Wal. Aan het wegprofiel van de Lange Wal is dan ook plaatselijk een busbaan toegevoegd. De bus halteert op de busbaan. Voordat de bus de busbaan bereikt rijdt deze met het overige verkeer mee (richting Lange Water). De rijbaan wordt vóór de kruising Lange Wal/Lange Water in vier stroken verdeeld (linksaf, rechtdoor, rechtsaf en busstrook). Indien deze stroken te kort zouden zijn zou dat tot gevolg hebben dat de bus in de rij met wachtende voertuigen moet blijven staan.
Er is sprake van een middengeleider ter hoogte van de voormalige ontsluiting van het Gildemeestersplein. Als deze onderbroken zou worden om afslaande bewegingen mogelijk te maken, zou de in-/uitgang naar het parkeerterrein binnen de directe invloedssfeer van de opstelstroken liggen, waardoor het te bereiken effect teniet zou worden gedaan.

De halte bij de ING is één van de drukste bushaltes (aantallen in- en uitstappers). Daarbij hoort een bepaalde dimensionering. Er is bij deze bushalte ruimte voor twee bussen. Daarnaast maakt de geldwagen t.b.v. de ING ook gebruik van deze halte.

Formeel bezwaar
De wetgever heeft de bevoegdheid tot het nemen van verkeersbesluiten exclusief neergelegd bij het college van burgemeester en wethouders. Het college heeft daarmee een eigen verantwoordelijkheid. De raad heeft in het Ontwikkelingsplan een richting aangegeven. In het algemeen valt niet uit te sluiten dat bij de nadere uitwerking van een plan soms andere beslissingen moeten worden genomen. Dat is hier ook het geval. In het Ontwikkelingsplan was er immers nog sprake van een secondaire ingang (niet uit) naar het Gildemeestersplein vanaf de Lange Wal (pagina 60, tweede kolom). Op pagina 11 van de Nota van Randvoorwaarden is dat uitgangspunt gewijzigd: de auto-ontsluitingen voor het winkelcentrum op de Lange Wal zullen verdwijnen en verplaatst worden naar de IJssellaan.
De definitieve situatie is uiteindelijk nog anders geworden. Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen op het voornemen tot afsluiting is besloten om de in-/uitgang Lange Wal/Kramersgildeplein open te houden.
Wij hebben door middel van raadscommissiebrieven de gemeenteraad geïnformeerd over het door ons – in afwijking van het Ontwikkelingsplan - genomen verkeersbesluit. Deze gang van zaken levert geen strijd met enige wet op, maar is volledig in overeenstemming met de verhouding tussen gemeenteraad en college. Indien de gemeenteraad het niet eens zou zijn met het door ons genomen besluit had de raad dit punt op de agenda kunnen zetten. Beide raadscommissiebrieven zijn echter voor kennisgeving aangenomen.

Het verkeersbesluit is inderdaad pas genomen nadat de afsluiting al gerealiseerd was. Dat is niet de juiste en normale gang van zaken. Wij moeten helaas constateren dat zaken in de praktijk soms anders lopen dan volgens de geldende regels zou moeten. In het verkeersbesluit geven wij overigens wel aan dat voor de reeds gerealiseerde afsluiting nog een besluit moest worden genomen. Het feit dat het verkeersbesluit niet tijdig genomen is zegt echter niets over de juistheid van het besluit.

Doortrekken van het trottoir
Bezwaarden merken op dat het verkeersbesluit alleen geldt voor motorvoertuigen. Het verkeersbesluit behelst echter een fysieke maatregel. In tegenstelling tot verkeersborden of verkeerstekens op het wegdek, waarvan gezegd kan worden dat ze 'gelden', is daarvan bij een fysieke maatregel geen sprake. Een fysieke maatregel maakt een ongewenste gedraging/beweging onmogelijk. Dat zal niet altijd voor alle weggebruikers het geval zijn. Wellicht was het juister geweest om in het verkeersbesluit te spreken over (motor)voertuigen op meer dan twee wielen; dat is in ieder geval de categorie weggebruikers die geweerd wordt. Fietsers, bromfietsers en motoren kunnen de maatregel immers passeren.
Het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 blijft echter onverkort van kracht. uit de artikelen 5, 6 en 10 volgt dat fietsers, bromfietsers en bestuurders van motoren geen gebruik mogen maken van het trottoir. Wij zien niet in waarom dit besluit in strijd met de Nederlandse verkeerswetgeving zou zijn en het onwettig gedrag zou uitlokken.

Wet Openbaarheid van Bestuur
In ons antwoord op het WOB-verzoek van bezwaarden staat vermeld welke stukken er zijn opgestuurd. Tevens wordt gemotiveerd vermeld waarom andere stukken niet meegestuurd zijn. Wij realiseren ons dat het Ontwikkelingsplan Presikhaaf, de Nota van Randvoorwaarden Hoofdwegen Presikhaaf en het resultaat van het overleg met de regiopolitie (hier komen wij later nog op terug) niet zijn toegestuurd. Deze stukken vormen de basis voor het verkeersbesluit en hadden daarom aan de lijst met stukken toegevoegd moeten worden. De pagina's die in het bijzonder betrekking hebben op de aansluitingen Gildemeestersplein/Lange Wal hebben wij als bijlage aan dit verweerschrift toegevoegd.
Hoezeer wij deze gang van zaken ook betreuren, ook het niet toezenden van genoemde stukken zegt niets over de juistheid van het verkeersbesluit.

Overleg politie
Op grond van artikel 24 Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer (BABW) worden verkeersbesluiten genomen na overleg met de korpschef van de betreffende politieregio. De korpschef heeft deze bevoegdheid gemandateerd aan de heer V.M.M. Bleeker. Bezwaarden geven aan dat er geen overleg met de regiopolitie is geweest. Dat is niet juist. Het overleg is echter vormvrij. In dit geval is er via e-mail gereageerd naar de opsteller van het verkeersbesluit. Een afschrift treft u bij de stukken aan.
Ten aanzien hiervan merken wij nog wel het volgende op. Gelet op de wetshistorie wordt dit overleg gevoerd met het oog op de handhavingsinspanning in relatie tot de bij de politie beschikbare capaciteit. Het spreekt voor zich dat een fysieke maatregel bij uitstek geen handhavingscapaciteit vergt.

Ongevalscijfers
Het verbeteren van de verkeersveiligheid is één van de redenen geweest om de toegangen vanaf de Lange Wal naar het Gildemeestersplein en in eerste instantie ook het Kramersgildeplein af te sluiten.
Naar aanleiding van de op ons voornemen ingediende zienswijzen hebben wij nader onderzoek naar de ongevalscijfers verricht. In bijlage 13 vindt u daarvan het resultaat. Overigens is dit overzicht pas ná het WOB-verzoek van bezwaarden gemaakt. Dit had dan ook nog niet eerder toegestuurd kunnen worden.
Uit het overzicht blijkt een aanzienlijke verbetering van de veiligheid van de aansluiting Lange Wal/Kramersgildeplein (na 2003 geen ongevallen met brom-/fietsers meer). Datzelfde kan helaas niet gezegd worden van de aansluiting met het Gildemeestersplein.
De verbeterde verkeersveiligheid in combinatie met de belangen van de ondernemers aan de westkant van het winkelcentrum heeft ons doen besluiten de toegang naar het Kramersgildeplein niet af te sluiten. Zoals hiervoor al is opgemerkt hebben wij de gemeenteraad hiervan op de hoogte gesteld.

Omrijden
Zeker nu het Kramersgildeplein aan beide kanten open blijft, is er nauwelijks sprake van omrijden. Verder zien wij niet in waarom bestuurders alleen vanwege een gewijzigde verkeerssituatie niet bereid zouden zijn om om te rijden, maar wel een bestemming die nog verder weg ligt zouden willen bezoeken.
Blijkbaar speelt dit geen rol voor direct belanghebbenden als de ondernemers (zowel verenigd als individueel). Zij hebben weliswaar een zienswijze ingediend, maar hebben geen bezwaar gemaakt.

Parkeeroverlast
Bezwaarden merken op dat de overlast door geparkeerde auto's na het invoeren van de maatregel is toegenomen.
Bureau De Groot Volker heeft in onze opdracht twee parkeeronderzoeken verricht. Er is gekeken naar de bezetting van parkeerplaatsen in de ruime omgeving ten zuiden van het winkelcentrum. De onderzoeken vonden plaats op twee donderdagen en twee zaterdagen. Uit de tabellen blijkt dat slechts zeer sporadisch de bezettingsgraad meer dan 100% bedraagt; dit houdt in dat een enkele auto verkeerd geparkeerd gestaan heeft. Van parkeeroverlast is naar onze mening dan ook geen sprake. Het is geen uitzondering dat zich tijdens drukke uren een piek in de parkeerbezetting voordoet.

9. Conclusies:
Gelet op de functie die de Lange Wal in het Ontwikkelingsplan Presikhaaf en de Nota van Randvoorwaarden Hoofdwegen Presikhaaf heeft gekregen is het een juiste beslissing om de toegang tot het Gildemeestersplein vanaf de Lange Wal af te sluiten. Het levert een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van de verkeersveiligheid.
Eventuele onvolkomenheden in de besluitvorming doen hieraan niets af. Uit onderzoek is gebleken dat het besluit niet tot negatieve gevolgen (parkeeroverlast) heeft geleid.
Het verkeersbesluit kan dan ook in stand blijven.

GEMEENTE
Arnhem

10. Dagtekening
22 juni 2012

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
namens het college,
hoofd afdeling Juridische Zaken

mr. H.C. van Baalen

Bijlagen:
1. Ontwikkelingsplan Presikhaaf (pagina's 26, 32, 33, 58-60)
2. Hoofdwegen Presikhaaf Nota van Randvoorwaarden
3. publicatie voornemen d.d. 21 december 2011
4. ingediende zienswijzen (15 stuks)
5. memo afsluiting parkeerterrein winkelcentrum Presikhaaf d.d. 8 maart 2012
6. resultaat artikel 24 BABW-overleg d.d. 5 april 2012
7. verkeersbesluit d.d. 18 april 2012
8. publicatie verkeersbesluit d.d. 18 april 2012
9. bezwaarschrift van VVE Sanders Maisonnettes
10. bezwaarschrift van Eigenarenvereniging De Stoere Houtman
11. bezwaarschrift van VVE Lange Wal 82/124
12. brief d.d. 20 april 2012 aan de heer Derix n.a.v. zijn WOB-verzoek
13. Overzicht ongevallen met toedracht
14. Parkeeronderzoek Arnhem-Presikhaaf d.d. 13 april 2012
15. Parkeeronderzoek Arnhem-Presikhaaf d.d. 3 mei 2012
16. Raadscommissiebrief d.d. 10 april 2012
17. Raadscommissiebrief d.d. 1 mei 2012

elders ingelast

i.a.a.: archief, JZ/P. van der Wielen.

Bijlage 4:

Brief College gemeente Arnhem aan gemeenteraad d.d. 1 mei 2012

De voorzitter van de gemeenteraad
ten behoeve van
commissiebehandeling SPJ

Datum : 1 mei 2012
Uw kenmerk :
Ons kenmerk : 2012.0.054.959
Zaaknummer : [illegible]
Contactpersoon : M. van Driel
Telefoonnr. : 026 3773695

Onderwerp: Afsluiting Kramersgildeplein vanaf de Lange Wal

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit van1 mei 2012 om de in- en uitrit van het parkeerterrein van Winkelcentrum Presikhaaf ter hoogte van het Kramersgildeplein naar de Lange Wal niet af te sluiten.

Aanleiding / Probleemstelling
In onze brief van 10 april 2012 hebben wij u geïnformeerd over ons verkeersbesluit om de toegang tot het parkeerterrein van Winkelcentrum Presikhaaf vanaf de Lange Wal ter hoogte van het Gildemeestersplein af te sluiten. De aanwezigheid van opstelstroken en een bushalte maken het lastig deze doorgang te handhaven en de veiligheid van fietsers is in het geding.
In dezelfde brief hebben wij u gemeld dat wij nader onderzoek zullen doen naar de doorgang ter hoogte van het Kramersgildeplein. De ontvangen zienswijzen naar aanleiding van ons gepubliceerde voornemen richten zich vrijwel alle op deze locatie.

Doel
De raadscommissie informeren over de afweging van het college om de doorgang op de Lange Wal ter hoogte van het Kramersgildeplein open te houden.

Argumenten
In de periode 2001 tot 2005 zijn ter hoogte van het Kramersgildeplein vijf ongevallen geregistreerd, waarbij een fietser, bromfietser of brommobiel in conflict kwam met een auto die het parkeerterrein opdraaide of verliet. Bij een van deze ongevallen was er letsel. Op basis van deze gegevens is toentertijd besloten het conflict op te heffen door auto's in de toekomst via de IJssellaan naar het parkeerterrein te leiden. Daar is de situatie geregeld met verkeerslichten. Bovendien werd daarmee de Lange Wal verkeersluwer gemaakt, hetgeen de oversteekbaarheid vanuit de woonwijk vergroot.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 99 • 6800 AB ARNHEM
Telefoon 026 - 3773333 • Fax 026 - 3773450 • E-mail: Gemeente@Arnhem.nl
DIENST STADSONTWIKKELING

Naar aanleiding van de ingekomen zienswijzen is nogmaals gekeken naar de (door politie geregistreerde (meer recente) ongevalscijfers op drie parkeerlocaties aan de Lange Wal ter hoogte van het Kramersgildeplein, de Langenbachstraat en het Gildemeestersplein.

Daaruit komt het volgende beeld:

	Kramersgildeplein	Langenbachstraat	Gildemeestersplein
2001 – 2005	5 ongevallen, waarvan 1 met letsel	geen ongevallen	2 ongevallen, beide met letsel
2006 – 2010	geen ongevallen	geen ongevallen	2 ongevallen, beide met letsel

De ongevalscijfers ter hoogte van het Gildemeestersplein en met name het hoge aantal letselongevallen onderstrepen ons eerder genomen besluit om deze doorgang af te sluiten. Alhoewel het begrijpelijk is dat in het verleden ook gekozen is de doorgang ter hoogte van het Kramersgildeplein af te sluiten, geven de recentere ongevalscijfers daar geen aanleiding meer toe. Mogelijk zijn de ongevalscijfers uit het verleden te verklaren door het toen nog relatief onbekende fenomeen van een tweerichtingen-fietspad dat op die locatie aanwezig is. Het zicht op het fietspad is op die locatie wel voldoende.

Naast het aantal ongevallen was indertijd ook het verkeersluw maken van de Lange Wal een argument om de doorgang af te sluiten. Dit argument is nog altijd aanwezig, maar moet worden afgewogen tegenover de belangen van de ondernemers van het winkelcentrum. Zij hebben uiteraard baat bij een goede toegankelijkheid met name aan de westkant, waar de intensiteit van het winkelverkeer het grootst is.

Er is met een aantal ondernemers uit het gebied gesproken. Het college overweegt dat het enkele belang van een verkeersluwe(re) Lange Wal hier niet opweegt tegen het belang van de ondernemers voor een goede bereikbaarheid van het winkelcentrum. Daarom hebben wij besloten voor de locatie Kramersgildeplein geen verkeersbesluit te nemen en dus de bestaande in- en uitritconstructie in stand te houden.

Financiën
In de werkzaamheden is reeds rekening gehouden met het mogelijk toch open houden van de in- en uitrit ter hoogte van het Kramersgildeplein. Deze kan daarom zonder al te veel kosten binnen het projectbudget worden aangelegd.

Risico's
Het laten kruisen van auto- en fietsverkeer houdt altijd een beperkt risico op ongevallen in.

Uitvoering en evaluatie
Naar verwachting zijn alle werkzaamheden omstreeks 31 mei 2012 afgerond, waarna de doorgang weer gebruikt kan worden voor alle verkeer.

Hoogachtend
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 99 • 6800 AB ARNHEM
Telefoon 026 - 3773333 • Fax 026 - 3773450 • E-mail: Gemeente@Arnhem.nl

DIENST STADSONTWIKKELING

Bijlage 5:

Mailbericht gemeente Arnhem d.d. 20 juni 2016

ReproPost - Betr.: concept Presikhaaf

Van: Guido Coumans
Aan: cnab@goudappel.nl
Datum: 20-6-2016 9:08
Onderwerp: Betr.: concept Presikhaaf
CC: Leo Berrevoets; Vincent Bronkhorst; sander@Neoo.nu; bas.buvelot@Werel...

Dag Christiaan,

Je had nog een reactie tegoed op het onderdeel expeditieverkeer in je concept-rapport van 4 mei.

Het laden en lossen voor de Aldi is niet akkoord. Het is ongewenst om voor het bereiken van de losplaats een achteruitrijdende beweging te maken. Hiermee moet met de inrichting van het pand dus rekening worden gehouden.

Het toepassen van een keerlus neemt onnodig veel ruimte in beslag en geeft bovendien misbruik door "tijdelijk" geparkeerde auto's, waardoor het gebruik hiervan te kwetsbaar is.
Op het parkeerterrein moeten er zo min mogelijk bochten worden gereden omdat dit onevenredig veel ruimte in beslag neemt en er daardoor erg veel parkeerplaatsen verloren gaan.
Bij figuur 5.1 op blz. 15 zou de combinatie van beide verkeersbewegingen de minste overlast veroorzaken. (Linker plaatje; komend vanuit noorden eerder linksaf en dan direct rechts, waardoor een soort lange ellips ontstaat.)

Beter is aan de noordzijde (IJssellaan) erin en zuidzijde (Lange Wal) eruit of omgekeerd, conform fig. 5.2. Maar dat kan uiteraard alleen als de ontsluiting op de Lange Wal kan worden opengesteld, hetgeen nog moet worden aangetoond.

met groet
Guido Coumans

>>> "Christiaan Nab" <CNab@goudappel.nl> 4-5-2016 16:36 >>>
Beste mensen,

Hierbij stuur ik jullie, zoals afgesproken met Sander, onze ruwe concept notitie ten aanzien van parkeren, verkeer en expeditie ten aanzien van de geplande ontwikkeling van winkelcentrum Presikhaaf.
De analyse naar de verkeerskundige effecten van het opnieuw openstellen van de aansluiting ontbreekt hierin nog. Zoals tijdens ons overleg besproken (d.d. 5 april) hebben we het beschikbare VISSIM netwerk van de gemeente ontvangen. Hierin zijn 2 van de vier kruispunten rondom het winkelcentrum opgenomen. Het aanvullen van dit netwerk in combinatie met het instellen van de juiste uitgangspunten zal, ondanks de beschikbare basis, relatief veel tijd en energie kosten. Het is de vraag of dit in deze studie (gezien de resultaten zoals gepresenteerd in deze ruwe concept notitie) noodzakelijk is. We verwachten dat de effecten op drie van de vier kruispunten als gevolg van de geplande ontwikkeling beperkt is. Het al dan niet opnieuw openstellen van de aansluiting op de Lange Wal moet bezien worden in relatie met het kruispunt tussen de Lange Wal en Lange Water. Mogelijk geeft dit reeds voldoende inzicht. Graag begin volgende week even contact hierover om e.e.a. af te stemmen.
Ik vertrouw erop jullie hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en wens eenieder alvast een mooi Hemelvaartsweekend toe.

BU
RO
DB

info@burodb.nl _ www.burodb.nl

maakt de ruimte

Bijlage 15, advies Veilig Verkeer Nederland

Verkeersonderzoek

Kenmerken advies:

Locatie:
Lange Wal Arnhem

Datum uitgifte advies:
25-9-2017

Rol Veilig Verkeer Nederland

Veilig Verkeer Nederland is een vrijwilligersorganisatie, die van mening is dat iedereen veilig over straat moet kunnen. Verkeersonveiligheid, objectief en subjectief, zorgt ervoor dat dit niet voor alle weggebruikers is weggelegd. Veilig Verkeer Nederland wil de burger, die geconfronteerd wordt met verkeersonveiligheid, en daardoor in zijn bewegingsvrijheid wordt beperkt, ondersteunen. Daarin nemen wij een bemiddelende rol.

Met andere woorden: Veilig Verkeer Nederland geeft melders en vrijwilligers handvatten over hoe ze de verkeersonveilige situatie kunnen aanpakken en hoe ze verkeersveiligheid in het algemeen kunnen verbeteren.

Algemeen

- Veilig Verkeer Nederland beoordeelt situaties op verkeersveiligheidsaspecten. Alle andere factoren, zoals ruimtelijke ordening, financiën e.d., worden – voor zover deze geen directe invloed hebben op de verkeersveiligheid – niet meegewogen;
- Aan de adviezen die door Veilig Verkeer Nederland worden uitgebracht zijn geen kosten verbonden;
- Adviezen zijn onafhankelijk en onpartijdig. De enige toetsing is de algemene verkeersveiligheid;
- Uitgangpunt van de advisering vormt de verkeersveiligheidsvisie “Duurzaam Veilig” en de daaruit volgende ontwerprichtlijnen.

Situatie

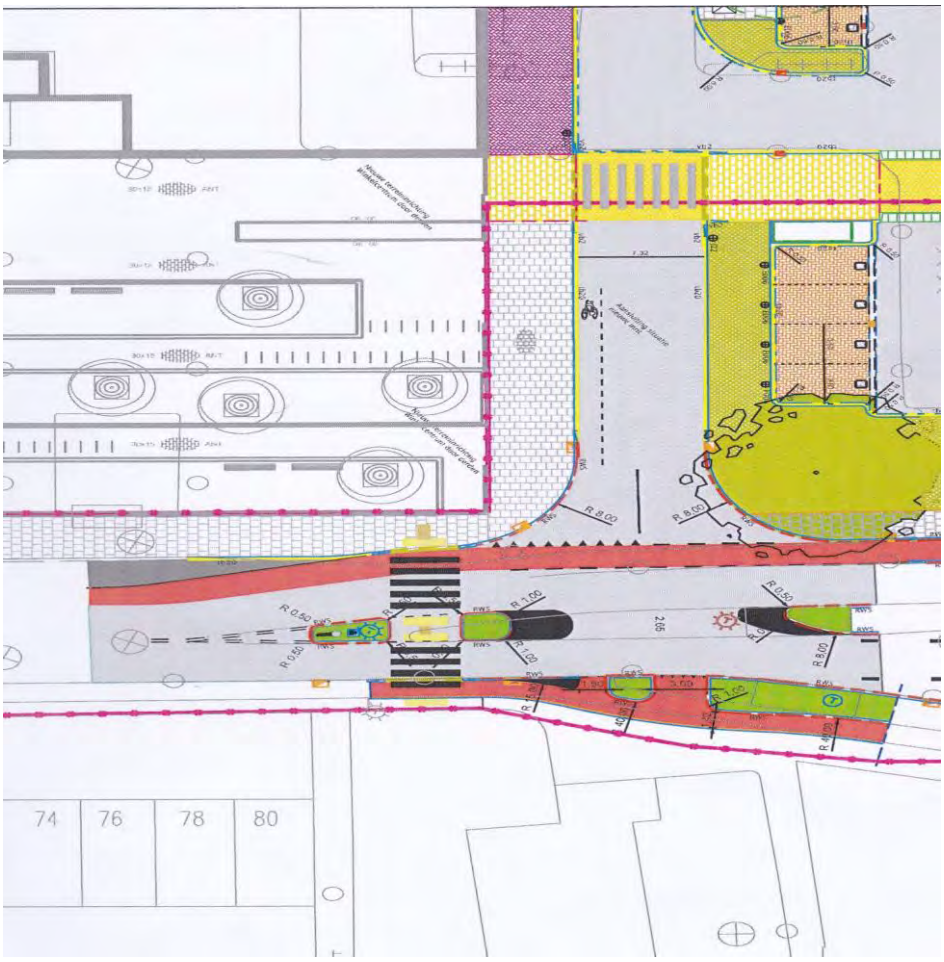
Nieuwe aansluiting van het winkelcentrum Presikhaaf met de Lange Wal in Arnhem.

Probleemstelling

De melder is van mening dat de door de Gemeente Arnhem voorgestelde aansluiting van het winkelcentrum Presikhaaf met de Lange Wal in Arnhem tot onveilige verkeerssituaties leidt.
Temeer omdat de Gemeente Arnhem in 2012 deze aansluiting heeft verwijderd, omdat er veel letselongevallen op deze locatie plaatsvonden. Bovendien maakt deze weg onderdeel uit van hoofdfietsroutenetwerk van Arnhem.
Reden te meer – volgens melder - om niet akkoord te gaan met de voorgestelde aanleg en inrichting van de nieuwe aansluiting Winkelcentrum Presikhaaf-Lange Wal

Standpunt wegbeheerder

Wereldhave (eigenaar winkelcentrum Presikhaaf) heeft als onderdeel van de revitalisering van het noodlijdende winkelcentrum, een adviesbureau opdracht gegeven te adviseren inzake de noodzaak, locatie en inrichting van een aansluiting voor gemotoriseerd verkeer van het winkelcentrum Presikhaaf met de Lange Wal. De Gemeente heeft medewerking toegezegd, onder voorwaarde dat e.e.a.op een verantwoorde wijze gebeurt.
Na een uitgebreide studie zijn enkele varianten nader uitgewerkt. In overleg met de gemeente heeft dit geresulteerd in de keus voor de variant zoals hieronder weergegeven.

Probleemanalyse

Dit advies gaat niet in op eerdere verkeersbesluiten of standpunten van de gemeente of andere betrokkenen.
VVN toetst alleen de nu voorgestelde variant omdat hiervoor een uitgebreid onderzoek aan ten grondslag ligt.
VVN kan de voorgestelde variant voor de inrichting van de Lage Wal toetsen aan de landelijke richtlijnen. Daarbij is met name gekeken naar een verkeersveilige situatie voor de verkeersdeelnemers en dan met name de zwakkere (fietsers en voetgangers)

Conslusies en aanbevelingen

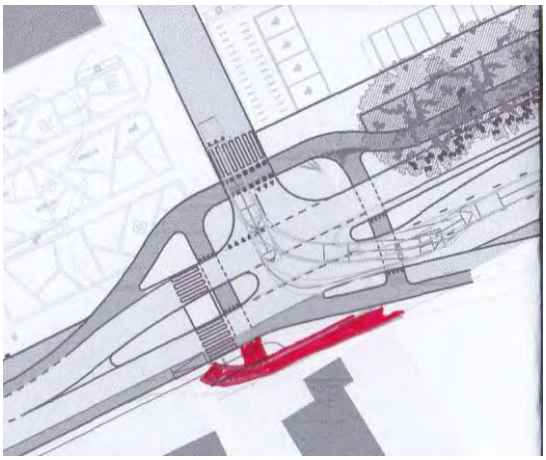
De hierboven weergegeven variant lijkt mede gekozen te zijn vanwege beperkte beschikbare ruimte ter plekke. Na het afwegen van verschillende belangen kan dit uiteraard een keus zijn van de wegbeheerder. Vanuit het belang van verkeersveiligheid betekent dit wel dat er in dit ontwerp sprake is van een aantal knelpunten, te weten:

- De fietsstrook aan de noordzijde ter plaatse van de aansluiting wordt in de CROW / ASVV publicatie omschreven als minder veilig.
- Fietsers die de Lange Wal oversteken hebben onvoldoende eigen ruimte in de middenberm om zich op te stellen, wat vooral bij afslaand vrachtverkeer tot minder comfortabele en zelfs onveilige situaties kan leiden.
- Door het aanliggende fietspad (fietsstrook) aan de zuidzijde, kunnen er gevaarlijke situaties ontstaan voor fietsers die vanuit noord oversteken en geconfronteerd worden met fietsers komend via de fietsstrook uit zuid-oostelijke richting. Ook de opstelruimte voor fietsers die van zuid naar noord willen oversteken, moet voldoende zijn.
- De ruimte voor voetgangers, met name aan de zuidkant, vraagt aandacht in het ontwerp en dit geldt vooral voor ouderen- eventueel met rollator- of ouders met kinderwagens

Aanbevolen wordt:

- om de fietspaden aan de noordzijde ter plekke van de aansluiting uit te buigen;
- meer opstelruimte voor fietsers aan de zuidzijde in in het ontwerp op te nemen;
- overstekende fietsers een rustpunt met voldoende lengte in de middenberm aan te bieden.
- voldoende aandacht besteden aan de noodzakelijke ruimte voor voetgangers

Dit alles overeenkomstig onderstaande variant 1 van het adviesbureau, met de aantekening dat het in rood aangegeven fietspad aan de zuidzijde in het ontwerp wordt opgenomen.

Variant 1 Adviesbureau

Een maatregel die mede zou kunnen bijdragen aan de verkeersveiligheid en tevens een compacter ontwerp, is het weren van vrachtverkeer. De door een VRI geregelde aansluiting van het winkelcentrum op de IJssellaan lijkt meer geschikt voor het afwikkelen van vrachtverkeer. Nader zou onderzocht kunnen worden of het mogelijk is op locaties buiten het parkeerterrein te laden en te lossen, waardoor het aantal verkeersbewegingen op het parkeerterrein afneemt en daarmee de verkeersveiligheid in dit gebied.De afweging zal door de Gemeente moeten plaatsvinden, met de aantekening dat de “overlast”van vrachtauto’s niet verplaatst moet worden van de aansluiting naar het parkeerterrein

Tenslotte zal het lastig zijn om op het betrekkelijke smalle dwarsprofiel van de Lange Wal goede fietsvoorzieningen te realiseren. Toch is het advies om in samenhang met de realisatie van vorengenoemde aansluiting te bezien of het mogelijk is een inrichting op de Lange Wal in de – nabije - toekomst te realiseren, die aan de landelijke richtlijnen voldoet.

Totstandkoming advies

Dit advies is namens Veilig Verkeer Nederland opgesteld door:
Wim Salomons, Verkeerskundig Consulent, Veilig Verkeer Nederland.

Verzending advies
Dit advies is verzonden aan:
Copy: melder Bram Derix, b.derix@upcmail.nl
Gemeente Arnhem, Cobus.van.der.Stel@arnhem.nl
Guido.Coumans@arnhem.nl

Vragen of opmerkingen

Voor vragen of opmerkingen over dit onderzoek kunt u contact opnemen met uw dichtstbijzijnde regiokantoor van Veilig Verkeer Nederland. Zie hiernaast voor gegevens.

Meer informatie
gegevens van VVN

t.limbeek@vvn.nl

Stationsstraat 79a
3811 MH Amersfoort
Postbus 66
3800 AB Amersfoort

088 524 88 00 (ma t/m vr 8.30-17.00 uur)
info@vvn.nl
www.vvn.nl

Tot slot

Voor gratis adviezen als deze is Veilig Verkeer Nederland behalve van vrijwilligers ook voor een groot deel afhankelijk van financiële bijdragen van derden. Help daarom mee deze dienst in stand te houden. Met uw steun kunnen ongelukken worden voorkomen. Word vrijwilliger of lid van Veilig Verkeer Nederland of doneer via www.veiligverkeernederland.nl

Bijlage 16, handtekeningen omwonenden en bestuursleden

EIGENAREN VERENIGING

DE STOERE HOUTMAN

Eigenaren van woningen in De Houtmanstraat,
de Juinbolstraat en 'onze' Lange Wal

www.destoerehoutman.nl

Secr. Bram Derix – De Houtmanstraat 81 – 6826 PG Arnhem

De gemeente Arnhem wil de oude toegang (iets verschoven) tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein weer open maken. In 2012 is deze juist afgesloten vanwege de verkeers(on)veiligheid. Er zijn toen relatief veel ernstige ongevallen gebeurd tussen fietsers en auto's. Ook was het zeer lastig om het terrein hier op te rijden en te verlaten, vaak met files en ongevallen (kop-staartbotsingen) als gevolg.

Momenteel loopt de bestemmingsplanprocedure om opening weer mogelijk te maken. Enkele buurtbewoners hebben geprobeerd om een oplossing te vinden die wel veilig is, maar de gemeente heeft daarop niet willen wachten waardoor wij nu gedwongen worden om bezwaar aan te tekenen. In het voorliggende bestemmingsplan wordt helemaal niets gedaan aan de huidige problemen op de Lange Wal zoals de oversteek bij de Keulse Slag, verplaatsing van de pinautomaat, hard rijden, etc.

Met mijn handtekening geeft ik toestemming aan het bestuur om namens mij het bezwaar in te dienen bij de gemeente en, indien noodzakelijk, ook bij de Raad van State.

Bedankt voor uw steun en vertrouwen!

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
1	Jaap Huurman	6826 PJ	18	
2	Manuptan Café	6824 LV	2	
3	Corine ten Cate	6826 PJ	15	
4	Robert Huurman	6826 PJ	15	
5	Marjolein Huurman	6826 PJ	15	
6	TG Schneider	6826 PD	17	TG Schneider
7		6826 PD	11	M.C. Muresh v.d. Pol
8	A. Muresh	6826 PD	11	A. Muresh

EIGENAREN VERENIGING

DE STOERE HOUTMAN

Eigenaren van woningen in De Houtmanstraat,
de Juinbolstraat en 'onze' Lange Wal

www.destoerehoutman.nl

Secr. Bram Derix – De Houtmanstraat 81 – 6826 PG Arnhem

De gemeente Arnhem wil de oude toegang (iets verschoven) tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein weer open maken. In 2012 is deze juist afgesloten vanwege de verkeers(on)veiligheid. Er zijn toen relatief veel ernstige ongevallen gebeurd tussen fietsers en auto's. Ook was het zeer lastig om het terrein hier op te rijden en te verlaten, vaak met files en ongevallen (kop-staartbotsingen) als gevolg.

Momenteel loopt de bestemmingsplanprocedure om opening weer mogelijk te maken. Enkele buurtbewoners hebben geprobeerd om een oplossing te vinden die wel veilig is, maar de gemeente heeft daarop niet willen wachten waardoor wij nu gedwongen worden om bezwaar aan te tekenen. In het voorliggende bestemmingsplan wordt helemaal niets gedaan aan de huidige problemen op de Lange Wal zoals de oversteek bij de Keulse Slag, verplaatsing van de pinautomaat, hard rijden, etc.

Met mijn handtekening geeft ik toestemming aan het bestuur om namens mij het bezwaar in te dienen bij de gemeente en, indien noodzakelijk, ook bij de Raad van State.

Bedankt voor uw steun en vertrouwen!

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
1	B.A.J. van Wolven	6826 NG	96	
2	T.W.M. van Wolven Roelofs	6826 NG	96	
3	Yvonne van Wolven	6922 LG	19	
4	P.J. Wolven	6826 NG	104	
5	[illegible]	6826 NG	90	
6	C. Winkhart	6826 ng	114	
7	Eicha Youssef	6826 NG	82	
8	Shivan Tahir	6942 LK	42	

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
9	VERBEEK	6826NG	92	
10	N. Erdogan	6826NG	102	
11	Y. Erdogan	6826NG	102	
12	M. Kamphuis	6826 NG	94	
13	T. Biemans	6826 NG	94	
14	[illegible]	6826NG	108	
15	Martijn	6961GN	44a	
16	Rodriguez	6826NG	108	
17	L Gores	6826 NG	98	
18	M. Moerlie	6826NG	88	
19	N. Moerlie	6826NG	88	
20	W. Moerlie	6873AM	3e4	
21	M. Karadoğan	6826NG	86	
22	Z. Karadoğan	6826NG	86	
23	Tommy Prhadp	6826NG	116	
24	Arno Beinkman	6826NG	84	
25	VERHOEF W.	6826GN	108 VVE	
26	E. Patotekki	6826PG	81	

EIGENAREN VERENIGING

DE STOERE HOUTMAN

Eigenaren van woningen in De Houtmanstraat,
de Juinbolstraat en 'onze' Lange Wal

www.destoerehoutman.nl

Secr. Bram Derix – De Houtmanstraat 81 – 6826 PG Arnhem

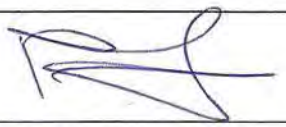
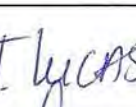
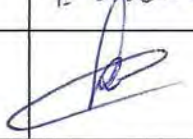
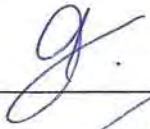
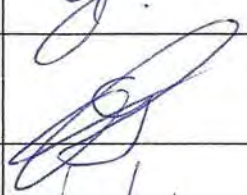
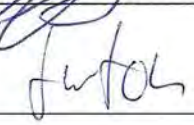
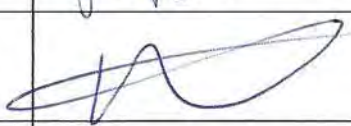
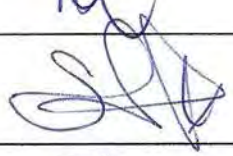
De gemeente Arnhem wil de oude toegang (iets verschoven) tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein weer open maken. In 2012 is deze juist afgesloten vanwege de verkeers(on)veiligheid. Er zijn toen relatief veel ernstige ongevallen gebeurd tussen fietsers en auto's. Ook was het zeer lastig om het terrein hier op te rijden en te verlaten, vaak met files en ongevallen (kop-staartbotsingen) als gevolg.

Momenteel loopt de bestemmingsplanprocedure om opening weer mogelijk te maken. Enkele buurtbewoners hebben geprobeerd om een oplossing te vinden die wel veilig is, maar de gemeente heeft daarop niet willen wachten waardoor wij nu gedwongen worden om bezwaar aan te tekenen. In het voorliggende bestemmingsplan wordt helemaal niets gedaan aan de huidige problemen op de Lange Wal zoals de oversteek bij de Keulse Slag, verplaatsing van de pinautomaat, hard rijden, etc.

Met mijn handtekening geeft ik toestemming aan het bestuur om namens mij het bezwaar in te dienen bij de gemeente en, indien noodzakelijk, ook bij de Raad van State.

Bedankt voor uw steun en vertrouwen!

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
1	Zoi Karteris	6826NE	80	
2	Sonsiane Kankam	6826NE	80	
3	S. Vyt	6826NE	78	S.Vyt
4	D. Citaku	6826 NE	72	D. Citaku
5	B Jansen	6826NE	70	
6	PM Jansen-de Vries	6826 NE	70	
7	W. Boots	6826 NE	64	
8	L Boots-Demont	6826 NE	64	L Boots-Demont

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
9	B Willemsen	6826NE	62	
10	D. Willemsen-Witthaar	6826 NE	62	
11	Nina Nyarko	6826 NE	60	
12	Tehilah Lucassius	6826NE	60	
13	Luc Steenwinkel	6826 AE	56	
14	Esther Steenwinkel	6826 NE	56	
15	Glenn Bosua	6826MS	200	
16	Thomas Toh	6826MS	200	
17	NAV STERGIU	6826MS	196	
18	Carlo Kosten	6826MS	194	
19	Soha Bensten	6826MS	194	
20	Bill Konijn	+463 6826MS	192	
21	Jonny v Hoven	6826 MS	192	
22	Bedia Asil	6826MS	190	
23	Puck Coldewijn	6826 MS	186	
24	M. Hendriks	6826 MS	184	
25	S. Algaw	6826 MS	182	
26	G. Algaw	6826 MS	182	

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
27	XB Uilenlaag	6826 LP	168	
28	M Nicolay	6826 LP	164	
29	Shrunika Barker	6826 LR	208	
30	Freund Hauhman	6826 Lp	162	
31	I.M. Mustafov	6826PG	87	
32	S.U. Askanova	6826PG	87	
33	D. Bostanci	6826 PG	89	
34	Filiz-Telten Bostanci	6826PG	89	
35	Andrius Kavaliūnas	6826 PG	71	
36	Anna Argenis	6826 PG	73	
37	A. UZUN	6826PG	91	
38	Ozlem UZUN.	6826PG	91	
39	Andreas Bodi	6826PG	95	
40	Joey Verhoef	6826 PG	79	
41	ISMAEL AYOUNI	6826PG	99	
42	F. van Ben	6826 PG	105	
43	Stoop	6826PC	109	
44	P. Spierings	6826PG	109	

EIGENAREN VERENIGING

DE STOERE HOUTMAN

Eigenaren van woningen in De Houtmanstraat,
de Juinbolstraat en 'onze' Lange Wal

www.destoerehoutman.nl

Secr. Bram Derix – De Houtmanstraat 81 – 6826 PG Arnhem

De gemeente Arnhem wil de oude toegang (iets verschoven) tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein weer open maken. In 2012 is deze juist afgesloten vanwege de verkeers(on)veiligheid. Er zijn toen relatief veel ernstige ongevallen gebeurd tussen fietsers en auto's. Ook was het zeer lastig om het terrein hier op te rijden en te verlaten, vaak met files en ongevallen (kop-staartbotsingen) als gevolg.

Momenteel loopt de bestemmingsplanprocedure om opening weer mogelijk te maken. Enkele buurtbewoners hebben geprobeerd om een oplossing te vinden die wel veilig is, maar de gemeente heeft daarop niet willen wachten waardoor wij nu gedwongen worden om bezwaar aan te tekenen. In het voorliggende bestemmingsplan wordt helemaal niets gedaan aan de huidige problemen op de Lange Wal zoals de oversteek bij de Keulse Slag, verplaatsing van de pinautomaat, hard rijden, etc.

Met mijn handtekening geeft ik toestemming aan het bestuur om namens mij het bezwaar in te dienen bij de gemeente en, indien noodzakelijk, ook bij de Raad van State.

Bedankt voor uw steun en vertrouwen!

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
1	G van Haften	6826 PD	9	
2	C v Haften	6826 PD	9	
3	C. A. E Brouwer	6826 PD	7	
4	F. Steinfort	6826 PD	1	
5	C Martin	6826 PD	3	
6	Vanmaekelbergh David	6826 PB	5	
7	Kurt Bren	6826 PL	86	
8	Zhuo Li	6826 PL	86	

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
9	Th. v.t Haaseweijk	6826PE	15	
10	B. Dijk	6826PF	11	B. Dijk
11	M. Tjie-A-Loi	6826 PE	7	
12	ERik	6826E	5	E. ARENDS
13	Angela Danen	6826 LT	294	
14	Jaap	6826LT	290	
15	Judith Nekkers	6826LT	288	
16	Patrijn Janssen	6826LT	286	
17	Yvonne v/d Pol	6826LT	286	
18	B. Drijfhout	6826PD	13	
19	CA Schonner	6826PD	07	
20	D. Surovtseva	6826 LR	198	
21	M. Prenders	6826LN	126	
22	M v. Weperen	6826LN	122	
23	Verbeek	6826LN	124	
24	Schuttfach	6826LN	120	
25	J.W. Uilenberg	6826 LP	168	
26	AX Fonseca	6826 LP	168	

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
27	Hilde Dales	6826MS	196	
28	Nico Blommis	6826 MS	196	
29	Rauly Prakuma S	6826 MS	178	
30	Rendi Retnandito	6826MS	178	
31	Cathellya R.D	6826 MS	178	
32	Claudia Ginandjar	6826 MS	178	
33	ADITYA USMAN	6826 MS	174	
34	Jubata K.	6826MS	174	
35	E.T.C. van Maanen	6826 MS	170	
36	Roy v Dalfsen	6826ms	186	
37	R. Visschers	6826MS	192	
38	Sebastiaan Uitlenvan Sadan	6826PL	84	
39	Yekaterina Ushakova	6826PL	84	
40	meur vandenBorn	6826PL	76	
41	ERIK VAN DEN BORN	6826PL	76	
42	Hanneke van Veelen	6826PL	80	
43	[illegible]	6826PE	13	
44	B. DERCI	6826PE	13	

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
45	C.J Corbet	6826 PG	109	
46	M.v. Roon	6826 PG	111	
47	JA. v Leersum	6826PG	111	
48	H. Amadouch	6826NE	76	
49	H. Bajrami	6826NE	66	
50	S. Benjamins	6826ND	48-1	
51	J. Smits	6826 ND	48-1	
52	A. Boere	6826ND	48-2	
53	PATRICIA STANEKE	6826ND	50-2	
54	Monika Narloch	6826 ND	46-4	Narloch
55	Remigiusz Narloch	6826 ND	46-4	Narloch
56	Ekram Ziani	6826 PG	99	
57	Bad Hygwaga	6826 PG	101	
58	D. Heyna	6826 PK	52	D. Heyna
59	Y. Lamers	6826 PK	50	
60	M.C. Pomes	6826 PK	50	
61		6826 PK	48	
62	J Sanne Belkees	6826 pk	42	

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
63	Robbert Cornelje	6826 pk	42	
64	Sheehan Soans	6826 PK	40	
65	Kiran Karthick Appuswamy	6826 PK	40	
66	Lien Ky Do	6826 PK	34	
67	Huimin Piao	6826 PK	34	HuiminPiao
68	Yunhan Duan	6826 PK	34	Yunhan Duan
69	nataScha v. Donkersgoed	6826 PK	58	
70	Sjoerd Munsterman	6826 PK	60	
71	Altintas	6826 PR	66	
72	F Maabel	6826 PK	68	
73	K. LENSELINK	6826ND	46-3	
74	E. Speets	6826ND	48-3	
75	I. Mandili	6826 PH	113	
76	L. elarbaji	6826 PV	2	
77	M GÜLDÜRAN	6826 PV	4	
78	Hüseyin. G.	6826 PV	4	
79	S. Zappey	6826 PV	10	
80	Ü. Salman	6826 PV	12	

EIGENAREN VERENIGING

DE STOERE HOUTMAN

Eigenaren van woningen in De Houtmanstraat,
de Juinbolstraat en 'onze' Lange Wal

www.destoerehoutman.nl

Secr. Bram Derix – De Houtmanstraat 81 – 6826 PG Arnhem

De gemeente Arnhem wil de oude toegang (iets verschoven) tussen de Lange Wal en het Gildemeestersplein weer open maken. In 2012 is deze juist afgesloten vanwege de verkeers(on)veiligheid. Er zijn toen relatief veel ernstige ongevallen gebeurd tussen fietsers en auto's. Ook was het zeer lastig om het terrein hier op te rijden en te verlaten, vaak met files en ongevallen (kop-staartbotsingen) als gevolg.

Momenteel loopt de bestemmingsplanprocedure om opening weer mogelijk te maken. Enkele buurtbewoners hebben geprobeerd om een oplossing te vinden die wel veilig is, maar de gemeente heeft daarop niet willen wachten waardoor wij nu gedwongen worden om bezwaar aan te tekenen. In het voorliggende bestemmingsplan wordt helemaal niets gedaan aan de huidige problemen op de Lange Wal zoals de oversteek bij de Keulse Slag, verplaatsing van de pinautomaat, hard rijden, etc.

Met mijn handtekening geeft ik toestemming aan het bestuur om namens mij het bezwaar in te dienen bij de gemeente en, indien noodzakelijk, ook bij de Raad van State.

Bedankt voor uw steun en vertrouwen!

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
1	fam Güzel	6826PJ	2	
2	Celik Güzel	6826PJ	2	
3	F. DuBois	6826PJ	8	
4	M. Ahmad	6826PJ	10	
5	RVerbolckem	6826PJ	26	
6	L. Bouter	6826PJ	26	
7	J. Drenth	6826PJ	28	
8	S. kramer	6826PH	117	

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
9	J. Fluyt	6826 PH	119	
10	P. Bogers	6826 PH	121	
11	R. GORTER.	6826 PH	123	
12	L. Albertha	6826 PH	125	
13	P. Spyker	6826 PH	127	
14	ARmeftA	6826 PH	131	
15	HvanGeol	6826 PH	137	
16	EJS van Geol	6826 PH	137	
17	V.D. Kamp	6826 PJ	12	
18	S. Haantjes	6826 PJ	14	
19	A. Braunschorst	"	14	
20	Minita vanderwerf	6826 PH	139	
21	Hvd Werf	6826 PH	139	
22	SeungWan Jang	6826 MS	198	
23	FANTCHOU	6826 MS	198	
24	T. Tekle	6826 MS	188	
25	S. Tesfahanes	6826 MS	188	
26	R. Klinkhamer	6826 MS	176	

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
27	Femke Rijks	6826MS	176	
28	Mart Grevers	6826MS	176	
29	BANUÇİÇEKDAĞ	6826PG	93	
30	Imran T.	6826GS	28	
31	JAIRO CRUZ	6826PV	16	Jairo
32	M Rombouts	6826 PV	24	
33	Bozkan	6826NV	24	
34	S ÖZHAN	6826 NV	24	
35	G. ÖZHAN	6826NV	24	
36	R. Kuipers	6826 PV	38	
37	B. Kaykan	6826 PV	48	
38	Z. Yildirim	6826 PV	50	
39	G. Yildirim	6826 PV	50	
40	I. yiLdirim	6826 PV	50	
41	R. Wolkenfelt	6826 PV	52	
42	M. Wolkenfelt	6826 PV	52	
43	FM Pas	6826PV	52	
44		6826PK	62	

	Naam	Postcode	Huisnummer	Handtekening
45	Barbara	6826 pK	70	B. Vlaanderen
46	Abdullah Akgöz	6826PK	72	
47				
48				
49				
50				
51				
52				
53				
54				
55				
56				
57				
58				
59				
60				
61				
62				

Bestemmingsplan

Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal

Toelichting

NL.IMRO.0202.922-0301

Hoofdstuk 1		**Inleiding**	**5**
1.1		Situering en begrenzing plangebied	5
1.2		Aanleiding en doel	6
1.3		Opzet bestemmingsplan	7
1.4		Geldend bestemmingsplan	7
Hoofdstuk 2		**Beschrijving bestaande situatie**	**9**
2.1		Inleiding	9
2.2		Historische ontwikkeling	9
	2.2.1	Omgeving	9
	2.2.2	Plangebied	9
2.3		Huidige ruimtelijke en functionele structuur	9
	2.3.1	Omgeving	9
	2.3.2	Plangebied	9
Hoofdstuk 3		**Wettelijk- en beleidskader**	**11**
3.1		Inleiding	11
3.2		Ruimtelijk beleid	11
	3.2.1	Rijksbeleid	11
	3.2.1.1	Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte	
	3.2.1.2	Ladder voor duurzame verstedelijking	
	3.2.1.3	Toetsing van het initiatief aan het rijksbeleid	
	3.2.2	Provinciaal beleid	11
	3.2.2.1	Omgevingsvisie Gelderland	
	3.2.2.2	Omgevingsverordening Gelderland	
	3.2.3	Gemeentelijk beleid	13
	3.2.3.1	Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (vastgesteld door raad, december 2012)	
	3.2.3.2	Ontwikkelingsplan Presikhaaf	
3.3		Verkeersbeleid	14
	3.3.1	Rijksbeleid	14
	3.3.2	Provinciaal beleid	15
	3.3.3	Gemeentelijk beleid	15
	3.3.4	Toetsing van het initiatief aan het Verkeersbeleid	16
3.4		Milieu- en omgevingsbeleid	16
	3.4.1	Geluid	17
	3.4.2	Luchtkwaliteit	17
	3.4.3	Hinder	18
	3.4.4	Externe veiligheid	18
	3.4.5	Groen en ecologie	19
	3.4.6	Water	19
	3.4.7	Bodem	21
	3.4.8	Cultuurhistorie en archeologie	21
Hoofdstuk 4		**Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen**	**23**
4.1		Inleiding	23
4.2		Herontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf en verkeerseffecten	23

4.3 Verkeerskundige varianten aansluiting en gekozen ontwerp 25
4.3.1 Varianten ontsluiting 25
4.3.2 Bewonersvariant 27
4.4 Onderbouwing weer openstellen aansluiting 27
4.5 Conclusie 29

Hoofdstuk 5 Milieu- en omgevingsaspecten 31
5.1 Inleiding 31
5.2 Geluid 31
5.3 Luchtkwaliteit 31
5.4 Hinder en geur 33
5.5 Externe veiligheid 33
5.6 Groen en ecologie 34
5.6.1 Flora en fauna 34
5.6.2 Groenplan 35
5.6.3 Conclusie 35
5.7 Water 35
5.8 Bodem 35
5.9 Cultuurhistorie 36
5.10 Archeologie 36
5.11 Verkeer en parkeren 37
5.12 Kabels, leidingen en straalpaden 37

Hoofdstuk 6 Planbeschrijving en -verantwoording 39
6.1 Inleiding 39
6.2 Opzet van de regels 39
6.2.1 Inleidende regels 39
6.2.2 Bestemmingsregels 39
6.2.3 Algemene regels 40
6.2.4 Overgangs- en slotregels 40
6.3 Verantwoording van de regels 40
6.3.1 Algemeen 40
6.3.2 Afzonderlijke bestemmingen 41
6.4 Handhaving 41
6.5 Economische uitvoerbaarheid 42
6.5.1 Gemeentelijk kostenverhaal 42
6.5.2 Economische uitvoerbaarheid 42

Hoofdstuk 7 Procedure 43
7.1 Inspraak 43
7.2 Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan) 43

Bijlagen bij toelichting 45

Bijlage 1 Verkeersonderzoek 45

Bijlage 2 Akoestisch onderzoek 45

Bijlage 3 Luchtkwaliteitsonderzoek 45

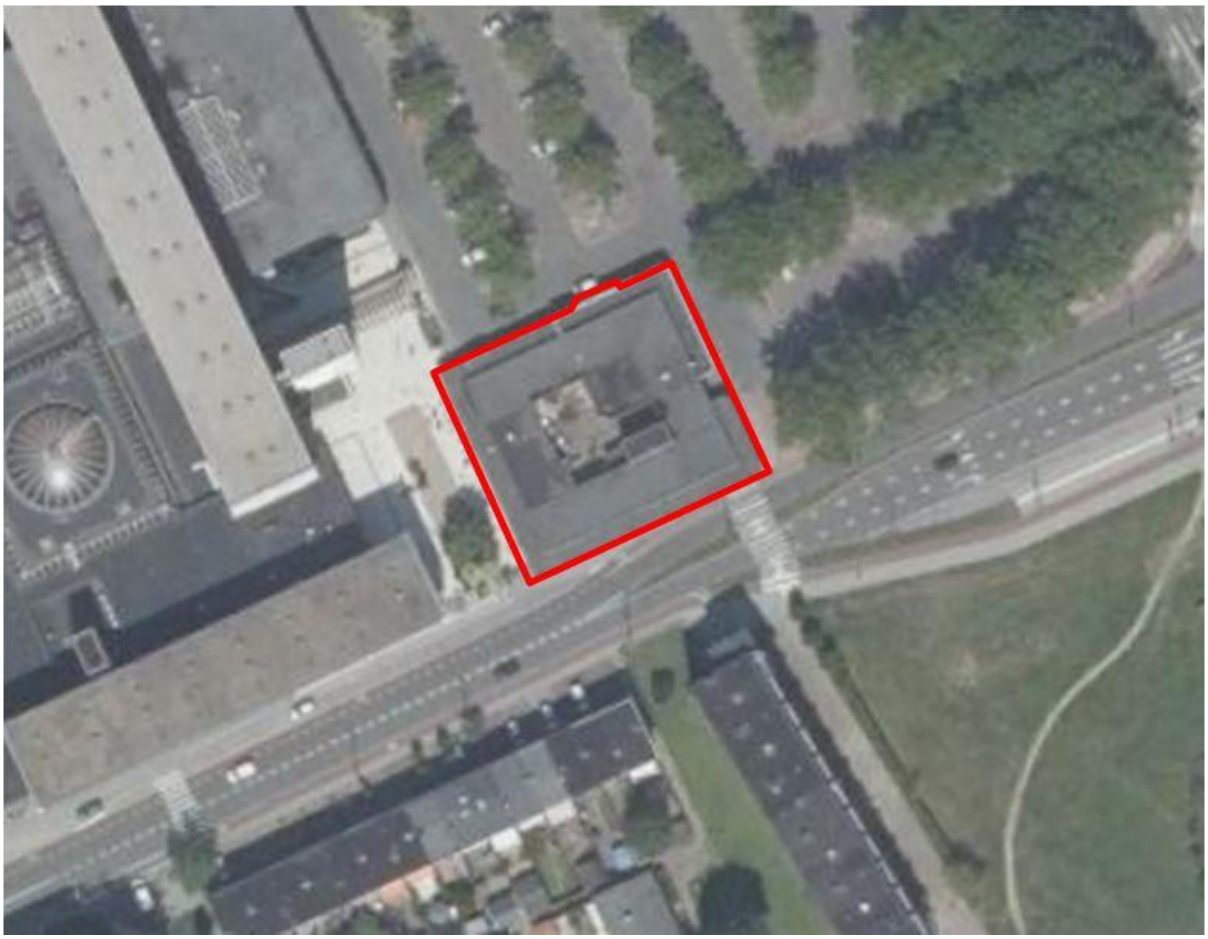
Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Situering en begrenzing plangebied

Het plangebied betreft het voormalige paviljoen aan het Gildemeestersplein, onderdeel van winkelcentrum Presikhaaf in Arnhem. De locatie wordt aan de noord- en oostzijde begrensd door het parkeerterrein van het winkelcentrum, aan de westzijde door het winkelcentrum zelf en aan de zuidzijde door de Lange Wal. Op onderstaande afbeelding is het plangebied aangeduid. Voor de exacte begrenzing van het plangebied wordt verwezen naar de bij dit bestemmingsplan behorende verbeelding.

Afbeelding aanduiding plangebied op luchtfoto

Afbeelding aanduiding plangebied op luchtfoto (ingezoomd)

1.2 Aanleiding en doel

Al geruime tijd functioneert het winkelcentrum Presikhaaf in vergelijking met andere stadsdeelcentra slecht. Er is sprake van behoorlijke leegstand en veel winkeliers hebben moeite om het hoofd boven water te houden. Grotere winkelketens hebben aangegeven dat zij hun vestiging in het winkelcentrum sluiten als de situatie niet snel verbetert.
Medio 2015 heeft vastgoedfonds Wereldhave het winkelcentrum Presikhaaf van eigenaar Corio overgenomen. Zij investeert de komende jaren fors in de revitalisatie van het winkelcentrum. Om het winkelcentrum weer goed te laten functioneren heeft Wereldhave een plan opgesteld met enerzijds een herschikking van de grote winkelketens, om een betere "loop" in het centrum te krijgen, en anderzijds een uitgebreide fysieke modernisering van het winkelcomplex.
De bereikbaarheid met de auto is voor het functioneren van het winkelcentrum erg belangrijk. Op dit moment is de bereikbaarheid van het parkeerterrein Gildemeestersplein beperkt, voornamelijk via één verkeersaansluiting op de IJssellaan. Het parkeerterrein wordt in vergelijking met de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Langenbachstraat slecht gebruikt.
In het kader van haar verbeterplannen voor het winkelcentrum heeft Wereldhave de gemeente om medewerking gevraagd bij het weer realiseren van een verkeersaansluiting van het parkeerterrein Gildemeesterplein op de Lange Wal. Met de nieuwe aansluiting moet worden bereikt dat alle beschikbare parkeervoorzieningen voor het winkelcentrum weer evenwichtiger worden gebruikt.

De nieuwe ontsluiting kan niet worden gerealiseerd op basis van het geldende bestemmingsplan "Winkelcentrum Presikhaaf". Om die reden is de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan voor dit gebied noodzakelijk. Voorliggend bestemmingsplan voorziet hierin. Hierbij zal worden aangetoond dat de ontwikkeling in overeenstemming is met een 'goede ruimtelijke ordening'.

Voor de overige ontwikkelingen op het winkelcentrum, zoals de verplaatsing van de supermarkten en de uitbreiding van het winkelcentrum, wordt een separate omgevingsvergunningprocedure doorlopen.

1.3 Opzet bestemmingsplan

Een bestemmingsplan bestaat uit een verbeelding (voorheen plankaart genoemd) en regels en gaat vergezeld van een toelichting. Op de verbeelding zijn de bestemmingen door middel van kleuren en tekens aangegeven. De regels bevatten de materiële inhoud van de bestemmingen. Deze bestemmingsplanonderdelen vormen tezamen het juridische toetsingskader voor ruimtelijke en functionele ontwikkelingen in het plangebied. De toelichting bevat met name de aan het plan ten grondslag liggende gedachten.

Dit plan is conform de Wro vormgegeven volgens de SVBP2012 (Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen). De SVBP geeft voorschriften over de inrichting van de verbeelding (kleuren en tekens) en de opbouw van de regels.

Diverse facetbelangen zijn door andere regelgeving gewaarborgd, bijvoorbeeld de Wabo, de Wet milieubeheer en de Huisvestingswet. Het is niet nodig dat het bestemmingsplan dezelfde waarborgen nogmaals schept.

1.4 Geldend bestemmingsplan

De locatie is gelegen binnen het geldende bestemmingsplan "Winkelcentrum- en Park Presikhaaf". Dit bestemmingsplan is op 27 augustus 2012 vastgesteld door de gemeenteraad. In navolgende afbeelding is een uitsnede van de verbeelding van dit bestemmingsplan opgenomen met daarin weergegeven het plangebied.

Uitsnede geldend bestemmingsplan "Winkelcentrum- en Park Presikhaaf" met aanduiding plangebied (rode contour)

Op basis van het geldende bestemmingsplan hebben de gronden de bestemmingen 'Centrum'.

De voor 'Centrum' aangewezen gronden zijn bestemd voor wonen, maatschappelijke functies, detailhandel, horeca, dienstverlenende bedrijven, nutsbedrijven en voetgangersgebied. De nieuwe ontsluiting is basis van het geldende bestemmingsplan niet toegestaan, aangezien een gebruik voor het doorgaande verkeer op basis van de geldende gebruiksregels niet mogelijk is. Voorliggend bestemmingsplan voorziet in de gewenste juridisch planologische kaders. In deze toelichting wordt aangetoond dat de voorgenomen ontwikkeling in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening.

Leeswijzer
In hoofdstuk 2 wordt de huidige situatie van (de omgeving van) het plangebied beschreven, waarbij wordt ingegaan op de huidige ruimtelijke en de functionele structuur. In hoofdstuk 3 worden de verschillende beleidstukken besproken die van invloed zijn op het plan. In Hoofdstuk 4 wordt het plan zelf toegelicht waarbij allereerst wordt ingegaan op de randvoorwaarden die in de planontwikkeling zijn meegenomen. In hoofdstuk 5 wordt het plan getoetst aan de verschillende milieu- en omgevingsaspecten, zoals geluid, luchtkwaliteit, ecologie, bodem et cetera. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op het juridisch bindende deel van dit bestemmingsplan. Hierbij wordt uitgelegd hoe het bestemmingsplan is opgebouwd en wordt nader ingegaan op de inhoud van de bestemming. Tevens is in dit hoofdstuk een paragraaf gewijd aan de wijze waarop het bestemmingsplan wordt gehandhaafd en de economische onderbouwing van het plan. Tenslotte komt in hoofdstuk 7 de procedure van het bestemmingsplan aan bod.

Hoofdstuk 2 Beschrijving bestaande situatie

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de historie en de huidige ruimtelijke en functionele structuur van zowel het plangebied als haar omgeving.

2.2 Historische ontwikkeling

2.2.1 Omgeving

Het plangebied is gelegen in stadsdeel Presikhaaf. Het stadsdeel Presikhaaf ligt in het oosten van Arnhem en is ingeklemd tussen de spoorlijn Arnhem–Zwolle en Arnhem–Zevenaar, de autosnelweg A12 en de Pleijroute. De bouw van het gehele stadsdeel heeft ruim 25 jaar geduurd en startte in 1949 met de woonbuurt Presikhaaf 1. Spoedig hierna volgde de realisatie van de buurt Presikhaaf 2, waarop uiteindelijk de bouw van buurt Presikhaaf 3 en het Winkelcentrum Presikhaaf in gang werd gezet.

2.2.2 Plangebied

Toen het winkelcentrum Presikhaaf in 1965 officieel werd geopend behoorde deze tot één van de eerste grootschalige, autovrije winkelcentra in Nederland en zelfs Europa. Het winkelcentrum werd destijds geprezen voor zijn evenwichtige architectonische-stedenbouwkundige opzet, waarbij het voetgangersdomein twee pleinen omvatte van verschillende grootte aan de uiteinden van een winkelpromenade. Veel aandacht is bij het ontwerp uitgegaan naar de samenhang en compositie van de verschillende volumes. In de loop der tijd zijn diverse veranderingen aangebracht aan het winkelcentrum, waaronder het aanbrengen van een overkapping.

2.3 Huidige ruimtelijke en functionele structuur

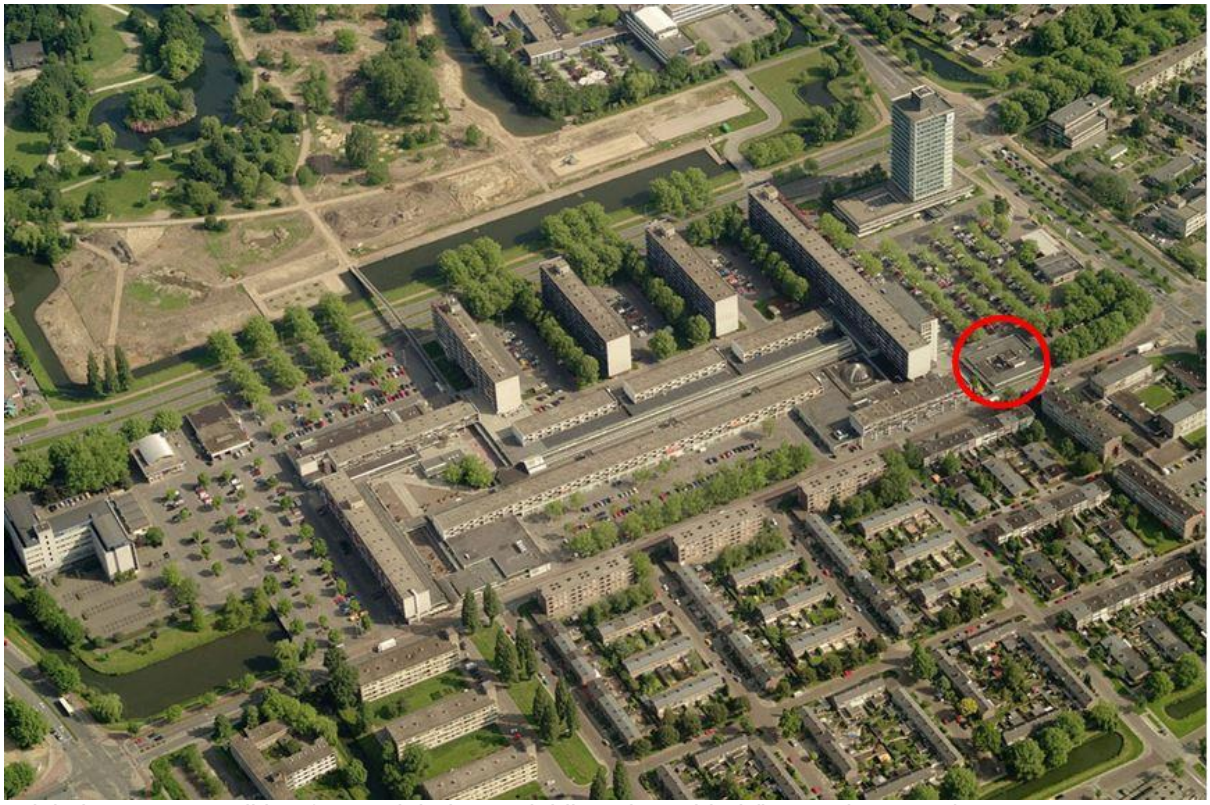
2.3.1 Omgeving

Presikhaaf is voor Arnhem-Noord een uitzonderlijke wijk. Want daar waar bijna alle andere woonwijken van Arnhem-Noord op de hellingen van de Veluwe zijn gebouwd ligt de wijk Presikhaaf in de vlakke IJsselvallei. Daarnaast vertoont Presikhaaf de kenmerken van de naoorlogse bouw: een ruime groene opzet, duidelijke hiërarchie in wegen (hoofdstructuur), openbare ruimtes en voorzieningen alsmede flink wat hoogbouw. Wat betreft de groen- en waterstructuur is Presikhaaf, gezien de vlakke ligging, als polderwijk te karakteriseren: een wijk met een stevig groen en blauw casco (raamwerk) en veel lijnvormige structuren op het gebied van verkeer. De verkeersaders zijn ruim (voor het plangebied zijn dat de IJssellaan, de Laan van Presikhaaf en het Lange Water). Die wegen hebben brede bermen, in een aantal gevallen lopen singels langszij en/of prachtige laanbeplantingen. In verhouding met andere wijken in Arnhem-Noord is Presikhaaf waterrijk. Een uitgebreid singelstelsel voert wijkwater af richting knooppunt Velperbroek.

2.3.2 Plangebied

Het plangebied betreft het voormalige paviljoen aan het Gildemeestersplein, onderdeel van winkelcentrum Presikhaaf. Het plangebied grenst aan de Lange Wal, die ten zuiden van het winkelcentrum ligt en de grens vormt tussen het winkelcentrum en het woongebied van Presikhaaf 3. De Lange Wal is een verkeersader die behalve voor gemotoriseerd verkeer vooral een belangrijke functie heeft voor openbaar vervoer en fietsers.

Op de navolgende afbeelding is winkelcentrum Presikhaaf weergegeven, waarop in rood het plangebied is aangeduid.

Winkelcentrum Presikhaaf, met globale aanduiding plangebied (bron: Bing Maps)

Hoofdstuk 3 Wettelijk- en beleidskader

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft, voor zover van belang, het rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid. Naast de belangrijkste algemene uitgangspunten worden de specifieke voor dit plangebied geldende uitgangspunten weergegeven. Het beleid is in dit bestemmingsplan afgewogen en waar nodig doorvertaald op de verbeelding en in de regels.

3.2 Ruimtelijk beleid

3.2.1 Rijksbeleid

3.2.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) schetst het nieuwe ruimtelijke en mobiliteitsbeleid van het rijk in het perspectief van 2028 en 2040. De SVIR markeert een trendbreuk waarbij sterk wordt ingezet op decentralisatie van het ruimtelijke beleid naar provincies en gemeenten. In de nationale ruimtelijke hoofdstructuur maakt Arnhem deel uit van één van de negen 'stedelijke regio's met een concentratie van topsectoren'; expliciet wordt 'Health Valley' in en rond Arnhem-Nijmegen genoemd en 'mode en design' in Arnhem als onderdeel van de aanwezige topsector 'Creatieve industrie'. Een 'aantrekkelijk vestigingsklimaat in en een goede internationale bereikbaarheid van de stedelijke regio's met een concentratie van topsectoren' wordt in de SVIR gemarkeerd als een nationaal belang.

3.2.1.2 Ladder voor duurzame verstedelijking

In de SVIR wordt de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd. Deze ladder is per 1 oktober 2012 als motiveringseis in het Besluit ruimtelijke ordening (artikel 3.1.6, lid 2) opgenomen. Doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Hierbij dient de behoefte aan een stedelijke ontwikkeling te worden aangetoond.

3.2.1.3 Toetsing van het initiatief aan het rijksbeleid

De SVIR laat zich niet specifiek uit over dergelijke lokale ontwikkelingen. Het voornemen raakt dan ook geen rijksbelangen zoals opgenomen in de SVIR.

Het plan betreft een kleinschalige ontwikkeling, waardoor redelijkerwijs kan worden geconcludeerd dat, in dit geval geen sprake is van een stedelijke ontwikkeling als bedoeld in artikel 3.1.6 van het Bro. De ontwikkeling hoeft niet nader getoetst te worden aan de Ladder voor duurzame verstedelijking.

Voorgenomen project raakt geen van de nationale belangen en is niet in strijd met het Rijksbeleid.

3.2.2 Provinciaal beleid

3.2.2.1 Omgevingsvisie Gelderland

Algemeen

Op 9 juli 2014 hebben Provinciale Staten de Omgevingsvisie Gelderland vastgesteld. Nadien is de omgevingsvisie op onderdelen aangevuld (actualisatieplan). De Omgevingsvisie Gelderland richt zich formeel op de komende tien jaar, maar kijkt ook naar de langere termijn.

In de Omgevingsvisie heeft de provincie twee doelen gedefinieerd die de rol en kerntaken van de provincie als middenbestuur benadrukken. De doelen zijn:

- een duurzame economische structuurversterking,
- het borgen van de kwaliteit en de veiligheid van onze leefomgeving.

Mobiliteit

In de Omgevingsvisie wordt nader ingegaan op verschillende thema's, zoals wonen, werken en energie. De provincie en haar partners streven samen naar een duurzame mobiliteit: een systeem dat

een sterke economie, welvaart en welzijn ondersteunt en rekening houdt met de kwaliteit van de leefomgeving. De opgaven die zij daarbij zien, zijn:

- Bereikbaarheid optimaliseren voor wonen, werken en voorzieningen;
- Betrouwbaarheid (tijdsduur) van het personen- en goederenvervoer verbeteren;
- Vervoer afstemmen op behoefte en verplaatsingspatronen van mensen;
- Vervoer afstemmen op stromen van grondstoffen en goederen van bedrijven;
- Stromen van mensen, grondstoffen en goederen afstemmen op gevolgen van digitalisering markt en andere ontwikkelingen.

De provincie bekijkt de verschillende netwerken als een groot geheel en heeft specifiek aandacht voor de wisselwerking hiertussen en knooppunten.

1. De provincie houdt specifiek de belangrijkste stedelijke netwerken bereikbaar (Arnhem-Nijmegen, Ede-Wageningen en Apeldoorn-Zutphen-Deventer) voor personen en bedrijven;
2. De provincie werkt ook aan de toegang tot voorzieningen buiten deze stedelijke netwerken en zoekt tegelijk naar oplossingen die gebruikmaken van de kracht van de (lokale) samenleving;
3. Tussen de steden en de omliggende gebieden moeten de verbindingen goed functioneren. Zo werkt de provincie aan corridors voor bedrijven- en goederenvervoer met als doel om deze (inter)nationale logistieke corridors beter te benutten;
4. In het landelijke gebied zien de provincie en partners grote verschuivingen in mobiliteit door technologische en demografische ontwikkelingen. Hier investeert de provincie onder meer in nieuwe vormen van openbaar vervoer.

Specifiek voor de Stadsregio Arnhem Nijmegen richten de provincie en haar partners in de regio op vier speerpunten. Eén van die speerpunten is een goed bereikbare en verbonden regio. Hierbij wordt gestreefd naar verbeteringen aan de bestaande infrastructuur (via weg, water en spoor).

Natuur en landschap

Ook het thema natuur en landschap is voor dit bestemmingsplan van belang. De provincie en haar partners streven samen naar een compact en hoogwaardig stelsel van onderling verbonden natuurgebieden en naar behoud en versterking van de kwaliteit van het landschap. Natuur en landschap zijn het kapitaal van Gelderland.

De bescherming van bos en natuur buiten het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO) is een verantwoordelijkheid van gemeenten.

<u>Gelders Natuurnetwerk</u>

Om de biodiversiteit nu en voor toekomstige generaties Gelderlanders veilig te stellen, beschermt de provincie het GNN. Het GNN is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuur van internationaal, nationaal en provinciaal belang. Per saldo moet elke ontwikkeling een verbetering van de kernkwaliteiten in het GNN opleveren. In dat saldo zijn vergroting van de oppervlakte natuur en versterking van de ecologische samenhang belangrijke randvoorwaarden.

<u>Groene Ontwikkelingszone</u>

De GO heeft een dubbele doelstelling. Er is ruimte voor verdere economische ontwikkeling in combinatie met een (substantiële) versterking van de samenhang tussen aangrenzende en inliggende natuurgebieden. De GO bestaat uit terreinen met een andere bestemming dan bos of natuur die ruimtelijk vervlochten zijn met het GNN. Het gaat vooral om landbouwgrond, maar ook om terreinen voor verblijfs- en dagrecreatie, infrastructuur, woningen en bedrijven.

3.2.2.2 Omgevingsverordening Gelderland

Op 24 september 2014 hebben Provinciale Staten de Omgevingsverordening Gelderland vastgesteld. Nadien is de omgevingsverordening op onderdelen aangevuld (actualisatieplan). De provincie beschikt over verschillende instrumenten waarmee zij haar ambities realiseert. De verordening voorziet ten opzichte van de Omgevingsvisie niet in nieuw beleid en is daarmee dus beleidsneutraal. De inzet van de verordening als juridisch instrument om de doorwerking van het provinciaal beleid af te dwingen is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

De Omgevingsverordening richt zich net zo breed als de Omgevingsvisie op de fysieke leefomgeving in de provincie Gelderland. Dit betekent dat vrijwel alle regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving opgenomen zijn in de Omgevingsverordening. Het gaat hierbij om regels op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, water, mobiliteit en bodem.

Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsvisie en -verordening Gelderland

De voorgenomen ontwikkeling van het plangebied voorziet in het realiseren van een nieuwe in- en uitrit voor winkelcentrum Presikhaaf. Het gebied maakt geen onderdeel uit van het GNN of de GO. Het inpassingsplan heeft daarmee geen negatief effect op het GNN en de GO. De Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening vormen geen belemmering voor de uitvoering van dit bestemmingsplan.

3.2.3 Gemeentelijk beleid

3.2.3.1 Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (vastgesteld door raad, december 2012)

Algemeen

Op 10 december 2012 heeft de gemeenteraad de Structuurvisie 'Arnhem 2020, doorkijk 2040' vastgesteld. De nieuwe Structuurvisie vervangt het structuurplan uit 2000. In deze nieuwe structuurvisie worden op de eerste plaats een aantal principes benoemd die van belang zijn voor de ruimtelijke koers van de stad. Aansluitend wordt de bestaande ruimtelijke hoofdstructuur van de stad gekarakteriseerd. Tenslotte leiden de principes en karakterisering tot een kaartbeeld van het ruimtelijk ontwikkelingsperspectief met gebieden en opgaven die daarbij op stedelijke schaal een hoofdrol spelen.

In de Structuurvisie is de bestaande stad gekarakteriseerd volgens een 'typologie van ruimtelijke milieus'. Het winkelcentrum is in de Structuurvisie getypologeerd als 'Stad van licht, lucht en ruimte (1945-1970)'. Dit is als volgt beschreven:
"De oorlog leidt tot vele verwoestingen in Arnhem. Het Wederopbouwplan voor Arnhem van Leupen en Van der Laan is opgezet volgens het principe van licht, lucht en ruimte dat wordt bepleit door het C.I.A.M. (Congrès Internationaux d'Architecture Moderne). Het wederopbouwplan omvat onder meer de herbouw van een groot deel van de binnenstad, grote verkeersdoorbraken, het doorzetten van door de oorlog gestaakte uitbreidingsplannen zoals in Malburgen, en de bouw van een grote nieuwe wijk in Presikhaaf. De basisgedachte van het C.I.A.M. is in de basis nog steeds die van de tuinstad, maar dan met een industriële benadering van bouwen, een strikte scheiding van functies, scheiding van voetganger en fietser van automobilist en een puur functionele benadering van architectuur en stedenbouw. De zoektocht naar de ideale, meest efficiënte verkaveling beheerste in deze periode gedwongen door de grote woningnood het debat onder stedenbouwers. Hoogbouw was hierbij onvermijdelijk. Met name Presikhaaf zal uitgroeien tot een schoolvoorbeeld van een C.I.A.M.-wijk."

Na de typologering van de bestaande stad is in de Structuurvisie een aantal 'koersgebieden' gemarkeerd waar zich ontwikkelingen aftekenen voor de korte of lange termijn. Presikhaaf valt binnen deze koersgebieden. Over het koersgebied Presikhaaf staat:
"Het Ontwikkelingsplan Presikhaaf is mede door de vastgoedcrisis aan evaluatie en herijking toe. Projecten zoals het winkelcentrum, op de voormalige ROC-locaties en Bethaniënstraat zijn stilgelegd. Een aantal terreinen ligt braak. Het bedrijventerrein Merwede wordt voorlopig niet ontwikkeld. Ook vinden er aanpassingen in het programma plaats, zoals appartementen die worden omgezet naar eengezinswoningen. Het Ontwikkelingsplan ging uit van realisatie vóór 2020; voor onderdelen zal de realiseringstermijn langer worden. Woningbouwprogramma's voor Presikhaaf moeten in een bredere context tegen het licht gehouden worden. Kansen liggen in differentiatie door toepassing van (collectief) particulier opdrachtgeverschap, realisatie van studentenwoningen en een grotere variatie door menging van functies zoals wonen en werken. Herijking van het middendeel (winkelcentrum en P3) is nodig voor de periode tot 2020 naast visie-ontwikkeling voor de periode na 2020 voor Presikhaaf Oost. De optie op langere termijn voor een nieuwe stationshalte Pleij (zie onder 3.3.5 Stationsknooppunten) aan de zuidwest zijde biedt kansen voor Presikhaaf en de herontwikkeling van het bedrijventerrein IJsseloord 1."

Toetsing van het initiatief aan de Structuurvisie Arnhem 2020-2040
Winkelcentrum Presikhaaf heeft een belangrijke functie in de wijk en zelfs op stadsniveau. Door de herontwikkeling krijgt het winkelcentrum een belangrijke kwalitatieve impuls. Om de bereikbaarheid ook in de toekomst te kunnen garanderen, moet een nieuwe in- en uitrit worden aangelegd. In de structuurvisie wordt het belang en de positie van winkelcentrum Presikhaaf onderschreven. De locatie van de nieuwe in- en uitrit van winkelcentrum Presikhaaf niet specifiek benoemd.
Geconcludeerd wordt dat het plan in overeenstemming is met de 'Structuurvisie Arnhem 2020-2040'.

3.2.3.2 Ontwikkelingsplan Presikhaaf
Het Ontwikkelingsplan Presikhaaf is in mei 2003 door de gemeenteraad vastgesteld en is in nauw overleg opgesteld met de woningcorporaties en andere belanghebbenden in de wijk (waaronder de bewoners). Het biedt een samenhangend ruimtelijk en programmatisch kader voor de herontwikkeling van de wijk. Deze herontwikkeling was nodig omdat grote delen van de wijk niet meer aan de eisen van de tijd voldeden. Een groot deel van de herontwikkeling van Presikhaaf is inmiddels afgerond of wordt aan gewerkt.
Het winkelcentrum Presikhaaf is in het Ontwikkelingsplan aangewezen als 'verandergebied'. Dat betekent dat de noodzaak bestaat voor herontwikkeling wil het winkelcentrum (ook) in de toekomst zijn positie en aantrekkelijkheid behouden. De belangrijkste aanleiding was de presentatie en inrichting van het winkelcentrum. Maar ook de verkeerssituatie, de povere ruimtelijke kwaliteit en de invoering van betaald parkeren zijn genoemd.

Toetsing van het initiatief aan het Ontwikkelingsplan Presikhaaf
Het Ontwikkelingsplan Presikhaaf is meer dan 10 jaar geleden door de gemeenteraad vastgesteld en in de tussentijd is er veel in de Presikhaaf gebeurd. Vanwege verschillende oorzaken is de herontwikkeling van het winkelcentrum Presikhaaf nog niet van de grond gekomen. Het winkelcentrum heeft inmiddels een nieuwe eigenaar en deze eigenaar is voornemens het winkelcentrum op te knappen. Dit past binnen de uitgangspunten van het Ontwikkelingsplan. Het realiseren van de aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal maakt onderdeel uit van de herontwikkeling en past hiermee binnen dit beleid.
In het Ontwikkelingsplan wordt ook ingegaan op de verkeersstructuur en de functie van de Lange Wal. Er zijn inmiddels andere inzichten over de ontsluiting van het winkelcentrum. In paragraaf 4.4 wordt hierop ingegaan.

3.3 Verkeersbeleid

3.3.1 Rijksbeleid
Op rijksniveau geeft de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte 'Nederland concurrerend, bereikbaar leefbaar en veilig' (SVIR, 2012) de hoofdlijnen van het nationale verkeers- en vervoersbeleid voor de komende decennia. Het Rijk streeft naar een krachtige aanpak die gaat voor een excellent internationaal vestigingsklimaat, ruimte geeft aan regionaal maatwerk, de gebruiker voorop zet, investeringen scherp prioriteert en ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur met elkaar verbindt.

Het mobiliteitssysteem moet robuust en samenhangend worden, meer keuzemogelijkheden bieden en voldoende capaciteit hebben om de groei van de mobiliteit op de middellange (2028) en lange (2040) termijn op te vangen. De ambitie is dat gebruikers in 2040 beschikken over optimale ketenmobiliteit door een goede verbinding van de verschillende mobiliteitsnetwerken via multimodale knooppunten (voor personen en goederen) en door een goede afstemming van infrastructuur en ruimtelijke ontwikkeling. De regio Arnhem Nijmegen is aangeduid als stedelijke regio met een concentratie van topsectoren.

3.3.2 Provinciaal beleid

Een van de kerntaken van de provincie Gelderland is zorgen voor een goede regionale bereikbaarheid en een goed regionaal openbaar vervoer. Ondanks de bezuinigingen heeft de provincie extra financiële middelen ter beschikking gesteld voor mobiliteitsmaatregelen. Dit is, omdat zij een goede bereikbaarheid belangrijk vindt, maar ook om de economische ontwikkeling in Gelderland te ondersteunen. De provincie geeft veel aandacht aan mobiliteitsbehoefte van inwoners en bedrijven in Gelderland en kijkt daarbij naar toekomstige ontwikkelingen als het digitale werken. Maar er is ook veel oog voor leefbaarheid en verkeersveiligheid.

De provincie wil een goede bereikbaarheid voor wonen, werken en recreëren en de mobiliteit daarbij afstemmen op de economische ontwikkelingen. Daarom zet Gelderland in op het beter gebruik van (internationale) corridors. Daarnaast wordt samen met de andere wegbeheerders in de stedelijke gebieden aan een beter gebruik van de infrastructuur gewerkt om files te voorkomen en de doorstroming te bevorderen. De toegang tot bedrijventerreinen is ook een speerpunt van het provinciale beleid. Een andere ontwikkeling is de verschuiving van mobiliteitsvragen in het landelijk gebied door krimp en vergrijzing. Hier moet de aansluiting met de stedelijke gebieden gewaarborgd blijven.

Omgevingsvisie
De provincie heeft in juli 2014 de Omgevingsvisie Gelderland vastgesteld (geconsolideerde versie, juli 2015). Deze visie integreert en vervangt zeven beleidsplannen, waaronder het Provinciaal Verkeer en Vervoerplan 2 uit 2004. De omgevingsvisie beschrijft hoe de provincie de komende tien jaar om wil gaan met de ontwikkelingen en initiatieven ronde economische structuurversterking, duurzaamheid, innovatie en bereikbaarheid, maar ook met natuur, landschap, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit. Daarbij is een andere wijze van werken; minder vastleggen wat wel of niet mag. De omgevingsvisie stelt kaders voor toekomstige activiteiten.

3.3.3 Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Arnhem 2020-2040
De gemeente Arnhem heeft haar verkeersbeleid op hoofdlijnen verwoord in de Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (vastgesteld 2012). Voor mobiliteit biedt het structuurplan een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief. Arnhem streeft naar een duurzame bereikbaarheid in een aantrekkelijke en veilige stad. Vooral in de bestaande stad geldt daarbij het principe: eerst de bestaande verkeersruimte beter benutten en pas daarna zoeken naar mogelijkheden tot uitbreiding van de (auto)verkeersruimte. De inzet van slim ruimtegebruik, voor versterking van fiets en openbaar vervoer, aangevuld met spitsmijdende maatregelen moet Arnhem de komende jaren bereikbaar houden.

Voor het onderdeel parkeren gelden beleidsregels en Arnhemse parkeernormen.

Beleidsplan fietsverkeer 'Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers'
In maart 2013 is een beleidsplan fietsverkeer 'Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers' vastgesteld. Deze nota is een uitwerking van de inzet voor versterking van het fietsgebruik. Inzet is de bestaande fietser beter faciliteren maar vooral automobilisten verleiden meer te fietsen. Uitgangspunten voor deze beleidsnota zijn:
1. nadruk op utilitair fietsgebruik (de ritten naar werk, school en voorzieningen);
2. inzetten op de nieuwe fietser, dat is de fietser die nu nog in de auto zit;
3. aanleggen van kortsluitende verbindingen;
4. aanleggen van hoogwaardige doorgaande verbindingen (snelfietsroutes);
5. hoogwaardige stallingsvoorzieningen (belangrijk bij ketenverplaatsingen).

De bestaande fietser heeft vooral behoefte aan een samenhangend fietsnetwerk, veiligheid, comfort, snelheid en stallingsvoorzieningen. Om de nieuwe fietser te verleiden zullen we vooral moeten inzetten op de aanleg van nieuwe verbindingen. De opkomst van de elektrische fiets helpt hierbij.

Beleidsnota openbaar vervoer 'De reiziger centraal'
In mei 2013 is de beleidsnota openbaar vervoer 'De reiziger centraal' vastgesteld. Deze nota heeft als doel het in stand houden van betaalbaar en kwalitatief goed openbaar vervoer en het doorgroeien naar emissieloos openbaar vervoer. Het openbaar vervoer wordt toekomstvast door een kwaliteitsslag met als maatregelen:

- een hoogwaardig openbaar vervoernetwerk;
- de reiziger centraal stellen;
- een mobiliteit bieden voor iedereen;
- een emissieloos openbaar vervoer.

Nota van Randvoorwaarden Hoofdstructuur Presikhaaf
Voor Presikhaaf is door het college van B&W in 2007 de Nota van Randvoorwaarden Hoofdstructuur Presikhaaf vastgesteld. De herinrichting van de hoofdwegenstructuur is onderdeel van het Ontwikkelingsplan Presikhaaf (zie paragraaf 3.2.3.2). In het Ontwikkelingsplan, dat in mei 2003 door de raad is vastgesteld, staat dat Presikhaaf een heldere structuur van wegen en straten kent. De hoofdwegenstructuur blijft in zijn huidige vorm gehandhaafd, maar in het Ontwikkelingsplan wordt wel een aantal knelpunten en wensen genoemd.

De belangrijkste doelen van de Nota van Randvoorwaarden zijn het verbeteren van de verkeersafwikkeling, de verkeersveiligheid en de beeldkwaliteit. Deze doelen leiden tot verschillende maatregelen zoals de reconstructie van kruisingen en wegen. Voor het Winkelcentrum Presikhaaf wordt het volgende voorgesteld:
“Voor de ontsluiting van het winkelcentrum is gekozen voor een geheel andere oplossing, met als doel de verkeersveiligheid en verkeersafwikkeling op de Lange Wal te verbeteren. De IJssellaan is straks de hoofdontsluiting voor auto's van en naar het winkelcentrum. Er komen twee nieuwe geregelde compacte kleine kruispunten, één ter hoogte van de bestaande aansluiting naar de HTS (lees HAN) en één ter hoogte van de benzinepomp van Shell. De functie en de inrichting van de parallelweg zullen in het kader van de herinrichting van het winkelcentrum bepaald worden. Hierbij is de veiligheid van fietsers een belangrijk aandachtspunt. De Lange Wal blijft wel een functie vervullen voor de ontsluiting van de Langenbachstraat en vooral voor de afwikkeling van het openbaar vervoer en langzaam verkeer. De kwaliteit van de voorzieningen voor bus en fiets worden hier aanzienlijk verbeterd.”

3.3.4 Toetsing van het initiatief aan het Verkeersbeleid

Dit bestemmingsplan maakt de aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal mogelijk. Belangrijkste doel hiervan is om de bereikbaarheid van het Gildemeestersplein te verbeteren en hiermee het functioneren van het winkelcentrum. Daarnaast wordt het verkeer naar het winkelcentrum gespreid over meerdere aansluitingen. Deze ontwikkeling zal zorgen voor meer verkeer in (een deel van) de Lange Wal. Uit onderzoek (zie paragraaf 4.2 en 4.3) blijkt dat hierdoor de bereikbaarheid per fiets en openbaar vervoer niet zal afnemen.

In de Nota van Randvoorwaarden Hoofdstructuur Presikhaaf uit 2007 wordt gekozen voor een andere wijze van ontsluiten van het winkelcentrum. Deze nota van randvoorwaarden die is vastgesteld door het college is verouderd en er zijn inmiddels andere inzichten over de ontsluiting van het winkelcentrum. In paragraaf 4.4 wordt hierop ingegaan.

3.4 Milieu- en omgevingsbeleid

Op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening moet in de toelichting op het bestemmingsplan een beschrijving worden opgenomen van de wijze waarop de milieukwaliteitseisen bij het plan zijn betrokken. Daarbij moet rekening gehouden worden met de geldende wet- en regelgeving en met de vastgestelde (boven)gemeentelijke beleidskaders. In de volgende subparagrafen wordt nader ingegaan op de van belang zijnde thema's, waaronder geluid, hinder, bodem, luchtkwaliteit en externe veiligheid.

In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek naar de milieukundige uitvoerbaarheid beschreven. Hier wordt geconcludeerd dat de voorgenomen ontwikkeling in overeenstemming is met het gemeentelijk milieu- en omgevingsbeleid en er sprake is van een goede ruimtelijke ordening.

3.4.1 Geluid

Wet geluidhinder
De Wet geluidhinder heeft tot doel de mens te beschermen tegen geluidhinder. Dit is in de wet uitgewerkt in een normenstelsel voor de toelaatbare geluidbelasting in de woonomgeving. Alleen planologisch nieuwe situaties worden getoetst aan de wet. Naast woningen zijn er nog een aantal geluidgevoelige objecten aangewezen zoals scholen en zorginstellingen.

In de Wet geluidhinder staan regels voor weg- en railverkeerslawaai en voor gezoneerde industrieterreinen. De wet werkt verder met zones: dit zijn aandachtsgebieden rond geluidbronnen waarbinnen regels en normen gelden om de negatieve gevolgen van geluidhinder te beperken. Bij (planologische) wijzigingen moet er akoestisch onderzoek plaatsvinden naar de gevolgen.

De Wet geluidhinder kent een normenstelsel met een voorkeurswaarde en grenswaarden. Als de geluidbelasting beneden de voorkeurswaarde blijft dan zijn er vanuit de wet geen belemmeringen voor nieuwe geluidgevoelige situaties. Bij een geluidbelasting tussen de voorkeurswaarde en de grenswaarde moet er een gemotiveerd besluit genomen worden om nieuwe geluidgevoelige ontwikkelingen mogelijk te maken (hogere grenswaarde).

Voor het verlenen van een hogere grenswaarde is de nota “uitvoeringsbeleid hogere grenswaarde” van de gemeente Arnhem van toepassing.

Beleidsplan Geluid
In augustus 2008 is het beleidsplan Geluid door de raad vastgesteld. Het beleidsplan Geluid heeft tot doel geluidsnormen voor nieuwe situaties af te stemmen op de aard en de functie van een gebied. Hierdoor kan beter rekening gehouden worden met ontwikkelingen en verwachting van de gebruikers van een gebied. In het centrum en dichtbij goed openbaar vervoer wil de gemeente Arnhem veel functies mogelijk maken. De beleidslijnen hiervoor zijn opgenomen in het Structuurplan Arnhem 2010. Als gebieden intensiever gebruikt worden neemt de kans op geluidhinder ook toe. Andere gebieden zoals de parken worden juist gewaardeerd om hun relatieve rust. Deze uitgangspunten hebben geleid tot een gebiedsgerichte invulling van geluidskwaliteiten binnen Arnhem. Naarmate de geluidbelasting hoger is neemt het belang van een zorgvuldige invulling van de totale leefomgevingskwaliteit toe.

3.4.2 Luchtkwaliteit

Wet Luchtkwaliteit 2007
De Europese richtlijnen zijn geïmplementeerd in titel 5.2 van de Wet Milieubeheer. Het doel van deze wetgeving is het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging. De wet is primair gericht op het voorkomen van negatieve effecten op de gezondheid van de mens. Daarnaast zijn er voor de stoffen zwaveldioxide en stikstofoxiden ook normen opgenomen ter bescherming van ecosystemen.

Voor het toetsen van ruimtelijke plannen zijn de volgende grenswaarden het meest relevant:
- PM_{10} (fijnstof)
  1. de jaargemiddelde concentratie van 40 µg PM10/m^3 mag met ingang van 1 januari 2005 niet worden overschreden;
  2. de 24 uursgemiddelde concentratie van 50 µg PM10/m^3 mag met ingang van 1 januari 2005 niet vaker dan 35 keer per jaar worden overschreden;
- NO_2 (stikstofdioxide)
  1. de jaargemiddelde concentratie van 40 µg NO2/m^3 mag met ingang van 1 januari 2010 niet worden overschreden;
  2. de uurgemiddelde concentratie van 200 µg NO2/m^3 mag met ingang van 1 januari 2010 niet vaker dan 18 keer per jaar worden overschreden.

Voor de overige stoffen worden in Nederland geen overschrijdingen gerapporteerd.

In de wet zijn de grenswaarden ten opzichte van eerdere regelgeving zijn ongewijzigd gebleven, maar de wet geeft net als het voorgaande BLK2005 (Besluit Luchtkwaliteit) meer armslag om ruimtelijke

plannen die gevolgen hebben voor de luchtkwaliteit uit te voeren. Hierbij wordt tevens de term “in betekenende mate (IBM)” geïntroduceerd. Dit wil zeggen dat projecten met een bepaalde mate van verslechtering toch doorgang kunnen vinden. De grens ligt bij een toename van maximaal 3%. Deze 3% is gekoppeld aan de IBM projecten opgenomen in het Nationale Samenwerkingsverband Luchtkwaliteit (NSL). De NSL is in 2009 van kracht geworden.

Beleidsnota Lucht en Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit
Het Arnhemse beleid op gebied van luchtkwaliteit is vastgelegd in de Beleidsnota Lucht uit 2005. Deze nota is erop gericht nieuwe overschrijdingen van de normen uit de Wet Milieubeheer te voorkomen en bestaande of dreigende overschrijdingen op te lossen. Daarnaast richt de Beleidsnota Lucht zich op het beperken van overlast door geurhinder. Voor wat betreft het halen van de normen uit het BLK2005 en de Wet Milieubeheer is de beleidsnota vertaald naar maatregelen in het Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit 2010 - 2014.

3.4.3 Hinder

In het kader van bedrijven en milieuzonering dienen de effecten van inrichtingen op hun omgeving (gevoelige bestemmingen, waaronder eventueel nieuw te ontwikkelen woningen) in beeld gebracht te worden. Voorbeelden van hinder zijn geluid, geur, stof of gevaar. In de VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering 2009' is een lijst van inrichtingen opgenomen waarbij de inrichtingen op grond van de hinder die zij veroorzaken, zijn opgedeeld in 6 categorieën. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat een inrichting uit categorie 1 relatief weinig hinder veroorzaakt en een inrichting uit categorie 6 bijzonder veel hinder veroorzaakt.

Geurhinder van industriële bedrijven
Het beleidsplan Geur uit 2010 gaat in op geur afkomstig van industriële bedrijven waarvoor de gemeente Arnhem het bevoegde gezag is. Milieubeleid kan een positieve bijdrage leveren aan maatschappelijke thema's als gezondheid, veiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Geur is een milieuaspect dat een belangrijke bijdrage levert aan de leefbaarheid. Het geurbeleid van de gemeente Arnhem sluit, voor zover dat mogelijk is, aan op het geurbeleid van de provincie Gelderland. Het doel van het geurbeleid is dat inwoners van Arnhem nu en in de toekomst niet worden blootgesteld aan geuroverlast door industriële bedrijven.

3.4.4 Externe veiligheid

Met externe veiligheid wordt bedoeld de kans op overlijden van mensen buiten de grenzen van een bedrijf of transportmedium, als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen binnen de grenzen van het bedrijf dan wel het transportmedium. In de externe veiligheid worden twee risicobegrippen gehanteerd het PR (Plaatsgebonden Risico) en het GR (Groepsrisico).

Landelijk beleid
Voor bedrijven is op 28 oktober 2004 het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) in werking getreden. In het Bevi worden milieukwaliteitseisen vastgelegd die in de ruimtelijke planvorming moeten doorwerken. In het Bevi wordt een onderscheid gemaakt in kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten. De 10-6 PR contour geldt ten opzichte van kwetsbare objecten als grenswaarde en ten opzichte van beperkt kwetsbare objecten als richtwaarde. Het beoordelingskader voor het groepsrisico is een oriënterende waarde.

Voor ondergrondse (aardgas)leidingen is er het Besluit externe veiligheid buisleidingen en voor de transportroutes (weg, water, spoor) het Besluit transportroutes externe veiligheid (Btev). In het Btev zijn de milieukwaliteitseisen vastgelegd die in de ruimtelijke planvorming moeten doorwerken.

Gemeentelijk beleid
Op 21 november 2005 is het beleidsplan Externe Veiligheid vastgesteld dat op 9 maart 2015 wederom met 4 jaar is verlengd. Dit beleidsplan beschrijft de mate van gewenste externe veiligheid in Arnhem. Uitgangspunt hierbij zijn de landelijke normen voor het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. In een groot gedeelte van de stad streven we naar het niet doen toenemen van de risico's. Op sommige plekken in de stad, op bedrijventerreinen voor zware industrie en de volgens het structuurplan stedelijke zone accepteren we een hoger risico dan op andere plaatsen. Wel moet daar extra aandacht zijn voor de beschikbare mogelijkheden voor rampenbestrijding, de zelfredzaamheid van mensen en de hulpverlening.

3.4.5 Groen en ecologie

Wet natuurbescherming
Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet vervangt de Flora-en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet. Veel taken zijn gedecentraliseerd naar met name de provincies, waarbij tevens de rol van gemeenten belangrijker geworden is. Wat betreft gebiedsbescherming waren de provincies reeds bevoegd gezag, dit is ook in de nieuwe situatie het geval. Op gebied van soortbescherming (voormalig FF-wet) maakt het systeem met drie beschermingsregimes plaats voor twee beschermingsniveaus: strikt beschermde soorten (veelal HR- en VR-soorten) en overige beschermde soorten. De lijsten met beschermde soorten zijn deels gewijzigd. Zo zijn er minder vissen en vaatplanten beschermd, terwijl het aantal beschermde libellen en dagvlinders juist is toegenomen. Onder de Wet natuurbescherming kunnen provincies deels een eigen invulling geven aan de bescherming van soorten.

Groenplan Arnhem 2004 – 2007 / 2015
Op 28 juni 2004 is het groenplan 2004-2007/2015 vastgesteld. De gemeente Arnhem streeft ernaar om de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden van het groen, door versterking en zonering, optimaal tot hun recht te laten komen, waarbij voldoende ruimte voor gebruikswens moet zijn. De ontwikkelingsinitiatieven en het beheer in en om de stad worden afgestemd op dat streefbeeld.

De uitgangspunten uit het Groenplan dienen als randvoorwaarde voor herontwikkeling. Dit betekent dat het bestaande groen zoveel mogelijk behouden blijft, zo zuinig mogelijk wordt omgegaan met bestaande en potentiële kwaliteiten, op kansrijke plekken groen wordt aangeplant, en versnippering wordt voorkomen. Het oppervlakte groen en de bomen moeten dus eerst geïnventariseerd worden. In het bestemmingsplan is een groenbalans opgenomen, waarin is aangegeven hoe de groencompensatieregels zijn toegepast.

Vanuit ecologisch perspectief vormen gebieds- en soortbescherming het basisdoel. Achterliggende ambitie is een versterking en verdere ontwikkeling tot een zo volledig mogelijk ecosysteem van kenmerkende Arnhemse natuur. Deze komt tot uitdrukking in de verscheidenheid aan planten en dieren in een samenhangend netwerk. Andere punten zijn:
- Alleen inzetten op natuur daar waar deze kansrijk is, waarbij cultuurlijk en natuurlijk beeld en gebruik op elkaar afgestemd zijn;
- Barrières van de stedelijke druk opheffen of zoneren.

Er worden 5 samenhangende natuurdoeltypen geformuleerd: Natuurkernen, Natuurzones en stapstenen, Natuurlijke groenzones, Overig groen en De Stenen stad. Aan de natuurdoeltypen zijn doelsoorten gekoppeld.

3.4.6 Water

Rijksbeleid
Het Rijksbeleid op het gebied van het waterbeheer is vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP) 2016-2021. Deze is vanaf 17 december 2015 van kracht. Het plan geeft op hoofdlijnen de ambities weer van het Rijk ten aanzien van het nationale waterbeleid en het daaraan gerelateerde ruimtelijke beleid. De belangrijkste ambities richten zich op waterveiligheid, zoetwater en waterkwaliteit. Maar ook de Deltabeslissingen hebben in dit plan een plek gekregen, net zoals enkele waterafhankelijke thema's als natuur en duurzame energie.

Daarnaast hebben Rijk, provincies, gemeente, waterschappen, en drinkwaterbedrijven afgesproken om gezamenlijk maatregelen te nemen voor een doelmatiger waterbeheer; het Bestuursakkoord Water (d.d. april 2011). De inzet ligt bij mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van watersysteem en waterketen. De kwaliteit moet omhoog tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte uit 2012 is water in 3 nationale belangen terug te vinden. Daarbij gaat het om de bescherming van de grondwaterkwaliteit en –kwantiteit, de bescherming en verbetering van de waterkwaliteit, een goede zoetwatervoorziening en voldoende ruimte voor waterveiligheid. Nieuw is de aandacht voor klimaatbestendige (her)ontwikkelingen, waarin water een belangrijk aspect is.

In de Waterwet (22 december 2009) zijn ondermeer de gemeentelijke watertaken opgenomen: de zorgplicht voor het vasthouden en afvoeren van regenwater en de regierol van gemeenten bij de grondwaterzorgplicht.

Provinciaal en regionaal beleid
Op provinciaal niveau maakt het waterbeheer onderdeel uit van de Omgevingsvisie Gelderland (vastgesteld 9 juli 2014).

Water maakt onderdeel uit van tweede centrale doelstelling namelijk het borgen van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving. Het aspect Water heeft, net als andere beleidsvelden, geen autonoom beleidsplan meer, maar maakt onderdeel uit van de totale leefomgeving; het is nu verweven met aspecten waar het in de praktijk ook mee samenhangt.

Realisatie van de doelstelling betekent onder meer:
- ontwikkelen met kwaliteit, met respect voor ruimtelijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten;
- een robuust en toekomstbestendig water- en bodemsysteem voor alle functies; bij droogte, hitte en wateroverlast;
- een gezonde en veilige leefomgeving
- een gezonde vrijetijdseconomie en aandacht voor beleving, bereikbaarheid en toegankelijkheid van cultuur, natuur en landschap.

Daarnaast is de provincie nog aanspreekpunt voor drie zaken:
- onttrekkingen voor drinkwaterwinning;
- onttrekkingen ten behoeve van bodemenergiesystemen zoals koude- en warmte opslag (KWO);
- industriële onttrekkingen meer dan 150.000 m³ per jaar.

Beleid waterschap en gemeente
Het stedelijk waterbeheer in Arnhem-Noord is overgedragen aan het Waterschap Rijn en IJssel waardoor de gemeente Arnhem rekening dient te houden met het vigerende beleid van het waterschap. Relevant beleid voor de gemeente Arnhem is het vastgestelde Waterbeheerplan (2016-2021) en de Keur en legger van het waterschap.

Het waterbeleid van de gemeente Arnhem is vastgelegd in de volgende beleidsplannen.
- Gemeentelijk RioleringsPlan (2014-2018), vastgesteld op 2 november 2015.
  Dit plan richt zich vooral op het herstellen dan wel vervangen van slechte riolen en geeft invulling van de gemeentelijke zorgtaken voor grondwater en hemelwater
- Waterplan Arnhem (2009-2015), vastgesteld op 19 oktober 2009.
  Door de gemeente Arnhem en haar waterpartners is dit TweedeWaterplan Arnhem opgesteld. Op 26 februari 2010 hebben gemeente en de beide waterschappen de intentieovereenkomst ondertekend. Het waterplan is gebaseerd op 4 hoofddoelstellingen:
  1. Arnhem aantrekkelijke waterstad;
  2. Klimaatbestendig watersysteem en waterketen;
  3. Goede kwaliteit water en waterbodem;
  4. Bewustwording.

Aanpak wateroverlast Arnhem-Noord (vastgesteld 2 november 2015)
Het plan heeft tot doel om Arnhem en vooral Arnhem-Noord, beter waterbestendig te maken tegen zware regenbuien. Daarom zal over elk plan een waterscan worden gelegd. Tijdens werkzaamheden in de openbare ruimte worden ruimtelijke maatregelen genomen die wateroverlast verminderen dan wel beperken.

Resumé
Uitgangspunt in het huidige beleid van gemeente, waterschap en provincie is dat planontwikkeling moet aansluiten bij een duurzaam integraal waterbeheer. Dit betekent dat:
- negatieve verstoring van de grondwaterstanden en –stromingen niet toegestaan zijn om grondwateroverlast en/of verdroging op de locatie en het boven- en benedenstrooms gelegen gebied te voorkomen.
- maatregelen getroffen moeten worden ter voorkoming van (grond)watervervuiling.
- bij nieuwbouw het regenwater binnen het plangebied afgekoppeld moet worden van de riolering

en worden verwerkt op eigen terrein.
- voldoende oppervlaktewater aanwezig is en op de goede locatie.
- het verhard oppervlak zoveel mogelijk beperkt wordt.
- het gebruik van uitloogbare materialen en chemische bestrijdingsmiddelen niet is toegestaan;
- ontwikkelingen moeten bijdragen aan het verminderen of beperken van wateroverlast;
- De aanwezige ruimte in het winterbed van de rivieren beschikbaar blijft voor het primaire doel: waterberging en waterafvoer.

3.4.7 Bodem

Voor dit gebied zonder milieuhindergevoelige ontwikkelingen is getoetst of een eventuele bodemverontreiniging gevolgen heeft voor de financiële uitvoerbaarheid van de ontwikkeling.

Als toetsingskader wordt gebruik gemaakt van onderstaande bodemregelgeving:
- Wet Bodembescherming;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen, 1 december 2012;
- Besluit Bodemkwaliteit;
- Nota Bodembeheer, september 2011

3.4.8 Cultuurhistorie en archeologie

Rijksbeleid

Erfgoedwet
Cultuurhistorische objecten die zeldzaam of schaars zijn en die voor mensen in hoge mate het beeld van Nederland bepalen, worden aangewezen als monumenten. In de Monumentenwet 1988 is vastgelegd hoe monumenten van bouwkunst en archeologie en stads- en dorpsgezichten moeten worden beschermd. De Monumentenwet 1988 is het belangrijkste instrument voor de bescherming van het cultuurhistorisch erfgoed in Nederland. Per juli 2016 maakt de Monumentenwet 1988 deel uit van de Erfgoedwet, een bundeling van wetten met betrekking tot het erfgoed.

Bro
Cultuurhistorie moet op basis van de gewijzigde Bro (art 3.1.6) goed in bestemmingsplannen verankerd worden. Dit behelst niet alleen een beschrijving van de aanwezige en te verwachten cultuurhistorische waarden, maar ook een waardering ervan en een advies over toekomstige omgang ermee, gelet op de ruimtelijke opgave die in het bestemmingsplan aan de orde is. Aangegeven moet worden hoe met de cultuurhistorische waarden rekening is gehouden in het bestemmingsplan.

Verdrag van Valletta en de Wet op de archeologische monumentenzorg
De bescherming van het archeologische erfgoed in de bodem en de inbedding ervan in de ruimtelijke ontwikkeling is het onderwerp van het Europese Verdrag van Valletta (Malta). In 1992 ondertekenden twintig Europese staten, waaronder Nederland, dit verdrag.

De belangrijkste uitgangspunten van het verdrag zijn:
- archeologische waarden dienen zoveel mogelijk (in situ) in de bodem bewaard te blijven en beheermaatregelen dienen genomen te worden om dit te bewerkstelligen;
- vroeg in de ruimtelijke ordening dient al rekening gehouden te worden met archeologie;
- bodemverstoorders betalen het archeologisch (voor)onderzoek wanneer behoud in situ niet mogelijk is.

In 2007 is het verdrag vertaald in de Monumentenwet 1988 en maakt thans deel uit van de Erfgoedwet.

Gemeentelijk beleid

Erfgoednota 'Panorama Arnhem'
In de Erfgoednota 'Panorama Arnhem' wordt het accent verschoven van 'behoud door bescherming' naar 'behoud door ontwikkeling'. We gaan er vanuit dat de cultuurhistorie zo op een vroeg moment een actieve rol gaat spelen in veranderingsprocessen en ontwerpkeuzen. Het stadsbeeld van Arnhem verandert in hoog tempo. Het erfgoedbeleid wil de cultuurhistorische factor een zichtbare en samenhangende rol geven in deze stedelijke ontwikkelingen. Cultuurhistorie wordt ingezet als

ontwikkelingskans en niet als belemmering.

Streven is om bij planontwikkelingen zo vroeg mogelijk onze kennis van de Arnhemse cultuurhistorie in te brengen. De kennis van het Arnhemse erfgoed moet goed toegankelijk zijn. Hiertoe worden nieuwe instrumenten ontwikkeld. De erfgoedkaart biedt een overzicht van alle cultuurhistorische elementen en structuren binnen de gemeente Arnhem. Daarnaast blijft het zichtbaar maken van de bouw- en ontwikkelgeschiedenis van onze stad uitgangspunt. De cultuurhistorische dimensie van de stad moet, waar mogelijk, worden versterkt en beleefbaar gemaakt.

Om de doelstellingen van het erfgoedbeleid te realiseren zetten we een aantal strategieën in:
- Behouden door ontwikkelen
- Behouden door beschermen
- Adviseren, stimuleren en verleiden
- Kennis verwerven en verspreiden

Archeologische verwachtingenkaart
Archeologie is een integraal onderdeel van het erfgoedbeleid en als zodanig opgenomen in de erfgoednota. In de nota wordt voortgeborduurd op de uitgangspunten van het Verdrag van Malta. Behoud van archeologische waarden is het uitgangspunt en als dat niet mogelijk is, volgt veiligstelling door archeologisch onderzoek. Om permanente aandacht voor deze vorm van erfgoed te krijgen, is ingezet op constante voorlichting en educatie. Sinds 2008 beschikt de gemeente over een archeologische verwachtingenkaart voor heel Arnhem. De verwachtingenkaart geeft al in een vroeg stadium van planvorming globaal inzicht in de mate waarin archeologische resten in een gebied aangetroffen kunnen worden.

Conform de Erfgoedverordening geldt dat archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden als grondroerende werkzaamheden:
- in archeologisch waardevolle gebieden (buiten monumenten) dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 30 m^2;
- in gebieden met een hoge archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 200 m^2;
- in gebieden met een middelhoge archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 500 m^2;
- in gebieden met een lage archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 2.000 m^2.

Voor archeologisch waardevolle gebieden zijnde beschermde gemeentelijke of rijksmonumenten, geldt maatwerk. Voor rijksmonumenten beslist de Minister van OC&W. Gebieden die reeds onderzocht zijn en/of zijn vrijgegeven, zijn vrijgesteld van onderzoek. Aan het archeologische beleid dat in de verordening is verankerd, ligt de archeologische maatregelenkaart als basis.

Structuurvisie
De Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (december 2012) biedt een strategisch kader voor ruimtelijke planning op stedelijk niveau voor de lange termijn. Uitgangspunt is het voortbouwen op de karakteristieken van de historisch gegroeide stad. In de cultuurhistorische hoofdstructuur zijn de ruimtelijke, historische elementen weergegeven, die essentieel zijn voor Arnhem als geheel. Per landschappelijke karakteristiek zijn de ambities weergegeven. Vervolgens is een selectie gemaakt van die cultuurhistorische belangen en structuren die kansen bieden bij nieuwe gebiedsontwikkelingen in de stad: de 'Cultuurhistorische Kansenkaart'. De rijkdom van de Arnhemse cultuurhistorie is kader en inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad.

Hoofdstuk 4 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen

4.1 Inleiding

In hoofdstuk 2 is een beschrijving van de bestaande situatie in en om het plangebied gegeven. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de concrete ontwikkeling binnen het plangebied.

4.2 Herontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf en verkeerseffecten

Eigenaar Wereldhave is voornemens het winkelcentrum Presikhaaf te herontwikkelen. Om het winkelcentrum weer goed te laten functioneren is een plan opgesteld met enerzijds een herschikking van de grote winkelketens, om een betere "loop" in het centrum te krijgen, en anderzijds een uitgebreide fysieke modernisering van het winkelcomplex. Voor deze ontwikkelingen worden separate planologische procedures doorlopen.

De bereikbaarheid met de auto is voor het functioneren van het winkelcentrum erg belangrijk. Op dit moment is de bereikbaarheid van het parkeerterrein Gildemeestersplein beperkt, voornamelijk via één verkeersaansluiting op de IJssellaan. Het parkeerterrein wordt in vergelijking met de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Langenbachstraat slecht gebruikt.

Om deze reden wordt ter plaatse van het voormalige paviljoen aan het Gildemeestersplein een nieuwe in- en uitrit gerealiseerd. In het verleden heeft in dezelfde gebied een toegang gezeten. Deze ontsluiting is destijds verwijderd, omdat deze vanwege de toenmalige locatie van de supermarkten niet noodzakelijk werd geacht. Voor een betere ontsluiting van het winkelcentrum en in het bijzonder voor de nieuwe locatie van de supermarkten wordt ervoor gekozen de ontsluiting weer mogelijk te maken.

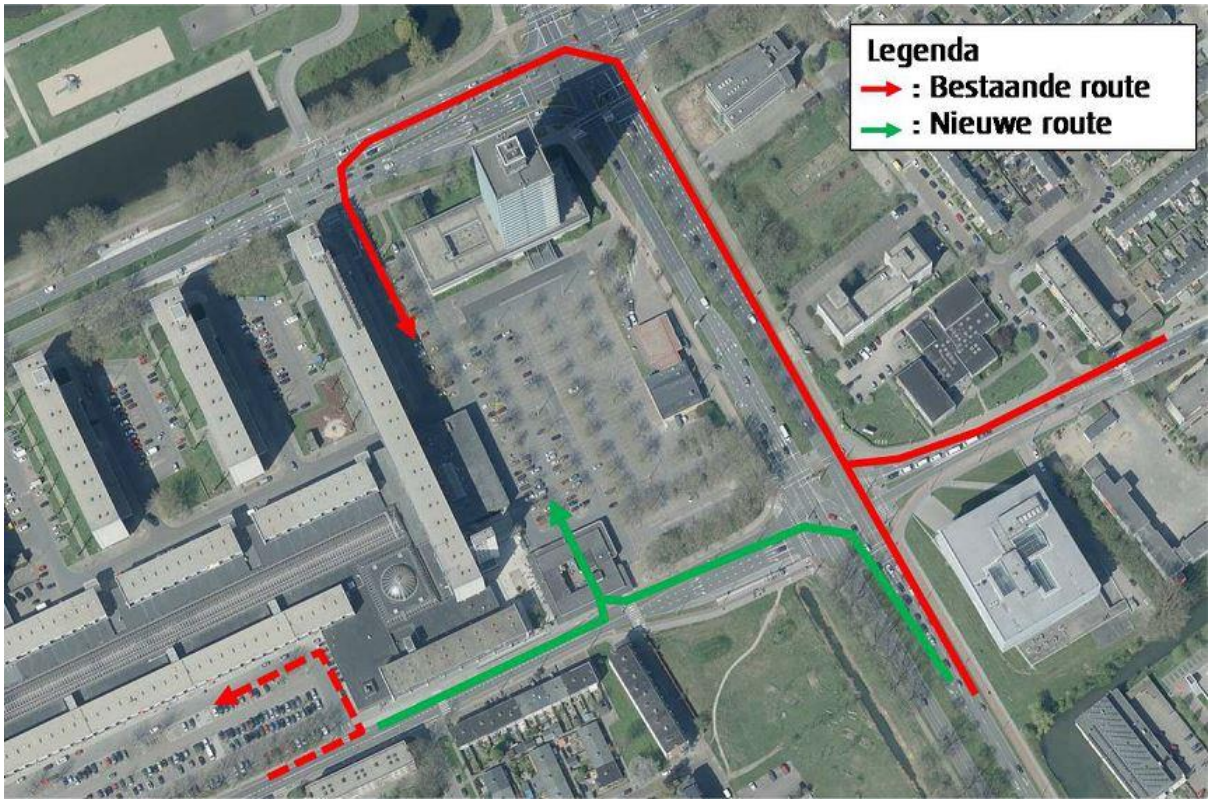
Door Goudappel Coffeng zijn de verkeerskundige effecten van de herontwikkeling van het winkelcentrum onderzocht. Het gaat hierbij om de effecten voor de verkeersgeneratie en de parkeervraag. Tevens is de kwaliteit van de verkeersafwikkeling onderzocht, alsmede de gevolgen voor het expeditieverkeer.
De resultaten zijn beschreven in het onderzoek 'Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem; Verkeer, parkeren en expeditie', zoals opgenomen in bijlage 1B van dit bestemmingsplan, en worden in het navolgende kort aangehaald.

In genoemd onderzoek is de verkeersgeneratie als gevolg van de herontwikkeling berekend. Hierbij is als basis gebruik gemaakt van de verkeersintensiteiten op netwerk- en kruispuntniveau, afkomstig uit het gemeentelijke statische verkeersmodel. De verkeersintensiteiten uit het statische verkeersmodel zijn vergeleken met verkeerstellingen uit de bestaande verkeerslichtenregelingen. Volledigheidshalve zijn beide uitkomsten vergeleken, waarvan de resultaten zijn vastgelegd in de als bijlage 1A aan dit bestemmingsplan bijgevoegde notitie 'Dynamische verkeersstudie Presikhaaf'.
Wat betreft de verkeersgeneratie als gevolg van de herontwikkeling is gebruik gemaakt van CROW-publicatie 317 'Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie'. De kengetallen geven de totale verkeersgeneratie in motorvoertuigen (aankomsten plus vertrekken) voor een gemiddelde weekdag van een gemiddeld jaar. In CROW-publicaties 2723 en 2564 zijn aanvullende gegevens opgenomen over de verkeersgeneratie van verschillende functies, waarmee deze bijvoorbeeld kunnen worden omgerekend van week- naar werkdagen en van etmaal- naar spitsintensiteiten.
Op basis van de verkeersgeneratie en positionering van de functies / voorzieningen in het winkelcentrum is in het onderzoek een uitspraak gedaan over de gewenste ontsluiting van de parkeerterreinen en het mogelijke effect van de herontwikkeling op de wegvakken en kruispunten in de omgeving.

In het onderzoek wordt geconstateerd dat de verkeersgeneratie als gevolg van de herontwikkeling, door een afname van de omvang van de functies in het winkelcentrum, afneemt ten opzichte van de huidige situatie. In de praktijk zal van een afname van de verkeersintensiteit na herontwikkeling nagenoeg geen sprake zijn.

In het onderzoek is uitgegaan van een worst-case benadering. In de 'worst case'-berekening wordt het effect beoordeeld van de geplande ontwikkelingen op maaiveld. In totaal wordt 2.682 m² bvo op maaiveld gesloopt en wordt 666 m² bvo detailhandel en 2.236 m² bvo supermarkt aan nieuwbouw gepleegd. Door de sloop neemt de verkeersgeneratie op basis van de CROW-kencijfers af met circa 1.630 mvt/etm, maar door de nieuwbouw met grotendeels een invulling als supermarkt neemt de neemt de verkeersgeneratie toe met circa 2.670 tot 3.010 mvt/etm. Dat geeft een netto toename van maximaal circa 1.400 mvt/etm. In het onderzoek is deze 'worst case'-toename als uitgangspunt gehanteerd. Geconcludeerd wordt dat op weekdagen tijdens het drukste uur in de avondspits circa 70 extra aankomsten en 70 extra vertrekken worden gegenereerd als gevolg van de herontwikkeling. Op zaterdag bedraagt de piek 90 extra aankomsten en 90 extra vertrekken.

Met behulp van het statische verkeersmodel Arnhem – Nijmegen is het verkeerskundige effect van de aansluiting in prognosejaar 2025 inzichtelijk gemaakt. Dit model geeft op netwerkniveau een verwachting van de verkeersstromen. In VISSIM zijn deze gecorrigeerd op basis van de toekomstige functies en parkeercapaciteit. In de analyse is op de aansluiting rekening gehouden met een worst-case circa 100 aankomsten en circa 100 vertrekken in het drukste uur (omgerekend ca. 2.000 mvt/etmaal). Dit is deels nieuw verkeer en deels bestaand verkeer dat in de huidige situatie gebruik maakt van de aansluiting tussen het Gildemeestersplein en de IJssellaan (zie volgend figuur).

In het onderzoek zijn de volgende scenario's in beeld gebracht:
- de huidige situatie (die is vergeleken met de situatie op straat en na aanpassingen in de instellingen akkoord bevonden is door de gemeente Arnhem);
- de autonome situatie in het prognosejaar 2025, waarin sprake is van autonome groei;
- de plansituatie in prognosejaar 2025, waarin de aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal is toegevoegd als een volledig voorrangskruispunt (hierop is zowel links- als rechtsaf in- en uitrijden toegestaan).

De kwaliteit van de verkeersafwikkeling voor de verschillende scenario's is beoordeeld op basis van de volgende criteria:
- de cyclustijd;
- de beschikbare opstellengte en de te verwachten wachtrijlengte.
- de verliestijd.

Op basis van deze beoordeling is het volgende geconcludeerd:

- De planontwikkeling geeft worst case een netto toename van maximaal acht parkeerplaatsen ten opzichte van de huidige situatie. Uit de gehouden parkeerdrukmeting wordt geconcludeerd dat de restcapaciteit op de beschikbare parkeercapaciteit voldoende is om de extra parkeervraag te faciliteren.
- Als gevolg van de functiewijziging bedraagt de maximale verkeersgeneratie circa 1.400 mvt/etm. Dit geeft een extra verkeersbelasting op de wegvakken rondom het winkelcentrum van circa 70 aankomsten en 70 vertrekken in het avondspitsuur en circa 90 aankomsten en 90 vertrekken in het maatgevende piekuur op zaterdagmiddag. Dit betreft een worst case verkeersgeneratie die verspreid over de wegvakken in de omgeving wordt afgewikkeld.
- Het openstellen van de aansluiting tussen het Gildemeestersplein op de Lange Wal heeft een gering effect op de kwaliteit van de verkeersafwikkeling op de kruispunten rondom het winkelcentrum. Als gevolg van meer linksafslaand verkeer in de avondspits neemt de cyclustijd op het kruispunt tussen Lange Water en Lange Wal beperkt toe, van maximaal 125 naar 128 seconden. Deze toename is dermate beperkt dat dit in de praktijk niet zal worden ervaren.
- De maximale gemiddelde wachtrij neemt op het linksafvak op Lange Water richting het winkelcentrum als gevolg van het openstellen van de aansluiting met het Gildemeestersplein toe van circa 65 tot maximaal circa 100 meter. De beschikbare opstellengte van het linksafvak bedraagt circa 65 meter. Geadviseerd wordt het opstelvak te verlengen tot 100 meter om de gemiddelde maximale wachtrij voldoende te kunnen faciliteren.
- De beschikbare lengte tussen het kruispunt Lange Water - Lange Wal en de nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal is voldoende om de wachtrij te faciliteren zonder dat de aansluiting wordt geblokkeerd. Uit de visuele beoordeling wordt geconcludeerd dat het rechtsafslaande verkeer richting het Gildemeestersplein in geen geval een dermate lange wachtrij veroorzaakt, door het verlenen van voorrang aan fietsers en voetgangers, dat dit leidt tot een wachtrij die terugslaat tot op het kruispunt met Lange Water.
- De verschillen in verliestijden tussen de autonome en planvariant 2025 zijn beperkt.
- Uit de eerste verkenning van het expeditieverkeer wordt geconcludeerd dat er ruimtelijk mogelijkheden zijn om vrachtverkeer via de aansluiting op Lange Wal af te wikkelen.

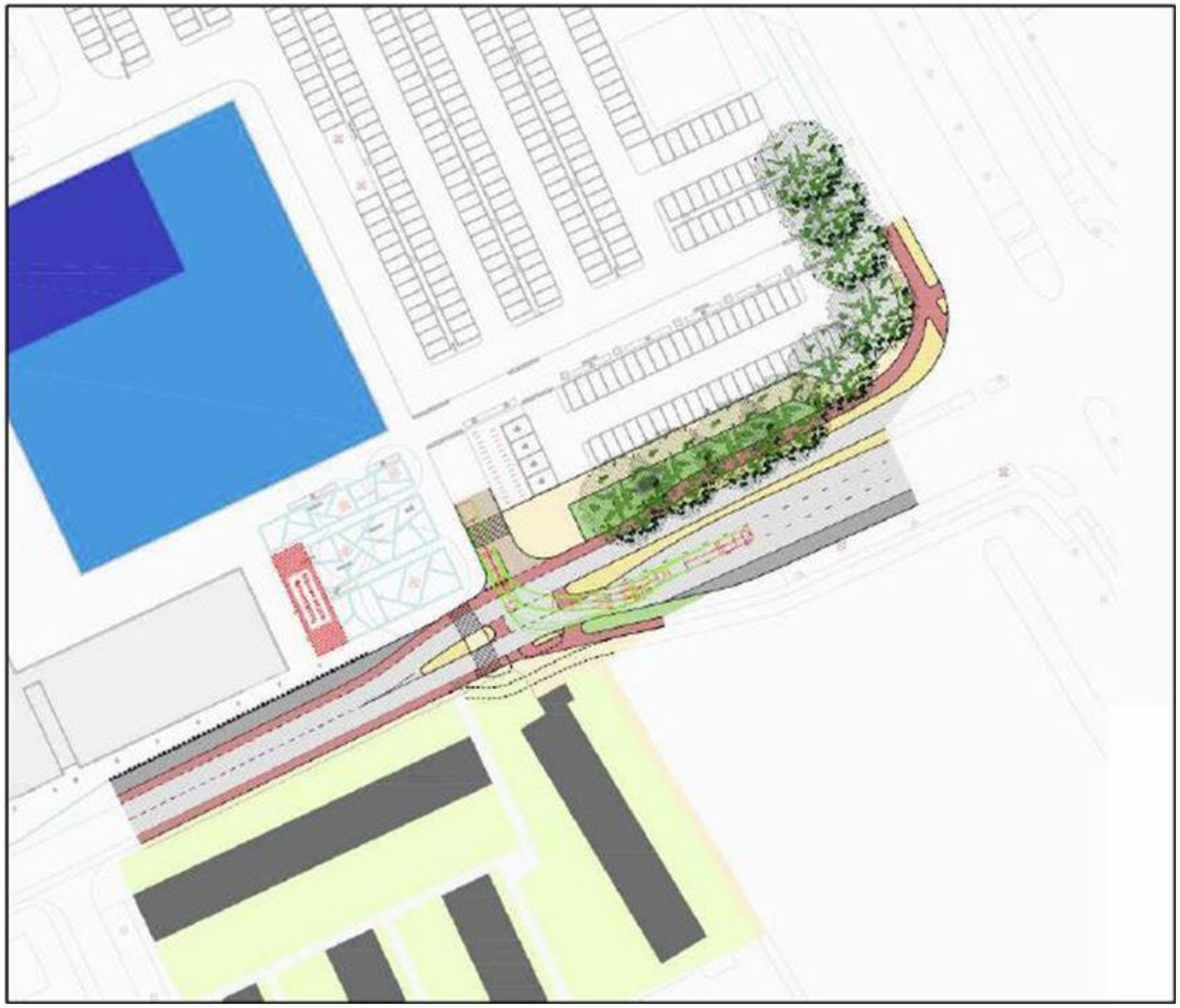
4.3 Verkeerskundige varianten aansluiting en gekozen ontwerp

4.3.1 Varianten ontsluiting

Op basis van de verkeerstechnische analyse en de conclusie dat een aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal haalbaar is, is door Goudappel Coffeng in de notitie 'Ontwerp aansluiting Lange Wal Presikhaaf Arnhem; Variantenstudie' (bijlage 1C bij dit bestemmingsplan) een verkeersveilig ontwerp van de aansluiting opgesteld. Om te komen tot een goed ontwerp, zijn enkele varianten uitgewerkt ten behoeve van de vormgeving van de aansluiting. Hierbij zijn de volgende vier varianten onderzocht:

1. Aansluiting geschikt voor vertrekkend vrachtverkeer voorzien van fietsoversteek-plaatsen;
2. Aansluiting geschikt voor vertrekkend vrachtverkeer zonder fietsoversteek voor-zieningen;
3. Aansluiting voor autoverkeer met uitgebogen fietspad;
4. Aansluiting voor autoverkeer zonder uitgebogen fietspad.

Op basis van de vergelijking van de onderzochte alternatieven is het volgende ontwerp gekozen.

Ontwerp nieuwe in- en uitrit

De wenselijke vormgeving is geschikt voor het (in- en) uitrijden met een trekker/oplegger combinatie. Inrijden is in principe niet toegestaan, maar kan plaatsvinden zonder dat er schade wordt gereden. Wel zal een inrijdende vrachtwagen de gehele rijbaan op het Gildemeestersplein nodig hebben.

Een vertrekkende vrachtwagen zal naar verwachting veelal linksaf slaan richting het kruispunt met Lange Water. Deze beweging is in het ontwerp van de aansluiting goed te maken. Rechtsaf slaan wordt ontmoedigd door de krappe bocht. Dit kan versterkt worden door een fysiek element op het middeneiland bij het zebrapad (bijvoorbeeld een verkeersbord).

De opening om linksaf te slaan wordt door de rode overrijdbare elementen visueel versmald voor personenautoverkeer. De rode vlakken zijn overrijdbaar voor een vrachtwagen. De opening kan tevens gebruikt worden voor een linksaf slaande auto om zich (tijdelijk) op te stellen, waardoor verkeer op de hoofdrijbaan niet gehinderd wordt door een linksafslaand voertuig.

Voor fietsverkeer uit westelijke richting is het mogelijk over te steken richting het winkelcentrum ter hoogte van de aansluiting. Hiervoor is een bufferruimte binnen het bestaande profiel ingericht. Naar verwachting zal deze oversteek in de praktijk beperkt tot niet gebruikt worden. Fietsverkeer zal in de praktijk de oversteek maken rechtstreeks richting de fietsparkeervoorziening (in rood gearceerd in onderstaande figuur).

In voorgaande afbeelding is een alternatieve ligging van het zuidelijk gelegen fietspad gestippeld weergegeven. Door gebruik te maken van de bestaande groenstrook naast de flat is het mogelijk een bredere fietsvoorziening te realiseren en meer opstelruimte voor een linksaf, overstekende fietser te creëren.

4.3.2 Bewonersvariant

Door enkele omwonenden is een variant voorgesteld om het Gildemeestersplein aan te sluiten op de Lange Water. Door de bewoners is voorgesteld uit te gaan van een volledig kruispunt (alle richtingen mogelijk) geregeld middels verkeerslichten.
Het onderzoek 'Analyse bewonersvariant', zoals opgenomen in bijlage 1D bij dit bestemmingsplan, geeft de volgende voor- en nadelen aan van de voorgestelde oplossing:

Voordelen:
- Lange Water geldt als hoofdontsluitingsweg en is daarmee in principe geschikt voor de afwikkeling van het verkeer.
- Dankzij een relatief compacte vormgeving kan de middenberm gehandhaafd blijven.
- Tankstation is onder bepaalde voorwaarden (afkruisen), ook voor vrachtverkeer, vanaf beide zijden bereikbaar (vanaf het Gildemeestersplein en vanaf Lange Water).

Nadelen:
- De aangepaste vormgeving leidt naar verwachting tot het vaker wisselen van een rijstrook, met verkeersonveiligheid tot gevolg.
- De aangepaste vormgeving leidt naar verwachting tot het anders opstellen van voertuigen met een toename van de cyclustijd tot gevolg.
- Het risico op conflicten tussen verkeer richting het tankstation in combinatie met vertrekkend verkeer vanaf het Gildemeestersplein is groot.
- De rechtsaf voorsorteerstrook komend vanaf het noorden gaat ten koste van de zijberm.

4.4 Onderbouwing weer openstellen aansluiting

In 2012 is door het toenmalige college besloten tot afsluiting van de bestaande verkeersaansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal. Verbeteren van de verkeersveiligheid was daarbij een belangrijk argument. Ook werd destijds voorgesorteerd op de voorgenomen modernisering en uitbreiding van het winkelcentrum door toenmalig eigenaar Corio. Deze plannen gingen uit van nieuwe hoofdaansluitingen van de parkeerterreinen aan de IJssellaan. De aansluitingen Gildemeestersplein en Kramersgildeplein op de Lange Wal zouden vervolgens worden dichtgezet. Om doorgaand verkeer te voorkomen zou de Lange Wal bovendien worden geknipt.

Van deze plannen is maar weinig overgebleven. Corio besloot niet te investeren in de verbetering en uitbreiding van het winkelcentrum. Winkeliers en bewoners hadden grote bezwaren tegen de afsluiting van de directe verbindingen van de parkeerterreinen naar de Lange Wal en tegen het knippen van de Lange Wal. Ook EVV De Stoere Houtman maakte destijds bezwaar tegen de afsluiting van de verbinding tussen het Gildemeestersplein en de Lange Wal. In 2015 verkocht Corio het noodlijdende winkelcentrum aan Wereldhave.

Wereldhave heeft nu voor de revitalisatie van het winkelcentrum een duidelijke aanpak gepresenteerd, dat op veel draagvlak kan rekenen bij de winkeliers en bewoners van het winkelcentrum. Het weer realiseren van een verkeersaansluiting van het parkeerterrein Gildemeesterplein op de Lange Wal is een belangrijk onderdeel van deze revitalisatie. Deze ingreep is nodig om de oostzijde van het winkelcentrum weer aantrekkelijker te maken als vestigingsplek voor winkeliers en om een evenwichtiger gebruik van de alle parkeerterreinen rond het gehele winkelcentrum te bereiken.

Het weer realiseren van een aansluiting op de Lange Wal is verkeerskundig niet vergelijkbaar met de oude situatie van vóór 2012. In tegenstelling tot vroeger heeft het Gildemeestersplein nu een extra verkeersaansluiting op de IJssellaan. Vroeger was al het bezoekersverkeer aangewezen op de enkele aansluiting via de Lange Wal. Nu zal het bezoekersverkeer worden verdeeld over de beide aansluitingen van het Gildemeestersplein. Bijkomend voordeel is dat in geval van ernstige calamiteiten het Gildemeestersplein met twee aansluitingen beter bereikbaar is voor hulpdiensten. Ook voor een zo veilig mogelijk routing van het bevoorradingsverkeer van de beide supermarkten is een extra aansluiting van het Gildemeestersplein beter. Daarmee wordt voorkomen dat het bevoorradingsverkeer rondjes over het parkeerterrein moet rijden om het gebied weer te verlaten.

Door de recente sloop van het oostelijk winkelpaviljoen is het mogelijk geworden om de gewenste verkeersaansluiting op een grotere afstand (circa 80 meter) van het kruispunt Lange Water te realiseren dan vroeger het geval was (circa 80 meter). Daardoor is in de nieuwe situatie ook in de spitsperioden doorgaans voldoende opstellengte beschikbaar voor wachtend verkeer voor de verkeerslichten van het kruispunt Lange Water. Het tekort aan opstellengte op de Lange Wal voor het kruispunt Lange Water, en de daarmee samenhangende onveiligheid, was in 2012 een belangrijke reden om de aansluiting van het Gildemeestersplein te willen opheffen.

De gemeente heeft in 2012 verschillende argumenten genoemd waarom de aansluiting destijds moest worden afgesloten. Hieronder worden deze argumenten genoemd en wordt aangegeven waarom deze argumenten nu niet meer van toepassing zijn.

De Lange Wal is een van de drukste en meest onveilige hoofdwegen van Presikhaaf, te krap om doorgaand auto- en busverkeer en fietsbewegingen te kunnen afhandelen.
De genoemde passage heeft betrekking op de oude situatie in 2012, voordat de weg werd gereconstrueerd. In de actuele situatie heeft de weg een nieuw profiel met aanliggende fietspaden en duidelijke halteplaatsen voor de bus. Bovendien is, juist om de geschetste problematiek te verminderen, de aansluiting van de Lange Wal op het Lange Water geoptimaliseerd. Hiertoe is het aantal en de lengte van de opstelvakken voor het kruispunt vergroot, is voor de bus een vrijliggende busstrook met halte aangelegd en is het kruispunt Lange Water zelf opnieuw ingericht. Dit was alleen mogelijk in combinatie met het verwijderen van de aansluiting op de oude plaats.

Ter hoogte van de oude toegangen vonden in de periode voor 2012 veel ongevallen plaats.
In tegenstelling tot de toegang tot het Gildemeestersplein is de toegang bij het Kramersgildeplein uiteindelijk toch niet afgesloten. Wel is de toegang in het kader van de reconstructie aangepast en veiliger vormgegeven. In de periode 2012-2015 zijn er sindsdien geen ongevallen ter plaatse meer geregistreerd. Over de periode 2016-2017 zijn nog geen cijfers beschikbaar.

Onduidelijke structuur door aan alle kanten ontsluitingspunten.
Bij dit argument is destijds onvoldoende onderkend dat meerdere ontsluitingen van de parkeerterreinen ook leidt tot lagere verkeersintensiteiten per ontsluiting. Het verkeer wordt immers beter verdeeld over alle beschikbare aansluitingen. Daarom wordt verwacht dat, nadat nu het Gildemeestersplein weer op de Lange Wal wordt aangesloten, deze nieuwe aansluiting minder intensief zal worden gebruikt dan destijds in de situatie van voor 2012, toen er sprake was van slecht één aansluiting op de Lange Wal en géén op de IJssellaan.
Bij onvoldoende bewegwijzering naar de parkeerterreinen zouden meerdere aansluitingen tot verwarring kunnen leiden bij consumenten die het winkelcentrum voor het eerst bezoeken. Waar nodig zal de bewegwijzering worden aangepast. Verder zullen de tegenwoordige autonavigatiesystemen niet bekende bezoekers, zover dat nodig is, helpen om de meest efficiënte weg naar en van de parkeerterreinen te vinden.

Een toegang tot het parkeerterrein is lastig te combineren met de geplande middenberm.
De beschrijving gold voor de situatie voor de reconstructie in 2012. Een essentieel verschil met toen, is dat nu het paviljoen naast het winkelcentrum is gesloopt. De nieuwe aansluiting kan daarom verder van het kruispunt met het Lange Water worden aangelegd. De eerder toegevoegde opstelcapaciteit voor de kruising met het Lange Water kan hierdoor volledig gehandhaafd blijven. Zonder sloop van het paviljoen was dit niet mogelijk geweest. In het op 12 september 2017 gepresenteerde ontwerp voor de aansluiting is bovendien een betere, logischer plek voor de voetgangersoversteek gepresenteerd, namelijk net ten westen van de nieuwe aansluiting. Deze plek is beter omdat het merendeel van het verkeer van/naar de aansluiting richting Lange Water rijdt en dus gebruik maakt van het oostelijk deel van de Lange Wal, zonder hierbij de voetgangersoversteek te hoeven kruisen.

Parkeerterreinen zijn nu op IJssellaan aangesloten die met verkeerslichten zijn beveiligd.
Dit klopt. In de afgelopen vijf jaar is echter gebleken dat een enkele aansluiting van het Gildemeestersplein onvoldoende aantrekkelijk is om het oostelijk deel van het winkelcentrum goed te laten functioneren. Verschillende winkels zijn al weggetrokken en juist in dit deel is er veel leegstand. Door bij het Gildemeestersplein een tweede aansluiting (op de Lange Wal) te realiseren (zoals ook het geval is bij het goed functionerende Kramersgildeplein), wordt de aantrekkelijkheid van het oostelijk deel van het winkelcentrum verbeterd zodat hier weer een goed vestigingsklimaat voor winkeliers ontstaat.

Winkelbezoek via de Lange Wal kan op de Langenbachstraat parkeren.
Dit effect is sinds de afsluiting van de toegang tot het Gildemeestersplein inderdaad opgetreden. In tegenstelling tot op het Gildemeestersplein is op het parkeerterrein Langenbachstraat vaak nauwelijks een parkeerplaats te vinden.
Indien in het kader van de revitalisatie van het winkelcentrum geen aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal wordt gerealiseerd, wordt verwacht dat de bezoekersdruk op het parkeerterrein Langenbachstraat verder zal toenemen. Het gevolg hiervan kan zijn dat bezoekers tijdens de drukke uren van het winkelcentrum ook (weer) op de Keulse Slag en in omgeving Houtmanstraat gaan parkeren. Een effect waar de omwonenden in 2012 erg bevreesd voor waren en als argument hebben aangedragen tegen de afsluiting van de toegang.

4.5 Conclusie

Voorliggend bestemmingsplan maakt de realisatie van een nieuwe in- en uitrit bij winkelcentrum Presikhaaf mogelijk. Deze in- en uitrit is noodzakelijk vanwege de vernieuwing van het winkelcentrum en zorgt hiermee voor een betere bereikbaarheid van het winkelcentrum. Met het gekozen ontwerp wordt een verkeersveilige aansluiting gerealiseerd. Onderzochte alternatieven bieden geen betere oplossing van inrichting van de aansluiting.
Verder is onderbouwd dat er goede redenen zijn voor weer openstellen van de aansluiting (op een iets andere locatie).
In het volgende hoofdstuk wordt aangetoond dat er geen milieukundige belemmeringen zijn en geen hinder voor de omgeving optreedt.

Hoofdstuk 5 Milieu- en omgevingsaspecten

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de beperkingen gegeven die van belang kunnen zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied.

5.2 Geluid

Een fysieke aanpassing van de weg, zoals de aanleg van een ontsluiting, moet worden getoetst aan de Wgh. Bij deze toetsing wordt gekeken of de geplande aanpassing van de weg een reconstructie is in de zin van de Wgh. Van een reconstructie in de zin van de Wgh is alleen sprake wanneer aan de twee volgende criteria is voldaan:
Een toename van de gevelbelasting van 2 dB of meer wordt verwacht in de periode van één jaar voor reconstructie[1] tot 10 jaar na de reconstructie.

5. Een hogere gevelbelasting dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB, 10 jaar na de reconstructie (artikel 100 lid 1 van de Wgh).

Als er sprake is van een reconstructie dan zal gekeken moeten worden of een hogere grenswaarde kan worden aangevraagd en/of maatregelen noodzakelijk zijn.

Toetsing
In maart 2017 is een akoestisch onderzoek uitgevoerd. Het onderzoeksrapport is als bijlage bij het bestemmingsplan opgenomen. De belangrijkste resultaten zijn in deze paragraaf weergegeven.

Nabij de nieuwe in- en uitrit liggen diverse woningen (geluidsgevoelige objecten). Voor deze woningen is de toename van de geluidshinder bepaald door middel van een zogenaamd reconstructie onderzoek. De geluidsbelastingen van woningen wordt getoetst aan de normen uit de Wet geluidhinder (Wgh).

Lange Wal
De grootste toename van de geluidsbelasting afkomstig van de Lange Wal bedraagt 1,3 dB door de aanleg van de nieuwe in- en uitrit op de Lange Wal. De aanleg van de in- en uitrit op de Lange Wal zorgt niet voor reconstructie in het kader van de Wgh. Voor de aanleg van de in- en uitrit zijn geen nadere maatregelen vanuit akoestisch oogpunt noodzakelijk.

Gildemeestersplein
Het Gildemeestersplein heeft op basis van de Wgh geen zone. Formeel gelden de normen uit de Wgh dan ook niet voor 30 km-wegen. Echter, in het kader van een goede ruimtelijke ordening zijn, bij de beoordeling van de geluidsbelastingen, normen gebruikt die gelden voor een vergelijkbare weg met een 50 km-regime.

In de toekomstige situatie (2028) wordt bij geen van de omliggende woningen de voorkeursgrenswaarde van 48 dB overschreden door het verkeer op het Gildemeestersplein. Hierdoor is er geen sprake van een reconstructie door de aanleg van de nieuwe in- en uitrit op de Lange Wal. Voor de aanleg van de in- en uitrit zijn geen nadere maatregelen vanuit akoestisch oogpunt noodzakelijk.

Conclusie
Het aspect geluid vormt geen belemmering voor de uitvoering van dit bestemmingsplan.

5.3 Luchtkwaliteit

In de Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen), zijn categorieën van gevallen aangewezen, waarin de uitoefening van een of meer bevoegdheden, of de toepassing van een of meer wettelijke voorschriften in ieder geval niet in betekenende mate bijdraagt.

Voor woningbouwlocaties zal bij het oprichten van 1500 nieuwe woningen en één ontsluitingsweg misschien sprake zijn van een “in betekenende mate” verslechtering van de luchtkwaliteit.

Toetsing
In maart 2017 is een luchtkwaliteitsonderzoek uitgevoerd. Het onderzoeksrapport is als bijlage bij het bestemmingsplan opgenomen. De belangrijkste resultaten zijn in deze paragraaf weergegeven.

Toets NIBM
Het plan bestaat uit de ontwikkeling van een nieuwe in- en uitrit voor een bestaand winkelcentrum. De ministeriële regeling NIBM kwantificeert de (N)IBM-grens niet voor de functie verkeer. Dit betekent dat op een andere manier aannemelijk gemaakt moet worden dat het plan niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtverontreiniging. De functieverandering zal naar verwachting een toename van het aantal verkeersbewegingen met zich meebrengen. Verkeer zorgt uitstoot van stikstofdioxide en fijn stof.

Uit het akoestisch onderzoek blijkt dat het verkeer op de parkeerplaats (Gildemeestersplein) toeneemt. In de huidige situatie (2017) bedraagt de verkeersintensiteit 1.530 mvt/e in de toekomstige situatie (2028) neemt de verkeersintensiteit toe tot 1.789 mvt/e. De toename van de verkeersintensiteit op de parkeerplaats bedraagt 259 mvt/e. Deze toename van 259 mvt/e is tevens de planbijdrage door de ontwikkeling.

Met behulp van de NIBM-rekentool (versie juli 2016) is de verslechtering van de luchtkwaliteit ten gevolge van het plan berekend. Een plan is in betekenende mate wanneer de toename van de luchtverontreiniging (NO_2 of PM_{10}) meer is dan 1,2 µg/m³. Wanneer een plan “niet in betekenende mate” (NIBM) bijdraagt aan de luchtkwaliteit, is toetsing van het plan aan de grenswaarden op grond van de Wm niet noodzakelijk. Bij het opstellen van de NIBM-rekentool is uitgegaan van een worstcase situatie: bij de berekening van de concentratietoename zijn de kenmerken van het verkeer, de straat en de omgeving zo gekozen dat een situatie ontstaat met een maximale luchtverontreiniging.

Standaard gaat de NIBM-rekentool ervan uit dat het rekenpunt ligt op 5 meter van de wegrand. In de navolgende tabel is de berekening met de NIBM-tool weergegeven. In de navolgende tabel is de berekening met de NIBM-tool weergegeven.

	Jaar van planrealisatie	2017
Extra verkeer als gevolg van het plan		
	Extra voertuigbewegingen (weekdaggemiddelde)	259
	Aandeel vrachtverkeer	3,2%
Maximale bijdrage extra verkeer	NO_2 in µg/m^3	0,31
	PM_{10} in µg/m^3	0,05
Grens voor "Niet In Betekenende Mate" in µg/m^3		1,2
Conclusie		
De bijdrage van het extra verkeer is niet in betekenende mate; geen nader onderzoek nodig		

Geconcludeerd wordt dat het plan 'niet in betekenende mate' (NIBM) zal bijdragen aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. Een toetsing aan de grenswaarden is op basis van de Wet milieubeheer niet noodzakelijk, aangezien het plan NIBM is. In het kader van een goede ruimtelijke ordening wordt inzichtelijk gemaakt of er sprake is van een dreigende grenswaarde-overschrijding.

Toets grenswaarden
In de navolgende tabel staan de concentraties fijn stof (PM_{10} en $PM_{2.5}$) en stikstofdioxide (NO_2) in de nabijheid van het plan zoals opgenomen in de monitoringstool. Het betreffen concentraties langs de Lange Water. De concentraties langs deze weg zijn representatief voor de concentraties binnen- en in de directe omgeving van het plangebied.

Zichtjaar	Concentraties ter hoogte van de ontsluitingsweg		
	stikstofdioxide (NO_2), jaargem. concentratie NSL-monitoringstool	fijn stof (PM_{10}), jaargem. concentratie NSL-monitoringstool	fijn stof ($PM_{2.5}$), jaargem. concentratie NSL-monitoringstool
2015	27,3 µg/m^3	20,6 µg/m^3	12,5 µg/m^3
2020	20,8 µg/m^3	21,3 µg/m^3	13,0 µg/m^3
2030	13,9 µg/m^3	19,3 µg/m^3	11,1 µg/m^3
Grenswaarden	40,0 µg/m^3	40,0 µg/m^3	25 µg/m^3

De concentraties luchtverontreinigende stoffen liggen hiermee onder de grenswaarden in de drie jaren (2015, 2020 en 2030). Deze grenswaarden zijn op Europees niveau vastgesteld ter bescherming van mens en milieu tegen schadelijke gevolgen van luchtverontreiniging. De blootstelling aan luchtverontreiniging is hierdoor beperkt en leidt niet tot onaanvaardbare gezondheidsrisico's. Tevens geven de uitkomsten uit de monitoringstool aan dat de concentraties van de luchtvervuilende stoffen vanaf 2015 in het plangebied verder afnemen. De blootstelling aan luchtverontreiniging is hierdoor beperkt en leidt niet tot onaanvaardbare gezondheidsrisico's.

Conclusie
Het aspect luchtkwaliteit vormt geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

5.4 Hinder en geur

Hinder
Op basis van de VNG brochure bedrijven en milieuzonering geldt voor bedrijven/inrichtingen een richtafstand ten opzichte van woningen binnen woongebieden of gemengde gebieden (wonen naast werken). Een richtafstand gaat uit van voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en een milieugevoelige functie als wonen anderzijds kan worden gecreëerd.

Het plan betreft de realisatie van een in- en uitrit van een winkelcentrum. Er wordt geen milieuhinder veroorzakende functie gerealiseerd. Hiermee is geen sprake van een toenemende milieuhinder op de omgeving. Hiernaast zijn er geen milieuhindergevoelige functies in de directe nabijheid van de rotonde gelegen en worden met de realisatie van de rotonde geen bedrijven beperkt in hun ontwikkelingsmogelijkheden.

Geur
In en in de directe omgeving van het plangebied zijn geen industriële bedrijven waarbij geur een rol speelt.

5.5 Externe veiligheid

In het kader van het onderzoek naar de inpassingsmogelijkheden van het ontwikkelingsplan dienen de externe veiligheidsrisico's ten gevolge van activiteiten in de directe omgeving te worden geïnventariseerd. Externe veiligheidsrisico's kunnen ontstaan door het transport van gevaarlijke stoffen door buisleidingen en over transportroutes (weg, spoor en water) en het gebruik of de opslag van gevaarlijke stoffen bij inrichtingen.

Toetsing
De navolgende afbeelding bevat een fragment van de risicokaart Nederland. De globale ligging van het besluitgebied is aangeduid met een geel kader.

Op de navolgende afbeelding is een uitsnede weergegeven van de risicokaart.

Uitsnede uit risicokaart externe veiligheid met aanduiding plangebied (in geel)

Binnen het plangebied zijn geen risicovolle activiteiten aanwezig. Daarnaast ligt het plangebied niet binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit. Omdat het plangebied niet ligt binnen het invloedsgebied van het groepsrisico wordt er geen verantwoording van het groepsrisico opgesteld.

Conclusie
Wat betreft het aspect externe veiligheid zijn er geen voorwaarden omdat het plangebied niet voorziet in nieuwe risicovolle activiteiten. Daarnaast ligt het plangebied niet binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit.

5.6 Groen en ecologie

5.6.1 Flora en fauna

Algemeen
Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden van het plangebied. Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming zijn de Wet natuurbescherming en provinciale verordeningen van toepassing. De provincies beschermen via provinciale verordening waardevolle natuurgebieden zoals het Natuurnetwerk Nederland, weidevogelgebied en ganzenfoerageergebied. Daarnaast kunnen natuurgebieden of andere gebieden die essentieel zijn voor het behoud van bepaalde flora en fauna, aangewezen worden als Europees vogelrichtlijn- en/of habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Wet natuurbescherming. Ook de bescherming van individuele plant- en diersoorten is geregeld in deze wet.

Toetsing
De verwachting is dat er in en om het plangebied geen natuurwaarden aanwezig zijn die door de aanleg van een nieuwe in- en uitrit zullen worden aangetast. In het plangebied was tot voor kort een paviljoen aanwezig. In de huidige situatie ligt het gebied braak. In het plangebied is geen bijzonder groen aanwezig en door de recente sloopwerkzaamheden niet geschikt als verblijfsfunctie voor beschermde plant- en diersoorten.

5.6.2 Groenplan

Tot voor kort was er in het plangebied een paviljoen aanwezig. In de huidige situatie ligt het plangebied braak, hierbij is geen sprake van groen. In de toekomstige situatie is eveneens geen sprake van groen. De groenbalans is hiermee neutraal.

5.6.3 Conclusie

Het bestemmingsplan is uitvoerbaar wat betreft groen en ecologie.

5.7 Water

Het aspect water is van groot belang binnen de ruimtelijke ordening. Door verstandig om te gaan met het water kan verdroging en waterlast voorkomen worden en kan ook de kwaliteit van het water hoog gehouden worden. Daarom is het noodzakelijk dat gebiedseigen water zo lang mogelijk in het gebied zelf blijft. Dit gebeurt door middel van het afkoppelen van het schone hemelwater (regen) wat op verhardingen en daken valt.

Per 1 juli 2008 is de Wro in werking getreden. Ook in deze wet is afstemming van ruimtelijke ontwikkelingen en water voor ruimtelijke plannen opgenomen.

Toetsing
Tot voor kort was er in het plangebied een paviljoen aanwezig. In de huidige situatie ligt het plangebied braak. Daarmee is geen sprake van een toename van het verhard oppervlakte ten opzichte van huidige planologische situatie. Realisatie van het project heeft dan ook geen negatieve gevolgen voor de waterhuishoudkundige situatie ter plaatse.

Conclusie
Het bestemmingsplan is uitvoerbaar wat betreft het aspect water.

5.8 Bodem

In het kader van een bestemmingsplanprocedure moet zijn aangetoond dat de bodem en het grondwater geschikt zijn voor het beoogde gebruik. Hiertoe is het uitvoeren van een verkennend milieukundig bodem- en grondwateronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek moet uitwijzen of de locatie mag worden aangewend voor de gewenste ontwikkeling.

Toetsing
In onderhavige situatie is geen sprake van het toevoegen van een gevoelige functie en/of uitbreiding van bebouwing waar langdurig mensen verblijven. Het uitvoeren van een verkennend bodemonderzoek is dan ook niet noodzakelijk.

Conclusie
Uit bovenstaande kan worden opgemaakt dat het aspect bodem geen belemmering vormt voor de voorgenomen ontwikkeling.

5.9 Cultuurhistorie

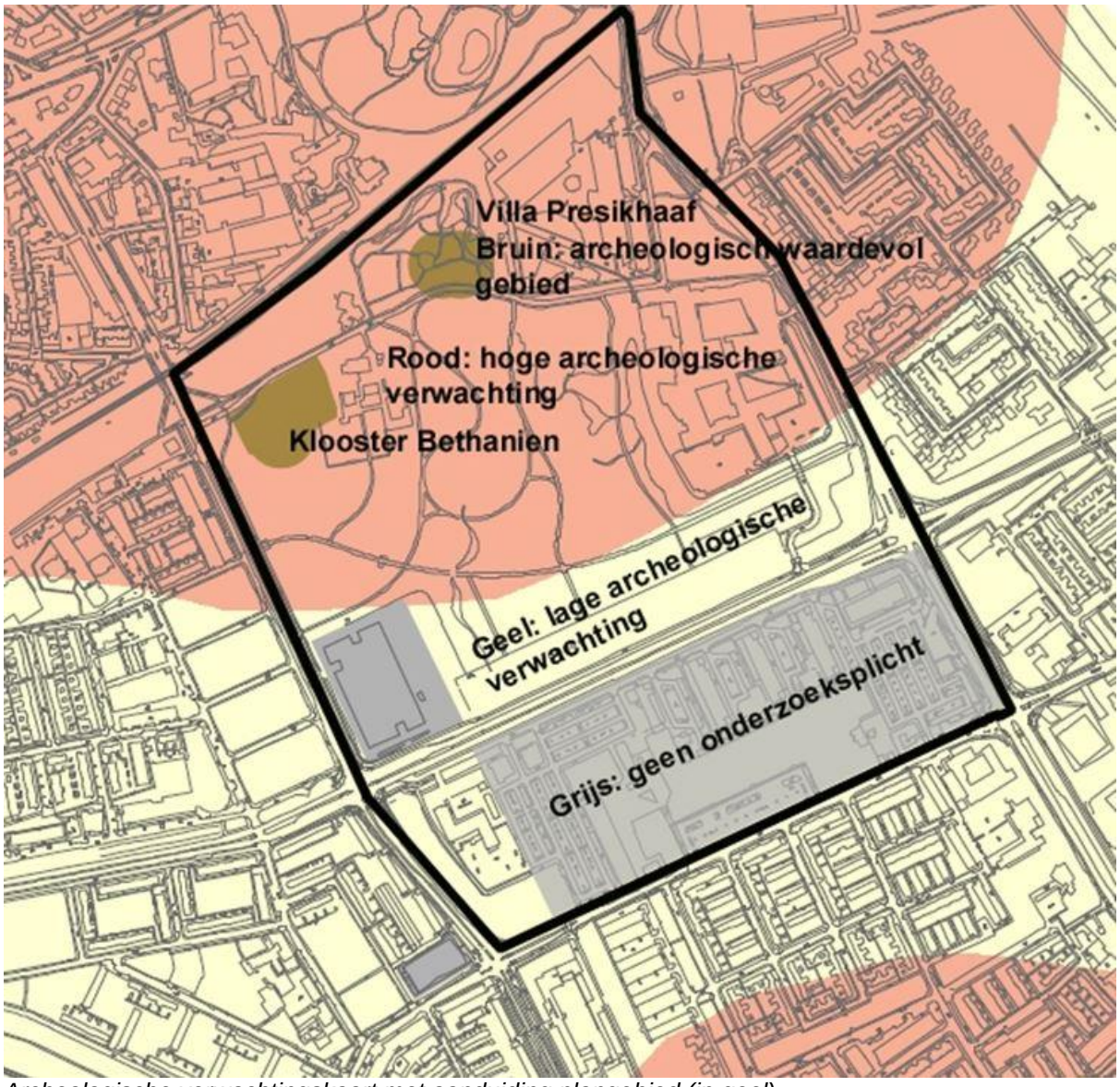
Op grond van artikel 3.1.6, vijfde lid, onderdeel a van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) moeten naast de in de grond aanwezige of te verwachten monumenten ook cultuurhistorische waarden worden meegewogen bij het vaststellen van bestemmingsplannen.

Toetsing
Er bevinden zich binnen het plangebied of in de nabijheid geen cultuurhistorisch waardevolle elementen. Onderhavig plan zal dus geen cultuurhistorische waarden schaden.

Conclusie
Het aspect cultuurhistorie vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het plan.

5.10 Archeologie

Bij ingrepen waarbij de ondergrond wordt geroerd, dient te worden aangetoond dat de eventueel aanwezige archeologische waarden niet worden aangetast. Archeologisch onderzoek zal moeten worden uitgevoerd indien sprake is van een hoge of middelhoge trefkans, of indien het plangebied niet is gekarteerd.

Archeologische verwachtingskaart met aanduiding plangebied (in geel)

Toetsing
Op de archeologische verwachtingskaart van Arnhem-Noord heeft het plangebied een lage archeologische verwachting. Ter hoogte van het plangebied is in het verleden een archeologisch booronderzoek uitgevoerd. In de ondergrond blijken zich komafzettingen te bevinden; archeologische waarden zijn niet aangetoond. In het plangebied hoeft op grond van deze waarnemingen geen vervolgonderzoek plaats te vinden.

Op de afbeelding is de archeologische verwachtingskaart weergegeven.

Conclusie
Uit bovenstaande kan worden opgemaakt dat het aspect archeologie geen belemmering vormt voor de voorgenomen ontwikkeling.

5.11 Verkeer en parkeren

Toetsing
Uit het akoestisch onderzoek blijkt dat het verkeer op de parkeerplaats (Gildemeestersplein) toeneemt. In de huidige situatie (2017) bedraagt de verkeersintensiteit 1.530 mvt/e in de toekomstige situatie (2028) neemt de verkeersintensiteit toe tot 1.789 mvt/e. De toename van de verkeersintensiteit op de parkeerplaats bedraagt 259 mvt/e. Deze toename van 259 mvt/e is tevens de planbijdrage door de ontwikkeling.

De nieuw te realiseren in- en uitrit ontsluit het winkelcentrum op de Lange Wal, van waar de Lange Water bereikt kan worden. De capaciteit van deze wegen is echter voldoende om het extra verkeer te geleiden.

5.12 Kabels, leidingen en straalpaden

Binnen het plangebied zijn geen planologisch relevante kabels, leidingen of straalpaden gelegen waarmee in het kader van dit bestemmingsplan rekening dient te worden gehouden.

Hoofdstuk 6 Planbeschrijving en -verantwoording

6.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de bestaande situatie, het relevante beleid en de milieu- en omgevingsaspecten. De informatie uit deze hoofdstukken is gebruikt om keuzes te maken bij het opstellen van het bestemmingsplan: de verbeelding (plankaart) en de regels. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de opzet van dit bestemmingsplan. Daarnaast worden de gemaakte keuzes op de verbeelding en in de regels verantwoord. Dat betekent dat er wordt aangegeven waarom bepaalde bestemmingen zijn aangewezen en waarom bepaalde bebouwing acceptabel is.

6.2 Opzet van de regels

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de verplichting opgenomen om ruimtelijke plannen en besluiten digitaal vast te stellen. De digitaliseringsverplichting geldt vanaf 1 januari 2010. In de ministeriële Regeling standaarden ruimtelijke ordening is vastgelegd dat de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen (SVBP) de norm is voor de vergelijkbaarheid van bestemmingsplannen. Naast de SVBP zijn ook het Informatiemodel Ruimtelijke Ordening en de Standaard Toegankelijkheid Ruimtelijke Instrumenten normerend bij het vastleggen en beschikbaar stellen van bestemmingsplannen.

De SVBP geeft normen voor de opbouw van de planregels en voor de digitale verbeelding van het bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan is opgesteld conform de normen van de SVBP2012.

Het juridisch bindend gedeelte van het bestemmingsplan bestaat uit planregels en bijbehorende verbeelding waarop de bestemmingen zijn aangegeven. De verbeelding en de planregels dienen in samenhang te worden bekeken.

De regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken:
1. Inleidende regels (begripsbepalingen en wijze van meten);
2. Bestemmingsregels;
3. Algemene regels (o.a. afwijkingen);
4. Overgangs- en slotregels.

6.2.1 Inleidende regels

Hoofdstuk 1 bevat de inleidende regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied en bevatten:

Artikel 1 Begrippen
In dit artikel zijn definities van de in de regels gebruikte begrippen opgenomen, voor een eenduidige interpretatie van deze begrippen.

Artikel 2 Wijze van meten
Dit artikel geeft onder meer bepalingen waar mag worden gebouwd en hoe voorkomende eisen betreffende de maatvoering begrepen moeten worden.

Op verbeelding zijn bouwhoogten en een bebouwingspercentage aangegeven. De aangegeven bouwhoogte wordt gemeten vanaf peil tot het hoogste punt (exclusief elementen zoals een schoorsteen, liftopbouw en dergelijke). Uitgangspunt is dat alleen gebouwd mag worden binnen de bouwgrenzen (bouwvlak).

6.2.2 Bestemmingsregels

Hoofdstuk 2 van de regels bevat de juridische vertaling van de verschillende bestemmingen die voorkomen in het plangebied. Voor ieder gebied op de plankaart is de bestemming aangegeven.

Deze bestemmingen zijn in de regels onderverdeeld in o.a.:

Bestemmingsomschrijving
Hierin is de omschrijving van de activiteiten die zijn toegestaan binnen deze bestemming opgenomen. Hierbij gaat het in beginsel om een beschrijving van de aan de grond toegekende functies.

Bouwregels
In deze regels zijn eisen opgenomen waaraan de binnen de bestemming voorkomende bebouwing aan moet voldoen. Waar en met welke maatvoering mag worden gebouwd is hierin vastgelegd.

Afwijken van de gebruiks- en bouwregels
Hierin staat aangegeven onder welke voorwaarde mag afgeweken worden van de aangegeven bestemmingen en bouwregels;

Specifieke gebruiksregels
In de specifiek gebruiksregels is bepaald welk gebruik van gronden en opstallen in elk geval strijdig is met of wordt toegestaan binnen deze bestemming. Daarbij zijn niet alle mogelijke toegestane en strijdige gebruiksvormen genoemd.

In paragraaf 6.3 wordt de bestemming toegelicht en wordt ook aangegeven waarom voor bepaalde gronden voor deze is gekozen.

6.2.3 Algemene regels

Hoofdstuk 3 bevat de algemene regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied. Dit hoofdstuk is opgebouwd uit:

Artikel 5 Anti-dubbeltelregel
Deze regel bepaalt dat er niet twee keer voor eenzelfde locatie een bouwplan kan worden ingediend.

Artikel 6 Algemene bouwregels
Hierin zijn de algemene bouwregels opgenomen zoals de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak en de uitleg van het bebouwingspercentage.

Artikel 7 Algemene gebruiksregels
In dit artikel zijn algemene regels met betrekking tot het gebruik van de gronden en opstallen in het plangebied opgenomen. Hierin is aangegeven welke functies in ieder geval in strijd zijn met het bestemmingsplan.

Artikel 8 Algemene afwijkingsregels
In dit artikel worden de voorwaarden beschreven waaronder kan worden afgeweken van een bestemmingsregel. Deze afwijkingen kunnen worden toegepast op alle bestemmingen in het bestemmingsplan. De afwijkingen die uitsluitend gelden voor een bepaalde bestemming zijn in het betreffende artikel van die bestemming opgenomen.

6.2.4 Overgangs- en slotregels

In hoofdstuk 4 staan de overgangs- en slotregels. In het overgangsrecht is aangegeven wat de juridische consequenties zijn van bestaande situaties die in strijd zijn met dit bestemmingsplan.

6.3 Verantwoording van de regels

6.3.1 Algemeen

Kenmerk van de Nederlandse ruimtelijke ordeningsregelgeving is dat er uitgegaan wordt van toelatingsplanologie. Een bestemmingsplan geeft aan welke functies waar zijn toegestaan en welke bebouwing opgericht mag worden. Bij het opstellen van dit bestemmingsplan zijn keuzes gemaakt over welke functies waar mogelijk worden gemaakt en is gekeken welke bebouwing stedenbouwkundig toegestaan kan worden. De bestaande situatie is hierbij het uitgangspunt.

Het is noodzakelijk dat het bestemmingsplan een compleet inzicht biedt in de bouw- en gebruiksmogelijkheden binnen het betreffende plangebied. Het bestemmingsplan is het juridische toetsingskader dat bindend is voor de burger en overheid en geeft aan wat de gewenste planologische situatie voor het plangebied is. Deze situatie kan gaandeweg de planperiode wijzigen, bijvoorbeeld door veranderd stedenbouwkundig inzicht, functiewijziging veranderingen in gebruik. Ook ruimtelijke ontwikkelingen en vernieuwing van onder andere ruimtelijk, economisch, verkeerskundig en milieubeleid dragen bij aan de veroudering van geldende bestemmingsplannen.

In deze paragraaf worden de keuzes die zijn gemaakt nader onderbouwd. Hierbij zullen de bestemmingen in dezelfde volgorde als in de regels worden behandeld.

6.3.2 Afzonderlijke bestemmingen

In deze subparagraaf wordt de afzonderlijke bestemming die voorkomt in het bestemmingsplan besproken.

Er wordt ingegaan op:
- welke gronden zijn zo bestemd;
- wat houdt de bestemming in;
- eventuele aanduidingen of andere bijzonderheden.

Verkeer - Verblijfsgebied 1 (Artikel 3)
Deze bestemming is toegekend aan die gronden waarop de ontsluitingsweg is geprojecteerd en waarop in de toekomst gemotoriseerd verkeer is voorzien. De gronden zijn bestemd voor: (woon)straten, buurtwegen, pleinen en trottoirs met een inrichting hoofdzakelijk gericht op bestemmingsverkeer en verblijfsfuncties, parkeervoorzieningen, groen- en watervoorzieningen, wandelgebieden en speelgelegenheden, terrassen, nutsvoorzieningen, onderdoorgangen, alsmede toegangen tot ondergrondse voorzieningen ten behoeve van direct aangrenzende bestemmingen.

Op deze gronden mogen uitsluitend bouwwerken ten dienste van de genoemde bestemmingen worden gebouwd. De bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zoals entrees tot parkeergarages mag ten hoogste 5 meter bedragen.

Verkeer - Verblijfsgebied 2 (Artikel 4)
Deze bestemming is toegekend aan die gronden, waarop geen gemotoriseerd verkeer is voorzien, zoals het trottoir langs de ontsluitingsweg. De gronden zijn bestemd voor: pleinen en trottoirs, uitsluitend voor langzaam verkeer, parkeervoorzieningen, groen- en watervoorzieningen, wandelgebieden en speelgelegenheden, terrassen, nutsvoorzieningen, onderdoorgangen, alsmede toegangen tot ondergrondse voorzieningen ten behoeve van direct aangrenzende bestemmingen.

6.4 Handhaving

Bestemmingsplannen zijn bindend voor overheid en burger. Enerzijds kan de gemeentelijke overheid naleving van bestemmingsplannen afdwingen (optreden tegen strijdig gebruik en/of bebouwing). Anderzijds vormt het bestemmingsplan ook het juridisch kader voor de burger waar deze uit af kan leiden wat zijn eigen bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn, maar ook wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn van zijn buren en directe omgeving. Het bestemmingsplan geeft immers de gewenste planologische situatie voor het betreffende gebied binnen de planperiode aan.

In de nota “beleidsuitgangspunten handhaving bestemmingsplannen” zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:
- stringent beleid: als uitgangspunt geldt dat in principe elke overtreding wordt aangepakt;
- géén stilzwijgend gedogen;
- gewenste maar illegale ontwikkelingen zo mogelijk vooraf maar in ieder geval zo snel mogelijk legaliseren;
- gedogen van illegale gevallen alleen in uitzonderlijke gevallen, bij voorkeur alleen tijdelijk en met redenen omkleed.

Deze beleidsuitgangspunten zijn geëvalueerd in de nota "Handhavingsplan Fysieke Leefomgeving 2011-2014". De destijds geformuleerde uitgangspunten pretenderen dat alle overtredingen worden opgespoord en aangepakt. Deze ambitie blijkt met de beschikbare menskracht te ambitieus en daarom is in de nieuwe nota een prioriteitsstelling opgenomen waarin wordt aangegeven aan welke handhavingsonderwerpen op het gebied van bouwregelgeving en de gebouwde omgeving de komende periode met name aandacht wordt besteed. Dit houdt in dat het uitgangspunt dat in principe elke overtreding wordt aangepakt afhankelijk wordt van de prioriteitsstelling uit het Handhavingsplan. De prioriteitsstelling is ondermeer afhankelijk van het type overtreding en het type gebied (beschermd stadsgezicht, buitengebied, industrieterrein enz.) waar de overtreding wordt geconstateerd en zal op basis van politieke realiteit per looptijd van het Handhavingsplan worden geactualiseerd.

De grondslag voor een goed werkend handhavingsbeleid wordt gevormd door een inventarisatie van het feitelijke gebruik en de bestaande bebouwing zo kort mogelijk voor respectievelijk het in ontwerp ter visie leggen van casu quo het in werking van een bestemmingsplan. Als vervolg op deze inventarisatie zullen de verleende omgevingsvergunning voor het bouwen en gevolgde afwijkingsprocedures worden geregistreerd. Handhavend optreden tegen overtredingen van bestemmingsplannen kan niet alleen plaatsvinden via publiekrechtelijke, maar ook via de strafrechtelijke weg. De opsporingsambtenaren van de gemeente of politie zullen in die gevallen proces-verbaal van de overtreding maken. Het (reguliere) bestuursrechtelijke traject zal gelijktijdig worden ingezet.

6.5 Economische uitvoerbaarheid

6.5.1 Gemeentelijk kostenverhaal

Met de inwerkingtreding van de Wro op 1 juli 2008 rust op de gemeente op grond van artikel 6.12 lid 1 van die wet de verplichting tot kostenverhaal bij grondexploitatie. Deze verplichting houdt in, dat als de gemeente er bij een ruimtelijke ontwikkeling niet in slaagt met alle particuliere eigenaren in het gebied een overeenkomst te sluiten over grondexploitatie, de gemeente publiekrechtelijk de kosten moet verhalen bij alle eigenaren in het exploitatiegebied waarmee niet is gecontracteerd. Gemaakte kosten (limitatief opgesomd in artikelen 6.2.3 tot en met 6.2.5 van het Bro) zoals plankosten, onderzoekskosten, kosten van inrichting van de openbare ruimte etc. kunnen worden verhaald door middel van een exploitatieplan, dat gelijktijdig met het bestemmingsplan moet worden vastgesteld. In een exploitatieplan moeten ook locatie-eisen worden vastgelegd, als dat noodzakelijk is.

De toepassing voor het afdwingbare kostenverhaal richt zich op bouwplannen. De definitie van wat onder een bouwplan wordt verstaan is opgenomen in artikel 6.2.1 Bro (o.a. bouw van 1 of meer woningen, bouw van 1 of meer andere hoofdgebouwen). Het bestemmingsplan voorziet hoofdzakelijk in de ontwikkeling van een in- en uitrit. Deze ontwikkeling maakt daarmee een bouwplan mogelijk in de zin van artikel 6.2.1 Bro (het oprichten van een hoofdgebouw).

De gemeente is in overleg getreden met de enige eigenaar/initiatiefnemer in het exploitatiegebied voor het sluiten van een overeenkomst over grondexploitatie (een anterieure overeenkomst). Hierin zijn afspraken gemaakt over de betaling van de gemeentelijke kosten. De anterieure overeenkomst is door de initiatiefnemer ondertekend. De kosten van grondexploitatie over de in het plan begrepen gronden zijn hiermee anderszins verzekerd. Het vaststellen van een exploitatieplan is hierdoor niet nodig. Het gemeentelijke kostenverhaal is verzekerd.

6.5.2 Economische uitvoerbaarheid

De realisatie van de in- en uitrit is een particulier initiatief en door de initiatiefnemer is aangetoond dat de ontwikkeling economisch uitvoerbaar is.

Hoofdstuk 7 Procedure

7.1 Inspraak

De bestemmingsplanprocedure start met de tervisielegging van het ontwerp-bestemmingsplan. Voorafgaand aan de tervisielegging hebben enkele gesprekken plaatsgevonden met belanghebbenden, veelal omwonenden. Op basis van deze gesprekken is onder meer het verkeersonderzoek uitgebreid met een onderzoek naar een door de omwonenden aangedragen variant.

Het concept-bestemmingsplan is in het kader van het juridisch vooroverleg ook besproken met het Waterschap Rijn en IJssel. Zij hebben geen opmerkingen op het bestemmingsplan.

7.2 Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan)

Het ontwerpbestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal' heeft conform artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening met ingang van dinsdag 29 augustus 2017 gedurende een termijn van 6 weken ter inzage gelegen. Tijdens de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan is één zienswijze ingediend die namens 204 bewoners en de besturen van twee VVE's is ingediend. Deze zienswijze geeft geen aanleiding om het juridisch bindende deel van het bestemmingsplan te wijzigen. In de toelichting worden wel een aantal wijzigingen aangebracht. In het zienswijzerapport (bijlage 2 bij het raadsvoorstel) is een samenvatting van de zienswijze opgenomen en de beantwoording van de gemeente.

Bijlagen bij toelichting

Bijlage 1 Verkeersonderzoek
Bijlage 2 Akoestisch onderzoek
Bijlage 3 Luchtkwaliteitsonderzoek

Regels

NL.IMRO.0202.922-0301

Hoofdstuk 1	**Inleidende regels**	**49**
Artikel 1	Begrippen	49
Artikel 2	Wijze van meten	50
Hoofdstuk 2	**Bestemmingsregels**	**51**
Artikel 3	Verkeer - Verblijfsgebied 1	51
Artikel 4	Verkeer - Verblijfsgebied 2	51
Hoofdstuk 3	**Algemene regels**	**53**
Artikel 5	Anti-dubbeltelregel	53
Artikel 6	Algemene bouwregels	53
Artikel 7	Algemene gebruiksregels	53
Artikel 8	Algemene afwijkingsregels	53
Hoofdstuk 4	**Overgangs- en slotregels**	**55**
Artikel 9	Overgangsrecht	55
Artikel 10	Slotregel	55

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan
Het bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf, aansluiting Lange Wal met identificatienummer NL.IMRO.0202.922-0301 van de gemeente Arnhem.

1.2 bestemmingsplan
De geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels.

1.3 aanduiding
Een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden.

1.4 aanduidingsgrens
De grens van een aanduiding indien het een vlak betreft.

1.5 bebouwing
Eén of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde.

1.6 bebouwingspercentage
Een op de verbeelding of in de regels aangegeven percentage dat de grootte van een gedeelte van een bestemmingsvlak of gedeelte van een bouwvlak aangeeft dat ten hoogste mag worden bebouwd.

1.7 bestemmingsvlak
Een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming.

1.8 bestemmingsgrens
De grens van een bestemmingsvlak.

1.9 bouwen
Het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk.

1.10 bouwvlak
Een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten.

1.11 bouwwerk
Een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.12 gebouw
Elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt.

1.13 peil
1. voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang onmiddellijk aan een weg of pad grenst: de hoogte van die weg of dat pad ter plaatse van de hoofdtoegang;
2. voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse van de hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
3. voor een ander bouwwerk: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse bij voltooiing van de bouw;
4. voor zover als zodanig aangegeven in de bestemmingsregels: Normaal Amsterdams Peil (N.A.P.).

1.14 overig bouwwerk
Een bouwkundige constructie van enige omvang, geen pand zijnde, die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.15 pand
De kleinste bij de totstandkoming functioneel en bouwkundig- constructief zelfstandige eenheid die direct en duurzaam met de aarde is verbonden en betreedbaar en afsluitbaar is.

1.16 prostitutie
Het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.17 prostitué(e)
Degene, die zich beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.18 raamprostitutie
Een vorm van prostitutie waarbij de werving van klanten geschiedt door een prostitué(e) die door houding, gebaren, kleding of anderszins, vanuit een vitrine de aandacht op zich vestigt en waarbij de seksuele handelingen in een voor het publiek besloten ruimte plaatsvinden.

1.19 seksinrichting
Een voor publiek toegankelijke, besloten ruimte (hieronder wordt mede begrepen een voer- of vaartuig) waarin bedrijfsmatig, of in omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van pornografische aard plaatsvinden.

Onder seksinrichtingen wordt in elk geval verstaan een (raam)prostitutiebedrijf, een seksclub, een privé-huis, een erotische massagesalon, een seksbioscoop, een seksautomatenhal, een sekstheater of parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar.

1.20 thuisprostitutie
Vorm van prostitutie waarbij de seksuele dienstverlening plaatsvindt op het woonadres van de prostitué(e) en waarbij ook alleen door deze prostitué(e) op dit adres gewerkt wordt als prostitué(e).

1.21 werkplek
Een plaats, waar één prostitué(e) zijn of haar werk verricht.

Artikel 2 Wijze van meten

2.1 Algemeen
Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1.1 de inhoud van een bouwwerk
Tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (of het hart van de scheidsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen.

2.1.2 de bouwhoogte van een bouwwerk
Vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een overig bouwwerk met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, liftopbouwen en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Verkeer - Verblijfsgebied 1

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Verkeer - Verblijfsgebied 1' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. (woon)straten, buurtwegen, pleinen en trottoirs met een inrichting hoofdzakelijk gericht op bestemmingsverkeer en verblijfsfuncties;
b. parkeervoorzieningen;
c. groen- en watervoorzieningen;
d. wandelgebieden en speelgelegenheden;
e. terrassen;
f. nutsvoorzieningen;
g. onderdoorgangen, alsmede toegangen tot ondergrondse voorzieningen ten behoeve van direct aangrenzende bestemmingen.

3.2 Bouwregels

a. Op deze gronden mogen uitsluitend bouwwerken ten dienste van de genoemde bestemmingen worden gebouwd;
b. De bouwhoogte van bouwwerken, zoals entrees tot parkeergarages mag ten hoogste 5 meter bedragen.

Artikel 4 Verkeer - Verblijfsgebied 2

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Verkeer - Verblijfsgebied 2' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. pleinen en trottoirs, uitsluitend voor langzaam verkeer;
b. groen- en watervoorzieningen;
c. wandelgebieden en speelgelegenheden;
d. terrassen;
e. nutsvoorzieningen;
f. onderdoorgangen, alsmede toegangen tot ondergrondse voorzieningen ten behoeve van direct aangrenzende bestemmingen.

4.2 Bouwregels

a. Op deze gronden mogen uitsluitend bouwwerken ten dienste van de genoemde bestemmingen worden gebouwd;
b. De bouwhoogte van bouwwerken, zoals entrees tot parkeergarages mag ten hoogste 5 meter bedragen.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 5 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 6 Algemene bouwregels

6.1 Bouwen binnen bouwvlak

a. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak is aangegeven mag, behoudens andersluidende bepalingen in deze regels, uitsluitend worden gebouwd binnen dit bouwvlak.
b. Indien in een bestemmingsvlak geen bouwvlak is aangegeven, mag uitsluitend worden gebouwd voor zover daartoe in de betreffende bestemmingsregel uitdrukkelijk mogelijkheden zijn opgenomen.

6.2 Bebouwingspercentage

a. Indien in een bouwvlak geen bebouwingspercentage is aangegeven, mag dit vlak geheel worden bebouwd.
b. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak en een bebouwingspercentage zijn aangegeven is het bebouwingspercentage van toepassing op de gronden binnen het bouwvlak.
c. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak slechts één bebouwingspercentage is aangegeven geldt dit percentage voor het gehele bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak.

Artikel 7 Algemene gebruiksregels

Onder gebruik van gronden in strijd met het bestemmingsplan wordt in ieder geval verstaan het gebruik van de gronden ten behoeve van thuisprostitutie, raamprostitutie en seksinrichtingen.

Artikel 8 Algemene afwijkingsregels

Burgemeester en wethouders kunnen met een omgevingsvergunning afwijken van:
a. de in deze regels opgenomen bebouwingsregels, voor zover betreffende de maximum bouwhoogte, het maximum oppervlak en de maximum inhoud, mits de afwijking niet meer bedraagt dan 10% van de in de regels vastgelegde maten;
b. de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak, zoals bedoeld in lid 6.1 mits:
    1. het de bouw van volledig beneden peil gelegen bouwwerken betreft, mits:
        a. een diepte van 6 meter niet wordt overschreden;
        b. het maaiveld wordt afgewerkt op een wijze die past binnen de bestemming;
        c. geen onevenredige toename van de parkeerdruk plaatsvindt;
        d. de bestemmingsgrens niet wordt overschreden;
c. de bestemmingsbepalingen voor het oprichten van:
    1. kunstobjecten en niet voor bewoning bestemde bouwwerken van openbaar nut, zoals transformatorstations, rioolgemalen, schakelhuisjes, telefooncellen voorzover met een inhoud groter dan 3 m^3, en haltes van vervoersdiensten, alle met een inhoud van maximaal 75 m^3;
    2. sirenemasten met een hoogte van maximaal 18 meter;
    3. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van (tele)communicatie:
        a. voor zover vrijstaand, met een hoogte van maximaal 20 meter;
        b. voor zover op of aan een ander bouwwerk te plaatsen, met een hoogte van maximaal 8 meter boven de aangegeven maximum bouwhoogte;
    4. geluidwerende voorzieningen voor zover deze noodzakelijk zijn ingevolge de bepalingen van de Wet geluidhinder.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 9 Overgangsrecht

9.1 Overgangsrecht bouwwerken

9.1.1 Overgangsbepaling

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,

a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

9.1.2 Afwijken

Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van lid 9.1.1 een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in lid 9.1.1 met maximaal 10%.

9.1.3 Uitzondering op het overgangsrecht bouwwerken

Het bepaalde in lid 9.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

9.2 Overgangsrecht gebruik

9.2.1 Overgangsbepaling

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

9.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in lid 9.2.1 te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

9.2.3 Verbod hervatten strijdig gebruik

Indien het gebruik, bedoeld in lid 9.2.1 na de inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

9.2.4 Uitzondering op het overgangsrecht gebruik

Het bepaalde in lid 9.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

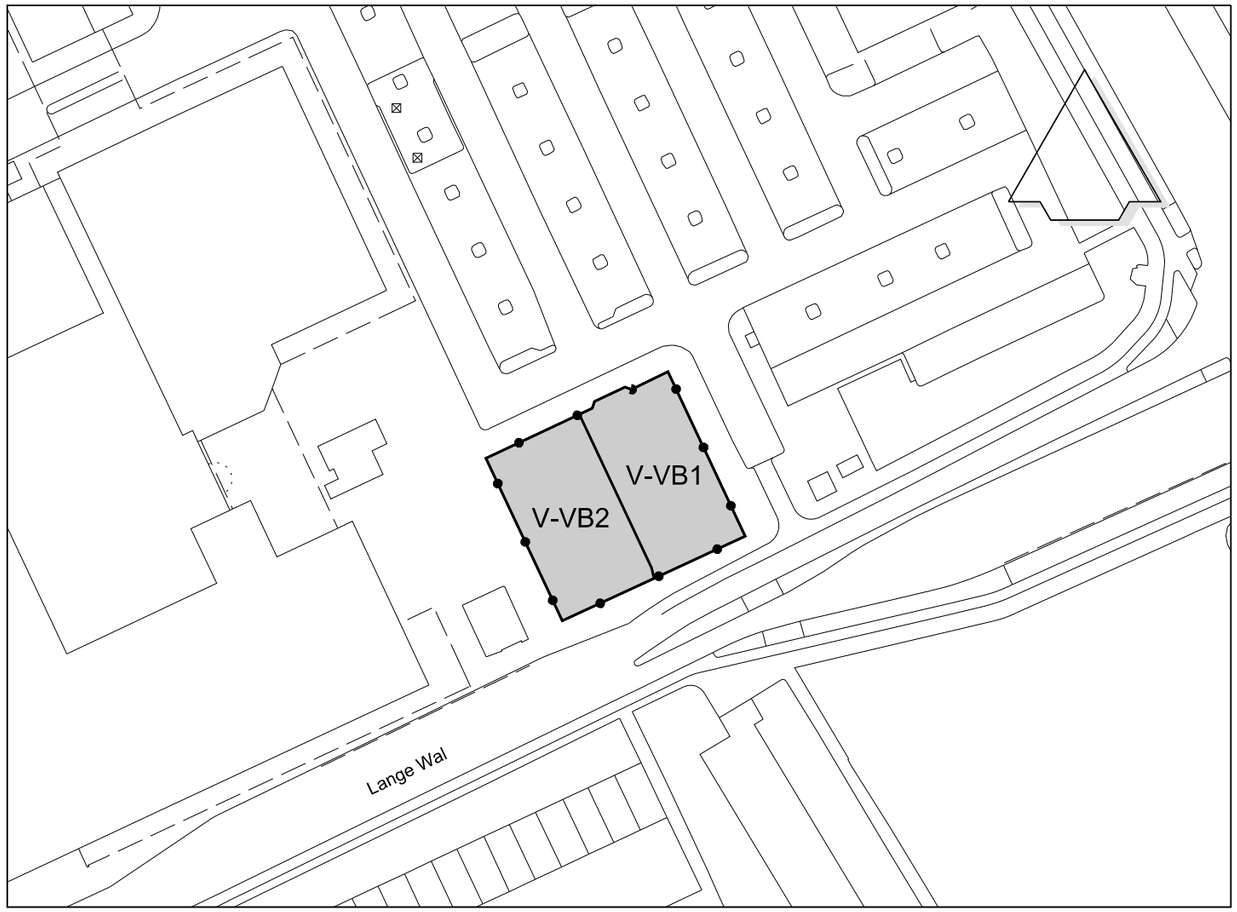
Artikel 10 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal'.

Eindnoten

1. Wanneer de gevelbelasting in het jaar voor reconstructie lager is dan de voorkeursgrenswaarde (48 dB) dan wordt de toekomstige geluidsbelasting vergeleken met de voorkeursgrenswaarde.

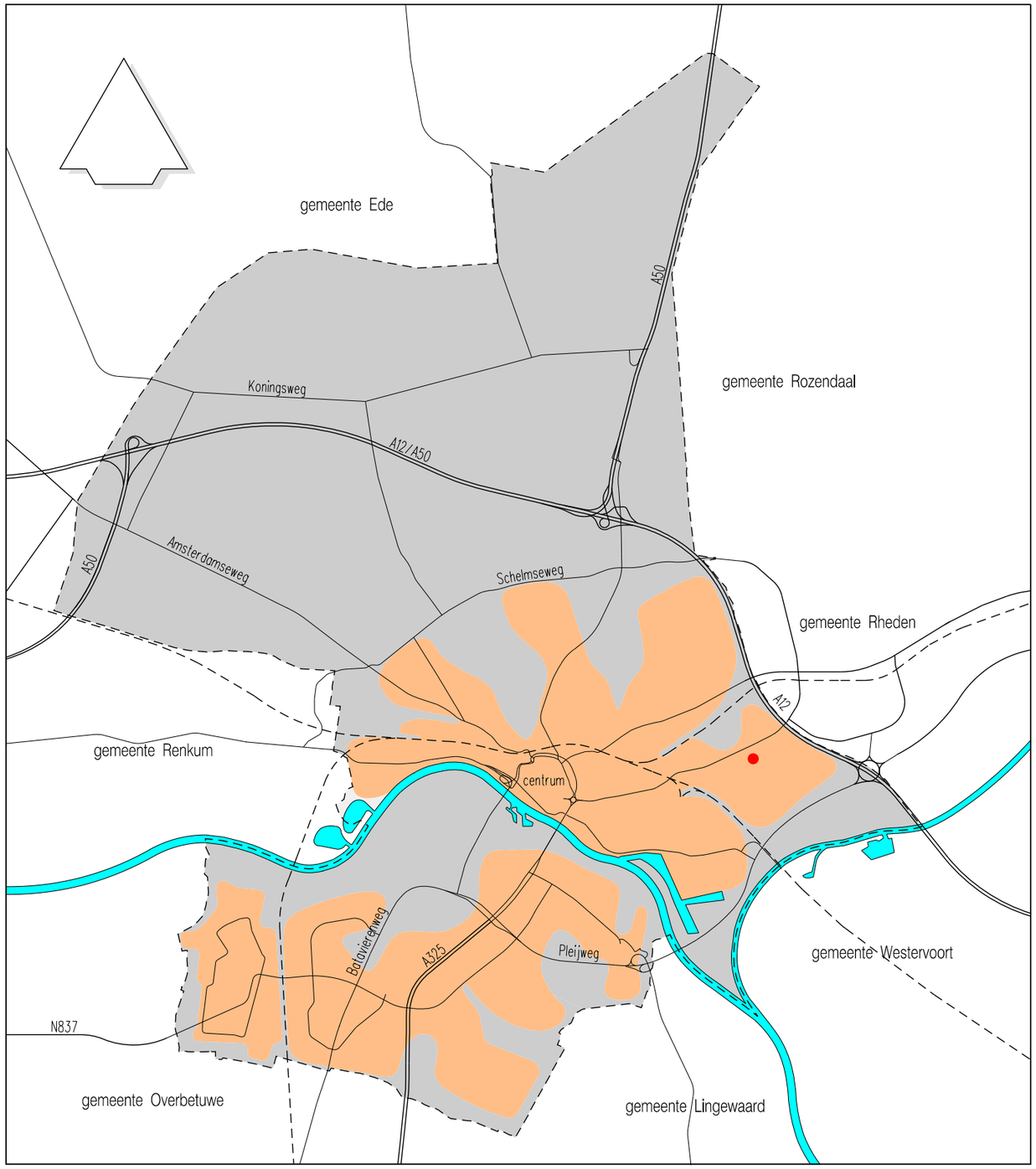
Plangebied

Plangebiedgrens

Bestemmingen

V-VB1 Verkeer - Verblijfsgebied 1

V-VB2 Verkeer - Verblijfsgebied 2

BESTEMMINGSPLAN WINKELCENTRUM PRESIKHAAF-AANSLUITING LANGE WAL

planstatus	datum:	getekend:
○ ontwerp	29-08-2017	
● vast te stellen	januari 2018	
○ vastgesteld		
○ in werking		
○ onherroepelijk		

schaal:	getekend:	tekeningnummer:
1:1000		NL.IMRO.0202.922-0301

© Nadruk verboden

cluster Beleid & Regie, afdeling Ruimte

Eusebiusbuitensingel 53, Postbus 9029, 6800 EL ARNHEM
Tel.: 0900-1809, fax: 026-3774830, gemeente@arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

Bijlage 1: Verkeersonderzoek

- **Bijlage 1A: Dynamische verkeersstudie Presikhaaf**
- **Bijlage 1B: Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem; Verkeer, parkeren en expeditie**
- **Bijlage 1C: Ontwerp aansluiting Lange Wal Presikhaaf Arnhem; Variantenstudie**
- **Bijlage 1D: Analyse bewonersvariant**

Bijlage 1A:

Dynamische verkeersstudie Presikhaaf

Deventer
Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
T +31 (0)570 666 222
F +31 (0)570 666 888
Postbus 161
7400 AD Deventer

Den Haag
Casuariestraat 9a
2511 VB Den Haag

Leeuwarden
F. HaverSchmidtwei 2
8914 BC Leeuwarden

Eindhoven
Flight Forum 92-94
5657 DC Eindhoven

Amsterdam
De Ruyterkade 143
1011 AC Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Wereldhave BV

Dynamische verkeersstudie Presikhaaf

Vergelijk verkeersmodel met telcijfers

Datum 14 juli 2016
Kenmerk WRH017/Nbc/
Eerste versie

1 Inleiding

Wereldhave BV is voornemens winkelcentrum Presikhaaf in Arnhem te upgraden. Naast het verschuiven van winkelformules is het wenselijk de parkeervoorziening op het Gildemeestersplein aan te sluiten op de Lange Wal. De gemeente Arnhem heeft Wereldhave verzocht de effecten van het openstellen van deze verbinding dynamisch in beeld te brengen. Wereldhave heeft Goudappel Coffeng verzocht deze studie uit te voeren.

Input voor het dynamische simulatiemodel, bestaande uit een herkomst en bestemmingsmatrix van het verkeer, is afkomstig uit het statische verkeersmodel van de gemeente Arnhem. In dit verkeersmodel zijn de verkeersintensiteiten op het netwerk in de gehele gemeente beschikbeer. Het statische verkeersmodel wordt 'gevuld' met aantallen inwoners en arbeidsplaatsen en gekalibreerd op basis van telcijfers. Omdat de stromen op de kruispunten (naar rijrichtingen) een afgeleide zijn uit de stromen op de wegvakken kunnen deze afwijken ten opzichte van de bestaande situatie.

Op verzoek van de gemeente Arnhem zijn de verkeersintensiteiten op kruispuntniveau uit het verkeersmodel vergeleken met telcijfers afkomstig uit de verkeerslichtenregelingen op straat (periode 11 april t/m 24 april). Met behulp van het statische verkeersmodel is het mogelijk de verkeersintensiteiten op een gemiddelde werkdag per etmaal, maar ook voor de spitsperioden te genereren. Deze worden vergeleken met de volgende teldata:

- Dinsdagen 12 en 19 april in de perioden 8.00 – 10.00 uur en 16.00 – 18.00 uur.
- Donderdagen 14 en 21 april in de perioden 8.00 – 10.00 uur en 16.00 – 18.00 uur.

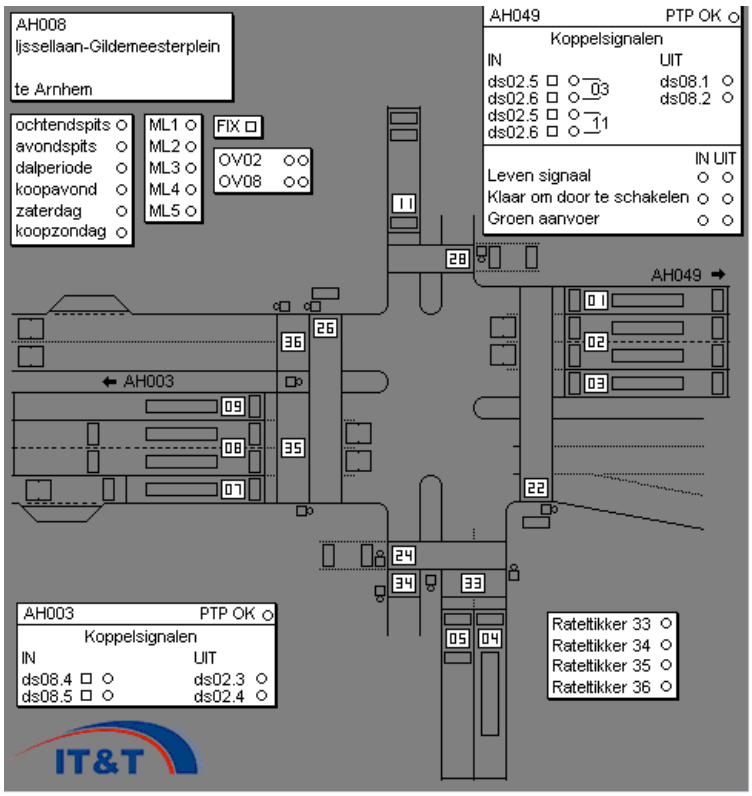
In de analyse zijn de intensiteiten in de ochtend- en avondspitsperiode vergeleken voor de volgende kruispunten:

- IJssellaan – Gildemeestersplein;
- IJssellaan – Lange Water;
- Lange Water – Lange Wal.

In deze notitie worden de resultaten uit het vergelijk beschreven.

2 IJssellaan - Gildemeestersplein

In tabellen 2.1 en 2.2 is het resultaat gepresenteerd van het vergelijk naar rijrichting op het kruispunt IJssellaan – Gildemeestersplein (zie bijlage 1 voor de achtergrond informatie). In de tabellen is het percentage verkeer op een bepaalde rijrichting weergegeven, zoals gevonden uit de verkeerstelling en opgenomen in het verkeersmodel. Daar waar op het kruispunt twee rijstroken beschikbaar zijn voor een enkele richting zijn deze waarden bij de bepaling van het verschil bij elkaar opgeteld. In figuur 2.1 zijn de rijrichtingen weergegeven.

Figuur 2.1: Rijrichtingen IJssellaan - Gildemeestersplein

	01.1	02.1	02.2	03.1	04.1	05.1	07.1	08.1	08.2	09.1	11.1
telling	8%	24%	17%	5%	3%	1%	2%	21%	9%	4%	6%
model	13%	41%		3%	3%	3%	1%	29%		6%	1%
verschil	5%	0%		-2%	0%	1%	0%	-1%		1%	-5%

Tabel 2.1: Percentage verkeer naar rijrichting en –strook in de ochtendspits

	01.1	02.1	02.2	03.1	04.1	05.1	07.1	08.1	08.2	09.1	11.1
telling	1%	22%	14%	6%	5%	2%	3%	26%	13%	1%	7%
model	1%	29%		3%	3%	2%	3%	40%		0%	19%
verschil	0%	-7%		-3%	-2%	0%	0%	1%		0%	12%

Tabel 2.2: Percentage verkeer naar rijrichting en –strook in de avondspits

In het ochtendspitsuur bedragen de maximale verschillen circa 5% en vallen daarmee binnen de marges die in het verkeer aanwezig zijn. Richting 1 (IJssellaan rechtsaf) wordt modelmatig overschat en richting 11 (vertrekkend verkeer vanaf de HAN) wordt 5% onderschat.

In de avondspitsperiode is richting 11 aanzienlijk overschat, maar ligt de rest van de rijrichtingen binnen de marges die acceptabel zijn.

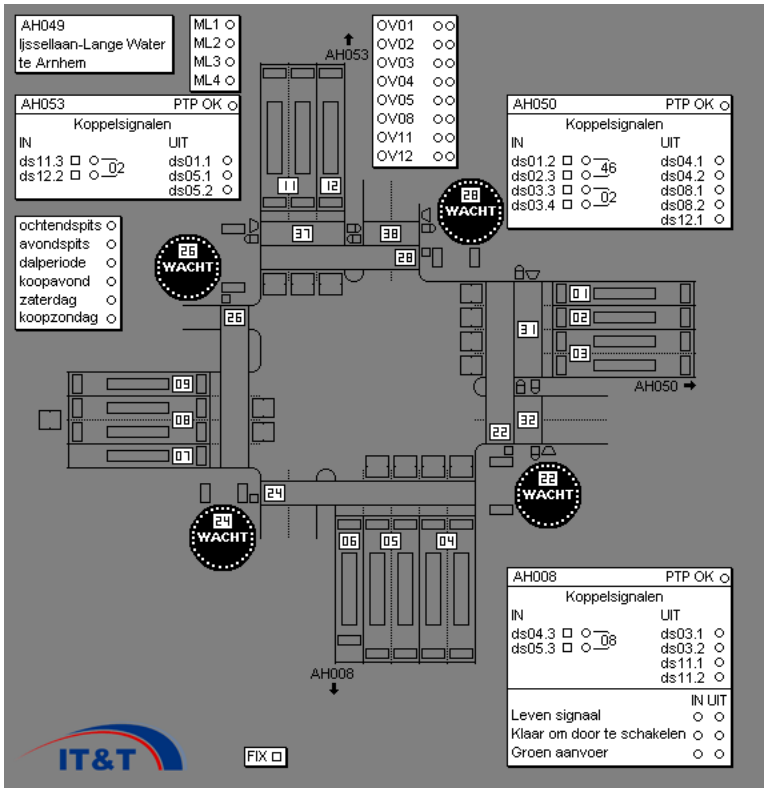
In de totale verkeersbelasting op het kruispunt zit in de ochtend- en avondspitsperiode wel een aanzienlijk verschil. In de ochtendspitsperiode ligt de verkeersintensiteit in het verkeersmodel circa 34% lager ten opzichte van de verkeerstelling. In het avondspitsuur bedraagt het verschil circa 28% dat het verkeersmodel lager ligt dan de telling.

Eindconclusie
De rijrichtingen zijn over het algemeen goed gemodelleerd. De afwijkingen vallen binnen de marge of zijn hoger in het verkeersmodel, waardoor sprake is van een worst-case. De totale verkeersbelasting op het kruispunt dient in de ochtendspitsperiode opgehoogd te worden met 34% en in het avondspitsuur met 28%.

3 IJssellaan – Lange Water

In tabellen 3.1 en 3.2 is het resultaat gepresenteerd van het vergelijk naar rijrichting op het kruispunt IJssellaan – Lange Water (zie bijlage 2 voor de achtergrond informatie). In de tabellen is het percentage verkeer op een bepaalde rijrichting weergegeven, zoals gevonden uit de verkeerstelling en opgenomen in het verkeersmodel. Daar waar op het kruispunt twee rijstroken beschikbaar zijn voor een enkele richting zijn deze waarden bij

de bepaling van het verschil bij elkaar opgeteld. In figuur 3.1 zijn de rijrichtingen weergegeven.

Figuur 3.1: Rijrichtingen IJssellaan – Lange Water

De verkeerstellingen zijn op dit kruispunt niet compleet. Daarom is in de analyse voor de ochtendspitsperiode een vergelijk gemaakt met de verkeersintensiteiten tussen 6.45 tot 8.45 uur.

In de avondspitsperiode zijn in de te onderzoeken perioden enkel intensiteiten in twee halve uren beschikbaar. Deze zijn vermenigvuldigd met 1,55 om een uitspraak te kunnen doen over een uurintensiteit.

	01.1	02.1	03.1	03.2	04.1	04.2	05.1	05.2	06.1	07.1	08.1	08.2	09.1	11.1	11.2	12.1
telling	7%	17%	9%	3%	4%	3%	5%	1%	3%	2%	6%	7%	1%	12%	8%	12%
model	7%	16%	9%		8%		8%		1%	1%	15%		1%	23%		11%
verschil	0%	0%	-3%		1%		1%		-1%	-1%	2%		0%	3%		-1%

Tabel 3.1: Percentage verkeer naar rijrichting en –strook in de ochtendspits

	01.1	02.1	03.1	03.2	04.1	04.2	05.1	05.2	06.1	07.1	08.1	08.2	09.1	11.1	11.2	12.1
telling	8%	10%	6%	4%	5%	5%	10%	4%	4%	4%	7%	8%	2%	8%	6%	8%
model	8%	14%	4%		10%		15%		4%	2%	17%		3%	14%		8%
verschil	1%	4%	-6%		0%		1%		0%	-2%	2%		1%	0%		0%

Tabel 3.2: Percentage verkeer naar rijrichting en -strook in de avondspits

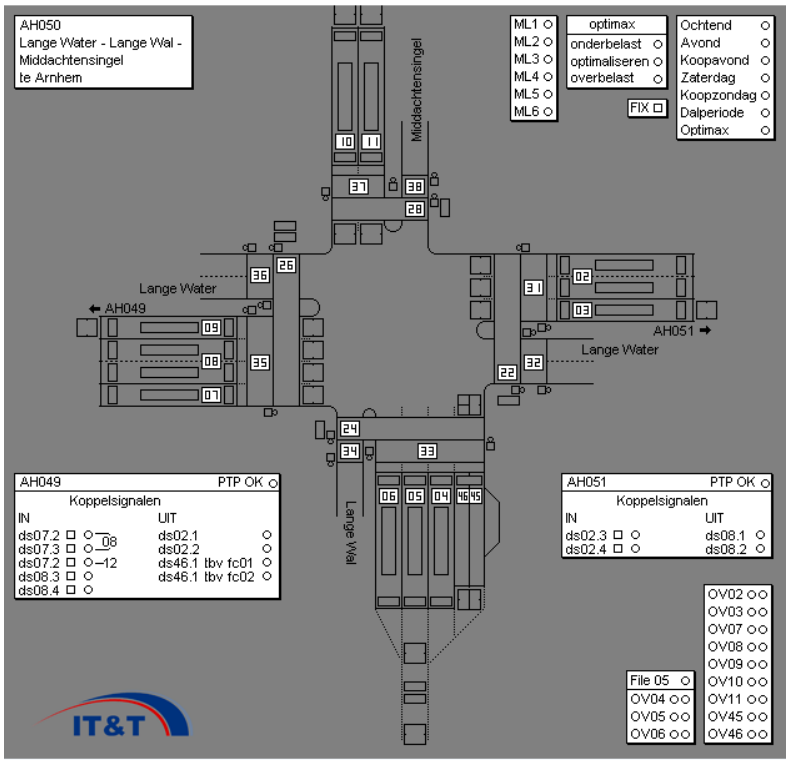
De verschillen tussen het verkeersmodel en de verkeerstellingen voor de rijrichtingen zijn zeer minimaal en vallen binnen de acceptabele marges.

In de totale verkeersbelasting op het kruispunt zit in de ochtend- en avondspitsperiode wel een aanzienlijk verschil. In de ochtendspitsperiode ligt de verkeersintensiteit in het verkeersmodel circa 12% lager ten opzichte van de verkeerstelling. In het avondspitsuur is het verschil zeer beperkt. In het verkeersmodel ligt de totale verkeersbelasting circa 3% boven de verkeerstellingen.

Eindconclusie
De rijrichtingen zijn over het algemeen goed gemodelleerd. De afwijkingen vallen binnen de acceptabele marge. De totale verkeersbelasting op het kruispunt dient in de ochtendspitsperiode opgehoogd te worden met 12%. De avondspitsperiode vraagt geen aanpassingen.

4 Lange Water – Lange Wal

In tabellen 4.1 en 4.2 is het resultaat gepresenteerd van het vergelijk naar rijrichting op het kruispunt Lange Water – Lange Wal (zie bijlage 3 voor de achtergrond informatie). In de tabellen is het percentage verkeer op een bepaalde rijrichting weergegeven, zoals gevonden uit de verkeerstelling en opgenomen in het verkeersmodel. Daar waar op het kruispunt twee rijstroken beschikbaar zijn voor een enkele richting zijn deze waarden bij de bepaling van het verschil bij elkaar opgeteld. In figuur 4.1 zijn de rijrichtingen weergegeven.

Figuur 4.1: Rijrichtingen Lange Water – Lange Wal

Richting 45/46 is de vrijliggende busbaan gelegen rechts van de zuidelijke tak op de Lange Wal. Deze is niet in het verkeersmodel aanwezig en kent daardoor ook geen verkeersintensiteit.

	02.1	02.2	03.1	04.1	05.1	06.1	07.1	08.1	08.2	09.1	10.1	11.1	45.1
telling	19%	13%	5%	2%	3%	3%	10%	13%	13%	6%	8%	5%	1%
model	29%		7%	10%	2%	4%	7%	23%		6%	7%	5%	
verschil	-3%		2%	8%	-1%	2%	-3%	-3%		0%	-1%	0%	

Tabel 4.1: Percentage verkeer naar rijrichting en –strook in de ochtendspits

	02.1	02.2	03.1	04.1	05.1	06.1	07.1	08.1	08.2	09.1	10.1	11.1	45.1
telling	14%	10%	6%	3%	6%	5%	8%	15%	15%	9%	5%	5%	1%
model	15%		9%	7%	6%	7%	7%	25%		8%	9%	7%	
verschil	-9%		3%	4%	0%	3%	-1%	-5%		-1%	4%	2%	

Tabel 4.2: Percentage verkeer naar rijrichting en –strook in de avondspits

De verschillen naar rijrichtingen vallen in de ochtend- en avondspitsperioden binnen de marge of zijn positief voor het verkeersmodel, waardoor sprake is van een worst-case situatie.

In de totale verkeersbelasting op het kruispunt zit in de ochtend- en avondspitsperiode wel een aanzienlijk verschil. In de ochtendspitsperiode ligt de verkeersintensiteit in het verkeersmodel circa 36% lager ten opzichte van de verkeerstelling. In het avondspitsuur bedraagt het verschil circa 20% dat het verkeersmodel lager ligt dan de telling.

Eindconclusie
De rijrichtingen zijn over het algemeen goed gemodelleerd. De afwijkingen vallen binnen de marge of zijn hoger in het verkeersmodel, waardoor sprake is van een worst-case. De totale verkeersbelasting op het kruispunt dient in de ochtendspitsperiode opgehoogd te worden met 36% en in het avondspitsuur met 20%.

5 Conclusies

Uit de analyse worden de volgende conclusies getrokken:

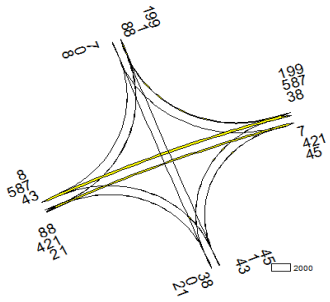
- De rijrichtingen in het verkeersmodel komen op de onderzochte kruispunten grotendeels overeen met de praktijk. De verschillen vallen binnen de acceptabele marges, of zijn hoger in het verkeersmodel, waardoor op de betreffende rijrichting sprake is van een worst-case situatie.
- Op 2 van de 3 kruispunten geeft het verkeersmodel in de ochtend- en avondspitsperiode een te lage verkeersintensiteit. In de analyse is het daarom noodzakelijk om de verkeersintensiteit op het gehele netwerk binnen het onderzoeksgebied op te hogen met 36% in de ochtendspitsperiode en 28% in de avondspitsperiode.

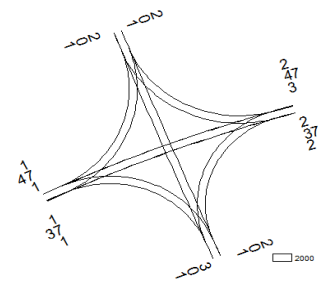
Bijlage 1 Analyse kruispunt IJssellaan – Gildemeesters-plein

Afkomstig uit Excelbestand: IJssellaan – Gildemeestersplein

ochtendspits

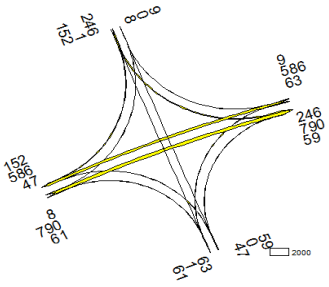
			01.1	02.1	02.2	03.1	04.1	05.1	07.1	08.1	08.2	09.1	11.1	Geselecteerde rijstroken
di	12-apr	8:00-9:00	103	352	265	43	22	18	19	273	132	70	76	1373
		9:00-10:00	98	275	180	62	43	23	23	221	80	35	60	1100
			201	627	445	105	65	41	42	494	212	105	136	2473
di	19-apr	8:00-9:00	131	323	247	53	27	10	13	283	134	94	87	1402
		9:00-10:00	93	236	143	67	41	18	28	215	110	39	54	1044
			224	559	390	120	68	28	41	498	244	133	141	2446
do	14-apr	8:00-9:00	107	314	243	36	30	17	12	290	106	53	71	1279
		9:00-10:00	41	220	129	70	34	14	30	177	94	13	41	863
			148	534	372	106	64	31	42	467	200	66	112	2142
do	21-apr	8:00-9:00	93	316	255	51	24	12	22	316	145	77	79	1390
		9:00-10:00	99	211	121	75	44	25	26	241	92	23	80	1037
			192	527	376	126	68	37	48	557	237	100	159	2427
gemiddeld over periode 8:00 - 10			191,25	561,75	395,75	114,25	66,25	34,25	43,25	504	223,25	101	137	2372
percetage over rijrichtingen			8%	24%	17%	5%	3%	1%	2%	21%	9%	4%	6%	100%
model	2-uur	auto	199	587		38	45	44	21	421		88	15	
		vracht	2	47		3	2	1	1	37		1	3	
			201	634	0	41	47	45	22	458	0	89	18	1555
			13%	41%	0%	3%	3%	3%	1%	29%	0%	6%	1%	100%
Verschillen %			5%	0%		-2%	0%	1%	0%	-1%		1%	-5%	
Totaal verschil input verkeersmodel t.o.v. telling														-34%

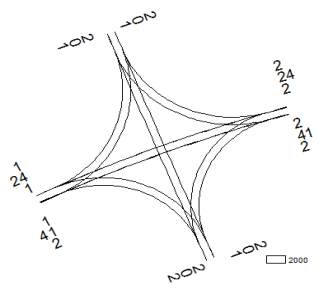

Avondspits

			01.1	02.1	02.2	03.1	04.1	05.1	07.1	08.1	08.2	09.1	11.1	Geselecteerde rijstroken
di	12-apr	16:00-17:0	6	265	166	98	93	34	44	366	175	11	129	1387
		17:00-18:0	12	322	202	86	54	29	38	367	194	10	89	1403
			18	587	368	184	147	63	82	733	369	21	218	2790
di	19-apr	16:00-17:0	19	308	200	96	91	38	50	380	168	15	128	1493
		17:00-18:0	7	346	212	95	82	34	28	373	208	9	100	1494
			26	654	412	191	173	72	78	753	376	24	228	2987
do	14-apr	16:00-17:0	11	293	179	93	66	25	34	363	183	11	108	1366
		17:00-18:0	9	336	220	84	75	29	38	415	228	9	62	1505
			20	629	399	177	141	54	72	778	411	20	170	2871
do	21-apr	16:00-17:0	4	308	202	82	77	29	36	338	171	10	128	1385
		17:00-18:0	15	363	263	96	68	30	41	369	183	13	117	1558
			19	671	465	178	145	59	77	707	354	23	245	2943
gemiddeld over periode 16:00 - 1			20,75	635,25	411	182,5	151,5	62	77,25	742,75	377,5	22	215,25	2897,75
percetage over rijrichtingen			1%	22%	14%	6%	5%	2%	3%	26%	13%	1%	7%	100%
model	2-uur	auto	9	586		63	59	47	61	790		8	399	
		vracht	2	24		2	2	1	2	41		1	3	
			11	610	0	65	61	48	63	831	0	9	402	2100
			1%	29%	0%	3%	3%	2%	3%	40%	0%	0%	19%	100%
Verschillen %			0%	-7%		-3%	-2%	0%	0%	1%		0%	12%	
Totaal verschil input verkeersmodel t.o.v. telling														-28%

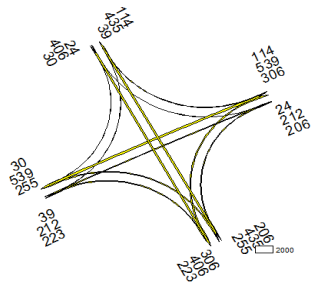

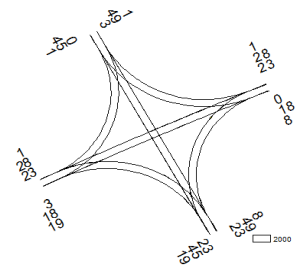
Bijlage 2 Analyse IJssellaan – Lange Water

Afkomstig uit Excelbestand: IJssellaan – Lange Water

ochtendspits

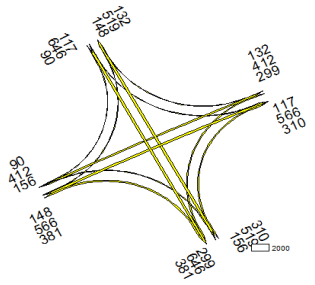
			01.1	02.1	03.1	03.2	04.1	04.2	05.1	05.2	06.1	07.1	08.1	08.2	09.1	11.1	11.2	12.1	Geselecteerde rijstroken
di	12-apr	6.45-7.45	78	227	90	32	52	22	65	2	21	21	85	75	8	145	79	142	1144
		7.45-8.45	172	317	193	89	79	90	138	38	69	52	120	162	32	268	200	268	2287
			250	544	283	121	131	112	203	40	90	73	205	237	40	413	279	410	3431
di	19-apr	6.45-7.45	80	233	100	23	35	22	44	4	24	24	93	71	10	156	76	152	1147
		7.45-8.45	170	376	237	94	75	79	128	43	73	59	117	141	39	247	184	256	2318
			250	609	337	117	110	101	172	47	97	83	210	212	49	403	260	408	3465
do	14-apr	6.45-7.45	71	234	91	26	32	24	48	3	18	24	88	89	11	126	62	144	1091
		7.45-8.45	172	303	199	78	92	91	139	40	47	58	128	155	29	261	182	259	2233
			243	537	290	104	124	115	187	43	65	82	216	244	40	387	244	403	3324
do	21-apr	6.45-7.45	70	212	87	28	41	25	47	6	26	21	92	64	15	143	71	141	1089
		7.45-8.45	182	352	180	93	78	91	129	33	78	53	142	184	23	272	180	236	2306
			252	564	267	121	119	116	176	39	104	74	234	248	38	415	251	377	3395
gemiddeld over periode 8:00 - 10			248,75	563,5	294,25	115,75	121	111	184,5	42,25	89	78	216,25	235,25	41,75	404,5	258,5	399,5	3403,75
percetage over rijrichtingen			7%	17%	9%	3%	4%	3%	5%	1%	3%	2%	6%	7%	1%	12%	8%	12%	100%
model	2-uur	auto	206	435	255		223		212		39	30	406		24	653		306	
		vracht	8	49	23		19		18		3	1	45		0	29		23	
			214	484	278		242		230		42	31	451		24	682		329	3007
			7%	16%	9%		8%		8%		1%	1%	15%		1%	23%		11%	100%
Verschillen %			0%	0%	-3%		1%		1%		-1%	-1%	2%		0%	3%		-1%	
Totaal verschil input verkeersmodel t.o.v. telling																			-12%

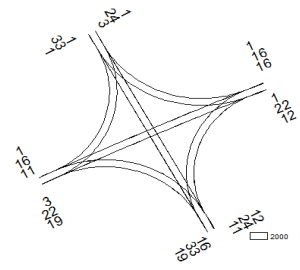

Avondspits

			01.1	02.1	03.1	03.2	04.1	04.2	05.1	05.2	06.1	07.1	08.1	08.2	09.1	11.1	11.2	12.1	Geselecteerde rijstroken
di	12-apr	16:00-17:0	161,2	213,9	105,4	71,3	134,85	117,8	189,1	68,2	65,1	72,85	142,6	147,25	35,65	124	80,6	128,65	1858,45
		17:00-18:0	161,2	196,85	88,35	72,85	86,8	100,75	204,6	83,7	71,3	75,95	141,05	158,1	38,75	203,05	144,15	161,2	1988,65
			322,4	410,75	193,75	144,15	221,65	218,55	393,7	151,9	136,4	148,8	283,65	305,35	74,4	327,05	224,75	289,85	3847,1
di	19-apr	16:00-17:0	130,2	167,4	116,25	83,7	127,1	113,15	182,9	58,9	77,5	65,1	145,7	145,7	35,65	142,6	88,35	133,3	1813,5
		17:00-18:0	137,95	204,6	102,3	88,35	94,55	88,35	201,5	93	85,25	79,05	124	147,25	37,2	165,85	124	153,45	1926,65
			268,15	372	218,55	172,05	221,65	201,5	384,4	151,9	162,75	144,15	269,7	292,95	72,85	308,45	212,35	286,75	3740,15
do	14-apr	16:00-17:0	136,4	181,35	97,65	74,4	108,5	88,35	170,5	71,3	74,4	69,75	131,75	161,2	46,5	134,85	93	151,9	1791,8
		17:00-18:0	141,05	203,05	114,7	99,2	102,3	99,2	203,05	93	62	62	128,65	151,9	46,5	181,35	128,65	153,45	1970,05
			277,45	384,4	212,35	173,6	210,8	187,55	373,55	164,3	136,4	131,75	260,4	313,1	93	316,2	221,65	305,35	3761,85
do	21-apr	16:00-17:0	139,5	182,9	106,95	80,6	83,7	93	189,1	80,6	77,5	62	137,95	141,05	27,9	162,75	102,3	148,8	1816,6
		17:00-18:0	167,4	217	125,55	105,4	103,85	94,55	209,25	83,7	74,4	105,4	141,05	176,7	51,15	181,35	164,3	186	2187,05
			306,9	399,9	232,5	186	187,55	187,55	398,35	164,3	151,9	167,4	279	317,75	79,05	344,1	266,6	334,8	4003,65
gemiddeld over periode 16:00 - 1			293,725	391,7625	214,2875	168,95	210,4125	198,7875	387,5	158,1	146,8625	148,025	273,1875	307,2875	79,825	323,95	231,3375	304,1875	3838,188
percetage over rijrichtingen			8%	10%	6%	4%	5%	5%	10%	4%	4%	4%	7%	8%	2%	8%	6%	8%	100%
model	2-uur	auto	310	519	156		381		566		148	90	646		117	544		299	
		vracht	12	24	11		19		22		3	1	33		1	17		16	
			322	543	167		400		588		151	91	679		118	561		315	3935
			8%	14%	4%		10%		15%		4%	2%	17%		3%	14%		8%	
Verschillen %			1%	4%	-6%		0%		1%		0%	-2%	2%		1%	0%		0%	
Totaal verschil input verkeersmodel t.o.v. telling														-100%					3%

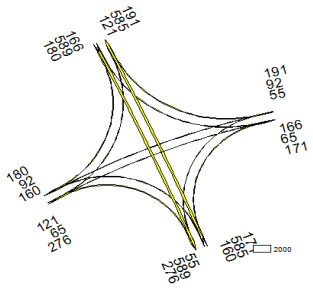

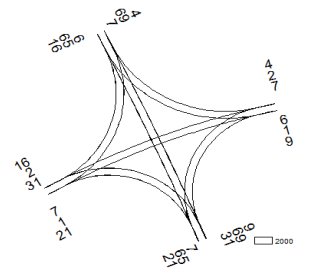
Bijlage 3 Lange Water – Lange Wal

Afkomstig uit Excelbestand: Lange Water – Lange Wal

ochtendspits

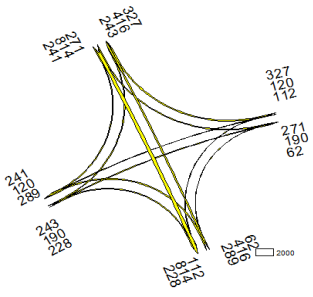
			02.1	02.2	03.1	04.1	05.1	06.1	07.1	08.1	08.2	09.1	10.1	11.1	45.1	Geselecteerde rijstroken
di	12-apr	8:00-9:00	377	278	100	47	95	59	217	260	306	139	186	121	17	2202
		9:00-10:00	352	261	113	51	38	44	232	210	200	96	120	80	12	1809
			729	539	213	98	133	103	449	470	506	235	306	201	29	4011
di	19-apr	8:00-9:00	455	309	90	45	81	58	100	261	306	136	195	116	17	2169
		9:00-10:00	368	252	94	28	44	32	68	215	151	86	115	90	12	1555
			823	561	184	73	125	90	168	476	457	222	310	206	29	3724
do	14-apr	8:00-9:00	385	259	89	47	76	68	244	284	308	134	186	129	17	2226
		9:00-10:00	276	190	88	58	50	48	164	221	196	86	108	86	13	1584
			661	449	177	105	126	116	408	505	504	220	294	215	30	3810
do	21-apr	8:00-9:00	441	280	83	56	81	48	232	280	339	143	179	126	16	2304
		9:00-10:00	344	251	87	47	44	55	244	243	227	96	114	98	15	1865
			785	531	170	103	125	103	476	523	566	239	293	224	31	4169
gemiddeld over periode 8:00 - 10			749,5	520	186	94,75	127,25	103	375,25	493,5	508,25	229	300,75	211,5	29,75	3928,5
percetage over rijrichtingen			19%	13%	5%	2%	3%	3%	10%	13%	13%	6%	8%	5%	1%	100%
model	2-uur	auto	756		160	276	65	121	180	589		166	191	147		
		vracht	78		31	21	1	7	16	65		6	4	9		
			834		191	297	66	128	196	654		172	195	156		2889
			29%		7%	10%	2%	4%	7%	23%		6%	7%	5%		100%
Verschillen %			-3%		2%	8%	-1%	2%	-3%	-3%		0%	-1%	0%		
Totaal verschil input verkeersmodel t.o.v. telling																-36%

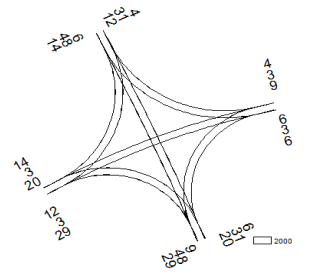

Avondspits

			02.1	02.2	03.1	04.1	05.1	06.1	07.1	08.1	08.2	09.1	10.1	11.1	45.1	Geselecteerde rijstroken
di	12-apr	16:00-17:0	319	192	115	63	109	101	136	327	316	152	139	116	13	2098
		17:00-18:0	302	185	123	79	138	93	112	294	294	206	107	103	12	2048
			621	377	238	142	247	194	248	621	610	358	246	219	25	4146
di	19-apr	16:00-17:0	288	202	115	90	112	87	155	353	352	164	116	118	14	2166
		17:00-18:0	327	242	128	67	132	92	141	275	262	201	110	79	13	2069
			615	444	243	157	244	179	296	628	614	365	226	197	27	4235
do	14-apr	16:00-17:0	261	187	119	88	110	97	272	307	360	170	116	104	13	2204
		17:00-18:0	266	210	125	69	126	109	259	278	298	199	107	100	11	2157
			527	397	244	157	236	206	531	585	658	369	223	204	24	4361
do	21-apr	16:00-17:0	270	180	119	74	93	107	106	310	338	165	108	87	14	1971
		17:00-18:0	281	237	120	57	119	111	153	320	290	205	120	98	11	2122
			551	417	239	131	212	218	259	630	628	370	228	185	25	4093
gemiddeld over periode 16:00 - 1			578,5	408,75	241	146,75	234,75	199,25	333,5	616	627,5	365,5	230,75	201,25	25,25	4208,75
percetage over rijrichtingen			14%	10%	6%	3%	6%	5%	8%	15%	15%	9%	5%	5%	1%	100%
model	2-uur	auto	478		289	228	190	243	241	814		271	327	232		
		vracht	37		20	29	3	12	14	48		6	4	12		
			515		309	257	193	255	255	862		277	331	244		3498
			15%		9%	7%	6%	7%	7%	25%		8%	9%	7%		100%
Verschillen %			-9%		3%	4%	0%	3%	-1%	-5%		-1%	4%	2%		
Totaal verschil input verkeersmodel t.o.v. telling																-20%

Bijlage 1B:

Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem; Verkeer, parkeren en expeditie

Deventer
Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
T +31 (0)570 666 222
F +31 (0)570 666 888
Postbus 161
7400 AD Deventer

Den Haag
Casuariestraat 9a
2511 VB Den Haag

Leeuwarden
F. HaverSchmidtwei 2
8914 BC Leeuwarden

Eindhoven
Flight Forum 92-94
5657 DC Eindhoven

Amsterdam
De Ruyterkade 143
1011 AC Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Wereldhave Management BV

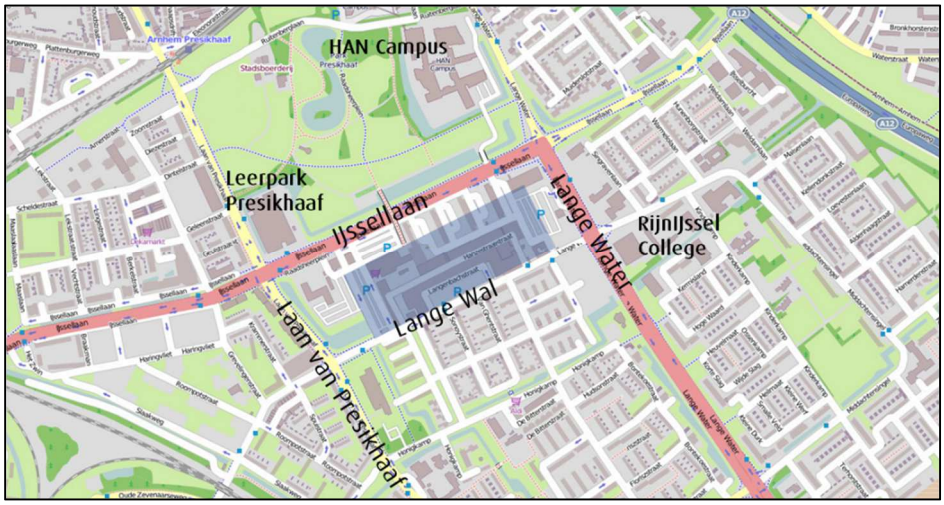
Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem

Verkeer, parkeren en expeditie

Datum 12 december 2017
Kenmerk WRH015/Nbc/0040.01
Eerste versie 21 oktober 2016

1 Inleiding

Wereldhave Management BV is samen met Neo Development werkzaam aan de herontwikkeling van winkelcentrum Presikhaaf te Arnhem. Onderdeel van de herontwikkeling is het verplaatsen en uitbreiden alsmede het toevoegen van een supermarkt in het winkelcentrum. Om dit mogelijk te maken, worden enkele bestaande functies gesloopt, om ruimte te bieden aan de uitbreiding of voor het realiseren van een aansluiting vanaf parkeerterrein Gildemeestersplein op Lange Wal. Neo Development heeft Goudappel Coffeng BV gevraagd te onderzoeken wat het effect is op verkeer, parkeren en hoe om te gaan met de expeditie ten behoeve van de 'nieuwe' supermarkten.

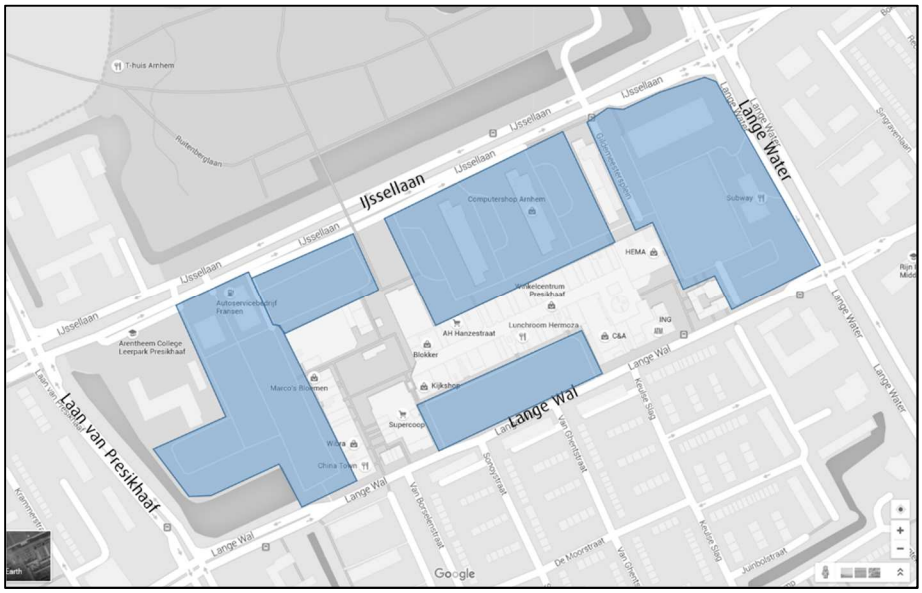

Figuur 1.1: Winkelcentrum Presikhaaf en omliggende wegvakken (bron ondergrond: Cyclomedia)

Ten aanzien van verkeer wordt in deze notitie antwoord gegeven op de vraag of het verkeerstechnisch mogelijk is om een aansluiting vanaf Gildemeestersplein op Lange Wal te realiseren. Er wordt onder andere ingegaan op het verschuiven van verkeersintensiteiten en de daardoor te verwachten effecten op de kruispunten tussen bijvoorbeeld Lange Wal - Lange Water en Lange Water - IJssellaan. Afhankelijk van de conclusie wordt al dan niet een vervolgonderzoek uitgevoerd om een verkeersveilige vormgeving van de aansluiting te realiseren.

2 Huidige situatie

Winkelcentrum Presikhaaf is gelegen aan de zuidoostzijde van Arnhem in de oksel van de Rijkswegen A12 en N325. Het winkelcentrum ligt in een kwadrant van wegen, te weten de IJssellaan (noordzijde), Lange Water (oostzijde), Lange Wal (zuidzijde) en Laan van Presikhaaf (westzijde). Rondom het winkelcentrum zijn verschillende parkeerterreinen gelegen, die alle op een van de wegvakken in het kwadrant ontsluiten (zie ook figuur 2.1).

Figuur 2.1: Winkelcentrum Presikhaaf en omging inclusief parkeren (bron ondergrond: Google Maps)

Het winkelcentrum functioneert als een groot wijkcentrum, waarin onder andere winkels zijn onderbracht zoals een Coöp Supermarkt, een Hema, een Blokker en een Albert Heijn. Het winkelcentrum kent enkele entrees die aansluiting geven op de parkeercapaciteit gelegen rondom het winkelcentrum.

In de nabijheid van het winkelcentrum zijn enkele scholengemeenschappen gelegen. De Hogeschool Arnhem Nijmegen bevindt zich net ten noorden van het winkelcentrum aan Lange Water. Aan de zuidoostzijde bevindt zich een vestiging van het Rijn IJssel College. Effect hiervan is dat op de wegvakken rondom het winkelcentrum op bepaalde tijden relatief grote fiets- en voetgangersstromen zichtbaar zijn.

Het parkeren in combinatie met de aansluitingen op de wegvakken wordt in de huidige situatie als 'rommelig' ervaren. In het recente verleden (2011) is de aansluiting van de parkeervoorziening aan de oostzijde (Gildemeestersplein) op de Lange Wal komen te vervallen. Het vervallen van deze aansluiting is een uitwerking van het gemeentelijke beleid om de Lange Wal meer te laten functioneren als een langzaam-verkeers- en openbaarvervoerverbinding. De IJssellaan en Lange Water zijn daarentegen brede gebiedsontsluitingswegen met elk door een middenberm gescheiden rijbanen en voorzien van vrijliggende fietspaden. De Laan van Presikhaaf sluit qua vormgeving aan bij de IJssellaan en Lange Water, maar wordt meer gekenmerkt door bebouwing dichter op de rijbaan. De Lange Wal heeft een afwijkend profiel. Deze weg bestaat uit een enkele rijloper voor het autoverkeer (1x2 rijstroken). Ter hoogte van het winkelcentrum worden de fietsvoorzieningen enkel door een trottoirband van de hoofdrijbaan gescheiden, daar waar langs de andere wegvakken sprake is van een grotere onderlinge afstand.

3 Aanpak en uitgangspunten

3.1 Aanpak

3.1.1 Parkeerbalans

Voor de ontwikkeling van winkelcentrum Presikhaaf is een parkeerbalans opgesteld. Bij het opstellen van een parkeerbalans wordt de parkeervraag van een ontwikkeling afgezet tegen het geplande of beschikbare parkeeraanbod. De parkeervraag wordt berekend door de omvang van elke functie te vermenigvuldigen met de bijbehorende parkeernorm[1] (het aantal benodigde parkeerplaatsen per functie-eenheid, bijvoorbeeld per vierkante meter bvo).

Niet elke functie genereert echter op alle momenten van de week een even grote parkeervraag. Een goed voorbeeld hiervan is het gegeven dat winkels met name overdag een parkeervraag kennen, terwijl de woningen vooral 's avonds en in het weekend een parkeervraag kennen. Door toepassing van aanwezigheidspercentages wordt rekening gehouden met dit effect. Tevens kunnen de parkeerplaatsen door verschillende parkeerders gebruikt worden (dubbelgebruik). Ook hiermee wordt met behulp van de aanwezigheidspercentages rekening gehouden.

[1] Beleidsregels voor toepassing van artikel 2.5.30 van de Bouwverordening gemeente Arnhem 2003. 21 juni 2011.

In de parkeerbalans wordt rekening gehouden met het 'verdwijnen' van de parkeervraag als gevolg van de sloop van functies. Daarnaast wordt rekening gehouden met de positionering van nieuwe functies.

3.1.2 Verkeersgeneratie

In eenzelfde lijn wordt de verkeersgeneratie als gevolg van de herontwikkeling berekend. Voor veel functies zijn door Goudappel Coffeng in opdracht van het CROW[2] kentallen opgesteld, waarmee op basis van bijvoorbeeld vierkante meters bvo de verkeersgeneratie kan worden berekend. De meest recente kengetallen zijn opgenomen in CROW-publicatie 317 'Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie'. De kengetallen geven de totale verkeersgeneratie in motorvoertuigen (aankomsten plus vertrekken) voor een gemiddelde weekdag van een gemiddeld jaar.

In CROW-publicaties 272[3] en 256[4] zijn aanvullende gegevens opgenomen over de verkeersgeneratie van verschillende functies, waarmee deze bijvoorbeeld kunnen worden omgerekend van week- naar werkdagen en van etmaal- naar spitsintensiteiten.

Op deze manier kan inzicht worden verschaft in de verkeersgeneratie in de toekomstige situatie. Op basis van de verkeersgeneratie en positionering van de functies wordt een uitspraak gedaan over de gewenste ontsluiting van de parkeerterreinen en het mogelijke effect op de wegvakken en kruispunten in de omgeving.

3.2 Uitgangspunten

3.2.1 Functieprogramma

Het functieprogramma ten behoeve van de ontwikkeling van winkelcentrum Presikhaaf bestaat uit sloop van bestaande detailhandel en nieuwbouw van onder andere detailhandel en supermarkten. In tabel 3.1 is het functieprogramma van de geplande wijzigingen weergegeven.

	etage	functie	oppervlakte
sloop	kelder	detailhandel	-459 m² bvo
	maaiveld	detailhandel	-2.682 m² bvo
	verdieping	detailhandel	-2.257 m² bvo
totale sloop			-5.398 m² bvo
nieuwbouw	maaiveld	detailhandel	666 m² bvo
	maaiveld	supermarkt	2.236 m² bvo
totale nieuwbouw			2.902 m² bvo

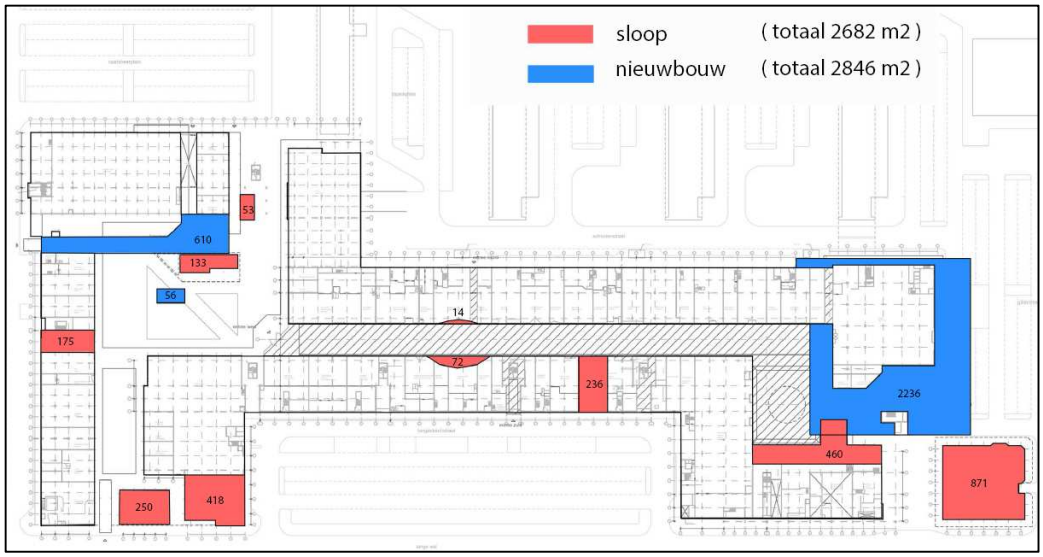
Tabel 3.1: Functieprogramma winkelcentrum Presikhaaf

[2] De naam CROW is oorspronkelijk een afkorting van Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek. Sinds 2004 is CROW niet langer een afkorting, maar een eigen naam. Die staat bekend als het kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte.

[3] CROW-publicatie 272: Verkeersgeneratie voorzieningen. Oktober 2008.

[4] CROW-publicatie 256: Verkeersgeneratie woon- en werkgebieden. Oktober 2007.

De sloop van functies vindt plaats op verschillende lagen van het winkelcentrum, waarbij het zwaartepunt is gelegen aan de oostzijde. De nieuwbouw concentreert zich met name aan de oostzijde van het winkelcentrum (zie ook figuur 3.1) en vindt enkel plaats op maaiveld laag. Het is bekend dat de functies op maaiveld over het algemeen hogere bezoekersaantallen kennen dan de functies in een kelder of op een verdieping. In een 'worst case'-scenario wordt daarom ook het effect van de ontwikkelingen enkel op maaiveld in beeld gebracht.

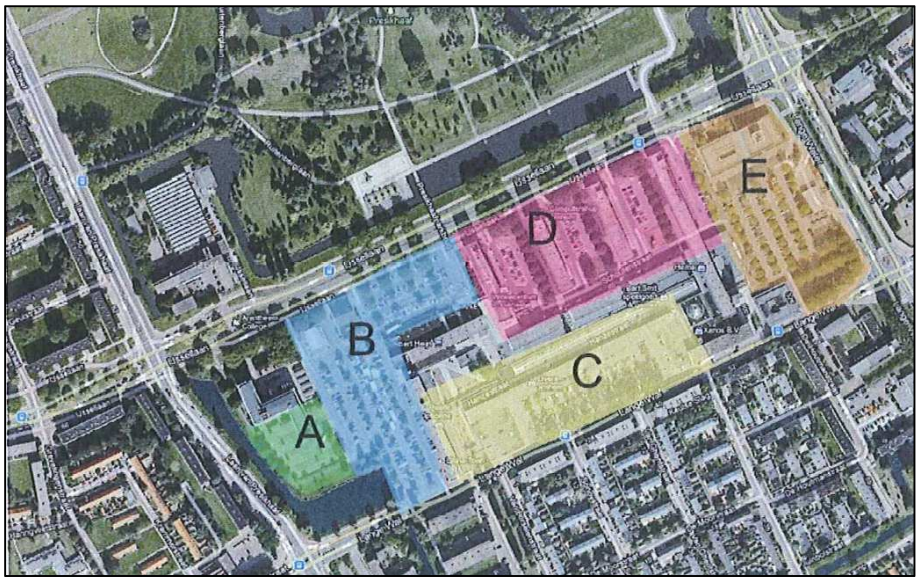
Figuur 3.1: Sloop en nieuwbouw op maaiveld

3.2.2 Parkeercapaciteit

In 2015 heeft Ecorys een parkeerbalans opgesteld ten behoeve van de herontwikkeling van de Presikhaaftoren van kantoren naar studentenwoningen. In deze parkeerbalans is enkel het effect van de herontwikkeling berekend en afgezet tegen het aantal beschikbare vrije parkeerplaatsen, afgeleid uit verschillende parkeeronderzoeken die in het recente verleden zijn uitgevoerd (donderdag 6 november en zaterdag 8 november 2014 om 12.00 en 14.00 uur).

Rondom het winkelcentrum is een totale parkeercapaciteit van 1.335 parkeerplaatsen beschikbaar, verdeeld over verschillende parkeerterreinen. Hierin is ook de parkeercapaciteit nabij de flats langs de IJssellaan meegenomen. Als gevolg van de geplande ontwikkeling neemt de parkeercapaciteit in gebied E af met (aanname) maximaal 40 parkeerplaatsen.
Daarmee is een totale parkeercapaciteit van 1.295 parkeerplaatsen beschikbaar.

De maximale bezettingsgraad van de totale parkeercapaciteit bedraagt conform het gemeentelijke parkeerbeleid 90% (circa 1.165 parkeerplaatsen). Hierdoor wordt zoekverkeer voorkomen. In tabel 3.2 is het resultaat uit de parkeerdrukmeting overgenomen.

	gebieden					
	A	B	C	D	E	totalen
parkeercapaciteit	110	430	229	214	352	1.335
donderdag 12.00 uur	4	243	132	167	88	634
donderdag 14.00 uur	5	251	95	171	145	667
zaterdag 12.00 uur	2	271	196	167	134	770
zaterdag 14.00 uur	4	312	207	165	151	839

Tabel 3.2: Resultaten parkeerdrukmeting 2014 (bron: Parkeerbehoefte Winkelcentrum Presikhaaf, actualisering van de parkeerbehoefte bij realisatie van studentenwoningen. Ecorys d.d. 19 januari 2015)

Op het maatgevende moment, zaterdagmiddag 14.00 uur, zijn in totaal 839 parkeerplaatsen bezet. Voor de studentenwoningen is een parkeervraag van 59 parkeerplaatsen berekend. Voor de nacht dient een bezetting van 100% en voor de zaterdagmiddag dient een bezetting van 60% te worden aangehouden. De parkeerbehoefte voor de studentenhuisvesting bedraagt zodoende (60% x 59=) 36 plaatsen. In combinatie met de autonome bezetting van 839 parkeerplaatsen neemt hierdoor de parkeerbezetting toe tot 875 parkeerplaatsen. Op 1.295 parkeerplaatsen geeft dat een parkeerdruk van circa 68%. Uitgaande van de maximale parkeerdruk van 90% is op het maatgevende moment rondom het winkelcentrum een totale restcapaciteit van circa 290 parkeerplaatsen beschikbaar.

3.2.3 Gemeentelijke parkeernorm en CROW-parkeerkencijfers

De gemeente Arnhem heeft haar parkeerbeleid vastgelegd in de beleidsregels voor toepassing van artikel 2.5.30 van de Bouwverordening. De hierin opgenomen gemeentelijke parkeernormen zijn gebaseerd op de parkeerkentallen van CROW[5]. CROW heeft haar parkeerkencijfers in 2012 geactualiseerd[6]. De meest recente parkeerkencijfers geven een meer betrouwbaar beeld van de situatie in de praktijk. Daarom wordt in deze analyse de parkeervraag berekend met behulp van zowel de gemeentelijke parkeernormen als de meest recente CROW-parkeerkencijfers.

In de gemeentelijke parkeernorm is voor winkelcentrum Presikhaaf een eigen parkeernorm opgenomen. Hierin is geen onderscheid gemaakt naar type winkels. De opgenomen parkeernorm bedraagt 3,5 parkeerplaatsen per 100 m^2 bvo.

In CROW-publicatie 317 zijn voor verschillende functies kencijfers voor parkeren en verkeersgeneratie opgenomen. Er is onderscheid gemaakt naar bijvoorbeeld parkeerkencijfers voor detailhandels, alsmede voor verschillende typen supermarkten. Tevens wordt binnen de parkeerkencijfers onderscheid gemaakt naar stedelijkheidsgraad en ligging ten opzichte van het centrum. De gemeente Arnhem is sterk stedelijk. Winkelcentrum Presikhaaf is een groot wijkcentrum gelegen in 'de rest bebouwde kom'. In deze analyse wordt uitgegaan van de gemiddelde kencijfers[7]. In tabel 3.3 zijn de te hanteren CROW-parkeerkencijfers weergegeven.

functie	functie CROW	CROW-parkeerkencijfer	eenheid
detailhandel	wijkcentrum groot	5,1	per 100 m^2 bvo
Albert Heijn supermarkt	fullservice supermarkt (middelhoog en hoog prijsniveau)	4,9	per 100 m^2 bvo
Aldi supermarkt	discountmarkt	6,5	per 100 m^2 bvo

Tabel 3.3: Te hanteren parkeerkencijfers

3.2.4 CROW-kencijfers verkeersgeneratie

Publicatie 317 van CROW definieert naast de parkeerkencijfers, ook cijfers voor verkeersgeneratie. Voor de berekening van de verkeersgeneratie wordt uitgegaan van deze kencijfers. Daarin worden dezelfde uitgangspunten als voor het parkeren gehanteerd, met betrekking tot de ligging van de locatie en de keuze voor het gemiddelde in de bandbreedte:

- sterk stedelijk;
- gelegen in de rest bebouwde kom;
- gemiddelde kencijfers.

5 CROW-publicatie 182: Parkeerkencijfers, basis voor parkeernormering. September 2008.
6 CROW-publicatie 317: Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie. Mei 2012.
7 Het autobezit in de gemeente Arnhem ligt gemiddeld op 0,80 auto's per huishouden (bron: CBS Statline). Het landelijke gemiddelde autobezit in sterk stedelijke gebieden ligt op 1,04 auto's per huishouden. In Arnhem ligt het gemiddelde autobezit aanzienlijk lager dan het landelijke gemiddelde.

Met de kencijfers voor de verkeersgeneratie wordt de verkeersgeneratie berekend in motorvoertuigen (mvt) per etmaal op een gemiddelde weekdag. De gehanteerde kencijfers voor de verkeersgeneratie zijn in tabel 3.4 opgenomen.

functie	functie CROW	CROW-kencijfer verkeersgeneratie	eenheid
detailhandel	wijkcentrum groot	60,5	per 100 m^2 bvo
Albert Heijn supermarkt	fullservice supermarkt (middelhoog en hoog prijsniveau)	101,1	per 100 m^2 bvo
Aldi supermarkt	discountmarkt	116,7	per 100 m^2 bvo

Tabel 3.4: Te hanteren CROW-kencijfers verkeersgeneratie

Met behulp van de gepresenteerde CROW verkeersgeneratie- en parkeerkencijfers is het mogelijk de verkeersgeneratie en parkeervraag voor een solitaire functie te berekend. Een optelling geeft daarmee een 'worst case'-beeld van de totale verkeersgeneratie en/of parkeervraag. Het effect van het onderling versterken van verschillende functies, waardoor combinatiebezoeken ontstaan, is hierin niet meegenomen.

4 Resultaten

4.1 Parkeren

In de presentatie van de resultaten van de parkeerbalans wordt onderscheid gemaakt in de uitkomsten op basis van de gemeentelijke parkeernormen en de CROW-parkeerkencijfers.

4.1.1 Gemeentelijke parkeernormen

In tabel 4.1 is het effect op parkeren als gevolg van de sloop en nieuwbouw gepresenteerd aan de hand van de gemeentelijke parkeernormen.

	etage	functie	oppervlakte	parkeervraag
sloop	kelder	detailhandel	-459 m^2 bvo	-16 pp
	maaiveld	detailhandel	-2.682 m^2 bvo	-94 pp
	verdieping	detailhandel	-2.257 m^2 bvo	-79 pp
totale sloop			-5.398 m^2 bvo	-189 pp
nieuwbouw	maaiveld	detailhandel	666 m^2 bvo	24 pp
	maaiveld	supermarkt	2.236 m^2 bvo	79 pp
totale nieuwbouw			2.902 m^2 bvo	103 pp
netto effect				-86 pp

Tabel 4.1: Parkeervraag berekend op basis van de gemeentelijke parkeernormen

In theorie neemt de parkeervraag, berekend met behulp van de parkeerkencijfers, af met circa 86 parkeerplaatsen als gevolg van de geplande ontwikkeling. De sloop van functies vindt echter plaats over het gehele winkelcentrum, daar waar de uitbreiding zich met name concentreert aan de oostzijde van het winkelcentrum. Voor de parkeervraag betekent dit dat de afname zichtbaar wordt op alle parkeerlocaties in de omgeving, maar dat de parkeervraag zich zal concentreren in gebied E.

In deelgebied E is in de huidige situatie een parkeercapaciteit van 352 parkeerplaatsen beschikbaar. Op het maatgevende moment zijn 151 parkeerplaatsen bezet (parkeerdruk van circa 43%). Na herontwikkeling van het winkelcentrum zullen circa 40 parkeerplaatsen in dit gebied komen te vervallen. Een parkeerbezetting van 151 parkeerplaatsen geeft op een parkeercapaciteit van 312 parkeerplaatsen een parkeerdruk van circa 48%. Uitgaande van een maximale parkeerdruk van 90% in deelgebied E is sprake van een restcapaciteit van circa 129 parkeerplaatsen. Dit is voldoende om de parkeervraag als gevolg van de herontwikkeling op te faciliteren.

Worst case
In de 'worst case'-berekening wordt het effect beoordeeld van de geplande ontwikkelingen op maaiveld. In totaal wordt 2.682 m² bvo op maaiveld gesloopt en wordt 666 m² bvo detailhandel en 2.236 m² bvo supermarkt aan nieuwbouw gepleegd. Door de sloop neemt de parkeervraag op basis van de gemeentelijke parkeernorm met 94 parkeerplaatsen af, maar door de nieuwbouw neemt de parkeervraag met 102 parkeerplaatsen toe. Dat geeft een netto toename van 8 parkeerplaatsen ten opzichte van de huidige situatie. Op het parkeerterrein is voldoende restcapaciteit om deze parkeerplaatsen te faciliteren.

4.1.2 CROW parkeerkencijfers

In tabel 4.2 is het resultaat van de parkeervraagberekening met behulp van de CROW-parkeerkencijfers weergegeven.

	etage	functie	oppervlakte	parkeervraag
sloop	kelder	detailhandel	-459 m² bvo	-24 pp
	maaiveld	detailhandel	-2.682 m² bvo	-137 pp
	verdieping	detailhandel	-2.257 m² bvo	-116 pp
totale sloop			-5.398 m² bvo	-277 pp
nieuwbouw	maaiveld	detailhandel	666 m² bvo	34 pp
	maaiveld	supermarkt	2.236 m² bvo	110-146 pp
totale nieuwbouw			2.902 m² bvo	144-180 pp
netto effect				-97 - -133 pp

Tabel 4.2: Parkeervraag berekend met behulp van de CROW-parkeerkencijfers

Op basis van de CROW-parkeerkencijfers is als gevolg van de sloop een afname van de parkeervraag berekend van circa 277 parkeerplaatsen. Als gevolg van de uitbreiding, waarin hoofdzakelijk de functie van supermarkt wordt gevestigd, neemt de parkeervraag toe met 144 tot 180 parkeerplaatsen. Ten opzichte van de afname als gevolg van de sloop bedraagt het netto-effect een afname van circa 97 tot 133 parkeerplaatsen.

Worst case
In de 'worst case'-berekening wordt het effect beoordeeld van de geplande ontwikkelingen op maaiveld. In totaal wordt 2.682 m² bvo op maaiveld gesloopt en wordt 666 m² bvo detailhandel en 2.236 m² bvo supermarkt aan nieuwbouw gepleegd. Door de sloop neemt de parkeervraag op basis van de CROW-parkeerkencijfers met 137 parkeerplaatsen af, maar door de nieuwbouw neemt de parkeervraag met 110 tot 146 parkeerplaatsen toe. Dat geeft een netto toename van maximaal 9 parkeerplaatsen ten opzichte van de huidige situatie. Op het parkeerterrein is voldoende restcapaciteit om deze parkeerplaatsen te faciliteren.

4.2 Verkeersgeneratie

In tabel 4.3 is het effect op de verkeersgeneratie weergegeven. De gepresenteerde verkeersgeneratie is weergegeven in motorvoertuigen (mvt) per etmaal op een gemiddelde weekdag, afgerond in tientallen. De weergegeven verkeersgeneratie is op doorsnede in beide richtingen (heen en terug).

	etage	functie	oppervlakte	verkeersgeneratie
sloop	kelder	detailhandel	-459 m² bvo	-280
	maaiveld	detailhandel	-2.682 m² bvo	-1.630
	verdieping	detailhandel	-2.257 m² bvo	-1.370
totale sloop			-5.398 m² bvo	-3.280
nieuwbouw	maaiveld	detailhandel	666 m² bvo	410
	maaiveld	supermarkt	2.236 m² bvo	2.260-2.600
totale nieuwbouw			2.902 m² bvo	2.670-3.010
netto effect				-270 - -610

Tabel 4.3: Verkeersgeneratie berekend met behulp van de CROW-kentallen

In theorie neemt de verkeersgeneratie als gevolg van de herontwikkeling, door een afname van de omvang van de functie, af ten opzichte van de huidige situatie. In de praktijk zal van een afname van de verkeersintensiteit na herontwikkeling nagenoeg geen sprake zijn.

Worst case
In de 'worst case'-berekening wordt het effect beoordeeld van de geplande ontwikkelingen op maaiveld. In totaal wordt 2.682 m^2 bvo op maaiveld gesloopt en wordt 666 m^2 bvo detailhandel en 2.236 m^2 bvo supermarkt aan nieuwbouw gepleegd. Door de sloop neemt de verkeersgeneratie op basis van de CROW-kencijfers af met circa 1.630 mvt/etm, maar door de nieuwbouw met grotendeels een invulling als supermarkt neemt de neemt de verkeersgeneratie toe met circa 2.670 tot 3.010 mvt/etm. Dat geeft een netto toename van maximaal circa 1.400 mvt/etm. In de verdere analyse wordt deze 'worst case'-toename als uitgangspunt gehanteerd.

4.2.1 Avondspits

De 'worst case'-toename van circa 1.400 mvt/etm op een gemiddelde weekdag wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de uitbreiding van het aantal vierkante meters supermarkt. De kwaliteit van de verkeersafwikkeling wordt bepaald op basis van de maatgevende momenten, bij een winkelcentrum zijn dat de reguliere avondspits en het piekmoment op zaterdagmiddag. Op een gemiddelde werkdag bezoekt 15,3% van de bezoekers per week de supermarkt. De verkeersgeneratie bedraagt daarmee op een gemiddelde werkdag circa 1.500 mvt/etm (1.400 mvt/etm/gemiddelde weekdag x 7 dagen x 15,3%). De aanwezige supermarkten zijn op werkdagen 12 tot 13 uur geopend. Het percentage bezoekers in het drukste uur bedraagt circa 10%, wat neerkomt op een verkeersgeneratie van 140 mvt/h. De verblijfsduur bij een supermarkt bedraagt gemiddeld 29 minuten. Dat geeft een 50/50-verdeling over het aantal aankomsten en vertrekken in het drukste uur, circa 70 extra aankomsten en 70 extra vertrekken in het drukste uur.

4.2.2 Zaterdagpiek

Op zaterdag bedraagt het aantal bezoekers circa 18%[8] van het weektotaal. De verkeersgeneratie bedraagt op zaterdag daarmee circa 1.770 mvt/etm (1.400 mvt/etm/gemiddelde weekdag x 7 dagen x 18%). Het drukste uur van een supermarkt op zaterdag bedraagt circa 10% van de bezoekers over het etmaal[9]. Dat geeft op zaterdag in het drukste uur circa 180 verkeersbewegingen, eveneens 50/50 verdeeld over aankomsten en vertrekken en rijrichtingen. Dat geeft 90 extra aankomsten en 90 extra vertrekken.

5 Kwaliteit van de verkeersafwikkeling

Naast een toename van de verkeersintensiteit is het aannemelijk dat de verkeersstromen zullen wijzigen als gevolg van de nieuwe positionering van de winkelfuncties en het mogelijk openstellen van de aansluiting van het Gildemeesterplein op de Lange Wal. Dit geeft andere verkeersstromen op en rondom de verschillende parkeervoorzieningen en op de openbare weg.

[8] Ervaringscijfers Goudappel Coffeng op basis van andere onderzoeken naar supermarkten.
[9] De supermarkten zijn op zaterdag 12 uur geopend. Dat komt neer op gemiddeld 8,3% bezoekers per uur. In het piekuur wordt een percentage van 10% gehanteerd.

5.1 VISSIM

Met behulp van het microsimulatiemodel VISSIM is het mogelijk op voertuigniveau de verkeersafwikkeling in stedelijk en buitenstedelijk gebied te onderzoeken. Naast bestaande infrastructuur kan hiermee ook de verkeersafwikkeling op nieuwe infrastructuur dynamisch worden beoordeeld. Een groot voordeel van VISSIM is dat de verschillende kruispunten in het netwerk in samenhang met elkaar kunnen worden bezien. Zo wordt zichtbaar of de doorsteek op de Lange Wal mogelijk van invloed is op het kruispunt tussen de IJssellaan en Lange Water ten noordoosten van winkelcentrum Presikhaaf.

Uit de visuele beoordeling van de planvariant 2025 met aansluiting blijkt dat het rechtsafslaande verkeer richting het Gildemeestersplein goed kan worden afgewikkeld, ondanks dat het fietsverkeer en de voetgangers voorrang hebben. Dit leidt incidenteel tot een korte wachtrij, die in geen enkel geval terugslaat tot op het kruispunt tussen Lange Water en Lange Wal.

5.1.1 Input

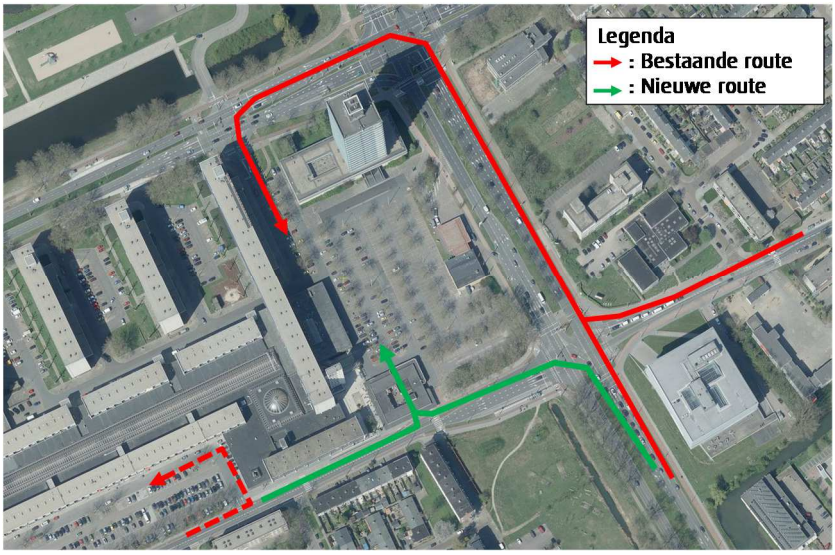
De input van het VISSIM-model bestaat uit verkeersintensiteiten van het langzame en gemotoriseerde verkeer. De verkeersintensiteiten zijn op netwerk- en kruispuntniveau afkomstig uit het gemeentelijke statische verkeersmodel. De verkeersintensiteiten uit het statische verkeersmodel zijn vergeleken met verkeerstellingen uit de bestaande verkeerslichtenregelingen. De resultaten uit het vergelijk zijn vastgelegd in een separate notitie[10] die akkoord is bevonden door de gemeente Arnhem, alvorens is gestart met de VISSIM-simulatie (zie voor een aanvullende toelichting het kader op de volgende pagina).

Uitgangspunt voor het langzame verkeer is dat een inschatting is gedaan van het aantal fietsers en voetgangers in het drukste uur. Op de kruispunten die zijn voorzien van verkeerslichten, is uitgegaan van een 'worst case'-situatie dat zich in elke cyclus[11] voetgangers en/of fietsers inmelden.

[10] Goudappel Coffeng: Dynamische verkeersstudie Presikhaaf: Vergelijk verkeersmodel met telcijfers. Kenmerk: WRH017/Nbc/ d.d. 14 juli 2016.

[11] Met een cyclus wordt bedoeld dat alle richtingen een keer van groen licht worden voorzien.

Met behulp van het statische verkeersmodel Arnhem – Nijmegen is het verkeerskundige effect van de aansluiting in prognosejaar 2025 inzichtelijk gemaakt. Dit model geeft op netwerkniveau een verwachting van de verkeersstromen. In VISSIM zijn deze gecorrigeerd op basis van de toekomstige functies en parkeercapaciteit. In de analyse is op de aansluiting rekening gehouden met een worst-case circa 100 aankomsten en circa 100 vertrekken in het drukste uur (omgerekend ca. 2.000 mvt/etmaal). Dit is deels nieuw verkeer en deels bestaand verkeer dat in de huidige situatie gebruik maakt van de aansluiting tussen het Gildemeestersplein en de IJssellaan (zie onderstaand figuur).

5.1.2 Scenario's

Met behulp van VISSIM zijn de volgende scenario's in beeld gebracht:

- de huidige situatie (die is vergeleken met de situatie op straat en na aanpassingen in de instellingen akkoord bevonden is door de gemeente Arnhem);
- de autonome situatie in het prognosejaar 2025, waarin sprake is van autonome groei;
- de plansituatie in prognosejaar 2025, waarin de aansluiting van het Gildemeesters-plein op de Lange Wal is toegevoegd als een volledig voorrangskruispunt (hierop is zowel links- als rechtsaf in- en uitrijden toegestaan).

5.1.3 Beoordelingscriteria

De kwaliteit van de verkeersafwikkeling voor de verschillende scenario's wordt beoordeeld op basis van de volgende criteria:

- de cyclustijd[12];
- de beschikbare opstellengte en de te verwachten wachtrijlengte.
- de verliestijd[13].

[12] De cyclustijd is de tijd die benodigd is om alle rijrichtingen van groen licht te voorzien.
[13] Het verschil in tijd tussen een free flow situatie (zonder te hoeven wachten voor ander verkeer) en de benodigde tijd in een spitsuur met veel verkeer.

Cyclustijd
Maatgevend in de kwaliteit van de verkeersafwikkeling bij een met verkeerslichten geregeld kruispunt is de cyclustijd. De cyclustijd bedraagt de tijd die benodigd is om alle rijrichtingen van groen licht te voorzien. Op een binnenstedelijk kruispunt, waarvan langzaam verkeer gebruik maakt, wordt een cyclustijd van 120 seconden als maximaal aanvaardbaar beschouwd.

Opstel- en wachtrijlengte
Een tweede criterium is dat de lengte van de voorsorteervakken voldoende is om de wachtrij op te faciliteren, zonder dat een andere rijrichting hierdoor wordt geblokkeerd. De wachtrijlengten die zich voordoen in de verschillende scenario's, worden vergeleken met de beschikbare ruimte. In tabel 5.1 zijn de beschikbare opstellengten van enkele bepalende voorsorteervakken gepresenteerd.

kruispunt	richting opstelvak	lengte opstelvak
Lange Water - Lange Wal	Lange Water-zuid linksaf	circa 65 meter
Lange Water - Lange Wal	Lange Wal rechtdoor (tot nieuwe aansluiting)	circa 90 meter

Tabel 5.1: Relevante beschikbare opstellengte

Verliestijd
Een derde beoordelingscriterium betreft de verliestijd. Dit is de tijd dat verkeer in een spitsuur meer nodig heeft ten opzichte van een situatie zonder ander verkeer. Bij het wachten voor een verkeerslicht is er sprake van verliestijd. In de analyse wordt de verliestijd in de planvariant 2025 vergeleken met de verliestijd in de autonome situatie 2025. Naar aanleiding van dit vergelijk wordt een conclusie getrokken ten aanzien van de planvariant 2025.

5.2 Resultaten

5.2.1 Visuele beoordeling
VISSIM biedt de mogelijkheid om de kwaliteit van de verkeersafwikkeling visueel te beoordelen. In de verschillende scenario's is hierin gelet op wachtrijvorming en het algemene beeld van de verkeersafwikkeling. Op basis van de visuele beoordeling is de simulatie van de huidige situatie afgestemd op de praktijk en akkoord bevonden door de gemeente Arnhem. De gehanteerde uitgangspunten in dit scenario ten aanzien van bijvoorbeeld de afrijcapaciteit, zijn als basis gebruikt in de analyse van de overige scenario's. Uit de visuele beoordeling volgt een eerste indruk op welke locaties effecten worden verwacht als gevolg van de planontwikkeling. In de beoordeling naar de cyclustijden en wachtrijlengten wordt op deze locaties dieper ingegaan.

5.2.2 Cyclustijden

Door de verandering van de verkeersstromen als gevolg van het openstellen van de aansluiting tussen Gildemeestersplein en Lange Wal wordt vooral een effect op het kruispunt tussen Lange Water en Lange Wal verwacht. In tabel 5.2 zijn de cyclustijden van dit kruispunt in de verschillende scenario's gepresenteerd. Er is onderscheid gemaakt tussen de minimale, gemiddelde en maximale cyclustijd. Deze worden gepresenteerd voor de ochtend- en avondspitsperiode.

	ochtendspits			avondspits		
	minimum	**maximum**	**gemiddeld**	**minimum**	**maximum**	**gemiddeld**
huidige situatie	114	121	118	120	125	121
autonoom 2025	116	124	120	119	125	122
planvariant 2025	117	124	121	123	128	125

Tabel 5.2: Cyclustijden kruispunt Lange Water - Lange Wal

Door een toename van de verkeersintensiteit in de autonome situatie 2025 ten opzichte van de huidige situatie neemt de cyclustijd (beperkt) toe. Maximaal bedraagt de cyclustijd in de ochtendspitsperiode 124 seconden (gemiddeld 120 seconden). In de planvariant 2025 blijft de cyclustijd in de ochtendspitsperiode gelijk aan de autonome situatie.

In de avondspitsperiode neemt de cyclustijd (beperkt) toe als gevolg van de autonome groei. Ook ten opzichte van de autonome situatie neemt als gevolg van het plan de cyclustijd beperkt toe. In de planvariant bedraagt de cyclustijd maximaal 128 seconden (gemiddeld 125 seconden).

In theorie komt deze cyclustijd boven de maximale waarde uit. Het verschil ten opzichte van de huidige en autonome situatie is echter beperkt en zal in de praktijk niet tot nauwelijks worden ervaren. Van enige restcapaciteit is in de toekomstige situatie geen sprake.

Op de overige kruispunten is sprake van lagere cyclustijden en (nog) kleinere effecten. In de tabellen 5.3 en 5.4 zijn de cyclustijden gepresenteerd voor de kruispunten tussen Gildemeestersplein - IJssellaan en IJssellaan - Lange Water.

	ochtendspits			avondspits		
	minimum	**maximum**	**gemiddeld**	**minimum**	**maximum**	**gemiddeld**
huidige situatie	92	119	104	87	106	98
autonoom 2025	93	109	100	98	108	102
planvariant 2025	91	114	102	92	119	103

Tabel 5.3: Cyclustijden Gildemeestersplein - IJssellaan

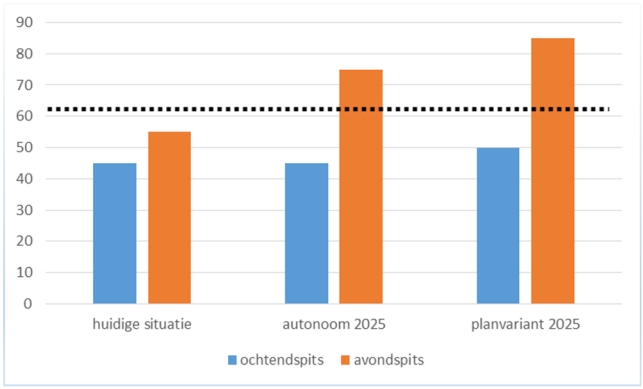
	ochtendspits			avondspits		
	minimum	maximum	gemiddeld	minimum	maximum	gemiddeld
huidige situatie	89	99	95	86	90	88
autonoom 2025	84	94	90	89	97	93
planvariant 2025	83	97	90	86	95	91

Tabel 5.4: Cyclustijden IJssellaan - Lange Water

In tabellen 5.3 en 5.4 is te zien dat de cyclustijden op de kruispunten tussen Gildemeestersplein en IJssellaan alsmede IJssellaan en Lange Water zowel in de ochtend- en avondspitsperiode in alle drie de scenario's ruim onder 120 seconden liggen. De effecten als gevolg van het plan zijn beperkt en in de avondspitsperiode op het kruispunt IJssellaan - Lange Water zelfs positief.

5.2.3 Wachtrijlengten

In figuur 5.1 zijn de gemiddelde maximale wachtrijlengten gepresenteerd die zich in de ochtend- en avondspits voordoen op de linksafstrook gelegen op Lange Water (zuid) richting Lange Wal en het winkelcentrum. De zwarte stippellijn in figuur 5.1 geeft de beschikbare opstellengte weer. In bijlage 2 van deze notitie zijn grafieken gepresenteerd, waaruit de spreiding van de wachtrijlengten blijkt.

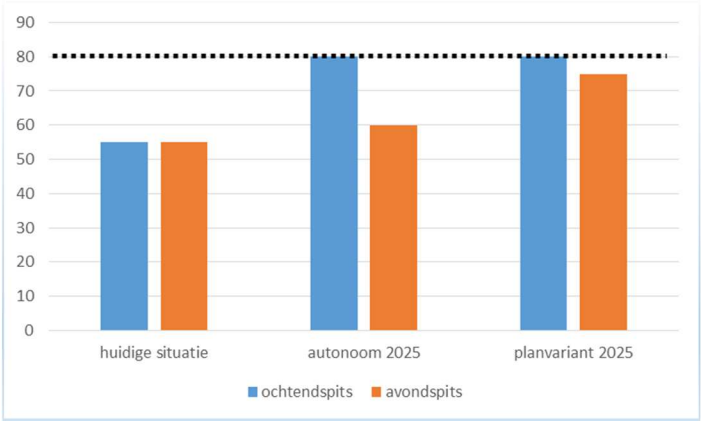
Figuur 5.1: Gemiddelde maximale wachtrijlengten op de linksaf opstelstrook op Lange Water-zuid

De lengte van dit opstelvak bedraagt circa 65 meter. Dit is voldoende lang om de wachtrijen in de reguliere ochtend- en avondspitsperiode te faciliteren. Als gevolg van een toename van verkeer in de autonome situatie 2025 neemt de gemiddelde maximale wachtrijlengte ook toe. In de avondspitsperiode bedraagt de gemiddelde maximale wachtrij circa 75 meter. Als gevolg van de planontwikkeling neemt de gemiddelde maximale wachtrijlengte toe tot circa 85 meter. Het is daarom gewenst de opstelstrook voor het linksafslaande verkeer te verlengen ten minste meter. In figuur 5.2 is de verlenging indicatief weergegeven.

Figuur 5.2: Indicatief voorstel verlengen linksafstrook tot ten minste 85 meter (bron ondergrond: Globespotter)

Ook zijn de afstand tussen het kruispunt Lange Water - Lange Wal en de mogelijk te realiseren aansluiting beoordeeld. Hierin is het risico op terugslag van de wachtrijen tot op de aansluiting beoordeeld. Afhankelijk van de exacte positie van de aansluiting is een opstellengte van circa 80 tot 85 meter beschikbaar. Hier blijkt de ochtendspits maatgevend. Als gevolg van de toename van verkeer in de autonome situatie 2025 zal de gemiddelde maximale wachtrijlengte circa 80 meter bedragen. Omdat het winkelcentrum in de ochtendspits zeer beperkt functioneert, draagt de nieuwe aansluiting in de ochtendspits nauwelijks bij aan de maximale wachtrijlengte. Geconcludeerd wordt dat gemiddeld genomen de aansluiting goed functioneert. De afstand tussen het kruispunt en de nieuwe aansluiting (circa 80 meter) is voldoende groot om de gemiddelde maximale wachtrijlengte te kunnen opvangen. Incidenteel slaat de wachtrij terug tot op/voorbij de locatie van de te realiseren aansluiting In figuur 5.3 zijn de gemiddelde maximale wachtrijlengten gepresenteerd en afgezet tegen de beschikbare opstellengte.

Figuur 5.3: Gemiddelde maximale wachtrijlengten op Lange Wal voor het kruispunt met Lange Water

5.2.4 Verliestijd

In bijlage 3 van deze notitie zijn de verliestijden, ervaren op de verschillende signaalgroepen, gepresenteerd voor de drie scenario's. De hoogste verliestijden worden ervaren op het kruispunt tussen Lange Water en Lange Wal. Dit correspondeert ook met de hoogste cyclustijden. De verschillen tussen de verliestijden in de autonome en plansituatie 2025 zijn beperkt.

6 Expeditieverkeer

Onderdeel van de herontwikkeling is het concentreren van een Aldi en Albert Heijn supermarkt aan de oostzijde van het winkelcentrum. Wereldhave heeft Goudappel Coffeng verzocht te onderzoeken op welke locatie de bevoorrading van de winkels kan plaatsvinden en wat voor de voertuigen de beste aan- en afrijroute hierbij is. In dit hoofdstuk worden de eerste verkennende resultaten gepresenteerd. Aanvullend zal onderzoek verricht moeten worden naar een verkeersveilige vormgeving van de aansluiting. De hiernavolgende resultaten dienen ter input van dit aanvullende onderzoek.

6.1 Uitgangspunten

Met behulp van CURSIM[14] zijn de rijcurvesimulaties uitgevoerd. De hiernavolgende manoeuvres zijn geanalyseerd:

- aanrijden vanaf de IJssellaan over het Gildemeestersplein;
- het maken van een keerbeweging op het Gildemeestersplein na bevoorrading;
- alternatief: vertrekbeweging links- en rechtsaf op de Lange Wal.

In de analyse zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De rijcurvesimulaties zijn uitgevoerd met een supermarkt-vrachtwagen met een lengte van 16,50 meter, voorzien van een meesturende achteras.
- Een voorwaartse beweging is gesimuleerd met een standaardsnelheid van 10 km/h.
- Een achterwaartse beweging is gesimuleerd met een standaardsnelheid van 5 km/h.
- In de simulaties is het ruimtebeslag voor de wielen gevisualiseerd door middel van oranje lijnen. De groene lijnen visualiseren het ruimtebeslag voor de bovenbouw. De blauwe stippellijnen visualiseren de gewenste margelijn tot verticale obstakels van 1 meter.
- Het resultaat van de rijcurvesimulaties is in bijlage 1 van deze notitie op schaal opgenomen. In de tekst zijn uitsneden gepresenteerd.

[14] CURSIM is een softwaretool in AutoCAD, waarmee voor verschillende voertuigtypen het ruimtebeslag inzichtelijk kan worden gemaakt.

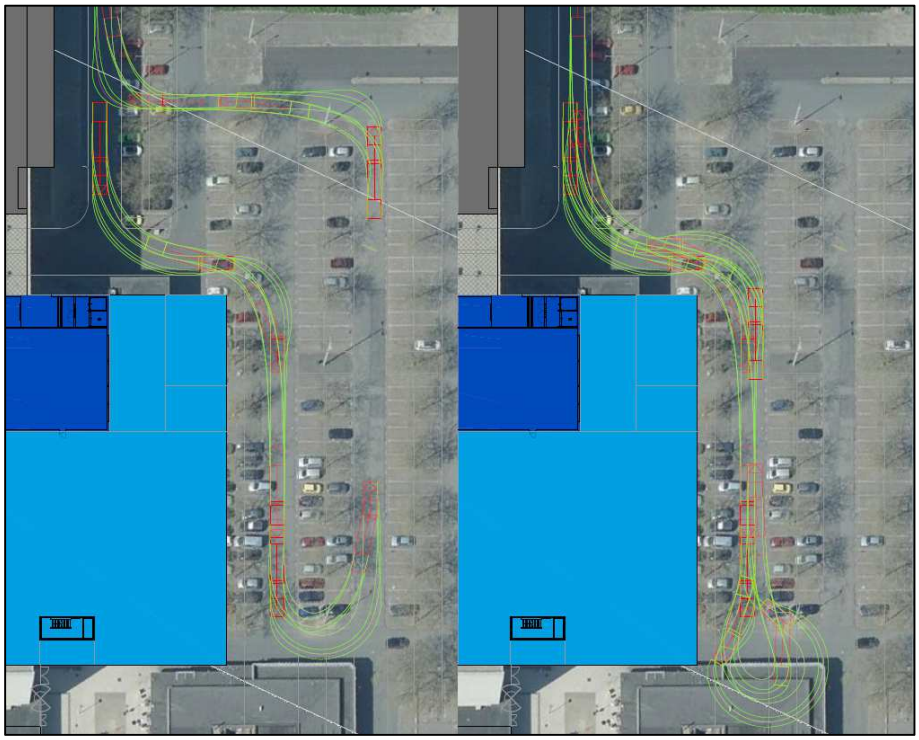
6.2 Bevoorrading Albert Heijn supermarkt

Bevoorrading van de Albert Heijn supermarkt zal plaatsvinden aan de oostgevel van het gebouw. Expeditieverkeer kan deze locatie op meerdere manieren bereiken:

1. Aankomen en vertrekken via de IJssellaan, waarbij:
   a. via een enkele richting over de parkeerwegen wordt gereden;
   b. in twee richtingen over een enkele parkeerweg wordt gereden.
2. Aankomen via de IJssellaan en vertrekken in één of twee richtingen via de Lange Wal (uitgaande van een aansluiting op de Lange Wal).
3. Aankomen via de Lange Wal (uitgaande van de aansluiting op de Lange Wal) en vertrekken via de IJssellaan.

6.2.1 Aankomen en vertrekken via de IJssellaan

In figuur 6.1 is het benodigde ruimtebeslag weergegeven voor een trekker/oplegger-combinatie die aankomt en vertrekt via de IJssellaan. Inherent aan deze routering is het feit dat de vrachtwagen, nadat deze heeft geëxpedieerd, een keerbeweging dient te maken in verband met de vertrekroute. Bij voldoende ruimte zal de keerbeweging in een voorwaartse beweging worden uitgevoerd. In deze variant wordt achteruit rijden door een vrachtwagen voorkomen. Wel rijdt de vrachtwagen zowel heen als terug volledig over het parkeerterrein.

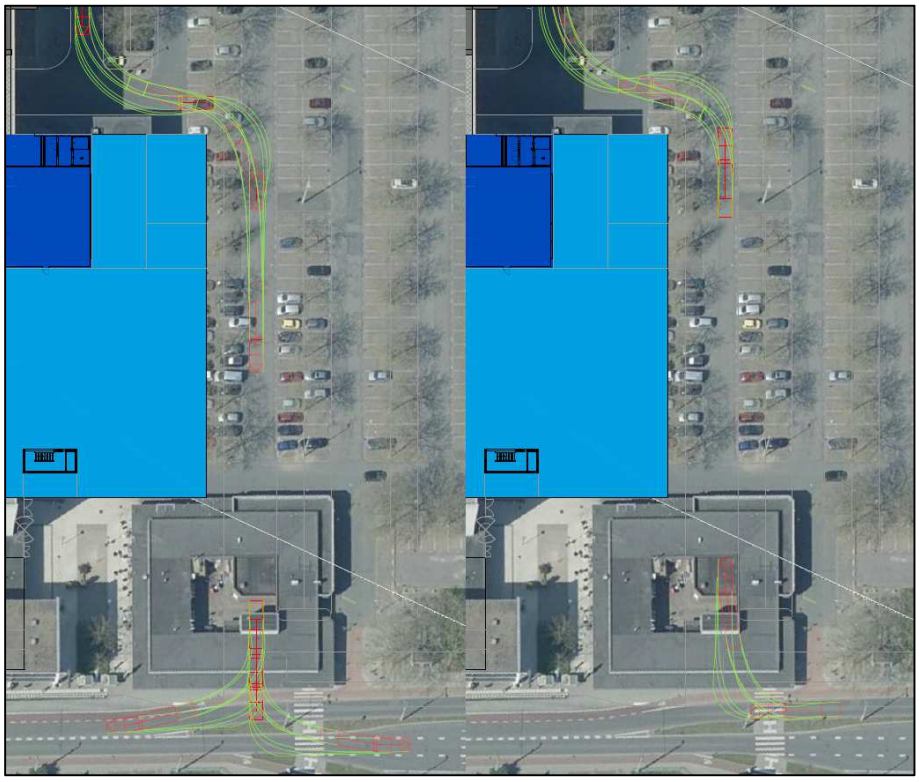

Figuur 6.1: Ruimtebeslag trekker/opleggercombinatie aankomst en vertrek via de IJssellaan

Verkeerskundig wordt de voorkeur uitgesproken om over het parkeerterrein gebruik te maken van een enkele parkeerweg voor zowel de aankomst- als vertrekmanoeuvre (rechts in figuur 6.1). Dit is eenduidig voor zowel de gebruikers van het parkeerterrein alsmede voor de chauffeurs, die via dezelfde route kunnen vertrekken als dat zij aankomen. Middels een keerlus is het wenselijk de keerbeweging te faciliteren. Daarmee wordt de kans op schade aan het straatwerk en/of het voertuig tot een minimum beperkt.

6.2.2 Aankomst en/of vertrek via IJssellaan en Lange Wal

Bij het openstellen van de doorsteek van het parkeerterrein op de Lange Wal is het gewenst dat vrachtverkeer hiervan gebruik maakt bij het inrijden of verlaten van het parkeerterrein. Het parkeerterrein wordt hierdoor minder belast door vrachtverkeer. Tevens wordt een keerbeweging hierdoor voorkomen, wat gunstig is voor de benodigde manoeuvreerruimte op het parkeerterrein en wat de verkeersveiligheid ten goede komt. In figuur 6.2 is de manoeuvre weergegeven.

Figuur 6.2: Ruimtebeslag trekker/opleggercombinatie aankomst en/of vertrek via IJssellaan en Lang Wal

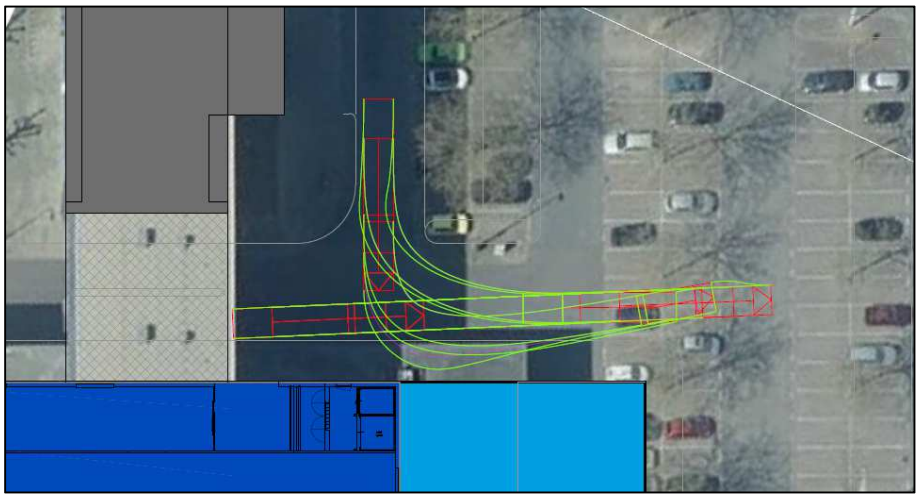
Het wegvak van de Lange Wal is voldoende breed voor vertrekkend vrachtverkeer om zowel links als rechts af te slaan. Afhankelijk van de positionering van de aansluiting dient rekening te worden gehouden met de voetgangersoversteekplaats over de Lange Wal. In het weergegeven scenario ligt deze te dicht bij de aansluiting, waardoor mogelijke conflicten kunnen ontstaan tussen vertrekkend vrachtverkeer en overstekende voetgangers.

In het scenario waarbij de vrachtwagen komt aanrijden via de Lange Wal is de breedtemaat van de aansluiting maatgevend. Zeker in de binnenbocht dient rekening te worden gehouden met de sleeplijnen van de oplegger. Geadviseerd wordt in de binnenbocht zeker rekening te houden met een marge van tenminste 1 meter tot verticale obstakels. Hetzelfde geldt voor de bocht rechtsaf in geval van de vertrekbeweging op de Lange Wal.

Afhankelijk van de definitieve vormgeving van de expeditieruimte kan een voorkeur voor een van beide routes worden uitgesproken. Op basis van de routing op omliggende wegen lijkt een route met een aankomst via de IJssellaan en vertrek in oostelijke richting (bocht links vooruit) op de Lange Wal de meest aannemelijke variant.

6.3 Bevoorrading Aldi supermarkt

Bevoorrading van de Aldi supermarkt gaat naar verwachting plaatsvinden aan de noordgevel. De aankomst- en vertrekmanoeuvre zijn grotendeels gelijk aan die van de Albert Heijn supermarkt. Hierin zijn dezelfde varianten mogelijk. Om de laad- en losruimte te bereiken, zal de vrachtwagen naar verwachting achteruit moeten rijden. Dit is afhankelijk van de vormgeving en positionering van de expeditieruimte. In figuur 6.3 is de meest voor de hand liggende manoeuvre gepresenteerd.

Figuur 6.3: Achterwaartse manoeuvre expeditie Aldi supermarkt

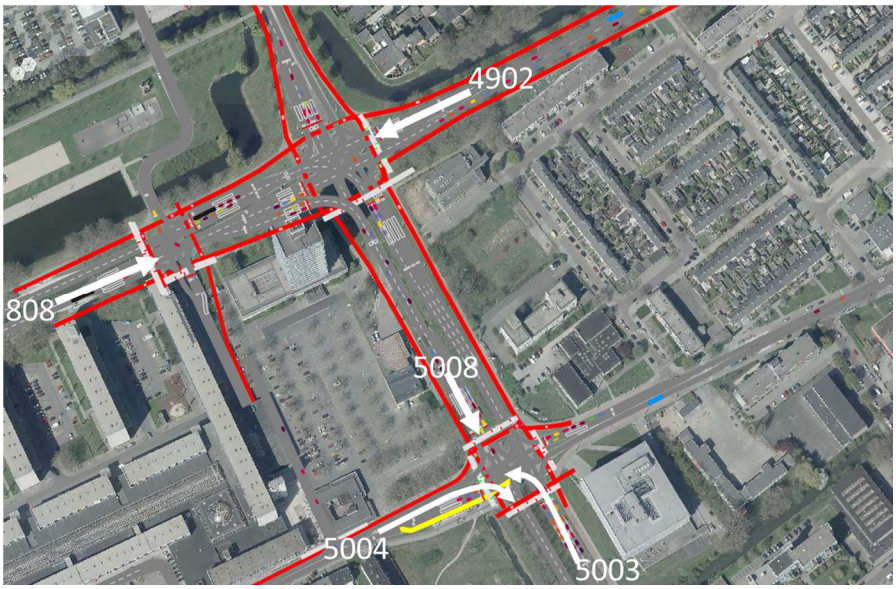
De aankomstmanoeuvre vindt naar verwachting plaats via de IJssellaan. Hierbij is het aannemelijk dat de vrachtwagen gebruik maakt van de eerste aansluiting richting de Aldi supermarkt. Vervolgens wordt op het parkeerterrein de vrachtwagen in een voorwaartse beweging in de rechtstand gezet, waarna de achterwaartse beweging wordt ingezet. De vertrekbeweging kan worden gemaakt door middel van dezelfde route als voor de aankomst is gebruikt, of via de mogelijke aansluiting op de Lange Wal. Door gebruik te maken van een mogelijke aansluiting op de Lange Wal wordt het aantal vrachtbewegingen op het parkeerterrein gehalveerd. Dit is positief voor de verkeersveiligheid op het parkeerterrein.

7 Conclusies

Uit vorenstaande onderzoeken worden de volgende conclusies getrokken:

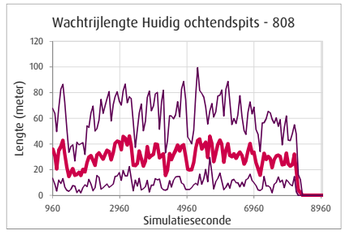
- De planontwikkeling geeft worst case een netto toename van maximaal acht parkeerplaatsen ten opzichte van de huidige situatie. Uit de gehouden parkeerdrukmeting wordt geconcludeerd dat de restcapaciteit op de beschikbare parkeercapaciteit voldoende is om de extra parkeervraag te faciliteren.
- Als gevolg van de functiewijziging bedraagt de maximale verkeersgeneratie circa 1.400 mvt/etm. Dit geeft een extra verkeersbelasting op de wegvakken rondom het winkelcentrum van circa 70 aankomsten en 70 vertrekken in het avondspitsuur en circa 90 aankomsten en 90 vertrekken in het maatgevende piekuur op zaterdagmiddag. Dit betreft een worst case verkeersgeneratie die verspreid over de wegvakken in de omgeving wordt afgewikkeld.
- Het openstellen van de aansluiting tussen het Gildemeestersplein op de Lange Wal heeft een gering effect op de kwaliteit van de verkeersafwikkeling op de kruispunten rondom het winkelcentrum. Als gevolg van meer linksafslaand verkeer in de avondspits neemt de cyclustijd op het kruispunt tussen Lange Water en Lange Wal beperkt toe, van maximaal 125 naar 128 seconden. Deze toename is dermate beperkt dat dit in de praktijk niet zal worden ervaren.
- De maximale gemiddelde wachtrij neemt op het linksafvak op Lange Water richting het winkelcentrum als gevolg van het openstellen van de aansluiting met het Gildemeestersplein toe van circa 65 tot maximaal circa 85 meter. De beschikbare opstellengte van het linksafvak bedraagt circa 65 meter. Geadviseerd wordt het opstelvak te verlengen tot ten minste 85 meter om de gemiddelde maximale wachtrij voldoende te kunnen faciliteren.
- De beschikbare lengte tussen het kruispunt Lange Water - Lange Wal en de nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal is voldoende om de wachtrij te faciliteren zonder dat de aansluiting wordt geblokkeerd. Uit de visuele beoordeling wordt geconcludeerd dat het rechtsafslaande verkeer richting het Gildemeestersplein in geen geval een dermate lange wachtrij veroorzaakt, door het verlenen van voorrang aan fietsers en voetgangers, dat dit leidt tot een wachtrij die terugslaat tot op het kruispunt met Lange Water.
- De verschillen in verliestijden tussen de autonome en planvariant 2025 zijn beperkt.
- Uit de eerste verkenning van het expeditieverkeer wordt geconcludeerd dat er ruimtelijk mogelijkheden zijn om vrachtverkeer via de aansluiting op Lange Wal af te wikkelen.

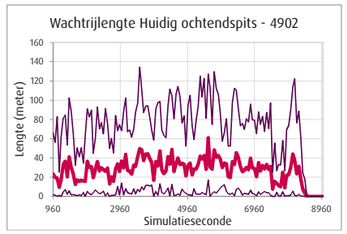
Bijlage 1 Wachtrijlengten

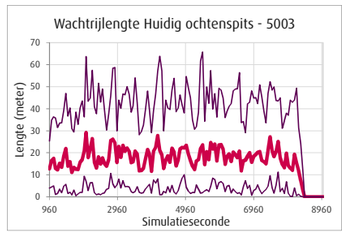

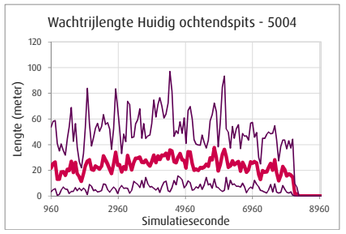
Wachtrijlengtes

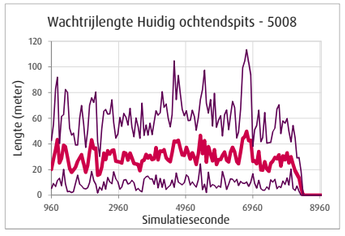
Huidige OS

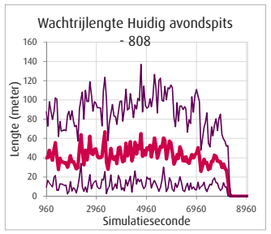

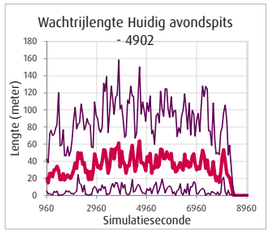

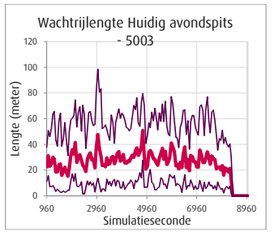

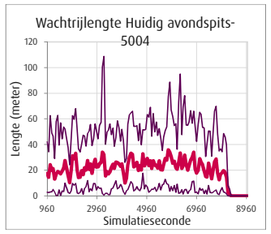

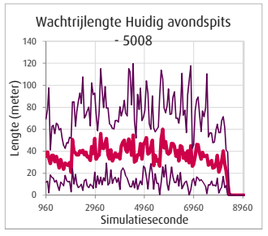
Huidige AS

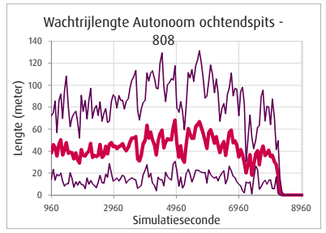

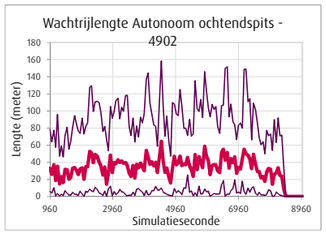

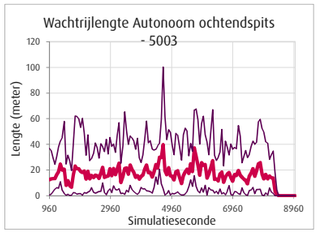

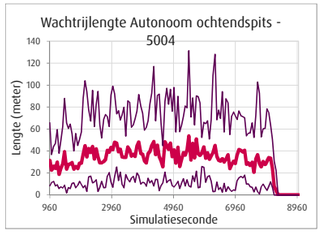

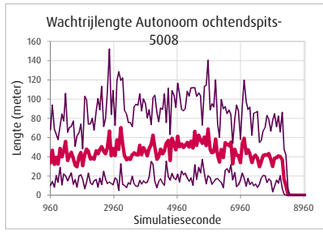
Autonoom OS

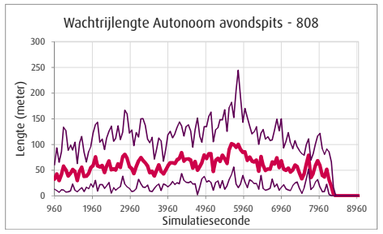

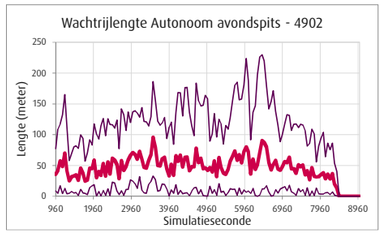

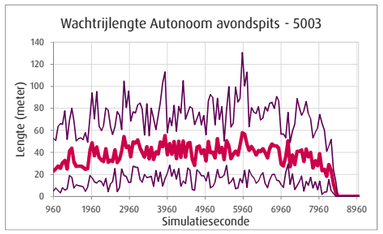

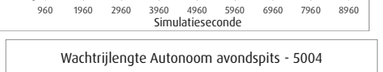

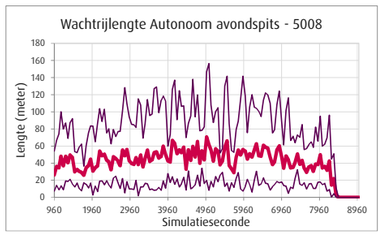
Autonoom AS

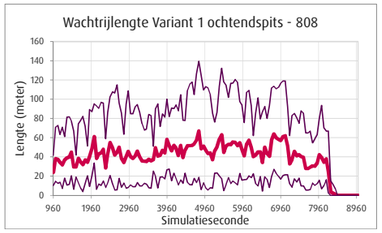

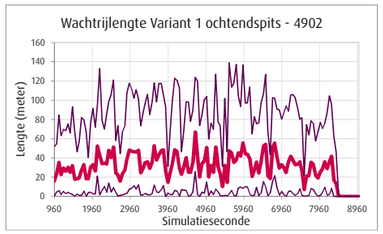

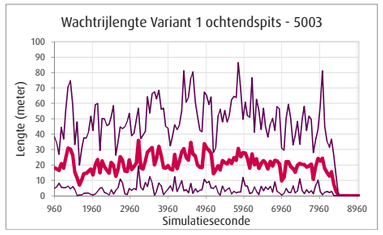

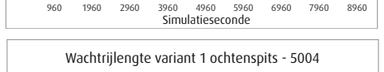

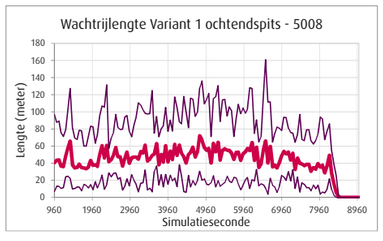
Variant 1 OS

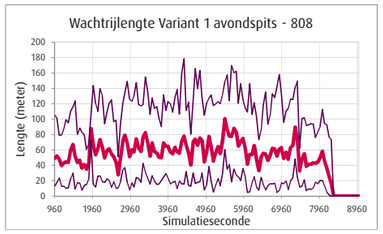

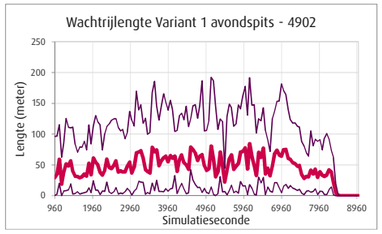

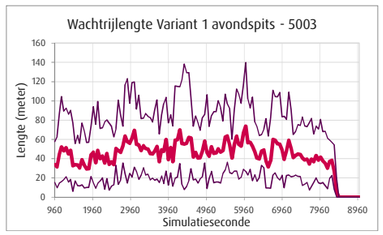

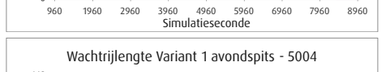

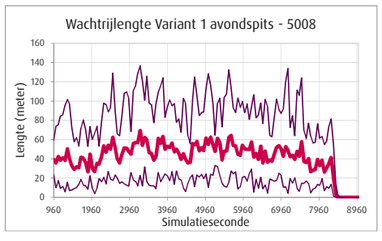
Variant 1 AS

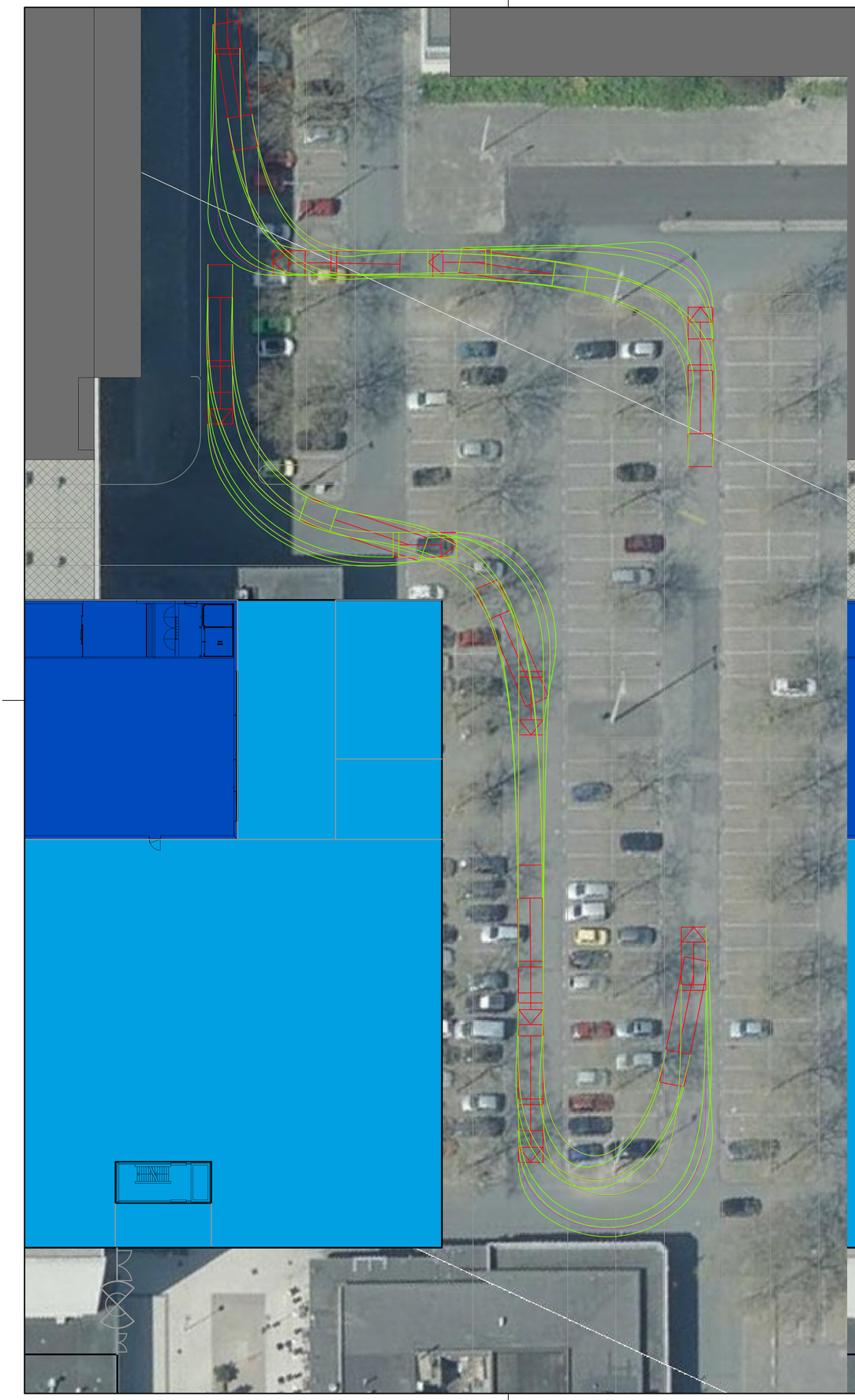

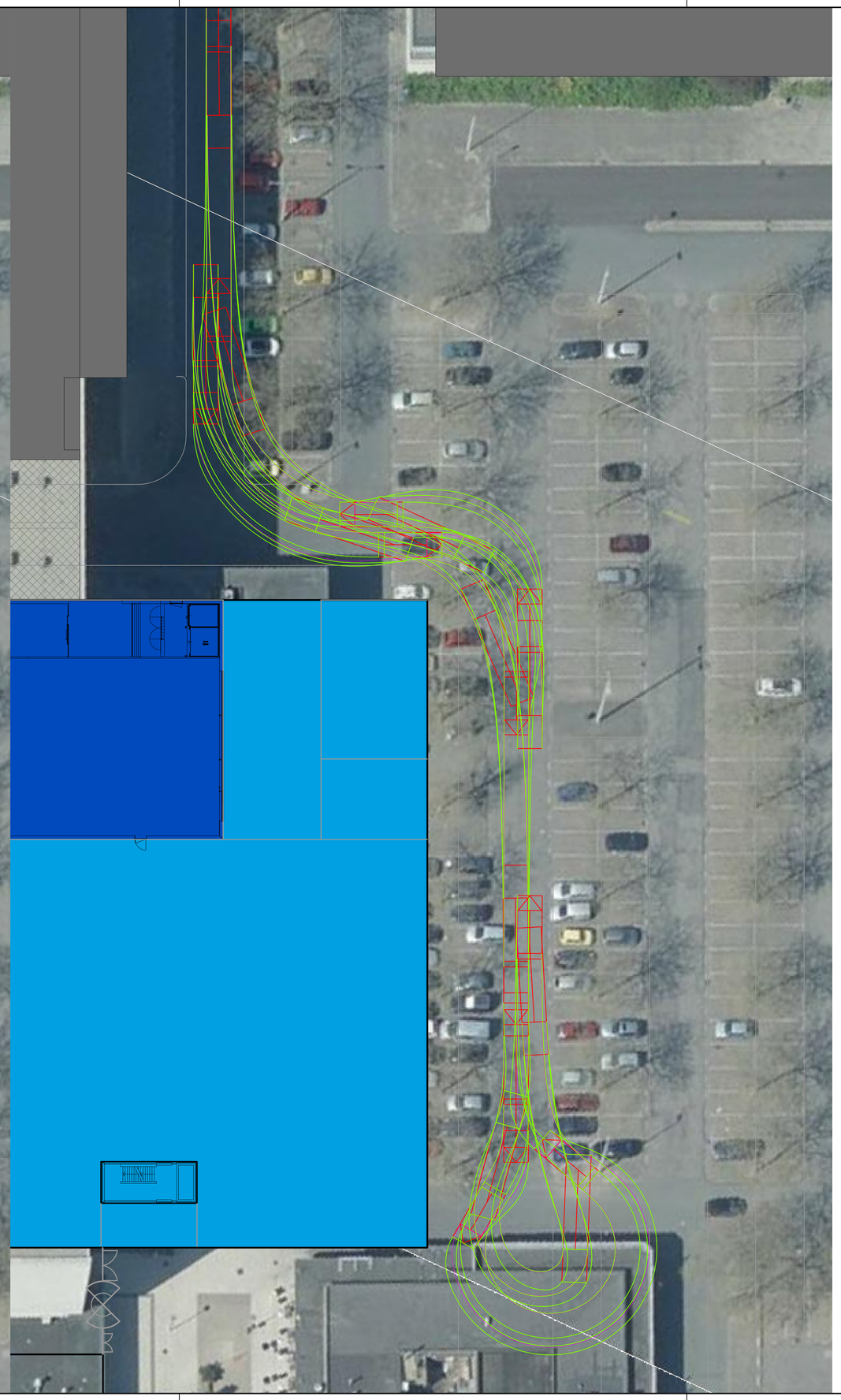

Bijlage 2 Rijcurvesimulaties op schaal 1:250

0 2.5 5 7.5 10 12.5m

Wereldhave Management Nederland B.V.

Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf

in- en uitrijden vrachtverkeer via noordzijde
Cursim-simulatie trekker-oplegger

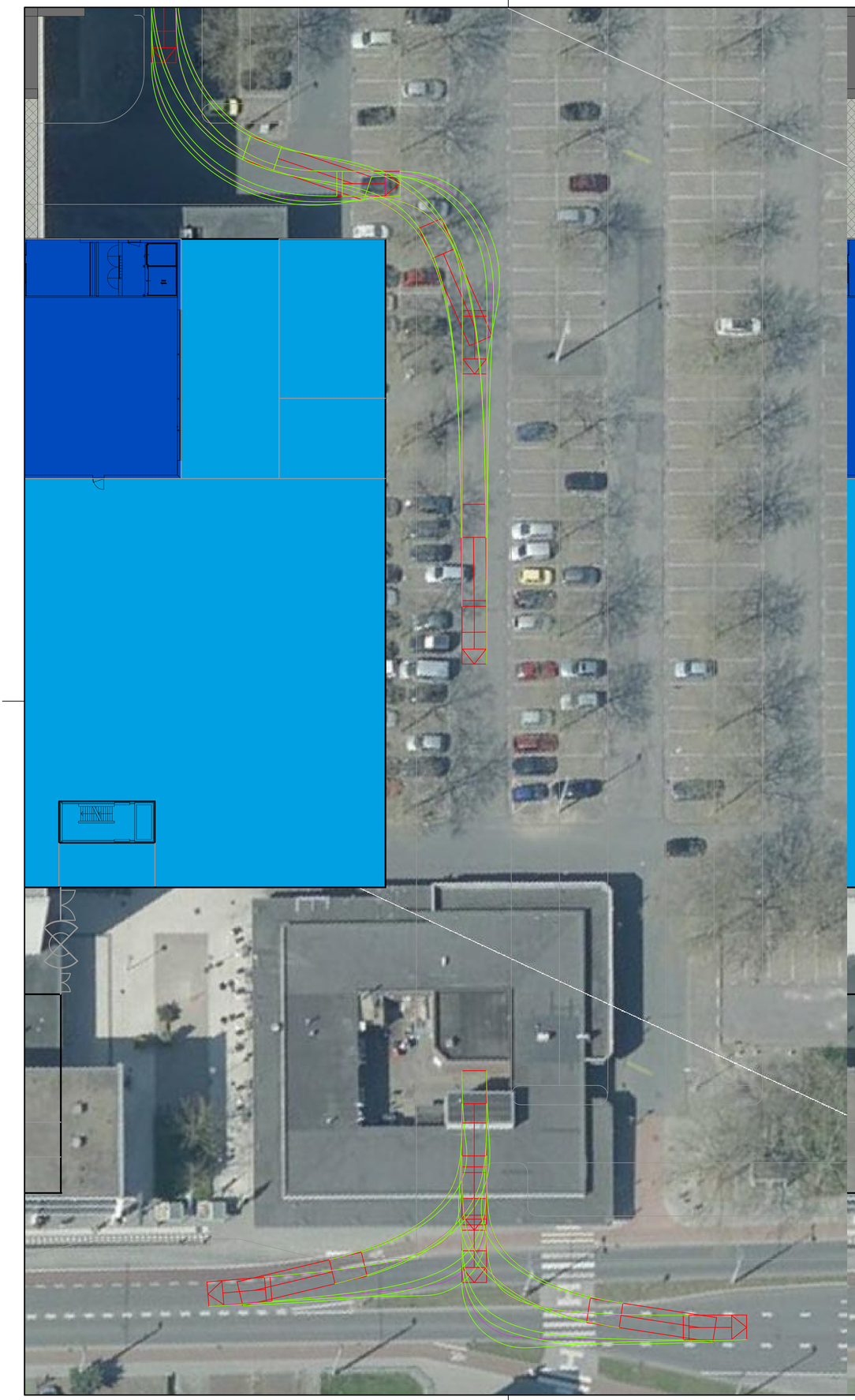
CONCEPT

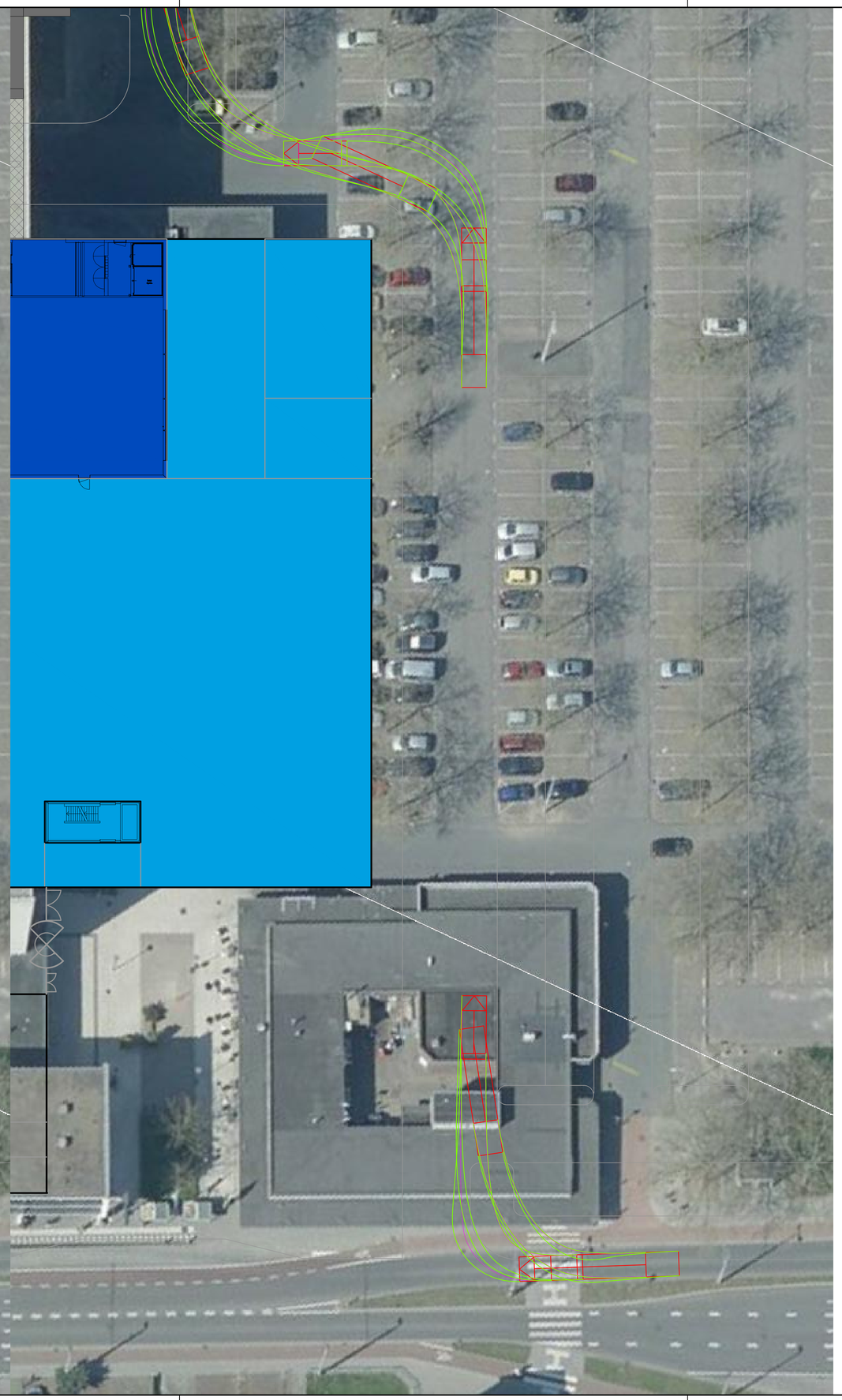
Datum	04-05-2016
Versie	1
Kenmerk	WRH015/ Kpj /01-01
Bestand	WRH015-01
Schaal	1:250
Formaat	A1

Deventer
Postbus 161
7400 AD Deventer
T +31 (0)570 666 222
www.goudappel.nl

Den Haag - Eindhoven - Leeuwarden - Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

0 2.5 5 7.5 10 12.5m

Wereldhave Management Nederland B.V.

Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf

Vrachtverkeer in één richting over terrein
Cursim-simulatie trekker-oplegger

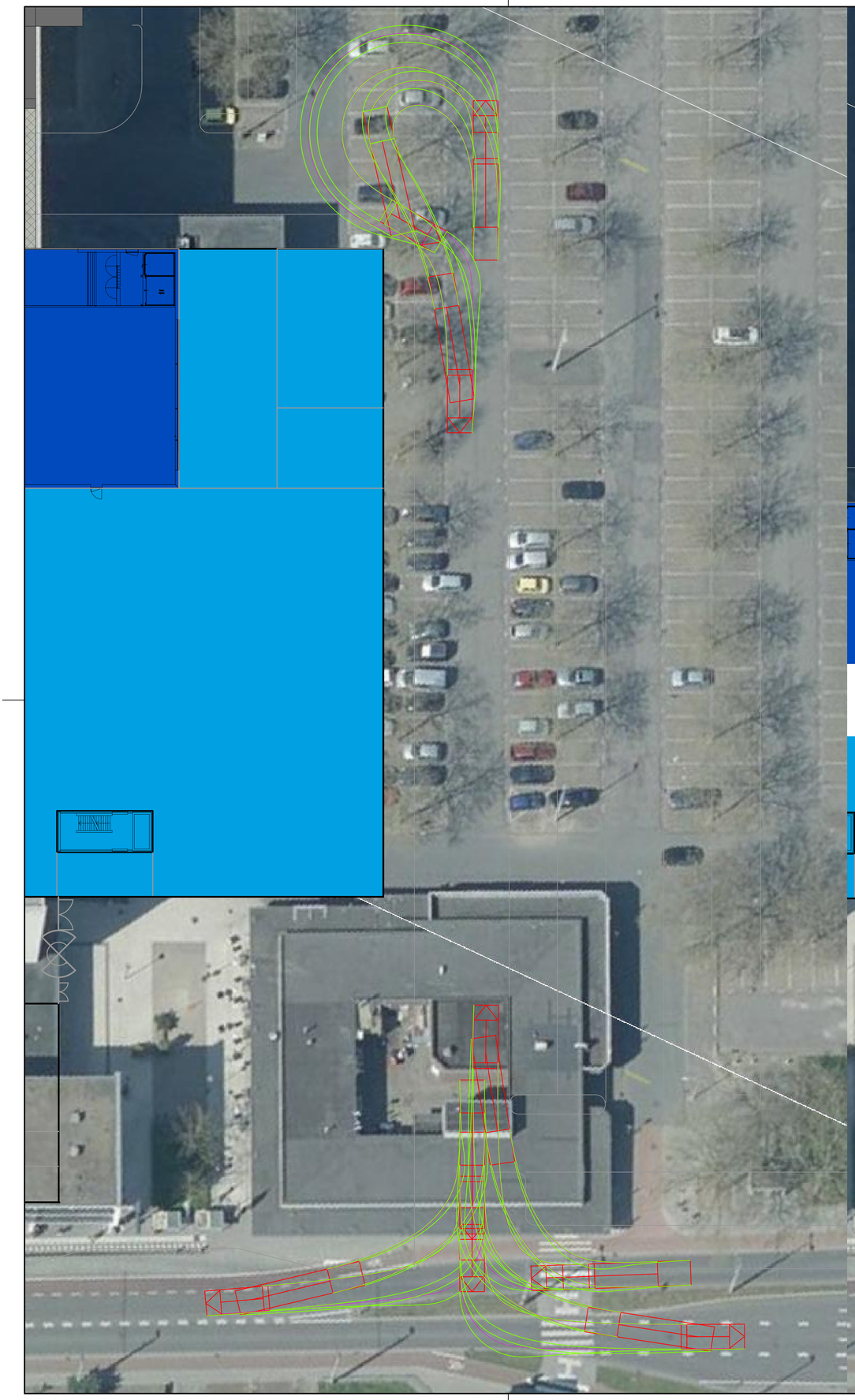
CONCEPT

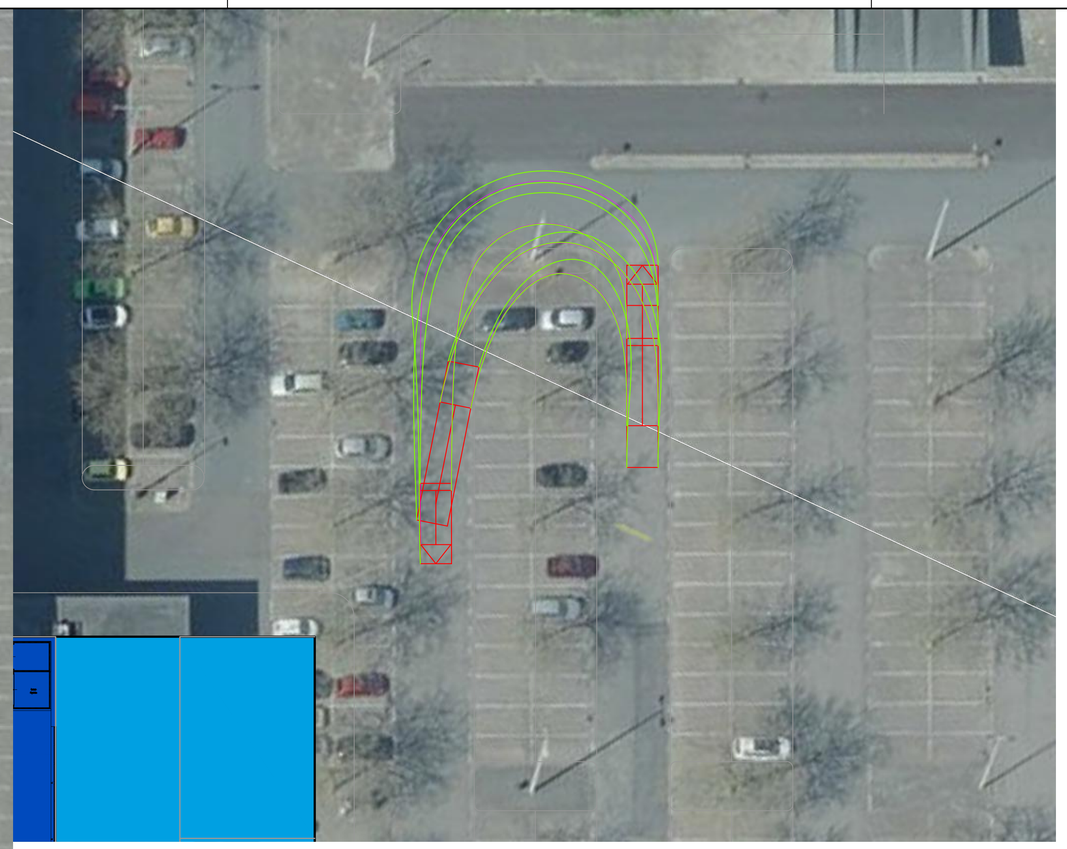
Datum	04-05-2016
Versie	1
Kenmerk	WRH015/ Kpj /01-02
Bestand	WRH015-01
Schaal	1:250
Formaat	A1

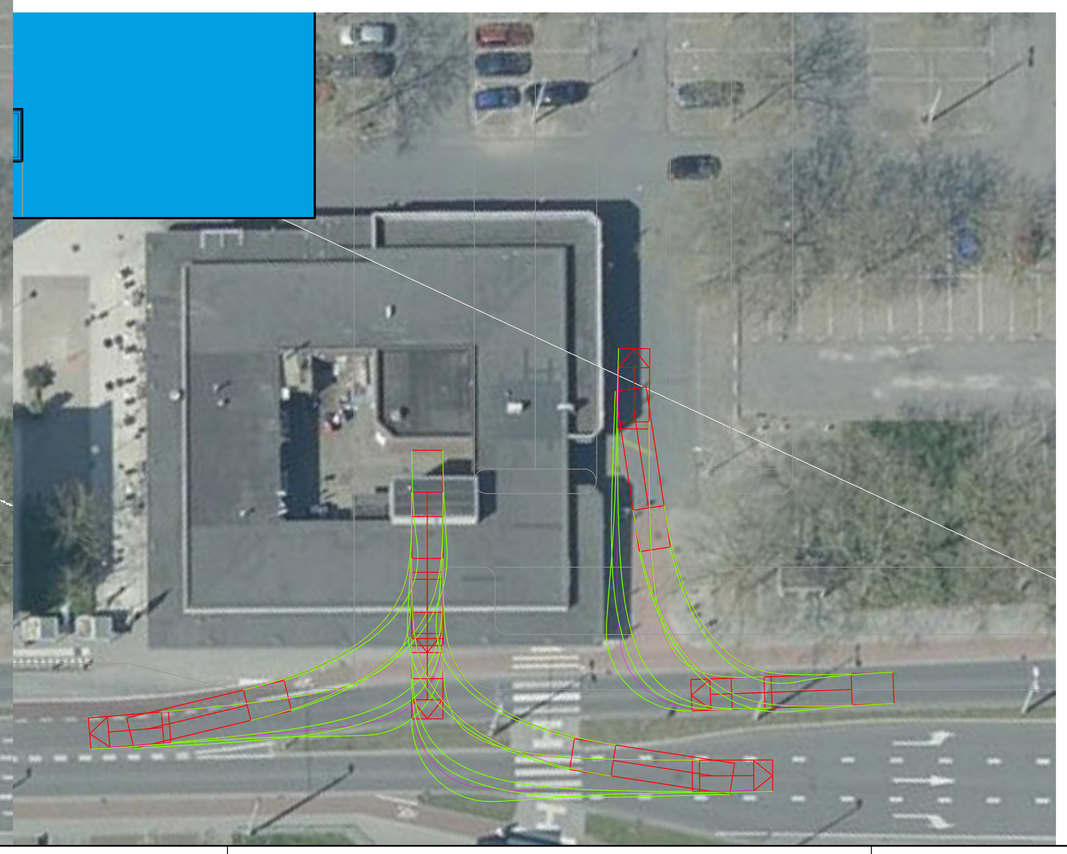
Deventer
Postbus 161
7400 AD Deventer
T +31 (0)570 666 222
www.goudappel.nl

Den Haag - Eindhoven - Leeuwarden - Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

0 2.5 5 7.5 10 12.5m

Wereldhave Management Nederland B.V.

Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf

In- en uitrijden vrachtverkeer via Zuidzijde
Cursim-simulatie trekker-oplegger

CONCEPT

Datum	04-05-2016
Versie	1
Kenmerk	WRH015/ Kpj /01-03
Bestand	WRH015-01
Schaal	1:250
Formaat	A1

Deventer
Postbus 161
7400 AD Deventer
T +31 (0)570 666 222
www.goudappel.nl

Den Haag - Eindhoven - Leeuwarden - Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

0 2.5 5 7.5 10 12.5m

CONCEPT

Wereldhave Management Nederland B.V.

Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf

Cursim-simulatie trekker-oplegger ALD□

Datum	04-05-2016
Versie	1
Kenmerk	WRH015/ Kpj /01-04
Bestand	WRH015-01
Schaal	1:250
Formaat	A3

www.goudappel.nl

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Bijlage 3 Verliestijden

SG	OS huidig	OS auto	OS Var1	OS auto	OS Var1
801	8,5	8,9	9,2	4,8%	3,4%
802	10,7	10,7	10,3	-0,3%	-3,4%
803	8,9	10,1	19,4	12,8%	92,3%
804	11,2	11,0	19,0	-1,8%	72,9%
805	23,1	21,5	29,5	-7,2%	37,3%
807	22,6	30,9	45,4	37,1%	46,9%
808	62,5	67,4	60,0	7,8%	-11,0%
809	17,5	22,9	37,2	30,9%	62,4%
4901	26,6	25,8	34,1	-3,0%	32,2%
4902	26,5	30,3	37,7	14,3%	24,3%
4903	35,5	36,7	43,3	3,5%	17,9%
4904	31,2	38,5	32,4	23,1%	-15,7%
4905	25,3	26,7	32,9	5,4%	23,3%
4906	28,1	30,1	27,9	6,9%	-7,0%
4907	27,2	28,0	24,6	3,0%	-12,0%
4908	42,6	44,6	51,7	4,7%	15,9%
4909	43,3	41,4	50,6	-4,2%	22,1%
4910	26,3	28,9	30,6	9,8%	5,8%
4911	26,3	28,9	30,5	9,8%	5,8%
4912	42,9	47,3	50,6	10,1%	7,0%
5001	54,6	54,2	56,4	-0,6%	3,9%
5002	54,6	54,2	56,4	-0,6%	3,9%
5003	53,0	51,6	56,8	-2,6%	10,0%
5005	45,5	45,2	48,6	-0,5%	7,4%
5006	54,0	51,1	54,3	-5,5%	6,3%
5007	44,9	47,8	51,9	6,6%	8,5%
5008	42,4	43,9	44,6	3,5%	1,6%
5009	50,0	51,2	55,1	2,4%	7,7%
5010	45,1	42,6	50,2	-5,4%	17,7%
5011	59,7	57,2	59,2	-4,2%	3,5%
5012	59,7	57,2	59,2	-4,2%	3,6%

Tabel B3.1: Verliestijden per signaalgroep in de ochtendspits

SG	AS huidig	AS auto	AS Var1	AS auto	AS Var1
801	7,0	7,1	7,1	1,9%	0,4%
802	15,7	16,5	16,8	4,8%	2,2%
803	20,1	19,4	20,6	-3,6%	6,2%
804	18,4	19,0	19,2	3,3%	1,3%
805	29,8	29,5	29,4	-1,1%	-0,2%
807	32,6	45,4	44,1	39,6%	-3,0%
808	55,3	60,0	57,4	8,4%	-4,4%
809	26,3	37,2	29,9	41,1%	-19,4%
4901	31,9	34,1	34,4	6,9%	0,9%
4902	34,1	37,7	39,1	10,7%	3,8%
4903	38,6	43,3	42,0	12,4%	-3,1%
4904	30,8	32,4	31,5	5,3%	-2,7%
4905	31,0	32,9	29,7	6,1%	-9,7%
4906	30,6	27,9	27,3	-8,7%	-2,3%
4907	22,3	24,6	24,8	10,1%	0,6%
4908	49,3	51,7	52,5	4,9%	1,5%
4909	49,9	50,6	52,6	1,4%	3,9%
4910	29,9	30,6	30,9	2,2%	0,9%
4911	29,9	30,5	30,8	2,2%	0,9%
4912	46,6	50,6	50,8	8,6%	0,3%
5001	57,3	56,4	57,4	-1,6%	1,9%
5002	57,3	56,4	57,4	-1,6%	1,9%
5003	55,4	56,8	56,7	2,4%	-0,2%
5005	50,3	48,6	51,7	-3,4%	6,3%
5006	52,1	54,3	56,2	4,2%	3,5%
5007	46,9	51,9	52,0	10,7%	0,1%
5008	43,2	44,6	46,1	3,4%	3,4%
5009	52,4	55,1	54,7	5,3%	-0,9%
5010	47,1	50,2	47,8	6,5%	-4,7%
5011	58,1	59,2	59,7	2,0%	0,8%
5012	58,1	59,2	59,6	2,0%	0,8%

Tabel B3.2: Verliestijden per signaalgroep in de avondspits

Bijlage 1C:

Ontwerp aansluiting Lange Wal Presikhaaf Arnhem; Variantenstudie

Deventer
Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
T +31 (0)570 666 222
F +31 (0)570 666 888
Postbus 161
7400 AD Deventer

Den Haag
Casuariestraat 9a
2511 VB Den Haag

Leeuwarden
F. HaverSchmidtwei 2
8914 BC Leeuwarden

Eindhoven
Flight Forum 92-94
5657 DC Eindhoven

Amsterdam
De Ruyterkade 143
1011 AC Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Wereldhave Management Nederland BV

Ontwerp aansluiting Lange Wal Presikhaaf Arnhem

Variantenstudie

Datum 9 januari 2017
Kenmerk WRH017/Nbc/
Eerste versie

1 Inleiding

Wereldhave Management Nederland BV is samen met Neo Development werkzaam aan de herontwikkeling van winkelcentrum Presikhaaf te Arnhem. Onderdeel van de herontwikkeling is het verplaatsen en uitbreiden alsmede het toevoegen van een supermarkt in het winkelcentrum. Tevens is Wereldhave voornemens, als onderdeel van de herontwikkeling, om een verbinding te realiseren vanaf parkeerterrein Gildemeestersplein op de Lange Wal. Uit een verkeerstechnische analyse is geconcludeerd dat het verkeer in de toekomstige situatie met openstelling goed kan worden afgewikkeld[1]. De gemeente Arnhem heeft Wereldhave aanvullend verzocht een verkeersveilig ontwerp van de aansluiting op te stellen. Wereldhave heeft Goudappel Coffeng BV gevraagd het ontwerp van de aansluiting op te stellen. In deze notitie worden verschillende varianten gepresenteerd, waarbij de verkeerskundige voor- en nadelen van de verschillende varianten worden toegelicht.

2 Varianten

In overleg met de gemeente Arnhem zijn op 11 november 2016 de uitgangspunten besproken welke gehanteerd moeten worden in een verkeersveilig ontwerp voor de aansluiting (zie bijlage 1). Deze uitgangspunten zijn gedeeld met de in het overleg aanwezige personen. Hierop is geen reactie ontvangen en zijn gebruikt in de uitwerking van de aansluiting. Goudappel Coffeng is daarop volgend gestart met de uitwerking van de aansluiting in enkele varianten, waarbij de elementen in de varianten uitwisselbaar zijn. Grote variatie zit in de keuze tussen het wel of niet toestaan van vrachtverkeer op de

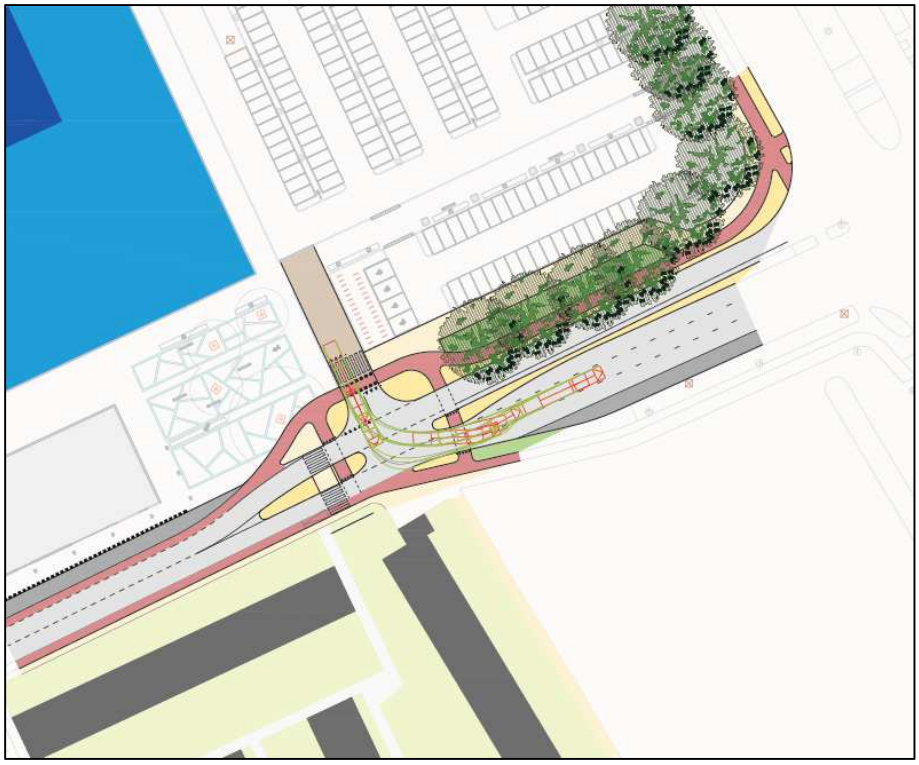
[1] Goudappel Coffeng: Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem; kenmerk: WRH015/Nbc/0040.01 d.d. 21 oktober 2016.

aansluiting. In een overleg met de gemeente en Wereldhave (d.d. 30 november 2016) [2] zijn de varianten besproken en gecombineerd tot een voorkeursvariant. De inhoudelijke discussie vormt de basis voor deze notitie (zie voor de digitale schetsontwerpen op schaal bijlage 2). Grofweg zijn de volgende vier varianten te onderscheiden:

1. Aansluiting geschikt voor vertrekkend vrachtverkeer voorzien van fietsoversteek-plaatsen;
2. Aansluiting geschikt voor vertrekkend vrachtverkeer zonder fietsoversteek voor-zieningen;
3. Aansluiting voor autoverkeer met uitgebogen fietspad;
4. Aansluiting voor autoverkeer zonder uitgebogen fietspad.

2.1 Variant 1: De ruimste

In figuur 2.1 is het ontwerp van de aansluiting gepresenteerd. Daaronder wordt een korte toelichting gegeven op de elementen.

Figuur 2.1: Ontwerp variant 1

[2] D.d. 30 november 2016 waarbij aanwezig waren: Gemeente Arnhem: Leo Berrevoets, Guido Coumans, Evert Schiphorst, Wim Borghuis, Peter Hectors, Thor Smits en Steven Oostendorp; Wereldhave: Bas Buvelot; Goudappel Coffeng: Jeroen Kuijpers, Christiaan Nab.

Vrachtauto
De voorgestelde aansluiting is geschikt voor vertrekkend vrachtverkeer. Om dit te faciliteren is voldoende ruimte op het kruispunt aanwezig. Dit resulteert in een relatief brede opening. In principe is inrijdend vrachtverkeer in deze variant niet toegestaan.

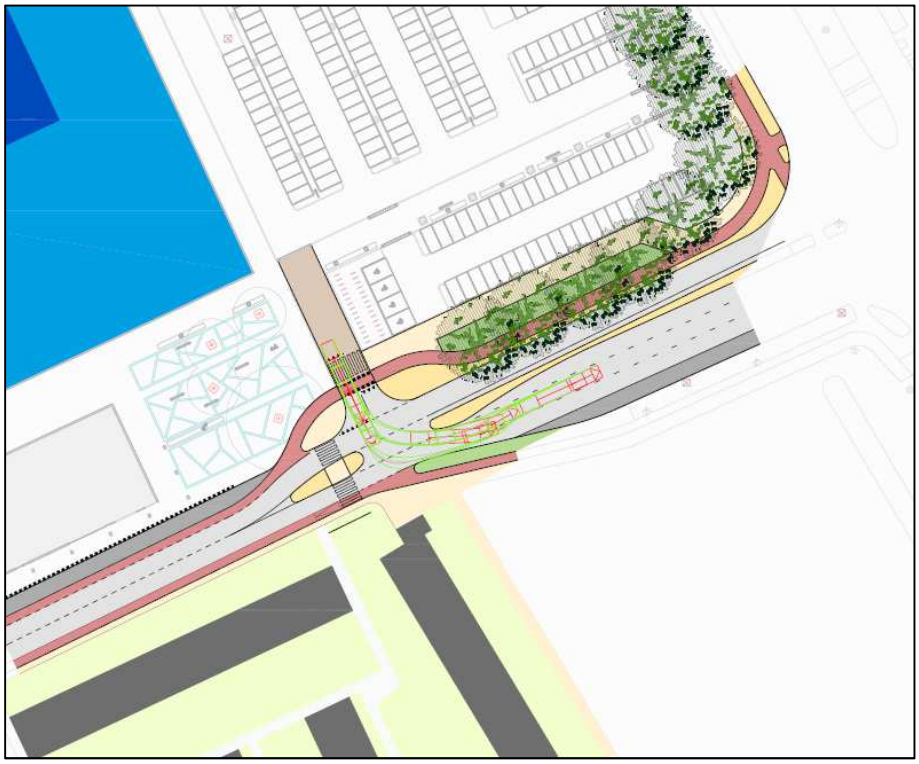
Fietsverkeer
Voor fietsverkeer zijn, aanvullend op de bestaande situatie, aan weerszijden van de aansluiting fietsoversteekplaatsen opgenomen. Het fietspad gelegen parallel aan de Lange Wal is ten opzichte van de huidige situatie verplaatst, verbreed tot 2,5 meter en vrijliggend vormgegeven (geplaatst op het trottoir in de huidige situatie). Ter hoogte van de aansluiting is het fietspad uitgebogen om (5 meter) opstelruimte tussen de hoofdrijbaan en het fietspad te creëren. Na de aansluiting wordt het fietspad, net als in de bestaande situatie, vormgegeven als aanliggende fietsstrook.

Voetgangers
De voetgangersoversteekplaats (zebrapad) gelegen op de Lange Wal is verplaatst naar de westzijde van de aansluiting. Hiermee ligt de voetgangersoversteekplaats meer in de looplijn richting de ingangen van winkelcentrum Presikhaaf. In deze variant is het zebrapad voorzien van een middeneiland met een breedte van ruim 3,50 meter. Vanwege de verplaatsing en verbreding van het fietspad is het trottoir parallel aan de Lange Wal verplaatst naar de andere zijde van de bestaande bomen. De bestaande bomen kunnen hierdoor gehandhaafd blijven.

Bus
Om ruimte te maken voor de fietsoversteekplaatsen is de bushalte ingekort ten opzichte van de bestaande situatie. Als de bushalte niet wordt verschoven neemt de lengte met circa 10 tot 15 meter (1 buslengte) af ten opzichte van de bestaande situatie.

2.2 Variant 2: Vrachtverkeer, maar compacter

Variant 2 is grotendeels vergelijkbaar met het ontwerp zoals gepresenteerd in variant 1. Verschil is dat in deze variant geen fiets oversteekvoorzieningen zijn opgenomen. De aansluiting kan hierdoor iets compacter worden vormgegeven, wat de lengte van de bushalte ten goede komt. De lengte van de bushalte In figuur 2.2 is het ontwerp van variant 2 weergegeven.

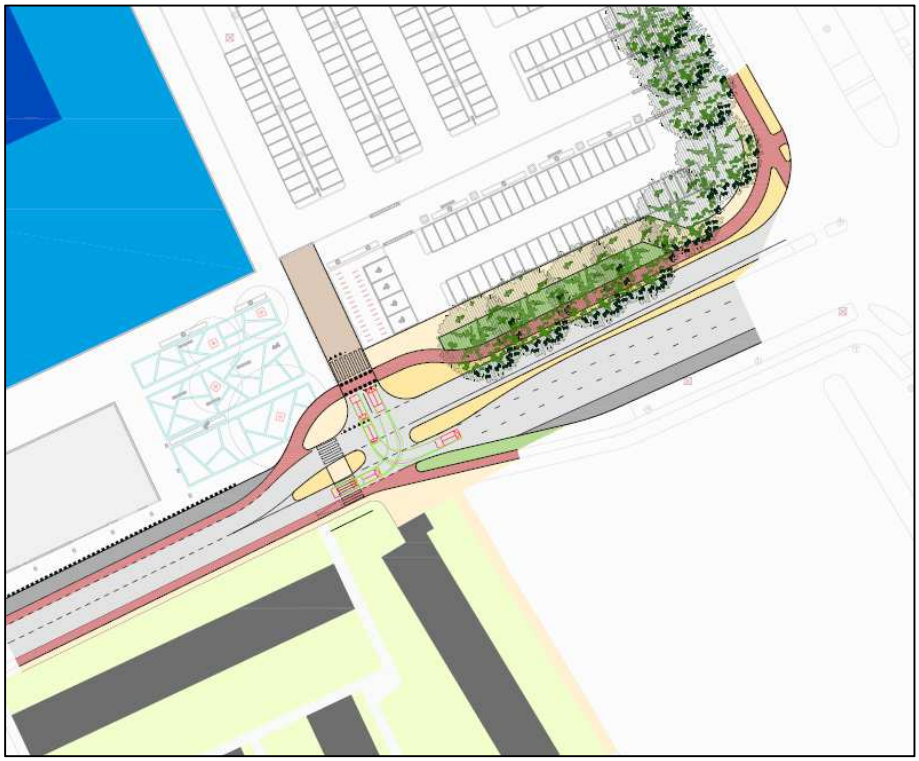

Figuur 2.2: Ontwerp variant 2

In deze variant dient het fietsverkeer, vergelijkbaar met de huidige situatie, over te steken ter hoogte van de aansluiting. Fietsverkeer kan, net als het aankomende autoverkeer, gebruik maken van het middensteunpunt om in etappes over te steken.

2.3 Variant 3: Enkel personenauto's

De aansluiting ontworpen in variant 3 is enkel geschikt voor aankomend en vertrekkend personenauto verkeer. Uitrijdend vrachtverkeer is in dit ontwerp fysiek niet mogelijk. Dit maakt het mogelijk om het 'gat' in de middenberm te verkleinen. In het verkeerskundige schetsontwerp, zoals gepresenteerd in figuur 2.3, zijn geen oversteekplaatsen voor de fiets gerealiseerd. Deze zijn in de ontworpen variant wel inpasbaar.

Figuur 2.3: Ontwerp variant 3

Consequentie van deze variant is dat het vrachtverkeer op een alternatieve wijze ontsloten moet worden. Met behulp van CURSIM[3] is het ruimtebeslag van een standaard Euro trekker/oplegger met een lengte van 16,50 meter over het parkeerterrein inzichtelijk gemaakt. De voorwaartse beweging is gesimuleerd met een snelheid van 10 km/uur. Het resultaat hiervan is gepresenteerd in figuur 2.4. Om voldoende ruimte te bieden zullen, afhankelijk van de uiteindelijke route, enkele parkeerplaatsen opgeheven moeten worden. In de parkeerbalans is voldoende restcapaciteit beschikbaar om de parkeervraag op een lagere parkeercapaciteit te faciliteren[4].

[3] CUSIM is een tool in AutoCAD waarmee van de verschillende voertuigtypen het ruimtebeslag inzichtelijk kan worden gemaakt.

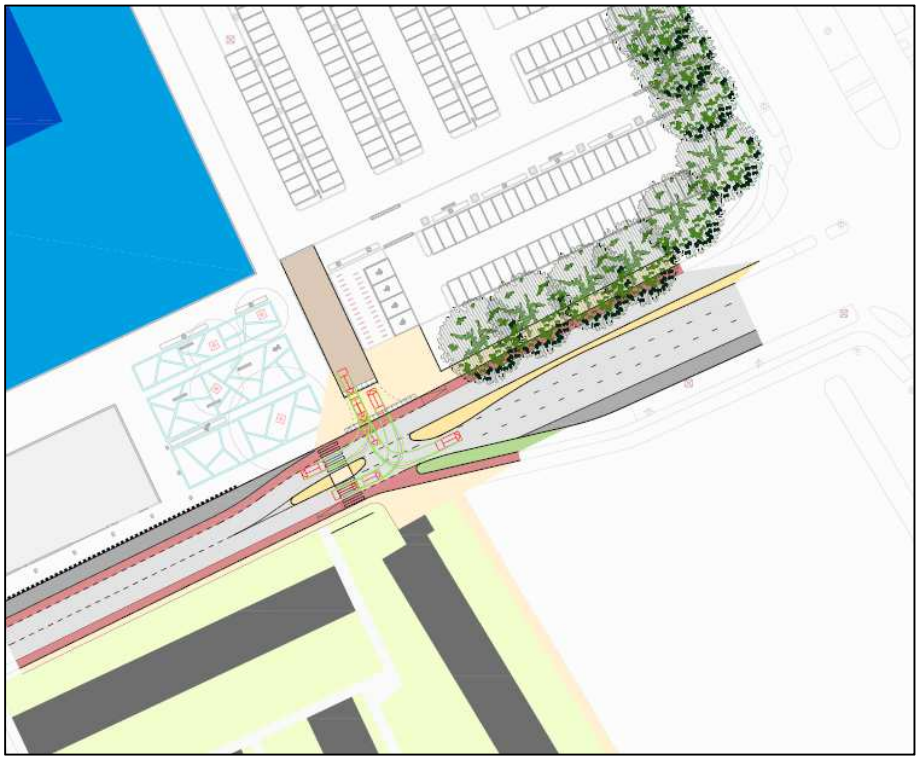
[4] Goudappel Coffeng: Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem (kenmerk: WRH015/Nbc/0040.01 d.d. 21 oktober 2016).

Figuur 2.4: Benodigde manoeuvreerruimte over het parkeerterrein

2.4 Variant 4: De meest compacte

Deze variant is voor het autoverkeer gelijk vormgegeven aan variant 3. Verschil is dat het fietspad parallel is gelegen aan de Lange Wal en niet wordt uitgebogen ter hoogte van de aansluiting. De ligging van het fietspad komt hiermee overeen met de bestaande overige aansluitingen aan de Lange Wal.

Figuur 2.5: Ontwerp variant 4

Vrachtverkeer zal ook in deze variant gebruik moeten maken van het parkeerterrein om in- en uit te rijden. Door de positie van het fietspad aanliggend te houden van de Lange Wal wordt deze niet geblokkeerd door uitrijdend autoverkeer. De zichtbaarheid van het fietsverkeer is goed en uit de studie naar de kwaliteit van de verkeersafwikkeling blijkt dat een uitbuiging niet noodzakelijk is om het verkeer voldoende af te wikkelen.

2.5 Verkeerskundige beoordeling varianten

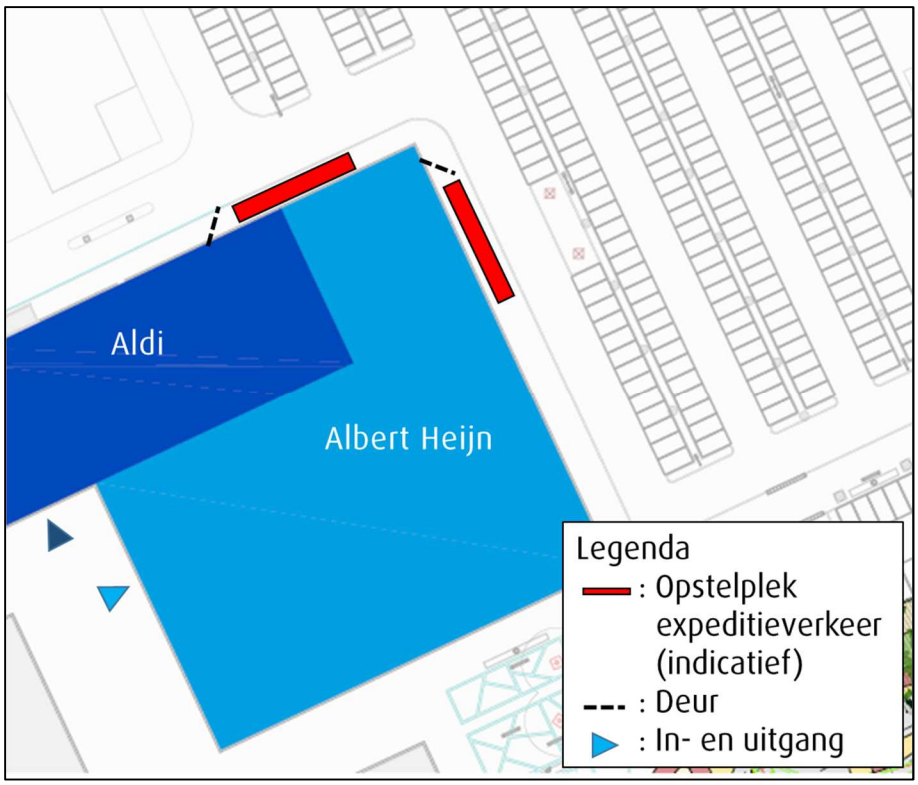
De keuze om vrachtverkeer via de aansluiting te laten vertrekken heeft als risico dat inrijdend vrachtverkeer ook gebruik gaat/wilt maken van de aansluiting. De gemeente Arnhem geeft aan dat fysieke elementen om ingaand vrachtverkeer te voorkomen niet werken en kapot gereden worden. Aanbevolen wordt, om bij de keuze vrachtverkeer te laten uitrijden, de aansluiting zo vorm te geven dat inrijden mogelijk is zonder schade te rijden (hoeft echter ook niet zichtbaar gefaciliteerd). De opening in de middenberm dient hiervoor voldoende groot te zijn. Visueel kan de opening versmalt worden door deze deels uit te voeren in een ander type bestrating welke hinderlijk is voor personenautoverkeer (als een soort rammelstrook). Het middensteunpunt kan overigens ook dienen als informele opstelruimte voor een linksafslaand voertuig, waardoor het verkeer op de hoofdrijbaan geen hinder ondervindt van een linksafslaande auto.

Het gebruik van de fietsoversteekplaatsen wordt in twijfel getrokken. Dat geldt vooral voor de oostelijk gepositioneerde oversteek. Aankomend fietsverkeer vanuit het westen zal naar verwachting eerder de oversteek maken en niet 'omrijden' via de oostelijk gelegen oversteek. Gediscussieerd is over de wenselijkheid om de westelijke fietsoversteekplaats in twee richtingen te berijden. Dit is niet gewenst vanwege de verkeersonveiligheid. Aankomend autoverkeer verwacht hier geen fietsverkeer in twee richtingen. Tevens is aan de zuidzijde van de fietsoversteekplaats onvoldoende openbare ruimte om opstelruimte voor fietsverkeer te realiseren. Vanwege de inpasbaarheid, naar verwachting het beperkte gebruik en het feit dat fietsoversteekplaatsen in de huidige situatie niet aanwezig zijn wordt geadviseerd hiervan af te zien. De ruimtebesparing komt de lengte van de bushalte ten goede. De lengte kan gelijk blijven ten opzichte van de huidige situatie.

De uitbuiging van het fietspad bij de aansluiting en de daardoor aanwezige opstelruimte vergroot de zichtbaarheid voor het ingaande autoverkeer op het kruisende fietsverkeer. Omwille van de verkeersveiligheid en de kwaliteit van de verkeersafwikkeling is een uitbuiging niet noodzakelijk. Op de overige bestaande aansluiting is het fietspad aanliggend vormgegeven. Risico van een uitbuiging is dat uitrijdend verkeer het fietspad gaat blokkeren. Om dit risico uit te sluiten wordt voorgesteld om het fietspad vrijliggend van de Lange Wal vorm te geven dat niet uitbuigt ter hoogte van de aansluiting. Dit is in lijn met de vormgeving van de overige aansluitingen op Lange Wal naar de verschillende parkeerterreinen. Tevens blijkt uit de analyse naar de kwaliteit van de verkeersafwikkeling dat de opstelruimte niet noodzakelijk is voor een goede verkeersafwikkeling.

2.6 Bevoorrading Aldi en Albert Heijn

De bevoorrading van de Aldi en Albert Heijn zal in de toekomstige situatie gaan plaatsvinden op het Gildemeestersplein. Naast de aanrijdroute, waarvoor twee mogelijke alternatieven zijn, is de inpassing in combinatie met loopstromen van en naar het winkelcentrum een opgave. In figuur 2.5 zijn de opstelplekken indicatief weergegeven.

Figuur 2.5: Locaties bevoorrading

De opstelplekken zoals weergegeven in figuur 2.4 hebben een lengte van circa 20 meter en een breedte van circa 2,50 meter en zijn indicatief zo dicht mogelijk bij de deur gepositioneerd. Voordeel van deze locatie is dat de parkeerplaatsen en parkeerweg ten tijde van laden/lossen gewoon gebruikt kunnen worden. Nadeel is echter dat het trottoir wordt geblokkeerd. In de loopstromen tussen het parkeerterrein en de in- en uitgangen van het winkelcentrum vervult het trottoir een belangrijke functie. In geval van een gepositioneerde vrachtwagen dienen voetgangers tijdelijk gebruik te maken van de parkeerweg.

Alternatief is dat de vrachtwagen zich positioneert op de parkeerweg (conform de huidige situatie, zie figuur 2.6). Deze is voldoende breed om met een personenauto te kunnen passeren. Het in- en uitrijden van de naastgelegen parkeerplaatsen wordt door een expeditievoertuig bemoeilijkt. Daarnaast dient het trottoir vaak met goederen gekruist te worden en is het aannemelijk dat dit wordt geblokkeerd door rolcontainers. Voetgangers moeten in dat geval alsnog uitwijken en lopen via de, dan versmalde, parkeerweg. De voorkeur wordt daarom uitgesproken voor het expediëren op het trottoir, waarbij de ruimte afwijkend wordt vormgegeven. Als een vrachtwagen opgesteld staat zullen de voetgangers tijdelijk gebruik maken van de parkeerweg, wat op een dergelijk parkeerterrein niet ongewoon is.

Figuur 2.6: Bevoorrading Albert Heijn in de huidige situatie (bron foto: Cyclomedia)

2.6.1 Aanrijdroute

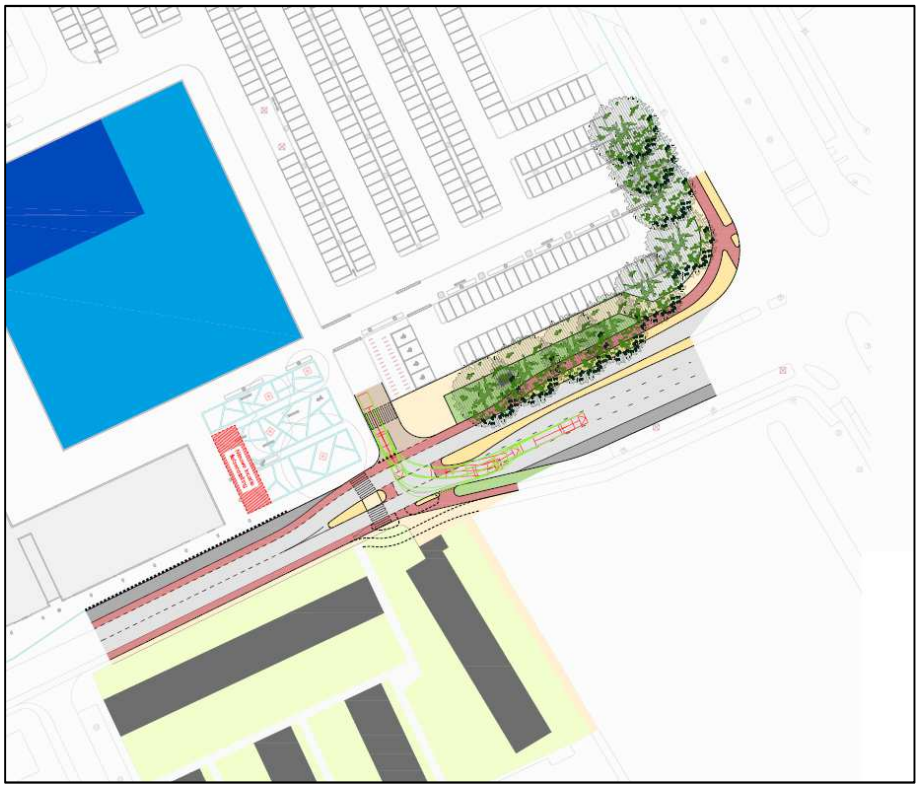
Op basis van de ligging van de laad- en losruimtes en de positie van de expeditiedeuren is het aannemelijk dat het vrachtverkeer vanuit het noorden aan komt rijden. De meest logische aanrijdroute voor de vrachtwagen van Albert Heijn is komend vanaf de IJssellaan rijdend via het Gildemeestersplein. In een voorwaartse beweging wordt de vrachtwagen naast de gevel gepositioneerd. Na het expediëren vertrekt de vrachtwagen in zuidelijke richting en verlaat het parkeerterrein via de aansluiting op Lange Wal.

Voor de Aldi is bovenbeschreven route een mogelijkheid, waarbij de laad- en losvoorziening wordt bereikt door een achterwaartse manoeuvre op het parkeerterrein. Om achteruit rijden te voorkomen is een alternatief mogelijk via het parkeerterrein gelegen aan de

noordzijde en de parallelweg van de IJssellaan. Vervolgens wordt via de Schoutenstraat de expeditieruimte van de Aldi in een voorwaartse beweging bereikt. In dit alternatief dient een vrachtwagen over een relatief grote afstand te rijden over het parkeerterrein en de parallelstructuur. Dezelfde route wordt in de huidige situatie ook gemaakt door bevoorradingsverkeer van de Albert Heijn en biedt een reëel alternatief om achteruit rijden te voorkomen.

3 Wenselijke vormgeving

In figuur 3.1 is de wenselijke vormgeving van de aansluiting gepresenteerd. Hierin zijn de positieve elementen uit de verschillende varianten samen gebracht en gecombineerd met de verkeerskundig inhoudelijke reactie.

Figuur 3.1: Voorkeursvormgeving aansluiting Gildemeestersplein – Lange Wal

De wenselijke vormgeving is geschikt voor het (in- en) uitrijden met een trekker/oplegger combinatie. Inrijden is in principe niet toegestaan, maar kan plaatsvinden zonder dat er schade wordt gereden. Wel zal een inrijdende vrachtwagen de gehele rijbaan op het Gildemeesterplein nodig hebben.

Een vertrekkende vrachtwagen zal naar verwachting veelal linksaf slaan richting het kruispunt met Lange Water. Deze beweging is in het ontwerp van de aansluiting goed te maken. Rechtsaf slaan wordt ontmoedigd door de krappe bocht. Dit kan versterkt worden door een fysiek element op het middeneiland bij het zebrapad (bijvoorbeeld een verkeersbord).

De opening om linksaf te slaan wordt door de rode overrijdbare elementen visueel versmald voor personenautoverkeer. De rode vlakken zijn overrijdbaar voor een vrachtwagen. De opening kan tevens gebruikt worden voor een linksaf slaande auto om zich (tijdelijk) op te stellen, waardoor verkeer op de hoofdrijbaan niet gehinderd wordt door een linksafslaand voertuig.

Voor fietsverkeer uit westelijke richting is het mogelijk over te steken richting het winkelcentrum ter hoogte van de aansluiting. Hiervoor is een bufferruimte binnen het bestaande profiel ingericht. Naar verwachting zal deze oversteek in de praktijk beperkt tot niet gebruikt worden. Fietsverkeer zal in de praktijk de oversteek maken rechtstreeks richting de fietsparkeervoorziening (in rood gearceerd in figuur 3.1).

In figuur 3.1 is een alternatieve ligging van het zuidelijk gelegen fietspad gestippeld weergegeven. Door gebruik te maken van de bestaande groenstrook naast de flat is het mogelijk een bredere fietsvoorziening te realiseren en meer opstelruimte voor een linksaf, overstekende fietser te creëren.

Bijlage 1 Uitgangspunten schetsontwerpen aansluiting

Wereldhave Management BV

Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem

Uitgangspunten verkeerskundig ontwerp aansluiting Lange Wal

21 november 2016
WRH017/Nbc/

Inleiding

Wereldhave Management BV is samen met Neoo Development werkzaam aan de herontwikkeling van winkelcentrum Presikhaaf te Arnhem. Onderdeel van de herontwikkeling is het verplaatsen en uitbreiden alsmede het toevoegen van een supermarkt in het winkelcentrum. Tevens is Wereldhave voornemens, als onderdeel van de herontwikkeling, om een verbinding te realiseren vanaf parkeerterrein Gildemeestersplein op de Lange Wal. Uit een verkeerstechnische analyse is geconcludeerd dat het verkeer in de toekomstige situatie met openstelling goed kan worden afgewikkeld. De gemeente Arnhem heeft Wereldhave Management BV aanvullend verzocht een verkeersveilig ontwerp van de aansluiting op te stellen. Wereldhave heeft Goudappel Coffeng BV gevraagd het verkeerskundig ontwerp van de aansluiting op te stellen. In deze notitie worden de uitgangspunten voor het ontwerp gepresenteerd, welke zijn geïnventariseerd in een overleg met de gemeente Arnhem (d.d. 11 november 2016) waarbij aanwezig waren:

- Leo Berrevoets (gemeente Arnhem);
- Peter Hectors (gemeente Arnhem);
- Thor Smits (gemeente Arnhem);
- Vincent Bronkhorst (gemeente Arnhem);
- Jörgen Pikker (NEOO/Wereldhave);
- Jeroen Kuijpers (Goudappel Coffeng);
- Christiaan Nab (Goudappel Coffeng).

Randvoorwaarden en uitgangspunten

In het overleg zijn ten aanzien van het verkeerskundig ontwerp de volgende randvoorwaarden en uitgangspunten vastgesteld:

- De aansluiting wordt in de toekomstige situatie gebruikt door in- en uitrijdend personenautoverkeer.
- Ten aanzien van vrachtverkeer worden twee varianten opgesteld:
  - Vrachtverkeer kan vertrekken via de aansluiting richting de Lange Wal;
  - Vrachtverkeer maakt geen gebruik van de aansluiting op Lange Wal en vertrekt via het parkeerterrein richting de IJssellaan. In dat geval wordt de alternatieve routing voor het vrachtverkeer geanalyseerd. Uitgangspunt is het maken van een keerbeweging en achteruitrijden voorkomen. Aanvullend worden maatregelen voorgesteld waarmee wordt voorkomen dat vrachtverkeer gebruik gaat maken van de aansluiting.
  - Aankomend vrachtverkeer maakt gebruik van de IJssellaan.
- Voor een verkeersveilige oplossing is het naar verwachting gewenst dat het bestaande zebrapad op een logische alternatieve locatie wordt gesitueerd. Uitgangspunt hierbij is dat de oversteek in etappes kan worden gemaakt (steunpunt in de vorm van een middeneiland is gewenst).
- Om ruimte te creëren is het mogelijk de bushalte, gelegen aan de noordzijde van Lange Wal in westelijke te verplaatsen. Rekening hierbij moet gehouden worden met het aanwezige zebrapad aan de westzijde van de bushalte.
- Vanuit verkeersveiligheid is het mogelijk gewenst het fietspad aan de zijde van de aansluiting uit te buigen om een opstelplek voor een wachtende auto te creëren. Hierdoor is het oprijden in etappes mogelijk.
- De aansluiting vanaf het Gildemeestersplein op Lange Wal mag fysiek niet ten koste gaan van de bereikbaar van de bushalte gelegen aan de zuidzijde van de Lange Wal ter hoogte van het kruispunt met de Lange Water.

Bijlage 2 Digitale schetsontwerpen

Variant 1:	WRH017/Kpj/01-01
Variant 2:	WRH017/Kpj/01-02
Variant 3:	WRH017/Kpj/01-03
Variant 4:	WRH017/Kpj/01-04
Voorkeursvariant:	WRH017/Kpj/02-01
Ruimtebeslag kerende vrachtwagen parkeerterrein:	WRH017/Kpj/01-05

0 5 10 15 20 25m

Wereldhave Development B.V.

Winkelcentrum Presikhaaf Arnhem

Verkeerskundige vormgeving
Aansluiting met vrachtverkeer met fietsoversteek

CONCEPT

Datum	28-11-2016
Versie	1
Kenmerk	WRH017 / Kpj /01-01
Bestand	WRH017-01
Schaal	1:500
Formaat	A2

Deventer
Postbus 161
7400 AD Deventer
T +31 (0)570 666 222
www.goudappel.nl

Den Haag - Eindhoven - Leeuwarden - Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

0 5 10 15 20 25m

Wereldhave Development B.V.

Winkelcentrum Presikhaaf Arnhem

Verkeerskundige vormgeving
Aansluiting met vrachtverkeer onder fietsoversteek

CONCEPT

Datum	28-11-2016
Versie	1
Kenmerk	WRH017/ Kpj /01-02
Bestand	WRH017-01
Schaal	1:500
Formaat	A2

Deventer
Postbus 161
7400 AD Deventer
T +31 (0)570 666 222
www.goudappel.nl

Den Haag - Eindhoven - Leeuwarden - Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

0 5 10 15 20 25m

Wereldhave Development B.V.

Winkelcentrum Presikhaaf Arnhem

Verkeerskundige vormgeving
Aansluiting onder vrachtverkeer onder fietsoversteek

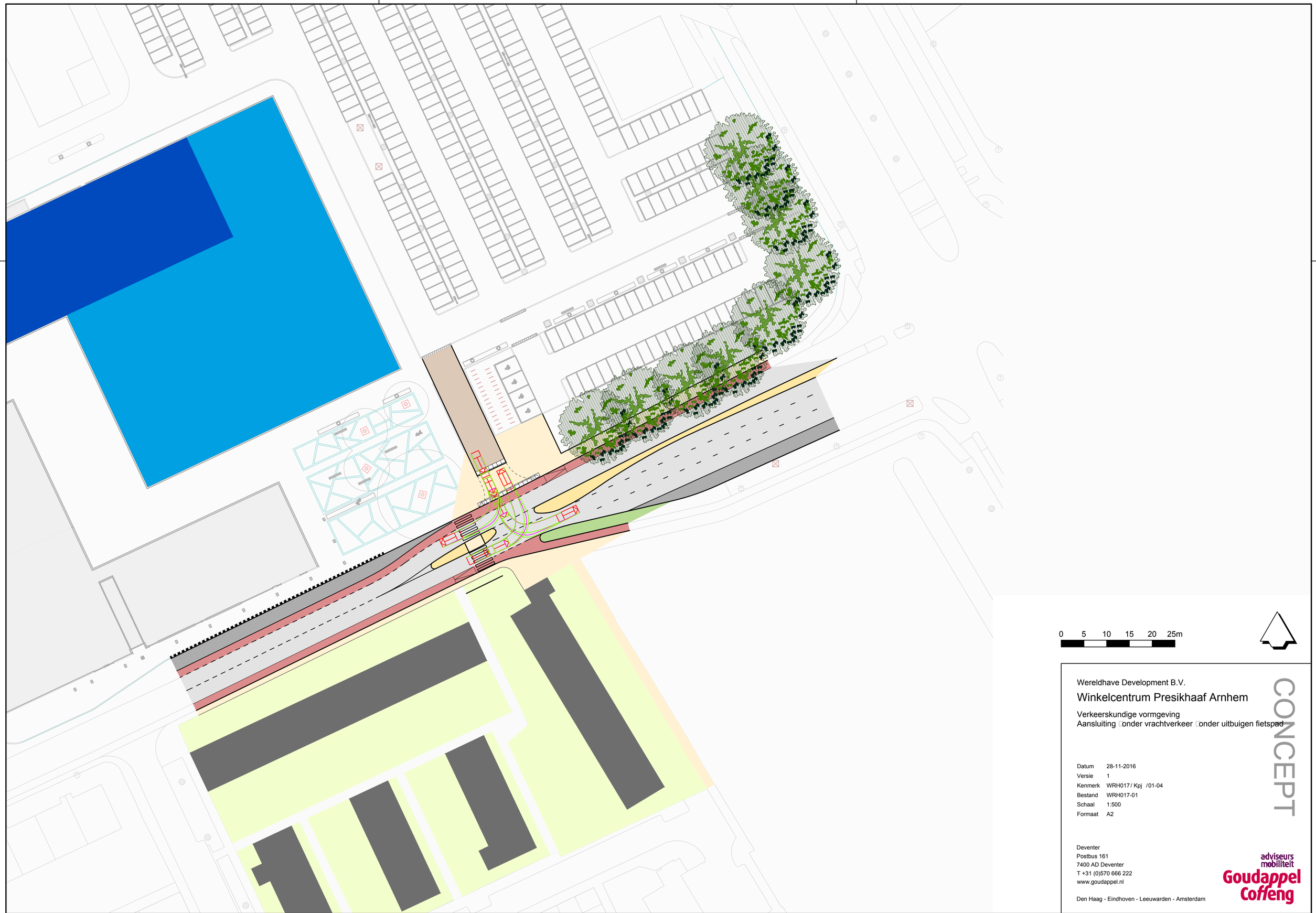
CONCEPT

Datum	28-11-2016
Versie	1
Kenmerk	WRH017/ Kpj /01-03
Bestand	WRH017-01
Schaal	1:500
Formaat	A2

Deventer
Postbus 161
7400 AD Deventer
T +31 (0)570 666 222
www.goudappel.nl

Den Haag - Eindhoven - Leeuwarden - Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Wereldhave Development B.V.

Winkelcentrum Presikhaaf Arnhem

Verkeerskundige vormgeving
Aansluiting onder vrachtverkeer onder uitbuigen fietspad

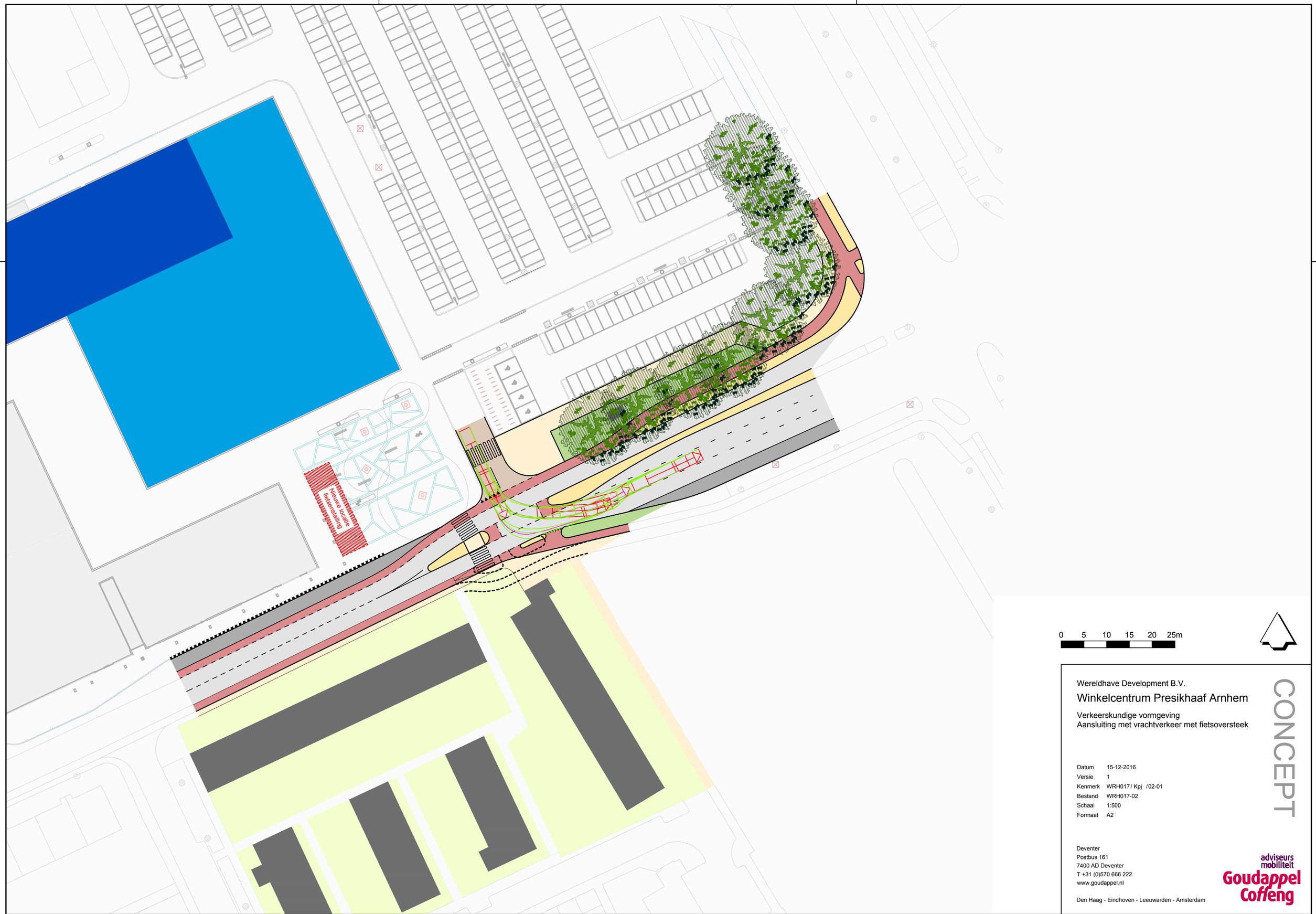
CONCEPT

Datum	28-11-2016
Versie	1
Kenmerk	WRH017/ Kpj /01-04
Bestand	WRH017-01
Schaal	1:500
Formaat	A2

Deventer
Postbus 161
7400 AD Deventer
T +31 (0)570 666 222
www.goudappel.nl

Den Haag - Eindhoven - Leeuwarden - Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

0 5 10 15 20 25m

CONCEPT

Wereldhave Development B.V.

Winkelcentrum Presikhaaf Arnhem

Verkeerskundige vormgeving
Aansluiting met vrachtverkeer met fietsoversteek

Datum	15-12-2016
Versie	1
Kenmerk	WRH017 / Kpj /02-01
Bestand	WRH017-02
Schaal	1:500
Formaat	A2

Deventer
Postbus 161
7400 AD Deventer
T +31 (0)570 666 222
www.goudappel.nl

Den Haag - Eindhoven - Leeuwarden - Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

0 5 10 15 20 25m

Wereldhave Development B.V.

Winkelcentrum Presikhaaf Arnhem

Verkeerskundige vormgeving
Routering over parkeerterrein

CONCEPT

Datum	28-11-2016
Versie	1
Kenmerk	WRH017/ Kpj /01-05
Bestand	WRH017-01
Schaal	1:500
Formaat	A2

Deventer
Postbus 161
7400 AD Deventer
T +31 (0)570 666 222
www.goudappel.nl

Den Haag - Eindhoven - Leeuwarden - Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Bijlage 1D:

Analyse bewonersvariant

Deventer
Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
T +31 (0)570 666 222
F +31 (0)570 666 888
Postbus 161
7400 AD Deventer

Den Haag
Casuariestraat 9a
2511 VB Den Haag

Leeuwarden
F. HaverSchmidtwei 2
8914 BC Leeuwarden

Eindhoven
Emmasingel 15
5611 AZ Eindhoven

Amsterdam
De Ruyterkade 143
1011 AC Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Wereldhave

Analyse bewonersvariant

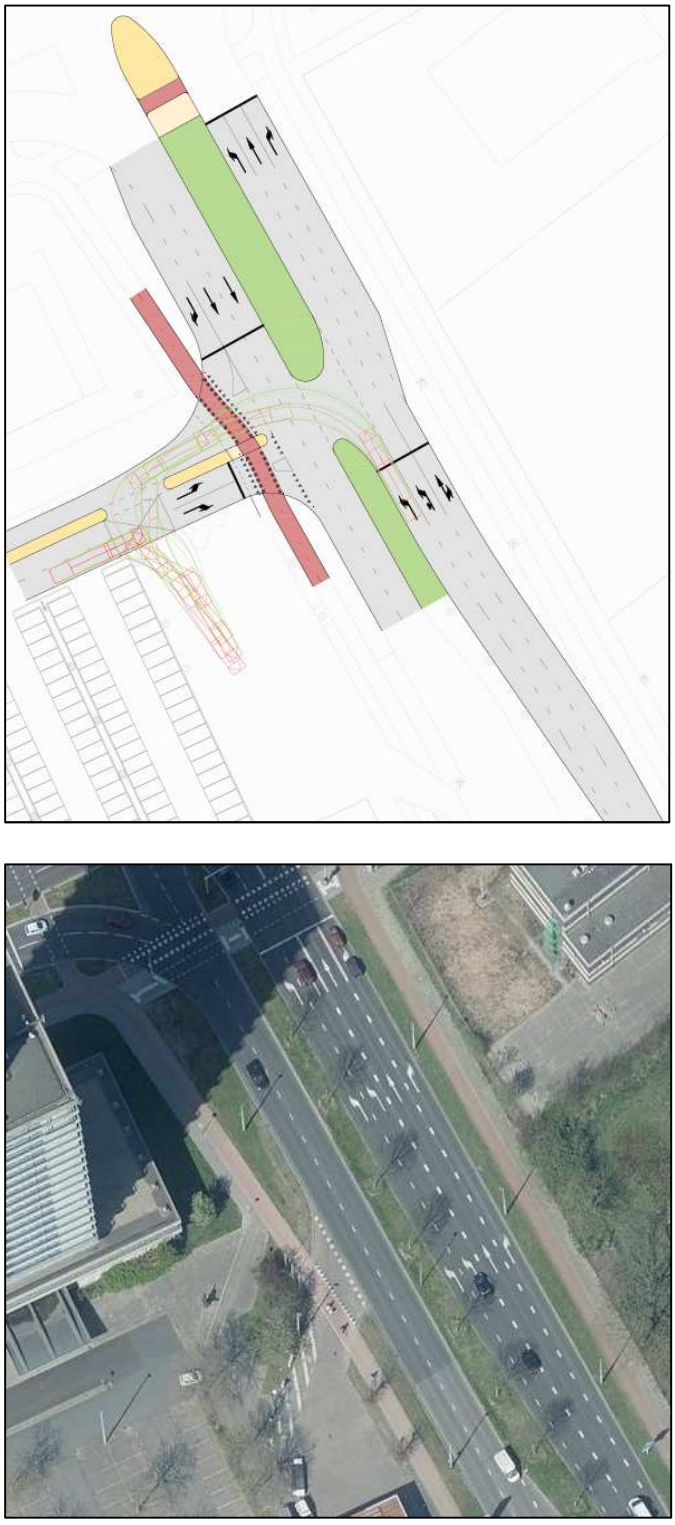
Datum 24 april 2017
Kenmerk WRH017/Nbc/0051.01
Eerste versie 14 april 2017

1 Inleiding

Wereldhave BV is voornemens winkelcentrum Presikhaaf in Arnhem te upgraden. Naast het verschuiven van winkelformules is het wenselijk de parkeervoorziening op het Gildemeestersplein beter te ontsluiten. Goudappel Coffeng BV heeft hiervoor een analyse verricht naar een mogelijke ontsluiting op de Lange Wal (zuidzijde van het Gildemeestersplein). In overleg met enkele omwonenden is door de bewoners een variant voorgesteld om het Gildemeestersplein aan te sluiten op de Lange Water. Door de bewoners is voorgesteld uit te gaan van een volledig kruispunt (alle richtingen mogelijk) geregeld middels verkeerslichten (VRI). In deze notitie wordt deze variant beschreven en beoordeeld op de kwaliteit van de verkeersafwikkeling.

2 Toekomstige vormgeving

In figuur 2.1 is een mogelijke vormgeving van de aansluiting op Lange Water richting het parkeerterrein nabij het tankstation weergegeven. Het parkeerterrein Gildemeestersplein wordt in deze variant ontsloten op Lange Water middels een volledig kruispunt (alle richtingen zijn mogelijk). Lange Water is gelegen aan de oostzijde van het winkelcentrum en is een hoofdontsluitingsroute tussen de N325 aan de zuidzijde en de noordelijk gelegen woongebieden. Het kruispunt wordt geregeld met behulp van verkeerslichten.

Figuur 2.1: Mogelijke toekomstige vormgeving aansluiting nabij tankstation en bestaande situatie (zie bijlage 1 voor ontwerp op schaal)

Om een volledige aansluiting mogelijk te maken is het wenselijk elke richting van een eigen rijstrook te voorzien. Dit heeft consequenties voor de vormgeving op de Lange Water ten opzichte van de huidige situatie. Op de locatie van de mogelijke aansluiting bestaat de rijbaan van zuid naar noord in de huidige situatie uit twee linksafstroken, een rechtdoorgaande rijstrook en een voor rechtsaf. Om de aansluiting mogelijk te maken komt de buitenste linksafstrook te vervallen. Deze strook komt ook op het kruispunt tussen de Lange Water en de IJssellaan te vervallen.

Vanwege een andere rijstrookindeling en de relatief korte afstand tussen de kruispunten zal het verkeer zich ten opzichte van de referentiesituatie[1] anders gaan gedragen op het tussenliggende en zuidelijk gelegen wegvak van Lange Water. Verkeer zal naar verwachting eerder gaan opstellen, wat leidt tot andere/langere wachtrijen op de kruispunten tussen Lange Water en Lange Wal en Lange Water met de IJssellaan.

Van noord naar zuid blijft de bestaande rijstrookindeling gehandhaafd. Dit wordt enkel uitgebreid met een rechtsaf voorsorteerstrook. Hiervoor is in de berm voldoende ruimte beschikbaar.

Om het tankstation bereikbaar te houden, ook voor vrachtverkeer, wordt voorgesteld een deel van de opstelcapaciteit vanuit het Gildemeestersplein af te kruisen. De maatvoering zoals weergegeven in figuur 2.1 biedt hiervoor voldoende ruimte. In dat geval kan een vrachtwagen vanuit beide richtingen, zowel vanaf het Gildemeestersplein als vanaf Lange Water relatief eenvoudig het tankstation bereiken.

In de verkeerslichtenregeling kan dit echter leiden tot mogelijke conflicten tussen verkeer dat vanuit zuidelijke richting van Lange Water linksaf een U-turn maakt richting het tankstation, in combinatie met het rechtsafslaande verkeer vanaf het Gildemeestersplein (zie ook figuur 2.2). Beide verkeersstromen krijgen normaliter gelijktijdig groen. In dit geval leidt dit tot mogelijke conflicten en verkeersonveiligheid. Hetzelfde conflict bestaat tussen beide rechtsaf bewegingen (afhankelijk van de regeling).

[1] De toekomstige situatie in planjaar 2025 met autonome groei en uitbreiding van het winkelcentrum, maar zonder aansluiting van het Gildemeestersplein op Lange Wal en/of Lange Water.

Figuur 2.2: Conflictsituatie door verkeer richting tankstation

3 Analyse kwaliteit verkeersafwikkeling

Het effect van de extra aansluiting op de kwaliteit van de verkeersafwikkeling is beredeneerd vanuit de COCON[2]-analyse opgesteld voor de referentiesituatie 2025, waarin vooral is gelet op de cyclustijd[3] en wachtrijen. Om het verkeer op de extra aansluiting af te wikkelen is het noodzakelijk de drie verkeerslichten met elkaar te koppelen. Dit betekent dat de regelingen van de verkeerslichten op elkaar worden afgestemd, zodat voor het doorgaande verkeer van noord naar zuid v.v. een 'groene golf' ontstaat. Het afrijden van het parkeerterrein kan meeliften op de groentijd van het fiets- en voetgangersverkeer in west-oostrichting op de IJssellaan. Het links- en rechtsaf inrijden vraagt om een eigen fase, welke naar verwachting ook binnen de bestaande regeling kan worden ingepast.

Een koppeling heeft als effect dat de cyclustijd van de maatgevende regeling, vanwege de noodzakelijke coördinatie tussen de verkeerslichten, toeneemt met 10 tot 15 seconden. In de referentiesituatie (planjaar 2025) is het kruispunt tussen Lange Water en Lange Wal in het avondspitsuur maatgevend met een cyclustijd van 125 seconden. In theorie komt deze cyclustijd boven de maximale waarde uit. Van enige restcapaciteit is in de toekomstige situatie geen sprake. Vanwege een toename van de cyclustijd van 10 tot 15 seconden als gevolg van de koppeling is de koppeling ongewenst.

[2] COCON is een softwaretool waarmee de kwaliteit van de verkeersafwikkeling voor met verkeerslichten geregelde kruispunten kan worden geanalyseerd.

[3] De cyclustijd is de tijd die nodig is om alle richtingen van groen licht te voorzien.

Een tweede effect van de koppeling is dat de drie verkeerslichten dezelfde regeling moeten gaan draaien als het maatgevende kruispunt tussen Lange Water en Lange Wal. Op het kruispunt tussen Lange Water en de IJssellaan neemt de cyclustijd in dat geval toe van 97 seconden (maximaal) naar 130 tot 140 seconden. Dit betekent dat het verkeer op, vooral de zijrichtingen, langer zal moeten wachten, met toenemende wachtrijlengtes tot gevolg. Vooral op het wegvak van de IJssellaan tussen de aansluitingen met het Gildemeestersplein en Lange Water leidt dit tot een verslechtering van de verkeersafwikkeling met mogelijk filevorming tot gevolg.

Tot slot is het in geval van een koppeling tussen de verkeerslichten niet mogelijk om een prioriteit voor de bus in te stellen. Ten opzichte van de huidige verkeerslichtenregeling leidt het extra kruispunt en de daarvoor noodzakelijke koppeling tot een verslechtering van de afwikkeling van het busverkeer. Dit is ongewenst en wijkt af van het gemeentelijke verkeersbeleid. Hierin is opgenomen dat busverkeer prioriteit heeft op geregelde kruispunten.

Het anders gebruiken van de beschikbare rijstroken op Lange Water leidt naar verwachting tot een (nog) hogere cyclustijd. Dit is vanwege verkeersveiligheidsrisico's en vanwege de verslechtering van de kwaliteit van de verkeersafwikkeling niet gewenst.

4 Samenvattend voor- en nadelen

Voordelen

- Lange Water geldt als hoofdontsluitingsweg en is daarmee in principe geschikt voor de afwikkeling van het verkeer.
- Dankzij een relatief compacte vormgeving kan de middenberm gehandhaafd blijven.
- Tankstation is onder bepaalde voorwaarden (afkruisen), ook voor vrachtverkeer, vanaf beide zijden bereikbaar (vanaf het Gildemeestersplein en vanaf Lange Water).

Nadelen

- De aangepaste vormgeving leidt naar verwachting tot het vaker wisselen van een rijstrook, met verkeersonveiligheid tot gevolg.
- De aangepaste vormgeving leidt naar verwachting tot het anders opstellen van voertuigen met een toename van de cyclustijd tot gevolg.
- Het risico op conflicten tussen verkeer richting het tankstation in combinatie met vertrekkend verkeer vanaf het Gildemeestersplein is groot.
- De rechtsaf voorsorteerstrook komend vanaf het noorden gaat ten koste van de zijberm.

- Het is noodzakelijk de verkeerslichten te koppelen, met de volgende negatieve effecten:
  - Vanwege de coördinatie neemt de cyclustijd van het maatgevende verkeerslicht toe met circa 10 tot 15 seconden. In de referentiesituatie is de cyclustijd al hoger dan de acceptabele grenswaarde. Een dermate forse toename is niet acceptabel.
  - Alle verkeerslichten die worden gekoppeld draaien conform de regeling van het maatgevende kruispunt. Dit heeft tot effect dat het kruispunt tussen de IJssellaan en Lange Water een aanzienlijk hogere cyclustijd gaat draaien dan in de referentie-situatie het geval is. Dit leidt tot fors langere wachtrijen met name op de zijrichting. Op het wegvak van de IJssellaan tussen het Gildemeestersplein en Lange Water is de opstelruimte beperkt en volledig in gebruik tijdens de avondspits. Langere wachtrijen betekent een aanzienlijke verslechtering van de kwaliteit van de verkeersafwikkeling.
  - Als gevolg van de noodzakelijke koppeling is busprioriteit op de kruispunten niet meer mogelijk. Dit leidt vooral op het kruispunt Lange Water - Lange Wal tot een verslechtering van de kwaliteit van de verkeersafwikkeling voor het busverkeer.

Eindconclusie
Op basis van de negatieve effecten wordt geconcludeerd dat een aansluiting van het Gildemeestersplein op Lange Water niet gewenst is. Een rechtstreekse aansluiting van het Gildemeestersplein op Lange Water wordt op basis van dit onderzoek (sterk) afgeraden.

Bijlage 1 Ontwerptekening aansluiting

0 2 4 6 8 10m

Wereldhave Development B.V.

Winkelcentrum Presikhaaf Arnhem

Verkeerskundige vormgeving
Extra aansluiting Lange Water

CONCEPT

Datum	30-03-2017
Versie	1
Kenmerk	WRH017 / Kpj /04-02
Bestand	WRH017-04
Schaal	1:200
Formaat	A2

Deventer
Postbus 161
7400 AD Deventer
T +31 (0)570 666 222
www.goudappel.nl

Den Haag - Eindhoven - Leeuwarden - Amsterdam

adviseurs mobiliteit
Goudappel Coffeng

Akoestisch onderzoek wegverkeer

Winkelcentrum Presikhaaf, aansluiting Lange Wal

Gemeente Arnhem

Datum: 10 maart 2017

Projectnummer: 170164

SAB
Postbus 479
6800 AL Arnhem
tel: 026 - 357 69 11
fax: 026 - 357 66 11

Auteur:	Johan van der Burg
Projectleider:	Mariël Gerritsen
	Akoestisch onderzoek wegverkeer
Project:	Winkelcentrum Presikhaaf, aansluiting Lange Wal
Projectnummer:	170164

INHOUD

1 Inleiding 3
1.1 Aanleiding 3
1.2 Doel van het onderzoek 4

2 Wet en Regelgeving 5
2.1 Wet geluidhinder 5
2.2 Gemeentelijk geluidbeleid 6
2.3 Rekenmethodieken 7

3 Onderzoeksgegevens 8
3.1 Selectie van geluidsbronnen 8
3.2 Uitgangspunten 8
4.2 Bepalen van de geluidsbelastingen 10

5 Conclusie 13
5.1 Toetsing van de Wgh 13

Bijlagen

Bijlage A	**Geluidsbelastingen t.g.v. de Lange Wal, in tabelvorm**
Bijlage B	**Geluidsbelastingen t.g.v. de Gildemeestersplein, in tabelvorm**
Bijlage C	**Overzichtstekening 1: Grafische weergave van het model Huidige situatie (2017)**
Bijlage D	**Rapportage van het model Huidige situatie (2017)**
Bijlage E	**Overzichtstekening 2: Grafische weergave van het model Toekomstige situatie (2028)**
Bijlage F	**Rapportage van het model Toekomstige situatie (2028)**

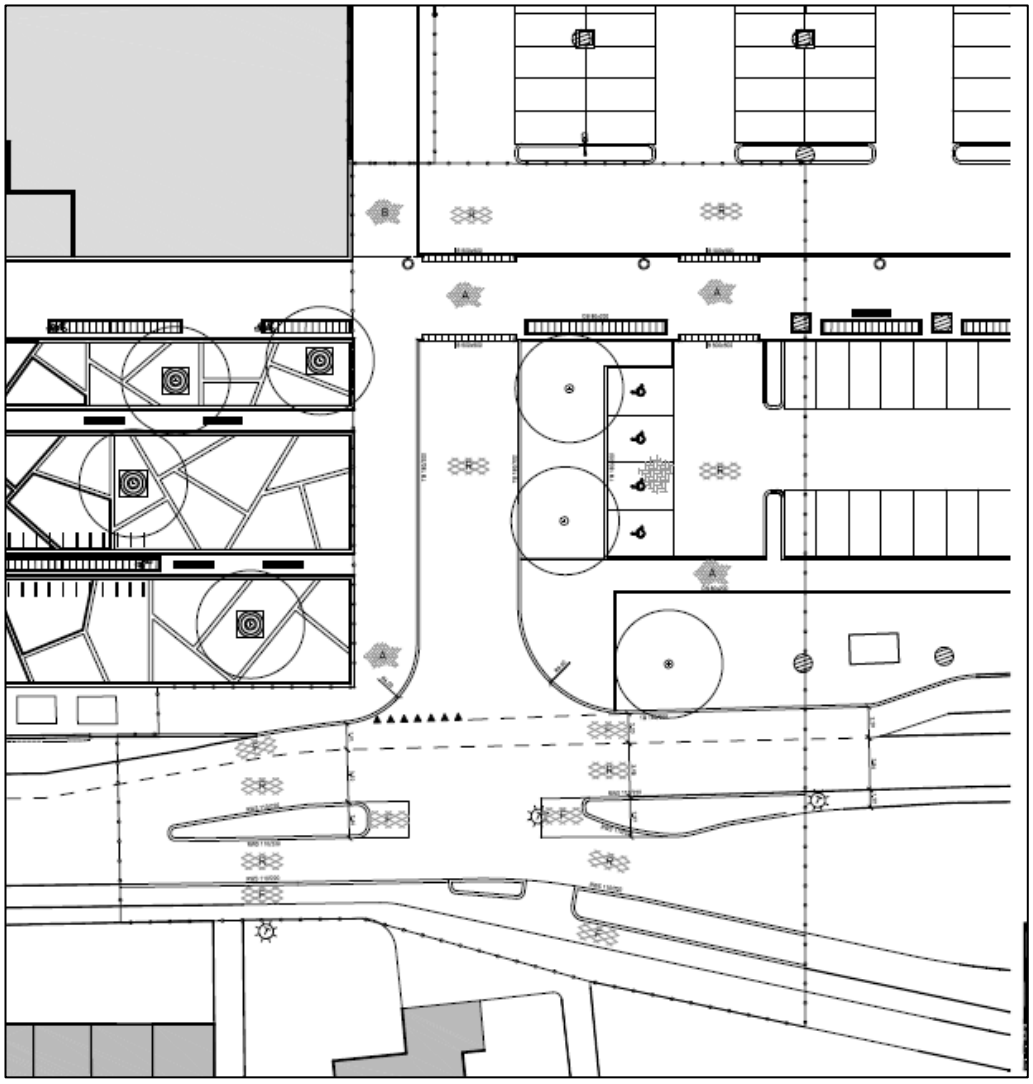
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Eigenaar Wereldhave is voornemens het winkelcentrum Presikhaaf te herontwikkelen. Het gehele winkelcentrum wordt hiertoe opgeknapt, op sommige plekken wordt winkelruimte onttrokken en op andere plekken wordt de bestaande winkelruimte uitgebreid. Aan de zijde van het Gildemeestersplein komen in plaats van de huidige HEMA twee supermarkten, de Albert Heijn en de COOP. De HEMA wordt naar de andere zijde van het winkelcentrum verplaatst waar nu de twee supermarkten zijn gevestigd.

Om de supermarkten van een goede ontsluiting te voorzien, wordt ter plaatse van het voormalige paviljoen aan het Gildemeestersplein een nieuwe in- en uitrit gerealiseerd. In het verleden heeft op dezelfde plek een in- en uitrit gezeten. Voor een betere ontsluiting van het winkelcentrum wordt ervoor gekozen de ontsluiting weer te openen.

In de onderstaande figuur is een impressie van de in- en uitrit weergegeven.

Figuur 1. Impressie van de in- en uitrit

1.2 Doel van het onderzoek

De voorgenomen in- en uitrit is niet mogelijk op basis van het geldende bestemmingsplan, daarom wordt het bestaande bestemmingsplan herzien.
Volgens artikel 77 van de Wet geluidhinder (Wgh) moet bij vaststelling of herziening van een bestemmingsplan (het nieuwe planologisch regime) akoestisch onderzoek naar wegverkeerslawaai worden verricht als er woningen staan in de zone (zoals bedoeld in artikel 75 van de Wgh) van de te reconstrueren wegen en nieuw aan te leggen wegen. Voor de realisatie van de in- en uitrit met de bijbehorende aansluiting op de Lange Wal, is door SAB een akoestisch onderzoek verricht naar geluidhinder ten gevolge van wegverkeer op de omliggende woningen.
Het onderhavige onderzoek heeft tot doel inzicht te geven in het akoestische klimaat bij de aanwezige geluidsgevoelige bestemmingen (woningen) voor en na de realisatie van de nieuwe in- en uitrit op de Lange Wal.

2 Wet en Regelgeving

2.1 Wet geluidhinder

De Wgh heeft tot doel geluidhinder te voorkomen en te beperken tot aanvaardbare geluidsniveaus. In de Wgh zijn hiervoor twee soorten grenswaarden opgenomen:

- *Voorkeursgrenswaarde*[1]*:* deze waarde garandeert een vrij goede woon- en leefsituatie binnen de invloedssfeer van wegen;
- *Hoogste toelaatbare geluidsbelasting:* deze waarde geeft de hoogste geluidsbelasting weer waarvoor een hogere waarde kan worden aangevraagd.

De grenswaarden zijn onder andere afhankelijk van de ligging van de geluidsgevoelige bebouwing (stedelijk of buitenstedelijk gebied) en het soort geluidsgevoelige bebouwing. In de onderstaande tabel zijn voor woningen binnen de bebouwde kom (stedelijk gebied) de voorkeursgrenswaarden en de hoogste toelaatbare geluidsbelastingen uit de Wgh voor wegreconstructies weergegeven.

	Reconstructie van weg
Voorkeursgrenswaarde	48 dB (art. 100)
Hoogste toelaatbare geluidsbelasting	63 dB (art. 100a lid 1 onder b)

Tabel 1. Overzicht van de grenswaarden uit de Wgh

Gezien de voorkeursgrenswaarde en de hoogste toelaatbare geluidsbelasting kunnen zich drie situaties voordoen:

Een geluidsbelasting lager dan de voorkeursgrenswaarde
Voor deze situatie zijn volgens de Wgh geen nadere acties nodig voor de geluidsgevoelige bebouwing.

Een geluidsbelasting tussen de voorkeursgrenswaarde en de hoogste toelaatbare geluidsbelasting
Voor deze situatie dienen bij voorkeur maatregelen te worden getroffen om de geluidsbelasting terug te brengen tot een waarde die lager is dan de voorkeursgrenswaarde. Wanneer er overwegende bezwaren zijn vanuit stedenbouwkundig, verkeerskundig, landschappelijk of financieel oogpunt, kan voor de geluidsgevoelige bebouwing een hogere waarde worden aangevraagd. Voor het verlenen van hogere waarden kan de gemeente een gemeentelijk geluidbeleid vaststellen. De gemeente Arnhem heeft hiervoor het stuk “Nota uitvoeringsbeleid hogere grenswaarde gemeente Arnhem”, d.d. 27 maart 2007, vastgesteld.

[1] De term voorkeursgrenswaarde stond in de Wgh tot 1 januari 2007. Op 1 januari 2007 is de gewijzigde Wet geluidhinder (modernisering instrumentarium geluidbeleid, eerste fase) in werking getreden. Eén van de wijzigingen was dat de term ‘voorkeursgrenswaarde’ is vervangen door ‘ten hoogst toelaatbare geluidsbelasting’. Om verwarring te voorkomen en de leesbaarheid te verhogen wordt in dit akoestisch onderzoek de term voorkeursgrenswaarde gebruikt.

Een geluidsbelasting hoger dan de hoogste toelaatbare geluidsbelasting
Voor deze situatie is de realisatie van de in- en uitrit in principe niet mogelijk, tenzij geluidsbeperkende maatregelen worden getroffen waardoor de geluidsbelasting daalt bij de woningen tot een waarde lager dan de voorkeursgrenswaarde of de hoogste toelaatbare geluidsbelasting.

2.2 Gemeentelijk geluidbeleid

De verlening van hogere grenswaarden bij de woningen vindt plaats door de gemeente. Door middel van gemeentelijk geluidbeleid kan de gemeente aanvullende eisen vastleggen voor de verlening van hogere grenswaarden.

De gemeente Arnhem heeft voor de verlening van hogere grenswaarden gemeentelijk geluidbeleid vastgesteld[2]. Dit beleid hanteert de gemeente voor de vaststelling van hogere waarden. Dit beleid zorgt voor een goed woon- leefklimaat door aanvullende eisen aan het bouwplan te stellen.

Naast de aanvullende eisen voor het woon- en leefklimaat heeft de gemeente aanvullende normen beschreven in het geluidbeleid waaraan woningen bij wegaanpassingen moeten worden getoetst. De aanvullende normen zijn:
- *Ambitiewaarde*: het geluidniveau dat wordt nagestreefd door de gemeente.
- *Incidentele waarde*: het geluidniveau dat bij uitzondering wordt toegestaan.
- *Plafondwaarde:* is het maximale geluidniveau dat bij hoge uitzondering wordt toegestaan door de gemeente Arnhem.

Het plangebied ligt in het gebiedstype “Stadswijk”. Nabij het plangebied ligt de drukke Lange Wal en Lange Water, daardoor kunnen de hoge geluidsnormen, welke gelden nabij drukke verkeerswegen met veel verkeerslawaai worden toegepast. In de onderstaande tabel staan voor dit gebiedstype de geluidsnormen uit het gemeentelijke geluidbeleid weergegeven.

De geldende grenswaarden zijn weergegeven in de onderstaande tabel

	Geluidsnormen uit het gemeentelijke geluidbeleid voor wegverkeer
Ambitiewaarde	48 dB
Incidentele waarde	58 dB
Plafondwaarde	63 dB

Tabel 2. Overzicht van de normen uit het gemeentelijke geluidbeleid

2.2.1 Zones

Langs wegen liggen zones. Binnen deze zones moet voor de realisatie van geluidsgevoelige bestemmingen akoestisch onderzoek worden uitgevoerd.
De breedte van de zone is afhankelijk van het aantal rijstroken en de ligging van de weg: stedelijk of buitenstedelijk. De zone ligt aan weerszijden van de weg en is gemeten vanuit de rand van de weg. De zones, zoals beschreven in artikel 74 van de Wgh, zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

[2] Nota uitvoeringsbeleid hogere grenswaarden gemeente Arnhem, d.d. 27 maart 2007.

Aantal rijstroken	Zones langs wegen	
	Stedelijk gebied	Buitenstedelijk gebied
1 of 2 rijstroken	200 meter	250 meter
3 of 4 rijstroken	350 meter	400 meter
5 of meer rijstroken	350 meter	600 meter

Tabel 3. Overzicht van de zones langs wegen

Artikel 74 lid 2 van de Wgh maakt een uitzondering voor wegen met een 30 km-regime en woonerven. Deze wegen hebben geen zone en zijn daarmee niet onderzoeksplichtig[3].

2.3 Rekenmethodieken

Voor de berekening van de geluidsbelasting afkomstig van het wegverkeer is de rekenmethodiek beschreven in het “Reken- en meetvoorschrift geluid 2012” (RMG 2012) in bijlage III (hoofdstuk 3).
Volgens artikel 110d van de Wgh moet voor weg- en railverkeerslawaai het “Reken- en meetvoorschrift geluid 2012” worden gevolgd. De reken- en meetvoorschriften schrijven voor dat het equivalente geluidsniveau moet worden bepaald volgens standaardrekenmethode 2, maar dat in bepaalde situaties kan worden volstaan met een eenvoudigere standaardrekenmethode 1-berekening. Standaardrekenmethode 1 is gebaseerd op een vereenvoudiging van de situatie, waarbij ten aanzien van het toepassingsbereik van de methode, voorwaarden worden gesteld.
Voor het uitvoeren van standaardrekenmethode 2-berekeningen wordt het computerprogramma WinHavik (versie 8.69) gebruikt.

[3] Conform artikel 74 lid 2 van de Wgh is voor 30 km/uur-wegen geen onderzoeksplicht. Op 3 september 2003 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uitgesproken (nr. 200203751/1: Abcoude) dat nog niet geconcludeerd kan worden dat het plan aanvaardbaar is vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening (goed woon- en leefklimaat, zoals opgenomen in het Bouwbesluit). Daarom wordt bij 30 km-zones onderzocht of wordt voldaan aan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB of de hoogste toelaatbare geluidsbelasting op de gevel.

3 Onderzoeksgegevens

Voor het akoestisch onderzoek wordt allereerst bepaald welke wegen relevant zijn bij de voorgenomen ontwikkeling. Hiervan moeten de verkeersgegevens bekend zijn.

3.1 Selectie van geluidsbronnen

Op de Lange Wal wordt een nieuwe in- en uitrit van de parkeerplaats gemaakt. Om dit mogelijk te maken wordt de bestaande weg (Gildemeestersplein) een 40 meter verlengd naar de Lange Wal toe.
Op de parkeerplaats (Gildemeestersplein) geldt een 30 km-regime. Volgens de Wgh geldt voor deze weg geen onderzoeksplicht, omdat de maximumsnelheid 30 km/uur bedraagt. De verkeersintensiteit op het Gildemeestersplein is dusdanig hoog dat in het kader van een goede ruimtelijke ordening onderzoek is gedaan naar de geluidhinder ten gevolge van deze weg.
Op de Lange Wal geldt een maximum snelheid van 50 km/uur. Deze weg heeft op basis van de Wgh een geluidszone van 200 meter. In de zone van de nieuwe ontsluiting liggen woningen.
Er is akoestisch onderzoek uitgevoerd naar de geluidhinder ten gevolge van het wegverkeer op het Gildemeesterweg en de Lange Wal.

3.2 Uitgangspunten

Waarneempunt
Bij de omliggende woningen is het waarneempunt 1,5 meter boven de vloer geprojecteerd op alle verdiepingen.

Snelheid
- Op de Lange Wal bedraagt de maximum snelheid 50 km/uur.
- Op het Gildemeestersplein bedraagt de maximum snelheid 30 km/uur.

Verharding
Op de Lange Wal en he Gildemeestersplein ligt dicht asfaltbeton (referentiewegdek) als wegverharding.

Correcties
De resultaten van alle wegen worden gecorrigeerd met een aftrek van 5 dB(A), als bedoeld in artikel 110g van de Wgh, omdat de representatief te achten snelheid van de motorvoertuigen lager is dan 70 km/uur[4].

[4] Bij het opstellen van de regeling Reken- en Meetvoorschrift Wegverkeerslawaai 2002 zijn de correcties ex artikel 110g (voor de wijziging van Wgh van 1 januari 2007, was dit artikel 103) bestudeerd. De consequentie is dat voor wegen met een representatief te achten snelheid van minder dan 70 km/uur de aftrek op 5 dB is vastgesteld. Voor de overige wegen is dat 2 dB. Bij het opnieuw vaststellen van de correcties ex artikel 110g is rekening gehouden met de hernieuwde berekeningsmethode en de consequenties van het Europees- en rijksbeleid ten aanzien van geluidsbestrijding. Dit beleid richt zich de komende jaren op het stiller maken van motorvoertuigen en ontwikkelen van stillere wegdekken.

3.2.1 Verkeersgegevens

De verkeersgegevens voor de prognosejaren 2015 en 2025 van de Lange Wal en het Gildemeestersplein zijn afkomstig uit de Regionale Verkeers- en MilieuKaart (RVMK, versie 2016 1.1) van de Omgevingsdienst Regio Arnhem.
Op basis van de verkeersintensiteiten van de prognosejaren is de autonome groei bepaald. Deze autonome groei is gebruikt voor de bepaling van de verkeersintensiteiten voor de jaren 2017 en 2028 (exclusief planbijdrage).

De verkeersintensiteit van het Gildemeestersplein is gebruikt als de verkeersintensiteit van het parkeerterrein.
In de toekomstige situatie wordt er een nieuwe ontsluiting gemaakt op de Lange Wal. Dit resulteert in maximaal 1.789 voertuigbewegingen per etmaal (mvt/e) in 2028 ter hoogte van de ontsluiting. Het is niet bekend hoe de verdeling in oostelijke richting (naar Lange Water) en in westelijke richting zal zijn van het verkeer van de parkeerplaats. Daarom is in het akoestisch onderzoek aangehouden dat de planbijdrage op de gehele Lange Wal (zowel ten oosten als ten westen van de uitrit van de parkeerplaats) 1.789 mvt/e bedraagt. Daarmee wordt de geluidsbelasting afkomstig van de Lange Wal in 2028 overschat.

In onderstaande tabel zijn de etmaalintensiteiten uit het RVMK, de autonome groei, etmaalintensiteiten voor de jaren 2017 en 2028 weergegeven.

weg(vak)	Etmaal-intensiteiten uit RVMK		Autonome groei in %/jaar	Etmaalintensiteiten			
	2015	2025		2017	2028 (excl. plan)	Planbij-drage	2028 (incl. plan)
Lange Wal (Lange Water - Gildemeestersplein)	8.012	9.108	1,3	8.222	9.468	1.789	11.257
Lange Wal (Gildemeestersplein - Keulse Slag)	8.008	9.105	1,3	8.218	9.465	1.789	11.254
Lange Wal (Keulse Slag - parkeerplaats)	8.076	9.140	1,2	8.271	9.473	1.789	11.262
Lange Wal (t.h.v. parkeerplaats)	6.657	7.290	0,9	6.777	7.489	1.789	9.278
Gildemeestersplein	1.488	1.716	1,4	1.530	1.789		1.789

Tabel 4. Etmaalintensiteiten voor de verschillende jaren

De periode- en voertuigverdelingen van de wegen is weergegeven in de rapportage van het model (bijlagen D en F).

4 Resultaten

4.1 Onderzoeksopzet

Een fysieke aanpassing van de weg, zoals de aanleg van een ontsluiting, moet worden getoetst aan de Wgh. Bij deze toetsing wordt gekeken of de geplande aanpassing van de weg een reconstructie is in de zin van de Wgh. Van een reconstructie in de zin van de Wgh is alleen sprake wanneer aan de twee volgende criteria is voldaan:

1. Een toename van de gevelbelasting van 2 dB of meer wordt verwacht in de periode van één jaar voor reconstructie[5] tot 10 jaar na de reconstructie.
2. Een hogere gevelbelasting dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB, 10 jaar na de reconstructie (artikel 100 lid 1 van de Wgh).

Als er sprake is van een reconstructie dan zal gekeken moeten worden of een hogere grenswaarde kan worden aangevraagd en/of maatregelen noodzakelijk zijn.

De fysieke reconstructie zal worden gestart in 2018 en zal in hetzelfde jaar worden afgerond. Voor het jaren 2017 (1 jaar voor wegaanpassing) en 2028 (10 jaar na de wegaanpassing) worden de geluidsbelastingen bepaald.
De gevelbelastingen worden bepaald met een standaardrekenmethode II-berekening uitgevoerd volgens hoofdstuk 3: Weg uit het “Reken- en meetvoorschrift geluid 2012” (RMG 2012).

4.2 Bepalen van de geluidsbelastingen

De geluidsbelastingen ten gevolge van het wegverkeer in 2017 en 2028 zijn bepaald met behulp van de standaardrekenmethode 2-berekening. De gebruikte rekenmethode voor wegverkeer is beschreven in het RMG 2012.

De grafische weergave van het model Huidige situatie (2017) is weergegeven in overzichtstekening 1, bijlage C. In deze tekening is onder meer de ligging van de verschillende waarneempunten te zien. In bijlage D is een rapportage met de invoergegevens en rekenresultaten van het model Huidige situatie (2017) opgenomen. De geluidsbelastingen van de Lange Wal en Gildemeestersplein zijn weergegeven als respectievelijk groep 1 en 2 in deze bijlage.
De grafische weergave van het model Toekomstige situatie (2028) is weergegeven in overzichtstekening 2, bijlage E. In deze tekening is onder meer de ligging van de verschillende waarneempunten te zien. In bijlage F is een rapportage met de invoergegevens en rekenresultaten van het model Toekomstige situatie (2028) opgenomen. De geluidsbelastingen van de Lange Wal en Gildemeestersplein zijn weergegeven als respectievelijk groep 1 en 2 in deze bijlage.

[5] Wanneer de gevelbelasting in het jaar voor reconstructie lager is dan de voorkeursgrenswaarde (48 dB) dan wordt de toekomstige geluidsbelasting vergeleken met de voorkeursgrenswaarde.

4.2.1 Lange Wal

De hoogste geluidsbelastingen per woning ten gevolge van het wegverkeer op de Lange Wal zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Woning	Hoogste geluidsbelastingen in dB incl. aftrek ex art. 110g Wgh			Toename van de geluidsbelasting in dB
	1 jaar voor reconstructie (2017)	Heersende waarde	10 jaar na reconstructie (2028)	
Hanzestraat 170 t/m 196	62,60	62,60	63,82	1,22
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	52,78	52,78	53,93	1,15
Lange Wal 82 t/m 108	57,83	57,83	59,08	1,25
Lange Wal 80	59,47	59,47	60,72	1,25
Lange Wal 78	59,52	59,52	60,78	1,26
Lange Wal 76	59,59	59,59	60,86	1,27
Lange Wal 74	59,69	59,69	60,97	1,28
Lange Wal 72	59,84	59,84	61,12	1,28
Lange Wal 70	59,94	59,94	61,23	1,29
Lange Wal 68	60,07	60,07	61,36	1,29
Lange Wal 66	60,17	60,17	61,46	1,29
Lange Wal 64	60,25	60,25	61,55	1,30
Lange Wal 62	60,28	60,28	61,57	1,29
Lange Wal 60	60,32	60,32	61,62	1,30
Lange Wal 58	60,38	60,38	61,67	1,29
Lange Wal 56	60,41	60,41	61,70	1,29
Lange Wal 54	60,45	60,45	61,75	1,30
Lange Wal 52	60,56	60,56	61,85	1,29

Tabel 5. Hoogste geluidsbelastingen ten gevolge van het wegverkeer op de Lange Wal

In bijlage A zijn alle berekende geluidsbelastingen ten gevolge van het wegverkeer op de Lange Wal voor de jaren 2017 en 2028 in tabelvorm weergegeven.

Conclusie

De grootste toename van de geluidsbelasting afkomstig van de Lange Wal bedraagt 1,3 dB door de aanleg van de nieuwe in- en uitrit op de Lange Wal. De aanleg van de in- en uitrit op de Lange Wal zorgt niet voor reconstructie in het kader van de Wgh. Voor de aanleg van de in- en uitrit zijn geen nadere maatregelen vanuit akoestisch oogpunt noodzakelijk.

4.2.2 Gildemeestersplein

De hoogste geluidsbelastingen per woning ten gevolge van het wegverkeer op de Gildemeestersplein zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Woning	Hoogste geluidsbelastingen in dB incl. aftrek ex art. 110g Wgh			Toename van de geluidsbelasting in dB
	1 jaar voor reconstructie (2017)	Heersende waarde	10 jaar na reconstructie (2028)	
Hanzestraat 170 t/m 196	42,41	48,00	44,38	0,00
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	43,99	48,00	44,09	0,00
Lange Wal 82 t/m 108	40,59	48,00	43,81	0,00
Lange Wal 80	40,45	48,00	43,17	0,00
Lange Wal 78	39,73	48,00	42,36	0,00
Lange Wal 76	38,80	48,00	41,84	0,00
Lange Wal 74	38,34	48,00	41,33	0,00
Lange Wal 72	38,04	48,00	40,86	0,00
Lange Wal 70	37,57	48,00	40,56	0,00
Lange Wal 68	36,71	48,00	39,77	0,00
Lange Wal 66	35,37	48,00	39,02	0,00
Lange Wal 64	34,29	48,00	38,26	0,00
Lange Wal 62	33,35	48,00	37,31	0,00
Lange Wal 60	32,19	48,00	36,68	0,00
Lange Wal 58	32,13	48,00	35,75	0,00
Lange Wal 56	30,73	48,00	34,59	0,00
Lange Wal 54	29,97	48,00	34,21	0,00
Lange Wal 52	29,72	48,00	33,17	0,00

Tabel 6. Hoogste geluidsbelastingen t.g.v. het wegverkeer op de Gildemeestersplein

In bijlage B zijn alle berekende geluidsbelastingen ten gevolge van het wegverkeer op de Gildemeestersplein voor de jaren 2017 en 2028 in tabelvorm weergegeven.

Conclusie

Het Gildemeestersplein heeft op basis van de Wgh geen zone. Formeel gelden de normen uit de Wgh dan ook niet voor 30 km-wegen. Echter, in het kader van een goede ruimtelijke ordening zijn, bij de beoordeling van de geluidsbelastingen, normen gebruikt die gelden voor een vergelijkbare weg met een 50 km-regime.
In de toekomstige situatie (2028) wordt bij geen van de omliggende woningen de voorkeursgrenswaarde van 48 dB overschreden door het verkeer op het Gildemeestersplein. Hierdoor is er geen sprake van een reconstructie door de aanleg van de nieuwe in- en uitrit op de Lange Wal. Voor de aanleg van de in- en uitrit zijn geen nadere maatregelen vanuit akoestisch oogpunt noodzakelijk.

5 Conclusie

Eigenaar Wereldhave is voornemens het winkelcentrum Presikhaaf te herontwikkelen. Het gehele winkelcentrum wordt hiertoe opgeknapt, op sommige plekken wordt winkelruimte onttrokken en op andere plekken wordt de bestaande winkelruimte uitgebreid. Aan de zijde van het Gildemeestersplein komen in plaats van de huidige HEMA twee supermarkten, de Albert Heijn en de COOP. De HEMA wordt naar de andere zijde van het winkelcentrum verplaatst waar nu de twee supermarkten zijn gevestigd.

Om de supermarkten van een goede ontsluiting te voorzien, wordt ter plaatse van het voormalige paviljoen aan het Gildemeestersplein een nieuwe in- en uitrit gerealiseerd. In het verleden heeft op dezelfde plek een in- en uitrit gezeten. Voor een betere ontsluiting van het winkelcentrum wordt ervoor gekozen de ontsluiting weer te openen.

Nabij de nieuwe in- en uitrit liggen diverse woningen (geluidsgevoelige objecten). Voor deze woningen is de toename van de geluidshinder bepaald door middel van een zogenaamd reconstructie onderzoek. De geluidsbelastingen van woningen wordt getoetst aan de normen uit de Wet geluidhinder (Wgh).

5.1 Toetsing van de Wgh

Lange Wal
De grootste toename van de geluidsbelasting afkomstig van de Lange Wal bedraagt 1,3 dB door de aanleg van de nieuwe in- en uitrit op de Lange Wal. De aanleg van de in- en uitrit op de Lange Wal zorgt niet voor reconstructie in het kader van de Wgh. Voor de aanleg van de in- en uitrit zijn geen nadere maatregelen vanuit akoestisch oogpunt noodzakelijk.

Gildemeestersplein
Het Gildemeestersplein heeft op basis van de Wgh geen zone. Formeel gelden de normen uit de Wgh dan ook niet voor 30 km-wegen. Echter, in het kader van een goede ruimtelijke ordening zijn, bij de beoordeling van de geluidsbelastingen, normen gebruikt die gelden voor een vergelijkbare weg met een 50 km-regime.
In de toekomstige situatie (2028) wordt bij geen van de omliggende woningen de voorkeursgrenswaarde van 48 dB overschreden door het verkeer op het Gildemeestersplein. Hierdoor is er geen sprake van een reconstructie door de aanleg van de nieuwe in- en uitrit op de Lange Wal. Voor de aanleg van de in- en uitrit zijn geen nadere maatregelen vanuit akoestisch oogpunt noodzakelijk.

Bijlage A

Geluidsbelastingen t.g.v. de Lange Wal, in tabelvorm

datum: 10 maart 2017 Projectnummer: 170164

Geluidsbelasting t.g.v. de Lange Wal, in tabelvorm

Adres	waar-neem-punt	waar-neem-hoogte	Geluidsbelastingen (Lden) in dB incl. aftrek ex. art. 110g Wgh heersende waarde			Toename van geluids-belastingen	Recon-structie? (Ja/nee)	HGW in dB
		in meters	2017		2028	in dB		
Hanzestraat 170 t/m 196	1	9,5	56,26	56,26	57,51	1,25	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	1	12,5	56,06	56,06	57,31	1,25	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	2	9,5	59,04	59,04	60,24	1,20	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	2	12,5	58,62	58,62	59,82	1,20	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	3	9,5	62,60	62,60	63,82	1,22	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	3	12,5	62,15	62,15	63,37	1,22	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	4	9,5	62,55	62,55	63,78	1,23	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	4	12,5	62,12	62,12	63,35	1,23	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	5	9,5	62,36	62,36	63,59	1,23	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	5	12,5	61,94	61,94	63,17	1,23	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	6	9,5	62,15	62,15	63,37	1,22	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	6	12,5	61,74	61,74	62,96	1,22	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	7	9,5	62,01	62,01	63,23	1,22	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	7	12,5	61,60	61,60	62,82	1,22	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	5,5	49,74	49,74	50,86	1,12	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	8,5	52,64	52,64	53,80	1,16	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	11,5	52,71	52,71	53,85	1,14	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	14,5	52,72	52,72	53,87	1,15	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	17,5	52,70	52,70	53,85	1,15	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	20,5	52,73	52,73	53,88	1,15	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	23,5	52,78	52,78	53,93	1,15	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	5,5	43,33	48,00	44,35	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	8,5	33,35	48,00	34,41	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	11,5	33,60	48,00	34,64	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	14,5	30,64	48,00	31,85	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	17,5	30,86	48,00	32,07	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	20,5	31,26	48,00	32,46	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	23,5	32,19	48,00	33,33	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	5,5	45,43	48,00	46,49	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	8,5	42,86	48,00	43,81	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	11,5	43,56	48,00	44,53	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	14,5	43,24	48,00	44,22	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	17,5	43,44	48,00	44,40	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	20,5	43,55	48,00	44,53	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	23,5	43,58	48,00	44,58	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	5,5	38,01	48,00	39,13	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	8,5	52,06	52,06	53,22	1,16	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	11,5	52,09	52,09	53,24	1,15	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	14,5	52,08	52,08	53,24	1,16	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	17,5	52,08	52,08	53,23	1,15	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	20,5	52,19	52,19	53,34	1,15	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	23,5	52,38	52,38	53,54	1,16	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	5,5	38,24	48,00	38,77	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	8,5	50,22	50,22	51,33	1,11	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	11,5	50,37	50,37	51,44	1,07	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	14,5	50,48	50,48	51,53	1,05	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	17,5	50,59	50,59	51,63	1,04	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	20,5	50,97	50,97	52,02	1,05	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	23,5	51,92	51,92	53,01	1,09	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	5,5	37,72	48,00	38,26	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	8,5	47,28	48,00	47,98	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	11,5	48,27	48,27	49,02	0,75	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	14,5	48,59	48,59	49,35	0,76	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	17,5	48,81	48,81	49,55	0,74	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	20,5	49,27	49,27	50,02	0,75	nee	

Geluidsbelasting t.g.v. de Lange Wal, in tabelvorm

Adres	waar-neem-punt	waar-neem-hoogte in meters	Geluidsbelastingen (Lden) in dB incl. aftrek ex. art. 110g Wgh heersende waarde 2017		2028	Toename van geluids-belastingen in dB	Recon-structie? (Ja/nee)	HGW in dB
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	23,5	50,77	50,77	51,64	0,87	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	5,5	33,76	48,00	34,53	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	8,5	41,29	48,00	42,02	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	11,5	43,07	48,00	43,81	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	14,5	43,63	48,00	44,53	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	17,5	44,15	48,00	44,96	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	20,5	44,55	48,00	45,34	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	23,5	45,49	48,00	46,36	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	5,5	32,93	48,00	33,90	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	8,5	45,34	48,00	46,39	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	11,5	45,81	48,00	46,81	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	14,5	45,86	48,00	46,85	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	17,5	45,88	48,00	46,87	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	20,5	45,90	48,00	46,88	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	23,5	45,92	48,00	46,90	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	16	4,5	57,81	57,81	59,07	1,26	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	16	7,5	57,83	57,83	59,08	1,25	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	16	10,5	57,77	57,77	59,02	1,25	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	16	13,5	57,18	57,18	58,45	1,27	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	17	4,5	54,20	54,20	55,43	1,23	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	17	7,5	54,25	54,25	55,47	1,22	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	17	10,5	54,34	54,34	55,55	1,21	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	17	13,5	54,33	54,33	55,57	1,24	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	18	4,5	53,44	53,44	54,46	1,02	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	18	7,5	53,53	53,53	54,55	1,02	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	18	10,5	53,33	53,33	54,39	1,06	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	18	13,5	53,36	53,36	54,42	1,06	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	19	4,5	52,26	52,26	53,54	1,28	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	19	7,5	52,31	52,31	53,58	1,27	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	19	10,5	52,55	52,55	53,82	1,27	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	19	13,5	53,01	53,01	54,23	1,22	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	20	4,5	48,92	48,92	50,19	1,27	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	20	7,5	49,03	49,03	50,30	1,27	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	20	10,5	49,27	49,27	50,52	1,25	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	20	13,5	49,84	49,84	51,09	1,25	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	21	4,5	53,56	53,56	54,53	0,97	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	21	7,5	53,64	53,64	54,61	0,97	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	21	10,5	53,52	53,52	54,56	1,04	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	21	13,5	53,42	53,42	54,40	0,98	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	22	4,5	52,04	52,04	53,06	1,02	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	22	7,5	52,19	52,19	53,21	1,02	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	22	10,5	52,16	52,16	53,20	1,04	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	22	13,5	52,03	52,03	53,08	1,05	nee	
Lange Wal 80	23	1,5	59,05	59,05	60,29	1,24	nee	
Lange Wal 80	23	4,5	59,47	59,47	60,72	1,25	nee	
Lange Wal 80	23	7,5	59,44	59,44	60,69	1,25	nee	
Lange Wal 78	24	1,5	59,07	59,07	60,33	1,26	nee	
Lange Wal 78	24	4,5	59,52	59,52	60,78	1,26	nee	
Lange Wal 78	24	7,5	59,50	59,50	60,75	1,25	nee	
Lange Wal 76	25	1,5	59,12	59,12	60,40	1,28	nee	
Lange Wal 76	25	4,5	59,59	59,59	60,86	1,27	nee	
Lange Wal 76	25	7,5	59,55	59,55	60,81	1,26	nee	
Lange Wal 74	26	1,5	59,22	59,22	60,51	1,29	nee	
Lange Wal 74	26	4,5	59,69	59,69	60,97	1,28	nee	
Lange Wal 74	26	7,5	59,65	59,65	60,92	1,27	nee	

Geluidsbelasting t.g.v. de Lange Wal, in tabelvorm

Adres	waar-neem-punt	waar-neem-hoogte in meters	Geluidsbelastingen (Lden) in dB incl. aftrek ex. art. 110g Wgh heersende waarde 2017	heersende waarde	2028	Toename van geluids-belastingen in dB	Recon-structie? (Ja/nee)	HGW in dB
Lange Wal 72	27	1,5	59,36	59,36	60,65	1,29	nee	
Lange Wal 72	27	4,5	59,84	59,84	61,12	1,28	nee	
Lange Wal 72	27	7,5	59,78	59,78	61,06	1,28	nee	
Lange Wal 70	28	1,5	59,45	59,45	60,75	1,30	nee	
Lange Wal 70	28	4,5	59,94	59,94	61,23	1,29	nee	
Lange Wal 70	28	7,5	59,88	59,88	61,17	1,29	nee	
Lange Wal 68	29	1,5	59,60	59,60	60,89	1,29	nee	
Lange Wal 68	29	4,5	60,07	60,07	61,36	1,29	nee	
Lange Wal 68	29	7,5	60,00	60,00	61,30	1,30	nee	
Lange Wal 66	30	1,5	59,68	59,68	60,98	1,30	nee	
Lange Wal 66	30	4,5	60,17	60,17	61,46	1,29	nee	
Lange Wal 66	30	7,5	60,11	60,11	61,40	1,29	nee	
Lange Wal 64	31	1,5	59,76	59,76	61,05	1,29	nee	
Lange Wal 64	31	4,5	60,25	60,25	61,55	1,30	nee	
Lange Wal 64	31	7,5	60,19	60,19	61,48	1,29	nee	
Lange Wal 80	32	1,5	55,44	55,44	56,69	1,25	nee	
Lange Wal 80	32	4,5	55,83	55,83	57,10	1,27	nee	
Lange Wal 80	32	7,5	55,78	55,78	57,05	1,27	nee	
Lange Wal 80	33	1,5	52,92	52,92	54,08	1,16	nee	
Lange Wal 80	33	4,5	53,53	53,53	54,68	1,15	nee	
Lange Wal 80	33	7,5	53,49	53,49	54,64	1,15	nee	
Lange Wal 62	34	1,5	59,77	59,77	61,07	1,30	nee	
Lange Wal 62	34	4,5	60,28	60,28	61,57	1,29	nee	
Lange Wal 62	34	7,5	60,21	60,21	61,50	1,29	nee	
Lange Wal 60	35	1,5	59,81	59,81	61,11	1,30	nee	
Lange Wal 60	35	4,5	60,32	60,32	61,62	1,30	nee	
Lange Wal 60	35	7,5	60,25	60,25	61,54	1,29	nee	
Lange Wal 58	36	1,5	59,87	59,87	61,17	1,30	nee	
Lange Wal 58	36	4,5	60,38	60,38	61,67	1,29	nee	
Lange Wal 58	36	7,5	60,31	60,31	61,59	1,28	nee	
Lange Wal 56	37	1,5	59,90	59,90	61,19	1,29	nee	
Lange Wal 56	37	4,5	60,41	60,41	61,70	1,29	nee	
Lange Wal 56	37	7,5	60,34	60,34	61,63	1,29	nee	
Lange Wal 54	38	1,5	59,94	59,94	61,25	1,31	nee	
Lange Wal 54	38	4,5	60,45	60,45	61,75	1,30	nee	
Lange Wal 54	38	7,5	60,38	60,38	61,67	1,29	nee	
Lange Wal 52	39	1,5	60,07	60,07	61,37	1,30	nee	
Lange Wal 52	39	4,5	60,56	60,56	61,85	1,29	nee	
Lange Wal 52	39	7,5	60,47	60,47	61,77	1,30	nee	
Lange Wal 52	40	1,5	56,55	56,55	57,87	1,32	nee	
Lange Wal 52	40	4,5	57,04	57,04	58,34	1,30	nee	
Lange Wal 52	40	7,5	57,00	57,00	58,30	1,30	nee	
Lange Wal 52	41	1,5	54,98	54,98	56,29	1,31	nee	
Lange Wal 52	41	4,5	55,72	55,72	57,01	1,29	nee	
Lange Wal 52	41	7,5	55,75	55,75	57,04	1,29	nee	

datum: 10 maart 2017 Projectnummer: 170164

Geluidsbelasting t.g.v. de Lange Wal, in tabelvorm

Adres	waar-neem-punt	waar-neem-hoogte in meters	Geluidsbelastingen (Lden) in dB incl. aftrek ex. art. 110g Wgh heersende waarde 2017	heersende waarde	2028	Toename van geluids-belastingen in dB	Recon-structie? (Ja/nee)	HGW in dB
Hoogste geluidsbelastingen per woning								
Hanzestraat 170 t/m 196			62,60	62,60	63,82	1,22	nee	-
Gildemeestersplein 2a t/m 2s			52,78	52,78	53,93	1,15	nee	-
Lange Wal 82 t/m 108			57,83	57,83	59,08	1,25	nee	-
Lange Wal 80			59,47	59,47	60,72	1,25	nee	-
Lange Wal 78			59,52	59,52	60,78	1,26	nee	-
Lange Wal 76			59,59	59,59	60,86	1,27	nee	-
Lange Wal 74			59,69	59,69	60,97	1,28	nee	-
Lange Wal 72			59,84	59,84	61,12	1,28	nee	-
Lange Wal 70			59,94	59,94	61,23	1,29	nee	-
Lange Wal 68			60,07	60,07	61,36	1,29	nee	-
Lange Wal 66			60,17	60,17	61,46	1,29	nee	-
Lange Wal 64			60,25	60,25	61,55	1,30	nee	-
Lange Wal 62			60,28	60,28	61,57	1,29	nee	-
Lange Wal 60			60,32	60,32	61,62	1,30	nee	-
Lange Wal 58			60,38	60,38	61,67	1,29	nee	-
Lange Wal 56			60,41	60,41	61,70	1,29	nee	-
Lange Wal 54			60,45	60,45	61,75	1,30	nee	-
Lange Wal 52			60,56	60,56	61,85	1,29	nee	-
Aantal woningen met overschrijding ambitiewaarde (48 dB)			18		18			
Aantal woningen met overschrijding incidentelewaarde (58 dB)			16		17			
Aantal woningen met overschrijding Plafondwaarde (63 dB)			0		1			
Aantal woningen met overschrijding voorkeursgrenswaarde (48 dB)			18		18			
Aantal woningen met een reconstructie								0

Bijlage B

Geluidsbelastingen t.g.v. de Gildemeestersplein, in tabelvorm

datum: 10 maart 2017 Projectnummer: 170164

Geluidsbelasting t.g.v. de Gildemeestersplein, in tabelvorm

Adres	waar-neem-punt	waar-neem-hoogte	Geluidsbelastingen (Lden) in dB incl. aftrek ex. art. 110g Wgh heersende waarde			Toename van geluids-belastingen	Recon-structie? (Ja/nee)	HGW in dB
		in meters	2017		2028	in dB		
Hanzestraat 170 t/m 196	1	9,5	42,41	48,00	44,38	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	1	12,5	42,41	48,00	44,33	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	2	9,5	41,37	48,00	44,33	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	2	12,5	41,28	48,00	44,25	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	3	9,5	34,18	48,00	37,93	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	3	12,5	33,88	48,00	37,44	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	4	9,5	33,93	48,00	36,92	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	4	12,5	34,29	48,00	36,55	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	5	9,5	32,14	48,00	35,59	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	5	12,5	32,78	48,00	35,85	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	6	9,5	29,65	48,00	33,61	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	6	12,5	30,49	48,00	34,09	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	7	9,5	28,56	48,00	32,16	0,00	nee	
Hanzestraat 170 t/m 196	7	12,5	29,41	48,00	32,71	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	5,5	40,32	48,00	42,98	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	8,5	40,65	48,00	43,54	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	11,5	40,76	48,00	43,59	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	14,5	40,91	48,00	43,68	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	17,5	40,94	48,00	43,62	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	20,5	40,72	48,00	43,51	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	8	23,5	40,67	48,00	43,41	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	5,5	40,60	48,00	40,19	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	8,5	40,56	48,00	39,29	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	11,5	39,13	48,00	38,30	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	14,5	38,73	48,00	39,44	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	17,5	38,67	48,00	40,16	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	20,5	38,52	48,00	40,33	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	9	23,5	38,53	48,00	40,39	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	5,5	43,99	48,00	43,48	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	8,5	42,72	48,00	41,87	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	11,5	42,63	48,00	42,30	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	14,5	42,60	48,00	43,26	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	17,5	42,60	48,00	43,81	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	20,5	42,56	48,00	43,90	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	10	23,5	42,48	48,00	43,91	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	5,5	26,73	48,00	28,20	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	8,5	40,83	48,00	42,33	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	11,5	40,88	48,00	42,33	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	14,5	40,91	48,00	42,40	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	17,5	40,94	48,00	42,23	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	20,5	40,41	48,00	42,06	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	11	23,5	40,28	48,00	41,95	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	5,5	24,27	48,00	27,66	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	8,5	31,72	48,00	39,21	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	11,5	31,91	48,00	39,30	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	14,5	32,05	48,00	39,42	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	17,5	32,39	48,00	38,81	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	20,5	23,92	48,00	38,59	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	12	23,5	22,15	48,00	38,31	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	5,5	21,77	48,00	27,02	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	8,5	30,89	48,00	36,88	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	11,5	33,48	48,00	38,29	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	14,5	33,67	48,00	38,38	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	17,5	34,23	48,00	38,08	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	20,5	31,08	48,00	37,18	0,00	nee	

datum: 10 maart 2017 Projectnummer: 170164

Geluidsbelasting t.g.v. de Gildemeestersplein, in tabelvorm

Adres	waar-neem-punt	waar-neem-hoogte in meters	Geluidsbelastingen (Lden) in dB incl. aftrek ex. art. 110g Wgh heersende waarde 2017	heersende waarde	2028	Toename van geluids-belastingen in dB	Recon-structie? (Ja/nee)	HGW in dB
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	13	23,5	23,69	48,00	37,01	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	5,5	17,53	48,00	17,98	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	8,5	6,67	48,00	13,30	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	11,5	6,79	48,00	7,52	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	14,5	6,95	48,00	7,85	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	17,5	3,11	48,00	3,77	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	20,5	-104,90	48,00	-104,90	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	14	23,5	-104,90	48,00	-104,90	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	5,5	28,76	48,00	30,33	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	8,5	37,90	48,00	39,72	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	11,5	40,67	48,00	41,80	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	14,5	41,18	48,00	43,24	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	17,5	41,48	48,00	43,89	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	20,5	41,61	48,00	44,04	0,00	nee	
Gildemeestersplein 2a t/m 2s	15	23,5	41,75	48,00	44,09	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	16	4,5	37,70	48,00	43,01	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	16	7,5	38,54	48,00	43,20	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	16	10,5	38,89	48,00	43,25	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	16	13,5	40,59	48,00	43,81	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	17	4,5	29,79	48,00	29,06	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	17	7,5	30,93	48,00	30,11	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	17	10,5	31,49	48,00	31,01	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	17	13,5	30,53	48,00	30,88	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	18	4,5	35,80	48,00	35,28	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	18	7,5	36,88	48,00	35,91	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	18	10,5	37,19	48,00	36,21	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	18	13,5	38,60	48,00	38,95	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	19	4,5	32,25	48,00	32,97	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	19	7,5	33,61	48,00	34,00	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	19	10,5	34,50	48,00	34,67	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	19	13,5	29,67	48,00	31,92	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	20	4,5	29,75	48,00	34,46	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	20	7,5	31,15	48,00	35,19	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	20	10,5	32,90	48,00	35,81	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	20	13,5	30,37	48,00	35,39	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	21	4,5	36,91	48,00	37,73	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	21	7,5	37,85	48,00	38,32	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	21	10,5	37,93	48,00	38,52	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	21	13,5	38,21	48,00	39,51	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	22	4,5	36,27	48,00	36,75	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	22	7,5	37,19	48,00	37,52	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	22	10,5	37,49	48,00	37,97	0,00	nee	
Lange Wal 82 t/m 108	22	13,5	37,60	48,00	41,13	0,00	nee	
Lange Wal 80	23	1,5	38,48	48,00	41,65	0,00	nee	
Lange Wal 80	23	4,5	39,50	48,00	42,80	0,00	nee	
Lange Wal 80	23	7,5	40,45	48,00	43,17	0,00	nee	
Lange Wal 78	24	1,5	37,82	48,00	40,69	0,00	nee	
Lange Wal 78	24	4,5	38,75	48,00	41,94	0,00	nee	
Lange Wal 78	24	7,5	39,73	48,00	42,36	0,00	nee	
Lange Wal 76	25	1,5	37,00	48,00	40,07	0,00	nee	
Lange Wal 76	25	4,5	37,87	48,00	41,36	0,00	nee	
Lange Wal 76	25	7,5	38,80	48,00	41,84	0,00	nee	
Lange Wal 74	26	1,5	36,61	48,00	39,52	0,00	nee	
Lange Wal 74	26	4,5	37,40	48,00	40,81	0,00	nee	
Lange Wal 74	26	7,5	38,34	48,00	41,33	0,00	nee	

Geluidsbelasting t.g.v. de Gildemeestersplein, in tabelvorm

Adres	waar-neem-punt	waar-neem-hoogte in meters	Geluidsbelastingen (Lden) in dB incl. aftrek ex. art. 110g Wgh 2017	heersende waarde	2028	Toename van geluids-belastingen in dB	Recon-structie? (Ja/nee)	HGW in dB
Lange Wal 72	27	1,5	36,19	48,00	38,98	0,00	nee	
Lange Wal 72	27	4,5	37,02	48,00	40,23	0,00	nee	
Lange Wal 72	27	7,5	38,04	48,00	40,86	0,00	nee	
Lange Wal 70	28	1,5	35,91	48,00	38,70	0,00	nee	
Lange Wal 70	28	4,5	36,54	48,00	39,84	0,00	nee	
Lange Wal 70	28	7,5	37,57	48,00	40,56	0,00	nee	
Lange Wal 68	29	1,5	35,21	48,00	37,91	0,00	nee	
Lange Wal 68	29	4,5	35,73	48,00	39,00	0,00	nee	
Lange Wal 68	29	7,5	36,71	48,00	39,77	0,00	nee	
Lange Wal 66	30	1,5	33,98	48,00	37,12	0,00	nee	
Lange Wal 66	30	4,5	34,31	48,00	38,15	0,00	nee	
Lange Wal 66	30	7,5	35,37	48,00	39,02	0,00	nee	
Lange Wal 64	31	1,5	33,40	48,00	36,50	0,00	nee	
Lange Wal 64	31	4,5	33,37	48,00	37,38	0,00	nee	
Lange Wal 64	31	7,5	34,29	48,00	38,26	0,00	nee	
Lange Wal 80	32	1,5	37,89	48,00	41,26	0,00	nee	
Lange Wal 80	32	4,5	39,04	48,00	42,48	0,00	nee	
Lange Wal 80	32	7,5	39,86	48,00	42,81	0,00	nee	
Lange Wal 80	33	1,5	35,38	48,00	40,05	0,00	nee	
Lange Wal 80	33	4,5	36,34	48,00	41,34	0,00	nee	
Lange Wal 80	33	7,5	37,42	48,00	41,77	0,00	nee	
Lange Wal 62	34	1,5	32,64	48,00	35,72	0,00	nee	
Lange Wal 62	34	4,5	32,48	48,00	36,39	0,00	nee	
Lange Wal 62	34	7,5	33,35	48,00	37,31	0,00	nee	
Lange Wal 60	35	1,5	31,66	48,00	35,19	0,00	nee	
Lange Wal 60	35	4,5	31,38	48,00	35,73	0,00	nee	
Lange Wal 60	35	7,5	32,19	48,00	36,68	0,00	nee	
Lange Wal 58	36	1,5	31,75	48,00	34,35	0,00	nee	
Lange Wal 58	36	4,5	31,37	48,00	34,75	0,00	nee	
Lange Wal 58	36	7,5	32,13	48,00	35,75	0,00	nee	
Lange Wal 56	37	1,5	30,52	48,00	33,34	0,00	nee	
Lange Wal 56	37	4,5	30,04	48,00	33,59	0,00	nee	
Lange Wal 56	37	7,5	30,73	48,00	34,59	0,00	nee	
Lange Wal 54	38	1,5	29,78	48,00	33,04	0,00	nee	
Lange Wal 54	38	4,5	29,25	48,00	33,21	0,00	nee	
Lange Wal 54	38	7,5	29,97	48,00	34,21	0,00	nee	
Lange Wal 52	39	1,5	29,61	48,00	32,14	0,00	nee	
Lange Wal 52	39	4,5	29,05	48,00	32,22	0,00	nee	
Lange Wal 52	39	7,5	29,72	48,00	33,17	0,00	nee	
Lange Wal 52	40	1,5	-0,01	48,00	19,84	0,00	nee	
Lange Wal 52	40	4,5	-0,71	48,00	19,41	0,00	nee	
Lange Wal 52	40	7,5	-104,90	48,00	20,21	0,00	nee	
Lange Wal 52	41	1,5	23,93	48,00	27,20	0,00	nee	
Lange Wal 52	41	4,5	23,29	48,00	26,64	0,00	nee	
Lange Wal 52	41	7,5	23,39	48,00	27,05	0,00	nee	

datum: 10 maart 2017 Projectnummer: 170164

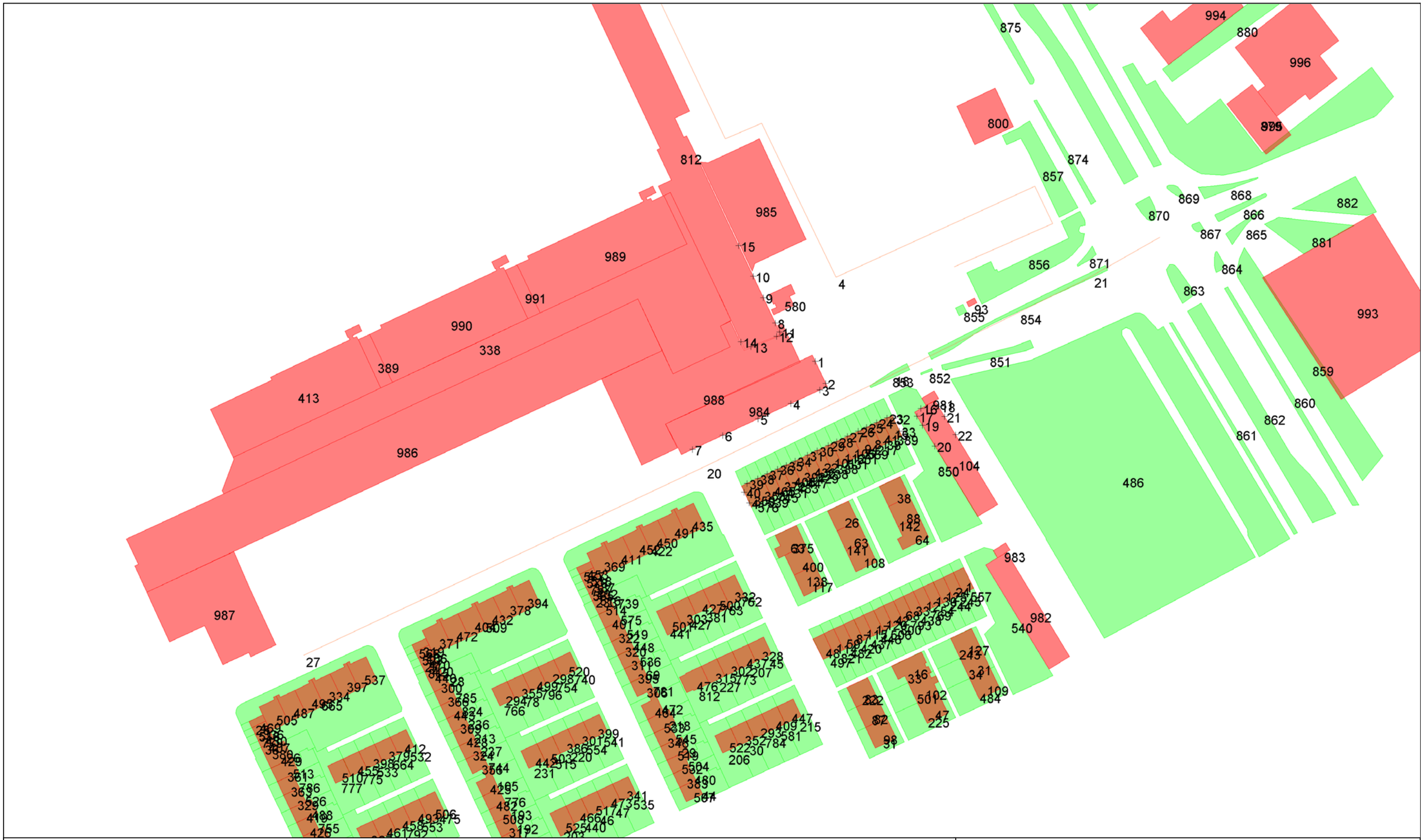
Geluidsbelasting t.g.v. de Gildemeestersplein, in tabelvorm

Adres	waar-neem-punt	waar-neem-hoogte in meters	Geluidsbelastingen (Lden) in dB incl. aftrek ex. art. 110g Wgh heersende waarde 2017	heersende waarde	2028	Toename van geluids-belastingen in dB	Recon-structie? (Ja/nee)	HGW in dB
Hoogste geluidsbelastingen per woning								
Hanzestraat 170 t/m 196			42,41	48,00	44,38	0,00	nee	-
Gildemeestersplein 2a t/m 2s			43,99	48,00	44,09	0,00	nee	-
Lange Wal 82 t/m 108			40,59	48,00	43,81	0,00	nee	-
Lange Wal 80			40,45	48,00	43,17	0,00	nee	-
Lange Wal 78			39,73	48,00	42,36	0,00	nee	-
Lange Wal 76			38,80	48,00	41,84	0,00	nee	-
Lange Wal 74			38,34	48,00	41,33	0,00	nee	-
Lange Wal 72			38,04	48,00	40,86	0,00	nee	-
Lange Wal 70			37,57	48,00	40,56	0,00	nee	-
Lange Wal 68			36,71	48,00	39,77	0,00	nee	-
Lange Wal 66			35,37	48,00	39,02	0,00	nee	-
Lange Wal 64			34,29	48,00	38,26	0,00	nee	-
Lange Wal 62			33,35	48,00	37,31	0,00	nee	-
Lange Wal 60			32,19	48,00	36,68	0,00	nee	-
Lange Wal 58			32,13	48,00	35,75	0,00	nee	-
Lange Wal 56			30,73	48,00	34,59	0,00	nee	-
Lange Wal 54			29,97	48,00	34,21	0,00	nee	-
Lange Wal 52			29,72	48,00	33,17	0,00	nee	-
Aantal woningen met overschrijding ambitiewaarde (48 dB)			0		0			
Aantal woningen met overschrijding incidentelewaarde (58 dB)			0		0			
Aantal woningen met overschrijding Plafondwaarde (63 dB)			0		0			
Aantal woningen met overschrijding voorkeursgrenswaarde (48 dB)			0		0			
Aantal woningen met een reconstructie								0

Bijlage C

Overzichtstekening 1: Grafische weergave van het model Huidige situatie (2017)

SAB, Arnhem

0 150 schaal: 1 : 1500

Bijlage D

Rapportage van het model Huidige situatie (2017)

Projectgegevens

projectnaam: Presikhaaf
opdrachtgever: Arnhem
adviseur: SAB (burg)
databaseversie: 869
situatie: Huidige situatie (2017)
uitsnede: huidige situatie

omschrijving	verkeerslawaai
rekenhart:	16.2.0 (build0)
aut. berekening gemiddeld maaiveld:	☑
alleen absorptiegebieden(geen hz-lijnen):	☑
standaard bodemabsorptie:	0 %
rekenresultaat binnengelezen (datum):	14-03-2017
rekenresultaat binnengelezen (tijd):	15:30
maximum aantal reflecties:	1 graden
minimum zichthoek reflecties:	2 graden
maximum sectorhoek:	5 graden
vaste sectorhoek:	2
methode aftrek110g:	per wnp per weg RMG2012/2014

Bebouwing

nr	z,gem	m,gem	lengte	adres	reflectie	kenmerk
1	10.0	0.0	19		80	dxf:2
12	10.0	0.0	18		80	dxf:2
15	10.0	0.0	23	Lange Wal 80	80	dxf:2
16	4.0	0.0	46		80	dxf:2
17	10.0	0.0	18		80	dxf:2
22	10.0	0.0	23	Lange Wal 66	80	dxf:2
24	10.0	0.0	18		80	dxf:2
26	4.0	0.0	28		80	dxf:2
31	4.0	0.0	28		80	dxf:2
33	10.0	0.0	18		80	dxf:2
38	4.0	0.0	28		80	dxf:2
41	10.0	0.0	19	Lange Wal 78	80	dxf:2
42	10.0	0.0	18		80	dxf:2
47	4.0	0.0	28		80	dxf:2
48	10.0	0.0	19		80	dxf:2
59	10.0	0.0	18		80	dxf:2
63	4.0	0.0	28		80	dxf:2
64	4.0	0.0	38		80	dxf:2
68	10.0	0.0	18		80	dxf:2
81	10.0	0.0	18	Lange Wal 76	80	dxf:2
82	4.0	0.0	28		80	dxf:2
83	4.0	0.0	28		80	dxf:2
87	10.0	0.0	18		80	dxf:2
88	4.0	0.0	28		80	dxf:2
93	3.0	0.0	9		80	dxf:2
94	10.0	0.0	19	Lange Wal 74	80	dxf:2
98	4.0	0.0	28		80	dxf:2
101	10.0	0.0	19	Lange Wal 68	80	dxf:2
102	4.0	0.0	39		80	dxf:2
104	15.0	0.0	69	Lange Wal 82 t/m 108	80	dxf:2
105	10.0	0.0	18	Lange Wal 72	80	dxf:2
108	4.0	0.0	28		80	dxf:2
109	4.0	0.0	28		80	dxf:2
112	10.0	0.0	18	Lange Wal 70	80	dxf:2
114	10.0	0.0	18		80	dxf:2
115	10.0	0.0	18		80	dxf:2
117	4.0	0.0	28		80	dxf:2
120	10.0	0.0	18		80	dxf:2
125	10.0	0.0	18		80	dxf:2
127	4.0	0.0	27		80	dxf:2
130	10.0	0.0	18		80	dxf:2
292	10.0	0.0	21		80	dxf:2
293	10.0	0.0	22		80	dxf:2
294	10.0	0.0	22		80	dxf:2
297	10.0	0.0	8		80	dxf:2
298	10.0	0.0	22		80	dxf:2
299	10.0	0.0	9		80	dxf:2

nr	z,gem	m,gem	lengte	adres	reflectie	kenmerk
300	10.0	0.0	27		80	dxf:2
301	10.0	0.0	22		80	dxf:2
302	10.0	0.0	22		80	dxf:2
303	10.0	0.0	32		80	dxf:2
306	10.0	0.0	29		80	dxf:2
309	10.0	0.0	20		80	dxf:2
310	10.0	0.0	23		80	dxf:2
311	10.0	0.0	20		80	dxf:2
315	10.0	0.0	22		80	dxf:2
317	10.0	0.0	21		80	dxf:2
319	2.5	0.0	16		80	dxf:2
320	10.0	0.0	20		80	dxf:2
322	10.0	0.0	20		80	dxf:2
323	10.0	0.0	23		80	dxf:2
324	10.0	0.0	20		80	dxf:2
328	10.0	0.0	26		80	dxf:2
329	10.0	0.0	20		80	dxf:2
332	10.0	0.0	32		80	dxf:2
334	15.0	0.0	28		80	dxf:2
336	2.5	0.0	12		80	dxf:2
337	10.0	0.0	10		80	dxf:2
338	6.0	0.0	555		80	dxf:2
341	10.0	0.0	22		80	dxf:2
343	10.0	0.0	22		80	dxf:2
346	10.0	0.0	19		80	dxf:2
351	10.0	0.0	19		80	dxf:2
352	10.0	0.0	22		80	dxf:2
355	10.0	0.0	22		80	dxf:2
356	10.0	0.0	26		80	dxf:2
358	10.0	0.0	18	Lange Wal 54	80	dxf:2
359	10.0	0.0	19	Lange Wal 52	80	dxf:2
361	10.0	0.0	22		80	dxf:2
363	10.0	0.0	19		80	dxf:2
365	10.0	0.0	28		80	dxf:2
366	10.0	0.0	20		80	dxf:2
367	10.0	0.0	23		80	dxf:2
369	15.0	0.0	32		80	dxf:2
371	15.0	0.0	32		80	dxf:2
372	10.0	0.0	18	Lange Wal 58	80	dxf:2
375	4.0	0.0	39		80	dxf:2
378	15.0	0.0	32		80	dxf:2
379	10.0	0.0	22		80	dxf:2
380	2.5	0.0	12		80	dxf:2
382	10.0	0.0	21		80	dxf:2
383	10.0	0.0	21		80	dxf:2
386	10.0	0.0	22		80	dxf:2
387	2.5	0.0	16		80	dxf:2
389	6.0	0.0	49		80	dxf:2
392	10.0	0.0	18	Lange Wal 62	80	dxf:2
394	15.0	0.0	28		80	dxf:2

nr	z,gem	m,gem	lengte	adres	reflectie	kenmerk
395	10.0	0.0	20		80	dxf:2
397	15.0	0.0	32		80	dxf:2
398	10.0	0.0	22		80	dxf:2
399	10.0	0.0	23		80	dxf:2
400	4.0	0.0	28		80	dxf:2
401	10.0	0.0	20		80	dxf:2
402	2.5	0.0	12		80	dxf:2
404	15.0	0.0	32		80	dxf:2
405	10.0	0.0	25		80	dxf:2
406	2.5	0.0	12		80	dxf:2
407	2.5	0.0	12		80	dxf:2
408	10.0	0.0	18	Lange Wal 60	80	dxf:2
409	10.0	0.0	22		80	dxf:2
411	15.0	0.0	38		80	dxf:2
412	10.0	0.0	22		80	dxf:2
413	12.0	0.0	175		80	dxf:2
419	10.0	0.0	24		80	dxf:2
420	2.5	0.0	15		80	dxf:2
421	10.0	0.0	20		80	dxf:2
425	10.0	0.0	27		80	dxf:2
426	10.0	0.0	19		80	dxf:2
427	10.0	0.0	22		80	dxf:2
428	10.0	0.0	23		80	dxf:2
429	10.0	0.0	33		80	dxf:2
430	2.5	0.0	12		80	dxf:2
432	15.0	0.0	28		80	dxf:2
433	10.0	0.0	28		80	dxf:2
435	15.0	0.0	39		80	dxf:2
436	10.0	0.0	19	Lange Wal 64	80	dxf:2
437	10.0	0.0	22		80	dxf:2
438	10.0	0.0	30		80	dxf:2
440	2.5	0.0	15		80	dxf:2
442	10.0	0.0	22		80	dxf:2
443	10.0	0.0	20		80	dxf:2
447	10.0	0.0	22		80	dxf:2
448	10.0	0.0	20		80	dxf:2
450	15.0	0.0	38		80	dxf:2
452	15.0	0.0	32		80	dxf:2
453	2.5	0.0	15		80	dxf:2
455	10.0	0.0	22		80	dxf:2
456	10.0	0.0	20		80	dxf:2
458	10.0	0.0	22		80	dxf:2
461	10.0	0.0	22		80	dxf:2
464	10.0	0.0	31		80	dxf:2
465	10.0	0.0	19	Lange Wal 56	80	dxf:2
466	10.0	0.0	22		80	dxf:2
469	2.5	0.0	18		80	dxf:2
470	0.0	0.0	15		80	dxf:2
472	15.0	0.0	28		80	dxf:2
473	10.0	0.0	22		80	dxf:2

nr	z,gem	m,gem	lengte	adres	reflectie	kenmerk
476	10.0	0.0	35		80	dxf:2
482	10.0	0.0	19		80	dxf:2
487	15.0	0.0	28		80	dxf:2
488	10.0	0.0	23		80	dxf:2
489	10.0	0.0	20		80	dxf:2
491	15.0	0.0	32		80	dxf:2
493	10.0	0.0	22		80	dxf:2
495	15.0	0.0	32		80	dxf:2
499	10.0	0.0	22		80	dxf:2
500	10.0	0.0	28		80	dxf:2
501	10.0	0.0	28		80	dxf:2
503	10.0	0.0	28		80	dxf:2
505	15.0	0.0	37		80	dxf:2
506	10.0	0.0	33		80	dxf:2
507	10.0	0.0	24		80	dxf:2
508	10.0	0.0	20		80	dxf:2
509	10.0	0.0	28		80	dxf:2
510	10.0	0.0	22		80	dxf:2
514	10.0	0.0	20		80	dxf:2
516	2.5	0.0	17		80	dxf:2
517	10.0	0.0	22		80	dxf:2
518	2.5	0.0	12		80	dxf:2
519	10.0	0.0	32		80	dxf:2
520	10.0	0.0	22		80	dxf:2
522	10.0	0.0	22		80	dxf:2
525	10.0	0.0	32		80	dxf:2
532	10.0	0.0	24		80	dxf:2
533	10.0	0.0	29		80	dxf:2
537	15.0	0.0	28		80	dxf:2
580	30.0	0.0	31		80	dxf:2
800	4.0	0.0	52		80	dxf:2
812	26.0	0.0	307	Gildemeestersplein 2a t/m 2s	80	dxf:2
849	8.0	0.0	146		80	dxf:2
981	12.0	0.0	13		80	
982	15.0	0.0	69		80	
983	12.0	0.0	15		80	
984	14.0	0.0	146	Hanzestraat 170 t/m 196	80	
985	6.0	0.0	98		80	dxf:2
986	12.0	0.0	278		80	dxf:2
987	6.0	0.0	122		80	dxf:2
988	6.0	0.0	230		80	dxf:2
989	12.0	0.0	174		80	dxf:2
990	12.0	0.0	164		80	dxf:2
991	7.0	0.0	33		80	
992	65.0	0.0	72		80	
993	20.0	0.0	162		80	
994	13.0	0.0	145		80	
995	8.0	0.0	52		80	
996	4.0	0.0	136		80	
997	14.0	0.0	105		80	

Waarneempunten met rekenresultaten

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1 adres	huisnr type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af Lden(*)	Letm	af Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
1	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196	rtement gevel				VL	totaal (0)	1	9.5	60.99	56.57	51.97	61.44		61	61.97		62	60.99	56.57	51.97
							VL	totaal (0)	1	12.5	60.80	56.37	51.78	61.24		61	61.78		62	60.80	56.37	51.78
							VL	Lange Wal (1)	1	9.5	60.82	56.39	51.80	61.26	5	56	61.80	5	57	60.82	56.39	51.80
							VL	Lange Wal (1)	1	12.5	60.61	56.19	51.60	61.06	5	56	61.60	5	57	60.61	56.19	51.60
							VL	Gildemeestersplein	1	9.5	47.04	42.56	37.83	47.41	5	42	47.83	5	43	47.04	42.56	37.83
							VL	Gildemeestersplein	1	12.5	47.05	42.56	37.84	47.41	5	42	47.84	5	43	47.05	42.56	37.84
2	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196	rtement gevel				VL	totaal (0)	1	9.5	63.67	59.24	54.65	64.11		64	64.65		65	63.67	59.24	54.65
							VL	totaal (0)	1	12.5	63.25	58.82	54.23	63.69		64	64.23		64	63.25	58.82	54.23
							VL	Lange Wal (1)	1	9.5	63.60	59.17	54.58	64.04	5	59	64.58	5	60	63.60	59.17	54.58
							VL	Lange Wal (1)	1	12.5	63.17	58.74	54.16	63.62	5	59	64.16	5	59	63.17	58.74	54.16
							VL	Gildemeestersplein	1	9.5	46.01	41.52	36.80	46.37	5	41	46.80	5	42	46.01	41.52	36.80
							VL	Gildemeestersplein	1	12.5	45.92	41.43	36.71	46.28	5	41	46.71	5	42	45.92	41.43	36.71
3	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196	rtement gevel				VL	totaal (0)	1	9.5	67.17	62.74	58.15	67.61		68	68.15		68	67.17	62.74	58.15
							VL	totaal (0)	1	12.5	66.71	62.29	57.70	67.16		67	67.70		68	66.71	62.29	57.70
							VL	Lange Wal (1)	1	9.5	67.16	62.73	58.14	67.60	5	63	68.14	5	63	67.16	62.73	58.14
							VL	Lange Wal (1)	1	12.5	66.71	62.28	57.69	67.15	5	62	67.69	5	63	66.71	62.28	57.69
							VL	Gildemeestersplein	1	9.5	38.82	34.33	29.60	39.18	5	34	39.60	5	35	38.82	34.33	29.60
							VL	Gildemeestersplein	1	12.5	38.52	34.03	29.30	38.88	5	34	39.30	5	34	38.52	34.03	29.30
4	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196	rtement gevel				VL	totaal (0)	1	9.5	67.12	62.69	58.10	67.56		68	68.10		68	67.12	62.69	58.10
							VL	totaal (0)	1	12.5	66.69	62.26	57.67	67.13		67	67.67		68	66.69	62.26	57.67
							VL	Lange Wal (1)	1	9.5	67.11	62.68	58.09	67.55	5	63	68.09	5	63	67.11	62.68	58.09
							VL	Lange Wal (1)	1	12.5	66.68	62.25	57.66	67.12	5	62	67.66	5	63	66.68	62.25	57.66
							VL	Gildemeestersplein	1	9.5	38.57	34.08	29.35	38.93	5	34	39.35	5	34	38.57	34.08	29.35
							VL	Gildemeestersplein	1	12.5	38.93	34.44	29.72	39.29	5	34	39.72	5	35	38.93	34.44	29.72
5	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196	rtement gevel				VL	totaal (0)	1	9.5	66.92	62.50	57.91	67.37		67	67.91		68	66.92	62.50	57.91
							VL	totaal (0)	1	12.5	66.50	62.07	57.48	66.94		67	67.48		67	66.50	62.07	57.48
							VL	Lange Wal (1)	1	9.5	66.92	62.49	57.90	67.36	5	62	67.90	5	63	66.92	62.49	57.90
							VL	Lange Wal (1)	1	12.5	66.50	62.07	57.48	66.94	5	62	67.48	5	62	66.50	62.07	57.48
							VL	Gildemeestersplein	1	9.5	36.77	32.29	27.57	37.14	5	32	37.57	5	33	36.77	32.29	27.57
							VL	Gildemeestersplein	1	12.5	37.42	32.93	28.21	37.78	5	33	38.21	5	33	37.42	32.93	28.21
6	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196	rtement gevel				VL	totaal (0)	1	9.5	66.71	62.29	57.69	67.16		67	67.69		68	66.71	62.29	57.69
							VL	totaal (0)	1	12.5	66.30	61.87	57.28	66.74		67	67.28		67	66.30	61.87	57.28
							VL	Lange Wal (1)	1	9.5	66.71	62.28	57.69	67.15	5	62	67.69	5	63	66.71	62.28	57.69
							VL	Lange Wal (1)	1	12.5	66.30	61.87	57.27	66.74	5	62	67.27	5	62	66.30	61.87	57.27
							VL	Gildemeestersplein	1	9.5	34.28	29.79	25.08	34.65	5	30	35.08	5	30	34.28	29.79	25.08
							VL	Gildemeestersplein	1	12.5	35.13	30.64	25.92	35.49	5	30	35.92	5	31	35.13	30.64	25.92
7	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196	rtement gevel				VL	totaal (0)	1	9.5	66.57	62.14	57.53	67.01		67	67.53		68	66.57	62.14	57.53
							VL	totaal (0)	1	12.5	66.17	61.73	57.12	66.60		67	67.12		67	66.17	61.73	57.12
							VL	Lange Wal (1)	1	9.5	66.57	62.14	57.53	67.01	5	62	67.53	5	63	66.57	62.14	57.53
							VL	Lange Wal (1)	1	12.5	66.16	61.73	57.12	66.60	5	62	67.12	5	62	66.16	61.73	57.12
							VL	Gildemeestersplein	1	9.5	33.19	28.70	23.99	33.56	5	29	33.99	5	29	33.19	28.70	23.99
							VL	Gildemeestersplein	1	12.5	34.05	29.56	24.84	34.41	5	29	34.84	5	30	34.05	29.56	24.84
8	0.0	0.0 Gildemeestersplein 2a t/m 2s	menten gevel				VL	totaal (0)	1	5.5	54.76	50.33	45.75	55.21		55	55.75		56	54.76	50.33	45.75
							VL	totaal (0)	1	8.5	57.46	53.03	48.45	57.91		58	58.45		58	57.46	53.03	48.45
							VL	totaal (0)	1	11.5	57.53	53.10	48.51	57.97		58	58.51		59	57.53	53.10	48.51
							VL	totaal (0)	1	14.5	57.56	53.13	48.54	58.00		58	58.54		59	57.56	53.13	48.54
							VL	totaal (0)	1	17.5	57.54	53.11	48.52	57.98		58	58.52		59	57.54	53.11	48.52
							VL	totaal (0)	1	20.5	57.55	53.12	48.54	58.00		58	58.54		59	57.55	53.12	48.54
							VL	totaal (0)	1	23.5	57.59	53.16	48.57	58.03		58	58.57		59	57.59	53.16	48.57

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	54.28	49.86	45.29	54.74	5	50	55.29	5	50	54.28	49.86	45.29
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	57.19	52.77	48.19	57.64	5	53	58.19	5	53	57.19	52.77	48.19
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	57.26	52.83	48.25	57.71	5	53	58.25	5	53	57.26	52.83	48.25
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	57.27	52.85	48.27	57.72	5	53	58.27	5	53	57.27	52.85	48.27
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	57.25	52.83	48.25	57.70	5	53	58.25	5	53	57.25	52.83	48.25
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	57.28	52.86	48.28	57.73	5	53	58.28	5	53	57.28	52.86	48.28
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	57.33	52.90	48.32	57.78	5	53	58.32	5	53	57.33	52.90	48.32
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	44.96	40.47	35.75	45.32	5	40	45.75	5	41	44.96	40.47	35.75
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	45.29	40.80	36.08	45.65	5	41	46.08	5	41	45.29	40.80	36.08
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	45.40	40.91	36.18	45.76	5	41	46.18	5	41	45.40	40.91	36.18
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	45.55	41.06	36.33	45.91	5	41	46.33	5	41	45.55	41.06	36.33
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	45.58	41.09	36.36	45.94	5	41	46.36	5	41	45.58	41.09	36.36
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	45.36	40.87	36.14	45.72	5	41	46.14	5	41	45.36	40.87	36.14
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	45.31	40.82	36.09	45.67	5	41	46.09	5	41	45.31	40.82	36.09
9	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s					menten gevel	VL	totaal (0)	1	5.5	49.77	45.32	40.70	50.19		50	50.70		51	49.77	45.32	40.70
									VL	totaal (0)	1	8.5	45.94	41.46	36.76	46.32		46	46.76		47	45.94	41.46	36.76
									VL	totaal (0)	1	11.5	44.82	40.35	35.65	45.20		45	45.65		46	44.82	40.35	35.65
									VL	totaal (0)	1	14.5	43.98	39.50	34.80	44.36		44	44.80		45	43.98	39.50	34.80
									VL	totaal (0)	1	17.5	43.96	39.48	34.78	44.34		44	44.78		45	43.96	39.48	34.78
									VL	totaal (0)	1	20.5	43.89	39.41	34.73	44.27		44	44.73		45	43.89	39.41	34.73
									VL	totaal (0)	1	23.5	44.05	39.57	34.91	44.44		44	44.91		45	44.05	39.57	34.91
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	47.88	43.45	38.88	48.33	5	43	48.88	5	44	47.88	43.45	38.88
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	37.90	33.47	28.89	38.35	5	33	38.89	5	34	37.90	33.47	28.89
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	38.14	33.71	29.15	38.60	5	34	39.15	5	34	38.14	33.71	29.15
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	35.17	30.74	26.21	35.64	5	31	36.21	5	31	35.17	30.74	26.21
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	35.39	30.95	26.44	35.86	5	31	36.44	5	31	35.39	30.95	26.44
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	35.78	31.33	26.86	36.26	5	31	36.86	5	32	35.78	31.33	26.86
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	36.69	32.24	27.82	37.19	5	32	37.82	5	33	36.69	32.24	27.82
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	45.24	40.75	36.03	45.60	5	41	46.03	5	41	45.24	40.75	36.03
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	45.19	40.71	35.98	45.56	5	41	45.98	5	41	45.19	40.71	35.98
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	43.77	39.29	34.55	44.13	5	39	44.55	5	40	43.77	39.29	34.55
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	43.37	38.88	34.16	43.73	5	39	44.16	5	39	43.37	38.88	34.16
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	43.31	38.82	34.10	43.67	5	39	44.10	5	39	43.31	38.82	34.10
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	43.16	38.67	33.95	43.52	5	39	43.95	5	39	43.16	38.67	33.95
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	43.17	38.68	33.96	43.53	5	39	43.96	5	39	43.17	38.68	33.96
10	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s					menten gevel	VL	totaal (0)	1	5.5	52.37	47.91	43.28	52.78		53	53.28		53	52.37	47.91	43.28
									VL	totaal (0)	1	8.5	50.39	45.93	41.29	50.80		51	51.29		51	50.39	45.93	41.29
									VL	totaal (0)	1	11.5	50.72	46.26	41.62	51.13		51	51.62		52	50.72	46.26	41.62
									VL	totaal (0)	1	14.5	50.53	46.08	41.43	50.94		51	51.43		51	50.53	46.08	41.43
									VL	totaal (0)	1	17.5	50.64	46.19	41.54	51.05		51	51.54		52	50.64	46.19	41.54
									VL	totaal (0)	1	20.5	50.68	46.23	41.59	51.09		51	51.59		52	50.68	46.23	41.59
									VL	totaal (0)	1	23.5	50.66	46.21	41.57	51.07		51	51.57		52	50.66	46.21	41.57
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	49.98	45.55	40.98	50.43	5	45	50.98	5	46	49.98	45.55	40.98
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	47.40	42.98	38.41	47.86	5	43	48.41	5	43	47.40	42.98	38.41
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	48.11	43.68	39.10	48.56	5	44	49.10	5	44	48.11	43.68	39.10
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	47.79	43.36	38.79	48.24	5	43	48.79	5	44	47.79	43.36	38.79
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	47.99	43.57	38.98	48.44	5	43	48.98	5	44	47.99	43.57	38.98
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	48.10	43.67	39.09	48.55	5	44	49.09	5	44	48.10	43.67	39.09
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	48.12	43.70	39.13	48.58	5	44	49.13	5	44	48.12	43.70	39.13
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	48.63	44.14	39.42	48.99	5	44	49.42	5	44	48.63	44.14	39.42
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	47.36	42.87	38.14	47.72	5	43	48.14	5	43	47.36	42.87	38.14
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	47.27	42.78	38.05	47.63	5	43	48.05	5	43	47.27	42.78	38.05

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	47.24	42.75	38.02	47.60	5	43	48.02	5	43	47.24	42.75	38.02
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	47.24	42.75	38.02	47.60	5	43	48.02	5	43	47.24	42.75	38.02
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	47.20	42.71	37.99	47.56	5	43	47.99	5	43	47.20	42.71	37.99
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	47.12	42.63	37.91	47.48	5	42	47.91	5	43	47.12	42.63	37.91
11	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten	gevel			VL	totaal (0)	1	5.5	42.81	38.34	33.99	43.32		43	43.99		44	42.81	38.34	33.99
									VL	totaal (0)	1	8.5	56.93	52.50	47.91	57.37		57	57.91		58	56.93	52.50	47.91
									VL	totaal (0)	1	11.5	56.96	52.53	47.94	57.40		57	57.94		58	56.96	52.53	47.94
									VL	totaal (0)	1	14.5	56.96	52.53	47.94	57.40		57	57.94		58	56.96	52.53	47.94
									VL	totaal (0)	1	17.5	56.95	52.52	47.93	57.39		57	57.93		58	56.95	52.52	47.93
									VL	totaal (0)	1	20.5	57.02	52.59	48.00	57.46		57	58.00		58	57.02	52.59	48.00
									VL	totaal (0)	1	23.5	57.19	52.76	48.17	57.63		58	58.17		58	57.19	52.76	48.17
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	42.49	38.03	33.68	43.01	5	38	43.68	5	39	42.49	38.03	33.68
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	56.61	52.18	47.60	57.06	5	52	57.60	5	53	56.61	52.18	47.60
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	56.64	52.21	47.63	57.09	5	52	57.63	5	53	56.64	52.21	47.63
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	56.63	52.21	47.63	57.08	5	52	57.63	5	53	56.63	52.21	47.63
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	56.63	52.20	47.62	57.08	5	52	57.62	5	53	56.63	52.20	47.62
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	56.74	52.31	47.73	57.19	5	52	57.73	5	53	56.74	52.31	47.73
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	56.93	52.50	47.92	57.38	5	52	57.92	5	53	56.93	52.50	47.92
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	31.30	26.74	22.31	31.73	5	27	32.31	5	27	31.30	26.74	22.31
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	45.46	40.98	36.25	45.83	5	41	46.25	5	41	45.46	40.98	36.25
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	45.52	41.03	36.30	45.88	5	41	46.30	5	41	45.52	41.03	36.30
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	45.54	41.06	36.33	45.91	5	41	46.33	5	41	45.54	41.06	36.33
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	45.57	41.09	36.36	45.94	5	41	46.36	5	41	45.57	41.09	36.36
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	45.05	40.56	35.83	45.41	5	40	45.83	5	41	45.05	40.56	35.83
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	44.92	40.43	35.70	45.28	5	40	45.70	5	41	44.92	40.43	35.70
12	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten	gevel			VL	totaal (0)	1	5.5	42.90	38.44	34.06	43.41		43	44.06		44	42.90	38.44	34.06
									VL	totaal (0)	1	8.5	54.83	50.40	45.82	55.28		55	55.82		56	54.83	50.40	45.82
									VL	totaal (0)	1	11.5	54.98	50.55	45.97	55.43		55	55.97		56	54.98	50.55	45.97
									VL	totaal (0)	1	14.5	55.09	50.66	46.09	55.54		56	56.09		56	55.09	50.66	46.09
									VL	totaal (0)	1	17.5	55.21	50.78	46.20	55.66		56	56.20		56	55.21	50.78	46.20
									VL	totaal (0)	1	20.5	55.53	51.11	46.53	55.98		56	56.53		57	55.53	51.11	46.53
									VL	totaal (0)	1	23.5	56.48	52.06	47.47	56.93		57	57.47		57	56.48	52.06	47.47
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	42.73	38.27	33.89	43.24	5	38	43.89	5	39	42.73	38.27	33.89
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	54.77	50.34	45.76	55.22	5	50	55.76	5	51	54.77	50.34	45.76
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	54.92	50.49	45.91	55.37	5	50	55.91	5	51	54.92	50.49	45.91
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	55.03	50.60	46.03	55.48	5	50	56.03	5	51	55.03	50.60	46.03
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	55.14	50.71	46.14	55.59	5	51	56.14	5	51	55.14	50.71	46.14
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	55.52	51.10	46.52	55.97	5	51	56.52	5	52	55.52	51.10	46.52
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	56.48	52.05	47.46	56.92	5	52	57.46	5	52	56.48	52.05	47.46
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	28.86	24.33	19.80	29.27	5	24	29.80	5	25	28.86	24.33	19.80
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	36.36	31.87	27.13	36.72	5	32	37.13	5	32	36.36	31.87	27.13
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	36.55	32.06	27.34	36.91	5	32	37.34	5	32	36.55	32.06	27.34
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	36.68	32.19	27.48	37.05	5	32	37.48	5	32	36.68	32.19	27.48
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	37.03	32.54	27.81	37.39	5	32	37.81	5	33	37.03	32.54	27.81
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	28.55	24.06	19.35	28.92	5	24	29.35	5	24	28.55	24.06	19.35
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	26.80	22.32	17.56	27.15	5	22	27.56	5	23	26.80	22.32	17.56
13	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten	gevel			VL	totaal (0)	1	5.5	42.34	37.88	33.46	42.83		43	43.46		43	42.34	37.88	33.46
									VL	totaal (0)	1	8.5	51.94	47.52	42.89	52.37		52	52.89		53	51.94	47.52	42.89
									VL	totaal (0)	1	11.5	52.96	48.54	43.95	53.41		53	53.95		54	52.96	48.54	43.95
									VL	totaal (0)	1	14.5	53.28	48.85	44.28	53.73		54	54.28		54	53.28	48.85	44.28
									VL	totaal (0)	1	17.5	53.51	49.08	44.51	53.96		54	54.51		55	53.51	49.08	44.51
									VL	totaal (0)	1	20.5	53.88	49.45	44.89	54.34		54	54.89		55	53.88	49.45	44.89

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	totaal (0)	1	23.5	55.33	50.91	46.32	55.78		56	56.32		56	55.33	50.91	46.32
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	42.22	37.77	33.36	42.72	5	38	43.36	5	38	42.22	37.77	33.36
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	51.84	47.42	42.80	52.28	5	47	52.80	5	48	51.84	47.42	42.80
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	52.82	48.39	43.81	53.27	5	48	53.81	5	49	52.82	48.39	43.81
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	53.14	48.72	44.14	53.59	5	49	54.14	5	49	53.14	48.72	44.14
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	53.36	48.93	44.36	53.81	5	49	54.36	5	49	53.36	48.93	44.36
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	53.82	49.39	44.82	54.27	5	49	54.82	5	50	53.82	49.39	44.82
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	55.32	50.90	46.31	55.77	5	51	56.31	5	51	55.32	50.90	46.31
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	26.36	21.82	17.31	26.77	5	22	27.31	5	22	26.36	21.82	17.31
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	35.54	31.06	26.29	35.89	5	31	36.29	5	31	35.54	31.06	26.29
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	38.13	33.65	28.89	38.48	5	33	38.89	5	34	38.13	33.65	28.89
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	38.31	33.82	29.10	38.67	5	34	39.10	5	34	38.31	33.82	29.10
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	38.87	34.38	29.65	39.23	5	34	39.65	5	35	38.87	34.38	29.65
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	35.72	31.23	26.50	36.08	5	31	36.50	5	31	35.72	31.23	26.50
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	28.33	23.85	19.10	28.69	5	24	29.10	5	24	28.33	23.85	19.10
14	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s					menten gevel	VL	totaal (0)	1	5.5	38.37	33.91	29.51	38.87		39	39.51		40	38.37	33.91	29.51
									VL	totaal (0)	1	8.5	45.85	41.42	36.82	46.29		46	46.82		47	45.85	41.42	36.82
									VL	totaal (0)	1	11.5	47.63	43.21	38.60	48.07		48	48.60		49	47.63	43.21	38.60
									VL	totaal (0)	1	14.5	48.18	43.75	39.18	48.63		49	49.18		49	48.18	43.75	39.18
									VL	totaal (0)	1	17.5	48.70	44.27	39.70	49.15		49	49.70		50	48.70	44.27	39.70
									VL	totaal (0)	1	20.5	49.09	44.66	40.10	49.55		50	50.10		50	49.09	44.66	40.10
									VL	totaal (0)	1	23.5	50.04	45.60	41.03	50.49		50	51.03		51	50.04	45.60	41.03
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	38.26	33.80	29.41	38.76	5	34	39.41	5	34	38.26	33.80	29.41
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	45.84	41.42	36.82	46.29	5	41	46.82	5	42	45.84	41.42	36.82
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	47.63	43.21	38.60	48.07	5	43	48.60	5	44	47.63	43.21	38.60
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	48.18	43.75	39.18	48.63	5	44	49.18	5	44	48.18	43.75	39.18
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	48.70	44.26	39.70	49.15	5	44	49.70	5	45	48.70	44.26	39.70
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	49.09	44.66	40.10	49.55	5	45	50.10	5	45	49.09	44.66	40.10
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	50.04	45.60	41.03	50.49	5	45	51.03	5	46	50.04	45.60	41.03
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	22.17	17.68	12.96	22.53	5	18	22.96	5	18	22.17	17.68	12.96
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	11.30	6.80	2.11	11.67	5	7	12.11	5	7	11.30	6.80	2.11
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	11.42	6.92	2.24	11.79	5	7	12.24	5	7	11.42	6.92	2.24
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	11.57	7.07	2.40	11.95	5	7	12.40	5	7	11.57	7.07	2.40
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	7.74	3.24	-1.45	8.11	5	3	8.55	5	4	7.74	3.24	-1.45
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	-1.47	-5.97	-10.64	-99.00	5	-104	-.64	5	-6	-1.47	-5.97	-10.64
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	--	--	--	-99.00	5	-104	-89.90	5	-95	--	--	--
15	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s					menten gevel	VL	totaal (0)	1	5.5	38.85	34.37	29.97	39.34		39	39.97		40	38.85	34.37	29.97
									VL	totaal (0)	1	8.5	50.63	46.20	41.57	51.06		51	51.57		52	50.63	46.20	41.57
									VL	totaal (0)	1	11.5	51.54	47.09	42.48	51.97		52	52.48		52	51.54	47.09	42.48
									VL	totaal (0)	1	14.5	51.71	47.26	42.65	52.14		52	52.65		53	51.71	47.26	42.65
									VL	totaal (0)	1	17.5	51.80	47.35	42.74	52.23		52	52.74		53	51.80	47.35	42.74
									VL	totaal (0)	1	20.5	51.85	47.40	42.79	52.28		52	52.79		53	51.85	47.40	42.79
									VL	totaal (0)	1	23.5	51.90	47.46	42.85	52.33		52	52.85		53	51.90	47.46	42.85
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	37.42	32.97	28.57	37.93	5	33	38.57	5	34	37.42	32.97	28.57
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	49.90	45.47	40.87	50.34	5	45	50.87	5	46	49.90	45.47	40.87
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	50.35	45.92	41.36	50.81	5	46	51.36	5	46	50.35	45.92	41.36
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	50.41	45.98	41.41	50.86	5	46	51.41	5	46	50.41	45.98	41.41
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	50.43	46.00	41.43	50.88	5	46	51.43	5	46	50.43	46.00	41.43
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	50.45	46.02	41.45	50.90	5	46	51.45	5	46	50.45	46.02	41.45
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	50.47	46.05	41.47	50.92	5	46	51.47	5	46	50.47	46.05	41.47
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	33.33	28.77	24.34	33.76	5	29	34.34	5	29	33.33	28.77	24.34
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	42.54	38.06	33.31	42.90	5	38	43.31	5	38	42.54	38.06	33.31

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	45.31	40.83	36.08	45.67	5	41	46.08	5	41	45.31	40.83	36.08
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	45.82	41.33	36.60	46.18	5	41	46.60	5	42	45.82	41.33	36.60
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	46.12	41.63	36.91	46.48	5	41	46.91	5	42	46.12	41.63	36.91
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	46.25	41.76	37.04	46.61	5	42	47.04	5	42	46.25	41.76	37.04
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	46.39	41.90	37.18	46.75	5	42	47.18	5	42	46.39	41.90	37.18
16	0.0	0.0	Lange Wal	82 t/m 108				rtement gevel	VL	totaal (0)	1	4.5	62.41	57.99	53.38	62.85		63	63.38		63	62.41	57.99	53.38
									VL	totaal (0)	1	7.5	62.44	58.02	53.40	62.88		63	63.40		63	62.44	58.02	53.40
									VL	totaal (0)	1	10.5	62.39	57.96	53.35	62.83		63	63.35		63	62.39	57.96	53.35
									VL	totaal (0)	1	13.5	61.83	57.41	52.80	62.27		62	62.80		63	61.83	57.41	52.80
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	62.37	57.95	53.34	62.81	5	58	63.34	5	58	62.37	57.95	53.34
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	62.39	57.97	53.36	62.83	5	58	63.36	5	58	62.39	57.97	53.36
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	62.33	57.91	53.30	62.77	5	58	63.30	5	58	62.33	57.91	53.30
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	61.74	57.31	52.71	62.18	5	57	62.71	5	58	61.74	57.31	52.71
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	42.34	37.85	33.12	42.70	5	38	43.12	5	38	42.34	37.85	33.12
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	43.17	38.69	33.96	43.54	5	39	43.96	5	39	43.17	38.69	33.96
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	43.52	39.04	34.31	43.89	5	39	44.31	5	39	43.52	39.04	34.31
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	45.23	40.75	36.00	45.59	5	41	46.00	5	41	45.23	40.75	36.00
17	0.0	0.0	Lange Wal	82 t/m 108				rtement gevel	VL	totaal (0)	1	4.5	58.78	54.36	49.74	59.22		59	59.74		60	58.78	54.36	49.74
									VL	totaal (0)	1	7.5	58.83	54.40	49.79	59.27		59	59.79		60	58.83	54.40	49.79
									VL	totaal (0)	1	10.5	58.92	54.49	49.89	59.36		59	59.89		60	58.92	54.49	49.89
									VL	totaal (0)	1	13.5	58.92	54.49	49.87	59.35		59	59.87		60	58.92	54.49	49.87
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	58.76	54.34	49.73	59.20	5	54	59.73	5	55	58.76	54.34	49.73
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	58.81	54.38	49.77	59.25	5	54	59.77	5	55	58.81	54.38	49.77
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	58.89	54.47	49.87	59.34	5	54	59.87	5	55	58.89	54.47	49.87
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	58.90	54.48	49.85	59.33	5	54	59.85	5	55	58.90	54.48	49.85
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	34.42	29.93	25.22	34.79	5	30	35.22	5	30	34.42	29.93	25.22
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	35.57	31.07	26.36	35.93	5	31	36.36	5	31	35.57	31.07	26.36
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	36.12	31.63	26.92	36.49	5	31	36.92	5	32	36.12	31.63	26.92
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	35.17	30.68	25.95	35.53	5	31	35.95	5	31	35.17	30.68	25.95
18	0.0	0.0	Lange Wal	82 t/m 108				rtement gevel	VL	totaal (0)	1	4.5	58.07	53.64	49.05	58.51		59	59.05		59	58.07	53.64	49.05
									VL	totaal (0)	1	7.5	58.18	53.75	49.16	58.62		59	59.16		59	58.18	53.75	49.16
									VL	totaal (0)	1	10.5	57.99	53.56	48.97	58.43		58	58.97		59	57.99	53.56	48.97
									VL	totaal (0)	1	13.5	58.06	53.63	49.04	58.50		59	59.04		59	58.06	53.63	49.04
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	58.00	53.57	48.98	58.44	5	53	58.98	5	54	58.00	53.57	48.98
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	58.08	53.66	49.07	58.53	5	54	59.07	5	54	58.08	53.66	49.07
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	57.88	53.46	48.87	58.33	5	53	58.87	5	54	57.88	53.46	48.87
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	57.91	53.48	48.90	58.36	5	53	58.90	5	54	57.91	53.48	48.90
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	40.43	35.95	31.22	40.80	5	36	41.22	5	36	40.43	35.95	31.22
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	41.52	37.04	32.30	41.88	5	37	42.30	5	37	41.52	37.04	32.30
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	41.83	37.34	32.61	42.19	5	37	42.61	5	38	41.83	37.34	32.61
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	43.24	38.75	34.01	43.60	5	39	44.01	5	39	43.24	38.75	34.01
19	0.0	0.0	Lange Wal	82 t/m 108				rtement gevel	VL	totaal (0)	1	4.5	56.86	52.44	47.82	57.30		57	57.82		58	56.86	52.44	47.82
									VL	totaal (0)	1	7.5	56.93	52.51	47.90	57.37		57	57.90		58	56.93	52.51	47.90
									VL	totaal (0)	1	10.5	57.18	52.75	48.16	57.62		58	58.16		58	57.18	52.75	48.16
									VL	totaal (0)	1	13.5	57.59	53.16	48.55	58.03		58	58.55		59	57.59	53.16	48.55
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	56.82	52.40	47.78	57.26	5	52	57.78	5	53	56.82	52.40	47.78
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	56.87	52.45	47.84	57.31	5	52	57.84	5	53	56.87	52.45	47.84
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	57.11	52.68	48.09	57.55	5	53	58.09	5	53	57.11	52.68	48.09
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	57.57	53.14	48.53	58.01	5	53	58.53	5	54	57.57	53.14	48.53
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	36.89	32.40	27.68	37.25	5	32	37.68	5	33	36.89	32.40	27.68
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	38.25	33.76	29.04	38.61	5	34	39.04	5	34	38.25	33.76	29.04
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	39.14	34.65	29.92	39.50	5	34	39.92	5	35	39.14	34.65	29.92

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	34.31	29.82	25.09	34.67	5	30	35.09	5	30	34.31	29.82	25.09
20	0.0	0.0	Lange Wal 82 t/m 108		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	4.5	53.53	49.11	44.49	53.97		54	54.49		54	53.53	49.11	44.49
									VL	totaal (0)	1	7.5	53.66	49.24	44.63	54.10		54	54.63		55	53.66	49.24	44.63
									VL	totaal (0)	1	10.5	53.92	49.50	44.90	54.37		54	54.90		55	53.92	49.50	44.90
									VL	totaal (0)	1	13.5	54.44	50.01	45.42	54.88		55	55.42		55	54.44	50.01	45.42
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	53.48	49.05	44.44	53.92	5	49	54.44	5	49	53.48	49.05	44.44
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	53.59	49.17	44.56	54.03	5	49	54.56	5	50	53.59	49.17	44.56
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	53.82	49.40	44.81	54.27	5	49	54.81	5	50	53.82	49.40	44.81
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	54.39	49.96	45.38	54.84	5	50	55.38	5	50	54.39	49.96	45.38
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	34.38	29.88	25.18	34.75	5	30	35.18	5	30	34.38	29.88	25.18
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	35.78	31.28	26.60	36.15	5	31	36.60	5	32	35.78	31.28	26.60
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	37.52	33.02	28.35	37.90	5	33	38.35	5	33	37.52	33.02	28.35
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	35.02	30.54	25.78	35.37	5	30	35.78	5	31	35.02	30.54	25.78
21	0.0	0.0	Lange Wal 82 t/m 108		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	4.5	58.21	53.79	49.19	58.66		59	59.19		59	58.21	53.79	49.19
									VL	totaal (0)	1	7.5	58.31	53.89	49.29	58.76		59	59.29		59	58.31	53.89	49.29
									VL	totaal (0)	1	10.5	58.19	53.77	49.17	58.64		59	59.17		59	58.19	53.77	49.17
									VL	totaal (0)	1	13.5	58.10	53.67	49.08	58.54		59	59.08		59	58.10	53.67	49.08
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	58.12	53.69	49.10	58.56	5	54	59.10	5	54	58.12	53.69	49.10
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	58.20	53.77	49.18	58.64	5	54	59.18	5	54	58.20	53.77	49.18
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	58.07	53.65	49.05	58.52	5	54	59.05	5	54	58.07	53.65	49.05
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	57.97	53.55	48.95	58.42	5	53	58.95	5	54	57.97	53.55	48.95
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	41.55	37.06	32.33	41.91	5	37	42.33	5	37	41.55	37.06	32.33
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	42.49	38.00	33.27	42.85	5	38	43.27	5	38	42.49	38.00	33.27
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	42.57	38.09	33.35	42.93	5	38	43.35	5	38	42.57	38.09	33.35
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	42.85	38.36	33.63	43.21	5	38	43.63	5	39	42.85	38.36	33.63
22	0.0	0.0	Lange Wal 82 t/m 108		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	4.5	56.71	52.29	47.68	57.15		57	57.68		58	56.71	52.29	47.68
									VL	totaal (0)	1	7.5	56.88	52.46	47.85	57.32		57	57.85		58	56.88	52.46	47.85
									VL	totaal (0)	1	10.5	56.86	52.43	47.83	57.30		57	57.83		58	56.86	52.43	47.83
									VL	totaal (0)	1	13.5	56.74	52.32	47.71	57.18		57	57.71		58	56.74	52.32	47.71
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	56.60	52.18	47.57	57.04	5	52	57.57	5	53	56.60	52.18	47.57
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	56.74	52.32	47.72	57.19	5	52	57.72	5	53	56.74	52.32	47.72
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	56.71	52.29	47.69	57.16	5	52	57.69	5	53	56.71	52.29	47.69
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	56.59	52.16	47.56	57.03	5	52	57.56	5	53	56.59	52.16	47.56
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	40.91	36.42	31.69	41.27	5	36	41.69	5	37	40.91	36.42	31.69
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	41.83	37.34	32.61	42.19	5	37	42.61	5	38	41.83	37.34	32.61
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	42.12	37.64	32.91	42.49	5	37	42.91	5	38	42.12	37.64	32.91
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	42.24	37.75	33.02	42.60	5	38	43.02	5	38	42.24	37.75	33.02
23	0.0	0.0	Lange Wal 80		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	63.65	59.23	54.61	64.09		64	64.61		65	63.65	59.23	54.61
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.08	59.65	55.04	64.52		65	65.04		65	64.08	59.65	55.04
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.06	59.63	55.03	64.50		65	65.03		65	64.06	59.63	55.03
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	63.61	59.19	54.57	64.05	5	59	64.57	5	60	63.61	59.19	54.57
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.03	59.61	55.00	64.47	5	59	65.00	5	60	64.03	59.61	55.00
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.00	59.58	54.97	64.44	5	59	64.97	5	60	64.00	59.58	54.97
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	43.12	38.63	33.90	43.48	5	38	43.90	5	39	43.12	38.63	33.90
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	44.14	39.65	34.92	44.50	5	39	44.92	5	40	44.14	39.65	34.92
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	45.09	40.60	35.87	45.45	5	40	45.87	5	41	45.09	40.60	35.87
24	0.0	0.0	Lange Wal 78		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	63.67	59.25	54.62	64.10		64	64.62		65	63.67	59.25	54.62
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.12	59.70	55.09	64.56		65	65.09		65	64.12	59.70	55.09
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.10	59.68	55.07	64.54		65	65.07		65	64.10	59.68	55.07
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	63.64	59.21	54.59	64.07	5	59	64.59	5	60	63.64	59.21	54.59
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.08	59.66	55.05	64.52	5	60	65.05	5	60	64.08	59.66	55.05
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.06	59.63	55.02	64.50	5	59	65.02	5	60	64.06	59.63	55.02

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	42.46	37.98	33.24	42.82	5	38	43.24	5	38	42.46	37.98	33.24
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	43.39	38.90	34.17	43.75	5	39	44.17	5	39	43.39	38.90	34.17
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	44.36	39.88	35.15	44.73	5	40	45.15	5	40	44.36	39.88	35.15
25	0.0	0.0	Lange Wal	76		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	63.71	59.29	54.67	64.15		64	64.67		65	63.71	59.29	54.67
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.18	59.76	55.14	64.62		65	65.14		65	64.18	59.76	55.14
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.15	59.72	55.11	64.59		65	65.11		65	64.15	59.72	55.11
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	63.69	59.26	54.64	64.12	5	59	64.64	5	60	63.69	59.26	54.64
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.15	59.73	55.12	64.59	5	60	65.12	5	60	64.15	59.73	55.12
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.11	59.69	55.08	64.55	5	60	65.08	5	60	64.11	59.69	55.08
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	41.64	37.16	32.42	42.00	5	37	42.42	5	37	41.64	37.16	32.42
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	42.51	38.02	33.29	42.87	5	38	43.29	5	38	42.51	38.02	33.29
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	43.44	38.95	34.22	43.80	5	39	44.22	5	39	43.44	38.95	34.22
26	0.0	0.0	Lange Wal	74		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	63.81	59.38	54.76	64.24		64	64.76		65	63.81	59.38	54.76
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.28	59.85	55.24	64.72		65	65.24		65	64.28	59.85	55.24
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.24	59.82	55.21	64.68		65	65.21		65	64.24	59.82	55.21
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	63.78	59.36	54.74	64.22	5	59	64.74	5	60	63.78	59.36	54.74
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.25	59.83	55.21	64.69	5	60	65.21	5	60	64.25	59.83	55.21
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.21	59.79	55.18	64.65	5	60	65.18	5	60	64.21	59.79	55.18
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	41.25	36.77	32.03	41.61	5	37	42.03	5	37	41.25	36.77	32.03
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	42.04	37.55	32.82	42.40	5	37	42.82	5	38	42.04	37.55	32.82
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	42.98	38.49	33.76	43.34	5	38	43.76	5	39	42.98	38.49	33.76
27	0.0	0.0	Lange Wal	72		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	63.95	59.52	54.90	64.38		64	64.90		65	63.95	59.52	54.90
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.42	60.00	55.39	64.86		65	65.39		65	64.42	60.00	55.39
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.37	59.94	55.33	64.81		65	65.33		65	64.37	59.94	55.33
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	63.93	59.50	54.88	64.36	5	59	64.88	5	60	63.93	59.50	54.88
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.40	59.97	55.36	64.84	5	60	65.36	5	60	64.40	59.97	55.36
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.34	59.91	55.30	64.78	5	60	65.30	5	60	64.34	59.91	55.30
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	40.83	36.34	31.60	41.19	5	36	41.60	5	37	40.83	36.34	31.60
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	41.66	37.17	32.44	42.02	5	37	42.44	5	37	41.66	37.17	32.44
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	42.68	38.19	33.46	43.04	5	38	43.46	5	38	42.68	38.19	33.46
28	0.0	0.0	Lange Wal	70		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	64.04	59.62	54.99	64.47		64	64.99		65	64.04	59.62	54.99
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.52	60.09	55.48	64.96		65	65.48		65	64.52	60.09	55.48
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.46	60.04	55.43	64.90		65	65.43		65	64.46	60.04	55.43
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.02	59.60	54.97	64.45	5	59	64.97	5	60	64.02	59.60	54.97
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.50	60.07	55.46	64.94	5	60	65.46	5	60	64.50	60.07	55.46
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.44	60.01	55.41	64.88	5	60	65.41	5	60	64.44	60.01	55.41
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	40.55	36.07	31.33	40.91	5	36	41.33	5	36	40.55	36.07	31.33
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	41.18	36.69	31.96	41.54	5	37	41.96	5	37	41.18	36.69	31.96
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	42.21	37.72	32.99	42.57	5	38	42.99	5	38	42.21	37.72	32.99
29	0.0	0.0	Lange Wal	68		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	64.18	59.75	55.13	64.61		65	65.13		65	64.18	59.75	55.13
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.65	60.22	55.61	65.09		65	65.61		66	64.65	60.22	55.61
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.59	60.16	55.55	65.03		65	65.55		66	64.59	60.16	55.55
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.16	59.74	55.12	64.60	5	60	65.12	5	60	64.16	59.74	55.12
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.63	60.21	55.60	65.07	5	60	65.60	5	61	64.63	60.21	55.60
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.56	60.14	55.53	65.00	5	60	65.53	5	61	64.56	60.14	55.53
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	39.85	35.37	30.62	40.21	5	35	40.62	5	36	39.85	35.37	30.62
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	40.37	35.88	31.15	40.73	5	36	41.15	5	36	40.37	35.88	31.15
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	41.35	36.86	32.13	41.71	5	37	42.13	5	37	41.35	36.86	32.13
30	0.0	0.0	Lange Wal	66		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	64.26	59.84	55.21	64.69		65	65.21		65	64.26	59.84	55.21
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.74	60.32	55.70	65.18		65	65.70		66	64.74	60.32	55.70
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.69	60.26	55.65	65.13		65	65.65		66	64.69	60.26	55.65
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.25	59.82	55.20	64.68	5	60	65.20	5	60	64.25	59.82	55.20

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.73	60.30	55.69	65.17	5	60	65.69	5	61	64.73	60.30	55.69
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.67	60.25	55.64	65.11	5	60	65.64	5	61	64.67	60.25	55.64
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	38.62	34.14	29.39	38.98	5	34	39.39	5	34	38.62	34.14	29.39
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	38.95	34.46	29.74	39.31	5	34	39.74	5	35	38.95	34.46	29.74
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	40.01	35.52	30.79	40.37	5	35	40.79	5	36	40.01	35.52	30.79
31	0.0	0.0	Lange Wal 64		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	64.34	59.91	55.29	64.77		65	65.29		65	64.34	59.91	55.29
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.82	60.40	55.79	65.26		65	65.79		66	64.82	60.40	55.79
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.76	60.33	55.73	65.20		65	65.73		66	64.76	60.33	55.73
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.33	59.90	55.28	64.76	5	60	65.28	5	60	64.33	59.90	55.28
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.81	60.39	55.78	65.25	5	60	65.78	5	61	64.81	60.39	55.78
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.75	60.32	55.71	65.19	5	60	65.71	5	61	64.75	60.32	55.71
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	38.04	33.56	28.81	38.40	5	33	38.81	5	34	38.04	33.56	28.81
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	38.01	33.52	28.80	38.37	5	33	38.80	5	34	38.01	33.52	28.80
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	38.93	34.44	29.72	39.29	5	34	39.72	5	35	38.93	34.44	29.72
32	0.0	0.0	Lange Wal 80		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	60.07	55.65	51.04	60.51		61	61.04		61	60.07	55.65	51.04
									VL	totaal (0)	1	4.5	60.47	56.05	51.44	60.91		61	61.44		61	60.47	56.05	51.44
									VL	totaal (0)	1	7.5	60.44	56.02	51.41	60.88		61	61.41		61	60.44	56.02	51.41
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	60.00	55.57	50.97	60.44	5	55	60.97	5	56	60.00	55.57	50.97
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	60.38	55.96	51.36	60.83	5	56	61.36	5	56	60.38	55.96	51.36
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	60.33	55.91	51.31	60.78	5	56	61.31	5	56	60.33	55.91	51.31
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	42.53	38.04	33.31	42.89	5	38	43.31	5	38	42.53	38.04	33.31
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	43.68	39.19	34.46	44.04	5	39	44.46	5	39	43.68	39.19	34.46
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	44.49	40.01	35.28	44.86	5	40	45.28	5	40	44.49	40.01	35.28
33	0.0	0.0	Lange Wal 80		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	57.55	53.13	48.51	57.99		58	58.51		59	57.55	53.13	48.51
									VL	totaal (0)	1	4.5	58.18	53.75	49.14	58.62		59	59.14		59	58.18	53.75	49.14
									VL	totaal (0)	1	7.5	58.16	53.73	49.13	58.60		59	59.13		59	58.16	53.73	49.13
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	57.48	53.05	48.44	57.92	5	53	58.44	5	53	57.48	53.05	48.44
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	58.09	53.67	49.06	58.53	5	54	59.06	5	54	58.09	53.67	49.06
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	58.05	53.63	49.02	58.49	5	53	59.02	5	54	58.05	53.63	49.02
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	40.02	35.54	30.80	40.38	5	35	40.80	5	36	40.02	35.54	30.80
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	40.97	36.49	31.76	41.34	5	36	41.76	5	37	40.97	36.49	31.76
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	42.06	37.58	32.84	42.42	5	37	42.84	5	38	42.06	37.58	32.84
34	0.0	0.0	Lange Wal 62		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	64.34	59.92	55.30	64.78		65	65.30		65	64.34	59.92	55.30
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.85	60.42	55.81	65.29		65	65.81		66	64.85	60.42	55.81
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.78	60.35	55.74	65.22		65	65.74		66	64.78	60.35	55.74
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.34	59.91	55.29	64.77	5	60	65.29	5	60	64.34	59.91	55.29
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.84	60.41	55.80	65.28	5	60	65.80	5	61	64.84	60.41	55.80
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.77	60.34	55.73	65.21	5	60	65.73	5	61	64.77	60.34	55.73
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	37.28	32.80	28.05	37.64	5	33	38.05	5	33	37.28	32.80	28.05
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	37.12	32.63	27.91	37.48	5	32	37.91	5	33	37.12	32.63	27.91
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	37.98	33.49	28.78	38.35	5	33	38.78	5	34	37.98	33.49	28.78
35	0.0	0.0	Lange Wal 60		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	64.38	59.96	55.34	64.82		65	65.34		65	64.38	59.96	55.34
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.89	60.46	55.85	65.33		65	65.85		66	64.89	60.46	55.85
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.82	60.39	55.78	65.26		65	65.78		66	64.82	60.39	55.78
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.38	59.95	55.33	64.81	5	60	65.33	5	60	64.38	59.95	55.33
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.88	60.46	55.85	65.32	5	60	65.85	5	61	64.88	60.46	55.85
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.81	60.38	55.77	65.25	5	60	65.77	5	61	64.81	60.38	55.77
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	36.30	31.81	27.07	36.66	5	32	37.07	5	32	36.30	31.81	27.07
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	36.02	31.53	26.80	36.38	5	31	36.80	5	32	36.02	31.53	26.80
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	36.82	32.33	27.62	37.19	5	32	37.62	5	33	36.82	32.33	27.62
36	0.0	0.0	Lange Wal 58		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	64.44	60.02	55.40	64.88		65	65.40		65	64.44	60.02	55.40
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.95	60.52	55.91	65.39		65	65.91		66	64.95	60.52	55.91

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.87	60.45	55.84	65.31		65	65.84		66	64.87	60.45	55.84
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.44	60.01	55.39	64.87	5	60	65.39	5	60	64.44	60.01	55.39
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.94	60.52	55.90	65.38	5	60	65.90	5	61	64.94	60.52	55.90
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.87	60.44	55.83	65.31	5	60	65.83	5	61	64.87	60.44	55.83
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	36.39	31.91	27.16	36.75	5	32	37.16	5	32	36.39	31.91	27.16
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	36.00	31.52	26.79	36.37	5	31	36.79	5	32	36.00	31.52	26.79
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	36.77	32.28	27.56	37.13	5	32	37.56	5	33	36.77	32.28	27.56
37	0.0	0.0	Lange Wal 56		oningen gevel				VL	totaal (0)	1	1.5	64.47	60.05	55.42	64.90		65	65.42		65	64.47	60.05	55.42
									VL	totaal (0)	1	4.5	64.98	60.55	55.94	65.42		65	65.94		66	64.98	60.55	55.94
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.91	60.48	55.87	65.35		65	65.87		66	64.91	60.48	55.87
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.46	60.04	55.42	64.90	5	60	65.42	5	60	64.46	60.04	55.42
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	64.97	60.55	55.93	65.41	5	60	65.93	5	61	64.97	60.55	55.93
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.90	60.47	55.86	65.34	5	60	65.86	5	61	64.90	60.47	55.86
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	35.17	30.68	25.93	35.52	5	31	35.93	5	31	35.17	30.68	25.93
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	34.68	30.19	25.46	35.04	5	30	35.46	5	30	34.68	30.19	25.46
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	35.36	30.87	26.16	35.73	5	31	36.16	5	31	35.36	30.87	26.16
38	0.0	0.0	Lange Wal 54		oningen gevel				VL	totaal (0)	1	1.5	64.51	60.09	55.47	64.95		65	65.47		65	64.51	60.09	55.47
									VL	totaal (0)	1	4.5	65.01	60.59	55.97	65.45		65	65.97		66	65.01	60.59	55.97
									VL	totaal (0)	1	7.5	64.94	60.51	55.90	65.38		65	65.90		66	64.94	60.51	55.90
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.51	60.09	55.46	64.94	5	60	65.46	5	60	64.51	60.09	55.46
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	65.01	60.58	55.97	65.45	5	60	65.97	5	61	65.01	60.58	55.97
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	64.94	60.51	55.90	65.38	5	60	65.90	5	61	64.94	60.51	55.90
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	34.42	29.94	25.19	34.78	5	30	35.19	5	30	34.42	29.94	25.19
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	33.89	29.40	24.68	34.25	5	29	34.68	5	30	33.89	29.40	24.68
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	34.61	30.12	25.40	34.97	5	30	35.40	5	30	34.61	30.12	25.40
39	0.0	0.0	Lange Wal 52		oningen gevel				VL	totaal (0)	1	1.5	64.64	60.22	55.60	65.08		65	65.60		66	64.64	60.22	55.60
									VL	totaal (0)	1	4.5	65.12	60.69	56.08	65.56		66	66.08		66	65.12	60.69	56.08
									VL	totaal (0)	1	7.5	65.04	60.61	56.00	65.48		65	66.00		66	65.04	60.61	56.00
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.64	60.22	55.59	65.07	5	60	65.59	5	61	64.64	60.22	55.59
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	65.12	60.69	56.08	65.56	5	61	66.08	5	61	65.12	60.69	56.08
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	65.03	60.61	55.99	65.47	5	60	65.99	5	61	65.03	60.61	55.99
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	34.25	29.77	25.02	34.61	5	30	35.02	5	30	34.25	29.77	25.02
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	33.69	29.20	24.48	34.05	5	29	34.48	5	29	33.69	29.20	24.48
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	34.35	29.86	25.15	34.72	5	30	35.15	5	30	34.35	29.86	25.15
40	0.0	0.0	Lange Wal 52		oningen gevel				VL	totaal (0)	1	1.5	61.12	56.69	52.07	61.55		62	62.07		62	61.12	56.69	52.07
									VL	totaal (0)	1	4.5	61.61	57.17	52.56	62.04		62	62.56		63	61.61	57.17	52.56
									VL	totaal (0)	1	7.5	61.57	57.14	52.52	62.00		62	62.52		63	61.57	57.14	52.52
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	61.12	56.69	52.07	61.55	5	57	62.07	5	57	61.12	56.69	52.07
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	61.61	57.17	52.56	62.04	5	57	62.56	5	58	61.61	57.17	52.56
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	61.57	57.14	52.52	62.00	5	57	62.52	5	58	61.57	57.14	52.52
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	4.62	.12	-4.56	4.99	5		5.44	5		4.62	.12	-4.56
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	3.92	-.58	-5.26	4.29	5	-1	4.74	5		3.92	-.58	-5.26
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	-3.97	-8.49	-13.08	-99.00	5	-104	-3.08	5	-8	-3.97	-8.49	-13.08
41	0.0	0.0	Lange Wal 52		oningen gevel				VL	totaal (0)	1	1.5	59.56	55.12	50.51	59.99		60	60.51		61	59.56	55.12	50.51
									VL	totaal (0)	1	4.5	60.29	55.86	51.24	60.72		61	61.24		61	60.29	55.86	51.24
									VL	totaal (0)	1	7.5	60.32	55.89	51.28	60.76		61	61.28		61	60.32	55.89	51.28
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	59.55	55.12	50.50	59.98	5	55	60.50	5	55	59.55	55.12	50.50
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	60.29	55.85	51.24	60.72	5	56	61.24	5	56	60.29	55.85	51.24
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	60.32	55.89	51.27	60.75	5	56	61.27	5	56	60.32	55.89	51.27
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	28.57	24.08	19.34	28.93	5	24	29.34	5	24	28.57	24.08	19.34
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	27.92	23.43	18.72	28.29	5	23	28.72	5	24	27.92	23.43	18.72
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	28.02	23.53	18.83	28.39	5	23	28.83	5	24	28.02	23.53	18.83

Rijlijnen

nr	z,gem	lengte	wegdek	hellingcor.	groep	omschrijving	kenmerk	art	110g etm.intens.	%	periode	Intensiteiten %	licht	middel	zwaar	motor	snelheden licht	middel	zwaar	motor
4	0.0	338	01 glad asfalt/DAB		Gildemeestersplein (2)	Gildemeestersplein	Gildemeest	vlicht	1530.0	☑	dag	7.00	97.40	1.71	.89	.00	30	30	30	30
											avond	2.58	97.92	1.36	.71	.00	30	30	30	30
											nacht	.71	95.37	2.14	2.49	.00	30	30	30	30
18	0.0	115	01 glad asfalt/DAB		Lange Wal (1)	Lange Wal (Gildem	Lange Wal	vlicht	8218.0	☑	dag	6.98	92.53	5.57	1.90	.00	50	50	50	50
											avond	2.58	93.22	5.25	1.53	.00	50	50	50	50
											nacht	.74	87.66	7.19	5.16	.00	50	50	50	50
20	0.0	31	01 glad asfalt/DAB		Lange Wal (1)	Lange Wal (Keules	Lange Wal	< 70	8271.0	☑	dag	6.99	93.11	4.98	1.91	.00	50	50	50	50
											avond	2.58	93.90	4.56	1.54	.00	50	50	50	50
											nacht	.73	88.44	6.36	5.20	.00	50	50	50	50
21	0.0	92	01 glad asfalt/DAB		Lange Wal (1)	Lange Wal (Lange '	Lange Wal	< 70	8222.0	☑	dag	6.98	92.49	5.61	1.90	.00	50	50	50	50
											avond	2.58	93.17	5.29	1.53	.00	50	50	50	50
											nacht	.74	87.61	7.24	5.16	.00	50	50	50	50
27	0.0	149	01 glad asfalt/DAB		Lange Wal (1)	Lange Wal, thv Par	Lange Wal	< 70	6777.0	☑	dag	6.98	92.70	5.38	1.93	.00	50	50	50	50
											avond	2.58	93.45	5.00	1.55	.00	50	50	50	50
											nacht	.74	87.86	6.90	5.23	.00	50	50	50	50

Bodemabsorptie

nr	lengte	absorptie [%]	kenmerk
25	15	50.0	tuin
26	70	50.0	tuin
27	16	50.0	tuin
28	70	50.0	tuin
29	59	50.0	tuin
30	60	50.0	tuin
31	40	50.0	tuin
33	51	50.0	tuin
34	39	50.0	tuin
36	16	50.0	tuin
38	39	50.0	tuin
44	58	50.0	tuin
45	46	50.0	tuin
46	40	50.0	tuin
47	60	50.0	tuin
48	41	50.0	tuin
54	56	50.0	tuin
63	40	50.0	tuin
69	60	50.0	tuin
78	40	50.0	tuin
87	40	50.0	tuin
105	39	50.0	tuin
138	52	50.0	tuin
141	94	50.0	tuin
142	94	50.0	tuin
186	76	50.0	tuin
192	61	50.0	tuin
193	56	50.0	tuin
198	61	50.0	tuin
199	66	50.0	tuin
201	60	50.0	tuin
203	76	50.0	tuin
204	60	50.0	tuin
206	78	50.0	tuin
207	40	50.0	tuin
213	60	50.0	tuin
215	69	50.0	tuin
217	38	50.0	tuin
218	56	50.0	tuin
220	40	50.0	tuin
221	39	50.0	tuin
222	33	50.0	tuin
225	55	50.0	tuin
227	58	50.0	tuin
231	72	50.0	tuin
233	16	50.0	tuin
234	61	50.0	tuin
236	55	50.0	tuin
237	60	50.0	tuin
238	38	50.0	tuin
243	52	50.0	tuin

nr	lengte	absorptie [%]	kenmerk
244	56	50.0	tuin
245	56	50.0	tuin
381	58	50.0	tuin
388	38	50.0	tuin
389	64	50.0	tuin
420	56	50.0	tuin
422	180	50.0	tuin
427	40	50.0	tuin
429	38	50.0	tuin
431	38	50.0	tuin
437	56	50.0	tuin
438	56	50.0	tuin
440	61	50.0	tuin
441	77	50.0	tuin
446	56	50.0	tuin
447	38	50.0	tuin
448	55	50.0	tuin
472	39	50.0	tuin
475	60	50.0	tuin
478	54	50.0	tuin
480	39	50.0	tuin
482	56	50.0	tuin
483	38	50.0	tuin
484	46	50.0	tuin
486	596	80.0	groen
487	57	50.0	tuin
488	55	50.0	tuin
496	60	50.0	tuin
497	57	50.0	tuin
499	59	50.0	tuin
501	39	50.0	tuin
504	58	50.0	tuin
506	56	50.0	tuin
507	56	50.0	tuin
509	176	50.0	tuin
513	40	50.0	tuin
515	40	50.0	tuin
516	16	50.0	tuin
519	60	50.0	tuin
526	48	50.0	tuin
527	16	50.0	tuin
528	50	50.0	tuin
531	38	50.0	tuin
532	59	50.0	tuin
533	58	50.0	tuin
535	61	50.0	tuin
536	39	50.0	tuin
539	37	50.0	tuin
540	151	50.0	tuin
541	60	50.0	tuin
545	39	50.0	tuin
551	38	50.0	tuin
553	64	50.0	tuin
554	58	50.0	tuin

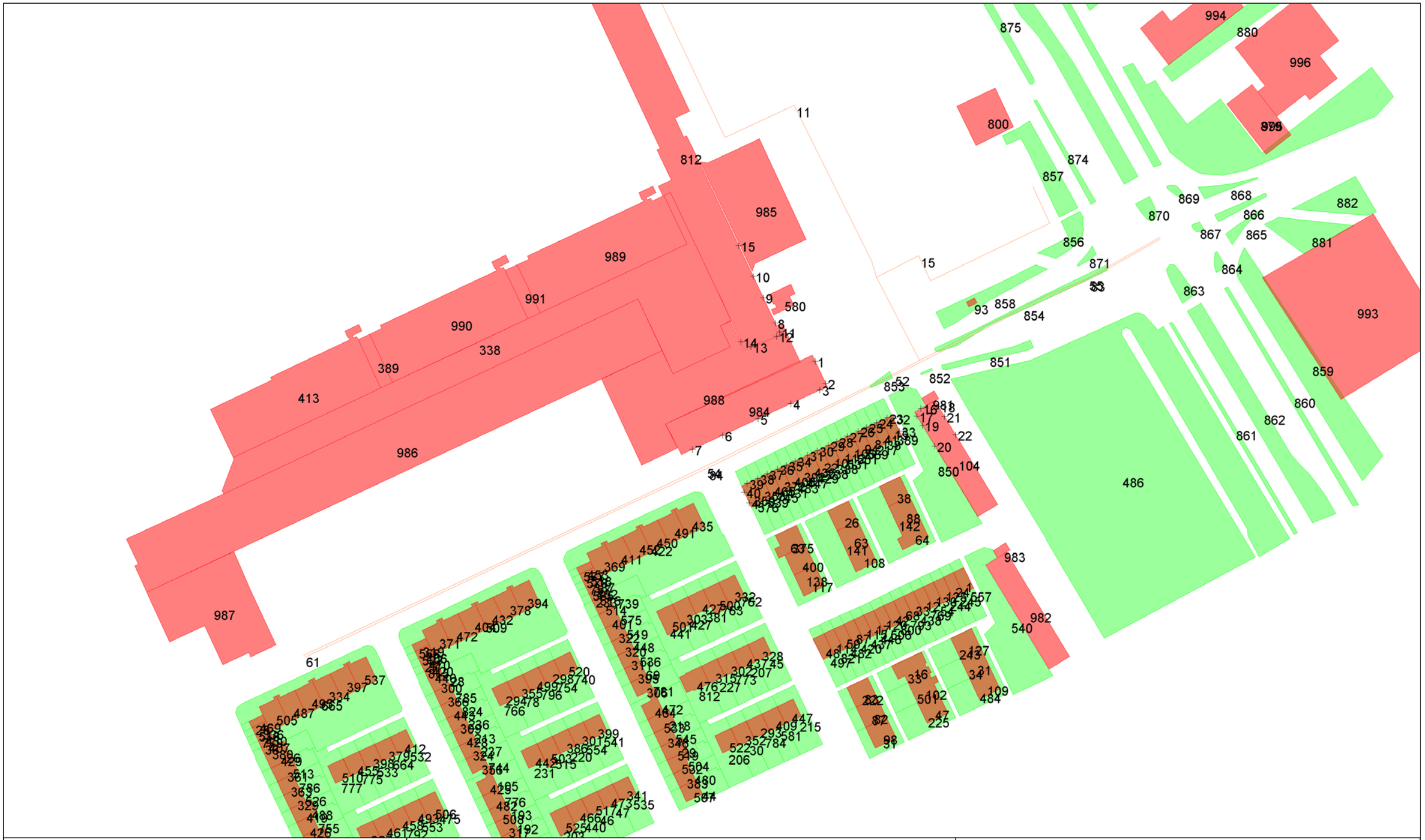
nr	lengte	absorptie [%]	kenmerk
556	58	50.0	tuin
557	35	50.0	tuin
565	22	50.0	tuin
568	16	50.0	tuin
569	39	50.0	tuin
575	50	50.0	tuin
576	44	50.0	tuin
577	16	50.0	tuin
578	16	50.0	tuin
581	60	50.0	tuin
664	40	50.0	tuin
665	149	50.0	tuin
739	58	50.0	tuin
740	43	50.0	tuin
744	39	50.0	tuin
745	38	50.0	tuin
754	40	50.0	tuin
755	56	50.0	tuin
757	25	50.0	tuin
762	60	50.0	tuin
763	58	50.0	tuin
766	74	50.0	tuin
769	56	50.0	tuin
773	58	50.0	tuin
775	40	50.0	tuin
776	57	50.0	tuin
777	73	50.0	tuin
779	23	50.0	tuin
781	39	50.0	tuin
783	60	50.0	tuin
784	60	50.0	tuin
785	39	50.0	tuin
786	56	50.0	tuin
787	76	50.0	tuin
792	45	50.0	tuin
793	56	50.0	tuin
796	59	50.0	tuin
800	56	50.0	tuin
812	75	50.0	tuin
815	23	50.0	tuin
816	58	50.0	tuin
821	56	50.0	tuin
824	59	50.0	tuin
850	156	50.0	tuin
851	66		
852	10		
853	35		
854	163		
855	10		
856	134		
857	101		
859	123	80.0	groen
860	107	80.0	groen
861	142	80.0	groen

nr	lengte	absorptie [%]	kenmerk
862	199	80.0	groen
863	29	80.0	groen
864	19	80.0	groen
865	32	80.0	groen
866	27	80.0	groen
867	10	80.0	groen
868	51	80.0	groen
869	17	80.0	groen
870	23	80.0	groen
871	19	80.0	groen
872	350	80.0	groen
873	290	80.0	groen
874	52	80.0	groen
875	117	80.0	groen
876	198	80.0	groen
877	99	80.0	groen
878	51	80.0	groen
879	295	80.0	groen
880	82	80.0	groen
881	61	80.0	groen
882	52	80.0	groen
883	94	80.0	groen
884	134	80.0	groen

Bijlage E

Overzichtstekening 2: Grafische weergave van het model Toekomstige situatie (2028)

SAB, Arnhem

994
880
996
875
800
812
985
989
991
990
338
389
413
986
987
988
984
580
11
15
10
9
8
12
13
14
1
2
3
4
5
6
7
874
857
869
868
882
870
866
867
865
881
856
871
864
863
993
858
854
851
852
853
859
860
862
861
486
850
104
38
88
142
64
26
63
141
108
983
982
540
484
109
61
537
397
334
505
487
412
379
532
664
533
510
775
777
506
475
394
378
432
472
371
520
298
740
755
399
301
541
386
554
231
241
535
473
747
517
446
525
440
435
491
450
422
411
369
332
762
503
427
441
328
745
409
581
215
352
784
206
480
547
557
243
127
34
31
102
501
47
225
16
335
98
31
222
82
92
68
438
244
445
497
482
432
207
476
227
812
315
773
302
207
437
45
447
293
504
592
519
346
545
29
538
464
472
306
761
395
448
320
322
575
407
514
739
298
740
755
796
294
78
766
324
227
443
824
785
300
498
420
509
405
432
378
394
371
472
520
298
740
499
754
355
796
294
78
766
399
301
541
386
554
503
220
442
215

Bijlage F

Rapportage van het model Toekomstige situatie (2028)

Projectgegevens

projectnaam:	Presikhaaf
opdrachtgever:	Arnhem
adviseur:	SAB (burg)
databaseversie:	869
situatie:	Toekomstige situatie (2028)
uitsnede:	Nieuwe situatie

omschrijving	verkeerslawaai
rekenhart:	16.2.0 (build0)
aut. berekening gemiddeld maaiveld:	☑
alleen absorptiegebieden(geen hz-lijnen):	☑
standaard bodemabsorptie:	0 %
rekenresultaat binnengelezen (datum):	10-03-2017
rekenresultaat binnengelezen (tijd):	08:45
maximum aantal reflecties:	1 graden
minimum zichthoek reflecties:	2 graden
maximum sectorhoek:	5 graden
vaste sectorhoek:	2
methode aftrek110g:	per wnp per weg RMG2012/2014

Bebouwing

nr	z,gem	m,gem	lengte	adres	reflectie	kenmerk
1	10.0	0.0	19		80	dxf:2
12	10.0	0.0	18		80	dxf:2
15	10.0	0.0	23	Lange Wal 80	80	dxf:2
16	4.0	0.0	46		80	dxf:2
17	10.0	0.0	18		80	dxf:2
22	10.0	0.0	23	Lange Wal 66	80	dxf:2
24	10.0	0.0	18		80	dxf:2
26	4.0	0.0	28		80	dxf:2
31	4.0	0.0	28		80	dxf:2
33	10.0	0.0	18		80	dxf:2
38	4.0	0.0	28		80	dxf:2
41	10.0	0.0	19	Lange Wal 78	80	dxf:2
42	10.0	0.0	18		80	dxf:2
47	4.0	0.0	28		80	dxf:2
48	10.0	0.0	19		80	dxf:2
59	10.0	0.0	18		80	dxf:2
63	4.0	0.0	28		80	dxf:2
64	4.0	0.0	38		80	dxf:2
68	10.0	0.0	18		80	dxf:2
81	10.0	0.0	18	Lange Wal 76	80	dxf:2
82	4.0	0.0	28		80	dxf:2
83	4.0	0.0	28		80	dxf:2
87	10.0	0.0	18		80	dxf:2
88	4.0	0.0	28		80	dxf:2
93	3.0	0.0	9		80	dxf:2
94	10.0	0.0	19	Lange Wal 74	80	dxf:2
98	4.0	0.0	28		80	dxf:2
101	10.0	0.0	19	Lange Wal 68	80	dxf:2
102	4.0	0.0	39		80	dxf:2
104	15.0	0.0	69	Lange Wal 82 t/m 108	80	dxf:2
105	10.0	0.0	18	Lange Wal 72	80	dxf:2
108	4.0	0.0	28		80	dxf:2
109	4.0	0.0	28		80	dxf:2
112	10.0	0.0	18	Lange Wal 70	80	dxf:2
114	10.0	0.0	18		80	dxf:2
115	10.0	0.0	18		80	dxf:2
117	4.0	0.0	28		80	dxf:2
120	10.0	0.0	18		80	dxf:2
125	10.0	0.0	18		80	dxf:2
127	4.0	0.0	27		80	dxf:2
130	10.0	0.0	18		80	dxf:2
292	10.0	0.0	21		80	dxf:2
293	10.0	0.0	22		80	dxf:2
294	10.0	0.0	22		80	dxf:2
297	10.0	0.0	8		80	dxf:2
298	10.0	0.0	22		80	dxf:2
299	10.0	0.0	9		80	dxf:2

nr	z,gem	m,gem	lengte	adres	reflectie	kenmerk
300	10.0	0.0	27		80	dxf:2
301	10.0	0.0	22		80	dxf:2
302	10.0	0.0	22		80	dxf:2
303	10.0	0.0	32		80	dxf:2
306	10.0	0.0	29		80	dxf:2
309	10.0	0.0	20		80	dxf:2
310	10.0	0.0	23		80	dxf:2
311	10.0	0.0	20		80	dxf:2
315	10.0	0.0	22		80	dxf:2
317	10.0	0.0	21		80	dxf:2
319	2.5	0.0	16		80	dxf:2
320	10.0	0.0	20		80	dxf:2
322	10.0	0.0	20		80	dxf:2
323	10.0	0.0	23		80	dxf:2
324	10.0	0.0	20		80	dxf:2
328	10.0	0.0	26		80	dxf:2
329	10.0	0.0	20		80	dxf:2
332	10.0	0.0	32		80	dxf:2
334	15.0	0.0	28		80	dxf:2
336	2.5	0.0	12		80	dxf:2
337	10.0	0.0	10		80	dxf:2
338	6.0	0.0	555		80	dxf:2
341	10.0	0.0	22		80	dxf:2
343	10.0	0.0	22		80	dxf:2
346	10.0	0.0	19		80	dxf:2
351	10.0	0.0	19		80	dxf:2
352	10.0	0.0	22		80	dxf:2
355	10.0	0.0	22		80	dxf:2
356	10.0	0.0	26		80	dxf:2
358	10.0	0.0	18	Lange Wal 54	80	dxf:2
359	10.0	0.0	19	Lange Wal 52	80	dxf:2
361	10.0	0.0	22		80	dxf:2
363	10.0	0.0	19		80	dxf:2
365	10.0	0.0	28		80	dxf:2
366	10.0	0.0	20		80	dxf:2
367	10.0	0.0	23		80	dxf:2
369	15.0	0.0	32		80	dxf:2
371	15.0	0.0	32		80	dxf:2
372	10.0	0.0	18	Lange Wal 58	80	dxf:2
375	4.0	0.0	39		80	dxf:2
378	15.0	0.0	32		80	dxf:2
379	10.0	0.0	22		80	dxf:2
380	2.5	0.0	12		80	dxf:2
382	10.0	0.0	21		80	dxf:2
383	10.0	0.0	21		80	dxf:2
386	10.0	0.0	22		80	dxf:2
387	2.5	0.0	16		80	dxf:2
389	6.0	0.0	49		80	dxf:2
392	10.0	0.0	18	Lange Wal 62	80	dxf:2
394	15.0	0.0	28		80	dxf:2

nr	z,gem	m,gem	lengte	adres	reflectie	kenmerk
395	10.0	0.0	20		80	dxf:2
397	15.0	0.0	32		80	dxf:2
398	10.0	0.0	22		80	dxf:2
399	10.0	0.0	23		80	dxf:2
400	4.0	0.0	28		80	dxf:2
401	10.0	0.0	20		80	dxf:2
402	2.5	0.0	12		80	dxf:2
404	15.0	0.0	32		80	dxf:2
405	10.0	0.0	25		80	dxf:2
406	2.5	0.0	12		80	dxf:2
407	2.5	0.0	12		80	dxf:2
408	10.0	0.0	18	Lange Wal 60	80	dxf:2
409	10.0	0.0	22		80	dxf:2
411	15.0	0.0	38		80	dxf:2
412	10.0	0.0	22		80	dxf:2
413	12.0	0.0	175		80	dxf:2
419	10.0	0.0	24		80	dxf:2
420	2.5	0.0	15		80	dxf:2
421	10.0	0.0	20		80	dxf:2
425	10.0	0.0	27		80	dxf:2
426	10.0	0.0	19		80	dxf:2
427	10.0	0.0	22		80	dxf:2
428	10.0	0.0	23		80	dxf:2
429	10.0	0.0	33		80	dxf:2
430	2.5	0.0	12		80	dxf:2
432	15.0	0.0	28		80	dxf:2
433	10.0	0.0	28		80	dxf:2
435	15.0	0.0	39		80	dxf:2
436	10.0	0.0	19	Lange Wal 64	80	dxf:2
437	10.0	0.0	22		80	dxf:2
438	10.0	0.0	30		80	dxf:2
440	2.5	0.0	15		80	dxf:2
442	10.0	0.0	22		80	dxf:2
443	10.0	0.0	20		80	dxf:2
447	10.0	0.0	22		80	dxf:2
448	10.0	0.0	20		80	dxf:2
450	15.0	0.0	38		80	dxf:2
452	15.0	0.0	32		80	dxf:2
453	2.5	0.0	15		80	dxf:2
455	10.0	0.0	22		80	dxf:2
456	10.0	0.0	20		80	dxf:2
458	10.0	0.0	22		80	dxf:2
461	10.0	0.0	22		80	dxf:2
464	10.0	0.0	31		80	dxf:2
465	10.0	0.0	19	Lange Wal 56	80	dxf:2
466	10.0	0.0	22		80	dxf:2
469	2.5	0.0	18		80	dxf:2
470	0.0	0.0	15		80	dxf:2
472	15.0	0.0	28		80	dxf:2
473	10.0	0.0	22		80	dxf:2

nr	z,gem	m,gem	lengte	adres	reflectie	kenmerk
476	10.0	0.0	35		80	dxf:2
482	10.0	0.0	19		80	dxf:2
487	15.0	0.0	28		80	dxf:2
488	10.0	0.0	23		80	dxf:2
489	10.0	0.0	20		80	dxf:2
491	15.0	0.0	32		80	dxf:2
493	10.0	0.0	22		80	dxf:2
495	15.0	0.0	32		80	dxf:2
499	10.0	0.0	22		80	dxf:2
500	10.0	0.0	28		80	dxf:2
501	10.0	0.0	28		80	dxf:2
503	10.0	0.0	28		80	dxf:2
505	15.0	0.0	37		80	dxf:2
506	10.0	0.0	33		80	dxf:2
507	10.0	0.0	24		80	dxf:2
508	10.0	0.0	20		80	dxf:2
509	10.0	0.0	28		80	dxf:2
510	10.0	0.0	22		80	dxf:2
514	10.0	0.0	20		80	dxf:2
516	2.5	0.0	17		80	dxf:2
517	10.0	0.0	22		80	dxf:2
518	2.5	0.0	12		80	dxf:2
519	10.0	0.0	32		80	dxf:2
520	10.0	0.0	22		80	dxf:2
522	10.0	0.0	22		80	dxf:2
525	10.0	0.0	32		80	dxf:2
532	10.0	0.0	24		80	dxf:2
533	10.0	0.0	29		80	dxf:2
537	15.0	0.0	28		80	dxf:2
580	30.0	0.0	31		80	dxf:2
800	4.0	0.0	52		80	dxf:2
812	26.0	0.0	307	Gildemeestersplein 2a t/m 2s	80	dxf:2
849	8.0	0.0	146		80	dxf:2
981	12.0	0.0	13		80	
982	15.0	0.0	69		80	
983	12.0	0.0	15		80	
984	14.0	0.0	146	Hanzestraat 170 t/m 196	80	
985	6.0	0.0	98		80	dxf:2
986	12.0	0.0	278		80	dxf:2
987	6.0	0.0	122		80	dxf:2
988	6.0	0.0	230		80	dxf:2
989	12.0	0.0	174		80	dxf:2
990	12.0	0.0	164		80	dxf:2
991	7.0	0.0	33		80	
992	65.0	0.0	72		80	
993	20.0	0.0	162		80	
994	13.0	0.0	145		80	
995	8.0	0.0	52		80	
996	4.0	0.0	136		80	
997	14.0	0.0	105		80	

Waarneempunten met rekenresultaten

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1 adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
1	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	9.5	62.29	57.86	53.23	62.72		63	63.23		63	62.29	57.86	53.23
								VL	totaal (0)	1	12.5	62.09	57.66	53.03	62.52		63	63.03		63	62.09	57.66	53.03
								VL	Lange Wal (1)	1	9.5	62.08	57.66	53.02	62.51	5	58	63.02	5	58	62.08	57.66	53.02
								VL	Lange Wal (1)	1	12.5	61.88	57.45	52.82	62.31	5	57	62.82	5	58	61.88	57.45	52.82
								VL	Gildemeestersplein	1	9.5	48.95	44.46	39.91	49.38	5	44	49.91	5	45	48.95	44.46	39.91
								VL	Gildemeestersplein	1	12.5	48.91	44.41	39.86	49.33	5	44	49.86	5	45	48.91	44.41	39.86
2	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	9.5	64.92	60.49	55.86	65.35		65	65.86		66	64.92	60.49	55.86
								VL	totaal (0)	1	12.5	64.51	60.08	55.45	64.94		65	65.45		65	64.51	60.08	55.45
								VL	Lange Wal (1)	1	9.5	64.81	60.39	55.75	65.24	5	60	65.75	5	61	64.81	60.39	55.75
								VL	Lange Wal (1)	1	12.5	64.39	59.96	55.33	64.82	5	60	65.33	5	60	64.39	59.96	55.33
								VL	Gildemeestersplein	1	9.5	48.90	44.41	39.86	49.33	5	44	49.86	5	45	48.90	44.41	39.86
								VL	Gildemeestersplein	1	12.5	48.83	44.33	39.78	49.25	5	44	49.78	5	45	48.83	44.33	39.78
3	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	9.5	68.40	63.97	59.34	68.83		69	69.34		69	68.40	63.97	59.34
								VL	totaal (0)	1	12.5	67.95	63.52	58.89	68.38		68	68.89		69	67.95	63.52	58.89
								VL	Lange Wal (1)	1	9.5	68.39	63.96	59.33	68.82	5	64	69.33	5	64	68.39	63.96	59.33
								VL	Lange Wal (1)	1	12.5	67.94	63.51	58.88	68.37	5	63	68.88	5	64	67.94	63.51	58.88
								VL	Gildemeestersplein	1	9.5	42.51	38.02	33.46	42.93	5	38	43.46	5	38	42.51	38.02	33.46
								VL	Gildemeestersplein	1	12.5	42.02	37.54	32.97	42.44	5	37	42.97	5	38	42.02	37.54	32.97
4	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	9.5	68.35	63.93	59.29	68.78		69	69.29		69	68.35	63.93	59.29
								VL	totaal (0)	1	12.5	67.93	63.50	58.86	68.36		68	68.86		69	67.93	63.50	58.86
								VL	Lange Wal (1)	1	9.5	68.35	63.92	59.28	68.78	5	64	69.28	5	64	68.35	63.92	59.28
								VL	Lange Wal (1)	1	12.5	67.92	63.49	58.85	68.35	5	63	68.85	5	64	67.92	63.49	58.85
								VL	Gildemeestersplein	1	9.5	41.50	37.01	32.45	41.92	5	37	42.45	5	37	41.50	37.01	32.45
								VL	Gildemeestersplein	1	12.5	41.13	36.64	32.08	41.55	5	37	42.08	5	37	41.13	36.64	32.08
5	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	9.5	68.16	63.73	59.10	68.59		69	69.10		69	68.16	63.73	59.10
								VL	totaal (0)	1	12.5	67.74	63.31	58.68	68.17		68	68.68		69	67.74	63.31	58.68
								VL	Lange Wal (1)	1	9.5	68.16	63.73	59.09	68.59	5	64	69.09	5	64	68.16	63.73	59.09
								VL	Lange Wal (1)	1	12.5	67.74	63.31	58.67	68.17	5	63	68.67	5	64	67.74	63.31	58.67
								VL	Gildemeestersplein	1	9.5	40.16	35.68	31.12	40.59	5	36	41.12	5	36	40.16	35.68	31.12
								VL	Gildemeestersplein	1	12.5	40.43	35.95	31.38	40.85	5	36	41.38	5	36	40.43	35.95	31.38
6	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	9.5	67.95	63.52	58.88	68.38		68	68.88		69	67.95	63.52	58.88
								VL	totaal (0)	1	12.5	67.54	63.11	58.47	67.97		68	68.47		68	67.54	63.11	58.47
								VL	Lange Wal (1)	1	9.5	67.95	63.51	58.88	68.37	5	63	68.88	5	64	67.95	63.51	58.88
								VL	Lange Wal (1)	1	12.5	67.54	63.10	58.47	67.96	5	63	68.47	5	63	67.54	63.10	58.47
								VL	Gildemeestersplein	1	9.5	38.19	33.70	29.14	38.61	5	34	39.14	5	34	38.19	33.70	29.14
								VL	Gildemeestersplein	1	12.5	38.67	34.18	29.62	39.09	5	34	39.62	5	35	38.67	34.18	29.62
7	0.0	0.0 Hanzestraat 170 t/m 196		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	9.5	67.81	63.37	58.73	68.23		68	68.73		69	67.81	63.37	58.73
								VL	totaal (0)	1	12.5	67.41	62.97	58.32	67.83		68	68.32		68	67.41	62.97	58.32
								VL	Lange Wal (1)	1	9.5	67.81	63.37	58.72	68.23	5	63	68.72	5	64	67.81	63.37	58.72
								VL	Lange Wal (1)	1	12.5	67.41	62.96	58.32	67.82	5	63	68.32	5	63	67.41	62.96	58.32
								VL	Gildemeestersplein	1	9.5	36.73	32.24	27.69	37.16	5	32	37.69	5	33	36.73	32.24	27.69
								VL	Gildemeestersplein	1	12.5	37.28	32.79	28.24	37.71	5	33	38.24	5	33	37.28	32.79	28.24
8	0.0	0.0 Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten	gevel			VL	totaal (0)	1	5.5	56.08	51.65	47.03	56.51		57	57.03		57	56.08	51.65	47.03
								VL	totaal (0)	1	8.5	58.76	54.33	49.70	59.19		59	59.70		60	58.76	54.33	49.70
								VL	totaal (0)	1	11.5	58.82	54.38	49.76	59.25		59	59.76		60	58.82	54.38	49.76
								VL	totaal (0)	1	14.5	58.83	54.40	49.77	59.26		59	59.77		60	58.83	54.40	49.77
								VL	totaal (0)	1	17.5	58.81	54.38	49.75	59.24		59	59.75		60	58.81	54.38	49.75
								VL	totaal (0)	1	20.5	58.83	54.40	49.77	59.26		59	59.77		60	58.83	54.40	49.77
								VL	totaal (0)	1	23.5	58.87	54.43	49.81	59.30		59	59.81		60	58.87	54.43	49.81

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	55.43	51.00	46.38	55.86	5	51	56.38	5	51	55.43	51.00	46.38
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	58.37	53.94	49.31	58.80	5	54	59.31	5	54	58.37	53.94	49.31
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	58.42	54.00	49.36	58.85	5	54	59.36	5	54	58.42	54.00	49.36
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	58.44	54.01	49.38	58.87	5	54	59.38	5	54	58.44	54.01	49.38
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	58.42	53.99	49.36	58.85	5	54	59.36	5	54	58.42	53.99	49.36
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	58.45	54.02	49.39	58.88	5	54	59.39	5	54	58.45	54.02	49.39
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	58.50	54.07	49.44	58.93	5	54	59.44	5	54	58.50	54.07	49.44
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	47.55	43.06	38.51	47.98	5	43	48.51	5	44	47.55	43.06	38.51
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	48.11	43.62	39.07	48.54	5	44	49.07	5	44	48.11	43.62	39.07
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	48.16	43.67	39.12	48.59	5	44	49.12	5	44	48.16	43.67	39.12
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	48.25	43.76	39.21	48.68	5	44	49.21	5	44	48.25	43.76	39.21
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	48.20	43.71	39.15	48.62	5	44	49.15	5	44	48.20	43.71	39.15
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	48.08	43.59	39.04	48.51	5	44	49.04	5	44	48.08	43.59	39.04
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	47.98	43.49	38.94	48.41	5	43	48.94	5	44	47.98	43.49	38.94
9	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten	gevel			VL	totaal (0)	1	5.5	50.33	45.89	41.28	50.76		51	51.28		51	50.33	45.89	41.28
									VL	totaal (0)	1	8.5	45.09	40.61	36.05	45.52		46	46.05		46	45.09	40.61	36.05
									VL	totaal (0)	1	11.5	44.43	39.96	35.38	44.86		45	45.38		45	44.43	39.96	35.38
									VL	totaal (0)	1	14.5	44.71	40.24	35.66	45.14		45	45.66		46	44.71	40.24	35.66
									VL	totaal (0)	1	17.5	45.36	40.88	36.31	45.78		46	46.31		46	45.36	40.88	36.31
									VL	totaal (0)	1	20.5	45.55	41.07	36.52	45.98		46	46.52		47	45.55	41.07	36.52
									VL	totaal (0)	1	23.5	45.73	41.24	36.71	46.16		46	46.71		47	45.73	41.24	36.71
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	48.92	44.49	39.86	49.35	5	44	49.86	5	45	48.92	44.49	39.86
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	38.98	34.55	29.92	39.41	5	34	39.92	5	35	38.98	34.55	29.92
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	39.21	34.78	30.16	39.64	5	35	40.16	5	35	39.21	34.78	30.16
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	36.41	31.97	27.39	36.85	5	32	37.39	5	32	36.41	31.97	27.39
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	36.62	32.18	27.62	37.07	5	32	37.62	5	33	36.62	32.18	27.62
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	37.00	32.55	28.03	37.46	5	32	38.03	5	33	37.00	32.55	28.03
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	37.86	33.40	28.92	38.33	5	33	38.92	5	34	37.86	33.40	28.92
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	44.76	40.27	35.73	45.19	5	40	45.73	5	41	44.76	40.27	35.73
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	43.86	39.37	34.83	44.29	5	39	44.83	5	40	43.86	39.37	34.83
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	42.87	38.38	33.83	43.30	5	38	43.83	5	39	42.87	38.38	33.83
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	44.02	39.54	34.96	44.44	5	39	44.96	5	40	44.02	39.54	34.96
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	44.74	40.26	35.68	45.16	5	40	45.68	5	41	44.74	40.26	35.68
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	44.90	40.41	35.86	45.33	5	40	45.86	5	41	44.90	40.41	35.86
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	44.96	40.47	35.92	45.39	5	40	45.92	5	41	44.96	40.47	35.92
10	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten	gevel			VL	totaal (0)	1	5.5	52.83	48.38	43.78	53.26		53	53.78		54	52.83	48.38	43.78
									VL	totaal (0)	1	8.5	50.53	46.08	41.48	50.96		51	51.48		51	50.53	46.08	41.48
									VL	totaal (0)	1	11.5	51.14	46.69	42.08	51.57		52	52.08		52	51.14	46.69	42.08
									VL	totaal (0)	1	14.5	51.36	46.90	42.29	51.78		52	52.29		52	51.36	46.90	42.29
									VL	totaal (0)	1	17.5	51.70	47.25	42.64	52.13		52	52.64		53	51.70	47.25	42.64
									VL	totaal (0)	1	20.5	51.81	47.35	42.75	52.23		52	52.75		53	51.81	47.35	42.75
									VL	totaal (0)	1	23.5	51.84	47.38	42.78	52.26		52	52.78		53	51.84	47.38	42.78
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	51.06	46.64	42.01	51.49	5	46	52.01	5	47	51.06	46.64	42.01
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	48.38	43.96	39.32	48.81	5	44	49.32	5	44	48.38	43.96	39.32
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	49.10	44.67	40.03	49.53	5	45	50.03	5	45	49.10	44.67	40.03
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	48.79	44.37	39.72	49.22	5	44	49.72	5	45	48.79	44.37	39.72
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	48.98	44.55	39.90	49.40	5	44	49.90	5	45	48.98	44.55	39.90
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	49.10	44.68	40.03	49.53	5	45	50.03	5	45	49.10	44.68	40.03
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	49.15	44.72	40.08	49.58	5	45	50.08	5	45	49.15	44.72	40.08
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	48.06	43.56	39.02	48.48	5	43	49.02	5	44	48.06	43.56	39.02
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	46.44	41.95	37.41	46.87	5	42	47.41	5	42	46.44	41.95	37.41
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	46.87	42.38	37.83	47.30	5	42	47.83	5	43	46.87	42.38	37.83

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	47.84	43.36	38.79	48.26	5	43	48.79	5	44	47.84	43.36	38.79
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	48.39	43.90	39.33	48.81	5	44	49.33	5	44	48.39	43.90	39.33
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	48.47	43.98	39.43	48.90	5	44	49.43	5	44	48.47	43.98	39.43
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	48.48	43.99	39.44	48.91	5	44	49.44	5	44	48.48	43.99	39.44
11	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten gevel				VL	totaal (0)	1	5.5	43.98	39.50	35.12	44.48		44	45.12		45	43.98	39.50	35.12
									VL	totaal (0)	1	8.5	58.13	53.70	49.07	58.56		59	59.07		59	58.13	53.70	49.07
									VL	totaal (0)	1	11.5	58.15	53.72	49.09	58.58		59	59.09		59	58.15	53.72	49.09
									VL	totaal (0)	1	14.5	58.15	53.72	49.09	58.58		59	59.09		59	58.15	53.72	49.09
									VL	totaal (0)	1	17.5	58.13	53.70	49.07	58.56		59	59.07		59	58.13	53.70	49.07
									VL	totaal (0)	1	20.5	58.23	53.79	49.17	58.66		59	59.17		59	58.23	53.79	49.17
									VL	totaal (0)	1	23.5	58.40	53.97	49.34	58.83		59	59.34		59	58.40	53.97	49.34
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	43.64	39.17	34.77	44.13	5	39	44.77	5	40	43.64	39.17	34.77
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	57.79	53.36	48.73	58.22	5	53	58.73	5	54	57.79	53.36	48.73
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	57.81	53.39	48.75	58.24	5	53	58.75	5	54	57.81	53.39	48.75
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	57.81	53.38	48.75	58.24	5	53	58.75	5	54	57.81	53.38	48.75
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	57.80	53.37	48.74	58.23	5	53	58.74	5	54	57.80	53.37	48.74
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	57.91	53.49	48.85	58.34	5	53	58.85	5	54	57.91	53.49	48.85
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	58.11	53.68	49.05	58.54	5	54	59.05	5	54	58.11	53.68	49.05
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	32.69	28.12	23.90	33.20	5	28	33.90	5	29	32.69	28.12	23.90
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	46.90	42.41	37.86	47.33	5	42	47.86	5	43	46.90	42.41	37.86
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	46.90	42.41	37.86	47.33	5	42	47.86	5	43	46.90	42.41	37.86
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	46.97	42.48	37.93	47.40	5	42	47.93	5	43	46.97	42.48	37.93
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	46.80	42.31	37.76	47.23	5	42	47.76	5	43	46.80	42.31	37.76
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	46.64	42.14	37.60	47.06	5	42	47.60	5	43	46.64	42.14	37.60
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	46.52	42.03	37.48	46.95	5	42	47.48	5	42	46.52	42.03	37.48
12	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten gevel				VL	totaal (0)	1	5.5	43.60	39.13	34.71	44.09		44	44.71		45	43.60	39.13	34.71
									VL	totaal (0)	1	8.5	56.16	51.73	47.10	56.59		57	57.10		57	56.16	51.73	47.10
									VL	totaal (0)	1	11.5	56.27	51.83	47.21	56.70		57	57.21		57	56.27	51.83	47.21
									VL	totaal (0)	1	14.5	56.36	51.93	47.31	56.79		57	57.31		57	56.36	51.93	47.31
									VL	totaal (0)	1	17.5	56.42	51.99	47.37	56.85		57	57.37		57	56.42	51.99	47.37
									VL	totaal (0)	1	20.5	56.78	52.34	47.72	57.21		57	57.72		58	56.78	52.34	47.72
									VL	totaal (0)	1	23.5	57.72	53.29	48.66	58.15		58	58.66		59	57.72	53.29	48.66
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	43.28	38.81	34.39	43.77	5	39	44.39	5	39	43.28	38.81	34.39
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	55.90	51.47	46.84	56.33	5	51	56.84	5	52	55.90	51.47	46.84
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	56.01	51.58	46.95	56.44	5	51	56.95	5	52	56.01	51.58	46.95
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	56.10	51.67	47.05	56.53	5	52	57.05	5	52	56.10	51.67	47.05
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	56.20	51.77	47.15	56.63	5	52	57.15	5	52	56.20	51.77	47.15
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	56.59	52.15	47.53	57.02	5	52	57.53	5	53	56.59	52.15	47.53
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	57.58	53.15	48.51	58.01	5	53	58.51	5	54	57.58	53.15	48.51
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	32.17	27.62	23.31	32.66	5	28	33.31	5	28	32.17	27.62	23.31
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	43.78	39.29	34.74	44.21	5	39	44.74	5	40	43.78	39.29	34.74
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	43.88	39.38	34.84	44.30	5	39	44.84	5	40	43.88	39.38	34.84
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	43.99	39.50	34.95	44.42	5	39	44.95	5	40	43.99	39.50	34.95
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	43.39	38.90	34.34	43.81	5	39	44.34	5	39	43.39	38.90	34.34
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	43.16	38.67	34.12	43.59	5	39	44.12	5	39	43.16	38.67	34.12
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	42.88	38.39	33.84	43.31	5	38	43.84	5	39	42.88	38.39	33.84
13	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten gevel				VL	totaal (0)	1	5.5	43.09	38.63	34.18	43.57		44	44.18		44	43.09	38.63	34.18
									VL	totaal (0)	1	8.5	52.89	48.46	43.80	53.31		53	53.80		54	52.89	48.46	43.80
									VL	totaal (0)	1	11.5	53.95	49.51	44.89	54.38		54	54.89		55	53.95	49.51	44.89
									VL	totaal (0)	1	14.5	54.26	49.81	45.21	54.69		55	55.21		55	54.26	49.81	45.21
									VL	totaal (0)	1	17.5	54.42	49.97	45.37	54.85		55	55.37		55	54.42	49.97	45.37
									VL	totaal (0)	1	20.5	54.80	50.36	45.76	55.24		55	55.76		56	54.80	50.36	45.76

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	totaal (0)	1	23.5	56.36	51.92	47.29	56.78		57	57.29		57	56.36	51.92	47.29
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	42.78	38.32	33.86	43.26	5	38	43.86	5	39	42.78	38.32	33.86
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	52.56	48.14	43.47	52.98	5	48	53.47	5	48	52.56	48.14	43.47
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	53.59	49.16	44.54	54.02	5	49	54.54	5	50	53.59	49.16	44.54
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	53.92	49.48	44.87	54.35	5	49	54.87	5	50	53.92	49.48	44.87
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	54.12	49.68	45.07	54.55	5	50	55.07	5	50	54.12	49.68	45.07
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	54.58	50.15	45.54	55.02	5	50	55.54	5	51	54.58	50.15	45.54
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	56.21	51.78	47.14	56.64	5	52	57.14	5	52	56.21	51.78	47.14
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	31.54	26.99	22.66	32.02	5	27	32.66	5	28	31.54	26.99	22.66
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	41.47	37.00	32.38	41.88	5	37	42.38	5	37	41.47	37.00	32.38
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	42.86	38.37	33.83	43.29	5	38	43.83	5	39	42.86	38.37	33.83
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	42.95	38.46	33.92	43.38	5	38	43.92	5	39	42.95	38.46	33.92
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	42.65	38.16	33.61	43.08	5	38	43.61	5	39	42.65	38.16	33.61
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	41.75	37.26	32.71	42.18	5	37	42.71	5	38	41.75	37.26	32.71
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	41.58	37.09	32.54	42.01	5	37	42.54	5	38	41.58	37.09	32.54
14	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten	gevel			VL	totaal (0)	1	5.5	39.15	34.67	30.24	39.63		40	40.24		40	39.15	34.67	30.24
									VL	totaal (0)	1	8.5	46.60	42.15	37.54	47.03		47	47.54		48	46.60	42.15	37.54
									VL	totaal (0)	1	11.5	48.39	43.94	39.33	48.82		49	49.33		49	48.39	43.94	39.33
									VL	totaal (0)	1	14.5	49.11	44.64	40.06	49.54		50	50.06		50	49.11	44.64	40.06
									VL	totaal (0)	1	17.5	49.53	45.06	40.50	49.96		50	50.50		50	49.53	45.06	40.50
									VL	totaal (0)	1	20.5	49.90	45.44	40.88	50.34		50	50.88		51	49.90	45.44	40.88
									VL	totaal (0)	1	23.5	50.93	46.47	41.89	51.36		51	51.89		52	50.93	46.47	41.89
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	39.05	34.58	30.15	39.53	5	35	40.15	5	35	39.05	34.58	30.15
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	46.60	42.14	37.54	47.02	5	42	47.54	5	43	46.60	42.14	37.54
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	48.39	43.94	39.32	48.81	5	44	49.32	5	44	48.39	43.94	39.32
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	49.10	44.64	40.06	49.53	5	45	50.06	5	45	49.10	44.64	40.06
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	49.53	45.06	40.50	49.96	5	45	50.50	5	45	49.53	45.06	40.50
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	49.90	45.44	40.88	50.34	5	45	50.88	5	46	49.90	45.44	40.88
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	50.93	46.47	41.89	51.36	5	46	51.89	5	47	50.93	46.47	41.89
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	22.54	18.02	13.56	22.98	5	18	23.56	5	19	22.54	18.02	13.56
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	17.81	13.26	8.96	18.30	5	13	18.96	5	14	17.81	13.26	8.96
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	12.07	7.56	3.10	12.52	5	8	13.10	5	8	12.07	7.56	3.10
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	12.40	7.88	3.44	12.85	5	8	13.44	5	8	12.40	7.88	3.44
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	8.34	3.84	-.68	8.77	5	4	9.32	5	4	8.34	3.84	-.68
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	-.63	-5.13	-9.62	-99.00	5	-104	.38	5	-5	-.63	-5.13	-9.62
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	--	--	--	-99.00	5	-104	-89.90	5	-95	--	--	--
15	0.0	0.0	Gildemeestersplein 2a t/m 2s		menten	gevel			VL	totaal (0)	1	5.5	39.99	35.50	31.12	40.48		40	41.12		41	39.99	35.50	31.12
									VL	totaal (0)	1	8.5	51.81	47.38	42.73	52.23		52	52.73		53	51.81	47.38	42.73
									VL	totaal (0)	1	11.5	52.57	48.13	43.51	53.00		53	53.51		54	52.57	48.13	43.51
									VL	totaal (0)	1	14.5	52.99	48.55	43.93	53.42		53	53.93		54	52.99	48.55	43.93
									VL	totaal (0)	1	17.5	53.22	48.77	44.16	53.65		54	54.16		54	53.22	48.77	44.16
									VL	totaal (0)	1	20.5	53.27	48.82	44.21	53.70		54	54.21		54	53.27	48.82	44.21
									VL	totaal (0)	1	23.5	53.30	48.85	44.24	53.73		54	54.24		54	53.30	48.85	44.24
									VL	Lange Wal (1)	1	5.5	38.42	33.97	29.51	38.90	5	34	39.51	5	35	38.42	33.97	29.51
									VL	Lange Wal (1)	1	8.5	50.97	46.54	41.88	51.39	5	46	51.88	5	47	50.97	46.54	41.88
									VL	Lange Wal (1)	1	11.5	51.38	46.95	42.32	51.81	5	47	52.32	5	47	51.38	46.95	42.32
									VL	Lange Wal (1)	1	14.5	51.42	46.99	42.36	51.85	5	47	52.36	5	47	51.42	46.99	42.36
									VL	Lange Wal (1)	1	17.5	51.44	47.02	42.38	51.87	5	47	52.38	5	47	51.44	47.02	42.38
									VL	Lange Wal (1)	1	20.5	51.45	47.02	42.39	51.88	5	47	52.39	5	47	51.45	47.02	42.39
									VL	Lange Wal (1)	1	23.5	51.47	47.05	42.41	51.90	5	47	52.41	5	47	51.47	47.05	42.41
									VL	Gildemeestersplein	1	5.5	34.82	30.25	26.02	35.33	5	30	36.02	5	31	34.82	30.25	26.02
									VL	Gildemeestersplein	1	8.5	44.30	39.82	35.23	44.72	5	40	45.23	5	40	44.30	39.82	35.23

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Gildemeestersplein	1	11.5	46.37	41.88	37.33	46.80	5	42	47.33	5	42	46.37	41.88	37.33
									VL	Gildemeestersplein	1	14.5	47.82	43.34	38.76	48.24	5	43	48.76	5	44	47.82	43.34	38.76
									VL	Gildemeestersplein	1	17.5	48.47	43.98	39.42	48.89	5	44	49.42	5	44	48.47	43.98	39.42
									VL	Gildemeestersplein	1	20.5	48.61	44.12	39.57	49.04	5	44	49.57	5	45	48.61	44.12	39.57
									VL	Gildemeestersplein	1	23.5	48.66	44.17	39.62	49.09	5	44	49.62	5	45	48.66	44.17	39.62
16	0.0	0.0	Lange Wal 82 t/m 108		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	4.5	63.76	59.33	54.67	64.18		64	64.67		65	63.76	59.33	54.67
									VL	totaal (0)	1	7.5	63.77	59.35	54.69	64.19		64	64.69		65	63.77	59.35	54.69
									VL	totaal (0)	1	10.5	63.71	59.28	54.63	64.13		64	64.63		65	63.71	59.28	54.63
									VL	totaal (0)	1	13.5	63.18	58.75	54.10	63.60		64	64.10		64	63.18	58.75	54.10
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	63.65	59.23	54.56	64.07	5	59	64.56	5	60	63.65	59.23	54.56
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	63.66	59.24	54.58	64.08	5	59	64.58	5	60	63.66	59.24	54.58
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	63.60	59.17	54.51	64.02	5	59	64.51	5	60	63.60	59.17	54.51
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	63.03	58.61	53.95	63.45	5	58	63.95	5	59	63.03	58.61	53.95
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	47.59	43.10	38.54	48.01	5	43	48.54	5	44	47.59	43.10	38.54
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	47.78	43.29	38.73	48.20	5	43	48.73	5	44	47.78	43.29	38.73
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	47.83	43.34	38.78	48.25	5	43	48.78	5	44	47.83	43.34	38.78
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	48.39	43.90	39.33	48.81	5	44	49.33	5	44	48.39	43.90	39.33
17	0.0	0.0	Lange Wal 82 t/m 108		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	4.5	60.02	55.59	50.93	60.44		60	60.93		61	60.02	55.59	50.93
									VL	totaal (0)	1	7.5	60.07	55.64	50.98	60.49		60	60.98		61	60.07	55.64	50.98
									VL	totaal (0)	1	10.5	60.14	55.72	51.06	60.56		61	61.06		61	60.14	55.72	51.06
									VL	totaal (0)	1	13.5	60.17	55.74	51.07	60.58		61	61.07		61	60.17	55.74	51.07
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	60.01	55.58	50.92	60.43	5	55	60.92	5	56	60.01	55.58	50.92
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	60.05	55.63	50.97	60.47	5	55	60.97	5	56	60.05	55.63	50.97
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	60.13	55.70	51.05	60.55	5	56	61.05	5	56	60.13	55.70	51.05
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	60.15	55.73	51.06	60.57	5	56	61.06	5	56	60.15	55.73	51.06
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	33.63	29.14	24.60	34.06	5	29	34.60	5	30	33.63	29.14	24.60
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	34.68	30.19	25.65	35.11	5	30	35.65	5	31	34.68	30.19	25.65
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	35.58	31.09	26.55	36.01	5	31	36.55	5	32	35.58	31.09	26.55
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	35.45	30.96	26.41	35.88	5	31	36.41	5	31	35.45	30.96	26.41
18	0.0	0.0	Lange Wal 82 t/m 108		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	4.5	59.09	54.66	50.02	59.52		60	60.02		60	59.09	54.66	50.02
									VL	totaal (0)	1	7.5	59.18	54.76	50.11	59.61		60	60.11		60	59.18	54.76	50.11
									VL	totaal (0)	1	10.5	59.02	54.60	49.95	59.45		59	59.95		60	59.02	54.60	49.95
									VL	totaal (0)	1	13.5	59.12	54.69	50.05	59.55		60	60.05		60	59.12	54.69	50.05
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	59.04	54.61	49.96	59.46	5	54	59.96	5	55	59.04	54.61	49.96
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	59.12	54.70	50.05	59.55	5	55	60.05	5	55	59.12	54.70	50.05
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	58.96	54.53	49.89	59.39	5	54	59.89	5	55	58.96	54.53	49.89
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	58.99	54.57	49.93	59.42	5	54	59.93	5	55	58.99	54.57	49.93
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	39.86	35.37	30.80	40.28	5	35	40.80	5	36	39.86	35.37	30.80
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	40.49	36.01	31.44	40.91	5	36	41.44	5	36	40.49	36.01	31.44
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	40.79	36.31	31.74	41.21	5	36	41.74	5	37	40.79	36.31	31.74
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	43.53	39.05	34.46	43.95	5	39	44.46	5	39	43.53	39.05	34.46
19	0.0	0.0	Lange Wal 82 t/m 108		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	4.5	58.15	53.73	49.06	58.57		59	59.06		59	58.15	53.73	49.06
									VL	totaal (0)	1	7.5	58.21	53.78	49.13	58.63		59	59.13		59	58.21	53.78	49.13
									VL	totaal (0)	1	10.5	58.44	54.02	49.37	58.87		59	59.37		59	58.44	54.02	49.37
									VL	totaal (0)	1	13.5	58.84	54.41	49.75	59.26		59	59.75		60	58.84	54.41	49.75
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	58.12	53.69	49.03	58.54	5	54	59.03	5	54	58.12	53.69	49.03
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	58.16	53.74	49.08	58.58	5	54	59.08	5	54	58.16	53.74	49.08
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	58.39	53.96	49.32	58.82	5	54	59.32	5	54	58.39	53.96	49.32
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	58.81	54.39	49.72	59.23	5	54	59.72	5	55	58.81	54.39	49.72
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	37.55	33.07	28.50	37.97	5	33	38.50	5	33	37.55	33.07	28.50
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	38.58	34.09	29.53	39.00	5	34	39.53	5	35	38.58	34.09	29.53
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	39.25	34.76	30.20	39.67	5	35	40.20	5	35	39.25	34.76	30.20

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	36.49	32.00	27.45	36.92	5	32	37.45	5	32	36.49	32.00	27.45
20	0.0	0.0	Lange Wal 82 t/m 108		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	4.5	54.88	50.46	45.80	55.30		55	55.80		56	54.88	50.46	45.80
									VL	totaal (0)	1	7.5	55.01	50.58	45.93	55.43		55	55.93		56	55.01	50.58	45.93
									VL	totaal (0)	1	10.5	55.24	50.81	46.17	55.67		56	56.17		56	55.24	50.81	46.17
									VL	totaal (0)	1	13.5	55.77	51.34	46.71	56.20		56	56.71		57	55.77	51.34	46.71
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	54.77	50.34	45.68	55.19	5	50	55.68	5	51	54.77	50.34	45.68
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	54.88	50.45	45.80	55.30	5	50	55.80	5	51	54.88	50.45	45.80
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	55.09	50.67	46.03	55.52	5	51	56.03	5	51	55.09	50.67	46.03
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	55.66	51.23	46.60	56.09	5	51	56.60	5	52	55.66	51.23	46.60
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	39.04	34.55	29.98	39.46	5	34	39.98	5	35	39.04	34.55	29.98
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	39.76	35.27	30.73	40.19	5	35	40.73	5	36	39.76	35.27	30.73
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	40.38	35.88	31.35	40.81	5	36	41.35	5	36	40.38	35.88	31.35
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	39.97	35.48	30.91	40.39	5	35	40.91	5	36	39.97	35.48	30.91
21	0.0	0.0	Lange Wal 82 t/m 108		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	4.5	59.19	54.76	50.12	59.62		60	60.12		60	59.19	54.76	50.12
									VL	totaal (0)	1	7.5	59.28	54.86	50.21	59.71		60	60.21		60	59.28	54.86	50.21
									VL	totaal (0)	1	10.5	59.24	54.81	50.17	59.67		60	60.17		60	59.24	54.81	50.17
									VL	totaal (0)	1	13.5	59.11	54.68	50.04	59.54		60	60.04		60	59.11	54.68	50.04
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	59.10	54.68	50.03	59.53	5	55	60.03	5	55	59.10	54.68	50.03
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	59.18	54.76	50.11	59.61	5	55	60.11	5	55	59.18	54.76	50.11
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	59.13	54.71	50.06	59.56	5	55	60.06	5	55	59.13	54.71	50.06
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	58.97	54.54	49.90	59.40	5	54	59.90	5	55	58.97	54.54	49.90
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	42.31	37.82	33.26	42.73	5	38	43.26	5	38	42.31	37.82	33.26
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	42.90	38.41	33.85	43.32	5	38	43.85	5	39	42.90	38.41	33.85
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	43.09	38.60	34.05	43.52	5	39	44.05	5	39	43.09	38.60	34.05
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	44.08	39.59	35.04	44.51	5	40	45.04	5	40	44.08	39.59	35.04
22	0.0	0.0	Lange Wal 82 t/m 108		rtement	gevel			VL	totaal (0)	1	4.5	57.74	53.31	48.66	58.16		58	58.66		59	57.74	53.31	48.66
									VL	totaal (0)	1	7.5	57.91	53.48	48.83	58.33		58	58.83		59	57.91	53.48	48.83
									VL	totaal (0)	1	10.5	57.90	53.48	48.83	58.33		58	58.83		59	57.90	53.48	48.83
									VL	totaal (0)	1	13.5	57.92	53.49	48.85	58.35		58	58.85		59	57.92	53.49	48.85
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	57.64	53.22	48.56	58.06	5	53	58.56	5	54	57.64	53.22	48.56
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	57.79	53.37	48.71	58.21	5	53	58.71	5	54	57.79	53.37	48.71
									VL	Lange Wal (1)	1	10.5	57.78	53.35	48.70	58.20	5	53	58.70	5	54	57.78	53.35	48.70
									VL	Lange Wal (1)	1	13.5	57.65	53.23	48.58	58.08	5	53	58.58	5	54	57.65	53.23	48.58
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	41.33	36.84	32.28	41.75	5	37	42.28	5	37	41.33	36.84	32.28
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	42.10	37.60	33.06	42.52	5	38	43.06	5	38	42.10	37.60	33.06
									VL	Gildemeestersplein	1	10.5	42.54	38.04	33.51	42.97	5	38	43.51	5	39	42.54	38.04	33.51
									VL	Gildemeestersplein	1	13.5	45.71	41.22	36.64	46.13	5	41	46.64	5	42	45.71	41.22	36.64
23	0.0	0.0	Lange Wal 80		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	64.93	60.51	55.84	65.35		65	65.84		66	64.93	60.51	55.84
									VL	totaal (0)	1	4.5	65.37	60.94	56.29	65.79		66	66.29		66	65.37	60.94	56.29
									VL	totaal (0)	1	7.5	65.34	60.92	56.26	65.76		66	66.26		66	65.34	60.92	56.26
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.87	60.45	55.78	65.29	5	60	65.78	5	61	64.87	60.45	55.78
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	65.30	60.87	56.22	65.72	5	61	66.22	5	61	65.30	60.87	56.22
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	65.27	60.84	56.19	65.69	5	61	66.19	5	61	65.27	60.84	56.19
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	46.23	41.75	37.17	46.65	5	42	47.17	5	42	46.23	41.75	37.17
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	47.38	42.89	38.33	47.80	5	43	48.33	5	43	47.38	42.89	38.33
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	47.75	43.26	38.70	48.17	5	43	48.70	5	44	47.75	43.26	38.70
24	0.0	0.0	Lange Wal 78		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	64.96	60.54	55.87	65.38		65	65.87		66	64.96	60.54	55.87
									VL	totaal (0)	1	4.5	65.42	60.99	56.34	65.84		66	66.34		66	65.42	60.99	56.34
									VL	totaal (0)	1	7.5	65.39	60.97	56.31	65.81		66	66.31		66	65.39	60.97	56.31
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.92	60.49	55.82	65.33	5	60	65.82	5	61	64.92	60.49	55.82
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	65.36	60.94	56.28	65.78	5	61	66.28	5	61	65.36	60.94	56.28
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	65.33	60.90	56.25	65.75	5	61	66.25	5	61	65.33	60.90	56.25

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1 adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
								VL	Gildemeestersplein	1	1.5	45.27	40.79	36.21	45.69	5	41	46.21	5	41	45.27	40.79	36.21
								VL	Gildemeestersplein	1	4.5	46.52	42.03	37.46	46.94	5	42	47.46	5	42	46.52	42.03	37.46
								VL	Gildemeestersplein	1	7.5	46.94	42.45	37.89	47.36	5	42	47.89	5	43	46.94	42.45	37.89
25	0.0	0.0 Lange Wal 76		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.02	60.60	55.92	65.44		65	65.92		66	65.02	60.60	55.92
								VL	totaal (0)	1	4.5	65.49	61.06	56.40	65.91		66	66.40		66	65.49	61.06	56.40
								VL	totaal (0)	1	7.5	65.45	61.02	56.36	65.87		66	66.36		66	65.45	61.02	56.36
								VL	Lange Wal (1)	1	1.5	64.98	60.56	55.88	65.40	5	60	65.88	5	61	64.98	60.56	55.88
								VL	Lange Wal (1)	1	4.5	65.44	61.02	56.35	65.86	5	61	66.35	5	61	65.44	61.02	56.35
								VL	Lange Wal (1)	1	7.5	65.39	60.97	56.31	65.81	5	61	66.31	5	61	65.39	60.97	56.31
								VL	Gildemeestersplein	1	1.5	44.65	40.16	35.58	45.07	5	40	45.58	5	41	44.65	40.16	35.58
								VL	Gildemeestersplein	1	4.5	45.94	41.45	36.88	46.36	5	41	46.88	5	42	45.94	41.45	36.88
								VL	Gildemeestersplein	1	7.5	46.42	41.93	37.37	46.84	5	42	47.37	5	42	46.42	41.93	37.37
26	0.0	0.0 Lange Wal 74		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.12	60.70	56.03	65.54		66	66.03		66	65.12	60.70	56.03
								VL	totaal (0)	1	4.5	65.59	61.17	56.51	66.01		66	66.51		67	65.59	61.17	56.51
								VL	totaal (0)	1	7.5	65.55	61.12	56.47	65.97		66	66.47		66	65.55	61.12	56.47
								VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.09	60.67	55.99	65.51	5	61	65.99	5	61	65.09	60.67	55.99
								VL	Lange Wal (1)	1	4.5	65.55	61.13	56.47	65.97	5	61	66.47	5	61	65.55	61.13	56.47
								VL	Lange Wal (1)	1	7.5	65.50	61.08	56.42	65.92	5	61	66.42	5	61	65.50	61.08	56.42
								VL	Gildemeestersplein	1	1.5	44.10	39.61	35.03	44.52	5	40	45.03	5	40	44.10	39.61	35.03
								VL	Gildemeestersplein	1	4.5	45.39	40.90	36.33	45.81	5	41	46.33	5	41	45.39	40.90	36.33
								VL	Gildemeestersplein	1	7.5	45.91	41.43	36.86	46.33	5	41	46.86	5	42	45.91	41.43	36.86
27	0.0	0.0 Lange Wal 72		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.26	60.83	56.16	65.67		66	66.16		66	65.26	60.83	56.16
								VL	totaal (0)	1	4.5	65.73	61.31	56.65	66.15		66	66.65		67	65.73	61.31	56.65
								VL	totaal (0)	1	7.5	65.69	61.26	56.60	66.11		66	66.60		67	65.69	61.26	56.60
								VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.23	60.81	56.13	65.65	5	61	66.13	5	61	65.23	60.81	56.13
								VL	Lange Wal (1)	1	4.5	65.70	61.27	56.61	66.12	5	61	66.61	5	62	65.70	61.27	56.61
								VL	Lange Wal (1)	1	7.5	65.64	61.22	56.56	66.06	5	61	66.56	5	62	65.64	61.22	56.56
								VL	Gildemeestersplein	1	1.5	43.56	39.08	34.50	43.98	5	39	44.50	5	39	43.56	39.08	34.50
								VL	Gildemeestersplein	1	4.5	44.81	40.32	35.75	45.23	5	40	45.75	5	41	44.81	40.32	35.75
								VL	Gildemeestersplein	1	7.5	45.44	40.95	36.39	45.86	5	41	46.39	5	41	45.44	40.95	36.39
28	0.0	0.0 Lange Wal 70		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.36	60.94	56.26	65.78		66	66.26		66	65.36	60.94	56.26
								VL	totaal (0)	1	4.5	65.84	61.41	56.75	66.26		66	66.75		67	65.84	61.41	56.75
								VL	totaal (0)	1	7.5	65.78	61.36	56.70	66.20		66	66.70		67	65.78	61.36	56.70
								VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.33	60.91	56.24	65.75	5	61	66.24	5	61	65.33	60.91	56.24
								VL	Lange Wal (1)	1	4.5	65.81	61.38	56.72	66.23	5	61	66.72	5	62	65.81	61.38	56.72
								VL	Lange Wal (1)	1	7.5	65.75	61.32	56.66	66.17	5	61	66.66	5	62	65.75	61.32	56.66
								VL	Gildemeestersplein	1	1.5	43.28	38.79	34.21	43.70	5	39	44.21	5	39	43.28	38.79	34.21
								VL	Gildemeestersplein	1	4.5	44.42	39.93	35.36	44.84	5	40	45.36	5	40	44.42	39.93	35.36
								VL	Gildemeestersplein	1	7.5	45.14	40.65	36.09	45.56	5	41	46.09	5	41	45.14	40.65	36.09
29	0.0	0.0 Lange Wal 68		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.50	61.07	56.40	65.91		66	66.40		66	65.50	61.07	56.40
								VL	totaal (0)	1	4.5	65.97	61.54	56.88	66.39		66	66.88		67	65.97	61.54	56.88
								VL	totaal (0)	1	7.5	65.91	61.49	56.83	66.33		66	66.83		67	65.91	61.49	56.83
								VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.48	61.05	56.38	65.89	5	61	66.38	5	61	65.48	61.05	56.38
								VL	Lange Wal (1)	1	4.5	65.94	61.52	56.86	66.36	5	61	66.86	5	62	65.94	61.52	56.86
								VL	Lange Wal (1)	1	7.5	65.88	61.46	56.80	66.30	5	61	66.80	5	62	65.88	61.46	56.80
								VL	Gildemeestersplein	1	1.5	42.49	38.00	33.42	42.91	5	38	43.42	5	38	42.49	38.00	33.42
								VL	Gildemeestersplein	1	4.5	43.58	39.09	34.53	44.00	5	39	44.53	5	40	43.58	39.09	34.53
								VL	Gildemeestersplein	1	7.5	44.34	39.86	35.30	44.77	5	40	45.30	5	40	44.34	39.86	35.30
30	0.0	0.0 Lange Wal 66		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.58	61.16	56.48	66.00		66	66.48		66	65.58	61.16	56.48
								VL	totaal (0)	1	4.5	66.06	61.63	56.97	66.48		66	66.97		67	66.06	61.63	56.97
								VL	totaal (0)	1	7.5	66.00	61.58	56.92	66.42		66	66.92		67	66.00	61.58	56.92
								VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.56	61.14	56.47	65.98	5	61	66.47	5	61	65.56	61.14	56.47

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	66.04	61.61	56.95	66.46	5	61	66.95	5	62	66.04	61.61	56.95
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	65.98	61.55	56.89	66.40	5	61	66.89	5	62	65.98	61.55	56.89
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	41.70	37.22	32.64	42.12	5	37	42.64	5	38	41.70	37.22	32.64
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	42.73	38.24	33.68	43.15	5	38	43.68	5	39	42.73	38.24	33.68
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	43.59	39.10	34.55	44.02	5	39	44.55	5	40	43.59	39.10	34.55
31	0.0	0.0	Lange Wal	64		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.65	61.22	56.55	66.06		66	66.55		67	65.65	61.22	56.55
									VL	totaal (0)	1	4.5	66.15	61.72	57.06	66.57		67	67.06		67	66.15	61.72	57.06
									VL	totaal (0)	1	7.5	66.08	61.65	57.00	66.50		67	67.00		67	66.08	61.65	57.00
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.63	61.21	56.54	66.05	5	61	66.54	5	62	65.63	61.21	56.54
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	66.13	61.70	57.04	66.55	5	62	67.04	5	62	66.13	61.70	57.04
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	66.06	61.63	56.98	66.48	5	61	66.98	5	62	66.06	61.63	56.98
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	41.08	36.60	32.01	41.50	5	36	42.01	5	37	41.08	36.60	32.01
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	41.96	37.47	32.91	42.38	5	37	42.91	5	38	41.96	37.47	32.91
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	42.84	38.35	33.79	43.26	5	38	43.79	5	39	42.84	38.35	33.79
32	0.0	0.0	Lange Wal	80		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	61.40	56.97	52.31	61.82		62	62.31		62	61.40	56.97	52.31
									VL	totaal (0)	1	4.5	61.83	57.40	52.75	62.25		62	62.75		63	61.83	57.40	52.75
									VL	totaal (0)	1	7.5	61.78	57.36	52.71	62.21		62	62.71		63	61.78	57.36	52.71
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	61.27	56.85	52.19	61.69	5	57	62.19	5	57	61.27	56.85	52.19
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	61.68	57.25	52.60	62.10	5	57	62.60	5	58	61.68	57.25	52.60
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	61.62	57.20	52.55	62.05	5	57	62.55	5	58	61.62	57.20	52.55
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	45.84	41.35	36.78	46.26	5	41	46.78	5	42	45.84	41.35	36.78
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	47.06	42.57	38.00	47.48	5	42	48.00	5	43	47.06	42.57	38.00
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	47.39	42.90	38.34	47.81	5	43	48.34	5	43	47.39	42.90	38.34
33	0.0	0.0	Lange Wal	80		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	58.83	54.40	49.74	59.25		59	59.74		60	58.83	54.40	49.74
									VL	totaal (0)	1	4.5	59.46	55.03	50.38	59.88		60	60.38		60	59.46	55.03	50.38
									VL	totaal (0)	1	7.5	59.44	55.01	50.36	59.86		60	60.36		60	59.44	55.01	50.36
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	58.66	54.24	49.57	59.08	5	54	59.57	5	55	58.66	54.24	49.57
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	59.26	54.84	50.18	59.68	5	55	60.18	5	55	59.26	54.84	50.18
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	59.22	54.79	50.14	59.64	5	55	60.14	5	55	59.22	54.79	50.14
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	44.63	40.15	35.56	45.05	5	40	45.56	5	41	44.63	40.15	35.56
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	45.92	41.43	36.86	46.34	5	41	46.86	5	42	45.92	41.43	36.86
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	46.35	41.86	37.29	46.77	5	42	47.29	5	42	46.35	41.86	37.29
34	0.0	0.0	Lange Wal	62		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.67	61.24	56.57	66.08		66	66.57		67	65.67	61.24	56.57
									VL	totaal (0)	1	4.5	66.17	61.74	57.08	66.59		67	67.08		67	66.17	61.74	57.08
									VL	totaal (0)	1	7.5	66.09	61.67	57.01	66.51		67	67.01		67	66.09	61.67	57.01
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.66	61.23	56.56	66.07	5	61	66.56	5	62	65.66	61.23	56.56
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	66.15	61.73	57.07	66.57	5	62	67.07	5	62	66.15	61.73	57.07
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	66.08	61.65	56.99	66.50	5	61	66.99	5	62	66.08	61.65	56.99
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	40.30	35.81	31.23	40.72	5	36	41.23	5	36	40.30	35.81	31.23
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	40.97	36.48	31.92	41.39	5	36	41.92	5	37	40.97	36.48	31.92
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	41.88	37.39	32.84	42.31	5	37	42.84	5	38	41.88	37.39	32.84
35	0.0	0.0	Lange Wal	60		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.71	61.28	56.61	66.12		66	66.61		67	65.71	61.28	56.61
									VL	totaal (0)	1	4.5	66.21	61.78	57.12	66.63		67	67.12		67	66.21	61.78	57.12
									VL	totaal (0)	1	7.5	66.13	61.71	57.05	66.55		67	67.05		67	66.13	61.71	57.05
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.70	61.27	56.60	66.11	5	61	66.60	5	62	65.70	61.27	56.60
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	66.20	61.77	57.11	66.62	5	62	67.11	5	62	66.20	61.77	57.11
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	66.12	61.69	57.04	66.54	5	62	67.04	5	62	66.12	61.69	57.04
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	39.77	35.28	30.70	40.19	5	35	40.70	5	36	39.77	35.28	30.70
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	40.31	35.82	31.26	40.73	5	36	41.26	5	36	40.31	35.82	31.26
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	41.25	36.76	32.21	41.68	5	37	42.21	5	37	41.25	36.76	32.21
36	0.0	0.0	Lange Wal	58		oningen gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.76	61.33	56.66	66.17		66	66.66		67	65.76	61.33	56.66
									VL	totaal (0)	1	4.5	66.26	61.83	57.17	66.68		67	67.17		67	66.26	61.83	57.17

(*) IL: inc. maatregel, VL:inc aftrek, RL: inc prognosetoeslag (^) VL: ex. optrektoeslag

nr	z1	m1	adres	huisnr	type	afw.toets	refl	kenmerk	rhart	groep	sh	wnh	dag	avond	nacht	Lden	af	Lden(*)	Letm	af	Letm(*)	dag(^)	avond(^)	nacht(^)
									VL	totaal (0)	1	7.5	66.18	61.75	57.10	66.60		67	67.10		67	66.18	61.75	57.10
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.75	61.33	56.65	66.17	5	61	66.65	5	62	65.75	61.33	56.65
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	66.25	61.82	57.16	66.67	5	62	67.16	5	62	66.25	61.82	57.16
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	66.17	61.74	57.09	66.59	5	62	67.09	5	62	66.17	61.74	57.09
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	38.93	34.44	29.86	39.35	5	34	39.86	5	35	38.93	34.44	29.86
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	39.33	34.85	30.28	39.75	5	35	40.28	5	35	39.33	34.85	30.28
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	40.32	35.83	31.28	40.75	5	36	41.28	5	36	40.32	35.83	31.28
37	0.0	0.0	Lange Wal 56		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.79	61.36	56.69	66.20		66	66.69		67	65.79	61.36	56.69
									VL	totaal (0)	1	4.5	66.29	61.86	57.20	66.71		67	67.20		67	66.29	61.86	57.20
									VL	totaal (0)	1	7.5	66.22	61.79	57.13	66.64		67	67.13		67	66.22	61.79	57.13
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.78	61.35	56.68	66.19	5	61	66.68	5	62	65.78	61.35	56.68
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	66.28	61.86	57.20	66.70	5	62	67.20	5	62	66.28	61.86	57.20
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	66.21	61.78	57.12	66.63	5	62	67.12	5	62	66.21	61.78	57.12
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	37.92	33.44	28.85	38.34	5	33	38.85	5	34	37.92	33.44	28.85
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	38.17	33.69	29.12	38.59	5	34	39.12	5	34	38.17	33.69	29.12
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	39.17	34.68	30.12	39.59	5	35	40.12	5	35	39.17	34.68	30.12
38	0.0	0.0	Lange Wal 54		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.84	61.41	56.74	66.25		66	66.74		67	65.84	61.41	56.74
									VL	totaal (0)	1	4.5	66.34	61.91	57.25	66.76		67	67.25		67	66.34	61.91	57.25
									VL	totaal (0)	1	7.5	66.26	61.83	57.17	66.68		67	67.17		67	66.26	61.83	57.17
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.83	61.41	56.74	66.25	5	61	66.74	5	62	65.83	61.41	56.74
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	66.33	61.90	57.24	66.75	5	62	67.24	5	62	66.33	61.90	57.24
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	66.25	61.82	57.16	66.67	5	62	67.16	5	62	66.25	61.82	57.16
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	37.62	33.14	28.55	38.04	5	33	38.55	5	34	37.62	33.14	28.55
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	37.78	33.30	28.74	38.21	5	33	38.74	5	34	37.78	33.30	28.74
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	38.78	34.29	29.74	39.21	5	34	39.74	5	35	38.78	34.29	29.74
39	0.0	0.0	Lange Wal 52		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	65.97	61.54	56.87	66.38		66	66.87		67	65.97	61.54	56.87
									VL	totaal (0)	1	4.5	66.44	62.01	57.35	66.86		67	67.35		67	66.44	62.01	57.35
									VL	totaal (0)	1	7.5	66.35	61.92	57.27	66.77		67	67.27		67	66.35	61.92	57.27
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	65.96	61.53	56.86	66.37	5	61	66.86	5	62	65.96	61.53	56.86
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	66.43	62.00	57.34	66.85	5	62	67.34	5	62	66.43	62.00	57.34
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	66.35	61.91	57.26	66.77	5	62	67.26	5	62	66.35	61.91	57.26
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	36.72	32.23	27.65	37.14	5	32	37.65	5	33	36.72	32.23	27.65
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	36.79	32.30	27.75	37.22	5	32	37.75	5	33	36.79	32.30	27.75
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	37.74	33.25	28.70	38.17	5	33	38.70	5	34	37.74	33.25	28.70
40	0.0	0.0	Lange Wal 52		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	62.45	58.01	53.36	62.87		63	63.36		63	62.45	58.01	53.36
									VL	totaal (0)	1	4.5	62.93	58.48	53.83	63.34		63	63.83		64	62.93	58.48	53.83
									VL	totaal (0)	1	7.5	62.89	58.44	53.79	63.30		63	63.79		64	62.89	58.44	53.79
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	62.45	58.01	53.36	62.87	5	58	63.36	5	58	62.45	58.01	53.36
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	62.93	58.48	53.83	63.34	5	58	63.83	5	59	62.93	58.48	53.83
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	62.88	58.44	53.79	63.30	5	58	63.79	5	59	62.88	58.44	53.79
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	24.42	19.93	15.35	24.84	5	20	25.35	5	20	24.42	19.93	15.35
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	23.98	19.49	14.94	24.41	5	19	24.94	5	20	23.98	19.49	14.94
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	24.78	20.29	15.75	25.21	5	20	25.75	5	21	24.78	20.29	15.75
41	0.0	0.0	Lange Wal 52		oningen	gevel			VL	totaal (0)	1	1.5	60.88	56.44	51.78	61.29		61	61.78		62	60.88	56.44	51.78
									VL	totaal (0)	1	4.5	61.60	57.16	52.51	62.02		62	62.51		63	61.60	57.16	52.51
									VL	totaal (0)	1	7.5	61.63	57.19	52.54	62.05		62	62.54		63	61.63	57.19	52.54
									VL	Lange Wal (1)	1	1.5	60.87	56.43	51.78	61.29	5	56	61.78	5	57	60.87	56.43	51.78
									VL	Lange Wal (1)	1	4.5	61.60	57.15	52.50	62.01	5	57	62.50	5	57	61.60	57.15	52.50
									VL	Lange Wal (1)	1	7.5	61.63	57.19	52.53	62.04	5	57	62.53	5	58	61.63	57.19	52.53
									VL	Gildemeestersplein	1	1.5	31.78	27.30	22.72	32.20	5	27	32.72	5	28	31.78	27.30	22.72
									VL	Gildemeestersplein	1	4.5	31.21	26.72	22.18	31.64	5	27	32.18	5	27	31.21	26.72	22.18
									VL	Gildemeestersplein	1	7.5	31.62	27.12	22.59	32.05	5	27	32.59	5	28	31.62	27.12	22.59

Rijlijnen

nr	z,gem	lengte	wegdek	hellingcor.	groep	omschrijving	kenmerk	art	110g etm.intens.	%	periode	Intensiteiten %	licht	middel	zwaar	motor	snelheden licht	middel	zwaar	motor
11	0.0	241	01 glad asfalt/DAB		Gildemeestersplein (2)	Gildemeestersplein	Gildemeest	vlicht	1789.0	☑	dag	6.99	96.85	2.10	1.05	.00	30	30	30	50
											avond	2.59	97.48	1.68	.84	.00	30	30	30	50
											nacht	.72	94.45	2.62	2.94	.00	30	30	30	50
15	0.0	101	01 glad asfalt/DAB		Gildemeestersplein (2)		Gildemeest	vlicht	1789.0	☑	dag	6.99	96.85	2.10	1.05	.00	30	30	30	30
											avond	2.59	97.48	1.68	.84	.00	30	30	30	30
											nacht	.72	94.45	2.62	2.94	.00	30	30	30	30
52	0.0	109	01 glad asfalt/DAB		Lange Wal (1)	Lange Wal (Gildem	Lange Wal	< 70	9465.0	☑	dag	6.98	92.49	5.58	1.93	.00	50	50	50	50
											avond	2.58	93.27	5.16	1.56	.00	50	50	50	50
											nacht	.74	87.61	7.14	5.25	.00	50	50	50	50
54	0.0	31	01 glad asfalt/DAB		Lange Wal (1)	Lange Wal (Keulse	Lange Wal	vlicht	9473.0	☑	dag	6.99	92.98	5.07	1.95	.00	50	50	50	50
											avond	2.57	93.85	4.57	1.58	.00	50	50	50	50
											nacht	.73	88.26	6.43	5.31	.00	50	50	50	50
55	0.0	98	01 glad asfalt/DAB		Lange Wal (1)	Lange Wal (Lange '	Lange Wal	vlicht	9468.0	☑	dag	6.98	92.46	5.61	1.93	.00	50	50	50	50
											avond	2.58	93.23	5.20	1.56	.00	50	50	50	50
											nacht	.74	87.56	7.19	5.25	.00	50	50	50	50
61	0.0	149	01 glad asfalt/DAB		Lange Wal (1)	Lange Wal (t.h.v. P.	Lange Wal	vlicht	7489.0	☑	dag	6.98	92.38	5.61	2.01	.00	50	50	50	50
											avond	2.56	93.23	5.14	1.62	.00	50	50	50	50
											nacht	.74	87.43	7.13	5.45	.00	50	50	50	50
83	0.0	110	01 glad asfalt/DAB		Lange Wal (1)	Planbijdrage (ten o	planbijdrage	< 70	1789.0	☑	dag	6.99	96.85	2.10	1.05	.00	50	50	50	50
											avond	2.59	97.48	1.68	.84	.00	50	50	50	50
											nacht	.72	94.45	2.62	2.94	.00	50	50	50	50
84	0.0	278	01 glad asfalt/DAB		Lange Wal (1)	Planbijdrage (ten w	planbijdrage	< 70	1789.0	☑	dag	6.99	96.85	2.10	1.05	.00	50	50	50	50
											avond	2.59	97.48	1.68	.84	.00	50	50	50	50
											nacht	.72	94.45	2.62	2.94	.00	50	50	50	50

Bodemabsorptie

nr	lengte	absorptie [%]	kenmerk
25	15	50.0	tuin
26	70	50.0	tuin
27	16	50.0	tuin
28	70	50.0	tuin
29	59	50.0	tuin
30	60	50.0	tuin
31	40	50.0	tuin
33	51	50.0	tuin
34	39	50.0	tuin
36	16	50.0	tuin
38	39	50.0	tuin
44	58	50.0	tuin
45	46	50.0	tuin
46	40	50.0	tuin
47	60	50.0	tuin
48	41	50.0	tuin
54	56	50.0	tuin
63	40	50.0	tuin
69	60	50.0	tuin
78	40	50.0	tuin
87	40	50.0	tuin
105	39	50.0	tuin
138	52	50.0	tuin
141	94	50.0	tuin
142	94	50.0	tuin
186	76	50.0	tuin
192	61	50.0	tuin
193	56	50.0	tuin
198	61	50.0	tuin
199	66	50.0	tuin
201	60	50.0	tuin
203	76	50.0	tuin
204	60	50.0	tuin
206	78	50.0	tuin
207	40	50.0	tuin
213	60	50.0	tuin
215	69	50.0	tuin
217	38	50.0	tuin
218	56	50.0	tuin
220	40	50.0	tuin
221	39	50.0	tuin
222	33	50.0	tuin
225	55	50.0	tuin
227	58	50.0	tuin
231	72	50.0	tuin
233	16	50.0	tuin
234	61	50.0	tuin
236	55	50.0	tuin
237	60	50.0	tuin
238	38	50.0	tuin
243	52	50.0	tuin

nr	lengte	absorptie [%]	kenmerk
244	56	50.0	tuin
245	56	50.0	tuin
381	58	50.0	tuin
388	38	50.0	tuin
389	64	50.0	tuin
420	56	50.0	tuin
422	180	50.0	tuin
427	40	50.0	tuin
429	38	50.0	tuin
431	38	50.0	tuin
437	56	50.0	tuin
438	56	50.0	tuin
440	61	50.0	tuin
441	77	50.0	tuin
446	56	50.0	tuin
447	38	50.0	tuin
448	55	50.0	tuin
472	39	50.0	tuin
475	60	50.0	tuin
478	54	50.0	tuin
480	39	50.0	tuin
482	56	50.0	tuin
483	38	50.0	tuin
484	46	50.0	tuin
486	596	80.0	groen
487	57	50.0	tuin
488	55	50.0	tuin
496	60	50.0	tuin
497	57	50.0	tuin
499	59	50.0	tuin
501	39	50.0	tuin
504	58	50.0	tuin
506	56	50.0	tuin
507	56	50.0	tuin
509	176	50.0	tuin
513	40	50.0	tuin
515	40	50.0	tuin
516	16	50.0	tuin
519	60	50.0	tuin
526	48	50.0	tuin
527	16	50.0	tuin
528	50	50.0	tuin
531	38	50.0	tuin
532	59	50.0	tuin
533	58	50.0	tuin
535	61	50.0	tuin
536	39	50.0	tuin
539	37	50.0	tuin
540	151	50.0	tuin
541	60	50.0	tuin
545	39	50.0	tuin
551	38	50.0	tuin
553	64	50.0	tuin
554	58	50.0	tuin

nr	lengte	absorptie [%]	kenmerk
556	58	50.0	tuin
557	35	50.0	tuin
565	22	50.0	tuin
568	16	50.0	tuin
569	39	50.0	tuin
575	50	50.0	tuin
576	44	50.0	tuin
577	16	50.0	tuin
578	16	50.0	tuin
581	60	50.0	tuin
664	40	50.0	tuin
665	149	50.0	tuin
739	58	50.0	tuin
740	43	50.0	tuin
744	39	50.0	tuin
745	38	50.0	tuin
754	40	50.0	tuin
755	56	50.0	tuin
757	25	50.0	tuin
762	60	50.0	tuin
763	58	50.0	tuin
766	74	50.0	tuin
769	56	50.0	tuin
773	58	50.0	tuin
775	40	50.0	tuin
776	57	50.0	tuin
777	73	50.0	tuin
779	23	50.0	tuin
781	39	50.0	tuin
783	60	50.0	tuin
784	60	50.0	tuin
785	39	50.0	tuin
786	56	50.0	tuin
787	76	50.0	tuin
792	45	50.0	tuin
793	56	50.0	tuin
796	59	50.0	tuin
800	56	50.0	tuin
812	75	50.0	tuin
815	23	50.0	tuin
816	58	50.0	tuin
821	56	50.0	tuin
824	59	50.0	tuin
850	156	50.0	tuin
851	66	80.0	groen
852	10	80.0	groen
853	23	80.0	groen
854	158	80.0	groen
856	49	80.0	groen
857	101	80.0	groen
858	80	80.0	groen
859	123	80.0	groen
860	107	80.0	groen
861	142	80.0	groen

nr	lengte	absorptie [%]	kenmerk
862	199	80.0	groen
863	29	80.0	groen
864	19	80.0	groen
865	32	80.0	groen
866	27	80.0	groen
867	10	80.0	groen
868	51	80.0	groen
869	17	80.0	groen
870	23	80.0	groen
871	19	80.0	groen
872	350	80.0	groen
873	290	80.0	groen
874	52	80.0	groen
875	117	80.0	groen
876	198	80.0	groen
877	99	80.0	groen
878	51	80.0	groen
879	295	80.0	groen
880	82	80.0	groen
881	61	80.0	groen
882	52	80.0	groen
883	94	80.0	groen
884	134	80.0	groen

SAB • Arnhem
bezoekadres
Frombergdwarsstraat 54
6814 DZ Arnhem
correspondentieadres
Postbus 479
6800 AL Arnhem
T [026] 357 69 11
F [026] 357 66 11
I www.sab.nl
E arnhem@sab.nl
KvK Arnhem 09122123
SAB • Amsterdam
SAB • Eindhoven

Memo

aan:	Wereldhave B.V.
van:	SAB
datum:	9 maart 2017
betreft:	Memo luchtkwaliteit Winkelcentrum Presikhaaf, aansluiting Lange Wal
project:	170164

INLEIDING

Wereldhave is voornemens het winkelcentrum Presikhaaf te herontwikkelen. Het gehele winkelcentrum wordt hiertoe opgeknapt, op sommige plekken wordt winkelruimte onttrokken en op andere plekken wordt de bestaande winkelruimte uitgebreid. Aan de zijde van het Gildemeesterplein komen in plaats van de huidige HEMA twee supermarkten. Mede hierom wordt ter plaatse van het voormalige paviljoen aan het Gildemeesterplein een nieuwe in- en uitrit maken.

De voorgenomen ontwikkeling is niet in overeenstemming met het geldende bestemmingsplan "Winkelcentrum Presikhaaf". Om die reden is de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan voor dit gebied noodzakelijk. Voorliggend bestemmingsplan voorziet hierin. Hierbij zal worden aangetoond dat de ontwikkeling in overeenstemming is met een 'goede ruimtelijke ordening'. In voorliggende notitie wordt de uitvoerbaarheid van het initiatief beschouwd voor wat betreft het aspect luchtkwaliteit. Hiervoor gelden meerdere wettelijke en beleidsmatige kaders. Dit maakt dat de onderzoeksopzet tweeledig is, namelijk:

1 Toets NIBM;
2 Toets grenswaarden in het kader van goede ruimtelijke ordening.

WETTELIJK KADER

De Wet luchtkwaliteit (verankerd in de Wet milieubeheer, hoofdstuk 5, titel 5.2) is een implementatie van diverse Europese richtlijnen omtrent luchtkwaliteit, waarin onder andere grenswaarden voor vervuilende stoffen in de buitenlucht zijn vastgesteld ter bescherming van mens en milieu. In Nederland zijn stikstofdioxide (NO_2) en zwevende deeltjes als PM_{10} (fijn stof) de maatgevende stoffen waarvan de concentratieniveaus het dichtst bij de grenswaarden liggen. Overschrijdingen van de grenswaarden komen, uitzonderlijke situaties daargelaten, bij andere stoffen niet voor.

Hoewel de luchtkwaliteit de afgelopen jaren flink is verbeterd, kan Nederland niet voldoen aan de luchtkwaliteitseisen die sinds 2010 van kracht zijn. De EU heeft Nederland derogatie (uitstel) verleend op grond van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Dit betreft een gemeenschappelijke aanpak van het Rijk en diversie regio's om samen te werken aan een schonere lucht waarbij ruimte wordt geboden aan noodzakelijke ruimtelijke ontwikkelingen. Projecten die in betekenende mate bijdragen aan luchtverontreiniging worden opgenomen in het NSL in de provincies c.q. regio's waar overschrijdingen plaatsvinden. Het maatregelenpakket in het NSL is hiermee in evenwicht en zodanig dat op termijn de luchtkwaliteit in heel Nederland onder de grenswaarden ligt. Projecten die 'niet in betekenende mate' (NIBM) bijdragen aan luchtverontreiniging hoeven niet langer individueel getoetst te worden aan de Europese grenswaarden, aangezien deze niet leiden tot een significante verslechtering van de luchtkwaliteit. Deze grens is in de AMvB NIBM gelegd bij 3% van de grenswaarde van een stof: Voor NO_2 en PM_{10} betekent dit dat aannemelijk moeten worden gemaakt dat het project tot maximaal 1,2 µg/m³ verslechtering leidt. Voor een aantal functies (o.a. woningen, kantoren, tuin- en akkerbouw) is dit gekwantificeerd in de ministeriële regeling NIBM.

Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening wordt afgewogen of het aanvaardbaar is het project op deze plaats te realiseren. Hierbij kan de blootstelling aan luchtverontreiniging een rol spelen, ook als het project 'niet in betekenende mate' bijdraagt aan de luchtverontreiniging. Er is sprake van een significante blootstellingsduur als de verblijfsduur die gemiddeld bij de functie te verwachten is, significant is ten opzichte van een etmaal. Volgens de toelichting op de "Handreiking Rekenen aan Luchtkwaliteit, Actualisatie 2011" is dit onder andere het geval bij een woning, school of sportterrein.

Gevoelige bestemmingen zoals scholen, kinderdagverblijven, bejaarden- en zorgtehuizen genieten op grond van het "Besluit gevoelige bestemmingen" extra bescherming. Substantiële uitbreiding of nieuwvestiging binnen 50 meter van een provinciale weg of 300 meter van een Rijksweg is alleen toegestaan als de concentraties luchtvervuilende stoffen zich onder de grenswaarden bevinden.

RESULTATEN

Toets NIBM

Het plan bestaat uit de ontwikkeling van een nieuwe in- en uitrit voor een bestaand winkelcentrum. De ministeriële regeling NIBM kwantificeert de (N)IBM-grens niet voor de functie verkeer. Dit betekent dat op een andere manier aannemelijk gemaakt moet worden dat het plan niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtverontreiniging. De functieverandering zal naar verwachting een toename van het aantal verkeersbewegingen met zich meebrengen. Verkeer zorgt uitstoot van stikstofdioxide en fijn stof.
Uit het akoestisch onderzoek blijkt dat het verkeer op de parkeerplaats (Gildemeestersplein) toeneemt. In de huidige situatie (2017) bedraagt de verkeersintensiteit 1.530 mvt/e in de toekomstige situatie (2028) neemt de verkeersintensiteit toe tot 1.789 mvt/e. De toename van de verkeersintensiteit op de parkeerplaats bedraagt 259 mvt/e. Deze toename van 259 mvt/e is tevens de planbijdrage door de ontwikkeling.

Met behulp van de NIBM-rekentool[1] (versie juli 2016) is de verslechtering van de luchtkwaliteit ten gevolge van het plan berekend. Een plan is in betekenende mate wanneer de toename van de luchtverontreiniging (NO_2 of PM_{10}) meer is dan 1,2 µg/m³. Wanneer een plan "niet in betekenende mate" (NIBM) bijdraagt aan de luchtkwaliteit, is toetsing van het plan aan de grenswaarden op grond van de Wm niet noodzakelijk. Bij het opstellen van de NIBM-rekentool is uitgegaan van een worstcase situatie: bij de berekening van de concentratietoename zijn de kenmerken van het verkeer, de straat en de omgeving zo gekozen dat een situatie ontstaat met een maximale luchtverontreiniging.
Standaard gaat de NIBM-rekentool ervan uit dat het rekenpunt ligt op 5 meter van de wegrand. In de navolgende tabel is de berekening met de NIBM-tool weergegeven. In de navolgende tabel is de berekening met de NIBM-tool weergegeven.

	Jaar van planrealisatie	2017
Extra verkeer als gevolg van het plan		
	Extra voertuigbewegingen (weekdaggemiddelde)	259
	Aandeel vrachtverkeer	3,2%
Maximale bijdrage extra verkeer	NO_2 in µg/m^3	0,31
	PM_{10} in µg/m^3	0,05
Grens voor "Niet In Betekenende Mate" in µg/m^3		1,2
Conclusie		
De bijdrage van het extra verkeer is niet in betekenende mate; geen nader onderzoek nodig		

Geconcludeerd wordt dat het plan 'niet in betekenende mate' (NIBM) zal bijdragen aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. Een toetsing aan de grenswaarden is op basis van de Wet milieubeheer niet noodzakelijk, aangezien het plan NIBM is. In het kader van een goede ruimtelijke ordening wordt inzichtelijk gemaakt of er sprake is van een dreigende grenswaarde-overschrijding.

[1] Een rekenprogramma voor luchtkwaliteit, dat gebaseerd is op het luchtmodel CAR. Dit rekenmodel is gepubliceerd op InfoMil, door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Toets grenswaarden

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is de lokale luchtkwaliteit onderzocht, zodat onacceptabele gezondheidsrisico's kunnen worden uitgesloten. Hiertoe is de monitoringstool[2] uit het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) geraadpleegd. De monitoringstool geeft inzicht in de concentraties stikstofdioxide (NO_2) en fijn stof ($PM_{2.5}$ en PM_{10}) in het plangebied tussen 2015 en 2030. De monitoringstool kent scenario's zonder en met lokale maatregelen die er voor moeten zorgen dat op termijn overal aan de grenswaarden wordt voldaan. Beide typen scenario's laten in de toekomst een afname van de concentraties zien. Dit komt doordat bedrijven en het verkeer steeds schoner worden door technologische verbeteringen. De monitoringstool maakt duidelijk dat de concentraties luchtvervuilende stoffen in de peiljaren 2015, 2020 en 2030 in het plangebied onder de grenswaarden liggen die op Europees niveau zijn vastgesteld ter bescherming van mens en milieu tegen schadelijke gevolgen van luchtverontreiniging. De blootstelling aan luchtverontreiniging is hierdoor beperkt en leidt niet tot onaanvaardbare gezondheidsrisico's.

Conclusie grenswaarden

In de navolgende tabel staan de concentraties fijn stof (PM_{10} en $PM_{2.5}$) en stikstofdioxide (NO_2) in de nabijheid van het plan zoals opgenomen in de monitoringstool. Het betreffen concentraties langs de Lange Water. De concentraties langs deze weg zijn representatief voor de concentraties binnen- en in de directe omgeving van het plangebied.

Zichtjaar	Concentraties ter hoogte van de ontsluitingsweg		
	stikstofdioxide (NO_2), jaargem. concentratie NSL-monitoringstool	fijn stof (PM_{10}), jaargem. concentratie NSL-monitoringstool	fijn stof ($PM_{2.5}$), jaargem. concentratie NSL-monitoringstool
2015	27,3 µg/m^3	20,6 µg/m^3	12,5 µg/m^3
2020	20,8 µg/m^3	21,3 µg/m^3	13,0 µg/m^3
2030	13,9 µg/m^3	19,3 µg/m^3	11,1 µg/m^3
Grenswaarden	40,0 µg/m^3	40,0 µg/m^3	25 µg/m^3

Als bijlage zijn de concentraties PM_{10}, $PM_{2.5}$, en NO_2 voor de jaren 2015, 2020 en 2030 uit de monitoringstool weergegeven. De concentraties luchtverontreinigende stoffen liggen hiermee onder de grenswaarden in de drie jaren (2015, 2020 en 2030). Deze grenswaarden zijn op Europees niveau vastgesteld ter bescherming van mens en milieu tegen schadelijke gevolgen van luchtverontreiniging. De blootstelling aan luchtverontreiniging is hierdoor beperkt en leidt niet tot onaanvaardbare gezondheidsrisico's. Tevens geven de uitkomsten uit de monitoringstool aan dat de concentraties van de luchtvervuilende stoffen vanaf 2015 in het plangebied verder afnemen. De blootstelling aan luchtverontreiniging is hierdoor beperkt en leidt niet tot onaanvaardbare gezondheidsrisico's.

[2] http://www.nsl-monitoring.nl/viewer/

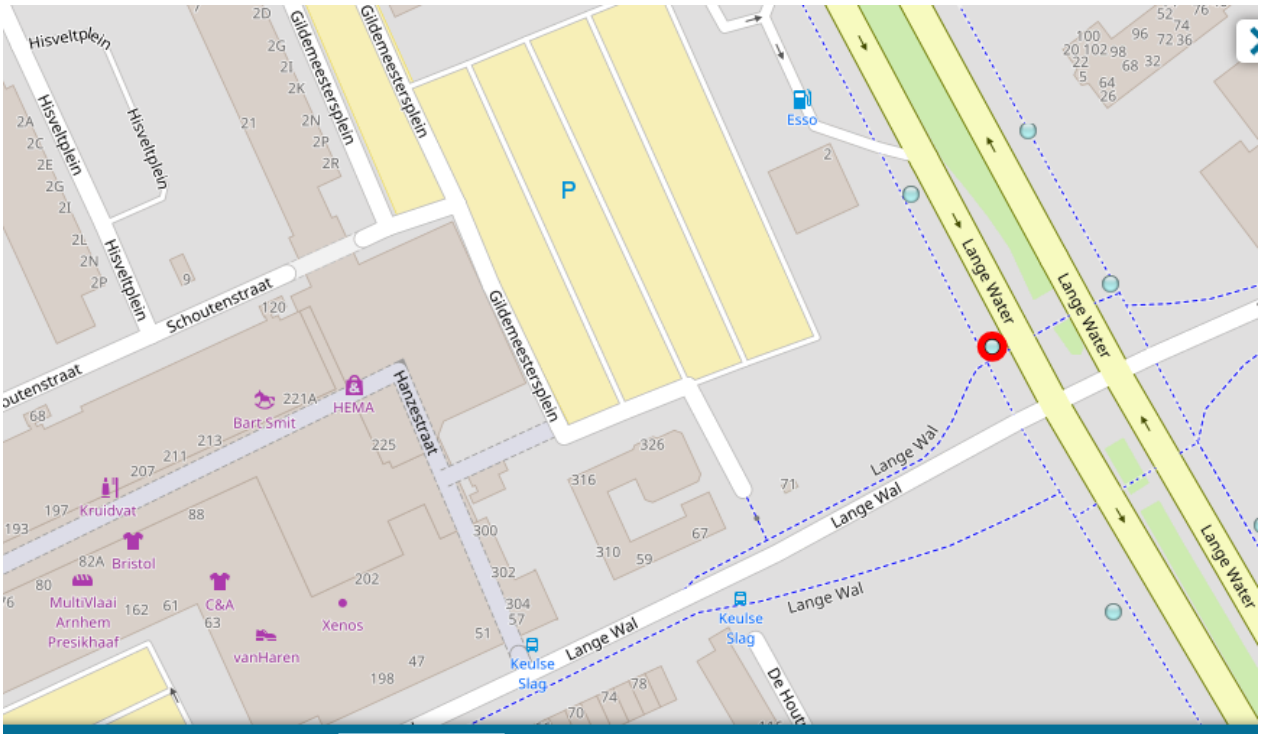
Besluit gevoelige bestemmingen

Gevoelige bestemmingen zoals scholen, kinderdagverblijven, bejaarden- en zorgtehuizen genieten op grond van het "Besluit gevoelige bestemmingen" extra bescherming. Substantiële uitbreiding of nieuwvestiging binnen 50 meter van een provinciale weg of 300 meter van een Rijksweg is alleen toegestaan als de concentraties luchtvervuilende stoffen zich onder de grenswaarden bevinden.

In voorliggende situatie worden geen gevoelige bestemmingen gerealiseerd. Bovendien liggen de concentraties luchtverontreinigende stoffen onder de grenswaarden in de drie beschouwde jaren (2015, 2020 en 2030). Hiermee wordt geconcludeerd dat ook in de tussenliggende jaren de concentraties luchtverontreinigende stoffen onder de grenswaarden zullen blijven. Er is geen sprake van een dreigende overschrijding. Het besluit gevoelige bestemmingen vormt daarmee geen belemmering voor de realisatie van het plan.

Conclusie

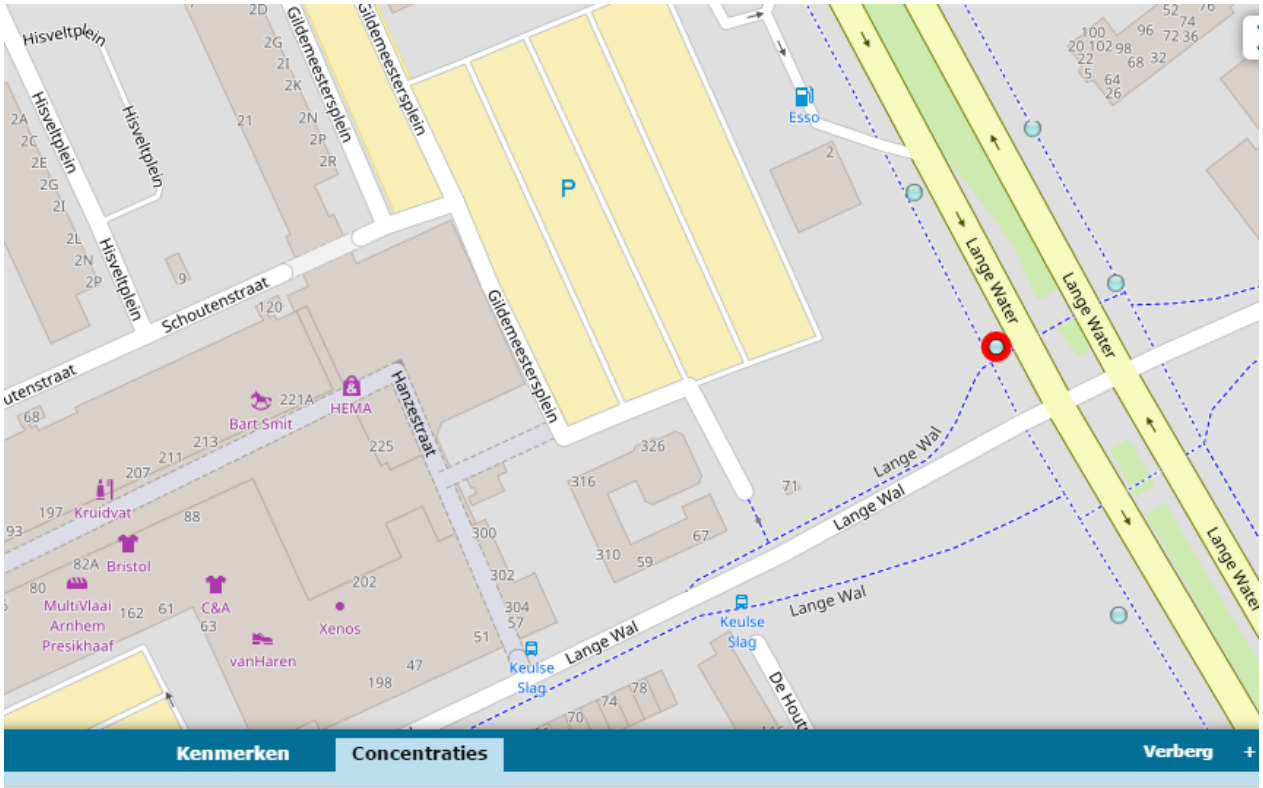
Op basis van het voorgaande kan geconcludeerd worden dat zowel vanuit de Wet milieubeheer als vanuit een goede ruimtelijke ordening de luchtkwaliteit geen belemmering vormt voor het onderhavige initiatief.

Rekenpunt 15467513 **Verbergen**

	NOx	O3	NO2	PM10	PM2.5
Totale concentratie [µg/m3]	-	-	27.317	20.556	12.5

Concentraties PM_{10}, $PM_{2.5}$, en NO_2 voor het jaar 2015

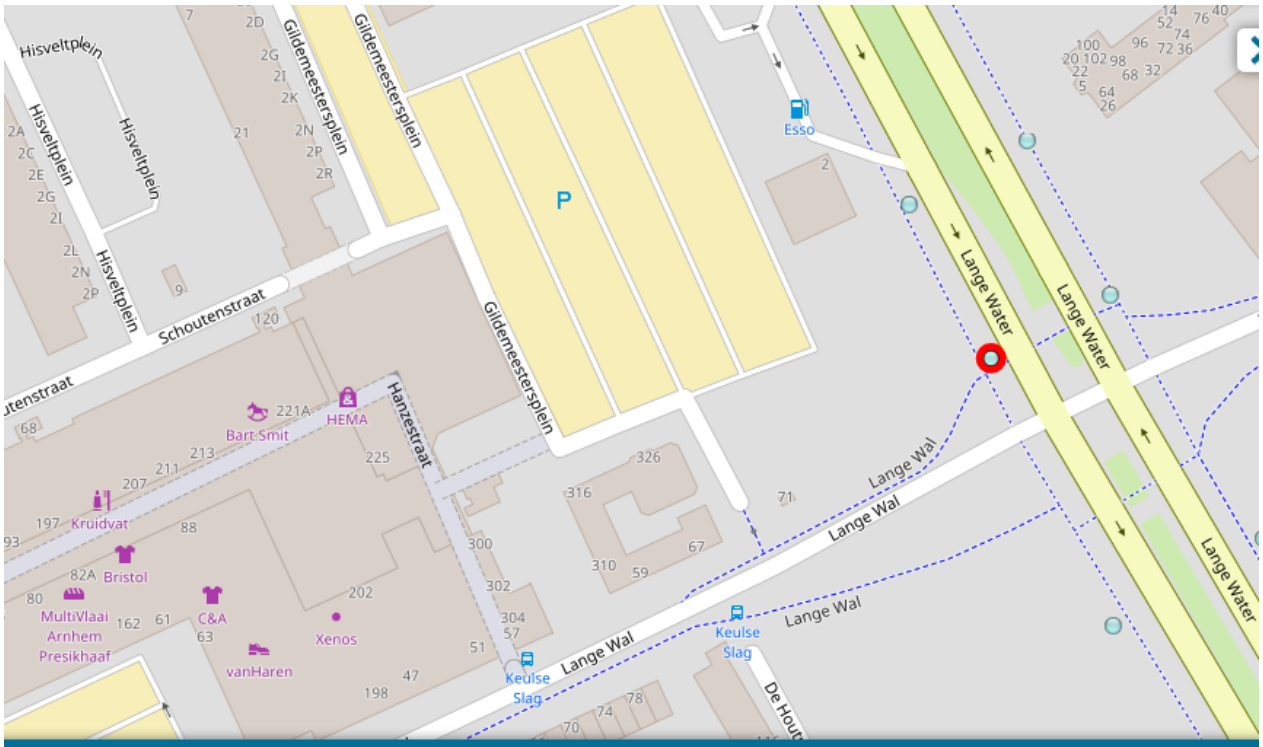

Rekenpunt 15467513

Verbergen

	NOx	O3	NO2	PM10	PM2.5
Totale concentratie [µg/m3]	-	-	20.797	21.281	13.013

Concentraties PM_{10}, $PM_{2.5}$, en NO_2 voor het jaar 2020

Rekenpunt 15467513 **Verbergen**

	NOx	O3	NO2	PM10	PM2.5
Totale concentratie [µg/m3]	-	-	13.845	19.268	11.125

Concentraties PM_{10}, $PM_{2.5}$, en NO_2 voor het jaar 2030

Arnhem, 8 januari 2018

Inspreker:

De Heer M.R.J. de Bouter & Mevrouw G.G. de Bouter-Heller als vertegenwoordigers van de Groep Huurder Belangen (winkeliersvereniging GHB) op Winkelcentrum Presikhaaf, in het bijzonder namens de sinds 1965 gevestigde bedrijven Cris de Bouter Herenkleding VOF & Christine Dameskleding Arnhem VOF.

Bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf aansluiting Lange Wal

Vooropgesteld is het ons nog steeds een raadsel waarom in 2011/2012 besloten werd om uiteindelijk de aansluiting vanaf de Lange Wal naar het Gildemeestersplein af te sluiten. Daarmee werd de toegang tot het grote parkeerterrein aan het Gildemeestersplein grotendeels geblokkeerd en ontstond een onevenredige belasting voor de overige parkeergelegenheid rondom het Winkelcentrum. Toegegeven was de aansluiting bij de zogenaamde appendix/ het winkelpaviljoen aan het Oostplein verre van ideaal in verband met de smalle en bochtige rijbaanvoorziening. Echter, nu deze appendix verdwenen is (gesloopt), zou er een verbeterde ontsluiting ideaal zijn in alle opzichten en niet in de laatste plaats qua verkeersveiligheid. Sinds voornoemde ingreep zijn de verkeersstromen rondom het Winkelcentrum nogal verwarrend en vindt de consument moeilijk de weg voor een parkeergelegenheid aan het Gildemeestersplein. De zichtbare gevolgen daarvan zijn, dat als alle parkeerterreinen vol zijn, die aan het Gildemeestersplein nagenoeg leeg is.

Het Winkelcentrum maakt de afgelopen jaren een moeilijke tijd door in verband met het grote achterstallige onderhoud en het uitblijven van aanpassingen die noodzakelijk zijn in de huidige tijd. De vorige eigenaren (Corio & Klépierre) hebben verzuimd Winkelcentrum Presikhaaf en de aldaar gevestigde ondernemers de mogelijkheden te bieden om de consument tot zeker 2016 van dienst te zijn. De huidige eigenaren (Wereldhave) hebben dit onderkend en stellen alles in het werk om deze achterstand in te halen. Het is derhalve van groot belang om alle voorzieningen, dus ook qua parkeergelegenheid, te heroverwegen en zo mogelijk beter toegankelijk te maken.

Een van de pijlers in deze plannen is om de oostzijde aantrekkelijker te maken voor de consument door het positioneren van twee supermarkten aan het Gildemeesterplein. Daardoor wordt de behoefte aan goede parkeergelegenheid aan dit plein van zeer groot belang. De bestaande concentratie aan het Westplein wordt daarmee verregaand verlicht en consumentenstromen veel beter verdeeld. Als vertegenwoordigers van de Groep Huurder Belangen Winkelcentrum Presikhaaf zien wij een dergelijke aanpassing van groot belang om het ondernemersklimaat te verbeteren voor de toekomst.

Ik ben hier om mijn bezorgdheid uit te spreken over de nieuw geplande verkeersaansluiting aan de Lange Wal.
Ik ben geen verkeersdeskundige, wel woon ik op zo'n 40 meter afstand van de geplande aansluiting. Ik maak veel gebruik van de Lange Wal. Lopend, fietsend, en met de auto.
Ik ben dus een 'ervaringsdeskundige'.

De nieuwe aansluiting moet komen op vrijwel dezelfde plek als de oude.
Die werd een paar jaar geleden afgesloten vanwege de onveiligheid.

Hoe kan het er nu dan wél veilig zijn?
Als er van deze aansluiting juist méér gebruik gemaakt gaat worden als van de oude?
Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan de vrachtwagens die nodig zijn om de nieuw geplande supermarkten te bevoorraden.

Wat is er veranderd de laatste 5 jaar, dat deze plek nu wél veilig is?
- Is er minder verkeer gekomen?
Nee, er is eerder een toename.
- Zijn er minder scholen, minder kinderen?
Nee, juist meer door de komst van het Rijn IJssel College. Honderden extra studenten maken gebruik van de bushaltes op deze plek aan de Lange Wal.
- Zijn er nu minder ouderen? Minder scootmobiels?
Nee, ook Arnhem vergrijst.
- Rijden automobilisten nu minder hard?
Nee, juist doordat de Lange Wal nu geasfalteerd is, wordt er vaker té hard gereden.

Bij de geplande aansluiting is de afstand tot het Lange Water nauwelijks veranderd, en ook het (uit-)zicht rondom is nauwelijks veranderd.

Mijn 'boerenverstand' zegt, dat er iets niet klopt, bij de aannames van veiligheid.

Er is onderzoek gedaan, maar zijn wel alle juiste vragen gesteld? Of werden er vragen níet gesteld, en daarmee naar een positieve uitslag gestuurd?
Voor mij is dat onzeker, een twijfelpunt.
Als voorbeeld geef ik:
- Volgens de gemeente zijn er geen geregistreerde ongevallen geweest op de Lange Wal, de laatste 5 jaar.
- Volgens mij worden de meeste aanrijdingen en (kleine) ongevallen niet geregistreerd. En dan klopt die aanname van veiligheid dus niet meer. Er wordt een té positief beeld geschapen.

Mijn vraag aan de commissie is, dat er vóórdat er een besluit genomen wordt, éérst een uitgebreid, objectief onderzoek te laten doen.
Naar de noodzaak en naar de verkeersveiligheid.

Want: is er zo wie zo wel een nieuwe aansluiting nodig?
Het winkelcentrum is ook per auto nu goed bereikbaar via de IJssellaan en de andere aansluitingen aan de Lange Wal.

En als de bereikbaarheid werkelijk een probleem is, denk dan ook aan de legio andere mogelijkheden.
Bijvoorbeeld het heropenen van de onlangs afgesloten ingangen van het winkelcentrum zelf, een extra bushalte, een aansluiting op een andere locatie, of alleen voor ingaand verkeer.

Met mij zijn er honderden andere buurtbewoners, die ook bezorgd zijn.
Ik vraag u daarnaar te luisteren, en deze bezorgdheid serieus te nemen!

Geachte leden van het college van B & W en gemeenteraad

Mijn naam is Conny Bloemendaal en ik sta hier als bewoonster van Presikhaaf, een wijk die er door de vele gerenoveerde woningen en de prachtige nieuwbouw van de laatste tijd, als een modern stadsdeel uit gaat zien.

Ik sta hier om mijn mening te geven over de herontwikkeling van winkelcentrum Presikhaaf en de daarbij behorende en geplande ontsluiting van de Lange Wal. Ik woon nu 53 jaar op Presikhaaf en ik heb het winkelcentrum zien bouwen, omdat ik toen op de Lange Wal woonde.

Na jaren van toenemende verloedering en leegstand geeft Wereldhave ons winkelcentrum weer de allure die het lang mistte; het haalt het beeld over onze wijk Presikhaaf omhoog. Het overgrote deel van de wijkbewoners wil niets liever dan een goed lopend, gezellig winkelcentrum, dat door zijn uitstraling een plek wordt waar het goed toeven is.
Mijn inschatting is dat het bezoekersaantal nu al omhoog is gegaan.

De veranderingen rond het winkelcentrum brengen met zich mee dat een (fors aantal jaren geleden) gemaakte afspraak, waarbij de Hema parkeerplaats werd afgesloten, moet worden teruggedraaid. Vanuit de winkeliers gezien vind ik dit zeer begrijpelijk. En hoewel omwonenden destijds tegen het afsluiten van de P plaats waren is het feit dat de parkeerplaats weer open moet en nu onrust bij enkele bewoners geeft, ook begrijpelijk.

Want de Lange Wal is behoorlijk druk; er is een intensief gebruikte bushalte, mensen parkeren hun auto's op de stoep, rijden schuin de straat over om bij de pinautomaat te parkeren en er wordt ook niet altijd op tijd bij de zebraovergang gestopt enz. Kortom veel plekken dichtbij elkaar, waardoor er verkeersdruk ontstaat. Maar wij wonen in een wijk dichtbij de stad, en bij winkelcentra is het altijd druk. Daarnaast gaat het veelal om gedrag van mensen waardoor er overlast en gevaar ontstaat.

De vraag is; in hoeverre kan het feit dat de Lange Wal zo druk en daardoor onveilig is helemaal gekoppeld worden aan het opknappen van het Winkelcentrum. Ik vind het dan ook een hele slechte zaak dat de ontwikkelingen rond het winkelcentrum zouden stagneren door vertragingen rond de veiligheidsdiscussie over de Lange Wal. Daar zit echt niemand op te wachten.

Natuurlijk moet er bij het ontsluiten van de parkeerplaats gezorgd worden dat de verkeerssituatie (los van het wangedrag van mensen)zo veilig mogelijk is. De hele wijk Presikhaaf heeft er belang bij dat hier grote zorg en aandacht aan wordt geschonken zodat er constructief toegewerkt kan worden naar een mooi

winkelcentrum met een praktische en veilige parkeerplekontsluiting. En ik ben ook van mening net als de bewonersvereniging Stoere Houtman dat dit zo correct mogelijk moet gebeuren

Wereldhave en gemeente hebben het afgelopen jaar aangegeven om (in het kader van de ontwikkelingen rond het winkelcentrum en voor zover haalbaar) ook in te zetten op het verkeerveiliger maken van de Lange Wal. Hoewel men daarbij afhankelijk is van andere partijen. Er is voorgesteld om de bussen verder dan voorheen te laten rijden;
momenteel rijden de bussen aan de kant van het winkelcentrum al verder, zodat er voldoende uitzicht is voor automobilisten om de Lange Wal op te kunnen rijden. Ook zijn er gesprekken gaande om de pin automaat verplaatst te krijgen waardoor de P overlast vermindert.

Uiteraard zijn er veel meer wensen en ideeën van Presikhaafse bewoners over het verkeersveiliger maken van de Lange Wal. Die moeten lijkt mij, samen met het team leefomgeving van de gemeente op termijn verder worden uitgewerkt, buiten de ontwikkelingen van het winkelcentrum om.

Als leek, zonder kennis van verkeersstromen, aantallen auto's, draaicirkels enz. wil ik u allen die wel deskundig zijn, voorstellen om de plannen zoals die momenteel er liggen over de ontwikkelingen van het winkelcentrum positief te benaderen. Ik vind dat de gemeente Arnhem en de wijk Presikhaaf enorm boffen dat er een bedrijf is dat wil investeren in winkelcentrum Presikhaaf

Arnhem, 8 januari 2018
Conny Bloemendaal

Datum: 15 januari 2018

Inspreker: Sander van Oss (NEOO) namen Wereldhave

Geachte dames en heren van de raad,

Ik ben Sander van Oss en ontwikkelaar van het bedrijf NEOO. Wij (her)ontwikkelen in nauwe samenwerking met Wereldhave onder andere winkelcentrum Presikhaaf en wij zijn vanaf begin van dit project betrokken. De aankomende paar minuten wil ik graag u graag meenemen in onze visie op het centrum van de wijk en proces dat we hebben doorlopen inzake de nieuw te maken aansluiting.

Wereldhave

Wereldhave is sinds medio 2015 eigenaar van winkelcentrum Presikhaaf en al jaren eigenaar van Winkelcentrum Kronenburg in Arnhem. Voor Wereldhave was vanaf begin af aan helder dat er iets moest gebeuren met het centrum. In 2015 zijn we dan ook meteen begonnen met het maken van een herontwikkelingsplan voor winkelcentrum Presikhaaf.

Winkelcentrum presikhaaf 'het plan'

Belangrijke constateringen bij aanvang waren: huurders lopen weg, een deel van de parkeertereinen is slecht bereikbaar, het centrum heeft onduidelijke entrees, de grootste leegstand bevindt zich in het hart van het centrum (passage) en het centrum en omgeving is sterk verouderd,.

Belangrijke uitgangspunten voor het nieuwe concept werden dus:

- verbeteren bereikbaarheid en kwaliteit van het parkeren;
- verminderen en verbeteren van de entrees van het centrum; Beter 5 goed dan heel veel slechte entrees!
- zorgen voor meer loop in het centrum door een betere verdeling van zogenaamde trekkers: AH, COOP en HEMA PLUS het toevoegen van trekkers zoals Aldi;

<u>Samengevat een enorme kwaliteitsimpuls voor het centrum van de wijk Presikhaaf.</u>

Overleg VVE's, Winkeliers en omgeving.

Deze plannen zijn meerdere malen besproken en gepresenteerd aan alle betrokkenen en positief ontvangen.

Bereikbaarheid

Vandaag gaat het over de bereikbaarheid. Vandaar dat ik daar uitvoeriger op in ga.

Om een goede loop in het centrum te krijgen is een goede verdeling van de belangrijkste winkels essentieel! Op dit moment zijn de belangrijkste twee trekkers van het centrum gevestigd aan de westzijde van het centrum aan het buitenplein (COOP en AH). Hierdoor is er weinig loop in de overdekte passage. Om te zorgen dat dat deze passage ook drukker wordt bezocht zijn de belangrijkste winkels in

het nieuwe plan anders verdeeld. Zo zal de AH en Aldi moeten komen aan de oostzijde, HEMA in het midden en COOP aan de westzijde. HEMA heeft zich reeds gevestigd in het midden van de passage.

Om dit voor elkaar te krijgen en partijen hiervan te overtuigen is een goede bereikbaarheid van de naastliggende parkeertereinen essentieel. Op dit moment is echter de bereikbaarheid van het parkeerterrein Gildemeestersplein beperkt, voornamelijk omdat er maar één verkeersaansluiting is op de Ijssellaan is. Het parkeerterrein wordt in vergelijking met de parkeerterreinen Kramersgildeplein en Langenbachstraat daarom ook slecht gebruikt. Dit is goed te zien op bijvoorbeeld de luchtfoto's van Google Earth. Om de bereikbaarheid sterk te verbeteren is een extra aansluiting nodig van dit parkeerterein op de Lange Wal. Voor AH en Aldi en de omliggende winkels is dit essentieel voor het functioneren van hun winkel.

Uiteraard moet deze aansluiting op een goede en veilige manier worden gemaakt.

Proces

Graag vertel ik u iets meer over het proces.

In 2016 onderzocht Wereldhave met behulp van het gerenomeerde adviesbureau Goudappel of en hoe een nieuwe aansluiting op de Lange Wal zou kunnen worden gemaakt. Hierover vond ook uitvoerig overleg plaats met de gemeente. Uiteraard stelde de gemeente hierover kritische vragen. Conclusie van deze fase was dat het verantwoord en veilig is om een aansluiting te maken op de beoogde locatie waar zich toen nog het paviljoen bevond.

Informatieavond

Begin 2017 hebben we de plannen voor de aansluiting door middel van een informatieavond gepresenteerd aan omwonenden en belanghebbenden. Ook zijn de plannen door Wereldhave in het wijkplatformoverleg Presikhaaf toegelicht. In 2016 waren reeds meerdere informatie avonden georganiseerd door Wereldhave om de plannen voor het centrum toe te lichten.

Stoere Houtman

Bij de informatieavond begin 2017 bleek dat enkele bewoners uit de omgeving Houtmanstraat /Lange Wal zorgen hadden over de effecten van een nieuwe aansluiting. Ondanks dat een deel van de bewoners in het verleden ook al hadden geprotesteerd tegen het dichtmaken van een aansluiting op de Lange Wal is toch op initiatief van Wereldhave in verschillende 5 gesprekken met deze bewoners, onderzocht in hoeverre aan de bezwaren tegemoet kon worden gekomen en is daarnaast in het aanwezigheid van gemeente en Goudappel Coffeng uitleg gegeven over de onderzoeken. Alle vragen zijn mondeling dan wel schriftelijk netjes behandeld.

Alternatieve ontsluiting

In dit kader is onder meer een alternatieve, door bewoners aangedragen ontsluitingsvariant op het Lange Water onderzocht. Deze variant bleek echter niet haalbaar en deze conclusie werd door alle betrokkenen gedeeld.

De elf punten lijst

Vervolgens hebben we de bewoners gevraagd om de belangrijke aandachtspunten met betrekking tot de aansluiting op te schrijven.

Tijdens de overleggen hebben de bezorgde bewoners ook andere knelpunten met betrekking tot het functioneren van de Lange Wal benoemd. Een deel van deze knelpunten kan bij positief besluit in het kader van het project Winkelcentrum Presikhaaf worden aangepakt, een ander deel valt echter buiten de kaders van het project. In overleg met het wijkteam Leefomgeving Presikhaaf wordt bekeken of, en op welke wijze hier een oplossing voor kan worden gevonden.

Voorbeelden hiervan zijn: aanpassing van de bushalte, verbeteren van de oversteekplaats bij de afslag en de Keulse Slag en de vormgeving van het fietspad.

Om het beter te maken en de bewoners tegemoet te komen is Wereldhave op basis van deze gesprekken bereid om een extra te investeren in deze maatregelen als de afrit wordt gerealiseerd. Een groot deel van de aanwezige bewoners is enthousiast over het bereikte resultaat. Helaas was uiteindelijk niet iedereen overtuigd.

De laatste dagen lijkt in de berichtgeving dat Wereldhave / NEOO niet open zou staan voor gesprekken met bewoners. Dit is zeker niet het geval. Wij staan altijd open voor het gesprek met de omgeving. Op dit moment is het echter niet zinvol om dezelde gesprekken nogmaals over te doen omdat dit zal resulteren in het herhalen van standpunten en verdere vertraging van de herontwikkeling van het centrum van de wijk.

Samengevat

Nadat het centrum van Presikhaaf 10tallen jaren is verpauperd is er nu een investeerder die durft te investeren;

Resultaten zijn al zichtbaar en positieve reacties van ondernemers en buurtbewoners hebben we vandaag gehoord en zijn elke dag in en rond het centrum te horen;

De gemeente heeft zich ingezet om te zorgen dat er wordt geinvesteerd in het centrum van de wijk, maar heeft altijd alles met een kritische blik gevolgd en becommentarieerd. De voornamelijk persoonlijke aanvallen van de laatste week betreur ik enorm en vind ik onterecht.

De nieuwe aansluiting is essentieel voor de voortgang en het succes van het project. Wereldhave heeft op basis van het vertrouwen in u als raad en politiek reeds fors geinvesteerd en is ook bereid op basis van de wensen van de bewoners extra te investeren in de directe omgeving van de aansluiting.

Voor alle betrokkenen is het van groot belang om snelheid te houden in het proces en partijen het vertrouwen te geven dat ze verdienen. De onrust in de krant van de afgelopen weken maakt onder andere bestaande en nieuwe huurders onnodig onzeker over de bereidheid tot investeren en het openen van een nieuwe winkel.

Wij hopen dan ook van harte dat u als raad stevig achter de plannen voor het centrum en de aansluiting gaat staan.

De beslissing is uiteraard aan u. Ik dank u voor uw aandacht en wij zijn altijd meer dan bereid om uw vragen te beantwoorden nu of na de vergadering.

Verkeersontsluiting winkelcentrum Presikhaaf

Aansluiting Lange Wal

Plattegrond Presikhaaf

Winkelcentrum Presikhaaf

Inhoud, feiten

- Les 1: overheid dient onafhankelijke rol op te pakken
- Les 2: burgerparticipatie: stel **samen** de feiten vast zodat daarover geen discussies meer ontstaan (niet zoals bv parkeren Spijkerkwartier)
- Les 3: uiteindelijk zuivere discussie/afweging op basis van (individuele) belangen

Herkomst vanuit Z-W Presikhaaf

Park Presikhaaf
T-huis Arnhem
IJssellaan
Albert Heijn
Aldi
B
Big Bazar Arnhem
Hanzestraat
Winkelcentrum
Presikhaaf
Albert Heijn
Model
Logisch
H
E
Google

Herkomst vanuit NW en NO Presikhaaf

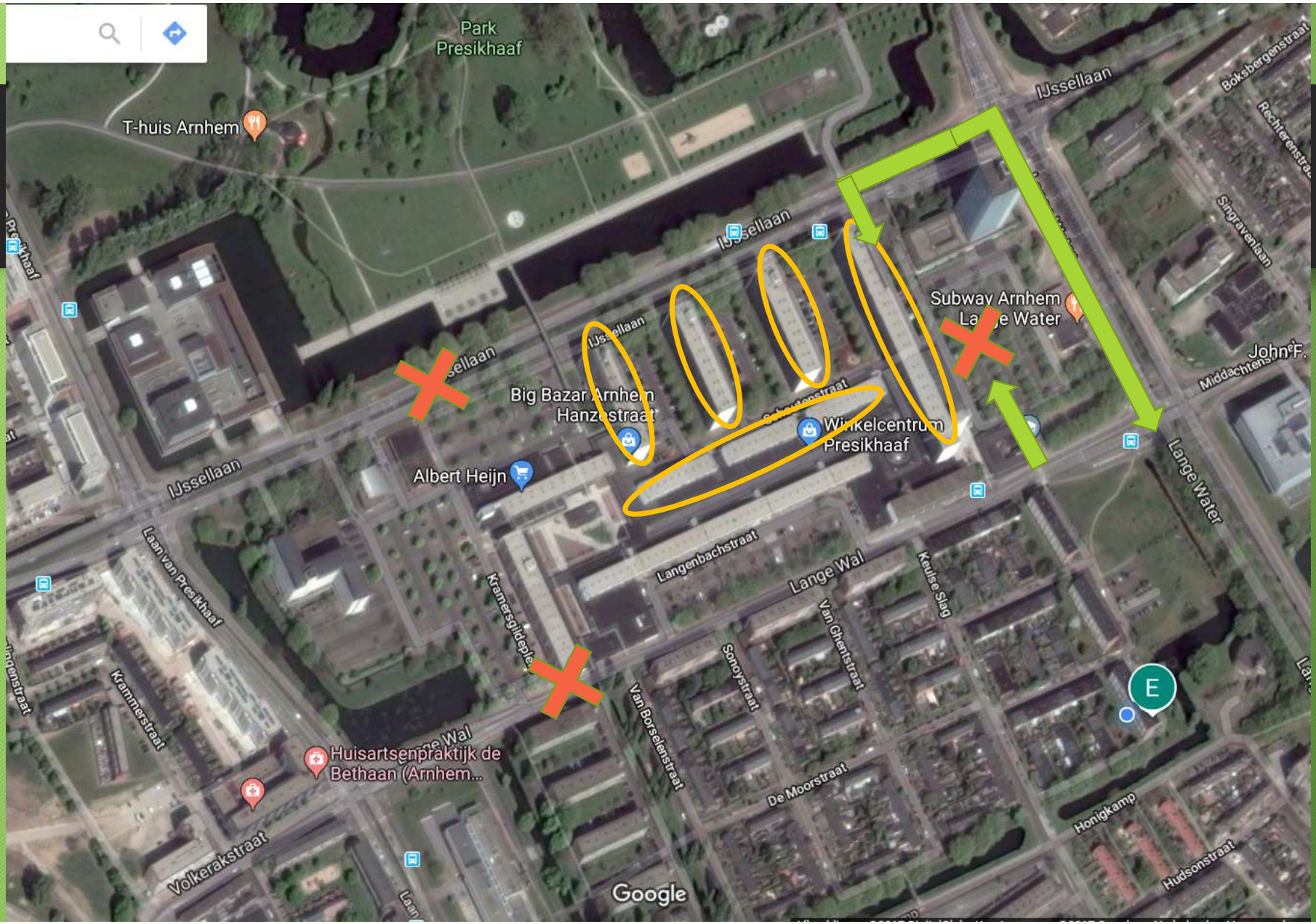

Park
Presikhaaf
T-huis Arnhem
Logisch
H
IJssellaan
Albert Heij
Aldi
Model
IJssellaan
IJssellaan
Big Bazar Arnhem
Hanzestraat
B
Winkelcentrum
Presikhaaf
Albert Heijn
B
IJssellaan
H
Huidig
Laan van Presikhaaf
Langenbachstraat
Lange Wal
Kramersgildeplein
Keulse Slag
Van Ghentstraat
Sonoystraat
Van Borselenstraat
Krammerstraat
Huisartsenpraktijk de
Bethaan (Arnhem...
De Moorstraat
Honigkamp
Hudsonstraat
Volkerakstraat
Lange Water
E
Google

Herkomst vanuit Z-W Presikhaaf

Logisch
Albert Heijn
Aldi
Model
Huidig
H
H
H
B
B
E
Park
Presikhaaf
T-huis Arnhem
IJssellaan
Big Bazar Arnhem
Hanzestraat
Winkelcentrum
Presikhaaf
Albert Heijn
Lange Water
Langenbachstraat
Van Ghentstraat
Keulse Slag
Sonoystraat
Van Borselenstraat
De Moorstraat
Honigkamp
Hudsonstraat
Volkerakstraat
Krammerstraat
Laan van Presikhaaf
Huisartsenpraktijk de
Bethaan (Arnhem...
Google

Knippen in model

- Een dynamisch model zou alle verkeersstromen binnen projectgebied gebied moeten weergeven (dus hele WCP)
- Door knippen van model is een andere routekeuze onmogelijk
- Geen meerwaarde dynamisch model tov statisch model

Park
Presikhaaf
T-huis Arnhem
IJssellaan
Boksbergenstraat
Singravenlaan
Subway Arnhem
Lange Water
John F.
Big Bazar Arnhem
Hanzestraat
Winkelcentrum
Presikhaaf
Albert Heijn
Lange Water
Langenbachstraat
Lange Wal
Keulse Slag
Van Ghentstraat
Sonoystraat
Van Borselenstraat
De Moorstraat
Honigkamp
Hudsonstraat
Laan van Presikhaaf
Kramersgildeple
Krammerstraat
Volkerakstraat
Huisartsenpraktijk de
Bethaan (Arnhem...
E
Google

Verkeersmodel (dynamisch)

- Doel is werkelijke situatie interacties te benaderen en gevolgen daarvan te berekenen (wachttijden, risico op ongevallen, lengte wachtrijen.
- Overstekende voetgangers en fietsers Lange Wal niet meegenomen
- Auto’s rijden door voetgangers
- Vrachtwagen rijdt door voorkant auto
- Normale interactietijden zijn te kort
- Auto’s stoppen en rijden weer door
- Etc.

Analyse RHDHV (na indienen zienswijze)

- “De eerder veronderstelde conclusies over het gebrekkige statisch model, worden door het dynamisch model onderschreven”
- “Omdat de verkeersstromen op en nabij de nieuwe aansluiting onvoldoende zijn geconfigureerd en de logische routekeuzes onmogelijk zijn gemaakt kan er dus ook geen conclusie worden getrokken uit de effecten hiervan”
- “De uitkomsten van de modelberekeningen, zowel statisch als dynamisch, geven daarmee weinig inzicht in de verkeerseffecten van het weer openen van de toegang tussen de Lange Water en het Gildemeestersplein. Uiteraard heeft dit ook gevolgen voor alle onderzoeken die gelinkt zijn aan de uitkomsten van de modelberekeningen”
- “Ieder suggestie die de gemeente doet dat er een gedegen onderzoek naar de verkeersveiligheid aan het plan te grondslag ligt raakt kant noch wal”

Parkeren

- Gemeente gaat uit van totaal aantal parkeerplaatsen: “Bezoekers Albert Heijn en Aldi lopen wel 600 meter met boodschappen naar hun auto”!
- Gemiddelde zaterdag maximaal 2 AH karretjes op Langebachstraat
- Parkeerplaatsen Gildemeestersplein slecht gebruikt: nogal logisch wanneer er geen trekker zit voor het winkelend publiek
- Parkeeronderzoeken worden niet verstrekt (WOB en tijdens tvl): in beantwoording zienswijze wordt hierna wederom verwezen, hoe kunnen wij dit nu controleren?
- Theoretische benadering klopt niet (donderdagavond gangbaar maatgevend ipv zaterdagmiddag)

Parkeerterrein binnen 600 meter zone

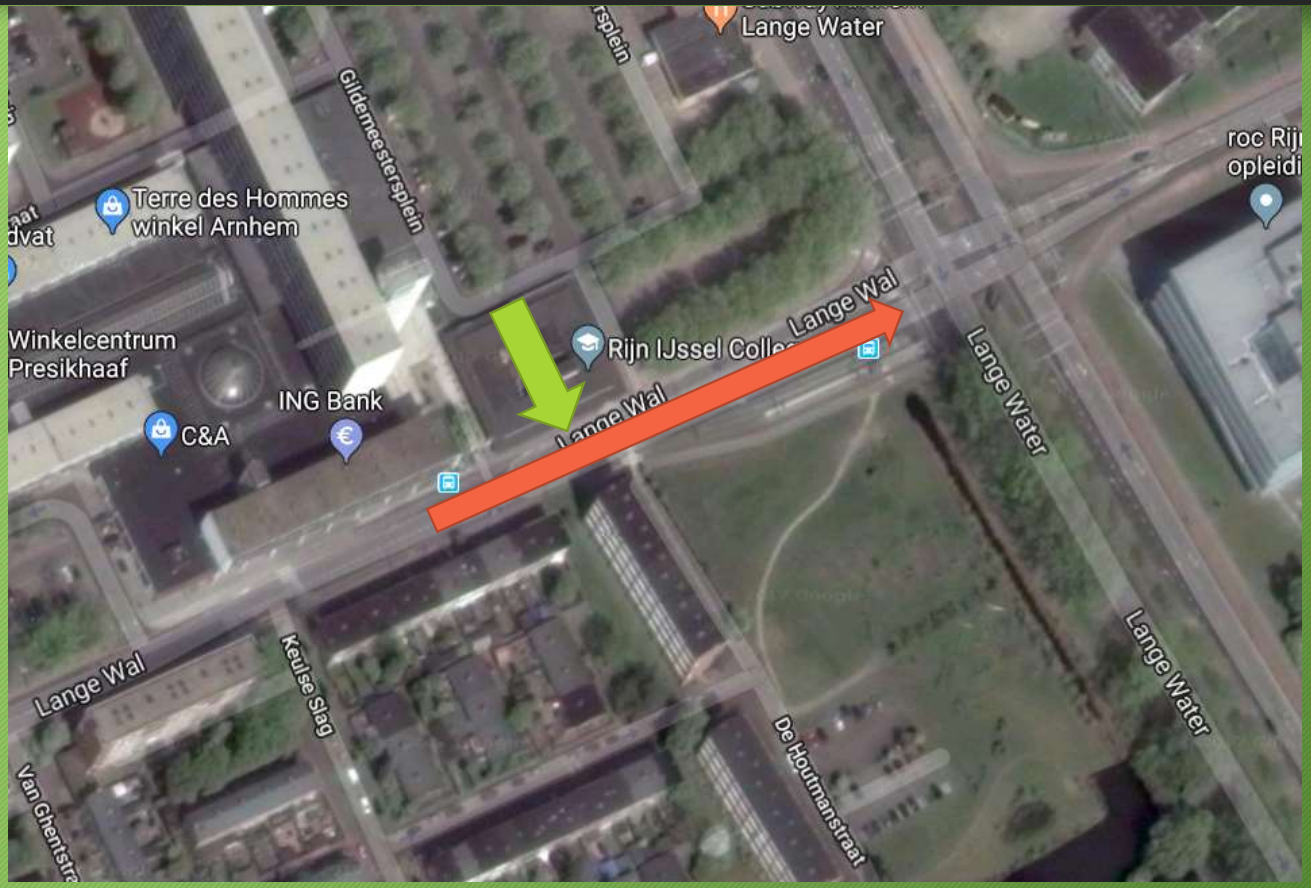
Functie	Loopafstand
Wonen	100 meter
Winkelen / boodschappen	100 meter
Werken	300 meter
Ontspanning	100 meter
Gezondheidszorg	100 meter
Onderwijs	100 meter

Tabel 2 Acceptabele loopafstanden

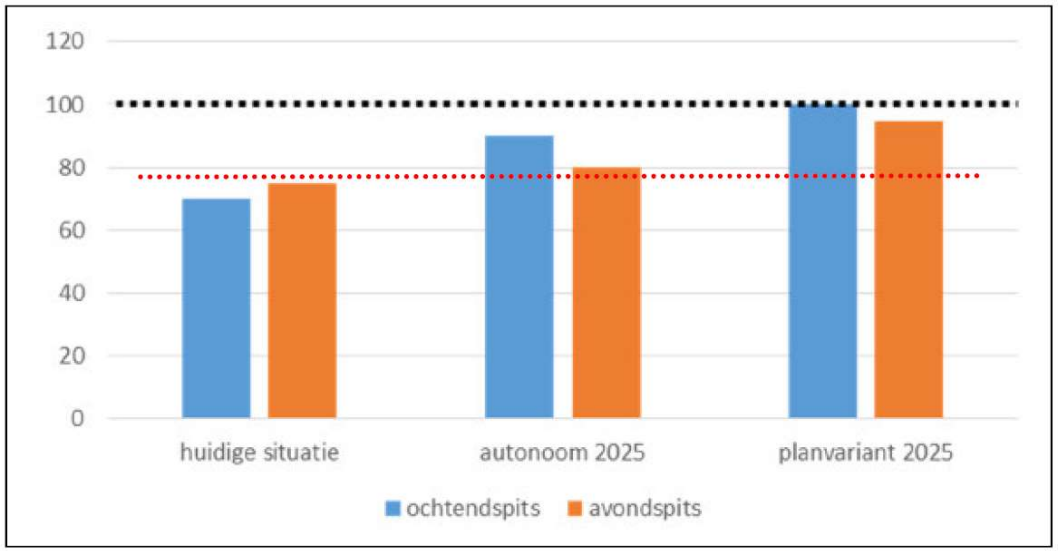
Tekst collegebesluit 19 december 2017

- *In het verkeersonderzoek wordt geconcludeerd dat een nieuwe aansluiting op de Lange Wal op een verantwoorde manier mogelijk is, mits voldoende afstand wordt gehouden tot het met verkeerslichten geregelde kruispunt Lange Water. Voorkomen moet worden dat wachtend verkeer voor de verkeerlichten Lange Water in de spitsuren de aansluiting blokkeert. Dit zou tot ongewenste onveilige situaties leiden. Door de recente sloop van het winkelpaviljoen langs de Lange Wal kan hieraan worden voldaan.*

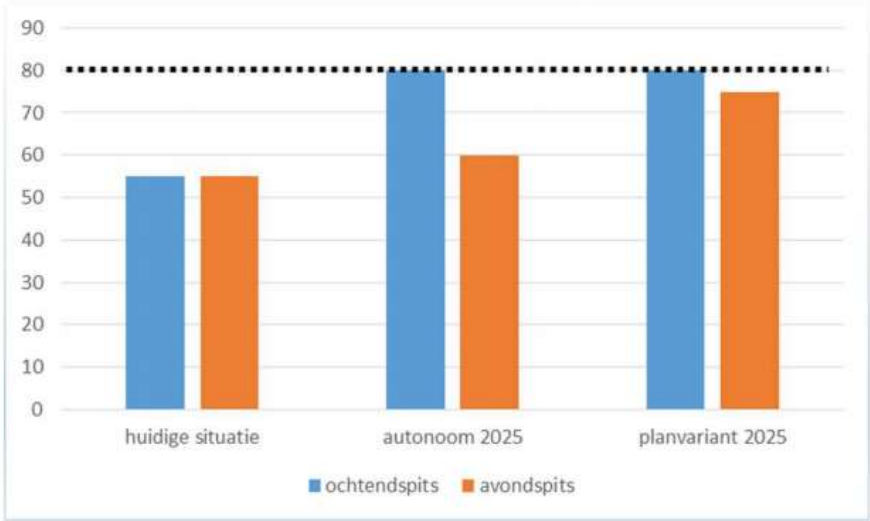
Filevorming Lange Wal

Filevorming/veiligheid Lange Wal

Figuur 4.2: Gemiddelde maximale wachtrijlengten op Lange Wal voor het kruispunt met Lange Water (bron: Goudappel Coffeng)

Figuur 5.3: Gemiddelde maximale wachtrijlengten op Lange Wal voor het kruispunt met Lange Water

Verkeersveiligheid Lange Wal/Lange Water

- 41% van langzaam verkeer Lange Wal-Middachtensingel loopt/fiets/bromt door rood.
- Bij toename cyclustijd wordt dit nog erger
  - Reactie gemeente: “tijdens drukke tijden weinig overstekend langzaam verkeer”. En de studenten dan tijdens de ochtendspits?
- Aansluiting Lange Water, mogelijk volgens bewoners/RHDHV:
  - Reactie gemeente: niet mogelijk, hoge cyclustijden (en waarom bij het vorige punt geen probleem?)
- Voetpad is veel te smal om op te stellen
  - Reactie gemeente, 1,2 meter is standaard. Waarom in centrum dan niet overal voetpaden van 1,2 meter?

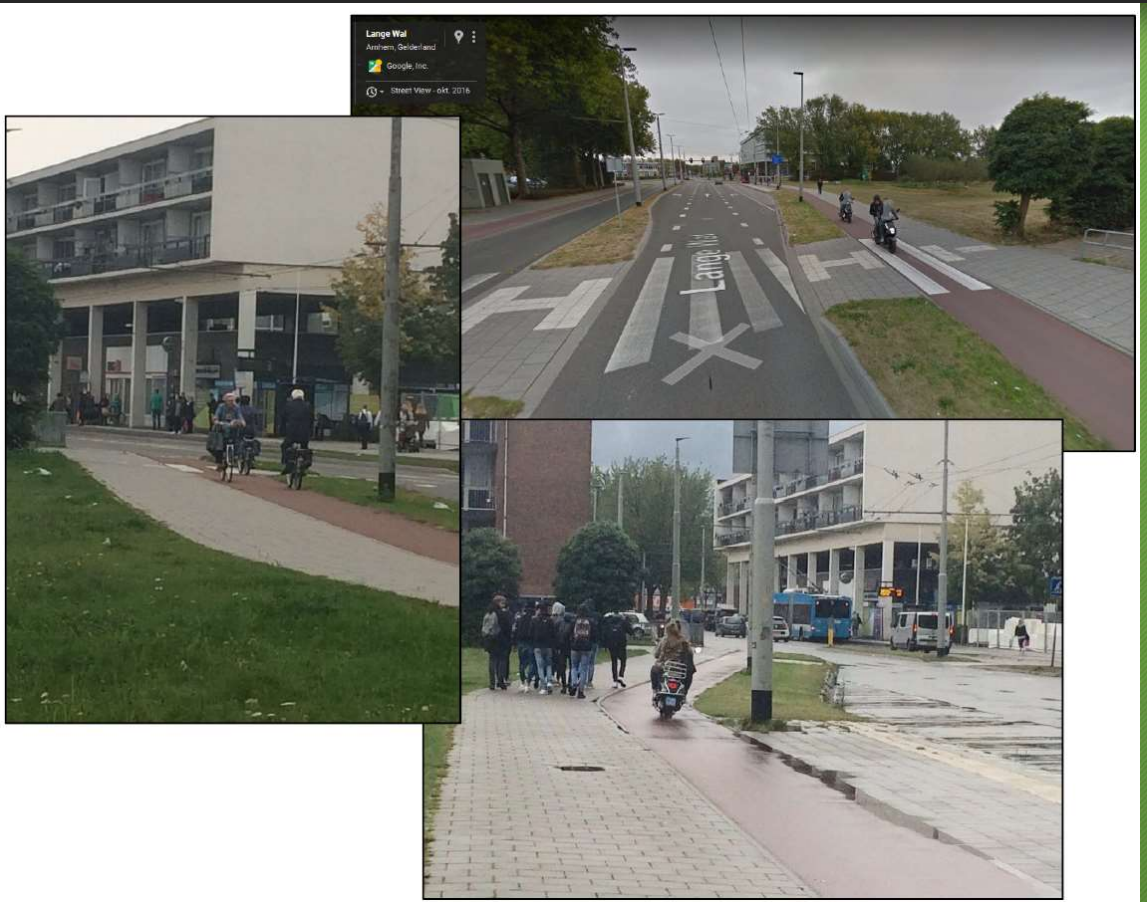
Huidige situatie

(Brom-)fietsers tegen de richting in

Ontwerp gemeente Arnhem

- VVN geeft aan dat het onveilig is. Ontwerp is gevaarlijk voor langzaam verkeer
- Fietsersbond geeft aan dat het ontwerp onveilig is
- RHDHV geeft aan dat ontwerp onveilig
- BuroDB geeft aan dat ontwerp strijdig is met vigerend beleid en onveilig is
- Bewoners (ervaringsdeskundigen) geven aan dat het gevaarlijk is
- Politie is niet gevraagd, vorige keer doorslaggevend voor afsluiting!

Proces 1/4

- April 2017, bespreking verkoop grond aan Wereldhave
- Twee verzoeken bewoners:
  1. Gemeente pak je rol op, is openbare grond en Wereldhave en bewoners hebben tegenstrijdige belangen
  2. Gemeente laat een verkeerskundige aanschuiven om discussie te hebben over feiten en niet over emoties

  3. Gemeente: is plan van Wereldhave, gemeente heeft geen rol
  4. Er is geen verkeerskundige aangeschoven, sterker nog: bewoners mogen niet in gesprek met verkeerskundigen van de gemeente.

Proces 2/4

- Diverse overleggen gehad met Wereldhave en gemeente:
  - Bewoners geven aan dat HB matrix niet is aangepast en modeluitkomsten dus niet correct zijn, gemeente geeft aan dat deze is gewijzigd en model dus klopt
  - Ambtenaren nemen niet actief deel aan discussie/overleggen
  - Tot grote verbazing van bewoners (en wijkplatform) worden uren ambtenaren door Wereldhave betaald. Schijn van integriteit tegen
  - Vragen bewoners worden niet beantwoord: appels worden gevraagd, peren worden gegeven
  - Gemeente boos op bewoners contact opnemen met Fietsersbond
  - Rapporten niet beschikbaar, WOB verzoek en tijdens procedure
  - Alles opvragen bij Wereldhave
  - Openbare stukken worden niet verstrekt: opvragen bij Wereldhave
  - Ambtenaren geven aan het eens te zijn met bewoners en dat wethouder Leisink in het college alles tegenhoudt

Proces 3/4

- Inloopavond T-huis
  - Niet toegankelijk voor ouderen (over brug, niet uitstappen voor deur, donker etc).
  - Reactie gemeente: moet van PL-er en van iedereen wordt verwacht dat men over hulpmiddelen beschikt om te komen..
  - In reactie zienswijze; loop afstand is bijna zelfde!
- Waar is team leefomgeving? Veel gehoord: ze mogen zich er niet mee bemoeien omdat het politiek gevoelig ligt…
- Wethouder van Burgsteden handelt niet integer: achter onze rug om overleg met RHDHV. Geeft ambtenaar de schuld. Dit wordt bevestigd door het feit dat ze niet met bewoners en RHDHV om tafel wil zitten.

Park
Presikhaaf
T-huis Arnhem
IJssellaan
Boksbergenstraat
Rechterenstraat
Singravenlaan
Lange Water
Subway Arnhem
Lange Water
John F. Kennedy
Middachtenlaan
Geleenstraat
Geulstraat
Waalstraat
Big Bazar Arnhem
Hanzestraat
Albert Heijn
Winkelcentrum
Presikhaaf
Schoutenstraat
Laan van Presikhaaf
Langenbachstraat
Lange Wal
Kramersgildeplein
Grevelingenstraat
Krammerstraat
Huisartsenpraktijk de
Bethaan (Arnhem...
Volkerakstraat
Van Borsselenstraat
Sonoystraat
Ghentstraat
Keulse Slag
De Moorstraat
Honigkamp
Hudsonstraat
De Bitterstraat
Van Galenstraat
Spuistraat
Laan van Presikhaaf
Slaakweg
MFC
E

Parkeren voor de deur?

Proces 4/4

- Waar is team leefomgeving? Veel gehoord: ze mogen zich er niet mee bemoeien omdat het politiek gevoelig ligt…
- Wethouder van Burgsteden handelt opmerkelijk: achter onze rug om overleg met RHDHV. Geeft ambtenaar de schuld. Dit wordt bevestigd door het feit dat ze niet met bewoners en RHDHV om tafel wil zitten.

Verzoek

- Werk samen een veilige variant uit (open mind)
- Maak model eerst kloppend zodat er concessie is over feiten
- Transparant en in co-creatie, dus niet “We zoeken het uit en komen er op terug” cq. “We nemen het mee”
- Participatie is met voor- en tegenstanders overleggen

- Raad kan op basis van feiten en overzicht van (gemeenschappelijke en tegenstrijdige) belangen vervolgens een afgewogen besluit nemen.

- Bijkomend voordeel: AH en Aldi gaan begin 2018 open en we kunnen dan meteen ervaren of het ontbreken van een aansluiting Lange Wal een leeg Gildemeestersplein te zien geeft.

BEHANDELRESULTAAT

INFORMATIEVE/ MENINGSVORMENDE VERGADERING 8 januari 2018

Vaststellen bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf-aansluiting Lange Wal

Zaaknummer:	203743
Portefeuillehouder:	I. van Burgsteden

Resultaat van bespreking:

Insprekers
Tijdens de informatieve behandeling hebben de volgende personen ingesproken:
- Bram Derix, namens EVV De Stoere Houtman en VVE Sanders Maisonettes
- Dhr. Sander van Oss, namens Wereldhave
- Jaap Huurman, op persoonlijke titel
- Thea van Heesewijk, op persoonlijke titel
- Berend van Wolven, op persoonlijke titel
- Petra van Wolven, op persoonlijke titel
- Mevr. Bloemendaal, op persoonlijke titel

De inspreekteksten, indien aanwezig, zijn bij de stukken gevoegd.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de informatieve behandeling niet is afgerond. Het inspreekgedeelte is omwille van de tijd niet afgerond. Twee insprekers zullen de volgende keer aanbod komen. Het betreft de heer de Bouter en de heer Boots. Een oproep van de voorzitter aan de raadskamer, is om alle technische vragen (n.a.v. de insprekers) gesteld te hebben, vóór dat de informerende vergadering over twee weken wordt voortgezet.

De raadsadviseur,

K.M. Vons

De voorzitter,

T. de Groot

Documentnummer:
Zaaknummer:

Reflectie op de insprekers dd. 8 januari 2018

“Bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf aansluiting Lange Wal”.

Ter aanvulling op mijn inspreektekst, wil ik u niet onthouden, dat hetgeen ik heb mogen aanhoren van de tegenstanders op 8 januari jl., het toch veelal ging over bezwaren van en tegen menselijk handelen.
Het al dan niet veilig gebruik kunnen maken van zebrapaden of de wijze waarop geparkeerd wordt bij de pinautomaat, heeft niets te maken met een eventuele ontsluiting ter hoogte van het Gildemeesterplein.
Het nadrukkelijk verbeteren van de verkeersstromen rondom Winkelcentrum Presikhaaf staat volstrekt los van het verwerpelijke gedrag van veel verkeersdeelnemers.

Namens Groep Huurders Belangen Winkelcentrum Presikhaaf
M.R.J. de Bouter, secretaris & penningsmeester

Raadsvoorstel:
Vaststellen bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	29 januari 2018
Zaaknummer:	203743
Portefeuillehouder:	Mw. I. van Burgsteden

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 24 januari 2018

Insprekers
Tijdens het vervolg van de informatieve behandeling op 22 januari hebben ingesproken:
- de heer Buil (vervanger van de heer M.R.J. de Bouter) namens de Groep Huurders Belangen Winkelcentrum Presikhaaf en
- de heer Boots op persoonlijke titel.

Toezegging
Wethouder van Burgsteden zegt toe de mail van Veilig Verkeer Nederland (VVN), waarin deze aangeeft positief te zijn over de gekozen verkeersoplossing, aan de stukken toe te voegen.
Daarnaast zegt de wethouder toe het team leefomgeving nauw te betrekken bij de verdere uitwerking m.b.t. de verkeersveiligheid en verkeersmaatregelen rond het winkelcentrum

Moties en amendementen
Er zijn geen moties en/of amendementen aangekondigd.
De fractie van Arnhem Centraal wacht de antwoorden van een aantal technische vragen af voordat zij een standpunt inneemt.
De overige fracties steunen het voorstel.

Conclusie
De fracties van de Partij voor de Dieren en de Arnhemse Ouderen Partij waren niet bij de vergadering aanwezig.
De voorzitter constateert met instemming van de raadskamer dat de meningsvormende fase is afgerond. Het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

T. de Groot

Arnhem 27-1-2018

Onderwerp: besluitvorming verkeersontsluiting winkelcentrum Presikhaaf

Geachte raadsleden en fractievolgers,

Bij onze zienswijze was een memo gevoegd van RHDHV waarin een aantal vragen werden beantwoord die wij hadden met betrekking tot het verkeersmodel. Deze vragen konden niet met 100% zekerheid worden beantwoord omdat wij tijdens de zienswijzeperiode niet konden beschikken over de filmpjes van het dynamisch model. De gemeente wilde deze niet aan ons verstrekken, terwijl deze tijdens openbare bijeenkomsten wel waren getoond. Onlangs hebben wij deze filmpjes alsnog gekregen waardoor het voor RHDHV mogelijk was om de diverse vragen alsnog gefundeerd te onderbouwen. Tevens is men, in de bijgevoegde memo ingegaan op de door u op 8 en 22 januari 2018 gestelde vragen over het toepassingsgebied van het verkeersmodel en de parkeeronderzoeken.

Tijdens de commissievergadering van 22 januari heeft wethouder mevr. I van Burgsteden een aantal uitspraken gedaan welke op gespannen voet staan met de werkelijkheid. Gezien haar eerdere negatieve rol in het voorliggend proces willen wij u daar graag op wijzen:

1. **Onwaarheid 1: VVN heeft als organisatie geen mail gestuurd naar de wethouder.**
   De verkeerskundige van VVN heeft een persoonlijke mail gestuurd naar de gemeentelijk projectleider. U heeft de reactie van de heer W. Salomons op deze actie van de wethouder gelezen. Tevens is het uitdrukkelijke verzoek van de heer W. Salomons om deze mail te verwijderen uit het proces. Tot onze grote verbazing staat de mail nog steeds op de openbare website en wordt er in de stukken nog steeds gesproken over een mail van VVN (en pronkt de wethouder daar mee). Het advies van VVN staat dus nog recht overeind en er kan volgens hen pas sprake zijn van een verkeersveilige situatie wanneer het fietspad aan de zuidzijde wordt uitgebogen zodat fietsers voldoende ruimte hebben om op te stellen.
   De verbazing van de wethouder over deze persoonlijke mail, ze deed voorkomen alsof de Kerstman laat was langsgekomen, begrijpen wij overigens ook niet. De mail begint namelijk met een verwijzing naar de melder (De Stoere Houtman). Wij zijn immers voor 100% transparantie en hebben de delen uit de beantwoording van de zienswijze die betrekking hadden op de gegeven adviezen naar VVN en de Fietsersbond gestuurd.

2. **Onwaarheid 2: Aan de eigenaren van het perceel ten zuiden van de gewenste nieuwe aansluiting is niets gevraagd.**
   In de diverse stukken van het college, de reactie op onze zienswijze en tijdens de commissiebesprekingen heeft de wethouder aangegeven dat De Stoere Houtman niet bereid zou zijn grond te verkopen om uitbuigen van het fietspad en meer ruimte voor een voetpad mogelijk te maken. Indien de wethouder de moeite zou hebben genomen om na te gaan wat voor vereniging De Stoere Houtman nu eigenlijk is dan had zij geweten dat wij geen grond o.i.d. bezitten. Wij hebben dit ook diverse malen aangegeven, maar blijkbaar wil dit niet doordringen.

   Bij de KvK en in het Kadaster staat duidelijk aangegeven dat de grond ter plaatse van de door het college gewenste uitweg in bezit van de VVE Lange Wal 82-124 (even). De beheerder c.q. het bestuur van deze VVE is gevestigd in Oosterbeek. Tot op heden heeft deze VVE zowel informeel als formeel geen verzoek gehad van de gemeente om eventueel grond te verkopen, de bestuurder uit Oosterbeek heeft dit gisteren nog laten weten.

Deze VVE heeft circa 30 eigenaren en elk besluit dient voor te worden gelegd aan de ledenvergadering van de VVE, maar dit kan pas wanneer er een formeel verzoek is gekomen. Leden van deze VVE hebben ons laten weten dat zij het als zeer onprettig ervaren dat een discussie over hun eigendom steeds uit de krant moet worden vernomen in plaats van dat de wethouder via het gangbare proces gewoon een verzoek had gedaan.

3. **Onwaarheid 3: Ondanks de toezegging aan de raadscommissie hebben wij tot op heden geen enkele keer met een <u>verkeerskundige</u> van de gemeente mogen spreken.**
   Tijdens de behandeling in de commissie van de grondverkoop aan Wereldhave hebben wij expliciet gevraagd om een verkeerskundige aan te laten sluiten bij de diverse overleggen. De wethouder heeft dat ook toegezegd, zie de stukken op de gemeentelijke website. Tijdens de overleggen heeft alleen de gemeentelijk projectleider en de bestuur ondersteuner aan tafel gezeten (de overige aanwezigen willen dat graag bevestigen). Dat iedereen verstand heeft van verkeer weten we in Nederland (ook iedereen heeft verstand van voetballen, maar een team trainen is een andere zaak). De toezegging aan de raad en bewoners is dus niet nagekomen, sterker nog, wij hebben tijdens een bijeenkomst met de wethouder in de Stadsboerderij in Presikhaaf nogmaals dit verzoek gedaan. De wethouder zag toen vooralsnog geen probleem dat wij met een echte verkeerskundige in gesprek zouden gaan, maar ondanks diverse herinneringen aan haar adres over die afspraak heeft zij nooit ergens op gereageerd.

4. **Onwaarheid 4: Tot op heden heeft De Stoere Houtman geen enkel verzoek gekregen van de wethouder om samen met de specialisten om tafel te gaan zitten.**
   Tijdens de bespreking in de commissie van 22 januari heeft de wethouder expliciet aangegeven diverse verzoeken te hebben gedaan aan De Stoere Houtman om samen met ons en onze deskundigen om tafel te gaan zitten.

   Afgezien van de immorele en geheel niet integere poging om onze adviseur buiten ons om te beïnvloeden en deze voor het karretje van het college te spannen is er geen enkel verzoek (mondeling noch schriftelijk) geweest om samen met ons en onze adviseur om tafel te gaan zitten. Sterker nog, het is juist De Stoere Houtman geweest die tijdens de zienswijzeperiode aan de wethouder dit verzoek heeft gedaan. De reactie van de wethouder was duidelijk: "*College heeft inmiddels ontwerp bestemmingsplan vrijgegeven zodat iedereen in de gelegenheid is om daar volgens procedure in dit soort trajecten te kunnen handelen"*
   Wij zouden meteen een verzoek tot overleg hebben geaccepteerd omdat het zeker ook in ons belang is om helderheid te krijgen over de onderbouwing van het voorliggend bestemmingsplan.

5. **Onwaarheid 5: De diverse parkeeronderzoeken c.q. tellingen hebben nooit ter visie gelegen en zijn ook niet bij het WOB-verzoek verstrekt.**
   Diverse malen is door ons en door raadsleden gevraagd of de parkeeronderzoeken waarnaar in de rapportages van Goudappel en beantwoording van onze zienswijzen wordt verwezen ter visie hebben gelegen. Reactie daarop is steevast: "in bijlage 1B: 'Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem, Verkeer, parkeren en expeditie' wordt verwezen naar de uitkomsten van deze onderzoeken". Dat klopt inderdaad, maar de gestelde vraag is of de onderzoeken zélf, waarvan schijnbaar de conclusies in bijlage 1B zijn opgenomen, ter beschikking waren tijdens de ter visie legging. Het antwoord daarop is "nee".

Ondergetekende is zelf op het Stadhuis geweest en heeft expliciet naar deze onderzoeken gevraagd, maar deze waren niet aanwezig. Ook op de inventarislijst was de beschikbaarheid op een andere locatie (op afroep beschikbaar) niet aangegeven. U kunt deze lijst overigens zelf ook opvragen en dan zult u zien dat ondergetekende voor inzien van de wel aanwezige stukken heeft getekend.
Het gaat hierbij om de volgende onderzoeken:

- Parkeeronderzoeken Ecorys Helix uit 2015 (incl. parkeerbalans)
- Parkeeronderzoeken 6 en 8 november 2014
- Parkeeronderzoek Corio 2013
- Parkeeronderzoek Presiktoren

Daarmee staat vast dat het voor elke belangstellende/belanghebbende niet mogelijk is geweest om de overgenomen conclusies en de basisgegeven van veel berekeningen te controleren. Dit is ons inziens al voldoende reden om op dit moment als Gemeenteraad geen besluit te kunnen nemen over voorliggend Bestemmingsplan.

Bovenstaand overzicht van 5 onwaarheden die de wethouder de afgelopen tijd heeft geuit zouden naar onze mening op zich al voldoende reden moeten zijn voor u als raadsleden om nu geen besluit te kunnen nemen.

Onze gedeelde ervaring - onder onze bewoners is een oud-lid van gemeenteraden, een oud-lid van provinciale staten en een oud-medewerker van de Tweede Kamer - is, dat in fatsoenlijke democratieën een bestuurder geconfronteerd wordt met een motie van wantrouwen, als deze de volksvertegenwoordigers onjuist informeert. Dat is volgens onze mening, gezien het bovenstaande, nu echt wel aangetoond.

Duidelijk is gebleken dat zowel het college als de raadscommissie niet weet welke cijfers er nu correct zijn en daarmee zijn de uitkomsten en de gevolgen van die “onbekende” voldoende reden om besluitvorming uit te stellen. Gevolg van de reactie van RHDHV is immers dat er in werkelijkheid aanzienlijk meer verkeer op de Lange Wal zal gaan rijden waardoor de geluidbelasting op de gevels van de woningen ook hoger zal zijn. In de berekeningen van de gemeente kwamen deze toenames net een fractie onder de norm uit, met de uitkomsten van de reactie van RHDHV zal de norm naar verwachting worden overschreden en is bijvoorbeeld isolatie van woningen noodzakelijk.

Wij waren en zijn altijd gaarne bereid om samen met onze deskundige en de deskundige van de gemeente om tafel te gaan zitten om hier duidelijkheid over te krijgen. Wij adviseren daarbij een derde adviseur (bv Sweco) te betrekken om een definitief oordeel te geven over de cijfers en de gevolgen daarvan.

De uitspraak van de PvdA op 22 januari, dat bij onduidelijkheid over de onderbouwing van voorliggend bestemmingsplan de Raad van State helderheid moet geven, vinden wij een gemeenteraad onwaardige. Immers, de Gemeenteraad is er toch om het college te controleren? En als het college het ook niet zeker weet dan zorgt de Gemeenteraad er toch juist voor dat die zekerheid er wel komt voordat er een besluit wordt genomen? Anders is de vraag wat de rol van de Gemeenteraad in Arnhem is.

Wij hebben het concept-bezwaarschrift voor de Raad van State klaarliggen, maar hopen dat die in elk geval na aanstaande maandag niet verstuurd hoeft te worden, met andere woorden: wij hopen dat uw Gemeenteraad niet akkoord gaat met het voorliggende voorstel voor een bestemmingsplanwijziging.

Met vriendelijke groeten,

B. Derix

Bestuurslid De Stoere Houtman

Bijlagen:

1. Second opinion verkeersmodel Arnhem Presikhaaf, d.d. 25 september 2017, RHDHV (reeds in uw bezit)
2. Aanvulling op second opinion, d.d. 26 januari 2018, RHDHV

Notitie / Memo

HaskoningDHV Nederland B.V.
Transport & Planning

Aan:	Eigenarenvereniging De Stoere Houtman T.a.v. de heer B. Derix
Van:	Ir T. (Thijs) de Bruin
Datum:	25 september 2017
Kopie:	V.v.e Lange Wal 82 t/m 124 (even) te Arnhem p/a Stephanieweg 1, 6861XL Oosterbeek
Ons kenmerk:	T&PBZ1158-100N001D0.1
Classificatie:	Open

Onderwerp: **Second opinion verkeersmodel Arnhem Presikhaaf**

Aanleiding

Het winkelcentrum Presikhaaf te Arnhem wordt vernieuwd. Het wordt gemoderniseerd en verbeterd om daarmee bestaande winkels beter te kunnen faciliteren, nieuwe winkelformules aan te kunnen trekken en bezoekers beter van dienst te kunnen zijn. Tegelijkertijd zijn en worden in de directe omgeving van het winkelcentrum verschillende gebouwen geschikt gemaakt voor bewoning en onderwijs, zoals de voormalige Rijkswaterstaat-toren tot studentenhuisvesting Helix,de ombouw van de kantoorgebouwen tot appartementen aan onder meer het Kramersgildeplein (de Gravin) en aan de Singravenlaan en de locatie van het opleidingscentra Arentheemcollege / Astrum college aan het Kramersgildeplein.

Nieuwe toegang parkeerterrein

Eén van de zichtbare fysieke veranderingen aan de oostzijde van het winkelcentrum is de verplaatsing van de voormalige HEMA-vestiging aan het Gildemeestersplein naar de winkelpassage en de verhuizing van de Albert Heijn vestiging aan het Kramersgildeplein naar een nieuwbouwlocatie op het Gildemeestersplein, ongeveer op de plek van de voormalige HEMA. Naast de nieuwe Albert Heijn vestiging is een filiaal van discount supermarkt Aldi gepland. Met de komst van de supermarktvestigingen wil de gemeente Arnhem de in 2012 gesloten toegang tot het parkeerterrein aan de Lange Wal weer in gebruik nemen.

Ontvangen verkeerscijfers

Door de Eigenarenvereniging De Stoere Houtman, van bewoners in de directe nabijheid van de locatie voor de beoogde toegang, zijn vraagtekens gezet bij het besluit van de gemeente. Daarvoor is via een WOB-verzoek aan de gemeente Arnhem inzage gevraagd in de modelcijfers die het besluit om de toegang te heropenen, onderbouwen.

Door de gemeenten zijn enkele plots van het statische verkeersmodel voor het gebied Presikhaaf en omgeving toegestuurd. Het betreft gevisualiseerde etmaalintensiteiten uitgedrukt in aantallen motorvoertuigen per etmaal op een gemiddelde werkdag in een drietal situaties, te weten:

- Basis 2015 (zonder toegang tot het parkeerterrein aan de Lange Wal),
- Basis 2025 in scenario Global Economy (idem),
- Variant 2025 GE)met extra toegang aan de Lange Wal.

Eigen analyse Eigenarenvereniging De Stoere HoutmanVV

Uit eigen analyse van de plots concludeert de Eigenarenvereniging dat er in het model twee hoofdstromen van (auto)verkeer zijn naar het winkelcentrum die niet representatief zijn voor de werkelijke situatie. Dat betreft met name de relaties noord-west via het Kramersgildeplein en midden-zuid via de Langenbachstraat en de gevolgen daarvan voor de relatie via het Gildemeesterplein. Volgens de Eigenarenvereniging leidt de globale en grofmazige benadering van deze verkeersstromen tot verkeerde inzichten op microschaal voor de verkeersdruk rond een eventuele nieuwe toegang tot het

parkeerterrein. Zodoende kan het verkeersmodel ook geen representatief inzicht verschaffen in de verkeersafwikkeling op het kruispunt en in het bijzonder in maatgevende perioden.

Opvallend in de plots is overigens ook dat de uitrit van het parkeerterrein via het brandstofverkooppunt aan het Lange Water niet in het model is opgenomen. In de praktijk wordt deze vrije uitrit regelmatig gebruikt door bezoekers die hun reis vervolgen naar het oosten of zuiden, omdat daarmee de verkeerslichten langs de IJssellaan en op het kruispunt IJssellaan / Lange Water worden vermeden. Terzijde wordt door Goudappel Coffeng nog vermeld dat regelmatig wordt geobserveerd dat deze uitrit ook onbedoeld, want tegen de rijrichting in, wordt gebruikt door auto's die van de Lange Water naar het parkeerterrein rijden. Ook door de Eigenarenvereniging en uit eigen waarneming door ondergetekende wordt dat gedrag met grote regelmaat waargenomen.

Naar de mening van de Eigenarenvereniging is er met de aanstaande verhuizing van de Albert Heijn en de komst van een nieuwe Aldi aan de oostzijde van het winkelcentrum, ruimschoots aanleiding om ook de Herkomsten / Bestemmingen-matrix (HB-matrix) van het verkeersmodel aan te passen. Het is namelijk alleszins aannemelijk dat verkeer naar de huidige Albert Heijn, straks een andere (parkeer)route zal gaan volgen. Al was het maar omdat de nieuwe locatie van Albert Heijn via de huidige route niet of nauwelijks meer bereikbaar is.

Op de plots is te zien dat door, of namens, de gemeente Arnhem in het model die HB-matrix nauwelijks is aangepast. Wel zijn kruispuntintensiteiten van de omliggende grote VRI-geregelde kruispunten aangepast aan recente tellingen. Volgens de bewoners zegt deze kalibratie echter weinig tot niets over de te verwachten (wijzigingen in de) routekeuze.

Onderzoeksvragen

De Eigenarenvereniging heeft aan Royal HaskoningDHV verzocht om een second opinion uit te voeren op de aan het besluit te grondslag liggende verkeersmodel. Verzocht is om daarbij in te gaan op de volgende onderzoeksvragen:

1. Klopt het op basis van de beschikbare plots dat aannemelijk is dat de nieuwe functies aan de oostzijde van het plein niet zijn meegenomen in het statisch model voor de toekomstige situatie?
2. Klopt het dat daardoor de output van het statisch model niet correct is?
3. Klopt de veronderstelling dat deze fouten niet te herstellen zijn door de stromen in de omliggende VRI's handmatig te verhogen?
4. Klopt de veronderstelling dat dus ook de input en daarmee ook de output van het dynamisch model niet klopt?

Met deze notitie geven wij antwoord op de gestelde onderzoeksvragen.

Bij de beantwoording hadden we de beschikking over de modelplots zoals op bladzijde 1 van deze memo al beschreven, aangevuld met een tweetal plots met voedingspunten van de hetzelfde verkeersmodel, voor de situaties in 2016 en 2016 en een aantal verkeersonderzoeken opgesteld door collega bureau Goudappel Coffeng, te weten:

- Dynamische verkeersstudie Presikhaaf, 14 juli 2016 i.o.v. Wereldhave BV;
- Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem, 8 juni 2017, i.o.v Wereldhave Management BV;
- Ontwerp aansluiting Lange Wal Presikhaaf Arnhem, Variantenstudie, 9 januari 2017 i.o.v. Wereldhave Management Nederland BV;
- Analyse bewonersvariant, 24 april 2017 i.o.v. Wereldhave.

Beantwoording onderzoeksvragen

Navolgend worden de onderzoeksvragen herhaald en direct aansluitend beantwoord.

1. **Klopt het op basis van de beschikbare plots, dat aannemelijk is dat de nieuwe functies aan de oostzijde van het plein niet zijn meegenomen in het statisch model voor de toekomstige situatie?**

Het hele winkelcentrum Presikhaaf is in het verkeersmodel vertaald naar een drietal HB-zones (genummerd 1514 aan het Gildemeesterplein, 1589 aan de Langenbachstraat en 1781 aan het Kramersgildeplein), met aansluitingen op de IJssellaan en Lange Wal. De beide pleinen zijn daarnaast onderling verbonden, zij het moeizaam, via de parallelstructuur van het Raadsheerplein en de Schoutenstraat. De uitrit van het parkeerterrein aan het Gildemeesterplein via het brandstofverkooppunt aan de Lange Wal ontbreekt in het model.

Tussen de basisjaren 2015/2016 en 2025/2026 (op de intensiteitenplots zijn 2015 respectievelijk 2025 vermeld, op de zoneplots is handmatig 2016 en 2026 vermeld) zijn in plots van de voedingspunten mutaties in de vulling van de cellen per zone (arbeidsplaatsen en woningen) waarneembaar, maar de verschillen zijn marginaal en houden in ieder geval geen rekening met de recente wijzigingen in aantallen woningen (herbestemming van diverse kantoorgebouwen in de zones 1514 en 1781, maar dat komt nauwelijks tot uiting in de plots van de voedingspunten) en de recente en aanstaande wijzigingen in het aantal arbeidsplaatsen per zone (relocatie van detailhandelsvestigingen in zone 1514 met een grote aantrekkingskracht, wat slechts beperkt tot uiting komt in het aantal arbeidsplaatsen van zone 1514).

Bovendien is in het statische model alleen het aantal autoverkeersbewegingen per arbeidsplaats en per woning gesimuleerd. Voor een goed microscopisch inzicht in het functioneren van het gebied en een eventuele nieuwe aansluiting op het parkeerterrein, is het noodzakelijk om meer specifiek te kijken naar een representatieve productie / attractie van de daadwerkelijk functies (supermarkten) op maatgevende momenten, bovenop het autonome verkeer als gevolg van arbeidsplaatsen en woningen.

Ook is het voor een goed begrip van de situatie noodzakelijk om niet alleen te kijken naar autobewegingen, maar ook expliciet naar de buslijnen en naar fietsers en voetgangers. De fietsers en loopstromen van, naar en langs het winkelcentrum leiden tot een grote hoeveelheid aan oversteekbewegingen met het (auto)verkeer van en naar het parkeerterrein via de eventuele nieuwe toegang. Juist die hoeveelheid aan multimodale conflicten maakt dat het kruispunt met een eventuele nieuwe aansluiting goed moet worden geanalyseerd, maar dat is met dit verkeersmodel feitelijk niet mogelijk.

Kortom, de veronderstelling dat de nieuwe functies in het statisch model niet of onvoldoende zijn meegenomen klopt.

2. **Klopt het dat daardoor de output van het statisch model niet correct is?**

Dat is niet per se het geval, want dat hangt sterk af van de vraag hoe en waarvoor het model wordt gebruikt. Het statische model heeft, zelfs met de gehanteerde niet volledig juiste vulling van de zones zijn waarde, maar vooral voor de analyse van (auto)verkeer op wegvakken op het niveau van de stad en stadswijken.

Voor een gedetailleerd inzicht van intern (multimodaal) verkeer op wijk-, straat- of zelfs kruispunt niveau, zoals noodzakelijk is om een goede analyse te kunnen maken van de aansluiting Lange Wal-Lange Water en de eventuele nieuwe aansluiting van het Gildemeestersplein op de Lange Wal, is het statische model ongeschikt.

Ook de output van het statische model kan niet zonder meer worden overgenomen als fundament voor een microsimulatie. Dat leidt tot ‘crap in is crap out’, waardoor bij voorbaat al duidelijk is dat de resultaten van de simulatie geen betrouwbare weergave geven van de toekomstige situatie op straat.

Kortom, in dit specifieke geval is de output van het statische model dus inderdaad ongeschikt als input voor een simulatie.

3. Klopt de veronderstelling dat deze fouten niet te herstellen zijn door de stromen in de omliggende VRI's handmatig te verhogen?

De handmatige correctie is nuttig om meer betrouwbare analyses te kunnen maken voor de met VRI geregelde kruispunten op de hoofdwegen van de stad en de wijk. Dat zegt echter niet zonder meer iets over de betrouwbaarheid van de verkeerscijfers op de eventuele nieuwe toegang van het parkeerterrein op één van de wijkstraten; in dit geval de Lange Wal.

Om die situatie goed te kunnen analyseren is een veel nauwkeuriger inzicht nodig in de maatgevende perioden rondom de supermarkten en dus van het totale verkeersaanbod op de toegang. Die wordt niet alleen bepaald door de autonome verkeersstromen en het (auto)verkeer van arbeidsplaatsen van de winkels, maar vooral ook door winkelbezoekers en tijdens werkdagen daarnaast ook door de lestijden van het bijvoorbeeld het nabij gelegen Rijn IJssel College en de Kennedyschool. Zowel de bezoekers als de scholieren worden niet rechtstreeks gesimuleerd door de voedingspunten van woningen en arbeidsplaatsen in het verkeersmodel.

Over het bepalen en kiezen van de maatgevende perioden wordt nog opgemerkt dat dit volgens het rapport Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf van 8 juni is gebeurd op basis van algemene ervaringscijfers van de opstellers, zoals is te lezen in paragraaf 4.2 op bladzijde 10 en 11 van de notitie. Gezien het gewenste detailniveau van de verkeerssituatie zou het echter beter zijn om daarvoor exacte locatiegegevens te hanteren. Via openbare data van Google.com is bijvoorbeeld eenvoudig na te gaan dat het drukste uur op een zaterdag aanzienlijk drukker is dan de in het model gehanteerde 10% van het dag totaal. Bovendien bedraagt de gemiddelde winkeltijd 15 minuten en geen 29 minuten zoals is gehanteerd. Door de kortere verblijfstijd is het op het parkeerterrein dus veel onrustiger dan in het model aangenomen.

Daarbij is het maar de vraag of de avondspits van een gemiddelde werkdag en de winkelpiek op een zaterdag (die volgens dezelfde open data overigens vijf uur lang duurt in plaats van één uur) wel de maatgevende periode zijn. Daarvoor is ook van belang om in beeld te hebben welke pieken er zijn bij de andere winkels van het winkelcentrum en vooral ook rondom woningen en onderwijsinstellingen rondom het parkeerterrein en de bushaltes aan de Lange Wal.

De schoollocaties leiden tot specifieke fiets- en voetgangersstromen op specifieke momenten gedurende de dag en die minstens zo belangrijk zijn om in beeld te hebben, omdat die veelal conflicteren met het (auto)verkeer van de bezoekers van de supermarkten en het winkelcentrum.

Voor de bussen geldt bovendien nog dat die prioriteit krijgen in de afwikkeling van de VRI op het kruispunt Lange Wal / Lange Water. Dat is direct van invloed op de wachttijden en daarmee op de wachtrijen bij de haltes, met name aan de noordzijde van de Lange Wal door het uit- en vooral instappen van scholieren op deze halte. Het komt daardoor regelmatig voor dat de halterende bussen het autoverkeer op de Lange Wal blokkeren. Dat zou tot complexe situaties en conflicten tussen voetgangers, bussen, fietsers en autoverkeer. Het simpelweg handmatig ophogen van autoverkeer bij de VRI's biedt daarvoor geen oplossing en een nadere multimodale analyse van de situatie bij de eventuele toegang tot het parkeerterrein is noodzakelijk om gefundeerde uitspraken te kunnen doen over het kruispunt Lange Water / Lange Wal tot en met de nieuwe aansluiting Lange Wal / Gildemeestersplein.

Kortom, de veronderstelling dat de fouten in het model niet zonder meer zijn te herstellen door de stromen in de omliggende VRI's handmatig te verhogen, klopt.

4. Klopt de veronderstelling dat dus ook de input en daarmee ook de output van het dynamisch model niet klopt?

Het dynamische model hebben we vooralsnog niet kunnen toetsen, omdat het in het kader van deze second opinion voor ons niet beschikbaar was. Maar, als de output van het statische model zonder

bewerking en zonder aanvullende multimodale data is gehanteerd als input voor een dynamische simulatie, dan heeft die vooralsnog slechts zeer beperkte waarde.

Aanvulling is nodig ten aanzien van het concrete parkeergedrag van winkelbezoekers van zowel de supermarkten als het winkelcentrum, van bewoners aan en direct rondom het Gildemeesterplein en met name ten aanzien van buspassagiers, fietsers en voetgangers langs de Lange Wal. Zonder die aanvulling is een dynamisch model feitelijk ongeschikt om een besluit tot aanleg van een eventuele toegang tot het parkeerterrein op te baseren.

De veronderstelling lijkt dus te kloppen.

Aanvullend advies

In de rapportage Analyse bewonersvariant van april 2017 in opdracht van Wereldhave, is ingegaan op variant van een ontsluiting van het parkeerterrein rechtstreeks op het Lange Water en in combinatie met de toegang tot het brandstofverkooppunt aldaar.

In de rapportage wordt van die variant geconcludeerd dat die niet gewenst is en (sterk) wordt afgeraden. Het komt ons voor dat die conclusie wat al te snel is getrokken, zeker ook omdat een aantal van de gesignaleerde minpunten in het ontwerp met aanpassing of wijziging van het ontwerp eenvoudig zijn te verminderen of te voorkomen.

Bovendien ligt er een goed functionerend voorbeeld van een dergelijke aansluiting inclusief brandstofverkooppunt langst de IJssellaan, ter hoogte van de toegang tot het parkeerterrein aan het Kramersgildeplein. De vraag dringt zich op of het niet toch de moeite waard zou zijn om deze variant nog eens, wellicht in aangepaste vorm, nader te bestuderen.

Met vriendelijke groet,

Ir T. (Thijs) de Bruin
Senior adviseur Mobiliteit en Ruimte

Notitie / Memo

HaskoningDHV Nederland B.V.
Transport & Planning

Aan:	Eigenarenvereniging De Stoere Houtman T.a.v. de heer B. Derix
Van:	Ir T. (Thijs) de Bruin
Datum:	26 januari 2018
Kopie:	N.v.t.
Ons kenmerk:	T&PBZ1158-100N002D0.1
Classificatie:	Open
Bijlage:	Second opinion, 25 september 2017

Onderwerp: **Aanvulling op Second opinion verkeersmodel Arnhem Presikhaaf**

0.1 Leeswijzer

Deze notitie betreft een aanvulling op een eerdere second opinion die wij op verzoek van de Eigenarenvereniging De Stoere Houtman uit Arnhem, uitvoerden inzake het besluit tot het realiseren van een toegang tot parkeerterrein Gildemeestersplein via de Lange Wal in het kader van de revitalisering van Winkelcentrum Presikhaaf.

Deze notitie gaat na deze leeswijzer (paragraaf 0.1) en een informerende toelichting op de aanleiding en aard van het besluit (paragraaf 0.2), in paragraaf 1 kort in op de eerder al uitgebreid beantwoordde vragen. In paragraaf 2 komt een analyse van het gebruikte dynamische simulatiemodel aan bod en in paragraaf 3 een reactie op het verdere procesverloop sinds september 2017. De notitie sluit af met een aantal conclusies in paragraaf 4.

0.2 Aanleiding

Het winkelcentrum Presikhaaf te Arnhem wordt vernieuwd. Het wordt gemoderniseerd en verbeterd om daarmee bestaande winkels beter te kunnen faciliteren, nieuwe winkelformules aan te kunnen trekken en bezoekers beter van dienst te kunnen zijn. Tegelijkertijd zijn en worden in de directe omgeving van het winkelcentrum verschillende gebouwen geschikt gemaakt voor bewoning en onderwijs, zoals de voormalige Rijkswaterstaat-toren tot studentenhuisvesting Helix, de ombouw van de kantoorgebouwen tot appartementen aan onder meer het Kramersgildeplein (de Gravin) en aan de Singravenlaan en de locatie van het opleidingscentra Arentheemcollege / Astrum college aan het Kramersgildeplein.

Eén van de zichtbare fysieke veranderingen aan de oostzijde van het winkelcentrum is de verplaatsing van de voormalige HEMA-vestiging aan het Gildemeestersplein naar de winkelpassage en de verhuizing van de Albert Heijn vestiging aan het Kramersgildeplein naar een nieuwbouwlocatie op het Gildemeestersplein, ongeveer op de plek van de voormalige HEMA. Naast de nieuwe Albert Heijn vestiging is een filiaal van discount supermarkt Aldi gepland. Met de komst van de supermarktvestigingen wil de gemeente Arnhem de in 2012 gesloten toegang tot het parkeerterrein aan de Lange Wal weer in gebruik nemen.

1 Vragen bij het besluit

Door de Eigenarenvereniging De Stoere Houtman, van bewoners in de directe nabijheid van de locatie voor de beoogde toegang, zijn vraagtekens gezet bij het besluit van de gemeente. Zij vragen zich af of op basis van de beschikbare en gepresenteerde informatie wel geconcludeerd kan worden dat de toegang tot het parkeerterrein aan de Lange Wal op een veilige wijze kan worden gerealiseerd.

Omdat de communicatie tussen de Eigenarenvereniging en de gemeente al langere tijd en af en toe ook wat stroef verloopt, heeft de Eigenarenvereniging in aanvulling daarop de deskundige mening gevraagd van een aantal onafhankelijke derden, waaronder Royal HaskoningDHV.

In september 2017 is door ons op verzoek van de Eigenarenvereniging een aantal concrete vragen beantwoord, die betrekking hadden op de gebruikte statische verkeersmodelanalyse ten behoeve van het besluit. In onze brief van 25 september 2017, waarvan een kopie als bijlage is bijgevoegd is uitgebreid in gegaan op de beantwoording van de vragen. Ter informatie wordt hier met herhaling van het korte antwoord per vraag volstaan. De vier vragen en antwoorden luiden als volgt:

1. Klopt het op basis van de beschikbare plots dat aannemelijk is dat de nieuwe functies aan de oostzijde van het plein niet zijn meegenomen in het statisch model voor de toekomstige situatie?

   Antwoord: ja, dat klopt.

2. Klopt het dat daardoor de output van het statisch model niet correct is?

   Antwoord: ja, in dit specifiek geval klopt dat.

3. Klopt de veronderstelling dat deze fouten niet te herstellen zijn door de stromen in de omliggende VRI's handmatig te verhogen?

   Antwoord: ja, dat klopt.

4. Klopt de veronderstelling dat dus ook de input en daarmee ook de output van het dynamisch model niet klopt?

   Antwoord: ja, die veronderstelling lijkt te kloppen.

In het antwoord op de vierde vraag is een voorbehoud gemaakt, omdat het voor ons in september 2017 nog niet mogelijk was geweest om het dynamisch model te bekijken. Het antwoord was dus gebaseerd op een veronderstelling dat de modelresultaten van het statische model niet of nauwelijks bewerkt zijn ten behoeve van het dynamische model.

2 Beschouwing dynamisch model

Omdat het vanwege de vertrouwelijkheid van onderliggende VRI bestanden in het dynamisch model, niet mogelijk bleek om het dynamische model zelfstandig op onze eigen apparatuur en software te laten draaien, is een afspraak gemaakt om het model ten kantore van de makers, Goudappel Coffeng te Deventer, te bekijken. Die afspraak heeft plaatsgevonden op woensdag 29 november 2017 en werd bijgewoond door de heer Derix namens de Eigenarenvereniging en ondergetekende.

In overleg met de heer Nab van Goudappel Coffeng is een kopie van het maatgevende moment in de simulatie, als een filmpje beschikbaar verkregen voor verdere analyse. Dit filmpje zou volgens zijn zeggen eerder al eens getoond zijn tijdens een openbare informatiebijeenkomst over de revitalisering van het winkelcentrum.

Afgesproken was om ter plekke vooral feitelijk informatie uit te wisselen over het filmpje en vast te stellen of het getoonde filmpje inderdaad een maatgevend (drukste moment) beeld toont in de simulatie zelf. Inhoudelijke vragen en opmerkingen over het filmpje zijn volgens afspraak in het overleg niet besproken.

Inmiddels hebben we het filmpje meermaals uitvoerig bekeken en daar een aantal fouten en verwonderpunten in ontdekt.

Fouten in de microsimulatie:

- Het ontbreken van de koppeling Lange Wal / IJssellaan via het parkeerterrein Gildemeestersplein en het ontbreken van de uitrit via het tankstation (en het illegaal gebruik als inrit daarvan). Hierdoor ontbreekt het inzicht in de uitwisseling tussen de toegangspunten tot de parkeerterreinen van het winkelcentrum en gedraagt het verkeer zich in dit dynamische model dus statisch. De aanname in het model is dan dat verkeer vanuit de naderingsrichtingen via het (geografisch) dichtstbij zijnde toegangspunt binnenkomt en vertrekt. In de praktijk wordt die keuze echter ook beïnvloed door het comfort van een bepaalde route en het 'gemak' waarmee het terrein wordt bereikt. Door die variatie in routekeuzes niet te modelleren vindt er dus op zijn minst vertroebeling plaats.
    - Verkeer vanuit het noorden bijvoorbeeld (over het spoor via het Lange Water) wordt gesimuleerd via de IJssellaan, maar in de praktijk is de nadering via Lange Wal makkelijker want net zo lang en met alleen maar rechtsaf bewegingen. Tevens komt de nieuwe hoofdingang naar het overdekte deel van het winkelcentrum aan de Lange Wal te liggen.
    - Verkeer vanuit het zuiden naar de woningen aan het Gildemeesterplein, Cloekplein, Gamerslagplein, Hisveltplein en Schoutenstraat wordt vanwege de ontbrekende koppeling op het P-terrein gesimuleerd via de IJssellaan, terwijl die logischerwijs via de nieuwe aansluiting aan de Lange Wal zullen rijden, omdat dit twee VRI kruispunten minder betekent. Navigatiesystemen zullen deze route ook als kortste en snelste aan gaan geven.
    - Door de 'knip' in de Lange Wal, in combinatie met het niet aanpassen van de HB-matrix, moet het verkeer naar de nieuwe vestiging vanaf Volkerakstraat in het model via de IJssellaan rijden, een andere optie is er niet. In de werkelijkheid zal dit verkeer kiezen voor de nieuwe aansluiting om dat daardoor 4 VRI's worden ontweken. Bovendien is de gedwongen route in het model langer. Dat heeft echter wel als gevolg dat er veel minder verkeer wordt gemodelleerd aan de Lange Wal dan in werkelijkheid het geval zal zijn.
- In het model ontbreken kruisende voetgangers en fietsers op de oversteek tussen de Houtmanstraat en P-terrein. Ook de grote chaotische loopstromen van/naar ROC en de bushaltes ontbreken in het overzicht. Juist op deze momenten ontstaan hectische onoverzichtelijke situaties en lange wachtrijen, die tot verkeersonveiligheid leiden.
- Uit de toelichtende notitie blijkt dat we moeten rekenen op ongeveer 2.500 tot 3.000 ritten per weekdag. Die berekening lijkt overigens veel lager dan de verkeersproductie die op grond van het winkeloppervlak aan de oostzijde van het winkelcentrum zou mogen worden verwacht, zie daarvoor ook de volgende subparagraaf: 4.700 ritten per dag ligt meer in de rede nog exclusief de productie van woningbouw en overige voorzieningen aan het Gildemeestersplein. In het drukste uur zou dat ongeveer 10% moeten bedragen (ten minste ordegrootte 300 ritten) en dat lijkt in de simulatie dus veel te laag te zijn. Door de tekst heen scrollend lijkt het er op dat niet het totaal verkeersaanbod, maar alleen het surplus is gesimuleerd, dus als gevolg van het extra aantal supermarktmeters aan de oostzijde van het winkelcentrum. Dat geeft dus een forse onderschatting (namelijk circa de helft) van het maatgevende verkeersaanbod.

Verwonderpunten in de simulatie:

- In het gesimuleerde netwerk is een opvallende gemiste kans dat het vierde kruispunt Lange Wal / Laan van Presikhaaf niet is meegenomen in het netwerk. Dit zou volgens de mondelinge toelichting door de heer Nab, op deze wijze als netwerk zijn aangeleverd door de gemeente. Het komt ons echter voor dat indien dit vierde kruispunt wel zou zijn toegevoegd, het model beter (of eigenlijk: wel) inzicht zou geven in gewijzigde routekeuzes als gevolg van de verschuiving van functies.
- Ook was het wellicht interessant geweest om te zien wat er binnen het blok zelf gebeurd, als P-terrein Kramersgildeplein aan de Lange Wal was gekoppeld (zoals buiten op straat het geval is), als Kramersgildeplein en Gildemeersterplein zouden zijn doorgekoppeld (zoals op straat het geval is), en als de Langenbachstraat realistisch was gesimuleerd.
- Wat opvalt is het fors aantal fietsers dat op de kruising rijdt en dus gehinderd wordt door het winkelend auto verkeer. Dat is precies het bezwaar tegen een toegang in deze vorm op deze plek en bijvoorbeeld ook reden geweest voor Veilig Verkeer Nederland om in haar advies aan te dringen op een aanpassing van de voorgenomen vormgeving van het kruispunt.

- Gesteld dat tussen 17.00 en 17.15 uur inderdaad het drukste kwartier is, wat aannemelijk lijkt, dan zijn in het simulatie filmpje van het dynamische model de eerste 7 à 8 minuten ongeveer 8 ingaande en 8 uitgaande voertuigen te tellen via de Lange Wal. Daarna zoomt het camera standpunt in naar de IJssellaan en is de Lange Wal niet meer te zien. Aan de noordzijde van het P-terrein zijn nog slechts een handvol in- en vooral uitgaande voertuigen te tellen. In totaal komt dat neer op ongeveer 20 voertuigen in een 1/8 uur, dat komt neer op 160 ritten in het drukste uur en dat lijkt erg weinig.

Verkeersproductie in de simulatie

Onduidelijk is in de verkeerskundige onderbouwingen en in de simulatie wat nu eigenlijk de geprognosticeerde en gehanteerde verkeersproductie is. In de rapportage van Goudappel Coffeng (bijlage 1B bij het plan) worden diverse oppervlaktes voor sloop/nieuwbouw van winkeloppervlak genoemd op basis waarvan de parkeervraag en productie zou moeten worden bepaald. De beschrijvingen zijn echter weinig inzichtelijk en nauwelijks te reproduceren. Het lijkt er op dat alleen het surplus als gevolg van de extra supermarktmeters op het maaiveld wordt meegerekend bij de bepaling van de productie. Daar wordt vervolgens een onnavolgbare rekensom op losgelaten, die vanuit het niets resulteert in 70 extra aankomsten en 70 extra vertrekken per maatgevend uur in de avondspits en 90/90 op een zaterdag (blz. 11). Die aantallen worden volgens de toelichting in de Vissim simulatie (de dynamische model berekening) onverklaarbaar overboord gegooid en ongemotiveerd vervangen door iets anders, namelijk 100 ritten in en 100 ritten uit (kader op blz. 13). Dat correspondeert echter niet met de waarneming in het simulatie filmpje zoals hiervoor beschreven en niet verder lijkt te komen dan 160 ritten totaal, dus ongeveer 80/80.

Uit de tekeningen van de Cursim simulaties (de rijcurves van toeleverende vrachtauto's) in de bijlage van dezelfde notitie zijn bouwoppervlakken van de supermarktlocaties af te leiden. Dat leidt tot een oppervlakte van circa 1.375m2 bvo voor de Aldi en 2.900m2 bvo voor de AH. Bij elkaar dus 4.275m2, met een gemiddelde ritproductie van 110 ritten per 100m2, leidt dat tot circa 4.700 ritten per gemiddelde weekdag. In een drukste uur op een werkdag van gemiddeld 10% dus tot 470 ritten. Als we aannemen dat daarvan ongeveer een derde via de IJssellaan binnenkomt en tweederde via de Lange Wal, dan gaat het dus niet om 100 ritten in en uit, maar om ruim 150 ritten in en 150 ritten uit. Zelfs als de verdeling 50/50 is tussen IJssellaan en Lange Wal, dan moet de productie dus aanzienlijk hoger zijn, dan wat volgens de toelichting in de simulatie zou moeten zit en dan wat uit de beschouwing van de simulatie blijkt.

Parkeren

In de bijlagen van hun rapport wordt door Goudappel verwezen naar een Ecorys parkeeronderzoek en parkeertellingen en worden de resultaten daarvan ook gebruikt en bewerkt. Het lijkt ons niet meer dan redelijk dat dit onderzoek en de tellingen dan ook deel uitmaken van de bijlagen bij het plan, los van de vraag of de gemeente het op verzoek al of niet heeft nagestuurd. Nu dat niet is gebeurd is niet te controleren of de basis van de parkeerberekeningen kloppen. Gesteld wordt dat de conclusies van de Ecorys studie zijn opgenomen, wat eveneens niet is te controleren en de vraag blijft daarmee of de koopavond of de zaterdag middag de drukste parkeertijden zijn, of dat er ook andere maatgevende momenten zijn aan te wijzen. Tevens is niet na te gaan hoeveel parkeerplaatsen bijvoorbeeld door overige gebruikers worden en daarvoor beschikbaar blijven.

De gemeente geeft tevens aan dat er in het totaalplan voldoende parkeergelegenheid is. Men gaat daarbij uit van een maximale acceptabele loopafstand van 600 meter tot de ingang van een supermarkt, gebaseerd op een CROW richtlijn voor loopafstanden per functie of motief. Een loopafstand van 200 tot maximaal 600 meter hoort echter bij een centrumfunctie, waarbij rondom het winkelgebied grote parkeervoorzieningen liggen en bezoekers gaan "funshoppen". Denk daarbij aan de parkeergarages en het parkeerterrein Trans in het centrum van de stad. Dat zou tot op zekere hoogte kunnen gelden voor

de winkels in de galerij van het Winkelcentrum Presikhaaf. De acceptabele loopafstand voor een (discount-)supermarkt bedraagt echter veel minder dan de genoemde marge en is ordegrootte 100 meter. Voor de supermarkten geldt niet een motief 'winkelen', maar een motief 'boodschappen doen'. Bezoekers willen dicht bij de ingang staan en zo kort mogelijke afstand lopen met hun winkelwagen en met boodschappen gevulde tassen. Eigenaren van supermarkten willen dat ook, om zoveel mogelijk klanten te kunnen bedienen binnen een zo'n kort mogelijk tijdsbestek. Voorbeeld is de huidige Albert Heijn aan het Kramersgildeplein. Het parkeerterrein voor de hoofdingang staat vaak helemaal vol en bezoekers wachten in de auto of zetten deze neer op plaatsen waar het niet mag, in plaats van 50 meter verderop te parkeren aan de westzijde van het Kramersgildeplein, waar vrijwel altijd voldoende plaats is om te parkeren. Uit navraag bij de supermarkt blijkt ook dat op een gemiddelde zaterdag vaak niet meer dan 2 à 3 winkelwagentjes moeten worden opgehaald op het parkeerterrein aan de Langenbachstraat en vrijwel nooit vanaf het Gildemeestersplein. Bezoekers van de supermarkt accepteren dus geen lange loopafstanden en zullen zoveel mogelijk 'voor de deur' parkeren.

Inmiddels zijn alle ingangen naar het winkelcentrum vanaf de Schoutenstraat afgesloten en ook op de Langenbachstraat worden de oude toegangen tot één hoofdingang samengevoegd. De twee oude toegangen aan het Gildemeestersplein (via de voormalige HEMA en via de aparte ingang in de galerij) worden gecombineerd tot één centrale toegang aan de Lange Wal. Hierdoor wordt juist de toegang tot het winkelcentrum vanaf de parkeerterreinen nog meer geconcentreerd dan het oorspronkelijk was. Bezoekers die eerst aan de Schoutenstraat parkeerden om daar naar binnen te gaan, zullen in de nieuwe situatie doorrijden naar het Gildemeestersplein om zo dicht mogelijk bij de nieuwe toegang te parkeren.

Voor het Gildemeestersplein geldt daarom dat er op basis van een parkeerbalans voor een straal tot maximaal 100-200 meter dient te worden bepaald of er voldoende parkeerplaatsen vrij zijn voor de bezoekers. Anders ontstaat het risico op foutparkeren, zoekverkeer en onvoorspelbaar verkeersgedrag, wat de verkeersveiligheid op en rond het Gildemeestersplein verminderd. Omdat de onderzoeken ontbreken en een onrealistische zone is aangenomen voor parkerende bezoekers, is de kans aanwezig dat de conclusies met betrekking tot het parkeren niet correct zijn en dat is in ieder geval niet te controlen.

Vormgeving van de aansluiting in de simulatie

Ook op de configuratie en vormgeving van de nieuwe aansluiting Lange Wal – Gildemeesterplein, zoals die in het dynamisch model is opgenomen, is het nodige aan te merken:

- Voetgangers op het trottoir aan de noordzijde lijken op sommige tijden door de auto's heen te lopen. Deze zouden juist gemotoriseerd verkeer moeten laten stoppen. De reactietijd is ook te kort, voetganger en fietsers zijn nog niet eens de uitweg over en de auto's kruisen al.
- Het nieuwe zebrapad aan de westzijde van de nieuwe toegang is niet meegenomen. Overstekende voetgangers hebben echter direct effect op de afwikkeling en doorstroming van de nieuwe aansluiting en doorstroming op de Lange Wal
- Het zebrapad ter hoogte van de Keulse Slag is niet meegenomen. Dit is echter een zeer drukke oversteek, door de verplaatsing van de hoofdingang van het winkelcentrum zal dit nog drukker worden. Dit heeft direct een effect op de doorstroming op de Lange Wal en de nieuwe aansluiting van het P-terrein.
- Overstekende fietsers richting en vanaf de nieuwe aansluiting zijn niet opgenomen, terwijl deze een groot effect zullen hebben op de nieuwe aansluiting.
- Voertuigen lijken een groot risico te nemen om vanuit de uitweg de Lange Wal op te rijden. Net voor een vrachtwagen afslaan lijkt vreemd.
- Voertuigen remmen soms af bij de nieuwe aansluiting, terwijl men rechtdoor rijdt.

- Bushalte Lange Wal noord is niet opgenomen, dit terwijl de vele bussen hier wel zorgen voor vertraging. De pinautomaat in combinatie met de laad- en losplek en bushalte, zorgt in de praktijk soms voor het blokkeren van de weg door bussen.

Het antwoord op de eerder gestelde vragen op basis van het statisch model (zie paragraaf 1 van deze notitie) worden door de beschouwing van de dynamische simulatie bevestigd. De HB-matrix is niet aangepast waardoor er geen waardevolle uitspraken kunnen worden gedaan over het reële effect van een nieuwe aansluiting van het winkelcentrum op de Lange Wal. Zowel niet ten aanzien van de routekeuzes, als ten aanzien van de doorstroming op afzonderlijke wegvakken en kruispunten, als ten aanzien van de verkeersveiligheid.

3 Reactie op de Procesverloop

Sinds vorig najaar zijn de ontvangen zienswijze bij het plan door de gemeente beantwoord in een zienswijzenrapport. Daarin wordt door de gemeenten onder meer gesteld dat de ontwikkeling van het winkelcentrum voldoende is meegenomen in het statische model. Die conclusie kunnen wij niet delen. Het statische verkeersmodel hanteert alleen woningen en arbeidsplaatsen als sociaal economische gegevens van de zones in het model, en bijvoorbeeld geen winkelbezoek. Eerder werd op basis van de modelplots al duidelijk dat die gegevens tussen 2016 en 2026 in het model slechts beperkt wijzigen, terwijl er in en om het winkelcentrum juist een massieve verschuiving en toename van woningen en winkeloppervlak (en dus winkelbezoek en arbeidsplaatsen) plaatsvindt, vooral aan de oostzijde van het winkelcentrum. Juist de typische verkeersbewegingen die het winkelcentrum in zijn algemeenheid en de (discount) supermarkten in het bijzonder veroorzaken, worden met deze marginale wijzigingen in statische model niet erkent.

In een reactie namens de ontwikkelaar is gesteld dat het zeer ongebruikelijk is om in statische verkeersmodellen de winkelformules op te nemen (die kunnen binnen het plan immers wijzigen) of zelfs een dynamische simulatie te maken en dat men in het geval van het Winkelcentrum Presikhaaf dus al heel ver is gegaan. Los van de vraag of die stelling klopt – we zouden een lange lijst van praktijkvoorbeelden kunnen presenteren die het tegendeel duidelijk maakt – is het in het ruimtelijk ordeningsrecht zo dat een plan dient te voorzien in een goede ruimtelijke ordening. Dat betekent onder meer dat de initiatiefnemer en de besluitvormers zich er van moeten vergewissen of het plan als zodanig kan worden aangemerkt en dat de effecten die het plan kan veroorzaken redelijk en billijk zijn voor gebruikers en hun omgeving. Of een verkeersmodel in dit geval wel of niet een goede of noodzakelijke analyse methodiek is, doet niet (meer) ter zake. Die keuze is door de ontwikkelaar en de gemeente gemaakt en de gehanteerde modellen dienen daarom deugdelijk te zijn en worden toegepast en een goede weergave van de werkelijkheid te tonen. De effectberekeningen en daaraan te grondslag liggende (verkeers)modellen tonen dus ten minste de maximaal mogelijke exploitatie en belasting binnen de plangrenzen, onder het motto:”wie het meerdere mag, mag ook het mindere”. Het staat de ontwikkelaar dus vrij om binnen de planruimte ook winkelformules te exploiteren die minder verkeer genereren, mits is aangetoond en daarover is besloten dat de maximale variant ook aanvaardbaar is. Het statisch model en zeker het dynamisch model, zou dus rekening moeten houden met de voorziene maximale winkelvulling en dat is hier niet het geval.

Het statisch model kent bovendien geen kruispuntweerstanden. Dus de invloeden van verkeerslichten, oversteken en dergelijke hebben anders dan de praktijk, geen effect op routekeuze; kortere route juist wel en daaruit blijkt de grote gevoeligheid voor een juiste weergave van de precieze aanlandpunten van herkomsten en bestemmingen in en rondom het winkelcentrum in relatie tot de HB-matrix en die relatie ontbreekt nu juist. Omdat deze gebrekkige broninformatie is gehanteerd als uitgangspunt voor het dynamische model, is de waarde van die simulatie en de resultaten ervan eigenlijk niet bruikbaar als

informatie om een besluit over doorstroming en verkeersveiligheid op te baseren. Zowel het statische model als het dynamische model houden dus onvoldoende rekening met de ontwikkeling van het winkelcentrum en dus ook niet met de verkeerskundige effecten die als resultaat van die modellen zijn gepresenteerd.

Aanpassing van het bijlage rapport 1B

Opvallend is dat de verkeerskundige notitie van Bijlage 1B een update heeft gehad. In het najaar van 2017 was ten behoeve van de inspraakperiode de versie van 8 juni 2017 beschikbaar en recent is een versie van hetzelfde rapportnummer maar met datum 12 december gevoegd. De verschilanalyse tussen beide versie is als volgt:

- In de voorlaatste zin op bladzijde 16 (over de wachtrijlengte Lange Water linksaf naar Lange Wal) is de tekst “tot circa 100m” vervangen door “ten minste meter”. Daardoor klopt de zin nu niet meer en ontbreekt relevante informatie.
- In dezelfde alinea is de “gemiddelde maximale wachtrijlengte” gewijzigd van 90m naar 75m en voor de planontwikkeling van 100m naar 85m.
- Ook de tekst onder figuur 5.2 op blz. 17 is aangepast van 100m naar 85m. Gek genoeg is de figuur zelf niet aangepast en die toont daarom nog steeds een verlenging tot (ruim) 100m.
- In de conclusie van H7 op blz. 22 is onder het 4^{e} aandachtsstreepje de verlenging gewijzigd van 100m naar 85m.
- In de alinea op blz. 17 onder figuur 5.2 over de wachtrijlengte op de Lange Wal voor het kruispunt met de Lange Water is de beschikbare opstellengte gewijzigd van 100m naar 85m. Dat klopt op zichzelf, want de afstand tussen stopstreep en nieuwe toegang tot het P-terrein is bij lange na geen 100 en eerder 80 dan 85m.
- In dezelfde alinea op blz. 22 is vervolgens een stuk tekst toegevoegd waarin staat dat de wachtrij 80m zou moeten bedragen en is ook figuur 5.3 vervangen door een figuur waar nu uit zou moeten blijken dat de wachtrij maximaal 80m bedraagt in plaats van 100m zoals in de versie van het rapport van juni 2017.
- In par. 5.2.3 wordt foutief verwezen naar bijlage 2 (dat zijn namelijk rijcurvesimulaties en niet de wachtrijlengten, die staan in bijlage 1). Uit de vergelijking van de figuren in de twee versies van de rapportage blijkt dat die niet verschillen en dat de achtergrondinformatie voor de tekst in het hoofdrapport dus dezelfde bronnen betreft. De grafiekjes van bijlage 2 tonen de gesimuleerde wachtrijlengten tijdens een 2 uur durende spitsperiode. De grafieken tonen (dat vermoeden we, want dat staat nergens toegelicht) de maximale, gemiddelde en minimale waarden van de wachtrij na een (niet nader gespecificeerd) aantal simulatieruns. Uit die figuur valt af te leiden dat gedurende de spitsperioden de wachtrij op de Lange Wal voor de Lange Water naar alle waarschijnlijkheid toch wel zeer regelmatig langer is dan de beschikbare 80 tot 85 m (in werkelijkheid is dat overigens net minder dan 80m). Ook is te zien dat de wachtrij tussen autonome ontwikkeling en variant (dus met supermarktontwikkeling) substantieel langer is en veel vaker de 80 of zelfs 100m overschrijdt, dan zonder de ontwikkeling.

Grootste storende fout in het rapport en de analyse was en is dat vooral is gekeken naar de extra verkeersproductie van de ontwikkeling en niet naar de totale verkeersproductie, zie paragraaf 4.2. Of die fout ook is gehanteerd bij de berekening van de cyclustijden en wachtrijlengtes is niet na te gaan. Uit onze visuele analyse van de Vissim simulatie lijkt dat wel het geval te zijn.

Hoe lang de gemiddelde maximale wachtrij is en hoe vaak die wordt overschreden, is niet direct uit de grafiek af te lezen. De twee versie van de rapportage zijn in ieder geval strijdig op basis van dezelfde broninformatie, zonder dat daar nieuwe of gewijzigde berekeningen of andere bronnen aan ten grondslag liggen en het is daarom niet met zekerheid te stellen dat: “een nieuwe aansluiting op de Lange Wal op een verantwoorde manier mogelijk is, mits voldoende afstand wordt gehouden tot het met verkeerslichten geregelde kruispunt Lange Water.” En dat “Door de recente sloop van het winkelpaviljoen langs de Lange Wal kan hieraan worden voldaan.” Daarmee staat een belangrijk fundament onder het plan te wankelen.

Een deel van de geconstateerde fouten en verwonderpunten is aanleiding geweest voor de Eigenarenvereniging om in te spreken in de hoorzittingen op 8 en 22 januari 2018 tijdens de Politieke Maandag. Mogelijk dat reactie hierop dan wel het antwoord op hieruit voortvloeiende technische vragen nog ander licht werpt op de zaak.

4 Conclusies

Voorgaande aanvulling op de second opinion bij de verkeersonderzoeken van de revitalisering van het winkelcentrum Presikhaaf en de realisatie van een nieuwe toegang tot P-terrein Gildemeestersplein aan de Lange Wal in het bijzonder, leidt tot de volgende conclusies:

- De eerder veronderstelde conclusies over het gebrekkige statisch model, worden door het dynamisch model onderschreven. De HB-matrix is niet aangepast op basis van de herverdeling van winkelformules en nieuwe dan wel afgesloten toegangen bij de renovatie. Het zwaartepunt van de verkeer aantrekkende winkelformule blijft bij de oude locatie van de Albert Heijn liggen, terwijl dit zou moeten verschuiven naar de nieuwe supermarktlocaties aan het Gildemeestersplein.
- De dynamische simulatie voegt weinig toe aan het onderzoek. De focus ligt op de grote kruispunten in de omgeving, maar niet op de effecten van de nieuwe toegang tot het P-terrein Gildemeestersplein aan de Lange Wal. Het model geeft geen inzicht in welke nieuwe routes ontstaan als gevolg van het maken van een nieuwe toegang en welke gevolgen dit heeft voor de doorstroming op de Lange Wal en het kruispunt met de Lange Water. Omdat de verkeersstromen op en nabij de nieuwe aansluiting onvoldoende zijn geconfigureerd en de logische routekeuzes onmogelijk zijn gemaakt, kan er dus ook geen conclusie worden getrokken uit de effecten hiervan.
- De uitkomsten van de modelberekeningen, zowel statisch als dynamisch, geven daarmee weinig inzicht in de verkeerseffecten van het weer openen van de toegang tussen de Lange Water en het Gildemeestersplein. Met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zijn de werkelijke verkeersintensiteiten en daarmee ook wachtrijen op de Lange Wal aanzienlijk langer dan door Goudappel is voorgesteld. Uiteraard heeft dit ook gevolgen voor alle onderzoeken naar de leefbaarheid (zoals geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid) die gelinkt zijn aan de uitkomsten van de modelberekeningen.
- In de bijlage rapportage bij het besluit zijn ongemotiveerd wijzigingen aangebracht in de conclusies die worden getrokken uit berekeningen, zonder dat die uitgangspunten of de berekeningen zelf zijn gewijzigd.
- De basis van de parkeerberekeningen is niet te controleren wegens het ontbreken van de aangehaalde onderzoeken. Tevens is onterecht uitgegaan van loopafstanden tot 600 meter, omdat deze niet bij de supermarktfuncties kunnen worden toegepast. Het is dus maar de vraag of er voldoende parkeerplaatsen aanwezig zijn in de directe nabijheid van de hoofdingangen en dit niet leidt tot overlast en daarmee onveiligheid.
- De suggestie die gewekt wordt dat er een gedegen verkeersonderzoek – met daarin afdoende aandacht voor de verkeersproductie, routekeuze-effecten, de kwaliteit van de doorstroming, de verkeersveiligheid en leefbaarheid) aan het plan te grondslag ligt, is daarmee zeer voorbarig.

Met vriendelijke groet,

Ir T. (Thijs) de Bruin
Senior adviseur Mobiliteit en Ruimte

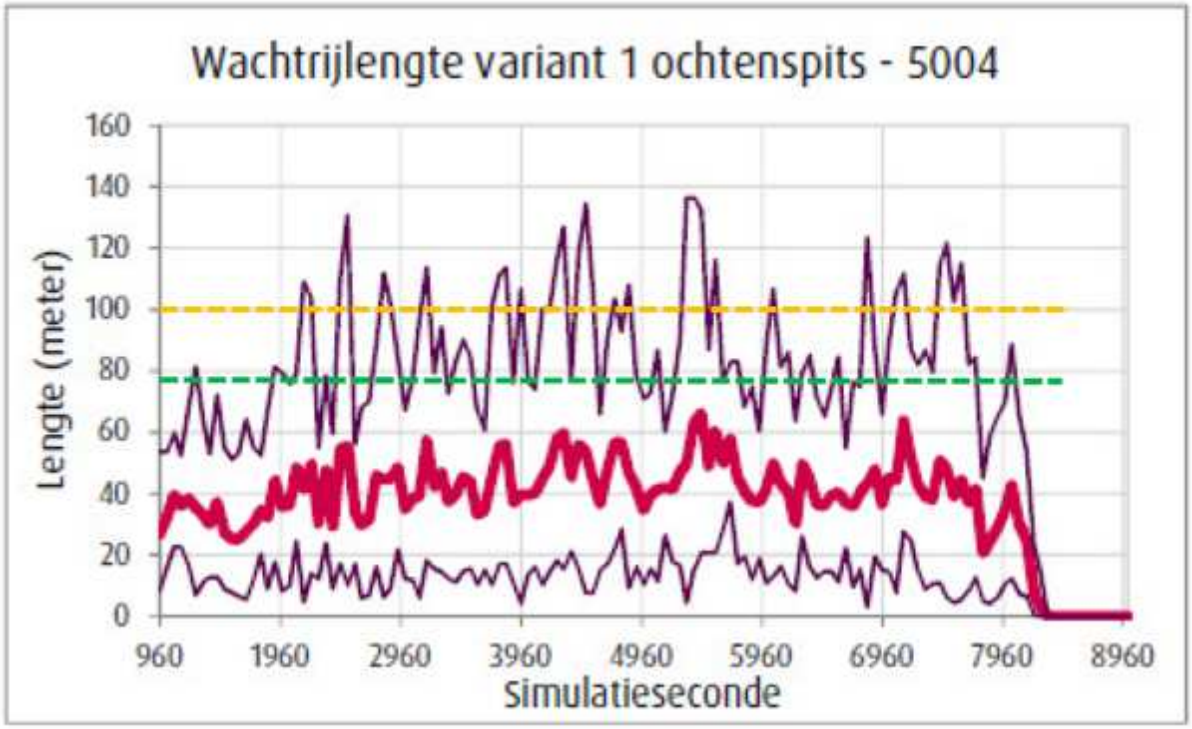
Bijlage: “Second opinion verkeersmodel Arnhem Presikhaaf”, 25 september 2017

Beantwoording technische vragen Arnhem Centraal 26 jan. 2017

(In rood is de beantwoording weergegeven)

Naar aanleiding van de insprekers van 8 januari en 22 januari, de reactie van het college op de ingediende zienswijze heb ik de volgende vragen:

1. Kunt u de correspondentie sturen mbt het verzoek van de gemeente aan De Stoere Houtman m.b.t. het verzoek voor de grondverwerving? Het college verwees hier gisteren naar in haar beantwoording.
   In de gesprekken tussen Wereldhave en de bewonersgroep De Stoere Houtman in de periode januari t/m juni 2017 hebben de vertegenwoordigers van de bewoners bij herhaling aangegeven dat het ter beschikking stellen van grond voor de bewoners niet bespreekbaar is. Wij hopen dat de bewoners na het besluit van de gemeenteraad over het bestemmingsplan hun standpunt willen herzien. Zoals in de beantwoording van de zienswijze is aangegeven kan echter ook zonder beschikbaarstelling van de grond de aansluiting op een veilige wijze worden vormgegeven.
2. Kunt u de email sturen van VVN waarna gisteren werd verwezen?
   De email is toegevoegd aan de stukken van de gemeenteraad met betrekking tot de vaststelling van het bestemmingsplan 'Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal'. Zie: https://ris.ibabs.eu/raad-arnhem/meeting/100000783/176fe75c-21af-498b-909a-4e8fd900125a/.
3. Goudappel Coffeng heeft de bewoners laten weten, en dat werd gisteren door het college bevestigd, dat er geen nieuwe berekeningen zijn gemaakt mbt figuur 5.3 uit bijlage 1 van de stukken. Deze figuur is volgens Goudappel gebaseerd op de grafiekjes die volgen uit het dynamisch model:

In de grafiek van variant 1 zijn de twee afstanden aangegeven vanaf de stopstreep tot aan de nieuwe uitweg. In de eerste versie werd deze gesteld op 100 meter. Uit de grafiek blijkt dat deze afstand enkele malen wordt gehaald (zoals in de oorspronkelijke tekst werd vermeld, circa 95% van de tijd gaat het goed).

De afstand bleek echter 75-80 te worden, die lijn staat er ook in. Daaruit lijkt het alsof circa 70-80% van de tijd de gemiddelde maximale tijd de wachtrij voorbij de nieuwe inrit komt te staan. Klopt deze redenatie? Zo niet kunt u dan a.d.h.v. de beschikbare stukken/figuren toelichten hoe Goudappel aan de nieuwe figuur komt? De wethouder verwees vragen over uitleg hierover gisteren naar de ambtelijke ondersteuners.
Ik licht dit graag toe. De bovenste lijn in de grafiek geeft niet de gemiddelde maximale wachtrijlengte aan, maar een 95% kans dat een maximale wachtrijlengte deze waarde niet overschrijdt. In het geval van de afgebeelde grafiek bedraagt deze waarde (het gemiddelde van deze lijn) circa 80 meter. Deze maatstaf houdt grofweg in, dat in 2025 (dus met inbegrip van de verwachte verkeersgroei in de komende jaren) de optredende wachtrijlengte in het drukste uur van de dag ongeveer 1 x de 80 meter zeer kortstondig zal overschrijden. Deze uitkomst is beoordeeld als acceptabel.

4. Kunt u aangeven of de diverse parkeeronderzoeken, waar naar wordt verwezen in de beantwoording van de zienswijze, ter visie hebben gelegen?
   In de beantwoording van vragen over het verrichte parkeeronderzoek in de zienswijze wordt verwezen naar de onderzoeksgegevens, zoals zij zijn opgenomen in bijlage 1B: 'Ontwikkeling winkelcentrum Presikhaaf Arnhem, Verkeer, parkeren en expeditie'. Deze bijlage heeft inderdaad tezamen met het ontwerpbestemmingsplan ter visie gelegen. In deze bijlage zijn ook de parkeergegevens uit het in 2014/2015 gehouden parkeeronderzoek van Ecorys opgenomen.
5. De wethouder gaf gisteren aan dat het college aan De Stoere Houtman tijdens de zienswijzeperiode heeft verzocht om samen met de experts aan tafel te gaan zitten. Kunt u ons de correspondentie hierover doen toekomen?
   Hiervoor verwijs ik u naar de mail van de heer Smits van 11 oktober (13:00 uur) met als onderwerp 'Beantwoording mails Stoere Houtman betreffende Lange Wal Presikhaaf', die in overleg met wethouder Ine van Burgsteden ter informatie aan de raadsleden is gestuurd.

18M02g

Arnhem Centraal

Motie Een veilige uitrit

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op 29 januari 2018, ter behandeling van het agendapunt **Vaststellen bestemmingsplan Winkelcentrum Presikhaaf - aansluiting Lange Wal**

Constaterende dat:
- De aanleg van deze uitrit diverse voorstanders en tegenstanders kent
- Er rapporten door het bureau Goudappel in opdracht van Wereldhave zijn opgeleverd
- Er rapporten van Royal Haskoning DHV in opdracht van de Stoere Houtman zijn opgeleverd
- Voor alle partijen veiligheid voorop staat

Overwegende dat:
- Beide partijen hun gegevens de juiste vinden
- Royal Haskoning DHV naar aanleiding van de antwoorden op de technische vragen van Arnhem Centraal in een reactie nog steeds onjuistheden constateert
- De Stoere Houtman 5 onwaarheden benoemd
- De raad zeker moet weten, dat zijn besluit op juiste gegevens gebaseerd moet zijn

Verzoekt het college om:
- Een onafhankelijke partij, in overleg met Wereldhave/Goudappel en De Stoere Houtman/RHDHV, de gebruikte gegevens in de rapporten van Goudappel en de constateringen door Royal Haskoning DHV te laten beoordelen en met een definitief advies te laten komen.
- Dit advies z.s.m. maar uiterlijk 1 april 2018 op te leveren.
- Het besluit om het bestemmingsplan uit te stellen totdat het advies van deze onafhankelijke partij is opgeleverd.

En gaat over tot de orde van de dag.

Fractie Arnhem Centraal

Guus van der Laak

VERWORPEN 7

Zaaknr. 203743

Voor 3 Motie "een veilige uitrit" (18M02g)

Tegen 34

D66	0	7
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	3
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

Archief – Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	577
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2018
Agendapunt	2.3
Omschrijving	Afdoen motie oplossing Skatehal
Organisatieonderdeel	Projectmanagementbureau
Steller	Loek ten Cate
Portefeuillehouder	Gerrie Elfrink
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	19 december 2017
College Burgemeester en Wethouders	16 januari 2018
Politieke Maandag (i/m)	22 januari 2018
Archief – Politieke Maandag (b)	**29 januari 2018**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	29 januari 2018
Zaaknummer	**205542**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19-12-2017, nummer: 205542;

gelet op artikel 41 van het reglement van orde van de gemeenteraad Arnhem.

Gelet op het amendement "Oplossing Skatehal" (18A01);

besluit:

1. dat het college de skategemeenschap, zodra deze hier om vraagt, zal helpen met het realiseren van een goed businessplan;

2. De motie 'oplossing skatehal' met dit voorstel als afgedaan te beschouwen.

De griffier,

De voorzitter,

Voor 36 Raadsvoorstel "Afdoen motie oplossing skatehal"

Tegen 1

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **205542**

ONDERWERP: Motie oplossing skatehal

Voorstel

1. De motie 'oplossing skatehal' met dit raadsvoorstel als afgedaan te beschouwen.

Inleiding

Aanleiding

In de vergadering van uw raad op 25 september 2017, is bij punt 4 moties vreemd aan de orde, de motie 'Oplossing skatehal' aangenomen.

De motie bevat het volgende dictum:

Verzoekt het college: 'Voor 31 december 2017 te komen met een raadsvoorstel waarin overdekte alternatieven voor de skatehal worden uitgewerkt in samenspraak met het bestuur van de skatehal en andere belanghebbenden'.

Wij zijn met u van mening dat het van belang is dat er in Arnhem een goede skatevoorziening is. De afgelopen periode hebben wij ons ingespannen om ervoor te zorgen dat de skatekerk langer open kan blijven. Verschillende overleggen tussen gemeente, parochie en het bestuur van de skatekerk hebben ertoe geleid dat de skatekerk nog voor een half jaar open kan blijven. De toegekende subsidie burgerkracht heeft hier aan bijgedragen. De kerk lijkt echter niet geschikt als permanente skatevoorziening, met als voornaamste reden dat de eigenaar van plan is de kerk en het omliggend terrein af te stoten. De kans dat de stichting skatekerk de kerk en omliggend terrein kan verwerven is klein. Een oplossing voor de lange termijn is derhalve nog steeds gewenst.

Beoogd effect

Een skatevoorziening in Arnhem die aan de wensen van de skategemeenschap voldoet.

Argumenten

1.1 Overleg met Arnhemse skaters

Op 1 november jl. is er overleg geweest met een vertegenwoordiging van de Arnhemse skategemeenschap en zijn de opties voor de lange termijn verkend. Hierbij waren het bestuur en vrijwilligers van de skatekerk,

Arnhem GEMEENTE

een vertegenwoordiging van de skaters vanuit Thialf, vertegenwoordiging van de bmx'ers en een professionele skatepark bouwer aanwezig.

In het overleg is aangegeven dat het initiatief om te komen tot een indoor skate concept bij de skaters zelf ligt. De toekomstige initiatiefnemers zijn zelf verantwoordelijk om de financiering (investering en exploitatie) van een 'nieuwe' hal rond te krijgen. De eerste stap hierin is het opstellen van een goed businessplan waarmee ze de boer op kunnen. Hierbij wordt door de skaters aangegeven dat een indoor hal geëxploiteerd zou moeten worden als een professioneel bedrijf, waarbij aandacht is voor sociale en fysieke veiligheid, professioneel personeel, kwalitatief hoogstaande gecertificeerde skatevoorzieningen en de ontplooiing van commerciële activiteiten. Het college onderstreept het belang van een dergelijke aanpak.

Een goede businesscase voor een indoor skatehal is volgens de skaters alleen haalbaar als de hal fulltime geëxploiteerd kan worden. Denk hierbij aan horecaopbrengsten, verhuurmogelijkheden op alle denkbare momenten, workshops, kinderfeestjes etc. Dit betekent dat de hal overdekt, winddicht en afsluitbaar moet zijn. Qua oppervlakte is er minimaal 1500 m² nodig, 2500 m² zou ideaal zijn.

1.2 Rol en ondersteuning gemeente

Er is aangegeven dat de gemeente graag wil faciliteren en ondersteunen in de zoektocht naar een geschikte locatie die aan bovenstaande wensen voldoet. Afgesproken is dat de gemeente haar netwerk inzet. Waar mogelijk kunnen gegevens worden aangeleverd over leegstaande panden. Door middel van een eventuele quickscan wordt snel inzichtelijk of een beoogde locatie geschikt is. Er zijn geregeld (sport) initiatiefnemers die de gemeente om hulp vragen bij de zoektocht naar een geschikte locatie. Wellicht maakt een combinatie van verenigbare initiatieven het (financieel) mogelijk om een hal te huren. Afgesproken is dat, waar mogelijke kansrijke combinaties te maken zijn, de initiatiefnemers met elkaar in contact worden gebracht.

Alle bestaande skateconcepten worden, vooral in de beginfase, financieel ondersteund door de lokale overheid. Als aan de voorwaarden van een geschikte locatie inclusief degelijk businessplan is voldaan, zal het college een eventueel hieruit voortvloeiende financiële bijdrage en de uitwerking daarvan aan uw raad voorleggen door middel van het sport accommodatieplan. Het reserveren van een (opstart) bedrag werkt als stimulans voor de initiatiefnemer om aan de slag te gaan met het concept. Hieruit spreekt dat wij belang hechten en willen bijdragen aan een goede skatelocatie in Arnhem.

Er zijn twee opties voor het realiseren van een nieuwe skatevoorziening besproken:

- Het bouwen van een nieuwe hal.
- Het huren van een bestaande hal.

De opties worden hieronder verder toegelicht.

1.3 Het bouwen van een nieuwe hal

De kosten voor het bouwen van een nieuwe hal van 2500 m² zijn geraamd op €900.000, - (€450.000 grondprijs en €450.000 bouwkosten). In beide gevallen betreft het een kale hal, zonder parkeer-, skate-, sanitaire- of andere voorzieningen. Hierbij moet vermeld worden dat geschikte bouwgrond niet direct beschikbaar is. Op dit moment zijn er geen gemeentelijke financiële middelen voor het realiseren van een skatehal gereserveerd. Het is eveneens niet realistisch dat de skaters dit bedrag zelf kunnen opbrengen.

De optie wordt kansrijker wanneer er slim gebruik gemaakt wordt van de openbare ruimte en grond waarvan de gemeente eigenaar is. Een optie is het bouwen van een indoor voorziening op de Creatieve Corridor.

Wanneer de constructie van de Mandelabrug slim gebruikt wordt zullen de kosten lager uitvallen dan de hier boven geschetste €450.000, -. Daarnaast is deze grond per direct beschikbaar en kan er dus relatief snel begonnen worden met de bouw.

1.4 Het huren van een bestaande hal.

Op dit moment lijkt het huren van een bestaande hal het meest kansrijk. Navraag bij een makelaar leert dat de huurprijs voor dit type vastgoed rond de €35 euro per m² ligt. Voor de oppervlakte van de skatehal (2.500 m²) komt dit op een bedrag van €87.500, - per jaar.

Wanneer er gekeken wordt naar bedrijfshallen die al langere tijd leeg staan, waarbij eventueel consessies gedaan worden op het gebied van locatie en/of het aantal vierkante meter, zal de huurprijs navenant dalen. Een eerste inschatting wijst aan dat de huurprijs op basis van dergeljke locaties en op basis van 1500 m² rond de €40.000, - per jaar ligt.

Kanttekeningen

1. Organisatiegraad skategemeenschap.

Op het moment is de organisatiegraad van de skategemeenschap laag. Er is geen organisatiestructuur die de gehele skate en/of urban sports 'scene' vertegenwoordigd. Om de volgende stap te maken zijn enthousiaste initiatiefnemers nodig die opstaan en de kar willen trekken. De gemeente kent verenigingsondersteuners, die o.a. kunnen ondersteunen in het op poten zetten van een goede organisatiestructuur.

Financiën

Verder uit te werken in het sport accommodatie plan.

Uitvoering

Uitvoering is aan de initiatiefnemer.

Communicatie

- Dit voorstel is tot stand gekomen in overleg met vertegenwoordigers van de skategemeenschap.
- Een persbericht n.a.v. dit voorstel is niet nodig.
- De opsteller van het voorstel draagt zorg voor verdere communicatie richting betrokkenen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van

Zaaknummer **205542**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19-12-2017, nummer: 205542;

gelet op artikel 41 van het reglement van orde van de gemeenteraad Arnhem.

besluit:

1. De motie 'oplossing skatehal' met dit voorstel als afgedaan te beschouwen.

De griffier, De voorzitter,

Motie: Oplossing skatehal

De gemeenteraad bijeen op 25 september 2017 bij punt 4 moties vreemd aan de orde

Overwegende dat:

- De skatehal na 7 oktober moet sluiten;
- Het college een oplossing toegezegd heeft die op korte termijn gerealiseerd kan worden;
- Dat een (serieuze) oplossing of overdekte voorziening op dit moment niet in het zicht zijn;
- Veel jongeren afhaken bij veel sporten, maar dat skaten en andere urban sports juist veel jongeren trekt;
- De Arnhemse skatehal internationale sportevenementen organiseert en we als Arnhem sport hoog in het vaandel hebben;
- Een te bouwen skatepark aan hoge kwaliteitseisen zal moeten voldoen, waar het gaat om 'oudere' skateboarders en bmx'ers.
- Het sluiten van de skatehal een groot verlies is voor veel jeugd;
- Bij het WTC ook niet meer geskate kan worden;
- Er wellicht ook elders budget te halen valt(provincie);

Constaterende dat:

- Vanaf 2020 skateboarden een olympische sport is;
- Skateboarden een sport met internationale aantrekkingskracht is waarbij zelfexpressie en creativiteit belangrijk zijn en waar sport, passie en levensstijl hand in hand gaan;
- Een skatehal ruimte biedt aan stagiaires van bijvoorbeeld culturele en maatschappelijke vorming en grafische en ruimtelijke vormgeving;
- Begeleiding door instructeurs nodig is;

Verzoekt het college:

- Voor 31 december 2017 te komen met een raadsvoorstel waarin overdekte alternatieven voor de skatehal worden uitgewerkt in samenspraak met het bestuur van de skatehal en andere belanghebbenden.

Arnhem Centraal	VVD	PvdA	PvdD
Manders	Kelderman	Straatsma	De Groot

BEHANDELRESULTAAT

Politieke Maandag 8 januari 2018

GEMEENTE Arnhem

Inspreken voor burgers, Rondvraag raadsleden fractievolgers & Mededelingen college van B&W

Resultaat van bespreking:

Insprekers:
De heer D. Bouma spreekt in over het herwaarderen van statiegeldsysteem met het accent op hergebruik en recycling. De heer Bouma doet "een oproep aan gemeente(raads)leden om zo spoedig mogelijk het statiegeldsysteem verplicht te stellen en plastic en blik zo spoedig mogelijk te verbieden omwille van het behoud van de planeet aarde en al het leven op die planeet."

Rondvraag
Lea Manders (Arnhem Centraal) stelt vragen aan het college, over de veiligheid m.b.t. **de Jansbeek en de trappen bij de Rijnkade.**
Wethouder Gerrie Elfrink meldt elk ongeluk te betreuren. Hij vervolgt dat het aspect veiligheid aan allerlei normen voldoet. De richtlijn toegankelijkheid openbare ruimte is uitgangspunt geweest en getoetst door het APCG. Elfrink meldt dat er al maatregelen zijn genomen, zoals de aan de kopse kanten van de beek aangebrachte banden. De wethouder geeft aan dat mevrouw Manders contact kan opnemen met de ambtelijke ondersteuning indien zij meer wil weten over de genomen maatregelen. Op één punt onderkent wethouder Elfrink de gevaren, namelijk bij het afdalen op de trappen. Hij meldt dat een leuning hiervoor in de maak is.

Martien Louwers (PvdA) stelt naar aanleiding van het televisieprogramma Kassa vragen aan het college over **de hoogte van de rentetarieven bij de Sociale Bank** en de bereidheid van de wethouder en/of het college om deze te verlagen.
Wethouder Gerrie Elfrink antwoordt dat voor het verlagen van de rentepercentages een besluit van de gemeenteraad nodig is en dat het college uitvoert wat de raad besluit.

Marte Straatsma (PvdA) stelt mede namens **Arnhem Centraal**, **VVD** en **Partij voor de Dieren** vragen over **het vervolg van de Skatekerk.**
Wethouder Gerrie Elfrink begint zijn beantwoording met de mededeling dat hij contact heeft opgenomen met de parochie van de Jozefkerk met als resultaat dat de parochie bereid is om te kijken naar een verlenging van het verblijf van de Skatekerk in de Jozefkerk. Hiermee is de acute druk van de tafel. Samen met de subsidie van Burgerkracht is er nu tijd om te kijken naar een nieuwe locatie. Voor het overige verwijst de wethouder naar het raadsvoorstel [nb Het raadsvoorstel 'motie oplossing skatehal', staat inmiddels in Ibabs].
De wethouder geeft desgevraagd aan dat bij de optie/locatie Blauwe Golven een overdekte hal tot de mogelijkheden behoort.

Marilyn A-Kum (PvdA) informeert naar de uitwerking van de motie **Nieuwe Kansen (Creatieve Corridor).** Deze motie is op 25 september 2017 aangenomen door de raad.
Wethouder Gerrie Elfrink antwoordt dat er inmiddels diverse gesprekken zijn gevoerd met de kunstenaar, Peter Struycken. Tevens is gesproken met omwonenden en andere belangstellenden. De wethouder geeft aan dat de hij (conform het verzoek in de motie) de raad voor februari zal informeren.

Toezegging:
Geen.

Videoverslag
Het videoverslag van dit agendapunt is te bekijken via de website http://arnhem.raadsinformatie.nl/

Zaaknummer 2017:

BEHANDELRESULTAAT

Politieke Maandag 8 januari 2018

De raadsadviseur,
E.J.S. Dirksen

De voorzitter,
A. Marcouch

Zaaknummer 2017:

Afdoen motie 'oplossing Skatehal'

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	29 januari 2018
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	G. Elfrink

.

Aan de gemeenteraad, 22 januari 2018

Informatieve behandeling
Er zijn geen insprekers, de informatieve fase kent twee vraagrondes waarna de raadskamer door gaat met de meningsvormende behandeling.

Moties en amendementen
De **PvdA** geeft aan dat zij overwegen een amendement in te dienen dan wel tegen het voorstel te stemmen. Zij vinden dat er nu te veel verantwoordelijkheid bij de skaters ligt.
Ook de **Partij voor de Dieren** geeft aan dat zij ofwel met een amendement komt of tegen het voorstel zal stemmen.
Voor het voorstel zijn de fracties van de SP, D66, ChristenUnie, CDA en VVD.
De fracties van Arnhem Centraal en GroenLinks geven aan dat zij zich nog beraden.

De fracties van Verenigd Arnhem en de Arnhemse Ouderen Partij waren niet aanwezig tijdens deze raadskamerbehandeling.

De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase is afgerond. Het voorstel wordt met instemming van de raadskamer doorgeleid naar de besluitvormende fase.

De raadsadviseur, De voorzitter,

E.J.S. Dirksen G.A. Karssenberg

1PA01

Amendement oplossing Skatehal:

De gemeenteraad op 29 januari 2018 bijeen ter bespreking van het raadsvoorstel 'afdoen motie oplossing Skatehal'.

Constaterende dat:

- een grote groep jongeren gebruikt maakt van de skatehal in de Jozefkerk
- de skatehal een plek is waar jongeren les krijgen en waar studenten stage kunnen lopen
- de Jozefkerk een tijdelijke voorziening is
- de skategemeenschap een lage organisatiegraad kent
- het bestuur van de skatehal in de Jozefkerk weinig vertrouwen in de gemeente heeft
- de gemeente de benodigde kennis en ervaring in huis heeft om de skategemeenschap te helpen een goed businessplan te schrijven

Overwegende dat:

- het belangrijk is dat er een permanente voorziening komt voor de skatehal
- het van het gemeentebestuur verwacht mag worden dat hij de initiatiefnemer desgevraagd zal helpen met het realiseren van een degelijk businessplan

Besluit:

Het dictum te schrappen en te vervangen door :

1. *dat het college de skategemeenschap, zodra deze hier om vraagt, zal helpen met het realiseren van een goed businessplan;*
2. *De motie 'oplossing skatehal' met dit voorstel als afgedaan zien.*

Marte Straatsma
PvdA

Leo De Groot
PvdD

Lea Manders
Arnhem Centraal

AANGENOMEN

Zaaknr. 2o5542

Amendement "Oplossing Skatehal" (18A01)

Voor 29

Tegen 8

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	3
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	559
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2018
Agendapunt	2.4
Omschrijving	Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)
Organisatieonderdeel	Cluster beleid en regie
Steller	
Portefeuillehouder	Geert Ritsema
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College Burgemeester en Wethouders	12 december 2017
Politieke Maandag (i/m)	8 januari 2018
Archief - Politieke Maandag (b)	**29 januari 2018**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 januari 2018

Zaaknummer 202694

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 december 2017, Cluster Strategie, Beleid en Regie nummer: 202694;

gelet op artikel 108 en 147, lid 2 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De woningen op de RIN-locatie (Sylva's Bos) voor motorvoertuigen rechtstreeks te ontsluiten op de hoofdrijbaan van de Kemperbergerweg;
2. Hiervoor de Kemperbergerweg vanaf de bebouwde kom grens tot aan de bestaande 60 km/u-zone af te waarderen van 80 km/u naar 60 km/u.
3. Een investeringskrediet van € 80.000 met een looptijd van 30 jaar beschikbaar te stellen voor de benodigde aanpassing van de rijbaan en de kapitaallast van € 4.276 met ingang van 2019 te dekken uit het vrij besteedbare budget team leefomgeving Noord-West.
4. In te stemmen met bijgaande begrotingswijziging (zie bijlage 11).

De griffier, De voorzitter,

Voor 37 Raadsvoorstel "Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)"

Tegen 0

D66 — 7 — 0

- Andeweg
- Kemperman
- Loor
- de Vroome
- Venhoek
- Güven
- Hamersveld

SP — 8 — 0

- J. Elfrink
- van Geffen
- Kusters
- Lenting
- Lunter
- van Sprang
- Çetintas
- Noordzij

PvdA — 5 — 0

- Louwers
- de Vries
- A-Kum
- Greving
- Aylward-Straatsma

VVD Arnhem — 3 — 0

- Combée
- Kalthoff
- van der Zee

GROENLINKS — 4 — 0

- Bouwkamp
- de Groot
- Peters
- Coenders

CDA — 3 — 0

- Karssenberg
- Montfrooy
- van Dillen-Koorn

Arnhem Centraal — 2 — 0

- Manders
- van der Laak

ChristenUnie — 2 — 0

- Becker
- Broersma

Verenigd Arnhem — 1 — 0

- Bal

Arnhemse Ouderen Partij — 1 — 0

- van Beers

Partij voor de Dieren — 1 — 0

- de Groot

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **202694**

ONDERWERP: Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)

Voorstel

1. De woningen op de RIN-locatie (Sylva's Bos) voor motorvoertuigen rechtstreeks te ontsluiten op de hoofdrijbaan van de Kemperbergerweg;

2. Hiervoor de Kemperbergerweg vanaf de bebouwde kom grens tot aan de bestaande 60 km/u-zone af te waarderen van 80 km/u naar 60 km/u.

3. Een investeringskrediet van € 80.000 met een looptijd van 30 jaar beschikbaar te stellen voor de benodigde aanpassing van de rijbaan en de kapitaallast van € 4.276 met ingang van 2019 te dekken uit het budget team leefomgeving Noord-West.

4. In te stemmen met bijgaande begrotingswijziging (zie bijlage 11).

Inleiding

Op de RIN-locatie in Schaarsbergen ontwikkelt Dutch Housing Company (DHC), onder de naam Sylva's Bos, ca. 27 nieuwe woningen. Het kader voor deze woningbouwontwikkeling is de gebiedsvisie RIN-locatie die op 27 januari 2014 door de gemeenteraad is vastgesteld. Bij het vaststellen van deze gebiedsvisie zijn door de gemeenteraad twee moties aangenomen. Op 22 april 2014 is de gemeenteraad door het college geïnformeerd over de wijze waarop zij de moties wil uitvoeren (zie bijlage 5). Hiermee zijn de moties afgedaan. In dit raadsvoorstel wordt op verzoek van de gemeenteraad nader uitwerking gegeven aan de verkeersontsluiting RIN-locatie. Voor drie varianten is een globaal schetsontwerp gemaakt (zie bijlage 1) en een kostenraming. Concreet gaat het om:

1. een ontsluiting via de Menthenbergseweg

2. een ontsluiting via de parallelweg van de Kemperbergerweg

3. een ontsluiting rechtstreeks op de Kemperbergerweg, waarbij de Kemperbergerweg wordt afgewaardeerd van 80 km/ per uur naar 60 km per uur.

Het college stelt voor variant drie te realiseren en dit wordt hieronder beargumenteerd. De snelheidsremmende maatregelen voor de afwaardering zijn weergegeven op de kaart in bijlage 2 en in het adviesmemo wegingsfactoren ontsluitingsvarianten (bijlage 3). In dit memo staat ook op pagina 5 het schets-stedenbouwkundig/ landschapsplan voor de nieuwbouw. De keuze voor de ontsluitingsvariant loopt vooruit op het vaststellen van het bestemmingsplan. Het streven is het bestemmingsplan begin maart 2018 ter inzage te leggen en begin juli 2018 door de gemeenteraad vast te laten stellen.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

1. Een verkeersveilige, ruimtelijk inpasbare en financieel haalbare verkeersontsluiting van de nieuwe woningbouwontwikkeling op de RIN-locatie (Sylva's Bos).

2. Invulling geven aan de lang gekoesterde wens van de bewoners van het dorp Schaarsbergen om de hoge snelheid, het slechte zicht en de onveiligheid van de Kemperbergerweg te verminderen door de maximale snelheid te verlagen en de weg hierop aan te passen.

Argumenten

1.1. Een gedragen ontsluiting

Een rechtstreekse ontsluiting van de RIN-locatie (Sylva's Bos) op de Kemperbergerweg heeft de grote voorkeur van de Dorpsraad Schaarsbergen en bewoners van Schaarsbergen. Een variant met een ontsluiting aan de zijde van de Kemperbergerweg heeft ook de voorkeur van projectontwikkelaar Dutch Housing Company. Hiermee blijft de monumentale tuin bij de Sylvahoeve autovrij en het ontmoetingsplein autoluw. Tevens komt er door de rechtstreekse ontsluiting geen extra autoverkeer op de doodlopende parallelweg van de Kemperbergerweg. De voorkeur voor deze ontsluitingsvariant blijkt uit de bijgevoegde petitie (bijlage 8), de notulen van de klankbordgroepvergaderingen (bijlage 7) en de brief van bewoners van de parallelweg Kemperbergerweg (bijlage 9).

1.2 Een verkeersveilige verkeersontsluiting

Voor een veilige ontsluiting rechtstreeks op de Kemperbergerweg is het noodzakelijk om het snelheidsregime van de Kemperbergerweg te verlagen van 80 km/u naar 60 of 50 km/u. Hiervoor zijn snelheidsremmende maatregelen nodig en aanpassingen aan de markering en bebording. Door te voorzien in verlaging van de maximum snelheid naar 60 km/u, wordt voldaan aan de eisen van een duurzame veilige weginrichting.

1.3 Een ruimtelijk inpasbare ontsluiting

De ontsluitingsweg door de zogenaamde boszone wordt zorgvuldig ingepast, zodat zo veel mogelijk bomen behouden blijven. Door te kiezen voor de ontsluitingsvariant aan de oostzijde van het plangebied wordt voorkomen dat er autoverkeer door de monumentale tuin bij de Sylvahoeve gaat rijden. Bovendien blijft, met de voorgestelde ontsluiting, het centrale plein autoluw, waardoor dit beter kan fungeren als ontmoetingsplek.

1.4 Een financieel haalbare ontsluiting

Op basis van de schetsontwerpen zijn de kosten van de drie ontsluitingsvarianten geraamd.

- Aansluiting Menthenbergseweg: kosten € 94.000,- (excl. BTW).
- Aansluiting parallelweg Kemperbergerweg: kosten € 77.000,- (excl. BTW).
- Rechtstreekse aansluiting op de Kemperbergerweg: € 197.000,- (excl. BTW)

De duurste variant is de rechtstreekse ontsluiting op de Kemperbergerweg. De maatregelen staan omschreven in het adviesmemo wegingsfactoren verkeersontsluitingen (bijlage 3) en zijn weergeven op een kaart in bijlage 2. Omdat de gemeente het belang van deze afwaardering onderschrijft, worden de kosten

verdeeld tussen projectontwikkelaar en gemeente. Door als gemeente € 110.000,- te investeren in de kosten van de afwaardering, is deze ontsluitingsvariant financieel haalbaar.

2.1 Continue snelheidsregime Kemperbergerweg en passende maatregel

De Kemperbergerweg kan worden afgewaardeerd omdat de verkeersintensiteit laag is, er al een gedeelte Kemperbergerweg onderdeel is van een 60 km/u-zone en omdat de verbindende functie (tussen Schelmseweg en Koningsweg) te handhaven is bij 60 km/u. Bovendien is besloten de provinciale Koningsweg ook af te waarderen naar 60 km/u.

Door vanaf de bestaande bebouwde komgrens de snelheid te verlagen (naar 60 km/u) ontstaat een grotere aaneengesloten zone tot aan de Koningsweg. Doordat op de Koningsweg de maximum snelheid binnenkort ook 60 km/u is, ontstaat een logische route met een continue snelheidsregime. De noodzakelijke ondersteunende snelheidsremmende maatregelen komen er op gelijke wijze uit te zien als op het bestaande 60 km/u-deel. Er ontstaat een continue wegbeeld dat zorgt voor de gewenste duidelijkheid bij de weggebruiker. Op de Kemperbergerweg komen op verschillende plekken plateaus en over de gehele lengte wordt de wegmarkering in overeenstemming gebracht met het snelheidsregime.

2.2. Verbeteren leefbaarheid aan de Kemperbergerweg

Het verlagen van de maximum snelheid van 80 km/u naar 60 km/u verbetert de leefbaarheid langs de Kemperbergerweg. De verkeersveiligheid zal hierdoor toenemen en de geluidsoverlast afnemen.

Kanttekeningen

1.1 Impact op de boszone van de RIN-locatie

Hoewel de gebiedsvisie ruimte geeft voor toevoeging van woningen in de boszone, staat door de komst van drie vrijstaande woningen en een ontsluitingsweg door de boszone, het behoud van het boskarakter in dit gebied onder druk. Dit wordt versterkt doordat er in de afgelopen jaren nauwelijks groenbeheer is geweest in dit gebied, waardoor diverse bomen in de zogenaamde boszone in slechte staat zijn. Vanwege ziekte en/of de toekomstige veiligheid van bewoners moeten deze bomen worden gekapt. De drie woningen en de weg zullen zo gepositioneerd worden, dat de meeste/ mooiste bomen behouden kunnen blijven. Gezonde bomen die gekapt moeten worden om de woningbouw mogelijk te maken, worden in het landschapsontwerp voor Sylva's Bos ruimschoots gecompenseerd met het aanplanten van nieuwe bomen, zodat het boskarakter behouden blijft en zelfs versterkt wordt. Door landschapsbureau Lubbers is een schets landschapsplan gemaakt. Deze vindt u terug in de adviesmemo wegingsfactoren ontsluitingsvarianten (bijlage 3). Hierin wordt duidelijk hoe het behoud van het boskarakter wordt gegarandeerd.

1.2 Duurste variant

Een rechtstreekse aansluiting op de Kemperbergerweg is de duurste variant, omdat hiervoor de Kemperbergerweg afgewaardeerd moet worden en de weginrichting aangepast moet worden op het nieuwe snelheidsregime. Om de kosten te beperken is er gekozen voor een sobere en doelmatige uitvoering. De afwaardering van de Kemperbergerweg is een grote wens van bewoners van Schaarsbergen waaraan de gemeente wil meewerken. De naderende herontwikkeling van de RIN-locatie maakt het mogelijk deze verkeerskundige zaken te combineren.

Financiën

De kosten voor de rechtstreekse ontsluiting op de Kemperbergerweg zijn geraamd op € 197.000,- excl. BTW, waarvan € 18.000,- voor de ontsluitingsweg binnen het plangebied, € 54.000,- voor het plateau met fietsoversteek en € 125.000,- voor maatregelen om de Kemperbergerweg af te waarderen van 80 km/u naar 60 km/u.

In redelijkheid is bekeken welke kosten doorbelast kunnen worden aan de projectontwikkelaar/ eigenaar. De aanleg van de ontsluitingsweg binnen het plangebied wordt door de projectontwikkelaar aangelegd en komt voor rekening van de projectontwikkelaar/eigenaar (€ 18.000,-). De kosten voor het fietsplateau (€ 54.000,-) worden door middel van een anterieure overeenkomst op projectontwikkelaar/eigenaar verhaald.

De investering van € 125.000,- voor benodigde maatregelen voor afwaardering van de rijbaan wordt gedekt volgens de onderstaande verdeelsleutel:

- €80.000,- nieuw investeringskrediet verkeersinfrastructuur. De structurele dekking van de kapitaallasten van € 4.267,- per jaar gedurende de looptijd van 30 jaar komt uit de begroting van team leefomgeving Noord-West. Binnen het budget verslavingszorg van dit wijkteam is dit bedrag van € 4.267,- beschikbaar. Dit budget kan dan ook geheralloceerd worden. De verslavingszorg binnen de wijken Noord-West kan ongewijzigd worden uitgevoerd;
- €30.000,- binnen bestaand investeringskrediet verkeersinfrastructuur;
- €15.000,- ten laste van projectontwikkelaar Dutch Housing Company/ eigenaar door middel van een anterieure overeenkomst.

De begrotingswijzigingen zijn als bijlage toegevoegd (bijlage 11).

Uitvoering

Dutch Housing Company is verantwoordelijk voor het aanleggen van de ontsluitingsweg binnen hun plangebied. In de anterieure overeenkomst maakt de gemeente met eigenaar en ontwikkelaar afspraken over de uitvoering en kostenverdeling. Het heeft de voorkeur van partijen dat de afwaardering van de Kemperbergerweg inclusief het plateau dat nodig is voor de aansluiting op de RIN-locatie door de gemeente wordt aangelegd. De uitvoering van de verkeersmaatregel zal niet van start gaan voordat er met de projectontwikkelaar en eigenaar een overeenkomst is gesloten met betrekking tot de kosten.

De daadwerkelijke uitvoering van de werkzaamheden zullen plaatsvinden nadat het bestemmingsplan is vastgesteld door de gemeenteraad. Het streven is het bestemmingsplan begin maart 2018 ter inzage te leggen en begin juli 2018 door de gemeenteraad vast te laten stellen.

Communicatie

In bijlage 6 staat een overzicht van de communicatie met omwonenden. Er zijn drie inloopavonden georganiseerd door Dutch Housing Company waarbij het (concept) stedenbouwkundig plan is gepresenteerd. Daarnaast zijn er drie klankbordgroepbijeenkomsten geweest onder voorzitterschap van de Dorpsraad. Over een mogelijke financiële bijdrage vanuit het wijkteam leefomgeving is een gesprek geweest met een afvaardiging van de Dorpsraad, DHC en de gemeente. Door enkele bewoners is op 27 september jl.

een petitie aangeboden aan wethouder Ritsema over de afwaardering van de Kemperbergerweg. Deze petitie treft u aan in bijlage 8. Op 9 november 2017 is er een overleg geweest met wethouder Ritsema en bewoners van de parallelweg Kemperbergerweg. De brief van de bewoners van de parallelweg en het verslag van de bijeenkomst treft u aan in bijlage 9 en 10.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bijlage 1 Schetsontwerpen ontsluitingsvarianten RIN-locatie
- Bijlage 2 Kaart met verkeersmaatregelen afwaardering Kemperbergerweg
- Bijlage 3 Adviesmemo wegingsfactoren ontsluitingsvarianten
- Bijlage 4 Onderzoek verkeersontsluiting RIN-locatie/ Sylva's Bos
- Bijlage 5 Raadsbrief uitvoering moties RIN-locatie d.d. 22-04-2014
- Bijlage 6 Overzicht communicatie met omwonenden
- Bijlage 7 Notulen klankbordbijeenkomsten
- Bijlage 8 Petitie bewoners afwaardering Kemperbergerweg d.d. 27-09-2017
- Bijlage 9 Brief bewoners parallelweg Kemperbergerweg d.d. 23-10-2017
- Bijlage 10 Verslag bezoek bewoners parallelweg Kemperbergerweg d.d. 09-11-2017
- Bijlage 11 Begrotingswijziging

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 202694

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

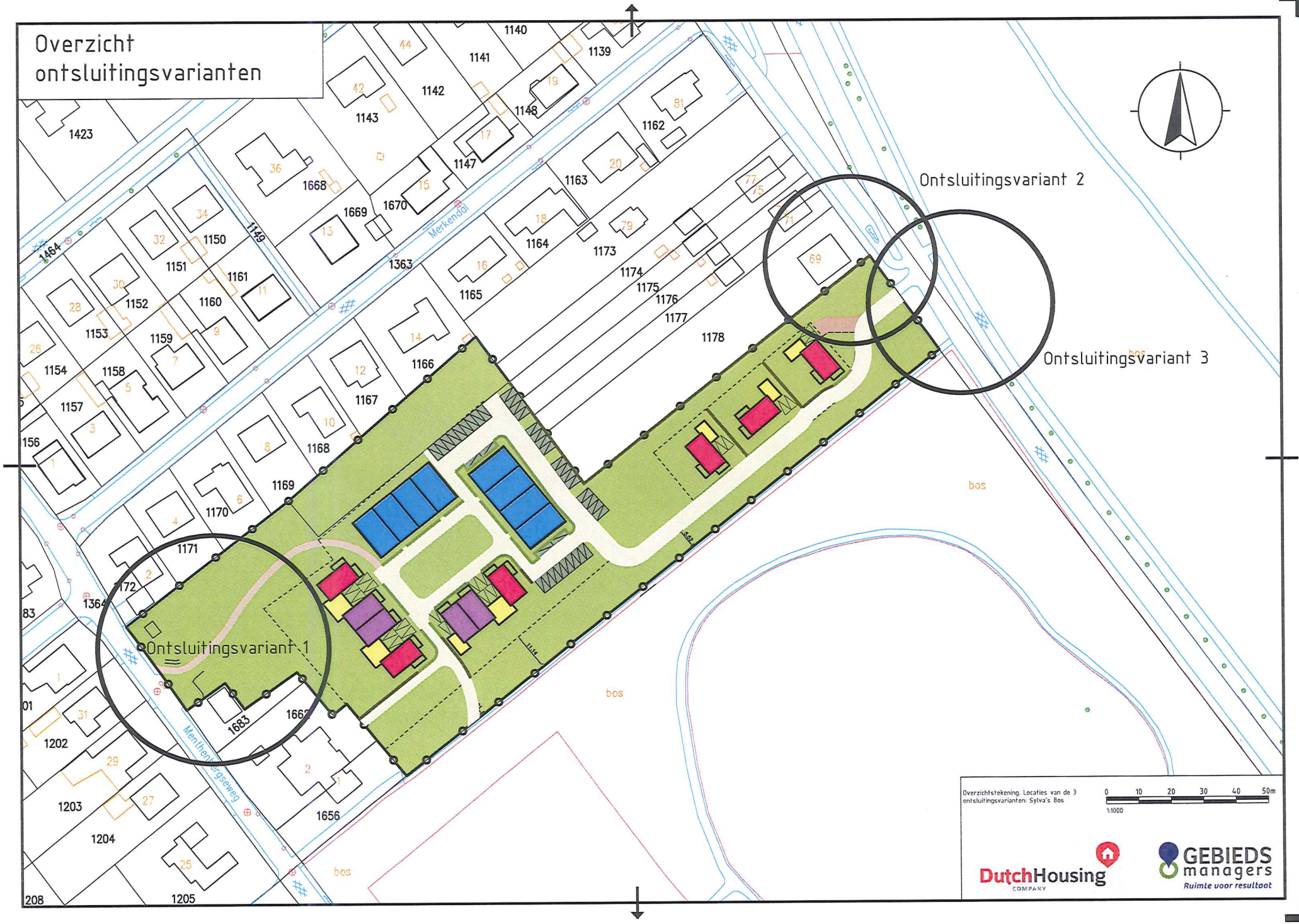
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 december 2017, Cluster Strategie, Beleid en Regie nummer: 202694;

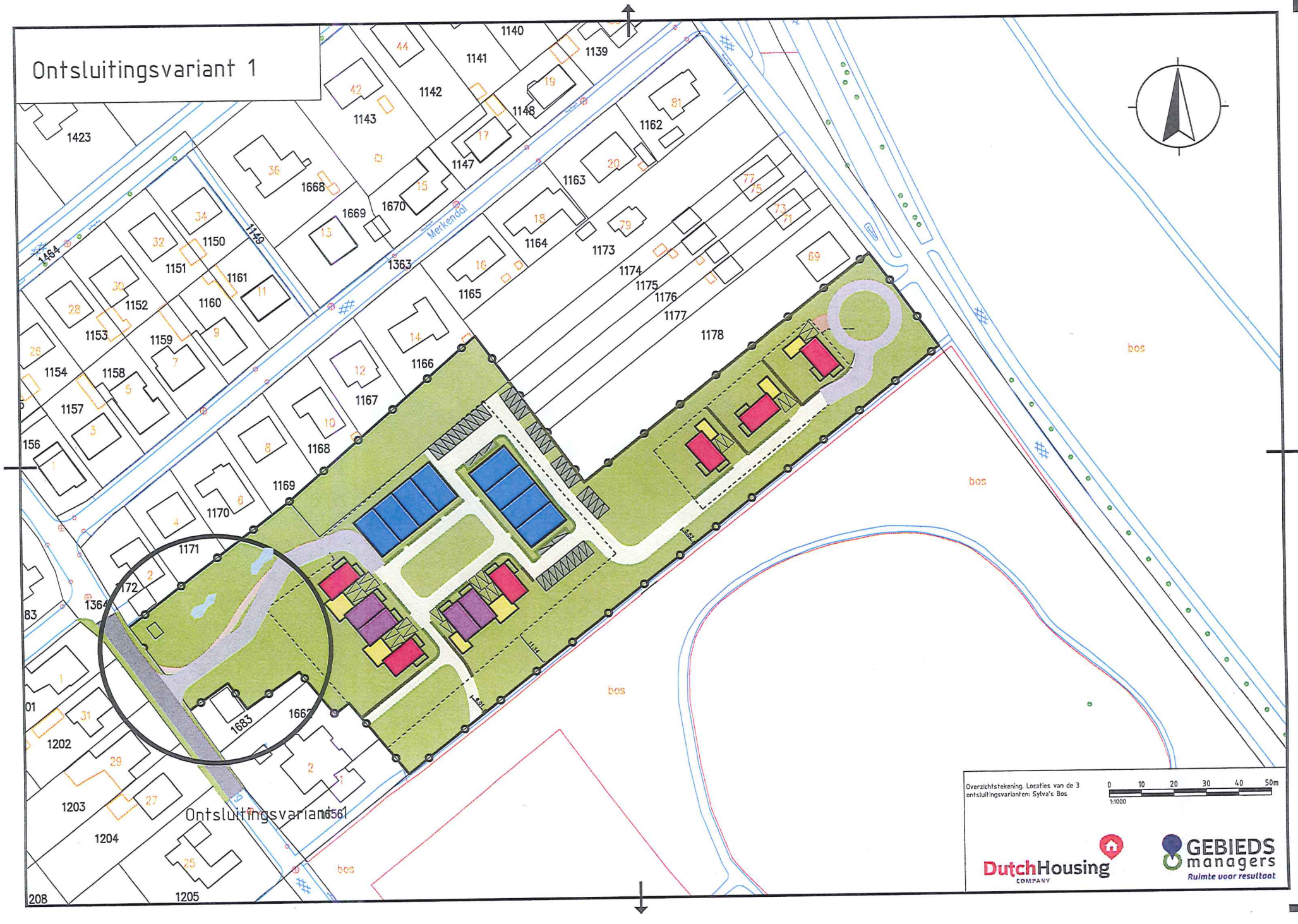
gelet op artikel 108 en 147, lid 2 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De woningen op de RIN-locatie (Sylva's Bos) voor motorvoertuigen rechtstreeks te ontsluiten op de hoofdrijbaan van de Kemperbergerweg;
2. Hiervoor de Kemperbergerweg vanaf de bebouwde kom grens tot aan de bestaande 60 km/u-zone af te waarderen van 80 km/u naar 60 km/u.
3. Een investeringskrediet van € 80.000 met een looptijd van 30 jaar beschikbaar te stellen voor de benodigde aanpassing van de rijbaan en de kapitaallast van € 4.276 met ingang van 2019 te dekken uit het vrij besteedbare budget team leefomgeving Noord-West.
4. In te stemmen met bijgaande begrotingswijziging (zie bijlage 11).

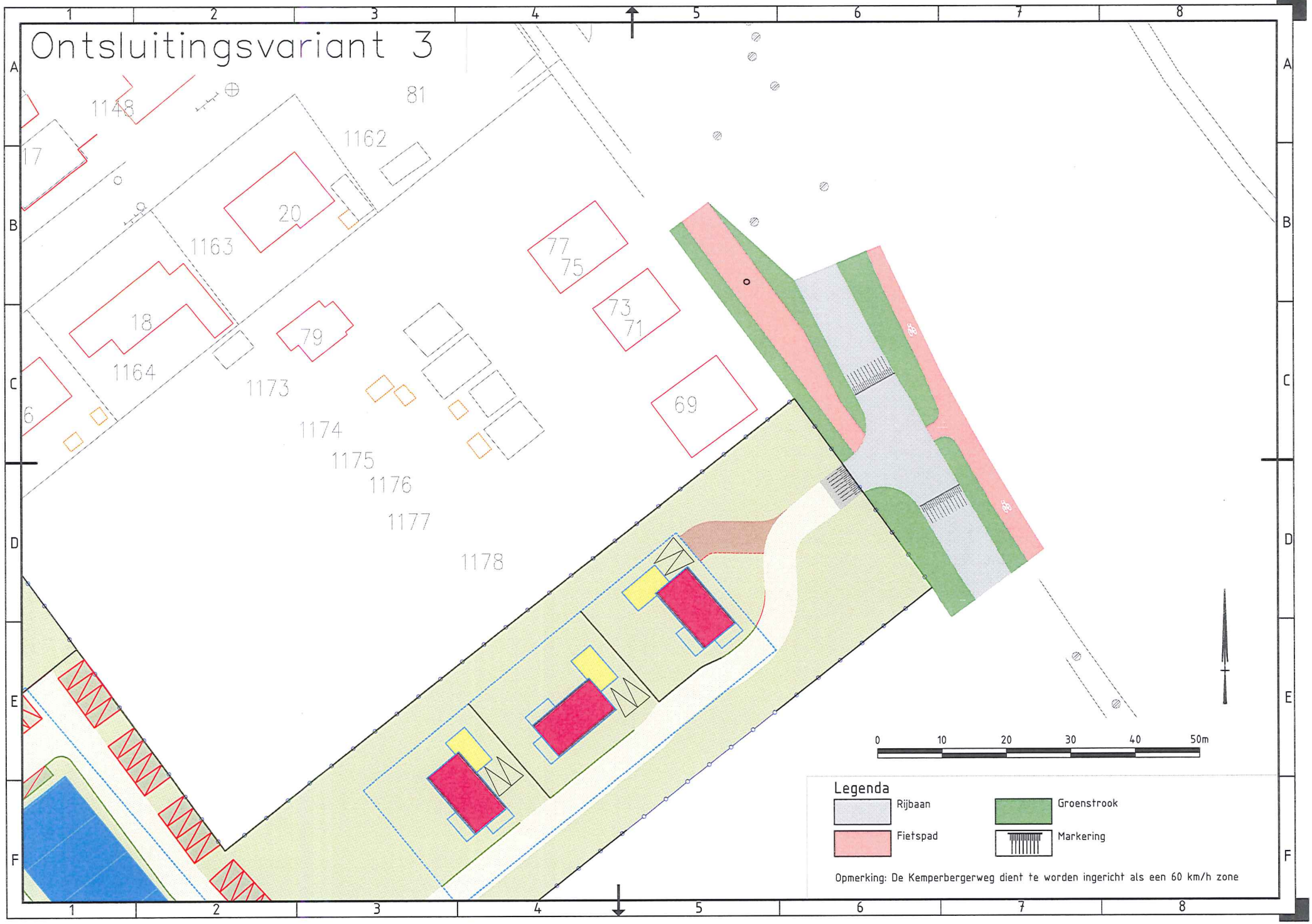
De griffier, De voorzitter,

Overzicht
ontsluitingsvarianten
Ontsluitingsvariant 1
Ontsluitingsvariant 2
Ontsluitingsvariant 3
Merkendal
Mentheergseweg
bos
Overzichtstekening. Locaties van de 3 ontsluitingsvarianten: Sylva's Bos
0 10 20 30 40 50m
1:1000
DutchHousing
COMPANY
GEBIEDS managers
Ruimte voor resultaat

Ontsluitingsvariant 1
Merkendal
bos
bos
bos
bos
Ontsluitingsvariant 1
Overzichtstekening. Locaties van de 3 ontsluitingsvarianten: Sylva's Bos
0 10 20 30 40 50m
1:1000
DutchHousing COMPANY
GEBIEDS managers
Ruimte voor resultaat

Ontsluitingsvariant 2
81
1162
20
1163
77
75
73
71
18
79
1164
1173
1174
1175
1176
1177
69
5.50
R6.00
R6.00
R6.00
5.50
Situatietekening ontsluitingsvariant 2:
Kemperbergerweg, Sylva's Bos
0 5 10 15 20 25m
1:500
Opmerking: De fietsoversteek over de Kemperbergerweg vervalt.
DutchHousing
COMPANY
GEBIEDS managers
Ruimte voor resultaat

Ontsluitingsvariant 3

plateau

60 km/u (zone)

plateau

plateau

verbeteren uitzicht

plateau

60 km/u (zone)

50 km/u
(bebouwde komgrens)

plateau

grens bestaand

maatregel bestaand

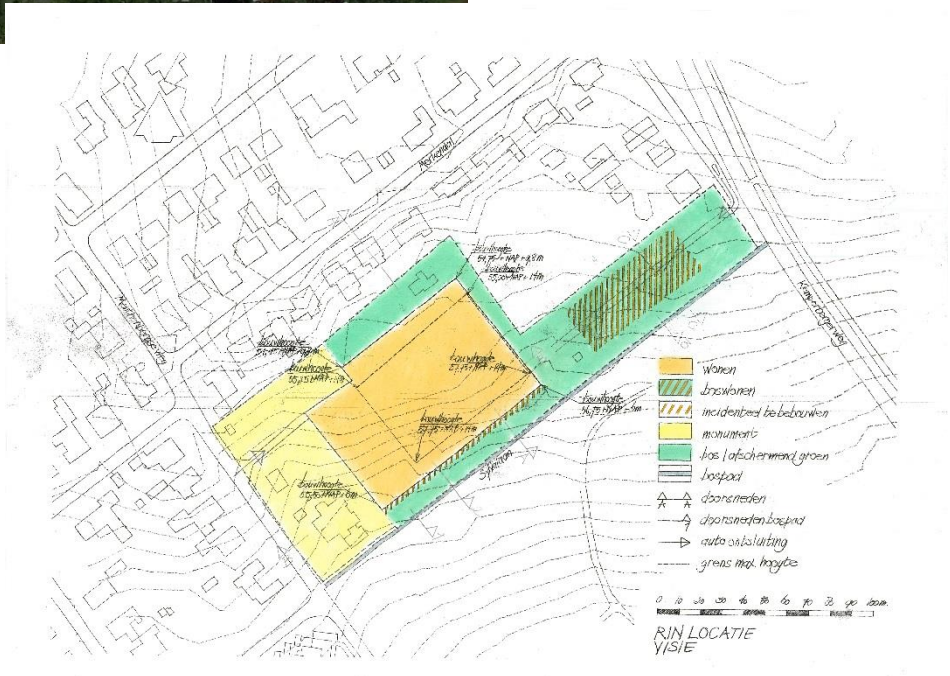
maatregel nieuw

aanvullende maatregel nieuw

N

Adviesmemo wegingsfactoren ontsluitingsvarianten RIN-locatie

December 2017

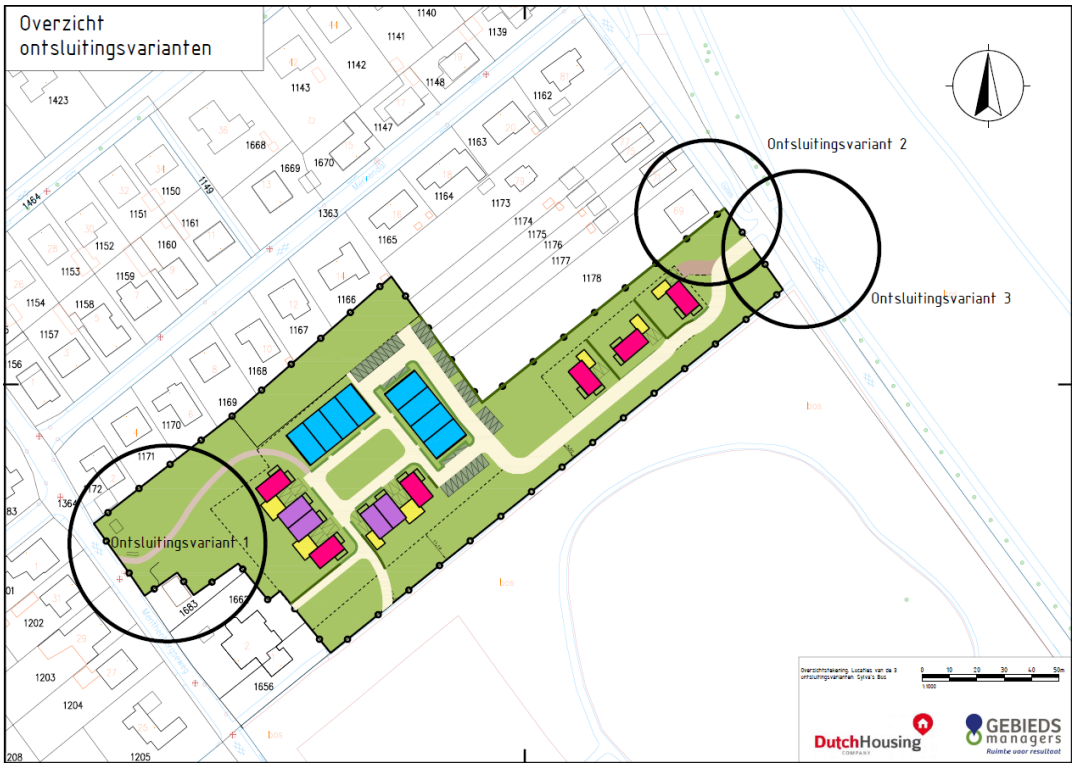
Aanleiding

Op de RIN-locatie in Schaarsbergen is Dutch Housing Company (DHC) bezig met de planvoorbereiding voor een kleinschalige woningbouwontwikkeling. Op dit terrein staat al ca. 17 jaar twee oude kantoorpanden leeg van het Rijks Instituut voor Natuurbeheer (RIN). Op het terrein is een monumentale tuin. De huidige bestemming is maatschappelijke doeleinden. Voor nieuwbouw moet het bestemmingsplan worden aangepast.

Volgens het voorlopig stedenbouwkundig ontwerp worden hier 27 nieuwe woningen gebouwd: 6 vrijstaande woningen, 4 twee-onder-één kap woningen en 17 appartementen waarvan zo veel mogelijk zorggeschikt. Alle woningen zijn levensloopbestendig. Het kader voor deze ontwikkeling is de gebiedsvisie RIN-locatie die op 27 januari 2014 door de gemeenteraad is vastgesteld. Bij het vaststellen van deze gebiedsvisie is door de gemeenteraad een motie aangenomen waarin het college wordt opgedragen bij de verdere uitwerking van de gebiedsvisie RIN-locatie, i.s.m. alle betrokken partijen toewerkend naar een (concept) bestemmingsplan, ook varianten uit te werken en voor te leggen die uitgaan van een ontsluitingsweg op de (parallelweg van de) Kemperbergerweg.

Het gaat dan om de volgende drie varianten:

1. Een ontsluiting aan de westzijde door de monumentale tuin aan de Menthenbergseweg
2. Een ontsluiting aan de oostzijde via de parallelweg van de Kemperbergerweg
3. Een ontsluiting aan de oostzijde rechtstreeks op de Kemperbergerweg

Bij het bepalen van de voorkeursvariant zijn de volgende vier wegingsfactoren van belang:

1. draagvlak bewoners
2. verkeerskundige aspecten
3. ruimtelijke inpassing
4. Kosten

1. Draagvlak bewoners

De Dorpsraad en de wijkbewoners hebben de voorkeur voor een rechtstreekse ontsluiting op de Kemperbergerweg. Reden hiervoor is dat omwonenden dan minder last hebben van autoverkeer. Ook hechten zij aan behoud en het opknappen van de monumentale tuin en een verkeersluw ontmoetingsplein. Daarnaast is er de lang gekoesterde wens van bewoners en Dorpsraad om de Kemperbergerweg af te waarderen van 80 km/u naar 60 km/u. Dit maakt het oversteken veiliger en zorgt voor minder geluidsoverlast. Dit punt kwam al terug in meerdere WijkActiePlannen én is als wens opgenomen in de pas gerealiseerde gebiedsvisie Schaarsbergen. De petitie Afwaardering Kemperbergerweg is op 27 september jl. aangeboden aan wethouder Ritsema. Het nadeel van deze variant is dat dit ook de duurste en meest ingrijpende variant is. Door diverse budgetten te bundelen is deze variant nu financieel haalbaar geworden.

2. Verkeerskundige aspecten

Uit het verkeerskundig onderzoek blijkt dat er in de oude situatie meer verkeer werd gegenereerd dan na realisatie van het woningbouwprogramma. De hoeveelheid autoverkeer behorend bij het nieuwe woningbouwprogramma is alleen bestemmingsverkeer en kan met de bestaande wegen en straten prima worden verwerkt. Gelet op de omvang van het woningbouwprogramma kan met één verkeersontsluiting voor het autoverkeer worden volstaan.

Bij een westelijke ontsluiting maakt het gebied volledig onderdeel uit van Schaarsbergen. De nieuwe woonbuurt sluit direct aan op de bestaande naastgelegen woonbuurt. De nieuwe toegangsweg maakt onderdeel uit van en vormt een geheel met het bestaande stratenpatroon. De bestaande wegenstructuur hoeft verder niet te worden aangepast; de wegenstructuur voldoet volledig aan een duurzaam verkeersveilige weginrichting.

Er is bij een oostelijke ontsluiting onderscheid te maken tussen een aansluiting op de parallelweg of een directe aansluiting op de hoofdrijbaan van de Kemperbergerweg. Bij een oostelijke toegangsweg krijgt de nieuwe woonbuurt een eigen aansluiting op het wegennet. Er is verkeerskundig minder sprake van een samenhangend wegennet dat de verschillende woonbuurten met elkaar verbindt. Bij een oostelijke aansluiting op de parallelweg voldoet de wegenstructuur aan een duurzaam verkeersveilige weginrichting en hoeft de wegenstructuur verder niet te worden aangepast. Bij een oostelijke aansluiting rechtstreeks op de Kemperbergerweg zijn meerdere infrastructurele wijzigingen en aanpassingen nodig om de nieuwe situatie duurzaam en verkeersveilig in te richten. Bij wijzigingen gaat het om het verlagen van de maximum snelheid (80 km/u) door of het verleggen van de huidige bebouwde komgrens (50 km/u) of door het afwaarderen van de huidige maximum snelheid (60 km/u). Dat gaat niet zonder aanpassingen, die bestaan uit het realiseren van een nieuwe verkeersveilige kruising voor het aansluiten van de nieuwe toegangsweg en het over grotere lengte (her)inrichten van de Kemperbergerweg overeenkomstig het nieuwe snelheidsregime. Voor het aanpassen van de huidige maximum snelheid is een positief advies van de politie voor het verplichte verkeersbesluit noodzakelijk.

Afwaardering Kemperbergerweg

Voor de ontsluiting RIN-locatie/Sylva's Bos is de meest gewenste verkeersontsluiting rechtstreeks op de Kemperbergerweg. Het nieuwe woongebied met een status verblijfsgebied (30 km/u-zone) rechtstreeks aansluiten op een gebiedsontsluitingsweg buiten de bebouwde kom (80 km/u) is niet verkeersveilig. Om toch een directe aansluiting te kunnen realiseren zal de Kemperbergerweg worden afgewaardeerd. Dit kan omdat de verkeersintensiteit laag is, er al een gedeelte Kemperbergerweg onderdeel is van een 60 km/u-zone en omdat de verbindende functie (tussen Schelmseweg en

Koningsweg) te handhaven is bij 60 km/u. Bovendien is besloten de provinciale Koningsweg ook af te waarderen naar 60 km/u.

Verleggen bebouwde komgrens
De mogelijkheid van het verleggen van de bebouwde komgrens, bijvoorbeeld tot voorbij de Strolaan, ligt stedenbouwkundig en verkeerskundig niet voor de hand. De huidige grens van de bebouwde kom ligt al ver noordelijk van een wegvak waarlangs nog enige directe bebouwing is langs de Kemperbergerweg. Het verder noordelijk plaatsen van de bebouwde komgrens is voor de automobilist niet geloofwaardig in de zin dat van enige stedelijkheid geen sprake meer is ten noorden van de toegang naar de sportvelden; er staan geen woningen direct langs de Kemperbergerweg en de inrichting is vooral groen. De bebouwing langs de Kemperbergerweg staat over het algemeen aan de parallelweg en is minder stedelijk (niet aaneengesloten bebouwd).
Met deze maatregel wordt het verkeersbeeld van de Kemperbergerweg 'geknipt' in een 50 km/u-deel en een 60 km/u-deel op een voor de 'doorgaande' automobilist onlogische plek. Omdat ook de bromfiets binnen de bebouwde kom op de hoofdrijbaan rijdt, zal ter hoogte van de nieuwe komgrens een overgang voor bromfietsen moeten worden gemaakt van fietspad naar rijbaan en vice versa. Bij het verleggen van de komgrens liggen over het algemeen snelheidsremmende maatregelen op kortere afstand van elkaar. Bij elkaar ontstaat een minder geloofwaardige inrichting voor het autoverkeer en het snelheidsverschil met een 60 km/u-zone is beperkt.

Kemperbergerweg 60 km/u-zone
De afwaardering naar 60 km/u is een passende maatregel. Door vanaf de bestaande bebouwde komgrens de snelheid te verlagen (naar 60 km/u) ontstaat een grotere aaneengesloten zone tot aan de Koningsweg. Ook op de Koningsweg zelf is de maximum snelheid binnenkort 60 km/u. Aldus ontstaat een logische route met een continue snelheidsregime. De noodzakelijke ondersteunende snelheidsremmende maatregelen komen er op gelijke wijze uit te zien als op het bestaande 60 km/u-deel. Er ontstaat een continue wegbeeld dat zorgt voor de gewenste duidelijkheid bij de weggebruiker. Op de Kemperbergerweg komen op verschillende plekken plateaus en over de gehele lengte wordt de wegmarkering in overeenstemming gebracht met het snelheidsregime (zie kaart). Het verlagen van de maximum snelheid van 80 km/u naar 60 km/u verbetert de leefbaarheid langs de Kemperbergerweg.

Voorstel maatregelen
Het afwaarderen van de Kemperbergerweg kan alleen met bijbehorende verkeersmaatregelen. Het voorstel is om dit sober maar doelmatig uit te voeren. De bestaande toegang sportvelden blijft ongewijzigd en ligt nog binnen de bebouwde kom. De bebouwde komgrens is tegelijk de overgang naar de nieuwe 60 km/u-zone die eindigt bij de rotonde op de Koningsweg. Op de Kemperbergerweg binnen de 60 km/u-zone zijn maatregelen nodig op de volgende locaties:
- nieuw te realiseren T-aansluiting Sylva's Bos (RIN-locatie): een verhoogd 60 km/u-plateau, waarbij de fietsoversteek ingepast wordt;
- bestaande T-aansluiting Strolaan: uitzicht verbeterende maatregelen, omdat de bus hier in en uit rijdt is voor het comfort van reizigers en chauffeur een plateau niet gewenst, ook is de afstand met de andere maatregelen klein;
- bestaande T-aansluiting Lage Erf: een verhoogd 60 km/u-plateau;
- bestaande rijbaan Kemperbergerweg, ergens tussen nrs 300 en 400: een verhoogd 60 km/u-plateau;
- de bestaande markering over het nieuwe 60 km/u-deel wordt aangepast overeenkomstig het bestaande 60 km/u-deel.

3. Ruimtelijke inpassing: Behoud bomen en landschappelijke waarden

In de gebiedsvisie staat dat in "de boszone", het bosachtige karakter behouden moet blijven. Dit is het smalle gebied aan de oostzijde, waar drie vrijstaande woningen gepland zijn.
Hier staan nu veel hoge bomen, waarvan een deel van de bomen dood of in slechte staat zijn. Uit een bomenonderzoek blijkt dat voor de aanleg van deze drie woningen en de aanleg van de weg diverse bomen moeten verdwijnen.
Er is bekeken welke bomen gespaard kunnen worden door het verschuiven van de woningen en waar mogelijk versmallen van het wegprofiel. Tevens is bekeken hoe met herplanting en een goed ontwerp van ondermeer de erfafscheidingen, het boskarakter behouden kan blijven.
Hieronder treft u een voorlopige bomenbalans aan en concept landschapsplan van Buro Lubbers.

Sylva's bos

	Bomenbestand o.b.v. inventarisatielijst Lorsheijd Groen*	huidige situatie gehele locatie:	Indicatieve aantallen bomenbestand in nieuwe ontwikkeling
	potentiële blijver, goede conditie, markant	15	-1
	potentiële blijver, goede conditie	56	-19
	verplantbaar, goede conditie	7	
	conditie twijfelachtig	11	-6
	slechte conditie/dood	50	
**	nog te inventariseren en beoordelen	39	
	nieuwe aanplant bomen		51
			kap: -26 nieuw: 51
	Bomenbestand :	**178**	
	Bomenbestand zonder dode/slechte bomen:	**128**	**Bomenbestand nieuwe ontwikkeling:** 153

* versie DHC, boominventarisatie en VTA, RIN complex Schaarsbergen 22-09-2017
** Nu niet mogelijk door zwaar verwildere onderlaag. Geen conflict met ontwikkeling verwacht en anders waarschijnlijk te compenseren binnen het plangebied

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de te kappen gezonde bomen, ruimschoots wordt gecompenseerd met nieuwe bomen. Uitgangspunt is dat de groenbalans minimaal neutraal is.

Voor het behoud van bomen en dieren in het gebied, kan een rechtstreekse ontsluiting op de Kemperbergerweg ongunstiger zijn, dan een ontsluiting via de Menthenbergseweg. Een goede landschappelijke inpassing, zoals hierboven is weergegeven in het schets landschapsplan van Buro Lubbers, is daarom essentieel.

Voordeel van een ontsluiting aan de oostzijde is dat er geen auto's door de monumentale tuin gaan rijden. Wel zal hier waarschijnlijk een langzaamverkeersverbinding komen voor fietsers en voetgangers.
Een ander voordeel is dat door een ontsluiting aan de zijde van de Kemperbergerweg het hofje autoluw blijft zodat dit beter kan fungeren als ontmoetingsplek.

4. Kosten
De kosten zijn berekend door een kostendeskundige van de gemeente Arnhem. Algemene uitgangspunt is dat de ontwikkelaar de kosten voor de rechtstreekse aansluiting voor haar rekening neemt en een deel van de kosten voor de afwaardering van de Kemperbergerweg. Dit wordt opgenomen in de nog te sluiten anterieure overeenkomst. De overige kosten voor de afwaardering van de Kemperbergerweg worden bekostigd door het wijkteam leefomgeving Noord-West en vanuit investeringskrediet voor verkeersinfrastructuur.

- Aansluiting Menthenbergseweg: kosten **€ 94.000,-** (excl. BTW). Hierin zijn de kosten voor de keerlus niet opgenomen. Het is ook nog de vraag of dat wel nodig is en of een simpele keermogelijkheid niet voldoende is.
- Aansluiting parallelweg Kemperbergerweg: kosten **€ 77.000,-** (excl. BTW)
- Rechtstreekse aansluiting op de Kemperbergerweg: **€ 197.000,-** (excl. BTW) waarvan de kosten voor de rechtstreekse aansluiting € 72.000,- bedragen en de kosten voor de afwaardering € 125.000,-.

De naderende herontwikkeling van de RIN-locatie maakt het mogelijk een aantal verkeerskundige zaken te combineren. Door als gemeente € 110.000,- te investeren in de afwaardering van de Kemperbergerweg, is deze variant financieel haalbaar.

KUBIEK
Ruimtelijke Plannen

Arnhem

Onderzoek verkeersontsluiting RIN locatie

Kemperbergerweg, Arnhem

Arnhem

Onderzoek verkeersontsluiting RIN locatie

GEGEVENS VAN DE AANVRAGER

Dutch Housing

Bezuidenhoutseweg 161
2594 AG 's-Gravenhage

KUBIEK Ruimtelijke Plannen

Kerkewijk 117
3904 JB Veenendaal
T. 0318 – 50 56 37

I. www.kubiek.nu
E. info@kubiek.nu

PLANGEGEVENS:

IDN:
Projectnummer: **K 17030**

Status	**Datum**	**Versie**
Concept:	09-06-2017	1
Voorontwerp:		
Ontwerp:		
Vastgesteld:		

Projectleider: ir. U. Yntema

Verkeerskundige: ing. M. Corsel
Corsel Verkeersadvies

Inhoud

1 Inleiding 6

2 Inventarisatie bestaande situatie 7

2.1 Wegencategorisering 7
2.2 Kruispuntvormen 8
2.3 Oversteekplaatsen langzame verkeersdeelnemers 10
2.4 Ongevallen 12
2.5 Richtlijnen 13

3 Verkeersgeneratie plangebied 14

3.1 Verkeersgeneratie voormalige kantoren 14
3.2 Verkeersgeneratie nieuwbouwplan 14
3.3 Conclusie 14

4 Ontsluitingsvarianten 15

4.1 Uitgangspunten 15
4.2 Ontsluitingen oostzijde. 16
4.2.1 Verschuiven komgrens tot voorbij de Strolaan 16
4.2.2 Afwaarderen Kempenbergweg naar 60 km/u 16
4.2.3 Opwaarderen fietspad Kemperbergerweg naar parallelweg 17
4.2.4 Opwaarderen Sylvalaan tot verharde weg 17
4.3 Ontsluitingen westzijde. 19
4.3.1 Opwaarderen Sylvalaan 19
4.3.2 Gebruikmaken van de bestaande uitrit (zijde geheime tuin) 19
4.4 Totale ontsluiting 19
4.4.1 Alleen ontsluiting autoverkeer westzijde, fietsverkeer beide kanten. 19

5 Afweging varianten en conclusie 21

5.1 Afweging varianten 21
5.2 Conclusie 21

1 Inleiding

Op de RIN-locatie in de gemeente Arnhem is woningbouw gepland. Met de naam RIN-locatie wordt het terrein aangeduid in Schaarsbergen dat ligt ingeklemd tussen de Kemperbergerweg, Merkendal, Menthenbergseweg en het landgoed Menthenberg. Op deze locatie staan nu twee gebouwen (voormalige kantoorgebouwen met laboratoria van voorheen het Rijksinstituut voor Natuurbeheer.) Deze nieuwe woningbouwlocatie heeft een goede en veilige ontsluiting nodig op het omliggende wegennet. Deze notitie gaat in op de mogelijke ontsluitingsvarianten met voor- en nadelen.

2 Inventarisatie bestaande situatie

2.1 Wegencategorisering

In onderstaande kaart zijn de verschillende (bestaande) wegcategorieën aangegeven in de nabijheid van de locatie.

Figuur 1: wegcategorieën

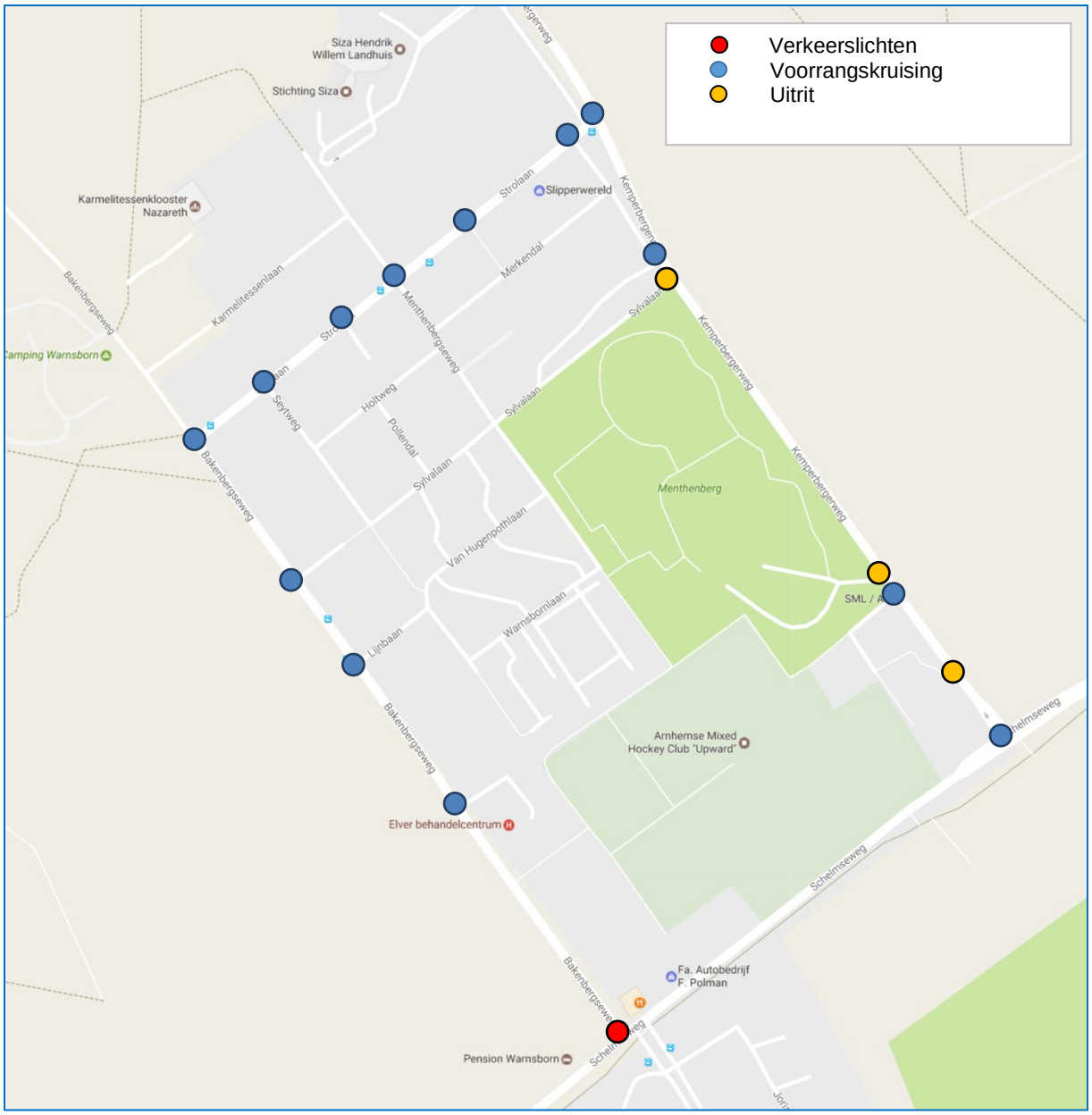
Opvallend aan deze wegindeling is dat de Kemperbergerweg, komend vanaf de Schelmseweg, al vrij snel een gebiedsontsluitingsweg buiten de bebouwde kom is, aangezien de bebouwde komgrens van Arnhem aan het begin van de Kemperbergerweg ligt. Daarna wordt de snelheid weer afgewaardeerd naar 60 km/u, zie figuur 2. Dit terwijl de Schelmseweg vanaf de N224 al gelijk een gebiedsontsluitingsweg binnen de bebouwde kom is, ook op weggedeelten waar geen bebouwing bij ligt. Het lijkt logischer om de bebouwde komgrens te verplaatsen richting de A12 (noordelijke richting) of de 60 km/u door te trekken naar de bebouwde komgrens.

Figuur 2: overgang 80 naar 60 km/u, foto mei 2016.

2.2 Kruispuntvormen

In het gebied zijn de kruisingen van wegen op verschillende manieren vormgegeven. In onderstaande figuur is dit opgenomen. Alleen de relevante uitritten (met hogere intensiteit) zijn opgenomen.

Figuur 3: kruispuntvormen

Te zien is dat de gebiedsontsluitingswegen door het gebied met voorrangskruisingen geaccentueerd zijn. De kruising Bakenbergseweg en Schelmseweg is met een verkeerslicht geregeld, waarschijnlijk vanwege de complexiteit van dit kruispunt (baljonetaansluiting)

2.3 Oversteekplaatsen langzame verkeersdeelnemers

In onderstaande figuur zijn de oversteekplaatsen voor langzame verkeersdeelnemers opgenomen.

Figuur 4: oversteken langzaam verkeer

Alle oversteken zijn gecombineerd met een kruispunt, maar de oversteek van de parallelweg op de Kemperbergerweg is over een wegvak. Dit is minder gewenst qua verkeersveiligheid, zie figuur 5.

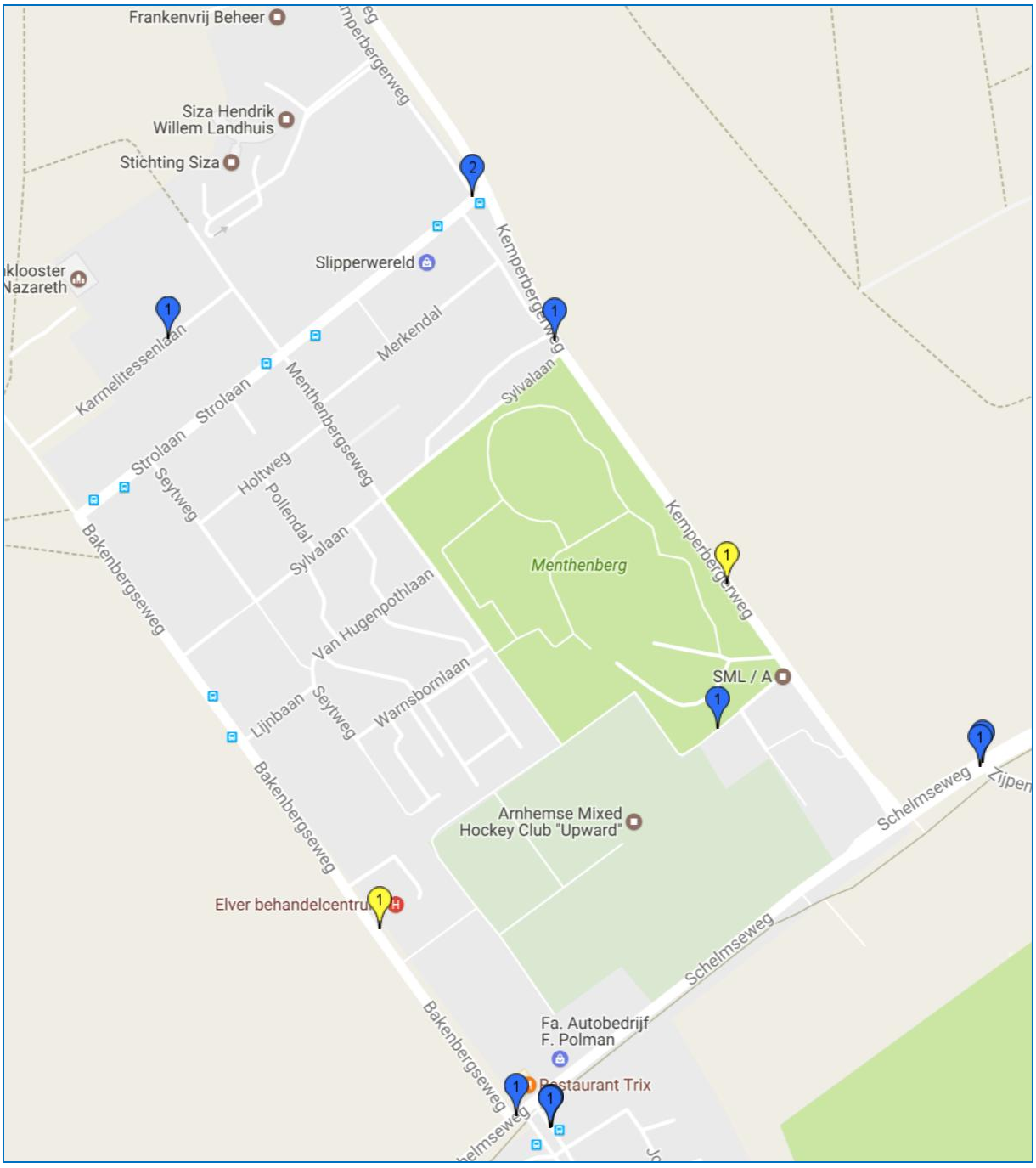

Figuur 5: fietsoversteek Kemperbergerweg

In die zin ligt het vrijliggend fietspad hier aan de verkeerde kant van de weg.

2.4 Ongevallen

In onderstaande figuur zijn de ongevallen opgenomen van de periode 1-1-2007 tot 1-1-2016. Blauw is een ongeval zonder doden of gewonden en geel is met letsel.

Figuur 6: ongevallen periode 2007-2015 (bron: ongelukken.staanhier.nl)

Het aantal geregistreerde ongevallen is in absolute zin laag, maar ook relatief laag ten opzichte van de gemeente Arnhem. Aandachtspunt is dat de registratiegraad van ongevallen met uitsluitend materiële schade laag is. In het gebied zijn op dit moment geen aandachtspunten op het gebied van verkeersveiligheid. Bij de geregistreerde ongevallen is twee keer een fietser betrokken, met letsel al gevolg. Dit zijn de gele punten.

2.5 Richtlijnen

Het principe van een Duurzaam Veilig wegennet gaat uit van de aansluiting van een erftoegangsweg (30km/u) op een gebiedsontsluitingsweg binnen de bebouwde kom (50 km/u), die vervolgens aansluit op een gebiedsontsluitingsweg buiten de bebouwde kom (80 km/u). In de praktijk komt het ook voor, vanuit historie gegroeid of uit praktische overwegingen, dat erftoegangswegen rechtstreeks aansluiten op 80 km/u gebiedsontsluitingswegen. Dat is ook in de omgeving van het plangebied het geval, bijvoorbeeld de aansluiting Het Lage Erf op de Kemperbergerweg. Dit heeft echter niet de voorkeur.

Duurzaam Veilig gaat het van menging van fiets- en gemotoriseerd verkeer op 30 km/u wegen. De snelheidsverschillen zijn dusdanig laag dat dit niet leidt tot conflicten. Voorwaarde is wel dat de intensiteit min of meer onder de 2500 mvt/etmaal blijft, of het weggedeelte geen onderdeel uitmaakt van een hoofdfietsroute. In dat geval is een vrijliggend fietspad aanbevolen.

3 Verkeersgeneratie plangebied

3.1 Verkeersgeneratie voormalige kantoren

In de bestaande situatie (met kantoren in gebruik) genereert het gebied verkeer. Hierbij moet worden uitgegaan van de planologische situatie en niet de feitelijke situatie. Volgens de basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) is de oppervlakte van het pand Kemperbergweg 67 3016 m2 bvo groot. In onderstaande tabel is de verkeersgeneratie berekend. De normen komen uit de CROW publicatie 317

Type woningen	Crow categorie	aantal	Maximale verkeersgeneratie per etmaal	totaal
Kantoor met laboratoria	Bedrijf arbeidsintensief/ bezoekersextensief	3016 m2	10,9 per 100m2 bvo	329
totaal				**329**

3.2 Verkeersgeneratie nieuwbouwplan

De nieuwe woningen genereren verkeer. In onderstaande tabel is de verkeersgeneratie per woningtype opgenomen..

Het gebied ligt in de rest van de bebouwde kom in een matig stedelijk gebied.

Type woningen	Crow categorie	aantal	Maximale verkeersgeneratie per etmaal	totaal
Seniorenwoning	Tussenwoning, koop	12	7,5	90
Twee onder een kap woning	Twee onder een kap, koop	2	8,2	16
rijwoning	Tussenwoning, koop.	9	7,5	68
Vrijstaande woning	Vrijstaand, koop	6	8,6	52
totaal		**29**		**226**

In totaal genereren de nieuwe woningen 226 motorvoertuigen per etmaal.

3.3 Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat in de oude situatie meer verkeer door het gebied werd gegenereerd dan bij de gewenste woningbouwontwikkeling.

Gezien de structuur van de wijk, komt in de woongebieden alleen bestemmingsverkeer, waardoor de intensiteiten lager liggen de 2500 mvt/etmaal. De toename van 226 mvt/etmaal lijkt dan ook goed op te vangen, te meer als in de oude situatie de intensiteit hoger lag.

4 Ontsluitingsvarianten

4.1 Uitgangspunten

De Gebiedsvisie bevat de volgende uitgangspunten voor wat betreft de mogelijke ontsluitingen. Daarnaast heeft de gemeente Arnhem nog aanvullende wensen kenbaar gemaakt.

- De locatie wordt voor autoverkeer ontsloten op het bestaande wegennet via de Menthenbergseweg en de parallelweg van de Kemperbergerweg, die op de Strolaan aansluit. Rechtstreekse ontsluiting op de Kemperbergerweg (zoals nu) heeft niet de voorkeur van de gemeente. Vraag is of daarbij verkeersremmende maatregelen of andere aanpassingen gedaan moeten worden (even verder is de snelheid al verlaagd naar 60km/h).
- Gemeente geeft de voorkeur aan een oplossing aan de oostzijde via de parallelweg van de Kemperbergerweg. Vraag hierbij is hoe de fietsersoversteek daar veilig inpast
- Aan de westzijde zijn twee opties of noordelijk van het landhuis en de verborgen tuin of zuidelijk via het Sylvalaantje.
- Voor fietsers en voetgangers zijn extra verbindingen (t.o.v. bovenstaande auto-ontsluiting) mogelijk, maar niet noodzakelijk.
- De locatie moet bereikbaar zijn voor noodhulpdiensten.

Als uitgangspunt wordt uitgegaan van het stedenbouwkundig plan.

Figuur 7: stedenbouwkundig plan

Het plan gaat uit van een inrichting zonder trottoirs. Het is dan mogelijk om hier een woonerf in te stellen. Het woonerf is een straat of plein(tje) waarbij de nadruk zeer sterk ligt op de verblijfsfunctie: wonen, spelen, wandelen, enzovoort. Doorgaand verkeer is op een woonerf niet mogelijk. De filosofie hierachter is dat de auto "te gast" is in het woonerf. De maximum snelheid op een woonerf is slechts gedefinieerd als "stapvoets". Dit wordt meestal gezien als circa 15 km/uur. Er zijn geen hoogteverschillen in een woonerf en ook worden trottoirs niet apart aangegeven. De aansluiting van een woonerf op een erftoegangsweg vindt plaats met behulp van een uitritconstructie. Verkeer vanuit een woonerf moet al het andere verkeer voorrang verlenen.

4.2 Ontsluitingen oostzijde (zijde Kemperbergerweg).

4.2.1 Verschuiven komgrens tot voorbij de Strolaan

Hierdoor wordt de Kemperbergerweg een 50 km/u weg, waar volgens Duurzaam Veilig prima erftoegangswegen op kunnen aansluiten met behulp van een uitritconstructie of een voorrangskruising met een snelheidsremmend plateau om de fietsers een veilige oversteek te geven. De weg zoals getekend in het inrichtingsplan kan blijven liggen.

Voordelen:

- rechtstreekse aansluiting op de Kemperbergerweg zonder belasting van bestaande woonstraten
- verlaging snelheid ter hoogte van fietsoversteek, en verhoging verkeersveiligheid.
- geluidsreductie bestaande woningen
- meer in lijn met rest van wegennet

Nadelen:

- voor het verbreden van de bestaande route naar minimaal 5 meter is bomenkap noodzakelijk.
- Door rechtstreekse aansluiting kan de nieuwe woonwijk aantrekkelijk worden om doorheen te rijden naar het achterliggend gebied.

4.2.2 Afwaarderen Kemperbergerweg naar 60 km/u

Hierdoor wordt de Kemperbergerweg een 60 km/u weg, waar volgens Duurzaam Veilig prima erftoegangswegen op kunnen aansluiten met behulp van een uitritconstructie of een voorrangskruising met een snelheidsremmend plateau om de fietsers een veilige oversteek te geven. De weg zoals getekend in het inrichtingsplan kan blijven liggen.

Voordelen:

- rechtstreekse aansluiting op de Kemperbergerweg zonder belasting van bestaande woonstraten
- verlaging snelheid ter hoogte van fietsoversteek, en verhoging verkeersveiligheid.
- geluidsreductie bestaande woningen
- meer in lijn met rest van wegennet

Nadelen:

- voor het verbreden van de bestaande route naar minimaal 5 meter is bomenkap noodzakelijk.
- Door rechtstreekse aansluiting kan de nieuwe woonwijk aantrekkelijk worden om doorheen te rijden naar het achterliggend gebied.

4.2.3 Opwaarderen fietspad Kemperbergerweg naar parallelweg

Op deze manier kan verkeer richting de Kemperbergerweg via de parallelweg naar de Strolaan rijden.

Figuur 8: variant 2 oostzijde

Voordelen:

- geen extra aansluiting op bestaande wegen.
- Toch mogelijk om een oostelijke ontsluiting van het gebied te maken.
- Geen aantrekkelijke route voor doorgaand verkeer

Nadelen:

- Onlogisch omrijden
- Belasten bestaande woonstraten (immers, nu doodlopende weg)
- Mogelijk conflict tussen autoverkeer en fietsverkeer, door kruisend verkeer
- Parallelweg en hoofdrijbaan komen te dicht bij elkaar. Dit is verwarrend voor weggebruikers en ook is de opstelruimte tussen beide wegen te beperkt voor fietsers. Met grote groepen fietsers is het risico groot dat de achterste fietsers op de rijbaan moeten stilstaan en dit is onveilig.

4.2.4 Opwaarderen Sylvalaan tot verharde weg

Bij het opwaarderen van de Sylvalaan wordt deze weg de toegangsweg tot de wijk vanaf de oostkant. Hierbij kan een deel van de bestaande route ten noorden van de nieuwe woningen vervallen, zie onderstaande figuur.

Figuur 9: variant 3 oostzijde

Voordelen:

- Opwaarderen bestaande infrastructuur
- Geen nieuwe aansluiting op bestaand wegennet.
- Rechtstreekse oostelijke aansluiting.

Nadelen:

- Introduceren extra fietsoversteek bij Kemperbergerweg, vlak bij de bestaande fietsoversteek.
- Aanleg extra infrastructuur ten koste van groen (tenzij de oostelijke woningen worden gespiegeld, dan kan de bestaande route vervallen.)
- Door rechtstreekse aansluiting kan de nieuwe woonwijk aantrekkelijk worden om doorheen te rijden naar het achterliggend gebied.

4.3 Ontsluitingen westzijde (zijde Menthenbergseweg).

Voor de ontsluiting van de westzijde zijn niet zoveel opties. Het inrichtingsplan geeft de twee mogelijke ontsluitingen al aan, een opwaardering van een gedeelte van de Sylvalaan en het maken van en nieuwe verbinding naar de Menthenbergseweg. Beide varianten zijn goed in te passen in de bestaande situatie en leiden niet tot problemen.

4.3.1 Opwaarderen Sylvalaan

Hierbij wordt de Sylvalaan tussen de nieuwe weg in het plangebied en de Menthenbergseweg opgewaardeerd naar minimaal 5 meter.

Voordelen:

- Opwaarderen van bestaande infrastructuur.
- Een goede westelijke aansluiting.

Nadelen:

- Het opwaarderen van de Sylvalaan naar minimaal 5 meter gaat ten koste van bomen. In nieuwe verkaveling is hier ruimte voor aan de zijde van het plangebied voordat de monumentale bomen beginnen.
- Om het zicht vanuit de Sylvalaan op de Menthenbergseweg voldoende te maken, moeten ter hoogte van het kruispunt extra bomen worden gekapt.
- Het bestaande vierarmige kruispunt heeft een ongelijke aansluiting (baljonetaansluiting). Dit is iets onveiliger dan een gewone kruising of T-kruising.

4.3.2 Gebruikmaken van de bestaande uitrit (zijde geheime tuin)

De noordelijke weg van het inrichtingsplan sluit aan op een bestaande uitrit.

Voordelen:

- Deze inrit is in de bestaande situatie voldoende breed en heeft goed zicht.

Nadelen:

- De overburen kunnen last krijgen van naar binnen schijnende koplampen van uitrijdende auto’s.

4.4 Totale ontsluiting

Gezien de voor- en nadelen van de verschillende varianten van de west- en oostzijde, loont het de moeite om ook te kijken naar een variant waarbij alleen aan de westzijde wordt ontsloten. In combinatie met een ontsluiting voor hulpdiensten via het Sylvalaantje ter hoogte van de huidige verharde toegangsweg voor bevoorrading van de RIN locatie.

4.4.1 Alleen ontsluiting autoverkeer westzijde, fietsverkeer beide kanten.

Deze variant gaat uit van dat autoverkeer via de westzijde de nieuwe wijk inrijdt. Fietsverkeer kan zowel vanuit het oosten als westen aankomen. Het oostelijk fietspad wordt hierbij verbonden met het bestaande fietspad aan het eind van de parallelweg van de Kemperbergerweg (blauwe pijlen in onderstaande figuur). De bestaande uitrit voor gemotoriseerd komt te vervallen. Tussen de

Kemperbergerweg en de eerste nieuwe woning komt een fietsluis, waarbij alleen fietsers kunnen doorrijden, zie onderstaande figuur.

Figuur 10: variant alleen oostzijde

Voordelen:

- Geen doorgaand autoverkeer mogelijk, nadrukkelijk verblijfsgebied met alleen bestemmingsverkeer.
- Fietsverkeer kan wel het gebied vanaf westkant inrijden, dus geen omrijfactor.
- Geen conflicten met fietsverkeer
- Een aansluiting voor gemotoriseerd verkeer minder op de Kemperbergerweg.

Nadelen:

- Omrijfactor voor autoverkeer. Het gaat hier om maximaal een factor 3 (625 meter in plaats van 200 meter van het meest oostelijke huis tot aan de kruising Strolaan/Kemperbergerweg), voor verkeer van en naar het noorden. Met een gemiddelde snelheid van 30 km/u ~ 8,3 m/s kost deze rit in westelijke richting 625/8,3 = 75 seconden. Met een rechtstreekse oostelijke aansluiting en een gemiddelde snelheid van 60 km/u ~ 16,6 m/s kost deze rit 12 seconden. De maximum omrijtrijd is dus 63, ruim een minuut. Voor de rest van de woningen in het gebied is deze omrijtijd lager.
- Het is nodig om een keerlus te maken aan het eind van de oostelijke tak
- Meer verkeer door bestaande woonstraten.

5 Afweging varianten en conclusie

5.1 Afweging varianten

In de volgende tabel zijn de varianten met elkaar afgewogen op de criteria verkeersveiligheid, kwaliteit ontsluiting, ruimtelijke impact, kosten.

- *Verkeersveiligheid*: verschil in massa, richting en snelheid. Hoe kleiner hoe hoger de verkeersveiligheid.
- *Kwaliteit ontsluiting: mate van rechtstreeksheid, en of de zijwegen goed in- en uit te rijden zijn.*
- *Ruimtelijke impact: de mate van impact op de bomen*
- *Kosten*: de extra kosten die gemaakt moeten worden.

De scores zijn gerelateerd aan het stedenbouwkundige plan. Bijvoorbeeld een + voor verkeersveiligheid betekent een verbetering ten opzichte van het bestaande plan.

variant	**Oostkant** (zijde Kemperbergerweg)				**Westkant** (zijde Menthenbergseweg)		**Totale ontsluiting**
	1 Verschuiven komgrens tot voorbij de Strolaan	**2** Afwaarderen Kemperbergerweg naar 60 km/u	**3** Opwaarderen fietspad Kemperbergerweg naar parallelweg	**4** Opwaarderen Sylvalaan tot verharde weg	**1** Opwaarderen Sylvalaan	**2** Gebruikmaken van de bestaande uitrit (zijde geheime tuin)	**1** Alleen ontsluiting autoverkeer westzijde, fietsverkeer beide kanten
Criteria							
Verkeersveiligheid	++	+	-	0	0	0	++
Kwaliteit ontsluiting	++	++	--	0	0	0	-
Ruimtelijke impact	0	0	-	-	0	0	-
kosten	0/-	0/-	--	+	0	0	-

5.2 Conclusie

Voor een combinatie van een oostelijke en westelijke ontsluiting, scoren Oost 1 en 2 in combinatie met West 1 en 2 het beste. In het geval de gemeente niet wil meewerken om de snelheid op de Kemperbergerweg te verlagen naar 50 of 60 km/u, heeft de variant “totale ontsluiting” de voorkeur, omdat hiermee geen nieuw knelpunt op de Kemperbergerweg ontstaat. Hiermee blijft dan wel het bestaande fietsknelpunt bestaan.

De ontwikkeling zorgt voor een verlaging van de verkeersdruk ten opzichte van de bestaande kantoren en is gunstig voor de leefbaarheid van de wijk.

KUBIEK
Ruimtelijke Plannen

Kerkewijk 117
3904 JB Veenendaal
T. 0318 – 50 56 37

I. www.kubiek.nu
E. info@kubiek.nu

Aan de gemeenteraad

Datum	:	22 april 2014
Ons kenmerk	:	2014.0.038.409/mbr
Zaaknummer	:	2014-01-02085
Contactpersoon	:	Carla Frederix
Telefoonnummer	:	(026) 377 3047

Onderwerp : afdoening motie ontsluitingsmogelijkheden RIN-locatie CDA en afdoening motie duurzaam en groen ontwikkelien RIN-locatie D66

Geachte voorzitter en leden,

Wij hebben op 22-04-2014 besloten uw bovengenoemde moties op de volgende wijze uit te voeren.

Aanleiding
In de vergadering van uw raad op 27-01-2014 zijn bij het vaststellen van de gebiedsvisie RIN-locatie (documentnummer: 2013.0.097.259) een tweetal moties aangenomen. Eén motie van het CDA, Groen Links, PvdA, Christen Unie, Zuid Centraal en Trots heeft betrekking op de verkeersontsluiting van de RIN-locatie. Deze motie heeft het documentnummer 2014.0.011.106 en zaaknummer: 2014-01-02085. Hierin draagt de gemeenteraad aan het college op om:
Bij de verdere uitwerking van de gebiedsvisie RIN-locatie in samenwerking met alle betrokken partijen toewerkend naar een (concept) bestemmingsplan, ook varianten uit te werken en voor te leggen die uitgaan van een ontsluitingsweg op de (parallelweg van de) Kemperbergerweg.
De andere motie van D66 en CDA betreft het duurzaam en groen ontwikkelen van de RIN-locatie. Deze motie heeft documentnummer: 2014.0.011.102 en zaaknummer: 2014-01-02083. De raad verzoekt het college in de verdere uitwerking van plannen op basis van de gebiedsvisie RIN-locatie:
1. Harde, meetbare eisen op te nemen ten aanzien van de duurzaamheid van nieuw toe te voegen bebouwing.
2. Hierin uitdrukkelijk de mogelijkheden van groene daken én groene gevels onder de aandacht van ontwikkelende partijen te brengen.

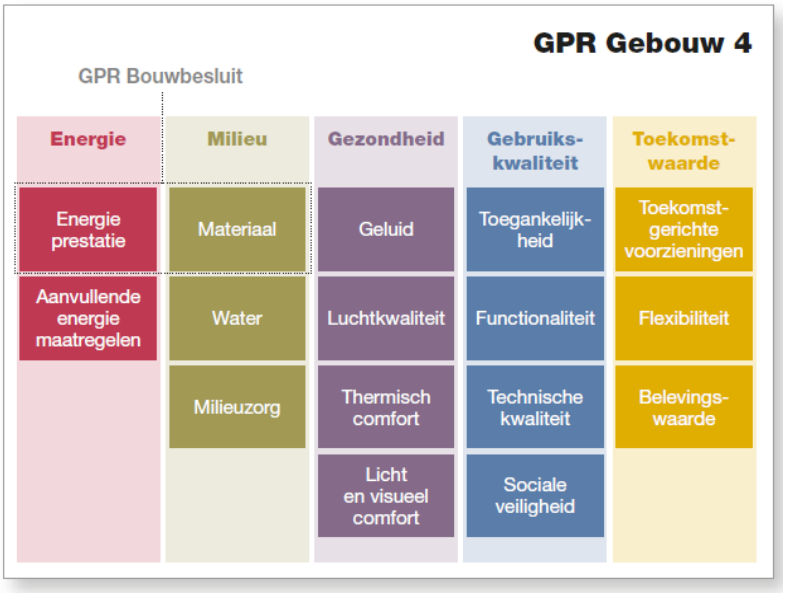
Argumenten

Verkeersontsluiting
Met de eigenaar/ projectontwikkelaar gaat het college de afspraak maken dat bij het ontwikkelen van het stedenbouwkundig plan in overleg met bewoners en gemeente, ook ontsluitingsvarianten uitgewerkt moeten worden die uitgaan van een ontsluiting op de (parallelweg van) de Kemperbergerweg. Het stedenbouwkundig plan met een onderbouwde keuze uit deze varianten bieden wij u ter informatie aan, waarbij u de mogelijkheid heeft het desgewenst te agenderen.

Harde, meetbare eisen ten aanzien van duurzaamheid
De gemeenteraad vraagt het college om harde en meetbare duurzaamheidseisen aan een private partij op te leggen die verder gaan dan het huidige Bouwbesluit. De gemeente heeft geen publiekrechtelijke mogelijkheden omdat in het bestemmingsplan geen duurzaamheidseisen kunnen worden opgenomen. Omdat de gemeente ook geen grondpositie heeft in dit gebied, kan zij dit ook niet privaatrechtelijk afdwingen.

Hoewel er geen afdwingbare mogelijkheden zijn, heeft het college wel de ambitie dat de ontwikkelende partij dezelfde normen gaat hanteren als de gemeente Arnhem zichzelf oplegt bij de nieuwbouw van gemeentelijk vastgoed. Hierbij maken we gebruik van de 'Gemeentelijke Praktijk Richtlijn Gebouw' (GPR), een hulpmiddel voor een prestatiegerichte werkwijze voor duurzaam (ver)bouwen. Hiermee worden naast energieprestaties, ook de prestaties op andere thema's van duurzaamheid meetbaar en bespreekbaar gemaakt. Duurzaamheid is in GPR opgebouwd uit 5 thema's: energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. Op elk van de vijf thema's kan een score tussen 0 en 10 gehaald worden. Een score 6 staat voor realisatie op Bouwbesluit. Concreet gaat het om de volgende normen:

- Energie: 8
- Milieu: 7
- Gezondheid: 7
- Gebruikswaarde: 7,5
- Toekomstwaarde: 7

De gemeente Arnhem heeft duurzaamheid prominent op de agenda staan. Het gemeentelijke beleid op het gebied van Energie en Duurzaamheid in ontwikkelingen is vastgelegd in het Programmaplan Arnhem Energiestad 2011-2014 en in de Structuurvisie 2020-2040 (31 mei 2011, respectievelijk 10 december 2012 door de gemeenteraad van Arnhem vastgesteld). Conform dit beleid worden marktpartijen gestimuleerd en gefaciliteerd met als doel dat bij minimaal 75% van de door marktpartijen gerealiseerde bouwwerken de Arnhemse GPR-normen zijn gehaald. Daarvoor wordt ondermeer een gratis GPR-licentie ter beschikking gesteld en kan advies worden ingewonnen bij een gemeentelijke adviseur duurzaam bouwen. Ook voor de RIN-locatie zullen we bovengenoemde instrumenten inzetten.

Groene gevels en daken
In de gebiedsvisie wordt ervan uitgegaan dat het groene karakter van de RIN-locatie wordt behouden. Dat gebeurt door voorwaarden te stellen aan het groen houden en/of extra vergroenen van de buitenruimte. Ook het fysiek vergroenen van de te realiseren bebouwing kan daarin een belangrijke rol spelen. De bebouwing zou zo kunnen 'opgaan' in de groene omgeving. De gemeente ziet de meerwaarde van het vergroenen van gebouwen, daken en gevels en stimuleert de aanleg en realisatie ervan. Deze ambitie is één van de gemeentelijke doelstellingen in het programma 'Energie Made in Arnhem'. In het proces van de verdere ontwikkeling van de locatie zal de gemeente bij de ontwikkelende partij:
-de meerwaarde van het fysiek vergroenen van de nieuwbouw nadrukkelijk onder de aandacht brengen
-desgewenst de partijen helpen in de realisatie van het fysieke groen (door ze bijvoorbeeld in contact te brengen met bureaus met kennis in ontwerp en realisatie).

Financiën en risico's
Zowel de gemeentelijke plankosten met betrekking tot het stedenbouwkundig plan, als de uitvoeringskosten zijn voor rekening van de projectontwikkelaar. De gemeentelijke kosten beperken zich tot de GPR-licentie en advisering rondom duurzaamheid. Dit wordt bekostigd uit het reguliere Arnhemse budget voor de Omgevingsdienst Regio Arnhem. Voor de gemeente zijn er geen risico's.

Uitvoering en evaluatie
De uitvoering vindt plaats door de projectontwikkelaar en is afhankelijk van zijn planning. De gemeente heeft voor de mogelijke woningbouwontwikkeling een kaderstellende en toetsende rol. De gemeente toetst het stedenbouwkundig plan ondermeer op de gebiedsvisie en stelt het bestemmingsplan op dat door de gemeenteraad moet worden vastgesteld.

Gelet op het hiervoor beschrevene beschouwen wij de moties hiermee als afgedaan.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Bijlage 6 Overzicht communicatie met omwonenden RIN-locatie/Sylva's Bos n.a.v. motie Samenwerking met de stad

- **Bijeenkomst gemeente / Dorpsraad Schaarsbergen / Dutch Housing Company**

  22 februari 2017

  Kennismaking: uitwisselen inzichten en wensen voor ontwikkeling Sylva's Bos

  Afgesproken dat wij gezamenlijk optrekken en gebruik maken van betrokkenheid en netwerk Dorpsraad.

- **Informatieavonden met omwonenden en geïnteresseerden**

  11 april 2017: presentatie eerste schetsen en ideeën invulling stedenbouwkundige uitwerking.

  11 juli 2017: presentatie aangepast stedenbouwkundige uitwering op basis van de wens van omwonenden en klankbordgroep om appartementen toe te voegen en een centraal ontmoetingsplein in het plan op te nemen.

  15 november 2017: presentatie schetsontwerp van het landschapsontwerp door Buro Lubbers en presentatie voorlopig ontwerp van de woningen en de appartementen door Mulleners + Mulleners Architecten.

- **Klankbordgroepbijeenkomsten**
  De klankbordgroep bestaat uit 16 direct betrokkenen en omwonenden, inclusief leden van de Dorpsraad Schaarsbergen. Er zijn tot nu toe drie klankbordgroep bijeenkomsten geweest.
  De notulen van de klankbordbijeenkomsten staan in bijlage 7. De notulen van 7 november jl. is nog een concept.

  14 juni 2017

  27 juni 2017

  7 november 2017

- **Locatiebezoek inpassing woningen en infrastructuur in bosgebied: Bijeenkomst gemeente / Dutch Housing Company**

  6 september 2017

  Door middel van linten is de bebouwing en de infrastructuur uitgezet in het bos. Gezamenlijk met de landschapsarchitect, ambtenaren van de gemeente en vertegenwoordigers van de ontwikkelaar is besproken hoe de nieuwe woningen in de boszone kunnen worden ingepast. Op basis van dit gesprek is de breedte van de weg smaller gemaakt en is de positie van woningen aangepast om bomen te kunnen sparen.

- **Bijeenkomst verkeersontsluiting: Dorpsraad Schaarsbergen/ gemeente / Dutch Housing Company**

  6 september 2017 in Trix

  Bespreking om te onderzoeken hoe wij de wens van de buurt om de snelheid op de Kemperbergerweg te verlagen en een rechtstreekse ontsluiting van Sylva's Bos mogelijk kunnen maken binnen de randvoorwaarden van het verkeersbeleid en de beschikbare budgetten. Een rechtstreekse aansluiting blijkt de duurste variant en hiervoor is vooralsnog geen dekking.

- **Gesprek met bewoners en wethouder Ritsema over de petitie afwaardering Kemperbergerweg**

  27 september 2017

  Gesprek met dhr. Seelen, dhr. Altena, wethouder Ritsema en dhr. Smits waarbij de petitie afwaardering Kemperbergerweg met 237 handtekeningen wordt aangeboden. Deze petitie vindt u in bijlage 8. Gemeente is bereid mee te werken aan de afwaardering van de Kemperbergerweg van 80 km/u naar 60 km/u. Voorwaarde is dat hiervoor budget beschikbaar is.

- **Klankbordwandeling met verschillende Groen Organisaties/Dutch Housing Company/ gemeente**

  7 november 2017

  Deelnemers bestonden uit leden van:

  - Groen Forum Arnhem
  - Vereniging Stadsschoon Arnhem
  - Gelderse Natuur en Milieufederatie

  Samen met Buro Lubbers een toelichting gegeven op het landschapsontwerp en de inpassing van woningbouw in het bos. Met speciale aandacht voor flora en fauna. Reactie van de deelnemers was erg positief. Zij waarderen de zorgvuldigheid waarmee de natuur en waterberging wordt ingepast in het ontwerp.

- **Gesprek met bewoners van de parallelweg van de Kemperbergerweg**

  9 november 2017

  Naar aanleiding van de brief van bewoners van de parallelweg (zie bijlage 9) vindt er een gesprek plaats met een afvaardiging van bewoners, wethouder Ritsema, dhr. Smits en mevr. Frederix

  Toegezegd wordt dat er ook naar een goedkopere variant wordt gekeken voor een rechtstreekse aansluiting op de Kemperbergerweg door middel van een wegplateau in plaats van met een middengeleider. Ook wordt afgesproken dat wordt onderzocht of de afwaardering van de Kemperbergerweg gefinancierd kan worden. Op het moment dat het gesprek plaatsvindt is de financiële dekking nog niet rond.

Dorpsraad SCHAARSBERGEN

Notulen Klankbordgroep RIN-locatie/Sylva's Bos woensdag 14 juni 2017

Aanwezig

- Klankbordgroepleden: Marjolein Kaarsemaker, Luuk Seelen, Claudia di Somma, Anthony Heymen, Ente Sneek, Marlies van Dael, Paul Lentjes, Seph Heymans, Wicher van de Steeg, Kees Jan Leuvenink.
- Dutch Housing Company: Walter Landsaat, Huub van der Post, Dik Gussekloo, Esther Mulder
- Gemeente Arnhem: Carla Frederix
- Dorpsraad Schaarsbergen: Steven Ruikes, Marnix ten Brinke

Afwezig

- Klankbordgroepleden: Fred Bosman, Marion Blom, Jan Houwert, Miranda Meijer (allen met afmelding). Lilian Tanger, Ton Mulleners (afwezig zonder afmelding)

01. Welkom

De aanwezigen worden welkom geheten door de voorzitter van de Dorpsraad Schaarsbergen, de heer Steven Ruikes. Hij vertelt over het proces dat de Dorpsraad tot nu toe met Dutch Housing Company (DHC) heeft doorlopen en hoe tot het komen van een klankbordgroep (KBG) is besloten. Voorgesteld door de heer Ruikes wordt om tot ongeveer 22.00 uur te vergaderen.

02. Vaststellen agenda en ingekomen stukken

De heer Luuk Seelen vraagt of er een extra agendapunt kan worden toegevoegd, namelijk een punt waarin DHC een toelichting geeft op de uitgangspunten van het planontwerp. De aanwezigen zijn hiermee akkoord. Het agendapunt Uitgangspunten wordt ingevoegd voor punt 05 en daarmee wordt de agenda vastgesteld. Er zijn geen extra ingekomen stukken.

03. Kennismaking aanwezigen

Er wordt een rondje langs de aanwezigen gemaakt waarom zij hebben besloten deel te nemen aan de Klankbordgroep RIN-locatie - Sylva's Bos.

04. Functioneren en vaststellen Klankbordgroep

De heer Ruikes wil als eerste duidelijk maken dat de Dorpsraad Schaarsbergen (DRS) niet de spreekbuis van de bewoners is en dat de rol van de DRS in de Klankbordgroep is om het proces te faciliteren. Dit is een onafhankelijk rol waarbij geen standpunt wordt ingenomen over het voorliggende plan van DHC.

De voorzitter hoopt op een ordentelijk proces en geeft aan dat er in afspraken met de gemeente Arnhem een drieluik is ontwikkeld waarbij:

1. Een **Gebiedsvisie** RIN-locatie wordt opgesteld. Deze fase is afgerond. De gebiedsvisie is vastgesteld in de gemeenteraad op 27 januari 2014
2. De projectontwikkelaar en **bouwplan** ontwikkelt. Het bouwplan wordt begeleidt door de Klankbordgroep, die het plan inhoudelijk toetst op kwaliteit en wensen vanuit de bewoners inbrengt. De gemeente toetst aan de Gebiedsvisie.
3. De derde en laatste fase is het **bestemmingsplan**. Het bestemmingsplan wordt door B&W in procedure gebracht. De gemeenteraad toetst het (nieuwe) bestemmingsplan vast.

Volgens de heer Ruikes zijn we nu bij stap 2: de ontwikkelaar die samen met bewoners en Klankbordgroep een plan ontwikkelt. Daarbij wordt opgemerkt dat het proces tot heden enigszins teleurstellend is verlopen. Het gevoel bestaat dat er weinig ruimte is voor inbreng van bewoners. Het zou goed zijn vast te stellen dat er wel degelijk ruimte is voor bewoners om het huidige plan te verbeteren en aan te passen, niet alleen qua randzaken. Zo zijn de afspraken destijds gemaakt en het is jammer dat de Dorpsraad en bewoners het instellen van een Klankbordgroep bijna hebben moeten afdwingen bij DHC en gemeente.

De heer Landsaat (directeur DHC) wil graag reageren. Hij is op de hoogte van de lange geschiedenis en emoties bij bewoners inzake het dossier RIN-locatie. Hij heeft dat aan den lijve zelf ondervonden. Voor DHC is de input van bewoners heel belangrijk. Niet voor niets is er een communicatiebureau ingeschakeld. Het beeld wat volgens hem is ontstaan is het beeld dat het gepresenteerde plan in het april, hét plan is en dat daar weinig aan kan veranderen. Dit is niet waar. DHC wil dat zoveel mogelijk mensen hun inbreng kunnen leveren, ook buiten de Klankbordgroep om. Doordat zij niet de last van de geschiedenis met zich meedragen, was het idee ontstaan om met de plannen een zo breed mogelijk inspraak te hebben en er zijn ook veel reacties (o.a. via de website) binnengekomen en is daarmee aan de slag gegaan. Zij herkennen zich niet in het geschetste beeld dat zij terughoudend zouden zijn m.b.t. bewonersinput en zien zichzelf als een open, transparante en meedenkende organisatie. Er is nog veel mogelijk qua aanpassingen. Wel wordt de Gebiedsvisie als belangrijk instrument genoemd waaraan de DHC zich wil houden. DHC ziet zichzelf niet als een anoniem, groot Bouwinvest, maar als een klein toegankelijke organisatie. Ze zijn positief gestemd, maar weten ook dat zij het niet iedereen naar de zin kunnen maken.

Mevrouw Marjolein Kaarsemaker geeft aan dat veel ouderen in de wijk nog niet hebben kunnen reageren op de plannen omdat niet iedereen weet hoe om te gaan met de computer. Hun signaal, om bijvoorbeeld een klein, niet te hoog, appartementencomplex te bouwen

wordt zo niet gehoord. Daarnaast wil zij als opmaker van de Dorpskrant Schaarsbergen zoals gevraagd graag beeldmateriaal ontvangen.

De heer Ruikes geeft nog aan dat het proces tot nu toe met de nodige 'hobbels' is verlopen. Het duurde soms lang voordat er een reactie kwam vanuit DHC.

Mevrouw Claudia di Somma geeft aan dat tijdens eerdere planontwikkeling de architect persoonlijk bij de familie langskwam op de Sylva Hoeve. Dat dit nu niet het geval was en dat dit als een enorm gemis is ervaren.

De heer Luuk Seelen wil graag weten hoeveel ruimte er daadwerkelijk is om de plannen nog te kunnen veranderen. Uit eerdere e-mails van DHC blijkt dat die ruimte er nauwelijks zou zijn. De heer Seelen vindt het een gemis dat er geen open planproces is gevolgd. DHC had eerst moeten inventariseren waar er behoefte aan is in het dorp en daarna pas een plan moeten maken. Hij ziet het als een gemiste kans waardoor er mogelijk een bepaalde negatieve indruk is gewekt, die al dan niet klopt.

De heer Anthony Heymen vindt dat de Klankbordgroep een fase te laat is begonnen. Het had een open planproces moeten zijn en de KBG had eerder bij elkaar moeten komen. De plankaart is maar een beetje veranderd. Volgens Heymen klopt het niet wanneer DHC beweert dat er maar een enkeling bezwaar maakt. Ook hekelt hij de zinnen dat het plan in 'grote lijnen' vaststaat. De KBG is volgens Heymen afgedwongen. De KBG heeft nu recht op de fase die is overgeslagen. Ieder lid moet zich realiseren dat de KBG compleet onafhankelijk is. De KBG bepaalt hoe vaak, wanneer en waar de vergaderingen plaatsvinden, niet DHC. Daarnaast de roep om expertise op het gebied van landschap, cultuur en monumenten. Er moeten waarborgen komen op die gebieden. Volgens Heymen volgt DHC dezelfde lijn als BouwInvest. Er staan geen enkele cultureel, historische referentie in het plan. Het gaat om aantallen, om de portemonnee. Heymen wil een ander plan en er is zo'n alternatief plan. De gemeente gaat voorbij aan de afgedwongen functie van de KBG. Het stuk van DHC heeft op dit moment geen enkele juridische status, de mogelijkheden voor de KBG zijn onbeperkt. Nergens in de stukken leest de heer Heymen iets over buitenplaats of landgoed. Voor hem is het van belang om het restant van het landgoed veilig te stellen. Hij wil er goed voor zorgen en dat het er goed bij ligt voor het nageslacht. Het gebied is volgens hem geen weiland of opgespoten zandvlakte waar je zomaar wat huizen neer zet. Het is een bosenclave dat ook bos moet blijven. De heer Heymen maakt zich al 20 jaar hard voor een mooi plan. Het gaat hem niet om de hakken in het zand te zetten, maar om een andere invulling.

De heer Huub van der Post van DHC geeft aan dat zij wel bij veel bewoners zijn langs geweest en dat ze ook het standpunt van de heer Heymen kennen. Er zijn volgens Van der Post diverse meningen en visies en geeft aan dat ook veel bewoners met mogelijk een andere mening niet nu aan tafel zitten. Naar hen moet ook geluisterd worden. DHC wil het plan graag beter maken, maar wel op een opbouwende manier.

Volgens de heer Heymen is dit alles onzin. DHC had alles al getekend, voordat er überhaupt gesproken was met de bewoners. Er is niet geluisterd.

De heer Landsaat vraag zich wanneer er wel geluisterd wordt. Alleen wanneer wij doen wat de heer Heymen zegt?

Dat is niet wat de heer Heymen bedoelt. Als de heer Klaas Altena geen gepeperde brief naar de gemeente Arnhem had gestuurd, was deze Klankbordgroep er niet gekomen.

Mevrouw Kaarsemaker wil graag iets positiefs zeggen. Ze vindt de aangepaste plannen al een echte verbetering. Ouderen in Schaarsbergen wachten soms al veertig jaar op seniorenwoningen en die zijn in deze plannen ingevuld. Dit was een duidelijke wens van de bewoners, dus het is niet zo dat DHC helemaal niet luistert naar de bewoners.

De heer Seelen is het hiermee eens. De tweede versie van de plannen zijn een duidelijke, positieve verandering.

De voorzitter wil punt vier van de agenda graag afronden en de Klankbordgroep nu vaststellen. De heer Ruikes constateert dat er een duidelijke behoefte is aan inspraak in het plan en dan gaat het niet om randzaken, maar om een substantiële inbreng. De vraag komt op tafel of dit vastgesteld kan worden of DHC bereid is om wat te doen met de wensen die er leven onder bewoners en leden KBG. Om te kijken naar cultuurhistorische en landschappelijke aspecten. De heer Ruikes vraag aan DHC of die ruimte er is.

De heer Landsaat antwoordt bevestigend en zegt dat dit altijd hun intentie was. Via internet zijn er al veel reacties bij hen binnengekomen na het presenteren van de eerste schetsen op 11 april. Hij herkent zich niet in het beeld dat ze zich daarna hebben teruggetrokken in Den Haag.

De heer Heymen zegt nog dat DHC voor aantallen en niet voor kwaliteit gaat. Waarom niet eerst met bewoners gepraat? Kunnen de plannen nog op een grootse manier worden aangepast?

De heer Dik Gussekloo (communicatiebureau) vraagt om respect naar elkaar toe. Iedereen moet de ander laten uitpraten en één vraag tegelijk.

De heer Heymen wil weten of DHC bereid is om tot een ander concept plan te komen.

DHC geeft aan dat zij graag willen laten zien aan de KBG waarom zij tot deze verkaveling gekomen zijn en dat zij openstaan voor andere plannen. Als er een veel beter plan is, laat het dan maar zien.

De heer Heymen wil vanaf nu een open planproces.

De heer Paul Lentjes snapt de commotie die er heerst onder sommige bewoners niet zo goed. Volgens hem ziet de RIN-locatie er nu uit als een 'afgebrand dorp'. Het moet volgens hem niet nog eens tien jaar duren voordat er iets anders staat. Hij vraagt zich af of er een hek om Schaarsbergen staat en of alleen de huidige bewoners van Schaarsbergen bepalen wat er moet komen.

Volgens de heer Ruikes is dit niet het geval en wil graag verder naar het volgende punt. Daar is iedereen het mee eens, maar mevrouw Di Somma wil nog wel even aangeven dat er geen hek om Schaarsbergen staat, maar dat er bewoners zijn die al wel vele jaren strijden voor een mooi plan. De familie Heymen onderhoudt de tuin, maar werd door BouwInvest gesommeerd hiermee te stoppen.

De heer Landsaat vraagt om de opmerkingen inhoudelijk te houden.

De heer Ruikes geeft aan dat het goed is dat deze zaken nu op tafel liggen en dat het soms pijn doet, dat geeft maar weer aan dat het onderwerp leeft. Er is een grote betrokkenheid bij bewoners op dit onderwerp. Er is vastgesteld dat er ruimte is voor een gesprek over een beter plan. Er is binnen de KBG veel behoefte om het plan beter te maken.

De heer Heymen geeft aan dat er ook gesproken moet worden over de 'geheime tuin'.

De heer Ente Sneek vraagt zich af of er gesproken moet worden over het beter maken van het plan van DHC, of over een heel ander, alternatief plan.

De heer Gussekloo wil weten wat de juridische rol van de KBG is.

De heer Ruikes geeft aan dat de Klankbordgroep geen juridische status heeft, dat DHC als projectontwikkelaar eigenaar is en dat zij het gebied gaan ontwikkelen. Er ligt nu een plan ontwerp dat door de KBG kan worden besproken en aangepast. Daarnaast ligt er een Gebiedsvisie RIN-locatie waar veel werk van bewoners in heeft gezeten. Daar zitten al veel wensen in van bewoners.

Volgens de heer Heymen is er nog altijd het geldende bestemmingsplan.

Mevrouw Carla Frederix geeft aan dat DHC een nieuw bestemmingsplan, samen met de gemeente gaat schrijven voor het gebied.

De heer Heymen is het hier niet mee eens en vindt het een 'cadeau' voor DHC.

Het volgende wordt vastgesteld tav het functioneren van de Klankbordgroep/ fase planproces:

- De Klankbordgroep is en functioneert onafhankelijk;
- Het planontwerp wordt ingestoken als open planproces. Er ruimte voor substantiële inbreng/ wensen van bewoners om tot een kwalitatief beter plan (versie 1.0) te komen;
- De huidige versie van het planontwerp wordt bezien als versie 0.2, volgend op de versie 0.1 gepresenteerd op 11 april 2017;
- We staan voor een transparant proces, waarin informatie over en correspondentie t.a.v. de totstandkoming van het planontwerp aan alle klankbordgroepleden beschikbaar wordt gesteld, zodat een ieder daar kennis van kan nemen;
- Het proces van Klankbordgroep wordt voorgezeten en gefaciliteerd door de Dorpsraad. De Dorpsraad, het bestuur neemt zelf geen inhoudelijk standpunt in t.a.v.

van het planontwerp. Zij staat voor een ordentelijk en zorgvuldig proces om inbreng van bewoners maximaal te faciliteren.

Hierna wordt de Klankbordgroep in deze bezetting vastgesteld incl. de vier leden die vandaag afwezig zijn.

05.a Extra agendapunt: Toelichting DHC op uitgangspunten plan

Volgens DHC is het een mooie locatie met potentie. Daarnaast ligt er een Gebiedsvisie met veel beperkingen. Er kan niet veel. Het zit behoorlijk ingekaderd. Voor DHC is de Gebiedsvisie het vertrekpunt.

De heer Seelen is wat teleurgesteld over dit antwoord. Hij geeft aan dat deze Gebiedsvisie tot stand is gekomen n.a.v. de plannen van Bouwinvest voor torenflats met zeven woonlagen. Volgens Seelen lijkt bij DHC de gedachte te leven dat wanneer je maar binnen de grenzen van de Gebiedsvisie blijft het goed genoeg is. Hij vindt het jammer dat DHC het niet heeft over de unieke locatie. Het grenst aan Natura2000 gebied, en het feit dat de locatie grenst aan twee monumenten en het een bosgebied is.

05.b Toelichting plan Sylva's Bos door DHC + aanpassingen op eerste versie:

DHC heeft het over het dwingende karakter van de Gebiedsvisie en dat ze zich daar aan willen houden. Er volgt een presentatie over waar ze nu zijn. Er komt nog een bomeninventarisatie en er wordt een gerenommeerde landschapsarchitect (Lubbers) aangesteld om onder meer de geheime tuin in ere te herstellen.

06. Reactie leden Klankbordgroep op de plannen en de wensen van bewoners

Mevrouw Kaarsemaker vraagt zich af of er een Vereniging van Boseigenaren wordt ingesteld om het openbaar groen te beheren.

DHC geeft aan dit zou kunnen.

De heer Sneek had van het eerste plan bij de seniorenwoningen een soort 'kippenren' gevoel. Na de aanpassingen ontstaat een ander beeld. Het is minder statisch, maar hij mist gevarieerde bouwstijlen in het plan.

Volgens de heer Landsaat volgt er nog een volumestudie, zodat ook gekeken kan worden naar diverse bouwstijlen.

De heer Kees Jan Leuvenink wil graag weten of dit één uitwerking is van meerdere plannen.

De heer Wicher van de Steeg mist aandacht voor de ontsluiting van de wijk.

De voorzitter geeft aan dat verkeersontsluiting het volgende punt op de agenda is en wil deze vraag daar dan ook behandelen.

Mevrouw Kaarsemaker vertelt dat zij graag op de RIN-locatie wil wonen en vertegenwoordigt in de KBG vele ouderen in de wijk die dezelfde behoefte hebben. Velen hebben de wens om op de RIN-locatie een appartementengebouw gerealiseerd te zien worden. Deze wens leeft sterk in het dorp en mevrouw Kaarsemaker wil zich hiervoor hard maken. De levensloop en seniorenwoningen zijn fijn, maar bejaarden willen liever in een appartement wonen. De tweede versie van het plan is beter en mooier dan de eerste versie.

Ook de heer Seelen vindt de tweede versie van het plan een duidelijke verbetering. Wel vindt hij dat er in het plan een laag appartementengebouw zou moeten worden opgenomen. Ook heeft hij vragen over de tuinen bij de seniorenwoningen. De heer Seelen denkt dat het mogelijk moet zijn om op de plek waar nu seniorenwoningen gepland staan, aan de kant van Merkendal een laag appartementencomplex gebouwd zou kunnen worden, met de balkons aan de zuidkant. Daar lijkt ook meer ruimte voor te zijn, dan nu wordt aangenomen. De heer Seelen heeft na het bestuderen van de tekening geconstateerd dat er twee verschillende schalen zijn gehanteerd. Hoewel de hoek van 18 graden klopt, geeft dit met afwijkende schalen technisch een onjuist beeld. Er wordt gevraagd dit opnieuw te bekijken. Daarnaast heeft hij vragen over het 'betekenisvol openbaar groen'. Wat houdt dat precies in en hoe verhoudt zich dat tot het huidige plan?

De heer Van der Post gaat de opmerkingen over de gehanteerde schaal en hoek onderzoeken en komt hier de volgende keer op terug.

Mevrouw Di Somma vindt het lastig te reageren op dit plan. Zij kent een ander plan dat 'door een ringetje te halen is'. Zij ziet veel liever dat plan gerealiseerd.

De heer Heymen vindt het huidige plan helemaal niks. Het staat met de rug naar de buitenplaats toe. De schaal van het plan is te groot en hij vindt de typologie niet passend. Hij heeft moeite met de entree en de weg en vindt het een onmogelijkheid dat er een optie wordt gepresenteerd waarbij er een weg door de 'geheime tuin' loopt. De bebouwing aan de boskant van Sylvalaan, in de nabijheid van de Sylva Hoeve, vindt hij ook niet passend

De heer Sneek wil weten welke bomen er precies verwijderd worden en of er wel goed naar het bomenbestand gekeken is. Heel veel plaatsen van bomen in het plan kloppen niet. Er zouden bomen zijn getekend waar geen bomen staan en andersom.

Volgens de heer Heymen moet de bomenexpert met hem gaan praten.

Mevrouw Marlies van Dael vindt de aangepaste plannen al een heel stuk beter. Zij vindt dat er veel rekening is gehouden met de wensen van bewoners. Ze snapt de bezwaren, maar ziet het zelf anders. Ze vindt het een mooi plan.

De heer Lentjes geeft aan dat 'wat je niet kent, daar kun je ook niet van houden'. Hij ziet een creatieve invulling met veel vrijheid waar de projectontwikkelaar gebruik van heeft gemaakt. Hij heeft niet zoveel met andere plannen. Hij kent dit plan en daar reageert hij op.

Het is inmiddels 22.00 uur en de voorzitter stelt voor om het onderwerp verkeer door te schuiven naar de volgende bijeenkomst. Daar zijn de aanwezigen het mee eens. Wel wordt nog de ruimte aan DHC gegeven om te reageren om de reacties van de leden van de KBG

De heer Landsaat zegt dat ze hebben geprobeerd te laten zien wat we tot nu toe gedaan hebben met de reacties van bewoners. Hij roept iedereen op zijn of haar reacties op schrift per mail aan hen te versturen.

De heer Heymen spreekt tijdens de vergadering regelmatig over een ander plan, ontwikkeld door een andere projectontwikkelaar die de grond niet gekocht heeft. Andere leden willen dit plan graag zien. DHC vindt dat dit alternatieve plan dan ook nu op tafel moet komen. Besloten wordt om het plan de volgende keer te bespreken. DHC merkt op geen plannen van een andere ontwikkelaar over te kunnen nemen, maar is bereid te kijken naar positieve punten van andere plannen om die eventueel te kunnen meenemen in hun eigen plan. De heer Heymen deelt de stukken met de rest van de KBG zodat zij zich voor de volgende keer kunnen inlezen..

De heer Leuvenink stelt tot slot nog voor om op een andere locatie te vergaderen. De acoustique is niet optimaal, waardoor niet iedereen elkaar kan verstaan. Opties zijn Siza, muziekvereniging Eendracht of Trix. DHC gaat dit oppakken.

08 Afspraken en vervolg

Op de agenda van de Klankbordgroepvergadering van 27 juni 2017 wordt tijd ingeruimd op het alternatieve plan te bespreken langs de as van de kwaliteiten van dit plan.

Zoals eerder vastgesteld wordt het onderwerp verkeersontsluiting doorgeschoven naar de volgende vergadering.

De afzonderlijke klankbordgroepleden leveren individueel de wensen t.a.v. de kwaliteitsverbetering van het bouwplan aan bij DHC.

09 Sluiting

De heer Ruikes dankt de aanwezigen en sluit de vergadering om 22.23 uur.

Dorpsraad SCHAARSBERGEN

Concept notulen Klankbordgroep RIN-locatie/Sylva's Bos dinsdag 27 juni 2017

Aanwezig

- Klankbordgroepleden: Marjolein Kaarsemaker, Luuk Seelen, Claudia di Somma, Anthony Heymen, Jan Houwert, Ente Sneek, Marlies van Dael, Paul Lentjes, Seph Heymans, Wicher van de Steeg, Kees Jan Leuvenink, Marion Blom
- Dutch Housing Company: Walter Landsaat, Huub van der Post, Dik Gussekloo, Esther Mulder, Ton Mulleners (tot 21.00 uur)
- Gemeente Arnhem: Carla Frederix
- Dorpsraad Schaarsbergen: Steven Ruikes (voorzitter), Marnix ten Brinke (secretaris)
- Gemeenteraad Arnhem: Henk Montfrooy (CDA)

Afwezig

- Klankbordgroepleden: Fred Bosman, Miranda Meijer (allen met afmelding). Lilian Tanger (afwezig zonder afmelding)

01. Welkom

De voorzitter heet iedereen welkom op deze nieuwe locatie (clubhuis hockeyclub Upward). Op verzoek i.v.m. de akoestiek op de vorige locatie. Een korte terugblik op de vorige vergadering, die als 'hobbelig' wordt gekwalificeerd. Er wordt uitgekeken naar een andersoortige bijeenkomst. Sinds de vorige vergadering is achter de schermen veel gebeurd. Dat heeft geleid tot een totaal ander plan dat nu besproken gaat worden. Het gevoel dat sudderde ('worden bewoners door DHC wel helemaal serieus genomen'), blijkt onjuist te zijn. Een compliment voor DHC is op zijn plaats. We trekken samen op en gaan voor een plezierige bijeenkomst, ook al zullen we het niet altijd eens zijn met elkaar. Respect voor elkaars standpunten is belangrijk. Op hoofdlijnen heeft het nieuwe plan nu appartementen, een dorpsplein en een ontsluiting direct op de Kemperbergerweg. Dit zijn stuk voor stuk essentiële wensen van bewoners geweest.
CDA-raadslid Henk Montfrooy is deze avond toehoorder, daarnaast zijn deze avond Jan Houwert, Marion Blom beiden Klankbordgroepleden en architect Ton Mulleners namens DHC aanwezig.

02. Vaststellen agenda en ingekomen stukken en notulen vorige KBG

De agenda wordt op verzoek van DHC iets aangepast. Punt 5 en 6 worden naar voren gehaald, punt 4 wordt daarna behandeld. Dit omdat de architect eerder weg moet en hij het plan graag aan de KBG wil presenteren. De Klankbordgroep is hiermee akkoord.

De heer Heymans vraagt of het mogelijk is om per agendapunt/thema aan het eind een soort conclusie te verbinden. De voorzitter gaat hierin mee, met dien verstande dat dit niet betekent dat er een gezamenlijk standpunt namens alle Klankbordgroepleden zal worden geformuleerd. Alle KBG-leden en bewoners blijven individueel hun mening opmaken. Dit betekent ook dat er niet gestemd gaat worden over het voorliggende planontwerp. Er zijn geen extra ingekomen stukken.

De notulen van de Klankbordgroep van 14 juni worden met enkele kleine wijzigingen vastgesteld en als bijlage ingevoegd bij stukken van KBG van 27 juni 2017.

05. Alternatieve plannen/ideeën bewoners

De voorzitter geeft aan dat de afgelopen weken vele ideeën en wensen zijn aangedragen door de leden. Hierdoor heeft DHC een aangepast planontwerp ontwikkeld. Afgesproken was ook dat de heer Heymen een korte presentatie zou geven over een alternatief plan dat is gemaakt door Nick de Boer.

De heer Heyman geeft aan dat hij het niet meer nodig vindt om het alternatieve plan te presenteren en toe te lichten. De aanpassingen van DHC zijn zodanig, dat hij in grote lijnen zich kan vinden in dit plan. Wel wil hij een aspect uit het het plan van Nick de Boer ter tafel brengen wanneer gesproken gaat worden over renovatie van de geheime tuin en het pad dat vanuit het nieuwe dorpsplein, langs de Sylva Hoeve, naar de Menthenbergseweg gaat lopen.

De voorzitter stelt vast dat het alternatieve plan van Nick de Boer hiermee van tafel is en dat we vanaf nu gaan spreken over het nieuwe plan van DHC. Hier is iedereen mee akkoord.

06. Presentatie planontwerp 0.3 door DHC

DHC geeft aan na aanleiding van de bijeenkomst in de dorpskerk veel input te hebben gekregen van leden en andere bewoners. Er zijn drie punten van belang die hebben geleid tot het nieuwe plan. Het gaat hierbij om de wens voor appartementen, het creëren van een ontmoetingsplek en een ontsluiting direct op de Kemperbergerweg. Er zijn vragen binnengekomen over de verkeersontsluiting en ook over de hellingshoek in het 3D model. Bij dat laatste bleek dat op de 3D schetsen inderdaad een onjuistheid zat, maar dat deze in de verkaveling wel goed ingetekend stond. DHC is met deze wensen en vragen verder aan de slag gegaan.

Architect Ton Mulleners geeft uitleg over het aangepaste plan van DHC. Volgens hem is zeer goed gekeken naar de gebiedsvisie RIN-locatie met daarop twee kerngebieden voor bebouwing. In vorige plannen werd duidelijk dat men te veel op de grens van het bebouwingsgebied bezig was. Met het nieuwe plan is dit veranderd. Door de toevoeging van appartementen en een dorpsplein is er ruimte in het plan gekomen. Mulleners merkt hierbij nog eens op dat het alternatieve plan van Nick de Boer op een aantal belangrijke punten niet voldoet aan de gebiedsvisie.

De bebouwing zal plaatselijk 12 meter hoog zijn (appartementen), maar op de meeste plekken lager.

Buro Lubbers gaat aan de slag met landschapsontwikkeling, zoals de geheime tuin, maar ook het dorpshart waar mogelijk een vlindertuin kan komen. Het moet zorgen voor contrasten. In het gebied waar de drie vrijstaande woningen komen, nabij de Kemperbergerweg, worden bomen weggehaald die van mindere kwaliteit zijn, maar zoveel mogelijk bomen blijven staan. Huizen kunnen als het ware om de bomen heen geplooid worden. Ook de toegangsweg vanaf de Kemperbergerweg zal hoogstwaarschijnlijk niet in een rechte lijn lopen, maar om de bomen heen gelegd worden. Tussen de twee bouwzones is een groenzone gepland. De architect wil flexibiliteit in het plan, zodat sommige huizen op de tekening nog gedraaid kunnen worden wanneer dat vanwege bomen verstandig is om te doen. Ook aan parkeren is gedacht. Niet parkeren rondom het dorpshart, maar vooral aan de randen met zo weinig mogelijk verharding. Prive parkeerplaatsen zijn in het plan beperkt. De auto moet te gast zijn in het gebied en er mag 15 km per uur worden gereden. Dit moet bijdragen aan het gevoel van wonen in het bos dan integraal onderdeel is van het plan. De geheime tuin moet het gevoel geven van een 'eigen wereld'. In het meest rechtse appartementencomplex kan de berging ondergronds worden gesitueerd. Verdere zijn er nog veel details die nog nader uitgewerkt moeten worden.

De heer Heymen vindt het een heel aardig plan, maar 'we zijn er nog niet'. Vooral op cultuur-historische componenten mist hij nog wat in het plan. Het gevoel van de buitenplaats moet weer terugkeren. De Sylva Hoeve en het landschap er omheen maakt onderdeel uit van een groter geheel. De historische terrassen tuin en de geheime tuin zijn met elkaar verbonden en moeten ook zo gezien worden.

De heer Seelen vraagt zich af of DHC wel de juiste hellingshoek heeft genomen bij het intekenen van de daken van de vier woningen aan de kant van de Sylva Hoeve. Volgens de heer Seelen zit daar meer ruimte dan DHC denkt.

De heer Mulleners zegt dat ze hier heel goed naar gekeken hebben en dat er echt geen verdere ruimte is. Er is bewust geen risico genomen en in het plan blijft DHC steeds onder de maximale hoogtelijn die in de gebiedsvisie staat.

De heer Seelen wil graag weten waarom er gekozen is voor de huidige maten van het appartementengebouw. Opnieuw ziet hij meer ruimte. Hij denkt dat de appartementen hierdoor onnodig klein worden.

De heer Van der Post vraagt aan de leden van de Klankbordgroep hoe groot een appartement zou moeten zijn. De leden geven wisselende antwoorden. De heer Seelen denkt aan 90m2, terwijl mevrouw Kaarsemaker vindt dat 80 tot 85 m2 meer dan genoeg is voor de meeste senioren. Paul Lentjes zou graag zien dat er ook wat grotere appartementen worden gecreëerd á 120 m2 bijv.

De architect geeft aan dat gewerkt kan worden met verschillende maten binnen het appartementengebouw. Ook is het mogelijk dat het gebouw als geheel nog wat breder en dieper wordt.

De heer Landsaat geeft aan dat een concrete invulling van de appartementengebouwen volgt na nader onderzoek naar woonwensen. Nu gaat het erom om het te laten passen binnen de gebiedsvisie.

De heer Lentjes is wat teleurgesteld over het nieuwe plan. Hij werd juist aangetrokken door eerdere versies vanwege de uniekheid van de locatie, maar ook vooral op een woonprogramma op de begane grond. Die woningen lijken nu verdwenen, waarvoor appartementen in de plaats zijn gekomen. Er lijkt weinig balans meer tussen appartementen en begane grond woningen. Het is er 'uitgefietst'.

De heer Mulleners geeft aan dat de eerder geplaatste seniorenwoningen een te grote 'footprint' hadden in het plan, waardoor er weinig alternatieven mogelijk waren en men tegen de grenzen van wat mogelijk was aan zat. De woningen op de begane grond in het appartementengebouw krijgen een eigen ingang, niet via het portiek, en kunnen hiermee ook gezien worden als woning met woonvorm op begane grond. Een soort bungalow. Voor de rest staan er veel andere levensloopbestendige woningen in het plan waarbij het mogelijk is om naast woonkamer en keuken ook badkamer en slaapkamer op de begane grond te realiseren. De wens voor grondgebonden is zo invulling gegeven met verschillende type woningen.

De heer Houwert is vooral benieuwd naar de drie vrijstaande woningen, het meest rechts in het plan. Hoe hoog worden die?

De architect denkt aan tien tot maximaal elf meter. De woningen worden zo geplaatst dat de heer Houwert ze vanaf zijn huis niet zal zien. Hij zal geen last van inkijk hebben.

Mevrouw Kaarsemaker geeft aan erg blij te zijn met de toevoeging van appartementen, ook omdat dit al zo lang een wens is binnen het dorp.

De heer Heymen zou nog graag een helicopterview willen hebben van het plan. De Sylva Hoeve is onderdeel van het gebied.

De heer Seelen is benieuwd waar de balkons zich bevinden en of er aan de achterkant van het appartementengebouw ook nog terrassen zijn.

De architect geeft aan dat alle balkons zich aan de 'pleinzijde' bevinden. Daarnaast hebben de woningen op de begane grond mogelijk een terras/veranda. Bewoners op de eerste etage krijgen een plat dak aan de achterkant, maar dit is niet bedoeld als terras. Mogelijk wordt hier een groen sedumdak op gemaakt.

Mevrouw Kaarsemaker is blij met dit laatste. Zij is een groot voorstander van groene daken.

De heer van der Post zegt dat de buitenruimte bij de appartementen gefocust wordt op de zonnige zijde, het zuiden.

De heer Houwert is benieuwd waar de tuinen zich bevinden van de drie vrijstaande woningen.

De heer Van der Post antwoordt dat deze woningen zich min of meer in het bos bevinden. Volgens hem is dit echt wonen in het bos. Er wordt zoveel mogelijk groen geplaatst, zodat er genoeg privacy is.

Mevrouw Van Dael vraagt naar de ondergrondse containers. Waar worden die geplaatst?

De heer Van der Post geeft aan dat hier nog naar gekeken wordt.

Mevrouw Van Dael wil weten of senioren in het appartementengebouw voor de deur kunnen parkeren.
De heer Van der Post geeft aan dat er naast of in de buurt van het gebouw geparkeerd kan worden, maar niet precies voor de ingang.

De heer Heymans vraagt naar het parkeren en of hier al een uitgewerkt plan voor is. Hij is geen voorstander van een enorm parkeervak voor twintig auto's.

De heer Van der Post geeft aan dat ze nu meer parkeerplaatsen dan nodig hebben ingetekend. Dit kan dus nog minder worden in het plan. De bedoeling is om de auto's niet te laten opvallen en het zo groen mogelijk te maken.

De heer Lentjes vraag of een parkeergarage is overwogen.

De heer Van der Post geeft aan dat dit financieel niet haalbaar is.

De heer Lentjes zou graag willen weten wat de plannen omtrent duurzaamheid zijn. Bijvoorbeeld aansluiting op gasnet? Zonnepanelen?

De heer Van der Post geeft aan dat duurzaamheid in het DNA van DHC zit. Het moet duurzaam en prettig zijn. Zonnepanelen zouden lastig kunnen zijn met al die bomen. Het heeft de aandacht van DHC.

Mevrouw Kaarsemaker geeft aan graag groene daken en warmtepompen te zien.

De heer Van der Post geeft aan dat de mogelijkheden onderzocht worden.

De heer Seelen wil weten of er bergingen onder de grond komen. Bijvoorbeeld een fietsenstalling.

De heer Van der Post geeft aan dat het meest rechtse appartementengebouw inderdaad een gedeeltelijk ondergrondse berging krijgt. Bij het linker gebouw dit niet mogelijk. Daar zal mogelijk iets aan de achterkant geplaatst worden. DHC wil zo weinig mogelijk verrommeling.

Mevrouw Blom vraagt zich af of er onderzocht is naar de mogelijkheden te kijken om een gebouw te maken waar een zorgcentrum, met bijvoorbeeld een huisarts, zit. Dit zou in een eerder plan zijn opgenomen.

De heer Heymen geeft aan dat hier in het verleden door zorgaanbieders naar is gekeken. Zij hebben destijds aangegeven hier geen brood in te zien.

04. Verkeersonderzoek

De heer Van der Post geeft aan dat verkeerskundigen gekeken hebben naar de mogelijkheden voor ontsluiting van het gebied. Er zijn diverse opties aangedragen. Gekeken is naar regelgeving, veiligheid en wensen van bewoners. De ontsluiting kan via de oostkant (Kemperbergerweg), westkant (Menthenbergerweg) of beide kanten. Volgens Van der Post zal het gebruik van de ontsluiting door de nieuwe invulling minder zijn dan het huidige gebruik. Qua verkeersveiligheid is de huidige snelheid op de Kemperbergerweg (80 km per uur) een probleem. Ondanks dit heeft DHC o.a. Vanuit stedenbouwkundig perspectief de voorkeur voor een directe aansluiting op de Kemperbergerweg en men wil dit graag met de gemeente samen oppakken. DHC is benieuwd naar de reactie van de leden van de Klankbordgroep.

De heer Heymen is het eens met DHC en geeft aan dat de ontsluiting van deze locatie altijd heeft plaatsgevonden via de Kemperbergerweg. Hij wil geen ontsluiting via de Menthenbergseweg. De weg die daar nu ligt is eigenlijk nooit intensief gebruikt, alleen als 'kadaverweggetje' om dode dieren af te voeren. De buitenplaats moet in ere hersteld worden, met de geheime tuin. Dan kan er geen weg doorheen met allerlei autoverkeer.

Mevrouw Kaarsemaker vindt dat de Kemperbergerweg afgewaardeerd moet worden naar 60 of 50 kilometer per uur.

De heer Landsaat wil expliciet weten of de Klankbordgroep het eens is met een directe aansluiting op de Kemperbergerweg en het eens is met het idee om deze weg qua snelheid te verlagen. Dat is zo.

De voorzitter geeft aan dat de Dorpsraad Schaarsbergen hier wel een mening over heeft. Zowel in het Wijkactieplan 2015-2017 en de Gebiedsvisie Schaarsbergen, die beiden zijn geaccordeerd door de gemeente Arnhem, is sprake van een Kemperbergerweg met een lagere snelheid dan nu het geval is. De gemeente Arnhem heeft hier ook mondelinge toezeggingen over gedaan aan de Dorpsraad. Dit staat los van de RIN-locatie, maar is in het belang van de veiligheid van heel Schaarsbergen.

De heer Van der Post geeft nog eens aan dat het niet is toegestaan om een woonwijk waar 30 kilometer per uur gereden moet worden aan te sluiten op een 80 kilometer per uur weg. De Kemperbergerweg moet dus in snelheid verlaagd worden.

Mevrouw Frederix geeft aan dat de gemeente Arnhem vindt dat de kosten voor aanpassing van de Kemperbergerweg bij de projectontwikkelaar ligt. Er komen aardig wat kosten bij kijken. Het gaat niet alleen om wat borden te verplaatsen en de belijning aan te passen. De psychologische beleving van de autorijden komt er ook bij kijken. De bestuurder moet het gevoel krijgen echt op een 50 of 60 kilometer per uur weg te rijden. Ze geeft aan dat er mogelijk nog wat ruimte zit in het wijkbudget voor Schaarsbergen.

De voorzitter stelt voor om samen met de gemeente, DHC en de Dorpsraad om tafel te gaan zitten om te kijken hoe dit op te lossen. Er zal op korte termijn een afspraak gemaakt worden.

Vervolgens wordt de andere kant besproken. De heer Van der Post geeft aan dat er op dit moment een fiets- en voetpad gepland staat langs de geheime tuin en de Sylva Hoeve, waar nu het 'kadaverweggetje' ligt, om zo de wijkbeleving te krijgen en een opening te maken om elkaar als wijkbewoners ook echt te ontmoeten op het nieuwe dorpspleintje.

De heer Seelen vraagt zich af of de landschapsarchitect hier een mening over heeft.

Volgens de heer Van der Post is dit het geval en moet het een 'natuurlijke' route worden.

De heer Seelen is het eens met het plan van DHC voor deze route. De nieuwe wijk moet zo voor iedereen bereikbaar worden en bovendien vindt hij het belangrijk dat er voor iedereen zicht is op het gemeentelijk monument, de Sylva Hoeve.

De heer Heymen ziet dit anders. Hij wil een voetpad door de geheime tuin met een nieuwe ingang vanaf de Menthenbergseweg. Hij ziet niks in een fiets- en voetpad op de huidige locatie van het 'kadaverweggetje', omdat dit zijn idee van een buitenplaats en het restaureren van de terrassentuin bemoeilijkt. Zijn serre ligt op 30 meter afstand van de huidige weg en wil ook graag wat privacy. Hij heeft tekeningen die hij rond laat gaan om een alternatief te laten zien.

De heer Seelen vindt het niet terecht wanneer anderen geen zicht meer mogen hebben op het gemeentelijk monument, de Sylva Hoeve. De heer Seelen stelt voor dat de heer Heymen dan maar een heg laat plaatsen voor meer privacy. Een nieuwe opening creeën aan de kant van de Menthenbergseweg, waar nu geen opening is en ook nooit zat, is volgens hem geen goede optie. Bovendien kunnen er dan ook geen fietsers komen, want die kunnen niet door de geheime tuin fietsen. Bovendien heeft de heer Seelen er moeite mee dat de heer Heymen en schutting wil plaatsen wanneer het 'kadaverweggetje' een fiets/voetpad wordt. Zo'n schutting zou pas een enorme aantasting zijn van het gebied en het gemeentelijk monument. Dat mensen over het grasveld kunnen kijken is een gegeven. Tenslotte geeft hij aan dat de heer Heymen maar een klein stukje van de tuin bezit. De gemeente en provincie

spelen een belangrijke rol bij het verder ontwikkelen van de geheime tuin en omliggende omgeving.

Mevrouw Frederix geeft nog aan dat het voor de gemeente van groot belang is dat het nieuwe wijkje aansluiting vindt bij de rest van Schaarsbergen.

De voorzitter reageert hierop door dit volledig te onderschrijven. Deze behoefte is er juist ook vanuit de inwoners van Schaarsbergen. Dit blijkt ook uit de behoefte voor een ontmoetingsplek die in het plan vorm krijgt door een 'Dorpsplein', ook wel 'court' genoemd. Als het gaat om de bosbeleving, dan is toegang en ontmoeten zeker een belangrijk aspect. Dit moet overigens niet verward worden met de ontsluiting voor auto's. Dit doet juist afbreuk aan de bosbeleving bij ontsluiting van motorvoertuigen aan beide zijden.

Volgens de heer Seelen is het huidige plan een mooi plan.

De heer Landsaat geeft aan dat de geheime tuin voor DHC een belangrijke kwaliteitsimpuls is voor het hele plan. Ze willen er echt iets moois van maken.

Mevrouw Di Somma geeft aan dat mensen moeten kunnen respecteren dat er ook behoefte is aan privacy.

De voorzitter wil dit punt beëindigen. Hier zijn duidelijk twee verschillende visies. DHC gaat er verder mee aan de slag.

De heer Van der Post geeft verder nog aan dat er voor nooddiensten ook de mogelijkheid moeten zijn om via een andere weg dan de Kemperbergerweg het terrein te bereiken. Dit staat nu gepland via de Sylvalaan.

De heer Houwert vraagt zich af of regulier autoverkeer hier dan stiekem ook gebruik van gaat maken?

Nee, zegt de heer Van der Post. Er komt een paaltje of andere belemmering waardoor dit alleen in noodgevallen gebruikt kan worden.

De voorzitter vat dit onderwerp samen: de leden van de klankbordgroep hebben de voorkeur voor een directe ontsluiting via de Kemperbergerweg die wordt afgewaardeerd naar 60 of 50 kilometer per uur. De Sylvalaan kan worden gebruikt voor nooddiensten en langzaam verkeer. Daarnaast zijn er wensen voor een voet/fietspad via de Menthenbergseweg.

07. Afspraken en vervolg

De heer Van de Post geeft aan dat ze het plan nu verder gaan uitwerken. Ze zijn blij met alle reacties tot nu toe. Ze hebben huiswerk meegekregen over de geheime tuin, het uitwerken van de woningen en gaan daar mee aan de slag. Gepland wordt een bijeenkomst voor iedereen die geïnteresseerd is, waarschijnlijk in juli. Het plan wordt steeds definitiever,

daarnaast werkt DHC met de gemeente aan het schrijven van een nieuw bestemmingsplan. Met de Dorpsraad zal DHC nauw contact blijven onderhouden.

De voorzitter vraagt aan de leden of er nog behoefte is aan een extra bijeenkomst van de Klankbordgroep, later dit jaar, wanneer bijv. ook de bomeninventarisatie is geweest en de plannen een meer definitief karakter krijgen.

Een meerderheid geeft aan dit graag te willen. Aldus wordt besloten.

Op korte termijn gaat de DRS met de gemeente Arnhem en DHC om tafel om te praten over de snelheid op de Kemperbergerweg en later dit jaar komt de Klankbordgroep nog eenmaal bij elkaar.

De voorzitter dankt iedereen voor een prettige vergadering en hoopt dat iedereen met een goed gevoel naar huis gaat.

De vergadering wordt om 22.17 gesloten.

Dorpsraad SCHAARSBERGEN

Concept notulen Klankbordgroep RIN-locatie/Sylva's Bos dinsdag 7 november 2017

Aanwezig

- Klankbordgroepleden: Marjolein Kaarsemaker, Luuk Seelen, Anthony Heymen, Jan Houwert, Ente Sneek, Marlies van Dael, Paul Lentjes, Seph Heymans, Wicher van de Steeg, Kees Jan Leuvenink, Marion Blom, Miranda Meijer.
- Dutch Housing Company: Walter Landsaat, Huub van der Post, Dik Gussekloo, Esther Mulder, Ton Mulleners, Peter Lubbers en Stijn.
- Gemeente Arnhem: Carla Frederix
- Dorpsraad Schaarsbergen: Steven Ruikes (voorzitter), Marnix ten Brinke (secretaris)

Afwezig

- Klankbordgroepleden: Claudia di Somma en Lilian Tanger (allen met afmelding).

01. Welkom

De voorzitter heet iedereen welkom op wederom een nieuw locatie. Dit keer het hoofdgebouw van Siza aan de Kemperbergerweg. Een korte terugblik op de vorige keer (juni) en ook wat er in die maanden achter de schermen heeft plaatsgevonden. Steven Ruikes geeft aan dat deze bijeenkomst mogelijk een afrondende kan zijn voor de Klankbordgroep

02. Vaststellen agenda en ingekomen stukken en notulen vorige KBG

De agenda wordt vastgesteld zoals verzonden. Er zijn geen voorstellen voor wijzigingen.

De notulen van de Klankbordgroep van 27 juni worden zonder wijzigingen vastgesteld en als bijlage bijgevoegd bij stukken van KBG van 27 juni 2017. Paul Lentjes geeft de notulist een compliment.

03. Concept landschapsontwerp Buro Lubbers

Huub van der Post van de Dutch Housing Company geeft aan na de vorige Klankbordgroep met een 'goed gevoel' naar huis te zijn gegaan. De afgelopen maanden heeft DHC de plannen voor Sylva's bos verder ontwikkeld met gemeente Arnhem en andere partners. Eén daarvan is Buro Lubbers, die het landschapsontwerp heeft gemaakt. Natuur is een heel belangrijk uitgangspunt bij de plannen. Er is tevens een nieuwe bomeninventarisatie gemaakt. Daarnaast hebben bewoners mogelijk gezien dat er op locatie linten zijn

gespannen. Dit om te bekijken hoe de kavels er precies uit zouden komen te zien en hoe de toegangsweg zou lopen in het gebied en welke gevolgen dit heeft voor de bomen. Naast druk te zijn geweest met het ontwerpen is er ook uitgebreid gesproken over de ontsluiting van de RIN, waarover later meer.

Peter Lubbers van Buro Lubbers geeft een presentatie. Buro Lubbers heeft meerdere projecten in Arnhem op z'n naam staan, waaronder Saksen-Weimar en Monnikenhuizen. Een locatie zoals de RIN is het bureau 'op het lijf geschreven'. Lubbers redeneert vanuit de openbare ruimte en noemt het landschappelijke stedenbouw. Zorgvuldigheid is een belangrijk aspect bij de plannen die worden gemaakt. Hierbij wordt ook gekeken naar het verleden van een gebied en hoe het zich heeft ontwikkeld. Veel elementen uit het verleden zijn er nog wel (zoals verborgen tuin en toegangshek), maar zijn verstopt. De geheime tuin wordt in eerste instantie opgeknapt en schoongemaakt. Zo is er een bijzondere salamander in de vijver gevonden, maar ligt deze vol met blad waardoor er geen zuurstof bij het water kan komen. Wel zoekt men nog naar foto's en andere beschrijvingen uit het verleden van de tuin. Er gaan bomen verdwijnen, maar er worden ook weer nieuwe bomen toegevoegd. Het bomenbestand op de RIN is volgens Lubbers 'interessant'. Er is geprobeerd om zoveel mogelijk bomen te handhaven en om wegen en huizen desnoods om de bomen heen te bouwen. Desnoods verplaats je een weg of huis iets als dat betekent dat een markante boom kan blijven staan. Ook met andere vormen van ecologie, zoals de vleermuizen en bepaalde planten wordt zorgvuldig omgegaan. Volgens Lubbers is de plek bijna een soort 'cadeau'. Het is echt een bijzondere plek. Er zijn rondes met onder meer Groenforum Arnhem, Arnhem Stadsschoon en de Gelderse Milieufederatie door het gebied gemaakt. Doel is om de randen van de percelen voor woningen en appartementen ook groen te maken. Dit kan door hagen (rodo's), maar ook door een railing van hout en houtwallen. Het toegangspad vanaf de Menthenbergseweg langs de geheime tuin wordt iets verplaatst. Het pad komt iets dichterbij de geheime tuin te liggen en verder af van de Sylva Hoeve. Er staan in het gebied 180 bomen. 50 zijn zwak en worden er gekapt, van 30 is het nog onzeker of ze kunnen blijven staan. Daarnaast moeten er 26 wijken vanwege woningbouw. Er worden in ieder geval 50 bomen teruggeplant. Daarnaast moest er simpelweg veel gesnoeid worden, vooral de opgeschoten Esdoorns.

Seph Heymans vraagt zich af of er ook grotere en andere bomen voor terugkomen. Volgens Peter Lubbers hangt dit af van de locatie. Hij schetst meerdere deelgebieden. In het bosrijke gedeelte aan de kant van de Kemperbergerweg kunnen hogere bomen komen, terwijl het hofje bij de appartementen ander soort beplanting krijgt. Bijvoorbeeld ook bloemen om zo vogels en insecten te trekken. Boomstammen kunnen worden hergebruikt voor erfafscheidingen. Elk gebied binnen het plan moet zijn eigen kenmerk krijgen. De toegangswegen worden zo smal mogelijk gemaakt, mogelijk krijgen de randen nog wat extra gefundeerd verharding voor groter verkeer tijdens bijvoorbeeld calamiteiten en de vuilniswagen. Ook bij de verlichting wordt rekening gehouden met het bosrijke gebied. Te denken valt aan speciale neon verlichting, zodat het nachtleven er geen last van heeft. Er wordt ook gedacht aan een systeem voor het opvangen van regenwater en het plaatsen van nestkasten. Parkeerplaatsen krijgen een waterdoorlatende verharding

Anthony Heymen heeft er alle vertrouwen in dat het middenstuk van het plan Sylva's Bos mooi gaat worden. Hij merkt dat Buro Lubbers veel aandacht heeft voor groen, maar mist besef van het verleden in het ontwerp met betrekking tot de bestaande Sylva Hoeve. De toegangsweg was vroeger een oprijlaan naar het landgoed en de geheime tuin is weer onderdeel van een groter geheel: de terrassentuin. Dit komt niet terug in het ontwerp. Daarnaast is het helemaal niet moeilijk om aan informatie over de geheime tuin te komen. De Sylva Hoeve is geen Fort Knox, wij hebben de info, aldus Heymen. Hij heeft zelf tien jaar voor de tuin gezorgd en onderhouden en dat ook allemaal zelf bekostigd. De geheime tuin moet wat hem betreft niet zichtbaar zijn aan de kant van de Menthenbergseweg, anders is het geen geheime tuin meer. De tuin moet totaal gerestaureerd worden en niet met de rug naar de Sylva Hoeve toe. Het is eigenlijk één geheel. Op deze wijze is er meer kans dat de villa Sylva Hoeve overleeft en niet een klein eiland wordt tussen een woonwijk in.

Peter Lubbers geeft aan dat ze alles zo zorgvuldig mogelijk doen, maar dat enkele 'feiten' van de heer Heymen niet kloppen. Zo heeft het 'kadaverweggetje' nooit gelopen tussen zijn woning en de geheime tuin, richting de Menthenbergseweg, maar was dit de ingang voor dienstauto's. De kadavers werden via de Kemperbergerweg afgevoerd. De oprijlaan was vroeger ook heel anders dan beweerd. Wij proberen de geheime tuin niet kapot te maken, wij willen het juist besloten houden, zegt Lubbers.

Marjolein Kaarsemaker geeft aan met plezier geluisterd te hebben naar de plannen en het respect die voor het ecologisch systeem naar voren komt. Ze vindt het wel jammer dat veel bomen weg gaan. Lubbers geeft aan dat er ook weer veel bomen voor terug komen. Mevrouw Kaarsemaker is blij met het idee voor nestkasten en geeft aan dat Jeroen Glissenaar, de Gelderland Bibliotheek en heel misschien het Gelders Archief nog extra informatie heeft over de geheime tuin.

Seph Heymans vraagt naar de bestrating. Is asfalt wel een goed idee? Dat is de eerste paar jaar mooi, maar gaat daarna afbrokkelen. Zouden klinkers niet mooier zijn? Dit wordt door meerdere leden van de KBG gedeeld. Lubbers geeft aan hier naar te kijken.

Luuk Seelen heeft op een plaatje een waterbassin gezien, vlakbij de parkeerplaats voor appartementen. Klopt dit? Peter Lubbers geeft aan dat dit correct is. Mogelijk wordt dit een bassin met een leemlaag. Luuk Seelen is tevreden over de plannen toe nu toe en volgt de ontwikkelingen met de nodige interesse, maar ook zorgen.

Steven Ruikes wil graag weten wat nu de volgende stappen zijn: Volgens Peter Lubbers gaat het nu om verfijnen van de plannen. Er wordt gekeken naar de aansluiting van de bebouwing op het maaiveld, het ontwerp wordt gedetailleerde gemaakt en de geheime tuin wordt verder onderzocht. De voorzitter stelt voor om een oproep via Dorpskrant of nieuwsbrief te doen om materiaal over de geheime tuin beschikbaar te stellen. Peter Lubbers geeft aan dat ze mogelijk nog ergens een foto-archief hebben gevonden met foto's van deze plek.

04. Concept bouwplan

Ton Mulleners geeft aan dat bij het maken van het bouwplan het landschap leidend is geweest. Geprobeerd is om zo weinig mogelijk bomen weg te halen ten behoeve van woningen. Er is een cultuurlijke tuin en bosperceel gemaakt met daarin flexibele woningen die de bestaande bomenstructuur zo min mogelijk aantast. De architectuur is archetypisch en wordt zoveel mogelijk samengevoegd met de natuur. Er komen diverse tinten aan de buitenkant en veel grote 'Hollandse' raampartijen. Binnen en buiten worden verbonden door middel van een veranda. Een 'transitie' van de binnen- naar de buitenwereld. De eerste gevelbeelden worden getoond. In het bosperceel komt een rijzige structuur met kappen. De bouwenveloppe is vrij klein, dus moet je de hoogte in. De muren kunnen wit worden gemaakt met een keim. Keim is minder tot niet gevoelig voor vergroening door de bomen. De woningen zijn zo gemaakt dat ze 'alzijdig' zijn.

Het appartementencomplex heeft een ingang in het midden en drie tot vier bouwlagen. Huub van der Post geeft aan dat de appartementen 140m2 groot zijn, op de eerste etage kan het wat kleiner: 95 tot 110m2. Een divers aanbod in ieder geval.

Mulleners heeft het idee om rond de cour te kiezen voor een platte bebouwing voor de tweeondereenkap en de vrijstaande woningen. Dat komt dan mooi overeen met de platte daken van de appartementencomplexen. Wel kunnen aan deze woningen met platte daken mooie klassieke elementen aan de gevels worden toegevoegd.

Seph Heymans vraagt zich af of de architect ook aan ronde vormen heeft gedacht. Mulleners geeft aan van niet.

Marion Blom vindt de witte huizen misschien wel wat vloeken met de natuur. Mulleners is het daar niet mee eens. Hij denkt dat het contrast tussen het wit van de huizen en de groene natuur juist heel erg mooi is en elkaar versterkt.

Marjolein Kaarsemaker vraagt zich af hoe deze bouw past bij de rest van de omgeving, vooral Merkendal.

Luuk Seelen geeft aan dat veel huizen op Merkendal ook wit zijn. Volgens Mulleners er in Sylva's Bos ook behoefte aan een lichtere wereld in het wat donkere bosrijke gedeelte van de wijk.

Wicher van de Steeg geeft aan dat het niet zo moet worden als de iets verderop gelegen patio-woningen. Dat is een grijs gesloten gebied volgens hem.

Ton Mulleners geeft ook nog aan dat er eventueel met andere kleuren steen gewerkt kan worden. Misschien gaan ze variëren.

Luuk Seelen vindt eenheid heel belangrijk, maar moeten alle daken wel plat?

Volgens Mulleners gaat het alleen om de appartementen en de woningen rondom de cour. Zo krijg je juist die eenheid.

Anthony Heymen vraagt zich af of het monumentale bospaadje behouden blijft. Dit blijkt het geval te zijn.

Marjolein Kaarsemaker is erg gecharmeerd van de grote raampartijen. Komen er ook groene daken wil ze weten. Volgens DHC en de architect behoort dit zeker tot de mogelijkheden, maar het hangt ook van de kosten af.

Paul Lentjes wil graag weten of er al plattegronden zijn van de appartementen, net zoals bij de grondgebonden woningen. Mulleners zegt dat ze daar nog de laatste hand aan leggen. Dat komt de volgende keer.

De voorzitter vat het het agendapunt kort en bondig samen en vraagt om verder te gaan naar het volgende punt.

05. Ontsluiting RIN-locatie/Sylva's Bos

Steven Ruikes vat kort de verschillende varianten samen (Menthenbergseweg, directe aansluiting Kemperbergerweg en parallelweg Kemperbergerweg) en dat de Klankbordgroep een duidelijke voorkeur heeft uitgesproken voor een directe aansluiting op de Kemperbergerweg. Begin september is er een gesprek geweest met de gemeente Arnhem, DHC en Dorpsraad over de ontsluiting. Daarbij is nogmaals aangegeven dat een directe aansluiting op de Kemperbergerweg de absolute voorkeur heeft.

Carla Frederix geeft aan dat zowel DHC als de gemeente de drie varianten heeft doorberekend. Hier komt uit naar voren dat een directe aansluiting op de Kemperbergerweg veruit de duurste optie is. En dat is dan een berekening nog zonder de totale afwaardering van 80 naar 60 kilometer per uur van deze weg. Deze afwaardering moet sowieso, mocht er een directe aansluiting komen. Die afwaardering is kostbaar, want het houdt meer in dan een paar verkeersborden. Er moeten allerlei snelheidsbeperkende maatregelen komen. Dan praten we volgens de afdeling verkeer over meerdere verkeersplateaus en belijning. De gemeente is nu aan het rekenen gegaan om te kijken of een directe aansluiting op en afwaardering van de Kemperbergerweg toch mogelijk kan zijn. Zo worden de eisen voor het verkeersplateau van de RIN-locatie wat versimpeld, maar het moet wel veilig blijven.

Op dit moment heeft DHC het plateau op 235.000 euro berekend en de gemeente op 303.000 euro. DHC kan dit niet betalen, maar de gemeente spreekt altijd wel met projectontwikkelaars af dat zij de ontsluiting moeten betalen. Daarom wordt nu gekeken naar de optie parallelweg. De komende weken wordt gekeken of er financieel toch wat te schuiven valt en dat de gewenste optie toch tot een realistische mogelijkheid gaat behoren. Bewoners van de parallelweg, wethouder Ritsema en de Dorpsraad hebben hier op 9 november een gesprek over.

Kees Jan Leuvenink vindt het een logisch verhaal van de gemeente, maar geeft aan dat er een sterk wens leeft om de aansluiting van de RIN-locatie op de Kemperbergerweg en de afwaardering van deze weg te combineren. De parallelweg wordt door een ontsluiting een heel andere weg. Het is nu een doodlopend straatje met alleen een paar auto's van omwonenden. Daarom hebben we hierover een brief aan de wethouder geschreven.

Anthony Heymen merkt op dat honderden personeelsleden altijd gebruik hebben gemaakt van de rechtstreekse ingang en dat dit nooit tot ongelukken heeft geleid. Carla Frederix zegt dat de tijden wel veranderd zijn en dat er tegenwoordig qua veiligheidseisen meer gevraagd wordt van een ontsluiting.

Seph Heymans vraagt of we het bebouwdekombord niet kunnen verplaatsen tot aan de Strolaan. Dan valt de aansluiting van de RIN-locatie op de Kemperbergerweg namelijk ook onder de bebouwde kom en zijn er minder veiligheidseisen waardoor een verkeersplateau een stuk goedkoper en simpeler kan, zoals bij de ingang naar het Sportpark De Bakenberg. Steven Ruikes wil graag dat de gemeente deze optie ook meeneemt. Carla Frederix zegt dit te doen.

De voorzitter wil weten hoe het nu verder gaat. Carla zegt dat de ontsluiting mogelijk in december in de raad komt. Dat hangt af van de vraag of de financiën gevonden kunnen worden. Het bestemmingsplan komt waarschijnlijk pas in maart/april in de raad, na de verkiezingen. Ze doen het zo snel mogelijk, want dat wil DHC ook graag, maar er zijn allerlei wettelijke termijnen.

06. Afspraken en vervolg

Huub van der Post geeft aan dat er op 15 november een inloopavond is bij Trix voor geïnteresseerden.

De voorzitter vraagt aan de aanwezigen of zij nog een keer bij elkaar willen komen. Seph Heymans geeft aan deze bijeenkomsten prettig te vinden en wil graag op de hoogte blijven. Anderen sluiten zich daarbij aan.

Jan Houwert vindt wel dat er dan echt nieuwe informatie moet zijn, anders heeft het geen zin. Daar is iedereen het mee eens. Mocht er dus aanleiding zijn, dan komt de Klankbordgroep (hoogstwaarschijnlijk volgend jaar) nog een keer samen.

07. Sluiting

Net als vorige keer sluit de voorzitter de vergadering om precies 22.17 uur.

Petitie afwaardering Kemperbergerweg (Schaarsbergen)

Burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem
ter attentie van wethouder Dhr. G. Ritsema

Arnhem, 27 september 2017

Geachte heer Ritsema,

Hierbij bieden ondergetekenden namens 237 bewoners van de wijk Bakenberg binnen Schaarsbergen, u een petitie aan waarin verzocht wordt om op korte termijn de snelheid over de volledige Kemperbergerweg te verlagen naar 60 km/u.
Dit is een wens die al een aantal jaren leeft binnen Schaarsbergen en waarvan de gemeente Arnhem ook op de hoogte is en destijds heeft aangegeven hier positief tegenover te staan, mocht dit gesteund worden door de bewoners. Deze petitie welke ondertekend is door maar liefst 40% van hen die de petitie in hun brievenbus vonden, laat nu zien dat dit ook daadwerkelijk het geval is.

Binnenkort zal het bestemmingsplan voor de zgn. RIN locatie door u ter voorstel worden aangeboden aan de gemeenteraad. Deze zal getoetst worden aan de Gebiedsvisie welke in januari 2014 door de raad is vastgesteld na daarover 1,5 avond vergaderd te hebben en daarbij twee amendementen en twee moties te hebben aangenomen. Een van de moties betreft de ontsluitingsopties van het bouwplan.
Het is goed om te weten dat de discussies met de bewoners en de gemeente Arnhem teruggaan tot het jaar 2007. In de periode die daarop volgde is een bouwplan met 5 woontorens via de gemeenteraad verworpen en is de locatie vervolgens van eigenaar gewisseld. Het bouwplan van Dutch Housing Company dat nu voorligt heeft wel de volledige instemming van de omwonenden. Echter bestaat er bij de aanwonenden wel degelijk een duidelijke voorkeur voor een ontsluiting direct op de Kemperbergerweg. Hiertoe is het noodzakelijk dat de snelheid op de Kemperbergeweg wordt teruggebracht naar 60 km/u. Het moge duidelijk zijn dat wens en noodzaak hiertoe nu samenkomen.

Het verzoek aan u is dan ook om afwaardering en directe aansluiting mogelijk te maken, zowel procedureel als financieel. Wat betreft dat laatste bestaan er namelijk meer en minder betaalbare varianten, maar ook mogelijkheden om deze mee te nemen in de afwaardering.

Onze dank voor het in ontvangst nemen van deze petitie en het ons te woord staan. Wij spreken onze hoop uit dat dit dringende verzoek door 237 bewoners zal leiden tot de gewenste uitkomst.

Met vriendelijke groeten,

Klaas Altena
Initiatiefnemer
Menthenbergseweg 33
Arnhem

Luuk Seelen
Initiatiefnemer
Merkendal 10
Arnhem

Marnix ten Brinke
secretaris Dorpsraad Schaarsbergen
Wilbrennincklaan 4
Arnhem

PETITIE !

Verzoek tot verlaging van max. snelheid Kemperbergerweg door bewoners van de wijk Schaarsbergen

Geachte wethouder Ritsema,

Er is al jaren sprake van een onoverzichtelijke verkeerssituatie op de Kemperbergerweg, waardoor er dagelijks sprake is van "bijna aanrijdingen". Vanaf de Strolaan en vanaf het Lage Erf is het zicht op de Kemperbergerweg zeer slecht. Bovendien is er sprake van een versnippering van maximum snelheden:
- de maximum snelheid rond de rotonde aan de noordzijde van de Kemperbergerweg is 50 km p/u, - de Kemperbergerweg vanaf de rotonde tot aan het pannenkoekenhuis kent een max. snelheid van 60 km p/u over een afstand van ongeveer 800 meter,
- vervolgens, vanaf het pannenkoekenhuis geldt over een afstand van zo'n 2 km een max. snelheid van 80 km p/u - om dan weer over te gaan in 50 km p/u vanwege de "bebouwde kom", aansluitend op de Schelmseweg welke ook een max. snelheid kent van 50 km/u.
De oplossing is relatief simpel, namelijk het afwaarderen van het 80 km/u stuk van de Kemperbergerweg naar 60 km/u. Dit zal de verkeersveiligheid aanzienlijk doen toenemen en zal bij de weggebruiker als veel duidelijker en begrijpelijker overkomen.

Waarom nú?
Ten eerste is onlangs het besluit gevallen dat de Koningsweg zal worden afgewaardeerd naar 60 km/u. Dan wordt het nog onbegrijpelijker voor de weggebruiker als er op een klein stukje Kemperbergerweg wel 80 km/u gereden mag worden.
Ten tweede zal de gemeenteraad op korte termijn een voorstel tot wijziging van het bestemmingsplan betreffende de zgn. RIN locatie aangeboden krijgen. Het bouwplan dat nu, na jaren van "strijd" omarmd wordt door de bewoners zou idealiter een ontsluiting krijgen direct op de Kemperbergerweg. Dit is alleen mogelijk als de snelheid op de Kemperbergerweg wordt teruggebracht naar 60 km. p/u.

Toch lijkt er binnen de ambtelijke organisatie van de gemeente Arnhem geen sprake te zijn van eensluidende houding en bereidheid om deze langgekoesterde wens op korte termijn te realiseren.
Ondergetekenden verzoeken u, vanuit uw functie dan ook om hierin een actieve rol te nemen teneinde tot een positief besluit te komen.

Ondergetekende:
Handtekening:

Naam:
M. VANDER HEIJDEN
Adres:
MERKENDAL 10
ARNHEM.

Ondergetekende:
Handtekening:

Naam: L. Seelen
Adres: Merkendel 10

Burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem
ter attentie van wethouder Dhr. G. Ritsema

Arnhem, 23 oktober 2017

Betreft: Ontsluiting bouwplan op RIN locatie

Geachte heer Ritsema,

Ondergetekenden (aanwonenden van de parallelweg van de Kemperbergerweg tussen de Strolaan en de ingang RIN) geven middels deze brief hun voorkeur aan voor de ontsluiting van het bouwplan van Dutch Housing Company (RIN locatie) middels een direct aansluiting op de Kemperbergerweg.

Reeds geruime tijd blijkt er buiten ons om op ambtelijk niveau een discussie gaande betreffende de ontsluitingsopties. Het is ons ter ore gekomen dat er uitgebreid gesproken wordt over voorwaarden, schetsen, en schattingen van kosten. Er zou nu ook al sprake zijn van een ambtelijke aanbeveling waarbij de ontsluiting vorm zou moeten krijgen middels een aansluiting op de bestaande parallelweg van de Kemperbergerweg. Dit zou de voorkeur hebben van de ambtelijke staf en inmiddels ook van DHC. De laatste echter gaf voorheen de voorkeur aan de directe ontsluiting op de hoofdrijbaan maar vanwege de hoge kosten, gebaseerd op de voorwaarden en schetsen zoals geformuleerd door de ambtenaren van de gemeente Arnhem, geeft DHC nu ook de voorkeur aan de ontsluiting via de parallelweg. Tegen deze vorm van ontsluiting tekenen wij echter ernstig bezwaar aan ! en wel om de volgende redenen:

- De parallelweg is beperkt qua breedte en laat met geparkeerde auto's geen ruimte voor elkaar tegemoetkomend verkeer.
- De verkeersdruk (autobewegingen) op dit "straatje" neemt toe van die van nu gemiddeld 10 auto's naar die van 50 auto's ! en hun bewegingen
- De parallelweg is momenteel doodlopend en wordt door aanwonende kinderen als speelstraat gebruikt. Doorgaand verkeer zal dat niet langer mogelijk maken
- Deze weg zal op minder dan een meter afstand van de hoofdrijbaan komen. Dit kan leiden tot schrikreacties bij automobilisten op de hoofdrijbaan die auto's hen tegemoet zien komen aan de andere zijde dan zij mogen verwachten. Ook zeker 's avonds en 's nachts kan dit tot gevaarlijke situaties leiden.
- Uit het verkeersonderzoek ontsluiting van de RIN locatie uitgevoerd door Kubiek in opdracht van DHC in juni 2017 blijkt dat ontsluiting via de parallelweg van de Kemperbergerweg de minst veilige variant is.
- Als ontsluiting via de parallelweg gaat, wordt al het verkeer naar de Strolaan geleid en dan naar de hoofdbaan van de Kemperbergerweg. Dit is een minder overzichtelijke kruispunt dan de uitrit van de RIN locatie. Daarnaast is het kruispunt van de parallelweg en de Strolaan nu al een druk kruispunt vanwege de bushalte, glasbak en het verkeer dat van de parallelweg (noordelijk) komt.
- Om dit mogelijk te maken zullen maar liefst 15 ! bomen gekapt moeten worden.

- Bij calamiteiten is het lastiger voor hulpdiensten om snel op het terrein van DHC te komen dan bij een directe aansluiting

Bovendien is er wel degelijk een voor eenieder acceptabele ontsluitingsmogelijkheid. Deze is echter noch in voorwaarden, schets of kostenschatting uitgewerkt. Deze optie gaat uit van een directe aansluiting op de hoofdrijbaan van de Kemperbergerweg met als voorwaarde dat deze zal zijn afgewaardeerd naar 60 km/u. Hiertoe heeft u recent een Petitie ontvangen welke ondertekend is door 237 bewoners waaronder ondergetekenden. Bij deze aansluiting zou een verkeersplateau als snelheidsremmer aangebracht kunnen worden maar een specifieke voorziening voor een fietsoversteek kan achterwege gelaten worden. Bij de Strolaan (100 mtr. verderop) is reeds een fietsoversteekplaats. Bij benadering zullen de kosten van deze optie zelfs lager uitvallen dan die welke nu geschat worden voor die van de aansluiting middels de parallelweg, te weten € 77.000,-
Alternatieven als deze zijn ook al toegepast bij het noordelijke deel van de (afgewaardeerde) Kemperbergerweg en recent nog bij de aansluiting van het sportpark Bakenberg.

Ondergetekenden zullen zich dan ook blijvend en tot de hoogste instanties verzetten tegen de ontsluiting van de RIN locatie via een aansluiting op de parallelweg.
Om te beginnen verlangen wij een uitwerking van de hierboven geformuleerde optie tot ontsluiting (incl. afwaardering van de Kemperbergerweg) en wensen wij gehoord te worden alvorens er sprake kan zijn van enig besluit.

Tot slot wijzen wij erop dat de gemeente Arnhem aangegeven heeft meer woningen te willen bouwen in de hogere prijsklassen. Nu is hiervan sprake en wel in onze achtertuinen. Daar hebben wij geen moeite mee maar wat ons wel verbaasd is dat de gemeente nu additionele voorwaarden (en kosten) stelt waarbij het voor omgeving en projectontwikkelaar aanmerkelijk minder interessant wordt om een zodanig project te ontwikkelen. Het zou mooi zijn als met enige medewerking na 15 jaar discussie dit plan gerealiseerd gaat worden.

In afwachting van uw reactie tekenen de aanwonenden van de Kemperbergerweg;

Naam: A. Boer.
Adres: Kemperbergerweg 71
Handtekening:

Naam: L. Tanger
Adres: Kemperweg 69
Handtekening:

Naam: A Owen
Adres: Kemperbergerweg 73
Handtekening:

Naam: Fam De Nuff
Adres: Kemperbergerweg 87
Handtekening:

Naam: Fam. Stekelenburg
Adres: Kemperbergerweg 85
Handtekening:

Naam: Fam. Leuvenink
Adres: Kemperbergerweg 81
Handtekening:

Naam: Fam. Dorrepaal
Adres: Kemperbergerweg 77
Handtekening:

Naam: Fam. W. van de Steeg.
Adres: Kemperbergerweg 75
Handtekening:

Naam: Fam. G.J.M.J. Scholtes
Adres: "De Roedel" Kemperbergerweg 83
Handtekening:

Naam: Fam van Groningen
Adres:
Handtekening:

Naam: Fam. Andringa
Adres: Kemperbergerweg 79
Handtekening:

Correspondentieadres:

De heer K.J. Leuvenink
Kemperbergerweg 81
6816 RM Arnhem

Notulen overleg 9 november 2017 vanaf 16.00 uur tussen aanwonenden parallelweg Kemperbergerweg en een delegatie van de Gemeente Arnhem

Aanwezig:
Bewoners: Kees Leuvenink, Nicolien Bredenoord, Inge Pollet , Wicher van de Steeg, Paula Andringa, Aris Boer, Jolanda Terpstra, Geert Schulkes, Malinda Dorrepaal
Dorpsraad Schaarsbergen: Marnix ten Brinke
Gemeente Arnhem: Wethouder Ritsema, Mevr. Frederix en de heer Smits.

Kees heet de delegatie van de Gemeente Arnhem welkom. Hij geeft aan dat de aanleiding van dit gesprek is dat de aanwonenden van de Parallelweg absoluut niet blij zijn met het plan de ontsluiting van het nieuwe woonwijk via de parallelweg te laten lopen. Hij wil de Gemeente de kans geven om uit te leggen waarom deze optie nu naar voren is geschoven.

Wethouder Ritsema geeft aan dat hij vaker op de locatie is geweest en van mening is dat het aspect bouwen niet meer ter discussie staat bij de buurtbewoners, wat door de aanwonenden bevestigd wordt. Het laatste stuk, namelijk de ontsluiting, wil de Gemeente graag in goede harmonie regelen. In eerste instantie waren er 3 varianten, namelijk ontsluiting via:

- Menthenbergseweg (variant 1)
- Rechtstreeks op de hoofdbaan Kemperbergerweg (variant 2)
- Via de parallelweg Kemperbergerweg (variant 3)

Variant 1 (Menthenbergseweg) was al snel geen optie meer door diversen redenen. De 2e variant bleek een dure optie, namelijk € 400.000 en dit vindt de Gemeente te duur. Vandaar dat de keuze op de 3e variant is gevallen. Maar inmiddels is er nieuwe informatie dat rechtstreeks ontsluiten op de hoofdbaan goedkoper kan middels afwaardering naar 60 km met een eenvoudigere aansluiting. Dit wordt dus eigenlijk een 4e variant namelijk afwaarderen naar 60 km met rechtstreekse ontsluiting. Voor deze variant heeft de Gemeente nog wel een gat van € 113.000 (€ 183.000 min € 70.000 wat het wijkteam al bij elkaar heeft) en zijn nu op zoek naar extra gelden of verdere kostenbesparing om dit gat te dekken. De kosten zullen voor DHC, Gemeente en Wijkteam zijn. De Gemeente gaat deze variant verder uitwerken. Er wordt aangegeven dat de uiteindelijke keuze aan de Gemeenteraad is. Men kan de Gemeenteraad wel aangeven dat er bij de bewoners een voorkeur is voor variant 4.

Mevr. Frederix geeft aan dat de kosten voor de aanpassing bij het sportpark ongeveer gelijk zijn als de kosten van ontsluiting via de parallelweg. De kosten voor afwaardering naar 60 km zal ruim € 100.000 bedragen. (€ 113.000 zie hierboven)

Marnix vraagt of afwaardering niet in fasen mogelijk is. Dit zou een optie kunnen zijn.

Kees vraagt of de grens bebouwde kom niet verplaatst kan worden naar de Strolaan. Carla Frederix geeft aan dat dit ook nog een variant zou kunnen zijn.

Wicher geeft aan dat dat hij proeft dat de ontsluiting op een gat van een ton beslist gaat worden. Het belang ligt niet alleen bij de aanwonenden maar ook voor alle andere bewoners. Daarnaast zal rechtstreekse ontsluiting op de hoofdbaan veel veiliger zijn dan via de parallelweg. Is er geen

kostendeling mogelijk met DHC?
Wethouder Ritsema: € 100.000 lijkt misschien niet zo veel maar er zijn vele projecten in Arnhem en als er overal € 100.000 bij moet is het uiteindelijk wel heel veel. Er zal zeker met DHC gesproken gaan worden over een aandeel voor DHC.

Nicolien: Uit het verkeersonderzoek is gebleken dat ontsluiting via de parallelweg op alle vlakken (kwaliteit, ruimtelijke inrichting, veiligheid) de minste optie is. Waarom is toch voor deze optie gekozen? Deze keuze is dus puur op basis van kosten gemaakt en niet op basis van veiligheid.
Hr. Smits: Volgens ons is het een acceptabele situatie en kiezen wij niet voor een onveilige situatie.

Hr. Ritsema: Onze inzet is om op een goede manier dit probleem op te lossen. Gemeenteraad hakt uiteindelijk de knoop door.

Marnix: Jullie zeggen er hard mee bezig te zijn, hoe aannemelijk is het dat het gaat lukken?
Hr Ritsema: Of het gaat lukken hangt van meerdere partijen af. O.a. DHC en wijkteam.
We hebben wel een drukmiddel naar DHC toe. Als zij ontsluiting via de parallelweg door willen zetten dan geven we aan dat er zeker procedures zullen komen wat tijdvertraging tot gevolg zal hebben. Daar zal DHC niet blij mee zijn.

Er wordt aangegeven dat de afwaardering toch ook positief voor de Gemeente zal zijn.
Hr. Ritsema: Zeker maar wanneer de Gemeente veel kosten aan dit project besteedt, kunnen andere projecten niet doorgaan en er zijn projecten die meer prioriteiten hebben.

We besluiten eerst buiten een rondje te maken om de situatie te bekijken.

Zowel bij de uitgang van de RIN locatie als bij de Strolaan hebben we de situatie bekeken. Daarna zijn we wederom naar binnen gegaan om de laatste details te bespreken.

Hr. Ritsema geeft aan dat de vervolgstappen als volgt zullen zijn:

- Zo snel mogelijk nota naar college
- Het college moet dan accorderen
- Akkoord naar Gemeenteraad
- Informatief behandeld
- Meningsvormend behandeld
- Besluitvorming

Inge: Is het niet mogelijk om variant 3 helemaal niet voor te leggen bij de Raad.
Mevr. Frederix: Dit kan niet omdat dit in de motie is gevraagd en we dus moeten onderzoeken en voorleggen. Maar wij kunnen als college hierin wel sturen en onze mening aangeven.

Malinda: Wij zijn in eerste instantie niet op de hoogte gebracht dat de plannen voor de ontsluiting via de parallelweg waren. Toevallig zijn wij dit te weten gekomen.
Mevr. Frederix geeft aan dat de agenda's van de Gemeenteraad openbaar zijn en voor iedereen

inzichtelijk zijn. Maar zij zal aan Marnix aangeven wanneer het één en ander plaats zal gaan vinden. Marnix zal naar Malinda dit dan door communiceren.

Inge: geeft aan dat de aanwonenden zeer ver zullen gaan om variant 3 van de baan te krijgen.

Kees bedankt de delegatie voor hun komst.

Wijziging MeerjarenInvesteringsPlan (MIP) 2017-2021 van de MJPB 2018-2021

Nr. : **18-003**

Onderwerp : Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)

Raad d.d. :

Zaaknummer : 202694

I / S : Incidenteel

Toelichting : Zie raadsvoorstel ter zake

Reguliere programma's		2017			2018			2019			2020			2021		
Nr.	Omschrijving *Bdragen x € 1.000,--*	Investerings-bedragen Ontwerp-MJPB 2018-2021 t/m Bw. 18-002	Mutatie Concern-begr.wijziging 18-003	MIP na Concern-begr.wijziging 18-003	Investerings-bedragen Ontwerp-MJPB 2018-2021 t/m Bw. 18-002	Mutatie Concern-begr.wijziging 18-003	MIP na Concern-begr.wijziging 18-003	Investerings-bedragen Ontwerp-MJPB 2018-2021 t/m Bw. 18-002	Mutatie Concern-begr.wijziging 18-003	MIP na Concern-begr.wijziging 18-003	Investerings-bedragen Ontwerp-MJPB 2018-2021 t/m Bw. 18-002	Mutatie Concern-begr.wijziging 18-003	MIP na Concern-begr.wijziging 18-003	Investerings-bedragen Ontwerp-MJPB 2018-2021 t/m Bw. 18-002	Mutatie Concern-begr.wijziging 18-003	MIP na Concern-begr.wijziging 18-003
	Reguliere programma's															
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R1	Veiligheid	60	0	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	9.708	0	9.708	10.164	80	10.244	5.922	0	5.922	5.998	0	5.998	4.971	0	4.971
R3	Economie	5.143	0	5.143	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R4	Educatie	3.261	0	3.261	19.194	0	19.194	33.206	0	33.206	17.321	0	17.321	6.889	0	6.889
R5	Cultuur, recreatie en sport	17.011	0	17.011	28.021	0	28.021	15.539	0	15.539	718	0	718	147	0	147
R6	Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning	10	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R7	Gezondheid en Milieu	13.566	0	13.566	12.638	0	12.638	5.600	0	5.600	5.675	0	5.675	5.605	0	5.605
R8	Wonen en Ruimte	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R9	Financiën en bedrijfsvoering	15.792	0	15.792	6.670	0	6.670	7.076	0	7.076	3.880	0	3.880	1.268	0	1.268
	Totaal	**64.551**	**0**	**64.551**	**76.687**	**80**	**76.767**	**67.343**	**0**	**67.343**	**33.592**	**0**	**33.592**	**18.880**	**0**	**18.880**

Wijziging jaarschijf 2019 MJPB 2018-2021

Nr. : **18-003**

Onderwerp : Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)

Raad d.d. :

Zaaknr. : 202694

I / S : Structureel

Toelichting : Zie raadsvoorstel ter zake

Wijken / Reguliere programma's		Stand na concernbegrotingswijziging 18-002						Concernbegrotingswijziging 18-003						Stand na concernbegrotingswijziging 18-003					
Nr.	Omschrijving *Bdragen x € 1.000,--*	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo	Lasten	Baten	Explotaitie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo
	Wijken																		
Geb1	Centrum Spijkerkwartier Arnhenhemse Broek (CSA)	33.379	9.370	-24.009	0	0	-24.009	0	0	0	0	0	0	33.379	9.370	-24.009	0	0	-24.009
Geb2	Noordwest	28.354	2.341	-26.013	0	0	-26.013	-4	0	4	0	0	4	28.350	2.341	-26.009	0	0	-26.009
Geb3	Noordoost	24.203	2.187	-22.016	0	0	-22.016	0	0	0	0	0	0	24.203	2.187	-22.016	0	0	-22.016
Geb4	Presikhaaf	24.561	2.585	-21.976	0	0	-21.976	0	0	0	0	0	0	24.561	2.585	-21.976	0	0	-21.976
Geb5	Malburgen	36.558	4.554	-32.004	0	0	-32.004	0	0	0	0	0	0	36.558	4.554	-32.004	0	0	-32.004
Geb6	Schuytgraaf / Elderveld	21.895	2.860	-19.035	0	0	-19.035	0	0	0	0	0	0	21.895	2.860	-19.035	0	0	-19.035
Geb7	De Laar / Elden	17.423	1.704	-15.719	0	0	-15.719	0	0	0	0	0	0	17.423	1.704	-15.719	0	0	-15.719
Geb8	Vredenburg Kronenburg Rijkswoerd (VKR)	27.361	2.273	-25.088	0	0	-25.088	0	0	0	0	0	0	27.361	2.273	-25.088	0	0	-25.088
	Reguliere programma's																		
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	11.780	3.933	-7.847	0	21	-7.826	0	0	0	0	0	0	11.780	3.933	-7.847	0	21	-7.826
R1	Veiligheid	13.799	1.377	-12.422	0	200	-12.222	0	0	0	0	0	0	13.799	1.377	-12.422	0	200	-12.222
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	22.205	8.016	-14.189	4.494	5.169	-13.514	4	0	-4	0	0	-4	22.209	8.016	-14.193	4.494	5.169	-13.518
R3	Economie	5.715	772	-4.943	0	120	-4.823	0	0	0	0	0	0	5.715	772	-4.943	0	120	-4.823
R4	Educatie	18.261	3.584	-14.677	5.867	6.376	-14.168	0	0	0	0	0	0	18.261	3.584	-14.677	5.867	6.376	-14.168
R5	Cultuur, recreatie en sport	47.986	8.482	-39.504	1.284	400	-40.388	0	0	0	0	0	0	47.986	8.482	-39.504	1.284	400	-40.388
R6	Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning	211.948	115.947	-96.001	0	5.414	-90.587	0	0	0	0	0	0	211.948	115.947	-96.001	0	5.414	-90.587
R7	Gezondheid en Milieu	29.623	3.268	-26.355	28	182	-26.201	0	0	0	0	0	0	29.623	3.268	-26.355	28	182	-26.201
R8	Wonen en Ruimte	28.167	24.405	-3.762	104	1.111	-2.755	0	0	0	0	0	0	28.167	24.405	-3.762	104	1.111	-2.755
R9	Financiën en bedrijfsvoering	97.446	498.744	401.298	5.219	2.267	398.346	0	0	0	0	0	0	97.446	498.744	401.298	5.219	2.267	398.346
	Totaal	**700.664**	**696.402**	**-4.262**	**16.996**	**21.260**	**2**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**700.664**	**696.402**	**-4.262**	**16.996**	**21.260**	**2**
						4.264						*0*						*4.264*	

Wijziging jaarschijf 2021 MJPB 2018-2021

Nr. : **18-003**

Onderwerp : Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)

Raad d.d. :

Zaaknr. : 202694

I / S : Structureel

Toelichting : Zie raadsvoorstel ter zake

Wijken / Reguliere programma's		Stand na concernbegrotingswijziging 18-002						Concernbegrotingswijziging 18-003						Stand na concernbegrotingswijziging 18-003					
Nr.	Omschrijving *Bdragen x € 1.000,--*	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo	Lasten	Baten	Explotaitie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo
	Wijken																		
Geb1	Centrum Spijkerkwartier Arnhenhemse Broek (CSA)	32.875	9.282	-23.593	0	0	-23.593	0	0	0	0	0	0	32.875	9.282	-23.593	0	0	-23.593
Geb2	Noordwest	27.864	2.342	-25.522	0	0	-25.522	-4	0	4	0	0	4	27.860	2.342	-25.518	0	0	-25.518
Geb3	Noordoost	23.772	2.187	-21.585	0	0	-21.585	0	0	0	0	0	0	23.772	2.187	-21.585	0	0	-21.585
Geb4	Presikhaaf	24.158	2.586	-21.572	0	0	-21.572	0	0	0	0	0	0	24.158	2.586	-21.572	0	0	-21.572
Geb5	Malburgen	36.040	4.554	-31.486	0	0	-31.486	0	0	0	0	0	0	36.040	4.554	-31.486	0	0	-31.486
Geb6	Schuytgraaf / Elderveld	21.474	2.860	-18.614	0	0	-18.614	0	0	0	0	0	0	21.474	2.860	-18.614	0	0	-18.614
Geb7	De Laar / Elden	17.072	1.704	-15.368	0	0	-15.368	0	0	0	0	0	0	17.072	1.704	-15.368	0	0	-15.368
Geb8	Vredenburg Kronenburg Rijkswoerd (VKR)	26.920	2.273	-24.647	0	0	-24.647	0	0	0	0	0	0	26.920	2.273	-24.647	0	0	-24.647
	Reguliere programma's																		
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	11.258	3.933	-7.325	0	21	-7.304	0	0	0	0	0	0	11.258	3.933	-7.325	0	21	-7.304
R1	Veiligheid	13.514	1.377	-12.137	0	300	-11.837	0	0	0	0	0	0	13.514	1.377	-12.137	0	300	-11.837
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	22.289	7.913	-14.376	4.281	4.555	-14.102	4	0	-4	0	0	-4	22.293	7.913	-14.380	4.281	4.555	-14.106
R3	Economie	5.609	772	-4.837	0	100	-4.737	0	0	0	0	0	0	5.609	772	-4.837	0	100	-4.737
R4	Educatie	20.492	4.284	-16.208	4.423	7.062	-13.569	0	0	0	0	0	0	20.492	4.284	-16.208	4.423	7.062	-13.569
R5	Cultuur, recreatie en sport	48.656	8.366	-40.290	385	521	-40.154	0	0	0	0	0	0	48.656	8.366	-40.290	385	521	-40.154
R6	Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning	208.703	118.436	-90.267	0	1.139	-89.128	0	0	0	0	0	0	208.703	118.436	-90.267	0	1.139	-89.128
R7	Gezondheid en Milieu	29.483	3.981	-25.502	146	9	-25.639	0	0	0	0	0	0	29.483	3.981	-25.502	146	9	-25.639
R8	Wonen en Ruimte	29.353	33.452	4.099	6.926	493	-2.334	0	0	0	0	0	0	29.353	33.452	4.099	6.926	493	-2.334
R9	Financiën en bedrijfsvoering	96.596	497.922	401.326	10.259	125	391.192	0	0	0	0	0	0	96.596	497.922	401.326	10.259	125	391.192
	Totaal	**696.128**	**708.224**	**12.096**	**26.420**	**14.325**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**696.128**	**708.224**	**12.096**	**26.420**	**14.325**	**1**
					-12.095						*0*							*-12.095*	

Wijziging jaarschijf 2018 MJPB 2018-2021

Nr. : **18-003**

Onderwerp : Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)

Raad d.d. :

Zaaknr. : 202694

I / S : Structureel

Toelichting : Zie raadsvoorstel ter zake

Wijken / Reguliere programma's		Stand na concernbegrotingswijziging 18-002						Concernbegrotingswijziging 18-003						Stand na concernbegrotingswijziging 18-003					
Nr.	Omschrijving *Bdragen x € 1.000,--*	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo	Lasten	Baten	Explotaitie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo
	Wijken																		
Geb1	Centrum Spijkerkwartier Arnhenhemse Broek (CSA)	35.483	10.022	-25.461	0	0	-25.461	0	0	0	0	0	0	35.483	10.022	-25.461	0	0	-25.461
Geb2	Noordwest	28.646	2.349	-26.297	0	0	-26.297	0	0	0	0	0	0	28.646	2.349	-26.297	0	0	-26.297
Geb3	Noordoost	24.260	2.195	-22.065	0	0	-22.065	0	0	0	0	0	0	24.260	2.195	-22.065	0	0	-22.065
Geb4	Presikhaaf	24.803	2.581	-22.222	0	0	-22.222	0	0	0	0	0	0	24.803	2.581	-22.222	0	0	-22.222
Geb5	Malburgen	37.077	4.541	-32.536	0	0	-32.536	0	0	0	0	0	0	37.077	4.541	-32.536	0	0	-32.536
Geb6	Schuytgraaf / Elderveld	22.257	2.850	-19.407	0	0	-19.407	0	0	0	0	0	0	22.257	2.850	-19.407	0	0	-19.407
Geb7	De Laar / Elden	17.664	1.711	-15.953	0	0	-15.953	0	0	0	0	0	0	17.664	1.711	-15.953	0	0	-15.953
Geb8	Vredenburg Kronenburg Rijkswoerd (VKR)	27.642	2.280	-25.362	0	0	-25.362	0	0	0	0	0	0	27.642	2.280	-25.362	0	0	-25.362
	Reguliere programma's																		
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	12.006	3.933	-8.073	0	21	-8.052	0	0	0	0	0	0	12.006	3.933	-8.073	0	21	-8.052
R1	Veiligheid	13.814	1.377	-12.437	0	321	-12.116	0	0	0	0	0	0	13.814	1.377	-12.437	0	321	-12.116
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	21.924	8.137	-13.787	4.401	7.043	-11.145	0	0	0	0	0	0	21.924	8.137	-13.787	4.401	7.043	-11.145
R3	Economie	5.995	772	-5.223	0	343	-4.880	0	0	0	0	0	0	5.995	772	-5.223	0	343	-4.880
R4	Educatie	18.174	3.584	-14.590	6.255	7.986	-12.859	0	0	0	0	0	0	18.174	3.584	-14.590	6.255	7.986	-12.859
R5	Cultuur, recreatie en sport	46.506	8.481	-38.025	2.136	529	-39.632	0	0	0	0	0	0	46.506	8.481	-38.025	2.136	529	-39.632
R6	Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning	215.486	115.569	-99.917	6.180	15.253	-90.844	0	0	0	0	0	0	215.486	115.569	-99.917	6.180	15.253	-90.844
R7	Gezondheid en Milieu	29.424	2.732	-26.692	4.247	4.961	-25.978	0	0	0	0	0	0	29.424	2.732	-26.692	4.247	4.961	-25.978
R8	Wonen en Ruimte	43.776	40.833	-2.943	1.472	1.915	-2.500	0	0	0	0	0	0	43.776	40.833	-2.943	1.472	1.915	-2.500
R9	Financiën en bedrijfsvoering	98.538	496.364	397.826	4.780	4.261	397.307	0	0	0	0	0	0	98.538	496.364	397.826	4.780	4.261	397.307
	Totaal	**723.475**	**710.311**	**-13.164**	**29.471**	**42.633**	**-2**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**723.475**	**710.311**	**-13.164**	**29.471**	**42.633**	**-2**
						13.162						*0*						*13.162*	

Wijziging jaarschijf 2020 MJPB 2018-2021

Nr. : **18-003**

Onderwerp : Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)

Raad d.d. :

Zaaknr. : 202694

I / S : Structureel

Toelichting : Zie raadsvoorstel ter zake

Wijken / Reguliere programma's		Stand na concernbegrotingswijziging 18-002						Concernbegrotingswijziging 18-003						Stand na concernbegrotingswijziging 18-003					
Nr.	Omschrijving *Bdragen x € 1.000,--*	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo	Lasten	Baten	Explotaitie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves Toe-voegingen	Mutatie reserves Ont-trekkingen	Saldo
	Wijken																		
Geb1	Centrum Spijkerkwartier Arnhenhemse Broek (CSA)	33.221	9.326	-23.895	0	0	-23.895	0	0	0	0	0	0	33.221	9.326	-23.895	0	0	-23.895
Geb2	Noordwest	28.204	2.342	-25.862	0	0	-25.862	-4	0	4	0	0	4	28.200	2.342	-25.858	0	0	-25.858
Geb3	Noordoost	24.130	2.187	-21.943	0	0	-21.943	0	0	0	0	0	0	24.130	2.187	-21.943	0	0	-21.943
Geb4	Presikhaaf	24.477	2.586	-21.891	0	0	-21.891	0	0	0	0	0	0	24.477	2.586	-21.891	0	0	-21.891
Geb5	Malburgen	36.408	4.554	-31.854	0	0	-31.854	0	0	0	0	0	0	36.408	4.554	-31.854	0	0	-31.854
Geb6	Schuytgraaf / Elderveld	21.814	2.860	-18.954	0	0	-18.954	0	0	0	0	0	0	21.814	2.860	-18.954	0	0	-18.954
Geb7	De Laar / Elden	17.375	1.704	-15.671	0	0	-15.671	0	0	0	0	0	0	17.375	1.704	-15.671	0	0	-15.671
Geb8	Vredenburg Kronenburg Rijkswoerd (VKR)	27.265	2.273	-24.992	0	0	-24.992	0	0	0	0	0	0	27.265	2.273	-24.992	0	0	-24.992
	Reguliere programma's																		
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	11.671	3.933	-7.738	0	21	-7.717	0	0	0	0	0	0	11.671	3.933	-7.738	0	21	-7.717
R1	Veiligheid	13.698	1.377	-12.321	0	300	-12.021	4	0	-4	0	0	-4	13.702	1.377	-12.325	0	300	-12.025
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	22.302	7.964	-14.338	4.391	4.865	-13.864	0	0	0	0	0	0	22.302	7.964	-14.338	4.391	4.865	-13.864
R3	Economie	5.629	772	-4.857	0	115	-4.742	0	0	0	0	0	0	5.629	772	-4.857	0	115	-4.742
R4	Educatie	19.777	4.284	-15.493	4.019	6.052	-13.460	0	0	0	0	0	0	19.777	4.284	-15.493	4.019	6.052	-13.460
R5	Cultuur, recreatie en sport	48.788	8.366	-40.422	341	591	-40.172	0	0	0	0	0	0	48.788	8.366	-40.422	341	591	-40.172
R6	Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning	210.579	117.202	-93.377	0	4.475	-88.902	0	0	0	0	0	0	210.579	117.202	-93.377	0	4.475	-88.902
R7	Gezondheid en Milieu	29.466	3.602	-25.864	28	11	-25.881	0	0	0	0	0	0	29.466	3.602	-25.864	28	11	-25.881
R8	Wonen en Ruimte	32.559	29.982	-2.577	251	493	-2.335	0	0	0	0	0	0	32.559	29.982	-2.577	251	493	-2.335
R9	Financiën en bedrijfsvoering	99.901	498.013	398.112	5.424	1.468	394.156	0	0	0	0	0	0	99.901	498.013	398.112	5.424	1.468	394.156
	Totaal	**707.264**	**703.327**	**-3.937**	**14.454**	**18.391**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**707.264**	**703.327**	**-3.937**	**14.454**	**18.391**	**0**
						3.937						*0*						*3.937*	

Inspreektekst informatief en meningsvormende behandeling van het raadsvoorstel

Ontsluiting RIN locatie (Sylva's Bos)

Goedenavond, mijn naam is Klaas Altena. Ik ben bewoner van Schaarsbergen.
Een van de redenen waarom ik u hier graag toespreek is om u te laten weten dat ik wethouder Ritsema een compliment maak voor het feit dat hij heeft laten zien dat het zogenaamde "Besturen, samen met de burgers" of voorheen "Besturen met het gezicht naar de stad" wel degelijk mogelijk is.
Hoe dat in dit geval verlopen is zal ik u vertellen;
ik ben een van de initiatiefnemers van de petitie waarvan in de onderliggende stukken bij dit raadsvoorstel, sprake is. Deze petitie was primair gericht op het realiseren van een lang gekoesterde wens, namelijk het verhogen van de veiligheid rond de Kemperbergerweg middels het verlagen van de snelheid op deze weg en als consequentie daarvan zou de ontsluiting van de RIN locatie kunnen aansluiten op de hoofdrijbaan ervan.
Ik benadruk het nog maar een keer, 237 belanghebbende bewoners, zijnde 40 % van het maximaal haalbare aantal, kwamen hun handtekening spontaan bij mij aan de deur afgeven ! Dat was de eerste stap welke wij zetten op weg naar een mogelijke realisatie.
Maar er volgden er meer,
zo had CDA raadslid Henk Montfrooij een goed gesprek met de wethouder
èn was er het bezoek van de wethouder aan de aanwonenden van de parallelweg van de Kemperbergerweg,
maar ook mag de inzet van het Wijkteam Leefomgeving Noord-West niet vergeten worden.
Dit alles heeft wethouder Ritsema ertoe doen besluiten om namens het college met voorliggend voorstel te komen en zo ook daadwerkelijk tegemoet te komen aan de wensen uit de petitie. Waarvoor mijn dank !

De afgelopen week heb ik de onderliggende stukken bestudeerd.
En wat mij opvalt zijn twee zaken.
Allereerst worden in het adviesmemo niet alle, laat ik zeggen, minder positieve consequenties van een ontsluiting aan de westzijde, aansluitend op de Menthenbergseweg, benoemd. Aanvullend wil ik hier deze dan toch nog even naar voren brengen omdat het hier in feite gaat om een keuze voor een bepaalde ontsluiting.
De aansluiting op de Menthenbergseweg zou qua verkeerscirculatie niet aansluiten bij het idee van het concept bouwplan.
Ook zou daarmee het gemeentelijk monument, meer specifiek, de monumentale tuin, doorsneden worden.
Maar zeker ook belangrijk is dat op deze wijze sprake zal zijn van extra verkeersdruk op een verjongende woonwijk zonder trottoirs.
De bewoners, de projectontwikkelaar en naar ik begrepen heb, ook de ambtelijke staf werden hier niet blij van.
Dat dus nog even als aanvulling.
Wat betreft de ontsluiting middels de aansluiting op de parallelweg van de Kemperbergerweg, daar zal een van de aanwonenden nog iets over zeggen.

Maar er is nog een tweede aspect waar ik u op wil wijzen. In alle stukken wordt gesproken over de duurste ontsluitingsvariant, zijnde die op de hoofdrijbaan van de Kemperbergerweg. En dit wil ik toch nog wel even nuanceren.
Het “fietsplateau” dat noodzakelijk geacht wordt ter hoogte van de uitrit van de RIN locatie zal de projectontwikkelaar € 54.000,- kosten. Aanvullend dient de projectontwikkelaar nog een bijdrage te doen van € 15.000, in totaal dus € 69.000,-
Conclusie; de beide andere varianten zouden juist voor de projectontwikkelaar duidelijk duurder zijn !
Voor alle duidelijkheid, alle vermelde bedragen voor de ontsluitingen komen voor rekening van de ontwikkelaar !

En ja, ik weet wel dat het een niet zonder het ander kan en het verhogen van de veiligheid rond de Kemperbergerweg middels de afwaardering bij de voorgestelde ontsluiting noodzakelijk is. Maar dit zou tevens betekenen dat onze reeds lang gekoesterde wens in vervulling gaat.
En daarbij doet zich dan nog een opmerkelijk en interessant feit voor en dat is, dat door de afwaardering van de Kemperbergerweg nu in combinatie met de ontsluiting te realiseren, deze voor de gemeente Arnhem aanmerkelijk goedkoper uitvalt dan dit op een later tijdstip te doen. Namelijk; de afwaardering van de Kemperbergerweg zou volgens de tekst van het raadsvoorstel € 125.000 kosten. Maar zou deze los van de RIN ontsluiting gerealiseerd worden dan komen daar toch ook de kosten van de fietsoversteekplaats nog bovenop en zou de afwaardering dus totaal €179.000 kosten. Daar draagt de ontwikkelaar nu dus € 69.000 aan bij en komt “slechts” € 110.000 in plaats van € 179.000 voor rekening van de gemeente Arnhem.
Zo kom je tot een win-win uitkomst !

Dan spreek ik als laatste nog mijn dank uit naar het Wijkteam Leefomgeving Noord-West. Ook zij hebben wensen en argumenten aangehoord en hun afwegingen gemaakt. Zo ver ik begrepen heb is ook een van hun taken om samen met de inwoners te bepalen waaraan in welke wijk hoeveel geld te besteden.
In dit geval stellen zij voor een deel van het budget voor “verslavingszorg” te heralloceren.
Overigens laat het Wijkteam daarbij uitdrukkelijk weten dat deze herallocatie geen afbreuk doet aan een belangrijk takenpakket als “verslavingszorg”. Een deel van het budget kan dus elders besteed worden om zo ook op een ander front bij te dragen aan een leefbare wijk en stad.

Ik hoop dat deze aanvullende informatie en argumenten mogen bijdragen tot uw besluit om in te stemmen met het raadsvoorstel van de wethouder.
Dank voor uw aandacht.

Inspreektekst namens de bewoners van de parallelweg van de Kemperbergerweg voor de informatieve en meningsvormende behandeling van het raadsvoorstel Ontsluiting RIN locatie, d.d. 8 januari 2018

Goedenavond mijn naam is Kees Jan Leuvenink en ik woon aan de parallelweg van de Kemperbergerweg en ben 1 van de bewoners die in oktober een brief heeft gestuurd aan wethouder Ritsema. In deze brief hebben we als aanwonenden van de parallelweg onze bezwaren geuit tegen de variant waarbij de ontsluiting van de RIN locatie wordt aangetakt op de parallelweg. De brief is als bijlage 9 aan de agenda toegevoegd.

Onze belangrijkste bezwaar is dat het karakter van een nu doodlopende weg voor autoverkeer, waar kinderen spelen, veranderd in een weg met meer dan 200 verkeersbewegingen per etmaal, aldus het onderzoek naar de verkeersontsluiting van de RIN locatie dat dit jaar is uitgevoerd (door Kubiek).

Uit ditzelfde onderzoek blijkt daarnaast óók dat de variant met de ontsluiting via de parallelweg, niet alleen het slechtst scoort op verkeersveiligheid (spelende kinderen, conflict met fietsbestemming) maar ook op verkeerskundige kwaliteit (onlogisch omrijden) en een extra belasting op de woonomgeving betekent (meer verkeer voor de deur langs).

Wat als aanwonende ook erg moeilijk te begrijpen is, is dat in de variant, ontsluiting via de parallelweg, het verkeer op een onoverzichtelijk punt samenkomt. Namelijk de kruising Strolaan- Kemperbergerweg. Op deze kruising is een bushalte, een glasbak, waardoor hier regelmatig bussen en auto's stilstaan. Ook het verkeer van de noordelijke parallelweg komt op dit punt uit. Dit maakt dat deze kruising in de huidige situatie al een onoverzichtelijke kruising is, laat staan met het extra verkeer van de RIN locatie erbij. Vervolgens kom je hier op een veel onoverzichtelijker punt de Kemperbergerweg op dan waar nu de in- en uitrit van de RIN- locatie ligt en zou komen wanneer voor de voorkeursvariant met directe ontsluiting op de Kemperbergerweg wordt gekozen.

Een directe aansluiting op de Kemperbergerweg, in combinatie met een afwaardering betekent juist het tegenovergestelde. Deze variant is het meest optimale voor de verkeersveiligheid én de leefomgeving én sluit ook aan bij de bredere wens (binnen Schaarsbergen en de aanwonenden van de Kemperbergerweg) om de weg af te waarderen (van een 80 km naar een 60km weg). Uit het verkeerskundig onderzoek van Kubiek komt deze variant ook als de optimale naar voren.

Verder willen wij ook graag aangeven dat het raadsvoorstel zoals het er nu ligt een voorstel is waar niet alleen wij als aanwonenden van de parallelweg blij mee zijn maar ook de

mensen die de petitie voor de afwaardering hebben getekend en de projectontwikkelaar van Sylva’s Bos en zo geen verliezers lijkt te kennen.

Tot slot wil ik namens de bewoners van de parallelweg de gemeente bedanken voor constructieve opstelling. Niet in het minst omdat de variant die wij als het meest wenselijk zien nu ook als voorkeursvariant wordt voorgelegd aan u maar ook het bezoek aan de locatie van wethouder Ritsema vergezeld van deskundige ambtenaren en het goede gesprek dat wij toen hebben gevoerd, hebben wij zeer gewaardeerd.

Wij hopen als aanwonende van de parallelweg dat u in uw afweging onze argumenten mee neemt en instemt met het raadsvoorstel van de wethouder.

Dank voor uw aandacht.

Inspreektekst Steven Ruikes, voorzitter Dorpsraad Schaarsbergen - 8 januari 2018

Laat ik beginnen met te zeggen dat we blij zijn dat hier vanavond samen zijn om te spreken over de ontsluiting van de RIN-locatie. Het is een gebied waar iedereen in de wijk graag een ontwikkeling ziet gebeuren. De RIN-locatie, nu bekend onder de naam Sylva's Bos, kent echter een hele lange geschiedenis. Een dossier dat mogelijk bij u bekend is en al heel wat voeten in aarde heeft gehad.

De vorige fase is in januari 2014 naar tevredenheid afgesloten met een gebiedsvisie waar alle betrokken partijen mee in hebben kunnen stemmen. Het proces van projectontwikkeling, is in 2017 opnieuw opgestart met DHC als ontwikkelende partij. Conform afspraak met de gemeente en Dorpsraad is in mei 2017 een klankbordgroep ingericht met vertegenwoordiging van bewoners uit Schaarsbergen, de gemeente, DHC en de Dorpsraad.

Het lijkt er nu op dat er een gedragen plan komt te liggen. Een plan met de zo gewenste appartementen voor senioren, een centraal plein voor ontmoeting en een ontsluiting rechtstreeks op de Kemperbergerweg, die afgewaardeerd wordt naar 60 kilometer per uur.

Het afgelopen jaar heeft de Dorpsraad vele gesprekken gevoerd om deze wensen van bewoners te realiseren en we zijn dan ook verheugd dat dit is gelukt. Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen. Dorpsraad, klankbordgroep, bewoners, gemeente en DHC hebben nu een gezamenlijk plan liggen dat op een groot draagvlak kan rekenen in de wijk. 'Van Wijken Weten' in de praktijk en succesvol kan ik wel zeggen.

Het is daarbij voortdurend de wens geweest van bewoners om rechtstreeks te ontsluiten op de Kemperbergerweg met goede redenen:

- Ontsluiting via parallelweg van de Kemperbergerweg zou zorgen dat, een nu rustige, doodlopende weg waar kinderen op straat spelen, een veel drukkere straat wordt. Dit zou tevens bijdragen aan een onveilige verkeerssituatie door verkeersstromen heel dicht langs elkaar heen bewegen op de parallelweg en Kemperbergerweg.
- Ontsluiting via Menthenbergseweg zou dwars door een gemeentemonument van de geheime tuin gaan en zou zorgen voor veel meer verkeersbewegingen door de wijk, terwijl er juist een behoefte is aan minder autoverkeer i.v.m. veiligheid en 'speel- en kindvriendelijkheid'.
- In het wijkactieplan 2015 - 2017 van Schaarsbergen, dat in samenwerking met bewoners en de gemeente Arnhem is opgesteld, is één van de speerpunten de afwaardering van de Kemperbergerweg van 80 naar 60 kilometer per uur. Dit met name om de veiligheid te vergroten van mens en dier (overstekend wild). Daarnaast is de Kemperbergerweg al gedeeltelijk 60 kilometer per uur en komt deze weg aan de ene kant uit op de Koningsweg, die dit voorjaar door de Provincie Gelderland wordt afgewaardeerd naar 60 kilometer per uur, en aan de andere kant op de Schelmseweg, waar 50 kilometer per uur gereden mag worden.

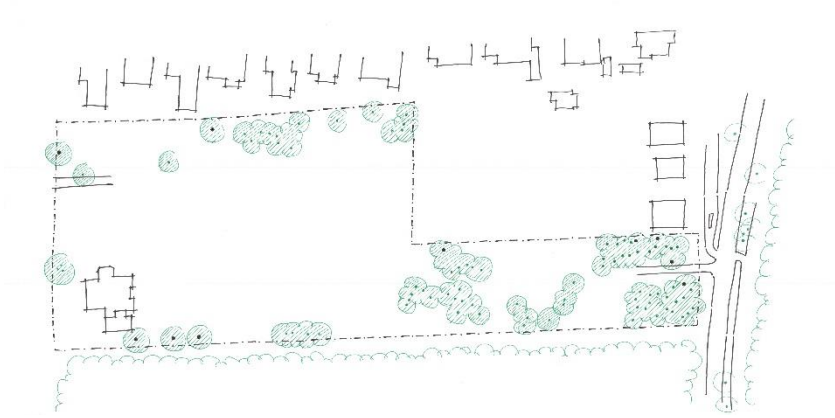
De ontsluiting van woonwijk Sylva’s Bos op de Kemperbergerweg en de afwaardering van deze weg komen nu op een natuurlijk moment samen. Nu kiezen voor een alternatieve ontsluiting en het in de komende jaren alsnog afwaarderen van de Kemperbergerweg is, naar de stellige overtuiging van de Dorpsraad en bewoners van Schaarsbergen, niet uitlegbaar. Door de realisatie van de woonwijk Sylva’s Bos kan nu een door bewoners gewenste ontsluiting op de Kemperbergerweg plaatsvinden en tegelijkertijd ervoor zorgen dat deze weg veiliger wordt door een afwaardering van 80 naar 60 kilometer per uur.

Hartelijk dank voor uw aandacht en ik hoop op uw steun voor het voorliggende raadsvoorstel.

Beantwoording raadsvragen Ontsluiting RIN-locatie/ Sylva's Bos naar aanleiding van informatieve en meningsvormende behandeling d.d. 8 januari 2018

Betreft toezegging wethouder Ritsema 8 januari jl.

Uitgangspunten gebiedsvisie
In de gebiedsvisie RIN-locatie is als uitgangspunt opgenomen dat het boskarakter met inheemse bomen en struiken behouden moet blijven. Ook vindt de gemeente het van belang de waardevolle en vitale bomen in het bosgebied zoveel mogelijk te behouden om het boskarakter te bewaren en mogelijk te versterken door middel van goed bosbeheer.

Waardevolle bomen en boomgroepen

Zorgvuldige planvorming
In opdracht van Dutch Housing Company heeft Lorsheijd Groen alle bomen in beeld gebracht. Samen met landschapsburo Lubbers is bekeken hoe het boskarakter behouden kan blijven en versterkt kan worden en hoe zoveel mogelijk markante en vitale bomen gespaard kunnen blijven binnen het plan/ woningbouwopgave (zie bijlage bomenkaart).
In de bijlage is weergegeven welke bomen behouden blijven, welke bomen worden verplant en welke bomen moeten worden gekapt. Tevens is aangegeven waar nieuwe bomen worden geplant.

Samen met adviseurs groen, ecologie, stedenbouw en landschap van de gemeente en de groen- en landschapsadviseurs werkzaam in opdracht van Dutch Housing Company is enkele malen ter plaatse bekeken hoe de ontsluitingsweg en de woningen in het bos optimaal ingepast kunnen worden. Dit met het doel om de meeste en/of mooiste bomen te kunnen behouden. Advies is om een deel van de bomen te compenseren met nieuwe aanplant, zodat er ook verjonging van het bomenbestand plaatsvindt. Ook heeft er een klankbordwandeling plaatsgevonden met Groenforum, Vereniging Stadsschoon en de Gelderse milieufederatie.

Groenbalans en meer juridische bescherming

- *Voor het totale plangebied:*

Door de komst van de nieuwe woningen en de ontsluiting zullen volgens het meest actuele overzicht van 10 januari jl. 33 gezonde bomen moeten verdwijnen, waarvan één markante boom (spar). Dit is geen boom van de Arnhemse waardevolle bomenlijst. Bomen op deze lijst zijn in dit plangebied niet aanwezig. Het aantal te kappen bomen wordt ruimschoots gecompenseerd met de aanplant van 51 nieuwe inheemse bomen.

Het bosgebied krijgt daarnaast in de nieuwe situatie de bestemming "Bos", waardoor het bos juridisch beter wordt beschermd. Voor het kappen van bomen is dan een omgevingsvergunning (aanleg) vereist. Voor de boszone geldt in de huidige situatie alleen de bestemming maatschappelijke

doeleinden, zodat bomen vergunningsvrij mogen worden gekapt.
Wel zijn in dit plangebied de regels van groencompensatie van toepassing. Uitgangspunt is dat de groenbalans minimaal neutraal is. Het groenbeheer zal in de toekomst door de nieuwe vereniging van eigenaren worden uitgevoerd.

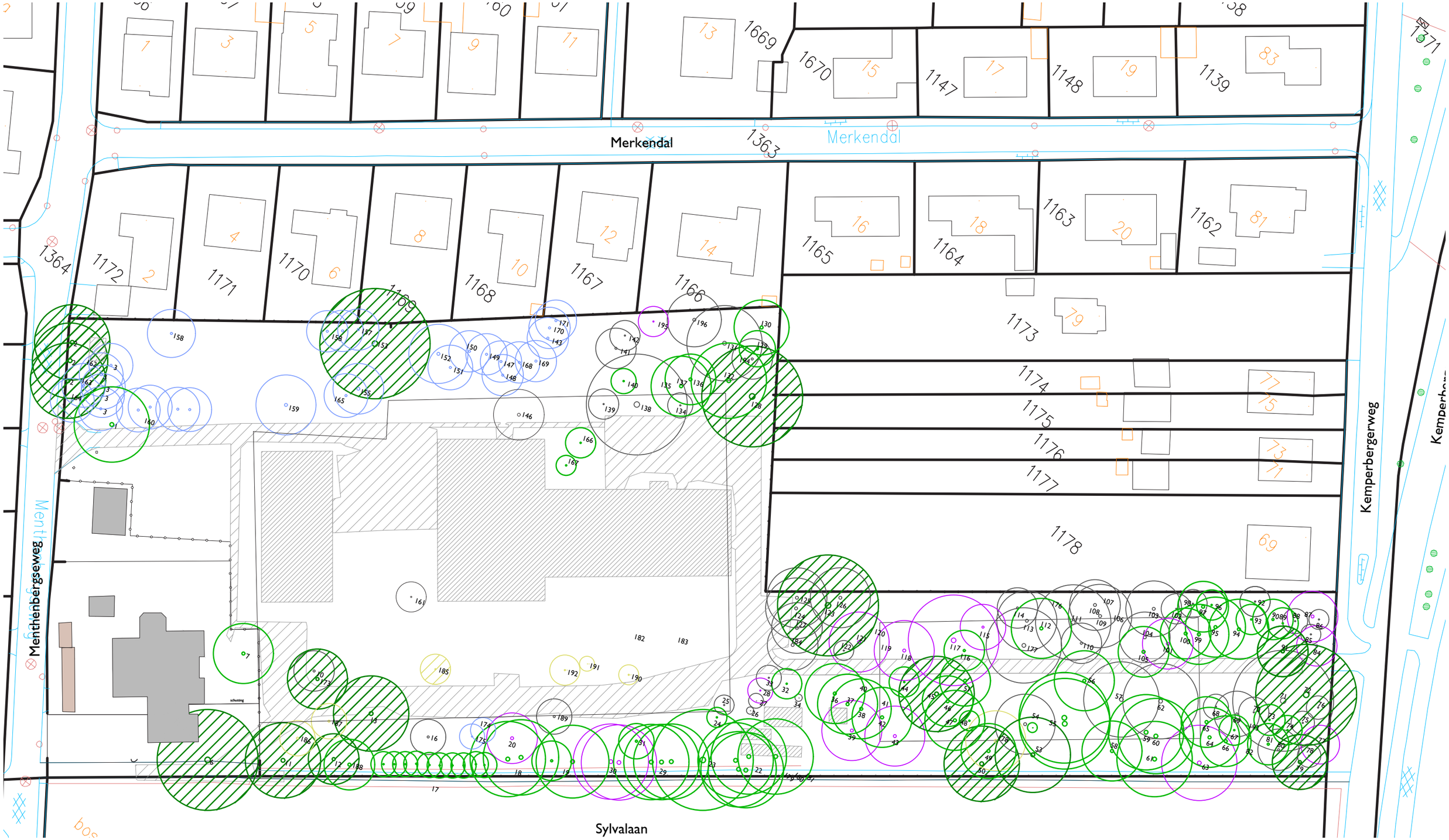
- *Voor de ontsluitingsweg:*

Het kappen van drie bomen (boom 65, 91 en 85) is toe te schrijven aan de keuze van een ontsluitingsvariant aan de zijde van de Kemperbergerweg, waaronder de kap van de markante spar bij de entree. Bij een ontsluitingsvariant aan de zijde van de Menthenbergseweg hoeft de weg nl. niet tot aan de Kemperbergerweg doorgetrokken te worden. Echter deze ontsluitingsvariant heeft weer andere nadelen. Door de ontsluitingsweg te positioneren ter hoogte van de markante spar, blijft een veel grotere markante inheemse beuk bij de entree behouden. Voor een rechtstreekse ontsluiting op de Kemperbergerweg is het kappen van deze spar niet te voorkomen. De boom is nl. ook te groot om voor verplanting in aanmerking te komen.

boombestand, inventarisatie huidig

overzicht

VTA, Lorsheijd groen

goede conditie en markant

goede conditie

conditie twijfelachtig

nog niet beoordeeld

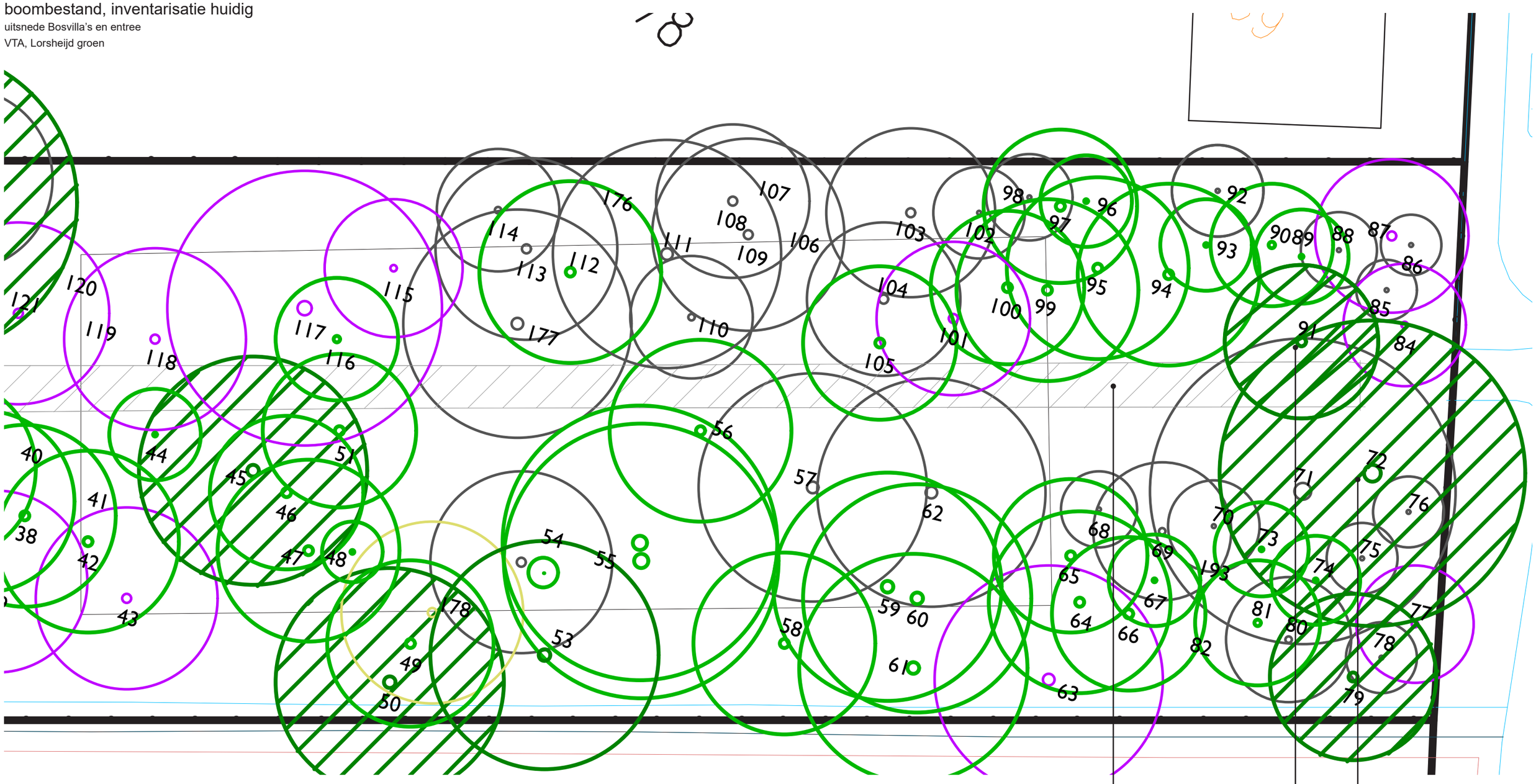
verplantbaar

slechte conditie, te verwijderen

boombestand, inventarisatie huidig

uitsnede Bosvilla's en entree

VTA, Lorsheijd groen

Overzicht bomenbestand gehele gebiedsontwikkeling Sylva's Bos

Sylva's bos

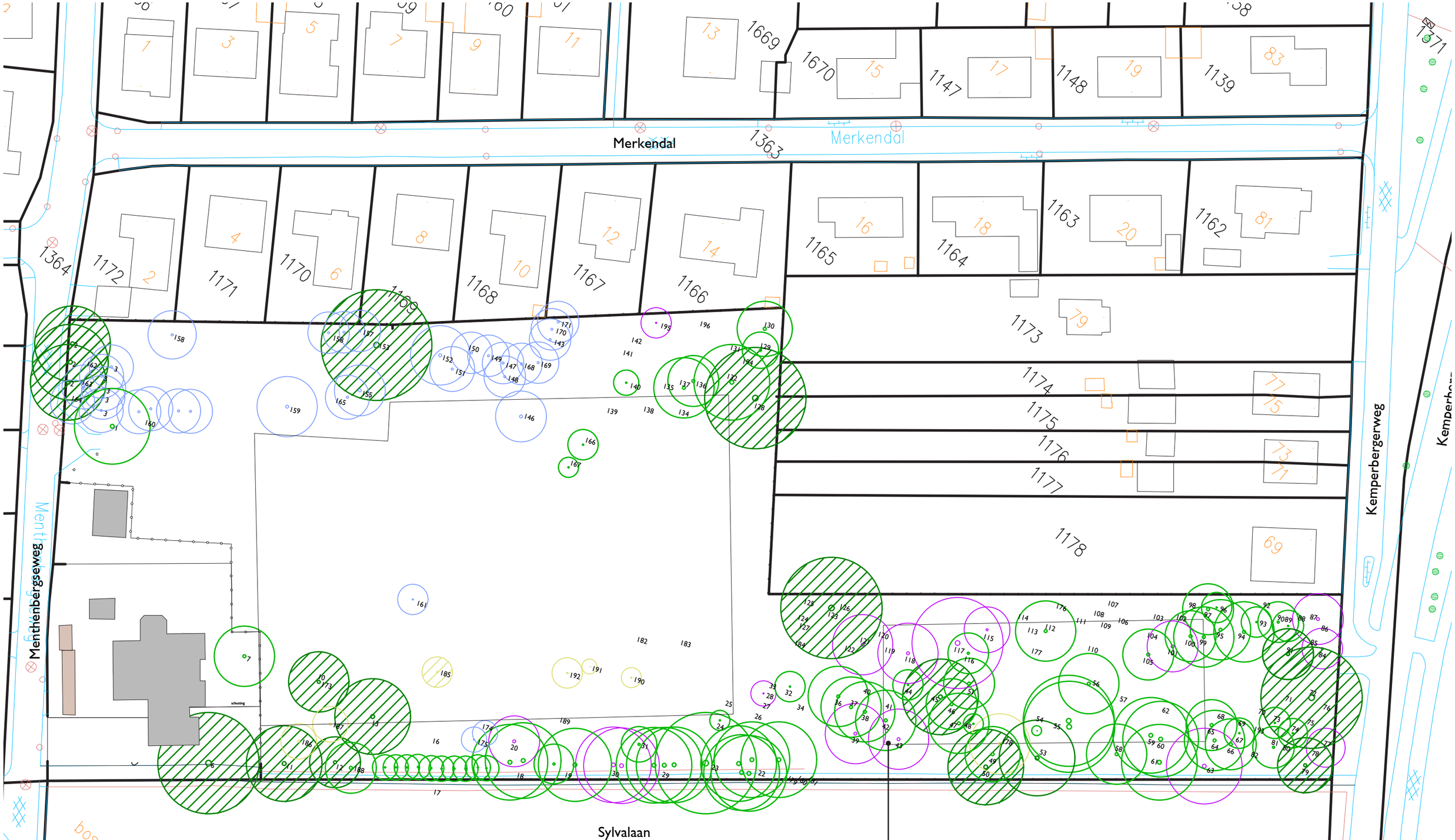
Bomenbestand o.b.v. inventarisatielijst Lorsheijd Groen*

	potentiële blijver, goede conditie, markant	14
	potentiële blijver, goede conditie	56
	verplantbaar, goede conditie	7
	conditie twijfelachtig	11
	slechte conditie/dood	50
**	nog te inventariseren en beoordelen	39
	nieuwe aanplant bomen	

boombestand, exclusief slechte bomen

overzicht

VTA, Lorsheijd groen

goede conditie en markant

goede conditie

conditie twijfelachtig

nog niet beoordeeld

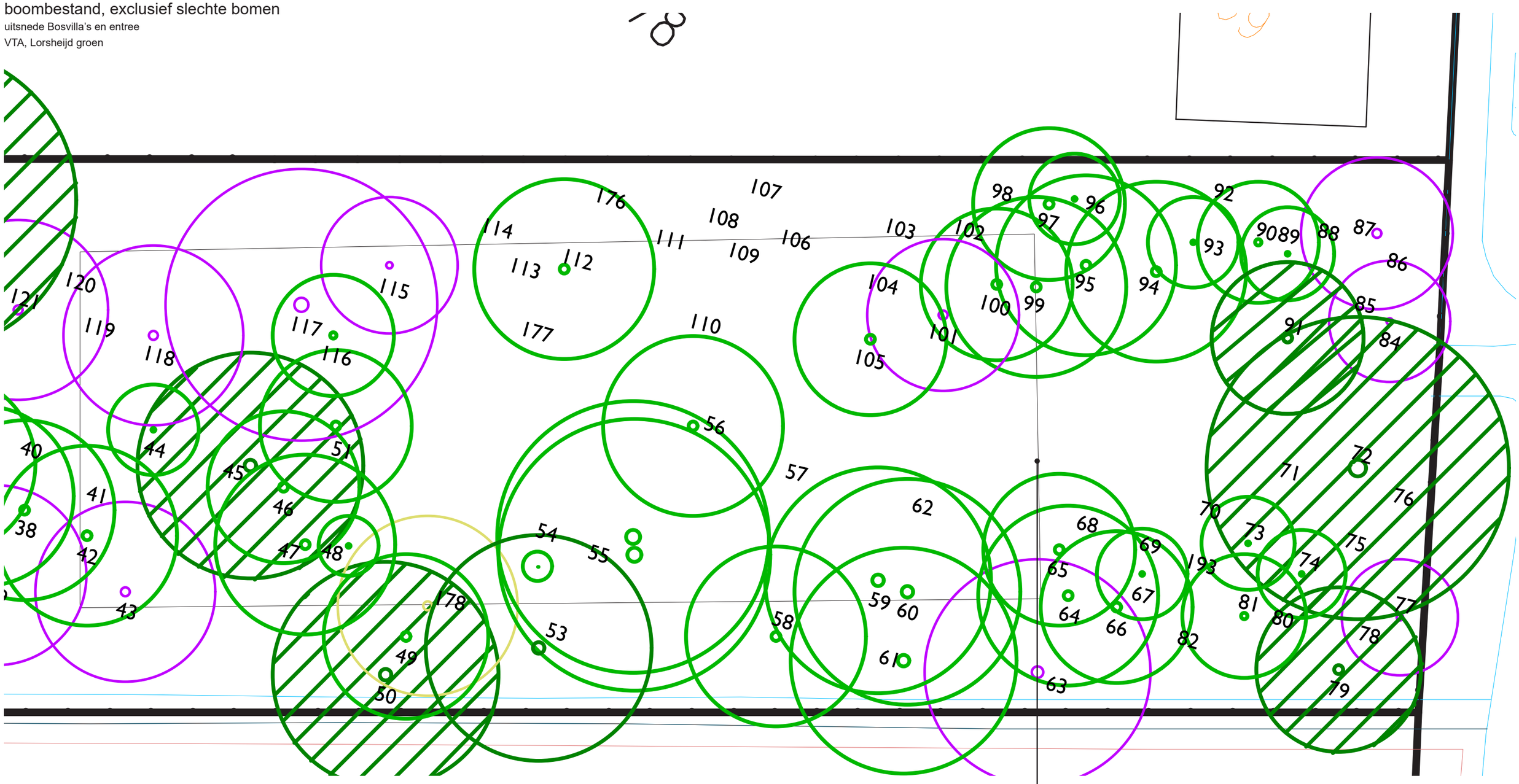
verplantbaar

zone waarbinnen incidenteel bebouwing is toegestaan
o.b.v. GEBIEDSVISIE RIN-LOCATIE
vastgesteld gemeenteraad 27 januari 2014

boombestand, exclusief slechte bomen

uitsnede Bosvilla's en entree

VTA, Lorsheijd groen

zone waarbinnen incidenteel bebouwing is toegestaan
o.b.v. GEBIEDSVISIE RIN-LOCATIE
vastgesteld gemeenteraad 27 januari 2014

boombestand, verkaveling en te kappen bomen

overzicht

VTA, Lorsheijd groen

De nieuwe woningen en infrastructuur worden zoveel mogelijk ingepast met behoud van bestaande bomen.

33 bomen, waarvan 1 markant exemplaar (Douglas spar), kunnen niet worden ingepast in het plan. In het Voorlopig ontwerp worden ze gecompenseerd (51st.) (zie laatste bladzijden)

Merkendal

Merkendal

Mentenbergseweg

Kemperbergerweg

Sylvalaan

goede conditie en markant

goede conditie

behoud, conditie twijfelachtig,

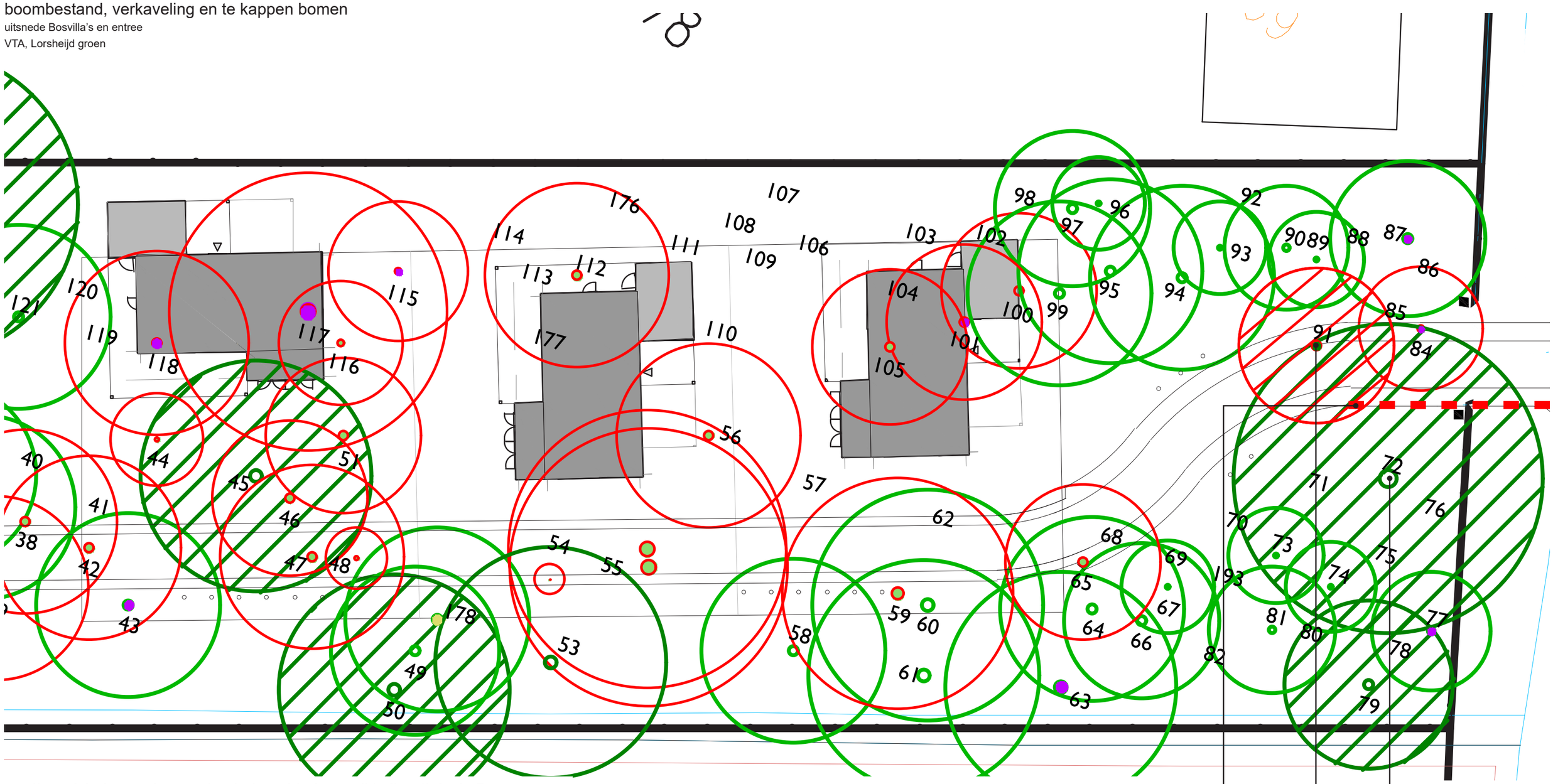
te verplanten

kap, conditie: (markant / goed / twijfelachtig / onbekend/verplantbaar)

boombestand, verkaveling en te kappen bomen

uitsnede Bosvilla's en entree

VTA, Lorsheijd groen

Overzicht bomenbestand gehele gebiedsontwikkeling Sylva's Bos

Sylva's bos Bomenbestand o.b.v. inventarisatielijst Lorsheijd Groen*	
potentiële blijver, goede conditie, markant	14
potentiële blijver, goede conditie	56
verplantbaar, goede conditie	7
conditie twijfelachtig	11
slechte conditie/dood	50
** nog te inventariseren en beoordelen	39
nieuwe aanplant bomen	

Sylva's bos Bomenbestand o.b.v. inventarisatielijst Lorsheijd Groen*	
potentiële blijver, goede conditie, markant	-1
potentiële blijver, goede conditie	-24
verplantbaar, goede conditie	(0) *
conditie twijfelachtig	-6
slechte conditie/dood	
** nog te inventariseren en beoordelen	-2 **
nieuwe aanplant bomen zie volgend blad	51
te kappen vanwege nieuwe woningen en ontsluiting:	-33

* van de verplantbare bomen worden 3 exemplaren op de huidige positie gehandhaafd, 4 krijgen een nieuwe plek.

** de nog te inventariseren te bomen zijn mogelijk verplantbaar.

beuk (markant)
bij entree, behoud

spar (markant)
bij entree, te kappen

Rand huidige verharding (zuidzijde) vormt uitgangspunt voor nieuw tracé ontsluitingsweg i.v.m. inpassen markante beuk.

boombestand, bomen voorlopig ontwerp

overzicht

VTA, Lorsheijd groen

goede conditie en markant

goede conditie

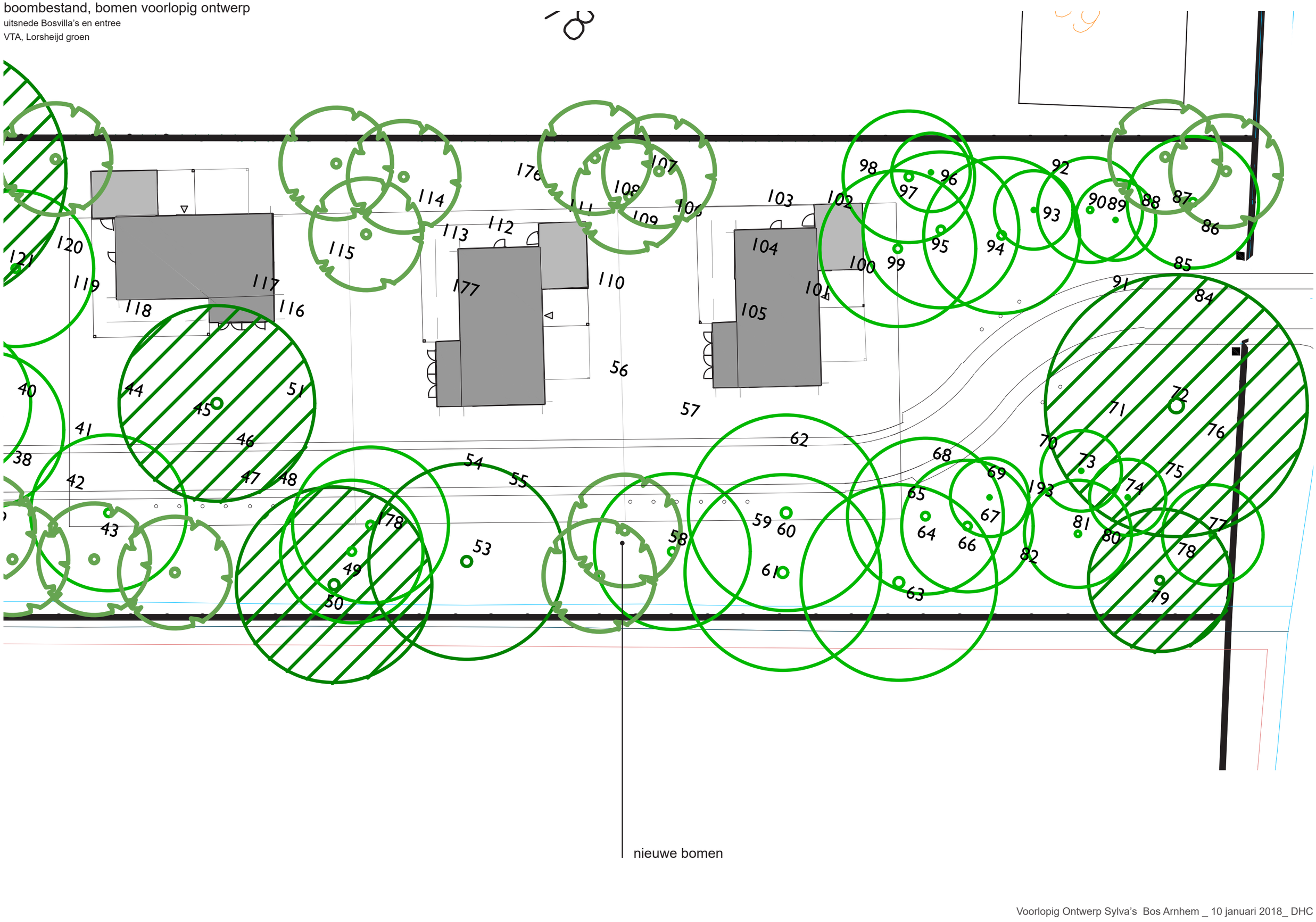
nieuwe bomen

nieuwe bomen

boombestand, bomen voorlopig ontwerp

uitsnede Bosvilla's en entree

VTA, Lorsheijd groen

Raadsvoorstel:
Ontsluiting RIN-locatie (Sylva's Bos)

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	29 januari 2018
Zaaknummer:	202694
Portefeuillehouder:	G. Ritsema

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 9 januari 2018

Insprekers
Namens de Dorpsraad Schaarsbergen en op persoonlijke titel hebben in totaal 3 insprekers het woord gevoerd.

Toezegging
Wethouder Ritsema zegt toe voor de besluitvormende behandeling een kaart naar de raad te sturen met daarop de 20 genoemde waardevolle bomen, die volgens het voorstel gekapt moeten worden om de ontsluiting te kunnen realiseren.

Moties en amendementen
De Partij voor de Dieren steunt het voorstel, maar is wel van mening dat de bebouwde komgrens op de Kemperbergerweg opgeschoven zou moeten worden om de weg te kunnen afwaarderen tot 50 km/u. De fractie overweegt een motie hierover.
De fractie van D66 is positief over het voorstel dat samen met de buurt tot stand is gekomen. Wel heeft de fractie een kanttekening bij de positionering van de ontsluitingsweg zelf. De gekozen positionering gaat ten koste van waardevolle bomen en is in strijd met de vastgestelde gebiedsvisie. De fractie zal een motie indienen voor handhaving van de gebiedsvisie (en dus voor een wat gewijzigde locatie voor de weg).
De fractie van de SP heeft hetzelfde bezwaar als D66 en wacht de motie van die fractie af.

De overige fracties zijn positief over het voorstel en complimenteren de wethouder met de wijze waarop hij het voorstel samen met de buurt tot stand heeft gebracht. De fracties steunen het voorstel en wachten de moties af.

Conclusie
De fracties van GroenLinks, Verenigd Arnhem en de Arnhemse Ouderen Partij waren niet bij de vergadering (i/m) aanwezig.
De voorzitter constateert met instemming van de raadskamer dat de meningsvormende fase is afgerond. Het voorstel wordt, met inachtname van de toezegging van de wethouder, doorgeleid naar de besluitvorming.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M. Aylward - Straatsma

GEMEENTE Arnhem

1PM03

D66 Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem ChristenUnie

Motie: Geen bos zonder bomen

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 29 januari 2018, bij de behandeling van het agendapunt *'Ontsluiting RIN-locatie'*;

Constaterende dat:

1. De door de raad vastgestelde gebiedsvisie voor de RIN-locatie stelt: *'Wanneer wordt gekozen voor woningen in het bos, vindt de gemeente het van belang de waardevolle en vitale bomen in het bosgebied zoveel mogelijk te behouden om het boskarakter te bewaren en mogelijk te versterken door middel van goed bosbeheer.'*;
2. In de gebiedsvisie specifiek voor de zone 'bosgebied' geldt: *Waardevolle bomen handhaven (zie kaart blz. 15), Slechts enkele woningen zijn mogelijk* en '*bebouwing ondergeschikt'*;
3. In de schriftelijke beantwoording van naar aanleiding van de discussie in de raadskamer op 8 januari blijkt dat in de zone 'bosgebied' 24 'potentiële blijvers in goede conditie' en 1 markante boom verdwijnen t.b.v. de ontsluitingsweg en de bouw van woningen.

Overwegende dat:

1. Voorliggend raadvoorstel weliswaar niet de verdeling naar functies natuur, wonen en verkeer op het terrein zelf regelt, maar dat het lastig is om bij behandeling van het bestemmingsplan daarin nog wijzigingen aan te brengen;
2. De kap van de bomen deel uitmaakt van het voorliggend raadsvoorstel;
3. Een deel van de te kappen bomen onvermijdelijk is gezien de keuze om het terrein van de zijde van de Kempenbergerweg te willen ontsluiten, maar een deel van de kap ook voorkomt uit de positionering van woningen en het tracé van de toegangsweg op het terrein;
4. Het bouwen van minder, andere of kleinere woningen, passend bij het karakter van 'wonen in het bos' een optie zou moeten zijn, alsmede de keuze om de toegangsweg zo veel mogelijk het tracé van de bestaande oprijlaan te laten volgen, als daardoor vastgehouden kan worden aan de uitgangspunten van de gebiedsvisie.

Spreekt uit:

1. Bij de beoordeling van het nog op te stellen bestemmingsplan, het ontzien van zo veel mogelijk van de in de gebiedsvisie aangegeven waardevolle bomen, zwaar mee te wegen.

Verzoekt het College:

1. Vast te houden aan de uitgangspunten van de door de raad vastgestelde gebiedsvisie;
2. Bovenstaande uitspraak van de raad nadrukkelijk onder de aandacht van de projectontwikkelaar te brengen.

En gaat over tot de orde van de dag.

D66	Partij voor de Dieren	ChristenUnie
Mattijs Loor	Leo de Groot	Tjeerd Broersma

AANGENOMEN

Zaaknr. 202694

Voor 29 Motie "Geen bos zonder bomen" (18M03)

Tegen 8

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 januari 2018

Zaaknummer **156405**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het onderzoeksrapport en voorstel van de Rekenkamer Arnhem van 28 november 2017, zaaknummer: 156405

besluit:

1. De conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen;
2. Het college opdracht te geven om uitvoering te geven aan de aanbevelingen en binnen een termijn van drie maanden hiervoor een plan van aanpak aan de raad aan te bieden.

De griffier, De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **156405**

ONDERWERP: **Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?**

Onderzoek naar de verzelfstandiging van drie culturele instellingen en de huidige kaders voor het samenspel tussen gemeente en instellingen.

Voorstel

De Rekenkamer stelt de gemeenteraad voor om de conclusies en aanbevelingen over te nemen die de Rekenkamer heeft geformuleerd in het onderzoeksrapport "Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?" van 28 november 2017 en met het college in debat te gaan over de uitvoering van de aanbevelingen van de Rekenkamer.

Inleiding

Met het onderzoek naar de verzelfstandiging van cultuurspelers wil de Rekenkamer Arnhem scherper zicht krijgen op het samenspel van de gemeente en de drie verzelfstandigde culturele instellingen in het algemeen en op de regierol van de gemeente in het bijzonder.
De verzelfstandigingen van Het Domein voor Kunst en Cultuur (sinds de verzelfstandiging in 2011 Kunstbedrijf Arnhem), de Gemeentemusea (verzelfstandigd per 2014, heet nu Museum Arnhem) en Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem (verzelfstandigd per 2016 en opereert nu onder de naam Musis en Stadstheater Arnhem) vormden de directe aanleiding voor dit onderzoek. De vraag die in het onderzoek centraal stond, was hoe de verzelfstandigde instellingen en gemeente (ambtelijk, bestuurlijk en politiek) het beste in elkaar naar boven halen.
Meer specifiek vroeg de Rekenkamer zich af wat de beleidsmatige en financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen van de drie instellingen waren en of die behaald zijn; Of de huidige gemeentelijke kaders voldoende voorwaardenscheppend zijn om de doelstellingen te realiseren, en wat er in dit opzicht van andere gemeenten te leren is; Hoe raad, college, ambtelijke organisatie en instellingen samen werken en of zij op deze wijze het beste in elkaar naar boven halen.

Beoogd effect

De Rekenkamer Arnhem geeft met dit onderzoek de gemeenteraad inzicht in de stand van zaken met betrekking tot de beoogde doelstellingen van de verzelfstandiging van de drie culturele instellingen, of de gestelde kaders voldoende voorwaardenscheppend zijn en hoe de samenwerking tussen raad, college, ambtelijke organisatie en instellingen verloopt. Door inzichtelijk te maken wat er niet goed is gegaan, wat er goed gaat en door te kijken naar lessen uit andere gemeenten, wil de Rekenkamer Arnhem met dit onderzoek bijdragen aan een bloeiend cultureel samenspel in Arnhem.

Gemeente Arnhem

Argumenten

Het rapport bestaat uit twee delen. In de bestuurlijke nota staan de conclusies, aanbevelingen en lessen over het culturele samenspel verwoord. De nota van bevindingen betreft de feitelijke onderzoeksresultaten die onderliggend zijn aan de bestuurlijke nota. In de nota van bevindingen worden de bevindingen bij de verschillende onderzochte normen beargumenteerd, lessen uit andere gemeenten getrokken en de samenwerking, rolverdeling en het toekomstbeeld belicht.

Het stroomt in Arnhem. Deze conclusie werd tijdens een bijeenkomst met college, raadsleden, instellingen en ambtenaren unaniem getrokken. Volgens alle spelers is Arnhem cultureel volop aan de slag met het ontwikkelen van een bloeiend cultureel klimaat in de stad. Voor een aantrekkelijk Arnhem en de inwoners van het oosten. Met een complete keten van educatie, productie en presentatie. Met ruimte voor collectief samenspel en voor indrukwekkende solo's. Het leidt (nog) niet tot een ideaal samenspel, maar de vooruitzichten worden door iedereen als veelbelovend ingeschat. Het stroomde echter niet tijdens het verzelfstandigingsproces. De rekenkamer constateert dat met name in de eerste fase van dit proces te veel dingen niet goed zijn gegaan. Dit heeft gezorgd voor negatieve effecten; in menselijk, financieel en inhoudelijk opzicht.

Uit het onderzoek concludeert de Rekenkamer dat de verzelfstandigingen een feit zijn. Het Domein voor Kunst en Cultuur, de Gemeentemusea en Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem zijn verzelfstandigd. Bij de eerste verzelfstandiging, die van het Domein, zijn echter verkeerde keuzes gemaakt. Deze keuzes hebben er aan bijgedragen dat er financiële en personele problemen zijn ontstaan bij het Kunstbedrijf. De gemeente heeft wel geleerd van de verzelfstandiging van het Domein. De twee daaropvolgende verzelfstandigingen – de Gemeentemusea in 2014 en MSSA in 2016 - verliepen beduidend beter.
Als het gaat om de gestelde doelen concludeert de Rekenkamer dat de gemeente geen inzicht heeft in de mate van doelbereik, omdat er niet is gemonitord op de doelstellingen van de verzelfstandigingen en de randvoorwaarden. Van de vier doelstellingen van de verzelfstandigingen zijn er drie behaald: de heldere en zakelijke sturingsrelatie is nog niet overal gecreëerd. Het ontbreekt nog aan een duidelijk en gedeeld beeld van wat de gemeentelijke (regie)rol is en wat deze betekent voor de verschillende rollen, posities en taken van ambtenaren, college en raad. Ook het werken met afspraken over output en outcome is nog niet ingericht zoals destijds bij de verzelfstandigingen werd beoogd.

Op basis van dit onderzoek geeft de Rekenkamer aanbevelingen mee die het culturele samenspel ten goede komen. De eerste vijf zijn gericht aan de gemeenteraad, de zesde aan het college van B&W.

Aanbevelingen aan de gemeenteraad:

1) Focus bij volgende verzelfstandigingen/uitplaatsingen/samenwerkingsverbanden, ook in andere sectoren dan de culturele, op de maatschappelijke toegevoegde waarde voor stad en regio en de vorming van *zelfstandige, robuuste instellingen*. Laat deze focus leidend zijn voor de inrichting van een heldere en zakelijke sturingsrelatie.
2) Geef het college opdracht om in 2018 een visie uit te werken op de *gemeentelijke (regie)rol*, ten opzichte van culturele instellingen. Uit deze visie moet blijken: welke sturingsrelatie haar voor ogen

staat; hoe afspraken over output en outcome daar een rol in spelen; welke afspraken er met deze culturele instellingen zijn of worden gemaakt. Geef de griffie de opdracht de voortgang te volgen.
De Rekenkamer constateert dat met betrekking tot de gestelde randvoorwaarden, de gehanteerde definitie voor budgetneutraliteit[1] zo verwoord is dat zij onvoldoende houvast biedt om financieel te sturen. Alleen vooraf verwachte kosten vallen binnen de definitie. De financiële kaders kunnen door een raadsbesluit veranderd worden, waardoor onverwachte extra kosten weer binnen de definitie passen. Zo geformuleerd is de definitie van generlei waarde. Sta onwerkbare definities, zoals voor budgetneutraliteit, in de toekomst niet meer toe. En denk meer in scenario's.
Daarnaast is de raad, ondanks toezeggingen, niet geïnformeerd over het doelbereik en de effecten. De raad heeft er echter zelf ook niet naar gevraagd.

3) Maak concrete afspraken met het college over de *gewenste informatievoorziening* met betrekking tot de grotere culturele instellingen: waarover, wanneer en in welke vorm? Overigens mag de raad deze aanbeveling ook breder trekken. Leg deze vast en evalueer met regelmaat.
4) Stel u als raad minder afhankelijk op van de informatievoorziening vanuit het college door *zelf informatie te vragen en te vergaren*. Stel (pro)actief vragen, gebruik uw bestuurlijk instrumentarium. En verzamel informatie door in gesprek te gaan met instellingen en cultuurgebruikers.
5) Geef het college opdracht jaarlijks een *gesprek te organiseren met de culturele spelers*: raad, college, culturele instellingen en ambtelijke organisatie. Praat met elkaar in een open setting over de ontwikkelingen en opgaven van de stad en regio. Zet de behoeften, wensen en ideeën van de stad en haar inwoners centraal. Geef de griffie de opdracht deze processen en afspraken te faciliteren en de voortgang te volgen.

Aanbeveling aan het college van B&W:
Neem de raad actief *mee in het verhaal van cultuur in Arnhem*, waarmee u als dagelijks bestuur bezig bent. Investeer in een klimaat waarin de gemeenteraad goed kan besluiten. Maak duidelijk hoe het college invulling geeft aan haar *actieve informatieplicht* aan de raad: wat mag de raad van het college op dit punt concreet verwachten? En spoort dit met de verwachtingen van de raad? Leg de afspraken vast. Zie aanbeveling 3.

Kanttekeningen

Geen.

Financiën en uitvoering

Indien uw raad besluit de aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen, dan adviseert de Rekenkamer u het college te verzoeken binnen een termijn van drie maanden een plan van aanpak inclusief de financiële consequenties aan de raad aan te bieden. In het plan van aanpak dient het college aan te geven op welke

[1] Deze definitie luidt: 'de voorwaarde dat zowel de gemeente Arnhem als het Kunstbedrijf niet worden geconfronteerd met verwachte financiële effecten die, na het treffen van sturingsmaatregelen van diverse aard, in hun totaliteit uitstijgen boven het begrote financieel kader'.

wijze de aanbevelingen van de Rekenkamer uitgevoerd zullen worden. De Rekenkamer kan in een nazorgonderzoek nagaan op welke wijze de aanbevelingen zijn uitgevoerd en de raad hierover infomeren.

Communicatie

De Rekenkamer licht het rapport aan uw raad toe tijdens informatieve raadskamervergadering en geeft een persbericht uit.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

Het Rekenkamerrapport Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Zaaknummer	156405

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het onderzoeksrapport en voorstel van de Rekenkamer Arnhem van ?? november 2017
zaaknummer: 156405

besluit:

1. De conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen;
2. Het college opdracht te geven om uitvoering te geven aan de aanbevelingen en binnen een termijn van drie maanden hiervoor een plan van aanpak aan de raad aan te bieden.

De griffier, De voorzitter,

Reken kamer Arnhem

Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?

Onderzoek naar de verzelfstandiging van drie culturele instellingen en de huidige kaders voor het samenspel tussen gemeente en instellingen.

Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?

Onderzoek naar de verzelfstandiging van drie culturele instellingen en de huidige kaders voor het samenspel tussen gemeente en instellingen.

Datum: 28 november 2017
Zaaknummer: 156405

Inhoudsopgave

Voorwoord IV

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen V

Reactie college van B&W VI

Nawoord rekenkamer IX

Nota van bevindingen 10

1. Inleiding 11
   1.1 Aanleiding, doel en opzet van het onderzoek 11
   1.2 Vraagstelling van het onderzoek 11
   1.3 Afbakening van het onderzoek 12
   1.4 Het onderzoeksproces 12
   1.5 Leeswijzer 13

2. De doelstellingen 14
   2.1 Beleidsmatige doelstellingen 14
   2.2 Randvoorwaarden 17
   2.3 Betekenis van de verzelfstandigingen voor de instellingen 19

3. Het proces van verzelfstandiging 22
   3.1 Voorbereiding van de verzelfstandigingen 22
   3.2 Aanpak van de verzelfstandigingen 25
   3.3 Uitvoering van de verzelfstandigingsprocessen 28

4. Sturing door de raad 34
   4.1 Sturing door de raad 34
   4.2 Effect sturing op instellingen 38

5. Doelbereik en effecten van de verzelfstandigingen 40
   5.1 Doelbereik 40
   5.2 Onvoorziene consequenties 53
   5.3 Maatschappelijke effecten 53

6. De huidige gemeentelijke kaderstelling 57
   6.1 Huidige kaders 57
   6.2 Sturingsrelatie 58
   6.3 Ruimte en middelen 60
   6.4 Lessen uit andere gemeenten 61

7. De samenwerking tussen instellingen en gemeente in de praktijk 65
   7.1 Samenwerking tussen gemeente en culturele instellingen 65
   7.2 Rol- en taakverdeling raad, college en ambtelijke organisatie 69
   7.3 Toekomst 70

8. Resumé 73

Bijlage 1: Overzicht van betrokken personen 76

Bijlage 2: Normenkader 78

Bijlage 3: Voortraject 81

Bijlage 4: Beschrijving Domein / Kunstbedrijf 84

Bijlage 5: Beschrijving Gemeentemusea Arnhem / Museum Arnhem 102

Bijlage 6: Beschrijving MSSA / MSA 115

Bijlage 7. Overzicht huidige kaders 127

Bijlage 8: Overzicht bestudeerde documenten 132
Bijlage 9: feitelijke weergave 4V-kwadrant 135

Voorwoord

“Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?

Op 19 september 2017 organiseerde de Rekenkamer Arnhem een Cultureel Kwartet in het kader van bovengenoemd onderzoek. Vertegenwoordigers van de raad, het college, de drie grote verzelfstandigde instellingen (Het Domein voor Kunst en Cultuur, de Gemeentemusea en Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem) en de ambtelijke organisatie kwamen gezamenlijk tot de conclusie dat het "stroomt in Arnhem". Dat betekent dat Arnhem Cultureel volop in beweging is en dat mooie ontwikkelingen in gang zijn gezet. De bijeenkomst eindigde met de volgende Six Word Story:
2023.
Cultuur in Arnhem.
Een 9.

Echter, een Rekenkamerrapport gaat niet alleen over perspectieven voor de toekomst, maar kijkt ook terug. In 2009 is het besluit genomen bovengenoemde instellingen (toen nog werkmaatschappijen) te verzelfstandigen. De Rekenkamer kan niet anders dan constateren dat tijdens dat proces te veel dingen niet goed zijn gegaan, of, om in dezelfde stroom-terminologie te blijven: Tijdens het verzelfstandigingsproces zijn stroomversnellingen, ondiepten, onvermoede rotsen half onderwater, zelf opgeworpen hindernissen en vertragende meanders gepasseerd, waarbij de nodige beschadigingen zijn opgelopen, zowel voor mensen, als financieel als inhoudelijk.

Wij vertrouwen erop met dit rapport waartoe we besloten hebben mede op grond van de gesprekken met de fracties, een positieve bijdrage te leveren aan uw besluitvorming omtrent toekomstige verzelfstandigingen en uitplaatsingen ook buiten de culturele sector. Het onderzoek is gedaan door terug te kijken, door het huidige samenspel te bezien en door vooruit te blikken naar de toekomst.

Wij danken de ambtenaren en het college van Arnhem voor hun medewerking. Wij danken ook de onderzoekers van 7Zebra's voor het gezamenlijk met de Rekenkamer uitvoeren van dit onderzoek. Vooral danken we de directeuren van de drie onderzochte instellingen voor hun bijdragen.

Namens de Rekenkamer Arnhem,

Mr A.H. Teeuw, Voorzitter

Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

Zie separaat bijgevoegde bestuurlijke nota.

Reactie college van B&W

Rekenkamer
p/a Stadhuis Arnhem

Datum : 21 november 2017
Zaaknummer : 198000 (197477)

Bestuurlijke reactie college van B en W op het rekenkamerrapport 'Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?'

De rekenkamer heeft het college van burgemeester en wethouders uitgenodigd een bestuurlijke reactie te geven op haar rapport **'Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?'** (versie d.d. 3 november 2017). In zijn vergadering van 21 november 2017 heeft het college de volgende bestuurlijke reactie vastgesteld.

We delen de conclusie van de rekenkamer dat het stroomt in Arnhem. Samen met alle spelers in het culturele veld van Arnhem is *Stroom* op gang gebracht, ons gemeentelijk cultuurbeleid. Daarbij is er een gedeeld belang: een bloeiend cultureel klimaat in de stad. Cultuur maakt de stad aantrekkelijk. Als woonstad maar ook als vestigingsplaats voor bedrijven en instellingen. Er is in de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in de culturele infrastructuur. Tevens gebeuren er mooie dingen in de samenwerking tussen instellingen, zowel in de stad, als in de samenwerking met Nijmegen en in Oost-Nederland.

De rekenkamer constateert dat het samenspel tussen raad, college, ambtelijke organisatie en culturele instellingen nog volop in ontwikkeling is en dat de vooruitzichten veelbelovend zijn. We onderschrijven (op hoofdlijn) het ideale culturele samenspel en de rollen van een ieder daarin, zoals dit werd gedeeld tijdens de bijeenkomst met het Culturele Kwartet op 19 september 2017. Hierdoor kan het nog beter gaan stromen in Arnhem.

Drie van de vier verzelfstandigingsdoelen zijn behaald, constateert de rekenkamer. Te weten, het cultureel ondernemerschap is bevorderd, de besluitvaardigheid is vergroot en de bestuurlijke slagkracht van de instellingen is versterkt. Alleen de heldere en zakelijke sturingsrelatie is nog niet overal gecreëerd. We beamen dat dit nog deels werk in wording is; dat verschilt per instelling. Bij Museum Arnhem is dit al praktijk. Musis & Stadstheater Arnhem is nog maar kort geleden verzelfstandigd en het kostte tijd om zaken af te hechten. In het kader van de doorontwikkeling van Rozet is het Kunstbedrijf in augustus 2016 bestuurlijk gefuseerd met Bibliotheek Arnhem en Stichting Beheer Rozet tot één stichting Rozet. Rozet rondt haar strategisch beleidsplan 2018-2020 momenteel af. Hierbij vindt goed overleg plaats met de gemeente over de waarde van de instelling voor de stad en de bijdrage die geleverd wordt aan het realiseren van de maatschappelijke doelstellingen. Er wordt gekoerst op één subsidierelatie met ingang van 1 januari 2018. Dit proces vergt tijd en aandacht; het betreft een organisatie in ontwikkeling.

We realiseren ons - nu we terugblikken - dat er bij de voorbereiding en de politieke besluitvorming over de verzelfstandigingen (vanaf 2009) weinig aandacht was voor de functies van de instellingen en de maatschappelijke doelen die de gemeente met het cultuurbeleid wilde bereiken. Daarbij tekenen we aan dat dit in de loop van het

proces bij de verzelfstandigingen van Museum Arnhem en Musis & Stadstheater Arnhem meer aandacht kreeg. En dat dit centraal staat in gesprekken met de instellingen in het kader van de subsidierelatie.

De rekenkamer kijkt kritisch naar met name de eerste fase van het verzelfstandigingsproces, de verzelfstandiging van Het Domein en de keuzes die daarbij zijn gemaakt. Van de verzelfstandiging van Het Domein hebben wij veel geleerd voor de twee navolgende verzelfstandigingen. De rekenkamer geeft dat zelf ook aan. Dat heeft o.a. geleid tot de oprichting van een nieuw cluster Stadsbedrijven dat de verzelfstandigingen aanstuurde en de instelling van een expertiseteam. Duurzame verzelfstandiging was het doel. Medewerkers zijn ook niet meer gedetacheerd. Dit heeft niet alleen effect gehad op de twee andere culturele verzelfstandigingen, maar ook op andere verzelfstandigingsprocessen binnen de gemeente.

Ten aanzien van de verzelfstandiging van Het Domein geeft de rekenkamer aan dat de gemaakte keuzes er aan hebben bijgedragen dat er financiële en personele problemen zijn ontstaan bij het Kunstbedrijf. Vooropgesteld zij dat de problemen bij het Kunstbedrijf zijn ontstaan door de terugloop van het aantal cursisten en inkomsten. Hierdoor ontstond een betalingsachterstand aan de gemeente voor het (bij de verzelfstandiging) gedetacheerde personeel. Dat was in beginsel aanleiding voor het Herstelplan. Daarbij is vanuit de inhoud onderzocht wat de samenleving nodig heeft. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de transitie van het Kunstbedrijf naar een expertisecentrum voor cultuureducatie.

De rekenkamer concludeert daarnaast dat geld én onzekerheid voor medewerkers bespaard had kunnen worden door af te zien van de detacheringsconstructie. Hier past een nuancering. Door medewerkers direct in dienst te nemen bij de stichting Kunstbedrijf had achteraf bezien waarschijnlijk geld bespaard kunnen worden voor de gemeente Arnhem. Destijds was dat niet duidelijk. Er was met zekerheid te zeggen dat in dienst nemen van personeel bij de stichting de gemeente 0,5 miljoen euro zou kosten in verband met een afkoopsom ABP, terwijl de keuze voor detachering geen direct financieel effect had. Toen bleek dat cursistenaantallen sterk terugliepen, zag de stichting zich genoodzaakt het personeels-bestand aan te passen. Voor het personeel bracht dit hoe dan ook onzekerheid met zich mee, ongeacht de keuzes.

Wat betreft de budgetneutraliteit geeft de rekenkamer enerzijds aan dat de gehanteerde definitie van budgetneutraliteit van generlei waarde is en onvoldoende houvast biedt om financieel te sturen, anderzijds concludeert zij dat aan de voorwaarde van budgetneutraliteit materieel niet is voldaan. Deze twee conclusies zijn ons inziens onverenigbaar. Op basis van de gekozen definitie van budgetneutraliteit kan geen uitspraak gedaan worden over het wel of niet halen van deze doelstelling.

Wat betreft de gemeentelijke (regie)rol ten opzichte van de culturele instellingen delen we de conclusie dat deze nog verdere ontwikkeling en aanscherping behoeft. Hier werken wij aan; er is inmiddels een dekkend pallet aan externe opdrachtgevers die ook voor die rol worden getraind. Op dit moment wordt ook onderzocht hoe we de rol en resultaten van dit externe opdrachtgeverschap kunnen borgen, monitoren en aanscherpen waar nodig.

We plaatsen een kanttekening bij de opmerking dat ‘het werken met afspraken over output en outcome nog niet is ingericht zoals destijds bij de verzelfstandiging is beoogd’. Dit mede in relatie tot de nota van bevindingen waar lessen uit andere gemeenten worden gepresenteerd. Daarbij is onduidelijk waarom deze gemeenten (Zutphen en Schiedam) worden gepresenteerd en wat de lessen, dus de conclusies zijn. Voor een belangrijk deel doet Arnhem wat beschreven wordt bij de andere

gemeenten: binnen *Stroom* wordt met criteria gewerkt, waar de (prestatie)afspraken die in de subsidieverleningen worden gemaakt, van zijn afgeleid. Dit betreft maatwerk. De evaluatie van *Stroom* heeft uitgewezen dat instellingen hierover tevreden zijn, en dat zij goed aansluiten bij eisen die de andere twee betrokken overheden aan instellingen stellen. In de nota is de werkwijze van Arnhem niet op een gelijkwaardige manier opgenomen en daarmee kan het beeld ontstaan dat de gemeente geen voorwaardenscheppende kaders stelt of (prestatie)afspraken maakt.

Zoals vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders op 21 november 2017

Nawoord rekenkamer

De rekenkamer Arnhem dankt het college voor haar reactie op het rapport 'Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?'. Het college geeft aan de bevindingen van de Rekenkamer in grote lijnen te onderschrijven. Daar zijn we blij om.

In zijn reactie nuanceert het college onze conclusie dat het college indertijd een verkeerde keuze heeft gemaakt ter zake van de verzelfstandiging van het Domein (conclusie 2). Het college geeft aan dat er waarschijnlijk toch wel verliezen zouden zijn geleden vanwege de afnemende deelnemersaantallen. Het onderzoek laat evenwel zien dat het college indertijd ondanks duidelijke ambtelijke en externe adviezen besloten heeft een eigen koers te varen die kostenverhogend heeft gewerkt en medewerkers in een onnodig onzekere positie heeft gebracht.

De rekenkamer mist daarnaast een reactie van het college op conclusie 4: In 2011 heeft de raad, naar aanleiding van een rekenkamerrapport expliciet het college verzocht om vooraf duidelijke afspraken over de informatievoorziening aan de raad vast te leggen. Ondanks toezeggingen is de raad niet geïnformeerd over doelbereik en effecten. Het college gaat in haar reactie niet in op de aanbeveling hierover die direct aan haar is gericht. Het zou voor de gemeenteraad inzichtelijk zijn geweest als het college had aangegeven welke waarde zij hecht aan de aanbeveling de rekenkamer doet.

Het college komt niet terug op de aanbevelingen met betrekking tot haar informatieplicht (aanbeveling 3 en 6) en het niet meer toestaan van onwerkbare definities als budgetneutraliteit (aanbeveling 1).

De opmerking van het college inzake budgetneutraliteit roept bij de rekenkamer vraagtekens op. De rekenkamer heeft twee conclusies getrokken die los van elkaar staan. Allereerst hebben we gekeken of er feitelijk extra kosten zijn gemaakt. Materieel is dat het geval (conclusie 5). Ten tweede heeft de rekenkamer geconstateerd (conclusie 6) dat de definitie van budgetneutraliteit zoals indertijd door het college is geformuleerd van generlei waarde is gebleken. De rekenkamer heeft de feitelijke bevindingen inzake de toe- of afname van budgetten mede daarom juist niet aan deze definitie willen koppelen.

De rekenkamer heeft geconstateerd dat er nog niet met alle drie de culturele instellingen sprake is van een zakelijke relatie, waarbij duidelijk is wat de gemeente van de instellingen verwacht en waar de instellingen eventueel op kunnen worden afgerekend. Het college beaamt dit ook in haar bestuurlijke reactie. Het opnemen van een set met beoogde prestaties lijkt ons de juiste manier om hier als gemeente invulling aan te gaan geven. De Rekenkamer vindt het om die reden jammer dat het college de voorbeelden uit een tweetal andere gemeenten om te komen tot een set van waardevolle prestatieafspraken niet ter harte neemt. Die gemeenten zijn er -duidelijker dan Arnhem- in geslaagd heldere afspraken met de instellingen te maken.

De rekenkamer is heel benieuwd naar de wijze waarop uw raad en het college de aanbevelingen gestalte gaan geven. Juist door samen op weg te gaan en in elkaar te investeren creëert u kansen voor een effectievere bestuurlijke samenwerking. Wij vonden wat dat betreft de bijeenkomst van 19 september jl. waarin raad, college, instellingen en ambtenaren met elkaar aan de slag gingen voor de versterking van het cultureel samenspel een voorbeeld.

Nota van bevindingen

1. Inleiding

1.1 Aanleiding, doel en opzet van het onderzoek

De Rekenkamer Arnhem wil scherper zicht krijgen op het samenspel van de gemeente en de drie verzelfstandigde culturele instellingen Kunstbedrijf Arnhem, Museum Arnhem en Musis en Stadstheater Arnhem in het algemeen en op de regierol van de gemeente in het bijzonder.

De verzelfstandigingen van Het Domein voor Kunst en Cultuur (sinds de verzelfstandiging in 2011 Kunstbedrijf Arnhem), de Gemeentemusea (verzelfstandigd per 2014, heet nu Museum Arnhem) en Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem (verzelfstandigd per 2016 en opereert nu onder de naam Musis en Stadstheater Arnhem) vormen de directe aanleiding voor dit onderzoek. De vraag die centraal staat is hoe de verzelfstandigde instellingen en gemeente (ambtelijk, bestuurlijk en politiek) het beste in elkaar naar boven halen.

De keuze voor dit onderzoek komt voort uit de fractiegesprekken die door de Rekenkamer Arnhem zijn gevoerd. Hierin kwam cultuur met regelmaat aan de orde en dan met name de sturing door de gemeente en de raad daarop. De Rekenkamer Arnhem heeft de vraag verbreed en de insteek gekozen van een lerend onderzoek, waarin toekomstgericht wordt teruggekeken. Het is daarmee nadrukkelijk geen onderzoek waarin wordt 'afgerekend'. De Rekenkamer Arnhem wil op een open en vernieuwende wijze te werk gaan bij dit onderzoek. Bij de opzet ervan is gekozen voor een actief proces waarin de diverse spelers met elkaar in gesprek gaan over het functioneren van de door de raad gestelde kaders en het culturele samenspel.

De Rekenkamer Arnhem laat zich bij de uitvoering van dit onderzoek terzijde staan door een team van adviesnetwerk 7Zebra's, in de personen van Margot Gerritsen, Anita van de Looij en Jessica van Koert aangevuld met de secretaris-onderzoeker van de Rekenkamer Arnhem, Maartje van Lieshout. Het team werd hierbij ondersteund door Carine Schuring van de griffie.

1.2 Vraagstelling van het onderzoek

In dit onderzoek staan de volgende onderzoeks- en deelvragen centraal:

1. **Wat waren de beleidsmatige en financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen van de drie instellingen en zijn die behaald?**
   a. Wat waren de beleids- en financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen?
   b. Hoe zijn de processen van de verzelfstandiging van de drie culturele instellingen verlopen?
   c. Op welke wijze heeft de gemeenteraad richting gegeven aan de verzelfstandigingen?
   d. Heeft de wijze van richting geven door de gemeente raad voordelen voor de instellingen gehad?
   e. Zijn de beleids- en financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen behaald?
   f. Hebben de verzelfstandigingen tot onvoorziene consequenties geleid?
   g. Hebben de verzelfstandigingen geleid tot (een nieuwe programmering en daardoor) meer en betere voorzieningen, voorstellingen, gebruikers, waardering? Waar blijkt dat uit?

2. Zijn de huidige gemeentelijke kaders voldoende voorwaardenscheppend om de doelstellingen te realiseren, en wat is er in dit opzicht te leren van andere gemeenten?
   a. Wat zijn de huidige beleidsmatige, juridische en financiële kaders voor de drie culturele instellingen?
   b. Zijn de huidige beleidsmatige, juridische en financiële kaders ingebed in een heldere en zakelijke sturingsrelatie?
   c. Worden de instellingen voldoende in staat gesteld de gemeentelijke doelstellingen te halen?
   d. Wat is er te leren van andere gemeenten als het gaat om voorwaardenscheppende kaders?

3. Hoe werken raad, college, ambtelijke organisatie en instellingen samen en halen zij op deze wijze het beste in elkaar naar boven?
   a. Op welke wijze is de samenwerking tussen gemeente en culturele instellingen ingericht?
   b. Op welke manier is de rol- en taakverdeling tussen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie vormgegeven als het gaat om de verzelfstandigde instellingen?
   c. Wat willen partijen vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten als het gaat om de onderlinge relaties?

1.3 Afbakening van het onderzoek

Het onderzoek is als volgt afgebakend.
- Het onderzoek richt zich op het beantwoorden van de onderzoeksvragen en de deelvragen.
- Het onderzoek richt zich op de verzelfstandiging van drie culturele werkmaatschappijen: Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem (MSSA), Gemeentemusea Arnhem en Het Domein.
- Het onderzoek richt zich op de periode 2009, wanneer de raad het besluit tot verzelfstandiging neemt, tot heden.
- Tijdens het onderzoek worden de beleidsmatige doelstellingen van het cultuurbeleid als 'stip op de horizon' gebruikt; dit onderzoek betreft geen evaluatie van het gemeentelijk cultuurbeleid.
- De ervaringen en lessen uit andere gemeenten wordt via documentanalyse in beeld gebracht.
- Bij dit onderzoek zijn culturele gebruikers indirect betrokken: zij kijken over onze schouder mee.

1.4 Het onderzoeksproces

Na de voorbereiding, waarin de rekenkamer en de onderzoekers de onderzoeksvragen hebben aangescherpt en het normenkader hebben vastgesteld, start het onderzoek op 26 juni 2017 met een startbijeenkomst met ambtelijk betrokkenen en de directeuren van twee van de drie instellingen. Met het directeur van het museum Arnhem is op 4 juli een startgesprek gevoerd. Vervolgens zijn er data vastgelegd voor verschillende (groeps)gesprekken en bijeenkomsten en zijn de uitnodigingen daarvoor verstuurd. Eveneens op 4 juli is er met de ambtelijke contactpersonen voor dit onderzoek gesproken over de schriftelijke bronnen waar de rekenkamer zich bij dit onderzoek op zou kunnen baseren en de aanlevering daarvan. Op basis van een grote hoeveelheid aan documenten is het team begonnen met het opstellen van casebeschrijvingen van de drie verzelfstandigingen en de huidige kaders, om de feiten op een rij te zetten.
Na de vakantieperiode zijn er verschillende gesprekken met betrokkenen gevoerd. Zo vond er op woensdag 30 augustus een ambtelijke werksessie plaats met 12

ambtenaren die vanuit verschillende disciplines betrokken zijn bij de drie verzelfstandigde instellingen. Diezelfde dag was er een groepsgesprek met de drie directeuren van de instellingen en op vrijdag 1 september spraken we met wethouder Elfrink. Maandag 11 september was er een gesprek met een delegatie vanuit de gemeenteraad en vond er een gesprek plaats met de voormalig directeur van het cluster Stadsbedrijven. Tijdens deze gesprekken is er door de verschillende gesprekspartners vooral teruggeblikt op de drie verzelfstandigingsprocessen. Van de bijeenkomsten zijn verslagen en impressies opgesteld die als bron bij dit onderzoek zijn gebruikt.

Maar het is de Rekenkamer niet alleen te doen om terugblikken. Het is ook een feit dat partijen op weg zijn om de doelstellingen uit 'Arnhem STROOM' en 'Arnhem STROOMT door' te realiseren voor de inwoners en de stad. Daarover ging dan ook de brede bijeenkomst Het Cultureel Kwartet op dinsdag 19 september 2017. In de lounge van Coehoorn Centraal spraken betrokkenen vanuit de instellingen, het college, de raad en de ambtelijke organisatie met elkaar over de wijze waarop zij het samenspel nu functioneert en wat zij naar de toekomst toe willen vasthouden, vernieuwen, versterken en verlaten.
Deze nota van bevindingen is tot stand gekomen op basis van documentanalyse, gevalideerde verslagen van de gesprekken en bijeenkomsten en de ingevulde Praatplaten tijdens de bijeenkomsten. Over de drie verzelfstandigingen zijn casebeschrijvingen opgesteld die zijn besproken met de ambtelijke organisatie. Om te zorgen dat de oordeelsvorming op navolgbare wijze tot stand komt, is een normenkader gehanteerd. Dit kader is opgenomen als bijlage 2 bij dit rapport.

Na het feitelijk wederhoor zal deze nota definitief worden en worden voorzien van de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer.

1.5 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 gaat in op de doelstellingen die de gemeente had met de verzelfstandigingen. In hoofdstuk 3 wordt teruggeblikt op de verzelfstandigingsprocessen van de drie culturele werkmaatschappijen. In hoofdstuk 4 komt de sturing door de raad aan bod. Hoofdstuk 5 gaat over het doelbereik en de effecten van de verzelfstandigingen. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de huidige kaders en in hoofdstuk 7 gaat het over de huidige samenwerkingsrelaties. Het rapport sluit af met het 4V-kwadrant waarin staat wat de betrokkenen willen vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten als het gaat om het samenspel.

In bijlage 1 wordt weergegeven wie er vanuit de instellingen en gemeente betrokken zijn geweest bij dit onderzoek. Bijlage 2 bevat het normenkader. Bijlage 3 gaat uitgebreider in op het gedeelde voortraject van de drie verzelfstandigingen. In de bijlagen 4 tot en met 6 zijn beschrijvingen opgenomen van respectievelijk het Domein, Gemeentemusea Arnhem en MSSA. Bijlage 7 bevat de huidige kaders van het cultuurbeleid. In bijlage 8 is een overzicht van de schriftelijke bronnen opgenomen. In bijlage 9 staat de feitelijke weergave van het 4V-kwadrant.

2. De doelstellingen

In dit hoofdstuk draait het vooral om de bedoeling die de gemeente had met de verzelfstandigingen. De deelvraag die centraal staat is: Wat waren de beleids- en financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen?

Bij deze deelvraag zijn meerdere normen[1] geformuleerd, waarlangs de bevindingen tot stand komen. De bevindingen worden vervolgens toegelicht en onderbouwd.

2.1 Beleidsmatige doelstellingen

Norm 1: Er zijn concrete beleidsmatige doelstellingen vastgelegd voor de verzelfstandiging.

Bevindingen:
- Er zijn doelstellingen verbonden aan de verzelfstandiging van de drie culturele werkmaatschappijen, maar deze zijn niet tijdgebonden en niet in concreet meetbare termen geformuleerd.
- De doelstellingen zijn opgesteld in 2009 en bij alle besluiten in min op meer dezelfde vorm bekrachtigd door de raad. Deze zijn tussentijds niet gewijzigd.
- De doelstellingen zijn vooral gestoeld op de argumenten om de instellingen te verzelfstandigen. Wel is er bij de verzelfstandiging van de Gemeentemusea en MSSA in de raadsvoorstellen meer aandacht voor de maatschappelijke taak die de instellingen na verzelfstandiging zouden moeten gaan vervullen.

Toelichting
Op 13 juli 2009 besluit de gemeenteraad van Arnhem 'in te stemmen met het principebesluit van het college om op basis van de argumenten (conclusies) zoals weergegeven in het onderzoeksrapport van PWC, over te gaan tot verzelfstandiging van de cultuurwerkmaatschappij het Domein en in te stemmen met de fasering en aanbevelingen zoals vermeld in het rapport 'Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen''.[2] Eensluidende besluiten zijn er op datzelfde moment genomen ten aanzien van Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem[3] en Gemeentemusea Arnhem (Museum voor Moderne Kunst Arnhem en Historisch Museum Arnhem)[4].

Daarmee zijn de in het onderzoek van PWC opgenomen doelstellingen overgenomen door de gemeenteraad. Het gaat om de volgende doelen voor de verzelfstandiging van de drie culturele werkmaatschappijen[5]:

- **Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen** tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instellingen als opdrachtnemers en uitvoerders van beleid. De afspraken over financiën en prestaties kunnen scherper gemaakt worden. Dit biedt vooral voordelen vanuit het perspectief van de gemeenteraad.

[1] Zie voor een overzicht van het volledige normenkader bijlage 2.
[2] Gemeente Arnhem, raadsbesluit 2009.0.047.591
[3] Gemeente Arnhem, raadsbesluit 2009.0.047.597
[4] Gemeente Arnhem, raadsbesluit 2009.0.047.599
[5] PriceWaterhouseCoopers, (2009), Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen, doc.nr 2009.0.047.590

- **Het bevorderen van cultureel ondernemerschap**. Belangrijk onderdeel hiervan is de culturele instellingen te positioneren als een gelijkwaardige (zakelijke) partner voor de gemeente en voor derden. Er kunnen meer mogelijkheden ontstaan voor het verkrijgen van inkomsten uit sponsoring, verhuur en subsidiefondsen. Instellingen zullen meer kostenbewustzijn vertonen en alert zijn op mogelijkheden om extra inkomsten te genereren. Kortom er zijn meer prikkels om zakelijk en meer ondernemend te opereren.

- **Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instellingen**. Instellingen worden niet langer gehinderd door het keurslijf van de relatief zware P&C-cyclus en de meer bureaucratische processen die onlosmakelijk aan een ambtelijke organisatie zijn verbonden. Zij kunnen zich volledig richten op de bedrijfsmatige uitvoering van hun kerntaken.

- **Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instellingen**. Door de verzelfstandiging ontstaat de mogelijkheid om Raden van Toezicht te formeren waardoor voor de instelling relevante kennis en netwerken worden binnengehaald. De effectiviteit van de directies wordt op deze manier vergroot.

In de plannen van aanpak/projectplannen en de raadsvoorstellen die ten grondslag liggen aan de drie individuele verzelfstandigingen keren deze doelstellingen steeds in min of meer dezelfde vorm terug.

Het Domein
In het raadsvoorstel[6] voor de verzelfstandiging van Het Domein staat het als volgt geformuleerd: 'Het belangrijkste motief voor het principebesluit door de raad was de erkenning door de gemeente Arnhem dat het Domein, hoewel zij ook na externe verzelfstandiging sterk afhankelijk blijft van subsidie, een bedrijf is met een eigen dynamiek dat opereert in een dynamische vrijetijdsmarkt met diverse concurrenten. Als zelfstandige instelling zal het Domein beter in staat zijn in te spelen op deze dynamiek. De gemeente Arnhem geeft de kaders aan en laat het aan de directie van de zelfstandige instelling hoe zij hier invulling aan geeft.

Met de externe verzelfstandiging van het Domein wordt het volgende beoogd:
- Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen. De gemeente neemt haar rol als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instelling als opdrachtnemer en uitvoerder van het beleid.
- Het bevorderen van cultureel ondernemerschap. Als zelfstandige instelling is de stichting beter in staat zich te positioneren in het Arnhemse kunstwerkveld en in te spelen op initiatieven in de stad. Door actief samen te werken met de culturele partners in de stad zoals de verenigingen en private aanbieders, ateliers en koren, theaterscholen en dansscholen, maar ook bijvoorbeeld de Volksuniversiteit kan beter ingespeeld worden op de behoeften van leerlingen en cursisten.
- Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
- Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling.

[6] Raadsvoorstel 2011.0.100.306, besluitvormend behandeld op 17 oktober 2011.

De Gemeentemusea
Met de externe verzelfstandiging van Gemeentemusea Arnhem werd het volgende beoogd[7]:
1. Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instellingen als opdrachtnemers en uitvoerders van beleid.
2. Het bevorderen van cultureel ondernemerschap.
3. Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
4. Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling.

In het projectplan staat bij de opdracht[8] tevens aangegeven: Na de verzelfstandiging moet sprake zijn van een toekomstbestendig en slagvaardig Gemeentemusea Arnhem (GMA) dat zich kan richten op haar inhoudelijke taak, namelijk bezoekers inspireren. Met een Historisch Museum Arnhem (HMA) dat de belangrijkste plek in Arnhem moet zijn waar de cultuur en geschiedenis van Arnhem e.o. te zien zijn en met een Museum voor Moderne Kunst Arnhem (MMKA) waar beeldende vormen van realisme kritisch bevraagd worden, dat een dynamisch, actueel en kwalitatief hoogstaand collectie- en tentoonstellingsbeleid voert en dat ruimte biedt voor reflectie en debat.

In het raadsvoorstel Verzelfstandiging gemeentemusea Arnhem[9] staat 'Sinds 2002 opereren de musea als intern verzelfstandigde 'werkmaatschappij. In hoge mate zelfstandig, maar nog steeds een gemeentelijk onderdeel. Een constructie die langzaam maar zeker begon te knellen. Aan beide kanten. Het beoogde resultaat van de externe verzelfstandiging van de gemeentemusea is dan ook tweeledig: een toekomstbestendig en slagvaardig museum (dat zich daardoor nog beter en ondernemender op zijn culturele en maatschappelijke taken kan richten) én een gemeentelijke organisatie die zich voortaan kan concentreren op (cultuur)beleid in plaats van de uitvoering daarvan.'

Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem
Ook met de externe verzelfstandiging van MSSA werden onderstaande doelen beoogd[10]:
1. Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen van de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier, en de culturele instelling als opdrachtnemer, aanjager en uitvoerder van het beleid.
2. Het bevorderen van cultureel ondernemerschap.
3. Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
4. Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling.

In de startnotitie[11] staat verder: 'De gemeente Arnhem wil MSSA *Verzelfstandigen, Verbouwen en Verbinden* en zoekt daarvoor een toekomst bestendig model.' Ook wordt in deze notitie de volgende missie genoemd: 'MSSA wil mensen op vele manieren in verbinding brengen met de rijkdom van kunst en cultuur en wat dit

[7] Bron: definitief plan van aanpak Gemeentemusea Arnhem, 25 februari 2010 en herbevestigd in Projectplan Verzelfstandiging GMA, december 2012.
[8] Projectplan Verzelfstandiging GMA, december 2012
[9] 30 september 2013, documentnummer 2013.0.078.764
[10] Bron: definitief plan van aanpak MSSA, 25 februari 2010 en herbevestigd in Projectplan Verzelfstandiging MSSA, maart 2014 en Bedrijfsplan Een toekomstbestendig en slagvaardig Musis & Stadstheater Arnhem 2016-2019, mei 2015.
[11] Gemeente Arnhem, (2014), Verzelfstandigen, verbouwen en verbinden. Startnotitie 'MSSA: Verzelfstandiging en verder' Zaaknummer: 2014-01-01821 Documentnummer: 2014.0.009.604/mbr Zaaknummer: 2014-01-01821 Documentnummer: 2014.0.009.605

voor een ieder kan betekenen en ze daarmee de mogelijkheid bieden er op ieder moment en op veel plaatsen mee in aanraking te komen.' Deze missie wordt herhaald in de opdrachtformulering van het projectplan Verzelfstandiging MSSA[12].

2.2 Randvoorwaarden

Norm 2: Er zijn concrete financiële doelstellingen vastgelegd voor de verzelfstandiging.

Bevindingen:
- Er zijn geen financiële doelstellingen verbonden aan de verzelfstandiging, maar wel verschillende randvoorwaarden vastgesteld.
- Binnen deze randvoorwaarden is de voorwaarde dat de verzelfstandigingen budgetneutraal dienen te verlopen op te vatten als een financieel doel.
- Het begrip budgetneutraliteit is gedefinieerd in het raadsvoorstel voor de verzelfstandiging van Het Domein. Deze definitie biedt geen houvast om financieel te sturen, omdat alleen vooraf verwachtte kosten binnen de definitie vallen. Het is daarom niet mogelijk om inzicht te krijgen in de onverwachte en daadwerkelijk gemaakte kosten voor zowel gemeente als culturele instelling.
- Een andere belangrijke randvoorwaarde met financiële consequenties die aan de verzelfstandigingen wordt gesteld is dat de arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers na verzelfstandiging gelijkwaardig dienen te zijn aan het huidige pakket.

Toelichting
Bij het principebesluit heeft de raad tevens ingestemd met de door PWC[13] en het college voorgestelde randvoorwaarden voor de externe verzelfstandigingen, namelijk:
- De verzelfstandigingsoperatie moet budgettair neutraal worden uitgevoerd.
- De arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket.
- De verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen worden als afzonderlijke trajecten beschouwd.

En daarnaast:
- De drie instellingen krijgen elk na verzelfstandiging in principe de stichting als rechtsvorm (tenzij uit nader onderzoek blijkt dat een andere rechtsvorm toch passender is, hetgeen wij nu niet zo voorzien).
- Voor het besturingsmodel wordt de code Cultural Governance gevolgd. In dit model is het dagelijks bestuur opgedragen aan de directie en opereert een Raad van Toezicht als controlerend en adviserend orgaan.
- De gebouwen blijven in eigendom van de gemeente Arnhem. De gemeente verhuurt de accommodaties aan de drie instellingen. In huurcontracten worden de rechten, plichten en verantwoordelijkheden van eigenaar en huurder vastgelegd.[14]

[12] Gemeente Arnhem, (2014), Projectplan Verzelfstandiging MSSA
[13] PriceWaterhouseCoopers, (2009), Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen, doc.nr 2009.0.047.590
[14] In het onderzoek van PwC staat op p. 15: 'Bij externe verzelfstandiging speelt het vraagstuk bij welke partij het eigendom van de gebouwen wordt ondergebracht. In de praktijk van het extern verzelfstandigen van culturele instellingen is inmiddels sprake van een landelijke standaard. De gemeenten kiezen ervoor het eigendom van de culturele gebouwen (als onderdeel van de portefeuille maatschappelijk vastgoed) in eigen handen te houden. Voor Arnhem komt hier nog bij dat er vergevorderde plannen zijn om de drie cultuurwerkmaatschappijen (behalve Musis) in het Kunsten- en Kenniscluster van Rijnboog onder te brengen. De opbrengst van de eventuele verkoop van de bestaande panden zal worden gebruikt voor de financiering van het Rijnboog-project (zie Haalbaarheidsonderzoek

- Tussen de gemeente Arnhem en de drie instellingen dient een zakelijke relatie te worden gecreëerd. Afspraken over de door de instellingen te leveren prestaties en de door de gemeente te verlenen subsidies en voorwaarden voor monitoring en verantwoording worden vastgelegd in subsidiecontracten. Hierin wordt ook geregeld welke ruimte de instellingen hebben om als cultureel ondernemer op te treden.
- De collecties van de Gemeentemusea blijven in eigendom van de gemeente Arnhem. De gemeente maakt met de musea meerjarenafspraken over beheer, behoud en gebruik van de collecties.
- In een sociaal plan moet worden geregeld hoe de medewerkers overstappen naar nieuwe arbeidsvoorwaarden en op welke wijze negatieve gevolgen in de sfeer van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden worden gecompenseerd.

Bovengenoemde uitgangspunten komen, indien van toepassing, in de verschillende besluiten die volgen over de individuele verzelfstandigingen in min of meer dezelfde formuleringen terug. Hieronder wordt hier op ingegaan.

Het Domein
Bij de raadsbehandeling van de verzelfstandiging van Het Domein heeft de raad een aantal extra kaders meegegeven. In het raadsvoorstel voor de verzelfstandiging van Het Domein[15] is opgenomen dat bij de externe verzelfstandiging als randvoorwaarden gelden:
- de externe verzelfstandiging van het Domein kan over een periode van 4 tot 6 jaar budgettair neutraal worden uitgevoerd;
- de gemeente behoudt als subsidient invloed op de prestaties van de stichting, zonder de positie van de instelling als cultureel ondernemer te frustreren;
- de arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket.

In het unaniem aangenomen amendement op het raadsvoorstel, met de titel 'Houvast', wordt aangegeven dat de gemeenteraad - om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen - het college duidelijke randvoorwaarden/criteria moet meegeven. Daartoe worden aan het raadsbesluit de volgende twee besluitpunten toegevoegd:
1. In te stemmen met het inhoudelijke toetsingskader dat bestaat uit de vigerende cultuureducatienota 'De bakens verzetten' en de (daaruit voortvloeiende) geconcretiseerde prestatieafspraken.
2. In te stemmen met het financiële toetsingskader dat de verzelfstandiging van het Domein budgettair neutraal zal verlopen.

De term 'budgetneutraliteit' is in dit raadsvoorstel gedefinieerd als: 'de voorwaarde dat zowel de gemeente Arnhem als het Kunstbedrijf niet worden geconfronteerd met verwachte financiële effecten die, na het treffen van sturingsmaatregelen van diverse aard, in hun totaliteit uitstijgen boven het begrote financieel kader.'

De Gemeentemusea
In het raadsvoorstel[16] zijn de randvoorwaarden identiek aan de set randvoorwaarden waarnaar wordt verwezen in het principebesluit.

Rijnboog 2007). Wij adviseren dat de gebouwen in eigendom blijven van de gemeente Arnhem en dat de gemeente deze accommodaties verhuurt aan de drie instellingen.'
[15] Raadsvoorstel Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappij Domein, documentnummer 2011.0.100.306
[16] 30 september 2013, documentnummer 2013.0.078.764

Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem
Ook in het raadsvoorstel[17] voor de verzelfstandiging van MSA zijn de randvoorwaarden identiek aan de set randvoorwaarden waarnaar wordt verwezen in het principebesluit.

2.3 Betekenis van de verzelfstandigingen voor de instellingen

Norm 3: Er is een duidelijk beeld over de betekenis van de verzelfstandiging voor de culturele instellingen op zowel financieel als beleidsmatig vlak.

Bevindingen:
- In het PwC-rapport wordt een helder beeld geschetst over wat de betekenis is van de verzelfstandiging voor de culturele instellingen: zelfstandig, slagvaardig en met een zakelijke subsidierelatie met de gemeente. Er wordt een duidelijk eindbeeld geschetst.
- Wel wordt er vooraf, in 2009, door PwC aandacht gevraagd voor de kwaliteit van de werkmaatschappijen qua programmering, personele organisatie en bedrijfsvoering. Waarbij wordt geadviseerd om de discussie en besluitvorming over externe verzelfstandiging niet tot een technische en financiële operatie te verengen. Met de keuze van het college om alleen spoor 2 te volgen, wijkt het college af van het advies.
- Achteraf, in 2014, bleek het Kunstbedrijf onvoldoende in staat om als zelfstandige en zelfredzame organisatie binnen de gegeven omstandigheden te functioneren.
- Naar aanleiding van de ervaringen bij het Kunstbedrijf zijn bij de verzelfstandigingen van de Gemeentemusea en MSSA zaken anders aangepakt en is er meer aandacht gekomen voor sporen 1 en 3.

Toelichting
Met de verzelfstandigingen zouden de instellingen van een onderdeel van de gemeentelijke organisatie verworden tot een zelfstandige gesubsidieerde instelling. De verwachting was dat de instellingen na verzelfstandiging met slagkracht, expertise en meer ruimte om cultureel te ondernemen beter is staat zouden zijn hun rol uit te oefenen. In financieel opzicht zouden zij een zakelijke subsidierelatie met de gemeente onderhouden, op basis van subsidiecontracten en daarnaast andere geldstromen aanboren. Er is een duidelijk eindbeeld geschetst van de verzelfstandigde instellingen.

Uit de gesprekken en uit de evaluatie van de verzelfstandiging van Het Domein[18] komt naar voren dat er te weinig rekening mee is gehouden is dat een instelling geëquipeerd moet zijn om deze omslag ook te kunnen maken.

Hier is door PwC destijds wel aandacht voor gevraagd. In opdracht van de gemeente Arnhem heeft PwC een plan van aanpak gemaakt voor de ontwikkeling van de drie cultuurwerkmaatschappijen in het perspectief van Rijnboog[19]. Het Plan van Aanpak kent drie sporen:
1. Versterking van de drie werkmaatschappijen (programmering, organisatie en bedrijfsvoering)
2. Externe verzelfstandiging (onderzoek en implementatie)

[17] Gemeente Arnhem, (2015), Raadsvoorstel en besluit voor de gemeenteraadsvergadering van 29 juni 2015, Verzelfstandiging Musis en Stadstheater Arnhem met bijbehoren moties en amendementen.
[18] P&O, april 2013, Aanbevelingen voor komende verzelfstandigingen; aan de hand van ervaringen opgedaan bij de verzelfstandiging van het Kunstbedrijf.
[19] PriceWaterhouseCoopers, (2009), Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen, doc.nr 2009.0.047.590

3. Drie werkmaatschappijen op weg naar Rijnboog (leveren input planontwikkeling en vormgeving samenwerking)

In het onderzoek van PwC wordt beschreven dat het College van B&W het plan van aanpak heeft vastgesteld. De keuze is gemaakt te starten met het tweede spoor. De twee andere sporen zijn niet als aparte opdrachten/projecten geformuleerd en zijn in de praktijk de verantwoordelijkheid van de directies van de drie instellingen. In het onderzoek van PwC wordt de wenselijkheid en mogelijkheid van de verzelfstandigingen van de drie instellingen onderzocht.

Op een aantal plaatsen in het PwC-onderzoek uit 2009 wordt teruggekomen op de versterking van de werkmaatschappijen. Bijvoorbeeld, op pagina 18, 'Door verzelfstandiging mag worden verwacht dat de doelmatigheid en doeltreffendheid verbeterd worden (tucht van de markt en het subsidiecontract). Voorwaarde is wel dat de instellingen beschikken over directies, management en medewerkers die in staat zijn om op afstand van de gemeente als zelfstandige ondernemer te opereren, zonder de politiek-bestuurlijke implicaties en gevoeligheden uit het oog te verliezen.'
Op pagina 30: 'Biedt de directies van de drie instellingen de mogelijkheid ondersteuning in te schakelen bij de voorbereiding van de externe verzelfstandiging, de ontwikkeling van de plannen in het kader van Rijnboog en het op orde brengen van de organisatie en de bedrijfsvoering. Het hoeft geen betoog dat dit een ambitieuze agenda is, zeker ook in combinatie met het minimaal continueren van de culturele programmering. Tijdens de verbouwing moeten deze voor Arnhem belangrijke culturele instellingen gewoon openblijven.'
En op pagina 31/32: 'Vereng de discussie en besluitvorming over externe verzelfstandiging niet tot een technische en financiële operatie die alleen gaat over de verandering van statuten en/of rechtspersoon. Benadruk dat het gaat om een proces van reorganisatie en verbetering van de bedrijfsvoering zodat er een kostenbewuste en ondernemende organisatie ontstaat die opereert binnen de mogelijkheden en vereisten van de professionele culturele instellingen. Verzand niet te snel in discussies over arbeidsvoorwaarden en CAO's. Arbeidsvoorwaarden alleen zijn onvoldoende reden tot het doorvoeren of afwijzen van externe verzelfstandiging.' En op diezelfde pagina: 'Zorg er voor dat voordat wordt overgegaan tot externe verzelfstandiging de kwaliteit van de financiële administratie op orde is. De instellingen moeten, om als cultureel ondernemer te kunnen opereren, goed inzicht hebben in de kostprijzen van de te leveren prestaties. Het management moet kunnen beschikken over informatie op basis waarvan gestuurd kan worden en verantwoording kan worden afgelegd aan de Raad van Toezicht en de gemeente. De financiële gezondheid van de organisatie moet precies in beeld zijn. Voorkomen moet worden dat er na verzelfstandiging 'lijken' uit de kast vallen.'

Het raadsvoorstel voor de verzelfstandiging van Het Domein gaat met name in op de technische en financiële aspecten van de verzelfstandiging. De onderwerpen in het raadsvoorstel gaan over de rechtsvorm, het personeel, relatie met de Facilitaire Dienst, eigendom van de gebouwen, relatie tussen gemeente en verzelfstandigde organisatie, fiscale gevolgen et cetera. Er is een risicoparagraaf, maar deze is vooral gericht op de risico's die samenhangen met onvoorziene kosten, langdurige ziekte personeel, lagere aantallen cursisten en dergelijke. Deze hebben geen betrekking op bijvoorbeeld de kwaliteit van de bedrijfsvoering of het op orde hebben van de administratie.

Tijdens de gesprekken komt aan de orde dat er rondom de verzelfstandiging van het Domein onvoldoende gesproken is over de maatschappelijke rol van Het Domein binnen de cultuureducatie in Arnhem, en hoe dit het beste georganiseerd kon worden. Deze discussie is eigenlijk pas goed gevoerd toen in 2015 besloten

moest worden over het Herstelplan[20], dat opgesteld moest worden voor het in 2014 in financiële problemen geraakte Kunstbedrijf. Maar daarover later meer.

Naar aanleiding van de ervaringen bij het Kunstbedrijf zijn bij de verzelfstandigingen van de Gemeentemusea en MSSA bepaalde zaken anders aangepakt. Ook hierop wordt later in dit rapport teruggekomen.

[20] Een beschrijving van het proces rondom de financiële problemen van het Kunstbedrijf en het Herstelplan is opgenomen in bijlage 4.

3. Het proces van verzelfstandiging

In dit hoofdstuk draait het de verzelfstandigingsprocessen van de drie culturele instellingen. Hierbij komt de volgende deelvraag aan de orde: Hoe zijn de processen van de verzelfstandiging van de drie culturele instellingen verlopen? In het hoofdstuk wordt onderscheid gemaakt tussen de voorbereiding (paragraaf 3.1), de aanpak (paragraaf 3.2) en de uitvoering (paragraaf 3.3) van de verzelfstandigingen.

3.1 Voorbereiding van de verzelfstandigingen

Norm 4: Ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en raad hebben zich voorbereid en weten wat er staat te gebeuren en nodig is bij verzelfstandigingen van culturele instellingen.

Bevindingen:
- Ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en raad hebben zich voorbereid op de verzelfstandigingen. Dit is voornamelijk gebeurd op basis van het onderzoek van PwC, het afleggen van werkbezoeken, het opstellen van plannen van aanpak en het inrichten van project- en stuurgroepen.
- De evaluatie van de verzelfstandiging van Het Domein heeft doorgewerkt in de voorbereiding van de andere twee verzelfstandigingen. Er is geleerd van de eerdere verzelfstandigingen.
- Om de expertise rondom verzelfstandigingen te borgen is er een expertiseteam ingericht en een handboek Verzelfstandigen opgesteld.

Toelichting
Op het moment dat het principebesluit tot verzelfstandiging in 2009 wordt genomen, vallen de drie cultuurwerkmaatschappijen ambtelijk onder de Dienst MO. Op dat moment wordt er vanuit gegaan dat alle drie de verzelfstandigingen gelijktijdig zullen plaatsvinden. Adviesbureau PwC heeft de opdracht gekregen plannen van aanpak voor de drie verzelfstandigingen op te stellen, en heeft deze in maart 2010 opgeleverd. Hierin zijn door PwC concrete acties benoemd die uitgevoerd moeten zijn alvorens het definitieve raadsbesluit kan worden genomen

Op 16 maart 2010 heeft het college het voorgenomen besluit genomen om de drie cultuurwerkmaatschappijen extern te verzelfstandigen. Op deze besluiten dient het georganiseerd overleg (GO) en de OR advies uit te brengen voordat raadsbesluitvorming plaatsvindt. Gelet op de doorlooptijd van dit traject heeft het college in oktober 2010 ingestemd met de nieuwe bestuurlijke planning voor de behandeling van de definitieve verzelfstandigingsvoorstellen in de raad en de streefdata voor de verzelfstandiging. Voor het domein is de planning dat de gemeenteraad in maart 2011 definitief groen licht geeft en dat de verzelfstandiging op 1 juli 2011 een feit is. Voor de musea is dat respectievelijk september 2011 (raadsbesluit) en 1 januari 2012 (verzelfstandiging) en voor MSSA besluitvorming in maart 2012 en daadwerkelijke verzelfstandiging op 1 juli 2012.[21]

Er wordt gestart met de verzelfstandiging van het Domein. Er wordt door de directeur van de Dienst MO een projectleider aangesteld, die de het proces tot besluitvorming in de raad voorbereidt, en hiertoe een aangepast Plan van aanpak opstelt. In het proces zijn naast de rol van projectleider rollen toebedeeld aan een

[21] Plan van Aanpak Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappijen, Fase 1 Voorbereiding bestuurlijke besluitvorming Verzelfstandiging Het Domein, versie 1.0 d.d. 26 november 2010

stuurgroep (besluitvormend voorafgaand aan college en raad), een projectgroep (toetsend voorafgaand aan stuurgroep) en een expertiseteam (het opleveren van de documenten en een resumé ten behoeve van college en raadsvoorstel).

Na een gemeentelijke reorganisatie in 2012, wordt begin 2013 het cluster Stadsbedrijven ingesteld. Vanaf dat moment vallen - naast andere intern verzelfstandigde onderdelen - de Gemeentemusea en MSSA onder de directeur/manager van dit cluster. Er vindt op haar initiatief een evaluatie plaats van de verzelfstandiging van Het Domein[22], die inzicht biedt in de do's and dont's van verzelfstandigingen. Hierin worden ook de eerder gedane aanbevelingen van de projectleider opgenomen.

Het cluster Stadsbedrijven heeft als opdracht om (uitvoerende) organisatieonderdelen op afstand te zetten door ze (intern of extern) te verzelfstandigen. Om deze verzelfstandigingen te kunnen begeleiden en van deskundig advies te voorzien is in 2013 een multidisciplinair Expertiseteam Verzelfstandigen in het leven geroepen. Dit Expertiseteam heeft als taak om ten behoeve van de verzelfstandigingstrajecten de eigen deskundigheid in te zetten, de kennis te bundelen, deze mede op basis van opgedane ervaring verder te ontwikkelen en te borgen in de organisatie, en daarnaast - bij elk afzonderlijk verzelfstandigingstraject - maatwerk te leveren wat betreft advisering.

De ontwikkeling van het Expertiseteam liep gelijk op met het proces van verzelfstandiging van de Gemeentemusea, de eerste in de (nieuwe) rij van verzelfstandigingen. In oktober 2012 is het project verzelfstandiging Gemeentemusea van start gegaan. Er is een projectorganisatie in het leven geroepen met als opdracht de Gemeentemusea daadwerkelijk te verzelfstandigen. Om ervoor te zorgen dat het Expertiseteam voldoende expertise kon opbouwen, is de bemensing van het Expertiseteam - voor wat betreft de inhoudelijke deskundigheid - gelijk gehouden aan de bemensing van de projectorganisatie Gemeentemusea.

Ter voorbereiding op de verzelfstandiging van de Gemeentemusea is een vertegenwoordiging het cluster Stadsbedrijven naar de gemeente Utrecht gegaan. In Utrecht had men een handboek. Dat is als basis gebruikt en verder uitgewerkt naar de Arnhemse maatstaven voor het Handboek Verzelfstandigen. Hierin wordt een projectmatige wijze het proces beschreven, alsmede de resultaten, de spelregels, aandachtspunten en tips. Dit handboek werd een soort draaiboek voor alle verzelfstandigingen die nog kwamen.

Uit het gesprek met gemeenteraad komt naar voren dat er een vertegenwoordiging van de raad ter voorbereiding op de verzelfstandiging van Het Domein een bezoek heeft gebracht aan de gemeente Zutphen, waar al op een soortgelijke manier werd gewerkt.

Tijdens meerdere gesprekken is naar voren gekomen dat het processen waren van 'al doende leert men', waarbij de eerste verzelfstandiging minder goed verliep dan de latere. Er is geleerd van de eerste verzelfstandiging.

[22] P&O, april 2013, Aanbevelingen voor komende verzelfstandigingen; aan de hand van ervaringen opgedaan bij de verzelfstandiging van het Kunstbedrijf.

Norm 5: Er was bij de voorbereiding van de verzelfstandigingen inzicht in de juridische, financiële en personele aspecten van verzelfstandigingsprocessen.

Bevindingen:

- De juridische, financiële en personele expertise is gebundeld in de projectteams en daarnaast is er extern advies ingewonnen. In de raadsvoorstellen is vastgelegd hoe de verzelfstandiging juridisch, financieel en personeel geregeld is.
- Uit evaluaties van de verzelfstandiging van Het Domein komt naar voren dat het belangrijk is dat de te verzelfstandigen eenheid 'klaar is' voor verzelfstandiging en dat achteraf vastgesteld kan worden dat dit bij het Domein niet het geval was. De praktijk rondom het Kunstbedrijf wijst uit dat een op papier financieel kloppend plaatje geen garantie biedt op een duurzaam gezonde zelfstandige organisatie.
- Er is geleerd van de verzelfstandiging van Het Domein. Bij de verzelfstandigingen van de Gemeentemusea en MSSA is er gekozen voor duurzaam verzelfstandigen, waarbij er in het voortraject wordt bekeken of de instelling in staat is zelfstandig te opereren. Ook is er voor gezorgd dat de reorganisaties voorafgaand aan de verzelfstandiging plaatsvonden.
- In het handboek Verzelfstandigingen is naar aanleiding van de evaluatie van Het Domein ook opgenomen dat er voor besluitvorming een onafhankelijke toets plaats moet vinden, ofwel door de raad van toezicht ofwel door een externe adviseur. Deze toets heeft vervolgens plaatsgevonden.

Toelichting

In de raadsvoorstellen voor de verzelfstandigingen van Het Domein, de Gemeentemusea en MSSA is aangegeven wat er nodig is om te verzelfstandigingen en hoe het juridisch, financieel en qua personeel geregeld wordt. Ook onderwerpen als fiscaliteit en vastgoed komen aan de orde, en er wordt aangegeven wat de risico's zijn.

De eerste werkmaatschappij die is verzelfstandigd, is Het Domein voor Kunst en Cultuur. In het raadsvoorstel wordt ingegaan op een breed spectrum aan financiële aspecten. Ten aanzien van de budgetneutraliteit wordt in het raadsvoorstel aangegeven dat er op hoofdlijnen aansluiting is tussen het meerjarig bedrijfsplan (begroting) van het Kunstbedrijf en de maximale omvang van de subsidie die door de gemeente zal worden verstrekt. Door de voorgestelde besluiten wordt het Kunstbedrijf in staat gesteld om een afdoende financiële positie op te bouwen (vermogen en liquiditeit), zij het in beginsel met een beperkte eigenvermogenspositie. Ten aanzien van de begrote financiële gevolgen is er volgens het raadsvoorstel sprake van budgetneutraliteit. Ofwel worden zij opgevangen binnen de begroting van het kunstbedrijf, ofwel wordt hierin voorzien door de gemeente Arnhem binnen de door de raad vastgestelde financiële kaders. In het voorstel wordt onderkend dat er de nodige risico's zijn. Deze zijn weergegeven in de risicoparagraaf. Aangegeven wordt 'Deze risico`s zijn gedeeltelijke stuurbaar (bijv. cursistaantallen door prijsstelling), maar kunnen op termijn leiden tot (tijdelijke) financiële voor-/nadelen. De verzelfstandiging biedt echter ruimte voor ondernemerschap en de noodzaak tot bedrijfseconomisch efficiënt handelen. Adequaat sturing geven aan dit type risico`s ten aanzien van de core business hoort daarbij.'

Uit evaluatie[23] van de verzelfstandiging van Het Domein komen twee hoofdaanbevelingen. De eerste is: Zet de te verzelfstandigen eenheid goed klaar

[23] P&O, april 2013, Aanbevelingen voor komende verzelfstandigingen; aan de hand van ervaringen opgedaan bij de verzelfstandiging van het Kunstbedrijf.

voor de verzelfstandiging. Een zelfstandige organisatie moet in staat zijn om zelf alles te regelen. Zaken die voor de verzelfstandiging door andere onderdelen binnen de gemeentelijke organisatie uitgevoerd worden vallen na verzelfstandiging allemaal onder de verantwoordelijkheid van de zelfstandige eenheid. Als tweede hoofdaanbeveling komt naar voren: De directeur van de nieuw te vormen zelfstandige eenheid, zeker als de oude directeur ook de nieuwe directeur wordt, is dermate veel onderdeel van de hele verzelfstandigingsoperatie dat hij/zij een besluit om al dan niet te verzelfstandigen onvoldoende objectief kan nemen. Externen kunnen daar een rol in spelen, hetzij in de vorm van adviseurs, hetzij in de vorm van een voorlopige Raad van Toezicht. In dat tweede geval zal deze Raad bij daadwerkelijke verzelfstandiging moeten besluiten of ze de verantwoordelijkheid voor de nieuwe zelfstandige organisatie kan en wil aanvaarden.

Door de directeur van het cluster Stadsbedrijven is de keuze gemaakt om de Gemeentemusea en MSSA duurzaam te verzelfstandigen, hetgeen betekent dat er in het voortraject wordt bekeken of de instelling in staat is om zelfstandig te opereren. En dat kan ook betekenen dat er gereorganiseerd wordt voor verzelfstandiging.

In het handboek Verzelfstandigingen[24] is ook opgenomen dat er voor besluitvorming een onafhankelijke toets plaats moet vinden, ofwel door de raad van toezicht ofwel door een externe adviseur. Over het bedrijfsplan staat in het handboek het volgende opgenomen: Laat de te verzelfstandigen eenheid het bedrijfsplan opstellen. De te verzelfstandigen eenheid moet tenslotte het bedrijfsplan uitvoeren, en is daarmee 'eigenaar' van het bedrijfsplan. Laat dat plan niet opstellen door de gemeentelijke organisatie. Het bedrijfsplan moet op realistische wijze een meerjarig sluitende begroting en een meerjarig perspectiefvolle exploitatie voorspellen. Laat het bedrijfsplan toetsen door de (toekomstige) Raad van Toezicht of, als er nog geen Raad van Toezicht is, door een extern bureau. Uit de gesprekken komt naar voren dat beide – het zelf laten opstellen van het bedrijfsplan als de onafhankelijke toets - zowel bij de verzelfstandiging van de Gemeentemusea als van MSSA is gebeurd.

3.2 Aanpak van de verzelfstandigingen

Norm 6: De processen tot verzelfstandiging zijn vastgelegd in Plannen van Aanpak.

Bevinding:
- Voor alle drie de verzelfstandigingen zijn Plannen van Aanpak opgesteld. In eerste instantie door PwC in 2010, later geactualiseerd in projectplannen door de betreffende projectleiders van de gemeente Arnhem.

Toelichting
Na het genomen principebesluit de drie werkmaatschappijen te verzelfstandigen heeft PwC in november 2009 de opdracht gekregen om de definitieve besluitvorming over de externe verzelfstandiging voor te bereiden. Daartoe is per werkmaatschappij een plan van aanpak gemaakt en deze plannen zijn in maart 2010 aan het college aangeboden. Vervolgens is er in oktober 2010 door het college besloten tot een nieuwe planning, waarbij de verzelfstandiging van Het Domein als eerste van de drie aan de orde zal zijn.

De projectleider voor de verzelfstandiging van Het Domein heeft op basis van deze herziene planning een eigen plan van aanpak[25] opgesteld. Hierin staat dat de acties

[24] Gemeente Arnhem, Handboek Verzelfstandigen Arnhem; een levend document. Versie 2.0, mei 2015
[25] Plan van Aanpak Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappijen, Fase 1, Voorbereiding bestuurlijke besluitvorming Verzelfstandiging Het Domein, versie 1.0 26 november 2010.

uit het plan van aanpak zoals opgesteld door PwC integraal zijn overgenomen. Ook voor de andere twee verzelfstandigingen zijn projectplannen opgesteld door de betreffende projectleiders. Hierbij is nauw opgetrokken met vertegenwoordigers van de betrokken culturele werkmaatschappijen. Het projectplan voor de verzelfstandiging van de Gemeentemusea dateert uit december 2012 en dat van MSSA uit maart 2014.

In het plan van aanpak voor de verzelfstandiging van Het Domein en de projectplannen voor de verzelfstandigingen van het Gemeentemusea en MSSA wordt aangegeven welke documenten zullen worden opgeleverd, volgens welke planning en hoe het proces georganiseerd en bemenst is.

Norm 7: Deze Plannen van Aanpak zijn in afstemming met de betreffende cultuurwerkmaatschappij tot stand gekomen.

Bevindingen:

- De gemeentelijke plannen van aanpak c.q. projectplannen zijn opgesteld door de gemeentelijke projectleiders. Eerst onder verantwoordelijkheid van de Dienst MO, later die van het cluster Stadsbedrijven. De cultuurwerkmaatschappijen waren vertegenwoordigd in de projectorganisatie. Bij het opstellen van de plannen van aanpak voor de verzelfstandigingen van de Gemeentemusea en MSSA is nauw opgetrokken met vertegenwoordigers van de culturele werkmaatschappijen.
- De focus van de Plannen van aanpak c.q. projectplannen laat een verschuiving zien. Het Plan van Aanpak voor het Domein is gericht op de *besluitvorming* over de externe verzelfstandiging. De plannen van aanpak van het museum en MSSA zijn gericht op de verzelfstandiging en de vorming van een duurzame organisatie: van gemeentelijk onderdeel naar een zelfstandige, gesubsidieerde instelling.
- Bij de verzelfstandiging van Gemeentemusea en MSSA maakten de directeuren van de instelling ook onderdeel uit van de Stuurgroep, bij de verzelfstandiging van Het Domein was dat niet het geval.
- Bij verzelfstandigingen gaat het om twee parallelle ontwikkelingen: het ontvlechten van de huidige situatie en het opbouwen van een nieuwe organisatie. Bij de verzelfstandiging van Het Domein lag de inzet van de gemeente op het eerste aspect, het tweede aspect werd gezien als de verantwoordelijkheid van de directeur. Bij de twee daaropvolgende verzelfstandigingen zijn beide aspecten onderwerp en onderdeel van het proces.

Toelichting

Het Domein
Het plan van aanpak[26] is gericht op de besluitvorming over de verzelfstandiging door de gemeenteraad. Om hiertoe te komen is er in het Plan van Aanpak voor Het Domein voorzien in een stuurgroep bestaande uit de portefeuillehouder Cultuur, de portefeuillehouder P&O, de gemeentesecretaris, de directeur MO en de projectleider. In de projectgroep zitten de directeur MO, de directeur van het Domein, de directeur van MSSA, het hoofd bedrijfsvoering Gemeentemusea, twee juridisch adviseurs P&O, een communicatieadviseur, een projectondersteuner en de projectleider.

In het plan van aanpak staat onder het kopje Afbakening dat voor het traject na het definitieve raadsbesluit tot aan de feitelijke verzelfstandiging geldt dat de directeur van Het Domein opdrachtnemer is. Zaken die dan in ieder geval moeten

[26] Plan van Aanpak Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappijen, Fase 1, Voorbereiding bestuurlijke besluitvorming Verzelfstandiging Het Domein, versie 1.0 26 november 2010.

worden geregeld zijn: installeren Raad van Toezicht (RvT, benoeming is collegebesluit), formaliseren oprichtingsakte, opstellen reglementen door nieuwe RvT, opstellen nieuwe arbeidsovereenkomsten, formaliseren afspraken pensioenuitvoerders, formaliseren aanvraag toelating tot CAO Kunst Educatie, regelen medezeggenschap en uitwerking afspraken ontvlechting Facilitaire Dienst.

De Gemeentemusea
Het Plan van Aanpak van de Gemeentemusea[27] is gericht op de verzelfstandiging van de musea. In het Plan van Aanpak is aangegeven dat het College van B&W voor de daadwerkelijke uitvoering van het door de raad genomen principebesluit een stuurgroep instelt. De stuurgroep heeft primair tot taak te zorgen dat de keuzes ten aanzien van het bedrijfsplan vanaf het begin op hoofdlijnen door de betrokken partijen worden gedeeld. Zij stelt voor de daadwerkelijke totstandkoming van het bedrijfsplan een projectgroep in. De projectgroep bereidt de besluitvorming in de stuurgroep voor.

In de stuurgroep hebben de volgende mensen zitting: de portefeuillehouder cultuur, de portefeuillehouder P&O, de clustermanager stadsbedrijven, de Concerndirecteur, de directeur van de Gemeentemusea, de projectleider verzelfstandiging (alleen adviseur) en de deelprojectleider verzelfstandiging vanuit de Gemeentemusea (alleen adviseur). De Projectgroep ondersteunt de projectleider en heeft als belangrijkste taken: de organisatie van het proces van totstandkoming van het bedrijfsplan dat nodig is om tot bestuurlijke besluitvorming te komen ten aanzien van de verzelfstandiging van de musea, daar waar nodig het inhuren van externe deskundigheid en het verzorgen van de communicatie met alle betrokkenen, in de eerste plaats de direct betrokkenen, de medewerkers van het GMA.

Het project valt in een aantal deelprojecten uiteen, waarbij elk deelproject een deelprojectleider kent. De deelprojectleiders leveren op aan de projectleider. Het Gemeentemusea Arnhem is verantwoordelijk voor het bedrijfsplan in zijn totaliteit (een van de deelprojecten). Specifieke onderdelen worden door de deelprojectleiders aangeleverd. Voor de onderdelen financiën museum, nieuwe organisatie, ambitie / programma en duurzaam cultureel ondernemen is de deelprojectleider van GMA ook trekker.

De deelprojecten zijn: integrale bedrijfsplan (deelprojectleider vanuit GMA), financiën gemeente (inclusief risicoparagraaf), bestuurlijk-juridisch, P&O, communicatie, huisvesting, collectiebeheer inclusief depot, en subsidierelatie (beleidsuitgangspunten).

De projectgroep bestaat uit de projectleider, die ondersteund wordt door een projectsecretaris en alle deelprojectleiders. De projectgroep kan aangevuld worden met deelnemers vanuit hun specifieke expertise. Binnen het museum zullen door de deelprojectleider de mensen met inhoudelijke expertise betrokken worden en waar nodig op ad-hoc basis aan de projectgroep toegevoegd worden.

MSSA
Net als in het geval van de Gemeentemusea is in het Projectplan Verzelfstandiging MSSA[28] aangegeven dat het College van B&W voor de daadwerkelijke uitvoering van het door de raad genomen principebesluit uit 2009 een stuurgroep instelt. Deze stuurgroep heeft primair tot taak te zorgen dat de keuzes ten aanzien van het bedrijfsplan vanaf het begin op hoofdlijnen door de betrokken partijen worden gedeeld. De stuurgroep stelt voor de daadwerkelijke totstandkoming van het

[27] Definitief plan van aanpak Gemeentemusea Arnhem, 25 februari 2010.
[28] Gemeente Arnhem, (2014), Projectplan Verzelfstandiging MSSA, auteur Petra Wessels.

bedrijfsplan een projectgroep in. Deze projectgroep bereidt de besluitvorming in de stuurgroep voor.

De stuurgroep voor de verzelfstandiging van MSSA is vergelijkbaar met die van de Gemeentemusea en bestaat uit: de wethouder cultuur, de wethouder P&O, de clustermanager stadsbedrijven, de Concerndirecteur, de directeur van MSSA a.i., de projectmanager verzelfstandiging (alleen adviseur) en de deelprojectleider integraal bedrijfsplan MSSA (alleen adviseur). De Projectgroep ondersteunt de projectmanager en heeft als belangrijkste taken: de organisatie van het proces van totstandkoming van het bedrijfsplan dat nodig is om tot bestuurlijke besluitvorming te komen ten aanzien van de verzelfstandiging van MSSA, daar waar nodig het inhuren van externe deskundigheid en het verzorgen van de communicatie met alle betrokkenen, in de eerste plaats de direct betrokkenen, de medewerkers van het MSSA.

Ook wat betreft de deelprojecten met deelprojectleiders komt het Projectplan voor de verzelfstandiging van MSSA grotendeels overeen met dat van de Gemeentemusea. De deelprojecten zijn: integrale bedrijfsplan (deelprojectleider vanuit MSSA), financiën gemeente (inclusief risicoparagraaf), bestuurlijk-juridisch, P&O, communicatie, huisvesting, en subsidierelatie (beleidsuitgangspunten).

Net als bij het plan voor de Gemeentemusea bestaat de projectgroep uit de projectleider, die ondersteund wordt door een projectsecretaris en alle deelprojectleiders. De projectgroep kan aangevuld worden met deelnemers vanuit hun specifieke expertise. Binnen MSSA zullen door de deelprojectleider de mensen met inhoudelijke expertise betrokken worden en waar nodig op ad-hoc basis aan de projectgroep toegevoegd worden.

3.3 Uitvoering van de verzelfstandigingsprocessen

Norm 8: De verzelfstandigingsprocessen zijn verlopen volgens de daarvoor vastgestelde Plannen van Aanpak.

Bevindingen:
- Op basis van de documenten die ter besluitvorming zijn voorgelegd aan college en gemeenteraad kan gesteld worden dat de plannen van aanpak zijn gevolgd. Wel zijn er in de uitvoering en besluitvorming zaken anders verlopen dan vooraf voorzien.
- Zo zouden bij de verzelfstandiging van Het Domein de medewerkers van de gemeente in dienst treden van de nieuwe stichting. Dit is niet zo gebeurd; de medewerkers zijn gedetacheerd naar het Kunstbedrijf.
- Ten aanzien van de planning is duidelijk dat termijnen om verschillende redenen verder naar achteren verschoven. De verzelfstandiging van de Gemeentemusea is volgens de planning in het Plan van Aanpak gerealiseerd.

Toelichting
In alle plannen van aanpak is een overzicht gegeven van hetgeen er geregeld moet worden teneinde de raad te kunnen laten besluiten over de verzelfstandiging. Uiteindelijk heeft de gemeenteraad op basis van de deze documenten een besluit kunnen nemen.

Het Domein
Het plan van aanpak is zeer procesmatig ingestoken. De planning gaat uit van besluitvorming door de gemeenteraad op 28 maart 2011 en verzelfstandiging per 1 juli 2011. Deze planning wordt niet gehaald; het is 17 oktober 2011 als de raad besluit over de verzelfstandiging. Op 19 april 2011 besluit het college tot wijziging van de invoerdatum van verzelfstandiging Het Domein naar 1 januari 2012. De

raad wordt hierover per brief geïnformeerd. De reden is dat het regelen van de pensioenen van de medewerkers van Het Domein meer tijd neemt.

Ten aanzien van de pensioenen is de door PwC voorgestelde en door de gemeente meest gewenste oplossing is: vrijwillige aansluiting nieuwe stichting bij ABP en CAO Kunsteducatie van toepassing. Nadat het overleg met de vakbonden aangaande het specifiek sociaal statuut voor Het Domein was opgestart bleek deze oplossing niet te kunnen rekenen op instemming van de sociale partners (werkgeversvereniging en vakbonden) bij de CAO Kunsteducatie. Aansluitend hierop heeft een globale verkenning plaatsgevonden naar andere opties om het pensioenvraagstuk te regelen.

In een ambtelijk memo[29] aan de leden van de stuurgroep verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappijen[30] wordt aangegeven dat op basis van de nu beschikbare informatie wordt geconcludeerd dat alle andere opties om het pensioenvraagstuk te regelen zullen leiden tot extra kosten. Hierdoor kan niet voldaan worden aan het door de raad gestelde kader van budgettaire neutraliteit (over een periode van 4 tot 6 jaar).
De stellers van de memo adviseren de stuurgroep dat het college de periode, waarbinnen de stichting budgettaire neutraliteit moet bereiken, wijzigt in ten hoogste tien jaar. Dit om verdere onderhandelingen met de vakbonden in het kader van het specifiek sociaal statuut mogelijk te maken. In het definitieve raadsvoorstel verzelfstandiging Domein worden de met de bonden afgestemde opties ten aanzien van de pensioenafspraken en arbeidsvoorwaarden inclusief de betreffende financiële consequenties en eventuele dekkingsmogelijkheden ter besluitvorming aan de raad aangeboden.
In de bijlage bij de memo zijn vijf verschillende opties nader uitgewerkt. De eerste voorkeur is de door PwC voorgestelde oplossing. De tweede voorkeur betreft de zogenaamde 'sterfhuisconstructie', waarbij het personeel overgaat naar de nieuwe stichting, de huidige medewerkers bij het ABP blijven en de nieuwe medewerkers bij het pensioenfonds Zorg en Welzijn komen. Deze optie gaat gepaard met een afkoopsom van het ABP van indicatief € 450.000 tot € 550.000. De derde optie is aansluiting bij het pensioenfonds Zorg en Welzijn (voorkeur sociale partners CAO Kunsteducatie, huidige werknemers verliezen deel aanspraken, zal moeten worden afgekocht). De vierde optie betreft vrijwillige aansluiting nieuwe stichting bij ABP en CAR-UWO van toepassing (arbeidsvoorwaarden gemeente Arnhem van toepassing op huidige en toekomstige werknemers). En de vijfde optie betreft detachering zittende medewerkers bij de nieuwe stichting (huidige medewerkers blijven bij ABP en nieuwe medewerkers komen bij pensioenfonds Zorg en Welzijn).
Er wordt een stappenplan voor verdere aanpak toegelicht. En de uitkomsten van de onderzoeken naar de verschillende opties zullen aan de stuurgroep worden teruggekoppeld en dan zal worden bezien welke opties er aan het college worden voorgelegd. Daarbij zal ook onderzocht worden of budgettaire neutraliteit binnen tien jaar te realiseren is, door de eventuele kosten van de opties bij de start op een later moment te verhalen op Het Domein.

De stuurgroep vraagt het college[31] om richtinggevende uitspraken ten aanzien van de pensioenproblematiek en stelt het college voor:
- in het GO wordt vastgesteld dat de bonden goedkeuring onthouden aan de door PwC voorgestelde oplossing

[29] Memo d.d. 13 januari 2011, Specifiek sociaal statuut.
[30] In de stuurgroep hebben zitting: de portefeuillehouder Cultuur, de portefeuillehouder P&O, de gemeentesecretaris, de directeur MO en de projectleider.
[31] Collegenota 19 april 2011, Pensioenvraagstuk Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappij Het Domein. Zaaknummer: 2008-11-01157, Documentnummer: 2011.0.045.242.

- indien de bonden hun goedkeuring onthouden dan wordt gekozen voor detachering van de zittende medewerkers. Deze oplossing wordt uitgewerkt in het definitieve raadsvoorstel.
- De overige opties (sterfhuisconstructie, aansluiting bij pensioenfonds Zorg en Welzijn en vrijwillige aansluiting nieuwe stichting bij ABP en CAR-UWO van toepassing) worden niet verder onderzocht omdat deze opties te veel frictiekosten met zich meebrengen.

Het college heeft op 19 april 2011 met dit voorstel ingestemd.

Tijdens een gesprek is aangegeven dat ambtelijk was geadviseerd aan het college om de afkoopsom aan het ABP wel te betalen en medewerkers over te dragen aan de stichting. Het college nam dit advies niet over.

Gemeentemusea
Het Plan van Aanpak schetst het eindbeeld waar naartoe gewerkt wordt: 'Het begeleiden van het proces van verzelfstandiging van de Gemeentemusea tot en met de daadwerkelijke implementatie. Na de verzelfstandiging moet sprake zijn van een toekomstbestendig en slagvaardig Museum dat zich kan richten op haar inhoudelijke taak, namelijk bezoekers inspireren. Met een Historisch Museum Arnhem dat de belangrijkste plek in Arnhem moet zijn waar de cultuur en geschiedenis van Arnhem en omstreken te zien zijn en met een Museum voor Moderne Kunst Arnhem waar beeldende vormen van realisme kritisch bevraagd worden, dat een dynamisch, actueel en kwalitatief hoogstaand collectie- en tentoonstellingsbeleid voert en dat ruimte biedt voor reflectie en debat.' In het Plan van Aanpak zijn alle doelen en randvoorwaarden opgenomen.

Het Plan van Aanpak is gericht op verzelfstandiging van de Gemeentemusea per 1 januari 2014. Dit betekent dat de ontwerpfase uiterlijk op 1 november 2013 afgerond moet zijn. Deze data zijn beide gerealiseerd.

Ten opzichte van de allereerste planning van de verzelfstandiging van de culturele instellingen is wel een behoorlijke vertraging opgetreden. Hierover wordt in een raadsbrief[32] aangegeven dat 'de streefdatum in eerste instantie 1 januari 2011 was. Gemeentemusea Arnhem heeft de tijd tussen het principebesluit en nu gebruikt om een voornemen tot organisatieaanpassing door te voeren. Deze is randvoorwaardelijk voor verzelfstandiging, omdat deze tot een sluitende begroting moet leiden.' Met andere woorden, er is eerst gereorganiseerd en daarna verzelfstandigd.

Tijdens de ambtelijke werksessie gaven de deelnemers desgevraagd aan dat het proces grotendeels volgens het plan van aanpak is verlopen en dat er sprake was van een goede samenwerking met de instelling. Als kanttekeningen werden geplaatst: Een dergelijk verzelfstandigingstraject is een 'zoektocht'. Je komt onderweg altijd dingen tegen waardoor je het anders doet, maar altijd in overleg met organisatie en stuurgroep.

MSSA
Het Projectplan schetst hetzelfde eindbeeld waar naartoe gewerkt wordt als in het plan van de Gemeentemusea: 'Het begeleiden van het proces van verzelfstandiging van MSSA tot en met de daadwerkelijke implementatie. Na de verzelfstandiging moet sprake zijn van een toekomstbestendig en slagvaardig MSSA dat zich kan richten op haar inhoudelijke taak. Deze taak is verwoord in de reeds eerder benoemde missie: MSSA wil mensen op vele manieren in verbinding brengen met de rijkdom van kunst en cultuur en wat dit voor een ieder kan betekenen en ze daarmee de mogelijkheid bieden er op ieder moment en op veel plaatsen mee in

[32] Raadsbrief d.d. 8 januari 2013.

aanraking te komen.', namelijk bezoekers inspireren. In het Projectplan zijn alle doelen en randvoorwaarden opgenomen.

Het Projectplan is gericht op verzelfstandiging van MSSA per 1 januari 2016. Dit betekent dat de ontwerpfase uiterlijk op 1 juli 2015 afgerond moet zijn. Deze data zijn beide gerealiseerd.

Ten opzichte van de allereerste planning van de verzelfstandiging van de culturele instellingen is de verzelfstandiging van MSSA meerdere keren uitgesteld. In eerste instantie naar juli 2012, dan 1 januari 2015 en uiteindelijke 1 januari 2016. Het eerste uitstel van de verzelfstandiging van MSSA (en de andere 2 werkmaatschappijen) was het gevolg van vertraging opgelopen door een tijdelijk conflict over de landelijke CAO Gemeenten, waardoor het plaatselijke overleg tussen de gemeente en het Georganiseerd Overleg en de Ondernemingsraad werd opgeschort en het adviseringsproces heeft stilgelegen.[33] Dit alles heeft vertraging veroorzaakt in het gehele proces om met een compleet raadsvoorstel de definitieve besluiten voor verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen aan te bieden. Op basis van de inschatting van het college en ervaring inzake de tijd die het proces van overeenstemming over een sociaal statuut vraagt, is een nieuwe planning voor het bestuurlijk proces opgesteld. Tot het tweede uitstel -tot 1 januari 2015- is besloten op 20 december 2011.[34] Het college besluit dan om het tijdspad en stappenplan voor de verzelfstandiging van de Gemeentemusea Arnhem en MSSA bij te stellen naar aanleiding van de nieuw vastgestelde cultuurvisie, de ervaringen bij het Kennis cluster, de veranderende omgeving en voor MSSA de besluitvorming over de renovatie en verbouwing van Musis Sacrum. Besloten is om de nieuwe streefdata vast te stellen ná de vaststelling van de uitgangspunten en het programma van eisen voor de organisatorische samenwerking in het Kunstencluster in Rijnboog (ná juni 2012). Het derde uitstel is het gevolg van een benodigde actualisatie van het plan van aanpak voor de verzelfstandiging van MSSA (er is vier jaar niets mee gedaan) en de benoeming van de interim directeur die als opdracht heeft meegekregen om per 1 januari 2016 als verzelfstandigde organisatie verder te gaan.[35] Verder blijkt uit een 'overzicht verzelfstandigingen' van een Heidag van het college op 3 juli 2014 nog besloten is uit te stellen van 1 januari 2015 tot 1 januari 2016.[36] In de gesprekken werd door betrokkenen aangegeven dat per 1 januari 2015 verzelfstandigen onverantwoord was.

Tijdens de ambtelijke werksessie wordt door de aanwezigen aangegeven dat het verzelfstandigingsproces grotendeels volgens het projectplan is verlopen en in goede samenwerking met de instelling. Net als bovenstaand is vermeld, werd ook tijdens de sessie benoemd dat de daadwerkelijke verzelfstandiging steeds werd uitgesteld.

Norm 9: Ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en culturele instellingen kijken tevreden[37] terug op de doorlopen verzelfstandigingsprocessen.

Bevindingen:
- Uit de gesprekken met betrokkenen komt een grotere tevredenheid naar voren als het gaat om de verzelfstandigingen van de Gemeentemusea en MSSA dan als het gaat om de verzelfstandiging van Het Domein.
- Bij de verzelfstandiging van Het Domein zijn beslissingen genomen die later niet goed zijn uitgepakt.

[33] College nota 12-10-2010. Zaaknummer: 2008-11-01157, documentnummer: 2010.0.097.049.
[34] College nota 20-12-2011. Zaaknummer: 2008-11-01157, documentnummer: 2011.0.149.011.
[35] College nota 25-03-2014. Zaaknummer: 2013-08-00176, documentnummer: 2014.0.028.865.
[36] Overzicht Verzelfstandigingen Heidag 3 juli 2014.
[37] Tevredenheid wordt gemeten door interviews/gesprekken met portefeuillehouders, ambtenaren, directies van de instellingen en hun kwalitatieve oordeel.

- Menigmaal is het belang aangegeven van de goede mensen op sleutelposities.
- Hoewel het bij de latere verzelfstandigingen beter ging, zijn betrokkenen van mening dat het processen zijn die altijd anders gaan dan gedacht, waarbij papier en werkelijkheid anders lopen. Maar: volgens de betrokkenen is het niet meer van deze tijd om als culturele instelling niet verzelfstandigd te zijn, en is het goed dat het gebeurd is.

Toelichting
Uit een ambtelijke evaluatie[38] naar de verzelfstandiging van Het Domein komen als twee grootste knelpunten van het Kunstbedrijf naar voren: 'de detachering (dat had niet zo moeten gebeuren) en financiën (dat er te weinig geld naar het Kunstbedrijf is gegaan; mede als gevolg van het feit dat daarvoor geen kader in de vorm van een bedrijfsplan opgesteld was).'
De algemene conclusie van deze evaluatie is dat het doel van een verzelfstandiging -het maken van een zelfstandige en levensvatbare organisatie- in het geval van het Kunstbedrijf niet zo eenvoudig was.
Voor zelfstandigheid en levensvatbaarheid worden in de evaluatierapportage twee toetsstenen geformuleerd:
- De eerste is dat het contact tussen gemeente en een verzelfstandigde organisatie zich beperkt tot afspraken vooraf (regie: doelen en middelen afspreken) en controle achteraf (behaalde resultaten en verbruikte middelen controleren). Gedurende de uitvoering zijn de verzelfstandigde organisatie en de Raad van Toezicht aan zet en moeten ook in staat zijn om aan zet te kunnen zijn.
- De tweede is of hobbels die zich voordoen in het bestaan van de verzelfstandigde organisatie door deze organisatie kunnen worden opgelost of dat de hulp van de gemeente nodig is. Als dat laatste het geval is, kan eigenlijk niet van een zelfstandige eenheid gesproken worden.

Verder wordt aangegeven: Zelfstandigheid is een lastig begrip als een organisatie voor zijn voortbestaan afhankelijk is van de subsidie van één gever, maar als alles goed geregeld is, is er in die context daadwerkelijk sprake van zelfstandigheid. Dan moet wel aan de twee toetsstenen voldaan zijn.

Ook uit de gesprekken wordt duidelijk dat de verzelfstandiging van Het Domein op zijn zachtst gezegd niet de schoonheidsprijs verdient. Ook worden termen genoemd als: onprofessioneel, rommelig, opportunistisch, teleurstellend en schaamte. Aangegeven wordt dat de verzelfstandiging ambtelijk niet goed belegd was. En er zijn volgens de gesprekspartners veel fouten gemaakt. Dan wordt vooral gedoeld op het feit dat het personeel de ambtenarenstatus hield en werd gedetacheerd bij het Kunstbedrijf en dat er onvoldoende financiële middelen zijn meegegeven.

Op de verzelfstandigingen van de Gemeentemusea wordt door de ambtelijke organisatie een stuk positiever teruggekeken. Wel wordt aangegeven dat het een zoektocht was, maar dat dit in goede samenwerking tussen de instelling en gemeente ging. Er wordt aangegeven dat het goed geweest zou zijn als het facilitair management qua kennis en capaciteit bij de instellingen beter geborgd zou zijn. De culturele instellingen krijgen nu ineens een gebouw te beheren, en dat vergt wel iets van de organisatie.

Het proces van de verzelfstandiging van MSSA is volgens de betrokkenen in goede samenwerking tussen gemeente en instelling verlopen. Het is goed geweest dat er vooraf gereorganiseerd is. Wel wordt genoemd dat de combinatie met de verbouwing van Musis het ingewikkeld maakte qua financiën en ontvlechting.

[38] P&O, april 2013, Aanbevelingen voor komende verzelfstandigingen; aan de hand van ervaringen opgedaan bij de verzelfstandiging van het Kunstbedrijf.

Uit gesprekken komt als belangrijke les dat het van belang is dat er bij de te verzelfstandigen instelling goede mensen op de sleutelposities zitten en dat de bedrijfsvoeringsfuncties goed belegd zijn. Zo werd bijvoorbeeld in de gesprekken aangegeven dat de financiële controlfunctie bij MSA steviger belegd had moeten worden door de instelling.

In meerdere gesprekken wordt aangegeven dat de verzelfstandigingen zijn gegaan zoals ze zijn gegaan. Dat het een leerproces was en dat zaken altijd anders lopen dan van tevoren bedacht. Maar de ontwikkeling die de instellingen nu doormaken was nooit gebeurd als ze niet verzelfstandigd waren. Het is het goed dat het gebeurd is.

De directeuren van de culturele instellingen kijken liever vooruit, dan achterom. Zij zijn van mening dat het heel goed is geweest dat zij verzelfstandigd zijn, dat er het een en ander is op te merken over de wijze waarop dat is gegaan en dat er – nog steeds – wat zaken afgehecht moeten worden. Zij pleiten ervoor de weeffouten op te lossen en zich op de inhoud en toekomst te richten.

4. Sturing door de raad

In dit hoofdstuk draait het om de sturing die door de raad aan de verzelfstandigingsprocessen van de drie culturele instellingen is gegeven. Hierbij komen de volgende deelvragen aan de orde:
- Op welke wijze heeft de raad sturing gegeven aan de verzelfstandigingen?
- Heeft deze sturing voordelen voor de instellingen gehad?

4.1 Sturing door de raad

Deelvraag: Op welke wijze heeft de raad sturing gegeven aan de verzelfstandigingen?

Norm 10: De gemeenteraad heeft kaders gesteld aan de verzelfstandigingen en is tevreden[39] over de wijze waarop zij dit gedaan heeft.

Bevindingen:
- De gemeenteraad heeft kaders gesteld door het nemen van besluiten over de verzelfstandigingen. Ten eerste door het principebesluit in 2009, gevolgd door besluiten over de afzonderlijke verzelfstandigingen.
- De politieke besluitvorming over de verzelfstandigingen is soepel verlopen. Wel is er bij de verzelfstandiging van MSSA uitvoeriger stilgestaan bij de risicoanalyse vanwege de problemen die bij het Kunstbedrijf waren ontstaan.
- De raad was veelal gericht op uitvoeringsproblematiek en niet richtinggevend op de betekenis van de nieuwe instellingen voor de stad. Behalve op twee momenten: 1. Bij de discussie over het Herstelplan van Het Domein. 2. Bij de discussie over de ontvlechting van de financiën voor de verbouwing en de verzelfstandiging van MSA. Daar heeft de raad nadrukkelijk richting gegeven.
- De hele besluitvorming over de verzelfstandigingen heeft versnipperd plaatsgevonden, waardoor er volgens de raad geen gelegenheid was er op een bepaald moment alles overziend en vanuit een helicopterview naar te kijken.
- De raad is naar eigen zeggen afhankelijk van de informatievoorziening vanuit het college om haar controlerende rol in te kunnen vullen.
- Het Herstelplan van het Kunstbedrijf, dat is opgesteld na de financiële problemen bij het Kunstbedrijf, is in 2015 door de raad in detail besproken. Het feit dat er gemeentelijk personeel bij betrokken was, bepaalde de betrokkenheid van de raad.
- De raadsleden die in het kader van dit onderzoek zijn gesproken zijn tevreden over het feit dat er is verzelfstandigd. Over de kaderstelling geven zij aan: Er zijn een heleboel kaders meegegeven en elke fractie kan zich uiteindelijk wel vinden in een aantal kaders, maar als je echt wat wilt veranderen en je krijgt daar geen meerderheid voor, kan je nooit echt tevreden zijn.

Toelichting
De gemeenteraad heeft met het nemen van het principebesluit in 2009 en de daaropvolgende besluiten over de drie verzelfstandigingsvoorstellen kaders gesteld aan de drie verzelfstandigingen.

Aan deze besluiten is het nodige voorafgegaan. Een overzicht van de voorgeschiedenis is opgenomen in bijlage 3.

[39] Tevredenheid wordt gemeten door interviews/gesprekken met de raadsleden en hun kwalitatieve oordeel.

Het Domein
De raadscommissie CEESS heeft op 12 september 2011 informatief gesproken over de verzelfstandiging van Het Domein. Op 26 september 2011 heeft de gemeenteraad naar aanleiding van het rapport van de rekenkamer Arnhem 'Van verzelfstandigen tot bekwaam regisseren en gunnen' en de wijze waarop het college is omgegaan met de onderzoeks-conclusies bij de verzelfstandiging van cultuurwerkmaatschappij Het Domein besloten het college te verzoeken om:
- de raad vooraf een gemeente-brede visie te doen toekomen bij toekomstige veranderingen of ontwikkelingen betreffende een groot deel of de gehele organisatie van de gemeente Arnhem;
- bij intern verzelfstandigde organisatieonderdelen hernieuwde, heldere afspraken te maken over de rolverdeling tussen opdrachtnemer, -gever en eigenaar;
- in het geval van verzelfstandiging een voorstel te doen om vooraf duidelijke afspraken over de informatievoorziening aan de raad vast te leggen.

Bij de besluitvorming over de verzelfstandiging van Het Domein op 17 oktober 2011 heeft de gemeenteraad unaniem een amendement op het voorstel aangenomen waardoor zij actief twee beslispunten aan het voorstel heeft toegevoegd, namelijk:
- In te stemmen met het inhoudelijke toetsingskader dat bestaat uit de vigerende cultuureducatienota 'De bakens verzetten' en de (daaruit voortvloeiende) geconcretiseerde prestatieafspraken.
- In te stemmen met het financiële toetsingskader dat de verzelfstandiging van het Domein budgettair neutraal zal verlopen.

In de eindrapportage van de ambtelijk projectleider[40] staat over de behandeling van de verzelfstandiging in de raad het volgende. Het ingediende raadsvoorstel kende een groot aantal beslispunten verband houdende met de financiële positie van de verzelfstandigde organisatie. De betreffende punten behoorden alle tot het mandaat van de raad en zijn derhalve ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Via Amendement Houvast heeft de raad echter aangegeven dat het detailniveau van de besluitvorming de controlerende taak van de raad nagenoeg onmogelijk maakt. Haar advies luidt: Kies in de toekomstige verzelfstandigingsvoorstellen een andere presentatievorm. Geadviseerd wordt de kaderstellende beslispunten in een samenhangend geheel ter besluitvorming aan te bieden. De randvoorwaardelijke beslispunten kunnen dan op een separate pagina ter besluitvorming worden aangeboden, hierbij dient de relatie naar het betreffende kaderstellende beslispunt vermeld te worden. Uit de onderbouwing in het voorstel moet duidelijk blijken welke toegevoegde waarde het besluit voor de stad Arnhem heeft. Ook adviseert zij bij de verzelfstandigingen van GMA en MSSA de prestatieafspraken gelijktijdig met het raadsvoorstel aan de raad aan te bieden, waar mogelijk reeds voorzien van de resultaten van een nulmeting.

De Gemeentemusea
De besluitvorming over de verzelfstandiging van de Gemeentemusea vindt plaats in september 2013. Op 2 september 2013 is er een informatieve behandeling in de raad, met presentaties van de projectleider en de directeur van de Gemeentemusea. Op 9 september 2013 volgt de meningsvormende vergadering en op 16 september 2013 vindt er besluitvorming plaats.

MSSA
De informatieve behandeling van de verzelfstandiging van MMS vindt plaats op 8 juni 2015 en de meningsvormende behandeling was op 15 juni 2015. Op 29 juni 2015 stemde de Raad in met verzelfstandiging Musis en Stadstheater Arnhem. Het amendement 'Alle Hens aan dek', om de risicoanalyse inclusief aanbevelingen

[40] Eindrapportage Voorbereiding bestuurlijke besluitvorming Verzelfstandiging Het Domein, januari 2012.

separaat onderdeel van het raadsvoorstel te laten zijn, wordt met 20 tegen 19 stemmen verworpen. De fracties D66, SP en GroenLinks stemden tegen.

Terugblik door de raad op hun eigen rol
Tijdens de sessies en gesprekken die in het kader van dit onderzoek hebben plaatsgevonden, is gesproken over de sturing van de raad. Hieruit komt als algemene lijn naar voren dat de besluitvorming over de verzelfstandigingen soepel is verlopen. In de raadsvergaderingen over de verzelfstandigingstrajecten zijn de vier beleidsdoelen niet meer aan de orde geweest. Als het gaat om de bedrijfsprocessen, de P&C cyclus en het losknippen van de instellingen et cetera, dat is volgens de gesprekspartners allemaal keurig geregeld.

Wel is er, naar aanleiding van de financiële problemen die waren ontstaan bij het Kunstbedrijf, bij de besluitvorming over de verzelfstandiging van MSSA door de raad veel aandacht besteed aan de risico's. Hier is over gezegd dat er veel gekeken is naar de waarborgen: als we dan verzelfstandigen, krijgen we dan nog steeds wat we gewend zijn en wat we willen? Daarnaast is gekeken naar de risico's en hoe die risico's worden afgedekt, maar het amendement om de risicoanalyse inclusief aanbevelingen separaat onderdeel van het raadsvoorstel te laten zijn, heeft het zoals hierboven vermeld niet gehaald. Die discussies over waarborgen en risico's zijn ook bij de verzelfstandiging van het Domein gevoerd - al aan de voorkant en daarna ook toen het mis ging.

Naar aanleiding van de financiële problemen bij het Kunstbedrijf is een Herstelplan opgesteld. Dit plan vormde de basis voor de transitie van het Kunstbedrijf en had gevolgen voor het gemeentelijk personeel dat was gedetacheerd bij het Kunstbedrijf. Er is naar eigen zeggen door de raad uitvoerig en in detail gesproken over dit plan. Hierover is door de aanwezige raadsleden aangegeven dat als er personeel van de gemeente bij betrokken is, dat voor een groot deel de betrokkenheid van de raad bepaalt.

Op de vraag aan de raadsleden of zij tevreden zijn met de kaders die zij hebben gesteld, wordt ten eerste de nuancering aangebracht dat akkoord gaan met de kaders, niet altijd betekent dat je er als fractie tevreden mee bent. Het betekent soms ook dat je weet dat je geen meerderheid hebt om deze te veranderen. Dus het niet benoemen van zorgen of het niet indienen van moties wil niet altijd zeggen dat je daar geen zorgen over hebt of dat je het er mee eens bent, maar dat je onderdeel bent van de politieke realiteit, waarin je altijd een meerderheid van de raad nodig hebt om iets te wijzigen. Dan kun je niet alles inbrengen.
Er zijn een heleboel kaders meegegeven en elke fractie kan zich uiteindelijk wel vinden in een aantal kaders, maar als je echt wat wilt veranderen en je krijgt daar geen meerderheid voor, kan je nooit echt tevreden zijn. Wel is de raad er tevreden over het feit dàt er verzelfstandigd is.

Ook komt tijdens de sessie aan de orde dat er in de discussie in de raad partijen waren die zich vooral bezighielden met de arbeidsvoorwaarden, met het aanbod, of met de huisvesting. En doordat de onderwerpen zo versnipperd waren, was de kaderstelling lastig. Er was geen gemeenschappelijk onderwerp waarvoor de raad op de barricade ging. Soms lukt het niet om de gemeenschappelijke deler te vinden en dan kun je het ook niet als raad gezamenlijk aanpakken.

Terugkijkend wordt aangegeven dat de besluitvorming over de verzelfstandigingen in blokjes (lees: stap-voor-stap) is gegaan. Dat maakt het volgens de raadsleden lastiger om het in de grotere context en in samenhang te beschouwen. Ook is aangegeven dat je als raadslid niet van te voren kan bedenken waar de gevaren liggen. Je hebt als raadslid niet voldoende expertise en tijd om dat vooraf te overzien. Ook heerst het gevoel dat het college besluiten er doorheen perst,

ondanks vragen om informatie en waarschuwingen. Waarbij de raadsleden - naar eigen zeggen - steeds om informatie vragen aan het college en dit moeizaam krijgen.

Tijdens het gesprek met de raadsleden komt meerdere malen de informatievoorziening vanuit het college aan de orde. Hierover is opgemerkt dat 'als je als raadslid regie moet voeren, je controlerende rol moet uitoefenen, je dat nooit beter kunt dan de informatie die je krijgt.' Op de vraag van de Rekenkamer of het er niet alleen om gaat in staat gesteld te worden, maar ook jezelf in staat te stellen, wordt geantwoord: 'soms moet je informatie halen, maar er is veel meer informatie die gebracht kan worden.'

De raadsleden zijn tevreden met de lijn van verzelfstandigingen. Wel is het nog de vraag of zij goed genoeg de vinger aan de pols hebben. Opgemerkt wordt dat de raad in dit dossier niet zo zeer bezig was met de doelen en de kaders, maar meer met de zorgvuldigheid van de verzelfstandigingen. De raad richtte zich op uitvoeringsproblematiek in plaats van op richting geven aan de doelen.

Terugblik door de andere spelers op de rol van de raad
Ook met de andere spelers – ambtenaren, instellingen en de wethouder – is gesproken over de rol en sturing van de raad bij de verzelfstandigingen. In deze gesprekken wordt het beeld, zoals hierboven door de raad geschetst, bevestigd. Als kenmerkend voor de sturing door de raad, wordt het woord 'op afstand' genoemd. De besluitvorming over de verzelfstandigingen is soepel verlopen. De raad heeft de opdracht gegeven, heeft daarmee richting gegeven. Vervolgens is alles formeel voorgelegd aan de raad en is er een klap op gegeven. De raad stuurt door de vaststelling van de cultuurnota en door aan te geven dat ze de instellingen op afstand willen. De uitvoering heeft de raad overgelaten aan het college. Het feit dat de besluitvorming door de raad soepel is verlopen komt volgens de gesprekpartners omdat het onderwerp politiek niet gevoelig was. Er was bijvoorbeeld geen sprake van een partner die niet wilde verzelfstandigen. Daarbij komt dat het proces samen met de instellingen is doorlopen en dat de voorstellen binnen de financiële kaders vielen. De raad is vooral schriftelijk via raadsbrieven geïnformeerd.

Volgens de betrokkenen is er bij de verzelfstandiging van MSSA is wel uitgebreid gesproken over risico's. Op een gegeven moment was er sprake van een combinatie van uitbreiding/renovatie Musis en de verzelfstandiging en dat bleek lastig om financieel te ontvlechten. De raad wilde niet besluiten over het één terwijl het ander nog niet rond was, dus dat is parallel gedaan. Op dit punt heeft de raad dus duidelijk gestuurd. De raad wilde ook eerst alle cijfers van de verbouwing hebben voor ze over het bedrijfsplan wilde besluiten. Iets anders wat speelde was de behandeling van de verzelfstandigings-overeenkomst van MSSA in de raad. Daar wilde de raad niet over besluiten en dat hoefde juridisch ook niet. Uiteindelijk heeft de raad er wel over besloten, maar er was wel discussie binnen de raad: waar beslissen we over en wat is onze rol?

In 2014 is besloten tot een bezuiniging bij MSSA en deze is pas later, in 2015/2016 geëffectueerd. Er is in de raad gediscussieerd of deze bezuiniging haalbaar was, ook gezien de verbouwingen. Er is in 2015 meerdere keren in de raad over de renovatie en nieuwbouw van Musis gesproken.

Bij de doorontwikkeling van Rozet en de lening voor het herstelplan Kunstbedrijf was de betrokkenheid van de raad groot. Er is in de raad een goed gesprek gevoerd over de inhoud. Daarin is ook gesproken over het Eigen Vermogen dat nodig is om te kunnen ondernemen, en over het lange termijnperspectief. De raad is daarnaast nadrukkelijk betrokken geweest bij de reorganisatie van het Kunstbedrijf. Het personeel van Het Kunstbedrijf heeft destijds raadsleden benaderd, toen bleek dat

er bij de reorganisatie niet alleen door het college, maar ook door de raad besloten moest worden.

Het positieve effect van de grote betrokkenheid van de raad bij het Herstelplan was dat de raad zich hierdoor ook ging richten op de betekenis van het Kunstbedrijf voor de stad en de vraag wat zij politiek wilde met cultuuronderwijs, en in hoeverre dit publiek zou moeten blijven of niet. Dit bleek bij de verzelfstandiging onvoldoende doordacht.

Terugblik door de raad op de verzelfstandigingen
In het gesprek met de raad is ook gevraagd hoe zij nu terugkijkt op het geheel van verzelfstandigingen van de culturele instellingen. Daaruit komt naar voren dat er zorgen zijn. Enerzijds zijn er zorgen omdat de gemeente ervoor heeft gekozen te investeren in gebouwen voor vele miljoenen, de instellingen daar uiteindelijk wel de rekening voor betalen en dit van invloed kan zijn op de inhoud en de programmering. Anderzijds zijn er zorgen dat er in de toekomst alleen maar meer geld mee gemoeid zal zijn omdat iedereen toch wil dat de instellingen blijven bestaan. Tot slot er is de zorg of we als gemeente niet te snel willen: een organisatie verzelfstandigen kun je op papier helemaal voorbereiden, maar een ambtelijk top in een keer 180 graden draaien naar een commerciële directie en een uitvoerende organisatie is iets heel anders.
Over het algemeen is het goed dat er is verzelfstandigd. Als het goed gaat, gaat het goed, maar de raad hoopt dat het goed blijft gaan. Ook omdat zij steeds te laat informatie krijgt.

4.2 Effect sturing op instellingen

Deelvraag: Heeft deze sturing voordelen voor de instellingen gehad?

Norm 11: De politieke sturing is ondersteunend geweest aan de verzelfstandigingsprocessen.

Bevindingen:
- De twee zwaarst wegende randvoorwaarden – budgetneutraliteit en gelijkblijvende arbeidsvoorwaarden – hebben een stempel gedrukt op de uitgangspositie van de verzelfstandigde instellingen. Dit heeft geleid tot een zwaar loongebouw en leningen.
- De gemeentelijke sturing op het belang van de gemeentelijke medewerkers bij het Kunstbedrijf heeft geen voordelen voor het Kunstbedrijf gehad.
- Er zijn bij de raad geen negatieve signalen binnengekomen vanuit de instellingen, ofwel 'er is niet gepiept'.
- Er wordt verschillend gedacht over de mate van gelijkwaardigheid tussen de onderhandelingspartners bij de onderhandelingen over de verzelfstandigingen.

Toelichting
De gemeenteraad heeft kaders gesteld met de doelstellingen en randvoorwaarden die zijn vastgesteld in het principebesluit in 2009. Deze zijn herbevestigd met de afzonderlijke verzelfstandigingsbesluiten.

Het effect van deze sturing, en dan met name de twee zwaarst wegende randvoorwaarden – budgetneutraliteit en gelijkblijvende arbeidsvoorwaarden - is te zien in de praktijk waar de instellingen mee te maken hebben: een zwaar loongebouw bij MSSA en grote leningen bij het Kunstbedrijf. Het Herstelplan van het Kunstbedrijf heeft, naast een kostenpost voor de gemeente, geleid tot een lening van het Kunstbedrijf bij de gemeente. Dit maakt het voor het Kunstbedrijf

niet gemakkelijk qua imago/beeldvorming in de stad en bij het werven van fondsen.
Anderzijds kan gesteld worden dat het Kunstbedrijf nu na de transitie minder taken heeft en minder personeel, waardoor er ruimte is gekomen binnen het bestaande subsidiekader om de lening te kunnen afbetalen[41].

In het gesprek met de raad is aangegeven dat er vanuit de instellingen geen signalen kwamen dat zaken niet goed geregeld zouden zijn bij de verzelfstandigingen. Er werd 'niet gepiept' door de instellingen. Een raadslid merkt op dat dit de vraag opriep of de gemeente niet te ruimhartig was. Een ander raadslid geeft aan dat de geluiden vanuit de instellingen nooit voor de schermen te horen waren, maar wel erachter.

De situatie bij de instellingen is het gevolg van de onderhandelingen die gevoerd zijn. Hierover wordt door een raadslid aangegeven dat het de verantwoordelijkheid van de gemeente is om te zorgen voor een managementteam bij de instelling 'dat het aan kan'. Als dat team er zit, dan is er sprake van gelijkwaardige onderhandelingspartners. Onderhandelingen gaan bijvoorbeeld over de ingangsdatum en de frictiekosten. Een ander raadslid geeft aan dat het maar de vraag is of dat een gelijkwaardige onderhandelingsposities genoemd kan worden. Als de gemeente aangeeft dat je het als instelling zelf moet gaan doen, in hoeverre ervaar je dan de ruimte om als gelijkwaardige partner met de gemeente in onderhandeling te gaan?

[41] Feitelijk heeft KBA een herstelplan opgesteld met een begroting waaruit bleek dat men voor de resterende taken en personeel minder middelen nodig had. En de gemeente heeft dit vervolgens getoetst en bepaald dat ze een lening met bepaalde looptijd en rentepercentage kan verstrekken binnen het bestaande subsidiekader om het herstelplan uit te voeren. Dit betekent dat niet de hele subsidie aan KBA wordt uitgekeerd en met het resterende bedrag de lening wordt afgelost.

5. Doelbereik en effecten van de verzelfstandigingen

In dit hoofdstuk draait het om de mate van doelbereik, de opgetreden neveneffecten en de maatschappelijke effecten van de verzelfstandigingsprocessen van de drie culturele instellingen. Hierbij komen de volgende deelvragen aan de orde:
- Zijn de doelstellingen behaald?
- Hebben de verzelfstandigingen geleid tot (een nieuwe programmering en daardoor) meer en betere voorzieningen, voorstellingen, gebruikers, waardering? Waar blijkt dat uit?
- Hebben de verzelfstandigingen tot onvoorziene consequenties geleid?

5.1 Doelbereik

Deelvraag: Zijn de doelstellingen behaald?

Norm 12: Ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en gemeenteraad hebben inzicht in het beleidsmatige en financiële doelbereik van de verzelfstandigingen.

Bevindingen:
- Er heeft geen monitoring of evaluatie van de doelstellingen en randvoorwaarden van de verzelfstandigingen plaatsgevonden, ondanks een toezegging aan de raad en een eerder advies van de Rekenkamer uit 2010. Er is als zodanig dus geen objectief en gedeeld inzicht in de mate van doelbereik.
- Alle betrokken hebben wel een beeld bij de mate waarin doelstellingen zijn behaald en aan de randvoorwaarden is voldaan.

Toelichting
De doelstellingen en randvoorwaarden waren van toepassing op de verzelfstandigingen. Deze zijn als zodanig niet door de gemeente gemonitord. Ambtelijk is aangegeven dat dit ook geen onderwerpen zijn waar het college of de raad informatie over vraagt. Wel is het onderwerp geweest in een gesprek tussen ambtelijke organisatie en MSA, onder de noemer 'hoe gaat het nu?' Daarin kwamen doelen als cultureel ondernemerschap, het functioneren van de Raad van Toezicht en de roverdeling wel aan de orde.

In het raadsvoorstel van de Verzelfstandiging van Het Domein[42] staat aangegeven dat 'er zal worden gemonitord in hoeverre de vier doelstellingen worden bereikt. Hiermee wordt invulling gegeven aan het advies van de Rekenkamer 'van verzelfstandigen tot bekwaam regisseren en gunnen' van januari 2010. Teneinde de realisatie van de doelstellingen te kunnen volgen zal in het najaar van 2011 in opdracht van de dienst MO een nulmeting worden uitgevoerd. Voor de hierbij te hanteren indicatoren wordt onder andere gedacht aan: de verhouding subsidie/eigen inkomsten, een klanttevredenheidsonderzoek, het aantal succesvolle bemiddelingen tussen vraag en aanbod in onderwijs (netwerkfunctie kunstbedrijf), het percentage deelnemers kernaanbod kunstbedrijf, de gehanteerde prijsdifferentiatie en de omvang van het gezamenlijk aanbod van het kunstbedrijf met culturele organisaties. Vervolgens zal de dienst MO na 3 en 6 jaar een meting

[42] Raadsvoorstel Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappij Domein, documentnummer 2011.0.100.306

laten uitvoeren naar de realisatie van de doelstellingen. Hiervan zal verslag worden gedaan aan de gemeenteraad.'
Navraag bij de ambtelijke organisatie leert dat de betreffende nulmeting in 2011 niet is uitgevoerd door de Dienst MO. Wel heeft het Kunstbedrijf in haar subsidieaanvragen prestatieafspraken, indicatoren, succesfactoren en/of beoogde resultaten opgenomen. De genoemde en beoogde metingen na 3 en 6 jaar zijn in 2014 in een volkomen ander daglicht komen te staan door de financiële problemen van Kunstbedrijf. Het in 2015 door de gemeenteraad goedgekeurde Herstelplan van Kunstbedrijf is in wezen in de plaats gekomen van een meting na 3 jaar.

De betrokkenen hebben wel een beeld bij de mate waarin doelstellingen zijn behaald en aan de randvoorwaarden is voldaan. Hieronder wordt daar op ingegaan.

Norm 13: De doelstellingen van de verzelfstandigingen zijn behaald.

Bevinding:
- Uit de gesprekken met betrokkenen concluderen we dat de doelstellingen grotendeels zijn behaald. De heldere en zakelijke sturingsrelatie is nog niet overal gecreëerd, maar het cultureel ondernemerschap is bevorderd, de besluitvaardigheid is vergroot en de bestuurlijke slagkracht van de instellingen is versterkt.

Toelichting
De doelstellingen die zijn verbonden aan de verzelfstandigingen zijn opgenomen en toegelicht in hoofdstuk 2. Samengevat luiden deze als volgt:
- Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen;
- Het bevorderen van cultureel ondernemerschap;
- Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instellingen;
- Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instellingen.

Deze doelstellingen zijn niet in meetbare termen geformuleerd. Om desondanks iets te kunnen zeggen over het doelbereik ten aanzien van deze doelstellingen is feitelijk in beeld gebracht hoe de situatie was voor en na de verzelfstandigingen[43]. Daarnaast is in gesprekken met betrokkenen nagegaan in hoeverre zij van mening zijn dat de doelen zijn bereikt.

Doelstelling 1: Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instellingen als opdrachtnemers en uitvoerders van beleid.

Hoe het was…
Voor de verzelfstandigingen vielen de instellingen onder de verantwoordelijkheid van de Directeur van de Dienst MO. Er werden Managementcontracten afgesloten tussen de directeur MO en de directeur van de instellingen. Uit de gesprekken komt naar voren dat er toen vooral sturing plaatsvond op financiën en personeel. Inhoudelijk waren de instellingen autonoom in hun doen en laten. Er was weinig verbinding met de beleidsafdeling cultuur. Zo waren ze er eigenlijk niet bij betrokken als de afdeling Cultuur een nieuwe nota opstelde. Uit de gesprekken komt naar voren dat er in de huidige situatie de culturele instellingen cruciaal zijn

[43] Dit is ook per verzelfstandigde instelling beschreven in de casebeschrijvingen die per verzelfstandigde instelling zijn opgesteld en zijn opgenomen in de bijlagen.

voor het wel of niet slagen van het beleid in Arnhem en hebben ze ook een veel meer inhoudelijke rol in de totstandkoming ervan. Er is sprake van meer dialoog. Het Domein verzelfstandigde in 2012. Op dat moment vond er een reorganisatie van de gemeentelijke organisatie plaats waaruit het cluster Stadsbedrijven is ontstaan, en vielen de gemeentelijke instellingen (Gemeentemusea en MSSA) ambtelijk onder dit cluster. De managementcontracten die werden gesloten tussen het hoofd van het cluster Stadsbedrijven en de twee instellingen waren meer inhoudelijk gericht dan in de periode ervoor. Drie keer per jaar of elk kwartaal vond er gesprek plaats onder leiding van het hoofd van het Cluster Stadsbedrijven, met de directeur van de instelling en het hoofd bedrijfsvoering van de instelling, de senior P&O-adviseur van de gemeente, de senior beleidsadviseur cultuur en de senior Businesscontroller Intern Advies.

…. hoe het is

Na de verzelfstandiging is er sprake van een subsidierelatie tussen culturele instelling en gemeente. De raad stelt het cultuurbeleid vast en bij goedkeuring van de begroting het subsidiebedrag per instelling. Hierdoor is sprake van een gelabelde post op de begroting. De subsidieverlening is gemandateerd aan het hoofd van de afdeling Werk, inkomen, economie en cultuur. De wijze waarop er omgegaan wordt met bij de subsidiebeschikkingen verschilt. Bij het Kunstbedrijf zijn de afgelopen jaren geen prestaties in de beschikking opgenomen, maar wordt verwezen naar beoogde prestaties die in de aanvraag zijn opgenomen. Dit is vooral terug te voeren op het feit dat de financiële problemen, het herstelplan en de bestuurlijk fusie met Bibliotheek en Rozet de boventoon voerden en de voornaamste onderwerpen van gesprek waren. De fusie is aanleiding geweest om in 2016 samen met Rozet (incl. Kunstbedrijf en Bibliotheek) om de tafel te gaan over nieuwe prestatieafspraken. Bij het museum zijn met de verzelfstandiging 'producten en outcome' geformuleerd op basis van de 5 criteria van STROOM. In 2016 is op basis van het opgestelde Vergezicht Museum Arnhem in dialoog tussen het museum en gemeente over de 'activiteiten en indicatoren' hernieuwde afspraken gemaakt. Deze zijn vastgelegd in de beschikking 2017. MSSA heeft bij de aanvragen voor de subsidies van 2016 en 2017 aangegeven hoe zij vanuit haar missie, visie en taken met activiteiten in 2016 en 2017 bij wil dragen aan de doelstellingen van het Arnhemse (cultuur)beleid en invulling wil geven aan de bijbehorende criteria. In de subsidiebeschikkingen stemt de gemeente met deze activiteiten in en wordt verzocht over deze punten in de verantwoording te rapporteren.

Daarnaast is er verzakelijkt doordat er voor de huur van het gemeentelijk vastgoed overeenkomsten zijn gesloten op basis van kostprijsdekkende huur. Het primaire doel van de invoering van kostprijsdekkende huur is transparant maken wat een gebouw kost / wat de huisvesting van de culturele instelling kost. De instellingen betalen nu dus wat 'het huis' kost. Daarnaast is er nu met de instellingen goed afgesproken wie waar verantwoordelijk voor is. Dus de instellingen mogen de gemeente niet meer bellen 'als het gordijn kapot is'. Dan moeten ze zelf zorgen voor nieuwe gordijnen of beslissen deze niet te vervangen.

Het gaat volgens betrokkenen de goede kant op, het is work in progress

Uit de gesprekken komt naar voren dat het de goede kant op gaat met het werken aan een heldere en zakelijke sturingsrelatie, maar dat deze nog niet bereikt is. De transitie is nog gaande. De voorwaarden om te komen tot deze situatie zijn er volgens sommige wel, en volgens anderen nog niet. Zo geven de directeuren van de instellingen aan dat het niet alleen maar om een verzelfstandigingsproces gaat maar ook om bezuinigingen, verbouwingen, reorganisaties, fusies en de afhechting van de verzelfstandiging et cetera, waardoor de verzelfstandigde instellingen financieel nog niet 'los' zijn van de gemeente.

De directeuren geven aan dat de heldere en zakelijke relatie nog het dichtst wordt benaderd in de relatie met de beleidsambtenaren cultuur en met de wethouder. Het is nog onder handen werk, maar het lukt steeds beter om met hen op basis van de nieuwe rolverdeling te werk te gaan. Hierbij wordt in dialoog gesproken over het 'wat' en dit vindt zijn neerslag in prestatieafspraken. Het 'hoe' is in toenemende mate het domein van de culturele instelling, en steeds minder van de gemeente. Bij het museum en MSA wordt al zo gewerkt, bij Het Kunstbedrijf/Rozet is dit nog geen realiteit. Dit komt door het proces van de bestuurlijke fusie. Al was er voor de fusie ook geen sprake van heldere prestatieafspraken tussen gemeente en het Kunstbedrijf. Kunstbedrijf/Rozet heeft te maken met meer beleidsafdelingen bij de gemeente, dan de andere twee instellingen. Als het gaat om de afhechting van de verzelfstandiging en de vastgoed-kant is deze zakelijke relatie met de ambtelijke organisatie nog in ontwikkeling. De basis is gelegd: het is 'work in progress'.

Vanuit de ambtelijke organisatie is opgemerkt dat er door de verzelfstandigingen de instellingen enerzijds meer op afstand staan van de gemeente, maar dat er tegelijkertijd veel meer betrokkenheid is bij het cultuurbeleid/de inhoud. De instellingen worden nu veel meer bij het gemeentelijk cultuurbeleid betrokken dan voorheen. De gemeente is naar eigen zeggen gegroeid in de rol van opdrachtgever en regisseur van het beleid en de instellingen in de rol als opdrachtnemer en uitvoerder. In het gesprek met de ambtelijke organisatie werd aangegeven dat de opdrachtnemer zich steeds bewuster moet zijn van wat zij als programma aanbiedt aan de gemeente en aan de stad. Twintig jaar geleden bepaalden de instellingen zelf wat ze voor programma zij aanboden, aanbodgericht. Nu moeten instellingen vraaggericht aanbieden.

Ook komt uit gesprekken naar voren dat het de vraag is in hoeverre de raad de omslag naar de nieuwe situatie, waarbij het gaat om verzelfstandigde instellingen, volledig heeft gemaakt, gezien het detailniveau van sommige raadsvragen. Ambtelijk is aangegeven dat de terugkoppeling van de prestaties van de instellingen aan de raad op macroniveau gebeurt in het jaarverslag. De raad wil op hoofdlijnen sturen en is op zoek naar hoe (uitgebreid) zij geïnformeerd wil worden. Er wordt geopperd dat het misschien beter werkt als de fracties zich door de instellingen laten informeren, bijvoorbeeld tijdens werkbezoeken.

Doelstelling 2: Het bevorderen van cultureel ondernemerschap. Belangrijk onderdeel hiervan is de culturele instellingen te positioneren als een gelijkwaardige (zakelijke) partner voor de gemeente en voor derden.

Hoe het was…
Ook voor verzelfstandiging waren de instellingen gericht op het verkrijgen van eigen inkomsten uit – kortweg - activiteiten en cursussen (Domein), voorstellingen (MSSA) en tentoonstellingen (Gemeentemusea). Daar werden in de managementcontracten ook afspraken over vastgelegd.

….hoe het is
Door de verzelfstandiging is het voor de culturele instellingen mogelijk aanvragen te doen bij fondsen, die geen middelen toekennen aan gemeentelijke organisaties. Er zijn meer mogelijkheden om andere geldstromen aan te boren, en dat gebeurt ook. De stichtingen hebben alle een ANBI-status, die donaties fiscaal aantrekkelijk maakt. Echter doordat de gebouwen eigendom van de gemeente zijn, kunnen geen aanvragen worden gedaan bij diverse fondsen voor renovatie, restauratie monument, inrichtingen, duurzaamheidsmaatregelen en andere gebouw-gerelateerde kosten.

De instellingen zijn ondernemend, maar nog niet ten volle
Uit de gesprekken met de ambtelijke organisatie en de directeuren komt naar voren dat hoewel de ruimte om te ondernemen er is, dit niet betekent dat een organisatie van de een op andere dag ook cultureel ondernemer ís. Om dit echt ten volle te kunnen zijn, zijn er mensen in de organisatie nodig die geëquipeerd zijn om te ondernemen. Dat neemt of tijd om naar toe te groeien (door persoonlijke ontwikkeling van de voormalig ambtenaren of via natuurlijk verloop) of geld om een dergelijke organisatieontwikkeling door te kunnen maken. Uit de gesprekken komt naar voren dat het voor de instellingen, ondanks dat dit van te voren bekend was, belemmerend heeft gewerkt dat de samenstelling van de organisatie niet zo was, zoals ze in feite zouden willen als ze zelfstandig waren. Ondanks reorganisaties zijn er nog effecten waar directeuren op bijsturen wat betreft personeel.

De reorganisatie die voor verzelfstandiging heeft plaatsgevonden bij het museum is uitgevoerd zonder dat er eerst een onafhankelijke doorlichting heeft plaatsgevonden. Uit een van de gesprekken komt naar voren dat deze reorganisatie onder leiding van de toenmalige directeur plaatsvond. De reorganisatie vond plaats in een situatie waarbij al lang met mensen werd gewerkt en in de wetenschap dat een voorstel nog door de OR moest. Er wordt door gesprekspartners gesteld dat in zo'n geval minder snel de stap wordt gezet naar de meest optimale situatie. Bij de reorganisatie van MSSA heeft begin 2013 een bedrijfsdoorlichting plaatsgevonden door een externe partij[44]. De aanbevelingen uit deze doorlichting zijn grotendeels in het bedrijfsplan uitgewerkt.

Er zijn verschillen tussen de instellingen in hoeverre zij de vruchten plukken van de horeca in hun gebouwen. Dit is afhankelijk van afspraken die de gemeente hier over heeft gemaakt met de horeca-ondernemers[45]. Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat in navolging op de afspraken met Rozet bij MSA en MA in de huurovereenkomsten is opgenomen dat het totale gebouw (inclusief horecaruimte/voorzieningen) aan de instellingen wordt verhuurd. De instellingen kunnen daardoor zelf de gewenste methode van exploitatie organiseren.

Doelstelling 3: Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instellingen.

Hoe het was…
Als onderdeel van de gemeente hadden de culturele instellingen een jaarlijks budget waar ze binnen dienden te blijven. Wel bestond de mogelijkheid om over- en onderschrijdingen binnen hetzelfde programma te compenseren. Daarnaast hadden ze te maken met de gemeentelijke P&C-cyclus, mandaatbesluiten, verantwoordelijkheden in het kader van de P&C, personeelsbeleid, interne richtlijnen, MeerjarenInvesteringsplannen et cetera. Als onderdeel van de gemeente hadden de instellingen een administratie die er op gericht was de gemeentelijke administratie te dienen, niet om de eigen primaire processen te ondersteunen. De instellingen hadden moeite om met de systemen waarmee zij moesten werken, goed te kunnen sturen.

[44] LAgroup, (2013), Eindrapportage Doorlichting Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem.
[45] Bij Rozet heeft de gemeente afspraken via een huurovereenkomst met de horeca (Momento). De horeca is destijds via een selectieprocedure tot stand gekomen. Momenteel is er overleg tussen Rozet, gemeente en Momento om de huurovereenkomst van Momento op te laten gaan in de huurovereenkomst tussen gemeente en Rozet. De horeca bij MSA valt onder een aparte stichting en wordt op dit moment verpacht. De horeca bij Museum Arnhem is door het museum verpacht.

...hoe het is
De instellingen zijn nu zelf verantwoordelijk voor hun exploitatie en kunnen daartoe eigenstandig besluiten nemen. Bij het Kunstbedrijf heeft na verzelfstandiging nog enkele jaren - tot 1 september 2015 - gespeeld dat zij niet zelf verantwoordelijk was voor het gehele personeelsbeleid, aangezien een deel van het personeel gedetacheerd was vanuit de gemeente. Voorheen was de gemeente ook betrokken bij het aanstellen van de directeuren, dat is nu aan de Raden van Toezicht.

De instellingen kunnen zich volledig richten op hun taken
Ook uit de gesprekken komt naar voren dat er onmiskenbaar sprake is van meer speelruimte nu de instellingen geen onderdeel meer zijn van de gemeentelijke organisatie, maar functioneren als zelfstandige stichtingen. Wel wordt aangegeven dat het de vraag is of de gemeenteraad dat ook zo beleeft; het is nog zoeken naar de juiste rollen.

Doelstelling 4: Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instellingen.

Hoe het was...
Voor verzelfstandiging was er sprake van een politieke en ambtelijke sturing op de instellingen, als onderdeel van de gemeentelijke organisatie.

...hoe het is
De zelfstandige stichtingen hebben eigen Raden van Toezicht, die de Cultural Governance Code – met principes voor goed bestuur - hebben omarmd. De leden van de Raden van Toezicht werden in de eerste periode na verzelfstandiging nog door het College van B&W benoemd. Er hebben inmiddels verschillende statutenwijzigingen plaatsgevonden, waarbij deze werkwijze steeds meer is losgelaten.
Overigens heeft de eerste Raad van Toezicht van het Kunstbedrijf haar taak medio 2014 neergelegd ten tijde van de financiële problemen bij het Kunstbedrijf.

De bestuurlijke slagkracht van de culturele instellingen is versterkt.
De instellingen zijn zelf van mening dat door de verzelfstandigingen hun bestuurlijke slagkracht is vergroot. Zij kunnen zich als culturele instellingen ontwikkelen en staan anders in de wereld dan toen zij nog een gemeentelijk organisatieonderdeel waren. De lijnen zijn korter, de instellingen staan midden in de samenleving en er zijn raden van toezicht.
In andere gesprekken wordt de kwaliteit van de huidige directeuren en raden van toezicht geroemd. Ook als het gaat om de organisaties dan zijn er stappen gezet. De instellingen zijn zich steeds meer bewust geworden van hun positie en verantwoordelijkheid; zij zijn minder naar binnen gericht.

Norm 14: Aan de financiële randvoorwaarde is voldaan.

Bevindingen:

- De gehanteerde definitie voor budgetneutraliteit is van generlei waarde. Deze heeft alleen betrekking op de te verwachten kosten. En het financieel kader kan door middel van raadsbesluiten, zoals begrotingswijzigingen, worden aangepast.
- Als de definitie strikt gevolgd wordt, wordt immers altijd voldaan aan de financiële randvoorwaarde dat de verzelfstandigingen budgetneutraal dienden te verlopen.
- Wanneer er op basis van feitelijke waarnemingen geredeneerd wordt, komen we tot het oordeel dat de verzelfstandigingsprocessen niet budgetneutraal zijn gerealiseerd.
  - Er hebben materiële begrotingswijzigingen plaatsgevonden.
  - Er zijn afspraken gemaakt over de aanpassing van prestaties en bijbehorende subsidie.
  - Er zijn taakstellingen aan de instellingen opgelegd.
  - Frictiekosten en uren van ambtenaren zijn niet meegenomen.
  - Er zijn btw-boetes betaald door de gemeente.
- Voor de medewerkers zijn specifieke Sociale Statuten uit onderhandeld met de vakbonden waarin de arbeidsvoorwaarden voor een bepaalde periode geregeld zijn. Daarmee is er voldaan aan deze randvoorwaarde dat de arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket. Dit heeft financiële consequenties gehad.

Toelichting

De financiële doelstellingen die het meest in het oog springen zijn de randvoorwaarden dat de verzelfstandigingen budgetneutraal dienden te zijn en het feit dat de arbeidsvoorwaarden voor de werknemers gelijk dienden te blijven. Hieronder gaan we op beide randvoorwaarden in.

Randvoorwaarde 1

Randvoorwaarde: De verzelfstandigingsoperatie moet budgettair neutraal worden uitgevoerd.

De gehanteerde definitie van budgetneutraliteit in het raadsvoorstel voor de verzelfstandiging van Het Domein luidt:

> '*de voorwaarde dat zowel de gemeente Arnhem als het Kunstbedrijf niet worden geconfronteerd met verwachte financiële effecten die, na het treffen van sturingsmaatregelen van diverse aard, in hun totaliteit uitstijgen boven het begrote financieel kader.*' [46]

Daarbij werd aangegeven dat de periode waarin de stichting budgetneutraliteit dient te bereiken tussen de 4 en 6 jaar ligt.

Bovenstaande definitie is zo geformuleerd dat deze alleen betrekking heeft op de te verwachten kosten. Het financieel kader kan door middel van raadsbesluiten, zoals begrotingswijzigingen, worden aangepast. De gehanteerde definitie van budgetneutraliteit is daarmee van generlei waarde.

[46] Raadsvoorstel Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappij Domein, documentnummer 2011.0.100.306

De ambtelijke organisatie hanteert deze definitie strikt als het gaat om het beoordelen van de budgetneutraliteit. Dit betekent dat alle onverwachte kosten niet binnen de definitie vallen, en dus de budgetneutraliteit niet beïnvloeden. Daarnaast is door bijvoorbeeld begrotingswijzigingen het financieel kader aangepast. Als deze definitie gehanteerd wordt, is de conclusie dat de verzelfstandigingen budgetneutraal zijn verlopen.

Dat verschillende betrokkenen de definitie anders invullen en andere beelden hebben bij de budgetneutraliteit van de verzelfstandigingen bleek tijdens de ambtelijke werksessie. Over dit begrip is toen onder meer het volgende opgemerkt:

- 'Budgetneutraal verzelfstandigen kan niet, want er zijn altijd frictiekosten'.
- 'De direct aanwijsbare kosten zijn binnen de financiële kaders gerealiseerd, dus conform de definitie. Het onderzoek van PWC kostte al 160.000 euro. Maar de gemeenteraad heeft daar een besluit over genomen, dus is het binnen de financiële kaders. En het Kunstbedrijf ontvangt een lening, maar die betaalt ze terug, dus is het budgetneutraal.'
- 'Indirecte kosten zijn niet/slecht te traceren, maar wel degelijk gemaakt. Bijvoorbeeld alle uren die er ambtelijk met de verzelfstandigingen gemoeid zijn geweest.'
- 'In de praktijk werd vooral in de vorm van afspraken invulling gegeven aan de budgetneutraliteit. Zo heeft een instelling nog een paar jaar een halve ton per jaar betaald voor personeel dat niet over ging, maar bij de gemeente bleef, en dan was dat budgetneutraal.'

Ook komt ter sprake dat waar het Kunstbedrijf na verzelfstandiging is gaan reorganiseren, dat bij de andere twee instellingen vooraf gaande aan verzelfstandiging is gebeurd, waarbij de kosten zijn gedeeld.

Feitelijk nemen we waar dat de verzelfstandigingen niet budgetneutraal zijn verlopen en er extra kosten zijn gemaakt. Zo hebben er materiele begrotingswijzigingen plaatsgevonden, onder meer bij het Herstelplan van het Kunstbedrijf. Er zijn afspraken gemaakt over aanpassingen van prestaties en bijbehorende subsidies aan het Kunstbedrijf. Ook zijn er taakstellingen aan de instellingen opgelegd. Uit de gesprekken komt dat twee van de drie instellingen zijn gestart met minder subsidiebudget als gevolg van bezuinigingen. Daarnaast geven de instellingen aan dat er in het verleden tekorten waren in de exploitatie, die binnen de gemeente werden aangezuiverd, maar waar de verzelfstandigde instelling wel mee te maken kreeg. Tevens zijn frictiekosten en uren van ambtenaren, die gepaard gingen met de voorbereiding van de verzelfstandigingen, niet meegenomen en er zijn directe kosten gemaakt. Zo zijn de opgelegde btw-boetes betaald door de gemeente.

Uit de gesprekken blijkt voorts dat 'voor het Kunstbedrijf geldt dat alles wat meer kostte omdat het van tevoren niet goed is ingeschat, door de gemeente werd verstrekt in de vorm van een lening'. Dat zorgt voor een negatieve beeldvorming in de stad als hierover wordt bericht in de media. Daarnaast maakt het grote negatieve eigen vermogen, het lastig bij het indienen van aanvragen bij fondsen.

Overzicht van de extra directe kosten en leningen
Om tot enig inzicht in de gemaakte kosten te kunnen komen, is het aangenomen raadsvoorstel en de financiële afspraken die daarin zijn gemaakt als startpunt genomen. Per werkmaatschappij is op verzoek van de Rekenkamer door de ambtelijke organisatie nagegaan welke kosten en aanvullende financiële afspraken er vervolgens zijn gemaakt. Dit maakt in ieder geval het financiële plaatje inzichtelijk.

Financieel overzicht
Onderstaande informatie is ons aangereikt door de ambtelijke organisatie.

Uitgangspunt:
De basisbedragen van de subsidies zijn bij elke verzelfstandiging maximaal gelijk aan de budgetten die gemeente voor verzelfstandiging aan het betreffende onderdeel heeft besteed. De basis voor het subsidiebudget is steeds geweest het bedrag dat direct in de begroting van Arnhem was opgenomen voor het betreffende onderdeel. Dit is vervolgens aangevuld, onder andere met een budget voor overhead. Deze kosten waren (deels) voor verzelfstandiging niet apart inzichtelijk, maar onderdeel van de totale bedrijfsvoeringskosten van de gemeente. Er zijn berekeningen gemaakt en aannames gedaan over de hoogte van deze lasten. De exacte hoogte van de overheadlasten was en is onbekend. Bij latere verzelfstandigingen is een rekenmodel gehanteerd om de hoogte van het betreffend budget te bepalen.

Domein / Kunstbedrijf
De kosten van gedetacheerd personeel[47] in 2013 en 2014 waren ca. € 130.000 en € 90.000. Deze bedragen zijn niet bij het Kunstbedrijf in rekening gebracht op basis van afspraken die gemaakt zijn over individuele medewerkers, bijvoorbeeld in verband met ziekte of anderszins. De personeelskosten zijn daarmee niet hoger geworden dan voor verzelfstandiging. Deze kosten zijn mogelijk[48] meerkosten voor de gemeente Arnhem. De betreffende medewerkers konden geen werk meer binnen het kunstbedrijf verrichten. Ook zonder verzelfstandiging was dat het geval geweest.

Het herstelplan/transitie van het Kunstbedrijf heeft incidenteel voor meerkosten gezorgd[49]. Daar staat tegenover dat de subsidie aan het kunstbedrijf structureel verlaagd is. Op de lange termijn wordt het financieel nadeel daarmee gecompenseerd[50].

Museum
De subsidie aan het museum is bij nader inzien BTW-belast. De BTW zelf is door gemeente aan het museum vergoed en gecompenseerd vanuit het BTW compensatiefonds. De belastingdienst heeft daarnaast een boete opgelegd van € 71.124. De gemeente heeft deze boete ook aan het museum vergoed, dit is een extra last voor gemeente Arnhem.

MSA
De subsidie aan MSA is bij nader inzien BTW-belast. De BTW zelf is door gemeente aan MSA vergoed en gecompenseerd vanuit het BTW compensatiefonds. De belastingdienst heeft daarnaast een boete opgelegd van € 5.278. De gemeente heeft deze boete ook aan MSA vergoed, dit is een extra last voor gemeente Arnhem.

[47] Toevoeging Rekenkamer: Het kunstbedrijf betaalde voor de detachering van gemeentelijk personeel. Zie hiervoor ook de beschrijving van de verzelfstandiging in bijlage 4. De aangegeven kosten betreffen (mogelijke) meerkosten, die de gemeente voor haar rekening heeft genomen.
[48] Toevoeging Rekenkamer: Er is sprake van mogelijke meerkosten, omdat dit aspect in het kader van dit onderzoek niet is onderzocht. Dit zou diepgaand onderzoek van de gemeentelijke administratie vergen.
[49] Toevoeging Rekenkamer: Dit betreft een bedrag van € 900.000.
[50] Toevoeging Rekenkamer: Op de lange termijn wordt het financieel nadeel daarmee gedragen door het Kunstbedrijf.

Overdracht van activa
In het rapport van PwC staat: 'met uitzondering van de collectie (gemeentemusea) en de onroerende zaken draagt de gemeente alle activa over aan de stichting. Activa betreffen alle activa op de balans, de financiële administratie, knowhow en rechten met betrekking tot software.' Dit is ook gebeurd: bij de drie verzelfstandigingen zijn activa overgedragen aan de nieuwe stichtingen. Deze activa vertegenwoordigt waarde op de gemeentelijke balans. Als de gemeente dit zou afboeken, zou dit ongunstig zijn voor haar eigen balans en jaarrekening. De gemeente heeft aan de overdracht van activa een financiële verplichting voor de culturele instelling gekoppeld. Om hieraan te kunnen voldoen heeft de gemeente de instellingen een lening aangeboden.

Aan de instellingen verstrekte subsidies, leningen en kredietmogelijkheden
De ambtelijke organisatie heeft inzicht verschaft in de verschillende budgetten, subsidies, leningen aan en kredietmogelijkheden van de instellingen.

Domein/Kunstbedrijf

Jaar	Begroot	Geboekt	Opmerkingen
2009	2.419.818	2.620.181	Onderdeel gemeente
2010	2.447.675	2.773.590	Onderdeel gemeente
2011	2.235.557	2.509.628	Onderdeel gemeente
2012		2.340.205	Subsidie
2013	2.697.475	2.757.458	Subsidie
2014	2.757.317	2.691.049	Subsidie
2015	2.727.658	2.727.658	Subsidie
2016	2.484.138	2.406.216	Subsidie. Wijziging bedrag door m.n.: • verlaging wegens herstelplan € 368.520
2017	2.375.000	1.605.314*	Subsidie. Wijziging bedrag door m.n. : • verlaging herstelplan € 368.520 • verlaging bezuiniging Cultuur € 109.000.

*) Betreft tussenstand, bedrag beschikking is € 2.320.000

In het raadsvoorstel is aangegeven dat aan het huidige -2011- begrote kader (2.236.000) wordt toegevoegd: 95.000 uit hoofde van facilitaire inkopen en 79.000 uit hoofde van cao problematiek. Beide zijn voor de gemeente budgetneutraal. De totale subsidie voor 2012 wordt daarmee: 2.336.000.

- Aan het Kunstbedrijf is een lening verstrekt bij balansoverdracht om zo de materiële vaste activa van gemeente over te kunnen nemen[51]. Dit betreft een lening van 454.000 euro met looptijd van 1 januari 2012 tot 31 december 2021. Elk jaar wordt 10% afgelost, omslagrente is 5,25%.
- In 2015 is ten behoeve van het Herstelplan en bijbehorende transitiekosten een 2e lening aan de stichting Kunstbedrijf verstrekt[52]. Dit betreft een lening van € 2.162.000, waarvan er € 1.361.443 netto is overgemaakt aan het Kunstbedrijf wegens een huurachterstand van € 800.556.
- In verband met de bestuurlijke fusie van de stichting Kunstbedrijf, stichting beheer Rozet en de Bibliotheek Arnhem is er een lening verstrekt aan de stichting Beheer Rozet[53]. Dit betreft een lening van € 747.000 en is een aanpassing van de per 1 september 2014 aan de stichting Beheer Rozet verstrekte lening van € 300.000.

[51] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3126
[52] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3157
[53] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3148. NB. De bibliotheek heeft geen geld geleend van de gemeente Arnhem.

Gemeentemusea/Museum Arnhem

Jaar	Begroot	Geboekt	Opmerkingen
2009	€ 2.522.869	€ 2.523.991	Onderdeel gemeente
2010	€ 2.696.872	€ 2.824.447	Onderdeel gemeente
2011	€ 2.626.281	€ 2.818.751	Onderdeel gemeente
2012	€ 2.590.401	€ 2.678.110	Onderdeel gemeente
2013	€ 2.573.000	€ 2.612.000	Onderdeel gemeente
2014	€ 3.374.588	€ 3.348.101	Subsidie. Wijziging bedrag m.n door: • creatie eigen vermogen € 400.000 (eenmalig) • subsidie overhead € 392.000 (structureel)
2015	€ 2.932.841	€ 2.932.841	Subsidie.
2016	€ 3.200.892	€ 3.199.550	Subsidie. Wijziging bedrag m.n. door • verhoging i.v.m. invoering kostprijsdekkende huur. Huurbedrag van het pand € 476.000. • bezuiniging € 117.000 (structureel)
2017	€ 3.233.898	€ 3.147.675	Subsidie.

Bovenstaand overzicht is exclusief de verhoging van de subsidie met 21% i.v.m. de btw-kwestie die speelt in de jaren 2014 t/m 2017. Deze is in 2017 uitbetaald. De gemeente ontvangt deze bedragen weer terug via het btw-compensatiefonds.

- Bij verzelfstandiging van de Gemeentemusea zijn de activa met betrekking tot het gebruikersdeel van het museum (d.w.z. niet het gebouw zelf, wel de losse inrichting waar de gebruiker zelf voor verantwoordelijk is) aan de zelfstandige stichting overgedragen tegen boekwaarde. Om het museum in staat te stellen de activa over te nemen is een lening verstrekt[54]. Dit betreft een lening van 312.518 euro tegen een rente van 5,25% die loopt van 1 januari 2014 t/m 31 december 2027, lineair af te lossen.
- Het museum heeft bij verzelfstandiging de mogelijkheid gekregen gebruik te maken van een rekening courant krediet tot max. € 500.000 maar heeft daar tot nu toe geen gebruik van gemaakt.

MSSA/MSA

Jaar	Begroot	Geboekt	Opmerkingen
2009	€ 3.528.185	€ 3.526.612	Onderdeel gemeente
2010	€ 3.678.735	€ 4.014.339	Onderdeel gemeente
2011	€ 3.283.718	€ 3.481.413	Onderdeel gemeente
2012	€ 3.222.202	€ 3.262.857	Onderdeel gemeente
2013	€ 3.684.000	€ 3.386.000	Onderdeel gemeente
2014	€ 3.207.000	€ 4.003.000	Onderdeel gemeente
2015	€ 3.151.000	€ 3.117.000	Onderdeel gemeente
2016	€ 5.358.565	€ 5.432.000	Subsidie. Wijziging bedrag m.n. door: • verhoging subsidie i.v.m. invoering kostprijsdekkende huur. Huurbedrag van de panden: € 1.603.678 • creatie eigen vermogen MSA: € 684.000
2017	€ 5.025.051	€ 5.265.477	Subsidie. Wijziging bedrag m.n. door: • verhoging subsidie met huurbedrag van de panden: € 1.966.677

Bovenstaand overzicht is exclusief de verhoging van de subsidie met 21% i.v.m. de btw-kwestie die speelt in de jaren 2014 t/m 2017. Deze is in 2017 uitbetaald. De gemeente ontvangt deze bedragen weer terug via het btw-compensatiefonds.

[54] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3152.

- Bij de verzelfstandiging van Musis en Stadstheater Arnhem zijn de activa met betrekking tot het gebruikersdeel aan de zelfstandige stichting overgedragen tegen boekwaarde. Om de stichting in staat te stellen de activa over te nemen is een lening verstrekt[55]. Het betreft een lening van € 3.565.267. Voor deze lening gelden de voorwaarden zoals in het raadsvoorstel Verzelfstandiging vastgelegd: aflossing conform afschrijvingstermijnen en een rentepercentage van 4%. Op basis van besluitvorming op 16 mei 2017 heeft het college deze lening verlaagd met € 1.502.010. Dit ter correctie van ten onrechte op de overdrachtsbalans opgenomen boekwaarden van activa met betrekking tot het eigenaarsdeel van de gebouwen Musis en Stadstheater. De subsidie aan de stichting wordt hier vanaf 2017 op aangepast en de wijziging wordt verwerkt in de MJPB 2018 – 2021. Dit besluit is nog niet verwerkt in de leningadministratie.
- Op 16 mei 2017 heeft het college besloten een tweede lening[56] aan stichting MSA te verstrekken ten behoeve van de geplande investeringen in het gebruikersdeel van de beide cultuurgebouwen. Dit betreft een lening van € 8.000.000, tegen 2,35% rente met een looptijd tot en met 2028. De stichting heeft de financieringsmogelijkheden op de kapitaalmarkt onderzocht. Het is niet mogelijk gebleken om voldoende geld te lenen voor de investeringen. Op 14 december 2015 heeft het college besloten om indien nodig het kapitaal ten behoeve van investeringen in het gebruikersdeel van beide gebouwen te verstrekken aan de stichting MSA in de vorm van een lening. De stichting heeft daartoe een verzoek gedaan en het college heeft hiertoe besloten.
- De raad heeft op 29 februari 2016 besloten[57] het kapitaallastenbudget gereserveerd voor vervangingsinvesteringen vanaf 2016 ten behoeve van duurzaam gebruik van de gebouwen Musis en Stadstheater (MSA) jaarlijks toe te voegen aan het subsidiebudget ten behoeve van de stichting MSA. Door toevoeging van het budget van € 114.000 in 2017, € 454.000 in 2018 en vanaf 2019 een constant bedrag van € 777.000 per jaar is binnen het subsidiebudget voldoende dekking aanwezig om de stichting in staat te stellen het investeringsplan uit te voeren en de lasten van een gemeentelijke lening te dragen.
- MSA heeft bij verzelfstandiging eveneens de mogelijkheid gekregen gebruik te maken van max. € 500.000 rekening courantkrediet. De stichting heeft dit tot nu toe 1x gedaan. Deze schuld is al volledig terugbetaald.

Randvoorwaarde 2

Randvoorwaarde: De arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket.

In een sociaal plan moet worden geregeld hoe de medewerkers overstappen naar nieuwe arbeidsvoorwaarden en op welke wijze negatieve gevolgen in de sfeer van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden worden gecompenseerd[58].

De belangrijkste punten uit het sociaal plan zijn:
- uitgangspunt is o.a. dat de medewerker bij de overgang zijn functie volgt, dat de arbeidsovereenkomst overeenkomstig de bestaande aanstelling is, dat medewerkers met ingang van de verzelfstandigingsdatum worden ontslagen uit de gemeentedienst en in dienst worden genomen door de stichting.
- overgangsmaatregelen en garantieregelingen, waardoor zittende medewerkers bestaande rechten houden. Het betreft aard en omvang dienstverband, salaris

[55] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3165.
[56] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3168.
[57] Raadsvoorstel Budgetten ten behoeve van investeringen gebruikersdeel Musis en Stadstheater Arnhem toevoegen aan subsidiebudget stichting MSA, documentnummer 2016.0.003.254
[58] PriceWaterhouseCoopers, (2009), Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen, doc.nr 2009.0.047.590

en –perspectief, eindejaarsuitkering, levensloopbijdrage, functie- en persoonsgebonden toelagen, tegemoetkoming ziektekosten, pensioen en FPU (inclusief gemeentelijke aanvulling FPU). ☐
- secundaire arbeidsvoorwaarden en opgebouwde rechten blijven voor zittende medewerkers behouden. Het betreft dienstjaren, vakantie-uren, feestdagen en vakantie, studiekostenregeling, ouderschapsverlof, vergoeding woon-werk en cafetariamodel. ☐
- overige bepalingen omtrent onder andere toepassing van bovenwettelijk WW bij privatisering en toekomstige wijzigingen in regelgeving. ☐

Bij de verzelfstandigingen van de drie culturele instellen zijn voor de overgang van personeel van de gemeente Arnhem naar de nieuwe stichting, afspraken vastgelegd in specifieke sociale statuten, overeengekomen door de wethouder P&O, de directeur van de Stichting en de vakbonden. Bij de raadsvoorstellen zijn deze statuten als bijlage bijgevoegd. Uitgangspunt hierbij is dat er na verzelfstandiging sprake is van een gelijkwaardig pakket aan arbeidsvoorwaarden.
Ook uit de gesprekken is naar voren gekomen dat de er naast de budgetneutraliteit, gestuurd werd op gelijke arbeidsvoorwaarden.

Bij de verzelfstandiging van het Domein werden de medewerkers in eerste instantie gedetacheerd bij de nieuwe stichting, zij bleven in dienst bij de gemeente. Later, bij het Herstelplan, kregen deze gedetacheerde ambtenaren de keuze voorgelegd om óf ZZP-er te worden óf in dienst te blijven van de gemeente met een beëindigingsdatum en met de begeleiding naar ander werk. Veel mensen kozen voor 'in dienst blijven'. De ontslagen van deze mensen lopen nu (september 2017). De reden dat er bij de verzelfstandiging van Het Domein niet is gekozen voor de overdracht van de medewerkers naar de nieuwe stichting, heeft te maken met de hoogte van de afkoopsom aan het ABP. Ambtelijk was geadviseerd aan het college om het ABP wel te betalen en mensen over te dragen aan de stichting. Het college nam dit advies niet over. De ambtenaren bleven in dienst van de gemeente met een permanente detachering bij Het Domein.
Bij de reorganisatie in 2015 bleken mensen heel andere voorstelling van de verzelfstandiging te hebben. Een deel had destijds bewust gekozen voor de ambtenarenstatus en dit soort werk, en niet als zelfstandig ondernemer. Er zijn nog eigenstandige afspraken voor de mensen die uit de gemeente komen en daar zijn ook voorzieningen voor getroffen. Maar op een gegeven moment zijn de arbeidsvoorwaarden toch uit elkaar gaan lopen.

De medewerkers van de Gemeentemusea en MSSA zijn overgegaan van de gemeente naar de nieuwe stichtingen. Voor hen gelden andere cao's en zijn sociale statuten uit onderhandeld die gelden voor een periode van drie jaar. Bij MSA is aanvullend nog een aantal zaken geregeld voor de horeca- en podiummensen in een huishoudelijk reglement, omdat de ongelijkheid tussen de twee groepen groot was. Zowel de medewerkers van het Museum als van MSSA bleven ook na verzelfstandiging aangesloten bij het ABP.

De voormalig ambtenaren die nu in dienst zijn bij MSA hebben in verhouding tot de in de sector geldende cao's een behoorlijk hoger salaris. Dit verschil wordt de eerste twee jaar door de gemeente gedragen, daarna zijn de kosten voor de instelling. Vanaf 2019 is er daardoor sprake van een flinke kop op het loonhuis.

In financiële zin zijn de arbeidsvoorwaarden voor de gemeentelijke medewerkers gelijk gebleven doordat er sociale statuten zijn opgesteld, of, zoals bij het kunstbedrijf, omdat zij in eerste instantie in gemeentelijke dienst bleven. Het is de vraag in hoeverre dit in de toekomst houdbaar is.

5.2 Onvoorziene consequenties

Deelvraag: Hebben de verzelfstandigingen tot onvoorziene consequenties geleid?

Norm 15: Ambtelijke organisatie, portefeuillehouder, gemeenteraad en instellingen hebben inzicht in de onvoorziene consequenties van de van de verzelfstandigingen.

Bevinding:
- Er is een onvoorziene consequentie van de verzelfstandigingen geconstateerd door de betrokkenen.

Toelichting
Tijdens de gesprekken is een onvoorziene consequentie van de verzelfstandigen genoemd.

Een onvoorziene consequentie betreft de aanslag van € 575.000 over 2014 die het museum ontving van de belastingdienst. Volgens de belastingdienst heeft het verzelfstandigde museum diensten aan de gemeente verleend, zoals het organiseren van tentoonstellingen. Daarover had volgens de belastingdienst btw moeten worden betaald. Het museum heeft bezwaar aangetekend. Toen dit werd afgewezen is na ampel beraad besloten geen beroep aan te tekenen, mede omdat de belastingdienst de periode waarover BTW is verschuldigd, gekoppeld heeft aan de looptijd van de verzelfstandigingsovereenkomst van vier jaar. De maatregel is dus eindig. De gemeente heeft voor 2014 en voor de daaropvolgende drie jaren een aanvullende subsidie verstrekt aan het museum en deze bedragen gecompenseerd via het btw compensatiefonds. Dit speelde ook bij MSA. De gemeente heeft dit tot grote tevredenheid van de betrokken instellingen opgelost door een aanvullende subsidie te verlenen en het betreffende bedrag te compenseren via het btw compensatiefonds voor de jaren 2014 tot en met 2017.

Achteraf is vastgesteld dat wanneer de verzelfstandigingsovereenkomst een kortere looptijd had gehad, het waarschijnlijk geen of een veel kleiner issue was geweest. Het is een verzelfstandigingsovereenkomst die een op een van andere gemeenten is overgenomen, dus het is niet zo dat de gemeente dit niet goed voorbereid heeft. Er is juist goed naar gekeken omdat het collectiebeheer, wat wel een belaste dienst is, uit de verzelfstandigingsovereenkomst is gehaald.

5.3 Maatschappelijke effecten

Deelvraag: Hebben de verzelfstandigingen geleid tot (een nieuwe programmering en daardoor) meer en betere voorzieningen, voorstellingen, gebruikers, waardering? Waar blijkt dat uit?

Norm 16: De ambtelijke organisatie heeft inzicht in de maatschappelijke effecten van de verzelfstandigingen.

Bevindingen:
- Er is geen onderzoek verricht naar de maatschappelijke effecten van de verzelfstandigingen. Wel heeft er in 2016 een tussenevaluatie plaatsgevonden van de Cultuurnota STROOM.
- De beoogde monitoring van Het Domein heeft niet plaatsgevonden. De financiële situatie van het Kunstbedrijf en het Herstelplan eisten de aandacht.
- De ambtelijke organisatie heeft op basis van de jaarverslagen wel inzicht in de prestaties van de instellingen.

Toelichting
Er is door de gemeente geen onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke effecten van de verzelfstandigingen. Dat zou wellicht ook wat aan de vroege kant zijn als het gaat om de verzelfstandiging van MSSA. En bovendien wordt er zowel bij MSA als het museum verbouwd, waardoor er sprake is van een andere situatie. Wel heeft er in 2016 een tussenevaluatie plaatsgevonden van de Cultuurnota STROOM uit 2012.

Destijds bij de verzelfstandiging van Het Domein was het wel de bedoeling dat er gemonitord zou worden. Zo staat er in het raadsvoorstel uit 2011 dat 'er zal worden gemonitord in hoeverre bovenstaande doelstellingen worden bereikt. Hiermee wordt invulling gegeven aan het advies van de rekenkamer uitgebracht in het onderzoeksrapport 'Van verzelfstandigen tot bekwaam regisseren en gunnen' van januari 2010 (beslispunt 2). Teneinde de realisatie van de doelstellingen te kunnen volgen zal in het najaar 2011 in opdracht van de dienst MO een nulmeting worden uitgevoerd. Voor de hierbij te hanteren indicatoren wordt onder andere gedacht aan:
- de verhouding subsidie /eigen inkomsten (uit cursussen, opdrachten, sponsoring)
- een klanttevredenheidsonderzoek
- het aantal succesvolle bemiddelingen tussen vraag en aanbod in onderwijs (netwerkfunctie kunstbedrijf)
- het percentage deelnemers kernaanbod kunstbedrijf
- de gehanteerde prijsdifferentiatie (afstemming met de vraag, marktkennis) en
- de omvang van het gezamenlijk aanbod van het kunstbedrijf met culturele organisaties.

Vervolgens zal de dienst MO na 3 en 6 jaar een meting laten uitvoeren naar de realisatie van de doelstellingen. Wij zullen uw Raad verslag uitbrengen van de onderzoeksresultaten.'

Desgevraagd geeft de ambtelijke organisatie aan dat het Kunstbedrijf in haar jaarlijkse subsidieaanvragen prestatie-afspraken, indicatoren, succesfactoren en/of beoogde resultaten opnam. De genoemde en beoogde metingen na 3 en 6 jaar zijn in 2014 in een volkomen andere daglicht komen te staan door de financiële problemen van Kunstbedrijf. Het in 2015 door de gemeenteraad goedgekeurde Herstelplan van Kunstbedrijf is in wezen in de plaats gekomen van een meting na 3 jaar.

De ambtelijke organisatie heeft wel inzicht in de prestaties van de instellingen. De instellingen leveren jaarlijks hun jaarverslag en jaarrekening over het voorgaande jaar in bij de gemeente ten behoeve van de definitieve vaststelling van de subsidie. In het jaarverslag staat informatie over de geleverde prestaties. Ook in de kwartaalgesprekken wordt hier aandacht aan besteed.

Norm 17: De verzelfstandigingen hebben geleid tot een nieuwe programmering en daardoor meer en daardoor betere voorzieningen, en meer voorstellingen/tentoonstellingen/activiteiten/gebruikers/publiek en waardering.

Bevindingen:
- Hoewel het niet 1:1 wordt gerelateerd aan de verzelfstandigingen, is er blijkens de tussenevaluatie van het cultuurbeleid sprake van positieve ontwikkelingen.
- De betrokkenen bij het cultuurbeleid zijn van mening dat het STROOMT in Arnhem.

Toelichting
Uit de tussenevaluatie van de Cultuurnota STROOM is de volgende outcome naar voren gekomen als het gaat om de doelstelling 'Brede opdracht aan de basisvoorzieningen':

- De inzet op cultuureducatie leidt ertoe dat meer leerlingen in het Primair Onderwijs kennismaken met cultuur.
- Samenwerking en uiteindelijk (bestuurlijke) fusie tussen instellingen in Rozet, waardoor meer middelen ingezet kunnen worden voor activiteiten en ondersteuning van derden.
- Samenwerking (inhoudelijk en organisatorisch) vindt op verschillende manieren plaats: tussen podia, tussen podia en instellingen, in de keten. Dit leidt onder andere tot een beter (afgestemde) programmering, naar verwachting tot meer publiek en mogelijk tot kostenbesparing op bedrijfsvoering. Ook worden instellingen door krachtenbundeling op den duur minder kwetsbaar.
- Door betere afstemming in vroeg stadium tussen de overheden versterking positie van en lobby voor culturele topinstellingen.

STROOMT het in Arnhem?
In dit onderzoek is op kwalitatieve wijze onderzocht wat er de afgelopen jaren veranderd is in de stad. In de gesprekken met de ambtelijke organisatie, de instellingen, de raad en de wethouder is steeds de volgende vraag gesteld: stroomt het in Arnhem, wat heb je de afgelopen jaren zien gebeuren?

Vanuit de ambtelijke organisatie wordt aangegeven dat zij de afgelopen jaren hebben waargenomen dat er veranderingen zijn in de programmering van het cultureel aanbod en de samenwerking tussen de instellingen, zoals bijvoorbeeld de UITnacht en de samenwerking met Rijksgezelschappen. En dat er een omslag is van aanbodgericht naar vraaggericht: het is meer klantgericht, aantrekkelijker, zichtbaarder voor de stad. De ondernemers zijn blij met Rozet: een minder dode hoek in de stad, een enorme impuls. Overigens komt het bovenstaande niet alleen door de verzelfstandigingen, maar ook dankzij de cultuurnota en de juiste mensen op de juiste plek.

De instellingen geven aan dat instellingen elkaar opzoeken en vanuit hun rol bijdragen aan de stad. Er is ambitie, en de instellingen krijgen de ruimte om hierbinnen te opereren. Vanuit MSA is een alliantie tussen Oostpool, Gelders Orkest en Introdans gesloten, educatiemedewerkers en marketeers werken samen en MSA doet mee aan festivals en doet meer samen met anderen én voor de stad. Ook MA werkt met allerlei partners samen en heeft allianties gevormd met bijvoorbeeld: Erfgoedcentrum in Rozet, Sonsbeek, State of Fashion, ArtEZ, Plaatsmaken, Valkhof, Coda, Educatiemenu, etc. Het imago van het Kunstbedrijf is de laatste jaren beter geworden. En is veel veranderd in deze organisatie de afgelopen jaren en dat gaat zijn vruchten afwerpen. En hoewel het lastig is om de verzelfstandiging van Het Domein hierbinnen als een zelfstandig iets te zien, is Rozet belangrijk voor de stad. Kunstbedrijf/Rozet doen mooie dingen. Bijvoorbeeld de activiteiten in de wijken, de muziekschool. Dat het goed gaat blijkt ook uit de opmerking over de vrijwilligers: "We hadden dit jaar als ambitie om een toename van veertig naar tachtig vrijwilligers te realiseren. We hebben er nu al 100. Dat zegt wel wat."

Ook in het gesprek met de gemeenteraad is de vraag gesteld wat zij hebben zien gebeuren de afgelopen jaren. Aan de orde komt dat er veel vernieuwing plaatsvindt in gebouwen ten behoeve cultuuruitvoering. Gezien wordt dat de culturele organisaties steeds meer willen samenwerken, maar dat dit nog lastig is vanwege financiële beperkingen en bezuinigingen (om elkaar daarin toch als samenwerkingspartner in plaats van als concurrent te zien). Bij alle organisaties zijn zorgen om de financiële investering in de gebouwen en wat het effect gaat zijn voor zowel de gemeente als die drie verzelfstandigde instellingen. Ook wordt

genoemd dat er duidelijker en onafhankelijker rollen zijn. Er sprake van een nieuw elan bij de grote instellingen. Gevoelsmatig is er minder aandacht voor "gewone/kleine" instellingen, terwijl die minstens zo belangrijk, zo niet belangrijker zijn voor de stad zelf. Een raadslid geeft aan dat er sprake is van verschraling van het aanbod bij het kunstbedrijf, omdat er voor bepaalde dingen een te kleine markt is. Het komt ook omdat het meer gericht is op de wijken, maar daardoor heb je minder diversiteit in het centrale aanbod voor alle groepen.
Met betrekking tot de programmering wordt door de raadsleden opgemerkt dat het lastig te bepalen is of het aanbod en de programmering zijn veranderd. Dit is meer gebaseerd op de persoonlijke beleving en ervaringen die sinds de verzelfstandigingen bij de instellingen bemerkt worden. Daarnaast wordt aangegeven dat alle drie de instellingen een nieuwe directie hebben die zonder allerlei belemmeringen nieuwe dingen kan bedenken. Maar wat je niet ziet en hoort is dat er ineens iets heel nieuws in Arnhem is ontstaan door deze verzelfstandigingen. Arnhem zou in de krant moeten komen met "wat er nou in Arnhem gaat gebeuren op cultureel gebied". Dat hebben de raadsleden niet gezien en zouden de verzelfstandigingen volgens hen wel in zich moeten hebben.

Ook vanuit het college is aangegeven dat het beeld is dat er veel gebeurd is de afgelopen jaren. Er zijn goede stappen gezet qua organisaties, zeker op directieniveau. Qua gebouwen worden momenteel ook stappen gezet. De instellingen zijn zich steeds meer bewust van hun positie en verantwoordelijkheid, voor hun eigen publiek, en ook voor cultuur in Oost-Nederland. Er gebeuren mooie dingen in de samenwerking. De ambitie voor de komende jaren is om samen met Nijmegen de culturele hotspot van het oosten te worden. Zo wil het college graag dat verschillende overheden met een eenduidige opdracht komen richting het culturele veld. Hierbij kan dan ook samengewerkt worden met andere culturele instellingen in Oost-Nederland. Hiertoe moeten nog wel wat stappen gezet worden.

6. De huidige gemeentelijke kaderstelling

In dit hoofdstuk draait het om de huidige gemeentelijke kaderstelling. Hierbij komen de volgende deelvragen aan de orde:
- Wat zijn de huidige beleidsmatige, juridische en financiële kaders voor de drie culturele instellingen?
- Zijn de beleidsmatige, juridische en financiële kaders ingebed in een heldere en zakelijke sturingsrelatie?
- Worden de instellingen voldoende in staat gesteld de gemeentelijke doelstellingen te halen?
- Wat is er te leren van andere gemeenten als het gaat om voorwaardenscheppende kaders?

6.1 Huidige kaders

Deelvraag: Wat zijn de huidige beleidsmatige, juridische en financiële kaders voor de drie culturele instellingen?

Norm 18: Gemeenteraad, portefeuillehouder en ambtelijke organisatie hebben inzicht in de beleidsmatige, financiële en juridische kaders ten aanzien van de drie culturele instellingen.

Bevinding:
- De gemeenteraad, portefeuillehouder en ambtelijke organisaties kennen de beleidsmatige, financiële en juridische kaders.

Toelichting
De beleidsmatige kaders voor alle drie de culturele instellingen worden gevormd door de Cultuurnota STROOM uit 2012, de impulsen uit Arnhem stroomt door, de perspectiefnota 2017-2020 en de meerjarenbegroting 2017-2020. Daarnaast is er ten aanzien van bijvoorbeeld cultuureducatie specifiek beleid van toepassing op het Kunstbedrijf. In bijlage 7 wordt uitgebreider ingegaan op de inhoud van deze documenten.

De financiële kaders zijn vastgelegd in de gemeentelijke begroting, in dit geval de meerjarenbegroting 2017-2018. In de paragraaf Indicatieve subsidiebedragen 2017 met de grondslag begroting zijn de volgende maximale subsidiebedragen[59] per instelling vermeld.

Bedragen x € 1.000	2017	2016
Stichting Museum Arnhem	3.189	2.942
Musis en Stadstheater Arnhem*	5.234	3.883
Kunstbedrijf Arnhem / Beleven	2.250	2.736

*) Het grote verschil zit erin dat de subsidie is verhoogd. Dit had onder meer te maken met de invoering van de kostprijsdekkende huur. In 2016 € 1.603.678 voor de huur en daarnaast € 684.000 voor creatie eigen vermogen MSA, in 2017 was het huurbedrag € 1.966.677.

De juridische kaders worden gevormd door de afzonderlijke overeenkomsten die er tussen de gemeente en de drie instellingen zijn gesloten rondom de verzelfstandigingen. Ten aanzien van de subsidieverlening aan de instellingen is de Algemene Subsidie Verordening 2016 (ASV) het kader. Hierin staan de procedures

[59] Meer informatie over de verleende subsidies aan de instellingen is opgenomen in de casebeschrijvingen over de instellingen in de bijlagen bij dit rapport.

en eisen die er zijn als het gaat om het proces en de inhoud van de subsidieverlening.

De betrokken ambtenaren, raadsleden en portefeuillehouder zijn op de hoogte van deze kaders. Zij zijn betrokken geweest bij het opstellen en/of vaststellen c.q. goedkeuren ervan.

6.2 Sturingsrelatie

Deelvraag: Zijn de beleidsmatige, juridische en financiële kaders ingebed in een heldere en zakelijke sturingsrelatie?

Norm 19: Er is sprake van een zakelijke sturingsrelatie tussen de gemeente Arnhem en de drie culturele instellingen.

Bevindingen:
- Volgens het rapport van PwC is het voor een heldere en zakelijke sturingsrelatie van belang dat de instelling weet wanneer zij het in de ogen van de gemeente goed heeft gedaan en waarop zij door de gemeente zal worden afgerekend.
- Er is volgens de betrokkenen nog geen sprake van een zakelijke sturingsrelatie, maar het gaat de goede kant op. De instellingen zijn niet alleen via de subsidierelatie verbonden aan de gemeente, maar er lopen ook andere lijnen, bijvoorbeeld als huurder van gemeentelijk vastgoed.
- Er wordt gewerkt met een kostprijsdekkende huur, waardoor er geen sprake meer is van verborgen of indirecte subsidiëring.
- Er is nog geen invulling gegeven aan de toezegging van de wethouder - naar aanleiding van de ingetrokken motie 'Goed Toezicht' van 13 april 2015 - om uiterlijk 1 oktober 2015 een visie te formuleren op de rol van toezicht en de borging daarvan binnen de door de gemeente sterk gesubsidieerde instellingen, zoals het Kunstbedrijf.

Toelichting
In hoofdstuk 5 is uitgebreid op de sturingsrelatie ingegaan, aangezien een van de doelstellingen van de verzelfstandigingen was 'Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instellingen als opdrachtnemers en uitvoerders van beleid'.

In het PwC rapport wordt over de heldere en zakelijke sturingsrelatie aangegeven dat 'de instelling moet weten wanneer zij het in de ogen van de gemeente goed heeft gedaan en waarop zij door de gemeente zal worden afgerekend'. Ook is hierover opgenomen dat 'er nadrukkelijk door de gemeente een regiefunctie wordt vervuld en er, na een periode van leren en ontwikkelen, in toenemende mate een zakelijke relatie ontstaat, waarbinnen men elkaar aanspreekt op (niet) geleverde prestaties. En eventueel wordt op basis daarvan ook met elkaar in financiële zin afgerekend'.

Uit de gesprekken komt naar voren dat het de goede kant op gaat in het werken naar een heldere en zakelijke sturingsrelatie, maar dat deze nog niet is bereikt. De transitie is nog gaande. De voorwaarden om te komen tot deze situatie zijn er volgens sommige wel, en volgens anderen nog niet. Zo geven de directeuren van de instellingen aan dat het niet alleen om een verzelfstandigingsproces gaat, maar ook om bezuinigingen, verbouwingen, reorganisaties, fusies en de afhechting van de verzelfstandiging et cetera, waardoor de verzelfstandigde instellingen financieel nog niet 'los' zijn van de gemeente.

De directeuren geven aan dat als het gaat om de subsidierelatie, de heldere en zakelijke relatie nog het dichtst wordt benaderd. Het is nog onder handen werk, maar het lukt steeds beter om met de gemeente op basis van de nieuwe rolverdeling te werk te gaan. Hierbij wordt in dialoog gesproken over het 'wat' en dit vindt zijn neerslag in prestatieafspraken. Het 'hoe' is in toenemende mate het domein van de culturele instelling, en steeds minder van de gemeente. Bij het museum en MSA wordt al zo gewerkt, bij Het Kunstbedrijf/Rozet is dit nog geen realiteit. Bij Rozet -dat naar aanleiding van de bestuurlijke fusie nog bezig is met haar strategisch meerjarenplan- is recentelijk een bijeenkomst gehouden met twintig ambtenaren uit verschillende disciplines, waarin gesproken is over de ontwikkeling van Rozet en de wijze waarop instelling en de gemeente de relatie gaan vormgeven. Rozet heeft te maken met onderwijs, sociaal domein, cultuur, vastgoed. Er moeten volgens de directeur nog muurtjes tussen deze domeinen beslecht worden. Daarnaast maken alleen goede afspraken op papier nog niet de zakelijke relatie die Rozet voor ogen staat. De afspraken moeten ook niet over uitvoering en activiteiten gaan, maar gestoeld zijn op resultaten en prestaties. En zover is het volgens de directeur nog niet.
Uit de gesprekken blijkt dat als het gaat om de vastgoed-kant en de afhechting van de verzelfstandiging van MSA de zakelijke relatie met de ambtelijke organisatie (nog) niet is bereikt. De basis is gelegd; het is work in progress.

Vanuit de ambtelijke organisatie is opgemerkt dat door de verzelfstandigingen de instellingen enerzijds meer op afstand staan van de gemeente, maar dat er tegelijkertijd veel meer betrokkenheid is bij het cultuurbeleid/de inhoud. De instellingen worden nu meer bij het gemeentelijk cultuurbeleid betrokken dan voorheen. De gemeente is gegroeid in de rol van opdrachtgever en regisseur van het beleid en de instellingen in de rol als opdrachtnemer en uitvoerder. De opdrachtnemer moet zich steeds bewuster zijn van wat zij als programma aanbiedt aan de stad en aan de gemeente. Twintig jaar geleden bepaalden de instellingen zelf wat ze voor programma aanboden, aanbodgericht. Nu moeten instellingen vraaggericht aanbieden. De gemeente verlangt dat instellingen heel duidelijk aangeven wat het product is dat ze aanbieden en ook hoe de stad daar wat aan heeft.

Ambtelijke wordt de verandering in de sturing geïllustreerd aan de hand van de relatie met het museum. Voorheen was een doel voor het museum tien tentoonstellingen: vijf grote en vijf kleine. Door na te denken over de doelen van die tentoonstellingen, waarom willen we dat eigenlijk? Werd duidelijk dat de vijf kleine belangrijk zijn vanuit educatie-oogpunt. Dus door na te gaan: "Waarom doen we dingen en waarom zijn ze goed op het juiste niveau?" wordt tot nieuwe indicatoren gekomen. De sturing gaat volgens de ambtenaren over de doelen, niet langer over het 'hoe'. "Hoe de instellingen het doen, moeten ze zelf bepalen. Daar zijn ze ondernemer voor." Aangegeven wordt dat het lastig is hoe je dat moet meten. Volgens de ambtenaren vraagt dat om constant in gesprek te zijn met elkaar en dat er onderling vertrouwen is.

Wat volgens de ambtenaren en de wethouder bijdraagt aan de zakelijke relatie is dat er nu gewerkt wordt met een kostprijsdekkende huur die de instellingen betalen voor het gebruik van het gemeentelijk vastgoed.

Waar nog geen invulling aan gegeven is, is de toezegging van de wethouder - naar aanleiding van de ingetrokken motie 'Goed Toezicht' van 13 april 2015 - om uiterlijk 1 oktober 2015 een visie te formuleren op de rol van toezicht en de borging daarvan binnen de door de gemeente sterk gesubsidieerde instellingen, zoals het Kunstbedrijf. Navraag leert dat deze toezegging nog open staat. In de praktijk wordt met behulp van de Algemene Subsidie Verordening (ASV), het toepassen van

de governance code bij de instellingen en de subsidiebeschikkingen invulling gegeven aan de strekking van de ingetrokken motie[60].

Norm 20: Directies van de instellingen, ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en gemeenteraad zijn tevreden[61] over de opzet en inrichting van de sturingsrelatie tussen gemeente en instellingen.

Bevindingen:
- De opzet en inrichting van de sturingsrelatie is nog niet uitgekristalliseerd. Er wordt aan gewerkt en het gaat de goede kant op, waarbij de relatie tussen gemeente en Museum Arnhem nu het meest tot tevredenheid leidt.
- De sturingsrelatie tussen gemeente en instellingen is voor de raad vooral onzichtbaar.

Toelichting
De directeuren geven een wisselend beeld als het gaat om hun tevredenheid over de huidige invulling van de sturingsrelatie. Er is er een tevreden, een ander vindt het stapje voor stapje gaan waarbij het nog zoeken is naar de rollen, en de derde is van mening dat er echt nog stappen gezet moeten worden.

Uit de gesprekken blijkt dat het contact tussen de instellingen en de raad informeel en incidenteel is.

Tijdens het gesprek met de raad geven de raadsleden aan de sturingsrelatie voor hen 'onzichtbaar' is. De raadsleden hopen dat er bijtijds signalen komen van het college. Door de raad worden richtlijnen meegegeven, maar de raad wordt niet geïnformeerd over de uitvoering. Dat gebeurt pas achteraf en dan is de hoop dat dit gebeurt voordat het misgaat. Ook is genoemd dat de fracties contact onderhouden met de directeuren. Als daar geen signalen gegeven worden, gaan de raadsleden er vanuit dat het goed zit. De raadsleden geven echter aan dat het maar de vraag is hoe open de directeuren in die gesprekken zitten. Opgemerkt wordt dat het van belang is om de doelstellingen helder te hebben: Dan kun je als raad zeggen dat de middelen en de doelen die je meegeeft voldoende zijn om de doelstellingen te behalen die de raad belangrijk vinden - ongeacht wat een directeur dan zegt.

6.3 Ruimte en middelen

Deelvraag: Worden de instellingen voldoende in staat gesteld de gemeentelijke doelstellingen te halen?

Norm 21: De gemeentelijke cultuurdoelstellingen worden gedragen door de culturele instellingen.

Bevinding:
- De instellingen kunnen zich vinden in de beleidsmatige kaders die de gemeente stelt.

Toelichting
Tijdens het gesprek met de directeuren is hen de vraag voorgelegd hoe zij de beleidsmatige, financiële en juridische kaders van de gemeente ervaren. Hierop wordt aangegeven dat deze goed zijn.

[60] Mail d.d. 21 september 2017.
[61] Tevredenheid wordt gemeten door interviews/gesprekken met raadsleden, portefeuillehouder, ambtelijke organisatie en instellingen en hun kwalitatieve oordeel.

Norm 22: Directies van de instellingen zijn van mening dat de ruimte en middelen die hen door de gemeente ter beschikking worden gesteld in evenwicht zijn met de verwachtingen die door de gemeente aan hen gesteld worden.

Bevinding:
- Instellingen geven aan dat de verwachtingen die er aan hen gesteld worden en beschikbaar gestelde middelen op onderdelen wat uit elkaar lopen. Dit is niet zozeer het geval als het gaat om de betrokken ambtenaren, maar speelt meer op bestuurlijk/politiek niveau.

Toelichting
Als het gaat om de vraag of de verstrekte ruimte en middelen in evenwicht zijn met de verwachtingen, wordt door de instellingen aangegeven dat deze op onderdelen wat uit elkaar lopen. Niet op ambtelijk niveau, maar meer op bestuurlijk/politiek niveau. Het college en de raad willen graag lange rijen bezoekers en succes vergelijkbaar met het succes van De Fundatie. Maar iedere instelling heeft gebouw-gerelateerde kosten, en de rest van de middelen kan aangewend worden voor de producten. Als de verwachtingen zo hoog zijn, dan moet er een relatie zijn tussen wat je als instelling kan leveren en de gemeentelijke subsidie. Tegelijk wordt aangegeven dat het feit dat de verwachtingen en het budget wat uit elkaar lopen, in veel steden in het land het geval is.

De raad vindt het lastig te beoordelen of er sprake is van evenwicht tussen de middelen en verwachtingen. Op het moment dat de kaders worden vastgesteld, kunnen de instellingen inspreken. Dat is niet gebeurd.

Norm 23: De huidige kaders worden niet als belemmerend ervaren door culturele organisaties, ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en gemeenteraad.

Bevinding:
- Er zijn belemmeringen als gevolg van de bij de verzelfstandigingen gestelde kaders opgetreden. Er zijn geen belemmeringen als gevolg van de huidige kaders genoemd.

Toelichting
In de gesprekken zijn geen opmerkingen gemaakt of belemmeringen genoemd over de huidige kaders. Wel is er in de gesprekken gesproken over de uitgangspositie van de instellingen na verzelfstandiging, in de zin van de eerder genoemde schulden en kwaliteiten van de organisatie. Vanuit de ambtelijke organisatie is genoemd dat het voor de instellingen, ondanks dat dit van te voren bekend was, belemmerend heeft gewerkt dat de samenstelling van de organisatie niet zo was, zoals ze in feite zouden willen als ze zelfstandig waren. Ondanks reorganisaties zijn er nu nog effecten waar directeuren op bijsturen wat betreft personeel.

Op basis van de beschikkingen kan vastgesteld worden dat de gemeente niet overvraagt als het gaat om de verantwoording. Het indienen van het jaarverslag volstaat. In dit jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over output en activiteiten. De gemeente heeft in de gevallen dat er sprake was van een exploitatieoverschot erin toegestemd dat de instelling dit toevoegde aan een specifieke (doel)reserve.

6.4 Lessen uit andere gemeenten

Deelvraag: Wat is er te leren van andere gemeenten als het gaat om voorwaardenscheppende kaders?

Nu de instellingen verzelfstandigd zijn is het zaak dat, voor zover dat nog niet gebeurd is, de instellingen de juiste kaders meekrijgen. Dan gaat het om de financiële middelen, maar ook om beleidsmatige inhoud en heldere afspraken over hoe de relatie met de gemeente vorm en inhoud krijgt. Hieronder is op basis van onze expertise aan de hand van algemene inzichten en de wijze waarop er in de gemeenten Zutphen en Schiedam invulling is gegeven aan de kaderstelling en samenwerking, een overzicht gemaakt van mogelijke lessen voor Arnhem. Het gaat in deze paragraaf dus nadrukkelijk om lessen over voorwaardenscheppende kaders, niet om een vergelijking met andere gemeenten. De lessen formuleren we p basis van onze expertise van de goede praktijken als het gaat om subsidiebeschikkingen en prestatieafspraken in de gemeenten Zutphen en Schiedam.

Relatie tussen beleidsdoelen en prestaties
In het algemeen is het goed om scherp te hebben dat volgens de Algemene wet bestuursrecht (Awb) een subsidie is: 'de aanspraak op financiële middelen die door een bestuursorgaan wordt verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde zaken of diensten'. Met de verstrekking van subsidies wordt beoogd dat activiteiten en prestaties van de subsidieontvanger bijdragen aan de realisatie van de doelen van beleid.

Om te zorgen dat een gemeente díe activiteiten subsidieert waarmee zij haar beleidsdoelen kan realiseren, dient zij eerst een beleidstheorie te ontwikkelen. Hierin onderbouwt zij de veronderstelde relaties tussen beleids- c.q. subsidiedoelen, prestaties en activiteiten. Door deze samenhang goed te doordenken, wordt een doeltreffende inzet van subsidies zo veel mogelijk geborgd. De subsidieontvanger gebruikt de subsidie om activiteiten uit te voeren en realiseert hiermee prestaties.

Een heldere en zakelijke sturingsrelatie is het doel
In het PwC rapport dat ter voorbereiding op de besluitvorming over de verzelfstandigingen is opgesteld is aangegeven dat 'de instelling moet weten wanneer zij het in de ogen van de gemeente goed heeft gedaan en waarop zij door de gemeente zal worden afgerekend'. Door hier het gesprek over aan te gaan wordt er invulling gegeven aan de gewenste heldere en zakelijke sturingsrelatie.

Zinvolle prestatieafspraken vastleggen in de beschikking
Het schakelpunt tussen gemeente en culturele instelling is de formele subsidiebeschikking. De gemeente kan hierin of hierbij een set prestatieafspraken opnemen. Het doel van prestatieafspraken is in de eerste plaats het verkrijgen van inzicht in de bijdrage die de instellingen leveren voor de subsidie die zij ontvangen. In de verantwoording geven de instellingen aan op welke wijze zij invulling hebben gegeven aan de beoogde prestaties en wat het resultaat daarvan was. Op basis daarvan kan de gemeente beoordelen of zij hier tevreden over is en of er aanleiding is de beoogde prestaties te herzien. Wanneer de behaalde resultaten te ver achterblijven bij de beoogde prestaties kan de gemeente besluiten het subsidiebedrag aan te passen. Dat is de tweede reden voor het opnemen van prestatieafspraken: deze bieden een ijkpunt.

In het land is al de nodige ervaring opgedaan met prestatieafspraken in de culturele sector[62]. Uit onderzoek komt hierover het volgende naar voren: 'Prestatieafspraken kunnen zinvol zijn, maar alleen als ze gebaseerd zijn op een zorgvuldige analyse van zowel de overheid als de instelling. Dat vergt een relatie

[62] Bunnik, C. & Van Huis, E., (2011), Niet tellen maar wegen; over de zin en onzin van prestatieafspraken in de culturele sector, Amsterdam: Boekmanstichting.

die het mogelijk maakt om met elkaar die doelen te bespreken en daar afspraken over te maken die zinvol en haalbaar zijn, maar ook voldoende ambitie in zich hebben. Om dat voor elkaar te krijgen is een open relatie, die is gebaseerd op kennis en vertrouwen, voorwaarde.'

Wat dat betreft is het opstellen van prestatieafspraken vooral een mogelijkheid om met elkaar in gesprek te gaan over de waarde van de instelling voor de stad en de bijdrage die de instelling levert aan het realiseren van de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente.

Prestatieafspraken tussen de gemeente Zutphen en de instellingen
In Zutphen is in 2016/2017 een proces gestart om samen met de culturele basisinstellingen te komen tot prestatieafspraken[63]. De gemeente heeft op een open manier met de instellingen gesproken over hun kernactiviteiten en de waarde die zij toevoegen. Met de instellingen is overeenstemming bereikt over de huidige opzet en invulling van de beoogde prestaties.

Bij de prestatieafspraken[64] is gebruik gemaakt van het 4R-model dat uitgaat van Richting, Ruimte, Resultaat en Rekenschap. In het document 'Beoogde prestaties' is neergelegd wat de prestaties zijn die de instelling levert als het gaat om de resultaten. Daarnaast beschrijft het document het culturele speelveld en de wijze waarop er wordt samengewerkt, zowel tussen instelling en gemeente als tussen instellingen onderling.

<u>Richting</u>
De gemeente Zutphen geeft richting vanuit haar vastgestelde (cultuur)beleid. Er wordt aangegeven wat de gemeente wil bereiken, welke functie ze daarbij voor de instelling ziet, wat de financiële kaders zijn (subsidie voor X jaar, het feit dat de instelling ook eigen inkomsten genereert), eventueel een passage over de wens van de gemeente dat er samengewerkt wordt met andere instellingen en organisaties, en op welke wijze er afstemming plaatsvindt met de gemeente.

<u>Ruimte</u>
De instelling krijgt van de gemeente Zutphen het vertrouwen en de ruimte om op basis van haar eigen professionaliteit en inzet tot realisatie van de afgesproken beoogde set van prestaties te komen. Dit uit zich door aan het begin van het kalenderjaar de volledige subsidie te verlenen. En bijvoorbeeld een passage dat het gemeentebestuur cultureel ondernemerschap stimuleert en de instelling financiële overschotten mag toevoegen aan haar eigen reserves. ☐

<u>Resultaat</u>
Hier staat de set van beoogde prestaties die de gemeente Zutphen en de instelling met elkaar zijn overeengekomen. In Zutphen wordt hierbij een onderscheid gemaakt tussen prestaties die te maken hebben met:
- professionaliteit en ondernemerschap: toepassing Code Cultural Governance, lidmaatschap branche-organisatie, % eigen inkomsten, dagelijks beheer en onderhoud gebouw.
- Het eigen culturele product en het bereik daarvan: waarde voor de stad, uitgedrukt in kwalitatieve en kwantitatieve termen, netwerk.

[63] Gemeente Zutphen (2017), Collegebesluit Subsidiebeschikkingen culturele basisinstellingen 2017, d.d. 2 mei 2017.
[64] In plaats van prestatieafspraken wordt er in de beschikking gesproken van een 'set van beoogde prestaties'. Dit past beter bij het karakter van de subsidierelatie, waarin het gaat om het stimuleren en ondersteunen van voorgenomen activiteiten. De term 'afspraken' past meer in het jargon van een inkooprelatie.

- Bijdrage aan andere gemeentelijke strategische doelen: bijvoorbeeld afspraken over vrijwilligers, inkoop lokale leveranciers. ☐

Rekenschap
Onder dit kopje worden afspraken gemaakt over:
- houding en dialoog.
- overlegmomenten en waarover deze gaan.
- invulling cultureel ondernemerschap (bij cultureel ondernemerschap gaat het enerzijds om het aangaan van duurzame relaties met de samenleving (positionering, profilering, omgevingsbewustzijn) en anderzijds om het maximaliseren van de eigen inkomsten om te komen tot een evenwichtige financieringsmix).
- de verantwoording en deelname aan de jaarlijkse openbare forumbijeenkomst met de gemeenteraad, waarin door de directies van de culturele instellingen in gesprek met de raad wordt teruggeblikt op het jaar, ontwikkelingen, de onderlinge samenwerking en de behaalde prestaties. ☐

Schiedam: inzicht in geleverde prestaties door verantwoordings-rapportages
Bij de gemeente Schiedam wordt gewerkt met prestatieafspraken[65] die zijn gerelateerd aan de verschillende gemeentelijke cultuurdoelstellingen. De instellingen verantwoorden niet alleen door indiening van het Jaarverslag, maar stellen ook een inhoudelijke verantwoordingsrapportage op. Hierdoor heeft de ambtelijke organisatie inzicht in de geleverde prestaties en inzet van financiële middelen. Het college ontvangt ten aanzien van de grote subsidierelaties van de ambtelijke organisatie een adviesmemo 'beoordeling vaststelling subsidie' en is op basis daarvan geïnformeerd over de geleverde prestaties en inzet van financiële middelen. Er wordt periodiek ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd met de gesubsidieerde organisaties.

De gemeentelijke regierol wordt ingevuld door het maken van prestatieafspraken met de culturele instellingen. Zij zijn als zelfstandige stichtingen verantwoordelijk voor het behalen van de afgesproken prestaties en het voeren van een gezonde bedrijfsvoering. Door middel van gesprekken en rapportages houdt de gemeente de vinger aan de pols. Het is hierbij zoeken naar een balans tussen ruimte en vertrouwen geven en er tegelijk bij blijven en niet voor verrassingen komen te staan. De inhoudelijke, financiële en juridische kaders waarbinnen de subsidieverlening plaatsvindt, zijn vastgesteld door de raad. In dat opzicht is er sprake van een op papier gedeeld beeld over de eisen en verplichtingen die er aan de subsidieontvanger worden gesteld.

[65] Bron: beschikkingen aan de basisinstellingen.

7. De samenwerking tussen instellingen en gemeente in de praktijk

In dit hoofdstuk draait het om de samenwerking tussen instellingen en gemeente, en tussen raad, college en ambtelijke organisatie. Hierbij komen de volgende deelvragen aan de orde:
- Op welke wijze is de samenwerking tussen gemeente en culturele instellingen ingericht?
- Op welke manier is de rol- en taakverdeling tussen raad, college en ambtelijke organisatie vormgegeven als het gaat om de verzelfstandigde instellingen?
- Wat willen partijen vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten als het gaat om de onderlinge relaties?

7.1 Samenwerking tussen gemeente en culturele instellingen

Deelvraag: Op welke wijze is de samenwerking tussen de gemeente en culturele instellingen ingericht?

Norm 24: Gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie hebben een duidelijk beeld bij de wijze waarop zij het samenspel met de culturele instellingen willen vormgeven, al dan niet vastgelegd in inhoudelijke en procedurele afspraken.

Norm 25: Culturele instellingen hebben een duidelijk beeld bij de wijze waarop zij het samenspel met de gemeente willen vormgeven.

Bevindingen:
- Er zijn geen documenten aangetroffen waaruit naar voren kwam wat het wensbeeld is van gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie als het gaat over het samenspel tussen gemeente en instellingen, en hoe zij dit willen vormgeven.
- Er wordt nu binnen de ambtelijke organisatie gewerkt aan extern opdrachtgeverschap.
- Uit het gesprek met de directeuren van de instellingen komt een gedeeld wensbeeld naar voren: we maken afspraken over het 'wat' en zijn vrij in het 'hoe' met de gemeente in nabijheid
- Tijdens het Cultureel Kwartet bleken de aanwezigen zich snel te kunnen vinden in een beschrijving en invulling van een ideale situatie en een ideale relatie: een open relatie, met een gezamenlijk doel en onderling vertrouwen op basis van contact en gelijkwaardigheid

Toelichting
Bij de documenten die in het kader van dit onderzoek zijn bekeken is er geen document gevonden dat inzicht biedt in het gemeentelijke wensbeeld als het gaat om het samenspel tussen gemeente en instellingen. De Cultuurnota's STROOM en Arnhem STROOMT door, bieden inzicht in wat de gemeente van de basisinstellingen verwacht, maar gaan niet in op de wijze waarop de gemeente het samenspel met hen wil vormgeven.

Uit het gesprek met de directeuren komt naar voren dat zij als wensbeeld hebben dat zij op basis van een set prestatie-indicatoren afspraken maken over het 'wat', vrij gelaten worden als het gaat om het 'hoe', en dat in een relatie waarbij de gemeente nabij is, maar niet nadrukkelijk aanwezig. En zij willen graag zo snel mogelijk alle losse eindjes afhechten, zodat zij echt 'los' zijn van de gemeente.

Tijdens de bijeenkomst Het Cultureel Kwartet is plenair de vraag aan de orde gesteld of er een duidelijk beeld is van de ideale relatie tussen gemeente en instellingen en of dit ook met elkaar gedeeld is. Daar is niets op naar voren gebracht. Het was duidelijk dat er in ieder geval geen gedeeld beeld is over de ideale relatie.
Daarover verder pratend werd naar voren gebracht dat het belangrijk is dat er sprake is van een open relatie, met een gezamenlijk doel en onderling vertrouwen tussen de partijen. Het bestuurlijke wensbeeld is dat de gemeente en instellingen in staat zijn om gezamenlijk een cultureel (Oost)blok te vormen.
Om goed te kunnen samenwerken, is het volgens de aanwezigen nodig dat partijen elkaar kennen en met elkaar in contact staan. Daarnaast willen ze met elkaar samenwerken op basis van gelijkwaardigheid. Als ideaal werd genoemd dat instellingen, ambtelijke organisatie, college en gemeenteraad "hun dromen delen, dezelfde lange termijn doelen nastreven en de handen ineen slaan". Ook werd aangegeven dat als de relatie vuur heeft, de structuur extra bij draagt. In dat geval ontmoeten partijen elkaar vanuit een gedeelde passie.

In de ideale situatie ontmoeten instellingen, gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie elkaar op twee niveaus:
1. Rondom de normale cyclus van begroting en (jaar)verslagen en bij problemen. De ontmoetingen gaan over de stand van zaken van subsidies en gebouwen. In deze ontmoetingen wordt bevraagd of alles nog binnen de kaders past. Aangegeven werd dat dit kan ook door te laten zien wat er gebeurt, dus niet alleen via cijfers en nota's en bedoeld als legitimatie naar de burger.
2. Op de inhoud, waarin met een gedeelde passie en met trots gewerkt wordt aan een programma voor de stad. In deze ontmoetingen voeden partijen elkaar op grotere thema's voor de stad, groter dan cultuur alleen. Door samen te maken, samen op pad te gaan, Arnhemmers in de wijken te bezoeken - op locatie - bij de bron van het werk. In deze ontmoetingen wordt gewerkt aan een volledig ecosysteem voor de opleiding van jonge mensen, maar ook richting andere gemeenten in Oost-Nederland – Deventer, Nijmegen - en richting de Rijksgezelschappen. En in deze ontmoetingen is aandacht voor deze 'topregio én voor de zwakkeren in de wijken' .

In de ideale situatie:
- is de gemeenteraad minder politiek. Want "als het leuk is, dan zijn er ook geen politieke incidenten". Opgemerkt is dat je inhoudelijk van alles kunt willen, maar als partijpolitiek de overhand krijgt, kan dat frustrerend zijn. De ontmoetingen met de culturele instellingen worden erg waardevol gevonden, omdat raadsleden veel informatie halen uit de praktijk, maar deze ontmoetingen zijn (nog) niet in het systeem belegd/geformaliseerd.
- Informeert college de gemeenteraad *voldoende en tijdig* over de stand van zaken en of het nog binnen de kaders past.
- Werken ambtelijke organisatie en culturele instellingen in gezamenlijkheid aan het bepalen en behalen van de doelen van de subsidie waarbij ze elkaar aanmoedigen. Als voorbeeld wordt genoemd dat Rozet is gestart met het bespreken van de doelen in een bijeenkomst met 20 verschillende ambtenaren, uit verschillende domeinen, allemaal betrokken bij Rozet.
- Werken culturele instellingen met een hoge frequentie samen aan een programma voor de stad. De grote instellingen zijn net gestart met overleg over wat er in de stad leeft en wat ze met elkaar willen bereiken.

In dit ideale samenspel heeft ieder een rol met concrete taken. Tijdens het Cultureel Kwartet werd benoemd:

De Gemeenteraad:
- Stelt kaders voor wat we willen met cultuur in de stad, geeft legitimiteit, met

financiën, effect en kwaliteit.
- Heeft een subsidierelatie met de instellingen.
- Werkt controlerend, kijkt of de instellingen binnen de doelen van de cultuurnota blijven, op het gebied van keuzes en financiën. Is controlerend op nut en noodzaak van beleidsvoorstellen uit het college, op de onderwerpen financiering en prioritering.
- Stelt kritische vragen. Controleert informatie vanuit het college. Houdt vinger aan de pols. De raad kan alleen goed belangen afwegen, wanneer zij goed geïnformeerd is (halen en brengen van informatie is een verantwoordelijkheid van alle partners in het kwartet).
- Levert input vanuit de behoefte van de stad en haar inwoners. Stuurt op stads-brede thema's. Is volksvertegenwoordiger van de stad. Bewaakt de samenhang en spreiding door de stad en cultuur in de breedte. Maakt inwoners enthousiast voor cultuur in de stad.

De drie culturele instellingen:
- Voeren een maatschappelijke opdracht uit en doen wat de stad van hen verwacht.
- Zijn exploitant.
- Realiseren doelen in opdracht (subsidie).
- Sturen efficiënte organisaties aan. Zijn in control en blijven aan het stuur. Daarnaast maken zij het bespreekbaar als het niet lekker loopt.
- Verleiden het stadsbestuur om 'out-of-the-box' te denken.
- Zijn cultureel ondernemers en werken samen met oog voor alle Arnhemmers. Inspireren, bruisen, stralen, verleggen grenzen en jagen aan, met betekenis voor de stad.
- Zoeken samenwerkingspartners in de stad en bereiken synergie met collega's.

Het college:
- Is opdrachtgever in de subsidierelatie met de culturele instellingen.
- Is uitvoerder van het cultuurbeleid, vertaalt ambities, bewaakt grenzen. Verantwoordt, signaleert, agendeert.
- Begroot realistisch op effecten en geld.
- Informeert de gemeenteraad, zodanig dat zij goede keuzes kan maken. Een brief blijkt niet altijd de ideale vorm van informatieverstrekking.
- Stimuleert duurzame samenwerking en connecties met oog voor brede ontwikkelingen in de stad en de regio. Is uitdrager van een brede visie op de transitie van het cultuurdomein.

De ambtelijke organisatie:
- Ontwikkelt beleid en voert beleid uit in opdracht van het college.
- Faciliteert het college, de instellingen en de gemeenteraad. Is waterdrager. Houden - op de achtergrond- vinger aan de pols. Ondersteunen, rekenen, leggen verslag.
- Is het eerste aanspreekpunt voor verantwoordingszaken.
- Is accounthouder in de subsidierelatie en accounthouder in de huurrelatie.
- Is creatief en energiek.
- Werkt onderling soepel samen met collega ambtenaren uit andere domeinen. Denk bij cultuur ook aan city-marketing, zorg en welzijn, wijken.
- Stuurt op stadsbrede thema's en doelen. Met daarbij als centrale vraag: Wat is goed voor de stad?
- Legt verbindingen vanuit gemeenschappelijk belang. Brengen bijvoorbeeld het kwartet bijeen.

Norm 26: Gemeenteraad, college, ambtelijke organisatie en culturele instellingen zijn tevreden[66] over deze inrichting van de samenwerking.

Bevinding:
- Betrokkenen geven aan dat er sprake is van samenspel, maar dit nog volop in ontwikkeling is. Er is op dit punt nog winst te behalen.

Toelichting
Tijdens de bijeenkomst Het Cultureel Kwartet werd hierover het volgende aangegeven: Er is samenspel, maar we zoeken nog naar de juiste toonsoort. We zijn op de goede weg, maar nog volop in ontwikkeling en zoekend. Het gaat steeds beter. Het samenspel staat in de steigers, verloopt constructief. Één aanwezige vond het samenspel onvoldoende.

Op de vraag waar nu feitelijk nog gaten liggen met betrekking tot het samenspel, werd aangegeven: de financiële afwikkeling van MSA is nagenoeg afgewikkeld. Ook werden genoemd: de rapportage structuur, details versus grote lijnen, de zakelijkheid, hoe de vinger aan de pols te houden. Daarnaast moet volgens de aanwezigen nog gewerkt worden aan elkaar kennen en vinden.

Als antwoord op de vraag wat er erg goed gaat, werd genoemd: we hebben geweldige accommodatie(s) en investeringen in panden. Iedereen wil helpen, is van goede wil, er is openheid van gesprek, er zit energie in de samenwerking, er zijn korte lijnen tussen de instellingen onderling en tussen de instellingen en de gemeentelijke organisatie. Mensen weten elkaar te vinden en delen eenzelfde gevoel voor cultuur in de stad, met trots op het aanbod. Volgens de aanwezigen is er sprake van een dialoog over het beleid.

Als het gaat om de zorgen, dan werden het meest genoemd: financiën in het algemeen en de financiële haalbaarheid van doelen. Bij gebreken betaalt uiteindelijk de gemeente en blijft de gemeente het vangnet. Men is bezorgd dat bij tekorten op stenen of bezoekers het programma gekort wordt. Gevraagd werd wanneer bakstenen een last worden. Daarnaast werd aangegeven dat het negatieve eigen vermogen van Het Kunstbedrijf niet kinderachtig is en samenwerking met andere partijen bemoeilijkt. Dit bemoeilijkt bijvoorbeeld ook het vinden van nieuwe leden voor de Raad van Toezicht.
Er zijn ook zorgen over de veelheid aan betrokken mensen, die soms erg volhardend kunnen zijn, die elkaar nooit allemaal zullen vinden en geen goede afspraken maken. Ook zijn er zorgen over het facilitair management. Tot slot worden zorgen gedeeld die gaan over de zwakkere groepen in de samenleving, de achterhoede die niet aanhaakt. We zijn er immers om te delen, schreef iemand.

Als kansen werden genoemd: De kansen voor vernieuwing en ontmoeting in een leefbare stad met volop energie. In een stad die zich sterk profileert en uitstraling heeft voor de regio Oost Nederland met mooie ruimtes en voorzieningen in prachtige panden die voor bekendheid zorgen. Deze mooi panden zijn grote nieuwe gebouwen waar ook kleine instellingen terecht kunnen en waar in samenwerking tussen de culturele partners wordt gewerkt aan een gezamenlijk concept voor de toekomst.
De droom van de aanwezigen voor de toekomst is breder dan de drie instellingen en zelfs breder dan Arnhem: "Laten we samen bouwen aan een heel ecosysteem dat jonge mensen opleidt in kunst en cultuur!" In dat ecosysteem heeft iedereen een eigen rol/functie.

[66] Tevredenheid wordt gemeten door interviews/gesprekken met raadsleden, portefeuillehouder, ambtenaren, directies van de instellingen en hun kwalitatieve oordeel.

Tot slot is de deelnemers de vraag voorgelegd: Alles overziend, in hoeverre ben je tevreden over de huidige inrichting van de samenwerking? Hierop wordt aangegeven:
- We hebben een goede start gemaakt, maar we hebben pas net kennis gemaakt.
- Het gaat redelijk goed.
- In de basis is het nu goed geregeld.
- Ik geef de huidige inrichting een 6½.
- Ja, ik ben tevreden en dan nu niet alleen het samenspel zoeken in de gebouwen.
- Ja, ik ben tevreden, nu de beweging erin houden! Focus op artistieke samenwerking.
- Ik ben matig tevreden: er is verschil tussen theorie en praktijk.
- Het gesprek, de afspraken en verantwoordelijkheden worden steeds helderder.
- Er is een wij-gevoel over de nieuwe gebouwen en de rol van Rozet.
- Ik ben redelijk tevreden, maar steeds meer positief gestemd.
- De verzelfstandigingen zijn gladjes verlopen.
- MSA zit nog te veel op de afwikkeling van de verzelfstandiging. Daardoor is er te weinig tijd voor ontwikkeling en positieve samenwerking.

Kortom, we zijn op de goede weg. Van een ruime voldoende nu, willen we naar een 9 over vijf jaar. Om die 9 te gaan halen moeten we elkaar in elk geval ontmoeten.

7.2 Rol- en taakverdeling raad, college en ambtelijke organisatie

Deelvraag: a. Op welke manier is de rol- en taakverdeling tussen raad, college en ambtelijke organisatie vormgegeven als het gaat om de verzelfstandigde instellingen?

Norm 27: Raad, college en ambtelijke organisatie hebben een duidelijk beeld bij de wijze waarop de gemeente haar regierol wil invullen, al dan niet vastgelegd in inhoudelijke en procedurele afspraken.

Norm 28: Raad, college en ambtelijke organisatie hebben een duidelijk beeld bij de betekenis van de gemeentelijke regierol voor de verschillende rollen en posities en handelen daar ook naar.

Bevindingen:
- Er is geen duidelijk beeld bij wat de gemeentelijke (regie)rol is en wat dit betekent voor de verschillende rollen en posities van ambtenaren, college en raad.
- Er is en wordt nu binnen de ambtelijke organisatie ingezet op het professionaliseren van het opdrachtgeverschap richting gesubsidieerde instellingen.

Toelichting
Uit de gesprekken is naar voren gekomen dat de gemeente te maken heeft met circa 400 gesubsidieerde instellingen. En daar werd en wordt door de gemeente heel verschillend mee omgegaan. De manier waarop de gemeente haar opdrachtgeverschap invult, vergt volgens een ambtelijk betrokkene aandacht, want dat moet goed gedaan worden. Bij opdrachtgeverschap gaat het om vragen als: Waar wil je op sturen? Wat voor gemeente wil je zijn? Hoeveel ruimte geef je aan een instelling? Die professionaliseringsslag wordt nu volgens de ambtenaren opgepakt[67].

[67] Dit gebeurt door het cluster Strategie, Beleid en Regie, dat zich richt op Professioneel opdrachtgeverschap, Regisseursrol (welke rol pak je in welke situatie?) en Programmamanagement.

Ook is vanuit de ambtelijke organisatie aangegeven dat er aan zowel de kant van de gemeente als van deinstellingen nog sprake is van rolonduidelijkheid. Onduidelijkheid over 'hoe verhouden wij ons tot elkaar?' Is de gemeente opdrachtgever, regievoerder, of heeft zij een coördinerende rol? En wat houden deze rollen in? Uit de gesprekken blijkt dat het op dit moment ontbreekt aan duidelijkheid over de rol, de bijbehorende taken en de doelen die worden nagestreefd. Dit uit zich in het ontbreken van duidelijke indicatoren, verwachtingen en een gestandaardiseerd planning en control instrumentarium. De relatie is volgens deze betrokkene nog niet uitgekristalliseerd, maar ook de gemeentelijke rol niet.

Tijdens de ambtelijke werksessie kwamen verschillende begrippen voorbij: faciliterende overheid, opdrachtgever, regisseur, regievoerder. En de vraag vanuit de ambtelijke organisatie werd gesteld was: welke van alle genoemde rollen je als gemeente zou moeten zijn? Of misschien moet je wel allemaal zijn, afhankelijk van de situatie.

Met de gemeenteraad is gesproken over de veranderende rol van de raad als het gaat om de (subsidie)relatie met de instellingen. Hierover is aangegeven dat:
- wordt betwijfeld of de rollen van de raad nou zo anders zijn. Het college heeft te maken heeft met de grootste verandering als het om de verzelfstandigingen gaat.
- de raadsleden vooral een controlerende rol hebben en deze invullen door te kijken of de kaders goed worden uitgevoerd. Zo niet, dan kan de wethouder daar op aangesproken worden;
- raadsleden er nu soms gewoon niets meer over te zeggen hebben, en elkaar daar aan moeten herinneren;
- het een leerproces is. Arnhem noemt zichzelf graag een regiegemeente. Ook in veel andere sectoren zie je steeds meer een terugtrekkende overheid. Als gemeenteraad heb je daarin steeds meer alleen de regierol. Dat vraagt een andere wijze van denken;
- het niet duidelijk is wat er onder regie verstaan wordt en wat voor kwaliteitseisen daar aan gesteld worden;

Uit het gesprek met de raad komt naar voren dat er een knelpunt ligt in de relatie met het college als het gaat om de informatievoorziening, en dan met name het tijdig geïnformeerd worden als er iets aan de hand is. Voor de raadsleden is dit van belang om te kunnen sturen. Als de raad regie moet voeren, moet controleren, kan dat alleen als je geïnformeerd wordt. Je moet in staat gesteld worden je rol te kunnen vervullen. Op de vraag dat de raad zichzelf ook in staat kan stellen, wordt aangegeven dat de raad soms ook informatie moet halen, maar dat er veel meer informatie is die gebracht kan worden.

7.3 Toekomst

Deelvraag: Wat willen partijen vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten als het gaat om de onderlinge relaties?

Tijdens het Cultureel Kwartet is de deelnemers gevraagd te noteren wat zij willen vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten als het gaat om de onderlinge relaties. In onderstaande tabel staat onze interpretatie van hetgeen er gewisseld is. De feitelijke weergave van het 4V-kwadrant, zoals door de deelnemers van het Cultureel Kwartet weergegeven op hun Praatplaten, is opgenomen als bijlage 9 van dit rapport.

Culturele instellingen

Vasthouden	Creativiteit & Cultureel Ondernemerschap. - Aanboren nieuwe geldstromen. - Ontwikkelen culturele arrangementen voor stad en regio.
Vernieuwen	Instellingen zijn SAMEN & VERBINDEND aanwezig in de stad, staan midden in de Arnhemse samenleving. Instellingen zoeken de gemeenteraad actief op, over de grote thema's van de stad. De diffuse gebouwen-relatie tussen gemeente en instellingen vraagt om helderheid.
Versterken	Instellingen equiperen eigen medewerkers om cultureel ondernemers te zijn en de bedrijfsvoering op orde te hebben. Instellingen werken aan een gelijkwaardige zakelijke relatie met de gemeente. - Instellingen en gemeente maken samen prestatieafspraken over WAT zij dienen te realiseren. - HOE zij de afgesproken prestaties realiseren, is de ondernemersvrijheid van de instellingen.
Verlaten	Losse eindjes van verzelfstandigingen → versneld afhechten. Tekorten die als claim op de toekomst worden teruggelegd bij de instellingen. Magere of negatieve reserves, die maken dat personeel en organisatie traag kan vernieuwen en versterken.

Gemeenteraad

Vasthouden	Inhoudelijke koers van STROOM blijven varen.
Vernieuwen	Cultuurbeleid verbinden aan ander gemeentelijk beleid. Meedoen aan projecten midden in de Arnhemse samenleving, over de grote thema's in de stad. Meewerken aan het regionaal versterken van cultuurbeleid in Oost Nederland.
Versterken	Richting geven aan de inhoud & effecten van beleid in cultureel Arnhem. Door het gesprek te voeren over - waar je gemeenschapsgeld aan uitgeeft. - de functie van een muziekschool of een schouwburg in de stad. Proactief vragen stellen aan het college over doelrealisatie cultuurbeleid en doelbereik verzelfstandigingen: - Gaat het lukken binnen de door ons gestelde kaders?
Verlaten	Focus op politieke realiteit - op politiek interessante onderwerpen, zoals onhaalbare begrotingen, (ex) gemeentelijk personeel en nieuwe gebouwen. - alleen dan wanneer politieke meerderheid te behalen is. Versnipperd reageren op plannen in stukjes. Uitvoeringsproblematiek, detailvragen aan en over instellingen.

Ambtelijke organisatie

Vasthouden	Deskundigen zijn in relatie met culturele instellingen en bestuur. Stimuleren samenwerking a la Cultureel Kwartet.
Vernieuwen	Samenwerken tussen de domeinen financiën, juridische zaken, vastgoed en cultuur, om een snellere afhechting van de verzelfstandigingen mogelijk te maken.

	Planning en control instrumentarium dat past bij de regisseursrol.
Versterken	Sturen op doelen en prestaties van de instellingen, vanuit een regisseursrol. Op gezonde afstand faciliteren cultureel ondernemers. Heldere zakelijke relatie met instellingen over subsidiebeschikkingen, prestaties en huurcontracten. Positie Expertiseteam Verzelfstandigingen in de ambtelijke organisatie.
Verlaten	Definitie budgetneutraal. Tekorten zijn als vanzelfsprekend voor de instellingen.

College

Vasthouden	Voortvarende uitvoering van STROOM. Het maatschappelijk effect voorop stellen (in plaats van de proceskant). Stimuleren korte lijnen in het Cultureel Kwartet.
Vernieuwen	Netwerk in Oost Nederland versterken, samen met cultureel kwartet. Plannen in zijn geheel aanbieden aan gemeenteraad. De raad actief meenemen in het verhaal (anders dan via een raadsbrief).
Versterken	Op tijd signaal geven aan gemeenteraad wanneer doelen niet binnen de gestelde kaders gerealiseerd dreigen te gaan worden. Meerdere keuzes bieden voor kaderstelling aan de gemeenteraad.
Verlaten	Versnippering op portefeuilles tussen collegeleden. Bij voorbaat te positieve begrotingen voorleggen aan gemeenteraad.

8. Resumé

In dit hoofdstuk zijn de bevindingen samengevat aan de hand van de drie hoofdvragen van het onderzoek.

1. Wat waren de beleidsmatige en financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen van de drie instellingen en zijn die behaald?
In het coalitieakkoord 2006-2010 is afgesproken onderzoek te doen naar 'de mogelijkheid en wenselijkheid van verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen'. In opdracht van de gemeente Arnhem heeft PwC een plan van aanpak gemaakt voor de ontwikkeling van de drie cultuurwerkmaatschappijen in het perspectief van Rijnboog. Het Plan van Aanpak kent drie sporen:
1. versterking van de drie werkmaatschappijen (programmering, organisatie en bedrijfsvoering)
2. externe verzelfstandiging (onderzoek en implementatie)
3. drie werkmaatschappijen op weg naar Rijnboog (leveren input planontwikkeling en vormgeving samenwerking)

Er werd door PwC aandacht gevraagd voor de kwaliteit van de werkmaatschappijen qua programmering, personele organisatie en bedrijfsvoering. Met de keuze van het college om alleen spoor 2 te volgen, week het college af van dit advies.

In 2009 heeft de gemeenteraad principebesluiten genomen tot verzelfstandiging van de drie werkmaatschappijen. Dit mede op basis van een onderzoek van PwC. Hierin zijn doelstellingen en randvoorwaarden geformuleerd die door het college en de gemeenteraad zijn overgenomen in de besluiten:
- Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instellingen als opdrachtnemers en uitvoerders van beleid.
- Het bevorderen van cultureel ondernemerschap.
- Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instellingen.
- Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instellingen.

Als randvoorwaarden werden meegegeven:
- De verzelfstandigingsoperatie moet budgettair neutraal worden uitgevoerd.
- De arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket.
- De verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen worden als afzonderlijke trajecten beschouwd.

In haar onderzoek adviseerde PwC om de discussie en besluitvorming over externe verzelfstandiging niet tot een technische en financiële operatie te verengen. Dit is bij de verzelfstandiging van Het Domein wel gebeurd.

Het Domein is in 2012 de eerste werkmaatschappij die is verzelfstandigd. In 2014, bleek deze instelling onvoldoende in staat om als zelfstandige en zelfredzame organisatie binnen de gegeven omstandigheden te functioneren.

Er is geleerd van de verzelfstandiging van Het Domein. Zo wordt voortaan in het voortraject bekeken of de instelling in staat is zelfstandig te opereren. Ook is er in de twee opvolgende verzelfstandigingen (de Gemeentemusea in 2014 en MSSA in 2016) voor gezorgd dat de reorganisaties voorafgaand aan de verzelfstandiging plaatsvonden. En vond er voorafgaand aan besluitvorming een onafhankelijke toets plaats, ofwel door de raad van toezicht ofwel door een externe adviseur. Bij deze verzelfstandigingen - van de Gemeentemusea en MSSA - is in de raadsvoorstellen

ook meer aandacht voor de maatschappelijke taak die de instellingen na verzelfstandiging zouden moeten gaan vervullen.

Er heeft geen monitoring of evaluatie van de doelstellingen en randvoorwaarden van de verzelfstandigingen plaatsgevonden, ondanks een toezegging aan de raad en een eerder advies van de Rekenkamer uit 2010. Er is als zodanig dan ook geen objectief en gedeeld inzicht in de mate van doelbereik. Uit de gesprekken met betrokkenen concluderen we dat de doelstellingen grotendeels zijn behaald. De heldere en zakelijke sturingsrelatie is nog niet overal gecreëerd, maar het cultureel ondernemerschap is bevorderd, de besluitvaardigheid is vergroot en de bestuurlijke slagkracht van de instellingen is versterkt.

De twee zwaarst wegende randvoorwaarden zijn budgetneutraliteit en gelijkblijvende arbeidsvoorwaarden. Beide hebben een stempel gedrukt op de uitgangspositie van de verzelfstandigde instellingen. Dit heeft geleid tot een zwaar loongebouw en leningen aan de instellingen. Aan de financiële randvoorwaarde dat de verzelfstandigingen budgetneutraal dienden te verlopen, is strikt volgens de definitie voldaan. De gehanteerde definitie voor budgetneutraliteit is echter van generlei waarde. Verschillende betrokkenen vullen de definitie anders in en hebben er verschillende beelden bij. Wanneer er op basis van feitelijke waarneming geredeneerd wordt, is de conclusie dat extra kosten zijn gemaakt. Voor de medewerkers zijn specifieke Sociale Statuten uit onderhandeld met de vakbonden waarin de arbeidsvoorwaarden voor een bepaalde periode geregeld zijn. Daarmee is er voldaan aan deze randvoorwaarde dat de arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket. Dit heeft financiële consequenties gehad.

De besluitvorming over de verzelfstandigingen door de gemeenteraad heeft versnipperd plaatsgevonden, waardoor er volgens de raad geen gelegenheid was er op een bepaald moment alles overziend en vanuit een helicopterview naar te kijken. De gemeenteraad was veelal gericht op uitvoeringsproblematiek en niet richtinggevend op de betekenis van de nieuwe instellingen voor de stad. Behalve op twee momenten: 1. Bij de discussie over het Herstelplan van Het Domein. 2. Bij de discussie over de ontvlechting van de financiën voor de verbouwing en de verzelfstandiging van MSA. Toen heeft de raad nadrukkelijk wel richting gegeven.

Hoewel het niet 1:1 wordt gerelateerd aan de verzelfstandigingen, zijn er blijkens de tussenevaluatie van het cultuurbeleid positieve ontwikkelingen. De betrokkenen bij het cultuurbeleid zijn van mening dat het STROOMT in Arnhem.

2. Zijn de huidige gemeentelijke kaders voldoende voorwaardenscheppend om de doelstellingen te realiseren, en wat is er in dit opzicht te leren van andere gemeenten?

De huidige beleidsmatige, financiële en juridische kaders werpen geen belemmeringen op om de doelstellingen te realiseren. Deze zijn nog niet ingebed in een zakelijke sturingsrelatie, maar hiermee gaat het volgens betrokkenen de goede kant op. Als het gaat om de subsidierelatie, benadert deze nog het dichtst een heldere en zakelijke sturingsrelatie. Het is nog onder handen werk, maar het lukt steeds beter om op basis van de nieuwe rolverdeling te werk te gaan. Hierbij wordt in dialoog gesproken over het 'wat' en dit vindt zijn neerslag in prestatieafspraken. Het 'hoe' is in toenemende mate het domein van de culturele instelling, en steeds minder van de gemeente. Bij het museum en MSA wordt al zo gewerkt, bij Het Kunstbedrijf/Rozet is dit nog geen realiteit. Dit komt door het proces van de bestuurlijke fusie van de bestuurlijke fusie. Al was er voor de fusie ook geen sprake van prestatieafspraken tussen gemeente en Kunstbedrijf. De instellingen zijn niet alleen via de subsidierelatie verbonden aan de gemeente, maar er lopen ook andere lijnen, bijvoorbeeld als huurder van gemeentelijk vastgoed. Er wordt

gewerkt met een kostprijsdekkende huur, waardoor er geen sprake meer is van verborgen of indirecte subsidiëring. Binnen de ambtelijke organisatie wordt momenteel gewerkt aan professioneel opdrachtgeverschap. De sturingsrelatie tussen gemeente en instellingen is voor de raad vooral onzichtbaar.

3. Hoe werken raad, college, ambtelijke organisatie en instellingen samen en halen zij op deze wijze het beste in elkaar naar boven?
Er zijn geen documenten aangetroffen waaruit naar voren kwam wat het wensbeeld is van gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie als het gaat over het samenspel tussen gemeente en instellingen, en hoe zij dit willen vormgeven. Ook uit de gesprekken is geen duidelijk beeld ontstaan van wat de gemeentelijke (regie)rol is en wat dit betekent voor de verschillende rollen en posities van ambtenaren, college en raad. Betrokkenen geven aan dat er sprake is van samenspel, maar dit nog volop in ontwikkeling is. Er is op dit punt nog winst te behalen.
Tijdens het Cultureel Kwartet bleken de aanwezigen zich snel te kunnen vinden in een beschrijving en invulling van een ideale situatie en een ideale relatie: een open relatie, met een gezamenlijk doel en onderling vertrouwen op basis van contact en gelijkwaardigheid.

Afsluitend
In dit onderzoek is beschreven hoe de verzelfstandigingen zijn verlopen. Dat was een leerproces, met de nodige hobbels. Maar in de gesprekken met betrokkenen komt zonder uitzondering naar voren dat de ontwikkeling die de instellingen nu doormaken nooit was gebeurd als ze niet verzelfstandigd waren. Het is goed dat het gebeurd is. Niet verzelfstandigen was volgens de betrokkenen in het huidige tijdperk geen optie.

Bijlage 1: Overzicht van betrokken personen

1. Startgesprek 26 juni 2017

Naam	Functie
Ric Alofs	Senior beleidsadviseur, tot half jaar geleden bij Cultuur
Jenny Doest	Directeur-bestuurder stichting Rozet Arnhem
Gijsje van Honk	Directeur-bestuurder Stichting Musis en Stadstheater
Anneke Jenniskens	Adviseur MSA
Betty Mostard	Voormalig Directeur Cluster Stadsbedrijven
Cile Schulz	Senior beleidsadviseur Cultuur, accounthouder MSA
Joost Syrier	Controller cultuurdomein
Moniek Vroom	Senior adviseur P&O voor verzelfstandigingsprocessen

Op 2 juli is een apart startgesprek gevoerd met Saskia Bak, directeur-bestuurder stichting Museum Arnhem.

2. Ambtelijke werksessie 30 augustus 2017

Naam	Functie
Ric Alofs	Senior beleidsadviseur, tot half jaar geleden bij Cultuur
Ien van der Coelen	Senior projectmanager (verzelfstandiging MSSA)
Alwin Kuijper	Senior adviseur vastgoed en accountmanager
Albert-Jan Matser	Senior P&O adviseur
Doeko Pinxt	Senior bestuursadviseur cultuur
Guus de Rijk	Senior projectmanager
Esther Ruiten	Strategisch bestuursadviseur Cultuur, accounthouder MA
Cile Schulz	Senior beleidsadviseur Cultuur, accounthouder MSA
Joost Syrier	Controller cultuurdomein
Moniek Vroom	Senior adviseur P&O voor verzelfstandigingsprocessen
Petra Wessels	Senior project- en interimmanager (verzelfstandiging GMA)

Op 11 september 2017 heeft een apart gesprek plaatsgevonden met mevrouw B. Mostard, voormalig directeur cluster Stadsbedrijven.

3. Groepsgesprek directeuren instellingen 30 augustus 2017

Naam	Functie
Gijsje van Honk	Directeur-bestuurder stichting Musis en Stadstheater Arnhem
Saskia Bak	Directeur-bestuurder stichting Museum Arnhem
Jenny Doest	Directeur-bestuurder stichting Rozet Arnhem
Ineke Tegelaar	Medewerker stichting Kunstbedrijf Arnhem

4. Interview wethouder 1 september 2017

Naam	Functie
Gerrie Elfrink	Wethouder Cultuur en erfgoed, Sport, Evenementen en Armoedebeleid

5. Groepsgesprek vertegenwoordiging gemeenteraad 11 september 2017

Naam	Functie
Cathelijne Bouwkamp	Fractievoorzitter GroenLinks
Tjeerd Broersma	Fractievolger ChristenUnie

Leendert Combée	Fractievoorzitter VVD
Guus van der Laak	Raadslid Arnhem Centraal
Henk Montfrooy	Raadslid CDA

Op 18 september 2017 heeft een apart telefonisch interview plaatsgevonden met Hans Eliëns, fractievolger van de Partij voor de Dieren.

6. Deelnemers bijeenkomst Het cultureel kwartet 19 september 2017

Naam	**Functie**
Saskia Bak	Directeur-bestuurder stichting Museum Arnhem
Kursat Bal	Fractievoorzitter Verenigd Arnhem
Tjeerd Broersma	Fractievolger ChristenUnie
Cathelijne Bouwkamp	Fractievoorzitter GroenLinks
Leendert Combee	Fractievoorzitter VVD
Jenny Doest	Directeur-bestuurder stichting Rozet Arnhem
Gerrie Elfrink	Wethouder Cultuur en erfgoed, Sport, Evenementen en Armoedebeleid
Naomi Hendriks	Controller stichting Musis en Stadstheater Arnhem
Gijsje van Honk	Directeur-bestuurder stichting Musis en Stadstheater Arnhem
Alwin Kuijper	Senior adviseur vastgoed en accountmanager
Martien Louwers	Fractievoorzitter PvdA
Addy Plieger	Fractievoorzitter ChristenUnie
Esther Ruiten	Strategisch bestuursadviseur Cultuur, accounthouder MA
Cile Schulz	Senior beleidsadviseur Cultuur, accounthouder MSA
Ineke Tegelaar	Medewerker stichting Kunstbedrijf Arnhem
Moniek Vroom	Senior adviseur P&O voor verzelfstandigingsprocessen
Roeland van der Zee	Raadslid VVD

Bijlage 2: Normenkader

1. De verzelfstandigingen van drie culturele instellingen

Deelvragen	Normen
1a. Wat waren de beleids- en financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen?	1. Er zijn concrete beleidsmatige doelstellingen vastgelegd voor de verzelfstandiging. 2. Er zijn concrete financiële doelstellingen vastgelegd voor de verzelfstandiging. 3. Er is een duidelijk beeld over de betekenis van de verzelfstandiging voor de culturele instellingen op zowel financieel als beleidsmatig vlak.
1b. Hoe zijn de processen van de verzelfstandiging van de drie culturele instellingen verlopen?	4. Ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en gemeenteraad hebben zich voorbereid en weten wat er staat te gebeuren en nodig is bij verzelfstandigingen van culturele instellingen. 5. Er was bij de voorbereiding van de verzelfstandigingen inzicht in de juridische, financiële en personele aspecten van verzelfstandigingsprocessen. 6. De processen tot verzelfstandiging zijn vastgelegd in Plannen van Aanpak. 7. Deze Plannen van Aanpak zijn in afstemming met de betreffende cultuurwerkmaatschappij tot stand gekomen. 8. De verzelfstandigingsprocessen zijn verlopen volgens de daarvoor vastgestelde Plannen van Aanpak. 9. Ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en culturele instellingen kijken tevreden[68] terug op de doorlopen verzelfstandigingsprocessen.
1c. Op welke wijze heeft de gemeenteraad richting gegeven aan de verzelfstandigingen?	10. De gemeenteraad heeft kaders gesteld aan de verzelfstandigingen en is tevreden[69] over de wijze waarop zij dit gedaan heeft.
1d. Heeft de wijze van richting geven door de gemeente raad voordelen voor de instellingen gehad?	11. De politieke sturing is ondersteunend geweest aan de verzelfstandigingsprocessen.
1e. Zijn de beleids- en financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen behaald?	12. Ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en gemeenteraad hebben inzicht in het beleidsmatige en financiële doelbereik van de verzelfstandigingen. 13. De doelstellingen van de verzelfstandigingen zijn behaald. 14. Aan de financiële randvoorwaarde is voldaan.
1f. Hebben de verzelfstandigingen tot onvoorziene consequenties geleid?	15. Ambtelijke organisatie, portefeuillehouder, gemeenteraad en instellingen hebben inzicht in de onvoorziene consequenties van de verzelfstandigingen.
1g. Hebben de verzelfstandigingen geleid tot (een nieuwe programmering en daardoor) meer en betere voorzieningen, voorstellingen, gebruikers, waardering? Waar blijkt dat uit?	16. De ambtelijke organisatie heeft inzicht in de maatschappelijke effecten van de verzelfstandigingen. 17. De verzelfstandigingen hebben geleid tot een nieuwe programmering en daardoor betere voorzieningen, en meer voorstellingen/tentoonstellingen/activiteiten, gebruikers/publiek en waardering.

[68] Tevredenheid wordt gemeten door interviews/gesprekken met portefeuillehouders, ambtenaren, directies van de instellingen en hun kwalitatieve oordeel.
[69] Tevredenheid wordt gemeten door interviews/gesprekken met raadsleden en hun kwalitatieve oordeel.

2. De huidige gemeentelijke kaders

Deelvragen	Normen
2a. Wat zijn de huidige beleidsmatige, juridische en financiële kaders voor de drie culturele instellingen?	18. Gemeenteraad, portefeuillehouder en ambtelijke organisatie hebben inzicht in de beleidsmatige, financiële en juridische kaders ten aanzien van de drie culturele instellingen.
2b. Zijn de beleidsmatige, juridische en financiële kaders ingebed in een heldere en zakelijke sturingsrelatie?	19. Er is sprake van een zakelijke sturingsrelatie tussen de gemeente Arnhem en de drie culturele instellingen. 20. Directies van de instellingen, ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en gemeenteraad zijn tevreden[70] over de opzet en inrichting van de sturingsrelatie tussen gemeente en instellingen.
2c. Worden de instellingen voldoende in staat gesteld de gemeentelijke doelstellingen te halen?	21. De gemeentelijke cultuurdoelstellingen worden gedragen door de culturele instellingen. 22. Directies van de instellingen zijn van mening dat de ruimte en middelen die hen door de gemeente ter beschikking worden gesteld in evenwicht zijn met de verwachtingen die door de gemeente aan hen gesteld worden. 23. De huidige kaders worden niet als belemmerend ervaren door culturele organisaties, ambtelijke organisatie, portefeuillehouder en gemeenteraad.
2d. Wat is er te leren van andere gemeenten als het gaat om voorwaardenscheppende kaders?	n.v.t. (open vraag)[71]

3. De samenwerking in de praktijk

Deelvragen	Normen
3a. Op welke wijze is de samenwerking tussen gemeente en culturele instellingen ingericht?	24. Gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie hebben een duidelijk beeld bij de wijze waarop zij het samenspel met de culturele instellingen willen vormgeven, al dan niet vastgelegd in inhoudelijke en procedurele afspraken. 25. Culturele instellingen hebben een duidelijk beeld bij de wijze waarop zij het samenspel met de gemeente willen vormgeven. 26. Gemeenteraad, college, ambtelijke organisatie en culturele instellingen zijn tevreden[72] over deze inrichting van de samenwerking.
3b. Op welke manier is de rol- en taakverdeling tussen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie vormgegeven als het gaat om de verzelfstandigde instellingen?	27. Gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie hebben een duidelijk beeld bij de wijze waarop de gemeente haar regierol wil invullen, al dan niet vastgelegd in inhoudelijke en procedurele afspraken 28. Gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie hebben een duidelijk beeld bij de betekenis van de gemeentelijke regierol voor

[70] Tevredenheid wordt gemeten door interviews/gesprekken met raadsleden, portefeuillehouder, ambtelijke organisatie en instellingen en hun kwalitatieve oordeel.
[71] We doen dit door een documentanalyse.
[72] Tevredenheid wordt gemeten door interviews/gesprekken met raadsleden, portefeuillehouders, ambtenaren, directies van de instellingen en hun kwalitatieve oordeel.

	de verschillende rollen en posities en handelen daar ook naar.
3c. Wat willen partijen vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten als het gaat om de onderlinge relaties?	n.v.t. (open vraag)

Bijlage 3: Voortraject

De drie verzelfstandigingen hebben een gemeenschappelijk vertrekpunt: het op 13 juli 2009 door de gemeenteraad genomen besluit om de drie culturele werkmaatschappijen extern te verzelfstandigen. De drie verzelfstandigingen hebben daarna een eigen proces met een eigen tijdpad doorlopen. Het leidt uiteindelijk tot de verzelfstandigingen van Het Kunstbedrijf Arnhem in 2012, Museum Arnhem in 2014 en Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem in 2016.

Om dubbelingen in de afzonderlijke casebeschrijvingen te voorkomen, is in deze beschrijving het (voor)traject beschreven.

Datum	**Mijlpaal**
5 juni 2000	De raad heeft – door het accorderen van de nota Dichter bij 2015' - 14 organisatie-onderdelen benoemd waarvoor onderzoek naar de mogelijkheden van 'op afstand plaatsen' moet worden onderzocht. Mede gelet op de uitspraak dat de gemeente Arnhem zicht concentreert op de hoofdtaken van beleid en regie en de uitvoerende taken op afstand plaatst. Onder deze 14 vallen ook de de Stedelijke Muziekschool Arnhem en Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem.[73] NB. De Gemeentemusea ontbreken in de opsomming.
2002	Interne verzelfstandiging van Gemeentemusea Arnhem (museum voor moderne kunst en historisch museum Arnhem), Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem en het Domein tot drie cultuurwerkmaatschappijen binnen de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling.
	Afspraak in het Coalitieakkoord 2006-2010 onderzoek te doen naar 'de mogelijkheid en wenselijkheid van verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen'.
2007	Een doorlichting van Berenschot wijst uit dat alle drie de instellingen kampen met achterstallig onderhoud in de organisatie en de bedrijfsvoering. Voor alle drie de instellingen zijn in 2008 nieuwe directeuren benoemd die hiermee voortvarend aan de slag zijn gegaan. (Bron: onderzoek PwC, p. 11)
	In opdracht van de gemeente Arnhem heeft PwC een plan van aanpak gemaakt voor de ontwikkeling van de drie cultuurwerkmaatschappijen in het perspectief van Rijnboog[74]. Het Plan van Aanpak kent drie sporen: 1. versterking van de drie werkmaatschappijen (programmering, organisatie en bedrijfsvoering) 2. externe verzelfstandiging (onderzoek en implementatie) 3. drie werkmaatschappijen op weg naar Rijnboog (leveren input planontwikkeling en vormgeving samenwerking)
14 oktober 2008	Vaststelling plan van aanpak door het College van B&W. De keuze is gemaakt te starten met het tweede spoor. De twee andere sporen zijn vooralsnog niet als aparte opdrachten/projecten geformuleerd en zijn in de praktijk de verantwoordelijkheid van de directies van de drie instellingen (bron: onderzoek PwC 2009)
20 januari 2009	Raadsbrief[75] over Plan van aanpak ontwikkeling van de drie cultuurwerkmaatschappijen op weg naar Rijnboog. Hierin wordt aangegeven dat Berenschot een SWOT-analyse heeft uitgevoerd van de werkmaatschappijen en dat bleek dat er per werkmaatschappij 'verbeterslagen' gemaakt moeten worden in het licht van de ambities die zijn vastgelegd in het haalbaarheidsonderzoek Cultuur in Rijnboog. PWC is gevraagd een

[73] Raadsvoorstel Inbesteding CKV de Marienburg (CES/DIR/2001/7a) voor de raadsvergadering van 11 juni 2001.
[74] Bron: PriceWaterhouseCoopers, (2009), Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen, doc.nr 2009.0.047.590.
[75] Raadsbrief d.d. 20 januari 2009, documentnummer 2009.0.003.213.

	plan van aanpak op te stellen en daarbij per werkmaatschappij apart de mogelijkheid en wenselijkheid van externe verzelfstandiging te onderzoeken. In de brief wordt ingegaan op de aspecten en vragen die in het onderzoek aan de orde zullen komen.
28 april 2009	Raadsbrief[76] over stand van zaken onderzoek PwC. Er wordt onder meer ingegaan op het tijdspad van de besluitvorming door college en raad. Het streven is een principebesluit in juli 2009, waarna na het opstellen van aparte plannen definitieve besluitvorming per cultuurwerkmaatschappij kan plaatsvinden. De oprichting van de nieuwe entiteiten zal dan uiterlijk 1 januari 2010 kunnen plaatsvinden.
19 mei 2009	Publicatie onderzoek PwC naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen. De uitvoering van dit onderzoek was een afspraak uit het coalitieakkoord.
13 juli 2009	De gemeenteraad besluit 'in te stemmen met het principebesluit van het college om op basis van de argumenten (conclusies) zoals weergegeven in het onderzoeksrapport van PWC over te gaan tot verzelfstandiging van de cultuurwerkmaatschappij het Domein en in te stemmen met de fasering en aanbevelingen zoals vermeld in het rapport 'Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen'.[77] Eensluitende besluiten zijn er genomen ten aanzien van Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem[78] en Gemeentemusea Arnhem (MMKA en HMA)[79].
9 november 2009	De gemeenteraad stemt in met het voorstel voor het uitvoeren van de plannen van aanpak verzelfstandigingen cultuurwerkmaatschappijen op weg naar Rijnboog ten bedrage van 156.000 euro ex btw per verzelfstandiging.
2010	Opstellen Plannen van Aanpak door PwC
16 maart 2010	Het college neemt de voorgenomen besluiten om op basis van de plannen van aanpak in te stemmen met verzelfstandiging drie cultuurwerkmaatschappijen.
12 oktober 2010	Raadsbrief Informatie over het vervolg van de verzelfstandiging van de drie werkmaatschappijen. Als gevolg van tijdelijk conflict over de landelijke CAO Gemeenten, was het plaatselijke overleg tussen gemeente, de OR en het GO opgeschort en heeft het adviseringsproces rondom de verzelfstandigingen stilgelegen. Leidt tot een herziene planning, verschillend per werkmaatschappij: Domein per 1 juli 2011, Gemeentemusea: 1 januari 2012 en MSSA 1 juli 2012. Deze planning en verschillen worden onderbouwd.
19 april 2011	Het college besluit tot wijziging invoerdatum Het Domein naar 1 januari 2012.*
17 oktober 2011	Raadsbesluit om in te stemmen met de verzelfstandiging van Het Domein per 1 januari 2012.*
20 november 2011	Het college besluit om nieuwe streefdata voor de verzelfstandiging van MSSA en de Gemeentemusea Arnhem te maken na de vaststelling van de uitgangspunten en het programma van eisen voor de organisatorische samenwerking in het Kunstencluster in Rijnboog (na juni 2012).*
1 januari 2012	Verzelfstandiging Het Domein
2012	Gemeentelijke reorganisatie
11 december 2012	Collegebesluit over het Kunstencluster. Er wordt gekozen voor variant Plan C. Dit plan zet in op de vorming van een cluster film- en beeldende kunst (Focus Filmtheater Arnhem) en Museum voor Moderne Kunst Arnhem aan de Rijnkade en een cluster Podiumkunsten (Schouwburg Arnhem en Musis Sacrum) aan de Lauwersgracht, als aanjagers van aanbodvernieuwing,

[76] Raadsbrief d.d. 28 april, documentnummer 2009.0.035.771.
[77] Gemeente Arnhem, raadsbesluit 2009.0.047.591.
[78] Gemeente Arnhem, raadsbesluit 2009.0.047.597.
[79] Gemeente Arnhem, raadsbesluit 2009.0.047.599.

	publieksverbreding en gebiedsontwikkeling.
15 januari 2013	College stelt het Organisatiebesluit vast, waarin de oprichting van een cluster Stadsbedrijven is vastgelegd. De clustermanager Stadsbedrijven heeft bij haar aanstelling de opdracht gekregen de cultuurinstellingen te verzelfstandigen.
16 september 2013	Raadsbesluit om in te stemmen met de verzelfstandiging van Gemeentemusea Arnhem
1 januari 2014	Verzelfstandiging Gemeentemusea Arnhem
29 juni 2015	Raadsbesluit om in te stemmen met de verzelfstandiging van Musis Sacrum / Schouwburg Arnhem
1 januari 2016	Verzelfstandiging Musis Sacrum / Schouwburg Arnhem

*) Bron: document Verzelfstandiging culturele werkmaatschappijen: besluitvorming College en Raad, d.d. 25 oktober 2012.

Sturing door de raad

	Raadsbehandeling	Sturing door de raad
22 juni 2009	Commissie CEESS Instemmen met het principebesluit tot verzelfstandiging van MSSA, Gemeentemusea Arnhem en Het Domein.	De fracties van Pro Arnhem, Zuid Centraal, de VVD en SP zijn tegen het voorstel. De commissie besluit het voorstel door te geleiden naar de besluitvormende fase.
13 juli 2009	Gemeenteraad. Instemmen met het principebesluit tot verzelfstandiging van MSSA, Gemeentemusea Arnhem en Het Domein.	Motie 'Op weg naar verzelfstandiging' (nr. 7) van D66, VVD en Christenunie wordt met voorstemmen van D66, VVD en ChristenUnie verworpen. Het voorstel wordt met voorstemmen van de fracties van de PvdA, GroenLinks, CDA, ChristenUnie en D66 aangenomen.
9 november 2009	Instemmen met het dekken van de kosten voor het uitvoeren van de plannen van aanpak verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappijen	Agendacommissie heeft het voorstel op de b-agenda van de besluitvormende vergadering geplaatst. Er wordt ingestemd met het voorstel voor het uitvoeren van de plannen van aanpak verzelfstandigingen cultuurwerkmaatschappijen op weg naar Rijnboog ten bedrage van 156.000 euro ex btw.

In de drie afzonderlijke casebeschrijvingen per cultuurwerkmaatschappij wordt de sturing door de raad na 2009 beschreven.

Bijlage 4: Beschrijving Domein / Kunstbedrijf

Deze bijlage bevat de belangrijkste feitelijke informatie over de verzelfstandiging van Het Domein. Achtereenvolgens wordt ingegaan op:
a. De doelstellingen van de verzelfstandigingen
b. De aan de verzelfstandigingen gestelde randvoorwaarden
c. Het procesverloop
d. De sturing door de gemeenteraad
e. Het doelbereik
f. Opgetreden neveneffecten
g. Gerealiseerde maatschappelijke effecten

Algemeen
Het Domein voor Kunst en Cultuur voert activiteiten uit op het gebied van cultuureducatie en –participatie. Sinds 2012 is Het Domein verzelfstandigd tot stichting Kunstbedrijf Arnhem. Vervolgens heeft een fusie plaatsgevonden met de Stichting Beleven. Kunstbedrijf Arnhem is op 15 augustus 2016 bestuurlijk gefuseerd met de Bibliotheek Arnhem en de Stichting Beheer Rozet tot Stichting Rozet.

a. De doelstellingen van de verzelfstandigingen

Op 17 oktober 2011 heeft de gemeenteraad ingestemd met het voorstel tot externe verzelfstandiging van Het Domein. In het raadsvoorstel staat dat het belangrijkste motief voor het principebesluit door de raad de erkenning door de gemeente Arnhem was dat het Domein, hoewel zij ook na externe verzelfstandiging sterk afhankelijk blijft van subsidie, een bedrijf is met een eigen dynamiek dat opereert in een dynamische vrijetijdsmarkt met diverse concurrenten. Als zelfstandige instelling zal Het Domein beter in staat zijn in te spelen op deze dynamiek. De gemeente Arnhem geeft de kaders aan en laat het aan de directie van de zelfstandige instelling hoe zij hier invulling aan geeft.

Met de externe verzelfstandiging van Het Domein wordt het volgende beoogd[80]:
- Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen. De gemeente neemt haar rol als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instelling als opdrachtnemer en uitvoerder van het beleid.
- Het bevorderen van cultureel ondernemerschap. Als zelfstandige instelling is de stichting beter in staat zich te positioneren in het Arnhemse kunstwerkveld en in te spelen op initiatieven in de stad. Door actief samen te werken met de culturele partners in de stad zoals de verenigingen en private aanbieders, ateliers en koren, theaterscholen en dansscholen, maar ook bijvoorbeeld de Volksuniversiteit kan beter ingespeeld worden op de behoeften van leerlingen en cursisten.
- Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
- Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling

b. De aan de verzelfstandigingen gestelde randvoorwaarden

In het voornoemde raadsvoorstel is opgenomen dat bij de externe verzelfstandiging als randvoorwaarden gelden:
- de externe verzelfstandiging van het Domein kan over een periode van 4 tot 6 jaar budgettair neutraal worden uitgevoerd;
- de gemeente behoudt als subsidient invloed op de prestaties van de stichting,

[80] Raadsvoorstel 2011.0.100.306, besluitvormend behandeld op 17 oktober 2011.

zonder de positie van de instelling als cultureel ondernemer te frustreren;
- de arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket.

De term 'budgetneutraliteit' is in het raadsvoorstel gedefinieerd als: 'de voorwaarde dat zowel de gemeente Arnhem als het Kunstbedrijf niet worden geconfronteerd met verwachte financiële effecten die, na het treffen van sturingsmaatregelen van diverse aard, in hun totaliteit uitstijgen boven het begrote financieel kader.'

Het college geeft in het raadsvoorstel aan dat aan de door de raad gestelde randvoorwaarden wordt voldaan.

Daarnaast heeft de raad de volgende randvoorwaarden toegevoegd door in te stemmen met de geformuleerde aanbevelingen in het onderzoek dat ten grondslag heeft gelegen aan het raadsvoorstel[81]:
- De drie instellingen krijgen elk na verzelfstandiging in principe de stichting als rechtsvorm (tenzij uit nader onderzoek blijkt dat een andere rechtsvorm toch passender is, hetgeen wij nu niet zo voorzien).
- Voor het besturingsmodel wordt de code Cultural Governance gevolgd. In dit model is het dagelijks bestuur opgedragen aan de directie en opereert een Raad van Toezicht als controlerend en adviserend orgaan.
- De gebouwen blijven in eigendom van de gemeente Arnhem. De gemeente verhuurt de accommodaties aan de drie instellingen. In huurcontracten worden de rechten, plichten en verantwoordelijkheden van eigenaar en huurder vastgelegd.
- Tussen de gemeente Arnhem en de drie instellingen dient een zakelijke relatie te worden gecreëerd. Afspraken over door de instellingen te leveren prestaties en door de gemeente te verlenen subsidies en voorwaarden voor monitoring en verantwoording worden vastgelegd in subsidiecontracten. Hierin wordt ook geregeld welke ruimte de instellingen hebben om als cultureel ondernemer op te treden.
- In een sociaal plan moet worden geregeld hoe de medewerkers overstappen naar nieuwe arbeidsvoorwaarden en op welke wijze negatieve gevolgen in de sfeer van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden worden gecompenseerd.

c. Het procesverloop

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste besluiten en mijlpalen opgenomen.

5 juni 2000	De raad heeft – middels het accorderen van de nota Dichter bij 2015' - 14 organisatieonderdelen benoemd waarvoor onderzoek naar de mogelijkheden van 'op afstand plaatsen' moet worden onderzocht. Mede gelet op de uitspraak dat de gemeente Arnhem zich concentreert op de hoofdtaken van beleid en regie en de uitvoerende taken op afstand plaatst. Een van die onderdelen betreft de Stedelijke Muziekschool Arnhem[82]
Mei 2001	In de deelnota over de Stedelijke Muziekschool wordt voorgesteld extern te verzelfstandigen. Dit wordt ook zo -externe verzelfstandiging per 1 januari 2002- voorgelegd aan het college op 8 mei 2001. Het agendapunt wordt aangehouden tot de thema-tweedaagse van het college op 14 en 15 mei 2001. Daar wordt besloten tot inbesteding van CKV De Marienburg en toevoeging aan de Muziekschool. Het in het concept van de nota opgenomen beslispunt 'Indien het onderdeel na drie jaar volledig operationeel is

[81] PriceWaterhouseCoopers, (2009), Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen, doc.nr 2009.0.047.590.
[82] Raadsvoorstel Inbesteding CKV de Marienburg (CES/DIR/2001/7a) voor de raadsvergadering van 11 juni 2001.

	als intern verzelfstandigde eenheid de dienst CEWES op te dragen de mogelijkheden van externe verzelfstandiging ter besluitvorming voor te leggen bij de behandeling van de Meerjarenbegroting in 2004.' komt te vervallen.
11 juni 2001	De raad neemt het voorgenomen besluit[83] de taken alsmede het personeel van CKV De Marienburg over te nemen en te positioneren bij de Stedelijke Muziekschool welke na effectuering de naam 'Het Domein voor Kunst en Cultuur' zal dragen. En besluit het college op te dragen alle daarvoor benodigde voorbereidingen te treffen en de raad een uitgewerkt voorstel aan te bieden.
31 maart 2008	Vaststelling van de cultuureducatienota ''Cultuureducatie 2008 - 2012, de bakens verzetten' met als algemene lijn dat cultuureducatie verandert van het 'traditionele muziekonderwijs' naar het kennismaken met cultuur op een breed terrein. Om dit mogelijk te maken is besloten dat er een bedrag van 200.000 gaat van Domein naar de Stichting Beleven met ingang van 1 september 2008.
24 maart 2009	Het college besluit[84] tot een intentieovereenkomst tussen gemeente, Het Domein en Stichting Beleven voor het oprichten van één nieuwe (werk)organisatie voor cultuureducatie en cultuurparticipatie. Deze intentieovereenkomst faciliteert de oprichting van een nieuwe organisatievorm waarin de zes actieprogramma's voor cultuureducatie zoals vastgesteld in de nota cultuureducatie, gezamenlijk door Het Domein en Stichting Beleven worden uitgevoerd en gecoördineerd.
13 juli 2009	De gemeenteraad besluit in te stemmen met het principebesluit van het college om op basis van de argumenten (conclusies) zoals weergegeven in het onderzoeksrapport van PWC over te gaan tot verzelfstandiging van de cultuurwerkmaatschappij het Domein en in te stemmen met de fasering en aanbevelingen zoals vermeld in het rapport 'Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen'.[85]
November 2009	Opdrachtverlening aan PwC om de definitieve besluitvorming over de externe verzelfstandiging voor te bereiden. Daartoe is een plan van aanpak gemaakt, waarin kaders zijn voorgesteld voor de vorming van de externe verzelfstandiging.
16 maart 2010	Het college besluit voorlopig in te stemmen met verzelfstandiging Het Domein met streefdatum ingang 1 januari 2011. Dit is formeel gezien een 'voorgenomen besluit'. Om dit om te kunnen zetten naar een definitief besluit is advies gevraagd aan de gemeentelijke Ondernemingsraad (OR).
12 oktober 2010	Het college besluit tot wijziging van de datum van verzelfstandiging van Het Domein van 1 januari 2011 naar 1 juli 2011.
Najaar 2010	De gemeenteraad besluit een bedrag van ruim een half miljoen euro te bezuinigen op cultuur. Als gevolg daarvan krijgt Het Domein te maken met een extra structurele bezuiniging van 80.000 euro in 2011, oplopend naar 170.000 in 2012 en verdere jaren.
26 november 2010	Plan van Aanpak Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappijen, Fase 1, Voorbereiding bestuurlijke besluitvorming Verzelfstandiging Het Domein. Opgesteld door de ambtelijk projectleider.
22 maart 2011	Advies detachering huidige medewerkers van Het Domein naar de stichting Kunstbedrijf, door mr. M. Dijk, Theunissen en Dijk juristen.
19 april 2011	Het college besluit tot wijziging invoerdatum verzelfstandiging Het Domein naar 1 januari 2012. De raad wordt hierover per brief geïnformeerd. De reden is dat het regelen van de pensioenen van de medewerkers van Het Domein meer tijd neemt.
7 juni 2011	Memo over belastingaspecten verzelfstandiging Het Domein van PwC.
14 juni 2011	Het college stemt in met de concept-statuten Stichting Kunstbedrijf

[83] Besluit van 11 juni 2011, registratienummer CES/DIR/2001/7a.
[84] Documentnummer 2009.0.023.386.
[85] Gemeente Arnhem, raadsbesluit 2009.0.047.591.

	Arnhem en de benoeming bij akte van oprichting van Harry Koning tot eerste directeur van de stichting. Naast een directie kent de stichting een Raad van Toezicht, het controlerend en adviserend orgaan. Leden van de RvT worden door de gemeente benoemd. NB. De stichting kan pas met haar activiteiten starten na het aangaan van de verzelfstandigingsovereenkomst na goedkeuring door de raad met de verzelfstandiging[86].
12 juli 2011	Advies van de Ondernemingsraad gemeente Arnhem aan bestuurder in de zin van de WOR. De Ondernemingsraad adviseert om in dit stadium nog niet te besluiten tot verzelfstandiging van Het Domein van Kunst en Cultuur gezien de bestaande grote onzekerheden op een aantal terreinen ten aanzien van de levensvatbaarheid van de toekomstige (gefuseerde) organisatie Kunstbedrijf Arnhem.
15 augustus 2011	Brief van de Ondernemingsraad aan het college van B&W en de Gemeenteraad van Arnhem i.a.a. de bestuurder in de zin van de WOR. Hierin wordt aangegeven dat in de laatste brief wellicht de indruk is gewekt dat de OR tegen verzelfstandiging zou zijn. Dat is geenszins het geval. Wel hebben zij grote zorg over vooral de financiële onderbouwing van het te verzelfstandigen bedrijfsonderdeel gebaseerd op een adequaat bedrijfsplan. De OR is benieuwd naar de toegezegde uitgebreide financiële en risicoanalyse die ten grondslag gaat liggen aan de besluitvorming door de gemeenteraad, waardoor adequate risicobeheersing (en het beoogde cultureel ondernemerschap) in de toekomst juist zou toenemen.
26 september 2011	Flyer van de OR met daarin haar definitieve advies over Domein/Kunstbedrijf. Met daarin een aanvullend advies over de positie van de directeur, de beoordelingssystematiek, de medezeggenschap Kunstbedrijf en de kosten directie en Raad van Toezicht Kunstbedrijf. Flyer is niet uitgereikt tijdens de raadsvergadering aangezien het agendapunt werd doorgeschoven.
6 oktober 2011	Advies Ondernemingsraad aan de WOR-bestuurder, ter kennisname aan College B&W
17 oktober 2011	De gemeenteraad besluit in te stemmen met de verzelfstandiging van Het Domein per 1 januari 2012. Er zijn 34 stemmen voor, en 2 tegen (Pro Arnhem en Trots op Nederland)
1 januari 2012	Verzelfstandiging Het Domein tot Kunstbedrijf
28 augustus 2012	Brandbrief van directeur Kunstbedrijf aan het College van B&W. Hij stelt: 'op het gebied van een gezonde, ondernemende, marktgerichte en toekomstbestendige bedrijfsvoering' wordt stichting Kunstbedrijf geconfronteerd met meerdere lasten welke het resultaat negatief beïnvloeden. Lasten die zijn terug te voeren op de verzelfstandiging en in het bijzonder de detacheringsovereenkomst welke als onderdeel van de verzelfstandiging is gesloten'. 'Er is in een laat stadium van het verzelfstandigingsproces gekozen voor een detacheringsvorm voor het personeel. In eerste instantie was de bedoeling alle personeel over te laten gaan naar de cao-KE. Het risico van een boeteclausule van het pensioenfonds ABP heeft er toe geleid dat uiteindelijk een detacheringsovereenkomst is getekend. De voormalige medewerkers van het Domein blijven met behoud van alle rechten in dienst van de gemeente Arnhem en worden gedetacheerd bij Stichting Kunstbedrijf Arnhem. Na 8 maanden zelfstandig functioneren wordt echter meer en meer duidelijk dat onderdelen van de detacheringsovereenkomst negatief uitwerken op de vereiste gezonde bedrijfsvoering. Kort gezegd: de voorwaarden van de detacheringsovereenkomst maken het Stichting Kunstbedrijf Arnhem onmogelijk proactief en alert te ondernemen.' In de brief worden de drie voornaamste lasten genoemd: - Afvloeiingskosten. Er is een terugloop in aantal cursisten. De afvloeiingsperiode in de cao-KE is afhankelijk van de aanstelling 3 tot 9 maanden. Bij ambtenaren gaat pas na 2,5 jaar het ontslag in en volgt daarna nog de WW-verplichting. De gemeente heeft

[86] Bron: Eindrapportage Voorbereiding bestuurlijke besluitvorming Verzelfstandiging Het Domein, p.7.

	voorzien in een voorziening frictie die onder de afvloeiingsmethodiek cao-KE voorlopig toereikend zou zijn, maar onder de afvloeiingsmethodiek van de gemeente niet. - Eigen risico bij verzuim en ziekte. Door de detacheringsconstructie is het Kunstbedrijf verplicht eigen risicodrager geworden aangezien de gemeente zich niet kan verzekeren tegen langdurige ziekte of uitval. In de regel keren deze verzekeringen na 6 weken uit. De stichting heeft – in tegenstelling tot historische cijfers – momenteel een zeer hoog ziekteverzuim[87]. De stichting kan deze risico's niet dragen en heeft daarnaast te maken met hoge vervangingskosten. - Cultuuromslag, houding en gedrag. Als verzelfstandigde stichting vraagt het Kunstbedrijf een andere houding en meer proactief gedrag van haar personeel. Een aantal medewerkers blijkt die rol niet op te (kunnen/willen) pakken en dit leidt tot uitval en ziekteverzuim. Hier is door PwC vooruitlopend op de verzelfstandiging op gewezen, maar niets mee gedaan. De directeur sluit af met: voortschrijdend inzicht zou de discussie rechtvaardigen de afspraken rondom de detachering opnieuw te wegen. Wenselijk zou zijn dat de stichting de risico's van afvloeiing en ziekteverzuim draagt tot aan de richtlijnen van de cao-KE en dat de gemeente daarna de verplichting verder overneemt.
4 oktober 2012	In reactie op de brandbrief en na een mondelinge toelichting aan de wethouder, reageert het college met een brief. De gemeente constateert dat er zich geen nieuwe omstandigheden voordoen, anders dan voorzien bij de verzelfstandiging nu 9 maanden geleden. De gemeente onderkent dat het werken met personeel vanuit een gedetacheerde constructie niet optimaal is, maar dat partijen met elkaar en weloverwogen deze afweging en keuze gemaakt hebben. Het voorstel dat het Kunstbedrijf nu doet, wil en kan de gemeente niet honoreren. Het financiële risico komt dan namelijk volledig bij de gemeente te liggen, daar waar de stichting aan het stuur (van het personeelsbeleid) staat. Een situatie die volstrekt niet aansluit bij de nieuwe – zakelijke – verhoudingen.
1 januari 2013	Juridische fusie tussen de Stichting Kunstbedrijf en de Stichting Beleven. Als gevolg van de fusie zal Stichting kunstbedrijf onder de algemeen titel het gehele vermogen van de Stichting Beleven verkrijgen en zal de Stichting Beleven ophouden te bestaan. De bij de Stichting Beleven in dienst zijnde medewerkers zullen door de fusie in dienst treden bij de stichting Kunstbedrijf Arnhem.
Voorjaar 2013	In het jaarverslag van Het Kunstbedrijf staat: Het jaar 2012 was voor heel Nederland een jaar waar de bezuinigingsslagen elkaar opvolgden. De kunst en culturele sector werd opnieuw niet gespaard. Landelijke fondsen kregen minder geld te besteden en ook daalde landelijk het aantal cursisten bij centra voor de kunsten met circa 15%. Dit was goed voelbaar voor Kunstbedrijf Arnhem. Niet alleen liep het aantal cursisten terug, maar ook de projectinkomsten uit provinciale en landelijke fondsen liepen terug. Dit heeft opnieuw geleid tot een krimp in het aantal lesuren en uren voor projecten waardoor deeltijdontslagen onvermijdelijk waren. De deeltijd ontslagen vielen in de volle breedte van programma Kunst en Educatie. Daarnaast is zoveel mogelijk gesneden in de ondersteunende organisatie.
Februari 2013	De directeur Stadsbedrijven geeft de opdracht tot een evaluatie van de verzelfstandiging. Deze wordt uitgevoerd door een medewerker van de afdeling P&O.
27 juni 2013	Tijdens een bestuurlijk overleg tussen wethouder van Wessem, de voorzitter van de Raad van Toezicht en de directeur van het Kunstbedrijf legt het Kunstbedrijf formeel het verzoek neer om een nieuw onderzoek te doen naar de mogelijkheid van het opheffen van

[87] Uit een intern overzicht blijkt dat Het Kunstbedrijf in 2012 een verzuim kende van 8,59 (excl. Zwangerschapsverlof).

	de detachering van het gemeentelijk personeel bij het Kunstbedrijf en het in plaats daarvan collectief overbrengen van dit personeel naar de stichting Kunstbedrijf.[88]
Februari 2014	De stichting verkeert in financiële problemen. Dit leidt tot het vertrek van de directeur. Op 27 februari 2014 is er bestuurlijk overleg tussen de wethouders van Wessem en Leisink met het Kunstbedrijf over de betalingsachterstand en daarmee de financiële positie van het Kunstbedrijf. Naar aanleiding daarvan wordt de bevoorschotting van de subsidie stopgezet. Het bevoorschotten van de subsidie is in de maand april 2014 weer hervat. De gemeenteraad is daarover per raadsbrief geïnformeerd.
April 2014	In het door het Kunstbedrijf Arnhem opgestelde transitieplan worden een viertal categorieën van maatregelen voorgesteld. Het betreft (a) een harmonisatie van de arbeidsvoorwaarden, (b) een besparing op de kosten voor huisvesting en facilitaire zaken, (c) een besparing op de overheadkosten en (d) een besparing binnen de programma's. Het college heeft geconcludeerd dat deze maatregelen bovenal een financiële insteek kennen en dat een visie over de programmatische/inhoudelijke richting van het Kunstbedrijf ontbreekt. Om die reden is een oordeel over het transitieplan nog niet te geven. Het college heeft dit afhankelijk gesteld van een nadere uitwerking van betreffend plan een nieuwe interim directeur-bestuurder. Een uitwerking die naar verwachting in oktober tegemoet kan worden gezien[89].
1 juni 2014	Interim-directeur O. Berg treedt aan.
23 juni 2014	De voltallige Raad van Toezicht legt haar functie neer.
18 juli 2014	De accountant van het Kunstbedrijf heeft een bijgesteld concept opgesteld van de Jaarrekening 2013. Werd in een eerder concept uitgegaan van een negatief resultaat van € 675.830, in het bijgesteld concept is het tekort € 776.009. Deze is veroorzaakt door een ontoereikende verantwoording van een Europese subsidie die als gevolg hiervan moest worden terugbetaald.[90]
9 september 2014	In een raadsbrief geeft het college de stand van zaken weer met betrekking tot het Kunstbedrijf, en informeert het college de raad over de inhoudelijke richting die het college het Kunstbedrijf wil meegeven.
1 april 2015	Ondertekening Convenant Cultuureducatie Primair Onderwijs, tussen gemeente, Kunstbedrijf, Cultuurmij Oost en onderwijs- en cultuurinstellingen waarin afspraken over het aanbod voor cultuureducatie voor het primair onderwijs in Arnhem voor een periode van acht jaar zijn vastgelegd. Het convenant was mogelijk door de nieuwe beleidslijn van gemeente en Kunstbedrijf om het Kunstbedrijf een andere en zuiverder rol in de stad te geven. Waar het Kunstbedrijf tot voordien op het gebied van de cultuureducatie voor scholen zowel bemiddelaar als een van de aanbieders was (een dubbelrol), zou het Kunstbedrijf zich expliciet gaan richten op de rol van bemiddelaar.
15 april 2015	De gemeenteraad stemt in met het herstelplan van de stichting Kunstbedrijf Arnhem. En daarmee met het voorstel de totale eenmalige kosten van € 3.062.000 voor de uitvoering te dekken. Dit door € 900.000 beschikbaar te stellen dat wordt terugverdiend door inzet van de structurele ruimte van € 455.000 binnen het subsidiebudget en € 2.162.000 door het verstrekken van een lening. Tevens wordt besloten de detacheringsovereenkomst te beëindigen.
26 mei 2015	Het gemeenteraad besluit over de invulling van een gemeentelijke bezuiniging op de uitgaven voor cultuur van structureel € 400.000 met ingang van 2016. Voor het Kunstbedrijf is voor 2016 nog geen korting van kracht, vanaf 2017 wordt de subsidie gekort met €

[88] Bron: Overeenkomst tussen clustermanager Stadsbedrijven en de Regionale Interimpool over het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar personele overheveling, d.d. 15 augustus 2013.
[89] Bron: raadsbrief d.d. 9 september 2014, Stand van zaken Kunstbedrijf, kenmerk 2014.0.087.260.
[90] Bron: raadsbrief d.d. 9 september 2014, Stand van zaken Kunstbedrijf, kenmerk 2014.0.087.260.

	109.000 per jaar. (Bron: subsidiebeschikking 2016)
1 januari 2016	Het herstelplan treedt in werking.
15 augustus 2016	Het kunstbedrijf heeft een bestuurlijke fusie gesloten met stichting Bibliotheek Arnhem en de stichting Beheer Rozet. Voor 2017 ontvangen het Kunstbedrijf en de bibliotheek nog een aparte subsidie, vanaf 2018 zal er een subsidiebeschikking worden opgesteld.
Mei 2017	Het college besluit de lening van € 2.162.000 aan Kunstbedrijf Arnhem met € 582.544 te verhogen in verband met hogere frictiekosten voor personeel.

d. De sturing door de raad

In onderstaand schema is weergegeven op welke wijze er door de raad sturing is gegeven aan de verzelfstandiging.

	Raadsbehandeling	Sturing door de raad ten aanzien van de verzelfstandiging van Het Domein
22 juni 2009	Instemmen met het principebesluit tot verzelfstandiging van MSSA, Gemeentemusea Arnhem en Het Domein.	De fracties van Pro Arnhem, Zuid Centraal, de VVD en SP zijn tegen het voorstel. De commissie besluit het voorstel door te geleiden naar de besluitvormende fase.
6 december 2010	Werkbezoek	Toelichting directeur op cultuureducatie
12 september 2011	Informatieve raadsbehandeling, Commissie CEESS	De Commissie CESS heeft het voorstel informatief besproken. Een meerderheid van de commissieleden besluit het voorstel door te geleiden naar de meningsvormende fase. De fracties van GroenLinks en Zuid Centraal hebben aangegeven het eindadvies van de Ondernemingsraad te willen afwachten om hun mening over het voorstel te kunnen vormen. De raad is toegezegd dat de wethouder hen een aanzet tot prestatieafspraken tussen de gemeente en de Stichting Kunstbedrijf Arnhem overlegt. Deze aanzet is in een memo d.d. 14 september toegezonden aan de Commissie CEESS. Op dezelfde dag is een memo van de wethouder toegezonden over de bestemmingsreserve investeringen brede scholen.
19 september 2011	Meningsvormende raadsbehandeling, Commissie CEESS	De fractie SP heeft aangegeven kennis te willen nemen van het advies van de Ondernemingsraad. De fractie Zuid Centraal is tegen het voorstel en de fractie ChristenUnie neigt tegen te stemmen. Met betrekking tot de financiële inzet vanuit de bestemmingsreserve Investeringen Brede Scholen (beslispunt 1f) overweegt de fractie VVD een amendement in te dienen. De commissie heeft besloten het voorstel door te geleiden naar de besluitvormende fase. De fracties D66, SP, CDA, GroenLinks en PvdA zijn voor het voorstel. Blijkens raadsbrief d.d. 3 januari 2012 is tijdens deze vergadering door de wethouder de toezegging gedaan de raad voor het eind van 2011 de governance-code toe te zenden.
26 september 2011	Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappij Het Domein	Behandeling doorgeschoven naar 17 oktober.
17 oktober 2011	Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappij Het Domein	De CU en de PvdA dienen een amendement in bij de behandeling van het agendapunt Besluiten om het Domein per 1 januari 2012 te verzelfstandigen. Het

		amendement Houvast* is unaniem aangenomen. Het voorstel wordt aangenomen met 34 stemmen voor, en 2 tegen (Pro Arnhem en Trots op Nederland)

*) In het amendement 'Houvast' wordt aangegeven dat de raad om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen het college duidelijke randvoorwaarden/criteria moet meegeven. Daartoe worden aan het raadsbesluit de volgende twee besluitpunten toegevoegd:
3. In te stemmen met het inhoudelijke toetsingskader dat bestaat uit de vigerende cultuureducatienota 'De bakens verzetten' en de (daaruit voortvloeiende) geconcretiseerde prestatieafspraken.
4. In te stemmen met het financiële toetsingskader dat de verzelfstandiging van het Domein budgettair neutraal zal verlopen.

Ook na de verzelfstandiging is er over het Kunstbedrijf gesproken in de raad. Dit richt zich met name op de financiële situatie die in het voorjaar van 2014 manifest wordt en de gevolgen daarvan, onder meer voor het (gemeentelijk) personeel. De fracties van ChristenUnie en de PvdA stellen vragen die door het college schriftelijk worden beantwoord en doen een agenderingsverzoek dat leidt tot een raadsvergadering met insprekers en ingezonden stukken op 22 april 2014. Er vindt uiteindelijk op 13 april 2015 besluitvorming plaats over het Herstelplan. Ook de verdere ontwikkeling in Rozet en tot de stichting Rozet is in de raad aan de orde geweest.

e. Het doelbereik

In deze paragraaf proberen we aan de hand van feiten inzichtelijk te maken in hoeverre de doelstellingen zijn bereikt. Dit doen we door de situatie van na de verzelfstandiging te vergelijken met de situatie voor de verzelfstandiging. Tevens is informatie verzameld met betrekking tot de randvoorwaarden.

Doelbereik
In het raadsvoorstel[91] staat aangegeven dat 'er zal worden gemonitord in hoeverre de vier doelstellingen worden bereikt. Hiermee wordt invulling gegeven aan het advies van de Rekenkamer 'van verzelfstandigen tot bekwaam regisseren en gunnen' van januari 2010. Teneinde de realisatie van de doelstellingen te kunnen volgen zal in het najaar van 2011 in opdracht van de dienst MO een nulmeting worden uitgevoerd. Voor de hierbij te hanteren indicatoren wordt onder andere gedacht aan: de verhouding subsidie/eigen inkomsten, een klanttevredenheidsonderzoek, het aantal succesvolle bemiddelingen tussen vraag en aanbod in onderwijs (netwerkfunctie kunstbedrijf), het percentage deelnemers kernaanbod kunstbedrijf, de gehanteerde prijsdifferentiatie en de omvang van het gezamenlijk aanbod van het kunstbedrijf met culturele organisaties. Vervolgens zal de dienst MO na 3 en 6 jaar een meting laten uitvoeren naar de realisatie van de doelstellingen. Hiervan zal verslag worden gedaan aan de gemeenteraad.'

Navraag bij de ambtelijke organisatie leert dat de betreffende nulmeting in 2011 niet is uitgevoerd door de Dienst MO. Wel heeft het Kunstbedrijf in haar subsidieaanvragen prestatie-afspraken, indicatoren, succesfactoren en/of beoogde resultaten opgenomen. De genoemde en beoogde metingen na 3 en 6 jaar zijn in 2014 in een volkomen andere daglicht komen te staan door de financiële problemen van Kunstbedrijf. Het in 2015 door de gemeenteraad goedgekeurde Herstelplan van Kunstbedrijf is in wezen in de plaats gekomen van een meting na 3 jaar.

[91] Raadsvoorstel Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappij Domein, documentnummer 2011.0.100.306.

In opdracht van de directeur Stadsbedrijven is in 2013 een evaluatie uitgevoerd door P&O naar de verzelfstandiging van Het Domein. Hier zijn lessen in de vorm van do's and dont's uit naar voren gekomen.

Doelstelling 1: Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen.
De gemeente neemt haar rol als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instelling als opdrachtnemer en uitvoerder van het beleid.

Werkwijze voor de verzelfstandiging van Het Domein:
- De directeur van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling heeft voor 2010 en 2011 jaarlijkse managementcontracten afgesloten met de Directeur van Het Domein voor Kunst en Cultuur.
- In deze contracten zijn afspraken opgenomen over:
  a. Prestaties (plannen, participatie in netwerken, publicaties/advisering, lessen/cursussen en activiteiten, marketing kostenbeheersing). Met name in het contract over 2011 zijn gedetailleerde afspraken opgenomen.
  b. Bedrijfsvoering (over budget, personeel, investeringen plegen, bedrijfsreserve, personeelsbeleid, ziekteverzuim, boventalligheid etc)
  c. Dienstverlening (juridische ondersteuning, ondersteuning P&C, (financiele) administratie)
- Er werd gestuurd op financiën. Voor eventuele tekorten moest een dekking gevonden worden binnen de eigen begroting. Uit gesprekken is naar voren gekomen dat er in de praktijk ook met regelmaat geschoven werd tussen posten om tekorten te dichten.

Werkwijze na de verzelfstandiging van Het Domein tot Het Kunstbedrijf:
- Er is een subsidierelatie met de Stichting Kunstbedrijf Arnhem. Hiertoe dient de instelling een aanvraag met begroting is. De gemeente beoordeelt deze en geeft een verleningsbeschikking af. Na het indienen van de verantwoordingsinformatie beoordeelt de gemeente deze en geeft een vaststellingsbeschikking af.
- De subsidiebesluiten worden genomen op basis van een gelabeld bedrag in de begroting en zijn gemandateerd naar het hoofd van de afdeling Werk, inkomen, economie en cultuur.
- In de beschikkingen zijn geen doelstellingen of prestaties genoemd die het Kunstbedrijf dient te realiseren. Wel wordt er in enkele beschikkingen verwezen naar prestaties die zijn opgenomen in de aanvraag. Zo bevat de aanvraag 2012 een overzicht met prestatieafspraken. In de vaststellingsbeschikking komen deze niet aan de orde. In 2013 wordt aangegeven wat de stand van zaken is ten aanzien van de verschillende programma's en wat het Kunstbedrijf wil doen, maar ontbreken de prestaties. De aanvraag 2014 bevat voornemens en prestatieafspraken, maar deze zijn weinig meetbaar en wijken af van de set eerdere afspraken. De aanvraag voor 2015 is het herstelplan, met ambities, maar zonder meetbare prestaties. De aanvraag 2016 bevat een activiteitenplan met daarbij (meetbare) resultaten voor 2016. De criteria die er in de vaststellingsbeschikking worden aangegeven, zijn niet in de verleningsbeschikking opgenomen.
- Bij de vaststelling wordt niet per prestatie vastgesteld of deze behaald is.
- Zijn er ambtelijke en bestuurlijke overleggen tussen gemeente en de directeur van het Kunstbedrijf. Op basis van de beschikbare verslagen is af te leiden dat er 1 bestuurlijk overleg heeft plaatsgevonden in 2013, vier in 2014 en 1 in 2015. Op dit moment is er jaarlijks twee maal bestuurlijk overleg. Ambtelijk zijn er twee contactpersonen betrokken bij Het Kunstbedrijf. De een heeft maandelijks en de ander tweemaandelijks overleg met het Kunstbedrijf.
- Voor de huur van het gemeentelijk vastgoed zijn overeenkomsten gesloten op basis van kostprijsdekkende huur.

Doelstelling 2: Het bevorderen van cultureel ondernemerschap.
Als zelfstandige instelling is de stichting beter in staat zich te positioneren in het Arnhemse kunstwerkveld en in te spelen op initiatieven in de stad. Door actief samen te werken met de culturele partners in de stad zoals de verenigingen en private aanbieders, ateliers en koren, theaterscholen en dansscholen, maar ook bijvoorbeeld de Volksuniversiteit kan beter ingespeeld worden op de behoeften van leerlingen en cursisten.

Situatie voor verzelfstandiging:
- Het Domein verkrijgt met name eigen inkomsten door het verzorgen van lessen en cursussen.

Situatie na verzelfstandiging:
- Het is mogelijk om gelden aan te vragen bij fondsen, die geen middelen toekennen aan gemeentelijke organisaties.
- Het Kunstbedrijf verkrijgt naast de subsidie inkomsten uit andere bronnen. Uit de jaarrekening 2016 is op te maken dat het Kunstbedrijf naast de subsidie van de gemeente van € 2.406.000 een opbrengst kent van € 424.000.
- 'Bij alles wat wij doen, staat de klant centraal. Wij zoeken voortdurend naar mogelijkheden om met bestaande middelen meer te doen en onze expertise te vermarkten. Daartoe verbinden wij ondernemende professionals aan ons. Daar waar mogelijk vermeerderen we publiek geld met fondsen, subsidies en inkomsten uit de markt. Wij doen dat met een klein en efficiënt bureau.'[92]
- De Stichting Kunstbedrijf Arnhem heeft de ANBI-status.

Doelstelling 3: Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
Instellingen worden niet langer gehinderd door het keurslijf van de relatief zware P&C-cyclus en de meer bureaucratische processen die onlosmakelijk aan een ambtelijke organisatie zijn verbonden. Zij kunnen zich volledig richten op de bedrijfsmatige uitvoering van hun kerntaken.

Situatie voor verzelfstandiging:
- Als onderdeel van de gemeentelijke organisatie had Het Domein te maken met de interne richtlijnen en spelregels die daarbij horen. Het gaat dan om inhoudelijke beleidskaders, maar ook mandaatbesluiten, verantwoordelijkheden in het kader van de P&C, personeelsbeleid, richtlijnen.

Situatie na verzelfstandiging:
- Het Kunstbedrijf is zelf verantwoordelijk voor haar exploitatie en kan daartoe eigenstandig besluiten nemen.
- Het Kunstbedrijf is maar ten dele zelf besluitvaardig als het gaat om haar personeel, aangezien het personeel deels gedetacheerd is vanuit de gemeentelijke organisatie.

Doelstelling 4:Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling
Door de verzelfstandiging ontstaat de mogelijkheid om Raden van Toezicht te formeren waardoor voor de instelling relevante kennis en netwerken worden binnengehaald. De effectiviteit van de directies wordt op deze manier vergroot.

Situatie voor verzelfstandiging:
- n.v.t

[92] Concept-Ondernemingsplan Kunstbedrijf Arnhem, De Kunst van het Verbinden, p.3.

Situatie na verzelfstandiging:
- De stichting Kunstbedrijf Arnhem heeft een eigen Raad van Toezicht. De gemeente benoemt de leden van de Raad van Toezicht. Dit is geregeld in art 8.2 van de statuten van de stichting Kunstbedrijf Arnhem.
- Op 23 juni 2014 heeft de voltallige raad van toezicht besloten haar functie neer te leggen. Er is een volledig nieuwe Raad van Toezicht aangetreden. Met ingang van 15 augustus 2016 valt het Kunstbedrijf onder het bestuur van de stichting Rozet Arnhem, met één directeur-bestuurder en één Raad van Toezicht. De gemeente heeft geen rol bij de benoeming van de leden van de Raad van Toezicht.

Mate waarin aan de randvoorwaarden is voldaan
Hieronder geven we in op de feiten die kunnen leiden tot bevindingen over de mate waarin voldaan is aan de randvoorwaarden.

Randvoorwaarde 1: de externe verzelfstandiging van het Domein kan over een periode van 4 tot 6 jaar budgettair neutraal worden uitgevoerd.

A. Uitgangspositie
Uit het raadsvoorstel over de verzelfstandiging (2011) blijkt dat:
- Het Domein in 2010, conform de jaarrekening, een tekort kende van € 324.000. Er zijn beheersmaatregelen genomen om hier op bij te sturen.
- er is een integrale taakstelling is opgelegd. Deze taakstelling is veelal ingevuld door het opnemen van een batentaakstelling inzake de les- en cursusgelden. Realisatie van de bezuinigingen vereist deeltijdontslag van medewerkers. De raad wordt voorgesteld in te stemmen met een frictiekostenbudget van € 251.000. De dekking hiervan is in de eerste vier jaren na verzelfstandiging geborgd door het kunstbedrijf een bestemmingsreserve door balansoverdracht te verstrekken en deze te dekken uit de dienstbedrijfsreserves van de dienst maatschappelijke ontwikkeling.
- er een knelpunt is met betrekking tot de specifieke CAO die Het Domein al kende: € 79.000 in 2012 en € 124.000 vanaf 2013. Dit is ingebracht bij de MJB 2012-2015 en wordt besproken bij de raadsbehandeling van de MJB in oktober 2011.

In het raadsvoorstel wordt de conclusie getrokken dat op basis van het geheel van financiële maatregelen op hoofdlijnen aansluiting is tussen het meerjarig bedrijfsplan (begroting) van het Kunstbedrijf en de maximale omvang van de subsidie die door de gemeente zal worden verstrekt.

Door de voorgestelde besluiten wordt het Kunstbedrijf in staat gesteld om een afdoende financiële positie op te bouwen (vermogen en liquiditeit), zij het in beginsel met een beperkte eigenvermogenspositie. Ten aanzien van de begrote financiële gevolgen is er sprake van budgetneutraliteit. Ofwel worden zij opgevangen binnen de begroting van het kunstbedrijf, ofwel wordt hierin voorzien door de gemeente Arnhem binnen de door de raad vastgestelde financiële kaders. Om de frictiekosten als gevolg van de ontvlechting van de dienstverlening door de FD op te vangen wordt tijdelijk een BR verzelfstandiging Domein ingesteld, waaraan in de eerste 2 exploitatiejaren wordt onttrokken en in de laatste 2 exploitatiejaren éénzelfde som wordt gedoteerd. Vanaf 2016 valt er structureel € 83.000 vrij ten gunste van de gemeente. Realisatie van het bedrijfsconcept van de stichting Kunstbedrijf leidt op termijn mogelijk tot een verlaging van de subsidie.

De term "budgetneutraliteit" is in het raadsvoorstel gedefinieerd als: "de voorwaarde dat zowel de gemeente Arnhem als het Kunstbedrijf niet worden geconfronteerd met verwachte financiële effecten die, na het treffen van

sturingsmaatregelen van diverse aard, in hun totaliteit uitstijgen boven het begrote financieel kader.

B. Financiële problemen bij het Kunstbedrijf
In februari 2014 wordt duidelijk dat het Kunstbedrijf Arnhem in financiële problemen verkeert. Dit was aanleiding voor het college om de bevoorschotting van de gemeentelijke subsidie afhankelijk te stellen van een door de stichting op te stellen herstelplan. In de hierop volgende maanden is de directeur vertrokken, is er een eerste en vooral financieel hertstelplan opgesteld (dat naar het oordeel van het college te weinig inging op de inhoudelijke ontwikkeling van het Kunstbedrijf) en heeft de raad van toezicht van de stichting haar taken neergelegd. Per 1 juni is er een interim directeur-bestuurder werkzaam en sinds eind september is de raad van toezicht wederom bemenst. De directeur en deze raad hebben de taak om een aangepast herstelplan op te stellen.

De jaarrekening 2013 presenteert een tekort over dat jaar van € 675.830, waar 2012 afsloot met een overschot van € 13.292 (excl. resultaat stichting Beleven). Het vermogen van de stichting is hierdoor gedaald naar € - 464.845 (negatief) per eind 2013. De jaarrekening 2013 geeft aan dat er voor ca. € 284.715 een structureel tekort in de exploitatie aanwezig is. Het betreft vooral tegenvallende inkomsten uit lesgelden (€ 96.623), hogere afschrijvingen (€ 70.428) en hogere BTW-afdracht (€ 35.461).[93]

C. Herstelplan
Het plan 'de kunst van het verbinden' voorziet in een kleinere organisatie voor het Kunstbedrijf en het aan de samenleving overlaten van de 'traditionele' lessen. Maar ook in het concentreren op activiteiten voor het onderwijs en voor wijken en de ondersteuning van genoemde lessen in de samenleving. De transitie naar deze kleinere organisatie geschiedt door het beëindigen van de dienstverbanden van lesgevend personeel (deels in gemeentelijke dienst en bij het Kunstbedrijf gedetacheerd). Hiervoor is een afvloeiingsregeling van kracht. Dit personeel kan er voor kiezen zzp-er te worden en als zelfstandige de lessen te geven (bij voorkeur in gebouw Rozet). De totale kosten voor deze transitie worden geraamd op € 3.062.000,-. De raad is voorgesteld in te stemmen met het herstelplan en, onder meer, de totale eenmalige kosten voor de uitvoering van het herstelplan te dekken.[94] Dit door het beschikbaar stellen van een lening van 2.162.000 aan de stichting Het Kunstbedrijf (het college heeft hier reeds toe besloten) en eenmalig een bedrag van € 900.000,- beschikbaar te stellen (de kosten van de transitie voor het gemeentelijk personeel) die in de jaren 2016-2018 wordt terugverdiend door een structurele bezuiniging van c.q. inzet van de ruimte binnen de subsidie Kunstbedrijf vanaf 2016 van € 455.000,-. De gemeenteraad stemt op 13 april 2015 met dit voorstel in[95].

In hetzelfde raadsvoorstel is aangegeven dat:
- Voor de achterstand in betalingen uit eerdere jaren is binnen de gemeentelijke begroting bij de jaarrekening 2013 een voorziening getroffen van € 784.000. Deze achterstand is in bovenstaand overzicht van transitiekosten onderdeel van het verwacht exploitatietekort 2014 en het negatief eigen vermogen per 2013. Het Kunstbedrijf is met behulp van een lening van € 2.162.000 in staat de achterstallige rekeningen te voldoen. De betreffende voorziening valt dan vrij.
- In 2013 is na onderzoek en in onderling overleg tussen de toenmalige wethouders Cultuur en Financiën en het Kunstbedrijf geconstateerd dat de

[93] Vragen art 44. RvO Christenunie en PvdA inzake de financiele situatie Kunstbedrijf, d.d. 22 april 2014, kenmerk 2014.0.040.032/KD.
[94] Bron: Collegenota Herstelplan stichting Kunstbedrijf Arnhem en toekomst Rozet, documentnummer 2015.0.011.654 en Raadsvoorstel 2015.0.012.072.
[95] Raadsbesluit d.d. 13 april 2015, documentnummer 2015.0.012.072.

werkelijke waarde van de bij verzelfstandiging overgedragen activa aan Kunstbedrijf ca. € 149.000 lager is dan de boekwaarde. Voorgesteld wordt om ook de lening die door gemeente aan Kunstbedrijf is verstrekt ter financiering van de activa overeenkomstig te verlagen. De financiële gevolgen van deze correctie zijn al verwerkt in jaarrekening 2013.

D. Verhoging lening in 2017

In de vaststellingsbeschikking over 2015 staat het volgende over de financiële situatie. De stichting heeft een lening van € 2.162.000 afgesloten bij gemeente Arnhem om daarmee de transitiekosten te kunnen voldoen en de achterstand in betalingen (waar de gemeente een voorziening van € 784.000 voor had getroffen) in te lopen.
Uit de jaarrekening 2015 van de stichting blijkt dat in 2014 een negatief exploitatiesaldo van € 390.000 en in 2015 van € 198.000 is behaald. Daarnaast zijn € 1.499.000 frictiekosten als gevolg van de reorganisatie gerealiseerd. Zowel het negatief jaarresultaat van de afgelopen jaren als de frictiekosten zijn verwerkt in het negatief eigen vermogen van de stichting Kunstbedrijf Arnhem. Het vermogen komt daarmee per eind 2015 uit op € - 2.744.544. Daar staat de lening van € 2.162.000 van de stichting bij gemeente Arnhem tegenover.

De totale kosten van uitvoering van het herstelplan (inclusief exploitatieresultaat) zijn daarmee t/m 2016 € 582.544 hoger dan oorspronkelijk was voorzien. Het Kunstbedrijf heeft in 2016 een verhoging van de lening met deze € 582.544 aangevraagd om zo het volledige negatieve saldo te lenen bij gemeente. In mei 2017 besluit het college de lening van € 2.162.000 aan Kunstbedrijf Arnhem met € 582.544 te verhogen in verband met hogere frictiekosten voor personeel.

Op verzoek heeft de ambtelijke organisatie informatie aangereikt.

Uitgangspunt:
De basisbedragen van de subsidies zijn bij elke verzelfstandiging maximaal gelijk aan de budgetten die gemeente voor verzelfstandiging aan het betreffende onderdeel heeft besteed. De basis voor het subsidiebudget is steeds geweest het bedrag dat direct in de begroting van Arnhem was opgenomen voor het betreffende onderdeel. Dit is vervolgens aangevuld, onder andere met een budget voor overhead. Deze kosten waren (deels) voor verzelfstandiging niet apart inzichtelijk, maar onderdeel van de totale bedrijfsvoeringskosten van de gemeente. Er zijn berekeningen gemaakt en aannames gedaan over de hoogte van deze lasten. De exacte hoogte van de overheadlasten was en is onbekend. Bij latere verzelfstandigingen is een rekenmodel gehanteerd om de hoogte van het betreffend budget te bepalen.

De kosten van gedetacheerd personeel in 2013 en 2014 waren ca. € 130.000 en € 90.000. Deze bedragen zijn niet bij het Kunstbedrijf in rekening gebracht op basis van afspraken die gemaakt zijn over individuele medewerkers, bijvoorbeeld in verband met ziekte of anderszins. De personeelskosten zijn daarmee niet hoger geworden dan voor verzelfstandiging. Deze kosten zijn mogelijk meerkosten voor de gemeente Arnhem. De betreffende medewerkers konden geen werk meer binnen het kunstbedrijf verrichten. Ook zonder verzelfstandiging was dat het geval geweest

Het herstelplan/transitie van het Kunstbedrijf heeft incidenteel voor meerkosten gezorgd[96]. Daar staat tegenover dat de subsidie aan het kunstbedrijf structureel verlaagd is. Op de lange termijn wordt het financieel nadeel daarmee gecompenseerd.

[96] Toevoeging Rekenkamer: dit betreft een bedrag van 900.000 euro.

Verstrekte subsidies, leningen en kredietmogelijkheden
De ambtelijke organisatie heeft inzicht verschaft in de verschillende budgetten, subsidies, leningen aan en kredietmogelijkheden.

Jaar	Begroot	Geboekt	Opmerkingen
2009	2.419.818	2.620.181	Onderdeel gemeente
2010	2.447.675	2.773.590	Onderdeel gemeente
2011	2.235.557	2.509.628	Onderdeel gemeente
2012		2.340.205	Subsidie
2013	2.697.475	2.757.458	Subsidie
2014	2.757.317	2.691.049	Subsidie
2015	2.727.658	2.727.658	Subsidie
2016	2.484.138	2.406.216	Subsidie. Wijziging bedrag door m.n.: • verlaging wegens herstelplan € 368.520
2017	2.375.000	1.605.314*	Subsidie. Wijziging bedrag door m.n. : • verlaging herstelplan € 368.520 • verlaging bezuiniging Cultuur € 109.000.

*) Betreft tussenstand, bedrag beschikking is € 2.320.000

In het raadsvoorstel is aangegeven dat aan het huidige -2011- begrote kader (2.236.000) wordt toegevoegd: 95.000 uit hoofde van facilitaire inkopen en 79.000 uit hoofde van cao problematiek. Beide zijn voor de gemeente budgetneutraal. De totale subsidie voor 2012 wordt daarmee: 2.336.000.

Overzicht leningen:
- Aan het Kunstbedrijf is een lening verstrekt bij balansoverdracht om zo de materiële vaste activa van gemeente over te kunnen nemen[97]. Dit betreft een lening van 454.000 euro met looptijd van 1 januari 2012 tot 31 december 2021. Elk jaar wordt 10% afgelost, omslagrente is 5,25%.
- In 2015 is t.b.v. het herstelplan en bijbehorende transitiekosten een 2e lening aan de stichting Kunstbedrijf verstrekt[98]. Dit betreft een lening van € 2.162.000, waarvan € 800.556 wordt ingehouden wegens huurachterstand. De netto aan het Kunstbedrijf uit te keren som bedraagt € 1.361.443.
- In verband met de bestuurlijke fusie van de stichting Kunstbedrijf, stichting beheer Rozet en de Bibliotheek Arnhem is er een lening verstrekt aan de stichting Beheer Rozet[99]. Dit betreft een lening van € 747.000 en is een aanpassing van de per 1 september 2014 aan de stichting Beheer Rozet verstrekte lening van € 300.000.

Randvoorwaarde 2: de gemeente behoudt als subsidient invloed op de prestaties van de stichting, zonder de positie van de instelling als cultureel ondernemer te frustreren.

De gemeente subsidieert de stichting vanaf de verzelfstandiging 2012. Tijdens de informatieve raadsvergadering van 12 september 2011 zegt de wethouder de raad toe een aanzet tot prestatieafspraken tussen de gemeente en de stichting Kunstbedrijf te overleggen. Dit is gebeurd door middel van een memo. Hierin staat dat 'Deze aanzet tot prestatieafspraken dient de raad inzicht te geven over de wijze waarop afspraken worden gemaakt over de inzet van subsidiemiddelen ten behoeve van de stichting. De prestatieafspraken leiden tot een subsidiebeschikking.'

In de subsidiebeschikkingen die voor de jaren 2012 tot en met 2017 zijn opgesteld zijn geen verwachte prestaties opgenomen in of als bijlage bij deze

[97] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3126.
[98] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3157.
[99] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3148. NB. De bibliotheek heeft geen geld geleend van de gemeente Arnhem.

subsidiebeschikkingen. In de beschikkingen wordt wel aangegeven of de gemeente instemt met de in het activiteitenplan van het Kunstbedrijf Arnhem opgenomen activiteiten en prestaties.

Daarnaast is er aan de raad toegezegd[100] dat er in de subsidiebeschikking een plicht tot rapportage door de stichting aan het college zal worden opgenomen. Deze rapportage is per kwartaal en de stichting doet daarin verslag van exploitatie, liquiditeit, balans, investeringen en overige informatie (bedrijfsvoering, beloningen, aantallen cursisten en activiteiten). De kwartaalrapportages worden geagendeerd in de ambtelijke en bestuurlijke overleggen tussen het Kunstbedrijf en de gemeente. Navraag leert dat dit een moeizaam proces was; de informatie van het Kunstbedrijf was spaarzaam. Wel is in het bestuurlijk overleg van 27 juni 2013 een halfjaarrapportage besproken.

In het raadsvoorstel[101] over het Herstelplan in 2015 staat: 'om de risico's te verkleinen en zo mogelijk te voorkomen zijn van diverse partijen inspanningen nodig en vooral van het Kunstbedrijf zelf. Het is dan ook wenselijk om met de organisatie (prestatie-)afspraken te maken over de activiteiten en bedrijfsvoering. Ook verdient het aanbeveling om de stichting te vragen om per kwartaal het college te rapporteren over de voortgang van de activiteiten en de bedrijfsvoering. Het gemeentelijke cluster Beleid en regie draagt zorg voor de uitvoering van de besluiten en geeft inhoud aan de inhoudelijke en financiële relatie met Kunstbedrijf Arnhem.

Naast de subsidierelatie kan de gemeente ook invloed uitoefenen op de stichting door de benoeming van de leden van de Raad van Toezicht. Dit is op dit moment, na de bestuurlijke fusie tot Stichting Rozet, niet langer het geval.

Naar aanleiding van de ingetrokken motie 'Goed Toezicht' van 13 april 2015 heeft de wethouder de raad toegezegd uiterlijk 1 oktober 2015 een visie te formuleren op de rol van toezicht en de borging daarvan binnen de door de gemeente sterk gesubsidieerde instellingen, zoals het Kunstbedrijf. Navraag leert dat deze toezegging nog open staat. In de praktijk wordt met behulp van de Algemene Subsidie Verordening (ASV), het toepassen van de governance code bij de instellingen en de subsidiebeschikkingen invulling gegeven aan de strekking van de ingetrokken motie[102].

Randvoorwaarde 3: de arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket.

In de verzelfstandigingsovereenkomst is in artikel 6, lid 1 opgenomen dat de personeelsleden conform de detacheringsovereenkomst (bijlage 3) door de gemeente bij het Kunstbedrijf worden gedetacheerd. In lid 2 staat dat er een Specifiek Sociaal Statuut (bijlage 7) van toepassing is op de personeelsleden.

Het personeel dat voor verzelfstandiging werkzaam is bij Het Domein blijft aldus in dienst bij de gemeente. Het kunstbedrijf krijgt het personeel gedetacheerd en betaalt hiervoor een vergoeding aan de gemeente Arnhem. Ook zal de te betalen vergoeding de kosten voor voormalig personeel bevatten. Deze vergoeding is precies even groot als de directe kosten van het (voormalig) personeel (de totale loonsom). Overige kosten voor het personeel zal Het Kunstbedrijf zelf gemaakt worden (bijvoorbeeld opleidingskosten).

[100] Raadsbrief d.d. 3 januari 2012, Toezegging aan de raad: Governance-code Het Domein, documentnummer 2012.0.001.528.
[101] Raadsvoorstel Herstelplan stichting Kunstbedrijf Arnhem en toekomst Rozet, d.d. 3 februari 2015, documentnummer 2015.0.012.072.
[102] Mail d.d 21 september 2017.

Het Specifiek Sociaal Statuut is een akkoord tussen de gemeente Arnhem, vertegenwoordigd door het College van burgemeester en wethouders, en de werknemersorganisaties AbvaKabo-FNV en CNV Publieke zaak, en heeft een looptijd tot 1 januari 2016. Hierin staat dat, in het geval er een reorganisatieontslag nodig is, de gemeente en de Stichting Kunstbedrijf in onderling overleg op basis van artikel 5 van het statuut, de afvloeiingsregeling vaststellen van de door de gemeente bij de Stichting Kunstbedrijf gedetacheerde medewerkers en de medewerkers die in dienst zijn van de Stichting Kunstbedrijf. De gemeente en de Stichting Kunstbedrijf stellen de afvloeiingsregeling vast in overeenstemming met (artikel 3:2 van) de CAO Kunsteducatie (bijlage) en paragraaf 4 van het Ontslagbesluit (bijlage) en in afwijking van (artikel 8:3:1:1 van) de Arbeidsvoorwaarden gemeente Arnhem. Voor de duur van het dienstverband tellen zowel de duur van het dienstverband bij de gemeente Arnhem als de duur van het dienstverband bij de Stichting Kunstbedrijf mee.

De detacheringsovereenkomst is per 1 september 2015 opgezegd. In het concept-ondernemingsplan / transitieplan geeft Kunstbedrijf aan: 'voor een goede afvloeiing van het docerend personeel is het noodzakelijk om de detacheringsovereenkomst, die is afgesloten bij de verzelfstandiging van Kunstbedrijf, te kunnen beëindigen. Wanneer we hier niet in slagen zal dit leiden tot een aanzienlijke stijging van de frictiekosten.'

In het collegevoorstel staat kort samengevat wat het herstelplan inhoudt. Qua organisatie krijgt het Kunstbedrijf een nieuwe invulling van directie- en staffuncties. Hierbij worden processen en functies gestroomlijnd en wordt in de bedrijfsvoering ruimte gecreëerd voor een control-/fondsenbeheerfunctie. Vertaling van de hele transitie in fte's is dat de organisatie teruggaat van 55 fte naar 17 fte aan vast personeel. Daarnaast worden 16 fte niet meer tot de vaste formatie gerekend (geen vast dienstverband), maar zijn deze onderdeel van de vele tijdelijke projecten waarvoor aparte geldstromen van kracht zijn.

In een raadsvoorstel over het Herstelplan komt naar voren dat de detacheringsovereenkomst wordt beëindigd. De betreffende gemeentelijke personeelsleden (de docenten) komen daardoor weer binnen de gemeentelijke organisatie, maar kunnen daar met hun professie geen werk vinden. Het gevolg daarvan is dat dit personeel zal moeten afvloeien, waarbij de gemeentelijke regels voor ontslag en de rechten voor het personeel van kracht zijn. Dit personeel wordt door het Kunstbedrijf een alternatief geboden: het begeleiden naar het zelfstandig ondernemerschap. Personeel dat voor dit alternatief kiest, kiest dan ook voor het afzien van het behoud van ambtelijke status.

In het jaarverslag van het Kunstbedrijf over 2015 is te lezen dat in 2015 alle arbeidsvoorwaarden zijn geharmoniseerd. Daardoor hebben nu alle medewerkers dezelfde CAO en zijn ze ingeschaald op hun niveau. Oude rechten zijn eenmalig gerepareerd. Als gevolg van het opheffen van de detacheringsovereenkomst per 1 september 2015 is het deel van het gemeentelijk personeel dat tot de kernorganisatie behoort, in dienst van Kunstbedrijf gekomen. De overgang van CAO is gerepareerd in de frictiekosten. Alle docenten met een vaste of tijdelijke aanstelling zijn in de gelegenheid gesteld om hun cursisten over te nemen als zelfstandig ondernemer.

In de raadsbrief[103] over de ontwikkeling van het Kunstbedrijf wordt de raad geïnformeerd over de personele situatie. Hierin staat dat bij het Herstelplan Kunstbedrijf werd uitgegaan van een bedrag van € 900.000 voor frictiekosten van

[103] Raadsbrief Ontwikkeling Kunstbedrijf Arnhem, 2 mei 2017, zaaknummer 140650.

gemeentelijk personeel dat voorheen werkte bij Kunstbedrijf. Dit bedrag was gebaseerd op de verwachting dat alle medewerkers die in dienst waren van de gemeente gebruik zouden maken van de regeling die hen aangeboden werd bij de verzelfstandiging van het Kunstbedrijf. Het animo om gebruik te maken van de aangeboden regeling was in de praktijk echter lager dan verwacht. Per 1 september 2015, de datum waarop de detacheringsovereenkomst is beëindigd, hebben 34 voormalig bij Het Kunstbedrijf gedetacheerde medewerkers een herschikkersstatus gekregen. In totaal ging het om 15 fte. Eind 2016 waren er nog 24 medewerkers met een herschikkersstatus, in totaal ongeveer 10 fte. Met de overige medewerkers is een regeling getroffen of ze hebben een andere functie gekregen.

f. Opgetreden neveneffecten

Uit de documenten is een aantal issues naar voren gekomen. Dit zijn wellicht niet zozeer neveneffecten, maar gevolgen van (bewust) gemaakte keuzen.

Het eerste issue betreft de detachering van medewerkers. Er is voor gekozen het personeel niet over te laten gaan de stichting Kunstbedrijf, maar in gemeentelijke dienst te laten en te detacheren naar Het Kunstbedrijf. De keuze hiervoor is terug te voeren op het feit dat er in dat geval een afkoopsom betaald had moeten worden aan het ABP en het college er dit geld niet voor over had. De werknemers zouden bij een overgang naar de stichting Het Kunstbedrijf onder de CAO Kunsteducatie en het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PZW) gaan vallen. Het ABP was bereid hier aan mee te werken, maar stelde als eis een afkoopsom van ongeveer € 500.000,-. Het college besloot dat de werknemers die in dienst wilden blijven van de gemeente in dienst bleven. De werkgever detacheerde die werknemers bij de Stichting.

Het gevolg van deze constructie is dat er twee werkgevers zijn: de formele (de gemeente) en de materiele (de Stichting). En dat na verloop van tijd het personeelsbestand van Het Kunstbedrijf bestond uit werknemers van de gemeente en werknemers van Het Kunstbedrijf, met verschillende arbeidsvoorwaarden.

Dat de constructie niet naar ieders zin functioneert blijkt uit de afspraak dat het Kunstbedrijf nieuw onderzoek zal doen de mogelijkheid van opheffing van de detachering van het gemeentelijk personeel bij de stichting en het in plaats daarvan collectief overbrengen van dit personeel naar de stichting.[104]

Het tweede issue kan omschreven worden als een te krappe financiële basis. Althans, zo komt dat naar voren uit een interne evaluatie van de verzelfstandiging van het Kunstbedrijf[105]. Als twee grootste knelpunten van het Kunstbedrijf worden in deze evaluatie genoemd: 'de detachering (dat had niet zo moeten gebeuren) en financiën (dat er te weinig geld naar het Kunstbedrijf is gegaan; mede als gevolg van het feit dat daarvoor geen kader in de vorm van een bedrijfsplan opgesteld was).'

De algemene conclusie van de evaluatie is dat het doel van een verzelfstandiging – het maken van een zelfstandige en levensvatbare organisatie – in het geval van het Kunstbedrijf niet zo eenvoudig was. Voor zelfstandigheid en levensvatbaarheid worden in de rapportage twee toetsstenen geformuleerd:

- De eerste is dat het contact tussen gemeente en een verzelfstandigde organisatie zich beperkt tot afspraken vooraf (regie: doelen en middelen afspreken) en controle achteraf (behaalde resultaten en verbruikte middelen controleren). Gedurende de uitvoering zijn de verzelfstandigde organisatie en de Raad van Toezicht aan zet en moeten ook in staat zijn om aan zet te kunnen zijn.

[104] Besluiten Bestuurlijk overleg Kunstbedrijf Arnhem d.d. 27 juni 2013.
[105] P&O, april 2013, Aanbevelingen voor komende verzelfstandigingen; aan de hand van ervaringen opgedaan bij de verzelfstandiging van het Kunstbedrijf.

- De tweede is of hobbels die zich voordoen in het bestaan van de verzelfstandigde organisatie door deze organisatie kunnen worden opgelost of dat de hulp van de gemeente nodig is. Als dat laatste het geval is, kan eigenlijk niet van een zelfstandige eenheid gesproken worden.

Verder wordt aangegeven: Zelfstandigheid is een lastig begrip als een organisatie voor zijn voortbestaan afhankelijk is van de subsidie van één gever, maar als alles goed geregeld is, is er in die context daadwerkelijk sprake van zelfstandigheid. Maar dan moet wel aan de twee toetsstenen voldaan zijn.

De evaluatie leidt tot de volgende twee hoofdaanbevelingen:
1. Zet de te verzelfstandigen eenheid goed klaar voor de verzelfstandiging. Aan een zelfstandige organisatie moeten meer eisen gesteld worden dan aan een onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Een zelfstandige organisatie moet in staat zijn om zelf alles te regelen. Zaken die voor de verzelfstandiging door andere onderdelen binnen de gemeentelijke organisatie uitgevoerd worden vallen na verzelfstandiging allemaal onder de verantwoordelijkheid van de zelfstandige eenheid.
2. De directeur van de nieuw te vormen zelfstandige eenheid, zeker als de oude directeur ook de nieuwe directeur wordt, is dermate veel onderdeel van het gebeuren dat hij/zij een besluit om al dan niet te verzelfstandigen onvoldoende objectief kan nemen. Externen kunnen daar een rol in spelen, hetzij in de vorm van adviseurs, hetzij in de vorm van een voorlopige Raad van Toezicht. In dat tweede geval zal deze Raad bij daadwerkelijke verzelfstandiging moeten besluiten of ze de verantwoordelijkheid voor de nieuwe zelfstandige organisatie kan en wil aanvaarden.

g. Gerealiseerde maatschappelijke effecten

Uit de beschikkingen is geen informatie afleidbaar ten aanzien van de gerealiseerde prestaties en maatschappelijke effecten. Wel geven afzonderlijke jaarverslagen informatie over gerealiseerde prestaties.

Bijlage 5: Beschrijving Gemeentemusea Arnhem / Museum Arnhem

Deze bijlage bevat de belangrijkste feitelijke informatie over de verzelfstandiging van de Gemeentemusea Arnhem. Achtereenvolgens wordt ingegaan op:
De opbouw van de casebeschrijving is als volgt:
a. De doelstellingen van de verzelfstandigingen
b. De aan de verzelfstandigingen gestelde randvoorwaarden
c. Het procesverloop
d. De sturing door de gemeenteraad
e. Het doelbereik
f. Opgetreden neveneffecten
g. Gerealiseerde maatschappelijke effecten

Algemeen
Per 1 januari 2014 zijn de Gemeentemusea verzelfstandigd. Eerst onder de naam Stichting Musea Arnhem, per oktober 2015 als Stichting Museum Arnhem. De Stichting Museum Arnhem omvat Museum Arnhem, gevestigd aan de Utrechtseweg en het Erfgoedcentrum dat in Rozet gevestigd is en waar de cultuurhistorische collecties worden gepresenteerd. Voor de verzelfstandiging bestonden de Gemeentemusea Arnhem uit het MMKA, museum voor moderne kunst Arnhem, en het HMA, historisch museum Arnhem. Het HMA, was zelfstandig gehuisvest in het voormalige Burgerweeshuis en is samen met de Historische Bibliotheek Gelderland getransformeerd tot Erfgoedcentrum Rozet.

Het Museum aan de Utrechtseweg staat aan de vooravond van een ingrijpende verbouwing. De start van de verbouwing is begin 2018 voorzien en zal naar verwachting twee jaar nemen.

a. De doelstellingen van de verzelfstandigingen
Met de externe verzelfstandiging van Gemeentemusea Arnhem werd het volgende beoogd[106]:
1. Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instellingen als opdrachtnemers en uitvoerders van beleid.
2. Het bevorderen van cultureel ondernemerschap.
3. Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
4. Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling.

In het plan van aanpak staat bij de opdracht[107] tevens aangegeven: Na de verzelfstandiging moet sprake zijn van een toekomstbestendig en slagvaardig GMA dat zich kan richten op haar inhoudelijke taak, namelijk bezoekers inspireren. Met een HMA dat de belangrijkste plek in Arnhem moet zijn waar de cultuur en geschiedenis van Arnhem e.o. te zien zijn en met een MMKA waar beeldende vormen van realisme kritisch bevraagd worden, dat een dynamisch, actueel en kwalitatief hoogstaand collectie- en tentoonstellingsbeleid voert en dat ruimte biedt voor reflectie en debat.

In het raadsvoorstel Verzelfstandiging gemeentemusea Arnhem[108] staat te lezen

[106] Bron: definitief plan van aanpak Gemeentemusea Arnhem, 25 februari 2010 en herbevestigd in Projectplan Verzelfstandiging GMA, december 2012.
[107] Projectplan Verzelfstandiging GMA, december 2012.
[108] 30 september 2013, documentnummer 2013.0.078.764.

dat 'het beoogde resultaat van de externe verzelfstandiging van de gemeentemusea tweeledig is: een toekomstbestendig en slagvaardig museum (dat zich daardoor nog beter en ondernemender op zijn maatschappelijke en culturele taken kan richten) en een gemeentelijke organisatie die zich voortaan kan concentreren op (cultuur)beleid in plaats van de uitvoering daarvan.'

b. De aan de verzelfstandigingen gestelde randvoorwaarden
In het onderzoek[109] naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen zijn drie randvoorwaarden geformuleerd:
- De verzelfstandigingsoperatie moet budgettair neutraal worden uitgevoerd.
- De arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket.
- De verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen worden als afzonderlijke trajecten beschouwd.

Daarnaast heeft de raad de volgende aanvullende randvoorwaarden toegevoegd door in te stemmen met de geformuleerde aanbevelingen in het voornoemde onderzoek:
- Kies voor de stichting als rechtsvorm (tenzij uit nader onderzoek blijkt, dat een andere rechtsvorm toch passender is, wat op dat moment niet voorzien werd).
- Voor het besturingsmodel wordt de code Cultural Governance gevolgd (dagelijks bestuur door de directie, een Raad van Toezicht als controlerend en adviserend orgaan).
- De gebouwen blijven in eigendom van de gemeente Arnhem.
- Tussen het museum en de gemeente Arnhem dient een zakelijke relatie te worden gecreëerd, middels subsidiecontracten.
- De collecties blijven in eigendom van de gemeente Arnhem. Het museum maakt met de gemeente meerjarenafspraken over beheer, behoud en gebruik van de collectie. Het museum behoudt een jaarlijks aankoopbudget voor uitbreiding van de collectie. Het eigendom van deze werken berust bij de gemeente. Aankopen die gefinancierd worden door sponsoren, giften of legaten kunnen in eigendom komen van het museum.
- In een sociaal plan moet worden geregeld hoe de medewerkers overstappen naar nieuwe arbeidsvoorwaarden en op welke wijze negatieve gevolgen in de sfeer van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden worden gecompenseerd.

c. Het procesverloop
Het procesverloop van de verzelfstandiging is weergegeven in onderstaande tabel.

Datum	Mijlpaal
13 juli 2009	De gemeenteraad besluit in te stemmen met het principebesluit van het college om op basis van de argumenten (conclusies) zoals weergegeven in het onderzoeksrapport van PWC over te gaan tot verzelfstandiging van de cultuurwerkmaatschappij het Domein en in te stemmen met de fasering en aanbevelingen zoals vermeld in het rapport 'Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen'.[110]
9 november 2009	De gemeenteraad besluit in te stemmen met het uitvoeren van een onderzoek naar de plannen van aanpak verzelfstandiging culturele werkmaatschappijen op weg naar Rijnboog.
25 februari 2010	Plan van aanpak externe verzelfstandiging van Gemeentemusea Arnhem.
16 maart 2010	Het college besluit voorlopig in te stemmen met verzelfstandiging

[109] PriceWaterhouseCoopers, (2009), Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen, doc.nr 2009.0.047.590.
[110] Gemeente Arnhem, raadsbesluit 2009.0.047.591.

	Gemeentemusea Arnhem met streefdatum ingang 1 juli 2011. Dit op basis van het daartoe opgestelde Plan van Aanpak externe verzelfstandiging van Gemeentemusea Arnhem. d.d. 25 februari 2010.
12 oktober 2010	Het college besluit tot wijziging van de datum van verzelfstandiging van de Gemeentemusea Arnhem van 1 juli 2011 naar 1 januari 2012.
14 juni 2011	Het college besluit in te stemmen met de conceptstatuten Stichting Musea Arnhem en de benoeming bij akte van oprichting van H. Saam tot eerste directeur van de stichting. De raad is hierover per brief geïnformeerd.
6 juli 2011	Stichting Museum Arnhem is door de Belastingdienst per 6 juli 2011 aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).
20 december 2011	Het college besluit om nieuwe streefdata voor de verzelfstandiging van de Gemeentemusea Arnhem te maken na de vaststelling van de uitgangspunten en het programma van eisen voor de organisatorische samenwerking in het kunstencluster in Rijnboog (na juni 2012).
December 2012	Projectplan Verzelfstandiging GMA, met deelprojectopdrachten ten aanzien van 1) bedrijfsplan GMA, 2) bestuurlijk-juridisch, 3) financiën gemeente, 4) P&O, 5) huisvesting, 6) collectiebeheer inclusief depot, 7) subsidierelatie en 8) communicatie
8 januari 2013	Het college besluit om: a) mandaat te geven aan de stuurgroep verzelfstandiging gemeentemusea Arnhem om de in hoofdstuk 3.1 genoemde uitgangspunten uit het plan van aanpak (vastgesteld door college op 16 maart 2013) daar waar nodig aan te passen aan de actualiteit, b) het projectplan verzelfstandiging GMA vast te stellen, c) de streefdatum voor de verzelfstandiging vast te stellen op 1 januari 2014 en d) de verzelfstandigde GMA per direct op te starten, vooruitlopend op duidelijkheid over het programma van eisen voor de organisatorische samenwerking in het Kunstencluster. Dit in afwijking van het collegebesluit van 20 december 2011. De raad is per brief over deze besluiten geïnformeerd. In deze brief staat dat 'de streefdatum in eerste instantie 1 januari 2011 was. GMA heeft de tijd tussen het principebesluit en nu gebruikt om een voornemen tot organisatieaanpassing door te voeren[111]. Deze is randvoorwaardelijk voor verzelfstandiging, omdat deze tot een sluitende begroting moet leiden.'
25 juli 2013	Concept-Bedrijfsplan Museum Arnhem 2014-2017,
5 augustus 2013	Advies OR inzake de privatisering van de gemeentemusea Arnhem, en de reactie van de WOR daarop. Op pagina 11 geeft de OR aan dat zij van mening is dat ondanks ingebouwde reserves de organisatie financieel erg kwetsbaar is. De WOR-bestuurder geeft aan dat de begroting 2013 sluitend is en de basis is voor het bedrijfsplan. De uitgangspunten zijn een toekomstbestendig en slagvaardig museum en daar hoort een robuuste financiële paragraaf bij. De gemeente en de stichting zijn van mening dat dat met deze financiële onderbouwing het geval is. Er is uitgegaan van de status quo voor de komende vier jaar (het behalen van meer bezoekers en eigen inkomsten is mooi, maar niet noodzakelijk voor een sluitende begroting). Omdat de gemeente eigenaar blijft van de gebouwen en de collectie, liggen de grootste investeringsrisico's bij de gemeente. Voor eventueel achterstallig onderhoud van de

[111] Uit het verslag van het managementgesprek 20 maart 2012 komt naar voren dat het streven is de personeelsformatie van 34 fte terug te brengen naar 25 fte kernformatie. Dit loopt door alle geledingen heen. Van de 9 fte zullen er in de periode 2012-2015 5 door natuurlijk verloop worden opgelost. Eind juni 2012 is het plan voor de organisatieaanpassing voorgelegd aan de OC. Vaste formatie terugbrengen van 34 fte naar 26,3 fte, waarbij 4,9 fte via natuurlijk verloop en 2,8 fte via aanpassing per 1 januari 2013.

	collectie wordt - op basis van de nulmeting die nu is uitgevoerd - een apart plan gemaakt en ter zijner tijd aan de gemeenteraad voorgelegd. De onafhankelijke juridische en financiële toets gaat plaatsvinden door de Stichting.
16 september 2013	De gemeenteraad besluit tot externe verzelfstandiging van de Gemeentemusea Arnhem.
29 oktober 2013	De statuten van de Stichting zijn gewijzigd.
1 januari 2014	Verzelfstandiging van de Gemeentemusea
30 april 2014	Coalitieakkoord 2014-2018 'Met de stad'. Hierin wordt afgezien van het kunstencluster (ArtA). Besloten wordt dat het museum zou kunnen gaan uitbreiden op de bestaande plek.
25 augustus 2014	Quick Scan Museum, uitgevoerd door LAGroup. In het coalitieakkoord zijn afspraken gemaakt over huisvesting van het museum. In dit advies wordt de visie van het museum op haar huisvesting vergeleken met de door wethouder Elfrink geopperde mogelijkheid om de huidige locatie van Museum Arnhem te verkleinen en een tweede locatie in de binnenstad te openen.
1 november 2014	Vertrek directeur H. Saam. Er wordt een interim-directeur/bestuurder aangesteld door de RvT.
15 mei 2015	Aantreden huidige directeur/bestuurder S. Bak.
9 juni 2015	Het college besluit goedkeuring te verlenen tot wijziging van de statuten van de Stichting Musea Arnhem. Met de statutenwijziging wordt de zelfstandigheid van de stichting ten opzichte van de gemeente Arnhem versterkt en de relatie verzakelijkt. De gemeente Arnhem stuurt op haar subsidierelatie, huurrelatie (pand Utrechtseweg en Rozet) en uitleenrelatie (collectie).
29 juni 2015	Op 29 juni 2015 heeft de raad kennis genomen van de stand van zaken Museum Arnhem. Er wordt aangegeven dat er de laatste vijf maanden door een gezamenlijke projectgroep van Gemeente en Museum Arnhem hard gewerkt is aan de nieuwe koers voor MA, ruimtelijke verkenningen, verbindingen met de stad en financiën. Hierin zijn flinke vorderingen gemaakt maar in de komende maanden is nog nadere uitwerking nodig zodat er in het najaar een business case gereed is op basis waarvan een investeringsbesluit kan worden genomen.
1 december 2015	Het college heeft kennis genomen van de nota 'Vergezicht Museum Arnhem' en het hieraan verbonden bedrijfsplan en besluit tot verbouw Museum en de bijbehorende investering van 11,2 miljoen euro.
25 januari 2016	De gemeenteraad heeft op 25 januari 2016 kennis genomen van het vergezicht en bedrijfsplan. In hetzelfde besluit heeft de gemeenteraad ingestemd met de investering voor de verbouw en nieuwbouw van het Museum en het hiervoor bestemde jaarlijks structureel beschikbare budget.
1 november 2016	Het college besluit tot het toekennen van een aanvullende subsidie nu de belastingdienst over gaat tot daadwerkelijke invordering van btw over 2014, dit bedrag te compenseren via het btw compensatiefonds, dit regime ook te hanteren voor de jaren 2015 tot en met 2017 en de gemeenteraad hierover te informeren.
20 maart 2017	In De Gelderlander[112] staat het nieuws dat het Museum twee jaar dicht gaat voor de verbouwing en de helft van het personeel ontslaat. In totaal gaat het om 18 van de 37 medewerkers, die zich bezighouden met de ontvangst van het publiek, de opening en de sluiting van het gebouw, het onderhoud en de bouw van exposities. Allen zijn zij in vaste dienst.
21 maart 2017	Raadsbrief waarin het college de raad informeert over de realisatie van een depot voor de gemeentelijke kunstcollectie en archeologische collectie in de ruimte onder de nieuwe vleugel van Museum Arnhem. Hiervoor zal bij de behandeling van de meerjarenbegroting 2018-2022 voorgesteld worden het

[112] De Gelderlander, 20 maart 2017, Helft personeel krijgt ontslag door verbouwing Museum Arnhem.

	investeringskrediet voor de nieuwbouw van Museum Arnhem te verhogen met € 2.856.000. Hierop vooruitlopend wordt een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van € 300.000.

d. De sturing door de raad

	Raadsbehandeling	Sturing door de raad ten aanzien van de verzelfstandiging van de Gemeentemusea Arnhem
22 juni 2009	Commissie CEESS Instemmen met het principebesluit tot verzelfstandiging van MSSA, Gemeentemusea Arnhem en Het Domein.	De fracties van Pro Arnhem, Zuid Centraal, de VVD en SP zijn tegen het voorstel. De commissie besluit het voorstel door te geleiden naar de besluitvormende fase.
13 juli 2009	Gemeenteraad. Instemmen met het principebesluit tot verzelfstandiging van MSSA, Gemeentemusea Arnhem en Het Domein.	Motie 'Op weg naar verzelfstandiging' (nr. 7) van D66, VVD en Christenunie wordt met voorstemmen van D66, VVD en ChristenUnie verworpen. Het voorstel wordt met voorstemmen van de fracties van de PvdA, GroenLinks, CDA, ChristenUnie en D66 aangenomen.
9 november 2009	Instemmen met het dekken van de kosten voor het uitvoeren van de plannen van aanpak verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappijen	Agendacommissie heeft het voorstel op de b-agenda van de besluitvormende vergadering geplaatst. Er wordt ingestemd met het voorstel voor het uitvoeren van de plannen van aanpak verzelfstandigingen cultuurwerkmaatschappijen op weg naar Rijnboog ten bedrage van 156.000 euro ex btw per verzelfstandiging.
8 april 2013	Agenderingsverzoek fractie CDA (informatief / meningsvormend)	Raadscommissiebrief Verzelfstandiging Gemeentemusea Arnhem. CDA vraagt waar de stagnatie van de verzelfstandiging van de gemeentemusea in zit en wat de financiële consequenties van de vertraging zijn. De wethouder antwoordt dat hij van mening is dat de begindoelstelling om de drie instellingen tegelijk te privatiseren, gelet op de complexiteit van de operatie, achteraf te ambitieus vindt. Daarom is de fasering ontstaan. Hij wijst erop dat er in de toekomst niet meer geld naar de instellingen toe gaat dan nu het geval is (budgetneutraliteit). Voor het omvormingstraject zelf zijn er incidentele kosten waar geen rekening mee is gehouden (de hoogte van het bedrag is op dit moment niet bekend).
2 september 2013	Informatieve behandeling in de raad (presentatie projectleider, presentatie museumdirecteur, inspreker, vragen raadsleden aan de inspreker, wethouder Van Wessem)	Inspreker heeft zorg over aansturing museum. Wethouder geeft aan dat sturing in de toekomst beter geregeld zal zijn dan nu doordat er duidelijke afspraken worden gemaakt. Resultaat: De voorzitter concludeert dat het onderwerp door kan naar de meningsvormende vergadering.
9 september 2013	Meningsvormende vergadering.	De raadskamer adviseert de raad om tot besluitvorming (stemstuk) over te gaan.
16 september 2013	Verzelfstandiging gemeentemusea Arnhem Staat op de besluitvormende agenda op	Uit de besluitenlijst komt naar voren dat het voorstel met voorstemmen van de fracties PvdA, SP, VVD, GroenLinks, D66, CDA, ChristenUnie en Arnhems Belang

	punt 7.	wordt aangenomen.
29 juni 2015	Stand van zaken Huisvesting van Museum Arnhem	Er is een motie ingediend door VVD en Zuid Centraal die met 16 voor en 23 tegen verworpen is.
11 januari 2016	Informatieve vergadering Vernieuwing Museum Arnhem	Directeur S. Bak heeft gebruik gemaakt van het inspreekrecht. De voorzitter concludeert dat de informatieve fase is afgerond en het voorstel doorgeleid kan worden naar de meningsvormende fase.
25 januari 2016	De gemeenteraad heeft op 25 januari 2016 kennis genomen van het vergezicht en bedrijfsplan. In hetzelfde besluit heeft de gemeenteraad ingestemd met de investering voor de verbouw en nieuwbouw van het Museum en het hiervoor bestemde jaarlijks structureel beschikbare budget.	Er zijn door Zuid-Centraal 2 moties ingediend: 1 over de bewegwijzering (met 9 voor en 29 tegen verworpen) en 1 over de veiligheid (met 4 voor en 34 tegen verworpen). Door de PvdA is een motie ingediend over 'risico's binnen budget'. Deze is met 13 voor en 25 tegen verworpen.

e. Het doelbereik
In deze paragraaf proberen we aan de hand van feiten inzichtelijk te maken in hoeverre de doelstellingen zijn bereikt. Dit doen we door de situatie van na de verzelfstandiging te vergelijken met de situatie voor de verzelfstandiging. Tevens is informatie verzameld met betrekking tot de randvoorwaarden.

Doelbereik
Met de externe verzelfstandiging van Gemeentemusea Arnhem werd het volgende beoogd[113]:
4. Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instelling als opdrachtnemer en uitvoerder van het beleid.
5. Het bevorderen van cultureel ondernemerschap.
6. Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
7. Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling.

Hieronder geven we in op de feiten die kunnen leiden tot bevindingen over de mate waarin de doelen behaald zijn.

Doelstelling 1: Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen.
Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instelling als opdrachtnemer en uitvoerder van het beleid.

Werkwijze voor de verzelfstandiging van de musea:
- De Gemeentemusea vielen ambtelijk onder de verantwoordelijkheid van de Directeur van de Dienst MO.
- Met de reorganisatie van de gemeentelijke organisatie in 2012 is het cluster Stadsbedrijven ontstaan, en viel het museum ambtelijk onder dit cluster. Het hoofd van het cluster Stadsbedrijven heeft voor 2012 en 2013 jaarlijkse

[113] Bron: definitief plan van aanpak Gemeentemusea Arnhem, 25 februari 2010 en herbevestigd in Projectplan Verzelfstandiging GMA, december 2012.

managementcontracten afgesloten de Directeur Gemeentemusea.
- In deze contracten zijn afspraken opgenomen over:
  d. Taken van de musea
  e. beleidskaders: aan de hand van de vijf criteria die door de raad zijn vastgesteld bij de vaststelling van de cultuurnota, te weten: kwaliteit, meerwaarde voor de stad, samenwerking, cultureel ondernemerschap en actualiteit van het aanbod
  f. prestaties, geformuleerd op basis van deze vijf criteria
  g. bedrijfsvoering: budget (vastgesteld door de raad, € 2.643.333 in 2012 en €2.458.687 in 2013), personeel, informatievoorziening en verantwoording, en ondersteuning.
- Drie keer per jaar of elk kwartaal vond er gesprek plaats onder leiding van het hoofd van het Cluster Stadsbedrijven, met de Directeur Musea en het hoofd bedrijfsvoering Musea, de senior P&O-adviseur van de gemeente, de senior beleidsadviseur cultuur en de senior Businesscontroller Intern Advies.
- Er werd gestuurd op financiën. Voor eventuele tekorten moest een dekking gevonden worden binnen de begroting.

Werkwijze na de verzelfstandiging van de musea:
- Er is een subsidierelatie met de Stichting Musea Arnhem, waarbij de 'producten en outcome' is vastgelegd in een bijlage bij de beschikking, en wordt betrokken bij de definitieve vaststelling van de subsidie.
- De producten en outcome richten zich op:
  a. de taken
  b. de producten, aan de hand van de vijf criteria kwaliteit, meerwaarde voor de stad, samenwerking, cultureel ondernemerschap en actualiteit van het aanbod
  c. outcome en resultaten, geformuleerd in de volgende termen: top 8 Nederlandse musea voor moderne kunst, positie in de Atlas voor Gemeenten, eigen inkomstennorm (eigen inkomsten als % van de gemeentelijke subsidie), bezoekersaantallen, aantal leerlingen/studenten educatieve activiteiten en het aantal vrienden van het museum.
- In 2016 is het Museum Arnhem met een voorstel gekomen voor nieuwe indicatoren op basis van het Vergezicht Museum Arnhem. Deze zijn besproken en vervolgens vastgelegd in een bijlage bij de beschikking voor 2017.
- De subsidiebesluiten worden genomen op basis van een aanvraag. Deze aanvraag bevat onder andere een begroting waaruit een exploitatietekort blijkt. De subsidiebesluiten zijn gemandateerd aan het hoofd van de afdeling Werk, inkomen, economie en cultuur met een maximum van het voor de betreffende organisatie gelabelde bedrag in de gemeentelijke begroting.
- Zijn er ambtelijke en bestuurlijke overleggen tussen gemeente en de directeur van de musea/het museum Arnhem. In de beschikking is opgenomen dat er jaarlijks in het tweede kwartaal bestuurlijk overleg plaatsvindt over het ingediende activiteiten en financiële verslag en een doorkijk naar het lopende en volgende jaar. Er heeft een BO plaatsgevonden op 13 mei 2015, 6 juni 2016 en 21 september 2017.
- Is de stichting verantwoordelijk voor de prestaties en het bedrijfsresultaat. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting en de nieuwbouw.

Doelstelling 2: Het bevorderen van cultureel ondernemerschap.
Belangrijk onderdeel hiervan is de culturele instellingen te positioneren als een gelijkwaardige (zakelijke) partner voor de gemeente en voor derden. Er kunnen meer mogelijkheden ontstaan voor het verkrijgen van inkomsten uit sponsoring, verhuur en subsidiefondsen. Instellingen zullen meer kostenbewustzijn vertonen en alert zijn op mogelijkheden om extra inkomsten te genereren. Kortom er zijn meer prikkels om zakelijk en meer ondernemend te opereren.

Situatie voor verzelfstandiging:
- In het managementcontract zijn prestaties opgenomen als het gaat om sponsoring en fondsenwerving. Er wordt gestreefd naar substantieel deel sponsoring of subsidiering door derden (>25%), 10 bedrijfsbegunstigers en 700 leden van de Vrienden van het MMK.

Situatie na verzelfstandiging:
- Het is mogelijk om gelden aan te vragen bij fondsen, die geen middelen toekennen aan gemeentelijke organisaties.
- Toegenomen kansen voor schenkingen belangrijke collecties.
- In de 'producten en outcome' in de bijlage bij de beschikking voor 2014 staat dat het streven is de eigen inkomsten te vergroten en het percentuele aandeel gemeentelijke subsidie in het totaal der opbrengsten te laten afnemen. Ook in de bijlage bij de beschikking 2017 'activiteiten en indicatoren' is een afspraak gemaakt over eigen inkomsten (conform landelijke norm van 21,5%) en het werven van eigen fondsen.
- De Stichting Musea Arnhem is aangemerkt door de belastingdienst als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Dat is aantrekkelijk voor donateurs omdat giften aan een ANBI belastingvoordeel kunnen opleveren.

Doelstelling 3: Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
Instellingen worden niet langer gehinderd door het keurslijf van de relatief zware P&C-cyclus en de meer bureaucratische processen die onlosmakelijk aan een ambtelijke organisatie zijn verbonden. Zij kunnen zich volledig richten op de bedrijfsmatige uitvoering van hun kerntaken.

Situatie voor verzelfstandiging:
- In het managementcontract staat dat er in de Meerjarenbegroting 2013-2016, jaarschijf 2013 van de gemeente Arnhem een budget van € 2.458.687 is opgenomen ten behoeve van GMA. GMA is binnen de kaders van de gemeentelijke regels vrij het over het contractjaar toegekende budget naar eigen inzicht te besteden om het beleid zoals dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld te realiseren en om in control te geraken. Volgens de gemeentelijke spelregels worden tekorten opgevangen binnen het programma en het onderliggende product. Dat wil zeggen dat GMA tekorten binnen de eigen budgetten opvangt.
- Alle investeringen dienen te worden opgenomen in een investeringsplan. Het meerjarig investeringsplan dient tijdig (uiterlijk 15 maart) ter goedkeuring voorgelegd te worden aan de clustermanager stadsbedrijven, zodat de geplande investeringen in het gemeentelijk Meerjaren Investerings Plan (MIP) opgenomen kunnen worden. Investeringen die vallen binnen de in het MIP opgenomen budgetten kunnen naar eigen inzicht door GMA gedaan worden.
- De directeur GMA is verantwoordelijk voor de uitvoering van het gemeentelijk personeelsbeleid, voor zover het personeel betreft dat in gemeentelijke dienst is. Daarbij is de P&O-mandaatregeling van kracht.

Situatie na verzelfstandiging:
- De stichting is zelf verantwoordelijk voor de exploitatie van het museum en kan daartoe haar eigen besluiten nemen.
- Wel dient de stichting zicht te verantwoorden naar de gemeente over de inzet van de subsidiemiddelen en de afgesproken producten en outcome.
- De gemeente had na verzelfstandiging een rol in het benoemen van de leden van de Raad van Toezicht en de directeur/bestuurder. Dit is losgelaten bij de statutenwijziging in 2015.
- De stichting huurt het pand aan de Utrechtseweg van de gemeente. Dit betekent

dat zij bepaalde besluiten over de inrichting zelf kan nemen, maar voor grotere ingrepen 'de huisbaas' in overleg de besluiten neemt.
- Ten aanzien van de collectie is er een collectiebeheerovereenkomt vastgesteld bij de verzelfstandiging. Hierin is vastgelegd dat het Museum Arnhem de gemeentelijke collectie beheert tegen een vergoeding, en dat Museum Arnhem de collectie exploiteert tegen een even hoge vergoeding.

Doelstelling 4:Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling
Door de verzelfstandiging ontstaat de mogelijkheid om Raden van Toezicht te formeren waardoor voor de instelling relevante kennis en netwerken worden binnengehaald. De effectiviteit van de directies wordt op deze manier vergroot.

Situatie voor verzelfstandiging:
- Als het gaat om relevante kennis en netwerken is deze vooral te vinden in de persoon van de directeur van het museum (sinds 2008) en haar staf.

Situatie na verzelfstandiging:
- In 2014 bestond de raad van toezicht uit een voorzitter en drie leden. In september 2016 is de Raad van Toezicht uitgebreid met twee leden.
- De raad van toezicht toetst het artistiek-inhoudelijke beleid in relatie tot het vastgestelde meerjarenbeleid. De raad ziet toe op een doelmatige en controleerbare besteding van de middelen en adviseert de directie waar nodig. De raad spreekt zich uit over de begroting en de jaarrekening. Tevens is de raad verantwoordelijk voor de aanstelling en honorering van de directeur-bestuurder.
- Na het vertrek van H. Saam is J. de Jong interim directeur tot het aantreden van S. Bak per 15 mei 2015.
- Het college van B&W heeft bij de verzelfstandiging bevoegdheden ten aanzien van de benoeming van de RvT, statutenwijziging en ontbinding van de stichting. In 2015 zijn de statuten gewijzigd. De gemeente heeft geen rol meer bij het benoemen van de Raad van Toezicht.

Mate waarin aan de randvoorwaarden is voldaan
Hieronder geven we in op de feiten die kunnen leiden tot bevindingen over de mate waarin voldaan is aan de randvoorwaarden.

Randvoorwaarde 1: De verzelfstandigingsoperatie moet budgettair neutraal worden uitgevoerd
In het raadsvoorstel voor de verzelfstandiging d.d. 30 september 2013 staat dat op 45.000 euro na (waarvoor dekking is gevonden) de verzelfstandiging nagenoeg budgetneutraal kan plaatsvinden. In het betreffende raadsvoorstel wordt expliciet ingegaan op de financiële effecten van de verzelfstandiging als het gaat om personeelslasten, eigen vermogen, overheadkosten, balansmutaties, financiering, bevoorschotting subsidie, transitiekosten museum, voorfinanciering, fiscaliteit, collectiebeheer en het totale subsidiebedrag.

In het document Afsluiting Project Verzelfstandiging GMA staat dat de randvoorwaarde budgettair door de raad is meegegeven. Voor de kosten van projectleiding en het weerstandsvermogen is separaat budget beschikbaar gesteld.

Op verzoek heeft de ambtelijke organisatie informatie aangereikt.

Uitgangspunt:
De basisbedragen van de subsidies zijn bij elke verzelfstandiging maximaal gelijk aan de budgetten die gemeente voor verzelfstandiging aan het betreffende onderdeel heeft besteed. De basis voor het subsidiebudget is steeds geweest het bedrag dat direct in de begroting van Arnhem was opgenomen voor het betreffende

onderdeel. Dit is vervolgens aangevuld, onder andere met een budget voor overhead. Deze kosten waren (deels) voor verzelfstandiging niet apart inzichtelijk, maar onderdeel van de totale bedrijfsvoeringskosten van de gemeente. Er zijn berekeningen gemaakt en aannames gedaan over de hoogte van deze lasten. De exacte hoogte van de overheadlasten was en is onbekend. Bij latere verzelfstandigingen is een rekenmodel gehanteerd om de hoogte van het betreffend budget te bepalen.

De subsidie aan het museum is bij nader inzien BTW-belast. De BTW zelf is door gemeente aan het museum vergoed en gecompenseerd vanuit het BTW compensatiefonds. De belastingdienst heeft daarnaast een boete opgelegd van € 71.124. De gemeente heeft deze boete ook aan het museum vergoed, dit is een extra last voor gemeente Arnhem.

Verstrekte subsidies, leningen en kredietmogelijkheden
De ambtelijke organisatie heeft inzicht verschaft in de verschillende budgetten, subsidies, leningen aan en kredietmogelijkheden.

Jaar	Begroot	Geboekt	Opmerkingen
2009	€ 2.522.869	€ 2.523.991	Onderdeel gemeente
2010	€ 2.696.872	€ 2.824.447	Onderdeel gemeente
2011	€ 2.626.281	€ 2.818.751	Onderdeel gemeente
2012	€ 2.590.401	€ 2.678.110	Onderdeel gemeente
2013	€ 2.573.000	€ 2.612.000	Onderdeel gemeente
2014	€ 3.374.588	€ 3.348.101	Subsidie. Wijziging bedrag m.n door: • creatie eigen vermogen € 400.000 (eenmalig) • subsidie overhead € 392.000 (structureel)
2015	€ 2.932.841	€ 2.932.841	Subsidie.
2016	€ 3.200.892	€ 3.199.550	Subsidie. Wijziging bedrag m.n. door • huurbedrag van het pand i.v.m. invoering kostprijsdekkende huur € 476.000 • bezuiniging € 117.000 (structureel)
2017	€ 3.233.898	€ 3.147.675	Subsidie.

Bovenstaand overzicht is exclusief de verhoging van de subsidie met 21% i.v.m. de btw-kwestie die speelt in de jaren 2014 t/m 2017, gekoppeld aan de periode van de verzelfstandigingsovereenkomst. Deze is in 2017 uitbetaald. De gemeente ontvangt deze bedragen weer terug via het btw-compensatiefonds.

Verstrekte leningen en kredietmogelijkheden:
- Bij verzelfstandiging van de Gemeentemusea zijn de activa met betrekking tot het gebruikersdeel van het museum (d.w.z. niet het gebouw zelf, wel de losse inrichting waar de gebruiker zelf voor verantwoordelijk is) aan de zelfstandige stichting overgedragen tegen boekwaarde. Om het museum in staat te stellen de activa over te nemen is een lening verstrekt . Dit betreft een lening van 312.518 euro tegen een rente van 5,25% die loopt van 1 januari 2014 t/m 31 december 2027, lineair af te lossen.
- Het museum heeft bij verzelfstandiging de mogelijkheid gekregen gebruik te maken van een rekening courant krediet tot max. € 500.000 maar heeft daar tot nu toe geen gebruik van gemaakt.

Uit de jaarverslagen van het museum komt het volgende naar voren over de exploitatie:
- 2014: exploitatieoverschot van € 275.234 als gevolg van minder lasten en meer baten. Dit resultaat is toegevoegd aan het Eigen Vermogen dat per ultimo 2014 € 726.089 bedraagt.

- 2015: exploitatieoverschot van € 441.813 als gevolg van bewuste conservatieve begroting, omdat het kostenverloop onbekend was. Dit overschot is met instemming van de gemeente toegevoegd aan de begrotingsreserve Herinrichting en opening vernieuwde museum.

Randvoorwaarde 2: De arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket
In het Specifiek Sociaal Statuut, dat een looptijd kent van 3 jaar, is als uitgangspunt 4 opgenomen: Werknemers houden een gelijkwaardig pakket aan arbeidsvoorwaarden houden. Er zijn arbeidsvoorwaardelijke verschillen. Partijen willen niet bezuinigen op arbeidsvoorwaarden en ook niet alle verschillen compenseren.

f. Opgetreden neveneffecten

Een niet voorzien effect van de verzelfstandiging is de aanslag van € 575.000 over 2014 die het museum ontving van de belastingdienst. Volgens de belastingdienst heeft het verzelfstandigde museum diensten aan de gemeente verleend, zoals het organiseren van tentoonstellingen. Daarover had volgens de belastingdienst btw moeten worden betaald. Het museum heeft bezwaar aangetekend. Toen dit werd afgewezen is na ampel beraad besloten geen beroep aan te tekenen, mede omdat de Belastingdienst de periode waarover BTW is verschuldigd, gekoppeld heeft aan de looptijd van de verzelfstandigingsovereenkomst van vier jaar. De gemeente heeft voor 2014 en voor de daaropvolgende drie jaren een aanvullende subsidie verstrekt aan het museum en deze bedragen gecompenseerd via het btw compensatiefonds.

g. Gerealiseerde maatschappelijke effecten

In het concept-beleidsplan Museum Arnhem 2014-2017 staat het volgende: In 2012 trok het museum bijna 65.000 bezoekers. Qua bezoekersprofiel is het volgende bekend: De meerderheid van de bezoekers bestaat uit vrouwen (60%). De bezoekers zijn hoog opgeleid en de gemiddelde leeftijd is 54 jaar, dat is lager dan de museumbenchmark. De grootste groep bezoekers zit in de leeftijdscategorie 60+. De categorie 40-50 jaar is relatief goed vertegenwoordigd (20%). Museum Arnhem ontvangt het meeste publiek uit Gelderland (53%), andere goed vertegenwoordigde provincies zijn Noord-Holland met 12% en Noord-Brabant met 8%. De samenstelling van bezoek is als volgt:
- Twee derde van de bezoekers komt met twee personen
- Bijna de helft komt met partner
- Eén op de twaalf bezoekt Museum Arnhem met het gezin, dat is behoorlijk meer dan de benchmark en betekent een enorme kans.
- Het herhaalbezoek ligt bij Museum Arnhem behoorlijk hoger dan de benchmark, 77% versus 58%.
- Het bezoek met een Museumkaart (MK) ligt ook behoorlijk hoger dan de 'benchmark' (57% versus 43%).

Bezoekcijfers op basis van de jaarverslagen

	MMKA	Erfgoedcentrum
2011	53.321	
2012	64.501	
2013	63.098	
2014	45.975	21.477
2015	61.113	24.268
2016	62.181	21.826

Prestaties
Bij de beschikking voor de verzelfstandigde instelling is in 2014 een aantal prestaties en outcomes meegegeven. In de jaarverslagen 2014 en 2015 wordt ten aanzien van die set prestaties verslag gedaan. In het jaarverslag 2016 is verslag gedaan van de bereikte doelen en uitgevoerde activiteiten. Alleen is niet meer specifiek op de eerdere set van producten en outcome gerapporteerd. Dit omdat museum en gemeente op basis van het Vergezicht in overleg waren over nieuwe activiteiten en indicatoren.
Bij de aanvraag voor 2017 heeft het museum op basis van haar nieuwe beleidsplan activiteiten en indicatoren opgesteld. Hierover is overleg gevoerd met de gemeente en dit heeft geleid tot een nieuwe set 'activiteiten en indicatoren', die door de gemeente als bijlage bij de subsidiebeschikking voor 2017 is opgenomen.

Uit de jaarverslagen 2014 en 2015 is het volgende opgenomen over de prestaties van de musea:

a. *Continueren van een plek in de top 8 van Nederlandse musea voor moderne kunst.*
- 2014: Hierover vindt overleg plaats met de gemeente Arnhem wegens problemen met de meetbaarheid. *Kunstbeeld* publiceert vanaf 2014 geen top tien van beste kunstmusea meer. Vanzelfsprekend streeft Stichting Musea Arnhem naar een vooraanstaande positie onder de Nederlandse musea voor moderne kunst.
- 2015: Over deze ambitie vindt afrondend overleg plaats met de gemeente Arnhem, want de meetbaarheid hiervan is niet eenvoudig. Kunstbeeld publiceert vanaf 2014 geen top tien van beste kunstmusea meer. Vanzelfsprekend streeft Stichting Museum Arnhem naar een vooraanstaande positie in het geheel van Nederlandse musea voor moderne kunst.

b. Door programmering bijdragen aan de positie van Arnhem als museumstad in de jaarlijkse metingen van de Atlas van Gemeenten.
- 2014: Zie a.
- 2015: Wij hebben kunnen vaststellen dat Museum Arnhem door zijn programma van 2015, met daarin enkele zeer succesvolle tentoonstellingen, een mediawaarde van ruim € 3,7 miljoen heeft gerealiseerd. Elke media-uiting waarin Museum Arnhem en haar activiteiten worden genoemd, impliceren tevens media-aandacht voor Arnhem als 'museumstad'.

c. Vergroten van eigen inkomsten en verkleinen van het aandeel gemeentelijke subsidie in het totaal van opbrengsten.
- 2014: In 2014 moeten de eigen inkomsten 24% bedragen van de gemeentelijke subsidie. Over het jaar 2014 is een eigen inkomstenpercentage van 28% behaald. Meer details staan in de jaarrekening.
- 2015: Het streven is het percentage eigen inkomsten' gedurende de subsidieperiode (2014-2017) te laten stijgen naar 27%. In 2014 werd reeds een eigen inkomsten- percentage van 30,2% behaald, dat in 2015 verder is gestegen naar 32,6%.

d. Aanbieden van publieksprogramma goed voor minstens 60.000 bezoekers per jaar.
- 2014: In 2014 kreeg Stichting Musea Amhem in totaal 67.452 bezoekers (Utrechtseweg 87 45.975; Erfgoedcentrum 21.477). Het aantal bezoekers van de Utrechtseweg viel tegen, maar wij verwachten met een sterke programmering de bezoekersaantallen in 2015 weer te laten stijgen. Onder Marketing & Communicatie wordt dit verder toegelicht.
- 2015: In 2015 kreeg Stichting Museum Arnhem in totaal 85.381 bezoekers (Utrechtseweg 61.113; Erfgoedcentrum 24.268). Vooral vanwege de toename van bezoekers aan de Utrechtseweg is het gelukt de tegenvallende bezoekcijfers

van 2014 te verbeteren, namelijk met 23%. Met dit bezoekcijfer aan de Utrechtseweg werd voldaan aan de prestatie-indicator.

e. Ontwikkelen van educatieve activiteiten voor het onderwijs die minimaal 4.500 leerlingen per jaar trekken.
- 2014: In 2014 bezochten 5.100 leerlingen Stichting Musea Arnhem.
- 2015: In 2014 bezochten 5.091 personen educatieactiviteiten van de Museum Arnhem; het aandeel leerlingen/studenten bedroeg 2.960 (58%). In 2015 is het aantal deelnemers aan educatieactiviteiten gestegen naar 8.223, waarvan 5.309 leerlingen/studenten waren (64%). Onze educatieactiviteiten blijken goed aan te slaan. De totstandkoming in 2015 van het Convenant cultuureducatie primair onderwijs periode 2015-2023 gaf ook een belangrijke impuls aan de stijging in leerlingaantalten dat bij Museum Arnhem een educatieactiviteit volgde. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan deze prestatie-indicator.

f. Het aantal Vrienden van het museum blijft minimaal 700.
- 2014: Het aantal Vrienden van de Vereniging Vrienden van Museum Arnhem is in 2014 gedaald naar 608.
- 2015: Het aantal Vrienden van de Vereniging Vrienden van Museum Arnhem bedroeg 608 in 2014. Begin 2015 werden er 562 Vrienden geteld, een daling.

In beschikking voor 2015 wordt hier aan toegevoegd: in bezit van actuele en complete museale objectregistratie die een compleet beeld geeft van de collectie, de afzonderlijke objecten, de eigendomsrelatie en de staat en de plaats van de werken, overeenkomstig de richtlijnen van Stichting Museumregister Nederland.

Bijlage 6: Beschrijving MSSA / MSA

Deze bijlage bevat de belangrijkste feitelijke informatie over de verzelfstandiging van Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem (MSSA). De opbouw van de casebeschrijving is als volgt:
a. De doelstellingen van de verzelfstandigingen
b. De aan de verzelfstandigingen gestelde randvoorwaarden
c. Het procesverloop
d. De sturing door de gemeenteraad
e. Het doelbereik
f. Opgetreden neveneffecten
g. Gerealiseerde maatschappelijke effecten

Algemeen
Op 1 januari 1997 zijn Musis en Stadstheater Arnhem onder één directie gebracht, met de opdracht 'het kloppende culturele hart' te worden van de stad. Toen nog onder de naam Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem. Op 1 januari 2016 is Musis Sacrum Schouwburg Arnhem verzelfstandigd en verder gegaan als Musis en Stadstheater Arnhem. Musis en Stadstheater Arnhem zijn gevestigd in twee verschillende panden.

De concertzaal van Musis staat sinds 1847 centraal in het muziekleven van Arnhem. De laatste 100 jaar is het ook het huis van Het Gelders Orkest. Vanaf 2015 wordt er hard gewerkt aan een ingrijpende vernieuwing van Musis. In mei 2017 is de nieuwe Parkzaal in Musis gebruik genomen, een multifunctionele zaal met 1000 zitplaatsen of 1750 staanplaatsen en met glaswand aan de achterkant van het podium en waarmee de verbinding met het park wordt bewerkstelligd. Momenteel wordt de historische Muzenzaal gerenoveerd met behoud van de historische uitstraling om vanaf januari 2018 weer in gebruik te nemen als sfeervolle locatie en concertzaal. Daarnaast is in Musis het grand café Mahler gevestigd. De horeca is in een aparte stichting ondergebracht en wordt binnenkort verpacht.

Stadstheater Arnhem staat op tweehonderd meter afstand van Musis. De gezelschappen Introdans en Oostpool zijn vaste bespelers van de grote zaal. De renovatie van het Stadstheater staat gepland voor zomer 2019.

a. De doelstellingen van de verzelfstandigingen
Met de externe verzelfstandiging van MSSA werd het volgende beoogd[114]:
1. Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen van de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier, en de culturele instelling als opdrachtnemer, aanjager en uitvoerder van het beleid.
2. Het bevorderen van cultureel ondernemerschap.
3. Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
4. Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling.

In de startnotitie[115] staat verder: 'De gemeente Arnhem wil MSSA *Verzelfstandigen,*

[114] Bron: definitief plan van aanpak MSSA, 25 februari 2010 en herbevestigd in Projectplan Verzelfstandiging MSSA, maart 2014 en Bedrijfsplan Een toekomstbestendig en slagvaardig Musis & Stadstheater Arnhem 2016-2019, mei 2015.
[115] Gemeente Arnhem, (2014), Verzelfstandigen, verbouwen en verbinden. Startnotitie 'MSSA: Verzelfstandiging en verder' Zaaknummer: 2014-01-01821 Documentnummer: 2014.0.009.604/mbr

Verbouwen en Verbinden en zoekt daarvoor een toekomst bestendig model.' Ook wordt in deze notitie de volgende missie genoemd: 'MSSA wil mensen op vele manieren in verbinding brengen met de rijkdom van kunst en cultuur en wat dit voor een ieder kan betekenen en ze daarmee de mogelijkheid bieden er op ieder moment en op veel plaatsen mee in aanraking te komen.' Deze missie wordt herhaalt in de opdrachtformulering van het projectplan Verzelfstandiging MSSA[116].

b. De aan de verzelfstandigingen gestelde randvoorwaarden

De volgende randvoorwaarden zijn meegegeven bij het verder uitwerken van de verzelfstandiging:[117]

- De verzelfstandigingsoperatie moet budgettair neutraal worden uitgevoerd.
- De arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket.
- Kies voor de stichting als rechtsvorm.
- De gebouwen blijven in eigendom van de gemeente Arnhem.
- Tussen MSSA en de gemeente Arnhem dient een zakelijke relatie te worden gecreëerd, middels subsidiecontracten.
- In een sociaal plan moet worden geregeld hoe de medewerkers overstappen naar nieuwe arbeidsvoorwaarden en op welke wijze negatieve gevolgen in de sfeer van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden worden gecompenseerd.

c. Het procesverloop

Datum	Mijlpaal
13 juli 2009	De gemeenteraad besluit in te stemmen met het principebesluit van het college om op basis van de argumenten (conclusies) zoals weergegeven in het onderzoeksrapport van PWC over te gaan tot verzelfstandiging van de cultuurwerkmaatschappij het Domein en in te stemmen met de fasering en aanbevelingen zoals vermeld in het rapport 'Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen'.[118]
9 november 2009	De gemeenteraad besluit in te stemmen met het uitvoeren van een onderzoek naar de plannen van aanpak verzelfstandiging culturele werkmaatschappijen op weg naar Rijnboog.
16 maart 2010	Het college besluit voorlopig in te stemmen met verzelfstandiging MSSA met streefdatum ingang 1 januari 2012.
12 oktober 2010	Het college besluit tot wijziging van de datum van verzelfstandiging van de Gemeentemusea Arnhem van 1 januari 2012 naar 1 juli 2012.
20 december 2011	Het college besluit om het tijdspad en stappenplan voor de verzelfstandiging van de Gemeentemusea Arnhem en MSSA bij te stellen naar aanleiding van de nieuw vastgestelde cultuurvisie, de ervaringen bij het Kenniscluster, de veranderende omgeving en voor MSSA de besluitvorming over de renovatie en verbouwing van Musis Sacrum. Besloten is om de nieuwe streefdata vast te stellen ná de vaststelling van de uitgangspunten en het programma van eisen voor de organisatorische samenwerking in het Kunstencluster in Rijnboog (ná juni 2012).
23 december 2014	De raad wordt per brief geïnformeerd over de rechtsvorm en de conceptstatuten voor de Stichting Musis en stadschouwburg Arnhem.
April 2013	Het college stelt een nieuwe streefdatum vast voor de verzelfstandiging van MSSA: 1 januari 2015.
13 juli 2013	LAgroup Eindrapportage Doorlichting Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem. Deze rapportage dient als basis voor zowel de startnotitie

[116] Gemeente Arnhem, (2014), Projectplan Verzelfstandiging MSSA, auteur Petra Wessels.
[117] Projectplan verzelfstandiging MSSA,2014; Raadsvoorstel Verzelfstandiging Musis & Stadstheater Arnhem, 2015.
[118] Gemeente Arnhem, raadsbesluit 2009.0.047.591.

	als het plan van aanpak.
1 januari 2014	Aanstellen interim-directeur MSSA mevrouw E.G.C. van Honk
4 februari 2014	Het college stemt in met de koers MSSA als geheel te verzelfstandigen en in te zetten op de rol van MSSA als aanjager in het leggen van verbindingen in de stad. De startnotitie 'MSSA Verzelfstandigen, verbouwen en verbinden' is op 4 februari 2014 aan de Gemeenteraad aangeboden.
Maart 2014	Projectplan Verzelfstandiging MSSA
25 maart 2014	Als gevolg van een benodigde actualisatie van het plan van aanpak voor de verzelfstandiging van MSSA (er is vier jaar niets mee gedaan) en de benoeming van de interim directeur die als opdracht heeft meegekregen om per 1 januari 2016 als verzelfstandigde organisatie verder te gaan, stelt het college een nieuwe streefdatum vast voor de verzelfstandiging van MSSA: 1 januari 2016.
29 juni 2015	Raad stemt in met de renovatie en nieuwbouw van Musis Sacrum.
29 juni 2015	Raad stemt in met verzelfstandiging Musis en Stadstheater Arnhem.
1 januari 2016	Verzelfstandiging MSSA
Na januari 2016	Nazorg en evaluatie op basis van een overdrachtsdocument inclusief taakverdeling.

d. De sturing door de gemeenteraad

	Raadsbehandeling	Sturing door de raad ten aanzien van de verzelfstandiging van MSSA
22 juni 2009	Instemmen met het principebesluit tot verzelfstandiging van MSSA, Gemeentemusea Arnhem en Het Domein.	- De portefeuillehouder heeft toegezegd dat bij het plan van aanpak voor Musis gekeken zal worden naar de constructie die bij het Concertgebouw in Amsterdam wordt toegepast. - D66 wil eerst een plan van aanpak uitwerken voor Musis sacrum dat als voorbeeld voor de verzelfstandigingen van de overige cultuurinstellingen kan dienen. De fractie overweegt een amendement met deze strekking in te dienen. - De PvdA wil een motie indienen over de verpachting van de horecatak van Musis. - De fracties van Pro Arnhem, Zuid Centraal, de VVD en SP zijn tegen het voorstel. - De commissie besluit het voorstel door te geleiden naar de besluitvormende fase.
13 juli 2009	Raadsbesluit om in te stemmen met het principebesluit tot verzelfstandiging van Musis Sacrum / Schouwburg Arnhem (en Domein en Gemeente Musea).	Met 23 (PvdA, GroenLinks, CDA, CU, D66) tegen 15 wordt ingestemd met het principebesluit tot verzelfstandiging van Musis Sacrum / Schouwburg Arnhem. Motie op weg naar verzelfstandiging van de VVD, CU en D66 wordt verworpen met 31 tegen 7, geen van de andere partijen stemde voor.
9 november 2009	Raadsbesluit om in te stemmen met uitvoeren onderzoek van de plannen van aanpak verzelfstandiging culturele werkmaatschappijen op weg naar Rijnboog.	Agendacommissie heeft het voorstel op de b-agenda van de besluitvormende vergadering geplaatst. Er wordt ingestemd met het voorstel voor het uitvoeren van de plannen van aanpak verzelfstandigingen cultuurwerkmaatschappijen op weg naar Rijnboog ten bedrage van 156.000 euro ex btw per verzelfstandiging.

25 maart 2013	besloot de raad op basis van de Variantenstudie Kunstencluster (2012) tot (i) de nieuwbouw van een combinatie van Museum Arnhem en Focus Filmtheater Arnhem in het kunstencluster aan de Rijn, (ii) de renovatie en modernisering van Schouwburg Arnhem en Musis Sacrum en (iii) een referendum over het kunstencluster.	Plan C zet in op de vorming van een cluster beeldcultuur (Focus Filmtheater Arnhem + Museum Arnhem) en een cluster podiumkunsten (Schouwburg Arnhem+Musis Sacrum) als aanjagers van aanbodvernieuwing, publieksverbreding en gebiedsontwikkeling. De bouwkundige ingrepen richten zich op nieuwbouw van het cluster beeldcultuur op basis van het ambitieniveau van de betreffende functies in het kunstencluster (8.681 m2 bvo) en renovatie en aanpassingen van SA zoals in plan B.
24 juni 2013	Op 24 juni werd besloten om het standpunt van de raadsmeerderheid te volgen en werd formeel Plan C bekrachtigd. De raad heeft dus formeel gekozen voor Plan C en geen expliciete besluiten over alle afzonderlijke onderdelen in het plan.	Amendement "Heldere beslissing" (nummer 4) van de fracties SP, VVD, GroenLinks en D66 wordt met voorstemmen van de fracties SP, VVD, GroenLinks, D66 en CDA aangenomen. Amendement "Geen spaarpot voor cultuur maar investeren in werk" (nummer 9) van de fractie PvdA wordt met voorstemmen van de fracties PvdA, LPA, ChristenUnie en Trots Arnhem verworpen. Amendement "Tempo maken integrale aanpak" (nummer 7) van de fractie CDA wordt met voorstemmen van de fracties SP, VVD, GroenLinks, D66 en CDA aangenomen. Motie "Creatieve wijk Coehoorn"(nummer 5) van de fracties GroenLinks, SP, VVD en D66 wordt met voorstemmen van de fracties PvdA, SP, VVD, GroenLinks, D66, CDA en ChristenUnie aangenomen. Motie "Tempo maken samenwerking provincie Gelderland" (nummer 6) van de fractie CDA wordt met voorstemmen van de fracties CDA, ChristenUnie en Trots Arnhem verworpen. Motie "Arnhem laat los" (nummer 2') van de fracties ChristenUnie, Trots Arnhem en Arnhems Belang wordt met voorstemmen van de fracties PvdA, SP, VVD met uitzondering van het lid Combee, GroenLinks, D66, de leden Wiggers en Soek van de fractie Zuid Centraal, CDA, ChristenUnie, Trots Arnhem en Arnhems Belang aangenomen. Het lid Combee meldt achteraf dat hij per abuis tegengestemd heeft. Het voorstel wordt met voorstemmen van de fracties SP, VVD, GroenLinks, D66 en CDA aangenomen.
1 oktober 2013	Het college informeert de raad Over de aanstelling van mevrouw E.G.C. van Honk per 1 januari 2014 als interim-directeur MSSA.	
8 juni 2015	Informatieve behandeling in	De portefeuillehouder beantwoordt de

	de raad.	gestelde vragen schriftelijk in een memo op 10 juni 2015.
15 juni 2015	Meningsvormende raadsvergadering.	De portefeuillehouder koppelt in een memo op 22 juni terug of beslispunt 3 uit het raadsvoorstel geschrapt kan worden. Beslispunt 3 houdt in: "In te stemmen met de tekst van de concept verzelfstandigingsovereenkomst, en in te stemmen met de machtiging van de wethouder Cultuur om deze overeenkomst op ondergeschikte punten te wijzigen". Hij geeft aan dat dit geschrapt kan worden omdat het een beslispunt van het college is.
29 juni 2015	Besluitvormende vergadering: de raad stemt in met de renovatie en nieuwbouw van Musis Sacrum.	Het voorstel voor de renovatie en nieuwbouw van Musis Sacrum wordt met 24 tegen 15 stemmen aangenomen. D66, VVD, SP en GroenLinks stemden voor, PvdA, CDA, CU, PvdD, Verenigd Arnhem, Arnhems Ouderen Partij en Zuid Centraal stemden tegen. In het voorstel wordt het Amendement Hand op de Knip opgenomen. Dit amendement ingediend door CU, D66, CDA, PvdA, en Zuid Centraal werd met 26 voorstemmen van de indieners en GroenLinks, Verenigd Arnhem, Arnhems Ouderen Partij, PvdD aangenomen. Hierdoor blijven de beschikbare middelen voor de renovatie van de schouwburg voor dat doel bestemd.
29 juni 2015	Raad stemt in met verzelfstandiging Musis en Stadstheater Arnhem.	Amendement Alle Hens aan dek, om de risicoanalyse inclusief aanbevelingen separaat onderdeel van het raadsvoorstel te laten zijn, wordt met 20 tegen 19 stemmen verworpen. D66, SP en GroenLinks stemden tegen.
1 februari 2016	Informatieve/meningsvormende vergadering over het toevoegen van de budgetten t.b.v. investeringen gebruikersdeel Musis en Stadstheater Arnhem aan subsidiebudget stichting MSA.	
29 februari 2016	Raad besluit de budgetten t.b.v. investeringen gebruikersdeel Musis en Stadstheater Arnhem toevoegen aan subsidiebudget stichting MSA.	
Na februari 2016		Na februari 2016 zijn in een aantal vergaderingen rondvragen gesteld door verschillende partijen m.b.t. de subsidie van het Gelders Orkest en de exploitatie van Musis Sacrum, en met name over de verbouwing en nieuwbouw van Musis Sacrum (gevonden asbest en kostenoverschrijding). Eind september 2017 is het onderwerp Musis geagendeerd door de raad met een verworpen motie als uitkomst.

e. Het doelbereik
In deze paragraaf proberen we aan de hand van feiten inzichtelijk te maken in hoeverre de doelstellingen zijn bereikt. Dit doen we door de situatie van na de verzelfstandiging te vergelijken met de situatie voor de verzelfstandiging. Tevens is informatie verzameld met betrekking tot de randvoorwaarden.

Doelstelling 1: Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen.
Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instelling als opdrachtnemer en uitvoerder van het beleid.

De verschillende rollen die de cultuurinstelling en de gemeente aannemen, zijn in de verzelfstandigde situatie helder verdeeld. Musis & Stadstheater Arnhem kan aangeven wat zij voor een bepaald subsidiebedrag kan leveren en de gemeente kan op basis van het voorstel van Musis & Stadstheater Arnhem aangeven of zij hiervoor subsidie wil verlenen. Deze transparante verhouding is als gemeentelijke dienst versus gemeente niet mogelijk.[119]

-
Werkwijze voor de verzelfstandiging van MSSA:
- De directeur Maatschappelijke Ontwikkeling heeft voor 2012 een managementcontract afgesloten met de Directeur MS/SA.
- In dit contract zijn afspraken opgenomen over:
  h. de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van het gemeentebeleid voor MSSA zoals vastgesteld in de meerjarenbegroting
  i. prestaties
  j. bedrijfsvoering: financiële middelen (budget vastgesteld door de raad, € 3.334.743,= in 2012), personeel, informatievoorziening en verantwoording, en ondersteuning, verzelfstandiging/kunstencluster, en ondersteuning vanuit het stadskantoor.
- Het hoofd van het cluster Stadsbedrijven heeft voor 2013 een managementcontract afgesloten met de Directeur MS/SA en voor 2014 en 2015 managementcontracten met de Directeur MS/SA ad interim.
- In deze contracten zijn afspraken opgenomen over:
  a. taken van MS/SA
  b. beleidskaders: aan de hand van de vijf criteria die door de raad zijn vastgesteld bij de vaststelling van de cultuurnota, te weten: kwaliteit, meerwaarde voor de stad, samenwerking, cultureel ondernemerschap en actualiteit van het aanbod
  c. prestaties, geformuleerd op basis van deze vijf criteria
  d. bedrijfsvoering: budget (vastgesteld door de raad, € 3.005.092,= in 2013, € 3.238.811,= in 2014, en € 2.718.870 in 2015), bezuiniging (€ 450.000,= vanaf 1 januari 2015 en € 500.000,= vanaf 2016), personeel, informatievoorziening en verantwoording, en ondersteuning.
- Elk kwartaal en later drie keer per jaar vond er gesprek plaats onder leiding van het hoofd van de dienst Maatschappelijke ontwikkeling en later de clustermanager stadsbedrijven, met de Directeur en het hoofd bedrijfsvoering, de senior P&O-adviseur van de gemeente, de senior beleidsadviseur cultuur en de senior Businesscontroller Intern Advies.
- In de tijd dat MSSA onder de dienst MO viel werd er vooral gestuurd op financiën. Voor eventuele tekorten moest een dekking gevonden worden binnen de begroting. Vanaf 2012 met het inleven roepen van het cluster stadsbedrijven met als doel uitplaatsen van de stadsbedrijven niet meer.

[119] Musis en Stadstheater, (2015), Bedrijfsplan, Een toekomstbestendig en slagvaardig Musis & Stadstheater Arnhem, Arnhem, 28 mei 2015.

Werkwijze na de verzelfstandiging van Musis & Stadstheater Arnhem:
Op 23 december 2014 heeft de raad ingestemd met de conceptstatuten Stichting Musis en stadschouwburg Arnhem. Voor het besturingsmodel wordt de code Cultural Governance gevolgd (dagelijks bestuur door de directie, een Raad van Toezicht als controlerend en adviserend orgaan).

- Er is een subsidierelatie met de Stichting Musis & Stadstheater Arnhem, waarbij de 'producten en outcome' is vastgelegd in de beschikking, en wordt betrokken bij de definitieve vaststelling van de subsidie.
- De producten en outcome worden aan de hand van de criteria kwaliteit, meerwaarde voor de stad, samenwerking, en cultureel ondernemerschap uitgewerkt.
- De subsidiebesluiten worden genomen door het hoofd van de afdeling Werk, inkomen, economie en cultuur.
- In principe is er elk kwartaal een ambtelijk overleg daarnaast vindt jaarlijks voor de zomer een bestuurlijk overleg tussen gemeente en de directeur van Musis & Stadstheater Arnhem plaats.
- De stichting is verantwoordelijk voor de prestaties en het bedrijfsresultaat.
- MSA heeft bij de aanvragen voor de subsidies van 2016 en 2017 aangegeven hoe zij vanuit haar missie, visie en taken met activiteiten in 2016 en 2017 bij wil dragen aan de doelstellingen van het Arnhemse (cultuur)beleid en invulling wil geven aan de bijbehorende criteria. In de subsidiebeschikkingen stemt de gemeente met deze activiteiten in en wordt verzocht over deze punten in de verantwoording te rapporteren.

-

Doelstelling 2: Het bevorderen van cultureel ondernemerschap.
Belangrijk onderdeel hiervan is de culturele instellingen te positioneren als een gelijkwaardige (zakelijke) partner voor de gemeente en voor derden. Er kunnen meer mogelijkheden ontstaan voor het verkrijgen van inkomsten uit sponsoring, verhuur en subsidiefondsen. Instellingen zullen meer kostenbewustzijn vertonen en alert zijn op mogelijkheden om extra inkomsten te genereren. Kortom er zijn meer prikkels om zakelijk en meer ondernemend te opereren.

Als zelfstandige organisatie zijn er meer prikkels om eigen inkomsten te verwerven en meer mogelijkheden om innovatieve verdienmodellen te ontwikkelen, bijvoorbeeld door samenwerking met commerciële partners, door het opzetten van particuliere fondsenwerving en het aanschrijven van private en publieke fondsen. Publiek en andere betrokken stakeholders voelen zich veelal meer betrokken bij een zelfstandige organisatie dan bij een gemeentelijke dienst, en een verzelfstandigde instelling kan zich gemakkelijker profileren en toegang krijgen tot de zakelijke markt. In het bedrijfsplan maakt Musis & Stadstheater Arnhem inzichtelijk dat zij activiteiten wil creëren die ieder bezoek aan Musis en Stadstheater Arnhem inhoudelijk én financieel upgraden: Theater+ is de geïntegreerde benadering van de (meer algemeen bekende) termen programmering, randprogrammering, horeca, commerciële verhuur en sponsoring.[120]

-

Situatie voor verzelfstandiging:
- In de managementcontracten wordt met betrekking tot het bevorderen van cultureel ondernemerschap gesteld dat het doel is: "een efficiënte organisatie van het aanbod waarbij kosten en baten in balans zijn." In de contracten is vastgelegd dat MSSA als onderdeel van het cultureel ondernemerschap het gastheerschap in de horeca moet professionaliseren en dat MSSA zich actief inzet

[120] Musis en Stadstheater, (2015), Bedrijfsplan, Een toekomstbestendig en slagvaardig Musis & Stadstheater Arnhem, Arnhem, 28 mei 2015.

om bezoekers te trekken met recepties, congressen, symposia, feesten, etc.

Situatie na verzelfstandiging[121]:
- De Stichting Musis & Stadstheater Arnhem is aangemerkt als culturele ANBI. Dit houdt in dat zij door de belastingdienst is aangewezen als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Dat is aantrekkelijk voor donateurs omdat giften aan een ANBI belastingvoordeel kunnen opleveren.
- In de subsidiebeschikking voor 2016 staat:
- *Musis & Stadstheater streeft naar een efficiënte en effectieve werkwijze (manier van produceren, samenwerken en in- en verkopen) en werkt met meetbare doelstellingen. Doel is een efficiënte organisatie van het aanbod waarbij kosten en baten in balans zijn. Dit impliceert voldoende bereik en draagvlak voor de ondernomen activiteiten en aandacht voor de kostendekkendheid ervan. Dit komt onder andere tot uitdrukking in de dekkingsgraad van voorstellingen.*[122]
- Musis & Stadstheater Arnhem voert een gezonde bedrijfsvoering, met als doel om zo veel mogelijk middelen direct naar de kunsten te laten gaan. MSA houdt in 2016 ruimte voor kwetsbare programmering en werkt tegelijkertijd toe naar een beter dekkingsresultaat (inkoop versus recette), vergelijkbaar met andere theaters in het land. De financiële dekkingsgraad van de artistieke programmering is in 2016 92%, waar deze in 2014 nog 85% bedroeg.
- Via Theater+ en events wordt sterker ingezet op het gebruik van de zalen en foyers op momenten dat er geen voorstellingen plaatsvinden, om zo extra inkomsten te genereren. Hieronder valt het aanbieden van ruimte, faciliteiten, techniek en logistiek en catering aan de markt voor externe bijeenkomsten alsmede het actief acquireren op de evenementenmarkt.
- De stichting streeft voorts naar verhoging van inkomsten uit sponsoring, partnerschappen en een businessclub.
- MSA levert relevante gegevens aan bij de landelijke brancheverenigingVSCD voor opname in het Theater Analyse Systeem (TAS) en gebruikt informatie uit het TAS bij de jaarlijkse verantwoording.
- MSA zet zich in voor een gezonde bezettings- en dekkingsgraad (in vergelijking met andere, vergelijkbare theaters), met inachtneming van kwetsbare programmering. [123]

Doelstelling 3: Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
Instellingen worden niet langer gehinderd door het keurslijf van de relatief zware P&C-cyclus en de meer bureaucratische processen die onlosmakelijk aan een ambtelijke organisatie zijn verbonden. Zij kunnen zich volledig richten op de bedrijfsmatige uitvoering van hun kerntaken.

Het verzelfstandigde Musis & Stadstheater Arnhem is wendbaarder en eenvoudiger in staat om te reageren op ontwikkelingen van buitenaf. De financiële administratie zal specifiek toegespitst worden op een theater- en concertorganisatie. Hetzelfde geldt voor de managementinformatie waar bij Musis & Stadstheater Arnhem grote behoefte aan is. Dit blijkt ook uit een aantal onderzoeken dat is uitgevoerd in de aanloop naar de verzelfstandiging.[124]

[121] Ten tijde van het onderzoek was het jaarverslag en de jaarrekening nog niet beschikbaar. Uit de stukken blijkt dus niet of onderstaande prestaties zijn waargemaakt.
[122] Subsidiebeschikkingen: 10 december 2015, 25 april 2016.
[123] Subsidiebeschikking: 29 december 2016.
[124] Musis en Stadstheater, (2015), Bedrijfsplan, Een toekomstbestendig en slagvaardig Musis & Stadstheater Arnhem, Arnhem, 28 mei 2015.

Situatie voor verzelfstandiging:
- In het managementcontract[125] staat dat er in de Meerjarenbegroting 2015-2018, jaarschijf 2015 van de gemeente Arnhem een budget van € 2.718.870 is opgenomen ten behoeve van MSSA. MSSA is binnen de kaders van de gemeentelijke regels vrij het over het contractjaar toegekende budget naar eigen inzicht te besteden om het beleid zoals dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld te realiseren en om in control te geraken. Volgens de gemeentelijke spelregels worden tekorten opgevangen binnen het programma en het onderliggende product. Dat wil zeggen dat MSSA tekorten binnen de eigen budgetten opvangt.
- Alle investeringen dienen te worden opgenomen in een investeringsplan. Het meerjarig investeringsplan dient tijdig (uiterlijk 15 april) ter goedkeuring voorgelegd te worden aan de clustermanager stadsbedrijven, zodat de geplande investeringen in het gemeentelijk Meerjaren Investerings Plan (MIP) opgenomen kunnen worden. Investeringen die vallen binnen de in het MIP opgenomen budgetten kunnen naar eigen inzicht door MSSA gedaan worden.
- De directeur MSSA is verantwoordelijk voor de uitvoering van het gemeentelijk personeelsbeleid, voor zover het personeel betreft dat in gemeentelijke dienst is. Daarbij is de P&O-mandaatregeling van kracht.

Situatie na verzelfstandiging:
- De stichting is zelf verantwoordelijk voor de exploitatie van MSSA en kan daartoe haar eigen besluiten nemen.
- Wel dient de stichting zicht te verantwoorden naar de gemeente over de inzet van de subsidiemiddelen en de afgesproken set van beoogde prestaties en outcome.
- De gemeente had na verzelfstandiging een rol in het benoemen van de leden van de Raad van Toezicht. Dit is losgelaten bij de statutenwijziging in 2015.
- De stichting huurt de panden van de gemeente. Dit betekent dat zij bepaalde besluiten over de inrichting zelf kan nemen, maar voor grotere ingrepen 'de huisbaas' in overleg de besluiten neemt.

Doelstelling 4: Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling
Door de verzelfstandiging ontstaat de mogelijkheid om Raden van Toezicht te formeren waardoor voor de instelling relevante kennis en netwerken worden binnengehaald. De effectiviteit van de directies wordt op deze manier vergroot.

Door te verzelfstandigen kunnen de directie/bestuur en het toezichthoudend orgaan zelf direct invloed uitoefenen op de organisatie en snel handelen wanneer de omstandigheden daar om vragen. De bestuurlijke slagkracht als zelfstandige organisatie is op operationeel niveau concreter en sneller gerealiseerd dan als gemeentelijke dienst. De organisatie is niet meer gebonden aan lange lijnen van besluitvorming. De sturing op resultaten gebeurt niet meer op basis van Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), maar vanuit eisen van een marktgerichte informatievoorziening en bedrijfsvoering (bijvoorbeeld rapportages die aansluiten op theaterseizoenen).[126]

Situatie voor verzelfstandiging:
- Als het gaat om relevante kennis en netwerken is deze vooral te vinden in de persoon van de directeur van MSSA (sinds 2014 Mevrouw van Honk) en zijn/haar staf.

[125] Managementcontract 2015. Documentnummer: 2015.0.029.172.
[126] Musis en Stadstheater, (2015), Bedrijfsplan, Een toekomstbestendig en slagvaardig Musis & Stadstheater Arnhem, Arnhem, 28 mei 2015.

Situatie na verzelfstandiging:
- Stichting Musis & Stadstheater Arnhem wordt bestuurd door een directeur/bestuurder. De stichting heeft een Raad van Toezicht met als taak om toezicht te houden op het beleid van de directie. De raad van toezicht volgt de Governance Code Cultuur.

Mate waarin aan de randvoorwaarden is voldaan
Hieronder geven we in op de feiten die kunnen leiden tot bevindingen over de mate waarin voldaan is aan de randvoorwaarden.

Randvoorwaarde 1: De verzelfstandigingsoperatie moet budgettair neutraal worden uitgevoerd
In het raadsvoorstel voor de verzelfstandiging d.d. 29 juni 2015 staat dat de verzelfstandiging nagenoeg budgetneutraal kan plaatsvinden. In enkele gevallen leidt
verzelfstandiging tot een knelpunt, zie hiervoor: samenvatting financiële consequenties in het raadsvoorstel. In het betreffende raadsvoorstel wordt expliciet ingegaan op de financiële effecten van de verzelfstandiging als het gaat om personeelslasten, eigen vermogen, overheadkosten, balansmutaties, bevoorschotting subsidie, financiering, implementatiekosten, fiscaliteit, huur Musis en Stadstheater, en het totale subsidiebedrag.

In de MJPB 2015 - 2018 is een bedrag opgenomen van € 5.133.000 aan lasten en € 2.383.000 aan baten MSSA in 2016. Het saldo van baten en lasten vormt de basis voor de toekomstige subsidie.

Op verzoek heeft de ambtelijke organisatie informatie aangereikt.

Uitgangspunt:
De basisbedragen van de subsidies zijn bij elke verzelfstandiging maximaal gelijk aan de budgetten die gemeente voor verzelfstandiging aan het betreffende onderdeel heeft besteed. De basis voor het subsidiebudget is steeds geweest het bedrag dat direct in de begroting van Arnhem was opgenomen voor het betreffende onderdeel. Dit is vervolgens aangevuld, onder andere met een budget voor overhead. Deze kosten waren (deels) voor verzelfstandiging niet apart inzichtelijk, maar onderdeel van de totale bedrijfsvoeringskosten van de gemeente. Er zijn berekeningen gemaakt en aannames gedaan over de hoogte van deze lasten. De exacte hoogte van de overheadlasten was en is onbekend. Bij latere verzelfstandigingen is een rekenmodel gehanteerd om de hoogte van het betreffend budget te bepalen.

De subsidie aan MSA is bij nader inzien BTW-belast. De BTW zelf is door gemeente aan MSSA vergoed en gecompenseerd vanuit het BTW compensatiefonds.

Verstrekte subsidies, leningen en kredietmogelijkheden
De ambtelijke organisatie heeft inzicht verschaft in de verschillende budgetten, subsidies, leningen aan en kredietmogelijkheden.

Jaar	Begroot	Geboekt	Opmerkingen
2009	€ 3.528.185	€ 3.526.612	Onderdeel gemeente
2010	€ 3.678.735	€ 4.014.339	Onderdeel gemeente
2011	€ 3.283.718	€ 3.481.413	Onderdeel gemeente
2012	€ 3.222.202	€ 3.262.857	Onderdeel gemeente
2013	€ 3.684.000	€ 3.386.000	Onderdeel gemeente
2014	€ 3.207.000	€ 4.003.000	Onderdeel gemeente
2015	€ 3.151.000	€ 3.117.000	Onderdeel gemeente

2016	€ 5.358.565	€ 5.432.000	Subsidie. Wijziging bedrag m.n. door: • verhoging subsidie i.v.m. invoering kostprijsdekkende huur. Huurbedrag van de panden: € 1.603.678 • creatie eigen vermogen MSA: € 684.000
2017	€ 5.025.051	€ 5.265.477	Subsidie. Wijziging bedrag m.n. door: • verhoging subsidie i.v.m. invoering kostprijsdekkende huur. Huurbedrag van de panden: € 1.966.677

Bovenstaand overzicht is exclusief de verhoging van de subsidie met 21% i.v.m. de btw-kwestie die speelt in de jaren 2014 t/m 2017. Deze is in 2017 uitbetaald. De gemeente ontvangt deze bedragen weer terug via het btw-compensatiefonds.

Verstrekte leningen en kredietmogelijkheden
- Bij de verzelfstandiging van Musis en Stadstheater Arnhem zijn de activa met betrekking tot het gebruikersdeel aan de zelfstandige stichting overgedragen tegen boekwaarde. Om de stichting in staat te stellen de activa over te nemen is een lening verstrekt[127]. Het betreft een lening van € 3.565.267. Voor deze lening gelden de voorwaarden zoals in het raadsvoorstel Verzelfstandiging vastgelegd: aflossing conform afschrijvingstermijnen en een rentepercentage van 4%. Op basis van besluitvorming op 16 mei 2017 heeft het college deze lening verlaagd met € 1.502.010. Dit ter correctie van ten onrechte op de overdrachtsbalans opgenomen boekwaarden van activa met betrekking tot het eigenaarsdeel van de gebouwen Musis en Stadstheater. De subsidie aan de stichting wordt hier vanaf 2017 op aangepast en de wijziging wordt verwerkt in de MJPB 2018 – 2021. Dit besluit is nog niet verwerkt in de leningadministratie.
- Op 16 mei 2017 heeft het college besloten een tweede lening[128] aan stichting MSA te verstrekken ten behoeve van de geplande investeringen in het gebruikersdeel van de beide cultuurgebouwen. Dit betreft een lening van € 8.000.000, tegen 2,35% rente met een looptijd tot en met 2028. De stichting heeft de financieringsmogelijkheden op de kapitaalmarkt onderzocht. Het is niet mogelijk gebleken om voldoende geld te lenen voor de investeringen. Op 14 december 2015 heeft het college besloten om indien nodig het kapitaal ten behoeve van investeringen in het gebruikersdeel van beide gebouwen te verstrekken aan de stichting MSA in de vorm van een lening. De stichting heeft daartoe een verzoek gedaan en het college heeft hiertoe besloten.
- De raad heeft op 29 februari 2016 besloten[129] het kapitaallastenbudget gereserveerd voor vervangingsinvesteringen vanaf 2016 ten behoeve van duurzaam gebruik van de gebouwen Musis en Stadstheater (MSA) jaarlijks toe te voegen aan het subsidiebudget ten behoeve van de stichting MSA. Door toevoeging van het budget van € 114.000 in 2017, € 454.000 in 2018 en vanaf 2019 een constant bedrag van € 777.000 per jaar is binnen het subsidiebudget voldoende dekking aanwezig om de stichting in staat te stellen het investeringsplan uit te voeren en de lasten van een gemeentelijke lening te dragen.
- MSA heeft bij verzelfstandiging eveneens de mogelijkheid gekregen gebruik te maken van max. € 500.000 rekening courantkrediet. De stichting heeft dit tot nu toe 1x gedaan. Deze schuld is al volledig terugbetaald.

Er is nog geen jaarverslag van MSA beschikbaar.

[127] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3165.
[128] Deze lening is bij de gemeente bekend onder nr. 3168.
[129] Raadsvoorstel Budgetten ten behoeve van investeringen gebruikersdeel Musis en Stadstheater Arnhem toevoegen aan subsidiebudget stichting MSA, documentnummer 2016.0.003.254.

Randvoorwaarde 2: De arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket
In het Specifiek Sociaal Statuut, dat een looptijd kent van 3 jaar, is als uitgangspunt 4 opgenomen: Werknemers houden een gelijkwaardig pakket aan arbeidsvoorwaarden houden. Er zijn arbeidsvoorwaardelijke verschillen. Partijen willen niet bezuinigen op arbeidsvoorwaarden en ook niet alle verschillen compenseren.

f. Opgetreden neveneffecten
Er zijn geen neveneffecten bekend.

g. Gerealiseerde maatschappelijke effecten
Vanwege het nog niet beschikbaar zijn van het jaarverslag is er geen informatie met betrekking tot de gerealiseerde maatschappelijke effecten.

Bijlage 7. Overzicht huidige kaders

In deze beschrijving staan de kaders, die de gemeente stelt aan de drie culturele instellingen, op een rij. We maken een onderscheid in beleidsmatige, juridische en financiële kaders.

A. BELEIDSMATIGE KADERS

Het beleidskader voor de drie culturele instellingen wordt gevormd door de Cultuurnota STROOM uit 2012, de impulsen uit Arnhem stroomt door, de perspectiefnota 2017-2020 en de meerjarenbegroting 2017-2020.

De **Cultuurnota STROOM** uit 2012 geeft inzicht in de ambitie van de gemeente Arnhem: 'Met cultuur versterken we de economische, sociale en ruimtelijke, kortom de maatschappelijke ontwikkeling van Arnhem. We willen een leefbare, levendige en mooie stad om in□te wonen en te werken. Deze stad biedt een gevarieerd cultureel aanbod van goede kwaliteit, dat zichtbaar en toegankelijk is en ook voor de regio een functie heeft.□
Om dit te bereiken stellen we ons de drie doelstellingen: We willen het bereik van en de participatie met cultuur verbreden. Cultuur is van en voor iedereen. We streven ernaar de toegankelijkheid en bereikbaarheid van kunst en cultuur in de breedte te vergroten en daarmee actieve en passieve cultuurdeelname te stimuleren. Dit komt de persoonlijke ontwikkeling van mensen ten goede, maar is ook voor de ontwikkeling van de lokale
en regionale samenleving belangrijk. Voorwaarde is een sterke culturele keten, waarin educatie, productie en presentatie van cultuur is geborgd. Talent krijgt hierin de kans zich te ontwikkelen en te groeien; het culturele klimaat krijgt voeding. Het profileren en vitaliseren van het culturele klimaat tot slot is van belang voor ons functioneren in de regio en de uitstraling naar de rest van het land: Arnhem als culturele hoofdstad van het Oosten.

De drie (verzelfstandige) culturele instellingen behoren samen met Luxor en Focus Filmtheater, de openbare bibliotheek en het Gelders Archief tot de basisvoorzieningen.

De strategie die gekozen is, kenmerkt zich door de volgende lijnen:
- Brede opdrachtverstrekking aan de basisvoorzieningen. We willen de publieke meerwaarde van deze voorzieningen voor de stad verhogen door hun capaciteit (faciliteiten, diensten, maar ook kennis en expertise) onderling *én* met andere partijen in de stad te delen. Basisvoorzieningen maken in hun programmering en activiteiten- programma's ruimte voor andere partijen en gaan een rechtstreeks ondersteunende band aan met de Arnhemse makers.
- Om de vernieuwingsbeweging inhoudelijk en organisatorisch aan te zwengelen en de culturele sector actief hierbij te betrekken, creëren we een aanjaagfunctie. Deze kwartiermaker krijgt de opdracht mee structurele en duurzame samenwerking te bewerkstelligen. In de programmering, maar ook ten aanzien van organisatie, inkoop, co-productie, horeca, marketing en back office. Samenwerking levert inhoudelijke en strategische meerwaarde op, onder andere door gezamenlijk nieuwe publiekstrategieën te ontwikkelen.
- We brengen het cultuurbudget in beweging. Concreet zetten we een deel van de huidige meerjarensubsidies om in een nieuw, flexibel budget voor meerjarige activiteiten. Ook een deel van het budget van de basisvoorzieningen wordt geoormerkt voor matching met dit budget. Een commissie, bestaand uit de kwartiermaker Cultuur in Rijnboog, Cultuur Netwerk Arnhem en een onafhankelijk voorzitter, zal de aanvragen voor dit budget toetsen en adviseren

over de meerwaarde voor de stad.
– Daarnaast zullen we gemeentebreed voorwaarden scheppen op een aantal flankerende terreinen, zoals het vergunningenbeleid, profilering en zichtbaarheid, stimuleren van cultureel ondernemerschap en het faciliteren van woon-/ werkruimten.

In de Cultuurnota STROOM wordt het volgende aangegeven over de subsidiering van de basisvoorzieningen: De subsidies aan de basisvoorzieningen zijn de financiële vertaling van een opdracht aan een organisatie om een basisvoorziening vorm te geven. Bij de basisvoorzieningen gaat het om een wezenlijk en bepalend onderdeel van het culturele aanbod; om de grote instellingen dus, met een professionele organisatie en huisvesting waaraan de gemeente substantieel subsidie beschikbaar stelt. Zij zijn binnen een van de drie functies (productie, presentatie, educatie) een onmisbare schakel en de opdracht die zij vanuit de gemeente krijgen is primair om voor de betreffende functie als basis te dienen. Ook de huidige gemeentelijke werkmaatschappijen cultuur rekenen we tot deze categorie, met de kanttekening dat het hierbij (nog) niet om zelfstandige rechtspersonen gaat, maar om dienstonderdelen van de gemeente. Bij deze dienstonderdelen spreken we formeel niet van subsidies en subsidieovereenkomsten, maar voor het overige gedragen zij zich als basisvoorzieningen. Bij al deze instellingen is het (subsidie-) beleid gericht op continuïteit. Actualisering van de opdracht is erop gericht accenten te verleg- gen, niet om de subsidierelatie te beëindigen. Elke vier jaar wordt hun plan met meetbare doelstellingen verzonden aan de adviescommissie en CNA (het liefst vóór mei). Het ontwikkelplan zal openbaar zijn zodat andere instellingen erop kunnen inhaken.

De subsidieverlening aan de basisvoorzieningen gebeurt aan de hand van de volgende criteria:
- mate waarin wordt ingespeeld op actuele ontwikkelingen;
- samenwerking (activiteiten komen tot stand met andere instellingen, cultureel ondernemers en makers);
- efficiënte organisatie van het aanbod (onderlinge organisatorische samenwerking en ondersteuning);
- kwaliteit / vakmanschap (in artistieke zin of afgemeten aan het niveau van de activiteiten van de instelling)
- inhoud (activiteiten zijn van toegevoegde waarde op het bestaande aanbod);
- publiek (bereik in aantallen, gerelateerd aan het soort activiteit of doelgroep- en/of onder nieuwe doelgroepen);
- vernieuwing (activiteiten dragen bij aan de ontwikkeling binnen kunstdisciplines)
- cultureel ondernemerschap (eigen inkomsten staan in verhouding tot de subsidie, kosten zijn in verhouding met opbrengsten);
- verbinding met de stad en/of regio (instellingen/makers zijn afkomstig uit stad of regio).

De tussenevaluatie 'Arnhem stroomt door' uit 2016 blikt terug op het cultuurbeleid 2012-2016 en kijkt vooruit. Met als ambitie: Arnhem wil speler zijn in de culturele eredivisie.
Onder de noemer 'Culturele eredivisie' wordt gewerkt aan de veranderopgave die specifiek gericht is op het versterken en behouden van de toppositie die Arnhem heeft als cultuur- en creatieve stad en zo bij te dragen aan werkgelegenheid, innovatie en een aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. Arnhem behoort landelijk tot de top als culturele en creatieve stad. De stad kent een complete culturele keten (educatie - productie - presentatie) met onder andere drie landelijke topgezelschappen (Het Gelders Orkest, Toneelgroep Oostpool, Introdans), meerdere kunstvakopleidingen (ArtEZ),

een productiehuis voor de podiumkunsten (De Nieuwe Oost) en een rijksmuseum (Nederlands Openluchtmuseum). Arnhem is in de basisinfrastructuur van het Rijk een van de G9-steden en met mode heeft Arnhem een positie binnen de topsector Creatieve Industrie.

De gemeente kiest voor een tweetal impulsen: makersklimaat en nieuwe verbindingen. Deze impulsen zijn nodig om de doelstellingen van Stroom te verwezenlijken, aan te sluiten bij externe ontwikkelingen en bij te dragen aan de ambities van de Perspectiefnota 2017-2020.

In het kader van het makersklimaat wordt onder meer aangegeven: 'De grotere, professionele instellingen hebben in STROOM de rol gekregen om nieuw en zich ontwikkelend talent te ondersteunen. Zij moeten deze rol beter gaan invullen. We doen dat door in elk geval steviger in de opdracht aan de basis- en meerjarenvoorzieningen neer te leggen dat zij hun faciliteiten breed beschikbaar moeten stellen (wat onder andere raakt aan de tarieven die zij hanteren) en hun kennis, expertise en ervaring breder gaan delen met andere partijen in de stad.'

In de **Perspectiefnota 2017-2020** is vastgelegd dat de gemeente, samen met partners zoals de provincie Gelderland, investeert in een aantrekkelijk cultureel aanbod en creatief klimaat in de stad en willen daarmee als één van de 9 cultuursteden in Nederland ook onze rol voor de brede regio vervullen. Zo stimuleren we met de vernieuwing van Musis | Stadstheater Arnhem de ruimtelijke, economische en culturele ontwikkeling van de stedelijke regio Arnhem-Nijmegen en Oost-Nederland en versterken we onze positionering in de landelijke culturele infrastructuur. Daarvoor is nodig dat:
- de rijksgezelschappen en de Arnhemse podia die zij bespelen zo goed mogelijk worden gefaciliteerd in hun streven naar samenwerking, vergroting en verbreding van hun publieksbereik ☐en maatschappelijk draagvlak. ☐
- we met onze regiogemeenten en op Oost-Nederlandse schaal samenwerken aan de versterking van de culturele eredivisie ten opzichte van de rest van Nederland
- we de kracht van de creatieve sector bij het aanjagen van innovaties en het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken beter benutten en structureler inzetten. ☐
- we actief participeren in regionale, landelijke en Europese netwerken die de (creatieve en ☐culturele) stad op de kaart zetten en daarvoor relaties en samenwerking versterken met andere bestuurslagen en (potentiële) partners. ☐

De **Begroting 2017** kent het programma 'Stad op de kaart'. Stad op de kaart betekent werken aan een vitale stad. Dat is een stad die aan het werk is, aantrekkelijk is voor bewoners, bezoekers, bedrijven, studenten en die duurzaamheid in de praktijk brengt. 'Be good and tell it' staat centraal. Stad op de kaart werkt vanuit de kracht en kwaliteiten van de stad, liggend aan de Rijn, en wil meer investeringen van allerhande partijen en meer (passende) werkgelegenheid te weeg brengen. Dit vraagt om intensieve samenwerking met partners in bedrijfsleven, onderwijs, investeerders en instellingen in de stad maar ook in de regio, provinciaal en (inter)nationaal. We versterken onze inzet op het snijvlak van economie, werken en onderwijs met bijzondere aandacht voor de elektriciteitssector en het creatieve en culturele klimaat van de stad. Binnen dit programma is er een veranderopgave 'Culturele Eredivisie' met als doelen:
- Versterken Arnhemse positie in de landelijke culturele infrastructuur
- Creatieve milieus benutten voor innovatief klimaat
- Vitale en veerkrachtige creatieve en culturele regio

Daarnaast is er (regulier) beleid voor het taakveld cultuur, met als ambities:
- Arnhem positioneren als culturele hoofdstad van Oost-Nederland;
- de ver- en nieuwbouw van concertgebouw Musis, waar Het Gelders Orkest vaste

bespeler en huurder is;
- renovatie/verbouwing van Stadstheater Arnhem, waar Introdans vaste bespeler is;
- doorontwikkeling van het gebouw Rozet;
- groot mode-evenement in 2018.

Andere actuele beleidskaders
Daarnaast worden in de begroting de volgende actuele beleidskaders genoemd:
- Besluitvorming over renovatie/verbouwing Stadstheater Arnhem;
- Evenementenvisie 2015;
- Nota Creatieve Milieus Arnhem, 2009;
- Beleidsnota 'De bakens verzetten: cultuureducatie Arnhem 2009 - 2012' uit 2008;
- Nota 'Bronnen: beleid Beeldende Kunst en Vormgeving 2009 - 2012' uit 2008/2010.

B. JURIDISCHE KADERS

Overeenkomsten tussen de instellingen en de gemeente
Als het gaat om de juridische kaders dan zijn dat ten eerste de verzelfstandigingsovereenkomsten die zijn getekend tussen de drie instellingen en de gemeente, en de bijlagen daarbij. Bij deze laatste gaat het dan bijvoorbeeld om de detacheringsovereenkomst (Kunstbedrijf), de collectieovereenkomst (museum), de huurovereenkomsten, de lijst van activa, te beëindigen en over te dragen overeenkomsten, en de specifieke sociale statuten.

Algemene Subsidie Verordening
Ten aanzien van de subsidieverlening aan de instellingen is de Algemene Subsidie Verordening 2016 (ASV) het kader. Hierin staan de procedures en eisen die er zijn als het gaat om het proces en de inhoud van de subsidieverlening.

Het gemeentebestuur legt zowel het besluit tot voorlopige subsidieverlening als het besluit tot definitieve vaststelling van de subsidie neer in een subsidiebeschikking. Hiermee wordt voor de instelling duidelijk waarvoor de subsidie bedoeld is, aan welke eisen de subsidieverantwoording dient te voldoen en welke termijnen daarvoor gelden.

Verbonden partijen
De drie culturele instellingen komen niet voor in het overzicht verbonden partijen in de begroting 2017.

C. FINANCIELE KADERS

Subsidiebedragen
De financiële kaders voor de subsidie aan de culturele instellingen zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2017-2018. In de paragraaf Indicatieve subsidiebedragen 2017 met de grondslag begroting zijn de volgende maximale subsidiebedragen per instelling vermeld.

Bedragen x € 1.000	2017	2016
Stichting Museum Arnhem	3.189	2.942
Musis en Stadstheater Arnhem	5.234	3.883
Kunstbedrijf Arnhem / Beleven	2.250	2.736

Frictiekosten (toekomstige) verzelfstandigingen
In de perspectiefnota 2017-2020 is hier het volgende over vastgelegd. De verzelfstandigingen van MSSA, het Natuurcentrum, het Sportbedrijf, het

Parkeerbedrijf, het budgetadviescentrum, de intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie en de sociale wijkteams leiden er toe dat er binnen de organisatie een afbouw van overhead moet plaatsvinden. Het is onvermijdelijk dat er hierbij frictiekosten zullen ontstaan.
Voorgesteld wordt om specifiek voor deze kosten in 2016 een bestemmingsreserve in te stellen, waaruit de toekomstige kosten vervolgens gedekt kunnen worden.☐
Ook voor de verwachte meerkosten voor het personeel van het Kunstbedrijf kan het vormen van een dergelijke reserve een oplossing zijn. Dit legt incidenteel een beslag op de algemene reserve, maar heeft als voordeel dat de lasten in latere jaren niet op de begroting drukken.

Bijlage 8: Overzicht bestudeerde documenten

2009

Gemeente Arnhem, (2009), Raadsbrief d.d. 20 januari 2009, onderwerp: Plan van aanpak ontwikkeling van de drie cultuurwerkmaatschappijen op weg naar Rijnboog, documentnummer 2009.0.003.213

Gemeente Arnhem, (2009), Raadsbrief d.d. 28 april 2009, onderwerp: Stand van zaken onderzoek naar de mogelijkheid en wenselijkheid van de verzelfstandigingen van de drie cultuurwerkmaatschappijen, documentnummer 2009.0.035.771

Gemeente Arnhem, (2009), Verslag Politieke Maandag, commissie Cultuur, Economie, Educatie, Sport en Sociale Zaken d.d. 22 juni 2009, documentnummer 2009.0.060.351 / 2009-07-00588

PriceWaterhouseCoopers, (2009), Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van externe verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen, in opdracht van de gemeente Arnhem. Opgesteld door J.W. van Giessen, 19 mei 2009.

Gemeente Arnhem, (2009), Raadsvoorstel en Raadsbesluit 13 juli 2009 Principebesluit verzelfstandiging Het Domein naar aanleiding van onderzoek naar mogelijkheid en wenselijkheid hiervan, documentnummer 2009.0.047.591

Gemeente Arnhem, (2009), Raadsvoorstel en Raadsbesluit 13 juli 2009 Principebesluit verzelfstandiging Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem (MSSA) naar aanleiding van onderzoek naar mogelijkheid en wenselijkheid hiervan, documentnummer 2009.0.047.597

Gemeente Arnhem, (2009), Raadsvoorstel en Raadsbesluit 13 juli 2009 Principebesluit verzelfstandiging Gemeentemusea Arnhem naar aanleiding van onderzoek naar mogelijkheid en wenselijkheid hiervan, documentnummer 2009.0.047.599

Gemeente Arnhem, (2009), Besluitenlijst van de vergadering van de raad der gemeente Arnhem op maandag 13 juli 2009, documentnummer 2009.0.063.005/2009-07-01300

Gemeente Arnhem, (2009), Raadsvoorstel Plannen van aanpak verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappijen. Documentnummer 2009.0.088.895

Gemeente Arnhem, (2009), Besluitenlijst van de vergadering van de raad der gemeente Arnhem op maandag 9 november 2009, agendapunt 9 Instemmen met de plannen van aanpak voor de verzelfstandiging van de cultuurwerkmaatschappijen, besluit: conform.

2010

Gemeente Arnhem, (2010), Raadsbrief d.d. 12 oktober 2010, Informatie over het vervolg van de verzelfstandiging van de drie werkmaatschappijen, documentnummer 2010.0.097.073

2011

Gemeente Arnhem, (2011), Collegenota 19 april 2011, Pensioenvraagstuk Verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappij Het Domein.

Gemeente Arnhem, (2011), Collegenota 7 juni 2011, Oprichting stichting Kunstbedrijf Arnhem en oprichting Stichting Musea Arnhem

Gemeente Arnhem, (2011), Raadsbrief Oprichting stichting Kunstbedrijf Arnhem en oprichting Stichting Musea Arnhem, d.d. 14 juni 2011, documentnummer 2011.0.069.293

Gemeente Arnhem, (2011), Collegenota d.d. 20 december 2011, Voortgang verzelfstandiging cultuurwerkmaatschappijen GMA en MSSA.

PwC, (2011), Memo Belastingaspecten verzelfstandiging Gemeente Musea Arnhem

2012
Document Verzelfstandiging culturele werkmaatschappijen: besluitvorming College en Raad, d.d. 25 oktober 2012

Gemeente Arnhem, (2012), STROOM; Cultuurbeleid Arnhem

Gemeente Arnhem, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, (2012), Managementcontract 2012 Gemeentemusea Arnhem, documentnummer 2012.0.001.822

Gemeente Arnhem, (2012), Projectplan Verzelfstandiging GMA

2013
Gemeente Arnhem, Stadsbedrijven, (2013), Managementcontract 2013 Gemeentemusea Arnhem, documentnummer 2013.0.024.391

Gemeente Arnhem, (2013), Raadsbrief Verzelfstandiging Gemeentemusea Arnhem d.d. 8 januari 2013, documentnummer 2012.0.0142.627

Gemeente Arnhem, (2013), Besluitenlijst van de vergadering van de raad der gemeente Arnhem op maandag 16 september 2013.

Ondernemingsraad gemeente Arnhem, (2013), Advies inzake privatisering Gemeentemusea Arnhem, d.d. 5 augustus 2013

Gemeente Arnhem, (2013), Brief WOR-bestuurder aan de Ondernemingsraad gemeente Arnhem als reactie op het advies van de OR inzake de privatisering Gemeentemusea d.d. 5 augustus 2013.

Gemeente Arnhem, (2013), Raadsvoorstel voor de gemeenteraadsvergadering van 30 september 2013, Verzelfstandiging gemeentemusea Arnhem, met bijlagen:
a. concept-verzelfstandigingsovereenkomst met als bijlagen huurovereenkomsten, onderhouds- en instandhoudingsverantwoordelijkheid panden, algemeen bepalingen huurovereenkomst, activa rekening per afdeling gemeente Arnhem 1-1-2013, concept specifiek sociaal statuut privatisering medewerkers musea, collectiebeheerovereenkomst, concept-beschikking subsidieverlening 2014-2017, en een risico-analyse verzelfstandiging Gemeentemusea Arnhem.
b. concept-bedrijfsplan Museum Arnhem 2014-2017,
c. begrotingswijziging

Gemeente Arnhem, Unit Auditing & risicomanagement, (2013), Managementsamenvatting financiële risicoanalyse, 3 april 2015. Zaaknummer: 2013-08-00176, Documentnr.: 2015.0.048.057

LAgroup, (2013), Eindrapportage Doorlichting Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem.

2014
Gemeente Arnhem, (2014), Brief bij startnotitie 'MSSA Verzelfstandigen, verbouwen en verbinden' Zaaknummer: 2014-01-01821 Documentnummer: 2014.0.009.604/mbr

Gemeente Arnhem, (2014), Verzelfstandigen, verbouwen en verbinden. Startnotitie 'MSSA: Verzelfstandiging en verder' Zaaknummer: 2014-01-01821 Documentnummer: 2014.0.009.604/mbr Zaaknummer: 2014-01-01821 Documentnummer: 2014.0.009.605

Gemeente Arnhem, (2014), Projectplan Verzelfstandiging MSSA

2015
Gemeente Arnhem, (2015), Memo wethouder Elfrink, Tijdens de informatieve bespreking van het raadsvoorstel nieuwbouw Musis op 11 mei 2015 toegezegde informatie.

Gemeente Arnhem, (2015), Verzelfstandigingsovereenkomst Gemeente Arnhem Musis Sacrum en Schouwburg Arnhem, Zaaknummer: 2013-08-00176, Documentnr.: 2015.0.048.058

Gemeente Arnhem, (2015), Raadsvoorstel en besluit voor de gemeenteraadsvergadering van 29 juni 2015, Verzelfstandiging Musis en Stadstheater Arnhem met bijbehoren moties en amendementen.

Musis en Stadstheater, (2015), Bedrijfsplan, Een toekomstbestendig en slagvaardig Musis & Stadstheater Arnhem, Arnhem, 28 mei 2015.

2016
Gemeente Arnhem, (2016), Collegenota BTW problematiek Museum Arnhem, documentnummer 2016.0.055.171

Gemeente Arnhem, (2016), Arnhem stroomt door; Tussenevaluatie Cultuurbeleid 2012-2016.

Gemeente Arnhem (2016), Perspectiefnota 2017-2020

Gemeente Arnhem, (2016), Geamendeerde MJPB 2017-2020

Gemeente Arnhem, (2016), Algemene subsidieverordening Arnhem 2016

Diverse jaren
- Subsidiebeschikkingen Kunstbedrijf, Museum Arnhem en MSA
- Jaarverslagen instellingen
- Managementcontracten werkmaatschappijen
- Verslagen managementgesprekken Musea Arnhem d.d. 20 maart 2012, 19 juni 2012, 1 oktober 2012, 17 december 2012, 17 juni 2013, 29 oktober 2013 en 30 januari 2014.
- Gemeente Arnhem, verslagen managementgesprekken MSA d.d. 10 april 2012, 12 juni 2012, 18 november 2012, 11 juni 2013, 5 november 2013, 30 januari 2014, 25 maart 2014, 8 juli 2014, 9 december 2014, 12 maart 2015 en 7 juli 2015.

Bijlage 9: feitelijke weergave 4V-kwadrant

Tijdens het Cultureel Kwartet is de deelnemers gevraagd te noteren wat zij willen vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten als het gaat om de onderlinge relaties. De feitelijke weergave van het 4V-kwadrant, zoals door de deelnemers van het Cultureel Kwartet weergegeven op hun Praatplaten, is als volgt.

Vasthouden	**Vernieuwen**
Instellingen Hun creativiteit Dat de instellingen elkaar vasthouden De sfeer van vanavond! Professionele zakelijke huurder-verhuurder relatie Uitnodigen raadsleden Proactief informeren raadsleden *Gemeenteraad* De koers van STROOM Het loslaten (vasthouden) Meerjarige beleidsdoelstellingen vaststellen Proactief vragen stellen *College* Voortvarende uitvoering van STROOM Korte lijnen en vertrouwen Stimuleren samenwerking tussen bestuur en instellingen *Ambtelijke organisatie* Creativiteit, flexibiliteit, energie Mix van dienend en zakelijk zijn Stimuleren samenwerking tussen bestuur en instellingen	*Instellingen* Lijntjes met de gemeenteraad op grote thema's, proactief Waarden die de instellingen bieden aan de stad (inhoud, artistiek, verbindend, cognitief, welzijn, kunst draagt bij aan het kleine geluk, economisch) Hoe kan een culturele instelling een raadslid helpen om een goed raadslid te zijn? En andersom. Deugdelijk facilitair management Vraag-gestuurd zijn, inwoners richting laten geven *Gemeenteraad* Cultuurbeleid als onderdeel van: - ander stedelijk beleid - regionaal cultuurbeleid - andere beleidsdoelstellingen *College* Vraagstelling vereenvoudigen Samen schakelen waar nodig/mogelijk in relatie tot het hogere niveau Meer keuzes bieden in de nota's aan de raad *Ambtelijke organisatie* Blikveld nog meer verbreden in relatie tot opgaven en programma's van de stad Verder professionaliseren vastgoed management
Versterken	**Verlaten**
Instellingen Continuïteit voor wat betreft ingezet beleid: Bouwen aan een ecosysteem (voor Oost-Nederland) Denken vanuit de waarden die we bieden aan de stad Meer diversiteit *Gemeenteraad* Inhoudelijke kaders Meewerken op 2e laag Rechtstreeks overleg met instellingen *College* Netwerk binnen Oost-Nederland *Ambtelijke organisatie* Een helderder betrokken relatie – met gezonde afstand – tot de culturele instellingen Meer diversiteit	*Instellingen* Het verleden loslaten: versneld de losse eindjes van de verzelfstandigingen oplossen. Vooruit! Denken in taken of in oude structuren. Hullie-zullie rond vastgoed loslaten. Streven naar gelijkwaardige relatie Eilandjes zijn en rode cijfers *Gemeenteraad* Details en op detailniveau controleren (Minder) focus op gebouwen, zodat de inhoud en effecten meer leidend zijn voor beleid. *College* Versnippering/hokjes denken Te positieve en onhaalbare begrotingen *Ambtelijke organisatie* Alles wat met systemen te maken heeft

Colofon

De Rekenkamer Arnhem neemt een onafhankelijke positie in binnen de gemeente. Op basis van artikel 182 van de Gemeentewet onderzoekt de Rekenkamer de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. In Arnhem bestaat de Rekenkamer uit drie externe leden, waaronder de voorzitter. Zij worden ondersteund door een ambtelijk onderzoeker-secretaris en een management-assistente.

Rekenkamer Arnhem

Voorzitter	Dhr. drs. A. Teeuw
Leden	Dhr. drs. H. Verdellen Mw. drs. L. Zwier-Kentie
Secretaris-onderzoeker	Mw. dr. ir. M. van Lieshout
Management-assistente	Mw. C. Schuring

Contact

Postbus 9029
6800 EL Arnhem
026 - 377 4846
rekenkamer@arnhem.nl
maartje.van.lieshout@arnhem.nl
carine.schuring@arnhem.nl
www.rekenkamerarnhem.nl

zaaknummer

VERZELFSTANDIGING VAN CULTUURSPELERS, (HOE) WERKT DAT?

Conclusies, aanbevelingen en lessen over het culturele samenspel

Zicht op het culturele samenspel

De Rekenkamer van de gemeente Arnhem (RKA) wil voor de gemeenteraad scherper zicht krijgen op het culturele samenspel met de verzelfstandigde instellingen in het algemeen en op de regierol van de gemeente in het bijzonder. De verzelfstandigingen van het Domein (Kunstbedrijf), de Gemeentemusea Arnhem en Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem (MSSA) vormen de directe aanleiding voor dit onderzoek.

De rekenkamer onderzocht of de gestelde doelen van de verzelfstandigingen zijn behaald, of de huidige gemeentelijke kaders voldoende voorwaarden scheppen om de doelstellingen te realiseren en wat er in dit opzicht te leren valt van andere gemeenten. RKA wil in dit onderzoek ook nadrukkelijk *vooruitkijken*. Zij wilde weten hoe raad, college, ambtelijke organisatie en de drie culturele instellingen samenwerken. En of zij op die manier *het beste in elkaar naar boven halen*. Waarbij de rekenkamer zich realiseert dat de culturele sector groter is dan de drie instellingen die in dit onderzoek centraal staan.

Gedeelde wens

RKA maakte een rondgang langs de fracties. Dat leverde de gedeelde wens op naar een onderzoek naar cultuur. Begrijpelijk, want de gemeente Arnhem heeft de ambitie om de 'culturele hoofdstad van Oost-Nederland' te zijn. Het onderzoek beperkt zich tot de drie verzelfstandigde cultuurwerkmaatschappijen, omdat door de verzelfstandigingen het samenspel en de invloed van de raad op het cultuurdomein is veranderd.

Drie onderzoeksvragen

Het onderzoek geeft antwoord op drie vragen.

1. Wat waren de beleidsmatige en financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen van de drie instellingen en zijn die behaald?
2. Zijn de huidige gemeentelijke kaders voldoende voorwaardenscheppend om de doelstellingen te realiseren en wat is er in dit opzicht te leren van andere gemeenten?
3. Hoe werken raad, college, ambtelijke organisatie en instellingen samen en halen zij op deze wijze het beste in elkaar naar boven?

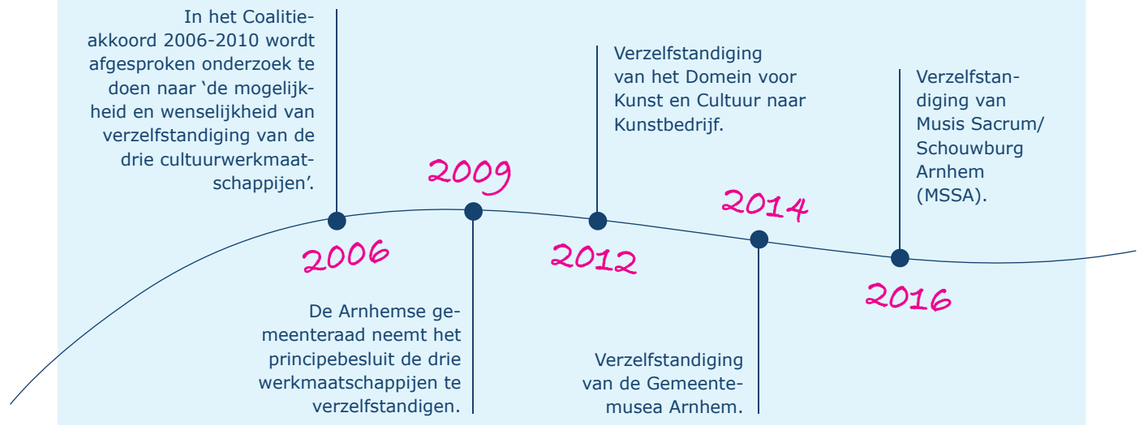
Gezamenlijke aanpak

RKA voerde het onderzoek samen met advies- en realisatienetwerk 7Zebra's uit. Relevante bronnen werden geraadpleegd. Gesprekken werden gevoerd met de ambtelijke organisatie, de directeuren van de instellingen, de wethouder (namens het college) en een vertegenwoordiging van de raad. Alle spelers kwamen bijeen tijdens het Cultureel Kwartet in de foyer van Coehoorn Centraal. Deze bijeenkomst stond in het teken van het toekomstige samenspel.

Aardvarken. Foto: Studio Florentijn Hofman

Verzelfstandiging cultuurspelers

Doelen van de verzelfstandiging

- Het creëren van een *heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen* tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instellingen als opdrachtnemers en uitvoerders van beleid.
- Het bevorderen van *cultureel ondernemerschap*. Belangrijk onderdeel hiervan is de culturele instellingen te positioneren als een gelijkwaardige (zakelijke) partner voor de gemeente en voor derden
- Het vergroten van de *besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte* van de culturele instellingen. Instellingen worden niet langer gehinderd door het keurslijf van de relatief zware P&C-cyclus en de meer bureaucratische processen die onlosmakelijk aan een ambtelijke organisatie zijn verbonden.
- Het versterken van de *bestuurlijke slagkracht* van de culturele instellingen. Door de verzelfstandiging ontstaat de mogelijkheid om Raden van Toezicht te formeren waardoor voor de instelling relevante kennis en netwerken worden binnengehaald. De effectiviteit van de directies wordt op deze manier vergroot.

Randvoorwaarden

Bij het principebesluit heeft de raad tevens ingestemd met de door PWC en het college voorgestelde randvoorwaarden voor de externe verzelfstandigingen, namelijk:

- De verzelfstandigingsoperatie moet budgettair neutraal worden uitgevoerd.
- De arbeidsvoorwaarden van de zittende medewerkers zullen na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket.
- De verzelfstandiging van de drie cultuurwerkmaatschappijen worden als afzonderlijke trajecten beschouwd.

"Het was ook ingewikkeld – dat verzelfstandigingen – om alles vooraf te weten en goede afspraken te maken. Theorie en praktijk zijn nu eenmaal weerbarstig."

Rekenkamer Arnhem

7ZEBRA'S changing perspectives

Zie binnenzijde...

2023, cultuur in Arnhem, een 9.

CONCLUSIES

Het stroomt in Arnhem. Deze conclusie werd tijdens het Cultureel Kwartet unaniem getrokken. Volgens alle spelers is Arnhem cultureel *volop aan de slag met het ontwikkelen van een bloeiend cultureel klimaat in de stad. Voor een aantrekkelijk Arnhem en de inwoners van het Oosten. Met een complete keten van educatie, productie en presentatie. Met ruimte voor collectief samenspel en voor indrukwekkende solo's*. Het leidt (nog) niet tot een ideaal samenspel, maar de vooruitzichten worden door iedereen als veelbelovend ingeschat.

"Onderweg werden stroomversnellingen, ondiepten, onvermoede rotsen half onderwater, zelf opgeworpen hindernissen en vertragende meanders gepasseerd."

Kritische terugblik

Het stroomde niet tijdens het verzelfstandigingsproces. RKA constateert dat met name in de eerste fase van dit proces te veel dingen niet goed zijn gegaan. Dit heeft op alle fronten gezorgd voor negatieve effecten; in menselijk, financieel en inhoudelijk opzicht.

Tien conclusies

1 De verzelfstandigingen zijn een feit

Het Domein voor Kunst en Cultuur, de Gemeentemusea en Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem zijn verzelfstandigd. Daarmee gaf het college invulling aan de opdracht van de raad. De verzelfstandigingen namen meer tijd dan vooraf voorzien. Na het principebesluit in 2009 zijn de instellingen per 2012, 2014 en 2016 verzelfstandigd.

'De ontwikkeling die de instellingen nu doormaken was nooit gebeurd als ze niet verzelfstandigd waren. Niet verzelfstandigen was geen optie.'

2 Verkeerde keuzes bij verzelfstandiging van het Domein

Bij de eerste verzelfstandiging, die van het Domein, zijn verkeerde keuzes gemaakt. Deze keuzes hebben er aan bijgedragen dat er financiële en personele problemen zijn ontstaan bij het Kunstbedrijf. Deze zijn terug te voeren op:

a. *de keuze van het college om de verzelfstandiging te verengen tot een technisch, financiële operatie*. Het college week daarmee af van het externe advies om, alvorens te verzelfstandigen, eerst te investeren in de versterking van de werkmaatschappij op het gebied van programmering, organisatie en bedrijfsvoering. De mogelijke gevolgen van verenging waren vooraf inzichtelijk gemaakt; het college was gewaarschuwd.
b. *de keuze van het college om medewerkers in dienst te houden van de gemeente en te detacheren naar het Kunstbedrijf.* Het college ging mee in het advies van de Stuurgroep over de pensioenen van de medewerkers van Het Domein. Wanneer het college het ambtelijk advies had gevolgd, zou dit ten tijde van het Herstelplan veel geld en onzekerheid voor medewerkers bespaard hebben. In dat geval zou er namelijk een afkoopsom van circa 0,5 miljoen euro aan het ABP betaald zijn en zouden de medewerkers in dienst zijn gekomen van de stichting. Nu bleven zij in gemeentelijke dienst en kregen zij bij het Herstelplan de keuze voorgelegd om óf ZZP-er te worden, óf in dienst te blijven van de gemeente met een beëindigingsdatum en met de begeleiding naar ander werk. Veel mensen kozen voor 'in dienst blijven'. Het ontslag van deze mensen loopt nu (najaar 2017). Met het Herstelplan is een bedrag van ruim 3 miljoen euro gemoeid.
c. *de situatie dat de gemeente tijdens de voorbereiding van de verzelfstandiging feitelijk met zichzelf onderhandelde.* De nieuwe organisatie was nog onvoldoende ingericht om zelfstandig te functioneren. Er was bij het Kunstbedrijf op dat moment nog geen sprake van een al goed functionerende stichting met een eigen raad van toezicht die op basis van adequate sturingsinformatie de eigen belangen adequaat kon waarborgen.

De gemeenteraad oefende nauwelijks invloed uit op het verzelfstandigingsproces van het Domein naar Kunstbedrijf.

3 Leergeld betaald

De gemeente heeft geleerd van de verzelfstandiging van het Domein. De twee daaropvolgende verzelfstandigingen – de Gemeentemusea in 2014 en MSSA in 2016 - verliepen beduidend beter omdat:

- college en ambtelijke organisatie beter wisten wat er stond te gebeuren;
- de voorbereidingen van deze verzelfstandigingen beter werden belegd in de ambtelijke organisatie. Ze werden namelijk aangestuurd vanuit het nieuw opgerichte cluster Stadsbedrijven.
- duurzame verzelfstandiging het doel was. De gemeente werkte toe naar toekomstbestendige organisaties, waarbij de belangen van de nieuwe stichtingen zoveel mogelijk werden versterkt en reorganisaties plaatsvonden voorafgaand aan de verzelfstandigingen;
- medewerkers dit keer wèl overgedragen werden aan de nieuwe stichtingen;

De gemeenteraad heeft bij deze twee verzelfstandigingen meer aandacht gehad voor de potentiele risico's en de levensvatbaarheid van de instellingen.

4 Geen inzicht in doelbereik

In 2009 zijn doelstellingen en randvoorwaarden meegegeven voor de verzelfstandigingen. Deze zijn op voorspraak van het college door de raad vastgesteld en sindsdien niet geactualiseerd. De gemeente heeft geen inzicht in de mate van doelbereik, omdat er niet is gemonitord op de doelstellingen van de verzelfstandigingen en de randvoorwaarden. Dit terwijl de raad bij de behandeling van een rekenkamerrapport in 2011 het college heeft verzocht om vooraf duidelijke afspraken over de informatievoorziening aan de raad vast te leggen. Ondanks toezeggingen is de raad niet geïnformeerd over het doelbereik en de effecten. De raad heeft er zelf ook niet naar gevraagd.

5 Drie van de vier verzelfstandigingsdoelen behaald

Van de vier doelstellingen van de verzelfstandigingen zijn er drie behaald:

- de heldere en zakelijke sturingsrelatie is nog niet overal gecreëerd;
- het cultureel ondernemerschap is bevorderd;
- de besluitvaardigheid is vergroot;
- de bestuurlijke slagkracht van de instellingen is versterkt.

Materieel is niet voldaan aan de financiële *randvoorwaarde* dat de verzelfstandigingen budgetneutraal dienden te verlopen. Aan de randvoorwaarde dat de arbeidsvoorwaarden van de medewerkers na verzelfstandiging gelijkwaardig zijn aan het huidige pakket is wel voldaan. Dit heeft echter wel financiële consequenties voor de instellingen en de gemeente (gehad), doordat zij te maken kregen met relatief hoge salariskosten en afvloeiingsregelingen.

6 Gehanteerde definitie budgetneutraliteit biedt onvoldoende houvast

Door in te stemmen met het raadsvoorstel voor de verzelfstandiging van het Domein, stemde de raad ook in met de definitie over de randvoorwaarde budgetneutraliteit[1]. Deze definitie is echter zo verwoord dat zij geen houvast biedt om financieel te sturen. Alleen vooraf verwachte kosten vallen binnen de definitie. De financiële kaders kunnen door een raadsbesluit veranderd worden, waardoor onverwachte extra kosten weer binnen de definitie passen. Zo geformuleerd is de definitie van generlei waarde.

7 Geen sturing op maatschappelijke effecten

Bij de voorbereiding en de politieke besluitvorming over de verzelfstandigingen heeft de nadruk gelegen op de uitvoering van de verzelfstandigingen: er was weinig aandacht voor de functies van de instellingen voor de stad en de maatschappelijke doelen die de gemeente wilde bereiken. De politieke sturing richtte zich op budgetneutraliteit en arbeidsvoorwaarden. Er werd geen relatie gelegd tussen de verzelfstandigingen en het cultuurbeleid zoals neergelegd in de Cultuurnota STROOM[2].

8 Gemeentelijke (regie)rol nog onduidelijk

Het ontbreekt aan een duidelijk en gedeeld beeld van wat de gemeentelijke (regie)rol is en wat deze betekent voor de verschillende rollen, posities en taken van ambtenaren, college en raad. Ook het werken met afspraken over output en outcome is nog niet ingericht zoals destijds bij de verzelfstandigingen werd beoogd. Daardoor is er op dit moment nog geen sprake van de gewenste heldere en zakelijke sturingsrelatie tussen gemeente en instellingen.

9 Ontevredenheid over informatievoorziening

Tijdens het groepsgesprek binnen dit onderzoek, spraken de aanwezige raadsleden hun ontevredenheid uit over de informatievoorziening door het college. Zeker waar het gaat over negatieve of tegenvallende ontwikkelingen vinden de raadsleden dat het college haar te laat en te beperkt informeert.

10 Het stroomt in Arnhem

Er is nu een stevig cultureel klimaat in Arnhem. Spelers benadrukken dat er een solide basis is voor samenwerking en de wil om het samen nog beter te gaan doen. Er gaat al veel goed, zoals bijvoorbeeld de samenwerking tussen de culturele basisvoorzieningen en de rijksgezelschappen en Artez. Het samenspel tussen gemeente en instellingen is echter nog volop in ontwikkeling.

Foto: Ilona Hartenstein

[1] *Deze definitie luidt: 'de voorwaarde dat zowel de gemeente Arnhem als het Kunstbedrijf niet worden geconfronteerd met verwachte financiële effecten die, na het treffen van sturingsmaatregelen van diverse aard, in hun totaliteit uitstijgen boven het begrote financieel kader'.*

[2] *Gemeente Arnhem, (2012), STROOM; Cultuurbeleid Arnhem*

Rekenkamer Arnhem

ZZEBRA'S changing perspectives

AANBEVELINGEN

Op basis van dit onderzoek geeft RKA zes aanbevelingen mee die het culturele samenspel ten goede komen. De eerste vijf zijn gericht aan de gemeenteraad, de zesde aan het college van B&W.

Aanbevelingen aan de gemeenteraad:

1. Focus bij volgende verzelfstandigingen/uitplaatsingen/ samenwerkingsverbanden, ook in andere sectoren dan de culturele, op de maatschappelijke toegevoegde waarde voor stad en regio en de vorming van *zelfstandige, robuuste instellingen*. Laat deze focus leidend zijn voor de inrichting van een heldere en zakelijke sturingsrelatie. Sta onwerkbare definities, zoals voor budgetneutraliteit, in de toekomst niet meer toe. Denk meer in scenario's.

2. Geef het college opdracht om in 2018 een visie uit te werken op de *gemeentelijke (regie)rol*, ten opzichte van culturele instellingen. Uit deze visie moet blijken:
   - welke sturingsrelatie haar voor ogen staat;
   - hoe afspraken over output en outcome daar een rol in spelen;
   - welke afspraken er met deze culturele instellingen zijn of worden gemaakt.

   Geef de griffie de opdracht de voortgang te volgen.

3. Maak concrete afspraken met het college over de *gewenste informatievoorziening* met betrekking tot de grotere culturele instellingen: waarover, wanneer en in welke vorm? Overigens mag de raad deze aanbeveling ook breder trekken. Leg deze vast en evalueer met regelmaat. Geef de griffie de opdracht dit proces te faciliteren en de voortgang te volgen.

4. Stel u als raad minder afhankelijk op van de informatievoorziening vanuit het college door *zelf informatie te vragen en te vergaren*. Stel (pro)actief vragen, gebruik uw bestuurlijk instrumentarium. En verzamel informatie door in gesprek te gaan met instellingen en cultuurgebruikers.

5. Geef het college opdracht jaarlijks een *gesprek te organiseren met de culturele spelers*: raad, college, culturele instellingen en ambtelijke organisatie. Praat met elkaar in een open setting over de ontwikkelingen en opgaven van de stad en regio. Zet de behoeften, wensen en ideeën van de stad en haar inwoners centraal. Geef de griffie de opdracht de voortgang te volgen.

Aanbeveling aan het college van B&W:

6. Neem de raad actief *mee in het verhaal van cultuur in Arnhem*, waarmee u als dagelijks bestuur bezig bent. Investeer in een klimaat waarin de gemeenteraad goed kan besluiten. Maak duidelijk hoe het college invulling geeft aan haar *actieve informatieplicht* aan de raad: wat mag de raad van het college op dit punt concreet verwachten? En spoort dit met de verwachtingen van de raad? Leg de afspraken vast. Zie aanbeveling 3.

LESSEN OVER HET CULTURELE SAMENSPEL

De gemeenteraad, het college, ambtelijke organisatie en culturele instellingen bespraken op 19 september 2017 hun onderlinge samenspel en trokken hier lessen uit. De rekenkamer moedigt elke speler aan om hun lessen ter harte te nemen en het gesprek hierover in het cultureel kwartet voort te zetten. Om er samen voor te zorgen dat het nog beter gaat stromen in Arnhem.

Deelnemers aan het Cultureel Kwartet vonden elkaar in een beschrijving en invulling van het ideale culturele samenspel. Dit samenspel kenmerkt zich door 'gaan voor een gezamenlijk doel'. En door een open relatie waarin dingen aan de orde gesteld kunnen worden op basis van gelijkwaardigheid en vertrouwen.

Het samenspel tussen raad en instellingen is nu indirect. Het loopt via ambtenaren en het college en dat levert wel eens ruis op. Als het om het strategisch niveau gaat, is direct, rechtstreeks contact te verkiezen. Het contact op tactisch-operationeel niveau, rond de begrotings- en subsidiecyclus, zou via ambtenaren en college kunnen blijven lopen.

In het gele veld rechts staan de rollen in het ideale samenspel.

Het ideale samenspel

In hun samenspel ontmoeten gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie elkaar op verschillende niveaus.

- Op strategisch niveau is het streefbeeld om met een gedeelde passie en met trots samen te werken aan een programma voor de stad, dat wordt gevoed door de grotere thema's die raken aan cultuur. De wens is om gezamenlijk op te trekken, om Arnhemmers in de wijken te bezoeken - op locatie - bij de bron van het culturele werk. Gericht op de ontwikkeling van jonge mensen. Met aandacht voor Arnhem als topregio én voor de zwakkeren in de wijken. Netwerkend op alle niveaus, lokaal, met buurgemeenten in Oost-Nederland en met Rijksgezelschappen.
- Op tactisch-operationeel niveau ontmoeten de gemeentelijke spelers elkaar rondom de cyclus van begroting en (jaar)verslagen en bij specifieke knelpunten. Die ontmoetingen gaan over de stand van zaken van subsidies en gebouwen: Past wat er gebeurt binnen de kaders? Hebben we het gevoel dat het nog steeds stroomt in Arnhem?

Zie hiernaast...

"Onze droom voor de toekomst is breder dan de drie instellingen en zelfs breder dan Arnhem.
Laten we samen bouwen aan een heel ecosysteem dat jonge mensen opleidt in kunst en cultuur!
In dit ecosysteem hebben we allemaal onze eigen rol en functie."

ROLLEN IN HET SAMENSPEL

De gemeenteraad, het college, ambtelijke organisatie en culturele instellingen benoemden elkaars rollen in het ideale samenspel. Deze sluiten aan bij wat alle partijen ervaren. Daarover wordt gezegd:

"We groeien juist naar elkaar toe, vanwege meer zakelijke en heldere afspraken over rollen, taken en sturing. Verzelfstandigen is distantie in nabijheid. We streven naar voorwaardenscheppende sturing, elkaar inspirerend en voedend."

De Gemeenteraad

Is volksvertegenwoordiger van de stad.

- Stelt de kaders: beleidsmatig, juridisch, financieel en op beoogde effecten en kwaliteit.
- Spreekt zich uit over het partnerschap van de gemeente in het culturele samenspel.
- Ziet toe op cultuur in de breedte: de culturele samenhang en spreiding van culturele activiteiten door de stad.
- Kent cultuur in Arnhem, omdat ze goed is geïnformeerd en daardoor belangen kan afwegen.
- Maakt inwoners enthousiast voor cultuur in hun stad. En levert inbreng vanuit de behoefte van de stad en haar inwoners; stuurt op stads-brede thema's.
- Biedt instellingen de ruimte om te denken en te handelen vanuit cultureel ondernemerschap. Houdt tegelijkertijd de vinger aan de pols door te controleren of de instellingen de gestelde kaders ter harte nemen, zo nodig door kritische vragen te stellen en rechtstreeks contact te hebben.

De culturele instellingen

Zijn maatschappelijk ondernemers.

- Werken vanuit hun eigen missie en identiteit aan het realiseren van maatschappelijke doelen met, voor en door de stad.
- Investeren in nieuwe culturele arrangementen en nieuwe geldstromen om minder afhankelijk te worden van hun subsidiegever.
- Zoeken de samenwerking met partners op alle niveaus - stad, regio en rijk – om cultuur aan te jagen en grenzen te verleggen. Aansluitend op behoeften, verwachtingen en energie uit de stad.
- Weten een brede groep mensen aan te moedigen en te inspireren om cultuur in Arnhem te beleven en er zelf aan bij te dragen. Weten ook het stadsbestuur te verleiden om 'out-of-the-box' te denken.
- Maken afspraken met de gemeente over wat zij dienen te realiseren. Zij bepalen zelf hoe zij deze beoogde prestaties realiseren.
- Exploiteren hun culturele instelling en het gebouw op een efficiënte manier; zijn in control en blijven aan het stuur.
- Trekken aan de bel als zaken niet lekker lopen.

Ravage op campagnebeeld van Spelenderwijs: mode, kunst, design. Foto: Erwin Olaf

Het kunstenaarsduo Ravage - Clemens Rameckers en Arnold van Geuns - staat bekend om hun 'oneindige zin om te maken' en om 'spelenderwijs maken'. Ravage is al meer dan 40 jaar samen. Een ideale relatie?

Het college van B&W

Is uitvoerder van het cultuurbeleid.

- Is opdrachtgever in de subsidierelatie met de culturele instellingen. Maakt realistische afspraken met de instellingen als het gaat om geld, beoogde resultaten en effecten.
- Draagt een brede visie op de werking van cultuur op de lokale gemeenschap.
- Ziet er vanuit die visie op toe dat beslissingen worden genomen met oog voor a) de impact ervan op de lokale gemeenschap, b) diversiteit en c) de organisatiekracht van alle culturele partijen.
- Stimuleert duurzame samenwerking en connecties met oog voor brede ontwikkelingen in de stad en de regio.
- Signaleert en agendeert in het culturele samenspel en bespreekt wat de gemeente kan bijdragen aan de realisatie van plannen.
- Informeert de gemeenteraad, zodanig dat zij goede keuzes kan maken. Geeft bij risico's op tijd signalen af. Kiest naast de schriftelijke weg ook voor het gesprek.

De ambtelijke organisatie

Is dienstbaar aan de ontwikkeling en uitvoering van het Arnhemse cultuurbeleid.

- Bereidt de beleidsontwikkeling voor en voert beleid uit in opdracht van het college, voor de stad en haar inwoners.
- Is het eerste aanspreekpunt voor de instellingen.
- Is accounthouder in de subsidie en huurrelatie.
- Faciliteert het college, de instellingen en de gemeenteraad in het culturele samenspel. Bijvoorbeeld door bijeenkomsten in het cultureel kwartet te organiseren. En door planning en control instrumentarium te maken dat helpt in de regisseursrol.
- Heeft oog voor de stadsbrede thema's en doelen waarin de vraag centraal staat wat goed is voor de stad en diverse groepen inwoners.
- Werkt vanuit die brede invalshoek nauw samen met collega's uit andere domeinen.
- Houdt - op de achtergrond- een vinger aan de pols.

Colofon
Uitgave van de Rekenkamer Arnhem
November 2017

Deze uitgave hoort bij de Nota van Bevindingen:
‘Het verzelfstandigen van cultuurspelers; (hoe) werkt dat?’ Onderzoek naar de verzelfstandiging van drie culturele instellingen en de huidige kaders voor het samenspel tussen gemeente en instellingen.

Zaaknummer 156406

Betreft: Persbericht

28 november 2017

Persbericht

Rekenkamer Arnhem concludeert: “er ging veel niet goed bij de verzelfstandiging van de cultuurinstellingen… maar het begint beter te stromen”

De Rekenkamer Arnhem heeft het rapport “Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?” aan de gemeenteraad van Arnhem aangeboden.

De Rekenkamer Arnhem heeft onderzoek gedaan naar de verzelfstandiging van Het Domein voor Kunst en Cultuur, de Gemeentemusea en Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem. De Rekenkamer wilde daarmee scherper zicht krijgen op het samenspel van de gemeente en deze drie verzelfstandigde culturele instellingen, en op de rol van de gemeente in het bijzonder.

De Rekenkamer constateert dat bij de eerste verzelfstandiging, die van het Domein, verkeerde keuzes zijn gemaakt. Deze keuzes hebben er toe bijgedragen dat er financiële en personele problemen zijn ontstaan bij het Kunstbedrijf. Of, om in dezelfde stroom-terminologie te blijven: tijdens het verzelfstandigingsproces zijn “stroomversnellingen, ondiepten, onvermoede rotsen half onderwater, zelf opgeworpen hindernissen en vertragende meanders gepasseerd, waarbij de nodige beschadigingen zijn opgelopen, zowel voor mensen, als financieel als inhoudelijk”.
De gemeente heeft wel geleerd van de verzelfstandiging van het Domein. De twee daaropvolgende verzelfstandigingen – de Gemeentemusea in 2014 en MSSA in 2016 - verliepen beduidend beter.

De Rekenkamer concludeert ook dat de gemeente niet weet of de doelen van de verzelfstandigingen bereikt zijn, ook financieel niet. De Rekenkamer constateert namelijk dat de gehanteerde definitie voor “ budgetneutraliteit” zo verwoord is dat zij geen houvast biedt om financieel te sturen. Daarnaast is de raad, ondanks toezeggingen, ook na het rapport van de Rekenkamer Arnhem uit 2010, niet geïnformeerd over het doelbereik en de effecten. De raad heeft er echter zelf ook niet naar gevraagd. Daarnaast hebben de partijen (instellingen, college, raad) geen eenduidig beeld over de “regierol” van de gemeente.

Ondanks de lange en soms moeizame weg naar de verzelfstandigingen is Cultureel Arnhem nu volop in beweging, en zijn mooie ontwikkelingen in gang gezet.

Dat bleek ook p 19 september 2017, toen organiseerde de Rekenkamer Arnhem een Cultureel Kwartet in het kader van dit onderzoek. Vertegenwoordigers van de raad, het college, de drie grote verzelfstandigde instellingen en de ambtelijke organisatie kwamen gezamenlijk tot de conclusie dat het "stroomt in Arnhem".

Op basis van het onderzoek doet de Rekenkamer aanbevelingen aan de raad en aan het college van de gemeente. Samengevat beveelt de Rekenkamer aan om meer te focussen op de toegevoegde waarde voor stad en regio, te zorgen voor zakelijke en heldere relaties met duidelijke afspraken met de instellingen, te zorgen voor betere informatie aan de raad, en om jaarlijks een gesprek te organiseren met de culturele spelers: raad, college, culturele instellingen en ambtelijke organisatie. “Praat met elkaar in een open setting over de ontwikkelingen en opgaven van de stad en regio. Zet de behoeften, wensen en ideeën van de stad en haar inwoners centraal”.

"Wij vertrouwen erop met dit rapport waartoe we besloten hebben mede op grond van inventarisatie van onderzoekswensen bij de fracties, een positieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming omtrent toekomstige verzelfstandigingen en uitplaatsingen ook buiten de culturele sector," aldus de heer A. Teeuw, voorzitter van de Rekenkamer.

Naam: dr.ir. M. van Lieshout
Functie: Onderzoeker-secretaris Rekenkamer

Zaaknr: Volgt zsm

Betreft: Concept onderzoeksvoorstel

Cultuurbeleid in Arnhem deel 1
De verzelfstandigingen, werkt dat?

31 mei 2017

1. Onderwerp

Onderzoek naar Cultuurbeleid in Arnhem deel 1
De verzelfstandigingen, werkt dat?

2. Aanleiding en afbakening

De gemeente Arnhem is een belangrijk concentratiepunt van culturele uitingen in oost Nederland. In Arnhem is een groot aantal culturele instellingen gevestigd, bijvoorbeeld rijks- of provinciaal gesubsidieerde instellingen als het Gelders Orkest, Introdans, en Oostpool. Daarnaast zijn er instellingen met een veelal gemeentegrenzen overschrijdend aanbod aan voorzieningen. Deels zijn deze instellingen gesubsidieerd en deels zijn ze zelfstandig. Zonder uitputtend te zijn noemen we:

- Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem (nu MSSA)
- Museum Arnhem
- Rozet (het Kunstbedrijf)
- Focus Filmhuis
- Posttheater
- Theater aan de Rijn
- Hoftheater
- Luxor Live

De eerste drie bovengenoemde instellingen zijn zogenaamde cultuurwerkmaatschappijen die de laatste jaren op afstand gezet zijn.

Gezien de ambitie van Arnhem als “culturele hoofdstad van Oost-Nederland” (Arnhem stroomt door, 2016), zal de Rekenkamer Arnhem (RKA) de komende jaren waarschijnlijk regelmatig het cultuurbeleid in ogenschouw nemen. Steeds in delen. Voor dit onderzoek beperken we ons tot de drie verzelfstandigde cultuurwerkmaatschappijen. Dat doen we omdat we het onderzoek qua grootte en omvang beheersbaar willen houden en de invloed van de raad mogelijkerwijs door deze verzelfstandiging het meest verandert.

De doelen van verzelfstandiging zijn in het plan van aanpak Musis Sacrum/ Schouwburg Arnhem (februari 2010) als volgt benoemd:

1. Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en de culturele instelling als opdrachtnemer en uitvoerder van het beleid.
2. Het bevorderen van cultureel ondernemerschap.
3. Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van de culturele instelling.
4. Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van de culturele instelling.

In 2016 heeft gemeente Arnhem een tussenevaluatie gemaakt van het cultuurbeleid: “Arnhem stroomt door” (juni, 2016). Dat onderzoek was niet zozeer gericht op structuur en bestuur, zoals in bovenstaande doelen verwoord, maar bestond uit gesprekken met verschillende instellingen, een digipanel enquête onder 4000 burgers, een TNO-onderzoek naar nieuwe perspectieven op de verbinding van de culturele sector met andere domeinen in Arnhem, en tot slot een overzicht gemaakt van de inspanningen en bereikte resultaten binnen het cultuurbeleid van 2012 tot medio 2016. In de evaluatie wordt gesteld dat:

- de doelstellingen van Stroom[1] nog onverminderd actueel en relevant zijn;
- het bijbehorende subsidiegebouw geen ingrijpende wijzigingen nodig heeft;
- een eventuele wijziging van de subsidieregeling PAC na evaluatie in 2017 volgt;
- er twee aanknopingspunten voor extra impulsen zijn:
  - Makersklimaat: ontwikkeling van talent door versterking van onderlinge kennisdeling en netwerkvorming.
  - Nieuwe verbindingen: het stimuleren van cross-overs tussen verschillende domeinen en daarop anticiperen in beleid en subsidiesystematiek.

De vragen over de aansturing van het cultuurbeleid, zoals aan de Rekenkamer Arnhem (RKA) gesteld tijdens de gesprekken met de fracties komen in deze evaluatie echter niet aan bod. De vragen die de fracties hebben gesteld, hebben betrekking op hoe het cultuurbeleid wordt aangestuurd en welke en hoeveel invloed de raad heeft. Daarnaast wil de raad graag weten of de doelen, zowel de beleidsmatige als de financiële, worden gerealiseerd.

3. Doelstelling

De doelstelling[2] van dit onderzoek is, gezien de vragen vanuit de raad, drieledig:

1. Inzicht geven in de stand van zaken met betrekking tot de financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen zoals vastgelegd in o.a. de MJPB 2013-2016 en volgende MJPBs en de beleidsdoelstellingen van de verzelfstandigingen zoals bepaald in plan van aanpak MSSA (februari 2010), raadsvoorstel verzelfstandiging gemeentemusea Arnhem (30 september 2013), herstelplan stichting Kunstbedrijf Arnhem en toekomst Rozet (3 februari 2015), de cultuurnota Stroom (2012), Arnhem stroomt door (2016), en eventuele andere nota's.

[1] De hoofddoelstelling wordt in Stroom (2012) geformuleerd als: versterking met cultuur van de economische, sociale en ruimtelijke (= maatschappelijke) ontwikkeling van Arnhem. Deze hoofddoelstelling wordt uitgesplitst in: 1) versterken van de culturele keten, 2) verbreden van cultuurbereik en participatie, 3) profileren & vitaliseren cultureel klimaat Arnhem. Deze drie doelstellingen worden vervolgens vertaald in drie focuspunten: 1) meer evenwicht en samenhang in de culturele keten, 2) een kritische afweging van kosten en opbrengsten binnen de culturele basisinfrastructuur, 3) de profilering van Arnhem als culturele hoofdstad van het Oosten, en daarmee onlosmakelijk verbonden nieuw subsidiesysteem (‘gebouw’).
[2] De doel- en vraagtelling kunnen nog aangepast cq aangevuld worden door het onderzoeksbureau, de raad en het college.

2. Evalueren van de betekenis van de verzelfstandigingen/de verschuiving naar cultureel ondernemerschap en de implicaties daarvan voor de rol en positie van de raad.
3. In kaart brengen van mogelijke leer/verbeter punten voor toekomstige verzelfstandigingen op basis van een vergelijking met andere gemeenten.

4. Vraagstelling

De centrale vragen die uit bovenstaande doelstelling voortkomen zijn:

1. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen zoals vastgelegd in o.a. de MJPB 2013-2016 en volgende MJPBs en de beleidsdoelstellingen van de verzelfstandigingen zoals bepaald in de plannen van aanpak/ relevante nota's?
2. Wat zijn de implicaties van de verzelfstandigingen/de verschuiving naar cultureel ondernemerschap voor de rol en positie van de raad en hoe is de raad daarmee omgegaan?
3. Wat kan worden geleerd van andere gemeenten, al dan niet met een regio-functie, als het gaat om het verzelfstandigingen van culturele instellingen?

4.1 Deelvragen

1. Vanuit de optiek van de raad:
   - 1.1 Hoe werkt verzelfstandigen van culturele instellingen?
   - 1.2 Hoe zijn de processen van de verzelfstandiging van culturele instellingen verlopen?
   - 1.3 Wat zijn de financiële doelstellingen van de verzelfstandigingen?
   - 1.4 Wat zijn de beleidsdoelstellingen van de verzelfstandigingen?
   - 1.5 Zijn deze doelstellingen behaald?
   - 1.6 Welke financiële consequenties hebben de verzelfstandigingen gehad? (gezien op een tijdlijn? Is er nog extra geld ingepompt)?
   - 1.7 Wat betekent verzelfstandigen voor de politieke sturing/ invloed van de raad?
   - 1.8 Heeft de raad het proces gestuurd/kunnen sturen en hoe heeft ze dit gedaan?
   - 1.9 Heeft deze sturing voordelen voor de instellingen gehad?
   - 1.10 Hebben de burgers wat van deze sturing gemerkt?
   - 1.11 Wat kan de raad hiervan met betrekking tot stuur- en bijstuurmogelijkheden leren?
   - 1.12 Wat kan van andere (al dan niet regie) gemeenten (al dan niet met een regio-functie) worden geleerd?

2. Vanuit de optiek van de instellingen:
   - 2.1 Is er een heldere en zakelijkere sturingsrelatie met de gemeente Arnhem ontstaan?
   - 2.2 Is er meer ruimte gekomen voor cultureel ondernemerschap? Waar blijkt dat uit, op welke wijze is daar invulling aan gegeven?
   - 2.3 Hebben de instellingen meer besluit- en slagvaardigheid gekregen?

3. Vanuit de optiek van de stad en de burgers:
   - 3.1 Hebben de verzelfstandigingen geleid tot meer en betere voorzieningen, voorstellingen, gebruikers, waardering? Waar blijkt dat uit?

5. Normenkader

Het normenkader dient te worden opgesteld door het onderzoeksbureau dat het onderzoek gaat uitvoeren.

6. Planning

Het onderzoek wordt voorbereid in mei-juni (selectie onderzoeksbureaus en voorleggen onderzoekvoorstel aan raad) en uitgevoerd in de periode juli-oktober 2017. De Rekenkamer koerst op aanbieding aan de gemeenteraad, via de Auditcommissie, november 2017. (25 september Nota van Bevindingen vaststellen door de RK, daarna zsm uit voor ambtelijk wederhoor, 23 oktober deadline termijn ambtelijk wederhoor, 30 oktober stelt de RK NvB vast, vervolgens naar college voor bestuurlijk wederhoor).

7. Interne organisatie

De Rekenkamer Arnhem bespreekt als collectief de voortgang en inhoudelijke resultaten van het onderzoek. De secretaris/onderzoeker van de Rekenkamer is het eerste aanspreekpunt. Zij is te bereiken via telefoonnummer 026-3774846 en email Maartje.van.lieshout@arnhem.nl.

Als onderzoeksleider fungeert één der leden van de Rekenkamer.

8. Aanbesteding

De Rekenkamer Arnhem werkt binnen de kaders van het aanbestedingsbeleid van de gemeente Arnhem. Voor de uitvoering van dit onderzoek wordt aan drie partijen offerte gevraagd. De Algemene Inkoopvoorwaarden voor leveringen en diensten 2013 van de gemeente Arnhem zijn van toepassing op de uitvoering van de opdracht. Algemene voorwaarden van de offrerende partijen worden nadrukkelijk van de hand gewezen.

De offerteaanvraag wordt uitgezet op 31-05-2017 en op 19-06-2017 worden de drie offrerende partijen in de gelegenheid gesteld hun voorstel toe te lichten. De startbijeenkomst met de ambtelijke vertegenwoordiging staat gepland voor 26 juni.

Verzelfstandiging van cultuurspelers: (hoe) werkt dat?

Reken kamer

Arnhem

8-1-2018

Welkom

Introductie Jesse Laport

stadsdichter

Rapport verzelfstandiging

- Onderzoek door Rekenkamer (onze eigen onderzoeker Maartje van Lieshout)
- Ism 7 Zebra's, Anita van der Looij en Margot Gerritsen
- 3e keer dat RKA hier onderzoek naar doet
  - Het allereerste, eind vorige eeuw
  - 2011 na principebesluit
  - Nu weer
- 18 jaar verder
- Dank aan organisatie en instellingen voor hun medewerking!

3 onderzoeksvragen

- Wat waren de beleidsmatige en financiële doelen en zijn die gehaald
- Zijn de huidige gemeentelijke kaders voldoende voorwaardenscheppend om de doelstellingen te realiseren en wat kunnen we leren van anderen
- Hoe werken raad, college, ambtenaren en instellingen samen en halen ze het beste in elkaar naar boven

- Het onderzoek is afgesloten met een gezamenlijke bijeenkomst van al die partijen. Als Frissen daarbij was geweest had hij een ander rapport geschreven!

Hoe is proces gegaan

- 2006: coalitieakkoord: onderzoek naar mogelijkheden verzelfstandiging
- 2009: principebesluit
- 2012: verzelfstandiging Domein => Kunstbedrijf
- 2014: Gemeentemusea
- 2016: MSSA

Doelen en randvoorwaarden

Doelen:

- Heldere en zakelijke sturingsrelatie
- Cultureel ondernemerschap
- Besluit- en slagvaardigheid instellingen
- Bestuurlijke slagkracht

Randvoorwaarden:

- Budgettair neutraal
- Arbeidsvoorwaarden gelijkwaardig
- Drie verschillende trajecten

Onze conclusies

1. Het is gelukt
2. Maar met name bij het Domein zijn er verkeerde keuzes gemaakt
    1. In afwijking van extern advies om eerst de werkmaatschappij op orde te brengen heeft het toenmalige college er een technische, financiële operatie van gemaakt
    2. In afwijking van ambtelijk advies zijn de medewerkers in dienst gehouden van de gemeente. Dat heeft geld gekost – naast de kosten die sowieso hadden moeten worden gemaakt om het Domein op orde te krijgen en af te slanken
    3. Eerst verzelfstandigen en dan pas bestuur versterken leidt tot onderhandelen met jezelf. Dat win je altijd, maar je verliest er meer mee

Onze conclusies

3. Bij de Musea en MSSA ging het veel beter. Er is dus geleerd van de eerste keer!

4. Doelen: op advies van een rapport 2011 van Rekenkamer heeft raad het college verzocht om vooraf duidelijke afspraken over informatievoorziening aan de raad voor te leggen. Dat is niet gebeurd (maar de raad heeft er verder ook niet naar gevraagd).

5. In 1874 was er het caoutchouc-artikel in de Grondwet: een formulering over wie er kiesrecht hadden die zo vaag was dat iedereen er alle kanten mee uitkon. De formulering over budgetneutraliteit was net zo vaag: alles viel er onder.

Onze conclusies

6. Doelen en randvoorwaarden

Drie uit vier van de doelen

1. Bestuurlijke slagkracht is versterkt
2. Cultureel ondernemerschap bevorderd
3. Besluitvaardigheid vergroot
4. Alleen de heldere en zakelijke sturingsrelatie nog niet overal (zie ook 8)

Randvoorwaarden

1. Arbeidsvoorwaarden gelijkwaardig: ja
2. Materieel is er geen sprake geweest van budgettaire neutraliteit
    1. Er hebben materiële begrotingswijzigingen plaatsgevonden
    2. Er zijn afspraken gemaakt over de aanpassing van prestaties en bijbehorende subsidie
    3. Er zijn taakstellingen aan de instellingen opgelegd
    4. Frictiekosten en uren van ambtenaren zijn niet meegenomen
    5. Er zijn btw-boetes betaald door de gemeente.

Onze conclusies

7. Sturing op maatschappelijke doelen en prestaties vindt nog te weinig plaats
8. Werken op outcome en output gebeurt nog te weinig
9. Raadsleden krijgen nog te weinig informatie, vinden ze, maar trekken er zelf ook niet hard genoeg aan

2023

- In 2023 nog een keer onderzoek?
- Six word story: 2023, cultuur in Arnhem, een 9
- Kortom: de perspectieven zijn gunstig:
  - aan kracht winnende organisaties
  - Een helderder relatie met de gemeente
  - Samenwerking met de Rijksgezelschappen, Artez en Oost-Nederland

Cultureel kwartet

- 19 september jl.
- Bijeenkomst organisaties, raad, college, ambtenaren
- Dat mag vaker
- Daar werd gesproken over de idealen op
  - Strategisch niveau: Arnhem als centrum van netwerkende topregio én met aandacht voor de zwakkeren in de wijken
  - Tactisch-operationeel niveau: zorgen dat het klopt en blijft kloppen: geld, gebouwen, activiteiten
- Daar werden de rollen in het kwartet uitgeschreven
  - De volksvertegenwoordiger, de maatschappelijk ondernemer, de opdrachtgever van cultuurbeleid, de ondersteuner van cultuurbeleid

Onze aanbevelingen

1. Alleen robuuste, zelfstandige instellingen verzelfstandigen; scenariodenken!
2. Geef college opdracht visie op regierol uit te werken
    1. Welke sturingsrelatie
    2. Afspraken over output en outcome
3. Vertel wat u wilt dat het college u vertelt!
4. Wees niet bang om zelf te vragen; ga ook zelf in gesprek met de instellingen
5. Organiseer een jaarlijks gesprek met instellingen, college en organisatie
    1. Laat de griffie hierin een voortgang volgende rol vervullen
6. College: neem de raad mee

Op een zekere dag sloten wij aan bij deze vloot
om samen te vertrekken uit Arnhems culturele sloot

en destijds hebben wij koers gezet -
het parcours naar verzelfstandiging uitgezet

echter kan een schip niet varen zonder te deinen
en kwamen klippen aan de horizon te verschijnen

-

Het verengen van dit project hinderde zo mens en vermogen
verloor voor even bestuur, personeel, en visie uit ogen

gebrek aan bewaking wierp de doelen op de klippen
dat niet werd voorkomen door het niet ontsluiten van lippen

maar we zagen die problemen, en hebben die gehoord
we gaven zo de koers een draai; geen man dus overboord

-

We gaan nu de juiste kant op, maar nog met ongestreken zeil
het spannen doen we samen, de wind die volgt nog wel

-

Maar laten we nu loslippig zijn
op boven- en benedendek
informatie blijven delen
en voortdurend in gesprek

Laten we gaan varen
samen op dezelfde as
en dan de rol vervullen
van cultureel kompas

Laten we samen scharen
achter adequaat besluit
want met de neus dezelfde kant op
gaan we allemaal vooruit

- Jesse Laport (2018)

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

Presentatie Rekenkamerrapport 'Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?'

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	G. Elfrink

Resultaat van bespreking:

Presentatie
De rekenkamervoorzitter, de heer A. Teeuw, en het Rekenkamerlid H. Verdellen, hebben het rapport 'Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?' toegelicht aan de hand van een presentatie. De onderzoekers van 7Zebra's en de rekenkamer waren aanwezig voor een technische toelichting.
Bij aanvang las de stadsdichter Jesse Laport een speciaal voor de gelegenheid gemaakt gedicht voor.
[Presentatie en gedicht zijn toegevoegd aan de stukken.]

Verloop
De raadskamer heeft naar aanleiding van de presentatie vragen gesteld aan de leden van de rekenkamer.

De fractie van de Arnhemse Ouderen Partij was niet vertegenwoordigd.

Conclusie
De raadskamer heeft kennisgenomen van de presentatie. Het raadsvoorstel is doorgeleid naar de reguliere I/M behandeling.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

Y. van Hamersveld

Documentnummer: 2014.0.088.751
Zaaknummer: 2014-09-00461

Onderzoeksrapport Rekenkamer Arnhem: 'Het verzelfstandigen van cultuurspelers, (hoe) werkt dat?"

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	29 januari 2018
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	G. Elfrink

.

Aan de gemeenteraad, 22 januari 2018

Informatieve behandeling
Er zijn geen insprekers, na de informatieve fase gaat de raadskamer door met de meningsvormende behandeling.

Moties en amendementen
De fractie van D66 beraadt zich nog op haar standpunt.
De overige aanwezige fracties, te weten: Verenigd Arnhem, Arnhem Centraal, SP, VVD, CDA, ChristenUnie, PvdA, GroenLinks en de Partij voor de Dieren geven aan het voorstel te steunen.

De fractie van de Arnhemse Ouderen Partij was niet aanwezig tijdens deze raadskamerbehandeling.

De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase is afgerond. Het voorstel wordt met instemming van de raadskamer doorgeleid naar de besluitvormende fase.

De raadsadviseur, De voorzitter,

E.J.S. Dirksen Y.M. van Hamersveld

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	592
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2018
Agendapunt	3.1
Omschrijving	Instemmen met de voorgestelde statutenwijziging van de Gelderse Onderwijsgroep Quadraam
Organisatieonderdeel	Cluster beleid en regie
Steller	Nannette Zwiers
Portefeuillehouder	Ron König
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	23 januari 2018
Archief - Politieke Maandag (b)	**29 januari 2018**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 januari 2018

Zaaknummer 212681

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 januari 2018, nummer: 212681;

gelet op artikel 53c lid 6 van de Wet op het Voortgezet Onderwijs;

besluit:

In te stemmen met de door de Gelderse Onderwijsgroep Quadraam voorgestelde statutenwijziging

De griffier,

De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 212681

Onderwerp: statutenwijziging Quadraam

Voorstel

1. In te stemmen met de door de Gelderse Onderwijsgroep Quadraam voorgestelde statutenwijziging

Inleiding

De Gelderse Onderwijsgroep Quadraam bestuurt dertien openbare en bijzondere scholen voor voortgezet onderwijs in de gemeente Arnhem, de Liemers en Overbetuwe. Bij wijziging van de statuten van deze stichting is volgens de wet instemming nodig van de gemeenteraden van de betreffende gemeenten. Per brief van 4 december 2017 heeft de stichting aan de gemeente Arnhem gevraagd om in te stemmen met een wijziging van de statuten. De statutenwijziging behelst alleen een naamswijziging, te weten van Gelderse Onderwijsgroep Quadraam naar Quadraam.

Beoogd effect

De naamswijziging van de stichting formaliseren door wijziging van de statuten.

Argumenten

1.1 Op grond van artikel 53 c lid 6 van de Wet op het Voortgezet Onderwijs is de stichting verplicht om toestemming aan de gemeenteraad te vragen voor het wijzigen van de statuten van de stichting.

Deze naamswijziging wordt ingegeven door de wens om de juridische naam in overeenstemming te brengen met het feitelijke gebruik in het handelsverkeer en in de communicatie-uitingen van de stichting.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Geen

GEMEENTE Arnhem

Financiën

Niet van toepassing

Uitvoering

Na instemming door de gemeenteraad kan de Stichting Quadraam de statuten wijzigen.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- brief van Quadraam van 4 december 2017
- afschrift ontwerpstatutenwijziging 6 november 2017

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

-

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 212681

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 januari 2018, nummer: 212681;

gelet op artikel 53c lid 6 van de Wet op het Voortgezet Onderwijs;

besluit:

In te stemmen met de door de Gelderse Onderwijsgroep Quadraam voorgestelde statutenwijziging

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

2017-1022053C

DUIVEN 11 DEC. 2017

QUADRAAM
GELDERSE
ONDERWIJS
GROEP

Postbus 7
6920 AA Duiven

www.quadraam.nl

Saturnus 5
6922 LX Duiven
Telefoon [026] 320 8800
centraalbureau@quadraam.nl

Bankrekening 0670128155
BTW-nummer NL 8156.21.851.B.01
Handelsregister 41053607

Gemeente Arnhem
T.a.v. College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Duiven, 4 december 2017
Kenmerk: 17.12.04.82
Betreft: voornemen wijziging statuten

Geachte College,

Het College van Bestuur van samenwerkingsstichting Voortgezet Onderwijs Overbetuwe, Arnhem, Renkum en Liemers (hierna: de stichting) heeft het voornemen om over te gaan tot wijziging van de statuten van de stichting.

De voorgenomen wijziging behelst een naamswijziging van de stichting in: Stichting Quadraam. De naamswijziging wordt ingegeven door de wens om de juridische naam in overeenstemming te brengen met het feitelijke gebruik in het handelsverkeer en in onze communicatie-uitingen.

Ingevolge het bepaalde in artikel 17 van de statuten van de stichting is ten behoeve van de rechtsgeldige besluitvorming voorafgaande toestemming vereist van uw gemeenteraad. De concept-akte van statutenwijziging voeg ik hier bij.

Hierbij verzoek ik u dan ook vriendelijk om mij de vereiste toestemming te verlenen en om mij deze schriftelijk te doen toekomen ter attentie van mijn bestuurssecretaris, mr R.B.P. Jansen.

Ik ben vanzelfsprekend altijd tot een nadere toelichting bereid.

Met vriendelijke groet,

Erika Diender-van Dijk MCM
Voorzitter College van Bestuur

Bijlage: concept-akte van statutenwijziging

ONTVANGEN 11 DEC. 2017

2017-1022053C

QUADRAAM
GELDERSE
ONDERWIJS
GROEP

Postbus 7
6920 AA Duiven

www.quadraam.nl

Saturnus 5
6922 LX Duiven
Telefoon (026) 320 8800
centraalbureau@quadraam.nl

Bankrekening 0670128155
BTW-nummer NL 8156.21.851.B.01
Handelsregister 41053607

Gemeente Arnhem
T.a.v. College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Duiven, 4 december 2017
Kenmerk: 17.12.04.82
Betreft: voornemen wijziging statuten

Geachte College,

Het College van Bestuur van samenwerkingsstichting Voortgezet Onderwijs Overbetuwe, Arnhem, Renkum en Liemers (hierna: de stichting) heeft het voornemen om over te gaan tot wijziging van de statuten van de stichting.

De voorgenomen wijziging behelst een naamswijziging van de stichting in: Stichting Quadraam. De naamswijziging wordt ingegeven door de wens om de juridische naam in overeenstemming te brengen met het feitelijke gebruik in het handelsverkeer en in onze communicatie-uitingen.

Ingevolge het bepaalde in artikel 17 van de statuten van de stichting is ten behoeve van de rechtsgeldige besluitvorming voorafgaande toestemming vereist van uw gemeenteraad. De concept-akte van statutenwijziging voeg ik hier bij.

Hierbij verzoek ik u dan ook vriendelijk om mij de vereiste toestemming te verlenen en om mij deze schriftelijk te doen toekomen ter attentie van mijn bestuurssecretaris, mr R.B.P. Jansen.

Ik ben vanzelfsprekend altijd tot een nadere toelichting bereid.

Met vriendelijke groet,

Erika Diender-van Dijk MCM
Voorzitter College van Bestuur

Bijlage: concept-akte van statutenwijziging

Instemmen statutenwijziging Gelderse Onderwijsgroep Quadraam

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	29 januari 2018
Zaaknummer:	212681
Portefeuillehouder:	R. König

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 24 januari 2018

De Gelderse Onderwijsgroep Quadraam wil de statuten wijzigen om de naamswijziging naar 'Quadraam' te formaliseren. Het besluit behelst alleen een naamswijziging. De wet vereist instemming van de gemeenteraden van de betreffende gemeente(n) voor een wijzing van de statuten van deze stichting.

Het dagelijks bestuur van de Agendacommissie acht het niet opportuun dit voorstel te behandelen in de informatieve en/ofmeningsvormende fase. Het is technisch voorstel. Het voorstel wordt direct op de agenda van de besluitvormende vergadering geplaatst.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

H.E. de Vroome

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	594
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2018
Agendapunt	3.2
Omschrijving	Vaststellen bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' en het beeldkwaliteitplan 'Buitenplaats Koningsweg'
Organisatieonderdeel	Cluster beleid en regie
Steller	
Portefeuillehouder	Geert Ritsema
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	23 januari 2018
Archief - Politieke Maandag (b)	**29 januari 2018**
Politieke Maandag (i/m)	26 februari 2018
Archief - Politieke Maandag (b)	5 maart 2018

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 211767

Onderwerp: Vaststellen bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' en het beeldkwaliteitplan 'Buitenplaats Koningsweg'

Voorstel

1. In te stemmen met het vaststellen van het bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' zoals dit plan is vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.910.0301.gml met bijbehorende regels en toelichting.
2. In te stemmen met het afzien van de vaststelling van een exploitatieplan als bedoeld in artikel 6.12 lid 2 van de Wet op de ruimtelijke ordening.
3. Te verklaren dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.
4. In te stemmen met het vaststellen van het beeldkwaliteitplan 'Buitenplaats Koningsweg' en het toevoegen als bijlage aan de welstandsnota.

Inleiding

Het project 'Buitenplaats Koningsweg' voorziet in het herontwikkelen van het voormalig militairterrein tot een culturele enclave op de Veluwe. Deze locatie wordt een locatie voor natuur, wonen, werken, horeca en verblijfsrecreatie en recreëren. Hierbij zullen de twee oorspronkelijke enclaves 'Zeven Provinciën' en 'Kamp Koningsweg Noord (KKN)' worden behouden en waar mogelijk hersteld worden. Deze enclaves zijn grotendeels Rijksmonumentaal en maken onderdeel uit van Fliegerhorst Deelen. Gebouwd door de Duitsers en een van de meest moderne vliegvelden van west Europa tijdens WOII.

De ontwikkeling is te verdelen in drie gebieden:

1. Het zuidelijke en middengedeelte van het KKN-terrein zal worden omgevormd tot een dynamisch woonwerkgebied (wonen, creatieve bedrijvigheid en horeca). De bestaande bebouwing zal hierbij grotendeels worden gehandhaafd. Daarnaast zullen er drie nieuwe woongebouwen aan de zijde van de Koningsweg worden gerealiseerd, op de plek waar vroeger drie tweelaagse legeringsgebouwen met kap hebben gestaan.
2. Het noordelijke gedeelte van het KKN-terrein, welke een latere uitbreiding van het complex betreft, zal een grote transformatie doormaken. De bestaande niet-monumentale bebouwing wordt grotendeels gesloopt en hekken worden verwijderd. Daarnaast wordt het terrein verder landschappelijk ingepast, waarmee een geleidelijke overgang naar de Veluwe ontstaat en het landgoedkarakter van vóór de Tweede Wereldoorlog gedeeltelijk zal worden hersteld. In dit bosrijk gebied worden elf recreatieve verblijfseenheden mogelijk gemaakt. Het gaat om unieke accommodaties (follies), waarbij aangesloten wordt op het thema camouflage passend bij de WO II-historie van de plek. De follies kunnen bijvoorbeeld opgaan in het bos (bijv. boomhut) of onder het maaiveld.

Arnhem GEMEENTE

3. Het complex Zeven Provinciën betreft een door de Duitsers gebouwd 'nepdorp' uit WO II. De bebouwing ter plaatse bestaat uit Rijksmonumentale boerderijbunkers (tot boerderij vermomde bunkers) en enkele niet-monumentale barakken vanuit een latere periode. De barakken zullen worden gesloopt en de boerderijbunkers zullen worden opgeknapt en in gebruik worden genomen als woningen. Daarnaast worden er twee boerderijbunkers - welke reeds (deels) gesloopt zijn - teruggebouwd op de plek waar ze voorheen stonden. Deze boerderijbunkers worden gebouwd in de oorspronkelijke stijl en zullen tevens in gebruik worden genomen als woningen.

Het ontwerpbestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' heeft van vanaf dinsdag 28 november 2017 gedurende een termijn van 6 weken (tot en met maandag 8 januari 2018) ter inzage gelegen. Hierover bent u per raadsbrief geïnformeerd (d.d.: 16-11-2017). Tijdens de terinzagelegging zijn geen zienswijzen ingediend. Het bestemmingsplan kan ongewijzigd worden vastgesteld.

Voor de ontwikkeling van de Buitenplaats Koningsweg is eveneens een beeldkwaliteitplan opgesteld. De gemeenteraad moet het beeldkwaliteitplan vaststellen als onderdeel van de Welstandsnota.

Beoogd effect

Het planologisch mogelijk maken van de beoogde ontwikkelingen op Buitenplaats Koningsweg.

Beschikken over een beeldkwaliteitsplan voor Buitenplaats Koningsweg onderdeel van de Welstandsnota 2015 gemeente Arnhem, zodat het Team Welstand en Monumenten een toetsingsdocument heeft voor aanvragen voor omgevingsvergunningen. De algemene welstandscriteria zijn onvoldoende om de specifieke kwaliteiten van dit cultuurhistorisch waardevolle gebied te kunnen borgen.

Argumenten

1.1 Voormalig defensieterrein transformeren tot een locatie voor wonen, werken en recreëren.

Al jarenlang is op landelijk niveau sprake van het afstoten van militaire complexen door Defensie. Dit geldt ook voor Buitenplaats Koningsweg. Nadat de militaire functie was verdwenen heeft Defensie het terrein een aantal jaren geleden afgestoten. Met het vrijkomen van het terrein is tevens de noodzaak ontstaat voor het vinden van een passende vervolgfunctie voor het gebied. Immers zijn ter plaatse diverse gebouwen en voorzieningen aanwezig en zal het uitblijven van een vervolgfunctie leiden tot verpaupering van het terrein en de Rijksmonumenten, vanwege het feit dat niet meer geïnvesteerd zal worden in de onderhoud/beheer van de gebouwen en het buitenterrein.
Kondor Wessels projecten is de (nieuwe) eigenaar van dit terrein en heeft een passende invulling gevonden. Het doel is om het terrein te transformeren naar een culturele enclave op de Veluwe met een combinatie van wonen, werken en recreëren. Hierbij zullen de twee oorspronkelijke enclaves 'Zeven Provinciën' en 'Kamp Koningsweg Noord' worden behouden en waar mogelijk hersteld worden. Behoud van karakteristieke en monumentale gebouwen was bij planvorming uitgangspunt. Met het plan wordt bijgedragen aan het realiseren van voldoende woningen op een unieke locatie in het buitengebied van Arnhem. Daarnaast biedt het plan mogelijkheden ten aanzien van bedrijven in de creatieve sector, horeca (1 vestiging) en recreatie. Het plan draagt dan ook bij aan zowel de sociale, economische als culturele vitaliteit en brengt een vergroting van het recreatief toeristisch

product van Arnhem met zich mee. Dit op zowel gebied van kunst en cultuur als het WOII toerisme. Ook vanuit landschappelijk oogpunt is er sprake van een kwalitatieve verbetering. Ontsierende gebouwen worden gesloopt, uitheemse beplanting wordt verwijderd en de nieuwe functies worden op een adequate wijze landschappelijk ingepast. Hiermee worden de bestaande kwaliteiten van de locatie beter benut en verder vergroot alsmede de overgang tussen het terrein en het omliggende natuur verzacht. Gelet op het vorenstaande wordt gesteld dat het herontwikkelingsproject in het geheel zorgt voor behoud van de specifieke waarden van het terrein en een forse verbetering van de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse.

1.2 Beoogde ontwikkeling draagt bij aan de woningbehoefte

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat er in Arnhem nog voldoende behoefte is aan nieuwe woningen. In paragraaf 4.5.2 van de toelichting wordt hier uitgebreid op ingegaan. Een belangrijk deel van deze nieuwbouw is gewenst in het segment 'landelijk wonen' en dan specifiek op een locatie waar cultuur en natuur samenkomt. Het plan voorziet qua type, prijssegment en uitvoering in de nodige differentiatie, zo worden er appartementen gerealiseerd maar biedt het plan ook de mogelijkheid voor wonen in een voormalige boerderijbunker. De voorgenomen herontwikkeling draagt bij aan het realiseren van voldoende woningen die aansluiten op de kwalitatieve behoefte (landelijk, op een natuurlijk en culturele locatie).

1.3 Er zijn geen zienswijzen ingediend

Het ontwerpbestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' heeft zes weken ter inzage gelegen. Tijdens deze periode zijn geen zienswijzen ingediend. Er is draagvlak voor deze ontwikkeling.

1.4 Er is een ontheffing voor hogere waarde geluid verleend

De geluidbelasting overstijgt ter plaatse van 4 woningen de voorkeurswaarden voor geluidsbelasting vanwege wegverkeerslawaai. De maximale geluidbelasting bedraagt 51 dB. De maximale ontheffingswaarde van 53 dB wordt daarmee niet overschreden. Er zijn bron- en overdrachtsmaatregelen onderzocht om de geluidbelasting te verlagen tot de voorkeursgrenswaarde. Het treffen van bron- en overdrachtsmaatregelen is niet mogelijk of wenselijk gebleken.
In het Beleidsplan Geluid van de gemeente Arnhem is de locatie waar het plan wordt gerealiseerd getypeerd als laag dynamisch gebied met de functie Natuur. Voor de randen van het voorgenomen plan worden geluidniveaus nagestreefd tot maximaal klasse 'onrustig'. Deze klasse komt overeen met een maximale geluidbelasting van 53 dB. Met een maximale geluidbelasting van 51 dB is hieraan voldaan.
Het besluit voor het vaststellen van hogere waarden is op 10 januari 2018 genomen.

2.1 Exploitatieplan is niet noodzakelijk

De gemeente heeft met de initiatiefnemer afspraken gemaakt over de grondexploitatie: er is een overeenkomst gesloten. Het vaststellen van een exploitatieplan is niet noodzakelijk.

3.1 Crisis- en herstelwet zorgt voor snelle procedure en eerder duidelijkheid

Vanwege de voordelen bij de procedure is het voorstel om de Crisis-en Herstelwet (Chw) ook bij dit bestemmingsplan van toepassing te verklaren. De Chw zorgt er voor dat de procedure sneller wordt doorlopen en dat er eerder duidelijkheid is over de status van het bestemmingsplan. De rechtsbescherming voor belanghebbenden is, met inachtneming van een aantal kleine onderdelen gelijk. Overigens is de Chw van rechtswege van toepassing. Wel is het op grond van jurisprudentie van belang dat de gemeenteraad bij vaststelling van een bestemmingsplan waarop de Chw van toepassing is, dit ook uitdrukkelijk verklaart, zowel bij de vaststelling als de bekendmaking daarvan. Hierdoor is het voor eventuele belanghebbenden op voorhand duidelijk dat de wet van toepassing is.

4.1 Het beeldkwaliteitsplan moet formele juridisch status hebben voor de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en Cultuurhistorie.

De Buitenplaats Koningsweg is een bijzondere ontwikkeling. Het is een oude legerbasis die voor een groot deel is aangewezen als Rijksmonument. Daarnaast ligt het op een unieke locatie in het buitengebied. De ambitie is om een terrein te realiseren met hoge kwaliteit dat past bij de gewenste uitstraling van de voormalige legerbasis. Het wordt een groene enclave op de Veluwe waar mensen gaan wonen, werken, recreatief overnachten en waar culturele evenementen plaats gaan vinden. De beoogde kwaliteit van het gebied is beschreven in het beeldkwaliteitplan 'Buitenplaats Koningsweg'. Met de vaststelling van het beeldkwaliteitsplan door de gemeenteraad, krijgt het beeldkwaliteitsplan een formele status voor het Team Welstand en Monumenten en kunnen aanvragen voor omgevingsvergunningen hieraan worden getoetst. Het beeldkwaliteitsplan is voorgelegd aan het Team en beoordeeld als een goed toetsingskader voor de toekomst.
Het beeldkwaliteitplan is bijlage 1 bij de toelichting van het bestemmingsplan.

Kanttekeningen en risico's

Financiën

De gemeente heeft met de ontwikkelaart Kondor Wessels Projecten (KWP) afspraken gemaakt over de grondexploitatie: er is een overeenkomst gesloten. Daarin is onder meer geregeld dat KWP een financiële bijdrage aan de gemeente voldoet ter dekking van de gemaakte kosten zoals genoemd in de artikelen 6.2.3 t/m 6.2.5 Bro. Omdat het verhaal van de kosten van de grondexploitatie over de in het plan begrepen gronden met deze overeenkomst anderszins verzekerd is, is het maken van een exploitatieplan op grond van artikel 6.12 lid 2 Wro niet nodig.

Uitvoering

Na vaststelling wordt het vastgestelde bestemmingsplan 6 weken ter inzage gelegd. Daarna kan eventueel een beroepsprocedure bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) volgen. Er zijn geen zienswijzen ingediend en het voorstel is om het bestemmingsplan ongewijzigd vast te stellen. Hierdoor is de kans op beroep bij de ABRS klein.

Communicatie

Het concept-bestemmingsplan is in het kader van het vooroverleg op grond van artikel 3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening naar Provincie, Waterschap Rijn en IJssel en Defensie gestuurd. Het waterschap stemt in met de voorgenomen ontwikkeling en is akkoord met de vertaling in het bestemmingsplan. Zowel de Provincie als Defensie hadden opmerkingen op het concept-bestemmingsplan. Naar aanleiding van deze opmerkingen is het concept-bestemmingsplan op diverse onderdelen aangepast. Beide partijen zullen op de hoogte worden gebracht van de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan.
Het plan voor de herontwikkeling is twee keer gepresenteerd aan het Groenforum en Dorpsraad Schaarsbergen. De reactie van beide organisaties op de plannen zijn positief. Het concept-bestemmingsplan is aan beide partijen toegestuurd en hier is niet op gereageerd.
De terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan heeft plaatsgevonden in de Staatscourant, in het digitaal gemeenteblad en de gemeentelijke website.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' (inclusief bijlagen waaronder het Beeldkwaliteitplan)

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

–

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 211767

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 januari 2018, Cluster Vastgoed en gebiedsrealisatie nummer: 211767 ;

overwegende dat:

a. tijdens de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan 'Buitenplaats koningsweg' geen zienswijzen zijn ingediend en het bestemmingsplan ongewijzigd kan worden vastgesteld;
b. het bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' bouwplannen mogelijk maakt zoals bedoeld in artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening en het kostenverhaal samenhangend met deze bouwplannen op basis van een overeenkomst over grondexploitatie ex afdeling 6.4 Wro anderszins verzekerd is, dat geen faseringseisen noodzakelijk zijn noch het stellen van locatie-eisen;

Gelet op de artikelen 3.8 en 6.12, lid 2 van de Wet ruimtelijke ordening en artikel 1.1 van de Crisis- en herstelwet;

besluit:

1. Vast te stellen het bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg', zoals dit plan is vervat in de verbeelding NL.IMRO.0202.910-0301.gml met bijbehorende regels en toelichting;

2. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening.

3. Te verklaren dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

4. Vast te stellen het Beeldkwaliteitplan 'Buitenplaats Koningsweg' en dit Beeldkwaliteitplan toe te voegen als bijlage aan de welstandsnota 2015.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Bestemmingsplan

Buitenplaats Koningsweg

Toelichting

bij het bestemmingsplan

'Buitenplaats Koningsweg'

(plannummer: NL.IMRO.0202.910-0301)

Hoofdstuk 1 Inleiding 7

1.1 Aanleiding 7
1.2 Situering en begrenzing plangebied 7
1.3 Opzet bestemmingsplan 8
1.4 Geldend bestemmingsplan 8
1.5 Leeswijzer 9

Hoofdstuk 2 Beschrijving bestaande situatie 11

2.1 Inleiding 11
2.2 Historische ontwikkeling 11
2.3 Ruimtelijke en functionele structuur 11
2.4 Verkeer en parkeren 12
2.5 Monumenten en archeologie 12
2.6 Groenstructuur 13
2.7 Water 13

Hoofdstuk 3 Wettelijk- en beleidskader 15

3.1 Inleiding 15
3.2 Ruimtelijk beleid 15
3.2.1 Rijksbeleid 15
3.2.2 Provinciaal beleid 16
3.2.3 Gemeentelijk beleid 20
3.3 Woonbeleid 23
3.3.1 De Arnhemse Woonprincipes 2025 23
3.3.2 Toetsing van het initiatief aan De Arnhemse Woonprincipes 2025 24
3.4 Welstandsbeleid 24
3.4.1 Welstandsnota Arnhem 2015 24
3.4.2 Toetsing van het initiatief aan de Welstandsnota Arnhem 2015 25
3.5 Verkeersbeleid 25
3.5.1 Gemeentelijk beleid 25
3.5.2 Toetsing van het initiatief aan het Verkeersbeleid 25
3.6 Milieu- en omgevingsbeleid 25
3.6.1 Geluid 26
3.6.2 Luchtkwaliteit 26
3.6.3 Hinder 27
3.6.4 Externe veiligheid 27
3.6.5 Groen en ecologie 27
3.6.6 Water 29
3.6.7 Bodem 30
3.6.8 Cultuurhistorie en archeologie 31

3.6.9 Energie en duurzaam bouwen 32
3.6.10 Stadsklimaat 33
3.6.11 Besluit milieueffectrapportage 33
3.7 Overige beleidsuitgangspunten 34
3.7.1 Coffeeshopbeleid 34
3.7.2 Prostitutiebeleid 34

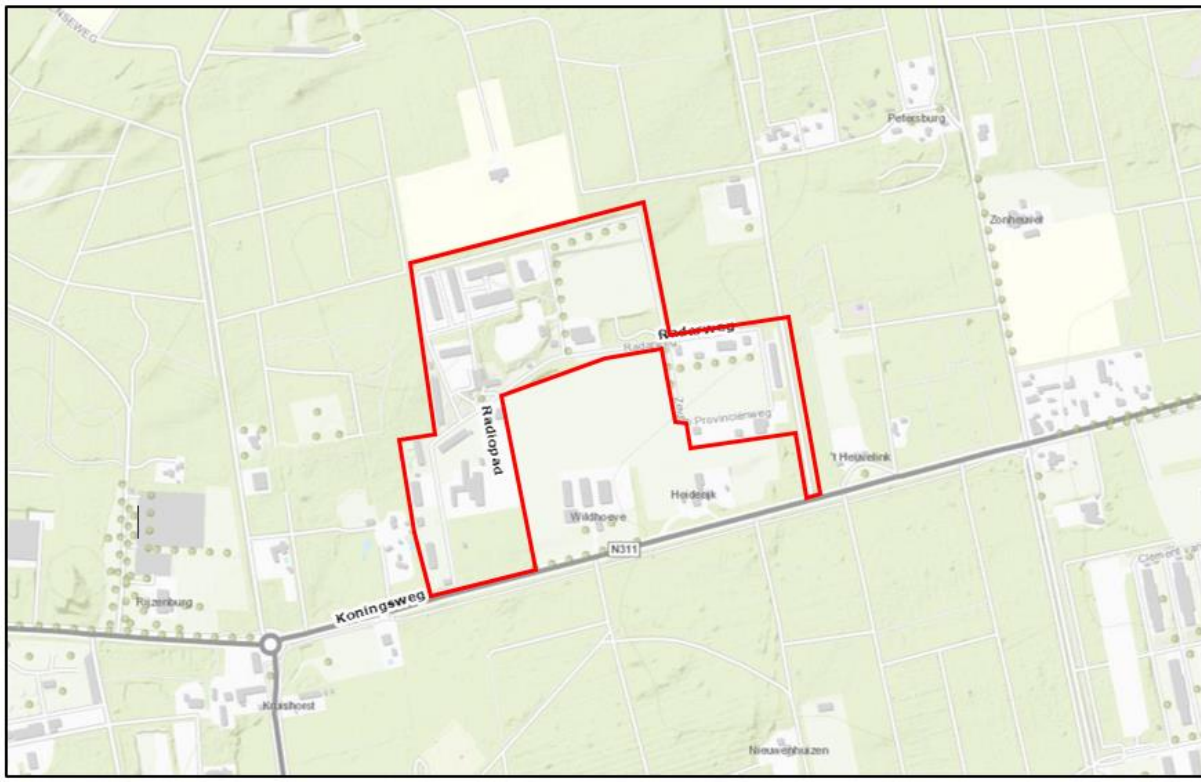
Hoofdstuk 4 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen 37
4.1 Inleiding 37
4.2 Ruimtelijke opzet en structuur 37
4.2.1 Kamp Koningsweg Noord 37
4.2.2 Zeven Provinciën 38
4.2.3 Bos en Heide 39
4.3 Programma 40
4.3.1 Algemeen 40
4.3.2 Wonen 40
4.3.3 Horeca 41
4.3.4 Bedrijven in de creatieve sector 41
4.3.5 Verblijfsrecreatie 41
4.4 Verkeer en parkeren 41
4.4.1 Verkeer 41
4.4.2 Parkeren 41
4.5 Ladder voor duurzame verstedelijking (art. 3.1.6, lid 2 Bro) 42
4.5.1 Algemeen 42
4.5.2 Toetsing van het initiatief aan de Ladder voor duurzame verstedelijking 42
4.5.3 Conclusie 45

Hoofdstuk 5 Milieu- en omgevingsaspecten 47
5.1 Inleiding 47
5.2 Geluid 47
5.3 Luchtkwaliteit 48
5.4 Hinder 48
5.5 Externe veiligheid 49
5.6 Groen en ecologie 49
5.7 Water 55
5.8 Bodem 55
5.9 Cultuurhistorie 56
5.10 Archeologie 58
5.11 Stadsklimaat 59
5.12 Besluit milieueffectrapportage 59
5.12.1 Besluit milieueffectrapportage 59
5.13 Kabels, leidingen en straalpaden 60

Hoofdstuk 6 Planbeschrijving en -verantwoording 61
6.1 Inleiding 61
6.2 Opzet van de regels 61
6.2.1 Inleidende regels 61
6.2.2 Bestemmingsregels 61
6.2.3 Algemene regels 62
6.2.4 Overgangs- en slotbepalingen 62
6.3 Verantwoording van de regels 62
6.3.1 Algemeen 62
6.3.2 Afzonderlijke bestemmingen 63
6.3.3 Bedrijf 63
6.3.4 Bos 63
6.3.5 Groen - Landschap en park 63
6.3.6 Horeca 64
6.3.7 Natuur 64
6.3.8 Recreatie 64
6.3.9 Tuin 64
6.3.10 Verkeer - Verblijfsgebied 64
6.3.11 Wonen 64
6.3.12 Dubbelbestemmingen 65
6.4 Handhaving 65
6.5 Exploitatie 66

Hoofdstuk 7 Procedure 67
7.1 Vooroverleg 67
7.2 Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan) 67

Bijlagen bij de toelichting 69
Bijlage 1 Beeldkwaliteitplan 69
Bijlage 2 Geluid- en luchtkwaliteitsonderzoek 69
Bijlage 3 Natuuronderzoek 69
Bijlage 4 Natuurplan 69
Bijlage 5 Ontheffing Flora- en faunawet 69
Bijlage 6 Akkoord provincie op boscompensatie 69
Bijlage 7 Geohydrologisch onderzoek 69
Bijlage 8 Bodemonderzoeken 69
Bijlage 9 Archeologisch onderzoek 69
Bijlage 10 Onderzoek naar stikstofdepositie 69

Afbeelding 1.1: Ligging van het plangebied ten opzichte van de directe omgeving

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit bestemmingsplan heeft betrekking op Buitenplaats Koningsweg, ook wel bekend als Kamp Koningsweg Noord/Zeven Provinciën (KKN/ZP). Het zijn twee voormalige militaire complexen welke aangelegd zijn in opdracht van het Duitse leger tijdens de Tweede Wereldoorlog (hierna WOII) en later in gebruik genomen als Nederlands legerterrein. Op de terreinen staat een groot aantal gebouwen uit verschillende bouwperioden, waarvan een deel is aangemerkt als Rijksmonument. Nadat de terreinen hun militaire functie hebben verloren is het, in afwachting van herontwikkeling, in gebruik geweest ten behoeve van tijdelijke functies.

Initiatiefnemer, eigenaar van het terrein, is voornemens om het terrein te herontwikkelen tot een 'culturele enclave'; een plek waar kunst en landschap, wonen en werken, erfgoed, bijzondere natuur en bijzondere architectuur hand in hand gaan. Hierbij zullen de twee oorspronkelijke enclaves 'Zeven Provinciën' en 'Kamp Koningsweg Noord' worden behouden en waar mogelijk hersteld worden.

Het zuidelijke en middengedeelte van het KKN-terrein zal worden omgevormd tot een dynamisch woonwerkgebied (wonen en creatieve bedrijvigheid). Dit gebied wordt ook wel de culturele enclave Buitenplaats Koningsweg genoemd. De bestaande bebouwing zal hierbij grotendeels worden gehandhaafd. Daarnaast zullen er drie nieuwe gebouwen aan de zijde van de Koningsweg worden gerealiseerd, op de plek waar vroeger drie tweelaagse legeringsgebouwen hebben gestaan.

Het noordelijke gedeelte van het KKN-terrein, welke een latere uitbreiding van het complex betreft, zal een grote transformatie doormaken. De bestaande niet-monumentale bebouwing wordt grotendeels gesloopt. Daarnaast wordt het terrein verder landschappelijk ingepast, waarmee een geleidelijke overgang naar de Veluwe ontstaat en het landgoedkarakter van vóór de Tweede Wereldoorlog gedeeltelijk zal worden hersteld. In dit bosrijk gebied is ruimte gereserveerd voor elf recreatieve verblijfseenheden. Het gaat om unieke accommodaties (follies), waarbij aangesloten wordt op het thema camouflage passend bij de WO II-historie van de plek. De follies kunnen bijvoorbeeld opgaan in het bos (bijv. boomhut) of onder het maaiveld.

Het complex Zeven Provinciën betreft een 'nepdorp' uit WO II. De bebouwing ter plaatse bestaat uit rijksmonumentale boerderijbunkers (tot boerderij vermomde bunkers) en enkele niet-monumentale barakken. De barakken zullen worden gesloopt en de boerderijbunkers zullen worden opgeknapt en in gebruik worden genomen als woningen. Daarnaast worden er twee boerderijbunkers - welke reeds gesloopt zijn - teruggebouwd op de plek waar ze voorheen stonden. Deze boerderijbunkers worden gebouwd in de oorspronkelijke stijl en zullen tevens in gebruik worden genomen als woningen.

De voorgenomen ontwikkelingen zijn niet in overeenstemming met het geldende bestemmingsplan "Buitengebied Arnhem-Noord 2007", waardoor een aanpassing noodzakelijk is. Voorliggend bestemmingsplan voorziet hierin. Hierbij zal worden aangetoond dat de ontwikkeling in overeenstemming is met een 'goede ruimtelijke ordening'.

1.2 Situering en begrenzing plangebied

Het plangebied ligt in het buitengebied van Arnhem en is gelegen aan de Koningsweg, globaal tussen de Kemperbergerweg en de Deelenseweg. De begrenzing van het plangebied wordt globaal weergegeven in afbeelding 1.1. Voor de exacte begrenzing van het plangebied wordt verwezen naar de bij dit bestemmingsplan behorende verbeelding.

1.3 Opzet bestemmingsplan

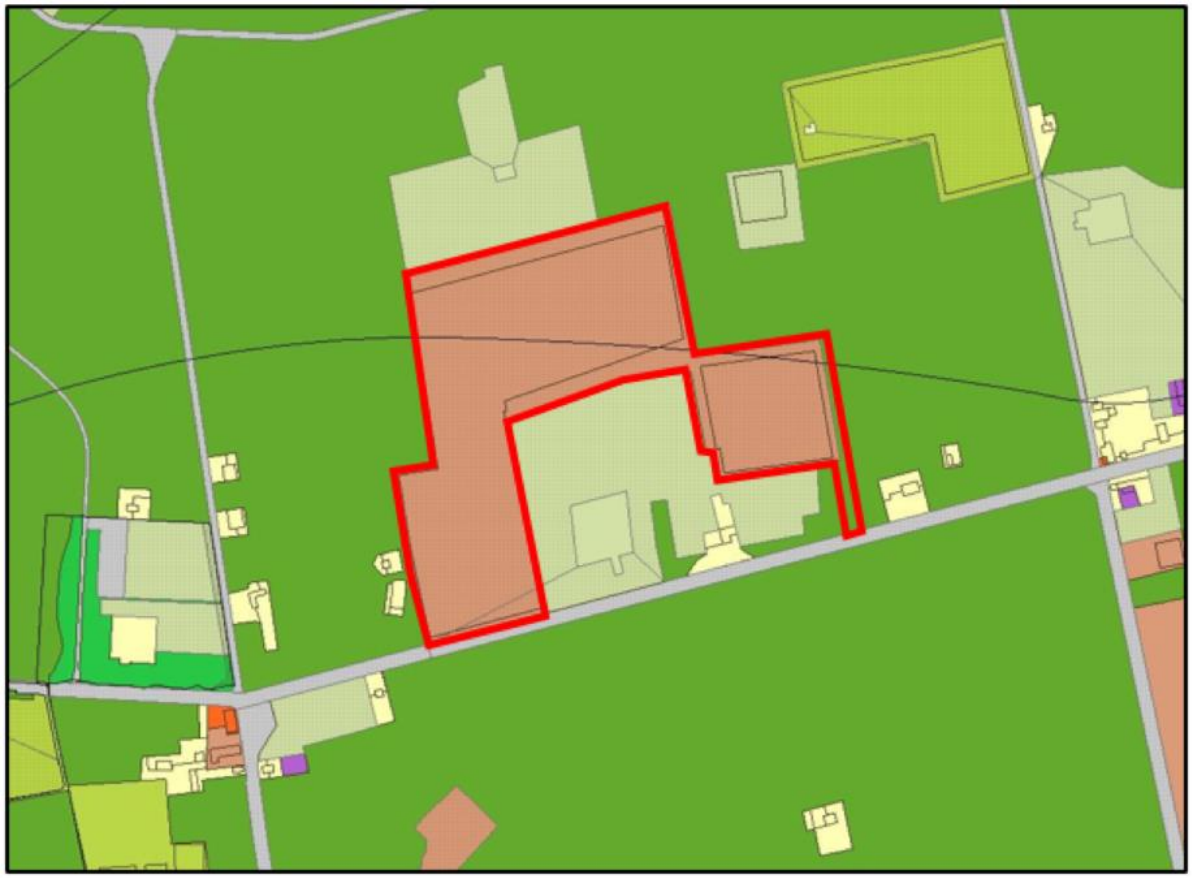
Een bestemmingsplan bestaat uit een verbeelding (plankaart) en regels en gaat vergezeld van een toelichting. Op de kaart zijn de bestemmingen door middel van kleuren en tekens aangegeven. De regels bevatten de materiële inhoud van de bestemmingen. Deze bestemmingsplanonderdelen vormen tezamen het juridische toetsingskader voor ruimtelijke en functionele ontwikkelingen in het plangebied. De toelichting bevat met name de aan het plan ten grondslag liggende gedachten.

Dit plan is conform de Wro vormgegeven volgens de SVBP (Standaard voor vergelijkbare Bestemmingsplannen) 2012. Het SVBP geeft voorschriften over inrichting van de kaart (kleuren en tekens) en de opbouw van de regels.

Diverse facetbelangen zijn door andere regelgeving gewaarborgd, bijvoorbeeld de Wabo, de Wet milieubeheer, de Huisvestingswet en de Erfgoedwet. Het is niet nodig dat het bestemmingsplan dezelfde waarborgen nogmaals schept.

1.4 Geldend bestemmingsplan

De locatie is gelegen binnen de begrenzing van het plangebied van het bestemmingsplan "Buitengebied Arnhem-Noord 2007". Dit bestemmingsplan is op 26 februari 2007 vastgesteld door de gemeenteraad. In afbeelding 1.2 is een uitsnede van de verbeelding van dit bestemmingsplan opgenomen met daarin weergegeven het plangebied.

Afbeelding 1.2: Uitsnede geldend bestemmingsplan "Buitengebied Arnhem-Noord 2007"

Op basis van het bestemmingsplan zijn de gronden in het plangebied bestemd als 'Bos' en 'Militaire doeleinden' (met bouwvlak). Daarnaast zijn de gronden binnen het plangebied gedeeltelijk voorzien van de dubbelbestemmingen 'Geluidscontouren' en 'Landschappelijke Waarden'.

De voor 'Bos' aangewezen gronden zijn onder meer bestemd voor het behoud, herstel en ontwikkeling van het bos voor natuur, landschap en houtteelt en het behoud of herstel van de op deze gronden voorkomende, dan wel daaraan eigen natuurwaarden, ecologische waarden,

landschappelijke waarden en cultuurhistorische waarden. Binnen deze bestemming mag niet worden gebouwd.

Gronden bestemd tot 'Militaire doeleinden' zijn onder meer bedoeld voor dag- en nachtverblijfruimten voor militairen, militaire instructie-, werk- en administratieve ruimten en een militair oefenterrein, een en ander met de daarbij behorende voorzieningen. Binnen deze bestemming mag uitsluitend binnen het bouwvlak worden gebouwd, waarbij de bouwhoogte van gebouwen niet meer mag bedragen dan 9 (ZP-terrein) en 12 meter (KKN-terrein).

Voor zover gronden voorzien zijn van de dubbelbestemming 'Landschappelijke waarden', zijn de gronden naast de andere voorkomende bestemmingen tevens bestemd voor het behoud of herstel van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen cultuurhistorische- en landschapswaarden.

De dubbelbestemming 'Geluidscontouren' is opgenomen teneinde te voorkomen dat in geluidscontouren van (kleine) luchthavens bij recht woningen of andere geluidsgevoelige objecten kunnen worden toegevoegd, die beperkend kunnen zijn voor de exploitatie van de luchthavens.

De voorgenomen transformatie van het gebied, met nieuwe bebouwing en nieuwe functies, is op basis van het geldende bestemmingsplan niet toegestaan. Voorliggend plan voorziet in de gewenste juridisch planologische kaders. In deze toelichting zal aangetoond worden dat de voorgenomen ontwikkeling in overeenstemming is met een goede ruimtelijke onderbouwing.

1.5 Leeswijzer

Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 de bestaande situatie in het plangebied beschreven.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op het beleidskader. Hierin wordt het beleid van het Rijk, de provincie Gelderland en de gemeente Arnhem beschreven.

Hoofdstuk 4 omvat de ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen.

In hoofdstuk 5 passeren alle relevante milieu- en omgevingsaspecten de revue.

Tot slot wordt in de hoofdstukken 6 en 7 wordt respectievelijk ingegaan op de juridische aspecten/planverantwoording en de procedure.

Afbeelding 2.1: Links: entree Kamp Koningsweg Noord (1944) Rechts: Radartoren (1950)

Hoofdstuk 2 Beschrijving bestaande situatie

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de historie en de hedendaagse ruimtelijke en functionele structuur van zowel het plangebied als omgeving. Vervolgens wordt ingegaan op de aspecten verkeer en parkeren, monumenten en archeologie, groenstructuur en water.

2.2 Historische ontwikkeling

19e eeuw: Heideontginningslandschap

Het plangebied is gelegen in een heideontginningsgebied. Zo'n 100 à 150 jaar geleden bestonden grote delen van de smeltwaterwaaier uit heide en stuifzand. Hoewel er al oudere heide bebossingen vanuit de landgoederen in noordelijke richting had plaatsgevonden, vonden er nadien massale ontginningen tot bos en landbouwgrond plaats. Zo veranderde het heide landschap in het heideontginningslandschap. Voor de bebossing is voornamelijk naaldhout aangeplant (mijnhout), ook in verband met de voedselarme grond. Voorbeelden van deze ontginningen zijn Delhuizen, Schaarsbergen, Westerheide en Maasbergsebos.

De landbouwontginningen in het gebied vonden in verschillende perioden plaats. Er zijn kleinschalige oude landbouw enclaves en grootschalige moderne landbouwenclaves. De oude landbouw enclaves liggen met hun agrarische bebouwing mozaieksgewijs in het bosgebied langs de wegen Amsterdamseweg, beide Koningswegen, Harderwijkerweg, veelal met erfbeplantingen of in een bosrand. Ze dateren van omstreeks het midden van de vorige eeuw of eerder. Bij Deelen ligt de moderne landbouwontginning die zich voor een deel ook op de overgang met de stuwwal van de oostelijke Veluwe bevindt. De uitgestrekte ruimte, met de verspreidliggende bosjes en het wijde uitzicht geven een duidelijk contrast met de oude landbouwenclaves. Men zou hier van een apart landschapstype kunnen spreken, het jonge heide-ontginningslandschap.

Het reliëf is in het heide-ontginningslandschap wat minder duidelijk aanwezig dan elders in het buitengebied, het heeft een meer glooiend karakter. Het grote noordoost-zuidwest lopende erosiedal is op verschillende plaatsen door bebossing aan het oog onttrokken of door menselijke activiteit zelfs geheel verdwenen. Bij Papendal is het dal nog zeer ruimtebepalend. Het heide-ontginningslandschap is goed ontsloten. Zowel de ontsluitingswegen als de percelen zijn onregelmatig hoekig van vorm. Deze en de aanwezige schaalverschillen brengen belangrijke variaties in dit type landschap aan. Er zijn weg- en laanbeplantingen op de complexen van de landgoederen. Ze geven een beeld van de ontstaansgeschiedenis van het buitengebied en van de verschillende landgoedcomplexen. In het landschap zijn karakteristieke bebouwingen te vinden. Een voorbeeld is de brink op Schaarsbergen met het karakteristieke kerkje en woningen.

20e eeuw: Fliegerhorst Deelen

Vanuit de stad Arnhem breidde de bebouwing met woonwijken zich uit richting de Schelmseweg en er ontstond lintbebouwing langs de Kemperbergerweg (wijk De Menthenberg).

Bijzonder kenmerkend voor met name de bebouwde delen van het noordelijk buitengebied is de in de WO II in opdracht van de bezetter gebouwde en ingerichte "Fliegerhorst Deelen". Dit militair vliegveld werd ingericht om aanvallen van de Geallieerden op Duitsland te voorkomen en af te slaan. Het gehele luchtvaartcomplex was zeer omvangrijk en is nog grotendeels in takt. Het omvat onder meer de (voormalige) militaire terreinen: Groot- en Klein Heidekamp; Vrijland; Kop van Deelen; Koningsweg-Noord en Zeven Provinciën, maar ook een terrein tussen de A12 en de Koningsweg, nabij de Hardewijkerweg. Hier heeft een Duitse luchtafweerstelling gelegen.

Het plangebied omvat de voormalige militaire terreinen Koningsweg-Noord en Zeven Provinciën. Hierna zijn enkele historische foto's van het plangebied opgenomen. 2.3 Ruimtelijke en functionele structuur

Het plangebied is gelegen in het noordelijk buitengebied van Arnhem. De ruimtelijke structuur wordt voornamelijk bepaald door de kenmerken van het heideontginningslandschap: rechtlijnige structuren, wegen als lanen met lange rechtstanden (zoals de Koningsweg) en rommelige driehoeksstructuren. De functionele structuur van de omgeving bestaat voornamelijk uit meerdere grootschalige militaire complexen, verspreid liggende woningen, agrarisch gebied, natuur en enkele agrarische bedrijven.

De militaire complexen, welke oorspronkelijk onderdeel uitmaakte van de "Fliegerhorst Deelen", zijn dominant in het landschap aanwezig. Het plangebied omvat zoals beschreven de terreinen Kamp Koningsweg Noord (KKN) en de Zeven Provinciën (ZP).

In afbeelding 2.2 is een luchtfoto van de huidige situatie in het plangebied opgenomen.

Afbeelding 2.2: Bestaande bebouwing in het plangebied

2.4 Verkeer en parkeren

Het plangebied wordt via de Koningsweg ontsloten. Op dit deel van de Koningsweg geldt een maximum snelheid van 80 km/uur. De Koningsweg is in eigendom en beheer bij de provincie Gelderland. Er is een procedure gestart om de maximum snelheid van de Koningsweg terug te brengen naar 60 km/u. De verwachting is dat dit in 2017 wordt gerealiseerd. Het plangebied ligt formeel ook buiten de bebouwde kom van Arnhem. Voor de verkeersveiligheid en leefbaarheid wordt binnen het plangebied een maximum snelheid ingevoerd van 30 km/u (met zonale werking). De parkeervoorzieningen zijn in de huidige situatie landschappelijk ingepast maar altijd op loopafstand gesitueerd van de gebouwen.

2.5 Monumenten en archeologie

Het plangebied maakt onderdeel uit van een gebied dat vanwege de rijke militaire geschiedenis een belangrijke cultuurhistorische waarde heeft. Tijdens WOII werd door de Duitsers in het gebied het grootste militaire vliegveld in bezet gebied gebouwd: 'Fliegerhorst Deelen', met kazerneterreinen vermomd als boerendorpjes en vliegtuighangars als boerenschuren. Het had een omvang van het huidige Schiphol en er zijn thans meer dan 200 bewaard gebleven gebouwen (waarvan velen tot Rijksmonument zijn verklaard). Na de oorlog zijn deze terreinen door Defensie in gebruik genomen en uitgebreid. De overblijfselen van 'Fliegerhorst Deelen' vormen verspreid over bos, heide en akkers, een onbekend cultuurhistorisch landschap, een soort grote variant van het openluchtmuseum, met

nepdorpjes en boerderijen. Binnen het plangebied zijn nog relatief veel gebouwen aanwezig, waaronder het 'nepdorpje' Zeven Provinciën. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar paragraaf 5.9.

Op basis van de gemeentelijke beleidskaart geldt ter plaatse van het plangebied grotendeels een lage archeologische verwachting. Uitsluitend nabij de Koningsweg kent een beperkt deel van het plangebied een middelhoge tot hoge verwachting. In paragraaf 5.10 wordt nader ingegaan op het aspect archeologie.

2.6 Groenstructuur

Het plangebied ligt te midden van Nationaal Landschap De Veluwe. Het plangebied wordt omgeven door het Natura 2000-gebied, maar maakt er zelf geen deel van uit. De omgeving kenmerkt zich door de bos- en natuurgebieden afgewisseld met landgoederen, akkerlanden en heidevelden.

Binnen het plangebied zijn (productie)bosjes, singels, lanen, groenvoorzieningen en een heideveld aanwezig. Het gaat om structureel groen, hetgeen zorgt voor een groene inkader van het plangebied. Het merendeel betreft inheemse soorten. Her en der komen er op de locatie uitheemse soorten voor zoals de Amerikaanse eik, coniferen en oude sierbeplanting.

2.7 Water

Oppervlaktewater

Binnen het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Er zijn geen watergangen gelegen in de directe nabijheid van het plangebied.

Grondwater

De globale stromingsrichting van het diepe grondwater is noord-zuid, vanaf de Veluwe richting de Rijn. Het plangebied is gelegen aan de rand van een stuwwal. Gevolg van deze ligging is dat er in de bodemopbouw grote variatie kan voorkomen met gestuwde leem- en of grindlagen. Hierdoor is de ondiepe grondwaterstroming zuid-noord gericht.

Het grondwater bevindt zich ongeveer rond de 25 m. + N.A.P. Het plangebied is gelegen op een hoogte tussen 37 en 41 m. +N.A.P., waarmee het grondwater op een diep niveau bevindt. Van grondwateroverlast in het plangebied zelf is op dit moment niets bekend. In de nabijheid van het plangebied, ten zuidoosten van de locatie, zijn meldingen van wateroverlast uit het verleden bekend. Bij eventuele ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met mogelijk wateroverlast. De waterhuishoudkundige situatie biedt mogelijkheden voor het infiltreren van hemelwater in de bodem.

Afvalwatersysteem & Hemelwater

Nabij het plangebied ligt een stelsel van drukriolering. Door dit stelsel mag alleen huishoudelijk afvalwater worden afgevoerd. De gebouwen op het terrein zullen naar alle waarschijnlijkheid op dit rioolsysteem zijn aangesloten. Hemelwater wordt ter plekke verwerkt. Wat betreft de nieuwe wijze van afvoer van afval- en hemelwater wordt verwezen naar paragraaf 5.7.

Hoofdstuk 3 Wettelijk- en beleidskader

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft, voor zover van belang, het rijks-, provinciaal-, regionaal- en gemeentelijk beleid. Naast de belangrijkste algemene uitgangspunten worden de specifieke voor dit plangebied geldende uitgangspunten weergegeven. Het beleid is in dit bestemmingsplan afgewogen en doorvertaald op de verbeelding en in de regels.

3.2 Ruimtelijk beleid

3.2.1 Rijksbeleid

3.2.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)

De SVIR, vastgesteld in 2012, schetst het nieuwe ruimtelijke en mobiliteitsbeleid van het rijk in het perspectief van 2028 en 2040. De SVIR markeert een trendbreuk waarbij sterk wordt ingezet op decentralisatie van het ruimtelijk beleid naar provincies en gemeenten. In de nationale ruimtelijke hoofdstructuur maakt Arnhem deel uit van één van de negen 'stedelijke regio's met een concentratie van topsectoren'; expliciet wordt 'Health Valley' in en rond Arnhem-Nijmegen genoemd en 'mode en design' in Arnhem als onderdeel van de aanwezige topsector ' Creatieve industrie'. Een 'aantrekkelijk vestigingsklimaat in en een goede internationale bereikbaarheid van de stedelijke regio's met een concentratie van topsectoren' wordt in de SVIR gemarkeerd als een nationaal belang.

In de SVIR is 'ruimte voor militaire terreinen en activiteiten' opgenomen als nationaal belang 12. Dat betekent dat het van landelijk belang is dat er ruimte is voor militaire activiteiten. Deze activiteiten hebben daarbij soms beperkende gevolgen voor andere ruimtelijke functies en zij dienen dan ook zorgvuldig te worden ingepast. Rondom sommige locaties (zoals vliegveld Deelen) zijn beperkingenzones aangewezen. Het gaat dan bijvoorbeeld om externe veiligheidscontouren, geluidscontouren, gebieden met bouwhoogtebeperkingen en onveilige zones op zee.

3.2.1.2 Ladder voor duurzame verstedelijking

In de SVIR is de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd. Deze ladder is per 1 oktober 2012 als motiveringseis in het Besluit ruimtelijke ordening (artikel 3.1.6, lid 2) opgenomen. Op 1 juli 2017 is de Ladder in het Besluit ruimtelijke ordening gewijzigd. Aanleiding voor de wijziging waren de in de praktijk gesignaleerde knelpunten bij de uitvoering van de Ladder en de wens om te komen tot een vereenvoudigt en geoptimaliseerd instrument.

Doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Hierbij geldt een motiveringsvereiste voor het bevoegd gezag als nieuwe stedelijke ontwikkelingen planologisch mogelijk worden gemaakt.

3.2.1.3 Toetsing van het initiatief aan het rijksbeleid

De SVIR laat zich niet specifiek uit over dergelijke lokale ontwikkelingen. De binnen het plangebied aanwezige rijksmonumenten worden op basis van de Erfgoedwet beschermd. Het is niet nodig dat het bestemmingsplan dezelfde waarborgen nogmaals schept. Het plangebied valt wel binnen het 'obstakelbeheergebied' en de 'geluidszone voor militaire luchthavens' dat is gelegen rondom militairvliegveld Deelen. Het obstakelbeheergebied heeft geen gevolgen voor de ontwikkeling in het plangebied. In paragraaf 5.2 wordt ingegaan op de relatie met de geluidzone.

De beoogde herontwikkeling raakt een aantal rijksbelangen zoals opgenomen in de SVIR en past hierbinnen.

In paragraaf 4.5 wordt de ontwikkeling getoetst aan de 'Ladder voor duurzame verstedelijking'. Hier wordt geconcludeerd dat het project in overeenstemming is met de ladder.

3.2.2 Provinciaal beleid

3.2.2.1 Omgevingsvisie Gelderland

Algemeen

De provincie Gelderland heeft een nieuwe integraal provinciaal beleidsplan, de Omgevingsvisie Gelderland. Provinciale Staten van Gelderland heeft de Omgevingsvisie op 9 juli 2014 vastgesteld en het document is sindsdien meerdere malen geactualiseerd.

In de Omgevingsvisie heeft de provincie twee doelen gedefinieerd die de rol en kerntaken van de provincie als middenbestuur benadrukken. De doelen zijn:

- een duurzame economische structuurversterking,
- het borgen van de kwaliteit en de veiligheid van onze leefomgeving.

Regio Arnhem Nijmegen

Regio Arnhem Nijmegen wordt gekenmerkt door:

- het grootste stedelijke netwerk van Oost-Nederland;
- hoge kwaliteit van het voorzieningenniveau;
- kennisinstellingen: universiteit en hogescholen;
- de strategische ligging halverwege de Randstad en het Ruhrgebied;
- economische kracht: brede basis en topsectoren;
- goede bereikbaarheid over weg, water en spoor;
- de combinatie van stedelijke kwaliteiten en een mooie natuurlijke omgeving.

De kwaliteiten van de regio bepalen in belangrijke mate de ontwikkelingsmogelijkheden en daarmee ook de concurrentiepositie van Gelderland in internationaal en nationaal verband. De innovatieve kwaliteiten bepalen de potenties van de regio.

De inzet van gemeenten, maatschappelijke organisaties, ondernemers en provincie is nodig om in te kunnen spelen op de opgaven in de regio. De gezamenlijke inspanningen richten zich op vier speerpunten:

Innovatie en economische structuurversterking - Topsector Health, Energie- en Milieutechnologie; - creatieve industrie, logistiek, agro, toerisme; - innovatie en samenwerking; overheid, ondernemingen, kennisinstellingen.	*Bereikbaar en verbonden* - een goed bereikbare regio; - verbeteringen bestaande infrastructuur weg, water, spoor; - voorkomen, benutten, bouwen.
Sociaal economische vitaliteit en verstedelijking - het belang van de bestaande woningvoorraad; - het voorzieningenniveau van de kernen staat onder druk; - voorkomen van overaanbod van bedrijventerreinen, detailhandel, kantoren.	*Gebiedskwaliteiten benutten* - kwaliteiten van het buitengebied (natuur en cultuurhistorie) verbinden met ontwikkelingsmogelijkheden

Ten aanzien van de in dit bestemmingsplan besloten ontwikkeling zijn de volgende thema's van belang: *Sociaal economische vitaliteit en verstedelijking, Gebiedskwaliteiten benutten* en de *'Gelderse ladder voor duurzaam ruimtegebruik'*. Hierna wordt op de desbetreffende onderdelen nader ingegaan.

Sociaal economische vitaliteit en verstedelijking

Er zijn nog veel nieuwe woningen nodig in de regio. In relatie tot versterking van de stedelijke structuur is het echter van groot belang welke bouwplannen als eerste gerealiseerd worden. Concentratie op de as Nijmegen-Arnhem (het stedelijk kerngebied), in relatie tot de OV-knooppunten, heeft hierbij voor de provincie prioriteit boven ontwikkeling op de flanken, omdat dat het beste bijdraagt aan versterking van de stedelijke structuur (met name afronding van Vinex-locaties in het middengebied). Naast nieuwbouw is de bestaande woningvoorraad minstens zo belangrijk. Hoe kunnen de kwaliteiten van de bestaande woningvoorraad worden benut en vergroot om de (toekomstige) vraag op de woningmarkt te beantwoorden?

Op het schaalniveau van wijken en kernen speelt het belang van voorzieningen, zowel commerciële

als maatschappelijke voorzieningen. Voor de vitaliteit en leefbaarheid zijn goede en bereikbare voorzieningen van groot belang.

Gebiedskwaliteiten benutten

Natuur en landschap zijn belangrijke kwaliteiten van de Stadsregio. Het contrast tussen enerzijds sterk verstedelijkt gebied en anderzijds gevarieerde natuur (droog en nat, bos, rivier, uiterwaarden), mooie landschappen (variatie open en meer besloten), cultuurhistorische aspecten (Veluwezoom, Limes, Gelderse poort / Rijnstrangen) geeft het gebied van de Stadsregio zijn unieke kenmerken. Voor de bewoners van het gebied zijn dit belangrijke kwaliteiten, maar zeker ook voor toerisme en recreatie (beleveniseconomie).

Met de regio ziet de provincie het belang van het verbinden van de kwaliteiten van het buitengebied met ruimte en mogelijkheden tot ontwikkeling. De provincie wil waar mogelijk ruimte bieden voor ontwikkelingen mits deze de kwaliteiten van het gebied vergroten (ja, mits). Daarmee komt er ook ruimte voor nieuwe verdienmodellen voor het beheer van natuur en landschap en voor hergebruik van vrijkomende gebouwen. Eveneens geldt dit voor goede mogelijkheden voor de ontwikkeling van land- en tuinbouw.

Gelderse ladder voor duurzaam ruimtegebruik

De provincie heeft de rijksladder verbijzonderd voor Gelders gebruik. Dit betekent vooral dat de keuzes die de rijksladder al in zich heeft explicieter zijn gemaakt. Er wordt bijvoorbeeld gevraagd om bestaande gebouwen mee te wegen in een zorgvuldige afweging, in stedelijk gebied, in de randen rond het stedelijk gebied en erbuiten.

Toetsing van het initiatief aan de Omgevingsvisie Gelderland

Het in dit bestemmingsplan besloten voornemen voorziet in het herontwikkelen van voormalige militaire terreinen naar een locatie voor wonen, werken en recreëren. Met het plan wordt bijgedragen aan het realiseren van voldoende woningen op een unieke locatie in het buitengebied van Arnhem. Daarnaast biedt het plan mogelijkheden ten aanzien van bedrijven in de creatieve sector en horeca (één vestiging). Eén van de uitgangspunten betreft het tot stand brengen van een culturele enclave. Voorgenoemde functies dragen bij aan het vergroten van de levendigheid en reuring ter plaatse. Met het slopen van de ontsierende gebouwen en het landschappelijk inpassen van de nieuwe functies worden de bestaande kwaliteiten van de locatie beter benut en verder vergroot. Met het plan wordt een zachte overgang van het terrein naar het omliggende natuurgebied tot stand gebracht en wordt er bijgedragen aan het toeristisch recreatief product en product creatieve bedrijvigheid van Arnhem. Voor wat betreft de Gelderse ladder voor duurzaam ruimtegebruik wordt opgemerkt dat er sprake is van bebouwde terreinen. Bij de planvorming was behoud van karakteristieke en monumentale gebouwen uitgangspunt. Ontsierende bebouwing niet passend in het toekomstbeeld wordt gesloopt en nieuwe gebouwen zullen op moeten gaan in het gewenste eindbeeld. Per saldo zal de oppervlakte aan bebouwing binnen het plangebied afnemen. Gelet op het vorenstaande wordt gesteld dat het herontwikkelingsproject in het geheel zorgt voor een forse verbetering van de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse. Geconcludeerd wordt dat het initiatief in overeenstemming is met de Omgevingsvisie Gelderland.

3.2.2.2 Omgevingsverordening Gelderland

De provincie beschikt over een palet van instrumenten waarmee zij haar ambities realiseert. De verordening wordt ingezet voor die onderwerpen waarvoor de provincie eraan hecht dat de doorwerking van het beleid van de Omgevingsvisie juridisch gewaarborgd is. De verordening voorziet ten opzichte van de Omgevingsvisie niet in nieuw beleid en is daarmee dus beleidsneutraal. De inzet van de verordening als juridisch instrument om de doorwerking van het provinciaal beleid af te dwingen is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

Dit bestemmingsplan voorziet in een herontwikkeling waarbij mogelijkheden worden geboden voor woningen, recreatiewoningen en culturele bedrijvigheid. Daarnaast is het plangebied gelegen in een intrekgebied (grondwaterwinning), het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO). Hierdoor zijn met name artikel 2.2.1.1, 2.2.2, 2.6.3.1, 2.7.1 en 2.7.2 van belang. Hierna wordt het initiatief per artikel getoetst.

Artikel 2.2.1.1 Nieuwe woonlocaties

In een bestemmingsplan worden nieuwe woonlocaties en de daar te bouwen woningen slechts toegestaan wanneer dit past in het vigerende door Gedeputeerde Staten vastgestelde Kwalitatief Woonprogramma successievelijk de door Gedeputeerde Staten vastgestelde kwantitatieve opgave wonen voor de betreffende regio.

Toetsing van het initiatief aan artikel 2.2.1.1

In voorliggend geval is de 'Kwantitatieve opgave wonen' van toepassing. Hierin staat het volgende:

"De kwalitatieve woonprogramma's van de gemeenten en woningcorporaties en de aangetoonde (kwalitatieve) woningbehoefte vormen de inzet voor het woonbeleid in de regio Arnhem Nijmegen. Om het woonbeleid op regionaal niveau zo goed mogelijk af te stemmen op de kwalitatieve woningbehoefte en andere kwalitatieve uitgangspunten die in de provinciale woonvisie en het referentiekader beschreven worden, zullen de regio, de gemeenten binnen de regio en de in de regio werkzame woningcorporaties zich gezamenlijk met de provincie inspannen om ten aanzien van het regionaal woonprogramma 2010-2019 een aantal afspraken tot stand te laten komen."

Het stoplichtmodel voor woningbouwprogrammering regio Arnhem Nijmegen is ingevoerd om te sturen op het gewenste woonprogramma. Op basis van regionale afstemming tussen de gemeenten en in samenwerking met de provincie is het stoplichtenmodel uitgewerkt. Hierbij vormen de afspraken uit de 'Kwantitatieve opgave wonen' het uitgangspunt. Het model is getoetst door de provincie. De basis voor de keuzes die worden gemaakt is de 'Eindrapportage woningmarktonderzoek en woonagenda 2014-2020 regio Arnhem-Nijmegen' van Atrivé. Op pagina 19 van dit onderzoek wordt aangegeven dat de prognoses wijzen op een doorgaande huishoudensgroei in Arnhem en Omgeving tot 2030. Er is een behoorlijke vraag naar nieuwe woningen maar er moet wel in het juiste programma en in het juiste woonmilieu worden gebouwd, Hier ligt in Arnhem nog een opgave. Op pagina 21 wordt aangegeven dat er in Arnhem grote behoefte is aan 'landelijk bereikbaar wonen'. Met de voorgenomen inrichting van het plangebied wordt in beperkte mate voorzien in deze vraag. Voor een nadere toelichting op de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte wordt verwezen naar subparagraaf 4.5.2 van deze toelichting. Hier wordt geconcludeerd dat het plan in overeenstemming is met de kwantitatieve en kwalitatieve opgave gesteld voor regio Arnhem-Nijmegen.

Artikel 2.2.2 Recreatiewoningen

Artikel 2.2.2.1 Solitaire recreatiewoningen

In een bestemmingsplan worden solitaire recreatiewoningen slechts toegestaan op locaties waar ook reguliere woningen kunnen worden gebouwd.

Artikel 2.2.2.2 Permanente bewoning van recreatiewoningen

In een bestemmingsplan wordt permanente bewoning van recreatiewoningen uitgesloten.

Artikel 2.2.2.3 Bedrijfsmatige exploitatie recreatiewoningen

1. In bestemmingsplannen wordt nieuwvestiging en uitbreiding van recreatiewoningen alleen toegestaan indien daaraan de eis van bedrijfsmatige exploitatie wordt verbonden.
2. In de toelichting bij het bestemmingsplan wordt onderbouwd op welke wijze de bedrijfsmatige exploitatie duurzaam is verzekerd.

*Toetsing van het initiatief aan artikel 2.2.*2

In voorliggend geval wordt er een verblijfsrecreatief terrein met enkele verblijfseenheden (follies) aangelegd. Van solitaire verblijfseenheden/recreatiewoningen is dan ook geen sprake. Het recreatieterrein zal bedrijfsmatig geëxploiteerd worden. In de regels is opgenomen dat permanente bewoning van recreatieve verblijfseenheden niet is toegestaan en dat de verblijfseenheden bedrijfsmatig geëxploiteerd moeten worden. Voor bedrijfsmatige exploitatie is in artikel 1 een begripsbepaling opgenomen (zie 1.8 bedrijfsmatige exploitatie). Gelet op het vorenstaande wordt geconcludeerd dat het voornemen in overeenstemming is met artikel 2.2.2. van de omgevingsverordening.

Artikel 2.6.3.1 Intrekgebied

In een bestemmingsplan krijgen Intrekgebieden geen bestemming die de winning van fossiele energie, zoals aardgas, aardolie, schaliegas en steenkoolgas, mogelijk maakt.

Toetsing van het initiatief aan artikel 2.6.3.1

Dit bestemmingsplan voorziet niet in de planologische kaders om binnen het plangebied fossiele energie te winnen. Voldaan wordt aan het bepaalde in artikel 2.6.3.1.

Artikel 2.7.1 Beschermingsregime Gelders Natuurnetwerk (GNN)

Artikel 2.7.1.1 Beschermingsregime GNN

1. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen het Gelders Natuurnetwerk (GNN) worden geen nieuwe functies mogelijk gemaakt, tenzij:
   a. geen reële alternatieven aanwezig zijn;
   b. sprake is van redenen van groot openbaar belang;
   c. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
   d. de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid kan een bestemmingsplan dat betrekking heeft op een gebied gelegen binnen het GNN nieuwe bebouwing of terreinverharding binnen omheinde militaire terreinen mogelijk maken, indien:
   a. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
   b. de overblijvende effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.
3. Compensatie als bedoeld in het eerste en tweede lid:
   a. wordt gerealiseerd op gronden die nog geen natuurbestemming hebben in of grenzend aan de GO of grenzend aan het GNN of in het zoekgebied van 7300 ha nieuwe natuur in het GNN.
   b. wordt, voor zover mogelijk, gerealiseerd aan of nabij het aangetaste gebied, met dien verstande dat een duurzame situatie ontstaat;
   c. wordt planologisch verankerd in hetzelfde dan wel in een ander gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan;
   d. vindt plaats in een compensatiepoule, indien combinatie van de ingreep en de compensatie in hetzelfde of een gelijktijdig vast te stellen plan niet mogelijk is;
   e. vindt plaats op afstand van het gebied, indien fysieke compensatie aansluitend aan of nabij het aangetaste gebied en compensatie van gelijkwaardige natuur in een compensatiepoule niet mogelijk is.

Opgemerkt wordt dat met de laatste herziening (december 2016) bovenstaand artikel is aangepast in de zin dat binnen het beschermingsregime van het GNN uitzonderingen zijn opgenomen oor natuurbegraafplaatsen, kleinschalige recreatie en windturbines. Wel geldt hierbij dat er dan sprake dient te zijn van het substantiële versterken van de kernkwaliteiten van het GNN.

2.7.2 Beschermingsregime Groene Ontwikkelingszone (GO)

Artikel 2.7.2.1 Beschermingsregime (GO)

1. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de Groene Ontwikkelingszone (GO) worden geen nieuwe grootschalige ontwikkelingen mogelijk gemaakt die leiden tot een significante aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende gebied, tenzij:
   a. geen reële alternatieven aanwezig zijn;
   b. sprake is van redenen van groot openbaar belang;
   c. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
   d. de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 2.7.1.1, derde tot en met zesde lid, en 2.7.1.3.
2. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de GO kunnen nieuwe kleinschalige ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt, mits:
   a. in de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangetoond dat de kernkwaliteiten van het betreffende gebied, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo substantieel worden versterkt; en
   b. deze versterking planologisch is verankerd in hetzelfde dan wel een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.

Toetsing van het initiatief aan artikel 2.7.1 en artikel 2.7.2

Dit bestemmingsplan voorziet in het herontwikkelen van voormalige militaire terreinen naar een locatie voor wonen, werken en recreëren. Het voornemen voorziet zowel in het realiseren van nieuwe functies als nieuwe bebouwing binnen het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone, waarvoor kap van een jonge bosopstand noodzakelijk is.

Herontwikkeling is wenselijk aangezien bij het afstoten van militaire complexen op landelijk niveau een afweging is gemaakt welke complexen konden bijdragen om andere complexen te kunnen transformeren naar natuur. KNN/ZP was voor defensie een verdienlocatie, ook gezien behoud van de historische context. Defensie heeft de terreinen niet meer in gebruik en de gebouwen zijn hiermee - vanuit planologisch oogpunt- vrijgekomen. Wat betreft de aanwezigheid van reële alternatieven wordt opgemerkt dat het realiseren van het voorgenomen programma, ter behoud van het cultuurhistorische enclave als onderdeel van de Fliegerhorst Deelen, in een dergelijk uniek gebied elders in het buitengebied van Arnhem niet mogelijk is. Daarnaast is er sprake van groot openbaar belang, gelet op het feit dat zonder herontwikkeling er niet meer geïnvesteerd zal worden in de terreinen met verpaupering tot gevolg. Daarnaast hebben de landschappelijke en cultuurhistorische waarden een belangrijke rol gespeeld bij de invulling van het plangebied. De landschapselementen die van waarde zijn worden behouden, uitheemse soorten (Amerikaanse eik/coniferen) worden deels verwijderd en het geheel wordt op een adequate wijze landschappelijk ingepast. Ook wordt binnen het plangebied bos en heidegronden ontwikkeld, deels in het kader van compensatie van de Boswet. De natuurzonering van dit deel van de Veluwe wordt daarmee versterkt.

Er is sprake met deze ontwikkeling sprake van bebouwing in het Gelders Natuurnetwerk. Dit is volgens artikel 2.7.1 niet toegestaan. Met de Provincie is afgesproken dat de zonering van het Gelders Natuurnetwerk zal worden aangepast. Hierdoor ontstaat er een groter aaneengesloten netwerk (zie ook paragraaf 5.6).

Geconcludeerd wordt dat de voorgenomen ontwikkeling passend is binnen artikel 2.7.1 en artikel 2.7.2 van de verordening.

3.2.3 Gemeentelijk beleid

3.2.3.1 Structuurvisie Arnhem 2020 - 2040

Algemeen

Het gebruik van de ruimte in een stad verandert voortdurend. De gemeentelijke structuurvisie is een belangrijk kader voor het beoordelen en entameren van ruimtelijke initiatieven en plannen in de stad. In december 2012 is de Structuurvisie Arnhem 2020 met doorkijk 2040 vastgesteld door de gemeenteraad.

De structuurvisie benoemt de belangrijkste principes voor het ruimtelijk ontwikkelingsperspectief van de stad en geeft een uitwerking van dit perspectief zowel naar een aantal thema's als naar gebieden in de stad, de zogenaamde 'koersgebieden'.

Karakteristiek bestaande ruimtelijke milieu

Campus-landschap

Ten noorden van de stad Arnhem hebben zich op het Veluws plateau een aantal instellingen gevestigd die enerzijds profiteren van de nabijheid van de stad en anderzijds van de ruimte en vrije groene ligging in het buitengebied. Het gaat om militaire complexen, zorginstellingen, toeristische attracties, sportvoorzieningen en een enkel bedrijfsterrein. Al deze instelling hebben de ruimtelijke structuur van een campus: losse en verspreide bebouwing temidden van de Veluwse bossen en heide.

In voorliggend geval zijn de thema's uit de structuurvisie: 'Wonen', 'Economie', 'Cultuurhistorie' en 'Groen-Blauw raamwerk' van belang. Daarnaast is het de locatie gelegen in het koersgebied 'Buitengebied Noord, van achtererf naar voortuin'. Hierna wordt op de betreffende thema's en gebied nader ingegaan.

Thema: Wonen

Nederland krijgt in de toekomst te maken met twee belangrijke demografische ontwikkelingen die met elkaar samenhangen: vergrijzing en bevolkingskrimp. Demografische ontwikkelingen treden niet overal in gelijke mate op. De regionale verschillen in bevolkingsopbouw zullen binnen Nederland groter worden.

In Arnhem is voor de komende periode nog groei voorzien. De gemeentelijke bevolkingsprognoses en de gegevens van het Woningbouw Kompas laten het volgende beeld zien: Voor de periode tot circa 2030 is sprake van een behoefte aan bruto 12.000 nieuw te bouwen woningen, inclusief vervanging en sloop. De feitelijke realisatie in de komende jaren hangt af van de afzetkansen op de markt. Vanaf 2030 is de verwachting dat de groei zal afvlakken en mogelijk zal omslaan naar een daling van de bevolking in Arnhem. Nieuwbouwprogramma’s zullen dan vooral bestaan uit vervangende nieuwbouw. Dit zijn geen harde getallen. Het geeft de verwachting weer naar huidige inzichten met een inschatting van het bouwvolume dat gedurende deze periode afgezet kan worden op de Arnhemse woningmarkt. Er zal regelmatig worden herijkt.

Thema: Economie
Wijkeconomie

Het stimuleren van 'werken in de wijk' oftewel wijkeconomie, zoals vastgelegd in de gelijknamige Nota Wijkeconomie (2001), blijft een belangrijk thema. De ontwikkeling van (kleinschalige) bedrijvigheid en werkgelegenheid levert een bijdrage aan de verbetering van de leefbaarheid en sociale samenhang in de wijk. In dit verband is het werken aan huis, binnen duidelijk beperkte kaders, toegestaan. Concreet betekent dit dat de gemeente actief blijft bij het stimuleren van woon-werkeenheden en het ontwikkelen van kleinschalige bedrijfsverzamelgebouwen in wijken, bedoeld voor bedrijven in de ambachtelijke bedrijvigheid en de persoonlijke, zakelijke en overige dienstverlening. In dat kader past ook het faciliteren van de bedrijvendynamiek als het gaat om startende bedrijvigheid en zelfstandigen zonder personeel (ZZP-ers). Tot slot richt wijkeconomie zich in samenhang met het detailhandelsbeleid eveneens op het behoud en de versterking van de winkel- en eventuele horecavoorzieningen in de wijk.

Toerisme en vrije tijd

De combinatie van compacte, aantrekkelijke en goed bereikbare stad en het groen dichtbij biedt Arnhem uitmuntende kansen. De focus ligt op het vasthouden en uitbouwen van de bestaande bezoekersstromen en grote attracties in de stad. Deze stromen en attracties hebben hun ruimtelijke weerslag. De belangrijkste stromen gaan naar het Nederlandse Openlucht Museum (NOM), Burgers Zoo, Gelredome, Papendal, binnenstad, Hoge Veluwe en de cruisevaart.

De attracties in noord nemen een bijzondere positie in. Ingezet wordt op een betere OV-bereikbaarheid van de attracties in Noord.

Thema: Cultuurhistorie

De rijkdom van Arnhemse cultuurhistorie is kader en inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad. Hierbij ligt het accent op 'behoud door ontwikkeling' in plaats van 'behoud door bescherming'. De cultuurhistorie moet een actieve rol spelen op een vroeg moment in veranderingsprocessen en ontwerpkeuzen. Uitgangspunt is cultuurhistorie als kans in te zetten en niet als beperking. De kansen die cultuurhistorie biedt bij ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen zijn zichtbaar gemaakt op de Cultuurhistorische kansenkaart.

Thema: Groen-Blauw raamwerk

Respect voor de onderlegger

Verschillen in bodemsoort, water- en landschapskarakteristieken zijn richtinggevend. Behouden en versterken van de karakteristieken van de landschappelijke zones; het Veluws plateau, de Veluwse gradiënt, de poldergronden in noord en zuid, de rivierzone. De verschillen tussen deze zones zijn kenmerkend voor Arnhem en liggen ten grondslag aan de ontwikkeling van de stad.

Herkenbaarheid en diversiteit
Ontwikkelen van een afwisselende groenstructuur met herkenbare eenheden, elk met een eigen karakteristiek, inrichting en beheer. De stadswijken in opeenvolgende perioden zijn niet altijd aangelegd met 'respect voor de onderlegger'. Voor de toekomst is respect voor de onderlegger uitgangspunt, evenals respect voor de ontwerpstijl in het stedelijk weefsel. De landschappelijke onderlegger en de cultuurhistorie zijn bronnen van ruimtelijke identiteit en diversiteit.

Versterken van contrasten

De contrasten tussen bebouwd en onbebouwd gebied vertegenwoordigen een bijzondere kwaliteit, typerend voor het Arnhemse stadsbeeld: de stenen stad en het groene landschap. Als algemeen beginsel bij ruimtelijke ingrepen geldt: wordt 'het rood roder', dan moet 'het groen groener' worden gemaakt. Contrasten niet laten vervagen maar versterken. Bijvoorbeeld het vergroenen van beekdalen, blauwe elementen zichtbaar maken en gebruiksfuncties daarop afstemmen.

Van waterbeheersend naar klimaatadaptief

De extra wateropgave als gevolg van klimaatverandering (grotere extremen in neerslag, toename rivierwaterafvoer, toename kweldruk), wordt aangepakt volgens: vasthouden, bergen en afvoeren.

Koersgebied: Woonlandschappen

Buitengebied Noord, van achtererf naar voortuin

In de voorzienbare toekomst zal er geen sprake zijn van grootschalige ontwikkelingen of verandering van functies in het gebied. Kleinschalige ontwikkelingen zullen echter nodig blijven om het gebied in economisch en recreatief opzicht vitaal te houden. Het gebied moet niet 'op slot worden gezet'. Daarbij moet wel voorkomen worden dat een veelheid aan kleine ontwikkelingen sluipenderwijs leidt tot verdere verrommeling en versnippering.

Om dit te bereiken dienen ontwikkelingen altijd samen te hangen met bestaande functies en bovendien plaats te vinden op plekken waar de betreffende functie nu al sterk aanwezig is. Nieuwe natuur laten aansluiten bij bestaande natuur, nieuwe landgoederen bij bestaande, grote publiekstrekkers bij bestaande enzovoort. Een heldere zonering van het gebied voor ruimtelijke ontwikkelingen helpt hierbij. Uitgangspunt hierbij is het beter benutten, en waar mogelijk versterken van de bestaande kwaliteiten van het gebied. Dezelfde uitgangspunten gelden als functieverandering aan de orde is, bijvoorbeeld als er geen bedrijfopvolging bij agrarische ondernemingen is of als militaire terreinen hun functie verliezen.

Toetsing van het initiatief aan de Structuurvisie Arnhem 2020

Het voornemen voorziet in het realiseren van nieuwe functies (wonen, creatieve bedrijvigheid en recreatie). Op dit moment hebben de gronden en bebouwing binnen het plangebied planologisch gezien geen functie meer. Defensie heeft de terreinen afgestoten, waarmee er ruimte is ontstaan voor herontwikkeling van dit unieke gebied. Door het realiseren van woningen wordt aangesloten bij de beleidsuitgangspunten om woningdifferentiatie te bevorderen. Immers worden er binnen het plangebied unieke woningen gerealiseerd in een unieke omgeving. Met het realiseren van bedrijven in de creatieve sector, horeca en een verblijfsrecreatief terrein wordt een hoogwaardig werk- en verblijfsgebied gecreëerd. Het plan draagt hiermee bij aan de bevordering van de kunst en cultuursector en versterkt het toeristisch recreatief product van Arnhem. Samenhangend met de hiervoor genoemde ontwikkelingen vinden er investeringen in de ruimtelijke kwaliteit plaats. Ontsierende gebouwen worden gesloopt, uitheemse soorten worden verwijderd en het geheel wordt op een adequate wijze nader landschappelijk ingepast. Geconcludeerd wordt dat met dit project de terreinen een passende vervolgfunctie krijgen en het plan in overeenstemming is met de 'Structuurvisie Arnhem 2020'.

3.3 Woonbeleid

3.3.1 De Arnhemse Woonprincipes 2025

Algemeen

De Arnhemse Woonprincipes 2025 (de Arnhemse woonvisie) is met brede participatie uit de stad tot stand gekomen. Deze Woonprincipes vormen tezamen de actualisering van de Woonvisie 2015 en de strategische koers die er voor moet zorgen dat Arnhem ook in de toekomst een woonstad blijft waar het voor iedereen aantrekkelijk is om te wonen, te leren, te werken en te leven. Bij het opstellen van de Woonprincipes is rekening gehouden met wet- en regelgeving en beleidskaders van andere overheden.

Met instrumenten als het Volkshuisvestelijk kader, de Uitvoeringsagenda en het Procesplan (langer) Zelfstandig wonen, stuurt de gemeente in het woonprogramma op een kwalitatieve en gedifferentieerde woningvoorraad die nu en in de toekomst kan voldoen aan de vraag en behoefte van alle woningzoekenden. Het fundament voor het Wonen in Arnhem ligt in de bestaande woningvoorraad, de transformatiemogelijkheden van gebouwen en een aanvullende nieuwbouwopgave. Hiermee kan meer aanbod gecreëerd worden van levensloopgeschikte woningen en woonvormen in verschillende prijsklassen, in koop en huur. Daarbij streven we met een gezonde mix aan diverse bevolkings-en inkomensgroepen naar prettige, veilige en toegankelijke woon-en leefomgevingen in wijken en buurten.

De nieuwe Arnhemse Woonprincipes 2025, zijn door de gemeenteraad vastgesteld op 14 december 2015 en vervangen de Arnhemse Woonvisie 2015 en bijbehorende Arnhemse Woonagenda 2011-2015.

De vier pijlers van de Woonprincipes zijn:

1. Duurzaam betaalbaar; hierbij zorgen we dat er voor elk inkomen voldoende passende sociale en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Daarbij sturen we niet alleen op aantallen, maar streven we ook naar een goede prijskwaliteit en op de duurzaamheid van woningen in de nieuwbouw en in de bestaande woningvoorraad.

2. Levensloopgeschikt wonen; door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden in Arnhem.
3. Aantrekkelijke woonstad; Arnhem heeft door zijn centrale ligging een bijzondere ruimtelijke en groene kwaliteit. Met de binnenstad, de Rijn en stadsparken in combinatie met wonen, leren, werken en verblijven maakt het de stad vitaler. Arnhem wil een aantrekkelijke woonstad zijn en blijven voor haar huidige inwoners, maar ook meer studenten en midden en hoge inkomens aan zich binden door het bieden van aantrekkelijke, levendige of bijzondere woonmilieus.
4. Wijken met identiteit; Elke wijk heeft zijn eigen herkenbare identiteit die recht doet aan de beleving van haar inwoners. Met deze variëteit wil de stad inzetten op een duurzame woon- en leefomgeving waar bewoners trots zijn op hun wijk, waar ze zich thuis en ook zelf verantwoordelijk voor voelen. Dat palet van eigen identiteit en karakters van wijken draagt bij aan de aantrekkingskracht van Arnhem als woonstad

Deze vier pijlers van de woonprincipes zijn onlosmakelijk verbonden aan het overkoepelde thema Duurzaamheid. Tezamen vormen ze de ruggengraat van de Arnhemse Woonprincipes 2025.

Wonen, welzijn en zorg versus Langer Zelfstandig Wonen

Er ligt op het gebied van Wonen, Welzijn en Zorg een stevige fysieke huisvestingsopgave. Door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen preventief aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden. Daarnaast ligt er de opgave om voor bijzondere doelgroepen en met name voor mensen in kwetsbare posities meer geschikt en passend kleinschalig aanbod aan woonvormen of (beschutte, beschermde) woonconcepten te realiseren en te faciliteren. Hierdoor kant het (langer) zelfstandig wonen, aangevuld wordt met arrangementen van (thuis)zorg, begeleiding, ondersteuning of toezicht en andere vormen van dienstverlening en welzijnsvoorzieningen in de directe of nabije woonomgeving worden geboden.

3.3.2 Toetsing van het initiatief aan De Arnhemse Woonprincipes 2025

Dit bestemmingsplan voorziet in de mogelijkheid om binnen het plangebied nieuwe woningen te realiseren, deels door bestaande (rijksmonumentale) gebouwen te verbouwen. Als gevolg van deze herontwikkeling krijgen deze gebouwen weer een passende vervolgfunctie en worden er unieke woningen aangeboden. De woningen zijn geschikt voor tweeverdieners, gezinnen maar ook eventueel voor kleinschalige beroep-/bedrijfsactiviteiten aan huis (bijvoorbeeld een praktijk). Met het voorgenomen programma wordt bijgedragen aan het realiseren van voldoende woningen met een landelijk karakter en het bevorderen van de woningdifferentiatie. Voor een nadere toelichting op het programma wordt verwezen naar paragraaf 4.3.2. Geconcludeerd wordt dat de ontwikkeling in overeenstemming is met de gemeentelijke woonvisie.

3.4 Welstandsbeleid

3.4.1 Welstandsnota Arnhem 2015

Op 13 juli 2015 heeft de gemeenteraad van Arnhem de nieuwe welstandsnota vastgesteld. Arnhem is een aantrekkelijke stad om te wonen en te verblijven. Het uiterlijk van de stad draagt daar aan bij. De gemeente wil dat zo houden.

De gemeente wil dat nieuwe bouwwerken in zijn algemeenheid passen in hun omgeving. De bestaande stad is dus het referentie- en inspiratiekader. Voor de meest voorkomende bouwwerken zijn verder in deze nota gebiedsgerichte criteria opgenomen. Deze criteria zijn per gebied (‘géén toets’, ‘lichte toets’ en ‘zware toets’) anders. Voor grootschalige (her)ontwikkelingen is een aparte werkwijze voor de totstandkoming van plannen opgenomen. Bij dergelijke complexe opgaves is het noodzakelijk om de kwaliteitsbewaking goed te organiseren. Kwaliteitsteams zijn daarvoor een gewaardeerd middel. Complexe plannen worden vaak over een langere periode tot stand gebracht en gerealiseerd. Deze langere termijnen vereisen een flexibele houding ten opzichte van (de invulling van) de opgave. Door het proces rondom kwaliteit te organiseren en niet de criteria vooraf vast te

leggen wordt in deze opgaven maximaal de ruimte geboden voor creativiteit terwijl goed blijft toegezien op de kwaliteit van de plannen voor de stad. Door de inbreng van een kwaliteitsteam kan de regievoering op de kwaliteit van plannen en de samenhang tussen de deelprojecten en de samenhang met de omgeving /openbare ruimte gewaarborgd worden.

3.4.2 Toetsing van het initiatief aan de Welstandsnota Arnhem 2015

Het herontwikkelen van het plangebied betreft een grootschalige herontwikkeling, waarvoor de projectgewijze aanpak geldt. In voorliggend geval wordt voor het gebied, gelijktijdig met het bestemmingsplan, een beeldkwaliteitsplan vastgesteld. Het beeldkwaliteitsplan vormt voor dit gebied een aanvulling op de welstandsnota en vormt bij omgevingsvergunningaanvragen het kader voor wat betreft welstandscriteria. Overigens wordt opgemerkt dat op dit gebied naast het beeldkwaliteitsplan ook de Erfgoedwet van toepassing is vanwege het feit dat meerdere gebouwen zijn aangemerkt als rijksmonumentaal.

3.5 Verkeersbeleid

Rijks- en provinciaal verkeersbeleid is gericht op het realiseren van een robuust en samenhangend mobiliteitssysteem, met keuzemogelijkheden en voldoende capaciteit om te zorgen voor een goede (regionale) bereikbaarheid en om de groei van de mobiliteit op de middellange (2028) en lange (2040) termijn op te vangen. De beoogde herontwikkeling van het plangebied, is relatief beperkt van omvang en kent hoofdzakelijk een lokaal karakter. Als gevolg van de beoogde ontwikkeling wijzigt hooguit het motief en samenstelling; er worden geen effecten verwacht die strijdig zijn met het rijks- en provinciaal beleid.

Hierna wordt ingegaan op het gemeentelijk beleid.

3.5.1 Gemeentelijk beleid

De gemeente Arnhem heeft haar verkeersbeleid op hoofdlijnen verwoord in de Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (vastgesteld 2012). Voor mobiliteit biedt het structuurplan een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief. Arnhem streeft naar een duurzame bereikbaarheid in een aantrekkelijke en veilige stad. Vooral in de bestaande stad geldt daarbij het principe: eerst de bestaande verkeersruimte beter benutten en pas daarna zoeken naar mogelijkheden tot uitbreiding van de (auto)verkeersruimte. De inzet van slim ruimtegebruik, voor versterking van fiets en openbaar vervoer, aangevuld met spitsmijdende maatregelen moet Arnhem de komende jaren bereikbaar houden.

De bestaande fietser heeft vooral behoefte aan een samenhangend fietsnetwerk, veiligheid, comfort, snelheid en stallingsvoorzieningen. Om de nieuwe fietser te verleiden zullen we vooral moeten inzetten op de aanleg van nieuwe verbindingen. De opkomst van de elektrische fiets draagt ook bij aan meer fietsgebruik.

Voor het onderdeel parkeren gelden de beleidsregels Arnhemse parkeernormen.

3.5.2 Toetsing van het initiatief aan het Verkeersbeleid

Wat betreft de toetsing van de aspecten verkeer en parkeren wordt kortheidshalve verwezen naar paragraaf 4.4. Hier wordt geconcludeerd dat het plan past in het bovenlokaal beleid en in overeenstemming is met het gemeentelijk verkeersbeleid.

3.6 Milieu- en omgevingsbeleid

Op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening moet in de toelichting op het bestemmingsplan een beschrijving worden opgenomen van de wijze waarop de milieukwaliteitseisen bij het plan zijn betrokken. Daarbij moet rekening gehouden worden met de geldende wet- en regelgeving en met de vastgestelde (boven)gemeentelijke beleidskaders. In de volgende subparagrafen wordt nader ingegaan op de van belang zijnde thema's, waaronder geluid, hinder, bodem, luchtkwaliteit en externe veiligheid.

In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek naar de milieukundige uitvoerbaarheid beschreven. Hier wordt geconcludeerd dat de voorgenomen ontwikkeling in overeenstemming is met het gemeentelijk milieu- en omgevingsbeleid en dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening.

3.6.1 Geluid

Wet geluidhinder

De Wet geluidhinder heeft tot doel de mens te beschermen tegen geluidhinder. Dit is in de wet uitgewerkt in een normenstelsel voor de toelaatbare geluidbelasting in de woonomgeving. Alleen planologisch nieuwe situaties worden getoetst aan de wet. Naast woningen zijn er nog een aantal geluidgevoelige objecten aangewezen zoals scholen en zorginstellingen.

In de Wet geluidhinder staan regels voor weg- en railverkeerslawaai en voor gezoneerde industrieterreinen. De wet werkt verder met zones: dit zijn aandachtsgebieden rond geluidbronnen waarbinnen regels en normen gelden om de negatieve gevolgen van geluidhinder te beperken. Bij (planologische) wijzigingen moet er akoestisch onderzoek plaatsvinden naar de gevolgen.

De Wet geluidhinder kent een normenstelsel met een voorkeurswaarde en grenswaarden. Als de geluidbelasting beneden de voorkeurswaarde blijft dan zijn er vanuit de wet geen belemmeringen voor nieuwe geluidgevoelige situaties. Bij een geluidbelasting tussen de voorkeurswaarde en de grenswaarde moet er een gemotiveerd besluit genomen worden om nieuwe geluidgevoelige ontwikkelingen mogelijk te maken (hogere grenswaarde).

Voor het verlenen van een hogere grenswaarde is de nota “uitvoeringsbeleid hogere grenswaarde” van de gemeente Arnhem van toepassing.

Beleidsplan Geluid

In augustus 2008 is het beleidsplan Geluid door de raad vastgesteld. Het beleidsplan Geluid heeft tot doel geluidsnormen voor nieuwe situaties af te stemmen op de aard en de functie van een gebied. Hierdoor kan beter rekening gehouden worden met ontwikkelingen en verwachting van de gebruikers van een gebied. In het centrum en dichtbij goed openbaar vervoer wil de gemeente Arnhem veel functies mogelijk maken. De beleidslijnen hiervoor zijn opgenomen in de Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (vastgesteld 2012). Als gebieden intensiever gebruikt worden neemt de kans op geluidhinder ook toe. Andere gebieden zoals de parken worden juist gewaardeerd om hun relatieve rust. Deze uitgangspunten hebben geleid tot een gebiedsgerichte invulling van geluidskwaliteiten binnen Arnhem. Naarmate de geluidbelasting hoger is neemt het belang van een zorgvuldige invulling van de totale leefomgevingskwaliteit toe.

3.6.2 Luchtkwaliteit

Wet Luchtkwaliteit 2007

De Europese richtlijnen zijn geïmplementeerd in titel 5.2 van de Wet Milieubeheer. Het doel van deze wetgeving is het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging. De wet is primair gericht op het voorkomen van negatieve effecten op de gezondheid van de mens. Daarnaast zijn er voor de stoffen zwaveldioxide en stikstofoxiden ook normen opgenomen ter bescherming van ecosystemen.

Voor het toetsen van ruimtelijke plannen zijn de grenswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide het meest relevant. Voor de overige stoffen worden in Nederland geen overschrijdingen gerapporteerd.

Beleidsnota Lucht en Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit

Het Arnhemse beleid op gebied van luchtkwaliteit is vastgelegd in de Beleidsnota Lucht uit 2005. Deze nota is erop gericht nieuwe overschrijdingen van de normen uit de Wet Milieubeheer te voorkomen en bestaande of dreigende overschrijdingen op te lossen. Daarnaast richt de Beleidsnota Lucht zich op het beperken van overlast door geurhinder. Voor wat betreft het halen van de normen uit het BLK2005 en de Wet Milieubeheer is de beleidsnota vertaald naar maatregelen in het Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit.

3.6.3 Hinder

In het kader van bedrijven en milieuzonering dienen de effecten van inrichtingen op hun omgeving (gevoelige bestemmingen, waaronder eventueel nieuw te ontwikkelen woningen) in beeld gebracht te worden. Voorbeelden van hinder zijn geluid, geur, stof of gevaar. In de VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering 2009' is een lijst van inrichtingen opgenomen waarbij de inrichtingen op grond van de hinder die zij veroorzaken, zijn opgedeeld in 6 categorieën. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat een inrichting uit categorie 1 relatief weinig hinder veroorzaakt en een inrichting uit categorie 6 bijzonder veel hinder veroorzaakt.

3.6.4 Externe veiligheid

Met externe veiligheid wordt bedoeld de kans op overlijden van mensen buiten de grenzen van een bedrijf of transportmedium, als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen binnen de grenzen van het bedrijf dan wel het transportmedium. In de externe veiligheid worden twee risicobegrippen gehanteerd het PR (Plaatsgebonden Risico) en het GR (Groepsrisico).

Landelijk beleid

Voor bedrijven is op 28 oktober 2004 het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) in werking getreden. In het Bevi worden milieukwaliteitseisen vastgelegd die in de ruimtelijke planvorming moeten doorwerken. In het Bevi wordt een onderscheid gemaakt in kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten. De 10^{-6} PR contour geldt ten opzichte van kwetsbare objecten als grenswaarde en ten opzichte van beperkt kwetsbare objecten als richtwaarde. Het beoordelingskader voor het groepsrisico is een oriënterende waarde.

Voor ondergrondse (aardgas)leidingen is er het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) en voor de transportroutes (weg, water, spoor) het Besluit transportroutes externe veiligheid (Btev). In het Btev zijn de milieukwaliteitseisen vastgelegd die in de ruimtelijke planvorming moeten doorwerken.

Gemeentelijk beleid

Op 21 november 2005 is het beleidsplan Externe Veiligheid vastgesteld dat op 9 maart 2015 wederom met 4 jaar is verlengd. Dit beleidsplan beschrijft de mate van gewenste externe veiligheid in Arnhem. Uitgangspunt hierbij zijn de landelijke normen voor het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. In een groot gedeelte van de stad streven we naar het niet doen toenemen van de risico's. Op sommige plekken in de stad, op bedrijventerreinen voor zware industrie en de volgens het structuurplan stedelijke zone accepteren we een hoger risico dan op andere plaatsen. Wel moet daar extra aandacht zijn voor de beschikbare mogelijkheden voor rampenbestrijding, de zelfredzaamheid van mensen en de hulpverlening.

3.6.5 Groen en ecologie

Regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming)

De Wet natuurbescherming vervangt het huidige wettelijke stelsel voor de natuurbescherming, als neergelegd in de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet, door één integraal en vereenvoudigd kader. De wet neemt de Europese regelgeving als uitgangspunt. Waar dat noodzakelijk is voor een adequate bescherming van natuurwaarden waarvoor geen specifieke bescherming is voorzien in Europese regelgeving worden aanvullende nationale beschermingsvoorschriften verankerd.

De wet gaat over de bescherming van de kernnatuurwaarden en de houtopstanden, als onderdeel van een groter maatregelenpakket gericht op de bescherming van natuurwaarden en het tegengaan van biodiversiteitsverlies.

De taken en verantwoordelijkheden worden zoveel mogelijk bij de provincies neergelegd.

Bescherming van gebieden

De wet stelt specifieke kaders voor de instandhouding van gebieden die zijn aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en de Habitat-richtlijn (Natura 2000-gebieden). Voor de Natura 2000-gebieden gelden de instandhoudingsdoelstellingen die voortvloeien uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De Natura 2000-gebieden in Arnhem zijn: Veluwe, Gelderse Poort en IJssel.

De vergunningplicht voor projecten is aan de orde als het project significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Voor activiteiten zonder mogelijke significante gevolgen is er geen vergunningplicht.

Bescherming van soorten

De wet sluiten aan bij het specifieke beschermingsregime uit de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en de natuurbeschermings-verdragen, zoals het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn. Er wordt voorzien in concrete verboden ten aanzien van onder meer het vangen en doden van in die bronnen genoemde diersoorten, de verstoring van deze soorten en aantasting van hun rust- en voortplantingsplaatsen, alsmede in een verbod op het plukken en vernielen van bepaalde planten. Voorts wordt voorzien in limitatief opgesomde gronden voor ontheffing van deze verboden. Anders dan in de oude Flora- en faunawet 2002 zijn enkel opzettelijk verrichte handelingen strafbaar. Bij vogels zijn bovendien verstoringen niet strafbaar als de staat van instandhouding van die vogelsoorten niet in gevaar komt. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als voldaan is aan de voorwaarden in artikel 3.3 lid 4 en artikel 3.8 lid 5.

Daarnaast geldt als beschermingsregime voor (nationale) soorten:

1. een zorgplicht die van toepassing is op alle natuurwaarden in Nederland;
2. een verbod op het opzettelijk doden van de in de bijlage van de wet genoemde dieren, met een ontheffingsregime dat ruimer is dan dat voor internationaal en europees beschermde soorten (zoogdieren, reptielen, amfibieën en thans op een rode lijst staande vissen, dagvlinders, libellen en kevers) (82 soorten);
3. een verbod op het vangen van dieren genoemd in de bijlage en het opzettelijk beschadigen van hun vaste voortplantings-plaatsen of rustplaatsen (zoals de dassenburcht); en
4. een verbod op het plukken of opzettelijk vernielen van in de bijlage genoemde vaatplanten (63 soorten, waaronder orchideeën).

Er wordt voorzien in ruimere ontheffingsmogelijkheden, dan voor de strikt beschermde soorten gelden (artikel 3.10 lid 2).

Voorts wordt het aantal bejaagbare soorten uitgebreid, worden door gedeputeerde staten goedgekeurde faunabeheerplannen sturend bij de schadebestrijding, populatiebeheer en jacht en komt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het stelsel van soortenbescherming, met inbegrip van de taken van het (op te heffen) Faunafonds, bij de provincies te liggen.

Groenplan Arnhem 2004 – 2007 / 2015

Met het groenplan 2004-2007/2015 streeft de gemeente Arnhem ernaar om de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden van het groen, door versterking en zonering, optimaal tot hun recht te laten komen, waarbij voldoende ruimte voor gebruikswens moet zijn. De ontwikkelingsinitiatieven en het beheer in en om de stad worden afgestemd op dat streefbeeld.

De uitgangspunten uit het Groenplan dienen als randvoorwaarde voor herontwikkeling. Dit betekent dat het bestaande groen zoveel mogelijk behouden blijft, zo zuinig mogelijk wordt omgegaan met bestaande en potentiële kwaliteiten, op kansrijke plekken groen wordt aangeplant, en versnippering wordt voorkomen. Het oppervlakte groen en de bomen moeten dus eerst geïnventariseerd worden. In het bestemmingsplan is een groenbalans opgenomen, waarin is aangegeven hoe de groencompensatieregels zijn toegepast.

Ecologie

Vanuit ecologisch perspectief vormen gebieds- en soortbescherming het basisdoel. Achterliggende ambitie is een versterking en verdere ontwikkeling tot een zo volledig mogelijk ecosysteem van kenmerkende Arnhemse natuur. Deze komt tot uitdrukking in de verscheidenheid aan planten en

dieren in een samenhangend netwerk. Andere punten zijn: Alleen inzetten op natuur daar waar deze kansrijk is, waarbij cultuurlijk en natuurlijk beeld en gebruik op elkaar afgestemd zijn; Barrières van de stedelijke druk opheffen of zoneren.

Voor het plangebied gelden samenhangende natuurdoeltypen geformuleerd, met daaraan gekoppeld doelsoorten.

Groenbalans en -compensatie

De uitgangspunten uit het Groenplan dienen als randvoorwaarden voor herontwikkeling. Dit betekent dat het bestaande groen zoveel mogelijk behouden blijft, zo zuinig mogelijk wordt omgegaan met bestaande en potentiële kwaliteiten, op kansrijke plekken groen wordt aangeplant, en versnippering wordt voorkomen.

3.6.6 Water

Rijksbeleid

Het Rijksbeleid op het gebied van het waterbeheer is vastgelegd in het Nationaal Waterplan (NWP) 2016-2021. Deze is vanaf 17 december 2015 van kracht. Het plan geeft op hoofdlijnen de ambities weer van het Rijk ten aanzien van het nationale waterbeleid en het daaraan gerelateerde ruimtelijke beleid. De belangrijkste ambities richten zich op waterveiligheid, zoetwater en waterkwaliteit. Maar ook de Deltabeslissingen hebben in dit plan een plek gekregen, net zoals enkele waterafhankelijke thema's als natuur en duurzame energie.

Daarnaast hebben Rijk, provincies, gemeente, waterschappen, en drinkwaterbedrijven afgesproken om gezamenlijk maatregelen te nemen voor een doelmatiger waterbeheer; het Bestuursakkoord Water (d.d. april 2011). De inzet ligt bij mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van watersysteem en waterketen. De kwaliteit moet omhoog tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte uit 2012 is water in 3 nationale belangen terug te vinden. Daarbij gaat het om de bescherming van de grondwaterkwaliteit en –kwantiteit, de bescherming en verbetering van de waterkwaliteit, een goede zoetwatervoorziening en voldoende ruimte voor waterveiligheid. Nieuw is de aandacht voor klimaatbestendige (her)ontwikkelingen, waarin water een belangrijk aspect is.

In de Waterwet (22 december 2009) zijn ondermeer de gemeentelijke watertaken opgenomen: de zorgplicht voor het vasthouden en afvoeren van regenwater en de regierol van gemeenten bij de grondwaterzorgplicht.

Provinciaal en regionaal beleid

Op provinciaal niveau maakt het waterbeheer onderdeel uit van de Omgevingsvisie Gelderland (vastgesteld 9 juli 2014).

Water maakt onderdeel uit van tweede centrale doelstelling namelijk het borgen van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving. Het aspect Water heeft, net als andere beleidsvelden, geen autonoom beleidsplan meer, maar maakt onderdeel uit van de totale leefomgeving; het is nu verweven met aspecten waar het in de praktijk ook mee samenhangt. Realisatie van de doelstelling betekent onder meer:

- ontwikkelen met kwaliteit, met respect voor ruimtelijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten;
- een robuust en toekomstbestendig water- en bodemsysteem voor alle functies; bij droogte, hitte en wateroverlast;
- een gezonde en veilige leefomgeving
- een gezonde vrijetijdseconomie en aandacht voor beleving, bereikbaarheid en toegankelijkheid van cultuur, natuur en landschap.

Daarnaast is de provincie nog aanspreekpunt voor drie zaken:

- onttrekkingen voor drinkwaterwinning;
- onttrekkingen ten behoeve van bodemenergiesystemen zoals koude- en warmte opslag (KWO);
- industriële onttrekkingen meer dan 150.000 m³ per jaar.

Beleid waterschap en gemeente

Het stedelijk waterbeheer in Arnhem-Noord is overgedragen aan het Waterschap Rijn en IJssel waardoor de gemeente Arnhem rekening dient te houden met het vigerende beleid van het waterschap. Relevant beleid voor de gemeente Arnhem is het vastgestelde Waterbeheerplan (2016-2021) en de Keur en legger van het waterschap.

Het waterbeleid van de gemeente Arnhem is vastgelegd in de volgende beleidsplannen.

- Gemeentelijk RioleringsPlan (2014-2018), vastgesteld op 2 november 2015.
  Dit plan richt zich vooral op het herstellen dan wel vervangen van slechte riolen en geeft invulling van de gemeentelijke zorgtaken voor grondwater en hemelwater
- Waterplan Arnhem (2009-2015), vastgesteld op 19 oktober 2009.
  Door de gemeente Arnhem en haar waterpartners is dit TweedeWaterplan Arnhem opgesteld. Op 26 februari 2010 hebben gemeente en de beide waterschappen de intentieovereenkomst ondertekend. Het waterplan is gebaseerd op 4 hoofddoelstellingen:
  1. Arnhem aantrekkelijke waterstad;
  2. Klimaatbestendig watersysteem en waterketen;
  3. Goede kwaliteit water en waterbodem;
  4. Bewustwording.

Aanpak wateroverlast Arnhem-Noord (vastgesteld 2 november 2015)

Het plan heeft tot doel om Arnhem en vooral Arnhem-Noord, beter waterbestendig te maken tegen zware regenbuien. Daarom zal over elk plan een waterscan worden gelegd. Tijdens werkzaamheden in de openbare ruimte worden ruimtelijke maatregelen genomen die wateroverlast verminderen dan wel beperken.

Resumé

Uitgangspunt in het huidige beleid van gemeente, waterschap en provincie is dat planontwikkeling moet aansluiten bij een duurzaam integraal waterbeheer. Dit betekent dat:

- negatieve verstoring van de grondwaterstanden en –stromingen niet toegestaan zijn om grondwateroverlast en/of verdroging op de locatie en het boven- en benedenstrooms gelegen gebied te voorkomen.
- maatregelen getroffen moeten worden ter voorkoming van (grond)watervervuiling.
- bij nieuwbouw het regenwater binnen het plangebied afgekoppeld moet worden van de afvalwaterriolering.
- voldoende oppervlaktewater aanwezig is en op de goede locatie.
- het verhard oppervlak zoveel mogelijk beperkt wordt.
- het gebruik van uitloogbare materialen en chemische bestrijdingsmiddelen niet is toegestaan.
- ontwikkelingen moeten bijdragen aan het verminderen of beperken van wateroverlast.

3.6.7 Bodem

Voor deze ontwikkellocatie is getoetst of de bodemkwaliteit (inclusief grondwater) de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen toelaat. Ook is getoetst of een eventuele bodemverontreiniging gevolgen heeft voor de financiële uitvoerbaarheid van de ontwikkeling.

Als toetsingskader wordt gebruik gemaakt van onderstaande bodemregelgeving:

- Wet Bodembescherming;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen, 1 december 2012;
- Besluit Bodemkwaliteit;
- Nota Bodembeheer, september 2011.

3.6.8 Cultuurhistorie en archeologie

Rijksbeleid

Erfgoedwet

Cultuurhistorische objecten die zeldzaam of schaars zijn en die voor mensen in hoge mate het beeld van Nederland bepalen, worden aangewezen als monumenten. In de Monumentenwet 1988 is vastgelegd hoe monumenten van bouwkunst en archeologie en stads- en dorpsgezichten moeten worden beschermd. Vanaf 1 juli 2016 maakt de Monumentenwet 1988 deel uit van de Erfgoedwet, dat hiermee het belangrijkste beschermingsinstrument voor het cultuurhistorisch én archeologisch erfgoed in Nederland wordt.

Besluit ruimtelijke ordening (Bro)

Cultuurhistorie moet op basis van de gewijzigde Bro (art 3.1.6) goed in bestemmingsplannen verankerd worden. Dit behelst niet alleen een beschrijving van de aanwezige en te verwachten cultuurhistorische waarden, maar ook een waardering ervan en een advies over toekomstige omgang ermee, gelet op de ruimtelijke opgave die in het bestemmingsplan aan de orde is. Aangegeven moet worden hoe met de cultuurhistorische waarden rekening is gehouden in het bestemmingsplan.

Provinciaal beleid

Programma's 'Gelderland Cultuurprovincie' (2013-2016) en 'Beleef het mee!' (2017-2020)

In 2012 is het Programmaplan voor Cultuur en Erfgoed 2013-2016 vastgesteld. De visie die hieraan ten grondslag ligt, is dat cultuur en erfgoed een wezenlijke bijdrage leveren aan de Gelderse samenleving, omdat zij bouwstenen voor een goede economische en maatschappelijke ontwikkeling zijn en mede de identiteit van Gelderland bepalen.

In juli 2016 is het Beleidsprogramma Cultuur en Erfgoed 2017 - 2020 'Beleef het mee!' vastgesteld. In dit programma ligt het accent op de beleving van mensen. Daarnaast zoekt de provincie de balans tussen de maatschappelijke, economische en intrinsieke waarde van cultuur en erfgoed. Cultureel ondernemerschap blijft onverminderd van belang en komt terug in de economische waarde van cultuur en erfgoed. Voor wat betreft erfgoed krijgt vooral het functioneel gebruik ervan aandacht. Daarnaast zoekt de provincie nieuwe manieren van samenwerking waardoor de uitvoeringskwaliteit van restauraties en archeologie wordt vergroot.

Gemeentelijk beleid

Erfgoednota 'Panorama Arnhem'

In de Erfgoednota 'Panorama Arnhem' wordt het accent verschoven van 'behoud door bescherming' naar 'behoud door ontwikkeling'. We gaan er vanuit dat de cultuurhistorie zo op een vroeg moment een actieve rol gaat spelen in veranderingsprocessen en ontwerpkeuzen. Het erfgoedbeleid wil de cultuurhistorische factor een zichtbare en samenhangende rol geven in deze stedelijke ontwikkelingen. Cultuurhistorie wordt ingezet als ontwikkelingskans en niet als belemmering.

Archeologische verwachtingenkaart

Archeologie is een integraal onderdeel van het erfgoedbeleid en als zodanig opgenomen in de erfgoednota. In de nota wordt voortgeborduurd op de uitgangspunten van het Verdrag van Malta. Behoud van archeologische waarden is het uitgangspunt en als dat niet mogelijk is, volgt veiligstelling door archeologisch onderzoek. Om permanente aandacht voor deze vorm van erfgoed te krijgen, is ingezet op constante voorlichting en educatie. Sinds 2008 beschikt de gemeente over een archeologische verwachtingenkaart voor heel Arnhem. De verwachtingenkaart geeft al in een vroeg stadium van planvorming globaal inzicht in de mate waarin archeologische resten in een gebied aangetroffen kunnen worden.

Conform de Erfgoedverordening geldt dat archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden als grondroerende werkzaamheden:

- in archeologisch waardevolle gebieden (buiten monumenten) dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 30 m^2;

- in gebieden met een hoge archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 200 m^2;
- in gebieden met een middelhoge archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 500 m^2;
- in gebieden met een lage archeologische verwachting dieper dan 40 cm-maaiveld reiken en groter zijn dan 2.000 m^2.

Voor archeologisch waardevolle gebieden zijnde beschermde gemeentelijke of rijksmonumenten, geldt maatwerk. Voor rijksmonumenten beslist de Minister van OC&W. Gebieden die reeds onderzocht zijn en/of zijn vrijgegeven, zijn vrijgesteld van onderzoek. Aan het archeologische beleid dat in de verordening is verankerd, ligt de archeologische maatregelenkaart als basis.

Structuurvisie

De Structuurvisie Arnhem (2011) biedt een strategisch kader voor ruimtelijke planning op stedelijk niveau voor de lange termijn. Uitgangspunt is het voortbouwen op de karakteristieken van de historisch gegroeide stad. In de cultuurhistorische hoofdstructuur zijn de ruimtelijke, historische elementen weergegeven, die essentieel zijn voor Arnhem als geheel. Per landschappelijke karakteristiek zijn de ambities weergegeven. Vervolgens is een selectie gemaakt van die cultuurhistorische belangen en structuren die kansen bieden bij nieuwe gebiedsontwikkelingen in de stad: de 'Cultuurhistorische Kansenkaart'. De rijkdom van de Arnhemse cultuurhistorie is kader en inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad.

3.6.9 Energie en duurzaam bouwen

Rijksbeleid

Nieuwe gebouwen en woningen moeten volgens landelijke regelgeving voldoen aan het Bouwbesluit. In het bouwbesluit worden de energieprestaties voor nieuwe gebouwen en woningen fasegewijs aangescherpt. Per 1 januari 2015 is de Energieprestatiecoëfficient (EPC) voor nieuwbouw van woningen aangescherpt tot 0,4. Voor overige gebouwen is de EPC afhankelijk van de functie.

Vanaf 1 januari 2021 moeten alle nieuwe gebouwen in Nederland bijna energieneutrale gebouwen (BENG) zijn. Dit vloeit voort uit het Energieakkoord voor duurzame groei en uit de Europese richtlijn EPBD. Voor overheidsgebouwen geldt dat zij vanaf 1 januari 2019 voldoen aan de BENG eisen.

Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen van een gebouw met een gebruiksoppervlak groter dan 100 m² moet een milieuprestatieberekening worden bijgevoegd.

Gemeentelijk beleid

Het gemeentelijke beleid op het gebied van Energie en Duurzaam Bouwen is vastgelegd in het Programmaplan New energy made in Arnhem 2015-2020 (2015) en in de Structuurvisie Arnhem 2020-2040 (2012).

De gemeente Arnhem hanteert de volgende voorkeursvolgorde inzake de ambities voor nieuwbouw:

1. Energieneutraal,
2. Bijna energieneutraal (BENG),
3. Conform eisen bouwbesluit.

De gemeente eist bij gebiedsontwikkelingen van meer dan 50 woningequivalenten een energievisie van de initiatiefnemer. Energieneutraliteit is hierbij het streven. Met behulp van een energievisie kan een geschikte combinatie van energieconcepten gekozen worden. De energievisie brengt verschillende energieopties voor het plangebied in beeld en beschrijft de consequenties daarvan. De visie kan uitgebreid worden tot een duurzaamheidsvisie door bijvoorbeeld ook thema's als duurzaam bouwen, afval, groen, water, mobiliteit en openbare ruimte mee te nemen.

- GPR - Gemeentelijke Praktijk Richtlijn

Om een bredere duurzaamheidsafweging te maken waarbij naast energie ook thema's als milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde worden beschouwd, is GPR een bruikbare tool. GPR wordt als tool beschikbaar gesteld door de gemeente Arnhem en is zowel te gebruiken voor gebouwen als voor gebiedsontwikkeling.

3.6.10 Stadsklimaat

In de Structuurvisie 2020-2040 (december 2012) is de gemeentelijke ambitie verwoord om Arnhem klimaatbestendig te maken onder alle weersomstandigheden. Gestreefd wordt naar prettig toeven binnen- en buitenshuis en in elk geval het vermijden van ongewenste gezondheidsrisico's. Dit laatste geldt vooral voor de kwetsbare groepen in onze stad als ouderen. In de Structuurvisie ligt de nadruk op hitte door de toename in de toekomst van het aantal zomerse en zelfs tropische dagen als gevolg van de klimaatverandering. In het realiseren van een prettig stadsklimaat wil de gemeente optimaal gebruik maken van de (huidige) gunstige uitgangssituatie van natuurlijke luchtstromen die van de hoger gelegen stadsranden en vanuit de rivierzone de stad in stromen en zorgen voor koeling en tevens een goede luchtkwaliteit. Ook het groene karakter van de stad draagt daaraan in hoge mate bij.

Opwarming van de stad tijdens warme dagen doet zich voor in de dichtbebouwde stenige gebieden met veel gebouwvolume, verharding en weinig groen. Op de Hittekaart van Arnhem is de gevoeligheid van de stad voor opwarming weergegeven (zie afbeelding 5.1). Het bestemmingsplangebied staat niet op de kaart maar is gelegen in een 'groene legenda-eenheid' wat duidt op een goed stadsklimaat ter plekke.

Afbeelding 3.1 Hittekaart Arnhem 2010

3.6.11 Besluit milieueffectrapportage

In de Wet milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage is vastgelegd dat voorafgaande aan het ruimtelijke plan dat voorziet in een grootschalig project met belangrijke nadelige milieugevolgen een milieueffectrapport (MER) opgesteld dient te worden. De activiteiten waarvoor een MER-rapportage opgesteld moet worden zijn opgenomen in de bijlage van het Besluit m.e.r. Een bestemmingsplan kan m.e.r.-(beoordelings)plichtig zijn op de volgende manieren:

- Een plan kan m.e.r.-plichtig zijn indien een passende beoordeling op basis van artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is;
- Een plan kan m.e.r.-plichtig zijn indien sprake is van activiteiten en gevallen die de drempelwaarden uit de onderdelen C en D overschrijden en waarbij het plan wordt genoemd in kolom 3 (plannen).
- Een plan kan m.e.r.-(beoordelings)plichtig zijn indien het plan wordt genoemd in kolom 4 (besluiten) en er sprake is van activiteiten en gevallen die de drempelwaarden uit onderdeel C en D overschrijden. Bij een overschrijding van de drempelwaarden uit onderdeel C is in dit geval sprake van een m.e.r.-plicht. Bij een overschrijding van de drempelwaarden uit onderdeel D is het plan m.e.r.-beoordelingsplichtig.

In het Besluit m.e.r. neemt het bestemmingsplan een bijzondere positie in, want het kan namelijk tegelijkertijd opgenomen zijn in zowel kolom 3 als in kolom 4 van het Besluit m.e.r.. Of het bestemmingsplan in deze gevallen voldoet aan de definitie van het plan uit kolom 3 of aan de definitie van het besluit uit kolom 4 is afhankelijk van de wijze waarop de activiteit in het bestemmingsplan

wordt bestemd. Als voor de activiteit eerst één of meerdere uitwerkings- of wijzigingsplannen moeten worden vastgesteld of nog een omgevingsvergunning milieu moet worden verleend dan is sprake van 'kaderstellend voor' en voldoet het bestemmingsplan aan de definitie van het plan. Is de activiteit geheel of gedeeltelijk als eindbestemming opgenomen voldoet het aan de definitie van het besluit.

Op 1 april 2011 is het gewijzigde Besluit milieueffectrapportage in werking getreden. Een belangrijke wijziging betreft het indicatief maken van de drempelwaarden in onderdeel D van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage. Concreet betekent dit dat, ook wanneer ontwikkelingen onder de in bijlage D opgenomen drempelwaarden blijven, het bevoegd gezag zich er nog steeds van moet vergewissen of activiteiten geen aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben, de zogenaamde 'vergewisplicht'.

Het komt er op neer dat voor een bestemmingsplan dat betrekking heeft op activiteit(en) die voorkomen in onderdeel D en beneden de drempelwaarden vallen, een toets moet worden uitgevoerd of belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen worden uitgesloten. Voor deze toets wordt de term vormvrije m.e.r.-beoordeling gehanteerd. Deze vormvrije m.e.r.-beoordeling kan tot twee conclusies leiden:

- belangrijke nadelige milieugevolgen zijn uitgesloten: er is geen m.e.r.(-beoordeling) noodzakelijk;
- belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn niet uitgesloten: er moet een m.e.r.(-beoordeling) plaatsvinden.

3.7 Overige beleidsuitgangspunten

3.7.1 Coffeeshopbeleid

Algemeen

De nota Arnhems Coffeeshopbeleid (2009) geeft als hoofddoelstelling: het terugdringen van overlast c.q. het beperken van de inbreuk op het woon- en leefklimaat door softdrugshandel. Er is beleid geformuleerd om de handhaving te intensiveren. Tevens is aangegeven met welk instrumentarium dit wordt gedaan en door wie dit wordt uitgevoerd. Uitvoering van dit beleid waarborgt ook in dit plangebied beheersing van de problematiek. Er is geen aparte bestemmingscategorie voor de coffeeshops gecreëerd.

Toetsing van het initiatief aan het coffeeshopbeleid

Dit bestemmingsplan laat binnen het plangebied geen coffeeshops toe.

3.7.2 Prostitutiebeleid

Algemeen

In de nota 'Van Rood naar Groen Arnhemse Prostitutie op weg naar normalisatie (2000)' is het Arnhems prostitutiebeleid vervat. De opheffing van het wettelijke bordeelverbod per 1 oktober 2000 was aanleiding voor het opstellen van dit beleid. Dit beleid is nog steeds van kracht.
Ten aanzien van de raamprostitutie, overige seksinrichtingen en de tippelprostitutie voert het gemeentebestuur van Arnhem een actief vestigingsbeleid. Het actief vestigingsbeleid bestaat uit de volgende elementen:

- concentratie van de raamprostitutie op één plek;
- het aan een maximum binden van het aantal ramen en werkplekken (120 en dat is een halvering van het aantal ramen en werkplekken ten opzichte van de voormalige raamprostitutielocatie in het Spijkerkwartier);
- het aan een maximum binden van het aantal overige seksinrichtingen op 8 in heel Arnhem, waarbij – overgangsrechtelijke situaties uitgezonderd - in elke wijk (CBS- wijkindeling) maximaal 1 seksinrichting gevestigd mag zijn, ook worden hierbij beperkingen toegepast;
- concentratie van de tippelprostitutie.

Het gemeentebestuur bepaalt hiermee zélf de locatie waar deze vormen van prostitutie zich mogen manifesteren alsmede de omvang ervan en voorkomt hiermee dat de prostitutie zich ongecontroleerd over de stad uitspreidt. De gemeente wil hiermee voorkomen dat bepaalde vormen van prostitutie overlast voor de omgeving veroorzaken. Deze overlast zou kunnen ontstaan doordat er een concentratie van bijvoorbeeld privé-huizen in een bepaalde wijk ontstaat (eerder zagen we immers

dat vooral oudere wijken in Arnhem erg aantrekkelijk lijken te zijn voor de vestiging van seksinrichtingen) of doordat de prostitutiefunctie conflicteert met bepaalde andere functies.

Toetsing van het initiatief aan het prostitutiebeleid

In het plangebied is geen seksinrichting toegestaan.

Hoofdstuk 4 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen

4.1 Inleiding

In hoofdstuk 2 is een beschrijving van de bestaande situatie in en om het plangebied gegeven. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de concrete ontwikkeling binnen het plangebied.

4.2 Ruimtelijke opzet en structuur

In het 'Beeldkwaliteitplan Buitenplaats Koningsweg' (zie bijlage 1) wordt concreet ingegaan op ambities en ruimtelijke doelstellingen voor het plangebied. Dit Beeldkwaliteitsplan wordt tezamen met dit bestemmingsplan vastgesteld en vormt het kader voor de in dit bestemmingsplan opgenomen ontwikkeling.

In het Beeldkwaliteitsplan wordt uitgegaan van een drietal deelgebieden; Kamp Koningsweg Noord (KKN), Zeven Provinciën (ZP) en Bos en Heide (B&H). Hierna wordt per deelgebied een korte toelichting gegeven. Voor een nadere beschrijving en impressiebeelden wordt verwezen naar het Beeldkwaliteitsplan.

4.2.1 Kamp Koningsweg Noord

Tussen de grote bomen en langs de oude laan staan de kazernegebouwen van Kamp Koningsweg Noord. Aan de rand hiervan begint het bos en de hei, gescheiden door een betonnen rand en/of een haag, waardoor het contrast tussen de boomrijke campus en de weelderige natuur extra wordt aangezet. Deels is de laan zelf de scheiding tussen campus en natuur waar het gras onder de bomen overgaat in de heide. In de natuurlijke bosrand zijn soms nauwelijks zichtbaar functies opgenomen als tuinen, parkeren of (afval-)berging.

Afbeelding 4.1 Gewenste invulling van deelgebied KKN

Ten oosten van de entree is in de loop der tijden een beukenbos ontstaan. In WOII hebben hier 3 kazernegebouwen gestaan, die als volume weer terug gebouwd zullen worden en -vermoedelijk- woningen zullen worden. Intussen zijn hier spontaan beuken opgeschoten. Hoewel met het bouwen van de drie nieuwe gebouwen niet alle jonge boompjes gespaard zullen worden zal dit deelgebied toch een ander karakter hebben dan de rest van de intact gebleven historische enclave; een beukenbos, ook zonder heesters maar met voornamelijk beukenblad als tapijt. Ook aan de oost- en zuid-rand van dit bos ligt weer een grillig glooiend bos met juist wel weer weelderige ondergroei, gescheiden door een betonnen pad. In de zuidelijke bosrand worden tevens parkeerplaatsen geschoven, onzichtbaar vanuit de omgeving door een houtwal aan de Koningsweg-zijde en verdere glooiingen en ondergroei.

Aan de gebouwen op KKN worden nieuwe (donkergrijze) betonnen sokkels toegevoegd, waarmee ze op het gras staan. Deze sokkels vormen zowel het pad (op maaiveld gelegen) als de privéruimten van de bewoners (iets hoger), door het hoogteverschil dus subtiel van elkaar gescheiden maar als één geheel leesbaar. Ze worden niet opgeknipt door schuttingen of coniferenhagen.

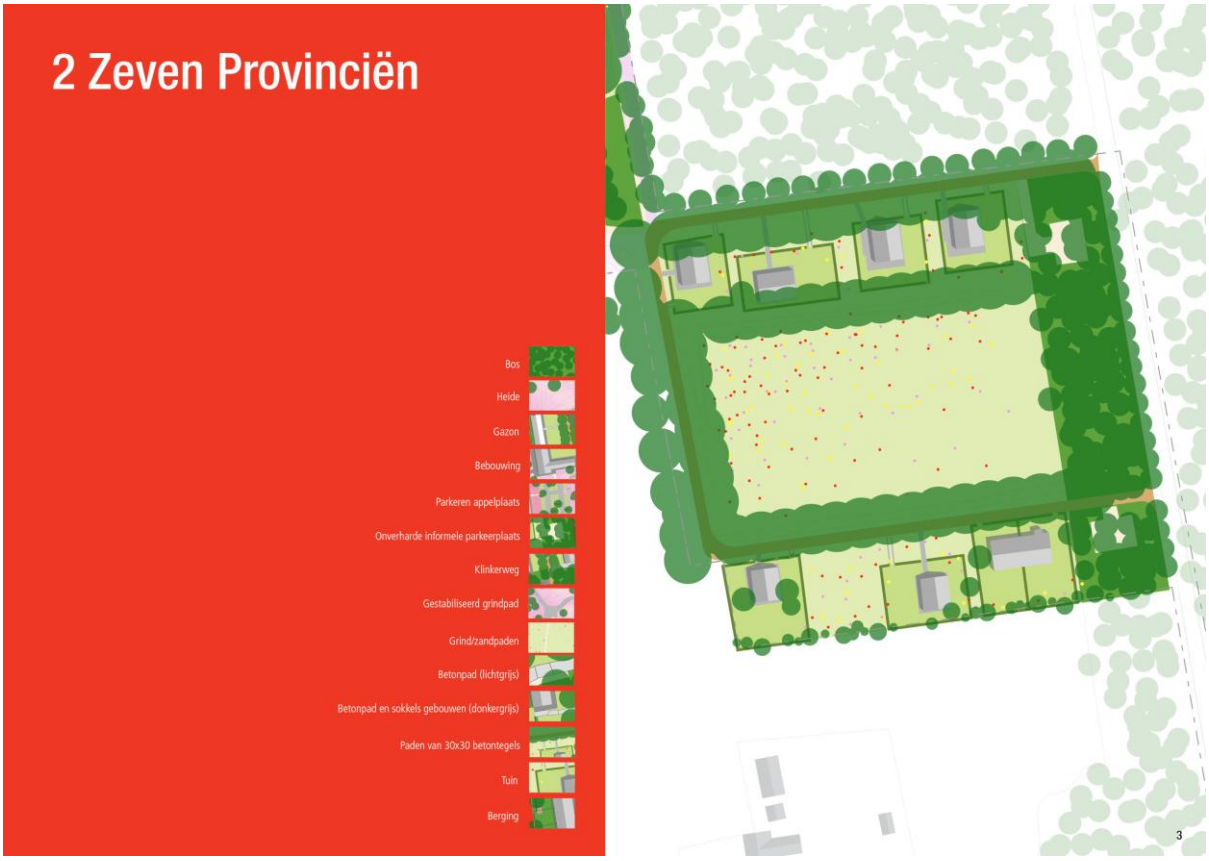
In dit deelgebied worden geen bergingen en fietsenhokken gebouwd die de ruimte van de enclave of het heidegebied versnipperen. Utilitaire bouwwerken die nodig zijn op de enclave KKN (of ZP) doen mee in het nieuwe ensemble.

In afbeelding 4.1 is de gewenste invulling van deelgebied Kamp Koningsweg Noord weergegeven.

4.2.2 Zeven Provinciën

Zeven Provinciën is een ensemble van 7 boerderijbunkers die aan weerszijden van een weitje liggen. De boerderijtjes verspringen wat betreft afstand tot de weg ten opzichte van elkaar, met als bedoeling een nonchalante, organische indruk te maken.

De boerderijtjes worden woonhuizen, met tuinen er om heen. Beukenhagen om deze tuinen heen versterken het landelijk karakter, mede omdat ze het effect van de ten opzichte van elkaar verspringende boerderijtjes benadrukken. De hagen zijn max 1,25 m hoog en zijn in eigendom en beheer bij de eigenaar van de woning.

Afbeelding 4.2 Gewenste invulling van deelgebied ZP

Er is de mogelijkheid één bijgebouw te realiseren op het erf in het daartoe aangewezen zoekgebied. Ook hierbij wordt het boerenerf als referentie gebruikt. Wat betreft het toevoegen van bouwwerken, zoals een garage, berging of kippenhok, dient gelet te worden op de compositie van het erf als geheel. Op een boerenerf is het hoofdgebouw (boerderij) het belangrijkst, de rest van de schuurtjes is ondergeschikt.

De aanleg van het terrein versterkt met het treffen van landschapsmaatregelen het agrarische karakter van ZP, indachtig de camouflagestrategie die in WOII is toegepast, met behoud van elementen uit die tijd. De aan te leggen hagen, laanbeplanting en boomweiden om, langs en tussen de woningen van ZP in zorgen voor een sterk ruimtelijk kader waardoor de exacte inrichting van de tuin nauwelijks op zullen vallen. De voorgestelde inrichting versterkt het karakter van een open wei tussen besloten zones, waarin de boerderijen zijn opgenomen.

In afbeelding 4.2 is de gewenste invulling van deelgebied Zeven Provinciën weergegeven.

4.2.3 Bos en Heide

Op het voormalige militaire terrein aan de Koningsweg draaide alles om camouflage. Met dit thema in gedachten worden in het bos een aantal follies (van het Engelse Folly: gekheid) gerealiseerd. Bijzondere architectuurtjes die mens of dier op een bepaalde manier voor de gek houden en zich verrassend goed voegen in het Veluwse landschap.

Basis-camouflage stap is dat de follie-gebouwtjes het terrein niet domineren maar te gast zijn in het landschap. Vanaf één punt is slechts één of hooguit enkele follies in één blik te zien. Vanuit de follies heb je een groot gevoel van privacy en exclusiviteit. Het thema camouflage wordt verder uitgewerkt door te verstoppen of te vermommen. Follies kunnen zich verder aan het oog onttrekken door meer en meer op te gaan in het bos en bijvoorbeeld onder het maaiveld. De follies kunnen ook, net als de officierswoningen op ZP, juist wél aanwezig zijn maar zich als iets anders voordoen, of zich op een ander niveau onzichtbaar maken- bijvoorbeeld met slimme ontwerpprincipes zoals die van de jachthut die zich uittilt boven ooghoogte van het wild.

Afbeelding 4.3 Gewenste invulling van deelgebied B&H

De follies zijn maximaal 165 m^3. Het volume kan verdeeld worden over één of meer verdiepingen. De footprint mag bij een folly van 1 verdieping maximaal 40 m^2 zijn, en bij twee of meer verdiepingen maximaal 35 m^2. Daarnaast kan een buitenruimte van maximaal 25 m^2 gerealiseerd worden, middels een vlonder/balkon/veranda aan de follie vast, die integraal onderdeel uitmaakt van de architectuur dus. Het is nadrukkelijk géén afzonderlijk plaatsje, terrasje of tuin die de eenheid en aaneengeslotenheid van het boslandschap verstoort.

In het bosgebied waar de follies staan zullen ook twee bijzondere bestaande gebouwtjes aanwezig zijn die al een soort follies zijn: te weten de te verplaatsen ‘kapel’ (KKN F) en de ‘boswachterswoning’ (KKN 12).

Op afbeelding 4.3 is de gewenste invulling van deelgebied Bos en Heide weergegeven.

4.3 Programma

4.3.1 Algemeen

Buitenplaats Koningsweg is een culturele enclave; een bijzondere en unieke plek waar (tijdelijke) kunst en landschap, wonen en werken, natuur, erfgoed en architectuur hand in hand gaan. Het terrein vormt een fysieke link tussen Arnhem en de Veluwe. Inhoudelijk sluit de Culturele Enclave Buitenplaats Koningsweg aan bij de presentatie plekken in de omgeving waar kunst en landschap samen gaan: het Kröller-Müller Museum, de Sonsbeektentoonstellingen en Museum Arnhem. In tegenstelling tot de voorgenoemde presentatie plekken is de Culturele Enclave Buitenplaats Koningsweg een plek waar naast presentatie ook productie plaats vindt. Met betrekking tot erfgoed en geschiedenis is er een link met het Nederlands Openlucht Museum, Museum Vliegbasis Deelen en de mogelijke toekomstige invulling van bunker Diogenes.

In de openbare ruimte van de Culturele Enclave Buitenplaats Koningsweg kunnen (tijdelijke) kunst en kunstuitingen overal op het terrein en op en aan de gebouwen zichtbaar en aanwezig zijn, zolang deze in harmonie zijn met het concept Culturele Enclave. Het uitgangspunt bij de beoordeling van de (tijdelijke) kunsten kunstuiting is de harmonie met de 'ingrediënten' die in het gebied voorhanden zijn: landschap, natuur, erfgoed, en de kunsten. Vanwege het karakter van het terrein (wonen en werken) kunnen er geen grootschalige activiteiten in de openbare ruimte plaats vinden.

Dit bestemmingsplan maakt verschillende functies in de bebouwing binnen het plangebied mogelijk. Het gaat om de volgende functies:

- woningen;
- horeca;
- bedrijven in de creatieve sector;
- verblijfsrecreatie.

4.3.2 Wonen

Programma

In het landelijk gebied van Arnhem wonen nu relatief weinig mensen. Het plangebied betreft een geschikte locatie om in het buitengebied landelijk wonen te realiseren.

De locatie en de bebouwing bieden mogelijkheden om de woningen in diverse typen en prijssegmenten aan te bieden. Daarnaast is er ruimte om appartementen te realiseren (eventueel met zorg) in diverse prijsklassen en zowel in het koop- als huursegment. Een combinatie van functies bijvoorbeeld met werken, zorg, maatschappelijk is tevens een optie.

Doelgroepen

Het gaat om wonen in een landelijk milieu, dat aantrekkelijk is voor verschillende leeftijdsgroepen, oude en nieuwe bewoners, huurders en kopers. De locatie is zowel geschikt voor jongere en oudere 1- en 2-persoonshuishoudens als gezinnen. Met name bewoners met een leefstijl die is gericht op cultuur en natuur zullen zich tot het gebied aangetrokken voelen.

4.3.3 Horeca

Binnen het plangebied is momenteel aan de Koningsweg 23A een horecagelegenheid gevestigd. Het betreft een pizzeria welke gehandhaafd zal worden. Dit bestemmingsplan voorziet in een passende bestemming voor de horecagelegenheid (incl. terras).

4.3.4 Bedrijven in de creatieve sector

Binnen het plangebied zijn een achttal bedrijfsgebouwen aanwezig. Een deel van deze bedrijfsgebouwen wordt momenteel al gebruikt ten behoeve van creatieve bedrijvigheid. Dit bestemmingsplan voorziet in een passende bestemming voor deze gebouwen. Daarbij is productiegebonden detailhandel en ondergeschikte horeca onder voorwaarden toegestaan.

Binnen de bedrijfsbestemming zijn er mogelijkheden voor bedrijfswoningen. Wel is het aantal woningen en in sommige gevallen de oppervlakte van de woning gemaximaliseerd, teneinde de gewenste verhouding wonen-werken (dynamisch gebied) vast te leggen.

4.3.5 Verblijfsrecreatie

In het deelgebied Bos en Heide wordt naast de ‘boswachterswoning’ (KKN 12) een elftal follies geplaatst. Het gaat om 11 verblijfsrecreatieve eenheden, waaronder de te verplaatsen ‘kapel’ (KKN F), welke opgaan in het landschap. Het gaat gelet op de maximale inhoudsmaat (165 m^3) om relatief kleine verblijfseenheden.

4.4 Verkeer en parkeren

4.4.1 Verkeer

Het plangebied zal middels twee toegangswegen via de Koningsweg worden ontsloten. De deelgebieden KKN en B&H krijgen een gezamenlijke toegangsweg en deelgebied ZP een eigen toegangsweg. Het programma genereert een relatief beperkte hoeveelheid verkeer; dit kan prima op de voorgestelde interne verkeersstructuur worden afgewikkeld. Ook leidt de voorgenomen ontwikkeling op de bestaande wegen Koningsweg en Kemperbergerweg niet tot een verminderde verkeersafwikkeling; genoemde wegen beschikken over voldoende capaciteit. Ter hoogte van de hoofdentree van deelgebied KKN ligt een bushalte aan de Koningsweg. Daarmee is de locatie ook bereikbaar met het openbaar vervoer. Voor fietsverkeer sluit de locatie KKN, ZP en B&H als geheel aan op de fietspaden langs de genoemde wegen. Ook hier ontstaat geen probleem in de verkeersafwikkeling door het mogelijk extra fietsverkeer. Het plangebied zelf wordt aangewezen als een groter verblijfsgebied, waardoor op wegen in het plangebied een maximale snelheid geldt van 30 km/u. Daarbij worden de wegbreedtes bescheiden, fietsverkeer en gemotoriseerd verkeer worden gemengd en op essentiële plekken worden snelheidsremmende maatregelen aangelegd. Voor voetgangers worden verschillende paden in een samenhangende structuur aangelegd.

4.4.2 Parkeren

Voor de nieuwe voorzieningen en functies in het plangebied zal ook voldoende parkeergelegenheid worden gerealiseerd. Het aantal benodigde parkeerplaatsen is bepaald door de voor het plan beoogde functies te koppelen aan de daarbij behorende parkeernormen volgens het gemeentelijk parkeerbeleid, zoals opgenomen in de beleidsregels Arnhemse parkeernormen. Bij het benodigd aantal parkeerplaatsen wordt waar mogelijk 'dubbelgebruik' toegepast. Waar mogelijk kunnen verschillende functies van dezelfde parkeergelegenheid gebruik maken. Daarmee wordt voorkomen dat onnodig extra parkeerplaatsen worden gerealiseerd in deze groene en landschappelijke omgeving.

Kamp Koningsweg Noord

In het plandeel Kamp Koningsweg Noord liggen meerdere parkeervoorzieningen. Bij de plandelen waar wonen mogelijk is, worden kleine hoeveelheden parkeerplaatsen ingepast tussen de (woon)gebouwen. Oostelijk in het plandeel ligt een groot parkeerterrein, centraal gelegen tussen de, bedrijfsgebouwen, horecavoorziening en gebouwen met een gemengde bestemming. Door een uitgekiend padenstructuur, dat de verschillende gebouwen, functies en het parkeren onderling met elkaar verbindt, is een parkeerplek al vanuit meerdere functies en voorzieningen gebruik te maken van dezelfde parkeergelegenheid. Immers niet iedereen is vanuit alle functies altijd gelijktijdig aanwezig. Daardoor wordt niet meer dan noodzakelijke parkeerbehoefte gerealiseerd.

Zeven Provinciën

Het benodigde parkeren in het plandeel Zeven Provinciën is per kavel hoofdzakelijk ingepast op de eigen kavel. Hoewel het formeel niet is verboden om te parkeren op de rijbaan, is door de inrichting van de kavel met (lang) oprijpad, in beginsel de oprit, de garage en/of schuur de aangewezen plek voor het parkeren. In weinig voorkomende situaties waarbij er meerdere voertuigen komen, zoals een verjaardag, is het mogelijk op de rijbaan te parkeren; er blijft bij parkeren op de rijbaan nog voldoende ruimte over om met overig verkeer langs geparkeerde voertuigen te rijden.

Bos en Heide

De functies en voorzieningen in dit gebied zijn landschappelijk ingepast, waarbij het niet gewenst is om met de auto in dit deelgebied te rijden en parkeren. De voor het plandeel Bos en Heide benodigde parkeerplaatsen liggen in het plandeel Kamp Koningsweg Noord.

4.5 Ladder voor duurzame verstedelijking (art. 3.1.6, lid 2 Bro)

4.5.1 Algemeen

De Ladder voor Duurzame Verstedelijking is opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) van het Rijk en per 1 oktober 2012 als motiveringseis in het Bro. Doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Hierbij geldt een motiveringsvereiste voor het bevoegd gezag als nieuwe stedelijke ontwikkelingen planologisch mogelijk worden gemaakt.

Op 1 juli 2017 is de Ladder in het Besluit ruimtelijke ordening gewijzigd. Aanleiding voor de wijziging waren de in de praktijk gesignaleerde knelpunten bij de uitvoering van de Ladder en de wens om te komen tot een vereenvoudigt en geoptimaliseerd instrument.

Teneinde een ontwikkeling adequaat te kunnen toetsen aan de ladder is het noodzakelijk inzicht te geven in de begrippen ‘bestaand stedelijk gebied’ en ‘stedelijke ontwikkeling’.

In de Bro zijn in artikel 1.1.1 definities opgenomen voor:

bestaand stedelijk gebied: ‘bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur’.

stedelijke ontwikkeling: ´ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen.´

4.5.2 Toetsing van het initiatief aan de Ladder voor duurzame verstedelijking

In voorliggend geval is sprake van het herontwikkelen van een voormalige defensieterrein tot een locatie voor wonen, werken en recreëren. Hiermee is sprake van een 'nieuwe stedelijke ontwikkeling'. Hierna wordt de ladder doorlopen.

Beschrijving van de behoefte aan de voorgenomen ontwikkeling
Hierna wordt per functie de actuele behoefte onderbouwd.

Wonen (stadswoningen en/of appartementen)

De provincie Gelderland stuurt op een gezonde regionale woningbouwprogrammering. Er zijn afspraken gemaakt met onder andere de Regio Arnhem Nijmegen over de groei van de woningvoorraad (dus: aantallen nieuwbouw) en over de 'kwaliteiten', zoals het aandeel huur- en betaalbare woningen. Naar verwachting zal het aantal inwoners in de gemeente Arnhem in de komende tien jaar met circa 10.000 inwoners toenemen.

Kwantitatieve opgave

In de Arnhemse Woonprincipes 2025 is aangegeven dat op basis van de Socrates analyse regionale woningmarkt (Stadsregio Arnhem Nijmegen uit 2014) er in Arnhem een doorgaande huishoudensgroei is tot 2030 (Bron: Atrivé i.o.v. Stadsregio Arnhem Nijmegen (2014), We hebben elkaar nodig!). Het rapport geeft over de woningbehoefte het volgende aan. *De prognoses wijzen op een doorgaande huishoudensgroei in Arnhem en omgeving tot 2030. Er is een behoorlijke vraag en er is ruimte om ook plannen uit de zachte planvoorraad in ontwikkeling te nemen. In cijfers voor de*

periode 2014 - 2024 is een geprognotiseerde behoefte aan 7.900 woningen, waarvan 905 woningen gerealiseerd in 2014 en 2015 en 6.995 woningen nog moeten worden gerealiseerd.

De afgelopen jaren zijn er diverse gebouwen getransformeerd naar wonen. Via transformatie zijn er ongeveer 234 woningen toegevoegd aan de woningvoorraad. Daarnaast zijn er vergunningen verleend voor transformaties in 2016 voor 478 woningen. Met deze transformaties wordt een deel van de behoefte aan woningen in Arnhem vervuld. Er blijft echter, met inachtneming van de reeds gerealiseerde en in uitvoering zijnde projecten, nog een behoorlijk opgave bestaan tot 2025.

Voor de Buitenplaats Koningsweg is op de gemeentelijke planningslijst een aantal woningen opgenomen. Dit aantal woningen past ruim binnen de resterende opgave tot 2015. Er is dus kwantitatieve behoefte aan deze woningen.

Kwalitatieve opgave

Atrivé constateert in het onderzoek dat een belangrijke factor in de grote behoefte aan meergezinswoningen de vergrijzing is. Het aantal 65-plus huishoudens neemt flink toe, evenals hun woningbehoefte. Vanuit Arnhem trekken gezinnen en 1- en 2-persoonshuishoudens in de leeftijdscategorie 30-65 jaar naar omliggende dorpen. Anders is dit voor 'empty nesters'. Een deel van de huishoudens die suburbaan zijn gaan wonen wil in deze leeftijdsfase weer terug naar Arnhem of Nijmegen, aldus Atrivé op basis van onderzoek in 2013. De vraag naar het segment centrum-stedelijk neemt door de combinatie van vergrijzing en de beweging naar de stad toe, en zal naar verwachting toe blijven nemen.

Doelgroep	**Huishoudens 2014**	**Huishoudens 2024**	**Ontwikkeling 2014-2024**	**Additionele behoefte per jaar**
Alleenstaand <25 jaar	3.720	3.965	245	25
Alleenstaand 25-35 jaar	7.560	8.700	1.145	115
Paren <35 jaar	3.790	3.210	-580	-60
(1-Ouder) gezinnen	21.580	22.245	665	65
Alleenstaand&paren 35-55 jaar	13.815	13.960	145	15
Alleenstaand&paren 55-75 jaar	16.440	20.220	3.780	380
Alleenstaand&paren 75 jaar e.o.	6.470	8.985	2.510	250
Totaal	73.380	83.690	7.910	790

Tabel: indicatie additionele woningbehoefte door huishoudenstoe- en afname in gemeente Arnhem

Bron: Kences (2012), provincie Gelderland (2014). Bewerking Stec Groep (2014). Cijfers zijn exclusief 2.400 uitwonende studentenhuishoudens in Arnhem. Afgerond op 5-tallen.

Uit het Atrivé-onderzoek blijkt dat er behoorlijke behoefte is aan de woonmilieu's; wonen in de stad (centrum-stedelijk en groen-stedelijk) en landelijk wonen. Met voorliggend plan worden unieke woningen (o.a. boerderijbunkers) op een unieke locatie (wonen, werken en recreëren) aangeboden. De locatie is gelegen in het landelijk gebied en wordt omringt door het natuurgebied De Veluwe. In het plangebied komen cultuur en natuur samen en dit zorgt voor een bijzonder woonmilieu. Het plan voorziet qua type, prijssegment en uitvoering in de nodige differentiatie, zo worden er appartementen gerealiseerd maar biedt het plan ook de mogelijkheid voor wonen in een voormalige boerderijbunker. Dit zorgt ervoor dat de locatie voor diverse doelgroepen interessant is. Daarnaast is de locatie uitermate geschikt voor mensen die op zoek zijn naar een bijzondere woning in een groene en historische/culturele omgeving. Met het voornemen wordt een bijdrage geleverd aan de vraag naar 'landelijk bereikbaar' wonen.

Bestaand stedelijk gebied

In artikel 1.1.1 onder h van het Bro is een nadere omschrijving van het begrip 'bestaand stedelijk gebied' vastgelegd. Als bestaand stedelijk gebied wordt aangemerkt:

'bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur'.

Uit de definitie volgt dat er sprake moet zijn van een stedenbouwkundig samenstel van bebouwing. In de Nota van Toelichting wordt opgemerkt dat de kwalificatie bestaand stedelijk gebied afhangt van de omstandigheden van het geval, de specifieke ligging, de feitelijke situatie, het bestemmingsplan en de

aard van de omgeving.

De Buitenplaats Koningsweg ligt in het buitengebied van de gemeente op een flinke afstand van de bebouwde kom. De locatie is omringd door agrarische gronden en bos. De huidige bestemming is militaire doeleinden. Gezien deze kenmerken kan worden geconcludeerd dat het plangebied geen deel uit maakt van het bestaand stedelijk gebied. Dat betekent dat nader moet worden onderbouwd waarom binnen het bestaand stedelijk gebied niet in die behoefte kan worden voorzien.

Er zijn meerdere argumenten waarom in deze behoefte niet binnen het bestaand stedelijk gebied kan worden voorzien.

1. De Buitenplaats Koningsweg ligt op een bijzondere plek in het buitengebied van Arnhem. Er zijn nog maar weinig plekken waar nieuwe woningen (door transformatie of nieuwbouw) in het landelijk gebied kunnen worden gerealiseerd. Bij deze ontwikkeling is ook sprake van een unieke combinatie. De ontwikkeling betreft het transformeren van een voormalige militair complex met bijzondere monumentale en cultuurhistorische waarden naar een culturele enclave met een combinatie van culturele bedrijvigheid, horeca en wonen.
2. Het gaat om het herbestemmen van een voormalig militair complex. Zonder een nieuwe duurzame gebruiksfunctie van het militair erfgoed zou dit erfgoed verloren kunnen gaan. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt is dit ongewenst. Binnen het bestaand stedelijk gebied is geen locatie waar dit woonklimaat kan worden aanwezig is of kan worden gerealiseerd.
3. Vanuit de kwalitatieve behoefte wordt ook duidelijk dat er een grote behoefte is aan landelijk bereikbaar wonen. In dit woonmilieu zijn weinig ontwikkelingen voorzien. De ontwikkeling op de Buitenplaats Koningsweg kan voorzien in een behoeft in dit gewilde woonmilieu. Locaties die vallen binnen het landelijk bereikbaar woonmilieu zijn in het bestaand stedelijk gebied niet aanwezig.

<u>Conclusie</u>

Gelet op het hier vorenstaande wordt geconcludeerd dat met het realiseren van woningen (boerderijbunkers, appartementen etc.) binnen het plangebied wordt bijgedragen aan zowel de kwantitatieve als kwalitatieve behoefte naar woningen. Daarnaast is aangetoond dat in het bestaand stedelijk gebied niet aan de behoefte aan dit type woningen kan worden voldaan.

Verblijfsrecreatie

Binnen het plangebied worden 11 verblijfsrecreatieve eenheden gerealiseerd, welke op zullen gaan in het landschap. Het betreffen geen reguliere recreatiewoningen, maar kleinschalige follies. De follies worden uitgevoerd in het thema camouflage passend bij de historie van het terrein. Dergelijke recreatieve verblijfsaccommodaties zijn op dit moment niet in Arnhem aanwezig en feitelijk qua concept - gezien de link met historie - ook niet elders te realiseren. De verblijfsrecreatieve functie zal zich goed voegen in de overige ter plaatse aanwezige functies waaronder wonen, cultuur en natuur. Het concept is uniek en de locatie biedt mogelijkheden om te komen tot een 'trekker'.

Gelet op het onderscheidend aanbod, het kleinschalig karakter en de locatie, maakt het plan niet concurrerend met het huidige aanbod aan (voornamelijk) grootschalige recreatievoorzieningen.

Horeca en bedrijvigheid in de creatieve sector

In het kader van herontwikkelingsproces zijn er in de afgelopen jaren diverse tijdelijke functies in de gebouwen ondergebracht. Het betreft onder meer een horecavoorziening (pizzeria) en diverse kleinschalige bedrijven in de creatieve sector. Geconstateerd is dat er blijvende behoefte is om deze functies in de bebouwing te vestigen. Daarom voorziet voorliggend bestemmingsplan in het in overeenstemming brengen van de planologische situatie met de feitelijke situatie.

Gelet op de specifieke aard van de functies, de afgelegen locatie van het plangebied en het feit dat in de huidige situatie geen problemen bekend zijn, heeft het positief bestemmen van de functies geen gevolgen voor overige bestaande functies in de omgeving. De horecavoorziening vergroot de attractiviteit van dit deel van het buitengebied voor het versterken van route gebonden recreatie.

Gelet op het vorenstaande is de behoefte ten aanzien van horeca en bedrijvigheid in voldoende mate aangetoond.

Binnen of buiten bestaand stedelijk gebied

Het plangebied betreft een voormalige militaire complex op de Veluwe. Het complex ligt in het buitengebied van Arnhem en wordt omringd door groen en landbouw. Er is dus geen sprake van een bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur en daarmee is de locatie geen bestaand stedelijk gebied.

Dat betekent dat moet worden gemotiveerd waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in die behoefte kan worden voorzien.

4.5.3 Conclusie

Gezien het vorenstaande wordt gesteld dat wordt voldaan aan de 'Ladder van duurzame verstedelijking'.

Hoofdstuk 5 Milieu- en omgevingsaspecten

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de beperkingen gegeven die van belang kunnen zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied.

5.2 Geluid

Voor het plangebied is het geluid van het wegverkeer (Koningsweg) en vanwege vliegveld Deelen van belang. Hieronder worden beide aspecten toegelicht.

Wegverkeersgeluid

In opdracht van KondorWessels Projecten heeft Aveco de Bondt een geluidsonderzoek (Bijlage 2) uitgevoerd. De geluidbelasting op de gevels van de woningen, ten gevolge van de gezoneerde wegen, is bepaald en getoetst aan de grenswaarden conform de Wet geluidhinder en aan het beleidsplan geluid van de gemeente Arnhem.

De geluidbelasting ten gevolge van de Koningsweg bedraagt ter plaatse van 4 woningen meer dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB zoals opgenomen in de Wet geluidhinder. De maximale geluidbelasting bedraagt 51 dB. De maximale ontheffingswaarde van 53 dB wordt daarmee niet overschreden. Er zijn bron- en overdrachtsmaatregelen onderzocht om de geluidbelasting te verlagen tot de voorkeursgrenswaarde. Het treffen van bron- en overdrachtsmaatregelen is niet mogelijk of wenselijk gebleken.

In het Beleidsplan Geluid van de gemeente Arnhem is de locatie waar het plan wordt gerealiseerd getypeerd als laag dynamisch gebied met de functie Natuur. Voor de randen van het voorgenomen plan worden geluidniveaus nagestreefd tot maximaal klasse 'onrustig'. Deze klasse komt overeen met een maximale geluidbelasting van 53 dB. Met een maximale geluidbelasting van 51 dB is hieraan voldaan.

Conclusie

Voor 4 woningen is een hogere grenswaarde Wet geluidhinder benodigd en deze is op 10 januari 2018 verleend.

Bij de aanvraag om omgevingsvergunning voor het aspect bouwen dient te worden aangetoond dat voldaan is aan het maximaal toelaatbare binnenniveau uit het Bouwbesluit van 33 dB. Uitgangspunt hierbij is de geluidbelasting waarbij de aftrek conform artikel 110g Wgh niet is toegepast.

In artikel 11.3.2 van de regels is geregeld dat de woningen niet mogen worden gebruikt indien niet wordt voldaan aan de voorkeursgrenswaarden uit de Wet geluidhinder of indien er geen hogere waarden zijn verleend.

Geluid vliegveld Deelen

Over een deel van het terrein ligt de 35 Ke (Kosteneenheden)contour van de geluidszone van vliegveld Deelen. Deze geluidzone valt ook voor een klein deel over één toekomstige woning die is gelegen in het deelgebied 7 Provincieën. Deze geluidcontour komt voort uit het Besluit militaire luchthavens (BML). Op basis van dit Besluit geldt dat er binnen de 35 Kosteneenhedencontour (Ke) geen nieuwe woningen of geluidsgevoelige gebouwen mogen komen. Bij woningen ter vervanging van de op die plaats reeds aanwezige gebouwen, niet zijnde woningen wordt een onderscheid gemaakt tussen functiewijziging van een bestaand gebouw (bijvoorbeeld de omzetting van een school in appartementen) en sloop van het bestaande gebouw waardoor een open plek ontstaat.

1. Bij functiewijziging van een bestaand gebouw is het aantal appartementen of woningen toegestaan voor zover die in het bestaande gebouw kunnen worden ondergebracht.
2. Bij sloop van het bestaande gebouw geldt het gestelde over opvulling van open plekken in de bestaande bebouwing op de locatie van het gesloopte gebouw.

In het geval van de nieuwe woning in de noordoostelijke hoek van Zeven Provinciën op de buitenplaats Koningsweg Noord geldt het gestelde onder punt 1. Wonen is hier dus toegestaan volgens het Besluit militaire luchthavens.

Verder zijn binnen de 35 Ke-contour geen woningen of andere geluidgevoelige gebouwen gelegen.

5.3 Luchtkwaliteit

In opdracht van KondorWessels Projecten heeft Aveco de Bondt ook een luchtkwaliteitsonderzoek (Bijlage 2) uitgevoerd. Het doel van het luchtkwaliteitsonderzoek is het berekenen en toetsen van de relevante luchtverontreinigende stoffen (NO_2 en PM_{10}) in de huidige en toekomstige situatie. De berekende waarden voor de verschillende stoffen zijn getoetst aan de grenswaarden uit de Wet milieubeheer, hoofdstuk 5. Hierbij zijn het maatgevend jaar 2017 en het toekomstig jaar 2027 beschouwd.

Op basis van het onderzoek is geconcludeerd dat het plan in 2017 niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtkwaliteit. Hiermee is voldaan aan de voorwaarde 'een project draagt 'niet in betekenende mate' bij aan de concentratie van fijnstof en stikstofdioxide' uit de 'Wet luchtkwaliteit'.

Ter volledigheid zijn de berekende concentraties en aantal overschrijdingsdagen voor het maatgevend jaar 2017 en toekomstig jaar 2027 vergeleken met de geldende grenswaarden. Gebleken is aan de grenswaarden en het toegestane aantal overschrijdingsdagen is voldaan.

Conclusie

Het aspect luchtkwaliteit vormt geen belemmering voor dit bestemmingsplan.

5.4 Hinder

Hinder

Op basis van de VNG brochure bedrijven en milieuzonering geldt voor bedrijven/inrichtingen een richtafstand[1] ten opzichte van woningen binnen woongebieden of gemengde gebieden (wonen naast werken). Binnen het plangebied is de bestemming onder andere bedrijven, horeca, wonen, recreatie naast bos, natuur, verkeer en tuin. Het plangebied en omgeving kan worden getypeerd als een gemengd gebied.

Volgens het bedrijvenbestand is binnen het plangebied een propaantank aanwezig met een inhoud < 2000 liter. Deze propaantank zal worden verwijderd.

De nieuwe bedrijven zijn bedrijven van maximaal milieucategorie 2. Ook hiervoor geldt ten opzichte van woningen een richtafstand van 10 meter. Aan deze afstand wordt voldaan.

Op het perceel Koningsweg 23B ligt een rundveebedrijf. Hiervoor geldt, uitgaand van een gemengd gebied, een minimale afstand van 50 meter ten opzichte van geurgevoelige objecten (onder andere woningen). Deze afstand wordt gemeten vanaf het bouwblok van het rundveebedrijf. Het plangebied ligt op meer dan 50 meter van het bouwblok van het rundveebedrijf.

Vanuit hinder door bedrijven/inrichtingen zijn er geen belemmeringen voor de ontwikkeling van het plangebied.

1. Afstand waardoor een voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en een milieugevoelige functie als wonen anderzijds kan worden gecreëerd

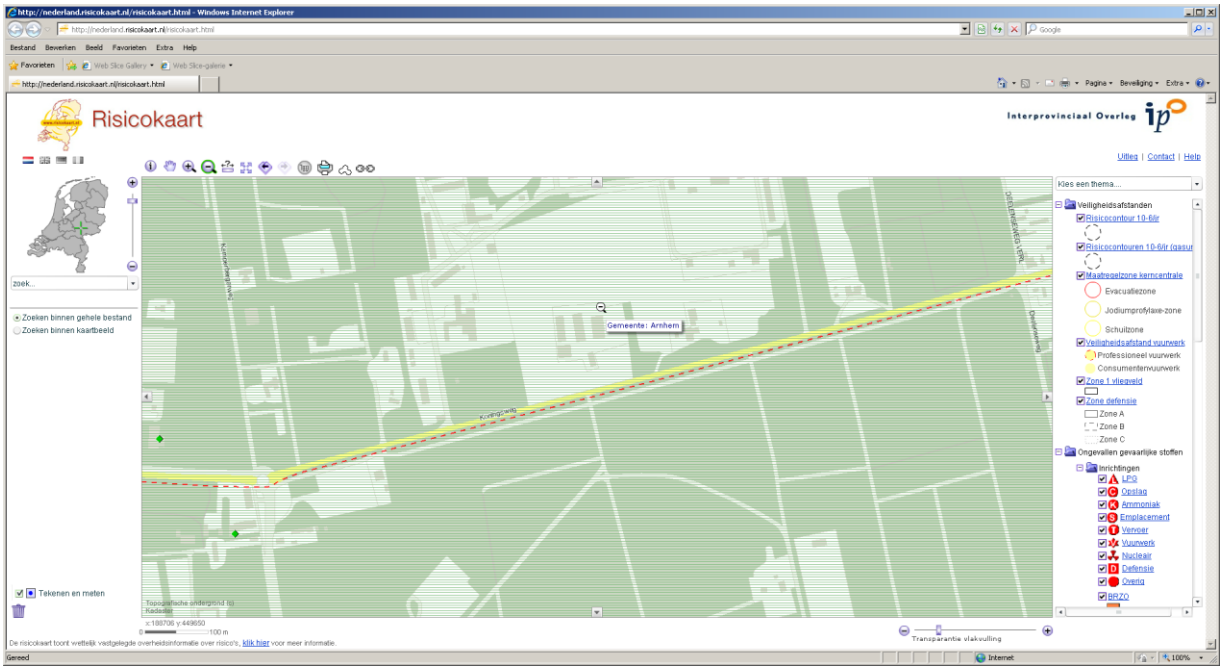
Geur

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn geen industriële bedrijven waarbij geur een rol speelt.

Het bedrijf Koningsweg 23B is een rundveebedrijf waarvoor het aspect geur zit verdisconteerd in de vaste afstand van 50 meter. Aan deze afstand wordt voldaan.

5.5 Externe veiligheid

Binnen het plangebied zijn geen risicovolle activiteiten voorzien. Wel bevindt zich een propaantank binnen het plangebied (zie onder paragraaf 5.4). Daarnaast loopt er een ondergrondse leiding voor het transport van brandbare vloeistoffen. Deze leiding heeft geen 10^{-6} PR^2 contour. Wel moet er rekening worden gehouden met een zakelijke rechtstrook van 2 x 5 meter vanuit het hart van de leiding. In onderstaande afbeelding is de leiding aangegeven (rode stippellijn).

Afbeelding 5.1 Uitsnede risicokaart (Bron: Risicokaart.nl)

Het plangebied ligt buiten de zakelijke rechtstrook van 5 meter.

*2. Het **PR** (Plaatsgebonden Risico) is het risico op een bepaalde plaats. Het PR is de kans dat een persoon, die zich permanent en onbeschermd op die plaats zou bevinden, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen. De norm voor het PR is de 10-6/jr PR contour.*

Verantwoording groepsrisico[3]

Er is geen toe- of afname van het groepsrisico waardoor er geen verantwoording van het groepsrisico plaatsvindt.

Vanuit externe veiligheid zijn er geen voorwaarden omdat het plangebied niet voorziet in nieuwe risicovolle activiteiten. Daarnaast ligt het plangebied niet binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit.

*3. Het **GR** (GroepsRisico) is de kans dat in een keer een groep mensen van tenminste een bepaalde grootte komt te overlijden als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen. De norm voor het GR is een oriënterende waarde.*

Conclusie

Het aspect externe veiligheid vormt geen belemmering voor het bestemmingsplan.

5.6 Groen en ecologie

In 2013 is door Arcadis de eerder uitgevoerde natuuronderzoeken gebundeld tot een integrale toets, genoemd Natuuronderzoek Kamp Koningsweg Noord - Arnhem (Bijlage 3). Op basis van de natuuronderzoeken is in 2014 door bureau Eelerwoude een Natuurplan, Buitenplaats Koningsweg opgesteld (Bijlage 4). Op basis daarvan heeft initiatiefnemer een ontheffing Flora en faunawet verkregen, met kenmerk FF/75C/2014/0270 (Bijlage 5).

Hierna wordt nader ingegaan op de beschrijving van de bestaande situatie en de voorgenomen ontwikkelingen in relatie tot de aspecten groen en ecologie.

Beschrijving bestaande situatie

Natura 2000-gebied Veluwe

Vogelrichtlijnsoorten

Er zijn geen broedgevallen van vogelrichtlijnsoorten in of nabij het plangebied bekend. Waarschijnlijk komen wespendief en zwarte specht uit Natura 2000-gebied Veluwe wel in het plangebied om te foerageren.

Habitattypen

In of nabij het plangebied komen geen beschermde habitattypen met een instandhoudingsdoel voor Natura 2000-gebied Veluwe voor.

Habitatrichtlijnsoorten

Vliegend hert en meervleermuis zouden op basis van landelijke verspreidingsgegevens en gebiedskenmerken in het plangebied voor kunnen komen. Op basis van het uitgevoerde veldonderzoek wordt aanwezigheid van deze soorten echter uitgesloten.

Gelders Natuurnetwerk

Afbeelding 5.2 Bestaande begrenzing van het GGN en GO. Het donker groen is GNN en het licht groen is GO.

Het gebied ligt in het Gelders natuurnetwerk. Bestaande houtige beplantingen zijn aangewezen als GNN, het voormalig militair complex is aangewezen als Groene Ontwikkelzone.

Bescherming houtopstanden

Het gebied ligt buiten de bebouwde kom van de Boswet. Op het complex zijn bos en lanen aanwezig, die onder de regels van de beschermde houtopstanden vallen.

Flora

Er zijn geen streng beschermde plantensoorten aanwezig in het plangebied.

Zoogdieren

In 13 verschillende gebouwen zijn verblijfplaatsen van vleermuizen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis) aanwezig. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn streng beschermd. Vliegroutes en essentieel foerageergebied van vleermuizen zijn niet aangetroffen in het plangebied.

Van de eekhoorn zijn twee nesten aangetroffen midden in het plangebied. Nesten van eekhoorn zijn beschermd en mogen niet zonder meer verwijderd worden.

Broedvogels

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten in het plangebied aanwezig. Wel zijn er broedgevallen van typische bosvogelsoorten. Deze zijn beschermd tijdens het broedseizoen.

Reptielen

In het plangebied zijn hazelworm en levendbarende hagedis aangetroffen. Met name het oostelijk deel van het plangebied is van belang en zeer geschikt voor hazelworm. Leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis is beschermd en mag niet zonder meer aangetast worden.

Overige soortgroepen

Voor de streng beschermde soorten van de overige soortgroepen kan aanwezigheid in het plangebied worden uitgesloten.

Beschrijving ontwikkelingen

<u>Gebiedsbescherming</u>

Natura 2000

Effecten op Natura 2000-gebied Veluwe kunnen alleen via externe werking plaatsvinden. Door de beperkte uitstraling van de verstoring vanuit het plangebied, de afwezigheid dan wel beperkte aanwezigheid van (leefgebied van) vogelrichtlijnsoorten en de afwezigheid van habitatrichtlijnsoorten en habitattypen rondom het plangebied, zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen uitgesloten.

Gelders Natuurnetwerk

Er is in de nieuwe situatie netto geen sprake van een grotere oppervlakte bebouwing of verharding dan in de bestaande situatie. Ook verstoring als gevolg van bewoning, recreatie en verkeersbewegingen zijn als zeer beperkt beoordeeld en zullen niet zorgen voor een vermindering van de natuurwaarden. Echter, er is wel ruimtebeslag op natuurbeheertype N01.04. Hiermee gaat een oppervlakte van ongeveer 1.350 m^2 van N01.04 verloren. Bij de overige nieuwbouw gaan geen natuurbeheertypen verloren. Het plan voorziet in compensatie. De herontwikkeling heeft een positief effect op de kernkwaliteiten van het Gelders Natuurnetwerk.

Afbeelding 5.3 Voorgestane wijziging van het GNN. Het donker groen is GNN en het licht groen is GO.

De ontwikkeling heeft effect op de GNN / GO begrenzing, uiteindelijk heeft dit heeft de volgende voordelen:

- Meer aaneengesloten GNN – minder versnippering
- Één robuust deel met natuurwaarden
- Veel groter oppervlakte GNN (was 27.950 m^2 en wordt: 84.825 m^2)
- Betere bescherming van gebied met hoogste (potentiële) natuurwaarden
- Mogelijkheden voor realisatie bebouwing in het zuidelijk deel van het gebied (gebouwen KNN1 – KNN3) vergroot herkenbaarheid cultuurhistorische structuur.

De ontwikkeling draagt zo bij aan het ontwikkelen en versterken van de kernkwaliteiten van het gebied, namelijk door:

- Verwijderen bebouwing uit het gebied
- Verwijderen asfaltwegen uit gebied.
- Realisatie van geleidelijke overgangen tussen open terrein (schraalgraslanden en heide) naar het dichte bos dmv bosranden..
- Versterken optimaal leefgebied voor reptielen
- Ontwikkeling heidevelden en heischrale graslanden met bijbehorende flora en vegetatie
- Uitbreiden oppervlak bos

- Realisatie van meer variatie in bosgebied door
  1. Verwijderen uitheemse soorten zoals Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers
  2. Beheer van het bos dmv bijvoorbeeld gericht dunnen, zodat het bos zich tot volle wasdom kan ontwikkelen.
  3. Behouden enkele open plekken in het bos op de voormalige locaties van de bebouwing
- Verwijderen hekken en afzettingen, met das in ogenschouw
- Versterken migratieroutes van diverse soorten door behouden en versterken bomenlanen en vegetatiestructuren.

Soortbescherming

Het Natuurplan voorziet in de maatregelen voor behoud en ontwikkeling van natuurwaarden.

Bij de ontwikkeling wordt leefgebied behouden dan wel versterkt voor de levendbarende hagedis, hazelworm, eekhoorn en een aantal soorten vleermuizen (nl. gewone grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis en laatvlieger), daarnaast wordt het leefgebied ook geschikt gemaakt voor de overige beschermde en niet-beschermde flora en fauna uit het gebied, met name eekhoorn en vleermuizen. Deze dieren stellen verschillende eisen aan hun leefgebied. Voor vleermuizen moeten aanvullend maatregelen genomen ten behoeven van het behouden en realiseren van verblijfplaatsen.

Op basis van deze eisen zijn belangrijke inrichtingselementen voor de herontwikkeling bepaald. Deze elementen worden in de nieuwe inrichting toegepast. Daarbij gaat het om:

- Heide en droog schraallanden;
- Bos;
- Bosranden;
- Takkenhopen, dood hout en stenen hopen;
- Zonbeschenen rustige plekken;
- Aangepaste verlichting.
- Verwijderen verharding
- Verwijderen hekwerk
- Vleermuisverblijfplaatsen

Daarnaast voorziet het natuurplan in aandachtspunten voor de zorgvuldige realisatie en aandachtspunten voor het duurzaam beheer.

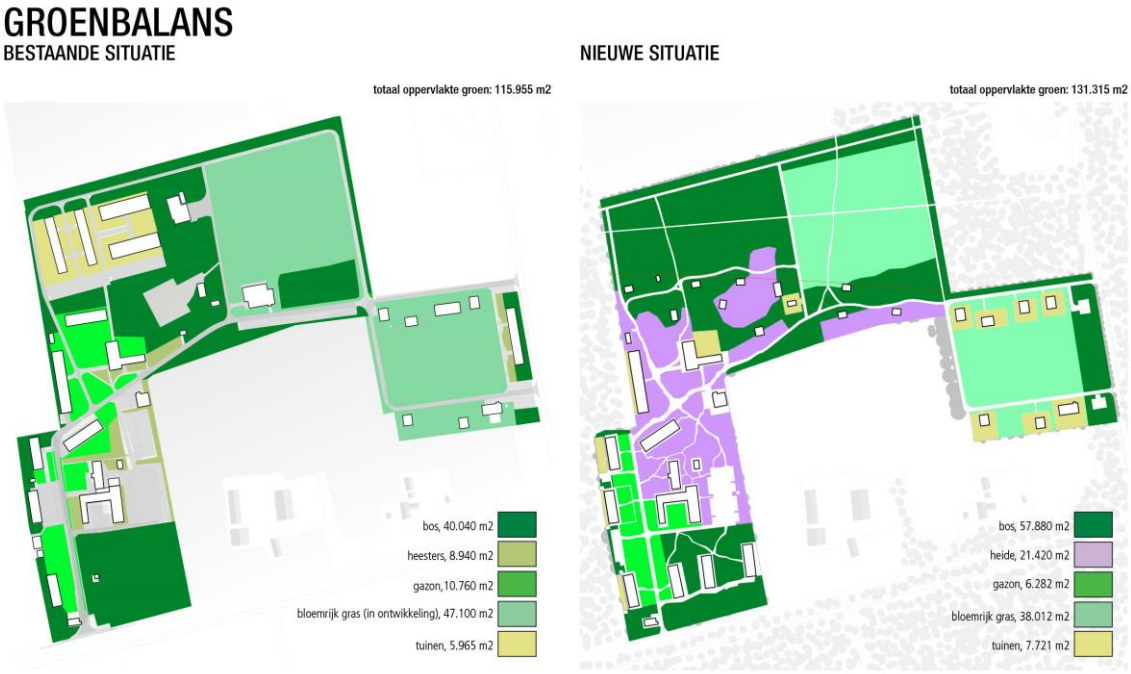
Met de uitvoering van de maatregelen en de aangepaste inrichting wordt:

- Lichtverstoring van vleermuizen voorkomen.
- Verkeersslachtoffers van dassen voorkomen
- Negatieve effecten op de populatie vleermuizen voorkomen en gecompenseerd.

Het natuurplan heeft de basis gevormd voor het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet voor gewone grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, eekhoorn, levendbarende hagedis en hazelworm.

De ontheffing van de Flora en Faunawet is in 2014 door RVO verleend. De eerste compensatie maatregelen, het realiseren van een vleermuiskelder is in 2016 uitgevoerd. Uit waarnemingen van de Vleermuiswerkgroep Gelderland is inmiddels een eerste waarneming van een vleermuis in deze kelder gedaan.

Groenbalans

7

Figuur 5 nadere detaillering van de wijziging in de groenbalans. Het groen betreft hier alle vormen van beplanting op het terrein (gazon, bos, heesters, tuinen enz.). Dit betreft niet de begrenzing van de EHS, GNN of GO.

Afbeelding 5.4 Groenbalans

De huidige feitelijke oppervlakte groen is 115.955 m^2. Na herontwikkeling zal de oppervlakte groen en natuur 131.315 m^2 zijn.

In deze groenbalans worden niet alleen de transformatie binnen dit gebied gecompenseerd, maar tevens de eerdere afspraken die de toenmalige DLG heeft gemaakt met het Nederlands Openluchtmuseum. Een compensatie opgave van die organisatie van 3.486 m^2 uit 2010 wordt met de wijziging van dit bestemmingsplan geëffectueerd.

De provincie heeft eerder met deze wijze van compenseren ingestemd, zie brief provincie (Bijlage 6).

Conclusie

Er is geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Veluwe. De ontwikkeling zorgt voor een betere verbetering van de samenhang en een betere planologische inpassing van het GNN en de GO. Er zijn geen reële alternatieven met een vergelijkbaar resultaat. Daarnaast is het ontwikkelen van het gebied noodzakelijk vanuit rijksdoelen. De kernkwaliteiten van het gebied worden versterkt en het oppervlakte van de GNN neemt ruim toe. De begrenzing van het GNN zal door de provincie Gelderland worden gewijzigd. De verwachting is dat Provinciale Staten voor de vaststelling van dit bestemmingsplan hier een besluit over heeft genomen.

Het natuurplan voorziet in een breed scala van maatregelen om bestaande natuurwaarden te behouden en nieuwe natuurwaarden te laten ontstaan.

De groenbalans is positief. Tevens wordt ook een oude compensatie van het NOM bij deze bestemmingsplanwijziging geëffectueerd**.**

Op basis van de uitgevoerde natuuronderzoeken en het opgestelde natuurplan is voor het initiatief in 2014 ontheffing van de Flora en faunawet verleend. Op basis daarvan is in 2015 de eerste compensatiemaatregelen uitgevoerd.

5.7 Water

Hierna wordt een beschrijving gegeven het toekomstige watersystemen in het plangebied. De beschrijving van het huidige watersysteem is terug te lezen in paragraaf 2.7.

Oppervlaktewater

Binnen de ontwikkeling wordt geen open water gerealiseerd.

Grondwater

Door geo-hydrologisch onderzoek (zie bijlage 7) is aangetoond dat binnen de eerste 4 meter van de ondergrond geen leemlagen voorkomen. Zolang ingrepen niet dieper gaan dan deze 4 meter, heeft de ontwikkeling geen effect op de grondwaterhuishouding. Wil men dieper gaan, dan is een aanvullend geo-hydrologisch onderzoek noodzakelijk. Reden is dat het ondiepe grondwater een andere, tegengestelde stromingsrichting heeft dan het diepe(re) grondwater. Dat kan alleen als hier een scheidende bodemlaag aanwezigheid is. Deze scheidende laag moet intact blijven om de twee grondwaterlagen gescheiden te houden. Het ondiepe grondwater dient ter aanvulling van de Heelsumsche beek; een HEN-beek (een beek van het Hoogste Ecologische Niveau).

Afvalwatersysteem en hemelwater

In het plangebied wordt een nieuw rioolstelsel aangelegd. Hierop wordt het afvalwater van de te handhaven en nieuwe gebouwen aangesloten, dat uiteindelijk verpompt wordt naar de bestaande drukriolering. Dat betekent dat uit het plangebied alleen afvalwater mag worden afgevoerd. Hemelwater moet op het eigen terrein verwerkt worden. Uit onderzoek blijkt dat infiltreren zeker een optie is.

Conclusie

De ontwikkeling heeft geen gevolgen voor de waterhuishouding.

5.8 Bodem

Beschrijving bodemkwaliteit in het plangebied

Voor het bestemmingsplan Buitenplaats Koningsweg Arnhem is een inventarisatie uitgevoerd naar de bekende (mogelijke) gevallen van ernstige bodemverontreiniging in het betreffende plangebied. Daarnaast is een inventarisatie uitgevoerd naar alle beschikbare bodemkwaliteitgegevens en historische gegevens in het plangebied. Daarbij is gebruik gemaakt van het bodeminformatiesysteem van de gemeente Arnhem en zijn bodemrapporten/-documenten geraadpleegd.

Uit deze inventarisatie is gebleken dat in het bestemmingsplangebied geen gevallen van ernstige bodemverontreiniging bekend zijn. In of direct aangrenzend aan het bestemmingsplangebied liggen geen grondwaterverontreinigingen.

Op basis van de uitgevoerde bodemonderzoeken (zie bijlage 8) en/of de bodemkwaliteitskaart is licht verontreinigde grond (klasse natuur/landbouw) te verwachten. Wel zijn plaatselijk matig tot sterk verhoogde gehalten aan minerale olie en op één locatie ook PAK in de grond aangetroffen. Deze verontreinigingen hebben een beperkte omvang. De verontreinigingen met minerale olie hangen samen met de (voormalige) aanwezigheid van ondergrondse brandstoftanks. Verdere informatie over de bodemkwaliteit in Arnhem kunt u vinden op de internetsite www.arnhem.nl/bodem.

Gezien de ouderdom van de beschikbare bodemonderzoeksrapporten kan bij nieuwbouwplannen, voor aanvraag van een (bouw)vergunning, om een recent bodemonderzoek worden gevraagd.

Conclusie

De geïnventariseerde en getoetste bodemgegevens geven voldoende inzicht in de bodemkwaliteit van het plangebied. Er zijn geen (mogelijke) gevallen van ernstige bodemverontreiniging aanwezig. Direct aangrenzend aan het plangebied liggen geen grondwaterverontreinigingen.

Voor de ontwikkeling van het terrein zijn geen sanerende maatregelen vereist. Wel dienen ondergrondse tanks verwijderd te worden. Geadviseerd wordt om tegelijkertijd de aanwezige beperkte verontreinigingen met minerale olie te ontgraven.

De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt geen belemmering voor de planontwikkeling op de ontwikkellocatie en voor de financiële uitvoerbaarheid daarvan.

Bij nieuwbouwplannen kan voor aanvraag van een (bouw)vergunning om een recent bodemonderzoek worden gevraagd.

5.9 Cultuurhistorie

Koningsweg-Noord

Het kampement Koningsweg-Noord werd aangelegd op de zandgronden ten noordwesten van ontginningsboerderij Wildhoeve. Het gebied werd rond 1940 doorsneden door een netwerk van deels haaks op elkaar staande en deels diagonaal verlopende (bos)laantjes, met hier en daar ingeweven weiden en / of akkers. De gebouwen van Koningsweg-Noord kwamen tot stand aan de westzijde van een zich al in het begin van de 20e eeuw als een opvallend grote, trapeziumvormige open ruimte in het verder overwegend beboste gebied aftekenend en voor agrarisch gebruik bestemd veld. Een langs de westzijde hiervan, vrijwel haaks op de Koningsweg gerichte met bomen beplante laan werd toegangsweg en hoofdas. De weg werd vermoedelijk bestraat met klinkers, naar analogie met andere kampementen. Langs de westzijde van de weg, terugliggend aan plantsoenen of gazons - en aan de achterzijde onder dekking van een aangrenzend bos - werden drie tweelaagse legeringsgebouwen gerealiseerd, met hiertussen een klein, houten mortuarium. De gebouwen kwamen globaal in elkaars verlengde te liggen. Aan de westzijde van de weg kwamen, in de oostelijke oksel met de Koningsweg, eveneens drie legeringsgebouwen tot stand; deze lagen evenwijdig aan elkaar, haaks op de Koningsweg. Deze drie gebouwen waren door een radiaal padensysteem verbonden met het ten noorden ervan gelegen messgebouw en ze waren ingebed in een grotendeels bestaande structuur van opgaand groen. Vermoedelijk werden er overal paadjes van 30 x 30 cm betontegels rond de bebouwing aangelegd. Rond het terrein is een draadhekwerk gespannen dat door betonnen palen werd gedragen.

De drie parallel geplaatste legeringsgebouwen in de oksel van de toegangsweg en de Koningsweg met hun radiaal verlopende paden en de bijbehorende groenstructuur zijn inmiddels verdwenen. Het messgebouw bestaat nog wel, maar het is na de oorlog vergroot en tevens vrij ingrijpend gemoderniseerd. De drie andere, in een lineair verband geplaatste legeringsgebouwen en het mortuarium zijn behouden, grotendeels met inbegrip van de plantsoenen, gazons of voorruimten. De hoofdas, met een duidelijke laanstructuur, grotendeels omzoomd met hoog opgaand groen, bleef intact, maar werd voorzien van een asfalt slijtlaag. De weg kreeg na de oorlog een meer uitgebreide functie als toegang tot een veel groter militair complex en als toegang tot Zeven Provinciën. De hekwerkpalen zijn grotendeels gehandhaafd, al zijn er aanpassingen in de beveiliging van het terrein uitgevoerd.

Vrijland-Noord is het enige kamp dat werd uitgevoerd met tweelaagse legeringsgebouwen en in die zin vertegenwoordigen de drie overgebleven panden een apart stadium in de ontwikkeling van Vliegveld Deelen. Bovendien heeft de toegepaste standaardisering en serieproductie d.m.v. 'Regelbau', hier een aantal van oorsprong vrijwel identieke legeringsgebouwen opgeleverd. Voor wat betreft hun camouflage werd op niet veel meer gerekend dan die van dekking door aanwezige opgaande begroeiing en die door de aanleg van 'esthetisch' groen in de vorm van gazons en perken.

Verschillende voor functionele doeleinden en / of als onderdeel van camouflage op het kamp tot stand gebrachte artefacten zijn nog in het terrein herkenbaar of zo goed als ongeschonden aanwezig. Het betreft uiteraard in de eerste plaats de drie legeringsgebouwen, het mortuarium, de mess en enige bouwwerken van ondergeschikt belang, maar ook de laanbeplanting, de relicten van perk- en gazonaanleggen en de tegelpaadjes vormen nog markante facetten van de uit 1943-1944 daterende inrichting van Koningsweg-Noord.

Zeven Provinciën

Het kampement Zeven Provinciën werd aangelegd op de zandgronden ten noordoosten van de ontginningsboerderij Wildhoeve. Het gebied werd rond 1940 doorsneden door een netwerk van vrijwel uitsluitend haaks op elkaar staande (bos)laantjes, met hier en daar ingeweven weiden en/of akkers. Voor Zeven Provinciën werd expliciet gekozen voor een opstelling van de zeven gebouwen rond een bestaand open, agrarisch terrein met een rechthoekige plattegrond. Het terrein was omgeven door een eveneens rechthoekig verlopende, eerder al bestaande rondweg, die - naar analogie met andere kampementen - vermoedelijk tegelijk met de bouw van de panden werd bestraat met klinkers. De gebouwen werden in twee korte rijtjes, van respectievelijk vier (noord) en drie (zuid) aan de zuidzijde van oost- west gerichte delen van de lanen geplaatst, waardoor ze enigszins aan het zicht waren onttrokken door het opgaand groen. Hoewel er wel degelijk sprake is van 'Regelbau' en de gebouwen van Zeven Provinciën in lineair verband zijn geplaatst, werden de rooilijnen en de nokken van de daken niet gelijk gericht, terwijl toegangen en vensters ook in verschillend georiënteerde gevels zijn geplaatst. De zeven werden overwegend door zadeldaken gedekt en waren uitgevoerd als eenvoudige - zij het ruime woningen van een niet historiserend, maar min of meer eigentijds type. Door decoratieve toevoegingen aan deze schijnbaar ad hoc gebouwde, eenlaagse onderkomens poogde de bezetter een ijl landelijk gehucht bij een kleine akker- of weide omringd door opgaand groen te suggereren. Deze opzet werd onder meer versterkt door aanleg van tuinen, tuinmuurtjes, externe keldertrappen, siersmeedwerk, beschilderde luiken, enz. Tevens werden er paadjes van 30 x 30 cm betontegels rond en naar de bebouwing aangelegd. Het centrale open terrein werd geëffend, maar niet duidelijk is wanner dat is gebeurd. Opmerkelijk hierbij zijn de steilranden, die wijzen op de afvoer van zand. Rond het terrein werd een draadhekwerk gespannen dat door betonnen palen werd gedragen.

Zeven Provinciën is het enige kamp binnen Vliegveld Deelen dat werd uitgevoerd als een relatief open en met een voor luchtverkenning onbeschermd karakter. De vijf overgebleven panden en hun ruimtelijke context vormen hiermee een uitzonderlijk stadium in de ontwikkeling van het vliegveld. Van de zeven gebouwen zijn er vijf bewaard, terwijl de aanleg van het terrein in hoofdzaak intact bleef, inclusief resten van tuinaanleg. De staat waarin de gebouwen verkeren is zeer verschillend, maar een deel is tot vrij recent in gebruik geweest of nog steeds in gebruik. Twee gebouwen zijn gesloopt en vervangen door nieuwe panden, die wat toegepaste schaal betreft redelijk in het bestaande beeld passen. Aan de noordoostzijde is, haaks op de bestaande assen, een grootschaliger legeringsgebouw bijgeplaatst. De ringweg is van een asfalt slijtlaag voorzien en is via een van oudsher bestaand tracé in verbinding gebracht met de toegangsweg van Koningsweg-Noord. De hekwerkpalen zijn grotendeels gehandhaafd, al zijn er aanpassingen in de beveiliging van het terrein uitgevoerd. Verschillende voor functionele doeleinden en / of als onderdeel van camouflage op het kamp tot stand gebrachte artefacten zijn nog in het terrein herkenbaar of zo goed als ongeschonden aanwezig. Het betreft uiteraard in de eerste plaats de vijf legeringsgebouwen, maar ook de vele relicten van tuinaanleg en tegelpaadjes, de rechthoekige groene middenzone (exercitieterrein?), het rechthoekig wegenstelsel en de hekwerken vormen nog markante facetten van de uit 1941-1942 daterende inrichting van Zeven Provinciën.

Conclusie

Het terrein met aanleg van Koningsweg-Noord en de Zeven Provinciën is van algemeen en cultuurhistorisch belang als vrij gaaf onderdeel van een uit de Tweede Wereldoorlog stammend en door de Duitse bezetter opgezet groot militair vliegveld, vanwege:

- architectuurhistorische en stedenbouwkundige waarden;
- historisch-geografische waarden;
- krijgs- en cultuurhistorische waarden;
- complex- en ensemblewaarden.

Dit blijkt onder meer uit:

- de overwegend op de vigerende, sobere en vooral doelmatige, traditionalistische bouwtrant gebaseerde vormentaal van de hoofdzakelijk tweelaagse gebouwen
- de voor de bouwtijd kenmerkende onderdelen en details
- de in het concept verwerkte, deels reeds in het landschap aanwezige en deels daarop geïnspireerde elementen,

- het gehandhaafde en geaccentueerde beloop en de dito uitvoering van wegen en paden
- de vanwege camouflageoverwegingen in lineair patroon opgezette bebouwingsstructuur
- de samenhang van en met het totale militaire vliegveldconcept
- de ruimtelijke hoofdlijnen en onderdelen van het kampement.

Zowel het terrein met aanleg van kampement Koningsweg-Noord als van de Zeven Provinciën is aangewezen als rijksmonument. Op beide terreinen bevindt zich een aantal rijksmonumenten welke zijn beschermd via de Erfgoedwet.

Bij de ontwikkeling van het plangebied is rekening gehouden met het behoud en de versterking van het in het gebied aanwezige cultuurhistorische erfgoed. De monumentale panden blijven behouden en hebben een andere bestemming gekregen. Dit is een voorwaarde voor de ontwikkeling van het complex en maakt het complex ook voor de toekomst onderscheidend.

Binnen de verschillende bestemmingen zoals 'groen-landschap en park' en 'bos' is opgenomen dat gronden mede zijn bestemd voor het behoud of herstel van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen cultuurhistorische waarden.

De cultuurhistorische waarde van het gebied en de bebouwing is in dit bestemmingsplan en in de Erfgoedwet voldoende beschermd.

5.10 Archeologie

In het plangebied zijn geen archeologische waarden bekend. In de omgeving zijn grafheuvels aanwezig. Door de slechte bodemkundige omstandigheden zal het plangebied niet aantrekkelijk zijn geweest voor landbouwnederzettingen, maar het eventueel watervoerende dal kan een gunstige locatie voor jagers en verzamelaars zijn geweest, ook vanwege gemengde biotopen. In 2013 heeft een archeologisch booronderzoek met bureauonderzoek plaatsgevonden (zie bijlage 9). Dit onderzoek wees verstoring van de ondergrond uit, met als gevolg het verdwenen zijn van eventueel aanwezige archeologische waarden. Het onderzoek gaat echter niet in op de situatie tijdens de Tweede Wereldoorlog, als er sprake is van een militair kamp. Verstoringen van de bodem zullen samenhangen met de aanleg en het gebruik van het kamp, met kans op sporen maar vooral ook mobilia uit de oorlog. De concept verwachtingskaart WOII-archeologie in Arnhem toont voor de omgeving van het plangebied stellingen en loopgraven.

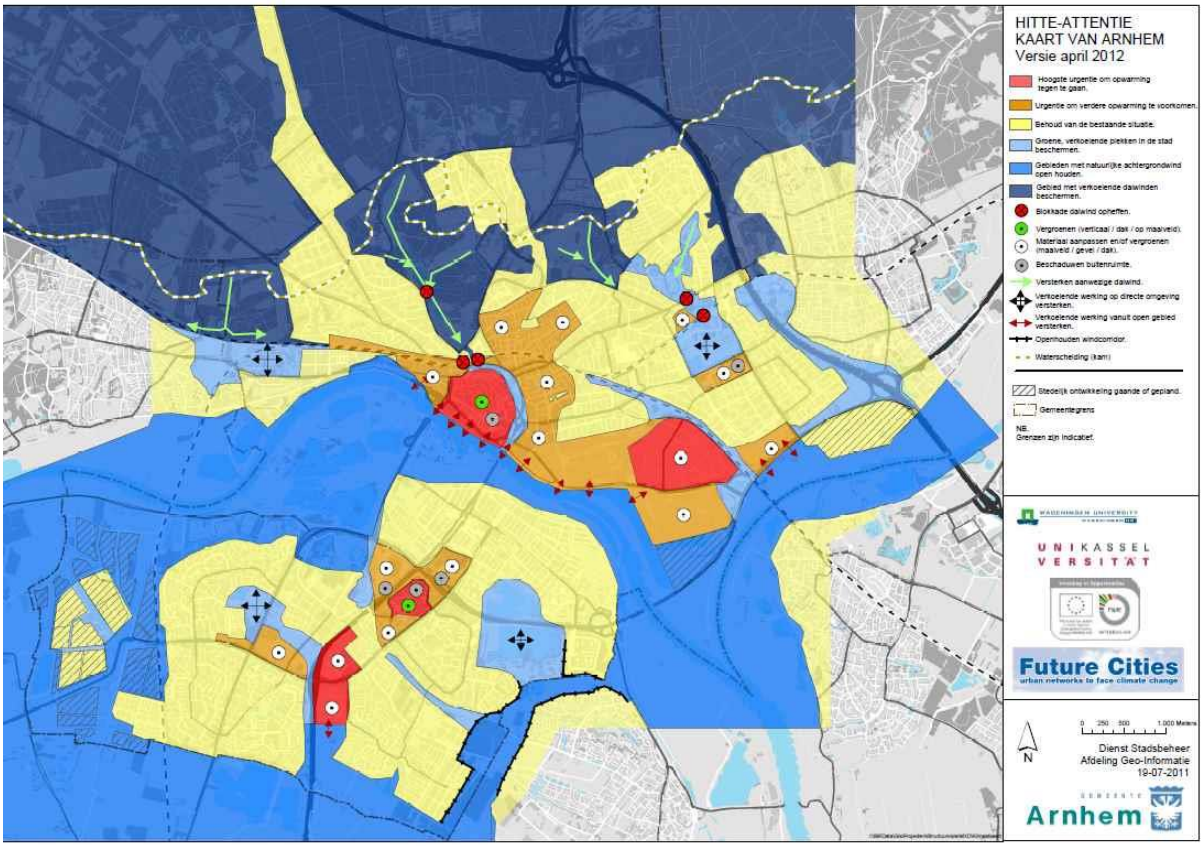
Afbeelding 5.5 Concept WOII-verwachtingskaart, locatie Koningsweg.

Gezien de resultaten van het booronderzoek geldt er geen verwachting op archeologische waarden ouder dan de Tweede Wereldoorlog. Voor de Tweede Wereldoorlog zelf geldt vooralsnog een hoge archeologische verwachting. Deze verwachting is op de plankaart en in de regels van het bestemmingsplan (zie artikel 12) opgenomen. Vervolgonderzoek zal moeten uitwijzen of er al dan niet archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog aanwezig zijn.

5.11 Stadsklimaat

De klimaatbestendigheidsambitie is voor wat betreft 'hitte in de stad' vertaald naar specifieke aanbevelingen voor elk deel van de stad (zie figuur 2, de Hitte-attentiekaart). Het bestemmingsplangebied ligt in een overwegend groen gebied waar sprake is van een goed (stads)klimaat. Het plangebied ligt buiten de reikwijdte van de Hitte-attentiekaart (figuur 2) maar ligt in de als donkerblauw aangegeven klimatologische eenheid. Bij nadere bestudering van de situatie kunnen we beter spreken van een gebied waar de huidige goede klimatologische te behouden moet blijven, wetende dat er lokaal extra bebouwing zal worden toegevoegd.

Voor het plangebied betekent dit dat er moet worden ingezet op het behoud van het huidige goede stadsklimaat door het behoud van de huidige verhouding tussen bebouwing en open groene (niet verharde) ruimte. Er zal echter lokaal bebouwing worden toegevoegd en daarmee verharding. Ingezet moet worden op het zo gering mogelijk houden van het extra oppervlak aan verharding door het vergroenen van de nieuwe of bestaande bebouwing (verticaal en/of dakgroen) danwel extra vergroenen van de bestaande open ruimte. Dakgroen is vooral effectief voor een beter binnenklimaat (en daarmee de energievraag).

Afbeelding 5.5 Hitte-attentiekaart van Arnhem

5.12 Besluit milieueffectrapportage

5.12.1 Besluit milieueffectrapportage

5.12.1.1 Situatie plangebied

Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

Op 1 juli 2015 is de PAS in werking getreden. De PAS is een gezamenlijke, samenhangende aanpak van alle betrokken overheden op provinciaal en rijksniveau. De PAS bevat maatregelen die leiden tot een afname van stikstofdepositie en maatregelen die leiden tot een versterking van de natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden. Door deze maatregelen kunnen in en rondom de Natura 2000-gebieden nieuwe economische activiteiten, zoals bedrijfsuitbreidingen die stikstofdepositie veroorzaken, worden toegelaten.

Activiteiten met een waarde van minder dan 0,05 mol per hectare per jaar worden als verwaarloosbaar beschouwd; deze activiteiten hoeven niet te worden gemeld (ook al niet onder de ontwerp Regeling). Ook cumulatief beschouwd zorgen deze activiteiten voor geen effecten voor de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden, aldus de toelichting van de PAS.

Door Aveco de Bondt is onderzoek gedaan naar stikstofdepositie (zie bijlage 10). De berekening van stikstofdepositie is uitgevoerd in AERIUS. Dat is het programma dat is opgericht om de stikstofdepositie te kunnen berekenen. Uit het berekeningsresultaat blijkt dat de stikstofdepositie als gevolg van het plan op Natura200-gebieden niet hoger is dat de drempelwaarde.

Drempelwaarden Besluit m.e.r.

Dit bestemmingsplan voorziet in een directe eindbestemming voor wat betreft de binnen het plangebied gelegen gronden en voldoet daarmee aan de definitie van een 'besluit' als bedoeld in het Besluit m.e.r. Dit betekent dat dit bestemmingsplan m.e.r.-(beoordelings)plichtig is indien activiteiten worden mogelijk gemaakt die genoemd worden in onderdeel C of D van het Besluit m.e.r. en de daarin opgenomen drempelwaarden overschrijden.

In dit geval is sprake van een ontwikkeling die niet wordt genoemd in onderdeel C van het Besluit m.e.r. Er is daarom in elk geval geen sprake van een direct m.e.r.-plicht. Op basis van onderdeel D kan de in dit plan besloten ontwikkeling worden aangemerkt als: 'De aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen'.

De ontwikkeling in dit bestemmingsplan is m.e.r.-beoordelingsplichtig indien de volgende drempelwaarden worden overschreden:

1. een oppervlakte van 100 hectare of meer,
2. een aaneengesloten gebied en 2000 of meer woningen omvat, of
3. een bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000 m^2 of meer.

Gezien de drempelwaarden (100 hectare of meer) kan worden geconcludeerd dat voor dit bestemmingsplan geen sprake is van een m.e.r.-beoordelingsplicht. Echter, zoals ook in het voorgaande aangegeven, dient ook wanneer ontwikkelingen onder drempelwaarden blijven, het bevoegd gezag zich er van te vergewissen of activiteiten geen aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben.

Indien de mogelijkheden van dit plan worden vergeleken met de drempelwaarden uit onderdeel D van het Besluit m.e.r. kan worden geconcludeerd dat er sprake is van een wezenlijk ander schaalniveau en een activiteit die vele malen kleinschaliger is. Daarnaast blijkt uit dit hoofdstuk dat de in dit bestemmingsplan besloten ontwikkeling geen belangrijk nadelige milieugevolgen tot gevolg heeft die het doorlopen van een m.e.r.-procedure noodzakelijk maken.

5.12.1.2 Conclusie

Dit bestemmingsplan is niet m.e.r.-plichtig. Tevens zijn geen nadelige milieugevolgen te verwachten als gevolg van de vaststelling van dit bestemmingsplan.

5.13 Kabels, leidingen en straalpaden

Binnen het plangebied zijn geen planologisch relevante kabels, leidingen of straalpaden gelegen waarmee in het kader van dit bestemmingsplan rekening dient te worden gehouden.

Hoofdstuk 6 Planbeschrijving en -verantwoording

6.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de bestaande situatie, het relevante beleid en de milieu- en omgevingsaspecten. De informatie uit deze hoofdstukken is gebruikt om keuzes te maken bij het opstellen van het bestemmingsplan: de verbeelding (plankaart) en de regels. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de opzet van dit bestemmingsplan. Daarnaast worden de gemaakte keuzes op de verbeelding en in de regels verantwoord. Dat betekent dat er wordt aangegeven waarom bepaalde bestemmingen zijn aangewezen en waarom bepaalde bebouwing acceptabel is.

6.2 Opzet van de regels

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de verplichting opgenomen om ruimtelijke plannen en besluiten digitaal vast te stellen. De Standaard voor vergelijkbare bestemmingsplannen 2012 (SVBP2012) is verplicht.

De Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2012 maakt het mogelijk bestemmingsplannen te maken die op vergelijkbare wijze zijn opgebouwd en op een zelfde manier worden verbeeld. Vergelijkbare bestemmingsplannen leiden tot een betere dienstverlening en tot een effectievere en efficiëntere overheid.

Het juridisch bindend gedeelte van het bestemmingsplan bestaat uit planregels en bijbehorende plankaart waarop de bestemmingen zijn aangegeven. Deze plankaart kan zowel digitaal als analoog worden verbeeld. De plankaart en de planregels dienen in samenhang te worden bekeken.

De regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken:

1. Inleidende regels (begripsbepalingen en wijze van meten);
2. Bestemmingsregels;
3. Algemene regels (o.a. afwijkingen);
4. Overgangs- en slotregels.

6.2.1 Inleidende regels

Hoofdstuk 1 bevat de inleidende regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied en bevatten:

Artikel 1 Begrippen

In dit artikel zijn definities van de in de regels gebruikte begrippen opgenomen, voor een eenduidige interpretatie van deze begrippen.

Artikel 2 Wijze van meten
Dit artikel geeft onder meer bepalingen waar mag worden gebouwd en hoe voorkomende eisen betreffende de maatvoering begrepen moeten worden.

Op de plankaart zijn bouwhoogten en soms bebouwingspercentages aangegeven. Als er geen percentages zijn aangegeven, mag het hele bouwvlak worden bebouwd. De aangegeven bouwhoogte wordt gemeten vanaf peil tot het hoogste punt (exclusief elementen zoals een schoorsteen, liftopbouw en dergelijke). Uitgangspunt is dat alleen gebouwd mag worden binnen de bouwgrenzen.

6.2.2 Bestemmingsregels

Hoofdstuk 2 van de regels bevat de juridische vertaling van de verschillende bestemmingen die voorkomen in het plangebied. Voor ieder gebied op de plankaart is de bestemming aangegeven.

Deze bestemmingen zijn in de regels onderverdeeld in o.a.:

1. Bestemmingsomschrijving: omschrijving van de activiteiten die zijn toegestaan (wonen, bedrijvigheid etc.);
2. Bouwregels: eisen waaraan de bebouwing moet voldoen (bebouwingshoogte, bebouwingspercentage etc.);

3. Afwijken van de gebruiks- en bouwregels: onder welke voorwaarde mag afgeweken worden van de aangegeven bestemmingen en bouwregels;
4. Verboden gebruik: welke vormen van gebruik zijn uitgesloten.

In paragraaf 6.3 worden de verschillende bestemmingen toegelicht en wordt ook per bestemming aangegeven waarom voor bepaalde gronden voor deze is gekozen. Daarnaast wordt, indien gekozen wordt af te wijken van de bestemming uit het geldende bestemmingsplan, aangeven waarom daarvoor is gekozen.

6.2.3 Algemene regels

Hoofdstuk 3 bevat de algemene regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied. Dit hoofdstuk is opgebouwd uit:

Artikel 13 Anti-dubbeltelregel

Deze regel bepaalt dat er niet twee keer voor eenzelfde locatie een bouwplan kan worden ingediend.

Artikel 14 Algemene bouwregels
Hierin zijn de algemene bouwregels opgenomen zoals de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak en de uitleg van het bebouwingspercentage.

Voortbrengsel van de beeldende kunsten in de vorm van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, gericht op de vergroting van de cultuurhistorische waarden overeenkomstig de kernkwaliteiten GNN en GO zijn binnen deze bestemming mogelijk.

Artikel 15 Algemene gebruiksregels

In dit artikel zijn algemene regels met betrekking tot het gebruik van de gronden en opstallen in het plangebied opgenomen. Hierin is aangegeven welke functies in ieder geval in strijd zijn met het bestemmingsplan.

Artikel 16 Algemene afwijkingsregels

In dit artikel worden de voorwaarden beschreven waaronder kan worden afgeweken van een bestemmingsregel. Deze afwijkingen kunnen worden toegepast op alle bestemmingen in het bestemmingsplan. De afwijkingen die uitsluitend gelden voor een bepaalde bestemming zijn in het betreffende artikel van die bestemming opgenomen.

Artikel 17 Algemene aanduidingsregels

De geluidzone van het militaire vliegveld Deelen is beschermd met deze gebiedaanduiding. Binnen deze zone zijn geen geluidgevoelige functies toegestaan.

Artikel 18 Overige regels

In dit artikel is de verplichting ten aanzien van het realiseren en instandhouden van voldoende parkeergelegenheid opgenomen. Daarnaast zijn er regels opgenomen ten aanzien van het laden en lossen.

6.2.4 Overgangs- en slotbepalingen

In hoofdstuk 4 staan de overgangs- en slotbepalingen. In de overgangsbepalingen is aangegeven wat de juridische consequenties zijn van bestaande situaties die in strijd zijn met dit bestemmingsplan.

6.3 Verantwoording van de regels

6.3.1 Algemeen

Kenmerk van de Nederlandse ruimtelijke ordeningsregelgeving is dat er uitgegaan wordt van toelatingsplanologie. Een bestemmingsplan geeft aan welke functies waar zijn toegestaan en welke bebouwing opgericht mag worden. Bij het opstellen van dit bestemmingsplan zijn keuzes gemaakt over welke functies waar mogelijk worden gemaakt en is gekeken welke bebouwing stedenbouwkundig toegestaan kan worden. De bestaande situatie is hierbij het uitgangspunt.

Het is noodzakelijk dat het bestemmingsplan een compleet inzicht biedt in de bouw- en gebruiksmogelijkheden binnen het betreffende plangebied. Het bestemmingsplan is het juridische toetsingskader dat bindend is voor de burger en overheid en geeft aan wat de gewenste planologische situatie voor het plangebied is. Deze situatie kan gaandeweg de planperiode wijzigen, bijvoorbeeld door veranderd stedenbouwkundig inzicht, functiewijziging veranderingen in gebruik. Ook ruimtelijke ontwikkelingen en vernieuwing van o.a. ruimtelijk, economisch, verkeerskundig en milieubeleid dragen bij aan de veroudering van geldende bestemmingsplannen.

Om recht te doen aan een goede ruimtelijke ordening binnen het plangebied wordt daarom aangegeven in welke situaties de bestemming wordt gekozen gelijk aan de oude bestemming (na strijdige situatie te hebben gewraakt) en in welke situaties een nieuwe bestemming wordt gegeven (positief bestemmen), waarmee de strijdige situatie wordt gelegaliseerd. Daarnaast wordt, indien van toepassing, aangegeven wanneer een strijdige situatie onder het overgangsrecht wordt gebracht.

In deze paragraaf worden de keuzes die zijn gemaakt nader onderbouwd. Hierbij zullen de bestemmingen in dezelfde volgorde als in de regels worden behandeld.

6.3.2 Afzonderlijke bestemmingen

In de volgende subparagrafen worden de afzonderlijke bestemmingen die voorkomen in het bestemmingsplan besproken.

Per bestemming wordt ingegaan op:

- welke gronden zijn zo bestemd;
- wat houdt de bestemming in;
- eventuele aanduidingen of andere bijzonderheden.

6.3.3 Bedrijf

In dit bestemmingsplan zijn enkele gebouwen aanwezig welke ten behoeve van bedrijvigheid aangewend kunnen worden. Deze gebouwen zijn bestemd tot 'Bedrijf' (artikel 3).

Binnen de bestemming 'Bedrijf' zijn bedrijven in de creatieve sector toegestaan. Overige vormen van bedrijvigheid zijn niet gewenst en daarom ook niet toegestaan. Productiegebonden detailhandel is toegestaan tot 10% van het brutovloeroppervlak met maximum van 100 m².

Op één pand (de voormalige radartoren) wordt met een specifieke bouwaanduiding een overkapping mogelijk gemaakt.

6.3.4 Bos

Het deel van het plangebied ingericht als bos heeft de gelijknamige bestemming (artikel 4) gekregen. Deze gronden zijn bestemd voor bos met de bijbehorende recreatieve, landschappelijke, ecologische en bosbouwkundige functies en (tijdelijke) kunstuitingen. Ter plaatse van de functieaanduiding 'parkeerterrein' is parkeren en de daarbij behorende ontsluiting tevens toegestaan.

In dit artikel is een voorwaarde opgenomen dat voor de uitvoering van bepaalde werken, geen bouwwerk zijnde, en werkzaamheden een omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders is vereist. Hiermee wordt het bos beschermd tegen werken en werkzaamheden die een negatief effect hebben op dit gebied.

6.3.5 Groen - Landschap en park

De groenvoorzieningen, niet zijnde bos of natuur, zijn bestemd tot 'Groen - Landschap en park' (artikel 5). Deze bestemming wordt opgenomen ter plaatse van grotere groengebieden die een landschappelijke, ecologische of recreatieve functie hebben. Dit is een zwaardere bestemming dan de reguliere groenbestemming omdat hieraan een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden is gekoppeld. Dat betekent dat binnen de bestemming een omgevingsvergunning noodzakelijk is om bepaalde werkzaamheden uit te voeren zoals het aanleggen van verharding en het kappen van bomen (werkzaamheden ten behoeve van het normale beheer en onderhoud zijn uitgesloten van de vergunningplicht).

Binnen deze bestemming is geen bebouwing toegestaan. Er is wel een afwijking mogelijk indien kan worden aangetoond dat de bebouwing geen afbreuk doet aan het park. Het gaat dan om bebouwing die past binnen de bestemming waarbij een maximumbouwhoogte geldt van 4 meter.

Ter plaatse van de functieaanduiding 'parkeerterrein' is tevens parkeren en de daarbij behorende ontsluiting tevens toegestaan. Ter plaatse van de functieaanduiding 'ontsluiting' is tevens ontsluiting van de aangrenzende gebouwen toegestaan evenals parkeren.

6.3.6 Horeca

De bestemming “Horeca” (artikel 6) ligt op het de bestaande restaurant (Garage Royal) aan de Koningsweg 23A. Binnen deze bestemming is alleen horeca in categorieën a en b (zoals lunchrooms en restaurants) toegestaan.

6.3.7 Natuur

De gebieden die een natuurinrichting krijgen hebben een natuurbestemming (artikel 7) gekregen, behoud van het open karakter is uitgangspunt.

6.3.8 Recreatie

De bestemming 'Recreatie' (artikel 8) is opgenomen ter plaatse van de follies. Ter plaatse van deze bestemming is verblijfsrecreatie, groen- en parkvoorzieningen toegestaan. Per bouwvlak mag niet meer dan 1 verblijfseenheid worden gebouwd, waarvan de inhoudsmaat niet meer mag bedragen dan 165 m^3 en de oppervlakte niet meer dan 40 m^2 (enkele bouwlaag) of 35 m^2 (meerdere bouwlagen). In de specifieke gebruiksregels is:

- permanente bewoning expliciet uitgesloten;
- geregeld dat de verblijfseenheden bedrijfsmatig exploiteerd moeten worden en
- zijn er gebruiksvoorwaarden opgenomen ten aanzien van de buitenruimte.

Gelet op het feit dat deze follies zijn voorzien in bosrijk gebied is in deze bestemming ook een omgevingstelsel opgenomen ten aanzien van werken en of werkzaamheden, teneinde bestaande groenelementen te beschermen.

6.3.9 Tuin

De bestemming 'Tuin' (artikel 9) is bedoeld voor de voortuinen langs de straten die evenals de groenstroken bepalend zijn voor het groene karakter van de wijk. Gronden met deze bestemming zijn onder meer bestemd voor; groenvoorzieningen ten behoeve van aangrenzende bestemmingen, oprit naar een achter de voorgevelrooilijn, gelegen carport, garage of parkeergelegenheid en bestaande bijbehorende bouwwerken (bijv. erker) bij een woning.

6.3.10 Verkeer - Verblijfsgebied

De bestemming 'Verkeer - Verblijfsgebied' (artikel 10) geldt voor woonerven, woonstraten, parkeerplaatsen, voet- en fietspaden, speelplaatsen en buurtgroen. Dit zijn dus voornamelijk wijken (30 km/uur zones) waar de verblijfsfunctie belangrijker is dan de verkeersfunctie. De inrichting van de wegen is hierop afgestemd.

6.3.11 Wonen

Functie

Alle reguliere woningen in het plangebied zijn bestemd als 'Wonen' (artikel 11). Binnen deze bestemming passen verscheidene woonvormen zoals gezinsbewoning, bejaardenhuizen, kamerbewoning (tot maximaal 4 personen), serviceflats, etc. Er is geen onderscheid gemaakt tussen vrijstaande-, halfvrijstaande-, aaneengesloten- en gestapelde woningen. Bijzondere woonvormen, niet specifiek gericht op therapeutische behandeling, passen ook binnen deze bestemming.

Binnen de bestemming 'Wonen' zijn in principe beroepsmatige activiteiten toegestaan. Om hinder voor de directe omgeving te voorkomen is hieraan wel een aantal voorwaarden verbonden. In de eerste plaats mag slechts een gedeelte van de woning, inclusief de bijgebouwen (maximaal 1/3 van de totale vloeroppervlakte van de woning) worden gebruikt als praktijkruimte door de bewoner. Is er meer dan 1/3 van de woning in gebruik voor het uitoefenen van een beroep, dan is er geen sprake meer van een 'beroep aan huis' en derhalve strijd met het bestemmingsplan. Voorts mag door dit gebruik geen onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat (bijvoorbeeld beperkte reclamemogelijkheden) noch een onevenredige parkeerdruk ontstaan. Tot slot zijn er vormen van beroepsuitoefening expliciet

uitgezonderd, omdat ze te veel overlast voor de omgeving veroorzaken (detailhandel, prostitutie, horeca-activiteiten en beroepen die milieuoverlast veroorzaken).

In de bestemming 'Wonen' zijn woonwagens, woonschepen en bijvoorbeeld gevangenissen en asielzoekerscentra niet inbegrepen.

Bebouwingsmogelijkheden

Binnen de bestemming 'Wonen' zijn twee zones te onderscheiden: de bouwzone en de onbebouwbare zone.

De bouwzone omvat het eigenlijke woongebouw en de zone 'bijgebouwen'. Binnen de bouwzone waar het oorspronkelijke hoofdgebouw is gelegen is de maximumbouwhoogte aangegeven. Als geen bebouwingspercentage is vermeld, mag deze gehele zone worden bebouwd in de aangegeven bouwhoogte, mits aan andere vereisten (bijvoorbeeld beeldkwaliteitsplan) is voldaan.

Voor het andere deel van de bouwzone geldt een bouwaanduiding 'bijgebouwen'. Dit betekent dat hier bijgebouwen mogelijk worden gebouwd. Deze gronden met deze aanduiding zijn bedoeld voor garages, schuren en beperkte uitbreidingen aan het woonhuis, zoals serres. De maximale bouwhoogte van de bijgebouwen is 3 meter, exclusief kap. De maximale bouwhoogte voor uitbreidingen aan het woonhuis is gelijk aan de hoogte van de begane-grondbouwlaag.

De onbebouwbare zone is bedoeld voor tuinen, buurtgroen, speelplekken, woonstraten, trottoirs en parkeerplaatsen ten behoeve van de woonfunctie.

Op de woonpercelen gelegen op het ZP-terrein is de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - 1' opgenomen. Aan deze bouwaanduiding zijn diverse aanvullende bepalingen opgenomen ten aanzien van oppervlakte, dakhelling, goothoogte, dakvorm en nokrichting van bijbehorende bouwwerken. Door het stellen van nadere maatvoeringseisen wordt voorkomen dat bijbehorende bouwwerken afbreuk doen aan de monumentale waarden van het gebied en in specifiek de boerderijbunkers.

6.3.12 Dubbelbestemmingen

De SVBP geeft ook de mogelijkheid dubbelbestemmingen op te nemen. Dubbelbestemmingen zijn bestemmingen die liggen over meerdere enkelbestemmingen en daar iets over zeggen. In dit bestemmingsplan is uitsluitend de dubbelbestemming Artikel 12 Waarde - Archeologie (hoge verwachting) opgenomen.

<u>Waarde - Archeologie</u>

Het artikel bevat naast de andere bestemmingsbepalingen beschermende bouwregels en nadere eisen. De zones waarbinnen sprake is van bovengenoemde archeologische verwachtingskansen zijn op de planverbeelding nader aangeduid. Daarnaast is in de regels geregeld dat ter plaatse van de op de planverbeelding aangegeven zone een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden alleen mag worden afgegeven wanneer blijkt dat hierbij geen archeologische waarden worden geroerd. Daartoe geldt een onderzoeksplicht. De uitkomst van dit onderzoek is dat, voordat een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden wordt afgegeven, het inzichtelijk moet zijn dat hierbij geen archeologische waarden worden geroerd.

6.4 Handhaving

Bestemmingsplannen zijn bindend voor overheid en burger. Enerzijds kan de gemeentelijke overheid naleving van bestemmingsplannen afdwingen (optreden tegen strijdig gebruik en/of bebouwing). Anderzijds vormt het bestemmingsplan ook het juridisch kader voor de burger waar deze uit af kan leiden wat zijn eigen bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn, maar ook wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn van zijn buren en directe omgeving. Het bestemmingsplan geeft immers de gewenste planologische situatie voor het betreffende gebied binnen de planperiode aan.

In de nota “beleidsuitgangspunten handhaving bestemmingsplannen” zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:

- stringent beleid: als uitgangspunt geldt dat in principe elke overtreding wordt aangepakt;
- géén stilzwijgend gedogen;

- gewenste maar illegale ontwikkelingen zo mogelijk vooraf maar in ieder geval zo snel mogelijk legaliseren;
- gedogen van illegale gevallen alleen in uitzonderlijke gevallen, bij voorkeur alleen tijdelijk en met redenen omkleed.

Deze beleidsuitgangspunten zijn geëvalueerd in de nota "Handhavingsplan Fysieke Leefomgeving 2011-2014". De destijds geformuleerde uitgangspunten pretenderen dat alle overtredingen worden opgespoord en aangepakt. Deze ambitie blijkt met de beschikbare menskracht te ambitieus en daarom is in de nieuwe nota een prioriteitsstelling opgenomen waarin wordt aangegeven aan welke handhavingsonderwerpen op het gebied van bouwregelgeving en de gebouwde omgeving de komende periode met name aandacht wordt besteed. Dit houdt in dat het uitgangspunt dat in principe elke overtreding wordt aangepakt afhankelijk wordt van de prioriteitsstelling uit het Handhavingsplan. De prioriteitsstelling is ondermeer afhankelijk van het type overtreding en het type gebied (beschermd stadsgezicht, buitengebied, industrieterrein enz.) waar de overtreding wordt geconstateerd en zal op basis van politieke realiteit per looptijd van het Handhavingsplan worden geactualiseerd.

De grondslag voor een goed werkend handhavingsbeleid wordt gevormd door een inventarisatie van het feitelijke gebruik en de bestaande bebouwing zo kort mogelijk voor respectievelijk het in ontwerp ter visie leggen van casu quo het in werking van een bestemmingsplan. Als vervolg op deze inventarisatie zullen de verleende omgevingsvergunning voor het bouwen en gevolgde afwijkingsprocedures worden geregistreerd.

Handhavend optreden tegen overtredingen van bestemmingsplannen kan niet alleen plaatsvinden via publiekrechtelijke, maar ook via de strafrechtelijke weg. De opsporingsambtenaren van de gemeente of politie zullen in die gevallen proces-verbaal van de overtreding maken. Het (reguliere) bestuursrechtelijke traject zal gelijktijdig worden ingezet.

6.5 Exploitatie

Artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) bepaalt dat de gemeenteraad gelijktijdig met de vaststelling van het bestemmingsplan moet besluiten om al dan niet een exploitatieplan vast te stellen. Hoofdregel is dat een exploitatieplan moet worden vastgesteld bij elk bestemmingsplan dat een in de wet aangewezen bouwplan mogelijk maakt. Er zijn echter uitzonderingen. Het is mogelijk dat de raad verklaart dat met betrekking tot een bestemmingsplan geen exploitatieplan wordt vastgesteld indien het verhaal van kosten van de grondexploitatie anderszins is verzekerd en het stellen van nadere eisen en regels niet noodzakelijk is.

Tussen initiatiefnemer en de gemeente is een anterieure overeenkomst als bedoeld in afdeling 6.4 van de Wro gesloten. Deze overeenkomst bevat ondermeer afspraken over het tijdvak van realisatie, locatie-eisen en het verhaal van de aan de orde zijnde kosten (een door de initiatiefnemer aan de gemeente te betalen exploitatiebijdrage). Met het sluiten van deze overeenkomst is het kostenverhaal voor de gemeente dan ook anderszins verzekerd. Dit brengt met zich mee dat vaststelling van een exploitatieplan achterwege kan blijven.

Hoofdstuk 7 Procedure

7.1 Vooroverleg

Communicatie

In het kader van het vooroverleg is het concept-bestemmingsplan meermaals besproken in het Groenforum en met de dorpsraad Schaarsbergen. Deze partijen kunnen zich vinden in de plannen.

Artikel 3.1.1 Bro overleg

In het kader van artikel 3.1.1 Bro is het concept-bestemmingsplan opgestuurd naar Provincie Gelderland, Waterschap Rijn en IJssel en Defensie.

Het Waterschap Rijn-IJssel heeft geen opmerkingen op het bestemmingsplan. Naar aanleiding van de reacties van de Provincie Gelderland en Defensie is het concept-bestemmingsplan aangepast. Zij zullen op de hoogte worden gebracht van deze wijzigingen en van de terinzagellegging van het ontwerpbestemmingsplan

Publicatie voornemen ontwikkeling

Volgens artikel 1.3.1 lid 1 van het Besluit ruimtelijke ordening moet het voornemen tot een ontwikkeling worden gepubliceerd. Aan deze verplichting is voldaan met het publiceren van de kennisgeving van het bestemmingsplan in het digitaal gemeenteblad en op de gemeentelijke website.

7.2 Terinzagelegging (ontwerp-bestemmingsplan)

Het ontwerpbestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg' heeft van vanaf dinsdag 28 november 2017 gedurende een termijn van 6 weken (tot en met maandag 8 januari 2018) ter inzage gelegen. Tijdens de terinzagelegging zijn geen zienswijzen ingediend. Het bestemmingsplan kan ongewijzigd worden vastgesteld.

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1 **Beeldkwaliteitplan**
Bijlage 2 **Geluid- en luchtkwaliteitsonderzoek**
Bijlage 3 **Natuuronderzoek**
Bijlage 4 **Natuurplan**
Bijlage 5 **Ontheffing Flora- en faunawet**
Bijlage 6 **Akkoord provincie op boscompensatie**
Bijlage 7 **Geohydrologisch onderzoek**
Bijlage 8 **Bodemonderzoeken**
Bijlage 9 **Archeologisch onderzoek**
Bijlage 10 **Onderzoek naar stikstofdepositie**

Regels

van het bestemmingsplan

Buitenplaats Koningsweg
(plannummer: NL.IMRO.0202.910-0301)

Hoofdstuk 1	**Inleidende regels**	**73**
Artikel 1	Begrippen	73
Artikel 2	Wijze van meten	78
Hoofdstuk 2	**Bestemmingsregels**	**79**
Artikel 3	Bedrijf	79
Artikel 4	Bos	79
Artikel 5	Groen - Landschap en park	80
Artikel 6	Horeca	81
Artikel 7	Natuur	81
Artikel 8	Recreatie	82
Artikel 9	Tuin	83
Artikel 10	Verkeer - Verblijfsgebied	84
Artikel 11	Wonen	84
Artikel 12	Waarde - Archeologie (hoge verwachting)	85
Hoofdstuk 3	**Algemene regels**	**89**
Artikel 13	Anti-dubbeltelregel	89
Artikel 14	Algemene bouwregels	89
Artikel 15	Algemene gebruiksregels	89
Artikel 16	Algemene afwijkingsregels	90
Artikel 17	Algemene aanduidingsregels	90
Artikel 18	Overige regels	91
Hoofdstuk 4	**Overgangs- en slotregels**	**93**
Artikel 19	Overgangsrecht	93
Artikel 20	Slotregel	93

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan:

Het bestemmingsplan Buitenplaats Koningsweg met identificatienummer NL.IMRO.0202.910-0301 van de gemeente Arnhem.

1.2 bestemmingsplan

De geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels;

1.3 aanduiding

Een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik of het bebouwen van deze gronden.

1.4 aanduidingsgrens

De grens van een aanduiding indien het een vlak betreft.

1.5 bebouwing

Eén of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde.

1.6 bed and breakfast

Overnachtingsaccomodatie gericht op het bieden van de mogelijkheid tot een kortdurend verblijf met het serveren van een ontbijt in een woning, gedreven door de bewoner van die woning.

1.7 bedrijf

Een onderneming of gedeelte van een onderneming, die een organisatorisch zelfstandige eenheid vormt en is gericht op de productie of de afzet van goederen of de verlening van diensten, hieronder begrepen ondernemingen of gedeelten van ondernemingen, die door of vanwege de overheid worden geleid.

1.8 bedrijfsmatige exploitatie

het via een bedrijf, stichting of andere rechtspersoon voeren van een zodanig beheer/exploitatie dat permanent wisselende recreatieve (nacht) verblijfsmogelijkheden worden geboden.

1.9 bedrijfswoning / dienstwoning

Een woning in of bij een gebouw of op een terrein, bedoeld voor een (huishouding van een) persoon welke een bedrijfseconomische binding heeft met dit bedrijf of deze instelling.

1.10 bedrijven uit de creatieve sector

bedrijven uit de creatieve sector hoofdzakelijk gericht op:

a. creatieve zakelijke dienstverlening: reclame en grafische bedrijven, architecten en technische adviesbureaus, software bedrijven;
b. toegepaste kunsten: audiovisuele en fotografiebedrijven, dienstverlenende bedrijven t.b.v. de kunsten, mode en interieurbedrijven;
c. autonome kunsten: beeldend kunstenaar, muzikanten, theatermakers etc.

1.11 beroep aan huis

Een (para)medisch, juridisch, administratief, therapeutisch, verzorgend, ontwerptechnisch, kunstzinnig of daarmee gelijk te stellen beroep of bedrijf dat in een woning wordt uitgeoefend.

1.12 bestemmingsvlak

Een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming

1.13 bestemmingsgrens

De grens van een bestemmingsvlak.

1.14 bijbehorend bouwwerk

Uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aan gebouwd en met de aarde verbonden bouwwerk met een dak.

1.15 bijzondere woonvorm

Een woonvorm waar bewoners nagenoeg zelfstandig wonen met (voorzieningen voor) verzorging en begeleiding (ook 24-uurs begeleiding) en daar niet verblijven met het doel om therapeutisch behandeld te worden.

1.16 bouwen

Het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk.

1.17 bouwgrens

De grens van een bouwvlak.

1.18 bouwlaag

Een geheel van voor personen toegankelijke ruimten, waarbinnen de vloerhoogte niet meer dan 1,20 meter varieert, met uitsluiting van onderbouw en zolder of vliering casu quo kapruimte.

1.19 bouwperceel

Een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten.

1.20 bouwperceelgrens

Een grens van een bouwperceelgrens.

1.21 bouwvlak

Een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten.

1.22 bouwwerk

Een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.23 brutovloeroppervlak:

De oppervlakte van een ruimte of een groep van ruimten, gemeten op vloerniveau langs de buitenomtrek van de opgaande scheidingswanden, die de desbetreffende ruimte of groep van ruimtes omhullen, waarbij de oppervlakte van delen van vloeren, waarboven de netto hoogte kleiner is dan 1,5 meter niet worden meegerekend.

1.24 detailhandel

Het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen het uitstallen ten verkoop, het verkopen of leveren van goederen aan diegenen die deze goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit; dienstverlening door een horecabedrijf en internetverkoop wordt hieronder niet begrepen.

1.25 dunning

Velling welke uitsluitend is bedoeld als een verzorgingsmaatregel ter bevordering van de groei van de overblijvende bo(o)m(en), bos of houtopstand.

1.26 gebouw

Elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt.

1.27 gezondheids- en welzijnszorg

- geneeskundige verzorging en verpleging zoals ziekenhuizen;
- medische, tandheelkundige en paramedische praktijken;
- apotheken;
- verpleeg- en verzorgingshuizen;
- dag- en nachtvoorzieningen voor gehandicapten, psychiatrische patiënten, jongeren en maatschappelijke opvang met (therapeutische) behandeling inclusief overnachting;
- maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting: dienstverlening gericht op ouderen en gehandicapten, kinderopvang en buitenschoolse opvang, jeugdzorg, maatschappelijk werk en dergelijke.

1.28 horecabedrijf

Een bedrijf of instelling gericht op het verstrekken van logies, van maaltijden en spijzen of van dranken, alsmede het exploiteren van zaalaccommodatie; detailhandel wordt hier niet onder begrepen.

1.29 horeca - a

horecabedrijven gericht op het verstrekken van al dan niet voor consumptie ter plaatse bereide etenswaren, met als nevenactiviteit het verstrekken van zwak- en niet alcoholische dranken zoals cafetaria's, snackbars, lunchrooms, broodjeszaken en daarmee vergelijkbare horecabedrijven.

1.30 horeca - b

horecabedrijven gericht op het verstrekken van maaltijden voor consumptie ter plaatse met als nevenactiviteit het verstrekken van alcoholische en niet-alcoholische dranken, zoals restaurants, bistro's, grillrooms en daarmee vergelijkbare horecabedrijven.

1.31 hoofdgebouw

Eén of meer panden, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer panden of bouwwerken op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkst is.

1.32 internetverkoop

Detailhandel zonder showroom, waarvan de handel voornamelijk via internet en andere media verloopt.

1.33 normaal onderhoud, gebruik en beheer

Gebruik gericht op het in zodanige conditie houden van objecten of de terreingesteldheid dat het voortbestaan van deze objecten of de terreingesteldheid op ten minste het bestaande kwaliteitsniveau wordt gehouden. Onder normaal onderhoud, gebruik en beheer wordt ook dunning van beplanting begrepen

1.34 nutsbedrijven

Bedrijven die uitsluitend of in hoofdzaak zijn gericht op

a. de levering van elektriciteit, gas, water en warmte;
b. de verzorging van telecommunicatie;
c. de afvoer en verwerking van afvalstoffen.

1.35 onderbouw

Een gedeelte van een gebouw, dat wordt afgedekt door een vloer, waarvan de bovenkant minder dan 1,20 meter boven peil is gelegen.

1.36 ondergeschikte horeca

horeca vanuit vestigingen/voorzieningen die als hoofdactiviteit geen horeca zijn en waarvan de horecafunctie aantoonbaar ondergeschikt is aan de hoofdfunctie zoals een bedrijfskantine;

1.37 peil

1. voor een gebouw , waarvan de hoofdtoegang onmiddellijk aan een weg of pad grenst: de hoogte van die weg of dat pad ter plaatse van de hoofdtoegang;
2. voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse van de hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
3. voor een ander bouwwerk: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse bij voltooiing van de bouw.
4. voor zover als zodanig aangegeven in de bestemmingsregels: Normaal Amsterdams Peil (N.A.P.)

1.38 overig bouwwerk

Een bouwkundige constructie van enige omvang, geen pand zijnde, die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.39 pand

De kleinste bij de totstandkoming functioneel en bouwkundig- constructief zelfstandige eenheid die direct en duurzaam met de aarde is verbonden en betreedbaar en afsluitbaar is.

1.40 productiegebonden detailhandel

detailhandel in goederen die ter plaatse worden vervaardigd, gerepareerd of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie.

1.41 prostitutie

Het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.42 prostitué(e)

Degene, die zich beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen vergoeding.

1.43 raamprostitutie

Een vorm van prostitutie waarbij de werving van klanten geschiedt door een prostitué(e) die door houding, gebaren, kleding of anderszins, vanuit een vitrine de aandacht op zich vestigt en waarbij de seksuele handelingen in een voor het publiek besloten ruimte plaatsvinden.

1.44 seksinrichting

Een voor publiek toegankelijke, besloten ruimte (hieronder wordt mede begrepen een voer- of vaartuig) waarin bedrijfsmatig, of in omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van pornografische aard plaatsvinden.

Onder seksinrichtingen wordt in elk geval verstaan een (raam)prostitutiebedrijf, een seksclub, een privé-huis, een erotische massagesalon, een seksbioscoop, een seksautomatenhal, een sekstheater of parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar.

1.45 standplaats

Een kavel, waarop nutsvoorzieningen aanwezig zijn, bestemd voor het plaatsen van een woonwagen.

1.46 straatmeubilair

Onverminderd het bepaalde in bijlage II van het Besluit omgevingsrecht wordt onder straatmeubilair voor de werking van dit bestemmingsplan mede verstaan: papier-, glas- en andere inzamelbakken, toegangsconstructies voor ondergrondse voorzieningen; kunstwerken, speeltoestellen en draagconstructies voor reclame, alsmede abri's en kleinschalige bouwwerken ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen.

1.47 thuisprostitutie

Vorm van prostitutie waarbij de seksuele dienstverlening plaatsvindt op het woonadres van de prostituté(e) en waarbij ook alleen door deze prostitué(e) op dit adres gewerkt wordt als prostitué(e).

1.48 vestigingsbeleid

Het beleid neergelegd in de nota 'van Rood naar Groen' (vastgesteld 26 juni 2000).

1.49 verblijfseenheid

Een gebouw uitsluitend bestemd voor recreatief verblijf, waarbij de gebruikers hun hoofdverblijf elders hebben.

1.50 verblijfsrecreatie

Recreatief nachtverblijf, waarbij de gebruikers hun hoofdverblijf elders hebben.

1.51 werken, werkzaamheden van geringe omvang

Werken of werkzaamheden die geen wezenlijke verandering van de terreingesteldheid of van een inrichting tot gevolg hebben.

1.52 werkplek

Een plaats, waar één prostitué(e) zijn of haar werk verricht.

1.53 wijk

Wijk, zoals gehanteerd wordt in de indeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

1.54 wonen

Voor de werking van dit bestemmingsplan wordt onder wonen mede geval begrepen bijzondere woonvormen en bed and breakfast met ten hoogste vier slaapplaatsen;

1.55 woning

Een complex van ruimten, bedoeld voor de huisvesting van één huishouding, een bijzondere woonvorm of een kamerverhuurbedrijf.

1.56 woonwagen

Voor bewoning bestemd gebouw dat is geplaatst op een standplaats en in zijn geheel of in delen kan worden verplaatst.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten

2.1 de dakhelling

Langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak.

2.2 de goothoogte van een bouwwerk

Vanaf het peil tot aan de bovenkant van de bovenste goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel.

2.3 de inhoud van een bouwwerk

Tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (of het hart van de scheidsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen.

2.4 de bouwhoogte van een bouwwerk

Vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een overig bouwwerk met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, liftopbouwen en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen.

2.5 de oppervlakte van een bouwwerk

Tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Bedrijf

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Bedrijf aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. bedrijven uit de creatieve sector, met dien verstande dat:
   1. productiegebonden detailhandel is toegestaan tot 10% van het brutovloeroppervlak met maximum van 100 m²;
   2. ondergeschikte horeca is toegestaan.
b. bedrijfswoning / dienstwoningen, met dien verstande dat:
   1. ter plaatse van de aanduiding 'wonen uitgesloten' geen (bedrijfs)woningen zijn toegestaan;
   2. ter plaatse van de aanduiding 'specifiek vorm van bedrijf - 1' woningen zijn toegestaan tot een maximale oppervlakte van 50% van het brutovloeroppervlak:
   3. ter plaatse van de aanduiding 'specifiek vorm van bedrijf - 2' woningen zijn toegestaan tot een maximale oppervlakte van 70% van het brutovloeroppervlak:
   4. ter plaatse van de aanduiding 'specifiek vorm van bedrijf - 2' mag, in afwijking van het bepaalde in artikel 3.2 onder a., het maximaal aantal wooneenheden worden overschreden mits het totaal aantal wooneenheden binnen deze aanduiding niet meer bedraagt dan 9.

3.2 Bouwregels

a. Op deze gronden mogen, met inachtneming van de op de verbeelding aangegeven:
   - maximumbouwhoogte (t.o.v. NAP);
   - maximumgoothoogte (t.o.v. NAP);
   - maximum aantal wooneenheden;
   uitsluitend in de gegeven bestemming passende bouwwerken worden gebouwd.
b. In afwijking van het bepaalde lid 4.2 onder a. mag ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - 3' de bouwhoogte worden overschreden met maximaal 4 meter ten behoeve van een overkapping met dien verstande dat de overkapping uitsluitend is toegestaan op minimaal één meter van de dakrand.

Artikel 4 Bos

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Bos aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. behoud, herstel en ontwikkeling van het bos voor natuur en landschap;
b. het behoud of herstel van de op deze gronden voorkomende, dan wel daaraan eigen natuurwaarden, ecologische waarden, landschappelijke waarden en cultuurhistorische waarden;
c. vormen van extensieve recreatie, welke niet strijdig zijn met het behoud of herstel van de onder b. genoemde waarden;
d. de instandhouding van onverharde wegen;

en tevens voor:

e. parkeren en de daarbij behorende ontsluiting ter plaatse van de functieaanduiding 'parkeerterrein';
f. een ontsluitingsweg ter plaatse van de functieaanduiding 'ontsluiting', met dien verstande dat parkeren tevens is toegestaan;
g. een vleermuizenkelder;
h. voorzieningen behorend bij een ondergrondse parkeergarage, waaronder in elk geval hellingbanen worden verstaan.

4.2 Bouwregels

Op de in lid 4.1 van dit artikel genoemde gronden mag niet worden gebouwd met dien verstande dat:

a. ter plaatse van de 'specifieke bouwaanduiding - 2' een ondergrondse vleermuizenkelder is toegestaan;
b. bouwwerken ten behoeve van ondergrondse parkeergarages zijn toegestaan.

4.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

Het is verboden om zonder of in afwijking van een vergunning van burgemeester en wethouders de navolgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:

a. Het vellen, rooien of beschadigen van houtgewassen;
b. Het aanleggen of aanbrengen van leidingen, constructies, installaties of apparatuur;
c. Het afgraven van de bodem;
d. Het verbreden of verharden van parkeerplaatsen e.d.;
e. Het aanbrengen van recreatievoorzieningen;
f. Het bebossen van de gronden;
g. Het graven, dichten, verdiepen of verbreden van sloten, greppels, beken etc.;
h. Het aanleggen van reservoirs;
i. Het aanleggen van ruitervoorzieningen, hindernissen etc.;
j. Het aanbrengen van rasters;

4.3.1 Uitzonderingen omgevingsvergunningsplicht

Het in lid 4.3 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van werken of werkzaamheden:

a. die op het tijdstip waarop het plan rechtskracht verkrijgt, in uitvoering zijn;
b. die van geringe omvang zijn, dan wel het normale onderhoud betreffen.

4.3.2 Toelaatbaarheid van werken en werkzaamheden

Werken of werkzaamheden als bedoeld in lid 4.3 onder a.zijn slechts toelaatbaar, indien:

a. deze verband houden met de doeleinden, die aan het desbetreffende bestemming zijn toegekend, en
b. hierdoor dan wel door daarvan hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke, cultuurhistorische, natuur- en monumentale waarden en kwaliteiten niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast.

Artikel 5 Groen - Landschap en park

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Groen - Landschap en park aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. park- en groenvoorzieningen;
b. watergangen, waterpartijen, waterinfiltratievoorzieningen en andere voorzieningen voor de waterhuishouding;
c. het behoud of herstel van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke-, cultuurhistorische, ecologische- en natuurwaarden.
d. toeritten naar aangrenzende bestemmingen met dien verstande dat per woning of bedrijf/bouwperceel slechts één toerit is toegestaan.

en tevens voor:

e. parkeren en de daarbij behorende ontsluiting ter plaatse van de functieaanduiding 'parkeerterrein'.

5.2 Bouwregels

Op deze gronden mag niet worden gebouwd.

5.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

Het is verboden om zonder of in afwijking van een vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de volgende werken of werkzaamheden uit te voeren:

a. het vellen, rooien en beschadigen van houtgewassen;
b. het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of andere apparatuur;
c. het aanleggen of aanbrengen van beschoeiingen en puinstortingen;
d. het graven, dichten, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
e. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden waarvoor geen ontgrondingsvergunning is vereist;
f. het ophogen van gronden;
g. het aanleggen, verbreden of verharden van voet- en rijwielpaden.
h. Het aanbrengen van oppervlakte verharding groter dan 25 m^2;

5.3.1 Uitzonderingen omgevingsvergunningsplicht

Het in lid 5.3 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van:

a. werken of werkzaamheden ter realisering van de bestemming, zoals aangegeven in lid 5.1;
b. werken of werkzaamheden, welke op het tijdstip waarop het plan rechtskracht verkrijgt, in uitvoering zijn;
c. werken of werkzaamheden die van geringe omvang zijn, dan wel het normale onderhoud betreffen.

5.3.2 Toelaatbaarheid van werken en werkzaamheden

Werken of werkzaamheden als bedoeld in lid 5.3 zijn slechts toelaatbaar, indien:

a. deze verband houden met de doeleinden, die aan de desbetreffende bestemming zijn toegekend;
b. hierdoor dan wel door daarvan hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke-, cultuurhistorische- en natuurwaarden en kwaliteiten van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast;

Artikel 6 Horeca

6.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Horeca aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. horecabedrijven in de categorieën A en B;
b. terrassen.

6.2 Bouwregels

Op de in lid 6.1 van dit artikel bedoelde gronden, mogen met inachtneming van de op de verbeelding aangegeven maximumbouwhoogte, uitsluitend de in de gegeven bestemming passende bouwwerken worden gebouwd.

Artikel 7 Natuur

7.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Natuur aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. het behoud of herstel van de op deze gronden voorkomende landschappelijke, ecologische en natuurwaarden;
b. het herstel of behoud van de op de gronden voorkomende vochtige terreintypen, zoals grasland, bestaande uit graasweiden;
c. fiets- en wandelpaden.

7.2 Bouwregels

Op deze gronden mogen uitsluitend in de gegeven bestemming passende bouwwerken worden gebouwd

7.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders de navolgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:

a. het vellen, rooien of beschadigen van houtgewassen;
b. het aanbrengen van beplantingen;
c. Het aanleggen of aanbrengen van leidingen, constructies, installaties of apparatuur;
d. Het afgraven van de bodem;
e. het ophogen, egaliseren of ontginnen van de bodem;
f. Het verbreden of verharden van parkeerplaatsen e.d.;
g. Het aanbrengen van recreatievoorzieningen;
h. Het graven, dichten, verdiepen of verbreden van sloten, greppels, beken etc.;
i. Het aanleggen van reservoirs;
j. Het aanleggen van ruitervoorzieningen, hindernissen etc.;
k. Het aanbrengen van rasters;

7.3.1 Uitzonderingen omgevingsvergunningsplicht

Het in lid 7.3 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van:

a. werken of werkzaamheden, welke op het tijdstip waarop het plan rechtskracht verkrijgt, in uitvoering zijn;
b. werken of werkzaamheden die van geringe omvang zijn, dan wel het normale onderhoud betreffen;

7.3.2 Toelaatbaarheid van werken en werkzaamheden

Werken of werkzaamheden als bedoeld in lid 7.3 zijn slechts toelaatbaar, indien:

a. deze verband houden met de doeleinden, die aan de desbetreffende bestemming zijn toegekend;
b. hierdoor dan wel door daarvan hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke- en natuurwaarden en kwaliteiten van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast;

Artikel 8 Recreatie

8.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Recreatie aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. verblijfsrecreatie;
b. bos;
c. natuur.

8.2 Bouwregels

Op de in lid 6.1 van dit artikel bedoelde gronden uitsluitend de in de gegeven bestemming passende bouwwerken worden gebouwd, met dien verstande dat:

a. het aantal verblijfseenheden per bouwvlak niet meer mag bedragen dan 1;
b. de inhoudsmaat van een verblijfseenheid niet meer mag bedragen dan 165 m^3;
c. de oppervlakte (footprint) van een verblijfseenheid niet meer mag bedragen dan 40 m^2 of bij meerdere bouwlagen niet meer dan 35 m^2;

8.3 Specifieke gebruiksregels

a. het permanent bewonen van verblijfseenheden is niet toegestaan;
b. de verblijfseenheden dienen bedrijfsmatig te worden geëxploiteerd;
c. per verblijfseenheid is een buitenruimte (terras of tuin) toegestaan met een maximum oppervlak van 25 $m^{2;}$

8.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

Het is verboden om zonder of in afwijking van een vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de volgende werken of werkzaamheden uit te voeren:

a. het vellen, rooien en beschadigen van houtgewassen;
b. het aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of andere apparatuur;
c. het aanleggen of aanbrengen van beschoeiingen en puinstortingen;
d. het graven, dichten, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
e. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden waarvoor geen ontgrondingsvergunning is vereist;
f. het ophogen van gronden;
g. het aanleggen, verbreden of verharden van voet- en rijwielpaden.
h. Het aanbrengen van oppervlakte verharding groter dan 25 m^2;

5.3.1 Uitzonderingen omgevingsvergunningsplicht

Het in lid 5.3 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van:

a. werken of werkzaamheden ter realisering van de bestemming, zoals aangegeven in lid 5.1;
b. werken of werkzaamheden, welke op het tijdstip waarop het plan rechtskracht verkrijgt, in uitvoering zijn;
c. werken of werkzaamheden die van geringe omvang zijn, dan wel het normale onderhoud betreffen.

5.3.2 Toelaatbaarheid van werken en werkzaamheden

Werken of werkzaamheden als bedoeld in lid 5.3 zijn slechts toelaatbaar, indien:

a. deze verband houden met de doeleinden, die aan de desbetreffende bestemming zijn toegekend;
b. hierdoor dan wel door daarvan hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke-, cultuurhistorische- en natuurwaarden en kwaliteiten van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast;

Artikel 9 Tuin

9.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Tuin aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. groenvoorzieningen ten behoeve van aangrenzende bestemmingen;
b. parkeren op eigen terrein, met dien verstande dat:
    1. dit uitsluitend is toegestaan ten behoeve van een aangrenzende woonbestemming;
    2. maximaal 2 parkeerplaatsen per woning zijn toegestaan.
c. het behoud of herstel van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke-, cultuurhistorische, ecologische- en natuurwaarden.

9.2 Bouwregels

Op deze gronden mag niet worden gebouwd.

9.3 Specifieke gebruiksregels

Het gebruik voor wonen in de aangrenzende woonbestemming als bedoeld in artikel 11.1 is niet eerder toegestaan dan nadat ter plaatse van de erfafscheiding een haag is geplaatst met een minimale hoogte van 1 meter en een maximale hoogte van 1,25 meter en deze vervolgens in stand worden gehouden, met dien verstande dat er een opening mag zijn ter plaatse van de toerit naar de garage of parkeerplaats op eigenterrein en ter plaatse van een pad naar de voordeur.

9.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

Het is verboden om zonder of in afwijking van een vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de volgende werken of werkzaamheden uit te voeren:

a. Het aanbrengen van oppervlakte verharding groter dan 50 m^2;

5.3 Uitzonderingen omgevingsvergunningsplicht

Het in lid 9.4 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van:

a. werken of werkzaamheden, welke op het tijdstip waarop het plan rechtskracht verkrijgt, in uitvoering zijn;
b. werken of werkzaamheden die van geringe omvang zijn, dan wel het normale onderhoud betreffen.

5.3.2 Toelaatbaarheid van werken en werkzaamheden

Werken of werkzaamheden als bedoeld in lid 9.4 zijn slechts toelaatbaar, indien:

a. deze verband houden met de doeleinden, die aan de desbetreffende bestemming zijn toegekend;
b. hierdoor dan wel door daarvan hetzij direct, hetzij indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke-, cultuurhistorische- en natuurwaarden en kwaliteiten van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast;

Artikel 10 Verkeer - Verblijfsgebied

10.1 Bestemmingsomschrijving

De als Verkeer - Verblijfsgebied aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. (woon)straten, buurtwegen, pleinen en trottoirs met een inrichting hoofdzakelijk gericht op bestemmingsverkeer en verblijfsfuncties;
b. parkeervoorzieningen;
c. groen- en watervoorzieningen;
d. wandelgebieden en speelgelegenheden;
e. nutsvoorzieningen.

10.2 Bouwregels

a. Op deze gronden mogen uitsluitend bouwwerken ten dienste van de genoemde bestemmingen worden gebouwd
b. De hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zoals straatmeubilair mag ten hoogste 5 meter bedragen.

Artikel 11 Wonen

11.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Wonen aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. het wonen, hieronder niet begrepen bewoning van woonwagens of woonschepen;
b. tuinen;
c. ondergrondse parkeergarage met bijbehorende voorzieningen, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'parkeergarage'.

11.2 Bouwregels

a. Op de in lid 11.1 van dit artikel bedoelde gronden mogen, met inachtneming van de op de verbeelding aangegeven:
   - maximumbouwhoogten (t.o.v. NAP);
   - maximumgoothoogten (t.o.v. NAP);
   - maximaal aantal wooneenheden
   - het bepaalde onder b., uitsluitend de in de gegeven bestemming passende hoofdbebouwing bijbehorende bouwwerken en andere binnen de bestemming passende bouwwerken worden gebouwd.
b. Op de in lid 1 van dit artikel bedoelde gronden, ter plaatse van de bouwaanduiding 'bijgebouwen' (analoog: 'bg') mogen:
   1. bijbehorende bouwwerken worden gebouwd, voor zover het betreft andere bijbehorende bouwwerken, met een maximumbouwhoogte gelijk aan de goothoogte van het hoofdgebouw, waarbij de goothoogte van vrijstaande bouwwerken niet meer mag bedragen dan de hoogte van de begane-grondbouwlaag van de hoofdbebouwing.
   2. bouwwerken geen gebouwen zijnde worden gebouwd, passend binnen de bestemming, met een maximumbouwhoogte van 3 meter;
c. in afwijking op het bepaalde onder b sub 1 geldt ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - 1' de volgende bepalingen:
   1. de oppervlakte van een bijbehorend bouwwerk bedraagt maximaal 35 m²;
   2. de dakhelling van bijbehorend bouwwerken bedraagt minimaal 20 graden en maximaal 50 graden;
   3. de goothoogte van een bijbehorend bouwwerk bedraagt maximaal 2,1 meter;
   4. de dakvorm van een bijbehorend bouwwerk mag uitsluitend zijn; een zadeldak, een lessenaarsdak of een dak in de vorm van een kapschuur (zadeldak met lage en hoge zijde);
   5. de nokrichting van een bijbehorend bouwwerk is parallel of haaks op het hoofdgebouw of kavelgrens en in richting van de lange zijde van het bijbehorend bouwwerk.
d. ter plaatse van de aanduiding 'parkeergarage' geldt dat het vloerpeil van de begane grondvloer niet hoger mag zijn dan 1 meter boven peil.

11.3 Specifieke gebruiksregels

11.3.1 Beroep aan huis

a. Onder gebruik van de gronden en opstallen in strijd met de bestemming wordt in elk geval begrepen gebruik als beroeps- of bedrijfsmatige werk- of opslagruimte;
b. Het bepaalde in lid 11.3 onder a.is niet van toepassing op het gedeelte van een woning in gebruik ten behoeve van beroep aan huis, hieronder mede begrepen bed and breakfast, door de bewoner, mits dit gedeelte niet meer bedraagt dan 1/3 van de vloeroppervlakte van de woning. Voorts mag door dit gebruik geen onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat ter plaatse, noch een onevenredige parkeerdruk ontstaan en mag het geen detailhandel, internetverkoop hiervan uitgezonderd , prostitutie of horeca betreffen.

11.3.2 Geluidhinder

Nieuwe woningen of andere geluidgevoelige functies mogen uitsluitend in gebruik worden genomen:

1. indien en voor zover wordt voldaan aan de wettelijke voorkeursgrenswaarde inzake wegverkeerslawaai, of
2. in overeenstemming met een verkregen hogere waarde op grond van de Wet geluidhinder, met inbegrip van de daarbij gestelde voorwaarde.

Artikel 12 Waarde - Archeologie (hoge verwachting)

12.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie (hoge verwachting)' aangewezen gronden zijn naast de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor de bescherming en het behoud van de op en/of in deze gronden voorkomende archeologische waarden.

12.2 Bouwregels

Binnen de voor deze bestemming aangewezen gronden mogen:

a. bouwwerken geen gebouwen zijnde worden gebouwd die voor archeologisch onderzoek noodzakelijk zijn;
b. bouwwerken ten behoeve van de andere, voor deze gronden aangewezen bestemmingen worden gebouwd, indien het betreft:
    1. vervanging, vernieuwing of verandering van bestaande bebouwing, waarbij de oppervlakte voor zover gelegen op of onder peil niet wordt uitgebreid of
    2. een bouwwerk waarvan de binnen de bestemming gelegen oppervlakte ten hoogste 200 m^2 bedraagt.
    3. een bouwwerk dat zonder graafwerkzaamheden dieper dan 40 centimeter en zonder heiwerkzaamheden kan worden geplaatst

12.3 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd af te wijken van het bepaalde in lid 12.2 met inachtneming van de voor deze gronden geldende overige bouwregels.
b. Afwijken als bedoeld in lid 12.3 sub a. kan, indien op basis van archeologisch onderzoek of naar het oordeel van een archeologische deskundige is aangetoond dat de archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad.
c. Afwijken als bedoeld in lid 12.3 sub a. kan voorts, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie de archeologische waarden door de bouwwerkzaamheden niet worden geschaad of mogelijke schade kan worden voorkomen door aan de omgevingsvergunning voor het afwijken regels te verbinden gericht op:
    1. het treffen van maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
    2. het doen van opgravingen;
    3. begeleiding van de bouwwerkzaamheden door een archeologisch deskundige.

12.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

12.4.1 Verboden werkzaamheden

Het is verboden op of in de gronden met de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie (hoge verwachting)' zonder of in afwijking van een vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning) de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren:

a. grondwerkzaamheden dieper dan 40 centimeter, waartoe worden gerekend het afgraven, woelen, mengen, diepploegen, egaliseren en ontginnen van gronden, alsmede het vergraven, verruimen of dempen van sloten, vijvers en andere wateren, het verwijderen van funderingen en het aanleggen van drainage;
b. het verlagen of verhogen van het waterpeil;
c. het aanleggen of rooien van bos of boomgaard waarbij stobben worden verwijderd;
d. het aanleggen van ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur.

12.4.2 Toelaatbaarheid

De werken of werkzaamheden, waarvoor het verbod van lid 12.4.1 geldt, zijn slechts toelaatbaar, indien op basis van archeologisch onderzoek of naar het oordeel van een archeologisch deskundige is aangetoond dat de archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad of mogelijk schade kan worden voorkomen door aan de vergunning regels te verbinden gericht op:

a. het treffen van maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
b. het doen van opgravingen;
c. begeleiding van de aanlegwerkzaamheden door een archeologisch deskundige.

12.4.3 Uitzonderingen

Het verbod, als bedoeld in lid 12.4.1 sub a, is niet van toepassing indien:

a. de werken die, voor zover deze zijn gelegen binnen deze bestemming, een oppervlakte hebben tot ten hoogste 200 m^2 of een omvang van 200 m^1;
b. de werken of werkzaamheden mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning voor het bouwen, omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden of een ontgrondingvergunning;
c. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van in werking treden van het plan;
d. behoren tot het normale onderhoud en beheer van de gronden;
e. ten dienste van archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

12.5 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het plan te wijzigen door de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie (hoge verwachting)' geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat:

a. op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn;
b. wel aanwezige archeologische waarden in voldoende mate zijn veilig gesteld.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 13 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 14 Algemene bouwregels

14.1 Bouwen binnen bouwvlak

a. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak is aangegeven mag, behoudens andersluidende bepalingen in deze regels, uitsluitend worden gebouwd binnen dit bouwvlak.
b. Indien in een bestemmingsvlak geen bouwvlak is aangegeven, mag uitsluitend worden gebouwd voor zover daartoe in de betreffende bestemmingsregel uitdrukkelijk mogelijkheden zijn opgenomen.

14.2 Bebouwingspercentage

a. Indien in een bouwvlak geen bebouwingspercentage is aangegeven, mag dit vlak geheel worden bebouwd.
b. Indien binnen een bestemmingsvlak een bouwvlak en een bebouwingspercentage zijn aangegeven is het bebouwingspercentage van toepassing op de gronden binnen het bouwvlak.
c. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak slechts één bebouwingspercentage is aangegeven geldt dit percentage voor het gehele bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak.
d. Indien in een bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak meerdere bebouwingspercentages zijn aangegeven, gelden deze percentages voor die delen van het bestemmingsvlak respectievelijk bouwvlak waarin ze zijn aangegeven.

14.3 Beeldende kunst

Het plaatsen van bouwwerken, geen gebouwen of overkappingen zijnde, ten behoeve van beeldende kunst is binnen alle bestemmingen toegestaan, met dien verstande dat:

a. de afstand tot (recreatie)woningen minimaal 10 meter bedraagt;
b. de hierdoor direct, danwel indirect te verwachten gevolgen de landschappelijke-, cultuurhistorische- en natuurwaarden en kwaliteiten van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast;
c. de regels van de dubbelbestemmingen en algemene aanduidingsregels onverkort van toepassing zijn.

Artikel 15 Algemene gebruiksregels

Onder gebruik van gronden in strijd met het bestemmingsplan wordt in ieder geval verstaan:

a. het gebruik van bijgebouwen als zelfstandige woning;
b. het gebruik van de gronden ten behoeve van thuisprostitutie, raamprostitutie en seksinrichtingen;
c. het gebruik van gronden of bouwwerken waarbij niet wordt voorzien in voldoende parkeergelegenheid volgens de in de geldende Arnhemse beleidsregels voor parkeren opgenomen normen.

15.1 Voorwaardelijke verplichting vleermuizenkelder

Tot een met de bestemming strijdig gebruik wordt in elk geval gerekend het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gronden en bouwwerken overeenkomstig de hoofdstuk 2 opgenomen bestemmingsomschrijving, zonder de instandhouding van een vleermuizenkelder met een minimale oppervlakte van 20 m² en een minimale hoogte van 2 m.

Artikel 16 Algemene afwijkingsregels

16.1 Algemene afwijkingsregels

Burgemeester en wethouders kunnen met een omgevingsvergunning afwijken van:

1. de in deze regels opgenomen bebouwingsregels, voor zover betreffende de maximumbouwhoogte, de maximumgoothoogte, het maximumoppervlak en de maximuminhoud, mits de afwijking niet meer bedraagt dan 10% van de in de regels vastgelegde maten;
2. de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak, zoals bedoeld in lid 14.1 mits:
   a. de overschrijding van het bouwvlak niet meer bedraagt dan twee meter, de bestemmingsgrens niet wordt overschreden en het de bouw betreft van erkers, luifels, balkons, keldergaten (koekoeken) of galerijen;
   b. het de bouw van volledig beneden peil gelegen bouwwerken betreft, mits:
      - een diepte van 6 meter niet wordt overschreden;
      - het maaiveld wordt afgewerkt op een wijze die past binnen de bestemming;
      - geen onevenredige toename van de parkeerdruk plaatsvindt;
      - de bestemmingsgrens niet wordt overschreden;
3. de bestemmingsbepalingen voor het oprichten van:
   a. kunstobjecten en niet voor bewoning bestemde bouwwerken van openbaar nut, zoals transformatorstations, rioolgemalen, schakelhuisjes, telefooncellen voorzover met een inhoud groter dan 3 m^3, en haltes van vervoersdiensten, alle met een inhoud van maximaal 75 m^3;
   b. sirenemasten met een hoogte van maximaal 18 meter;
   c. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van (tele)communicatie:
      - voorzover vrijstaand, met een hoogte van maximaal 20 meter;
      - voorzover op of aan een ander bouwwerk te plaatsen, met een hoogte van maximaal 8 meter boven de aangegeven maximumbouwhoogte;
   d. geluidwerende voorzieningen voor zover deze noodzakelijk zijn ingevolge de bepalingen van de Wet geluidhinder.
4. de in deze regels opgenomen bepalingen omtrent de maximum bouwhoogte voor het oprichten van hekwerken ten behoeve van het gebruik van platte daken als dakterras tot een maximum van 1 meter boven de maximaal toegestane bouwhoogte mits:
   a. dit passend is in het bebouwingsbeeld van de omringende bebouwing en
   b. de belangen van omwonenden met betrekking tot privacy, uitzicht en bezonning niet onevenredig worden geschaad.

16.2 Afwegingskader

De in lid 16.1 genoemde omgevingsvergunningen worden slechts verleend, indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

a. het straat- en bebouwingsbeeld;
b. de woonsituatie;
c. de verkeerssituatie;
d. de sociale veiligheid;
e. de milieusituatie;
f. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Artikel 17 Algemene aanduidingsregels

17.1 Geluidzone

De gronden ter plaatse van de aanduiding 'geluidzone' zijn, naast de andere voor die gronden aangewezen bestemmingen, tevens bestemd voor het tegengaan van een te hoge geluidbelasting vanwege het militaire vliegbasis Deelen van geluidgevoelige gebouwen.

Artikel 18 Overige regels

18.1 Parkeren

a. Indien de omvang of bestemming van een gebouw of terrein daartoe aanleiding geeft, dient, onverminderd het bepaalde elders in de regels van dit plan, ten behoeve van het parkeren of stallen van auto's in voldoende mate ruimte zijn aangebracht in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort.
b. De onder a. bedoelde ruimte voor het parkeren van personenauto's moet afmetingen hebben die zijn afgestemd op gangbare personenauto's.
c. Aan het bepaalde onder a. wordt geacht te zijn voldaan indien de ruimte voor parkeren of stallen voldoet aan de in de Arnhemse beleidsregels voor parkeren daartoe opgenomen normen. Voor zover deze regels gedurende de planperiode worden gewijzigd, gelden deze wijzigingen vanaf het tijdstip van bekendmaking.

18.2 Laden of lossen

Indien de bestemming van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden en lossen van goederen, dient, onverminderd het bepaalde elders in de regels van dit plan, in deze behoefte in voldoende mate zijn voorzien aan, in, of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort.

18.3 Afwijken

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in de leden 18.1 en 18.2:

1. voor zover op andere wijze in de benodigde parkeer- of stallingsruimte, dan wel laad- of losruimte wordt voorzien of
2. indien het voldoen aan die bepalingen door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 19 Overgangsrecht

19.1 Overgangsrecht bouwwerken

19.1.1 Overgangsbepaling

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,

a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

19.1.2 Afwijken

Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van sublid 19.1.1 een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in sublid 19.1.1 met maximaal 10%.

19.1.3 Uitzondering op het overgangsrecht bouwwerken

Het bepaalde in lid 19.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

19.2 Overgangsrecht gebruik

19.2.1 Overgangsbepaling

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

19.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in lid 19.2.1 te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

19.2.3 Verbod hervatten strijdig gebruik

Indien het gebruik, bedoeld in lid 19.2.1 na de inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

19.2.4 Uitzondering op het overgangsrecht gebruik

Het bepaalde in lid 19.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 20 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het bestemmingsplan Buitenplaats Koningsweg.

Plangebied

Plangebiedgrens

Bestemmingen

- B — Bedrijf
- BO — Bos
- G-LP — Groen - Landschap en park
- H — Horeca
- N — Natuur
- R — Recreatie
- T — Tuin
- V-VB — Verkeer - Verblijfsgebied
- W — Wonen

Dubbelbestemmingen

- WR-A(HV) — Waarde - Archeologie (hoge verwachting)

Gebiedsaanduidingen

- geluidzone

Functieaanduidingen

- (os) — ontsluiting
- (pg) — parkeergarage
- (p) — parkeerterrein
- (sb-1) — specifieke vorm van bedrijf - 1
- (sb-2) — specifieke vorm van bedrijf - 2
- (-w) — wonen uitgesloten

Bouwvlak

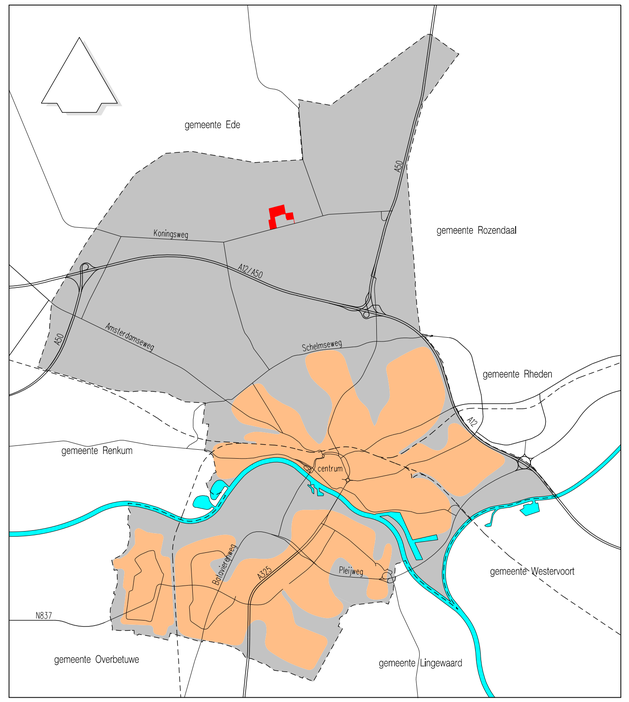
- bouwvlak

Bouwaanduidingen

- [bg] — bijgebouwen
- [sba-1] — specifieke bouwaanduiding - 1
- [sba-2] — specifieke bouwaanduiding - 2
- [sba-3] — specifieke bouwaanduiding - 3

Maatvoeringaanduidingen

- maatvoeringsvlak
- E — maximum aantal wooneenheden
- maximum bouwhoogte (m) t.o.v. NAP
- maximum goothoogte (m) t.o.v. NAP

BESTEMMINGSPLAN BUITENPLAATS KONINGSWEG

schaal:	getekend:	tekeningnummer:
1:1500	JWe	NL.IMRO.0202.910-0201

planstatus	datum:	getekend:
● ontwerp	28-11-2017	JWe
● vast te stellen	februari 2018	
○ vastgesteld		
○ in werking		
○ onherroepelijk		

© Nadruk verboden

Strategie, Beleid en Regie, beleidsdomein Fysiek

Eusebiusbuitensingel 53, Postbus 9029, 6800 EL ARNHEM
Tel.: 0900-1809, fax: 026-3774830, gemeente@arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

Beeldkwaliteitplan

Buitenplaats Koningsweg

Culturele enclave op de Veluwe in Arnhem

MVRDV
Buro Harro
KondorWessels Projecten

November 2017

Inhoudsopgave

1. Masterplan	7
1.1 Achtergrond	9
1.2 Plan	17
1.3 Materialen	31
2. Deelgebieden	41
2.1 Kamp Koningsweg Noord	43
2.2 Zeven Provinciën	53
2.3 Bos en Heide	61
3. Algemeen	71

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 (Masterplan) beschrijft de strategie voor het hele terrein. Voor Buitenplaats Koningsweg geldt dat het landschap zoals in dit document wordt beschreven als geheel door KondorWessels Projecten aangelegd wordt (of als u dit leest, wellicht al aangelegd is).
De gebouwen op Buitenplaats Koningsweg worden echter grotendeels individueel verkocht en ontwikkeld. Daarom is het van groot belang dat de ruimtelijke visie op het terrein en het beoogde beeld heel duidelijk aan alle betrokken partijen wordt uitgelegd zodat iedereen los van elkaar toch naar hetzelfde, samenhangende beeld toewerkt.

Hoofdstuk 2 (Deelgebieden) zoomt in op de verschillende gebieden van het terrein met elk hun eigen inrichting, sfeer en uitgangspunten. Om aan te sluiten bij het totaalbeeeld voor dit terrein, ook als u hier aan de slag gaat, zijn per gebied een aantal richtlijnen beschreven.

Hoofdstuk 3 (Algemeen) gaat over een aantal thema's en principes die gelden voor het hele gebied. Ook worden hierin uitgangspunten beschreven voor het toekomstige beheer van het terrein dat grotendeels door de toekomstige eigenaar van het landschap, de Gemeente Arnhem, georganiseerd zal worden.

Voorwoord

Het beeldkwaliteitplan voor Buitenplaats Koningsweg in Arnhem, opgesteld in opdracht van KondorWessels Projecten, maakt onderdeel uit van het bestemmingsplan en is het sturingsinstrument waarmee de beoogde kwaliteit in de uitvoering van deelprojecten en toekomstig beheer van het terrein zal worden bewaakt. De gemeente zal omgevingsvergunningen toetsen aan het beeldkwaliteitplan. Het beeldkwaliteitplan zal tevens onderdeel zijn van de koopovereenkomst. Op het moment dat er een VVE zal worden opgericht zal het beeldkwaliteitplan tevens worden opgenomen in de Splitsingsakte en Huishoudelijk Reglement.
Ook bij het toetsen van de aanvragen voor bouwvergunningen voor de Rijksmonumentale gebouwen vormt dit document het uitgangspunt.

Buitenplaats Koningsweg, aangelegd in opdracht van het Duitse leger tijdens de Tweede Wereldoorlog en later gebruikt als Nederlands legerterrein krijgt met de herontwikkeling een toekomst die recht doet aan het verleden, het bijzondere landschap en de architectonisch waardevolle gebouwen op het terrein.

De afgelopen jaren is de ontwikkeling van Buitenplaats Koningsweg als een bruisende culturele enclave tussen historie en natuur, open van karakter en verbonden met haar omgeving, al in gang gezet. Het terrein is geprogrammeerd met diverse culturele activiteiten en tentoonstellingen en de eerste pioniers hebben zich al op de Buitenplaats gevestigd. Bij de verrbouwingen die in deze fase al gedaan zijn heeft de voorlopige versie van dit BeeldKwaliteitsPlan al als uitgangspunt gediend.
Door met diezelfde visie en uitgangspunten met de toekomstige ontwikkelingen door te gaan wordt het terrein als architectonisch en landschappelijk eenheid ontwikkeld, met aandacht voor het verleden en kansen voor de toekomst. Midden in de natuur, maar toch verbonden met stad en samenleving. Een culturele enclave op de Veluwe in Arnhem.

MVRDV, Buro Harro en KondorWessels Projecten, November 2017

1. Masterplan

1.1 Achtergrond

Locatie

Culturele enclave op de Veluwe

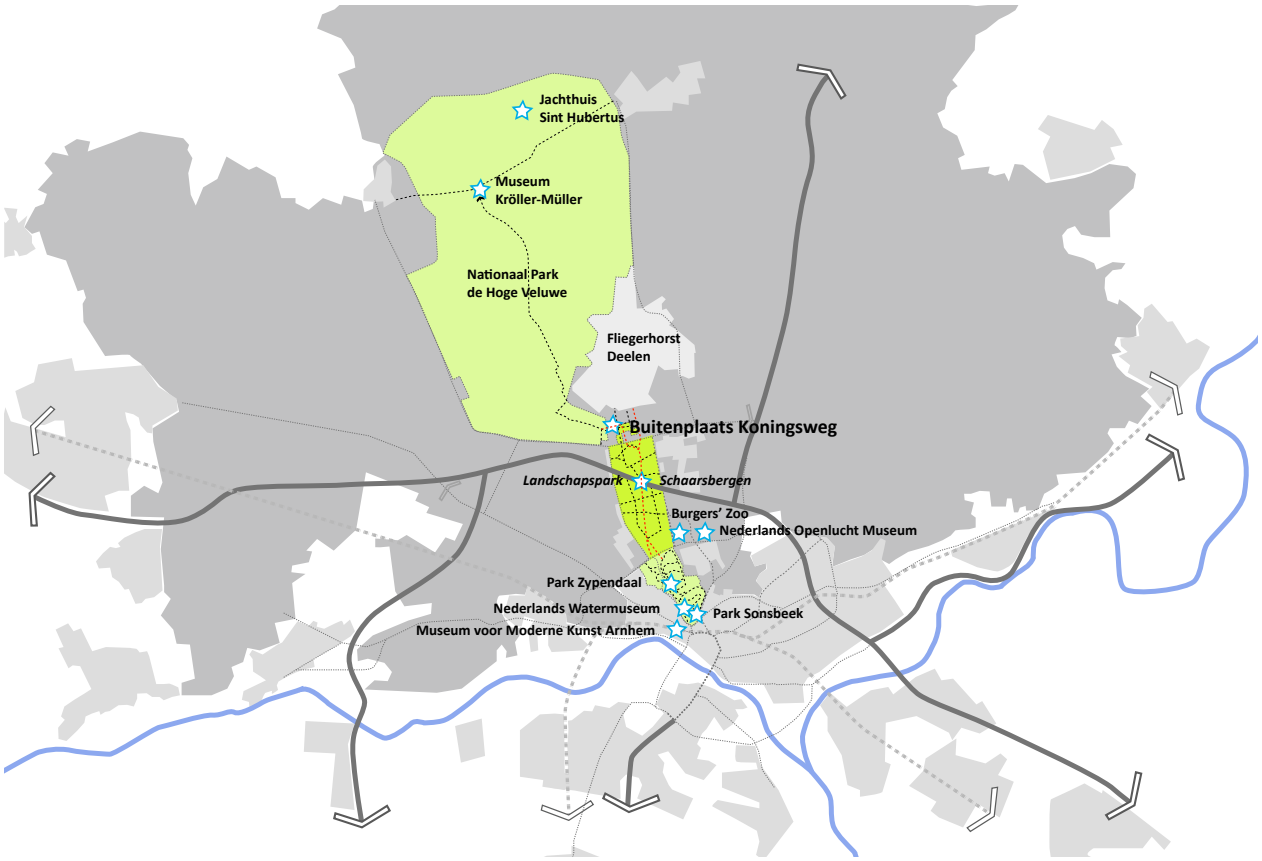
Uniek aan Arnhem is zijn fantastische ligging. Er is geen stad in Nederland, maar ook ver daarbuiten, waar een enorm natuurgebied zo prominent onderdeel van de stad is.

Op de Veluwe wemelt het van zwijnen en herten, zelfs de wolf staat op het punt zijn rentree te maken. ‘Eindeloos’ of ‘aaneengesloten’ zijn echter relatieve begrippen; door de vele hekwerken is de Veluwe versnipperd waarmee de migratie van dieren (en mensen) wordt belemmerd. Het streven van overheden is dan ook al jaren een ‘eindeloze Veluwe’ te creëren, zo min mogelijk onderbroken en met zo min mogelijk hekken, waardoor een robuuster en meer samenhangend natuurlijk systeem ontstaat. Het vrijkomen van militaire terreinen als deze kan daar flink aan bijdragen.

Middels het Sonsbeekpark is de Veluwe als een wig in de stad tot aan het stadscentrum aanwezig. Vanaf het Nederlands Openluchtmuseum en Burgers’ Zoo raakt de Veluwe echter versnipperd. Hekken, infrastructurele barrières als de A12, omheinde attracties en doodlopende paden zorgen ervoor dat dit gebied een wat schimmig, diffuus gebied is dat zelf geen attractie vormt en de unieke relatie tussen Arnhem en de Veluwe verhindert. Nationaal Park de Hoge Veluwe, met daarin Kröller Muller is een wereldattractie dat echter door de versnipperde link tussen de stad Arnhem en de Veluwe nauwelijks iets met Arnhem heeft.

Deze versnippering is voor een groot deel het resultaat van de militaire geschiedenis van dit gebied. Tijdens WOII werd hier door de Duitsers het grootste militaire vliegveld in bezet gebied gebouwd: ‘Fliegerhorst Deelen’, met kazerneterreinen vermomd als boerendorpjes en vliegtuighangars als boerenschuren. Het had een omvang van het huidige Schiphol en er zijn thans meer dan 200 bewaard gebleven gebouwen (waarvan velen tot Rijksmonument zijn verklaard). Na de oorlog zijn deze terreinen door Defensie in gebruik genomen en uitgebreid. De overblijfselen van ‘Fliegerhorst Deelen’ vormen verspreid over bos, heide en akkers, een onbekend cultuurhistorisch landschap, een soort grote variant van het openluchtmuseum, met nepdorpjes en boerderijen.

Dit Beeldkwaliteitplan heeft betrekking op twee van deze Duitse kazernedorpjes, Kamp Koningsweg Noord (KKN) en Zeven Provinciën (ZP). Nadat defensie deze terreinen heeft afgestoten worden ze nu ontwikkeld tot een toegankelijk en voor publiek opengesteld terrein. Hierdoor wordt het vergeten verleden van dit gebied deels ontsluierd en kan de verbinding tussen Arnhem en de Veluwe weer worden versterkt. De strategische ligging van het terrein vlak naast de Ingang van Park de Hoge Veluwe maakt dat het een ‘stepping stone’ tussen Arnhem en de Hoge Veluwe/ Kröller-Müller kan worden. Daarom is er voor gekozen Buitenplaats Koningsweg te ontwikkelen als ‘culturele enclave’; een plek waar kunst en landschap, wonen en werken, bijzondere natuur en bijzondere architectuur hand in hand gaan. Zo legt het terrein ook inhoudelijk de link tussen Arnhem, dat met de Sonsbeektentoonstelling en het Museum voor Moderne Kunst echt een stad van kunst en landschap is, én met Kröller-Müller, waar diezelfde combinatie zo geweldig samengaat.

Culturele corridor

Opgave

Publiek Programma van Eisen (PPvE)

Uitganspunt voor dit Beeldkwaliteitplan is het Publiek Programma van Eisen (PPvE), vastgesteld in de gemeenteraad van Arnhem, 29 september 2008, waarin de randvoorwaarden zijn geformuleerd voor de verkoop en ontwikkeling van dit voormalig defensieterrein.

Cultuurhistorische waardestelling en Effectrapportage (CHER)

In 2007 heeft in opdracht van Dienst Landelijk Gebied (DLG) een uitgebreid waardestellend onderzoek naar de cultuurhistorische betekenis van het complex en de vele gebouwen plaatsgevonden en vormt een onderdeel van het Publiek Programma van Eisen.

Deze cultuurhistorische waardestelling en Effectrapportage (CHER) is begeleid door deskundigen op het gebied van cultuurhistorie en monumenten van De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), provincie Gelderland en gemeente Arnhem. De coördinatie lag bij het Gelders Genootschap te Arnhem

Publiek Programma van Eisen

'Met de ontwikkelingsvisie 'Zichtbaar verleden' wil DLG glans geven aan het complex door de herontwikkeling van het militaire erfgoed en het versterken van het Veluwe karakter. Op basis van de consultaties met provincie, gemeente en dorpsraad Schaarsbergen en aangevuld met de verschillende onderzoeken naar de actuele waarden op het terrein is de ontwikkelingsvisie (zie bovenstaand kaartbeeld) gemaakt. (....) Bij de herontwikkeling wordt uitgegaan van de volgende algemene uitgangspunten:

1. Gedeeltelijk herstel van het landgoedkarakter van vóór de Tweede Wereldoorlog. Dat betekent dat de gebouwen aan de noordzijde van het complex op KKN grotendeels gesloopt worden. Dit is een uitwerking van de zoneringswens uit het Ruimtelijk Ontwikkelingskader en de uitgangspunten uit het Bestemmingsplan Arnhem Noord.

2. Het cultureel militair erfgoed staat centraal bij de herontwikkeling. Dat betekent concentratie van de nieuwe functies en gebruiksvormen op de oorspronkelijke gebouwenconfiguratie van de voormalige Duitse Fliegerhorst Deelen uit de Tweede Wereldoorlog. Dat geeft invulling aan het gewenste behoud van de cultuurhistorisch waardevolle (rijks) monumentale bebouwing.

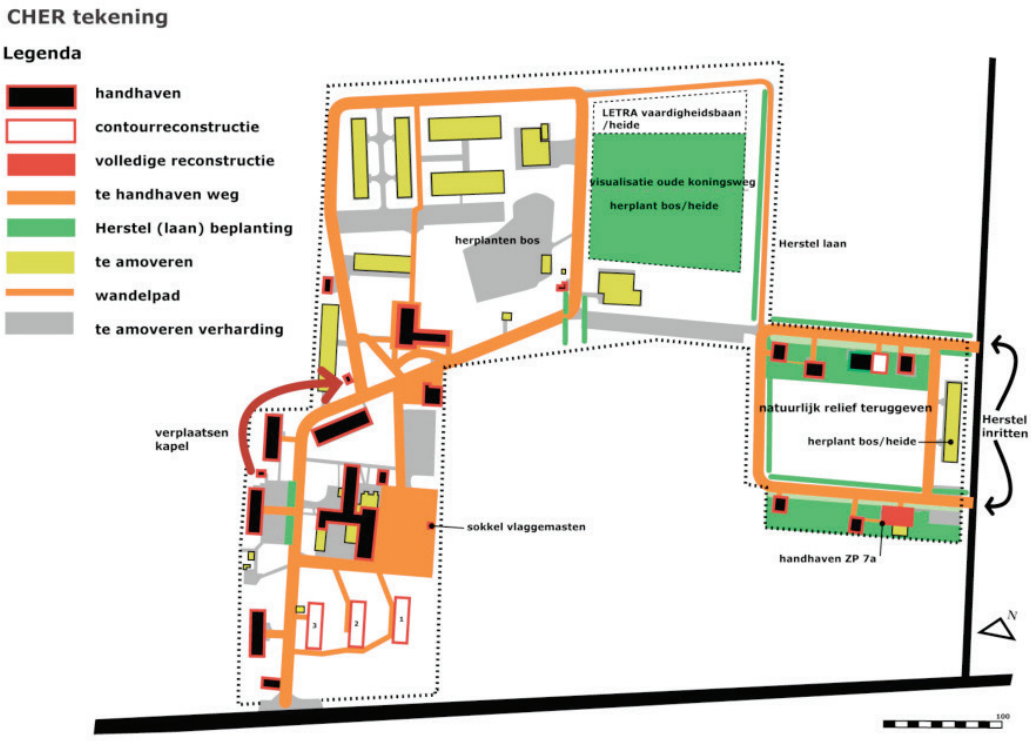
3. Het gebied wordt grotendeels toegankelijk voor mens en dier. Nieuwe functies met een hek eromheen zijn ongewenst. De historie van dit bijzondere gebied in Arnhem Noord wordt weer volledig zichtbaar voor de samenleving, na meer dan 60 jaar 'camouflage'.

4. Het zoekgebied voor 'vervangend' rood als compensatie voor de zeer omvangrijke sloop van meer dan 50% van het complex is beperkt gehouden. Het concentreert zich in principe geclusterd op enkele historische plaatsen uit de Tweede Wereldoorlog. Op KKN betreft dit de drie, ter hoogte van de Koningsweg verdwenen, tweelaagse legeringsgebouwen. Op ZP gaat het om één gebouw dat na de Tweede Wereldoorlog vervangen is door een groter nieuw gebouw en de eventuele reconstructie van één gebouw dat ingrijpend is verbouwd.

5. De herbouw vindt plaats vanuit historisch perspectief, qua maatvoering, bouwvolume en aanzien van de buitenzijde. De bijbehorende bouw- en architectuuropgave, inclusief de gebruikte materialen, vormen daarmee een spannende gebeurtenis én een uitdaging in het vinden van een balans tussen zichtbaarheid (van het oude) en camouflage (van het nieuwe). Het is de uitdaging eigentijds te bouwen, geïnspireerd op het vinden van toekomstgerichte functies.

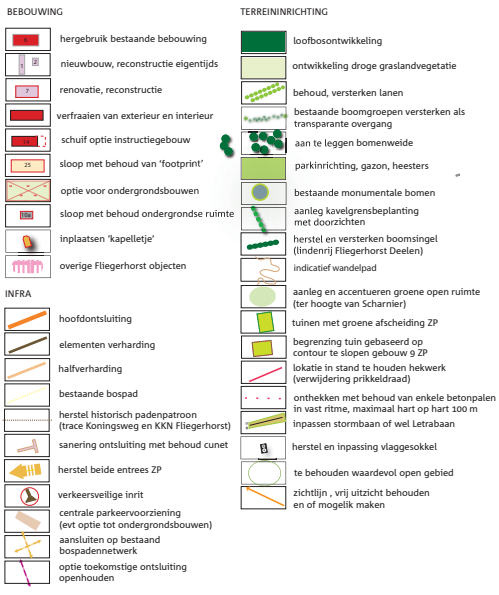
6. Voorop staat een Veluwe-uitstraling van rust en natuur. Bij 'Zichtbaar Verleden' zijn vooral functies op hun plaats in de sfeer van zorg en gezondheid, kunst en cultuur, recreatie en toerisme. Wonen in monumenten is ook een optie. De in het Ruimtelijk Ontwikkelingskader aangegeven koppeling met het project Groei-Krimp van recreatiebedrijven wordt op deze locatie niet megenomen. Dit van wege de hoge potentiële landschappelijke en monumentale kwaliteiten.'

(p.25, Publiek Programma van Eisen)

Visiekaart, Cultuurhistorische waardestelling en Effectrapportage (CHER)
2007

Visiekaart "Zichtbaar Verleden"

Visiekaart, Publiek Programma van Eisen
vastgesteld in de gemeenteraad van Arnhem, 29 september 2008

Cultuurhistorie

De huidige Buitenplaats Koningsweg werd in opdracht van het Duitse leger aangelegd als onderdeel van het militair vliegveld ‘Fliegerhorst Deelen’. Tijdens de oorlog werd er in twee fasen gebouwen voor de huisvesting van personeel (Zeven Provinciën) en een vrouwendivisie (Kamp Koningsweg Noord) aangelegd. Na de oorlog is het terrein in gebruik genomen door het Nederlandse leger. Eerst huisvestte het de Luchtstrijdkrachten Radio- en Radarschool (1947-1959) en vervolgens de Koninklijke Kaderschool Luchtmacht (1961-1991).

Het gebouwenensemble is gedurende deze tijd aangepast en ontwikkeld aan dit veranderende gebruik: er waren bouwperiodes in 1941-1942, 1943-1944, 1947-1959, 1960-1967 en 1985-1989. Elke bouwperiode leverde gebouwen op met verschillende stijl en uitstraling. Zo lijken de gebouwen van de periode 1941-1942 op boerderijwoningen om vanuit de lucht niet te worden herkend als onderdeel van een militair complex. De gebouwen van de periode 1943-1944 zijn gestandaardiseerde kazernegebouwen die het Duitse leger ook op andere plekken in Europa heeft gebouwd. De gebouwen van 1947-1959 zijn gebouwd in dezelfde stijl als de gebouwen uit 1943-1944 en zijn in zekere zin complementair.

Gedurende de bouwperiode 1960-1967 veranderde de stijl en uitvoering van de gebouwen. Dit zette zich voort in de laatste bouwperiode 1985-1989. Doelmatigheid en minimalisme deed zijn intrede, wat in dit geval leidde tot een slechtere inpassing in het landschap en een lagere architectonische kwaliteit. Bovendien werden gebouwen uit het oorlogsensemble gesloopt of drastisch gewijzigd. Het resultaat is een gebouwensemble met een grote diversiteit aan leeftijd, stijl en kwaliteit.

Entree Kamp Koningsweg Noord, 1944

Luchtfoto 1944

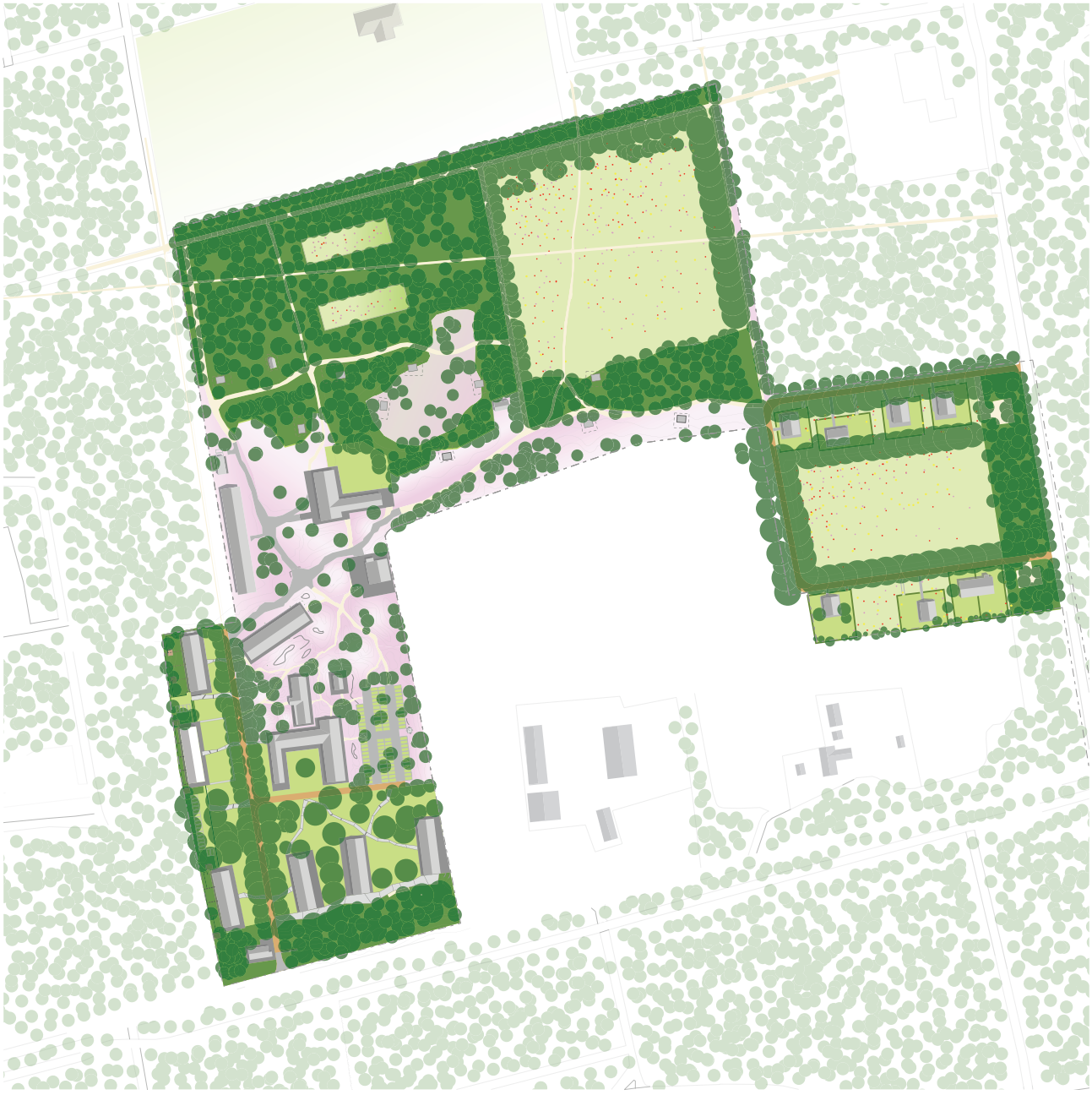
Radartoren, 1950

1.2 Plan

Plankaart

Een nieuw ensemble

Het geheel van het terrein en de gebouwen van de voormalige enclave Kamp Koningsweg Noord en Zeven Provinciën vormen een gelaagd geheel. Het oorspronkelijke oorlogsensemble is in verschillende bouwfases uitgebreid, aangepast en deels gesloopt. Door de stappen die in dit hoofdstuk zijn toegelicht zullen verschillende 'lagen' uit de geschiedenis leesbaar zijn als je in de toekomst over het terrein loopt. Tegelijkertijd vormt door de eenvoud van de terreininrichting en de samenhang in ingrepen in de architectuur het nieuwe ensemble 'Buitenplaats Koningsweg' onmiskenbaar één geheel. Een nieuw, publiek toegankelijk stukje Arnhem midden op de Veluwe waarin enerzijds de bijzondere historie is af te lezen en waar je anderzijds gewoon door de bossen kunt dwalen en je op deze bijzondere enclave stuit.

Bos

Heide

Bloemrijk grasland

Gazon

tuin

Gestabiliseerd grindpad

Parkeren appelplaats

Bebouwing

Klinkerweg

Grind/zandpad

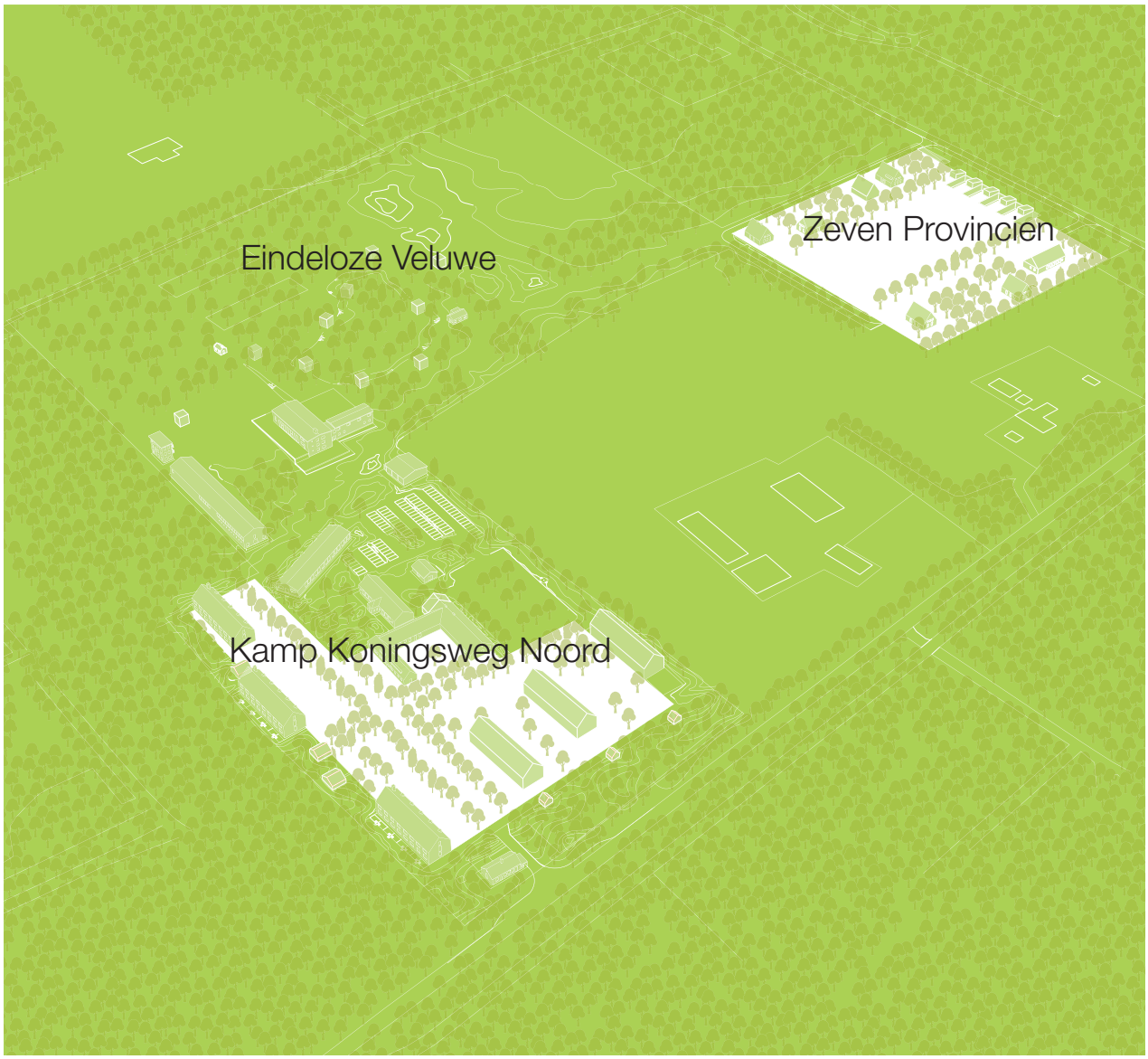
Betonpad
(lichtgrijs)

Betonpad en sokkels gebouwen
(donkergrijs)

Boskamer

Onverharde informele parkeerplaats

stap 1: Reconstrueren en uitsnijden

Eindeloze Veluwe

Het uitgangspunt van de ‘eindeloze Veluwe’ is heel concreet vertaald naar de inrichting van dit terrein: de Veluwe wordt hier als een deken overheen getrokken. Een aaneengesloten landschap van bossen, heide en lanen verbindt omliggende natuurterreinen met elkaar voor mens en dier. De lanen, aangelegd vanaf eind 19e eeuw toen de heide langs de Koningsweg ontgonnen werd, worden hersteld. Bossen die tussen de lanen zijn aangelegd krijgen de kans zich verder te ontwikkelen nadat een aantal gebouwen zijn gesloopt. De overige velden, bermen en taluds zullen omgezet worden in een glooiend heidelandschap. Doorgeknipte routes worden hersteld en de route naar het vliegveld Deelen maakt dat deze kern van de ‘Fliegerhorst’ weer beleefbaar wordt. Behalve dat de bewoners en bezoekers van de Buitenplaats ongehinderd door kunnen lopen, zullen nog meer dan nu ook de reeën en vossen regelmatig te gast zijn op Buitenplaats Koningsweg.

Twee historische enclaves

Het terrein en de aanleg van de twee oorspronkelijke enclaves ‘Zeven Provinciën’ en ‘Kamp Koningsweg Noord’ zijn aangewezen als Rijksmonument. In het aaneengesloten Veluwse landschap worden de twee ensembles uit WOII, Zeven Provinciën en Kamp Koningsweg Noord ‘uitgesneden’, als vlakken, in cultuurgebrachte enclaves in de natuur, zoals er op de Veluwe veel meer te vinden zijn. Landbouwenclaves zoals Oud Reemst of Woeste Hoeve zijn op een zelfde manier als strakke gecultiveerde enclaves uitgesneden in het stuivende en grillige landschap. Door dit prachtige contrast tussen enclaves en natuurlijke omgeving die met de herinrichting van het terrein gemaakt wordt, wordt in één oogopslag duidelijk welke delen van het terrein behoren tot de Rijksmonumentale historische enclaves uit WOII, en wat nadien is toegevoegd. Die gebouwen komen namelijk letterlijk als ‘hutjes’ op de hei te staan: het gereconstrueerde oud Veluwse landschap. Zo laat het landschap zich ‘lezen’. Ook de volgende stappen van het plan zijn erop gericht die leesbaarheid van de gelaagde historische opbouw van het terrein te vergroten.

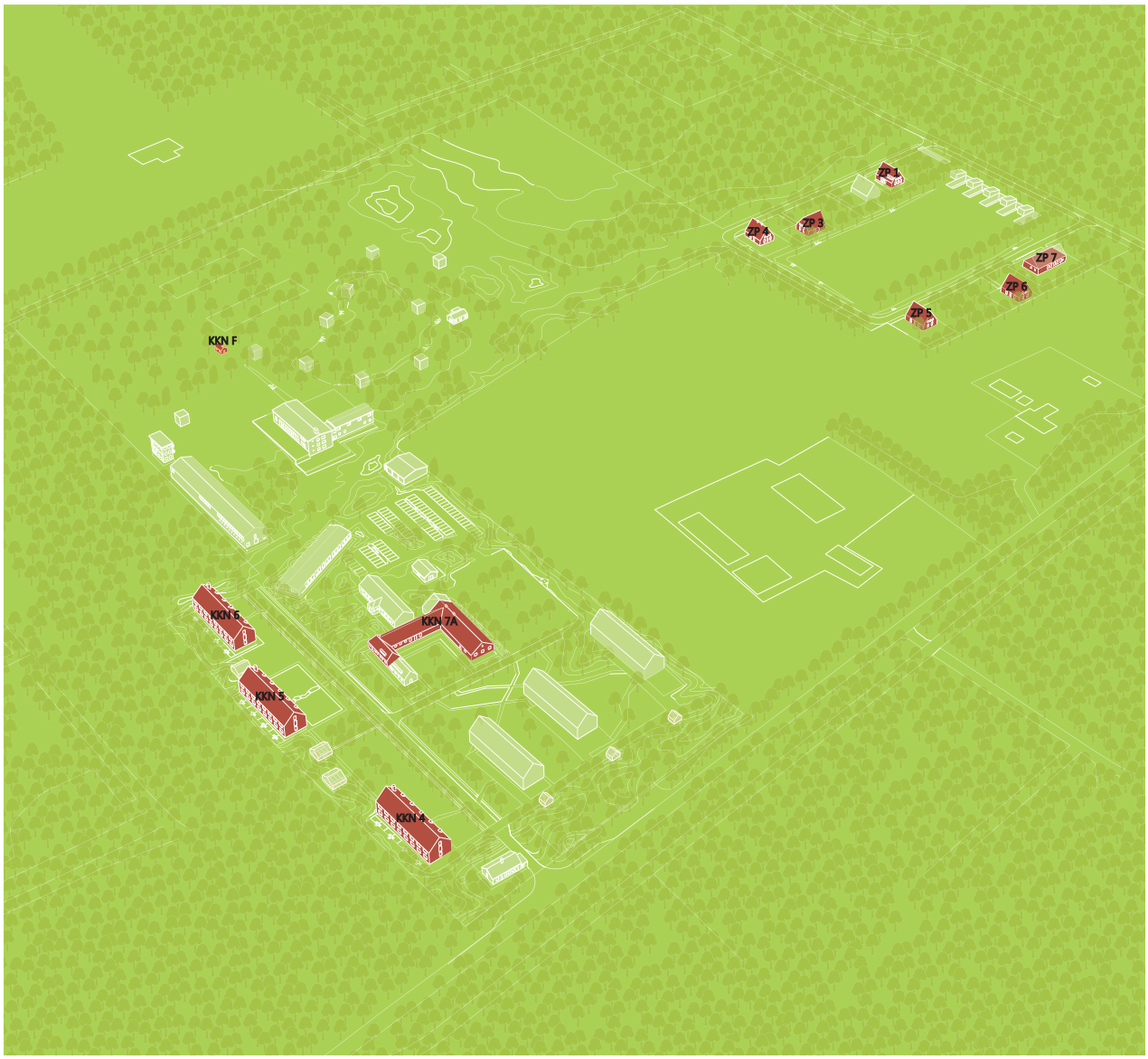

Eindeloze Veluwe
Referentie van de Veluwe die als een deken over het gebied is heen getrokken.

Twee historische enclaves
Referentie van een enclave uitgesneden in de Veluwe

stap 2: Te behouden gebouwen

Behouden

De bestaande gebouwen die behoren bij de twee oorspronkelijke enclaves ‘Zeven Provinciën’ en ‘Kamp Koningsweg Noord’ uit WO II dienen zo veel mogelijk te worden behouden.

Er zijn slechts beperkte aanpassingen / toevoegingen toegestaan, deze dienen te worden uitgevoerd in de tint donkergrijs (RAL 7043), zodat duidelijk wordt welke onderdelen origineel zijn en welke onderdelen later zijn toegevoegd.

De gebouwen ZP 1,3,4,5,6, de begane grond van ZP7 en KKN 4,5,6 en F zijn aangewezen als Rijksmonumenten. Voor het verbouwen of restaureren van een Rijksmonument is een omgevingsvergunning nodig.

Legenda

- behouden
- reconstrueren
- aanpassen / toevoegen
- folly’s

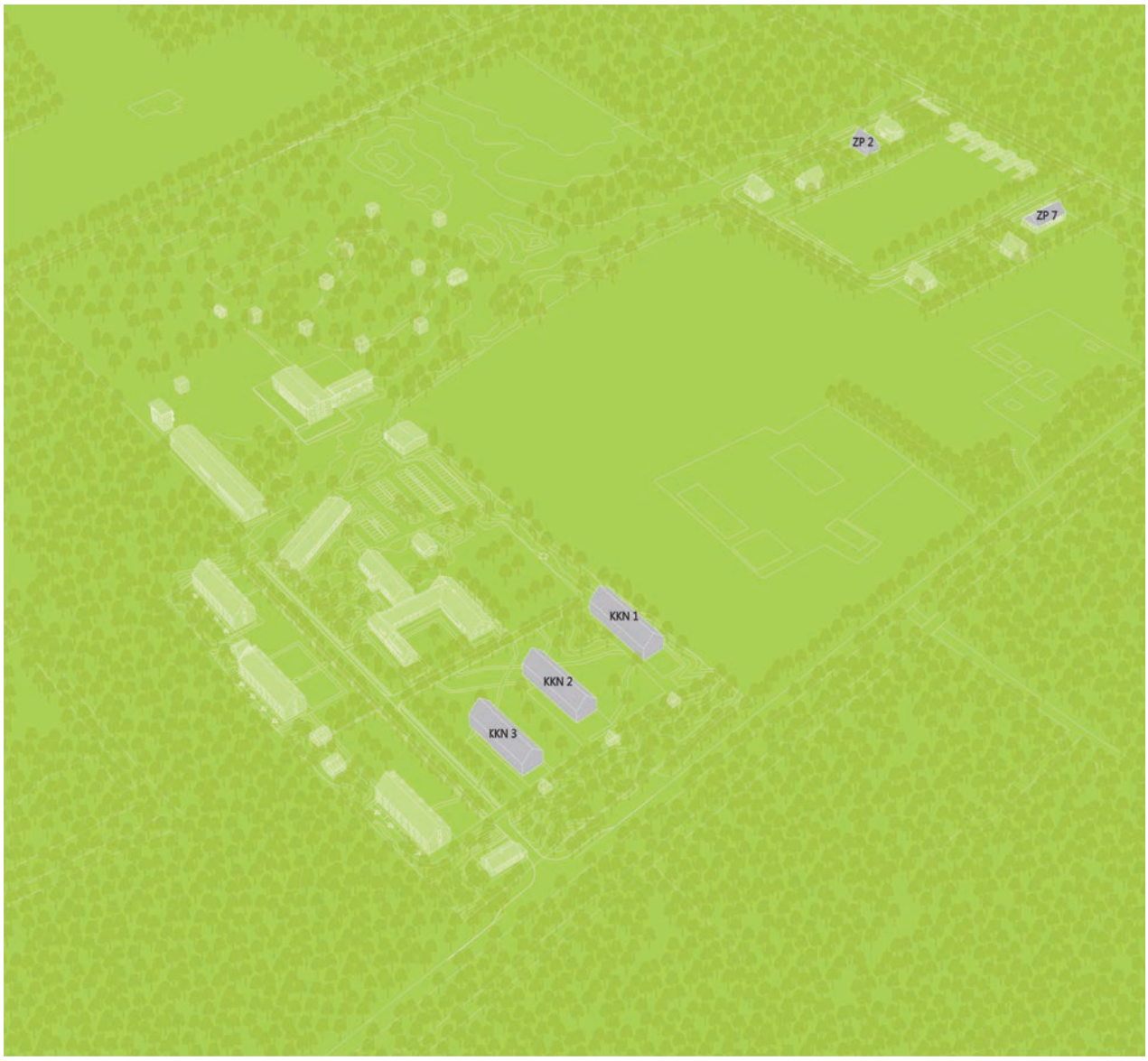

Voorbeeld van behouden
Beperkte aanpassingen / toevoegingen zijn toegestaan in donkergrijs.

Voorbeeld van behouden
Beperkte aanpassingen / toevoegingen zijn toegestaan in donkergrijs.

stap 3: Te reconstrueren bebouwing

Reconstrueren

De gebouwen behorend bij de twee oorspronkelijke enclaves ‘Zeven Provinciën’ en ‘Kamp Koningsweg Noord’ die inmiddels zijn gesloopt, dienen in contour te worden gereconstrueerd in lichtgrijs (RAL 7035). Hierdoor worden de historische ensembles weer hersteld, maar is wel duidelijk dat de gebouwen die verdwenen en in hoofdvorm teruggebouwd zijn, later zijn toegevoegd.

Legenda

- behouden
- reconstrueren
- aanpassen / toevoegen
- folly’s

Voorbeeld van reconstrueren
De enveloppe is gereconstrueerd in lichtgrijs (KKN 1).

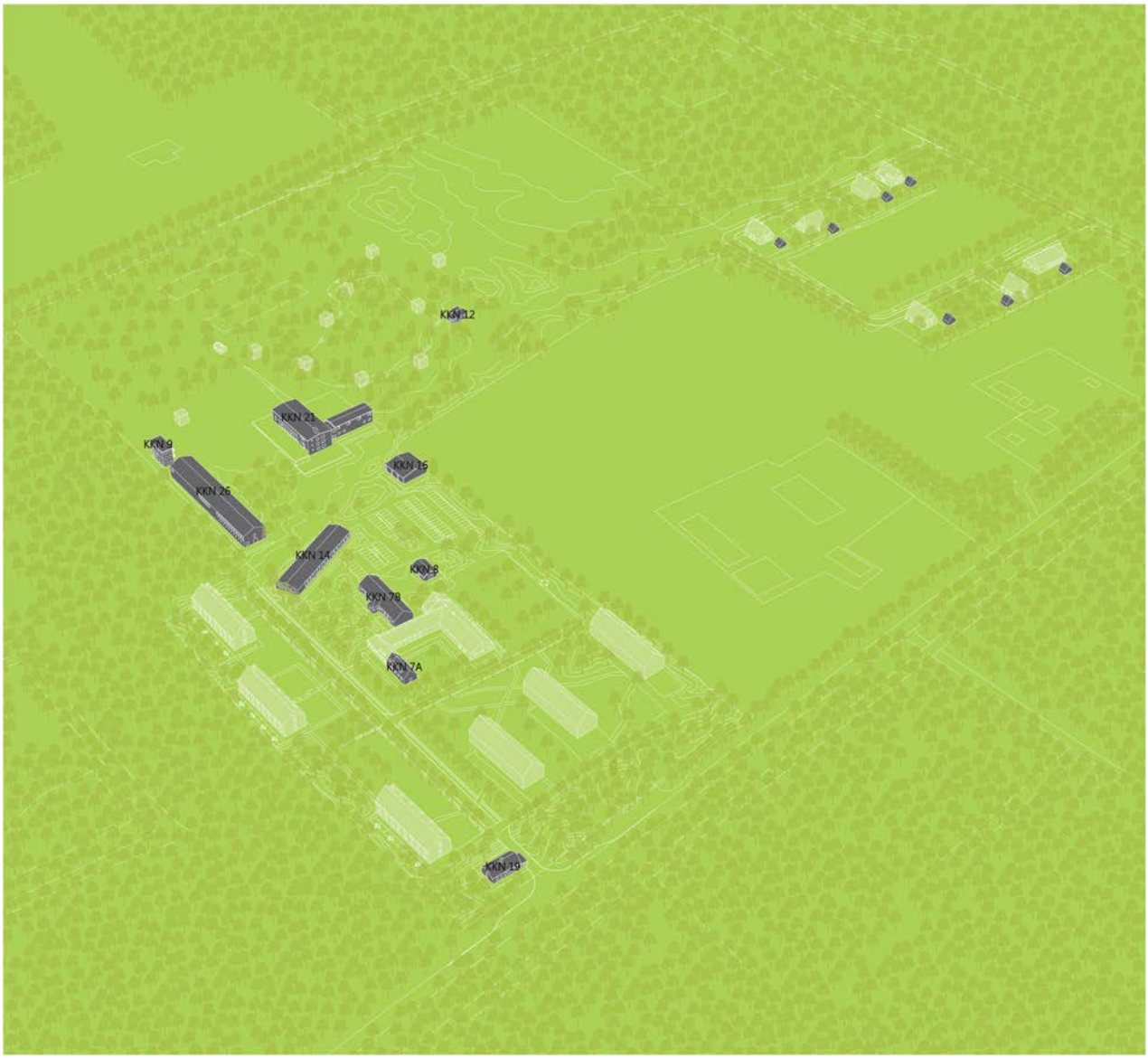

Voorbeeld van reconstrueren
De enveloppe is gereconstrueerd in lichtgrijs (ZP 2).

Voorbeeld van reconstrueren
De begane grond moet behouden worden maar het dak is gereconstrueerd in lichtgrijs (ZP 7).

stap 4: Aanpassen/toevoegen van bebouwing

Aanpassen / toevoegen

Alle gebouwen niet behorend bij de oorspronkelijke enclaves ‘Kamp Koningsweg Noord’ en ‘Zeven Provinciën’, kunnen worden aangepast. Daarnaast kunnen bescheiden gebouwen worden toegevoegd, zolang ze het overkoepelende beeld niet te veel aantasten. Hieronder vallen de bergingen op KKN en de patio-woningen op ZP.

Alle nieuwe, hedendaagse aanpassingen en toevoegingen aan deze gebouwen dienen te worden uitgevoerd in de donkergrijs (RAL 7043) en dienen ofwel de bestaande contouren en ritmes te benadrukken ofwel zich nadrukkelijk hiervan te onderscheiden.

Hierdoor wordt duidelijk welke onderdelen origineel zijn (die hersteld worden) en welke onderdelen later zijn toegevoegd (donkergrijs)

Legenda

- behouden
- reconstrueren
- aanpassen / toevoegen
- folly’s

Voorbeeld van aanpassen / toevoegen
Een terras en nieuwe raampartij is toegevoegd in donkergrijs (KKN 21).

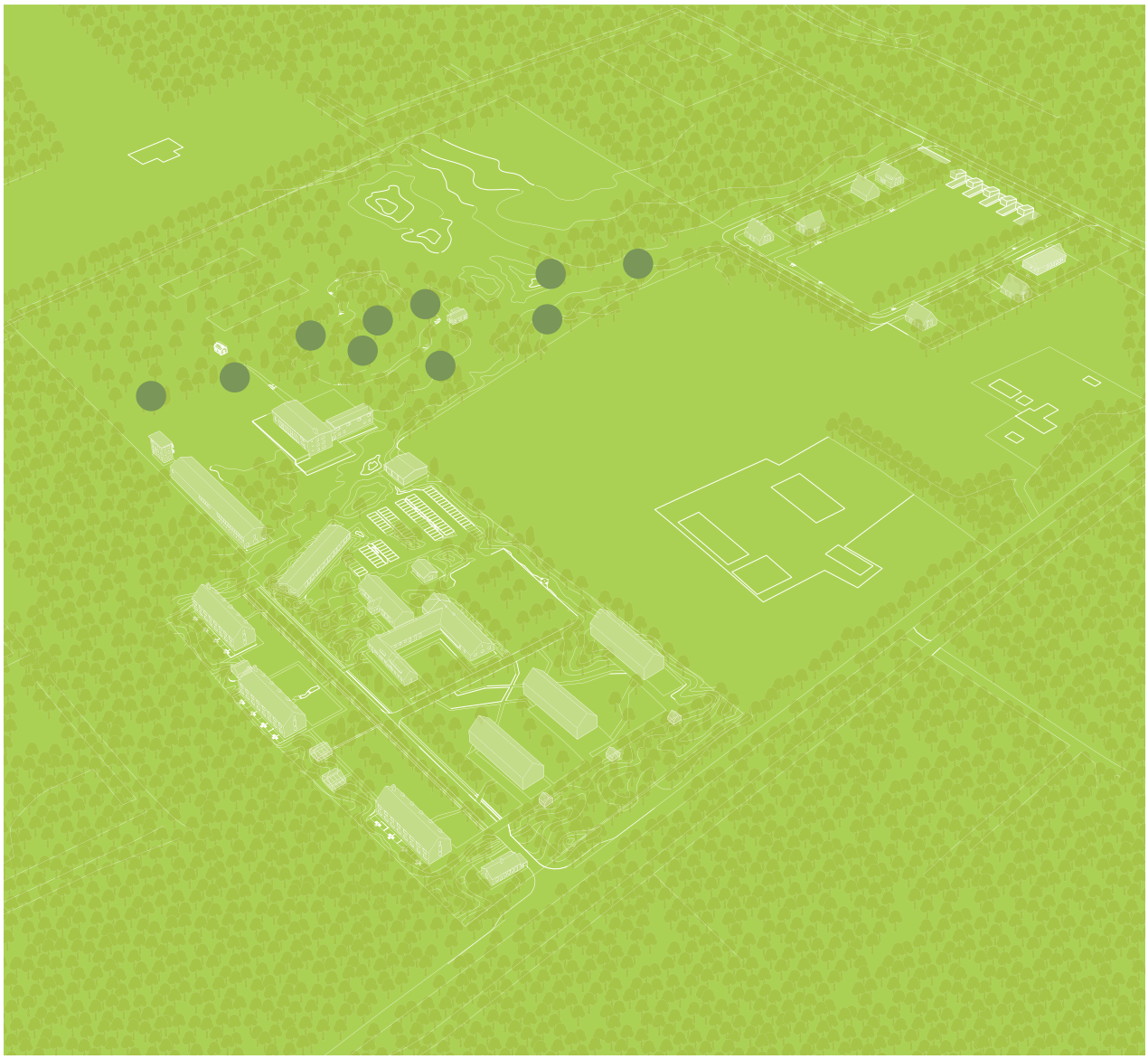

Voorbeeld van aanpassen / toevoegen
Een bijgebouw en een raam in het monument zijn toegevoegd in donkergrijs (ZP).

Voorbeeld van aanpassen / toevoegen
Een sokkel (terras) en nieuwe opeiningen (ramen, deuren) in gevel op KKN zijn toegevoegd in donkergrijs.

stap 5: Folly's

Folly's

In het bos is ruimte gereserveerd voor tien folly's die mens of dier op een bepaalde manier voor de gek houden en zich, net als de nepdorpjes uit de WO II, verrassend goed voegen in het Veluwse landschap.
De basis camouflage is dat alle bebouwing het terrein niet domineren maar te gast zijn in het landschap. Vanuit de folly's heb je een groot gevoel van privacy en exclusiviteit. Het thema camouflage wordt verder uitgewerkt door te verstoppen of te vermommen. Folly's kunnen opgaan in het bos of bijvoorbeeld onder het maaiveld. De folly's kunnen ook, net als de boerderijtjes op Zeven Provinciën, juist wél aanwezig zijn maar zich als iets anders voordoen, of zich op een ander niveau onzichtbaar maken, bijvoorbeeld met slimme ontwerpprincipes zoals dat van de jachthut die zweeft boven ooghoogte van het wild.

Legenda

- behouden
- reconstrueren
- aanpassen / toevoegen
- folly's

Voorbeeld van een folly in het bos
Cyrén & Cyrén, Zweden

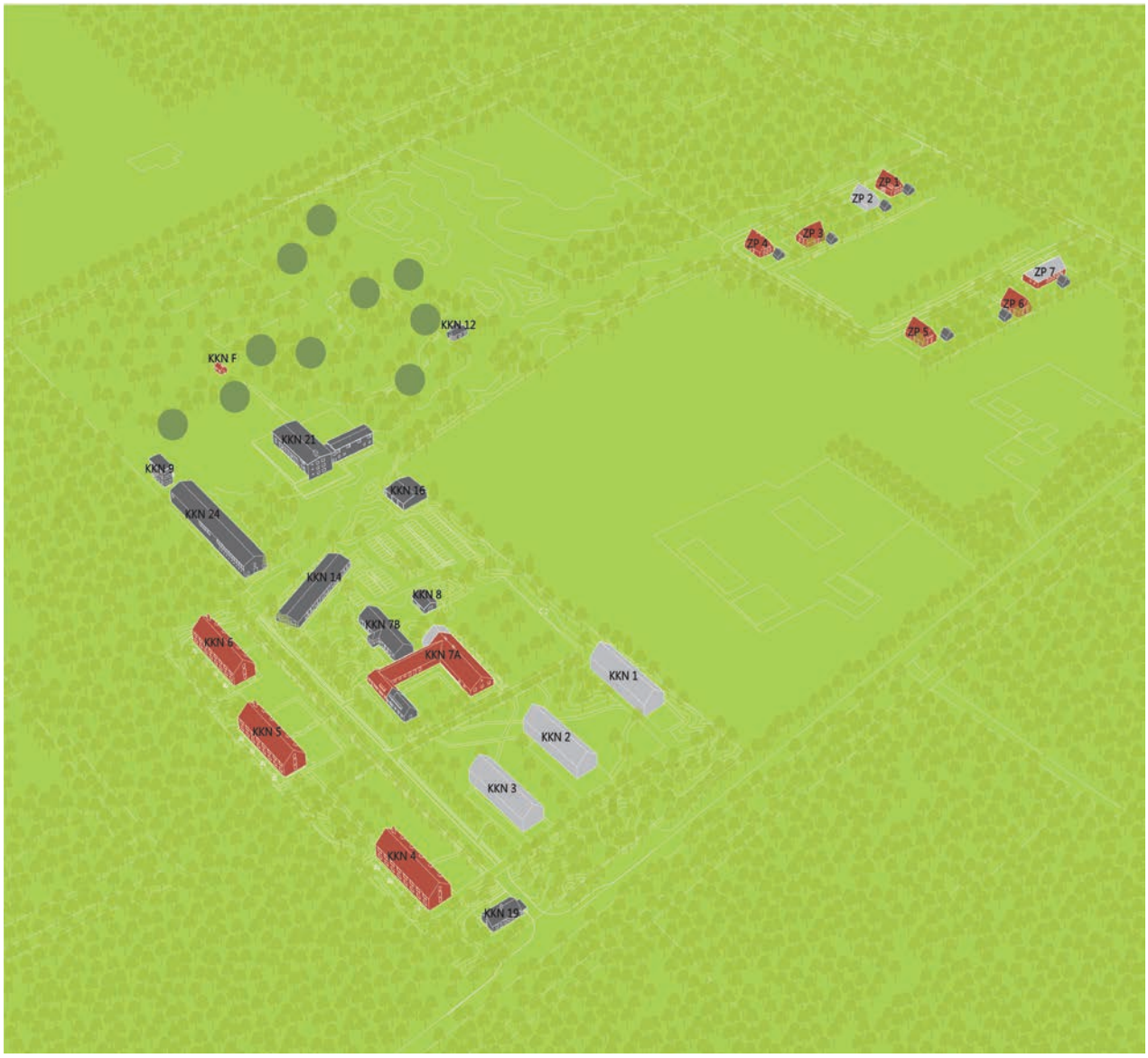
Voorbeeld van een folly in het veld
SeARCH architecten, Christiaan Müller Architecten

Voorbeeld van een folly in het bos
Tham & Videgård architecten

1.3 Materialen

Benaderingen

Kleurgebruik is direct gekoppeld aan het soort benadering. Indien een gebouw van de monumentale enclave KKN of ZP wordt gereconstrueerd, dient het te worden uitgevoerd in de lichtgrijs (RAL 7035). Indien het gaat om een wijziging of nieuwe toevoeging, dient het te worden uitgevoerd in donkergrijs (RAL 7043). De nieuwe toevoegingen en aanpassingen in donkergrijs (RAL 7043) zullen minder opvallen in haar omgeving waardoor de oorspronkelijke monumentale enclave en de reconstructie in lichtgrijs (RAL 7035) duidelijk herkenbaar wordt. Zo ontstaan terugkerende kleuraccenten die de verschillende gebouwen doen opgaan in een nieuw ensemble, maar die tegelijk iets vertellen over de gelaagdheid van de gebouwen op het terrein. Omdat gestreefd wordt naar een eenduidig beeld van gebouwen en terreininrichting, geldt dit ook voor de uitvoering van de buitenruimte. Het inrichtingsplan waarmee de monumentale enclave KKN en ZP wordt geaccentueerd wordt uitgevoerd in lichtgrijs (RAL 7035) en nieuwe terrassen dienen te worden uitgevoerd in donkergrijs (RAL 7043).

Legenda

- behouden
- reconstrueren
- aanpassen / toevoegen
- folly's

Voorbeeld van behouden

Voorbeeld van reconstrueren

Voorbeeld van aanpassen / toevoegen

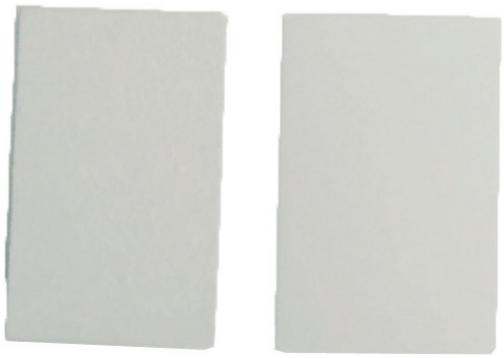
Reconstructie

RAL 7035 (lichtgrijs)

gekeimde baksteen

keramische pan / tegel

beton

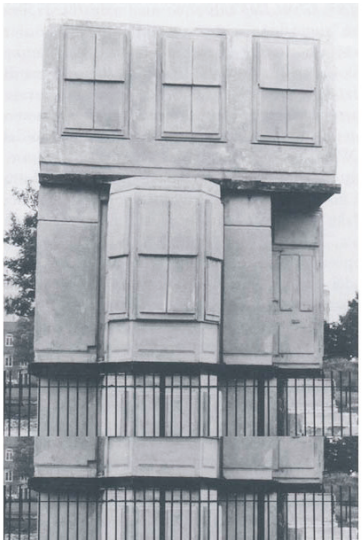

composietsteen

dakpan

Materialen in lichtgrijs

Betonafdruk van een verdwenen gebouw
Kunstwerk House, Rachel Whiteread

Herkenbaar volume in afwijkende kleur
Balancing Barn, MVRDV

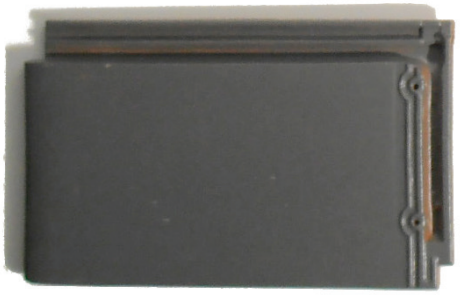
Herkenbare envelop en kleur in natuurlijke omgeving
House in Nasu, Kazunori Fujimoto Architect & Associates

Aanpassen / toevoegen

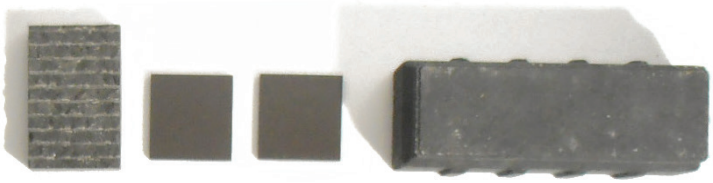
RAL 7043 (donkergrijs)

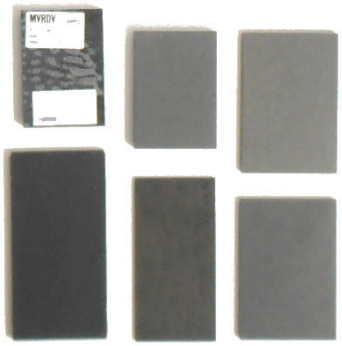
leisteen

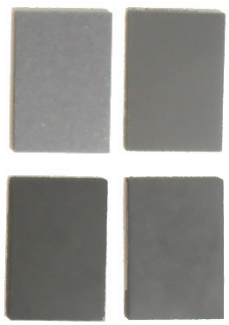
dakpan

natuursteen

natuursteen en composietsteen

beton

Materialen in donkergrijs

Aanpassingen in afwijkende materiaal, kleur, vorm en ritme
De zwarte parel, Rotterdam

Glazen pui in donkergrijs
onbekend

Aanbouw in donkergrijs
onbekend

Materialen

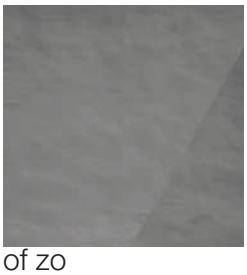
niet zo

Onbedekte metselwerk

maar zo

Keimwerk

of zo

Stucwerk

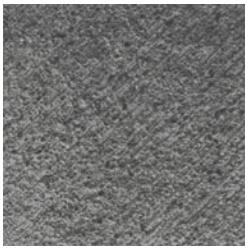
niet zo

Beton zonder toeslagstoffen

maar zo

Beton met toeslagstof

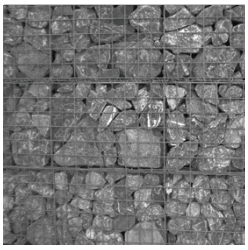
of zo

Beton geschilderd

niet zo

Natuursteen in niet egale kleur

maar zo

Natuursteen in egal kleur

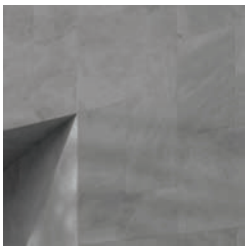
of zo

Natuursteen in egale kleur

niet zo

Composietsteen in niet egale kleur

maar zo

Composietsteen met egale kleur

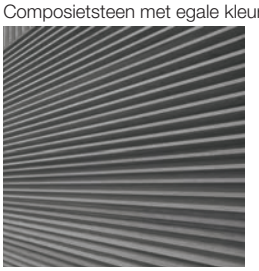
of zo

Composietsteen met egale kleur

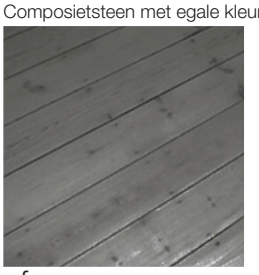
niet zo

Onbehandeld hout

maar zo

Hout gelakt

of zo

Hout gebeitst

niet zo

Kozijn in afwijkende kleur

maar zo

Kozijnen in dezelfde kleur

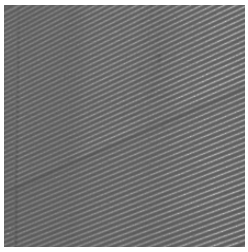
of zo

Raamomlijsting in dezelfde kleur

niet zo

Metaalplaat zonder coating

maar zo

Metaalplaat gemoffeld of gecoat

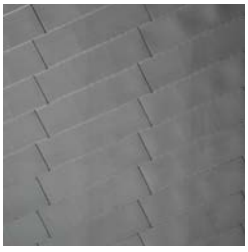
of zo

Metaalplaat gemoffeld of gecoat

niet zo

Metaalpanelen zonder coating

maar zo

Metaalpanelen gemoffeld of gecoat

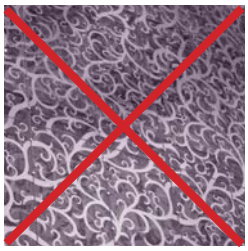
niet zo

Gekleurde ruiten

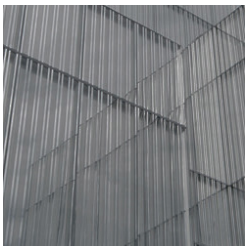
maar zo

Transparante ruit

niet zo

Gezeefdrukt glas in afwijkende kleur

maar zo

Gezeefdrukt glas in egale kleur

of zo

Gezandstraald glas of reglitglas in egale kleur

niet zo

Klinkerbestrating met grind

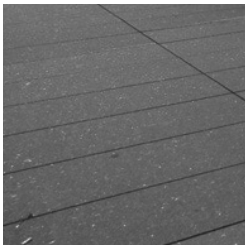
maar zo

Betonnen klinkerbestrating in egale kleur

niet zo

Tegels met gewassen grind

maar zo

Prefab betonpanelen

of zo

Ter plaatse gestort beton met toeslagstof

2. Deelgebieden

2.1 Kamp Koningsweg Noord

Kamp Koningsweg Noord

Campus KKN

Tussen de grote bomen en langs de oude laan staan de kazernegebouwen van Kamp Koningsweg Noord iets versprongen op een strak tapijt van gras. Aan de rand hiervan begint het grillige bos, gescheiden door een haag, en de hei.
In de natuurlijke bosrand zijn soms nauwelijks zichtbaar functies opgenomen als tuinen, parkeren of (afval-)berging.

Rechts van de entree is in de loop der tijden een beukenbos ontstaan. In WOII hebben hier 3 kazernegebouwen gestaan, die als lichtgrijze volumes weer terug gebouwd zullen worden; KKN 1,2 en 3.
Intussen zijn in dit deel spontaan veel meer beuken opgeschoten. Doel is dat ook dit deel weer meer aansluit met de rest van KKN, dat wil zeggen: gras en bomen. Toch zal dit deelgebied dichter beplant zijn als de rest van de intact gebleven historische enclave.

Aan de zuid-rand van KKN ligt weer een grillig glooiend bos met juist wel weer weelderige ondergroei die de enclave scheidt van de koningsweg.

Paden en wegen

In het plan zijn op KKN de 2 kruisende oude lanen weer hersteld en zijn de lanen bijgeplant. De paden op KKN die de lanen verbonden met de gebouwen moeten in het verleden met knikjes om de bomen gegaan zijn. Er worden opnieuw paden knikkende paden aangelegd, verwijzend naar die verdwenen paden, logisch aansluitend op de entrees van die gebouwen. Het concept over kleur en materiaal wordt ook in deze paden toegepast: Het zijn hedendaagse toevoegingen in een hedendaagse vorm en materiaal (beton) die verwijzen naar historische paden, dus lichtgrijs (RAL 7035)

Terrassen en tuinen

Het landschap is de grote tuin op de Buitenplaats Koningsweg. Ook de campus-achtige inrichting van KKN is een aaneengesloten groene ruimte, die niet wordt opgeknipt door tuinen en afscheidingen. Dat landschap is bruikbaar en bespeelbaar, er worden geen (of indien noodzakelijk: zo min mogelijk) vaste, blijvende elementen in geplaatst. Rondom de gebouwen op KKN zijn nieuwe terrassen toegevoegd, als sokkels waarmee de gebouwen op het gras staan. Deze nieuwe toevoegingen worden conform het kleurconcept dus uitgevoerd in donkergrijze kleur (RAL 7043).

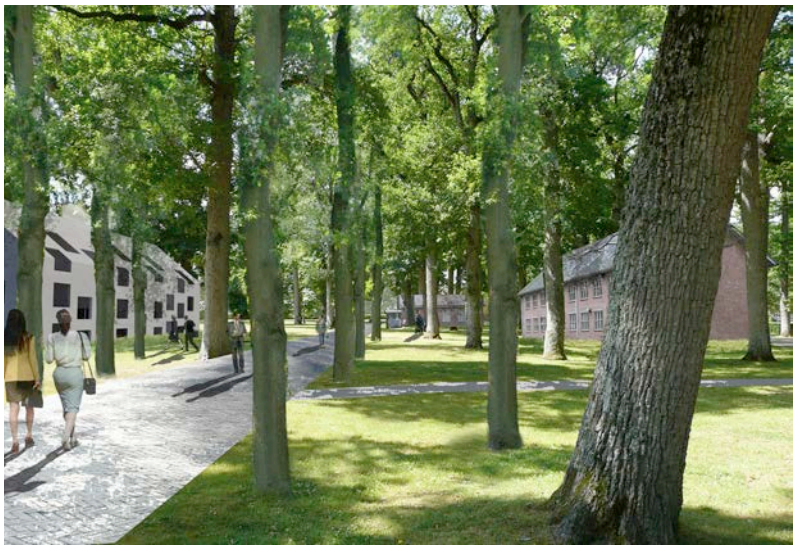
Aan de voorzijde van KKN 5 lag een appèlplaats. Het grasvlak dat hier wat verdiept aangelegd wordt is ingekaderd door een betonnen zitrand waarmee het verwijst naar die appèlplaats (lichtgrijs beton dus) die een mooie openbare ruimte met een langgerekte bank vormt.

Parkeren

Parkeren gebeurt grotendeels op de na-oorlogse appèlplaats oostelijk op KKN, strak in het gelid voor de opgeknapte vlaggenmast.
Voor KKN 1,2,3 worden parkeerplaatsen onder de nieuwe gebouwen aangelegd, waarbij het dak tegelijkertijd als sokkel dient waarop de stoep (voorzijde) en terras (achterzijde) wordt gerealiseerd.
Tussen KKN 4,5,6 worden parkeerplaatsen opgenomen in de bosrand, achter de heg die de enclave scheidt van het bos.

Verlichting

De duisternis is een grote kwaliteit van dit gebied (omgeven door EHS en Natura 2000). Verlichting is dus terughoudend aangebracht, langs het lanenkruis en op de parkeerplaats.

Een boomrijke strakke campus

Een gereconstrueerd kazernegebouw tussen de grote bomen.

Een betonnen pad markeert de rand van het ‘dienblad van gras’.

Bijgebouwen

Niet zo

Niet zo

Niet zo

Geen bergingen, fietsenhokken die de ruimte van de enclave of het heidegebied versnipperen. Geen bijgebouwen midden op het veld. Geen catalogus fietsenhokken die lijken op fietsenhokken.

Utilitaire bouwwerken die nodig zijn op de enclave KKN (of ZP) doen mee in het nieuwe ensemble. Ze trekken zich zo mogelijk terug in de rand van de enclave en zijn herkenbare nieuwe gebouwen in donkergrijs (RAL 7043). Ze zijn vormgegeven als een schuurtje of een huisje, het zijn hedendaagse bijgebouwen.

Zodra utilitaire bouwwerken echt in het bos of op de hei terecht komen, buiten de enclaves, doen ze mee in het spel van camouflage van de folly's. Onherkenbaar vermomd.

Maar zo: onderdeel van het nieuwe ensemble, herkenbaar.

En buiten de enclaves, in het bos of de heide zo: utilitaire bouwwerken en bergingen vermommen zich, zoals de folly's ook doen.

Sokkels/terrassen

Niet zo

Niet zo

Niet zo

Niet zo

Niet zo

Niet zo

Deze sokkels vormen zowel de privéruimten van de bewoners (eerste meters vanaf de woning), als het pad waardoor je voor de woningen langs kan lopen (laatste meter), subtiel van elkaar gescheiden maar als één geheel leesbaar.

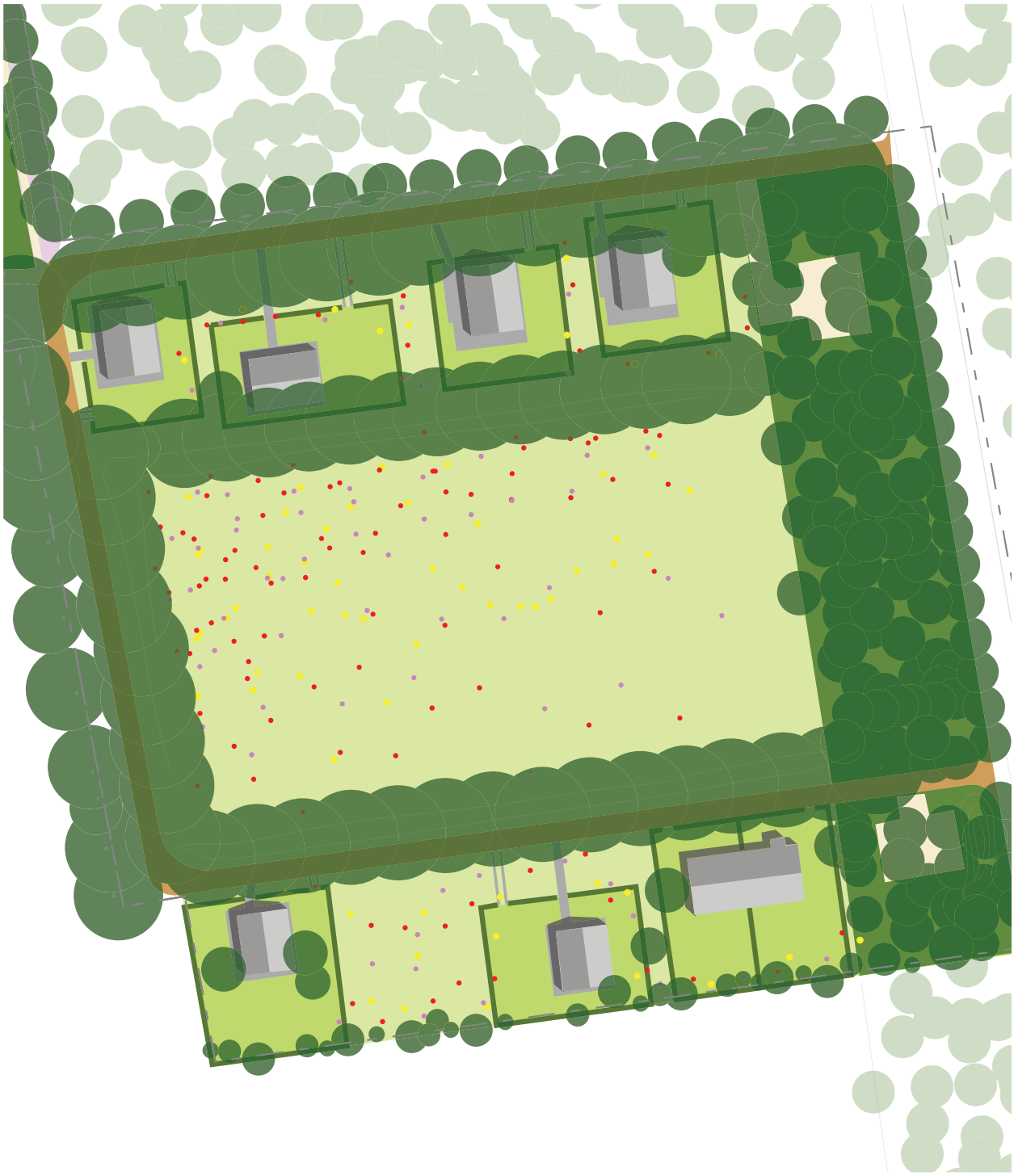
Ze worden niet opgeknipt door schuttingen of coniferenhagen; op de stoepen aan de voorzijde rondom de gebouwen op KKN geen afscheidingen hoger dan 1,00 m tussen de verschillende woningen.

Aan de achterzijde van KKN 1,2,3,4,5 en 6 is meer vrijheid. Wel dienen de erfscheidingen tussen de verschillende woningen in de architectuur mee ontworpen te worden.

Maar zo: De eerste 2 m van de sokkel is privé, in te richten met losse objecten. De derde meter is openbaar en blijft vrij.

En zo: de terrassen aan de achterzijde van KKN 1 zijn het dak van de parkeergarage daaronder. Geen schuttingen maar erfscheidingen mee ontworpen in de architectuur.

2.2 Zeven Provinciën

Zeven Provincien

Zeven Provinciën is een ensemble van 7 boerderijbunkers die verrassend lieflijk aan weerszijden van een weitje liggen. De boerderijtjes verspringen wat betreft afstand tot de weg ten opzichte van elkaar, met als bedoeling een nonchalante, organische indruk te maken.

Historische lanen
De klinkerwegen worden hersteld en er wordt laanbeplanting toegevoegd.

Tuinen
De boerderijtjes worden woonhuizen, met tuinen er om heen. Beukenhagen om deze tuinen heen versterken het landelijk karakter, mede omdat ze het effect van de ten opzichte van elkaar verspringende boerderijtjes benadrukken. De hagen zijn max 1,25 m hoog en zijn in eigendom en beheer bij de eigenaar van de woning.

Bloemenweide
Het weitje, de ruimte tussen de tuinen in en de bermen bestaan uit inheemse grassen en bloemen die het agrarisch karakter versterken.

Het gebruik en de inrichting van de tuin binnen de hagen is naar inzicht van de toekomstige bewoners. Uitzonderingen zijn: de haag, het bijgebouw en elementen die behoren bij de monumenten, zoals de met 30x30 tegels verharde plint rond het monument en het tegelpad dat loopt van de straat naar de monumenten.

Parkeren
Parkeren gebeurt op eigen erf. De historische 30 x 30 betontegelpaden naar de voordeuren van de woningen en de met 30x30 tegels verharde plint rond het monument zijn nog grotendeels intact. Deze blijven bewaard en worden hersteld. Naast deze smalle tegelpaden naar de voordeur wordt op de meest aannemelijke locatie naar analogie van het boerenerf een karrenpad toegevoegd waardoor de kavel ook voor de auto ontsloten is die in het bijgebouw of elders op het erf geparkeerd kan worden. De karrensporen zijn verhard met grasbetontegels en hebben dus een informeel karakter.
Bij ZP7, een afwijkend gebouw dat sinds aanleg ook nog eens drastisch is veranderd, ontbreekt een tegelpad maar is in het verleden de volledige ruimte tussen gebouw en weg verhard. Hier is de haag tot aan de weg getekend en bevinden zich de 2 entree's als openingen in de haag.
Er zijn twee informele parkeerplaatsen voor bezoekers in het bos bij de entree's van ZP. Deze informele parkeerplekken worden onverhard, informeel uitgevoerd.

Bijgebouw
Er is de mogelijkheid één bijgebouw te realiseren op het erf in het daartoe aangewezen zoekgebied. Ook hierbij wordt het boerenerf als referentie gebruikt. Wat betreft het toevoegen van bouwwerken, zoals een garage, berging of kippenhok, dient gelet te worden op de compositie van het erf als geheel. Op een boerenerf is het hoofdhuis het belangrijkst, de rest van de schuurtjes is ondergeschikt.

Camouflagestrategie
De aanleg van het terrein versterkt al met al het agrarische karakter van ZP, indachtig de camouflagestrategie die in WOII is toegepast, met behoud van elementen uit die tijd. De hagen, laanbeplanting en bomenrijen rondom de woningen van ZP zorgen voor een sterk ruimtelijk kader waardoor de exacte inrichting van de tuin en elementen als schommels, geparkeerde auto's etc (waar je geen invloed op hebt) nauwelijks op zullen vallen. De voorgestelde inrichting versterkt het karakter van een open wei tussen besloten zones, waarin de boerderijen zijn opgenomen.

Verlichting
Op ZP komt overeen komstig het PPvE alleen verlichting aan de gevel. Rede: ZP ligt midden op Veluwe in de ecologische hoofdstructuur en Natura 2000 gebied en het betreft een rijksmonumentaal beschermt gebied. Alleen op twee entrees van ZP worden eventueel verlichtingsarmaturen geplaatst.

Impressie

Erf omzoomd met haag

Beslotenheid rondom de weide door lanen en tuinen

Rijksmonumentale gebouwen

‘Spelregels’ Zeven Provinciën m.b.t. herontwikkeling aanwezige Rijksmonumenten.

Met het oog op de Rijksmonumentale bunkerboerderijen zijn er diverse overleggen gevoerd tussen de adviseurs van de Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed, de gemeente Arnhem, van het Monumenten Advies Bureau (MAB), de betrokken architecten en ontwikkelaar KondorWessels Projecten om te komen tot ‘spelregels’. De ‘spelregels’ hebben een plek in dit Beeldkwaliteitsplan. Dit plan wordt als onderdeel van de koopovereenkomst meegegeven aan toekomstige eigenaren ten behoeve van de herontwikkeling van deze Rijksmonumentale panden. Daar waar logisch en/of benodigd, zullen spelregels mede in bestemmingsplan worden opgenomen. Na wijziging van het bestemmingsplan én herontwikkeling zullen de panden vervolgens gereed zijn voor permanente bewoning.

Vertrekpunt voor deze spelregels zijn het daterings- en waarde stellend onderzoek uitgevoerd door Monumenten Advies Bureau in februari 2014 en een bezoek aan de betreffende monumenten door onder andere de Rijksdienst, gemeente Arnhem en KondorWessels Projecten. De onderstaande lijst is een extractie van dit onderzoek aangevuld of verminderd met hetgeen er in de verschillende bijeenkomsten is besproken.

Voor alle voorgenomen wijzigingen, ook wanneer ze voldoen aan de spelregels, is altijd een omgevingsvergunning nodig. Dit geldt zowel voor aanpassingen aan het interieur, als het exterieur. Een opgesteld plan zal, indien het ingrijpende wijzigingen betreffen, beoordeeld worden door de eerder genoemde adviseurs van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Erfgoed Arnhem en het Team Welstand en Monumenten van de gemeente Arnhem.

De overeengekomen spelregels geven de minimale kwaliteit weer, in samenspraak met bevoegd gezag geldt: Beter mag altijd! De overeengekomen spelregels voor wat betreft exterieur en interieur zijn te vinden in onderstaande.

Exterieur

1.Wijzigingen aan de gevel zijn incidenteel mogelijk d.m.v. incisies mits;
•In de vorm van een incisie (smal-verticaal of laag-horizontaal) of in afmetingen van bestaande vensteropeningen (met behoud van bakstenen borstwering). Nieuwe toevoegingen zullen zich bij voorkeur als nieuw element manifesteren.
•Incisies worden in principe met een verdiept, terugliggend en nagenoeg niet zichtbaar kozijn uitgevoerd. Door de verdiepte plaats van het kozijn kan de dikte van de bunkermuur beleefbaar worden gemaakt.
•Deze incisie in principe met een verdiept, terugliggend, en nagenoeg niet zichtbaar kozijn uitvoeren.
•Het totaal aantal mogelijke ingrepen is maatwerk en afhankelijk van de gewenste functies per ruimte in het pand en rekening houdend met de aanwezige monumentale waarden.

2.Dakvensters zijn toegestaan in het dakvlak
•T.b.v. extra daglicht op de eerste verdieping en de tweede verdieping / zolder.
•Dakvensters dienen verticaal geplaatst te worden.
•De dakvensters op de eerste verdieping mogen minimaal beschikken over de grootte van een 6 pans dakraam.
•De dakvensters op de tweede verdieping mogen minimaal beschikken over de grootte van een 4 pans dakraam.
•Het totaal aantal dakramen wordt per pand afgewogen naar aanleiding van functies en indeling en rekening houdend met de monumentale waarden.

3. Het gebruik en de inrichting van de tuin binnen de hagen is naar inzicht van de toekomstige bewoners/eigenaren. Uitzonderingen zijn:
•de haag, het terrein moet omgeven zijn door een beukenhaag. De haag dient circa 1,25m1 hoog te zijn en is in eigendom en beheer bij de bewoners.
•het bijgebouw; zie hieronder voor nadere regels.
•De met betontegels verharde plint rond het monument en het tegelpad dat loopt van de straat naar de monumenten.
•per kavel maximaal 1 toegangspad op de historische plek en maximaal 1 karrenspoor t.b.v. toegang tot de kavel met de auto, welke integraal wordt mee ontworpen.
•Het toegangspad en het karrenspoor zijn tot aan de openbare weg in particulier eigendom. Beheer en onderhoud dient daarmee door de bewoners uitgevoerd te worden.

4.Incidenteel is het denkbaar om een kelderkoekoek uit te graven.
•Vergroten van ramen in de koekoeken is incidenteel mogelijk ten behoeve van toegang en/of lichtinval in de kelder.

Interieur

6.Doorbraken van bestaande wanden zijn mogelijk. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in hoofdstructuur en tussenwanden. De hoofdstructuur dient gehandhaafd te blijven. Tussenwanden mogen doorbroken worden, mits de plafond- en wandaanzetten van de oorspronkelijke wand zichtbaar blijft.

7.Het plaatsen van nieuwe wanden op locaties waar zich momenteel geen wanden bevinden is mogelijk, mits de hoofdstructuur zichtbaar blijft.

8.Verdere spelregels v.w.b. het interieur zijn niet aanwezig. Beoordeling van een plan op basis van de bouwhistorische waardering.

9.Isolatie middels bijvoorbeeld voorzetwanden is mogelijk, mits aangetoond dat bouwfysisch geen problemen ontstaan.

Bovenstaande regels geven een richting. Het uiteindelijke plan is maatwerk en dient afzonderlijk beoordeeld te worden. Geadviseerd wordt vroegtijdig in constructief overleg te treden met erfgoed
adviseur van de gemeente Arnhem. Zo kan vroegtijdig gezamenlijk de juiste koers worden bepaald.

Bijgebouwen

> Per erf kan er maximaal 1 bijgebouw gemaakt worden. Daarin zijn desgewenst verschillende functies te combineren (parkeren, kippenhok, opslag etc). Hierdoor voorkomen we een wirwar aan schuurtjes en worden eigenaars gestimuleerd een weloverwogen, goed ontworpen gebouwtje te bouwen.

> Erven zijn hiërarchisch van opzet. De bijgebouwen op zeven provinciën zijn dus duidelijk ondergeschikt aan het hoofdgebouw, d.w.z. kleiner, lager, minder gedetailleerd en hebben een lage goothoogte. Inspiratie kan zijn de traditionele kippen- of kapschuur.

> Eenvoudige materialen zoals hout worden aanbevolen en zoals overal op het terrein geldt als kleur voor deze nieuwe toevoegingen donkergrijs (RAL 7043), ook voor het dak. Hierdoor zal het geheel sober en terughoudend overkomen.

> Formaat: maximaal 5 x 7 m. Dat is de helft van zowel de lange als korte zijde (14m x 10m).

> Bijgebouw heeft een zadeldak, een lessenaarsdak of de vorm van een kapschuur (zadeldak met lage en hoge zijde). De hellingshoek van de daken is 20 - 50°.

> Goothoogte max. 2,10 m. Dat is max 2/3 van de goothoogte van het huis. Voor een lessenaarsdak of kapschuurvorm geldt dat voor de goothoogte van laagste zijde.

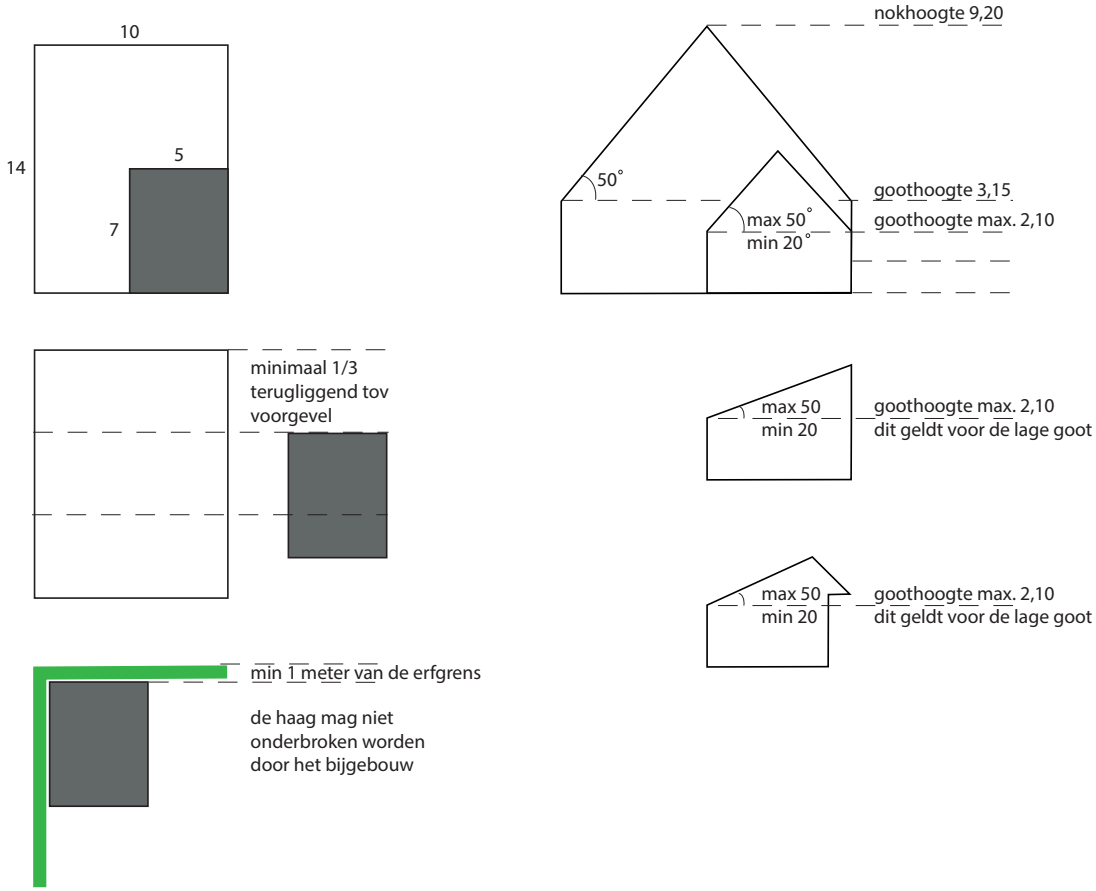
> Nokrichting van het bijgebouw is parallel aan of haaks op hoofdgebouw of kavelgrens en in de richting van de lange zijde van het bijgebouw.

> Er zijn zoekgebieden aangegeven voor de bijgebouwen. De positie van het bijgebouw ligt op minstens 1/3 van de lengte van het hoofdgebouw naar achter versprongen. Rekening is gehouden met de (kroonprojectie van) bestaande te behouden bomen, de ruimte daaronder is vrijgehouden. Verder is rekening gehouden met de bezonning van de kavel

> Bijgebouw staat op min 1m. van de erfgrens i.v.m. voldoende ruimte voor de haag en wordt niet gesitueerd op de verharde plint rondom het gebouw.

Zoekgebied bijgebouw

Bijgebouwen

niet zo

niet zo

niet zo

Geen bijgebouwen die het hoofdgebouw, de boerderij, naar de kroon willen steken. Geen chaletjes of mini-paleisjes. Niet teveel detail, geen hoge dakgoot, niet meer ramen dan het hoofdgebouw. Elk kavel op Zeven Provinciën is een erf, dus benader dit agrarische erf zoveel mogelijk door bijgebouwen te bouwen die lager in hiërarchie zijn dan het hoofdhuis. Kleiner, lager, minder gedetailleerd, met een lage goothoogte, terughoudendheid met ramen. Laat je inspireren door bijvoorbeeld de kapschuur, ook om te parkeren. Gebruik eenvoudige materialen zoals hout, uiteraard weer het hele bijgebouw in donkergrijs (RAL 7043).

Maar zo

Of zo

Erfafscheidingen en toegangshekken

niet zo

niet zo

niet zo

De tuinen op Zeven Provincien worden omzoomd door beukenhagen. De hagen zijn max 1,25 m hoog en zijn in eigendom en beheer bij de eigenaar van de woning.
Geen (zichtbare) hekwerken om de tuinen heen, evt gaas hekken aan binnenzijde van de tuin tegen de haag aan en lager dan de haag (bijvoorbeeld tegen wild in de tuin).
Geen toegangspoorten met een hoop pretentie, wat passend zou zijn bij een landgoed of een stadsvilla. Ook geen afschrikwekkende hekwerken. Geen massieve hekwerken. Geen toegangshekken hoger dan 1,20 m.
Alles op de Zeven Provinciën probeert bij te dragen aan de landelijke idylle. De boerderijen hebben dus eenvoudige, landelijke hekwerken indien een hekwerk gewenst is om het oprijpad af te sluiten, bijvoorbeeld tegen wild. Hekwerken uiteraard wel in donkergrijs (RAL 7043).

Maar zo

En zo

Of zo

2.3 Bos en Heide

Bos en Heide

Door de Veluwe over het terrein heen te trekken en de 2 historische enclaves daarin uit te snijden wordt direct duidelijk welke gebouwen uit de oorlog zijn en welke van daarna. De naoorlogse gebouwen staan namelijk als hutjes op de hei. Ze liggen verzonken in of opgetild door het glooiende Veluwse landschap dat hier omheen getrokken is. Ook hier terrassen die als aaneengesloten sokkels om de gebouwen heen liggen.

Sokkels

Deze sokkels vormen de privéruimten van de bewoners, het terras van het restaurant etc. Ze worden niet opgeknipt door schuttingen of coniferenhagen; ook op de sokkels hier geen afscheidingen hoger dan 1,00 m.
De terrassen en paden vormen één aaneengesloten sokkel en daarop is alle ruimte om tuinmeubilair en potten op te zetten maar het is ook mogelijk om gaten in de sokkel te maken waarin je een groentetuintje of boom kan planten. Hiermee wordt de sokkel verlevendigt, maar niet verknipt.

Tuinen

Enkele panden die in bos en hei staan hebben grotere private delen, verscholen in de natuur. deze delen die als tuin zijn in te richten zijn van het overige landschap gescheiden met landschappelijke elementen: een bosstrook, houtwal of takkenril.

Paden

De paden zijn zoals je ze op de Veluwe verwacht: meanderende zandpaden. De exacte ligging van de paden kan op de hei weleens wisselen: omdat mensen (en dieren) nu eenmaal de makkelijkste routes nemen zullen er wellicht ‘olifantenpaadjes’ ontstaan. Dat is geen probleem, dat hoort bij de hei. Om deze paden te verstevigen kan grind toegevoegd worden.
Het eerste gedeelte van de paden, beginnend aan het einde van de oprijlaan tot aan de slagbomen die aanduiden waar de natuur de overhand krijgt, zijn de paden extra stevig gemaakt (met een gestabiliseerde halfverharding of een zandig open asfalt)

Parkeren

Parkeren gebeurt op de centrale parkeerplaats op de voormalige appelplaats op KKN, of op een niet prominente plek binnen het priveterrein bij het gebouw indien aanwezig.

Verlichting

In het heidegebied is geen openbare verlichting aanwezig. Verlichting komt vanuit of vanaf de gebouwen. Duisternis is hier juist een van de kwaliteiten, dus ook geen hele gevels fel aanlichten o.i.d., dat past niet in het natuurlijke karakter van dit deelgebied.

Flexibiliteit

De toekomstige bestemming en invulling van de gebouwen op de hei is op het moment van schrijven deels onduidelijk. Waar de ingangen zitten, waar eventueel laden en lossen plaats moet vinden dus ook. Daarnaast veranderen gebouwen in de loop der tijd ook weer van functie of inrichting, dus het zal ook in de toekomst wel eens nodig zijn de ligging van de paden aan te passen. Zolang de principes die bij dit heidegebied horen aangehouden worden is dat geen probleem.

KKN 7b omringd door de eindeloze Veluwe

Gebouwen op een sokkel in de heide
(hier als voorbeeld een sokkel met grasvlakken erin)

Folly's

Folly's
Op het voormalige militaire terrein aan de Koningsweg draaide alles om camouflage. Met dit thema in gedachten worden in het bos een aantal folly's (van het Engelse Folly: gekheid) gerealiseerd. Bijzondere architectuurtjes die mens of dier op een bepaalde manier voor de gek houden en zich verrassend goed voegen in het Veluwse landschap.
Basis-camouflage stap is dat de folly-gebouwtjes het terrein niet domineren maar te gast zijn in het landschap. Vanaf één punt is slechts één of hooguit enkele folly's in één blik te zien. Vanuit de folly's heb je een groot gevoel van privacy en exclusiviteit. Het thema camouflage wordt verder uitgewerkt door te verstoppen of te vermommen. Folly's kunnen zich verder aan het oog onttrekken door meer en meer op te gaan in het bos en bijvoorbeeld onder het maaiveld. De folly's kunnen ook, net als de officierswoningen op ZP, juist wél aanwezig zijn maar zich als iets anders voordoen, of zich op een ander niveau onzichtbaar maken- bijvoorbeeld met slimme ontwerpprincipes zoals die van de jachthut die zich uittilt boven ooghoogte van het wild.

Afmetingen:
De folly's zijn maximaal 165 m^3. Het volume kan verdeeld worden over één of meer verdiepingen. De footprint mag bij een folly van 1 verdieping maximaal 40 m^2 zijn, en bij twee of meer verdiepingen maximaal 35 m^2.
Daarnaast kan een buitenruimte van maximaal 25 m^2 gerealiseerd worden, middels een vlonder/balkon/veranda aan de folly vast, die integraal onderdeel uitmaakt van de architectuur dus. Het is nadrukkelijk géén afzonderlijk plaatsje, terrasje of tuin die de eenheid en aaneengeslotenheid van het boslandschap verstoort.

Het landschap als tuin
De verschillende folly's hebben geen tuinen, het hele omliggende natuurlandschap is de tuin.

Zoeklocaties
De aangegeven locaties zijn zoekruimtes waarbinnen deze folly's gebouwd kunnen worden, de folly's zelf worden kleiner volgens hierboven beschreven afmetingen.

Bomen als basis
Alle echt grote bomen laten staan. Ontwijken of integreren in het gebouw.
Wortels van de bomen intact laten. Kies in geval van wortels voor een zwevende constructie, op een vlonder, op palen of tussen de bomen hangend.
Bij de realisatie van de folly's dient de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht te worden met het oog op bestaande bomen. Met de bouwwijze en toelevering dient dus al rekening met de omstandigheden gehouden te worden.

Variatie
Door te verspringen in rooilijn, in hoogte (ín maaiveld, iets boven maaiveld of in de lucht) en te variëren in bebouwingsrichting van de bij elkaar in de buurt gelegen bebouwing ontstaat een gevarieerd beeld.

Kleur
De folly's doen zich voor als iets anders, maken zichzelf onzichtbaar - ze spelen met het thema camouflage. Hier wordt de standaard grijstint RAL-7035 of RAL-7043 dus niet voorgeschreven. Hier geen duidelijkheid over wat nieuw is en wat oud, de folly's verwarren juist.

Hergebruik
Op Buitenplaats Koningsweg worden een aantal panden gesloopt en wordt het terrein heringericht. Daarbij komt veel materiaal vrij, van muren tot boomstammen, dat gebruikt zou kunnen worden bij de nieuwbouw van de folly's. Bij het ontwerpen en bouwen van de folly's worden de ontwerpers nadrukkelijk uitgedaagd na te gaan welk overbodig materiaal op het terrein geoogst en hergebruikt kan worden. Voor 3 folly's is met opzet gekozen voor locaties waar nu al gebouwtjes staan, zodat deze hergebruikt en getransformeerd kunnen worden.

Kapel en boswachterswoning
In het bosgebied waar de folly's staan bevinden zich twee bijzondere bestaande gebouwtjes, die al een soort folly's zijn: de 'kapel' (KKN F) en de 'boswachterswoning' (KKN 12). Beide zijn ook niet (meer) wat ze lijken te zijn.
Ook voor de te verplaatsen kapel zijn de richtlijnen gelijk als voor de folly's.

De 'boswachterswoning', is door z'n verschijningsvorm en gebruik een uitzondering op de regel: deze bewoonde woning op de hoek van het bos is in tegenstelling tot de folly's en kapel een grondgebonden, traditionele boswoning. Een tuin is hier dus in tegenstelling tot de overige folly's en kapel wel toegestaan. Een houtwal, beukenhaag of een eenvoudig houten hekje tot 1.00 m hoog kunnen de kavel omzomen. Om het beeld te laten slagen dient de tuin zo landelijk mogelijk gehouden te worden, in objecten, soortkeuze en materialisering.

Op de volgende pagina's worden enkele voorbeelduitwerkingen van folly's getoond.

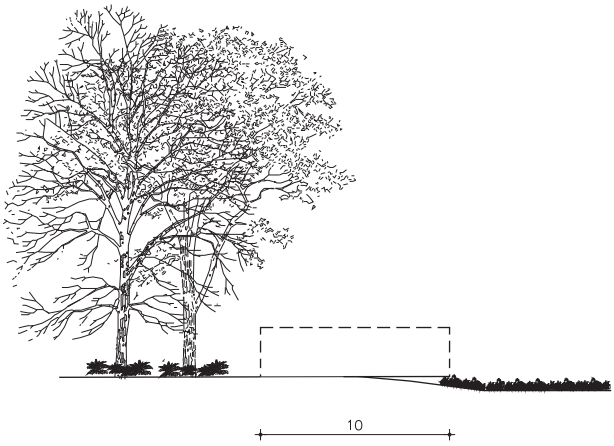

Voorbeeld van een folly in het bos
Tham & Videgard Arkitekter, Zweden

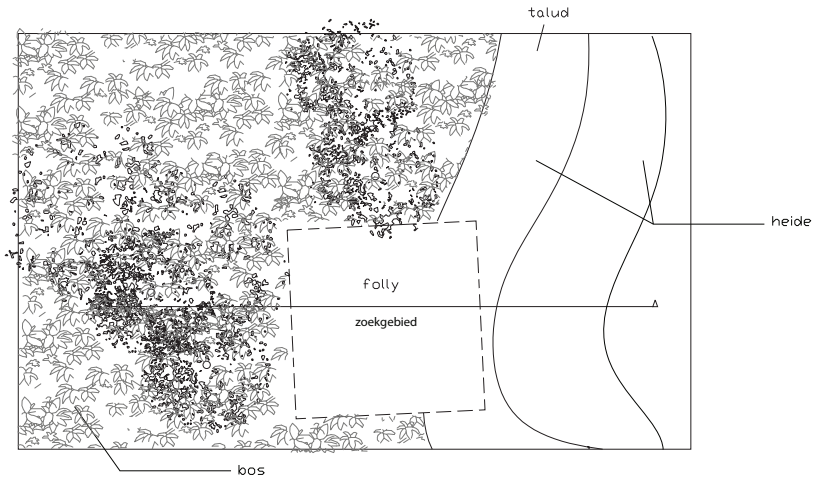

Kapel in het bos

Voorbeeldfolly: Bosrand

Doorsnede en plattegrond

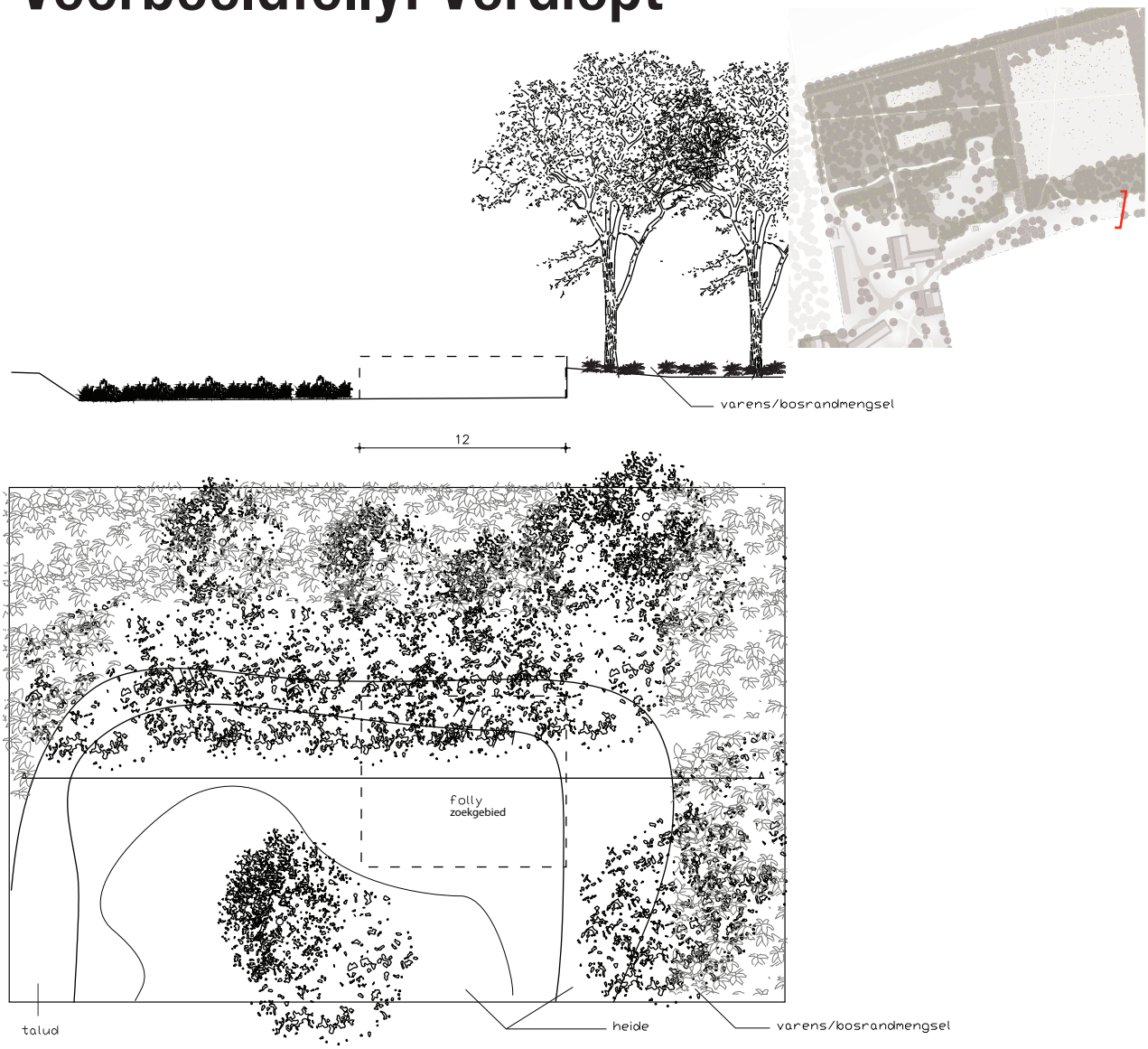
Impressie

De folly's maken gebruik van de in het terrein aanwezige hoogteverschillen, die als gevolg van de geterrasseerde aanleg van het terrein zijn ontstaan.

De folly in deze voorbeelduitwerking zweeft iets boven het veld, en maakt zich daardoor los van het landschap.

Door de ligging in de knik van de bosrand, in een natuurlijke opening tussen de grote bomen, en is er vrij uitzicht over het veld terwijl het gebouwtje zelf geheel opgaat in het bos.

Voorbeeldfolly: Verdiept

Doorsnede en plattegrond

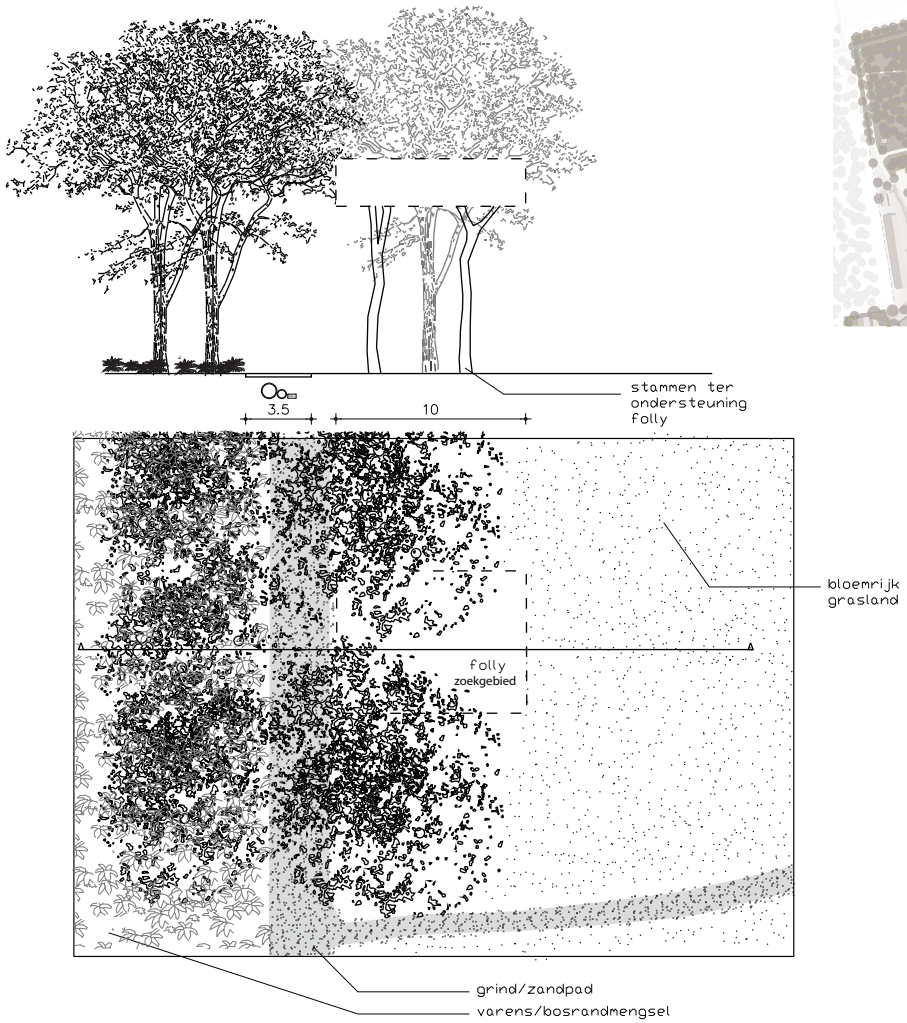
Impressie

Deze mogelijke folly bevindt zich in een glooiend heidelandschap.

Door het landschap door te trekken over het dak gaat deze folly geheel op in zijn omgeving.

Jachthut folly

Doorsnede en plattegrond

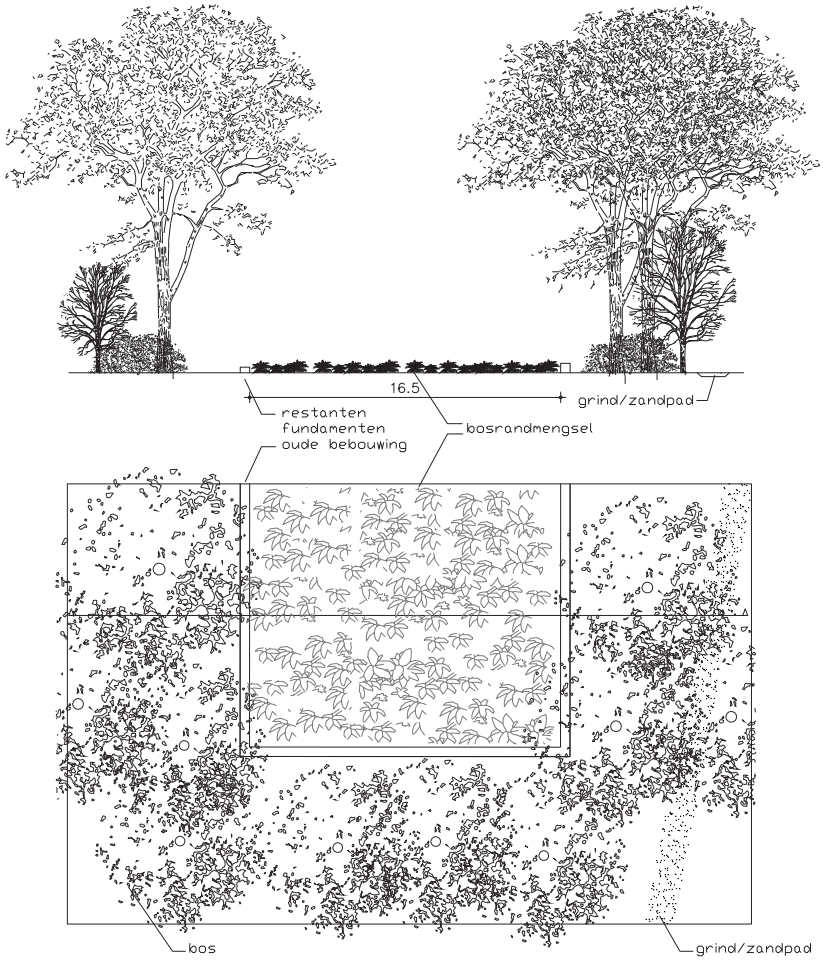

Impressie

In de bosrand uitkijkend over het veld zou een folly zich kunnen vermommen zoals een jachthut / hoogzit dat ook doet: door zich op te tillen tussen de boomkronen. Vanaf het maaiveld valt de folly nauwelijks op: mens en dier kunnen er gewoon onderdoor kijken.

Boskamers

Doorsnede en plattegrond

Impressie

De boskamers liggen op de plek van twee voormalige naoorlogse kazernes (KKN 24 en 25). In het Publiek Programma van Eisen (PPvE) is aangegeven dat deze kazernes op een creatieve manier gesloopt dienen te worden. Op de footprint van de gebouwen worden twee boskamers aangelegd, beplant met inheemse (zeldzame) bosrandsoorten.
De restanten van de muren of fundamenten van de gebouwen worden indien mogelijk gebruikt om de twee boskamers te begrenzen, waardoor twee enclaves in het bos ontstaan: bijzondere, verstilde openbare ruimten.

3. Algemeen

Beheer en eigendom

Beheer en eigendom

Het landschap op de Buitenplaats Koningweg is in beheer bij de gemeente Arnhem. Het landschap loopt tot aan het terras of de tuin.
Als een gerealiseerd terras rondom een gebouw kleiner is dan de eigendomsgrenzen, neemt de gemeente het beheer van de overige grond op zich. De inrichting is dan gelijk aan het omliggende landschap. Heide, gazon, bos enz.

Voor de folly's geldt dat een zoekgebied van 100 m^2 per folly is vastgesteld, waarbinnen een oppervlakte van 40 m^2 voor een folly met één bouwlaag, en 35 m^2 voor een folly van 2 bouwlagen benut mag worden. Daarnaast is er ruimte voor een terras aansluitend op het bouwwerk van maximaal 25 m^2. De niet in gebruik genomen ruimte binnen het zoekgebied van 100 m^2 komt in eigendom van de gemeente, die hiervan ook het beheer op zich zal nemen. Dit zelfde geldt voor de kapel.

De toegangspaden en karrepaden op ZP vallen die buiten de erfgrens vallen zijn eigendom van de particuliere eigenaren.

De sokkels van de woongebouwen KKN 4, 5 en 6 hebben een breedte van 3 m, waarvan de 2 meter tegen de gevel in gebruik genomen mag worden door de bewoners en 1 meter openbaar pad is.

Beheer Landschap

ALGEMEEN:
De enclaves van KKN wordt ‘netjes’ beheerd, zoals in de stad. De enclave ZP wordt iets extensiever beheerd zoals het landelijk gebied. de rest van het terrein wordt beheerd als natuur, net als de omliggende natuurgebieden.

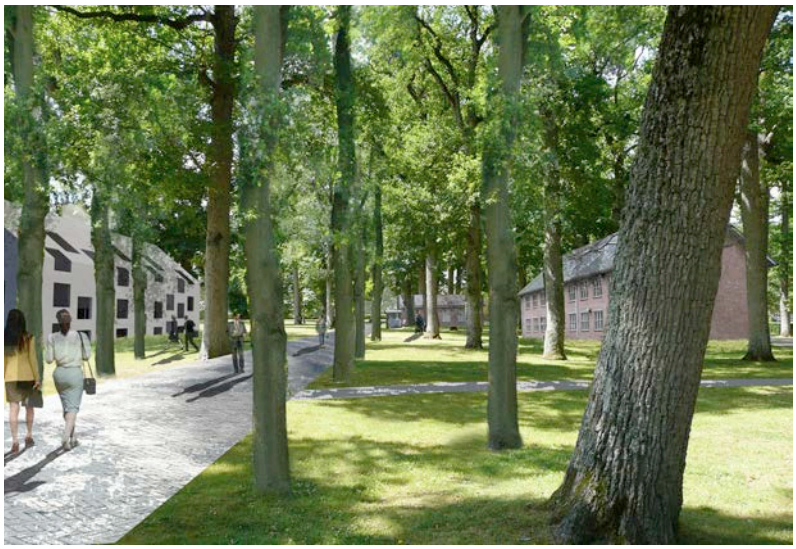
INHEEMS/EXOOT
Het terrein van kamp Koningsweg Noord en Zeven Provinciën is in verschillende fases beplant. Het is niet altijd duidelijk wat uit welke periode stamt, of het zich spontaan gevestigd heeft of verwilderd is. Sommige beplanting dateert uit de periode van de heideontginningen van vóór WO2. De lanen en houtwallenstructuur waartussen de WO2 kazerneterreinen zijn ingepast zijn daar voorbeelden van, maar ook enkele bosvakken. Die bestaan deels uit inheemse bomen zoals eiken en beuken, deels uit exoten zoals de Amerikaanse eik of de Douglass spar.
Het is goed voorstelbaar dat er in de aanleg van de kazerneterreinen door de Duitsers ook bomen als sparren bijgeplant zijn, in elk geval maken ook de sparren op het terrein deel uit van die historische enclaves juist omdat ze benut zijn als prominent decor van deze rijksmonumentale terreinen.

Hoewel de buitenplaats Koningsweg voor een groot deel heel natuurlijk ingericht zal worden en deze exotische vegetatie daar in principe niet in past, willen we deze fase uit de geschiedenis die kenmerkend is voor het hele, landgoed-achtige gebied ten Noorden van Arnhem, niet verwijderen. Voor deze soorten geldt dat we de oude bomen waar mogelijk behouden worden, maar dat spontane opslag hiervan actief verwijder wordt. Ook zullen er geen nieuwe bomen van aangeplant worden, als er (laan) bomen of bosvakken van deze soorten vervangen worden zal dat door inheemse soorten zijn. Van de beplanting na WO2 zijn kenmerkende bomen gespaard, ook als dit geen bomen zijn die je hier van nature zou verwachten. Ook deze zullen onderdeel gaan uitmaken van het toekomstige natuurlijke landschap. Mogelijk zullen ze de goede verstaander herrinneren aan de periode dat dit bos of deze hei nog bebouwd was. Ongewenste soorten zoals de Amerikaanse Vogelkers worden bestreden.

OPRIJLAAN KKN
Zowel Amerikaanse eik en inlandse eiken maken onderdeel van de terreinopzet

Beheer Landschap

KKN
Gazon, laan en en solitaire bomen

KKN 1,2,3, BEUKENBOS
beuken met ondergroei van gras

BOSKAMER
een herkenbaar, onderhouden vlakje in een bos.

KKN
Als gazon beheerd gras vormt de basis van deze enclave, dus onder de lanen, op Appèlplaats en tussen de gebouwen van KKN.

BEUKENBOS BIJ KKN 1,2,3
Dit deel van KKN is vrij dicht begroeid met beuken. Doel is toch ook hier waar mogelijk gazon onder de beuken te realiseren om een eenheid te vormen met de rest van KKN Daar de boomkronen te dicht zijn is zal geen gras groeien en blijft de bodem kaal / bezaaid met beukenblad.

PARKEERPLAATS KKN
Voor de beplantingsvakken op de centrale parkeerplaats ter plaatse van de na-oorlogse appèl plaats wordt het volgende mengsel voorgesteld van berken met groenblijvende en onderhoudsarme varenondergroei.Ruwe berk, Zachte naaldvaren, Stijve Naaldvaren, Geschubde Mannetjesvaren, Tongvaren, Eikvaren
Voor de groei van deze planten is het van belang om de grond niet uit te laten drogen. Indien nodig vertollig blad tussen varens inbrengen om uitdroging te voorkomen.

ACHTERSTE BOS / FOLLYBOS
De Potentieel Natuurlijke Vegetatie is gezien de arme, zandige en droge ondergrond in dit gebeid in principe Eiken-Berkenbos, dat overwegend bestaat uit zomereik, ruwe berk en zachte berk in de gemiddelde aandeelsverhouding 3 : 2 : 1. Daarnaast zijn er vaak tal van andere soorten in mindere mate aanwezig, zoals
Winterlinde, Zoete kers, Hazelaar.
Doordat zich hier in de loop der tijd door aanplant en spontaan allerlei bomen gevestigd hebben is het bosbeeld hier heel gemengd.
Beheer is er in principe voornamelijk op gericht om paden veilig te houden en ongewenste soorten te verwijderen.

BOSKAMERS
In het bovengenoemde bos zullen op de plek van twee voormalige naoorlogse kazernes (KKN 24 en 25) op de footprint van de gebouwen twee boskamers aangelegd worden, bijzondere openbare ruimtes in het bos die door de restanten van fundamenten herrinneren aan de tijd dat hier bebouwing stond.

Inheemse, bijzondere vegetatie maakt hier speciale plekken van.
Deze vegetatie zal en mag zich aanpassen naar de omstandigheden. Doordat er restanten van de bebouwing blijven staan als lage muurtjes om de tuinen heen zullen het herkenbare, bijzondere plekken blijven. Bomen en heesters verwijderen.

HEIDE

HEISCHRAAL GRASLAND

Schraal grasland, op achtergrond talud met heide, daarachter bosstrook.

BLOEMRIJK GRASLAND ZP

Beeld van extensief beheerde agrarische weide

HEIDE

Gewenste en te verwachten soorten zijn onder andere:
struikhei, dophei, kraaihei, bochtige smele, pijpestrootje, korstmossen waaronder Rendiermos- en bekertjesmossoorten.

Ook solitaire berken en grove dennen geplant of bestaande bomen behouden. Een bebossingspercentage van 10% is hier acceptabel, een vergrassingspercentage van 50% ook. Verder beheer zal erop gericht moeten zijn bebossing en vergrassing te voorkomen door eens in de paar jaar het terrein te laten begrazen. Voor de bewoners en gebruikers van het terrein kan dit een feestelijk moment worden.

HEISCHRAAL GRASLAND OP NOORDOOSTELIJK DEEL TERREIN

Het geterrasseerde voormalige sportveld achter de voormalige sporthal heeft zich afgelopen jaren ontwikkeld tot een mooi schraal bloemrijk grasland. Door begrazing (evt aangevuld door maaien) kan dit veld zich nog verder ontwikkelen en kan hier zo mogelijk de heide die nu al aan de randen van het veld bevindt zich uitbreiden over dit terrein.
Op en net ten noorden van het noordelijk talud naar het hoger gelegen gedeelte noordelijk van dit geterrasseerde veld heeft zich een zone met oa struikheide en brem ontwikkeld. Beheer is er hier in deze zoom op gericht dat deze heide zich verder kan ontwikkelen en verbossing wordt tegen gegaan.
De zone daar weer noordelijk van, tot aan het pad, is de zone van de voormalige stormbaan. Hier staan reeds berken sparren en veel jonge eiken. Deze zone mag zich verder tot boszone ontwikkelen.

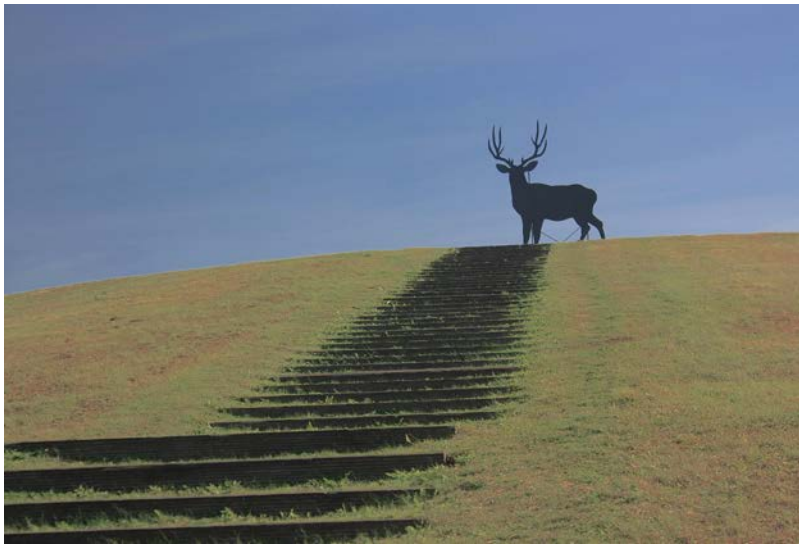
BLOEMRIJK GRASLAND OP DE ZEVEN PROVINCIËN

De boerderij-bunkers van Zeven provincien zijn gegroepeerd rondom een grasveld. Ook dit veld is geterrasseerd. Dit veld wordt beheerd als bloemrijk grasland. Opslag van bomen wordt (vnl Amerikaanse Vogelkers) verwijderen.
Onderhoud: jaarlijks 1 keer maaien en afvoeren en/of incidenteel begrazen.

Kunst in de Openbare ruimte

Buitenplaats Koningsweg is een culturele enclave; een bijzondere en unieke plek waar (tijdelijke) kunst en landschap, wonen en werken, natuur, erfgoed en architectuur hand in hand gaan.

In de openbare ruimte van de Culturele Enclave Buitenplaats Koningsweg kunnen (tijdelijke) kunst en kunstuitingen overal op het terrein en op en aan de gebouwen zichtbaar en aanwezig zijn, zolang deze in harmonie zijn met het concept Culturele Enclave. Het uitgangspunt bij de beoordeling van de (tijdelijke) kunsten kunstuiting is de harmonie met de 'ingrediënten' die in het gebied voorhanden zijn: landschap, natuur, erfgoed, en de kunsten. Vanwege het karakter van het terrein (wonen en werken) kunnen er geen grootschalige activiteiten in de openbare ruimte plaats vinden.

Tijdelijk beeld openbare ruimte
Hert - Stichting G.A.N.G.

Speelvoorzieningen

De kinderen op het terrein wonen midden op de Veluwe. Het bos, de gazons, de velden de heide en zandverstuivingen: het is één groot speelparadijs. Er worden daarom geen extra (niet natuurlijke) speelvoorzieningen in het gebied geplaatst.

Speelparadijs op de Veluwe
kindersitehogeveluwe.nl

Verlichting

Verlichting

De duisternis is een grote kwaliteit van dit gebied (omgeven door EHS en Natura 2000). Verlichting is dus terughoudend aangebracht, met name op KKN, op parkeerplaatsen en op de twee entrees van ZP.

Verlichting op de gebouwen zelf spaarzaam toepassen: Niet om gebouwen aan te lichten maar om mensen en entrees bij te lichten.

niet zo

maar zo

Hemelwaterafvoer

Hemelwaterafvoer

Het principe voor het afvoeren van het hemelwater is dat elk gebouw afwatert op zijn directe omgeving. De afwatering vindt plaats in bos- of heidegrond in de diepste punten, of bij Zeven Provinciën in de omringende tuinen. In Kamp Koningsweg Noord loopt de afwatering onder de betonnen terrassen van de gebouwen door. De patiowoningen wateren af op ondergrondse grindkoffers.

Colofon

opdrachtgever

KondorWessels Projecten

Roy Hasselerharm, Arnold Sprakel

architect

MVRDV

Winy Maas, Jacob van Rijs en Nathalie de Vries
Renske van der Stoep, Emilie Koch, Pepijn Bakker

landschapsarchitect

Buro Harro

Harro de Jong, René van Seumeren,
Jolijn van den Berg, Stefanie van der Ploeg

Aveco de Bondt
ingenieursbedrijf

Rapport

Geluid- en luchtkwaliteitsonderzoek Buitenplaats Koningsweg te Arnhem

bezoekadres Burgemeester van der Borchstraat 2
postbus 64
postcode 7450 AB Holten
telefoon (0)548 85 33 33
telefax (0)548 85 33 99
e-mail holten@avecodebondt.nl
internet www.avecodebondt.nl

projectnaam	Geluid- en luchtkwaliteitsonderzoek Buitenplaats Koningsweg te Arnhem
projectnummer	14.0872
referentie	PvdH/075/14.0872
opdrachtgever	KondorWessels Projecten
postadres	Postbus 370 7460 AJ Rijssen
contactpersoon	de heer A. Sprakel
status	definitief
versie	01
aantal pagina's	27
datum	3 mei 2017
auteur	P. van der Horst-Entius
paraaf	
gecontroleerd	J.A.J. Snijders

Aveco de Bondt
ingenieursbedrijf

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 3

2 BEOORDELINGSKADER 4

2.1 Wet geluidhinder 4

2.1.1 Geluidzone 4

2.1.2 Grenswaarden 4

2.1.3 Aftrek vanwege stiller worden verkeer 5

2.2 Gemeentelijk geluidbeleid 5

2.3 Luchtkwaliteit 6

2.3.1 Grenswaarden 6

2.3.2 Besluiten en regelingen 7

2.3.3 Toepasbaarheidsbeginsel en blootstellingscriterium 7

2.3.4 Zeezoutcorrectie 8

3 VERKEERSGEGEVENS 9

3.1 Zichtjaren 9

3.2 Verkeersintensiteiten 9

3.3 Verkeersgeneratie plan 10

3.4 Overige kenmerken 11

4 RESULTATEN 12

4.1 Algemeen 12

4.1.1 Bepaling geluidbelasting 12

4.1.2 Bepaling luchtkwaliteit 12

4.2 Geluidbelasting Koningsweg 12

4.3 Resultaten luchtkwaliteit 13

4.3.1 Maatgevend jaar 2017 14

4.4 Rekenresultaten toekomstige situatie 2027 14

5 GELUIDBEPERKENDE MAATREGELEN EN AANVULLENDE VOORWAARDEN 16

5.1 Geluidbeperkende maatregelen 16

5.2 Aanvullende voorwaarden 17

6 AAN TE VRAGEN HOGERE WAARDEN WET GELUIDHINDER 19

7 SAMENVATTING 20

Bijlagen

Bijlage 1: Locatie van het plangebied

Bijlage 2: Invoergegevens rekenmodel geluid

Bijlage 3: Invoergegevens rekenmodel luchtkwaliteit

Bijlage 4: Rekenresultaten geluid

Bijlage 5: Rekenresultaten luchtkwaliteit, maatgevend jaar 2017

Bijlage 6: Rekenresultaten luchtkwaliteit, toekomstig jaar 2027

1 INLEIDING

In opdracht van KondorWessels Projecten heeft Aveco de Bondt een geluid- en luchtkwaliteitsonderzoek uitgevoerd naar het plan Buitenplaats Koningsweg te Arnhem. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de ruimtelijke procedure.

Het plangebied ligt ten noorden van de Koningsweg (N311) te Arnhem. Het project betreft de herontwikkeling van een voormalig defensieterrein met de realisatie van verschillende functies, waaronder woningen.

De geluidbelasting op de gevels van de woningen, ten gevolge van de Koningsweg, is bepaald en getoetst aan de grenswaarden conform de Wet geluidhinder. In de Wet Luchtkwaliteit zijn luchtkwaliteitseisen opgenomen. In dit kader zijn de concentraties NO_2 en PM_{10} onderzocht om aan te tonen of voldaan kan worden aan de grenswaarden uit de Wet Milieubeheer.

In bijlage 1 is de ligging van het plangebied en een overzicht van de functies van de gebouwen binnen het plangebied weergegeven.

2 BEOORDELINGSKADER

2.1 WET GELUIDHINDER

2.1.1 GELUIDZONE

In de Wet geluidhinder is beschreven dat alle wegen een zone hebben, uitgezonderd een aantal situaties, waaronder wegen met een maximum snelheid van 30 km/uur. De zone is een gebied waarbinnen een nader akoestisch onderzoek verplicht is. De breedte van de zone, aan weerszijde van de weg, is afhankelijk van het aantal rijstroken en de aard van de omgeving (binnenstedelijk of buitenstedelijk). In tabel 2.1 zijn de zonebreedten weergegeven.

Tabel 2.1: Zonebreedten

	zonebreedten [m[1]]	
Aantal rijstroken	**binnenstedelijk**	**buitenstedelijk**
1 of 2	200	250
3 of 4	350	400
5 of meer	350	600

Op de Koningsweg (N311) ten noorden van het plangebied bedraagt de maximaal toegestane rijsnelheid 60 km/uur, de breedte van de zone is 250 meter (buitenstedelijk). Het plangebied is gedeeltelijk gelegen binnen de zone van de Koningsweg.

2.1.2 GRENSWAARDEN

In de Wet geluidhinder (Wgh) zijn eisen gesteld aan de toelaatbare geluidbelasting op de gevels van nieuwe geluidgevoelige bestemmingen (woningen) ten gevolge van wegverkeerslawaai. Bij de toetsing wordt volgens de systematiek van de Wgh de geluidbelasting per weg beschouwd. Voor woningen binnen de wettelijke zone van een weg geldt overeenkomstig artikel 82, lid 1 van de Wgh een ten hoogst toelaatbare geluidbelasting van de gevel, de zogenaamde ‘voorkeursgrenswaarde’. De voorkeursgrenswaarde bedraagt 48 dB.

Indien niet aan de voorkeursgrenswaarde kan worden voldaan, kan onder voorwaarden een hogere grenswaarde worden vastgesteld. De maximale ontheffingswaarde bedraagt conform artikel 83, lid 1 Wgh 53 dB voor woningen gelegen binnen de zone van een weg met een buitenstedelijke ligging. In artikel 110a lid 5 van de Wet geluidhinder is bepaald dat een hogere grenswaarde alleen kan worden verleend indien toepassing van maatregelen overwegende bezwaren ontmoet van stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige, landschappelijke of financiële aard.

Indien een plangebied is gelegen binnen de zone van twee of meer geluidzones dient op grond van artikel 110f van de Wet geluidhinder ook onderzoek te worden gedaan naar de effecten van de samenloop van verschillende geluidbronnen. In onderhavige situatie is sprake van één geluidbron die voorziet in een zone, namelijk de Koningsweg. Van cumulatieve effecten is derhalve geen sprake.

2.1.3 AFTREK VANWEGE STILLER WORDEN VERKEER

In artikel 110g van de Wgh is bepaald dat op grond van de verwachting dat de geluidproductie van motorvoertuigen in de toekomst zal afnemen, bij de berekening van de geluidbelasting een correctie mag worden toegepast. Dit is voor de periode tot 1 juli 2018 geregeld in artikel 3.4, lid 1 van het Reken- en Meetvoorschrift Geluid (RMG 2012). De hoogte van de correctie is afhankelijk van de toegestane rijsnelheid op en de geluidbelasting vanwege de weg. In tabel 2.2 is de hoogte van de correctie opgenomen.

Tabel 2.2: Correctie conform artikel 110g Wgh, artikel 3.4, lid 1 RMG 2012

Toegestane rijsnelheid [km/h]	Geluidbelasting vanwege de weg (excl. artikel 110g Wgh) [dB]	Correctie artikel 110g Wgh [dB]
30 [1)]	- [2)]	5
50	- [2)]	5
≥ 70	< 56	2
	56	3
	57	4
	> 57	2

[1)] Formeel geen toetsing aan de Wgh, de aftrek conform artikel 110g mag wel worden toegepast (uitspraak Raad van State, 201304862/3/R2 d.d. 29 juli 2015)

[2)] Correctie is niet afhankelijk van de geluidbelasting vanwege de weg

NB Overeenkomstig artikel 1.3, lid 1 van het RMG2012 wordt de berekende geluidbelasting afgerond naar het dichtstbijzijnde gehele, even getal. Vervolgens wordt de correctie artikel 110g Wgh toegepast.

Ten behoeve van de bepaling van de geluidwering van de gevels, bedraagt de reductie van de berekende geluidbelasting 0 dB.

2.2 GEMEENTELIJK GELUIDBELEID

Burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem zijn bevoegd tot het vaststellen van hogere grenswaarden. De gemeente heeft hiervoor aanvullend beleid vastgesteld (Beleidsplan Geluid Arnhem, De aanpak van geluidhinder voor de periode 2005-2010, versie 2008).

In het Beleidsplan Geluid van de gemeente Arnhem is de locatie waar het plan wordt gerealiseerd getypeerd als laag dynamisch gebied met de functie Natuur. Voor een dergelijk gebeid worden met name de gebruikers van het gebied beschermd en niet

zozeer de woonfunctie. Tevens is opgenomen dat door wegverkeer niet ontkomen kan worden aan hogere geluidniveaus aan de randen. Voor de randen van voorgenomen plan worden geluidniveaus nagestreefd tot maximaal klasse 'onrustig'. Deze klasse komt overeen met een maximale geluidbelasting van 53 dB.

Verder geeft het Beleidsplan Geluid randvoorwaarden voor de ontwikkeling van geluidgevoelige functies, op basis van de optredende geluidbelasting. Voorwaarden voor geluidbelasting tot en met klasse 'onrustig' zijn:

1. bronmaatregelen indien mogelijk;
2. vergroten afstand wenselijk;
3. afscherming realiseren indien mogelijk;
4. stedenbouwkundig ontwerp waarbij zoveel mogelijk afscherming ontstaat;
5. akoestisch onderzoek naar de geluidwering van gevels bij omgevingsvergunning, aspect bouwen.

2.3 LUCHTKWALITEIT

De luchtkwaliteitseisen zijn opgenomen in de 'Wet luchtkwaliteit' (Wet milieubeheer hoofdstuk 5, titel 5.2). Bestuursorganen hanteren bij het uitoefenen van de bevoegdheden de volgende voorwaarden. Als aan één of een combinatie van deze voorwaarden wordt voldaan zijn er in beginsel geen belemmeringen voor het uitvoeren van de bevoegdheden.

a. er is geen sprake van een feitelijke of dreigende overschrijding van een grenswaarde;
b. een project leidt – al dan niet per saldo – niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit;
c. een project draagt 'niet in betekenende mate' bij aan de concentratie van fijnstof en stikstofdioxide;
d. een project is opgenomen binnen het NSL of een regionaal programma van maatregelen.

2.3.1 GRENSWAARDEN

De kritische parameters voor wat betreft de luchtkwaliteit zijn de relevante stoffen stikstofdioxide (NO_2) en fijnstof (PM_{10}). De grenswaarden voor langdurige blootstelling aan NO_2 en PM_{10} bedraagt 40 µg/m^3 als jaargemiddelde concentratie.

Voor bescherming tegen piekconcentraties NO_2 is een grenswaarde van 200 µg/m^3 als uurgemiddelde vastgesteld. Deze waarde mag niet meer dan 18 maal per kalenderjaar worden overschreden. Voor fijnstof PM_{10} geldt een 24-uursgemiddelde concentratie van 50 µg/m^3, welke 35 maal per kalenderjaar mag worden overschreden.

Naast NO_2 en PM_{10} is de zeer fijn fractie fijnstof ($PM_{2,5}$) van belang. De grenswaarde voor langdurige blootstelling aan $PM_{2,5}$ bedraagt 25 µg/m^3 als jaargemiddelde concentratie. Op basis van analyse van meetresultaten is gebleken dat indien voldaan is aan de maatgevende grenswaarde voor PM_{10} (40 µg/m^3 als jaargemiddelde concentratie), ook is voldaan aan de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie $PM_{2,5}$.

Aan de grenswaarden zwaveldioxide, lood, koolmonoxide en benzeen is al geruime tijd in (nagenoeg) geheel Nederland voldaan.

2.3.2 BESLUITEN EN REGELINGEN

Besluiten en Regelingen welke gekoppeld zijn aan de Wet luchtkwaliteit zijn onder meer de Regeling beoordeling luchtkwaliteit (RBL) 2007, het Besluit en de Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen).

Besluit niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)
Deze algemene maatregel van bestuur, het 'Besluit nibm', geeft aan wanneer een project niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtkwaliteit. Dat is het geval als de toename van fijnstof of stikstofdioxide niet meer bedraagt dan 3% van de grenswaarde (jaargemiddelde concentratie: 40 µg/m^3). De toename mag derhalve maximaal 1,2 µg/m^3 bedragen.

Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)
Deze ministeriële regeling onder de 'Wet luchtkwaliteit', de 'Regeling nibm', geeft aan welke activiteiten niet in betekenende mate bijdragen aan de luchtkwaliteit. Bijvoorbeeld hoeveel woningen en of kantoren kunnen worden gerealiseerd, zonder dat de grens van 1,2 µg/m^3 voor de kritische parameters fijnstof en stikstofdioxide wordt overschreden. Valt een activiteit binnen de gestelde criteria in deze regeling, dan wordt voldaan aan voorwaarde c van de 'Wet Luchtkwaliteit' en zijn verdere berekeningen (toetsing aan grenswaarden) niet noodzakelijk.

2.3.3 TOEPASBAARHEIDSBEGINSEL EN BLOOTSTELLINGSCRITERIUM

Volgens de Wet luchtkwaliteit wordt de luchtkwaliteit overal beoordeeld met uitzondering van locaties die vallen onder het zogenaamde toepasbaarheidsbeginsel. Het toepasbaarheidsbeginsel is opgenomen in artikel 5.19 tweede lid van de Wet luchtkwaliteit en houdt in dat de luchtkwaliteit niet wordt beoordeeld op:

- locaties die zich bevinden in gebieden waartoe leden van het publiek geen toegang hebben en waar geen vaste bewoning is, zoals akkerland;
- op bedrijfsterreinen of terreinen van industriële inrichtingen, waarop alle relevante bepalingen inzake gezondheid en veiligheid op het werk gelden;
- op de rijbaan van wegen en op de middenberm van wegen, tenzij voetgangers normaliter toegang tot de middenberm hebben.

Voor het berekenen van de luchtkwaliteit op locaties die niet zijn uitgezonderd op basis van het toepasbaarheidsbeginsel geldt verder dat ter plaatse van de rekenpunten sprake moet zijn van significante blootstelling van mensen ten opzichte van de middelingtijd van de grenswaarden. Dit volgt uit het blootstellingscriterium dat is opgenomen in de RBL 2007.

Voorts zijn in de RBL 2007 nog enkele specifieke voorwaarden gesteld waaraan toetslocaties dienen te voldoen bij de beoordeling van luchtkwaliteit nabij wegen en inrichtingen:

- beoordelingslocaties bevinden zich op ten minste 25 m van de rand van grote kruisingen en op niet meer dan 10 m van de wegrand;
- beoordelingslocaties nabij wegen leiden tot gemeten en of berekende concentraties die representatief zijn voor de luchtkwaliteit langs een straatsegment van ten minste 100 m;
- beoordelingslocaties op industrieterreinen leiden tot gemeten en of berekende concentraties die representatief zijn voor een gebied van ten minste 250 m bij 250 m.

2.3.4 ZEEZOUTCORRECTIE

De berekende jaargemiddelde concentratie fijnstof en het aantal overschrijdingsdagen mogen worden gecorrigeerd voor de aanwezigheid van zeezout in de lucht. De correctie van de jaargemiddelde concentratie is per gemeente vastgelegd in de Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007. De correctie van het aantal overschrijdingsdagen is per provincie vastgelegd. In onderhavig onderzoek is conform de regeling de zeezoutcorrectie toegepast, door deze in het rekenvenster (Geomilieu 4.20, STACKS) aan te vinken.

3 VERKEERSGEGEVENS

3.1 ZICHTJAREN

Voor het akoestisch onderzoek is het jaar 2027 van belang, dit is een prognose voor ten minste 10 jaar na vaststelling van het bestemmingsplan. Voor het onderzoek naar luchtkwaliteitsaspecten zijn dit het jaar 2017, het jaar waarin het bestemmingsplan wordt vastgesteld, en het jaar 2027 als prognose 10 jaar na vaststelling van het bestemmingsplan.

3.2 VERKEERSINTENSITEITEN

De gehanteerde verkeersgegevens zijn verkregen van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (RVMK- prognosemodel 2025-versie april 2016). Voor de Koningsweg is een prognose aangeleverd voor het jaar 2025 en is conform opgave van de Omgevingsdienst Regio Arnhem een jaarlijkse autonome groei toegepast van 1%. De gehanteerde verkeersintensiteiten voor het jaar 2017 en 2027 zijn opgenomen in tabel 3.1.

Tabel 3.1: Gehanteerde verkeersintensiteiten 2017 en 2027

Wegvak Koningsweg	**Etmaalintensiteit [mvt/etmaal]**		**Periode**	**Uurintensiteit [%]**	**Voertuigverdeling [%]**		
	2017	**2027**			**LV**	**MV**	**ZV**
Oude Koningsweg –	4.698	5.193	Dag	6,6	93,4	4,4	2,2
kruising Kemperbergerweg /			Avond	3,4	93,2	3,8	3,0
Koningsweg			Nacht	0,9	92,7	3,0	4,3
Kruising Kemperbergerweg /	4.938	5.459	Dag	6,6	93,3	4,4	2,3
Koningsweg - rotonde			Avond	3,4	93,1	3,9	3,1
Kemperbergerweg / Koningsweg			Nacht	0,9	92,6	3,1	4,4
rotonde Kemperbergerweg /	3.644	4.028	Dag	6,6	91,9	5,5	2,6
Koningsweg – busstation			Avond	3,4	91,7	4,8	3,5
Schaarsbergen Viersprong			Nacht	0,9	90,8	4,2	5,0
Busstation Schaarsbergen	3.832	4.236	Dag	6,6	91,9	5,4	2,7
Viersprong – Deelenseweg			Avond	3,4	91,7	4,7	3,6
			Nacht	0,9	90,8	4,1	5,1
Deelenseweg – Clement van	5.938	6.564	Dag	6,6	94,2	4,0	1,8
Maasdijklaan			Avond	3,4	94,1	3,5	2,4
			Nacht	0,9	93,5	3,0	3,4

3.3 VERKEERSGENERATIE PLAN

De toekomstige functies binnen het plangebied veroorzaken een verkeersgeneratie, dus een toename van het aantal motorvoertuigen op de Koningsweg. De verkeersgeneratie van het plan is afgeleid van de functies binnen het plangebied en de kentallen uit de CROW-publicatie 317 'Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie'. Uitgangspunt hierbij is omgevingstype niet stedelijk[1] en de ligging in het buitengebied. In tabel 3.2 en 3.3 is een overzicht gegeven van de verkeersgeneratie van het plan.

Tabel 3.2: Verkeersgeneratie woon- en recreatiefuncties

	Aantal	Verkeersgeneratie [aantal voertuigbewegingen]	
		Per eenheid	Plan
Woningen (tussen/hoek)	45	7,8	351
Woningen (vrijstaand)	11	8,6	94,6
Bungalows	11	2,8	30,8
Totaal			**476,4**

Tabel 3.3: Verkeersgeneratie bedrijfsfuncties

	Oppervlakte (m^2)	Verkeersgeneratie [aantal voertuigbewegingen]	
		Per 100 m^2	Plan
Kantoor (zonder baliefunctie)	1.500	9,6	144
Werkplaats/atelier[1)]	1.452	10,9	158,3
Horeca (restaurant)[2)]	237	24	56,9
Totaal			**359,1**

1) Kental voor categorie bedrijf met kenmerk arbeidsintensief, bezoekersextensief

2) Meest passende categorie voor kleinschalige horeca. Een kental voor de categorie restaurant is niet beschikbaar voor buitengebied, daarom is de verkeersgeneratie voor omgeving rest bebouwde kom verhoogd tot 24 voertuigbewegingen per 100 m^2.

Een deel van de functies binnen het plangebied is in de huidige situatie al aanwezig. De verkeersgeneratie van deze functies zal daarom niet leiden tot een toename van voertuigbewegingen. Hiermee is in de bepaling van de verkeersgeneratie van het plan geen rekening gehouden, alle functies in de toekomstige situatie zijn beschouwd als nieuwe functies. Dit is een worst-case benadering.

In het akoestisch onderzoek en luchtkwaliteitsonderzoek is de totale verkeersgeneratie van het plan van 836 voertuigbewegingen op de Koningsweg gehanteerd.

[1] Uit cijfers van het CBS blijkt voor de locatie van het plan een omgevingsadressendichtheid van 70 adressen/km^2

3.4 OVERIGE KENMERKEN

Het type wegdekverharding van de Koningsweg is aangeleverd door de Omgevingsdienst Regio Arnhem. Voor de Koningsweg ter hoogte van het plan is zowel voor het jaar 2017 als het toekomstig jaar 2027 uitgegaan van referentiewegdek.

Voor het jaar 2017 is uitgegaan van de huidige maximale rijsnelheid op de Koningsweg, namelijk 80 km/uur. Voor de toekomstige maximale snelheid op de Koningsweg is uitgegaan van een recent genomen verkeersbesluit (N311; verkeersbesluit instellen van een maximumsnelheid van 60 kilometer per uur in de gemeente Arnhem, d.d. 21 maart 2017) van de provincie Gelderland.

Gelet op de situatie van de weg is geen sprake van stagnatie van verkeer (filevorming).

4 RESULTATEN

4.1 ALGEMEEN

4.1.1 BEPALING GELUIDBELASTING

De berekeningen van de geluidbelastingen zijn uitgevoerd overeenkomstig de Standaard rekenmethode 2 uit het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012.

In het overdrachtsmodel wordt, voor zover van toepassing, rekening gehouden met verzwakking door geometrische uitbreiding, luchtabsorptie, afscherming door obstakels, reflectie tegen obstakels, verstrooiing en absorptie door installaties en vegetaties, reflecties tegen, verstrooiing door en absorptie van de bodem.

De wegen en overige verhardingen zijn ingevoerd als geheel reflecterend met Bf = 0 [-]. Buiten de ingevoerde bodemgebieden is uitgegaan van Bf = 1,0, dit is een absorberende bodem.

De geluidniveaus zijn bepaald ter plaatse van de gevels van de woningen. Het invallend geluidniveau is bepaald. De hoogte van de rekenpunten ten opzichte van het lokale maaiveld is 1,5 meter, 4,5 meter en 7,5 meter.

De invoergegevens van het rekenmodel zijn opgenomen in bijlage 2.

4.1.2 BEPALING LUCHTKWALITEIT

Om de invloed van het plan op de luchtkwaliteit in de omgeving inzichtelijk te maken is het plan ingevoerd in GeoMilieu, module STACKS (v4.20). Het betreft een goedgekeurd model gebaseerd op het NNM (Nieuw Nationaal Model) waarin de Standaard Rekenmethoden SRM1, SRM2 en SRM3 zijn geïmplementeerd en de meest actuele achtergrondconcentratiekaarten (GCN-kaarten) en emissiefactoren (voor verkeer en veehouderij) van maart 2016 zijn verwerkt. In het rekenmodel zijn de verkeersgegevens zoals genoemd in hoofdstuk 3 ingevoerd.

In bijlage 3 zijn de invoergegevens van het rekenmodel opgenomen.

4.2 GELUIDBELASTING KONINGSWEG

De geluidbelasting, ter plaatse van de gevels van de nieuwe woningen, ten gevolge van de Koningsweg is ter toetsing aan de grenswaarden uit de Wet geluidhinder inzichtelijk gemaakt. Op alle in deze paragraaf genoemde geluidniveaus is de aftrek conform artikel

110g van de Wet geluidhinder toegepast. Het betreft invallende geluidniveaus. De volledige rekenresultaten zijn opgenomen in bijlage 4.

Ten gevolge van wegverkeerslawaai van de Koningsweg bedraagt de geluidbelasting op de woningen ten hoogste 51 dB. Aan de maximale ontheffingswaarde van 53 dB is voldaan. In tabel 4.1 zijn de maatgevende rekenresultaten opgenomen.

Tabel 4.1: Geluidbelasting als gevolg van de Koningsweg

Rekenpunt	**Geluidbelasting [dB] per beoordelingshoogte**		
	1,5 meter	**4,5 meter**	**7,5 meter**
01 - KKN1 - wegzijde	48	**50**	**51**
02 - KKN1 - zijgevel	44	46	47
03 - KKN1 - zijgevel	45	47	47
04 - KKN2 - wegzijde	**49**	**50**	**51**
05 - KKN2 - zijgevel	44	46	47
06 - KKN2 - zijgevel	45	47	48
07 - KKN3 - wegzijde	**49**	**51**	**51**
08 - KKN3 - zijgevel	44	46	47
09 - KKN3 - zijgevel	45	47	48
10 - KKN4 - wegzijde	47	**49**	**50**
11 - KKN4 - zijgevel	44	46	46
12 - KKN4 - zijgevel	42	44	45

Ter plaatse van de zuidgevel van de gebouwen met de nummers KKN1 tot en met KKN4 is sprake van overschrijding van de voorkeursgrenswaarde. In elk van de gebouwen worden 8 woningen gerealiseerd, waarbij per gebouw 1 woning gesitueerd is aan de zuidgevel. Het betreft 4 woningen.

In verband met de geluidniveaus vanwege de Koningsweg die hoger zijn dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB, dienen maatregelen te worden afgewogen en dient te worden voldaan aan de aanvullende voorwaarden uit het beleid van de gemeente Arnhem.

4.3 RESULTATEN LUCHTKWALITEIT

Gelet op de te verwachten afname van achtergrondconcentraties stikstofoxiden en fijnstof in de toekomst, geldt het jaar 2017 als maatgevend jaar voor de toetsing aan de grenswaarden uit de Wet milieubeheer. Bovendien is voor het jaar 2017 gerekend met de maximale rijsnelheid op de Koningsweg van 80 km/uur, in 2027 is deze conform het verkeersbesluit verlaagd tot 60 km/uur.

4.3.1 MAATGEVEND JAAR 2017

Uit de resultaten blijkt dat de toename van de concentraties stikstofdioxiden en fijnstof niet hoger is dan 1,2 µg/m^3. Het plan draagt derhalve niet in betekenende mate bij aan de luchtkwaliteit. Hiermee is voldaan aan in ieder geval één van de voorwaarden, namelijk 'een project draagt 'niet in betekenende mate' bij aan de concentratie van fijnstof en stikstofdioxide'.

In tabel 4.2 zijn de rekenresultaten samengevat. Voor de nummering van de reken-punten wordt verwezen naar bijlage 3. In de tabel is een vergelijking gemaakt van de huidige situatie en de plansituatie in het jaar 2017. Tevens is het aantal overschrijdingen van de grenswaarden voor NO_2 en PM_{10} opgenomen. De rekenresultaten zijn opgenomen in bijlage 5.

Tabel 4.2: Resultaten luchtkwaliteit maatgevend jaar 2017

	# > Grenswaarde		Huidige situatie (2017)		Plansituatie (2017)		Verschil	
	Uur NO_2	*24-uur PM_{10}*	*NO_2*	*PM_{10}*	*NO_2*	*PM_{10}*	*NO_2*	*PM_{10}*
Grenswaarde	*18*	*35*	*40*	*40*	*40*	*40*	-	-
1 Rekenpunt LK	0	6	16,7	16,9	17,8	17,8	0,2	0,0
2 Rekenpunt LK	0	6	16,5	16,7	17,8	17,8	0,2	0,0
3 Rekenpunt LK	0	5	17,0	17,2	17,7	17,8	0,2	0,1
4 Rekenpunt LK	0	5	17,3	17,5	17,8	17,8	0,2	0,0

Voor de volledigheid zijn de berekende concentraties en het aantal overschrijdingsdagen vergeleken met de geldende grenswaarde. Voor alle relevante stoffen is ruimschoots aan de grenswaarden voldaan.

4.4 REKENRESULTATEN TOEKOMSTIGE SITUATIE 2027

In verband met de geprognosticeerde dalingen in toekomstige achtergrondconcentraties van stikstofoxiden en fijnstof is het aannemelijk dat in de toekomstige situatie 2027 kan worden voldaan aan de grenswaarden, omdat in paragraaf 4.1 is gebleken dat het plan geen overschrijding of dreigende overschrijding van de grenswaarden veroorzaakt in het maatgevende jaar 2017.

Ter volledigheid zijn voor dit toekomstig jaar 2027 berekeningen uitgevoerd voor de concentraties NO_2 en PM_{10}. De resultaten zijn opgenomen in tabel 4.3 en bijlage 6.

Tabel 4.3: Resultaten luchtkwaliteit maatgevend jaar 2027

	# > Grenswaarde		Huidige situatie (2017)		Plansituatie (2017)		Verschil	
	Uur NO_2	*24-uur PM_{10}*	*NO_2*	*PM_{10}*	*NO_2*	*PM_{10}*	*NO_2*	*PM_{10}*
Grenswaarde	*18*	*35*	*40*	*40*	*40*	*40*	-	-
1 Rekenpunt LK	0	4	11,1	15,8	11,2	15,8	0,1	0,0
2 Rekenpunt LK	0	4	11,0	15,7	11,1	15,8	0,1	0,1
3 Rekenpunt LK	0	4	11,4	15,7	11,5	15,7	0,1	0,0
4 Rekenpunt LK	0	4	11,6	15,7	11,7	15,8	0,1	0,1

Ook uit de rekenresultaten voor de toekomstige situatie blijkt dat aan de geldende grenswaarden is voldaan.

5 GELUIDBEPERKENDE MAATREGELEN EN AANVULLENDE VOORWAARDEN

5.1 GELUIDBEPERKENDE MAATREGELEN

Als gevolg van de Koningsweg zijn hogere geluidniveaus berekend dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB uit de Wet geluidhinder. De ambitiewaarde uit het gemeentelijke geluidbeleid is daarmee eveneens overschreden.

In verband met de geluidniveaus vanwege de Koningsweg die hoger zijn dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB, dienen maatregelen te worden afgewogen. Tevens is in paragraaf 5.2 een overzicht gegeven van de aanvullende voorwaarden die van toepassing zijn op grond van het gemeentelijke geluidbeleid.

Voorkeursvolgorde
In de afweging van geluidbeperkende maatregelen geldt een voorkeursvolgorde. Het treffen van bronmaatregelen heeft de voorkeur. Indien bronmaatregelen niet voldoende effectief of niet mogelijk zijn, kunnen maatregelen in de overdrachtssfeer worden overwogen. Indien bron- en overdrachtsmaatregelen niet voldoende effectief of niet mogelijk zijn, komen maatregelen bij de ontvanger (gevelvoorzieningen) in aanmerking.

Bronmaatregelen
Geluidreductie kan worden bereikt door het verlagen van de rijsnelheid, het verminderen van het aantal voertuigen dat gebruikt maakt van de weg of het aanbrengen van geluidsreducerend asfalt.

Ter hoogte van het plangebied wordt de rijsnelheid in de toekomstige situatie op de Koningsweg verlaagd naar 60 km/uur (conform N311; verkeersbesluit instellen van een maximumsnelheid van 60 kilometer per uur in de gemeente Arnhem, provincie Gelderland, d.d. 21 maart 2017). Het verder verlagen van de rijsnelheid is niet wenselijk. Ook is het niet aan de orde om de verkeersintensiteit te verlagen, vanwege het doorgaande karakter van de Koningsweg.

Door het toepassen van een geluidsreducerend asfalt, bijvoorbeeld dunne deklaag type A, kunnen de overschrijdingen worden weggenomen. Echter, gezien de beperkte overschrijding van de voorkeursgrenswaarde ter plaatse van een beperkt aantal woningen (4 stuks), dient de aanleg van een geluidsreducerend asfalt uit financieel oogpunt als niet-doelmatig aangemerkt te worden.

Hieruit volgt dat bronmaatregelen niet mogelijk zijn.

Overdrachtsmaatregelen
Het plan voorziet in het behoud van gebouwen, bestaand groen (bomen) en het open karakter van het terrein. Het toepassen van overdrachtsmaatregelen zoals een geluidsscherm of -wal is om redenen van stedenbouwkundige en landschappelijke aard niet gewenst.

Vanwege de noodzakelijke onderbreking van een geluidsscherm of –wal ter plaatse van de ontsluitingsweg van het plangebied op de Koningsweg, is een effectief geluidsscherm of –wal niet mogelijk.

Het plangebied biedt, bij de huidige planopzet, geen ruimte om de betreffende gebouwen (KKN 1, 2 en 3) op zodanige afstand van de Koningsweg te realiseren dat aan de voorkeursgrenswaarde is voldaan. Het gebouw KKN4 is een bestaand gebouw, het vergroten van de afstand tot de bron is niet aan de orde. Het vergroten van de afstand tussen de bron van het geluid en de geluidgevoelige functies waar overschrijding van de voorkeursgrenswaarde optreedt is daarom niet mogelijk.

Hieruit volgt dat overdrachtsmaatregelen niet mogelijk zijn.

Maatregelen bij de ontvanger
Het toepassen van bron- en overdrachtsmaatregelen is in onderhavige situatie niet mogelijk. Voor de realisatie van het plan zijn hogere waarden Wet geluidhinder benodigd. Hierbij volgt overeenkomstig het Bouwbesluit een verplichting om aan te tonen dat het geluidniveau in verblijfsruimten als gevolg van wegverkeerslawaai voldoet aan ten hoogste 33 dB. Op grond van het Bouwbesluit geldt een minimale geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie (gevels) van 20 dB.

Hogere grenswaarde
Voor de 4 betreffende woningen binnen het plangebied is een hogere grenswaarde Wet geluidhinder benodigd. In hoofdstuk 6 is een overzicht gegeven van de benodigde hogere grenswaarden.

5.2 AANVULLENDE VOORWAARDEN

De gemeente Arnhem hanteert aanvullende voorwaarden indien hogere geluidniveaus optreden. Hierna zijn de betreffende voorwaarden voor geluidbelasting tot en met klasse ‘onrustig’ puntsgewijs beschreven.

1. *bronmaatregelen indien mogelijk;*
   In paragraaf 5.1 is onderbouwd dat het treffen van bronmaatregelen niet mogelijk en niet wenselijk is.

2. *vergroten afstand wenselijk;*
   In paragraaf 5.1 is onderbouwd dat het vergroten van de afstand niet mogelijk en wenselijk is.

3. *afscherming realiseren indien mogelijk;*
   In paragraaf 5.1 is onderbouwd dat het toepassen van afscherming niet mogelijk is.

4. *stedenbouwkundig ontwerp waarbij zoveel mogelijk afscherming ontstaat;*
   Er is alleen sprake van overschrijding op de 'eerstelijns' bebouwing. Het aanpassen van het stedenbouwkundig ontwerp om meer afscherming te realiseren is daarom niet zinvol.

5. *akoestisch onderzoek bij omgevingsvergunning, aspect bouwen.*
   Bij de aanvraag om omgevingsvergunning voor het aspect bouwen dient te worden aangetoond dat voldaan is aan het maximaal toelaatbare binnenniveau uit het Bouwbesluit van 33 dB. Uitgangspunt hierbij is de geluidbelasting waarbij de aftrek conform artikel 110g Wgh niet is toegepast.

6 AAN TE VRAGEN HOGERE WAARDEN WET GELUIDHINDER

De geluidbelasting ten gevolge van de Koningsweg bedraagt meer dan voorkeursgrenswaarde van 48 dB zoals opgenomen in de Wet geluidhinder. Uit hoofdstuk 5 volgt dat maatregelen om de geluidbelasting te reduceren niet mogelijk of wenselijk zijn. De geluidniveaus ten gevolge van de Koningsweg voldoen aan de randvoorwaarden uit het beleid van de gemeente Arnhem. In tabel 6.1 zijn de aan te vragen hogere waarden opgenomen.

In elk van de gebouwen KKN1 tot met KKN4 worden 8 woningen gerealiseerd, waarbij per gebouw 1 woning gesitueerd is aan de zuidgevel. In totaal zijn er derhalve 4 woningen waarvoor een hogere grenswaarde Wet geluidhinder benodigd is.

Tabel 6.1: Aan te vragen hogere waarden ten gevolge van de Koningsweg

Rekenpunt	Aantal woningen	Aan te vragen hogere waarde [dB]
01 - KKN1	1	51
04 - KKN2	1	51
07 - KKN3	1	51
10 - KKN4	1	50

7 SAMENVATTING

In opdracht van KondorWessels Projecten heeft Aveco de Bondt een geluid- en luchtkwaliteitsonderzoek uitgevoerd naar het plan Buitenplaats Koningsweg te Arnhem. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de ruimtelijke procedure.

Het plangebied ligt ten noorden van de Koningsweg te Arnhem. Het project bestaat uit de realisatie van verschillende functies, waaronder woningen.

De geluidbelasting op de gevels van de woningen, ten gevolge van de Koningsweg, is bepaald en getoetst aan de grenswaarden conform de Wet geluidhinder. In de Wet Luchtkwaliteit zijn luchtkwaliteitseisen opgenomen. In dit kader zijn de concentraties NO_2 en PM_{10} onderzocht om aan te tonen of voldaan kan worden aan de grenswaarden uit de Wet Milieubeheer.

Geluid
De geluidbelasting ten gevolge van de Koningsweg bedraagt ter plaatse van 4 woningen meer dan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB zoals opgenomen in de Wet geluidhinder. De maximale geluidbelasting bedraagt 51 dB. De maximale ontheffingswaarde van 53 dB wordt daarmee niet overschreden. Er zijn bron- en overdrachtsmaatregelen onderzocht om de geluidbelasting te verlagen tot de voorkeursgrenswaarde. Het treffen van bron- en overdrachtsmaatregelen is niet mogelijk of wenselijk gebleken.

In het Beleidsplan Geluid van de gemeente Arnhem is de locatie waar het plan wordt gerealiseerd getypeerd als laag dynamisch gebied met de functie Natuur. Voor de randen van het voorgenomen plan worden geluidniveaus nagestreefd tot maximaal klasse ‘onrustig’. Deze klasse komt overeen met een maximale geluidbelasting van 53 dB. Met een maximale geluidbelasting van 51 dB is hieraan voldaan.

Voor 4 woningen is een hogere grenswaarde Wet geluidhinder benodigd. Bij de aanvraag om omgevingsvergunning voor het aspect bouwen dient te worden aangetoond dat voldaan is aan het maximaal toelaatbare binnenniveau uit het Bouwbesluit van 33 dB. Uitgangspunt hierbij is de geluidbelasting waarbij de aftrek conform artikel 110g Wgh niet is toegepast.

Luchtkwaliteit
Het doel van het luchtkwaliteitsonderzoek is het berekenen en toetsen van de relevante luchtverontreinigende stoffen (NO_2 en PM_{10}) in de huidige en toekomstige situatie. De berekende waarden voor de verschillende stoffen zijn getoetst aan de grenswaarden uit de Wet milieubeheer, hoofdstuk 5. Hierbij zijn het maatgevend jaar 2017 en het toekomstig jaar 2027 beschouwd.

Op basis van het onderzoek is geconcludeerd dat het plan in 2017 niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtkwaliteit. Hiermee is voldaan aan de voorwaarde ‘een project draagt ‘niet in betekenende mate’ bij aan de concentratie van fijnstof en stikstofdioxide’ uit de ‘Wet luchtkwaliteit’.

Ter volledigheid zijn de berekende concentraties en aantal overschrijdingsdagen voor het maatgevend jaar 2017 en toekomstig jaar 2027 vergeleken met de geldende grenswaarden. Gebleken is aan de grenswaarden en het toegestane aantal overschrijdingsdagen is voldaan. De luchtkwaliteit vormt geen belemmering voor vaststelling van het bestemmingsplan.

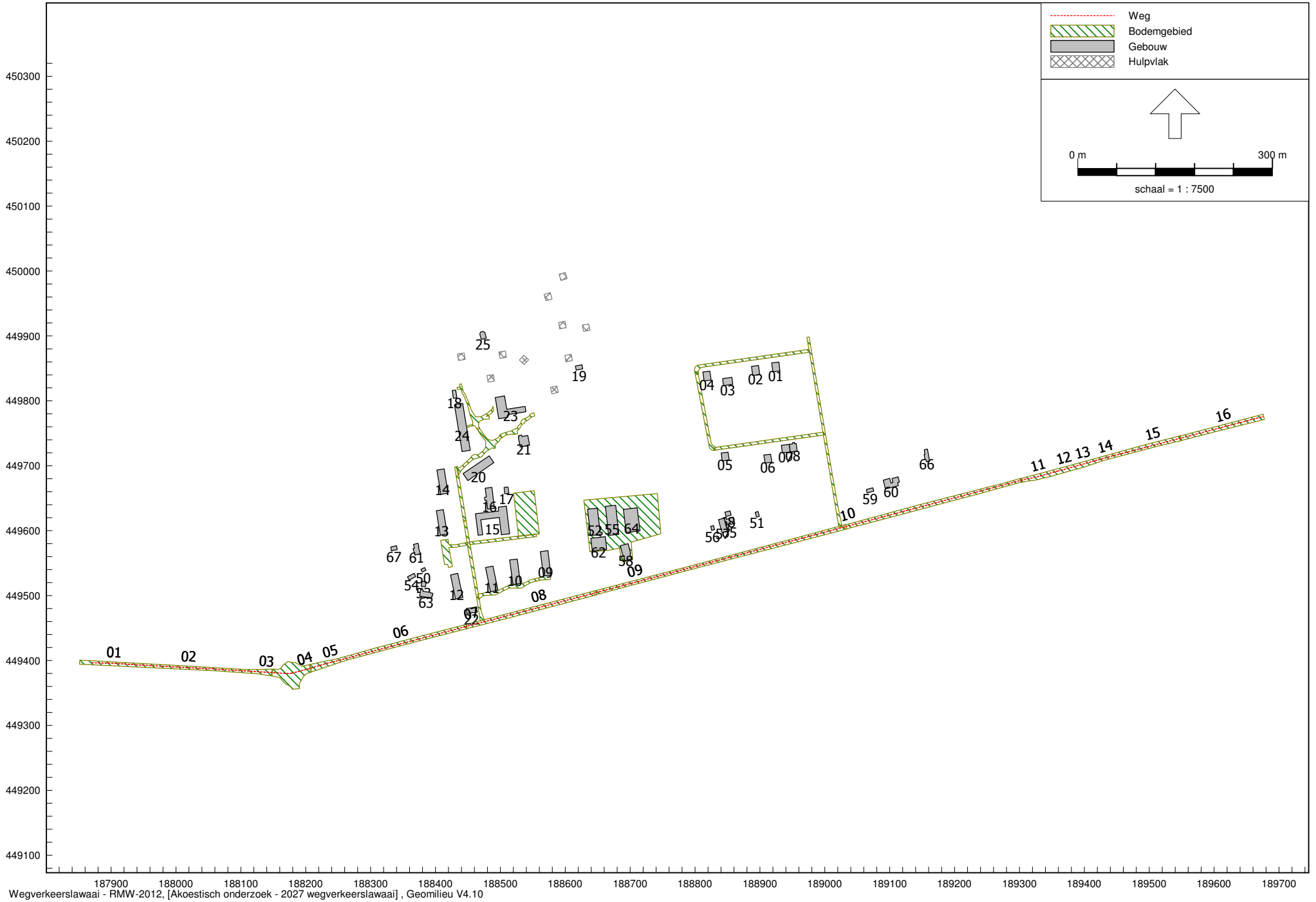
Bijlage 1: Locatie van het plangebied

F1
F2
F3
F4
F5
F6
F7
F8
F9
F10
KKN 1
KKN 2
KKN 3
KKN 4
KKN 5
KKN 6
KKN 7
KKN 8
KKN 9
KKN 10
KKN 11
KKN 12
KKN 15
KKN 16
KKN 19
KKN 21
KKN 26
ZP 1
ZP 2
ZP 3
ZP 4
ZP 5
ZP 6
ZP 7
ZP 8
Radarweg
Zeven Provinciënlaan
Koningsweg / N311
Koningsweg / N311
Aansluiten op inrivers KKN
bos
bos
bos

Beschrijving panden en functies

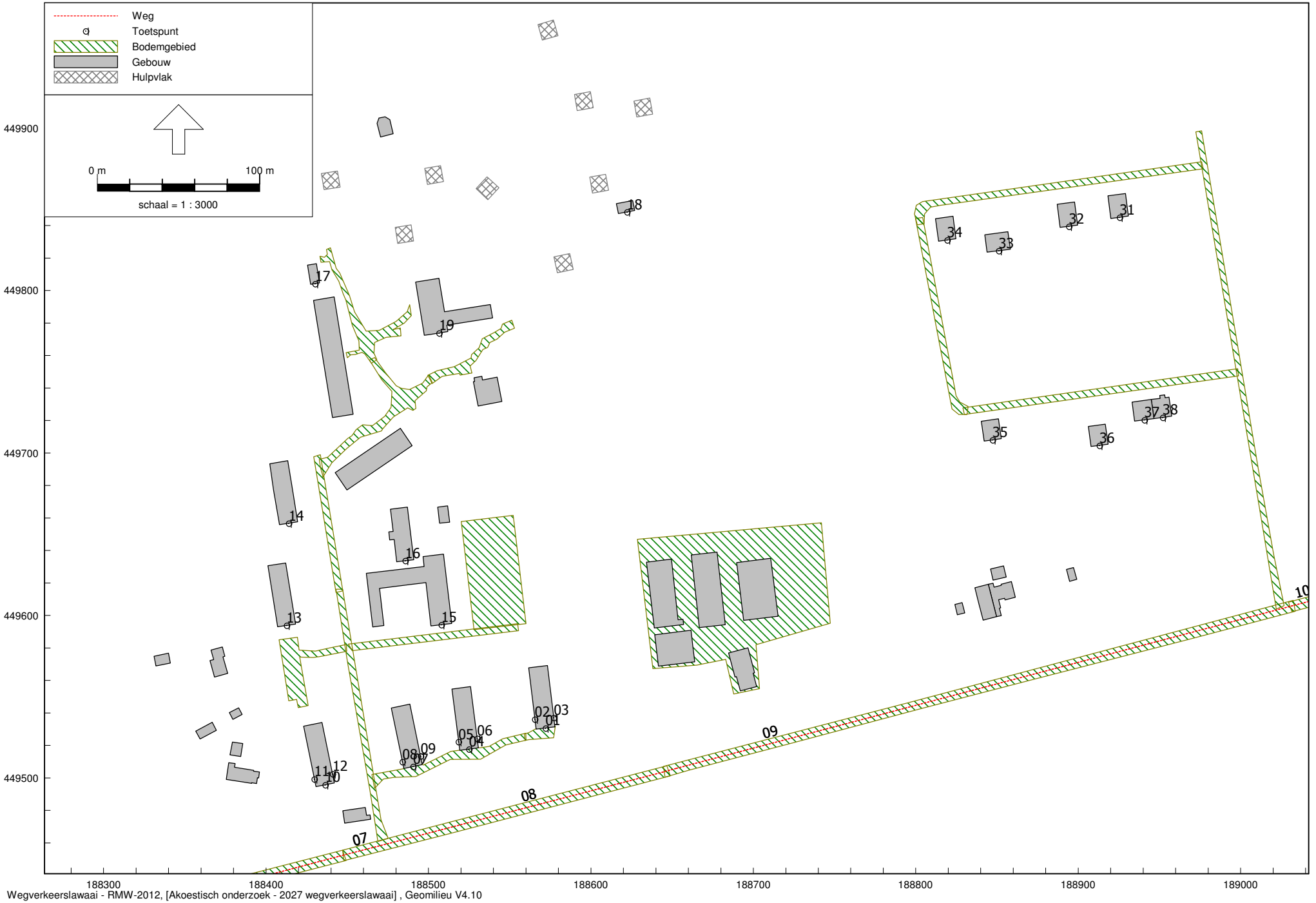
Aanduiding pand		Woningen in stuks	Opmerking
KKN	1	8	Wonen en/of wonen met zorg.
KKN	2	8	Wonen en/of wonen met zorg
KKN	3	8	Wonen en/of wonen met zorg
KKN	4	4	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand. Woningen met atelier.
KKN	5	4	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand. Woningen met atelier.
KKN	6	4	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand. Woningen met atelier.
KKN	7	9	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand. Woningen met atelier.
KKN	8		Renovatie en herontwikkeling bestaand pand.
KKN	9	1	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand. Woning en kantoor.
KKN	12	1	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
KKN	14		Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
KKN	16		Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
KKN	19		Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
KKN	21	1	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand. Woning met bedrijfsruimte.
KKN	26		Renovatie en herontwikkeling bestaand pand. Kantoorunits met een max van 100m2.
KKN	F1-F10		Follies t.b.v. recreatieve verhuur. Nieuwbouw.
KKN	F		Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
ZP	1	1	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
ZP	2	1	Nieuwbouw
ZP	3	1	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
ZP	4	1	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
ZP	5	1	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
ZP	6	1	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
ZP	7A	1	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand
ZP	7B	1	Renovatie en herontwikkeling bestaand pand

Bijlage 2: Invoergegevens rekenmodel geluid

Wegverkeerslawaai - RMW-2012, [Akoestisch onderzoek - 2027 wegverkeerslawaai] , Geomilieu V4.10

Bijlage 2 - Overzicht rekenmodel geluid

Wegverkeerslawaai - RMW-2012, [Akoestisch onderzoek - 2027 wegverkeerslawaai] , Geomilieu V4.10

Bijlage 2 - Overzicht rekenmodel geluid, rekenpunten

Model: 2027 wegverkeerslawaai
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Bodemgebieden, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	Omschr.	Bf
03	weg	0,00
04	weg	0,00
01	weg	0,00
02	weg	0,00
05	weg	0,00
08	weg	0,00
07	weg	0,00
06	weg	0,00
23	erf	0,00
12	weg	0,00
13	weg	0,00
10	weg	0,00
11	weg	0,00
14	weg	0,00
17	weg	0,00
18	weg	0,00
15	weg	0,00
16	weg	0,00
09	weg	0,00
19	verhard	0,00
20	weg	0,00
21	weg	0,00
22	verhard	0,00

Model: 2027 wegverkeerslawaai
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Gebruiksfunctie	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
01	ZP1	6,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
02	ZP2	6,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
03	ZP3	6,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
04	ZP4	6,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
05	ZP5	6,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
06	ZP6	6,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
07	ZP7	6,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
08	ZP8	6,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
09	KKN1	8,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
10	KKN2	8,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
11	KKN3	8,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
12	KKN4	8,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
13	KKN5	8,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
14	KKN6	8,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
15	KKN7A	4,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
16	KKN7B	4,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
17	KKN8	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
18	KKN9	9,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
19	KKN12	9,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
20	KKN14	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
21	KKN16	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
22	KKN19	4,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
23	KKN21	10,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
24	KKN26	6,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
25	voormalig kapel	6,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
50	gebouw	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
51	gebouw	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
52	gebouw	7,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
53	gebouw	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: 2027 wegverkeerslawaai
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Gebruiksfunctie	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
54	gebouw	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
55	gebouw	7,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
56	gebouw	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
57	gebouw	7,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
58	gebouw	7,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
59	gebouw	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
60	gebouw	7,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
61	gebouw	7,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
62	gebouw	7,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
63	gebouw	7,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
64	gebouw	7,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
65	gebouw	7,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
66	gebouw	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
67	gebouw	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
68	gebouw	3,00	0,00	Relatief		0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: 2027 wegverkeerslawaai
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
01	KKN1	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
02	KKN1	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
03	KKN1	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
04	KKN2	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
05	KKN2	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
06	KKN2	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
07	KKN3	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
08	KKN3	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
09	KKN3	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
10	KKN4	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
11	KKN4	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
12	KKN4	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
13	KKN5	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
14	KKN6	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
15	KKN7A	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja
16	KKN7B	0,00	Relatief	1,50	--	--	--	--	--	Ja
17	KKN9	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
18	KKN12	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
19	KKN21	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,50	--	--	--	Ja
31	ZP1	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
32	ZP2	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
33	ZP3	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
34	ZP4	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
35	ZP5	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
36	ZP6	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
37	ZP7	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja
38	ZP8	0,00	Relatief	1,50	4,50	--	--	--	--	Ja

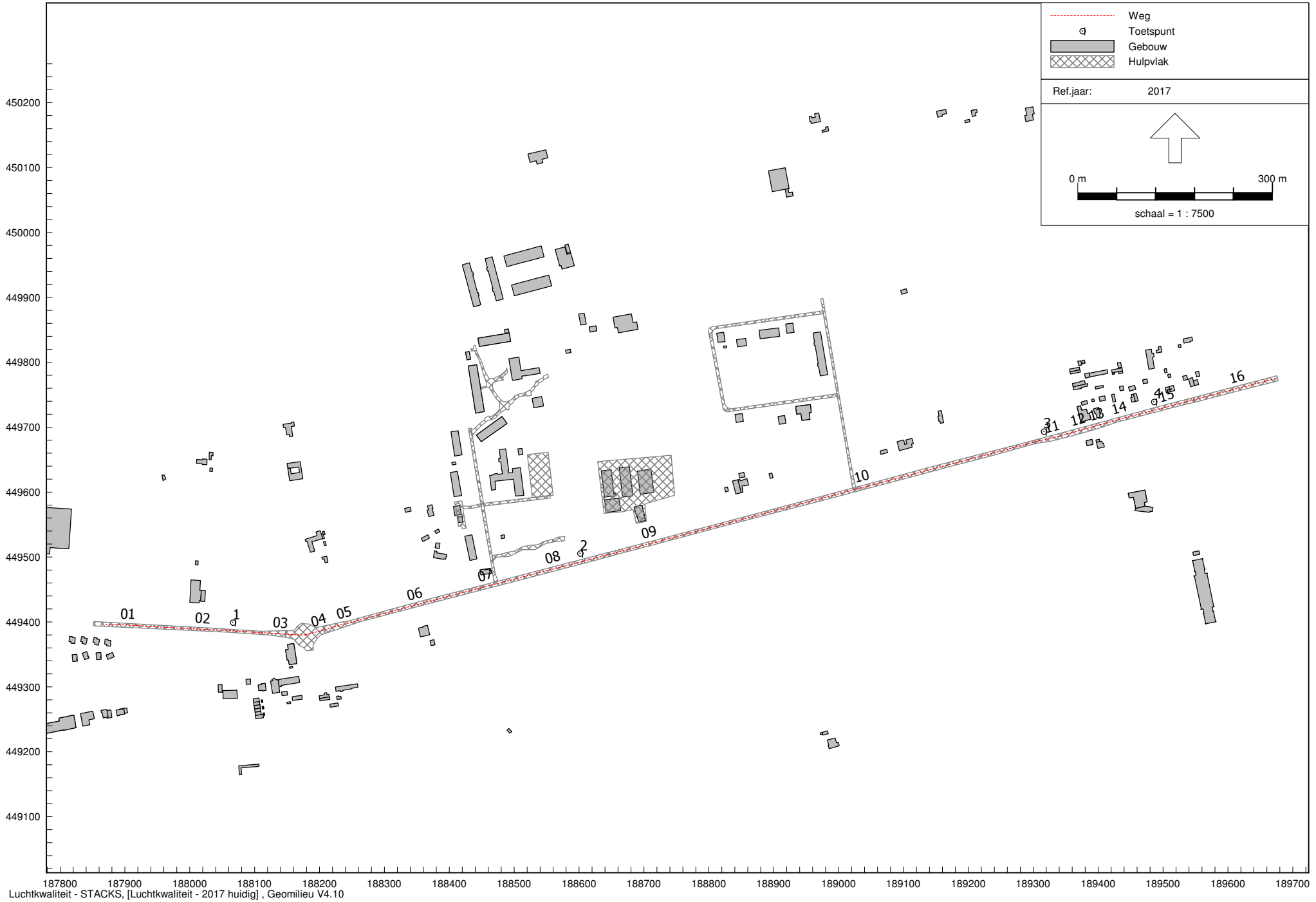
Model: 2027 wegverkeerslawaai
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	Naam	Omschr.	ISO_H	Hdef.	ISO M	Cpl	Cpl_W	Hbron	Helling	Wegdek	Wegdek	V(LV(D))	V(LV(A))	V(LV(N))	V(MV(D))	V(MV(A))	V(MV(N))	V(ZV(D))	V(ZV(A))	V(ZV(N))
Autonoom	01	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	02	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	04	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	05	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	06	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	07	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	08	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	09	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	10	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	03	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	11	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	12	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	13	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	14	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	15	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Autonoom	16	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	01	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	02	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	04	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	05	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	06	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	07	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	08	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	09	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	10	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	03	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	11	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	12	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	13	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	14	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	15	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Verkeersgeneratie plan	16	N311 - Koningsweg	0,00	Relatief	0,00	False	1,5	0,75	0	W0	Referentiewegdek	60	60	60	60	60	60	60	60	60

Model: 2027 wegverkeerslawaai
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMW-2012

Groep	Totaal aantal	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)
Autonoom	5193,33	6,59	3,41	0,91	93,43	93,18	92,74	4,35	3,82	2,99	2,22	3,00	4,26
Autonoom	5458,56	6,59	3,41	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36
Autonoom	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Autonoom	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Autonoom	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Autonoom	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Autonoom	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Autonoom	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Autonoom	5458,56	6,59	3,41	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36
Autonoom	4236,48	6,59	3,40	0,91	91,94	91,71	90,82	5,39	4,70	4,09	2,67	3,60	5,09
Autonoom	6564,34	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44
Autonoom	6564,34	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44
Autonoom	6564,34	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44
Autonoom	6564,34	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44
Autonoom	6564,34	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,59	3,41	0,91	93,43	93,18	92,74	4,35	3,82	2,99	2,22	3,00	4,26
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,59	3,41	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,59	3,41	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,59	3,40	0,91	91,94	91,71	90,82	5,39	4,70	4,09	2,67	3,60	5,09
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44
Verkeersgeneratie plan	778,70	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44

Bijlage 3: Invoergegevens rekenmodel luchtkwaliteit

Bijlage 3 - Overzicht rekenmodel luchtkwaliteit, huidige/autonome situatie

Model: 2017 huidig
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Luchtkwaliteit - STACKS

Naam	Omschr.	X	Y
1	rekenpunt LK	188066,13	449399,24
2	rekenpunt LK	188601,54	449505,83
3	rekenpunt LK	189316,05	449693,71
4	rekenpunt LK	189485,96	449739,51

Model: 2017 huidig
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Luchtkwaliteit - STACKS

Naam	Omschr.	Wegtype	MZ	V	Breedte	Vent.F	Hscherm	Can. H(L)	Can. H(R)	Can. br	Vent.X	Vent.Y	Vent.H	Int.diam.	Ext.diam.	Flux	Gas temp	Warmte	Hweg	Fboom
01	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
02	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
04	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
05	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
06	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
07	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
08	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
09	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
10	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
03	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
11	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
12	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
13	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
14	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
15	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
16	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00

Model: 2017 huidig
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Luchtkwaliteit - STACKS

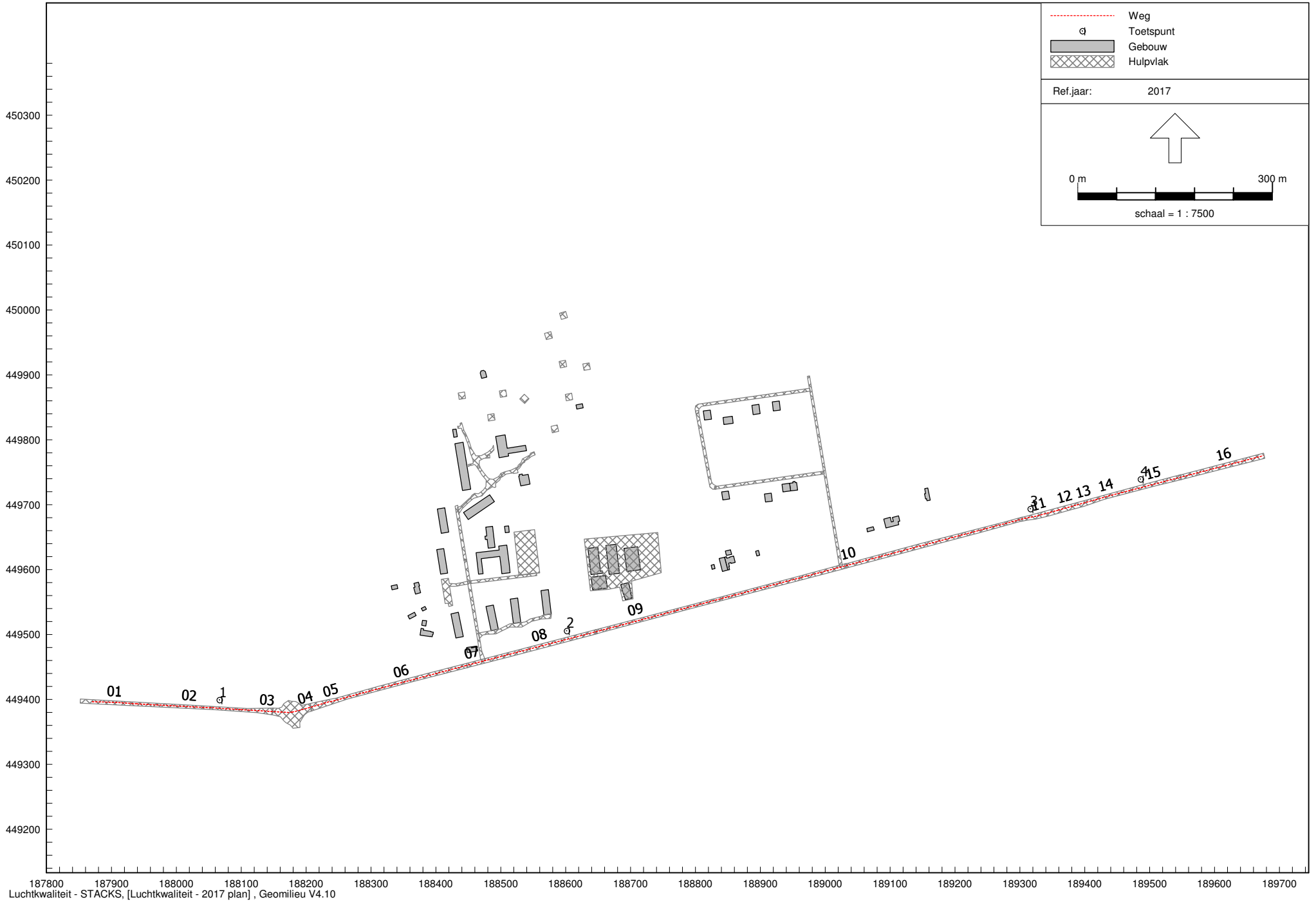
Naam	Totaal aantal	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%Bus(D)	%Bus(A)	%Bus(N)
01	4697,70	6,59	3,41	0,91	93,43	93,18	92,74	4,35	3,82	2,99	2,22	3,00	4,26	--	--	--
02	4937,60	6,59	3,41	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--
04	3643,90	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
05	3643,90	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
06	3643,90	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
07	3643,90	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
08	3643,90	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
09	3643,90	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
10	3643,90	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
03	4937,60	6,59	3,41	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--
11	3832,20	6,59	3,40	0,91	91,94	91,71	90,82	5,39	4,70	4,09	2,67	3,60	5,09	--	--	--
12	5937,90	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--
13	5937,90	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--
14	5937,90	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--
15	5937,90	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--
16	5937,90	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--

Model: 2027 autonoom
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Luchtkwaliteit - STACKS

Naam	Omschr.	Wegtype	MZ	V	Breedte	Vent.F	Hscherm	Can. H(L)	Can. H(R)	Can. br	Vent.X	Vent.Y	Vent.H	Int.diam.	Ext.diam.	Flux	Gas temp	Warmte	Hweg	Fboom
01	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
02	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
04	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
05	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
06	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
07	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
08	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
09	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
10	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
03	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
11	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
12	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
13	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
14	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
15	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00
16	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00

Model: 2027 autonoom
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Luchtkwaliteit - STACKS

Naam	Totaal aantal	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%Bus(D)	%Bus(A)	%Bus(N)
01	5193,33	6,59	3,41	0,91	93,43	93,18	92,74	4,35	3,82	2,99	2,22	3,00	4,26	--	--	--
02	5458,56	6,59	3,41	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--
04	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
05	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
06	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
07	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
08	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
09	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
10	4028,37	6,59	3,40	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--
03	5458,56	6,59	3,41	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--
11	4236,48	6,59	3,40	0,91	91,94	91,71	90,82	5,39	4,70	4,09	2,67	3,60	5,09	--	--	--
12	6564,34	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--
13	6564,34	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--
14	6564,34	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--
15	6564,34	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--
16	6564,34	6,60	3,40	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--

Luchtkwaliteit - STACKS, [Luchtkwaliteit - 2017 plan] , Geomilieu V4.10

Bijlage 3 - Overzicht rekenmodel luchtkwaliteit, plansituatie

Model: 2017 plan
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Luchtkwaliteit - STACKS

Naam	Omschr.	X	Y
1	rekenpunt LK	188066,13	449399,24
2	rekenpunt LK	188601,54	449505,83
3	rekenpunt LK	189316,05	449693,71
4	rekenpunt LK	189485,96	449739,51

Model: 2017 plan
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Luchtkwaliteit - STACKS

Naam	Omschr.	Wegtype	MZ	V	Breedte	Vent.F	Hscherm	Can. H(L)	Can. H(R)	Can. br	Vent.X	Vent.Y	Vent.H	Int.diam.	Ext.diam.	Flux	Gas temp	Warmte	Hweg	Fboom	Totaal aantal	%Int(D)	%Int(A)
01	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4697,70	6,59	3,41
02	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4937,60	6,59	3,41
04	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	3643,90	6,59	3,40
05	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	3643,90	6,59	3,40
06	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	3643,90	6,59	3,40
07	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	3643,90	6,59	3,40
08	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	3643,90	6,59	3,40
09	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	3643,90	6,59	3,40
10	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	3643,90	6,59	3,40
03	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4937,60	6,59	3,41
11	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	3832,20	6,59	3,40
12	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	5937,90	6,60	3,40
13	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	5937,90	6,60	3,40
14	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	5937,90	6,60	3,40
15	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	5937,90	6,60	3,40
16	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	5937,90	6,60	3,40
01	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,41
02	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,41
04	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
05	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
06	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
07	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
08	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
09	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
10	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
03	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,41
11	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
12	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,60	3,40
13	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,60	3,40
14	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,60	3,40
15	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,60	3,40
16	N311 - Koningsweg	Normaal	False	80	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,60	3,40

Model: 2017 plan
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Luchtkwaliteit - STACKS

Naam	%Int(N)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%Bus(D)	%Bus(A)	%Bus(N)	Groep
01	0,91	93,43	93,18	92,74	4,35	3,82	2,99	2,22	3,00	4,26	--	--	--	Huidig
02	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--	Huidig
04	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Huidig
05	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Huidig
06	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Huidig
07	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Huidig
08	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Huidig
09	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Huidig
10	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Huidig
03	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--	Huidig
11	0,91	91,94	91,71	90,82	5,39	4,70	4,09	2,67	3,60	5,09	--	--	--	Huidig
12	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Huidig
13	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Huidig
14	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Huidig
15	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Huidig
16	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Huidig
01	0,91	93,43	93,18	92,74	4,35	3,82	2,99	2,22	3,00	4,26	--	--	--	Plan
02	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--	Plan
04	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
05	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
06	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
07	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
08	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
09	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
10	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
03	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--	Plan
11	0,91	91,94	91,71	90,82	5,39	4,70	4,09	2,67	3,60	5,09	--	--	--	Plan
12	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Plan
13	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Plan
14	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Plan
15	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Plan
16	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Plan

Model: 2027 plan
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Luchtkwaliteit - STACKS

Naam	Omschr.	Wegtype	MZ	V	Breedte	Vent.F	Hscherm	Can. H(L)	Can. H(R)	Can. br	Vent.X	Vent.Y	Vent.H	Int.diam.	Ext.diam.	Flux	Gas temp	Warmte	Hweg	Fboom	Totaal aantal	%Int(D)	%Int(A)
01	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	5193,33	6,59	3,41
02	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	5458,56	6,59	3,41
04	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4028,37	6,59	3,40
05	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4028,37	6,59	3,40
06	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4028,37	6,59	3,40
07	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4028,37	6,59	3,40
08	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4028,37	6,59	3,40
09	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4028,37	6,59	3,40
10	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4028,37	6,59	3,40
03	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	5458,56	6,59	3,41
11	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	4236,48	6,59	3,40
12	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	6564,34	6,60	3,40
13	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	6564,34	6,60	3,40
14	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	6564,34	6,60	3,40
15	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	6564,34	6,60	3,40
16	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	6564,34	6,60	3,40
01	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,41
02	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,41
04	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
05	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
06	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
07	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
08	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
09	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
10	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
03	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,41
11	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,59	3,40
12	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,60	3,40
13	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,60	3,40
14	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,60	3,40
15	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,60	3,40
16	N311 - Koningsweg	Normaal	False	60	7,00	0,00	0,00	--	--	0,00	--	--	1,50	1,00	1,10	0,100	285,0	0,000	0,00	1.00	835,50	6,60	3,40

Model: 2027 plan
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Luchtkwaliteit - STACKS

Naam	%Int(N)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%MV(D)	%MV(A)	%MV(N)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%Bus(D)	%Bus(A)	%Bus(N)	Groep
01	0,91	93,43	93,18	92,74	4,35	3,82	2,99	2,22	3,00	4,26	--	--	--	Autonoom
02	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--	Autonoom
04	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Autonoom
05	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Autonoom
06	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Autonoom
07	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Autonoom
08	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Autonoom
09	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Autonoom
10	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Autonoom
03	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--	Autonoom
11	0,91	91,94	91,71	90,82	5,39	4,70	4,09	2,67	3,60	5,09	--	--	--	Autonoom
12	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Autonoom
13	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Autonoom
14	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Autonoom
15	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Autonoom
16	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Autonoom
01	0,91	93,43	93,18	92,74	4,35	3,82	2,99	2,22	3,00	4,26	--	--	--	Plan
02	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--	Plan
04	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
05	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
06	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
07	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
08	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
09	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
10	0,91	91,90	91,69	90,82	5,47	4,77	4,17	2,63	3,54	5,01	--	--	--	Plan
03	0,91	93,31	93,05	92,59	4,41	3,89	3,05	2,28	3,07	4,36	--	--	--	Plan
11	0,91	91,94	91,71	90,82	5,39	4,70	4,09	2,67	3,60	5,09	--	--	--	Plan
12	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Plan
13	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Plan
14	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Plan
15	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Plan
16	0,91	94,20	94,07	93,53	4,01	3,51	3,02	1,79	2,42	3,44	--	--	--	Plan

Bijlage 4: Rekenresultaten geluid

Rapport: Resultatentabel
Model: 2027 wegverkeerslawaai
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: wegen
Groepsreductie: Ja

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
01_A	KKN1	1,50	47,5	44,7	39,1	48,5
01_B	KKN1	4,50	49,4	46,6	41,1	50,4
01_C	KKN1	7,50	49,8	47,0	41,4	50,8
02_A	KKN1	1,50	43,0	40,2	34,6	44,0
02_B	KKN1	4,50	44,8	42,0	36,5	45,8
02_C	KKN1	7,50	45,6	42,8	37,2	46,6
03_A	KKN1	1,50	43,8	41,0	35,4	44,8
03_B	KKN1	4,50	45,8	43,0	37,4	46,8
03_C	KKN1	7,50	46,2	43,4	37,8	47,2
04_A	KKN2	1,50	47,6	44,8	39,2	48,6
04_B	KKN2	4,50	49,5	46,7	41,2	50,5
04_C	KKN2	7,50	49,9	47,1	41,6	50,9
05_A	KKN2	1,50	42,9	40,1	34,6	43,9
05_B	KKN2	4,50	44,8	42,0	36,5	45,9
05_C	KKN2	7,50	45,6	42,8	37,2	46,6
06_A	KKN2	1,50	44,2	41,4	35,8	45,2
06_B	KKN2	4,50	46,1	43,3	37,8	47,1
06_C	KKN2	7,50	46,5	43,7	38,2	47,5
07_A	KKN3	1,50	47,7	45,0	39,4	48,8
07_B	KKN3	4,50	49,7	46,9	41,3	50,7
07_C	KKN3	7,50	50,1	47,3	41,7	51,1
08_A	KKN3	1,50	43,1	40,3	34,7	44,1
08_B	KKN3	4,50	45,1	42,3	36,8	46,1
08_C	KKN3	7,50	45,9	43,1	37,6	46,9
09_A	KKN3	1,50	44,2	41,4	35,8	45,2
09_B	KKN3	4,50	46,1	43,3	37,7	47,1
09_C	KKN3	7,50	46,4	43,7	38,1	47,5
10_A	KKN4	1,50	46,3	43,5	37,9	47,3
10_B	KKN4	4,50	48,2	45,4	39,8	49,2
10_C	KKN4	7,50	48,7	45,9	40,3	49,7
11_A	KKN4	1,50	43,2	40,4	34,8	44,2
11_B	KKN4	4,50	45,0	42,2	36,7	46,0
11_C	KKN4	7,50	45,5	42,7	37,1	46,5
12_A	KKN4	1,50	41,2	38,4	32,9	42,2
12_B	KKN4	4,50	43,0	40,2	34,7	44,1
12_C	KKN4	7,50	44,2	41,4	35,8	45,2
13_A	KKN5	1,50	36,2	33,4	27,9	37,2
13_B	KKN5	4,50	37,9	35,1	29,6	38,9
13_C	KKN5	7,50	39,1	36,3	30,7	40,1
14_A	KKN6	1,50	33,8	31,0	25,4	34,8
14_B	KKN6	4,50	36,0	33,2	27,6	37,0
14_C	KKN6	7,50	36,5	33,8	28,2	37,6
15_A	KKN7A	1,50	38,3	35,5	29,9	39,3
16_A	KKN7B	1,50	25,9	23,2	17,6	27,0
17_A	KKN9	1,50	28,4	25,6	20,0	29,4

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: 2027 wegverkeerslawaai
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: wegen
Groepsreductie: Ja

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
17_B	KKN9	4,50	29,7	27,0	21,4	30,8
17_C	KKN9	7,50	32,6	29,8	24,2	33,6
18_A	KKN12	1,50	31,4	28,6	23,0	32,4
18_B	KKN12	4,50	32,6	29,8	24,2	33,6
18_C	KKN12	7,50	33,0	30,3	24,7	34,1
19_A	KKN21	1,50	32,1	29,3	23,8	33,1
19_B	KKN21	4,50	33,8	31,1	25,5	34,9
19_C	KKN21	7,50	34,3	31,5	26,0	35,3
31_A	ZP1	1,50	33,7	30,9	25,4	34,7
31_B	ZP1	4,50	34,8	32,0	26,4	35,8
32_A	ZP2	1,50	33,5	30,7	25,1	34,5
32_B	ZP2	4,50	34,6	31,8	26,2	35,6
33_A	ZP3	1,50	33,8	31,0	25,4	34,8
33_B	ZP3	4,50	34,8	32,0	26,4	35,8
34_A	ZP4	1,50	32,9	30,1	24,6	33,9
34_B	ZP4	4,50	34,0	31,2	25,6	35,0
35_A	ZP5	1,50	38,1	35,3	29,8	39,1
35_B	ZP5	4,50	39,4	36,6	31,1	40,5
36_A	ZP6	1,50	39,8	37,0	31,4	40,8
36_B	ZP6	4,50	41,1	38,3	32,7	42,1
37_A	ZP7	1,50	39,5	36,7	31,1	40,5
37_B	ZP7	4,50	40,7	37,9	32,3	41,7
38_A	ZP8	1,50	39,6	36,8	31,2	40,6
38_B	ZP8	4,50	40,8	38,0	32,5	41,9

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Bijlage 5: Rekenresultaten luchtkwaliteit, maatgevend jaar 2017

Rapport: Resultatentabel
Model: 2017 huidig
Resultaten voor model: 2017 huidig
Stof: NO2 - Stikstofdioxide
Referentiejaar: 2017

Naam	Omschrijving	X coördinaat	Y coördinaat	NO2 Concentratie [µg/m³]	NO2 Achtergrond [µg/m³]	NO2 Bronbijdrage [µg/m³]	NO2 # Overschrijdingen uur limiet [-]
1	rekenpunt LK	188066,13	449399,24	16,7	15,6	1,1	0
2	rekenpunt LK	188601,54	449505,83	16,5	15,6	0,9	0
3	rekenpunt LK	189316,05	449693,71	17,0	16,1	1,0	0
4	rekenpunt LK	189485,96	449739,51	17,3	16,1	1,2	0

Rapport: Resultatentabel
Model: 2017 huidig
Resultaten voor model: 2017 huidig
Stof: PM10 - Fijnstof
Zeezoutcorrectie: Ja
Referentiejaar: 2017

Naam	Omschrijving	X coördinaat	Y coördinaat	PM10 Concentratie [µg/m³]	PM10 Achtergrond [µg/m³]	PM10 Bronbijdrage [µg/m³]	PM10 # Overschrijdingen 24 uur limiet [-]
1	rekenpunt LK	188066,13	449399,24	17,8	17,7	0,1	6
2	rekenpunt LK	188601,54	449505,83	17,8	17,7	0,1	6
3	rekenpunt LK	189316,05	449693,71	17,7	17,6	0,1	5
4	rekenpunt LK	189485,96	449739,51	17,8	17,6	0,1	5

Rapport: Resultatentabel
Model: 2017 plan
Resultaten voor model: 2017 plan
Stof: NO2 - Stikstofdioxide
Referentiejaar: 2017

Naam	Omschrijving	X coördinaat	Y coördinaat	NO2 Concentratie [µg/m³]	NO2 Achtergrond [µg/m³]	NO2 Bronbijdrage [µg/m³]	NO2 # Overschrijdingen uur limiet [-]
1	rekenpunt LK	188066,13	449399,24	16,9	15,6	1,3	0
2	rekenpunt LK	188601,54	449505,83	16,7	15,6	1,1	0
3	rekenpunt LK	189316,05	449693,71	17,2	16,1	1,2	0
4	rekenpunt LK	189485,96	449739,51	17,5	16,1	1,4	0

Rapport: Resultatentabel
Model: 2017 plan
Resultaten voor model: 2017 plan
Stof: PM10 - Fijnstof
Zeezoutcorrectie: Ja
Referentiejaar: 2017

Naam	Omschrijving	X coördinaat	Y coördinaat	PM10 Concentratie [µg/m³]	PM10 Achtergrond [µg/m³]	PM10 Bronbijdrage [µg/m³]	PM10 # Overschrijdingen 24 uur limiet [-]
1	rekenpunt LK	188066,13	449399,24	17,8	17,7	0,1	6
2	rekenpunt LK	188601,54	449505,83	17,8	17,7	0,1	6
3	rekenpunt LK	189316,05	449693,71	17,8	17,6	0,1	5
4	rekenpunt LK	189485,96	449739,51	17,8	17,6	0,1	5

Bijlage 6: Rekenresultaten luchtkwaliteit, toekomstig jaar 2027

Rapport: Resultatentabel
Model: 2027 autonoom
Resultaten voor model: 2027 autonoom
Stof: NO2 - Stikstofdioxide
Referentiejaar: 2027

Naam	Omschrijving	X coördinaat	Y coördinaat	NO2 Concentratie [µg/m³]	NO2 Achtergrond [µg/m³]	NO2 Bronbijdrage [µg/m³]	NO2 # Overschrijdingen uur limiet [-]
1	rekenpunt LK	188066,13	449399,24	11,1	10,5	0,7	0
2	rekenpunt LK	188601,54	449505,83	11,0	10,5	0,5	0
3	rekenpunt LK	189316,05	449693,71	11,4	10,9	0,5	0
4	rekenpunt LK	189485,96	449739,51	11,6	10,9	0,7	0

Rapport: Resultatentabel
Model: 2027 autonoom
Resultaten voor model: 2027 autonoom
Stof: PM10 - Fijnstof
Zeezoutcorrectie: Ja
Referentiejaar: 2027

Naam	Omschrijving	X coördinaat	Y coördinaat	PM10 Concentratie [µg/m³]	PM10 Achtergrond [µg/m³]	PM10 Bronbijdrage [µg/m³]	PM10 # Overschrijdingen 24 uur limiet [-]
1	rekenpunt LK	188066,13	449399,24	15,8	15,6	0,1	4
2	rekenpunt LK	188601,54	449505,83	15,7	15,6	0,1	4
3	rekenpunt LK	189316,05	449693,71	15,7	15,6	0,1	4
4	rekenpunt LK	189485,96	449739,51	15,7	15,6	0,1	4

Rapport: Resultatentabel
Model: 2027 plan
Resultaten voor model: 2027 plan
Stof: NO2 - Stikstofdioxide
Referentiejaar: 2027

Naam	Omschrijving	X coördinaat	Y coördinaat	NO2 Concentratie [µg/m³]	NO2 Achtergrond [µg/m³]	NO2 Bronbijdrage [µg/m³]	NO2 # Overschrijdingen uur limiet [-]
1	rekenpunt LK	188066,13	449399,24	11,2	10,5	0,7	0
2	rekenpunt LK	188601,54	449505,83	11,1	10,5	0,6	0
3	rekenpunt LK	189316,05	449693,71	11,5	10,9	0,6	0
4	rekenpunt LK	189485,96	449739,51	11,7	10,9	0,8	0

Rapport: Resultatentabel
Model: 2027 plan
Resultaten voor model: 2027 plan
Stof: PM10 - Fijnstof
Zeezoutcorrectie: Ja
Referentiejaar: 2027

Naam	Omschrijving	X coördinaat	Y coördinaat	PM10 Concentratie [µg/m³]	PM10 Achtergrond [µg/m³]	PM10 Bronbijdrage [µg/m³]	PM10 # Overschrijdingen 24 uur limiet [-]
1	rekenpunt LK	188066,13	449399,24	15,8	15,6	0,1	4
2	rekenpunt LK	188601,54	449505,83	15,8	15,6	0,1	4
3	rekenpunt LK	189316,05	449693,71	15,7	15,6	0,1	4
4	rekenpunt LK	189485,96	449739,51	15,8	15,6	0,1	4

NATUURONDERZOEK KAMP KONINGSWEG ARNHEM

KONDORWESSELS PROJECTEN

31 januari 2013
076864926:A - Definitief
B01043.200914.0100

ARCADIS

Inhoud

1 Inleiding ... 3
1.1 Aanleiding ... 3
1.2 Geplande ontwikkeling ... 3
1.3 Afbakening onderzoeksgebied en methodiek ... 5

2 Wettelijk kader ... 6
2.1 Natuurbeschermingswet 1998 ... 6
2.2 Ecologische Hoofdstructuur ... 8
2.3 Flora- en faunawet ... 10
2.4 Beoordelingskader ... 14

3 Natuurwaarden: huidige situatie en autonome ontwikkeling ... 15
3.1 Natura 2000-gebied Veluwe ... 15
3.1.1 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied ... 15
3.1.2 Ligging plangebied t.o.v. Natura 2000-gebied Veluwe ... 17
3.1.3 Vogelrichtlijnsoorten ... 18
3.1.4 Habitattypen ... 18
3.1.5 Habitatrichtlijnsoorten ... 19
3.2 Gelderse Ecologische Hoofdstructuur ... 20
3.3 Beschermde planten en dieren (Flora- en faunawet) ... 22
3.3.1 Flora ... 22
3.3.2 Zoogdieren ... 22
3.3.3 Broedvogels ... 23
3.3.4 Reptielen ... 24
3.3.5 Overige soortgroepen ... 24
3.4 Conclusie aanwezigheid beschermde natuurwaarden ... 24
3.4.1 Natura 2000-gebied Veluwe ... 24
3.4.2 Gelderse Ecologische Hoofdstructuur ... 25
3.4.3 Beschermde soorten (Flora- en faunawet) ... 25

4 Effecten van geplande ontwikkeling ... 26
4.1 Natura 2000-gebied Veluwe ... 26
4.2 Ecologische Hoofdstructuur ... 27
4.3 Flora- en faunawet ... 27
4.3.1 Zoogdieren ... 27
4.3.2 Reptielen ... 29
4.3.3 Broedvogels ... 29

5 Beoordeling van effecten van geplande ontwikkeling ... 30
5.1 Natura 2000-gebied Veluwe ... 30
5.2 Ecologische Hoofdstructuur ... 30
5.3 Flora- en faunawet ... 31
5.4 Cumulatie in kader van Natuurbeschermingswet 1998 ... 31

6 Visie op mitigatie en compensatie 32
6.1 Natura 2000 32
6.2 Ecologische Hoofdstructuur 32
6.3 Flora- en faunawet 32

7 Conclusie en aanbeveling 37
7.1 Conclusie effectenstudie 37
7.2 Aanbeveling vervolgstappen 37

8 Bronnenlijst 39

Bijlage 1 Overzichtskaart Natura 2000-gebied Veluwe 40

Bijlage 2 Uitsnede relevant deel kaart Natura 2000-gebied Veluwe 41

Bijlage 3 Verspreidingskaarten beschermde soorten Flora- en faunawet 42

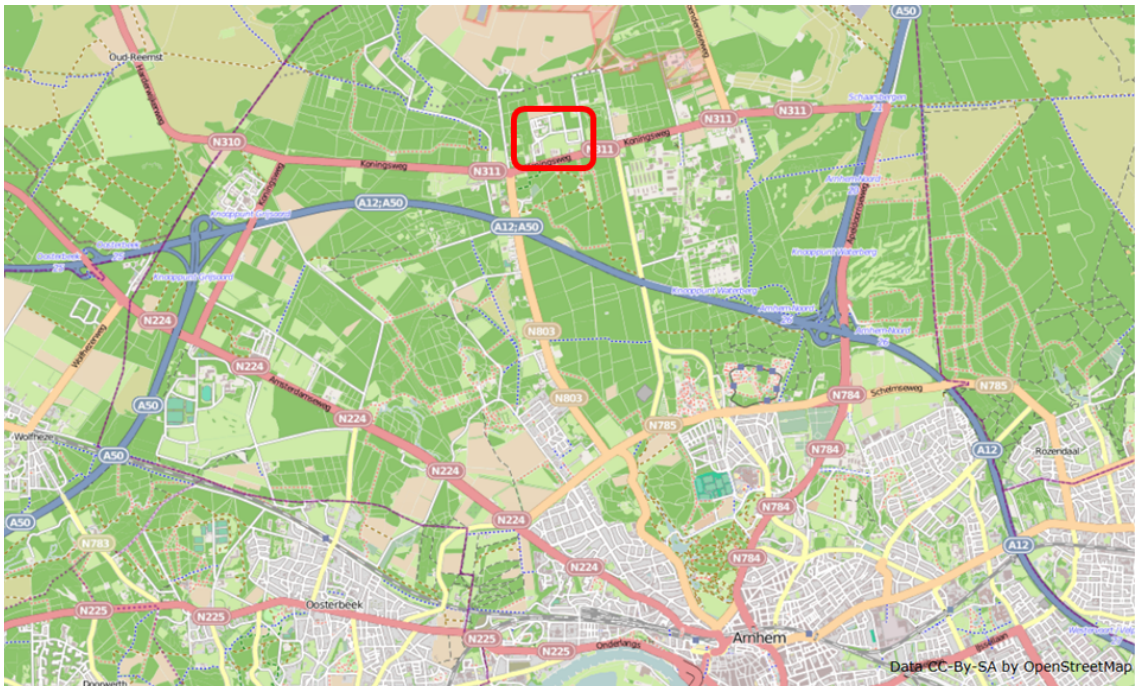
Bijlage 4 Geschiktheid van bebouwing en aanwezigheid van verblijfplaatsen vleermuizen 49

Colofon 51

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

Dit natuuronderzoek is uitgevoerd ten behoeve van het bestemmingsplan van het gebied Kamp Koningsweg in Arnhem (zie Figuur 1). Dit voormalig militaire terrein wordt ontwikkeld tot woongebied. In beeld is gebracht welke gevolgen dit heeft voor beschermde natuurwaarden. In het kader van gebiedsbescherming zijn de Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische Hoofdstructuur relevant, in het kader van de soortenbescherming is de Flora- en faunawet relevant.

Figuur 1 Ligging plangebied Kamp Koningsweg ten noorden van de stad Arnhem.

1.2 GEPLANDE ONTWIKKELING

In de bestaande situatie is het terrein ingedeeld zoals weergegeven in Figuur 2.

Figuur 2 Bestaande situatie plangebied. Westelijke bebouwing is Kamp Koningsweg Noord, oostelijke bebouwing is Zeven Provinciën.

In de nieuwe situatie (Figuur 3) vindt op het terrein herontwikkeling plaats. De hoofdpunten worden in onderstaand overzicht benoemd.

Bebouwing

- De volgende gebouwen zullen verdwijnen: op Kamp Koningsweg Noord gebouw 13, 17, 20, 22, 23, 24, 25, 27 en 28, en op Zeven Provinciën gebouw 7 (deels: alleen serre wordt verwijderd), 8 en 9.
- Voor de te slopen gebouwen van Kamp Koningsweg Noord komt geen nieuwbouw in de plaats. Op Zeven Provinciën maakt gebouw 8 plaats voor nieuwe verdiept gelegen woningen en maakt gebouw 9 plaats voor één nieuwe woning.
- De overige gebouwen zullen een renovatie of andere aanpassingen ondergaan die duurzame bewoning mogelijk maken.
- In het zuidelijke deel van Kamp Koningsweg Noord worden drie gebouwen die daar in het verleden stonden opnieuw opgericht.
- Op elf plaatsen in het noordelijk deel van Kamp Koningsweg Noord zullen 'follies' worden geplaatst. Dit zijn recreatie units van maximaal 30 m^2 in oppervlak.

Verharding

- De meeste van de bestaande asfaltwegen worden verwijderd, met uitzondering van de toegangsweg aan de kant van Kamp Koningsweg Noord.
- De asfaltverharding van Zeven Provinciën wordt vervangen door klinkerbestrating.
- Verharde parkeerterreinen zullen voor een groot deel worden verwijderd.
- Op een aantal plaatsen zullen half verharde fiets- en wandelpaden worden aangebracht.

Overig

- De inrichting van de oude schietbaan/vaardigheidsbaan in het noordelijk deel van het heideterrein zal worden verwijderd.
- Omheining van het terrein zal waar mogelijk worden verwijderd.
- Uitheemse bomen, zoals Amerikaanse eik en coniferen, zullen waar mogelijk worden verwijderd.
- Op een aantal plaatsen wordt laanbeplanting aangebracht.
- Op het voormalige militaire terrein vinden geen militaire activiteiten meer plaats. In de huidige situatie is er sprake van tijdelijke bewoning en tijdelijke huisvesting van bedrijven. In de plansituatie zal er met name sprake zijn van recreatie in beperkte omvang ('follies') en permanente bewoning.

Figuur 3 Impressie van de nieuwe situatie van het plangebied.

1.3 AFBAKENING ONDERZOEKSGEBIED EN METHODIEK

Het onderzoek naar effecten op natuurwaarden spitst zich toe op het plangebied zelf waar het gaat om beschermde soorten van de Flora- en faunawet en de bestemming van Ecologische Hoofdstructuur. Met betrekking tot Natura 2000 is ook gekeken naar mogelijke externe werking.

Het onderzoek naar effecten op Natura 2000 en EHS is uitgevoerd via bureaustudie. Ten behoeve van het onderzoek naar door de Flora- en faunawet beschermde natuur is tevens een veldinventarisatie uitgevoerd. Dit onderzoek is uitgevoerd door ecologen van Ecogroen bv (Bunskoek, 2013) in de periode april-september. In januari 2013 is aanvullend een inspectie van winterverblijfplaatsen van vleermuizen uitgevoerd.

2 Wettelijk kader

Het plangebied ligt in een exclavering van het Natura 2000-gebied Veluwe (Natuurbeschermingswet 1998). Het plangebied is omgeven door het Natura 2000-gebied, maar maakt er zelf geen deel van uit. Het plangebied ligt wel binnen de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur, zodat het ruimtelijke beleid van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR, Ministerie van I&M, 2012) en de provinciale uitwerking daarvan van toepassing is. Daarnaast dienen ruimtelijke ontwikkelingen altijd getoetst te worden aan de Flora- en faunawet. Daarom zijn voor dit project alle drie de geldende natuurbeschermingsregimes van toepassing (tussen haakjes is weergegeven in welke paragraaf het beschermingsregime wordt toegelicht):

- Natuurbeschermingswet 1998 (§ 2.1)
- Ecologische Hoofdstructuur (§ 2.2)
- Flora- en faunawet (§ 2.3)

2.1 NATUURBESCHERMINGSWET 1998

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen. Daarbij kunnen twee categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden.
- Beschermde natuurmonumenten.

NATURA 2000-GEBIED

Onder **Natura 2000-gebieden** vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Om dit toetsbaar te maken kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken èn wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie.

VOORMALIG BESCHERMD NATUURMONUMENT

Naast deze Natura 2000-gebieden kent de Natuurbeschermingswet ook **beschermde natuurmonumenten**. Sinds de inwerkingtreding van de (oude) Natuurbeschermingswet zijn 188 gebieden aangewezen als beschermd natuurmonument of staatsnatuurmonument. Door de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 verdwijnt het verschil tussen Beschermde en Staatsnatuurmonumenten. Deze gebieden vallen dan onder de noemer van Beschermde Natuurmonumenten.

Een deel van de Beschermde Natuurmonumenten valt samen met Natura 2000-gebieden. Hiervoor geldt bij definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden het toetsingskader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet voor Natura 2000-gebeiden.

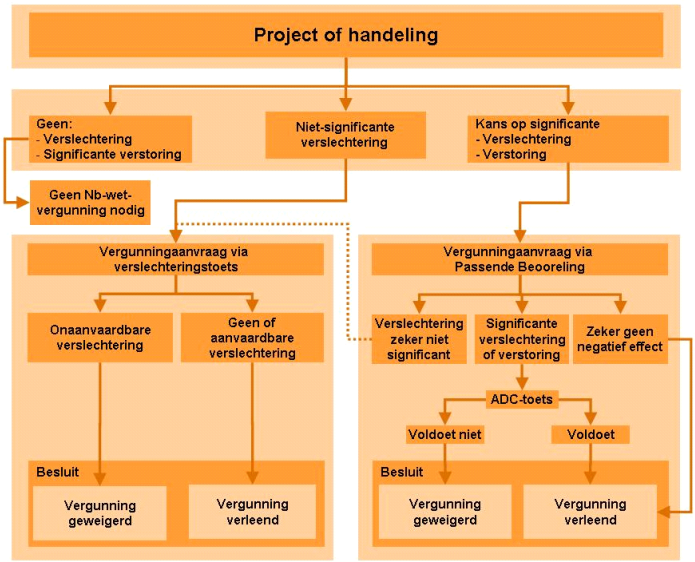
BESCHERMD NATUURMONUMENT

Waar de gebieden niet samen vallen blijven Beschermde Natuurmonumenten in stand en vallen onder het toetsingskader van artikel 16 van de Natuurbeschermingswet. Het gaat hierbij om 66 gebieden.

- In de nabijheid van het plangebied liggen geen Beschermde Natuurmonumenten. Het dichtstbijzijnde Beschermde Natuurmonument ligt op circa 20 km. Dit toetsingskader wordt daarom verder buiten beschouwing gelaten.

Onderzoek voor vergunningverlening bij een Natura 2000-gebied

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als er sprake is of kan zijn van significante verstoring van soorten en/of significante verslechtering van de kwaliteit van habitats, moet een Passende Beoordeling uitgevoerd worden. Als er wel verslechtering van de kwaliteit van habitats op kan treden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een Verslechteringstoets. Als er geen sprake is van de verslechtering van de kwaliteit van habitats en er hoogstens sprake is van niet-significante verstoring van soorten, is er geen Natuurbeschermingswetvergunning nodig. In dat geval hoeft ook geen nader onderzoek gedaan te worden. In onderstaande figuur is het bovenstaande schematisch weergegeven.

Passende Beoordeling

Bij de Passende Beoordeling wordt gedetailleerd in kaart gebracht wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen de initiatiefnemer van plan is te nemen. Hierbij wordt rekening gehouden met de

instandhoudingsdoelstellingen. De significantie van de gevolgen moet met name worden beoordeeld in het licht van de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied. Omkeerbare en tijdelijke effecten kunnen ook significant zijn.

Indien uit de passende beoordeling, waarbij ook rekening moet worden gehouden met cumulatieve effecten, de zekerheid verkregen is dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van een gebied niet aantast (er zijn dus toch geen significante effecten) kan het Bevoegd Gezag vergunning verlenen.

Definitie significante effecten
Een activiteit heeft significante effecten als zij de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied in gevaar brengt. Hiervoor is geen objectieve grens; per geval zal bekeken worden of een effect significant is. Het oordeel moet gebaseerd zijn op de specifieke situatie die van toepassing is. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten onderzocht worden (Ministerie van LNV, 2006).

Verslechteringstoets
Bij de Verslechteringstoets dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op onaanvaardbare verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Indien deze verslechtering niet optreedt (dan wel indien deze gelet op de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is) kan een vergunning worden verleend, zo nodig onder voorwaarden of beperkingen. Indien de verslechtering in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen onaanvaardbaar is, dient de vergunning te worden geweigerd. Bij de afweging of de verslechtering onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de Passende Beoordeling verloopt. Het Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen. Ook hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten.

Definitie verslechtering
Om een Verslechteringstoets te kunnen uitvoeren is het allereerst van belang een eenduidige definitie van verslechtering te hebben. In de Handreiking Natuurbeschermingswet (LNV 2005) wordt dit begrip uitgewerkt: Onder 'verslechtering' wordt de fysieke aantasting van een habitat verstaan. Hiervan is sprake als in een bepaald gebied van deze habitat, de oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van de habitat op lange termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding met de met deze habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking tot de instandhoudingsdoelstellingen.

Natura 2000-gebied in/nabij studiegebied
Het relevante Natura 2000-gebied in deze studie is:

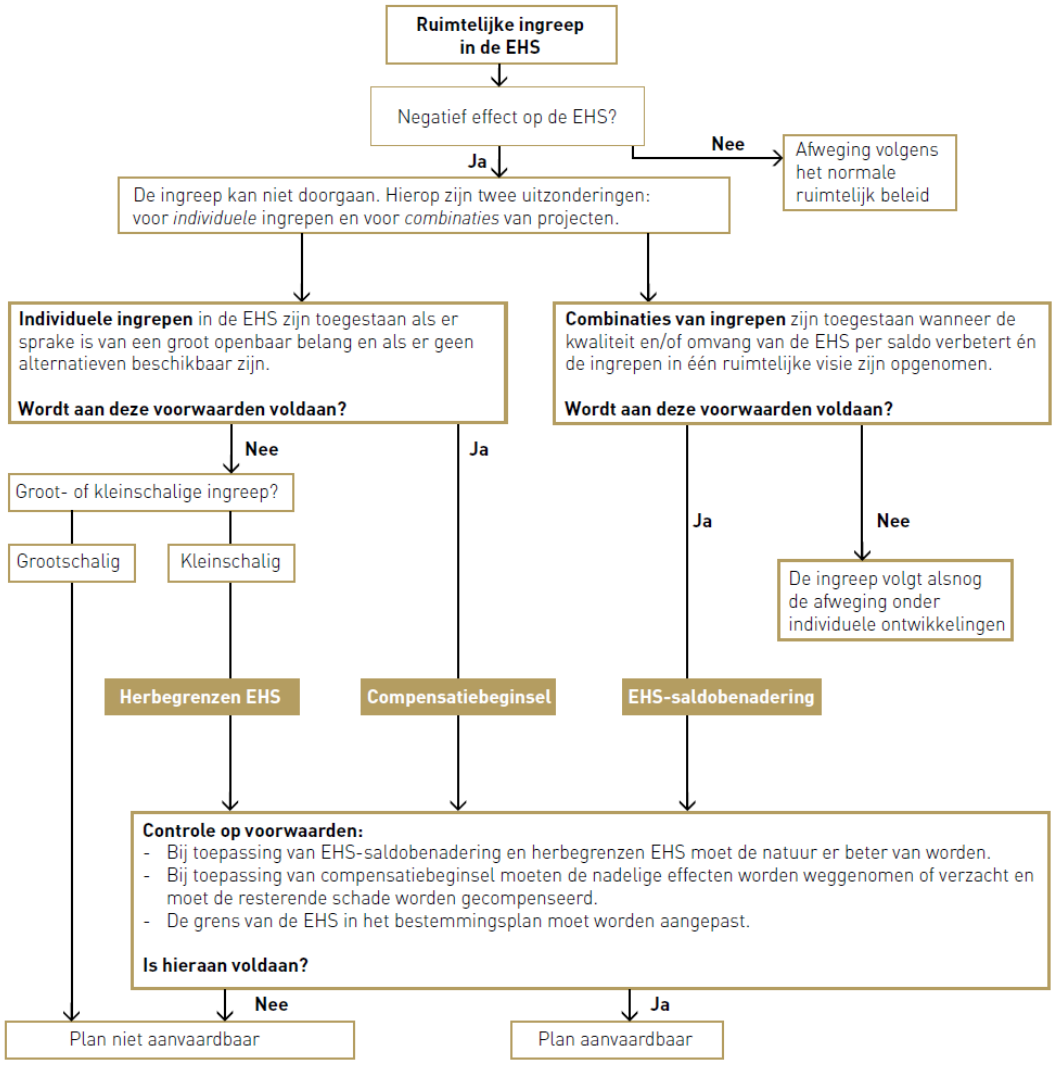
- Veluwe

2.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

De Veluwe is onderdeel van de Nederlandse ecologische hoofdstructuur (verder EHS). De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en realisering van de omvang en kwaliteit van de EHS in samenwerking met andere instanties, zoals de provinciale landschappen en natuurbeherende organisaties.

Om de natuur in Nederland weer tot een goed functionerend ecologisch netwerk te maken, wordt de EHS begrensd en aangelegd, als netwerk van bestaande en nieuwe natuur. Het wettelijk kader voor het aanwijzen (begrenzen) en beschermen van de EHS is de SVIR. Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn. Het EHS-beschermingsregime is opgebouwd uit verschillende elementen die zijn opgenomen in de Spelregels EHS. Dit zijn naast het 'nee,

tenzij'-regime, met als sluitstuk natuurcompensatie, de maatwerkinstrumenten EHS-saldobenadering en Herbegrenzen EHS.

Figuur 4 Stappenschema uit de Spelregels EHS, waarmee kan worden opgemaakt of een bepaalde ruimtelijke ingreep binnen de EHS voor compensatie, saldobenadering of herbegrenzing in aanmerking komt.

Definitie wezenlijke kenmerken & waarden in de Nota Ruimte (2004, p.114): "de wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied. Het gaat daarbij om: De bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde".

'Nee, tenzij'-regime en compensatiebeginsel

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het 'nee, tenzij'-regime. Dat wil zeggen dat ontwikkelingen in de EHS die significante gevolgen hebben voor de kenmerken en waarden van de EHS alleen kunnen worden toegestaan als er sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieve oplossingen zijn. Indien een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep

plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

Externe werking

In de brief van 3 december 2004 heeft de minister van LNV[1], mede namens de minister van VROM, besloten om in de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime op gebieden in de nabijheid van EHS te laten vervallen (TK 29 576, nr 12).
In een brief van 5 juni 2008 heeft de minister van LNV nogmaals aangegeven dat ingrepen buiten de EHS niet worden beoordeeld op hun effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden binnen de EHS (TK 29 576, nr 12). In de beantwoording van een aantal vragen van de vaste Kamercommissie voor LNV in 2008 is expliciet tot uitdrukking gebracht dat dit `Nee-tenzij' regime niet van toepassing is op ingrepen buiten de EHS die gevolgen kunnen hebben voor de EHS zelf, de zgn. "externe effecten"(TK 29576, nr. 52). Dit betekent overigens wel, dat bij een ingreep *in* de EHS, ook rekening gehouden moet worden met indirecte effecten, zoals geluidsverstoring en stikstofdepositie naar andere delen van de EHS.

Provinciale uitwerking

De EHS wordt op provinciaal niveau uitgewerkt in streekplannen en natuurgebiedsplannen. Via dat spoor daalt de bescherming neer in bestemmingsplannen waarmee de bescherming van de EHS in de ruimtelijke ordening geregeld is. Doordat de EHS door de provincies uitgewerkt wordt, zijn er tussen de provincies verschillen tussen bescherming en afwegingskader.
Hoe de provincie Gelderland de ruimte wil verdelen en gebruiken staat in de algemene structuurvisie ruimtelijke ordening, voorheen het Streekplan Gelderland 2005. Voor de EHS is het Streekplan nader uitgewerkt in het document Kernkwaliteiten en omgevingscondities in de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur (Provincie Gelderland, 2006).

2.3 FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen.

ALGEMENE ZORGPLICHT

Artikel 2 Flora- en faunawet

Ten opzichte van eerdere wetgeving voor soortbescherming is nieuw dat alle dieren en planten door de Flora- en faunawet een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van "basisbescherming" opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet.

[1] Het voormalige ministerie van LNV is thans opgegaan in het ministerie van EZ.

De zorgplicht is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Voedsel- en Warenautoriteit (VWA) worden stilgelegd.

VERBODSBEPALINGEN

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora - en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

PLICHT OM VOORAF TE TOETSEN

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

- welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- heeft het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden gevolgen voor deze soorten?
- zijn deze gevolgen strijdig met de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden, of zodanig uitgevoerd worden dat de invloed op beschermde soorten verminderd of opgeheven wordt?
- is, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, vrijstelling mogelijk of ontheffing (ex-artikel 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist?
- is er, op basis van een gedegen maatregelenpakket ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen, zicht op een beschikking van het ministerie waarin goedkeuring wordt gegeven voor dit maatregelenpakket (EZ hanteert nu de term “Positieve Afwijzing”), of is afgifte van een ontheffing mogelijk?
- welke voorwaarden zijn verbonden aan vrijstellingen of ontheffingen en welke consequenties heeft dit voor de uitvoering van het plan?

VRIJSTELLINGEN EN ONTHEFFINGEN

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te

voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van EZ goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van EZ ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het "Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten", kortweg genoemd "Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.

Groep 1: Algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt (aangewezen volgens art 75 lid 5; "Tabel 1").
Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft ook voor deze soorten de algemene zorgplicht van kracht.

Groep 2: Overige soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer volgens een gedragscode gewerkt wordt (volgens art 75 lid 5; "Tabel 2").
Voor een aantal soorten geldt een vrijstelling mits volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Wanneer een dergelijke gedragscode (nog) niet beschikbaar is, kan een ontheffingsprocedure worden doorlopen. Een ontheffing kan alleen worden verleend, indien de beoogde ruimtelijke ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort(en) en er zorgvuldig wordt gehandeld. Eventueel moeten hiertoe mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden.
Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Groep 3a: bij AMvB aanvullend aangewezen soorten (aangewezen volgens art 75 lid 6; streng beschermde soorten; "Tabel 3").
Voor volgens art 75 lid 6 bij AMVB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
  - dwingende reden van groot openbaar belang;
  - ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin);
  - enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er zorgvuldig wordt gehandeld.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Groep 3b: Soorten van Bijlage IV van de Europese habitatrichtlijn (aangewezen volgens art 75 lid 6; streng beschermde soorten; "Tabel 3").

Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een in de Habitatrichtlijn bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
  - dwingende reden van groot openbaar belang
  - enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er zorgvuldig wordt gehandeld.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (Dienst Regelingen van het ministerie van EZ hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Groep 4: vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt voor vogels een afwijkend beschermingsregime. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is;
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen
  - bescherming van flora en fauna;
  - veiligheid van luchtverkeer;
  - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde "vaste rust- of verblijfsplaats". Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de "aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten" (Ministerie van EL&I, 2009) en bestaan uit de volgende categorieën van vogelsoorten:

Categorie 1: vaste rust- en verblijfplaatsen;
Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.

Categorie 2: nesten van koloniebroeders;
Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.

Categorie 3: honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing;
Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 4: vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen;
Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Daarnaast is er een categorie van nesten van vogelsoorten die, mits er geen (zwaarwegende) ecologische omstandigheden zijn, niet jaarrond beschermd zijn, maar wel om een onderzoeksinspanning vragen:
Categorie 5: niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst.
Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Beoordeling van het plan
De beoordeling van het plan op het aspect Flora- en faunawet is gericht op de mogelijkheid om effecten op populaties van juridisch zwaarder beschermde soorten te voorkomen. Met betrekking tot de gebruiksfase is het uitgangspunt dat de functionaliteit van het leefgebied van populaties van juridisch zwaarder beschermde soorten gewaarborgd blijft, zo nodig door toepassing van mitigerende maatregelen (inpassing) en/of compenserende maatregelen, en een ontheffingsprocedure niet aan de orde hoeft te zijn. Als een ontheffing nodig is, moet worden beoordeeld of de gunstige staat van instandhouding in het geding is.
Met betrekking tot de aanlegfase en gebruiksfase wordt beoordeeld of er kans is op overtreding van verbodsbepalingen en of dit te vermijden c.q. te mitigeren is.

2.4 BEOORDELINGSKADER

Uit het wettelijk en beleidskader komt onderstaand beoordelingskader.

Effecten op natuur	
Aspect	***Criteria***
Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000)	Effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Veluwe
Ecologische Hoofdstructuur	Effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS Provincie Gelderland
Flora- en faunawet	Effecten op individuen, verblijfplaatsen en leefgebieden van populaties van juridisch zwaarder beschermde soorten in het studiegebied

3 Natuurwaarden: huidige situatie en autonome ontwikkeling

3.1 NATURA 2000-GEBIED VELUWE

3.1.1 INSTANDHOUDINGSDOELEN NATURA 2000-GEBIED

In onderstaande tabellen is een samenvattend overzicht gegeven van de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied 'Veluwe' en de bijbehorende beoogde doelstelling, zoals opgenomen in het Ontwerpbesluit.

Legenda	
*	Prioritaire soort of habitattype
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
= (<)	Achteruitgang ten gunste van ander habitattype of soort toegestaan

Code	Habitattype	Oppervlakte	Kwaliteit
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	>	>
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	=	=
H2330	Zandverstuivingen	>	>
H3130	Zwakgebufferde vennen	=	=
H3160	Zure vennen	=	>
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	>	>
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	>
H4030	Droge heiden	>	>
H5130	Jeneverbesstruwelen	=	>
H6230	*Heischrale graslanden	>	>
H6410	Blauwgraslanden	>	>
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	>	>
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	>	>
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	>	=
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	>	=
H9190	Oude eikenbossen	>	>
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	>	>

Code	Habitatrichtlijnsoort	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Populatie
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	>	>	>, 500 individuen
H1083	Vliegend hert	>	>	>
H1096	Beekprik	>	>	>
H1163	Rivierdonderpad	>	=	>
H1166	Kamsalamander	=	=	=
H1318	Meervleermuis	=	=	=
H1831	Drijvende waterweegbree	=	=	=

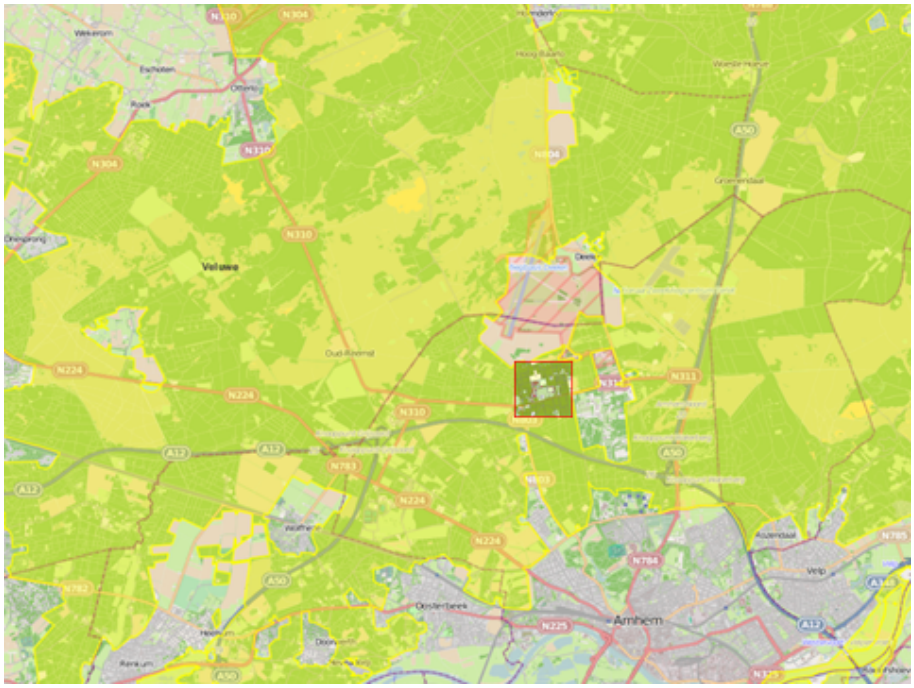
Code	Vogelrichtlijnsoorten - broedvogels	Oppervlakte	Kwaliteit	Draagkracht (broedparen)
A072	Wespendief	=	=	150
A224	Nachtzwaluw	=	=	610
A229	IJsvogel	=	=	30
A233	Draaihals	>	>	100
A236	Zwarte specht	=	=	430
A246	Boomleeuwerik	=	=	2.400
A255	Duinpieper	>	>	40
A276	Roodborsttapuit	=	=	1.000
A277	Tapuit	>	>	100
A238	Grauwe klauwier	>	>	40

Kernopgaven die van toepassing zijn op Veluwe

- 5.01 Verbetering waterkwaliteit en morfodynamiek, inclusief toestroom van grondwater, t.b.v. beken en riviertjes met waterplanten (waterranonkels) H3260_A en soorten als drijvende waterweegbree H1831.
- 6.03 Kwaliteitsverbetering van zure vennen H3160.
- 6.04 Kwaliteitsverbetering van actieve hoogvenen (heideveentjes) *H7110B in heideterreinen en bossen.
- 6.08 Vergroting areaal stuifzandheiden met struikhei H2310, binnenlandse kraaiheibegroeiingen H2320, droge heiden H4030 en zandverstuivingen H2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede t.b.v. vogelsoorten als duinpieper A255, korhoen A107, nachtzwaluw A224, draaihals A233 en tapuit A277.
- 6.09 Verbinden heide- en stuifzandencomplexen met oog op fauna.
- 6.12 Vergroting areaal gevarieerde zandverstuivingen H2330 met overgangen naar droge heiden en open bossen: Veluwe (57), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Drents-Friese Wold & Leggelderveld (27). Mede als leefgebied van de draaihals A233, tapuit A277, duinpieper A255 en nachtzwaluw A224.
- 6.13 Behoud areaal oude eikenbossen (H9190, m.n. strubbebossen) en verbeteren kwaliteit, ook als habitat voor vliegend hert H1083.

3.1.2 LIGGING PLANGEBIED T.O.V. NATURA 2000-GEBIED VELUWE

Het plangebied ligt te midden van het zuidelijk deel van Natura 2000-gebied Veluwe. Het plangebied zelf valt buiten de Natura 2000-begrenzing.

Figuur 5 Ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebied Veluwe (geel). Gebiedendatabase Ministerie van EZ (http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=6&id=n2k57).

Het plangebied is omgeven door bosgebied afgewisseld met enkele landgoederen en akkerlanden. Het plangebied zelf is geëxclaveerd met uitzondering van het stukje productiebos ten oosten van gebouw 27.

Figuur 6 De begrenzing van het Natura 2000-gebied rondom het plangebied (geel). Gebiedendatabase Ministerie van EZ (http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=6&id=n2k57).

3.1.3 VOGELRICHTLIJNSOORTEN

Op basis van bekende verspreidingsgegevens (Sierdsema *et al*., 2008) is het mogelijk dat wespendief, zwarte specht en boomleeuwerik in of nabij het plangebied voorkomen.

Code	Vogelrichtlijnsoorten - broedvogels	Verwacht aanwezig in/nabij plangebied?
A072	Wespendief	Ja, geen vastgestelde broedgevallen (2000-2007) maar omliggend bosgebied is primair geschikt *
A224	Nachtzwaluw	Nee, geen vastgestelde broedgevallen (2000-2007) en omliggend bosgebied is secundair geschikt *
A229	IJsvogel	Nee, geen vastgestelde broedgevallen (2000-2007) en omliggend bosgebied is ongeschikt *
A233	Draaihals	Nee, geen vastgestelde broedgevallen (2000-2007) en omliggend bosgebied is secundair geschikt *
A236	Zwarte specht	Ja, geen vastgestelde broedgevallen (2000-2007) maar omliggend bosgebied is primair geschikt *
A246	Boomleeuwerik	Ja, geen vastgestelde broedgevallen (2000-2007) maar omliggend bosgebied is secundair tot primair geschikt *
A255	Duinpieper	Nee, geen vastgestelde broedgevallen (2000-2007) en omliggend bosgebied is ongeschikt *
A276	Roodborsttapuit	Nee, geen vastgestelde broedgevallen (2000-2007) en omliggend bosgebied is ongeschikt *
A277	Tapuit	Nee, geen vastgestelde broedgevallen (2000-2007) en omliggend bosgebied is ongeschikt *
A238	Grauwe klauwier	Nee, geen vastgestelde broedgevallen (2000-2007) en omliggend bosgebied is ongeschikt *

* Sierdsema *et al*., 2008

Tijdens de veldinventarisatie (Bunskoek, 2013) is in kaart gebracht of en waar broedlocaties van deze soorten aanwezig zijn. In het onderzoeksgebied zijn geen nestplaatsen van zwarte specht, wespendief, boomleeuwerik of andere Vogelrichtlijnsoorten die aangewezen zijn voor Natura 2000-gebied Veluwe aangetroffen.
Slechts eenmalig is een opstijgende wespendief gezien, op ruim 250 meter ten oosten van het onderzoeksgebied. Nestplaatsen van wespendief worden dan ook niet verwacht in de nabijheid van het onderzoeksgebied. Mogelijk vormt het onderzoeksgebied wel onderdeel van het foerageergebied van wespendief, omdat ook eenmaal een uitgegraven wespennest is gevonden.

3.1.4 HABITATTYPEN

De habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen zijn niet aanwezig in de nabijheid van het plangebied. Om het plangebied ligt bos bestaande uit (productie)naaldbos en gemengd bos dat niet behoort tot een Natura 2000-boshabitattype. Ook het bosgebiedje dat binnen het plangebied valt behoort niet tot een habitattype (Provincie Gelderland, 2009 en website Atlas Gelderland).

3.1.5 HABITATRICHTLIJNSOORTEN

De meeste habitatrichtlijnsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen zijn niet aanwezig in of in de nabijheid van het plangebied. Deze soorten zijn gebonden aan waterpartijen als vennen en beken. Deze landschapselementen ontbreken in het plangebied en ook in de nabije omgeving. Enkel de soorten vliegend hert en meervleermuis kunnen afgaande op hun biotoopvoorkeuren in het plangebied voorkomen.

Code	Habitatrichtlijnsoort	Verwacht aanwezig in/nabij plangebied?
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	Nee
H1083	Vliegend hert	Ja
H1096	Beekprik	Nee
H1163	Rivierdonderpad	Nee
H1166	Kamsalamander	Nee
H1318	Meervleermuis	Ja
H1831	Drijvende waterweegbree	Nee

Vliegend hert

Ecologie

Het vliegend hert leeft in onze contreien in open, oude eikenbossen. De kever legt zijn eitjes in oude stobben van voornamelijk eik, maar soms ook andere bomen. De larven voeden zich met vermolmd hout. Ze hebben een voorkeur voor de ondergrondse delen van de stronken en kunnen rond de wortels met vele bij elkaar zitten. De kevers verschijnen in juni-juli en vliegen tot in augustus. Het mannetje leeft hoogstens een maand, het vrouwtje maximaal drie weken. De volwassen kevers zijn in ons land alleen tijdens de schemering actief (website ministerie van EZ).

Aanwezigheid in plangebied

Uit omgeving van het onderzoeksgebied zijn enkele waarnemingen van vliegend hert bekend (Smit & Krekels, 2008). Tijdens het veldonderzoek (Bunskoek, 2013) is in kaart gebracht of en waar (potentieel) geschikt biotoop voor vliegend hert (zonbeschenen eikenstammen en -stobben) in het onderzoeksgebied aanwezig is. Gezien de terreingesteldheid van het onderzoeksgebied en bekende verspreidingsgegevens, kan worden geconcludeerd dat er geen voortplanting of vaste verblijfplaatsen te verwachten zijn in het onderzoeksgebied. Zo is specifiek gelet op geschikte voortplantingsplekken voor vliegend hert als vermolmde oude eikenstammen, maar deze zijn niet aangetroffen in het onderzoeksgebied.

Meervleermuis

Ecologie

De meervleermuis heeft in ons land ‘s zomers een ruime verspreiding in het noorden en westen. De belangrijkste kraamkolonies en foerageergebieden liggen in het laagveen-, zeeklei- en IJsselmeergebied van Holland, Utrecht, Friesland, Groningen en de Kop van Overijssel. Kraamkolonies van de soort bevinden zich in diverse typen gebouwen (kerken, boerderijen, woonhuizen), steevast in de nabijheid van waterrijke gebieden. De kraamkolonies variëren in grootte van enkele tientallen tot enkele honderden dieren. De mannetjes leven in de kraamtijd solitair of in kleine groepjes. De vleermuis vliegt na zonsondergang uit, waarbij afstanden tot zo’n 10 km worden overbrugd. Tijdens de vlucht worden houtwallen, waterwegen en andere structuren in het landschap gevolgd. Het foerageren gebeurt boven open water, zoals kanalen, vaarten, plassen en meren. Het dier vliegt met hoge snelheid laag over het water, waarbij insecten met de poten vanaf het water worden ‘geschept’. De voornaamste prooien zijn muggen, dansmuggen, schietmotten, haften, gaasvliegen, nachtvlinders en soms ook kleine kevers.

Na de kraamperiode vindt vanaf augustus de paring plaats in paargebieden die de mannetjes hebben ingenomen. Ook in wintergebieden wordt gepaard. Voor de trek naar overwinteringsgebieden legt de meervleermuis soms lange afstanden af, tot meer dan 300 km.
De belangrijkste overwinteringsplaatsen in Nederland liggen in de mergelgroeves van Zuid-Limburg en in bunkers in het Hollandse duingebied en bij Arnhem; in het bijzonder in bunkers tussen Katwijk en Den Haag overwinteren grote aantallen dieren. Een deel van de Hollandse populatie overwintert in de Ardennen, de Eifel. De Friese populatie vliegt grotendeels naar Duitsland (website Ministerie van EZ).

Aanwezigheid in plangebied
Er is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen (Bunskoek, 2013). Door de ligging te midden van bosgebied is het niet aannemelijk dat het plangebied een functie heeft als foerageergebied, kraamverblijfplaats of paarverblijfplaats voor meervleermuis. Dergelijke functies zijn ook niet aangetroffen bij de veldinventarisatie. Het gebied bevat ook geen winterverblijfplaatsen van meervleermuis.

3.2 GELDERSE ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Het plangebied is begrensd en benoemd als 'EHS natuur'. EHS-natuur bestaat uit bestaande natuurgebieden, en voor een kleiner deel uit natuurontwikkelingsgebieden die momenteel agrarische cultuurgrond zijn. EHS-natuur in de verwevingsgebieden van de Reconstructieplannen betreft gebieden met bestaande natuur en gebieden met een natuurontwikkelings-doelstelling. Voor de gebieden met een natuurontwikkelingsdoelstelling geldt dat regulier gebruik op basis van de vigerende bestemming kan worden gecontinueerd. Voor nieuwe bestemmingen geldt dat de Spelregels EHS moet worden doorlopen. Het plangebied bevindt zich in zijn geheel binnen de grenzen van de EHS.

Figuur 7 Ligging van plangebied binnen Ecologische Hoofdstructuur van Gelderland. Website provincie Gelderland

Aan enkele delen van het plangebied is een natuurbeheertype toebedeeld: N01.04 Zand- en kalklandschap. Dit is als volgt omschreven (Atlas Gelderland, website provincie Gelderland):

Dit natuurbeheertype omvat de meer natuurlijke gebieden in het zand- en het kalklandschap waar vooral grondwaterstandfluctuaties, successie en waterdynamiek van beken in combinatie met integrale begrazing het landschap vormen. Al naar gelang de ligging van het gebied bestaat het uit een groot scala van andere in zand- en

kalkgebieden voorkomende beheertypen (zoals Beek en Bron, Hoogveen. Vochtige heide, Zuur ven of hoogveenven, Droge heide, Droog schraalland, ***Haagbeuken- en essenbos en Dennen- eiken en beukenbos****) die echter vanwege continue veranderingen in het landschap niet in omvang en ligging apart in het beheer kunnen worden vastgelegd. Om natuurlijke processen in dit beheertype het landschap te kunnen laten bepalen is een grote oppervlakte nodig. Er is hiervoor in Nederland slechts weinig ruimte overgebleven. De natuurwaarden hangen vooral samen met de variatie in de ruimtelijke gradiënt in vochthuishouding en successiestadia. Bij ontwikkeling vanuit een in het recente verleden intensief geëxploiteerd landschap zijn met name oude ontwikkelingsstadia met bijvoorbeeld dikke en dode bomen van belang voor de biodiversiteit. Naar verloop van tijd wordt het voldoende ontstaan van pioniersituaties voor de biodiversiteit belangrijk, die door begrazing ook langer aanwezig kunnen blijven. Met de mate waarin begrazing in dit landschapstype een rol speelt in relatie tot de biodiversiteit is nog veel onbekend, omdat dit landschapstype in Europa al lange tijd niet meer voorkomt en er slechts recent gestart is met de ontwikkeling ervan. De mate waarin bomen het landschapsbeeld in dit verband zullen domineren is nog onzeker maar zal naar waarschijnlijkheid in ruimte en tijd fluctueren.*
Karakteristieke soorten zijn al degenen die voor de andere beheertypen van zand- en kalkgebieden genoemd zijn. Specifieke soorten die als karakteristiek voor het grootschalig voorkomen van dit type kunnen worden gezien zijn nog grotendeels onbekend, maar omvatten waarschijnlijk een aantal grote roofvogels en toppredatoren als de lynx. Verder zijn meer natuurlijke dichtheden van wild zwijn en edelhert van belang.

N01.04 is in de vorm van bos gelegen rondom gebouw 3 en ten oosten en zuiden van gebouw 25. De rest van het plangebied betreft geen natuurbeheertypen. In het zuidelijk deel van Kamp Koningsweg Noord (in de hoek van de Koningsweg en de toegangsweg) ligt een vierkant oppervlak van N01.04.

Figuur 8 Natuurbeheertype N01.04 in en om het plangebied (lichtblauw). Website provincie Gelderland.

3.3 BESCHERMDE PLANTEN EN DIEREN (FLORA- EN FAUNAWET)

3.3.1 FLORA

Beschermde soorten van tabel 2 en 3

In het onderzoeksgebied zijn geen juridisch zwaarder beschermde soorten aangetroffen. In 2007 is wel de middelhoog beschermde steenanjer (FFW tabel 2) aangetroffen, maar deze groeiplaats is hier vermoedelijk verdwenen als gevolg van het dichtgroeien/verruigen van de vegetatie (Bunskoek, 2013).

Beschermde soorten van tabel 1 en soorten van de Rode Lijst

In het onderzoeksgebied zijn de laag beschermde brede wespenorchis, grasklokje en kleine maagdenpalm aangetroffen en tevens de 'gevoelige' Rode Lijstsoorten dwergviltkruid en hondsviooltje (Bunskoek, 2013). De groeiplaatsen van bovengenoemde soorten zijn weergegeven op de kaart in Bijlage 3.

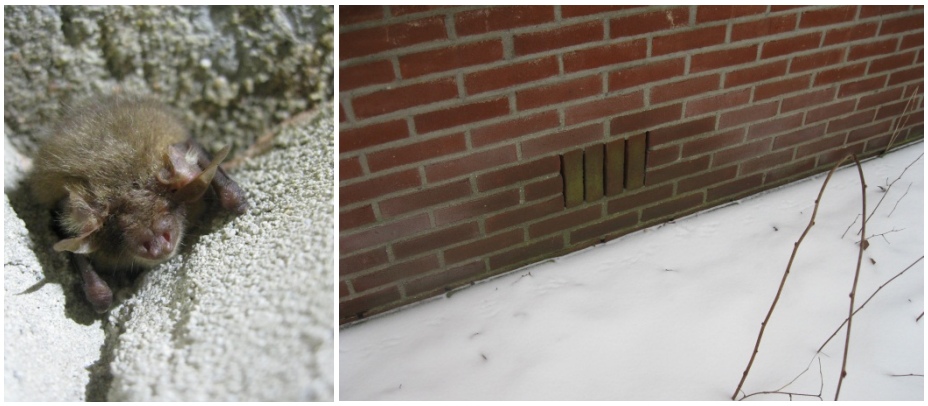
3.3.2 ZOOGDIEREN

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Tijdens het onderzoek zijn verspreid over 13 gebouwen verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis vastgesteld (zie kaarten in Bijlage 3). Op Kamp Koningsweg Noord zijn in de gebouwen 4, 5, 6, 7, 14, 21 en 22 verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Daarnaast worden op de Zeven Provinciën de gebouwen 1, 4, 5, 7, 8 en 9 als verblijfplaats gebruikt. Vooral gebouw 22 op Koningsweg Noord en gebouw 9 op de Zeven Provinciën zijn van belang voor gewone dwergvleermuis. Waarschijnlijk verplaatst de hier aanwezige kraamkolonie zich tussen beide gebouwen. Gebouw 7 op de Koningsweg Noord is vooral van belang voor laatvlieger (en gebouw 4 op de Zeven Provinciën in mindere mate). Voor gewone grootoorvleermuis zijn de kelders van gebouw 7 en 8 op Zeven Provinciën van belang als winterverblijfplaats. Bij gebouw 7 is de ruimte toegankelijk via een open kelderraam en bij gebouw 8 gaan ze via de open spouwroosters onderaan de muur door de spouwmuur en dan weer via open gaten naar de kruipruimten.

In de overige gebouwen met verblijfplaatsen gaat het telkens om zomer- en of paarverblijfplaatsen van één of enkele gewone dwergvleermuizen. In Bijlage 4 zijn overzichtstabellen te vinden met geschiktheidsbeoordelingen van de bebouwing voor vleermuizen, de aangetroffen functies voor vleermuizen en de aangetroffen aantallen (Bunskoek, 2013).

Figuur 9 Een van de aangetroffen gewone grootoorvleermuizen in de gebouwen 7 en 8 van Zeven Provinciën (foto's: Ecogroen).

Vliegroutes en foerageergebieden
In het onderzoeksgebied zijn tijdens het veldonderzoek geen vliegroutes vastgesteld. Ook is maar een beperkt aantal foeragerende vleermuizen waargenomen. In het onderzoeksgebied zijn laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis foeragerend waargenomen, waarbij de drie eerstgenoemde soorten slechts in zeer klein aantal zijn vastgesteld. Gewone dwergvleermuis komt meer voor in het plangebied, maar ook van deze soort zijn verspreid lage aantallen waargenomen. Verwacht wordt dat vleermuizen vooral foerageren in de uitgestrekte bosgebieden in de omgeving van het onderzoeksgebied. Er wordt dan ook niet verwacht dat sprake is van belangrijke, onmisbare foerageergebieden in het onderzoeksgebied (Bunskoek, 2013).

Grondgebonden zoogdieren
Eekhoorn
Op Kamp Koningsweg Noord zijn op korte afstand van elkaar twee nesten van eekhoorn (FFW tabel 2) aangetroffen (zie kaart Bijlage 3). De nesten zijn aanwezig in een rij met Douglassparren rond een voormalige parkeerplaats centraal in het gebied. Ook zijn hier op diverse plekken vraatsporen aangetroffen. Gezien het beperkte aantal aangetroffen nesten wordt verwacht dat het aanwezige territorium van eekhoorn zich tot buiten het onderzoeksgebied uitstrekt en dat in de bosgebieden rondom het onderzoeksgebied meerdere nesten aanwezig zijn (Bunskoek, 2013).

Overige soorten
In het onderzoeksgebied worden op basis van het uitgevoerde veldonderzoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens geen vaste verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren verwacht. Boommarter en das (beide FFW tabel 3) worden wel foeragerend verwacht in het onderzoeksgebied. Zo is een dassenburcht bekend ten noorden van het onderzoeksgebied op circa 900 meter van het plangebied (Van Maanen, 2007) en is in de sneeuw (op 22 januari 2013) een dassenwissel gevonden die van noord naar zuid over het terrein loopt naar de graslanden ten zuiden van het complex. Hierbij wordt het plangebied gepasseerd via enkele gaten in het hekwerk. Naar verwachting fungeert het onderzoeksgebied voor deze soorten niet als onmisbaar foerageergebied, ook omdat in de omgeving een ruime beschikbaarheid is aan vergelijkbaar foerageerhabitat (Bunskoek, 2013).

3.3.3 BROEDVOGELS

Soorten met jaarrond beschermde nesten
In het onderzoeksgebied en directe omgeving zijn geen nesten van jaarrond beschermde broedvogels vastgesteld in 2012. Wel is een alarmerende buizerd waargenomen op enige afstand ten noorden van het onderzoeksgebied. Daarnaast is eenmalig een groepje huismussen aangetroffen, die vermoedelijk afkomstig is van het boerenbedrijf ten zuiden van het onderzoeksgebied (Bunskoek, 2013).

Overige broedvogels
In het onderzoeksgebied is een broedvogelbevolking aangetroffen van (naald)bossen op arme zandgronden, bebouwing en plantsoen. In het onderzoeksgebied komen met name landelijk algemene soorten voor maar ook meer kenmerkender soorten als geelgors, bonte vliegenvanger, grauwe vliegenvanger, boompieper en goudvink (Bunskoek, 2013).

3.3.4 REPTIELEN

Hazelworm
Tijdens het onderzoek zijn op 5 locaties hazelwormen (FFW tabel 3) aangetroffen (max. 4 tijdens één ronde). De soort is alleen aangetroffen in deelgebied Zeven Provinciën en het oostelijk deel van Koningsweg Noord (kaart in Bijlage 3). Naar verwachting komt de soort met name in deze delen van het onderzoeksgebied voor omdat hier geschikt leefgebied voorhanden is. Het leefgebied bestaat hier uit (hei)schrale bermen, ruigten en bosranden met veel liggend dood hout. Sporadisch kunnen zwervende exemplaren ook elders in het onderzoeksgebied opduiken. Gezien het vrij grote aantal aangetroffen dieren wordt verwacht dat er sprake is van een gezonde populatie hazelwormen in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied (Bunskoek, 2013).

Levendbarende hagedis
Tijdens het onderzoek is eenmalig een zwangere levendbarende hagedis (FFW tabel 2) waargenomen langs de uiterste noordoostzijde van Koningsweg Noord (kaart in Bijlage 3). Hier zijn zonbeschenen bosranden en een zone met heischrale vegetaties aanwezig die uitermate geschikt leefgebied vormen voor de soort. Verwacht wordt dat hier een kleine populatie aanwezig is (Bunskoek, 2013).

Overige reptielen
Overige reptielen die op de Veluwe bekend zijn, als zandhagedis, adder en gladde slang, zijn niet aangetroffen en worden op basis van bekende verspreidingsgegevens en terreinkenmerken niet verwacht in het onderzoeksgebied (Bunskoek, 2013).

3.3.5 OVERIGE SOORTGROEPEN

Gezien de terreingesteldheid van het onderzoeksgebied en bekende verspreidingsgegevens, kan worden geconcludeerd dat er geen voortplanting of vaste verblijfplaatsen van strikt beschermde amfibieën, vissen, kevers, kreeften, mieren en slakken te verwachten zijn in het onderzoeksgebied. Zo is specifiek gelet op geschikte voortplantingsplekken voor vliegend hert als vermolmde oude eikenstammen, maar deze zijn niet aangetroffen in het onderzoeksgebied.
Wel zijn enkele laag beschermde soorten aangetroffen, waaronder bruine kikker, gewone pad en zwartrugbosmier (alle FFW tabel 1). Bruine kikker en gewone pad planten zich waarschijnlijk voort in een dichtgegroeide tuinvijver langs de westzijde van het onderzoeksgebied, nabij gebouw 6 van Kamp Koningsweg Noord. Van zwartrugbosmier is een nestkoepel aangetroffen langs de noordoostrand van het onderzoekgebied, nabij de vindplaats van levendbarende hagedis (zie Bijlage 3)(Bunskoek, 2013).

3.4 CONCLUSIE AANWEZIGHEID BESCHERMDE NATUURWAARDEN

3.4.1 NATURA 2000-GEBIED VELUWE

Vogelrichtlijnsoorten
Er zijn geen broedgevallen van vogelrichtlijnsoorten in of nabij het plangebied bekend. Waarschijnlijk komen wespendief en zwarte specht uit Natura 2000-gebied Veluwe wel in het plangebied om te foerageren.

Habitattypen
In of nabij het plangebied komen geen beschermde habitattypen met een instandhoudingsdoel voor Natura 2000-gebied Veluwe voor.

Habitatrichtlijnsoorten
Vliegend hert en meervleermuis zouden op basis van landelijke verspreidingsgegevens en gebiedskenmerken in het plangebied voor kunnen komen. Op basis van het uitgevoerde veldonderzoek wordt aanwezigheid van deze soorten echter uitgesloten.

3.4.2 GELDERSE ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Het plangebied is onderdeel van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur. Er komen enkele 'plukken' natuurbeheertype N01.04 voor in het plangebied.

3.4.3 BESCHERMDE SOORTEN (FLORA- EN FAUNAWET)

Flora
Er zijn geen streng beschermde plantensoorten aanwezig in het plangebied.

Zoogdieren
In 13 verschillende gebouwen zijn verblijfplaatsen van vleermuizen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis) aanwezig. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn streng beschermd onder de Flora- en faunawet. Een overzicht is opgenomen in Bijlage 3 (kaarten) en Bijlage 4 (tabellen). Vliegroutes en essentieel foerageergebied van vleermuizen zijn niet aangetroffen in het plangebied.

Van eekhoorn zijn twee nesten aangetroffen midden in het plangebied. Nesten van eekhoorn zijn beschermd en mogen niet zonder meer verwijderd worden.

Broedvogels
Er zijn geen jaarrond beschermde nesten in het plangebied aanwezig. Wel zijn er broedgevallen van typische bosvogelsoorten. Deze zijn beschermd tijdens het broedseizoen.

Reptielen
In het plangebied zijn hazelworm en levendbarende hagedis aangetroffen. Met name het oostelijk deel van het plangebied is van belang en zeer geschikt voor hazelworm. Leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis is beschermd en mag niet zonder meer aangetast worden.

Overige soortgroepen
Voor de streng beschermde soorten van de overige soortgroepen kan aanwezigheid in het plangebied worden uitgesloten. Enkel een aantal algemene, minder streng beschermde soorten is aangetroffen.

4 Effecten van geplande ontwikkeling

4.1 NATURA 2000-GEBIED VELUWE

Effecten op het Natura 2000-gebied Veluwe kunnen enkel via externe werking optreden, want het plangebied valt buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Aan het bosgebiedje binnen het plangebied dat nog wel begrensd is als Natura 2000 vinden geen ingrepen plaats.
Externe werking kan in theorie plaatsvinden via verstoring door geluid en licht, optische verstoring (door menselijke activiteiten) en vermesting of verzuring via stikstofdepositie. In de nieuwe situatie zal geen stikstofemissie van betekenis plaatsvinden: de enige bronnen zijn de woningen en een zeer beperkte hoeveelheid verkeersbewegingen. Verstoring door geluid en licht en optische verstoring komen door verlichting van woningen en straten, verkeer en bewoners (Tabel 1).

Storingsfactor	Bron	Mate van optreden storingsfactor
Verstoring door geluid	Verkeer, bewoners	Beperkt
Verstoring door licht	Woningen, straatverlichting, verkeer	Beperkt
Optische verstoring	Verkeer, bewoners	Beperkt
Verzuring en vermesting	Woningen, verkeer	Verwaarloosbaar
Ruimtebeslag	N.v.t.	N.v.t.

Tabel 1 Storingsfactoren, bronnen en mate van optreden met betrekking tot Natura 2000-gebied Veluwe.

Verstoring door geluid en licht en optische verstoring kunnen mogelijk tot op korte afstand buiten het plangebied optreden. Deze effecten worden al binnen het plangebied sterk gedempt door de opgaande begroeiing (bufferzone). Ten opzichte van de huidige situatie zullen de verstoringsbronnen zich verder van het Natura 2000-gebied af bevinden: in het meest noordelijke deel van kamp Koningsweg Noord zal geen bebouwing en bestrating meer aanwezig zijn in de nieuwe situatie waardoor de bufferzone in 'dikte' toeneemt. In het meest noordelijke deel van kamp Koningsweg Noord zullen ook geen andere activiteiten worden ontplooid. Effecten door geluid en licht, alsmede optische verstoring zullen beperkt blijven tot het plangebied. In het omliggende gebied zijn geen habitattypen, habitatrichtlijnsoorten of vogelrichtlijnsoorten met een instandhoudingsdoel bekend zodat zelfs als er een kleine uitstraling van effecten zou zijn, dit geen gevolgen voor instandhoudingsdoelen zal hebben. Omgekeerd zullen de mogelijk in het plangebied foeragerende zwarte specht, wespendief en boomleeuwerik - die potentieel in het omliggende gebied kunnen broeden - weinig tot geen hinder ondervinden van het plan: het deel van het plangebied dat momenteel het meest geschikt is als foerageergebied (het noordelijke deel van Kamp Koningsweg Noord) wordt in de nieuwe situatie minder verstoord dan in de situatie met militair gebruik en in de huidige situatie met tijdelijke bewoning en bedrijfspanden.
Gezien de aard van de ontwikkeling en de afstand van stikstofgevoelige habitattypen tot het plangebied (Provincie Gelderland, 2009) is vermesting of verzuring via stikstofdepositie niet aan de orde.

Effecten op het Natura 2000-gebied Veluwe zullen niet toenemen ten opzichte van de huidige situatie.

4.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Ruimtebeslag

In het zuidelijk deel van Kamp Koningsweg Noord worden drie nieuwe gebouwen van ongeveer 450 m^2 per stuk geplaatst in een gebied dat is bestempeld als natuurbeheertype N01.04. Hiermee gaat een oppervlakte van ongeveer 1.350 m^2 van N01.04 verloren. Bij de overige nieuwbouw gaan geen natuurbeheertypen verloren.

In vergelijking met de nieuwbouw wordt een groter oppervlak aan bebouwing verwijderd op Kamp Koningsweg Noord en Zeven Provinciën (KKN gebouw 13, 17, 20, 22, 23, 24, 25, 27 en 28 en ZP gebouw (7,) 8 en 9). Op Zeven Provinciën komt daar voor een deel bebouwing voor terug. Op Kamp Koningsweg Noord worden op een aantal plaatsen gebouwen - woningen, 'follies' - neergezet waar momenteel geen bebouwing is. Netto is er sprake van een afname aan bebouwd oppervlak van 5.500 m^2. Dit wordt omgezet in een rechtstreekse toename van de oppervlakte natuur in het plangebied: in het noordelijk deel van Kamp Koningsweg Noord komt bosachtig gebied via aanplant of 'vrije ontwikkeling', op Zeven Provinciën wordt onder meer bloemrijk grasland en 'boomgaard' ontwikkeld.

Onderdeel EHS	Beïnvloeding	Oppervlakte
Bestaande natuur: beheertype N01.04	Verlies oppervlakte door bebouwing	Circa 1.350 m^2
Bestaande natuur: geen beheertype	Toename oppervlakte door verwijdering bebouwing	Circa 5.500 m^2

Tabel 2 Overzicht ruimtebeslag bebouwing Ecologische Hoofdstructuur

Ruimtebeslag via verharding is niet aan de orde. Op plaatsen waar momenteel geen verharding aanwezig is, worden enkel zand- of grindpaden aangelegd. Bestaande verharding wordt verwijderd of gerenoveerd. Netto is er sprake van een afname aan verhard oppervlak. Dit wordt ook omgezet in een rechtstreekse toename van de oppervlakte natuur in het plangebied.

Verstoring

Verstoring via geluid, licht en optische verstoring (verkeersbewegingen, menselijke activiteit) zal beperkt blijven tot het gebied dat momenteel reeds beïnvloed wordt. In het noordelijke deel van Kamp Koningsweg Noord zal de verstoring verdwijnen doordat daar de verharding en bebouwing wordt verwijderd. De nieuwe of vernieuwde woningen in Zeven Provinciën zullen worden omheind met een beukenhaag of half verdiept worden gesitueerd waardoor uitstraling van licht sterk wordt beperkt.

4.3 FLORA- EN FAUNAWET

4.3.1 ZOOGDIEREN

Vleermuizen

Te slopen gebouwen

Als gevolg van de sloop van een aantal panden op het terrein zal er sprake zijn van verlies van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. Volgens het actuele overzicht staan 11 gebouwen op de nominatie om gesloopt te worden: voor Kamp Koningsweg Noord zijn dit gebouw 13, 17, 20, 22, 23, 24, 25, 27 en 28, voor

Zeven Provinciën zijn dit gebouw 7 (deels), 8 en 9. Tabel 3 biedt een overzicht van de te slopen gebouwen en welke functie deze gebouwen hebben voor vleermuizen.

Te slopen gebouw	Verblijfplaats vleermuis	Soort
Kamp Koningsweg Noord (KKN)		
13	Geen	nvt
17	Geen	nvt
20	Geen	nvt
22	Kraamverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis
23	Geen	nvt
24	Geen	nvt
25	Geen	nvt
27	Geen	nvt
28	Geen	nvt
Zeven Provinciën (ZP)		
7*	(Zomerverblijfplaats en winterverblijfplaats)	(Gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis)
8	Winterverblijfplaats	Gewone grootoorvleermuis
9	Kraamverblijfplaats, paarverblijfplaats, zomerverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis

Tabel 3 Te slopen gebouwen Kamp Koningsweg (KKN en ZP) en daar aanwezige vleermuisverblijfplaatsen (Bunskoek, 2013). * Van gebouw 7 op Zeven Provinciën wordt alleen de serre gesloopt. De zomerverblijfplaats en winterverblijfplaats bevinden zich in het gebouw zelf (spouwmuur, kelder).

Wanneer de gebouwen KKN 22 en ZP 9 worden gesloopt gaan kraamverblijfplaatsen, een paarverblijfplaats en een zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis verloren. Tabel 4 biedt een overzicht van de gebouwen die een functie hebben voor vleermuizen.

Gebouw	Verblijfplaats vleermuis	Soort
Kamp Koningsweg Noord (KKN)		
4	Paarverblijfplaats, zomerverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis
5	Zomerverblijfplaats, verblijfplaats groep mannetjes	Gewone dwergvleermuis
6	Paarverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis
7	Kraamverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis en laatvlieger
14	Zomerverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis
21	Paarverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis
Zeven Provinciën (ZP)		
1	Zomerverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis
4	Zomerverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis en laatvlieger
5	Baltsterritorium	Gewone dwergvleermuis

Tabel 4 Gebouwen met aanwezige vleermuisverblijfplaatsen (Bunskoek, 2013).

Overige gebouwen met verblijfplaatsen
De gebouwen op Kamp Koningsweg Noord en Zeven Provinciën zullen worden gerenoveerd of geïsoleerd of andere aanpassingen krijgen. Daarbij kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan of verstoord worden.

Grondgebonden zoogdieren
In het plangebied worden uitheemse bomen zo veel mogelijk verwijderd. In twee Douglassparen bevinden zich twee nesten van eekhoorn. Wanneer deze bomen gekapt worden, zullen de nesten verloren gaan.

4.3.2 REPTIELEN

Hazelworm
In het gebiedsdeel Zeven Provinciën en het heidegebied bevindt zich leefgebied van hazelworm. Hier zal netto geen leefgebied verloren gaan. Tijdens de aanlegfase is er mogelijk wel tijdelijk verlies of aantasting van het leefgebied van hazelworm. Daarbij kunnen ook individuen gedood of verstoord worden.

Levendbarende hagedis
Levendbarende hagedis komt voor in het noordelijk deel van het heidegebied. Daar zullen uitsluitend werkzaamheden plaatsvinden om de bestaande vaardigheidsbaan te verwijderen (aanlegfase). Hierbij kunnen individuen gedood of verstoord worden. Er is geen blijvend verlies van leefgebied.

4.3.3 BROEDVOGELS

In het gebied zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Tijdens de aanlegfase kan door bouw- of kapwerkzaamheden verstoring van broedende vogels plaatsvinden.

5 Beoordeling van effecten van geplande ontwikkeling

5.1 NATURA 2000-GEBIED VELUWE

Effecten op Natura 2000-gebied Veluwe kunnen alleen via externe werking plaatsvinden. Door de beperkte uitstraling van de verstoring vanuit het plangebied, de afwezigheid dan wel beperkte aanwezigheid van (leefgebied van) vogelrichtlijnsoorten en de afwezigheid van habitatrichtlijnsoorten en habitattypen rondom het plangebied, zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen uitgesloten.

5.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Het plangebied bevindt zich in zijn geheel binnen de grenzen van de EHS. Ondanks dat het plangebied binnen de EHS ligt, is het mogelijk om het gebied te ontwikkelen zonder negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied te veroorzaken. Globaal gelden de volgende uitgangspunten:

- Inrichting van het gebied is mogelijk met een ongeveer gelijkblijvend of afnemend verhard en bebouwd oppervlak.
- Geen toename geluidbelasting (door bewoners, recreatie en verkeersbewegingen).
- Geen toename van optische verstoring (verkeersbewegingen, menselijke activiteiten).
- Geen toename verstoring door verlichting (uitstraling vanuit huizen, straatverlichting en verkeer).

Verstoring via geluid, licht en optische verstoring zal beperkt blijven tot het gebied dat momenteel reeds beïnvloed wordt. In een paar gebiedsdelen zal de verstoring verder beperkt worden.

Een deel van de bestaande bebouwing wordt verwijderd. Dit geeft een afname van circa 5.500 m^2 dat in de nieuwe situatie als natuur wordt ontwikkeld. Echter, er vindt ook ruimtebeslag van circa 1.350 m^2 als gevolg van nieuwbouw plaats op - volgens de natuurbeheertypenkaart - natuurbeheertype N01.04. Hierdoor zijn negatieve effecten op de EHS niet uit te sluiten. Wanneer men de Spelregels EHS erop naslaat kan deze nieuwbouw daarom niet doorgaan. Er is echter een uitzondering mogelijk: *combinaties van ingrepen zijn toegestaan wanneer de kwaliteit en/of omvang van de EHS per saldo verbetert én de ingrepen in één ruimtelijke visie zijn opgenomen*. Via de EHS-saldobenadering is het dan toch mogelijk om plan door te laten gaan, maar onder de volgende voorwaarden:

- Bij toepassing van EHS-saldobenadering moet de natuur er beter van worden.
- De grens van de EHS hoeft in het bestemmingsplan niet te worden aangepast, de natuurbeheertypenkaart zal wel aanpassing behoeven.

Afgaand op bovenstaande is er sprake van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS, maar kan het plan via het volgen van de EHS-saldobenadering toch worden aanvaard.

5.3 FLORA- EN FAUNAWET

In Tabel 5 is weergegeven welke verbodsbepalingen kunnen worden overtreden door uitvoering van het plan.

Soort	Beschermingsniveau	Activiteit	Overtreding van
Gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis	Tabel 3 - Bijlage IV HR	Sloop en verbouwing van gebouwen[2]	Artikel 9 en 11
Eekhoorn	Tabel 2	Kap van nestbomen	Artikel 11
Hazelworm	Tabel 3 - Bijlage I AMvB	Grondwerken	Artikel 9 en 11
Levendbarende hagedis	Tabel 2	Grondwerken	Artikel 9 en 11
Broedvogels	Vogels	Kap van bomen, sloop van gebouwen en grondwerken tijdens het broedseizoen	Artikel 9 en 11

Tabel 5 In het plangebied aanwezige beschermde soorten, hun beschermingsniveaus, de werkzaamheden waardoor overtreding van verbodsbepalingen kan ontstaan en welk artikel daarbij van toepassing is.

Voor soorten van Tabel 3 (vleermuizen, hazelworm) en voor broedende vogels is het in dit geval niet mogelijk een ontheffing te verkrijgen met betrekking tot het overtreden van verbodsbepalingen. Overtreding van verbodsbepalingen zal te allen tijde voorkomen moeten worden door het vermijden van negatieve effecten of door effecten te mitigeren of te compenseren.

Voor soorten van Tabel 2 (eekhoorn, levendbarende hagedis) kan eventueel een ontheffing worden aangevraagd. Een ontheffing kan alleen worden verleend, indien de beoogde ruimtelijke ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort(en) en er zorgvuldig wordt gehandeld. Eventueel moeten hiertoe mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden.

5.4 CUMULATIE IN KADER VAN NATUURBESCHERMINGSWET 1998

Er zijn geen negatieve effecten op Natura 2000-gebied Veluwe als gevolg van het plan. Daardoor is het in beeld brengen van cumulatie niet relevant.

[2] Wanneer sloop of verbouwing van de volgende panden plaatsvindt is overtreding van verbodsbepalingen mogelijk:
KKN: 4, 5, 6, 7, 13, 14, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25 en 27
ZP: 1, 4, 5, 7, 8 en 9

6 Visie op mitigatie en compensatie

6.1 NATURA 2000

Er zijn geen aanvullende mitigerende of compenserende maatregelen nodig met betrekking tot de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe.

6.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Er vindt op een locatie vernietiging van natuurbeheertype N01.04 plaats. De hiertoe behorende bostypen zullen worden gekapt, wat een negatief effect heeft op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. Via de EHS-saldobenadering kan het plan mogelijk toch doorgang vinden. De oppervlakten bebouwing en verharding die worden verwijderd, kunnen worden ingezet voor ontwikkeling van natuur/bos en als compensatie dienen voor het verloren gegane N01.04 in het zuidelijk deel. Voor de EHS-saldobenadering zal in één ruimtelijke visie moeten worden onderbouwd dat de verschillende onderdelen uit het plan tezamen een positieve uitwerking hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. Hierbij zal de 'Richtlijn compensatie natuur en bos' van de provincie Gelderland gehanteerd moeten worden. Hierin wordt onder meer vermeld welke kwaliteitstoeslag moet worden toegepast.

6.3 FLORA- EN FAUNAWET

Vleermuizen

Aanlegfase

Tijdens de aanlegfase zullen maatregelen moeten worden genomen om vleermuizen niet te storen in hun verblijfplaats. Dit kan - in grote lijnen - worden gedaan door werkzaamheden aan gebouwen alleen te laten plaatsvinden tijdens de afwezigheid van de vleermuizen:

- Werkzaamheden aan gebouwen met kraam-, paar- en/of zomerverblijfplaatsen in de winterperiode uitvoeren.
- Werkzaamheden aan gebouwen met winterverblijfplaatsen in de zomerperiode uitvoeren.

Gebouw 7 op Zeven Provinciën heeft zowel een zomer- als een winterverblijfplaats. Daar zal dus specifiek gekeken moeten worden hoe dit qua werkzaamheden ingepast kan worden.

Wanneer de laatvliegers en gewone dwergvleermuizen na de winterperiode terugkeren uit de overwinteringsgebieden moeten de verblijfplaatsen weer toegankelijk zijn of er moeten vervangende verblijfplaatsen beschikbaar zijn. Hetzelfde geldt voor de gewone grootoorvleermuizen die na de zomerperiode weer hun winterverblijven in moeten kunnen.

Gebruiksfase

Het verlies van verblijfplaatsen als gevolg van de sloop of renovatie van gebouwen moet gecompenseerd worden in de buurt van de bestaande verblijfplaatsen. Bij renovatie kan dat in of aan de gebouwen zelf, bij sloop moet er gezocht worden naar gebouwen in de nabijheid of via het oprichten van een speciale compenserende voorziening. Bij renovatie dient ook de mogelijkheid onderzocht te worden of het mogelijk is de verblijfplaatsen te behouden: dit verdient altijd de voorkeur boven compensatie van verblijfplaatsen. Het verlies van winterverblijfplaatsen in gebouw 8 (ZP) kan mogelijk gecompenseerd worden door de kwaliteit van de verblijfplaats in gebouw 7 (ZP) te verbeteren en eventueel aanvullende ondergrondse ruimtes toegankelijk en kwalitatief geschikt te maken. In Tabel 6 en Tabel 7 is per gebouw aangegeven welke mitigerende en/of compenserende maatregelen toegepast kunnen worden.

Te slopen gebouw	Verblijfplaats	Mitigatie/compensatie opties
Kamp Koningsweg Noord (KKN)		
13	Geen	nvt
17	Geen	nvt
20	Geen	nvt
22	Kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis	- Gebouw (deels) behouden en daarmee kraamverblijfplaats behouden - Nieuwe kraamverblijfplaats creëren in unit op dezelfde locatie - Nieuwe kraamverblijfplaats creëren in gebouw 21 KKN
23	Geen	nvt
24	Geen	nvt
25	Geen	nvt
27	Geen	nvt
Zeven Provinciën (ZP)		
7	Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis Winterverblijfplaats gewone grootoorvleermuis	- Gebouw wordt grotendeels behouden en daarmee zullen zomer- en winterverblijfplaats behouden kunnen blijven (daartoe moeten wel uitvoeringsvoorschriften worden opgesteld)
8	Winterverblijfplaats gewone grootoorvleermuis	- Gebouw behouden en daarmee winterverblijfplaats behouden - Nieuwe verblijfplaatsen creëren op dezelfde locatie (in nieuw gebouw of in aparte ondergrondse ruimte met juiste klimaatcondities) - De winterverblijfplaats in gebouw 7 ZP geschikter maken, zodat de vleermuizen uit gebouw 8 ZP hier ook gebruik van gaan maken
9	Kraamverblijfplaats, paarverblijfplaats en zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis	- Gebouw behouden en daarmee kraamverblijfplaats, paarverblijfplaats en zomerverblijfplaats behouden - Nieuwe verblijfplaatsen creëren op dezelfde locatie (in nieuw gebouw of apart) - Nieuwe verblijfplaatsen creëren in gebouwen 1, 3, 4 of nieuwbouw op locatie gebouw 8 ZP

Tabel 6 Te slopen gebouwen Kamp Koningsweg (KKN en ZP) en daar aanwezige vleermuisverblijfplaatsen (Bunskoek, 2013). In de rechter kolom is weergegeven op welke wijze gemitigeerd en/of gecompenseerd kan worden.

Te renoveren gebouw	Verblijfplaats	Mitigatie/compensatie opties
Kamp Koningsweg Noord (KKN)		
4	Paarverblijfplaats en zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis	- Behoud toegang en kwaliteit bestaande verblijfplaatsen - Nieuwe verblijfplaatsen creëren op dezelfde locatie
5	Zomerverblijfplaats en verblijfplaats groep mannetjes gewone dwergvleermuis	Idem
6	Paarverblijfplaats gewone dwergvleermuis	Idem
7	Kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis en laatvlieger	Idem
14	Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis	Idem
21	Paarverblijfplaats gewone dwergvleermuis	Idem
Zeven Provinciën (ZP)		
1	Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis	Idem
4	Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis en laatvlieger	Idem
5	Baltsterritorium gewone dwergvleermuis	Idem
7	Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis Winterverblijfplaats gewone grootoorvleermuis	Idem

Tabel 7 Te renoveren gebouwen Kamp Koningsweg (KKN en ZP) en daar aanwezige vleermuisverblijfplaatsen (Bunskoek, 2013). In de rechter kolom is weergegeven op welke wijze gemitigeerd en/of gecompenseerd kan worden.

Welke maatregelen uiteindelijk genomen worden en de fasering van de werkzaamheden dient in een mitigatieplan inclusief activiteitenplan te worden vastgelegd en aan het bevoegd gezag (Dienst Regelingen van het ministerie van EZ) te worden voorgelegd. Let op: compenserende maatregelen dienen te zijn uitgevoerd en moeten functioneren alvorens met sloop kan worden begonnen.

Eekhoorn

Aanlegfase

Wanneer de nestbomen - en liefst ook de daar omheen staande bomen - behouden blijven vindt er geen overtreding van verbodsbepaling ex Artikel 11 plaats en is geen ontheffing nodig. Wanneer een boom of beide bomen toch gekapt moeten worden dient een ontheffingsaanvraag te worden gedaan met onderbouwing dat er geen afbreuk is aan de gunstige staat van instandhouding van de soort en dat er zorgvuldig wordt gehandeld (bijvoorbeeld kappen buiten paar- en voortplantingstijd).

Hazelworm

Aanlegfase

Bij de uitvoering van grondwerkzaamheden in Zeven Provinciën en het heidegebied dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van hazelworm door buiten de gevoelige periode (voortplantingsperiode) te werken. In de winterperiode bevinden hazelwormen zich in het strooisel van bosschages. Op deze manier wordt overtreding van verbodsbepaling ex Artikel 11 voorkomen. Om met zekerheid ook overtreding van verbodsbepaling ex Artikel 9 (het doden of verwonden van dieren) te voorkomen moet met een reptielenscherm om de werkzaamheden gewerkt worden, waarbij dieren tijdelijk buiten deze afscherming worden gezet.

Levendbarende hagedis

Aanlegfase

Bij de uitvoering van grondwerkzaamheden in het heidegebied dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van levendbarende hagedis door buiten de gevoelige periode (voortplantingsperiode) te werken. In tegenstelling tot hazelworm kan er voor levendbarende hagedis een ontheffing worden verleend, als onderbouwd wordt dat er geen afbreuk is aan de gunstige staat van instandhouding van de soort en er zorgvuldig wordt gehandeld.

Broedvogels

Aanlegfase

Tijdens de bouwfase kunnen broedende vogels worden verstoord. Schade aan broedvogels dient altijd voorkomen te worden. De werkzaamheden dienen minimaal buiten het broedseizoen van vogels (dus vóór half maart en na half juli) te worden gestart. Deze periode is een indicatie: sommige broedvogels hebben een afwijkende broedperiode. Er kan alleen onder voorwaarden - mits geen broedvogels worden verstoord - in het broedseizoen worden doorgewerkt.

7 Conclusie en aanbeveling

7.1 CONCLUSIE EFFECTENSTUDIE

Natura 2000
Er is geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Veluwe.

Ecologische Hoofdstructuur
De als natuurbeheertype N01.04 benoemde bostypen in het zuidelijk deel van Kamp Koningsweg Noord zullen worden gekapt ten behoeve van de nieuwbouw van 3 gebouwen. Dit heeft een negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. Doordat oppervlakte bebouwing en verharding netto afneemt kan door toepassing van de EHS-saldobenadering het plan mogelijk toch doorgang vinden.

Flora- en faunawet
Met betrekking tot de soorten gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, eekhoorn, hazelworm, levendbarende hagedis en broedvogels kan overtreding van verbodsbepalingen plaatsvinden. Alleen door toepassing van de juiste mitigerende en compenserende maatregelen kan het plan doorgang vinden.

7.2 AANBEVELING VERVOLGSTAPPEN

Natura 2000
Geen vervolgstappen nodig.

Ecologische Hoofdstructuur
Er is in de nieuwe situatie netto geen sprake van een grotere oppervlakte bebouwing of verharding dan in de bestaande situatie. Ook verstoring als gevolg van bewoning, recreatie en verkeersbewegingen zijn als zeer beperkt beoordeeld en zullen niet zorgen voor een vermindering van de natuurwaarden. Echter, er is wel ruimtebeslag op natuurbeheertype N01.04. Volgens voorliggende natuurtoets is er dan ook sprake van een negatief effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS.
Aangezien er wel sprake van is van een afname van bebouwd en verhard oppervlak met een toename van de oppervlakte natuur als gevolg, achten wij de kans groot dat de provincie Gelderland het plan na een EHS-saldobenadering toch aanvaardbaar vindt. Het is daarom aan te bevelen in contact te treden met de provincie om hun visie hierop na te gaan en de te doorlopen stappen te bespreken.

Flora- en faunawet
Ten aanzien van mitigerende en compenserende maatregelen met betrekking tot vleermuizen, eekhoorn, hazelworm, levendbarende hagedis en broedvogels adviseren wij om zo spoedig mogelijk een mitigatieplan - met activiteitenplan en ecologisch werkprotocol - op te stellen. Door dit mitigatieplan aan het bevoegd gezag - Dienst Regelingen - voor te leggen via een ontheffingsaanvraag kan goedkeuring van

het plan worden verkregen. Mogelijk vraagt Dienst Regelingen om aanvullende maatregelen of informatie. Door dit traject vroeg te starten is er ruimte om onverwachte ontwikkelingen in de tijd op te vangen. Ook met het nemen van de maatregelen dient zo vroeg mogelijk te worden begonnen, zodat de zekerheid bestaat dat deze functioneren zodra aan de werkzaamheden wordt begonnen of dat er nog tussentijdse aanpassingen gedaan kunnen worden.
Voor en tijdens het opstellen van het mitigatieplan adviseren wij intensief te overleggen over de exacte ingrepen per gebouw, en de faseringsmogelijkheden met betrekking tot de werkzaamheden goed af te stemmen. Zo kunnen de risico's met betrekking tot de voortgang van het planproces tot een minimum beperkt worden.

8 Bronnenlijst

Bunskoek, M. (2013). Veldonderzoek militaire mobilisatiecomplexen, Schaarsbergen. Inventarisatie van natuurwaarden in het kader van de flora- en faunawet/Natuurbeschermingswet. Rapport 12-092. EcoGroen Advies, Zwolle.

Maanen, E. van (2007). Natuurtoetsing gebiedsontwikkeling Kamp Koningsweg Noord & Zeven Provinciën in Schaarsbergen. Inventarisatie van beschermde natuurwaarden in het kader van de Natuurwet- en regelgeving. Rapportnr. 07233. EcoGroen Advies, Zwolle.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Maart 2012.

Ministeries van LNV en VROM en de provincies (2007). Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies. Brochure.

Provincie Gelderland (2009). Natura 2000 Beheerplan Veluwe (werkversie). DHV bv i.o.v. provincie Gelderland, augustus 2009.

Provincie Gelderland (2006). Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse ecologische hoofdstructuur - Streekplanuitwerking. Provinciale Staten van Gelderland, mei 2006.

Provincie Gelderland (2005). Streekplan Gelderland 2005 - kansen voor de regio's. Provinciale Staten, 29 juni 2005.

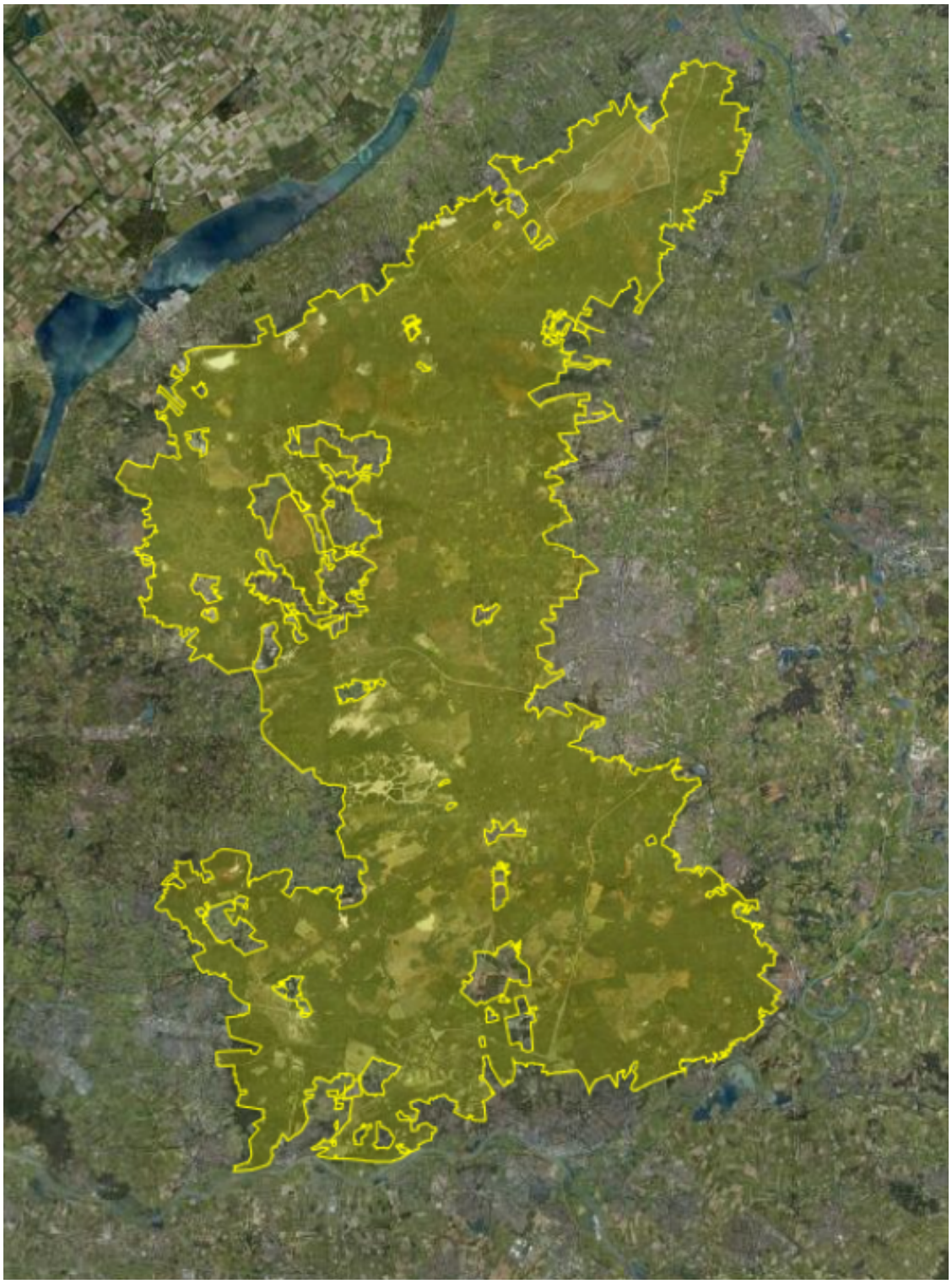
Sierdsema, H., J. van Diermen, B. Aarts, L. van den Bremer & A. van Kleunen (2008). Factsheets van broedvogels in de Natura 2000-gebieden van Gelderland. SOVON onderzoeksrapport 2008/14. SOVON, Beek-Ubbergen.

Smit J.T. & R.F.M. Krekels (2008). Vliegend hert op de Veluwe Beschermingsplan 2009-2013. EISNederland en Bureau Natuurbalans-Limes Divergens, Leiden-Nijmegen.

Website Ministerie van Economische Zaken.

Website Provincie Gelderland - Atlas Gelderland.

Bijlage 1 Overzichtskaart Natura 2000-gebied Veluwe

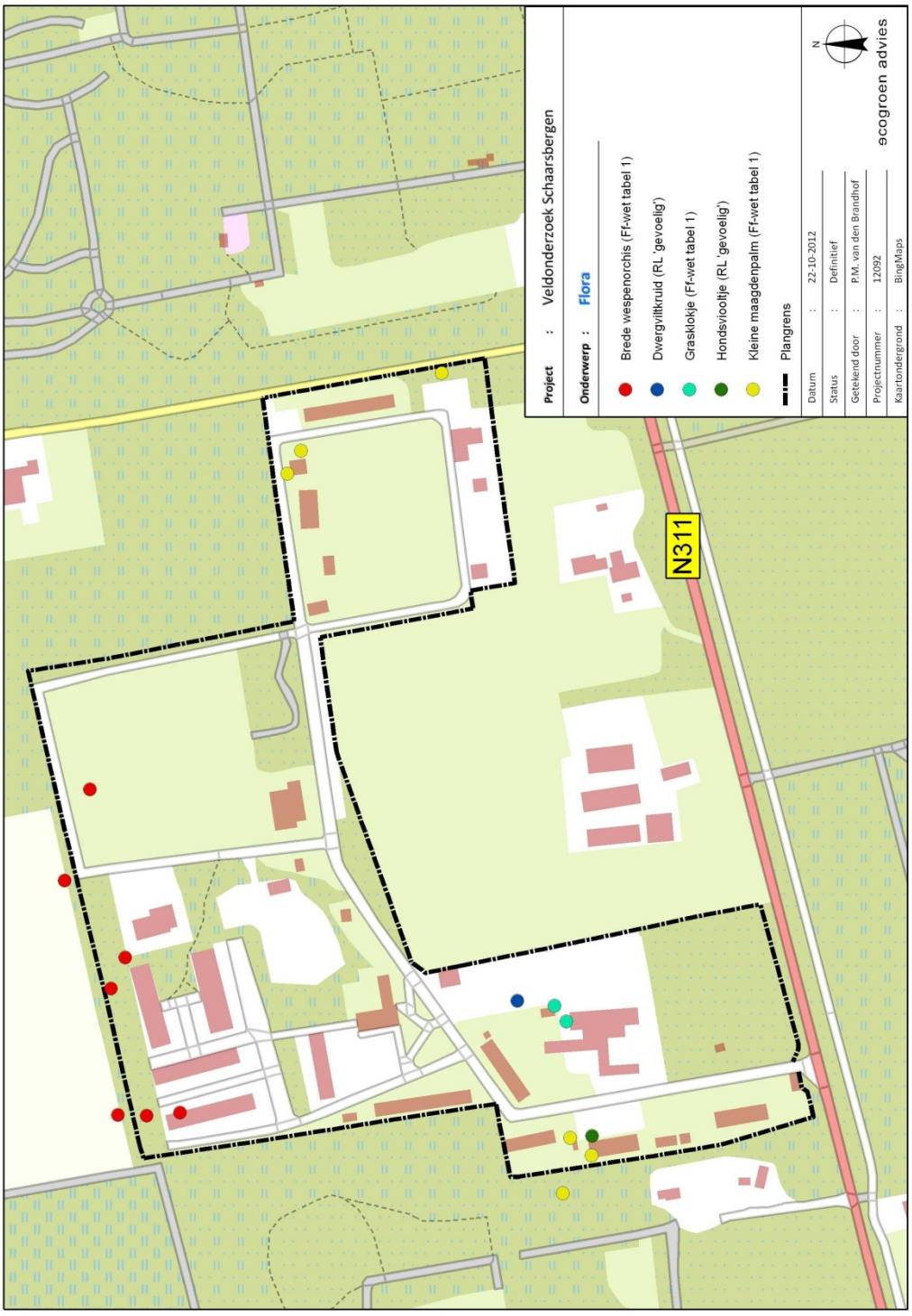
Bron: website Ministerie van EZ
http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapsgebied.aspx?id=n2k057&groep=6

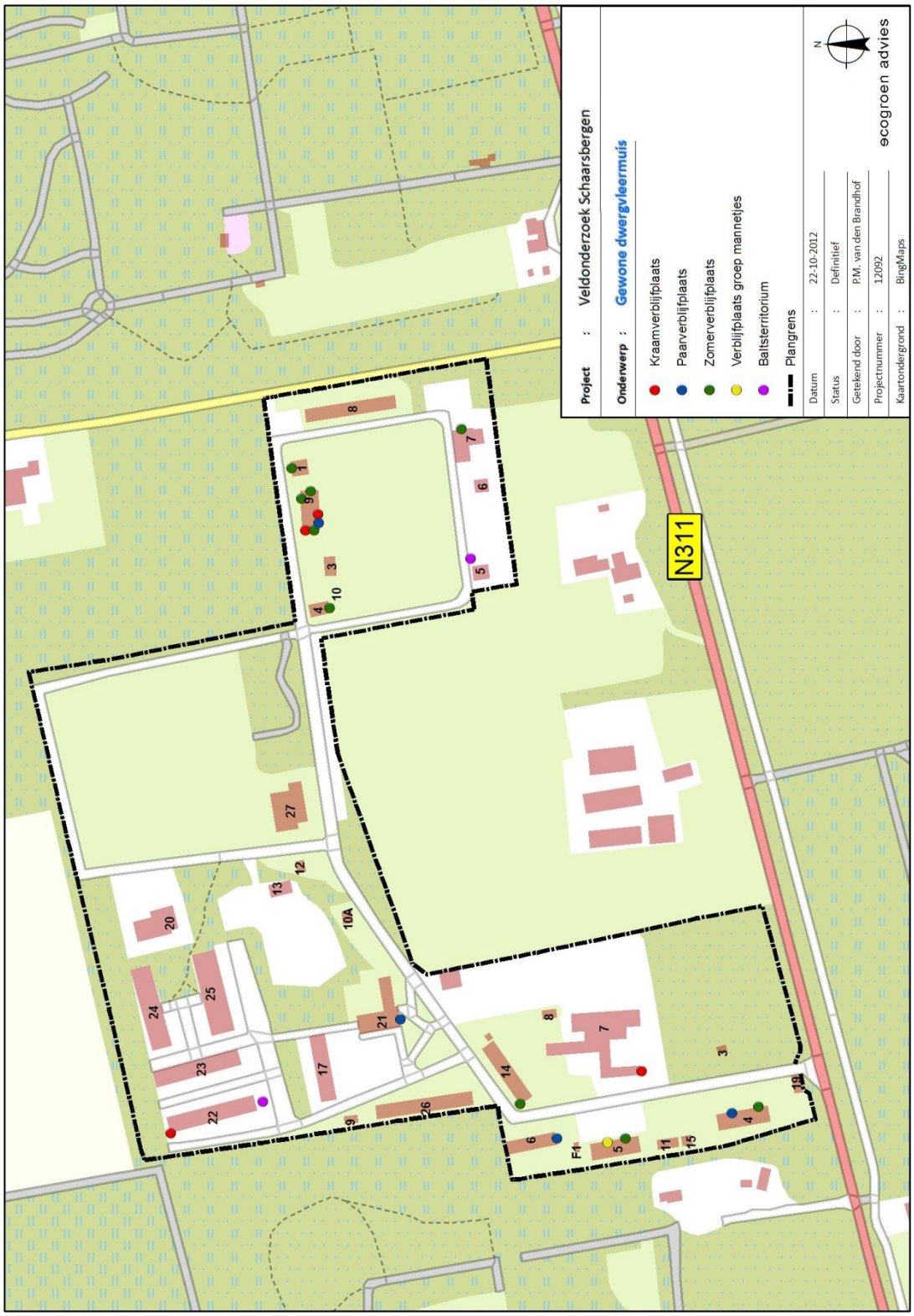
Bijlage 2 Uitsnede relevant deel kaart Natura 2000-gebied Veluwe

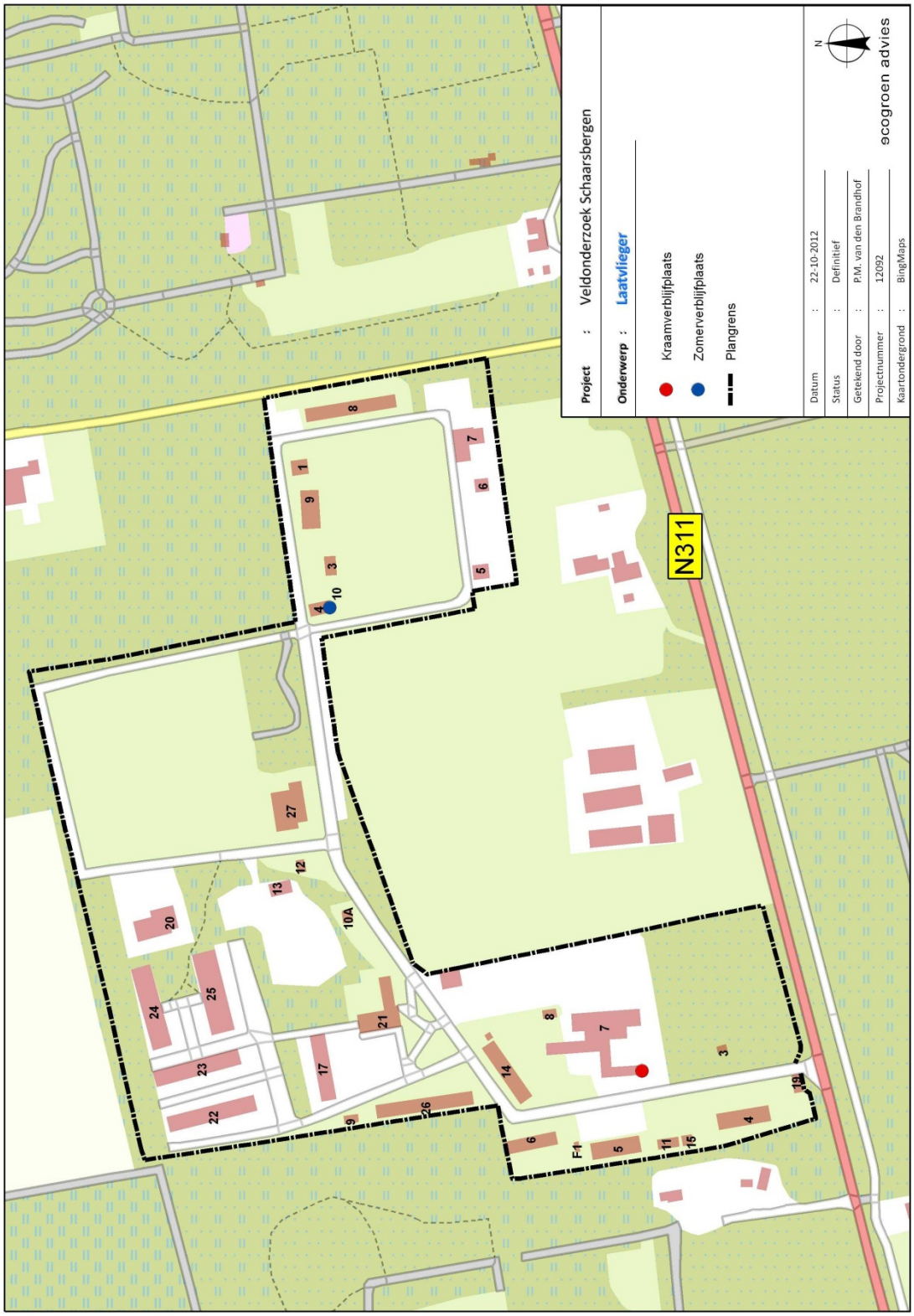

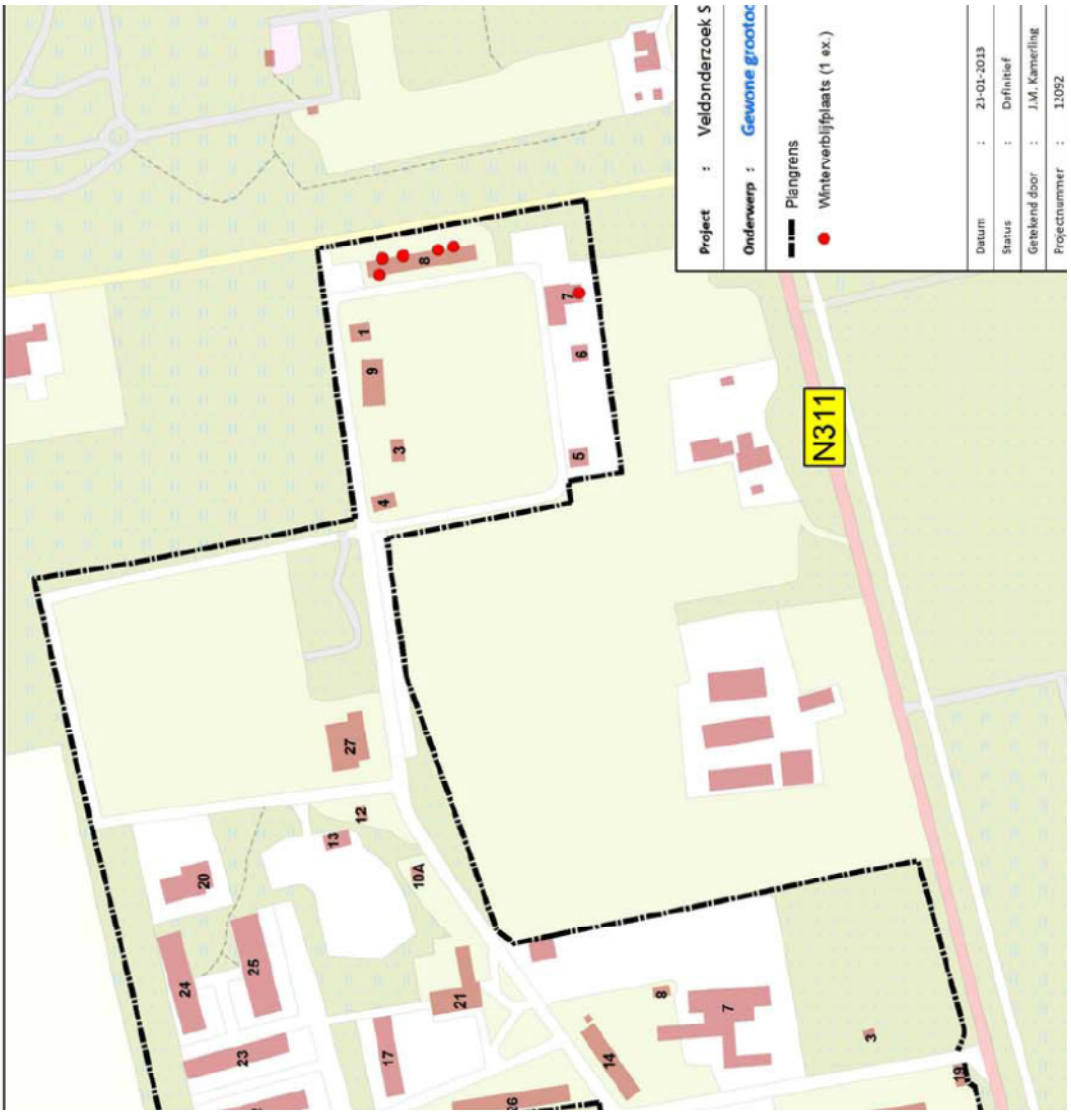
Bron: Website Ministerie van EZ
http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapsgebied.aspx?id=n2k057&groep=6

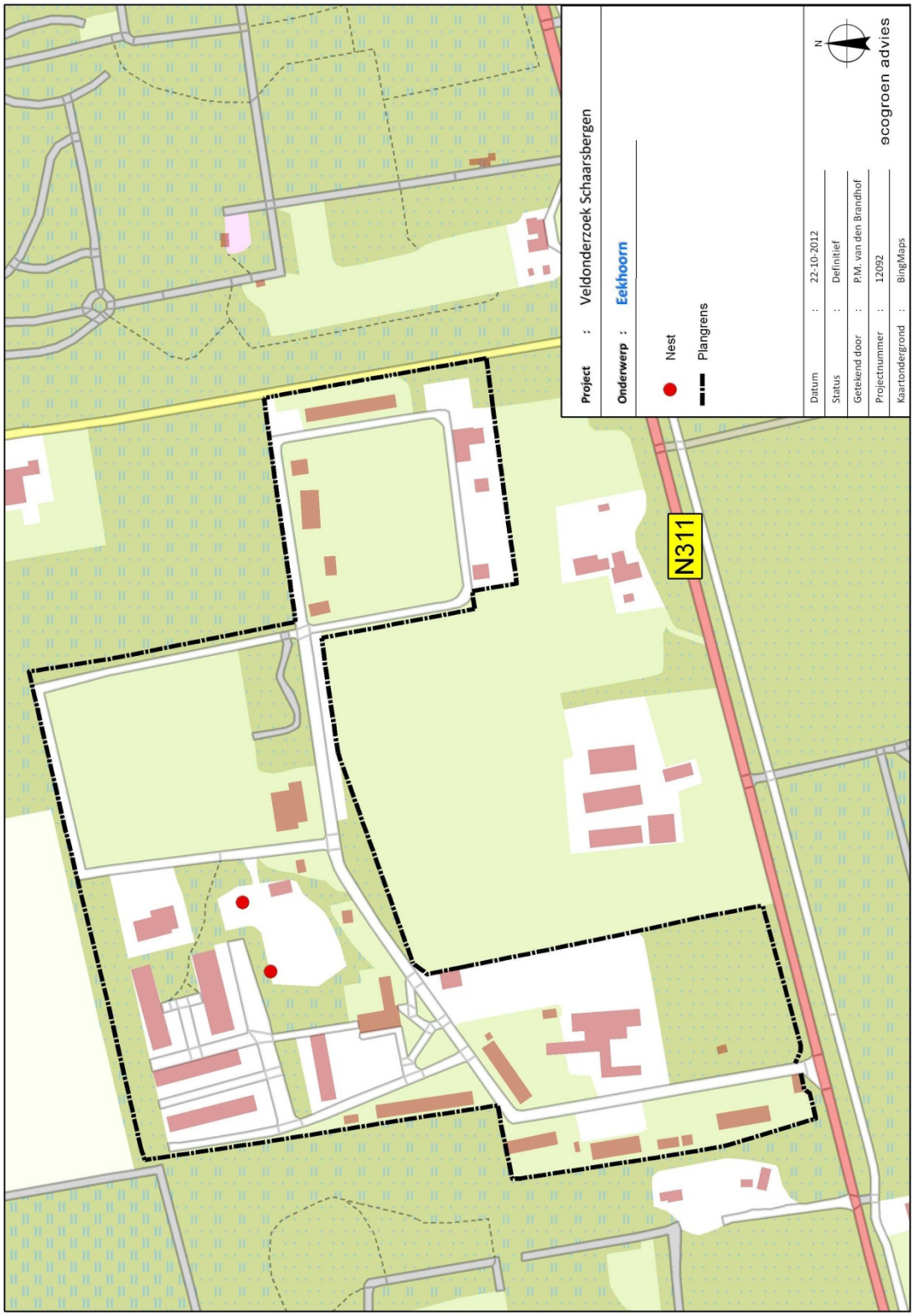
Bijlage 3 Verspreidingskaarten beschermde soorten Flora- en faunawet

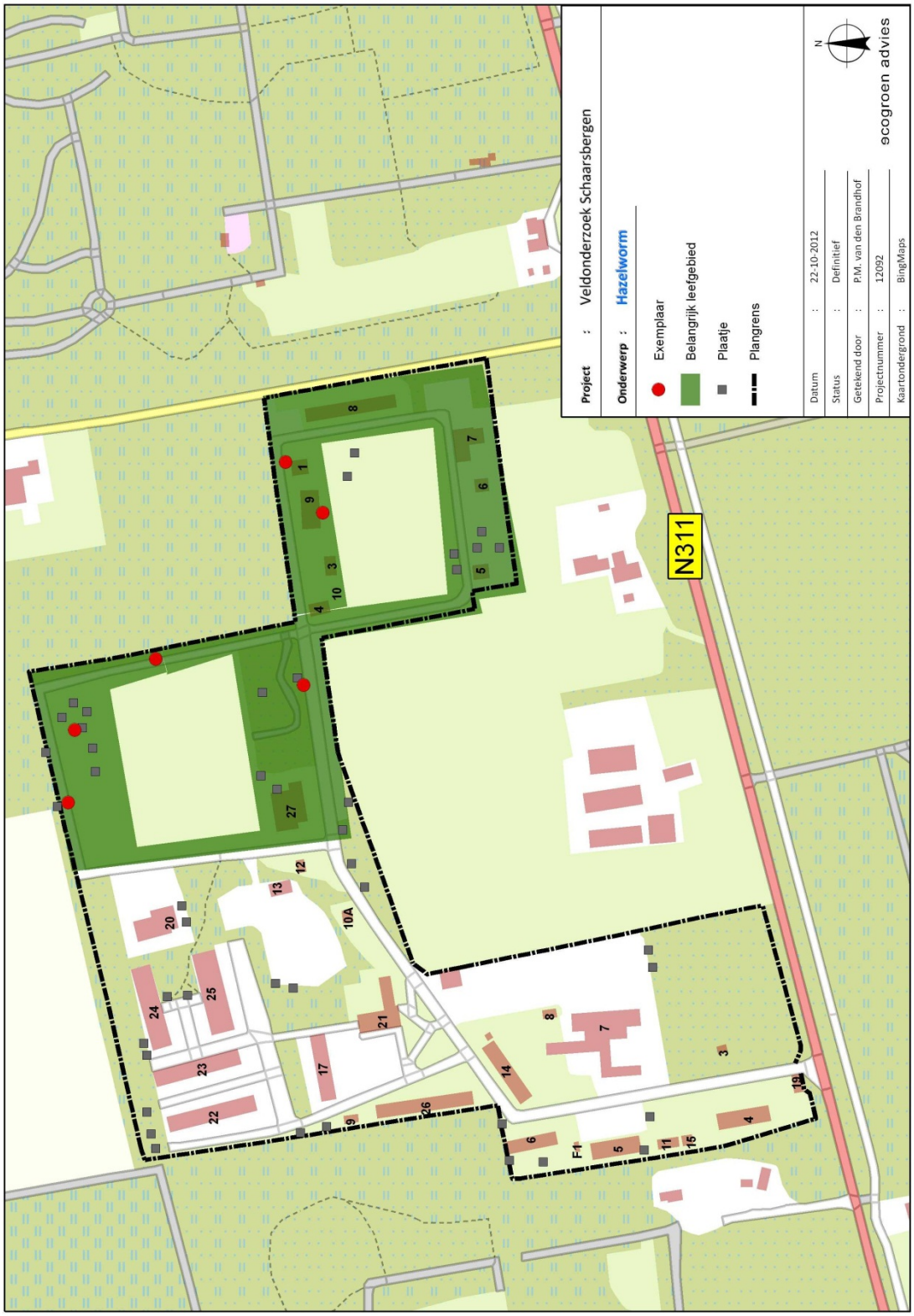

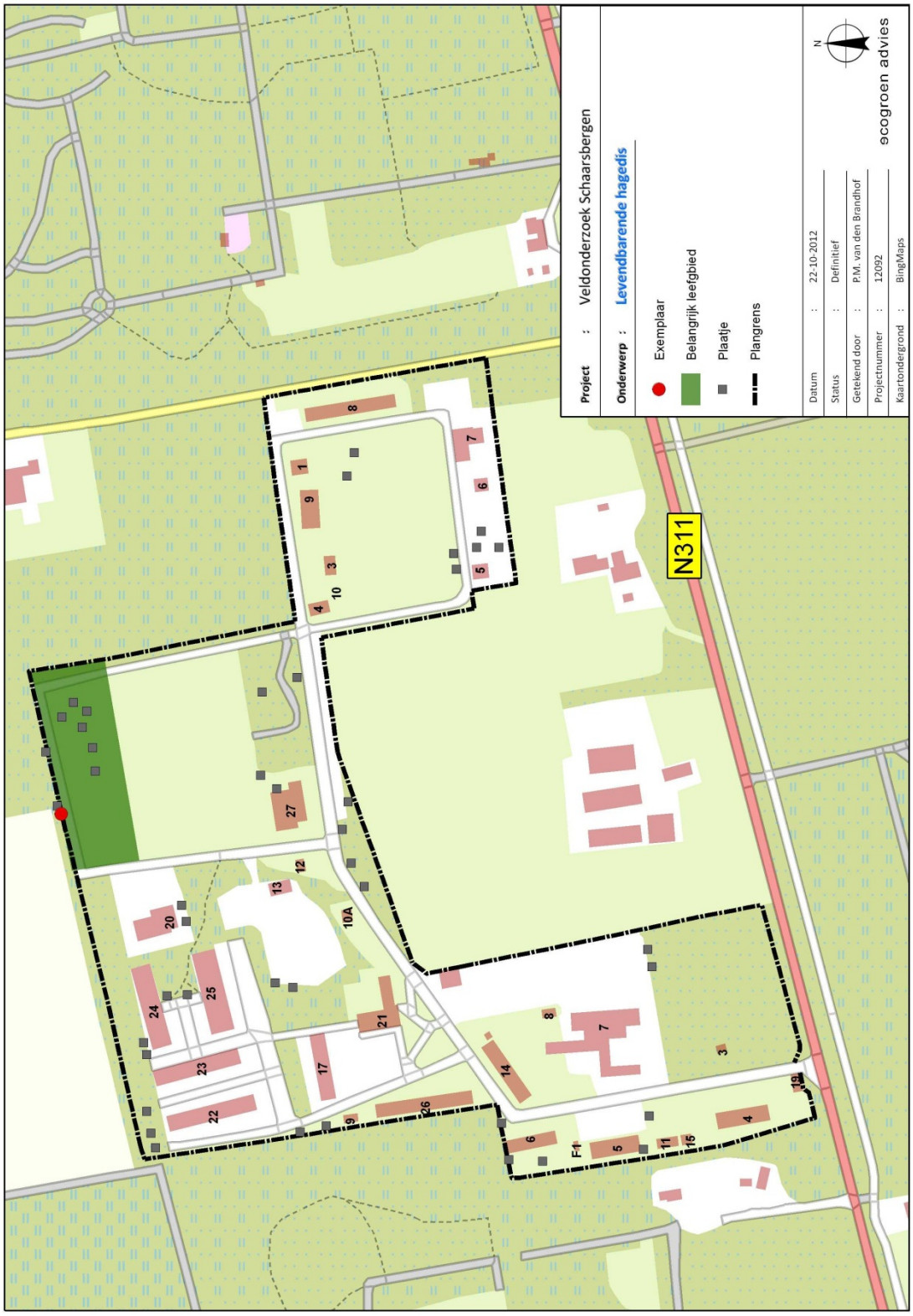

Project : Veldonderzoek Schaarsbergen
Onderwerp : Gewone dwergvleermuis
Kraamverblijfplaats
Paarverblijfplaats
Zomerverblijfplaats
Verblijfplaats groep mannetjes
Baltsterritorium
Plangrens
Datum : 22-10-2012
Status : Definitief
Getekend door : P.M. van den Brandhof
Projectnummer : 12092
Kaartondergrond : BingMaps
ecogroen advies
N
N311

Project : Veldonderzoek Schaarsbergen
Onderwerp : Laatvlieger
Kraamverblijfplaats
Zomerverblijfplaats
Plangrens
Datum : 22-10-2012
Status : Definitief
Getekend door : P.M. van den Brandhof
Projectnummer : 12092
Kaartondergrond : BingMaps
ecogroen advies
N
N311

Project : Veldonderzoek S
Onderwerp : Gewone grootor
Plangrens
Winterverblijfplaats (1 ex.)
Datum : 21-01-2013
Status : Definitief
Getekend door : J.M. Kamerling
Projectnummer : 1092
N311
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10A
12
13
14
17
20
21
23
24
25
27

N311
Project : Veldonderzoek Schaarsbergen
Onderwerp : Eekhoorn
Nest
Plangrens
Datum : 22-10-2012
Status : Definitief
Getekend door : P.M. van den Brandhof
Projectnummer : 12092
Kaartondergrond : BingMaps
ecogroen advies
N

Project : Veldonderzoek Schaarsbergen
Onderwerp : Hazelworm
Exemplaar
Belangrijk leefgebied
Plaatje
Plangrens
Datum : 22-10-2012
Status : Definitief
Getekend door : P.M. van den Brandhof
Projectnummer : 12092
Kaartondergrond : BingMaps
ecogroen advies
N
N311

Project : Veldonderzoek Schaarsbergen
Onderwerp : Levendbarende hagedis
Exemplaar
Belangrijk leefgbied
Plaatje
Plangrens
Datum : 22-10-2012
Status : Definitief
Getekend door : P.M. van den Brandhof
Projectnummer : 12092
Kaartondergrond : BingMaps
ecogroen advies
N
N311

Bijlage 4 Geschiktheid van bebouwing en aanwezigheid van verblijfplaatsen vleermuizen

Tabel 1: Geschiktheidbeoordeling van de gebouwen voor vleermuizen en de aanwezigheid van verblijfplaatsen kamp Zeven Provinciën.

Geschiktheid bebouwing:

● = geschikt , O = matig geschikt, - = ongeschikt

Soorten:

GD = Gewone dwergvleermuis, LV = Laatvlieger, GG = Gewone grootoorvleermuis

Functie:

K = Kraamfunctie, P = Paarfunctie, M = Verblijfplaats mannetjes, Z= Zomerverblijfplaats, W=Winterverblijfplaats

Gebouw	Geschikt voor vleermuizen	Verblijfplaatsen aanwezig	Aangetroffen soort(en)	Aantal (minimum)	Functie(s)	Spouwmuur	Boeiboord	Dakbeschot	Stootvoegen of scheuren	Onderdaklijst	Dakpannen
1	O	✓	GD	3	Z		✓	✓		✓	✓
3	O						✓	✓		✓	✓
4	O	✓	LV	1	Z		✓	✓		✓	✓
5	O	✓	GD	1	P/W			✓			✓
6	O						✓	✓		✓	✓
7	O	✓	GD/GG	1/1	Z/W	✓			✓		
8	●	✓	GG	5	W	✓			✓		
9	●	✓	GD	23	K/P/Z/W	✓			✓		

Tabel 2: Geschiktheidbeoordeling van de gebouwen voor vleermuizen en de aanwezigheid van verblijfplaatsen op kamp Koningsweg Noord

Gebouw	Geschikt voor vleermuizen	Verblijfplaatsen aanwezig	Aangetroffen soort(en)	Aantal (minimum)	Functie(s)	Spouwmuur	Boeiboord	Dakbeschot	Stootvoegen of scheuren	Putten	Onderdaklijst	Dakpannen
3	●					✓			✓			
4	●	✓	GD	1	P/Z/W	✓	✓	✓	✓		✓	✓
5	●	✓	GD	4	M/Z/W	✓	✓	✓	✓		✓	✓
6	●	✓	GD	1	P/W	✓	✓	✓	✓		✓	✓
7	●	✓	LV	10	K/W			✓				✓
8	-											
9	-											
10A	●					✓			✓			
11	O											
12	-											
14	O	✓	GD	1	Z	✓			✓			
15	O											
16	O											
17	O					✓			✓			
19	O											
20	O					✓	✓				✓	
21	●	✓	GD	3	P/W	✓			✓			
22	●	✓	GD	31	K/P/W	✓	✓		✓		✓	
23	●					✓	✓		✓		✓	
24	●					✓	✓		✓		✓	
26	●					✓			✓			
27	●					✓			✓			
28	-											

Bunskoek 2013

Colofon

NATUURONDERZOEK KAMP KONINGSWEG ARNHEM

OPDRACHTGEVER:

KondorWessels Projecten

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

Sander Jonker

GECONTROLEERD DOOR:

Gwenn van der Schee

VRIJGEGEVEN DOOR:

Gwenn van der Schee

31 januari 2013
076864926:A

ARCADIS NEDERLAND BV
Het Rietveld 59a
Postbus 673
7300 AR Apeldoorn
Tel 055 5815 999
Fax 055 5815 599
www.arcadis.nl
Handelsregister 9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.

Natuurplan

Buitenplaats Koningsweg te Arnhem

Eelerwoude

kleurt het landelijk gebied

Natuurplan

Buitenplaats Koningsweg te Arnhem

Concept

Versie 3

Opdrachtgever
KondorWessels Projecten
Dhr. A. Sprakel
Postbus 370
7460 AJ Rijssen

Opdrachtnemer
Eelerwoude
Achterstraat 11
4101 BB Culemborg
T 0345 72 70 00
F 0345 72 70 10
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:
Projectnummer: P6597
Datum: 8-5-2014
Projectleider: R. Heins
Opgesteld: R. Heins en M. Warringa

Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrukken

INHOUD

1 INLEIDING 5

1.1 Aanleiding 5
1.2 Historie 5
1.3 Leeswijze 5

2 BESCHRIJVING ONTWIKKELING 7

2.1 Plangebied 7
2.2 Huidige situatie 7
2.3 Belang en noodzaak 11
2.4 Planning 13

3 MAATREGELEN 15

3.1 Inrichting 15
3.2 Zorgvuldig werken tijdens uitvoering 23
3.3 Beheer 23
3.4 Gebruik 23
3.5 Monitoring 24

4 BESCHERMDE GEBIEDEN – EHS, GNN EN GO 25

4.1 Inleiding 25
4.2 Wijzigingen in de GNN en GO 27
4.3 Natuurdoelen en –kwaliteit 29
4.4 De ontwikkeling 31
4.5 Koppeling met vigerende/oude beleid 32
4.6 Conclusie 33

LITERATUURLIJST 34

BIJLAGE 1 – SOORTBESCHRIJVING 35

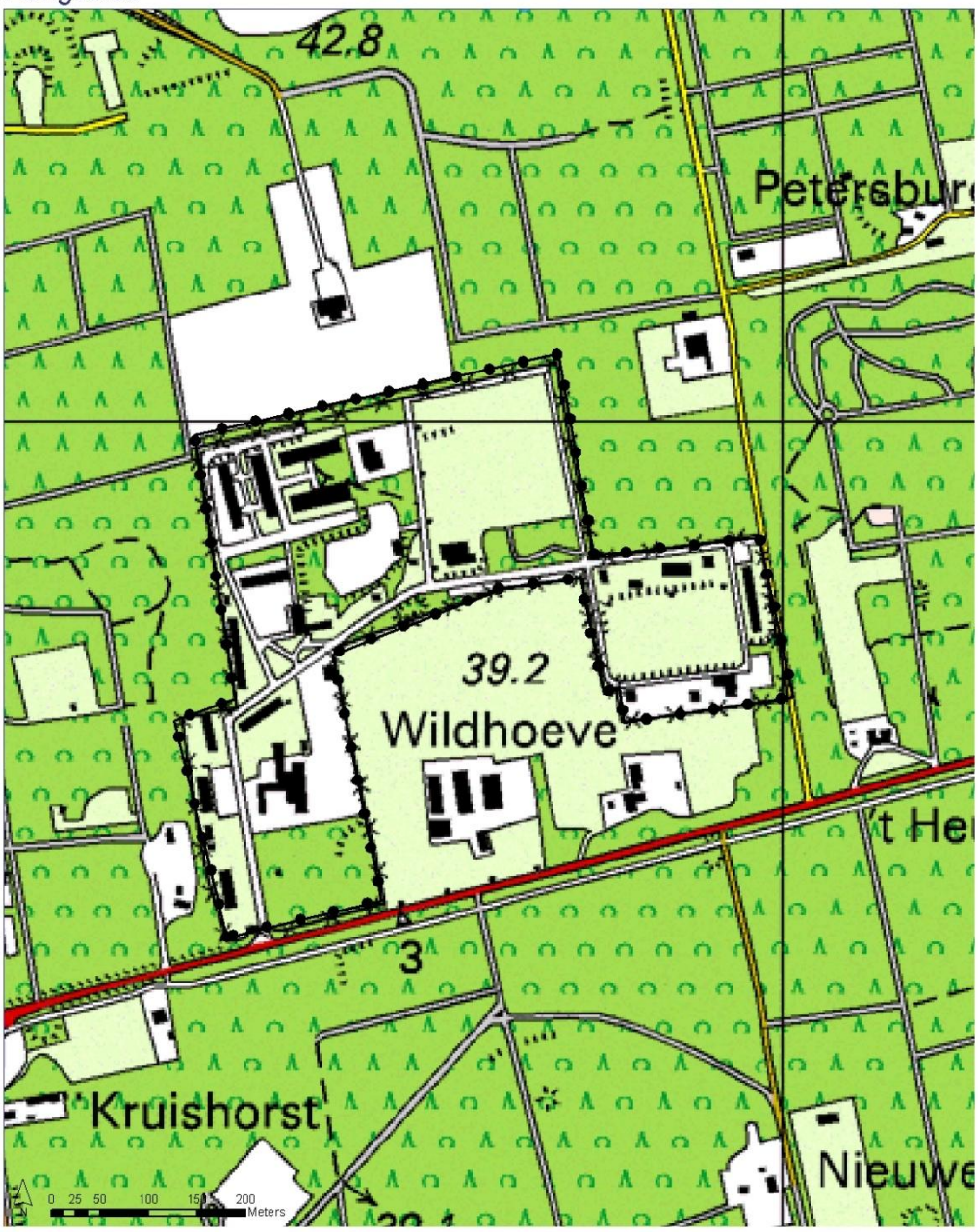
BIJLAGE 2 – UITVOERING 45

BIJLAGE 3 – OVERZICHTSTABEL MAATREGELEN 48

BIJLAGE 4 – VLEERMUISVERBLIJFPLAATSEN 50

Koningsweg te Arnhem

Plangebied

tekenaar: R. Heins Projectnummer: 6597 Datum: 27 maart 2014

Eelerwoude

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

De Buitenplaats Koningsweg wordt de komende jaren ontwikkeld tot een locatie voor wonen, werken en recreëren. Het terrein is gelegen aan de rand van het natuurgebied de Veluwe. Op en rond het terrein zijn een groot aantal beschermde en bijzondere natuurwaarden aanwezig. Enerzijds betreft dit beschermde soorten met name vleermuizen, reptielen, eekhoorn en broedvogels. Anderzijds betreft dit de bescherming die het gebied geniet onder het, Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone (voorheen Ecologische Hoofdstructuur).

Bij de ontwikkeling van het terrein moet rekening gehouden worden met de beschermde natuurwaarden. Daarvoor is voorliggend Natuurplan opgesteld. Het natuurplan gaat in op hoe met de beschermde natuurwaarden in het gebied wordt omgegaan.

Dit rapport vormt de basis voor het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet voor gewone grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, eekhoorn, levendbarende hagedis en hazelworm. Daarnaast wordt op basis van dit rapport onderbouwd hoe wordt omgegaan met de bescherming van het gebied onder de EHS, GO en GNN.

1.2 Historie

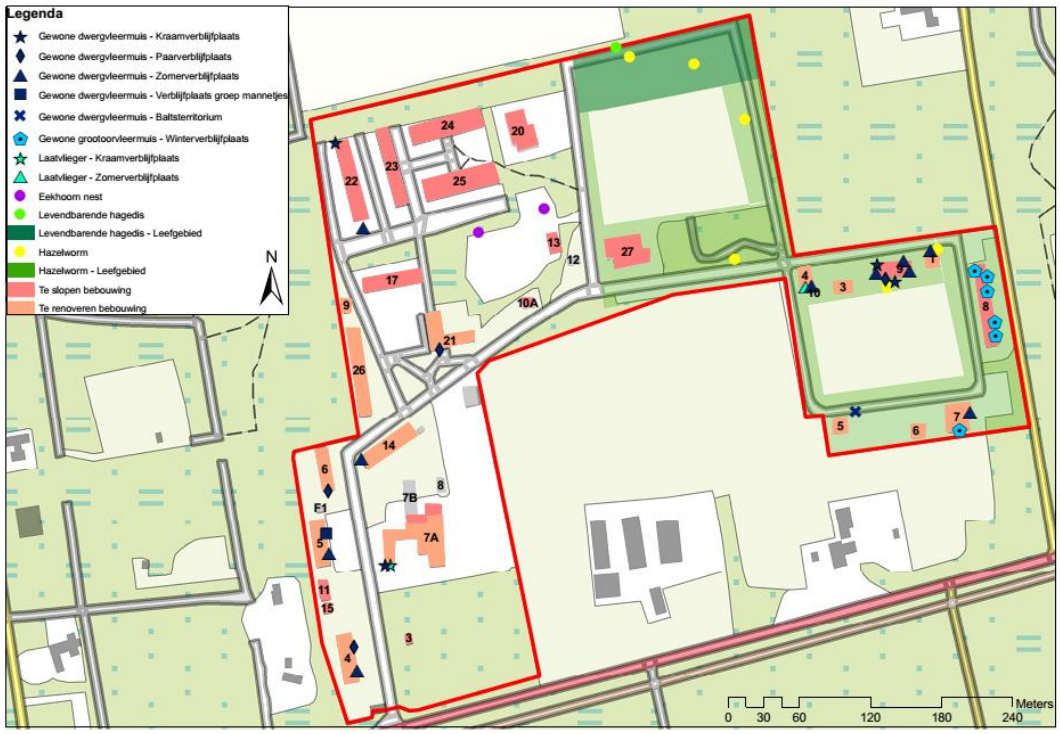
In 2006-2007 en 2013 is het plangebied onderzocht op de aanwezige natuurwaarden (Maanen, 2007 en Anonymus, 2013). In 2013 is de ontwikkeling van het terrein tevens getoetst aan de natuurwetgeving. Dit rapport is gebaseerd op de onderzoeksresultaten uit beide onderzoeken. Concreet komt naar voren dat in het gebied diverse verblijfplaatsen van gewone grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en eekhoorn en leefgebied van levendbarende hagedis en hazelworm aanwezig zijn.

1.3 Leeswijze

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van de huidige situatie, ontwikkeling, de aanleiding en het belang van de ontwikkelingen in de Buitenplaats Koningsweg. Hoofdstuk 3 gaat in op de maatregelen die genomen gaan worden om de beschermde natuurwaarden veilig te stellen. In hoofdstuk 4 wordt beschreven hoe de ontwikkeling dan past in het provinciaal beleid inzake de GNN, GO en EHS. Ten slotte is in de bijlagen nog aanvullende verdiepende informatie inzake de diverse maatregelen gegeven.

Figuur 1 weergave toekomstige inrichting van het gebied.

Figuur 2 Weergave van alle streng beschermde natuurwaarden in het terrein.

2

BESCHRIJVING ONTWIKKELING

2.1 Plangebied

Adres:
Postcode:
Kadastrale aanduiding:
Gemeente Arnhem
Provincie Gelderland

2.2 Huidige situatie

Buitenplaats Koningsweg is een samenvoeging van het Kamp Koningsweg Noord (KKN) en de Zeven Provinciën (ZP). KKN bestaat uit het westelijk en noordelijk deel van het gebied. ZP betrof het oostelijk deel van het plangebied.

Buitenplaats Koningsweg ligt in Schaarsbergen, ten noorden de stad Arnhem. Het ruim 18 hectaren grote gebied is omheind en wordt aan de zuidkant begrensd door de Koningsweg (N311). Op ca. 300 m ten westen van het gebied ligt nationaal park De Hoge Veluwe. Aan de noordkant ligt de Kemperheide met militaire vliegbasis Deelen. Op enkele kilometers ten oosten ligt de Arnhemsche heide met militair oefenterrein en de Terletsche Heide met zweefvliegterrein. Ten zuidoosten ligt de Oranjekazerne van de luchtmobiele brigade.

Het plangebied is – gezien de voormalig militaire functie – vrijwel hermetisch afgesloten met een robuust hekwerk, met deels gedraaid prikkeldraad. Plaatselijk is de omheining nu in verval met kleine gaten of ondergravingen, waardoor het door sommige dieren (o.a. vos en das) gepasseerd kan worden.

2.2.1 Ontwikkeling

Voor een uitgebreide beschrijving van de ontwikkeling wordt verwezen naar het Mastertplan KKN-ZP (Buro Harro, april 2010) en VO buitenplaats Koningsweg (Buro Harro, oktober 2013).
Samengevat komen de ontwikkelingen op het terrein neer op de volgende maatregelen:

BEBOUWING

Figuur 3 nadere detaillering van de te slopen en realiseren gebouwen.

VERHARDING

Figuur 4 nadere detaillering van de te wijzigen verharding en infrastructuur in het gebied..

Buitenruimte

- Opheffen van barrières rond en op het terrein, rekening houdend met geleiding van dassen
- Herstellen oorspronkelijke bomenlanen
- Reconstructie van paden en plekken in de buitenruimte
- Verwijderen van wegen en asfalt en omzetten naar onverharde paden
- Restaureren paden die aangewezen zijn als Rijksmonument
- Realisatie parkeerplaatsen

Bebouwing

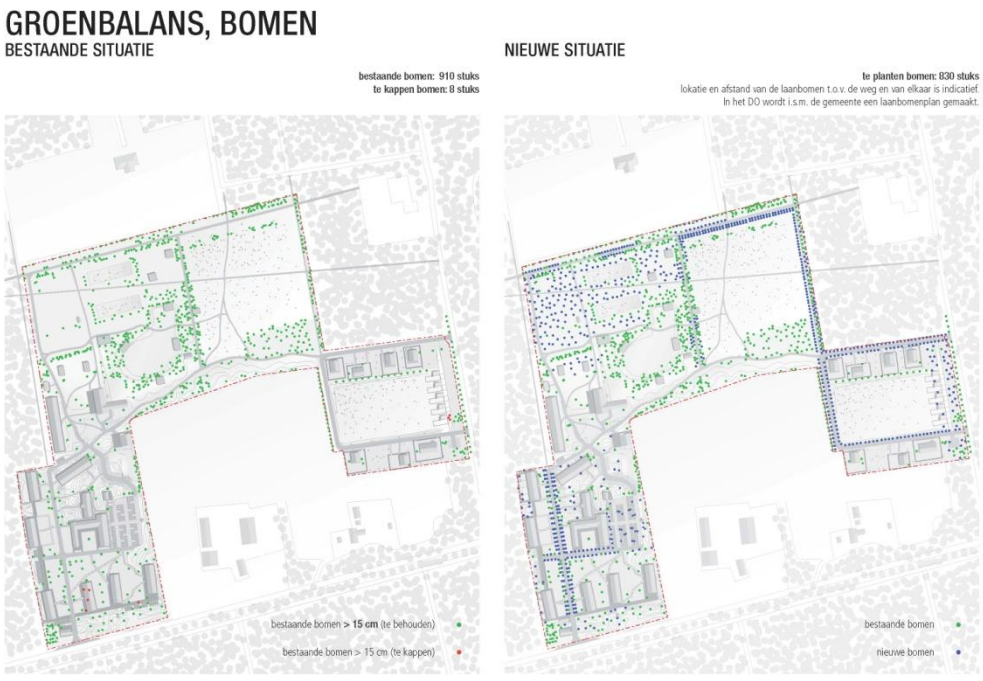
- Sloop bebouwing verspreidt over het terrein, met name in noordelijk deel
- Nieuwbouw van 10 folies in noordelijk deel, patiowoningen en 1 landhuis in ZP
- Opknappen van behoudenswaardige bebouwing uit wederopbouwperiode
- Restaureren gebouwen die benoemd zijn als Rijksmonument
- Verplaatsen kapel

Natuurontwikkeling

- Heide en droog schraallanden ontwikkelen en behouden
- Bos aanplanten
- Bosranden ontwikkelen
- Takkenhopen, dood hout en stenen hopen aanleggen
- Vleermuisverblijfplaatsen realiseren

Figuur 5 nadere detaillering van de wijziging in de groenbalans. Het groen betreft hier alle vormen van beplanting op het terrein (gazon, bos, heesters, tuinen enz.). Dit betreft niet de begrenzing van de EHS, GNN of GO.

Figuur 6 nadere detaillering van de wijziging in het bomenbestand

2.3 Belang en noodzaak

Ontwikkelingen waarbij effecten zijn op beschermde natuurwaarden (zowel Flora- en faunawet als EHS) zijn in de regel gebonden aan het Nee, tenzij-beginsel. Onderdeel van het Nee, tenzij beginsel is dat er een geldend belang moet zijn voor de ontwikkeling en geen alternatieven. Beide aspecten worden hier toegelicht.

2.3.1 Belang

De Buitenplaats Koningsweg maakt deel uit van de defensieterreinen in de provincies Gelderland en Overijssel. Door inkrimping en herstructurering van de Nederlandse krijgsmacht zijn deze terreinen overtollig geworden. Ze variëren van traditionele oefenterreinen, (munitie)magazijncomplexen en mobilisatiecomplexen tot kleinere kazernecomplexen, zoals KKN en ZP.

De Dienst Landelijk Gebied heeft van het ministerie van LNV (tegenwoordig ministerie van Economische Zaken) de opdracht gekregen om, samen met Domeinen, voor deze militaire terreinen een nieuwe bestemming te zoeken. Dit gebeurt in het Project Ontwikkeling Militaire Terreinen.

De Buitenplaats Koningsweg wordt beschouwd als een “verdienlocatie”. Hier voorziene opbrengsten worden ingezet om elders terreinen tot een volledige groene eindbestemming te ontwikkelen. Dat gaat vaak gepaard met hoge kosten voor sloop en herinrichting. De ontwikkeling van het terrein Buitenplaats Koningsweg is dus noodzakelijk voor het realiseren van natuur op andere voormalige militaire terreinen. Het complex is in dat kader in 2011 verkocht aan de initiatiefnemer die de ontwikkeling en herbestemming op pakt.

Daarnaast is de ontwikkeling van belang voor het herstellen van de historische waarden van het terrein. Het ontwikkelen van de Buitenplaats Koningsweg heeft drie maatschappelijk relevante hoofddoelen:

- het verbeteren van de matige relatie tussen Arnhem en het buitengebied door deze strategische locatie tussen beide gebieden in te ontwikkelen als stepping stone; een bekende plek voor de kunst- landschaps- en natuurminnende Arnhemmer en Nederlander in wording.
- het ontsluieren van het indrukwekkende maar nauwelijks bekende WO2-verleden van het gebied rond vliegveld Deelen ten Noorden van Arnhem, met al haar nog aanwezige sporen waaronder tal van rijksmonumentale gebouwen. Het voormalige militaire terrein wordt publiek toegankelijk en aantrekkelijk gemaakt, routes met de omgeving worden gecreëerd waardoor dit vergeten gebied uit z’n isolement gehaald wordt en verkend kan worden. Daarnaast wordt het gebied op en vanaf dit terrein geprogrammeerd met tentoonstellingen, festivals, excursies etc. Dit vindt reeds enkele jaren in beperkte plaats en heeft het gebied, Arnhem met haar unieke ligging en verleden al op de kaart gezet in binnen- en buitenland.
- het creëren van een internationaal bekende culturele enclave waar een wisselwerking plaats vindt van kunst, landschap en (militaire) geschiedenis. Punten waar de stad Arnhem sterk in is en zich mee wil profileren. Nu al hebben kunstenaars van naam van binnen en buiten Arnhem zich gevestigd op het

terrein met als doel er permanent te blijven. Het ontwikkelen van een tiental follies op het terrein - bijzondere overnachtingsmogelijkheden opgenomen in de natuur, van de hand van vooraanstaande ontwerpers- zal de Buitenplaats Koningsweg verder op de kaart zetten als terrein waar kunst, design, natuur, landschap en verleden op bijzondere wijze samenkomen.

Ten slotte is een groot deel van de gebouwen die nu als verblijfplaats voor vleermuizen functioneren niet meer in gebruik. Daardoor worden de gebouwen niet meer onderhouden. Indien deze situatie blijft voortduren zullen de gebouwen in verval raken. Waardoor ook de functie als vleermuisverblijfplaats verloren zal gaan. Derhalve om de duurzame instandhouding van de verblijfplaatsen op het terrein te behouden moeten maatregelen genomen worden. Aanpassingen aan de gebouwen en sloop van een deel van de gebouwen zijn daarbij noodzakelijk. Juist door nu in de huidige ontwikkeling een goede waarborging van de vleermuisverblijfplaatsen in het gebied te realiseren wordt de duurzame instandhouding van de soorten in dit gebied gegarandeerd.

2.3.2 Alternatieven

Bij de inrichting

In 2008 is er door DLG en Domeinen een Publiek Programma van Eisen (PPvE) opgesteld voor de verkoop en ontwikkeling van het terrein van de Buitenplaats Koningsweg.

Het PPvE is tot stand gekomen door een uitgebreide consultatieronde (eerst individueel, later gemeenschappelijk) met betrokkenen vanuit de provincie Gelderland, de gemeente Arnhem en de omwonenden (Dorpsraad Schaarsbergen). Waar nodig is dit verder onderbouwd met aanwezige literatuur en aanvullende onderzoeken op het complex naar de actuele natuurwaarden en de cultuurhistorische waarden. Het programma is voor advies voorgelegd aan de Welstandscommissie gemeente Arnhem en voor politieke besluitvorming aan de gemeenteraad van Arnhem. Het PPvE is op 29 september 2008 vastgesteld in de gemeenteraad van Arnhem.

Het PPvE beschrijft de harde publieke eisen, bijzondere randvoorwaarden en de aandachtspunten waar de verdere herontwikkeling van het complex aan moet voldoen, dan wel rekening mee moet worden gehouden.

Een deel van deze harde eisen resulteert in een aantasting van de natuurwaarden. Dit betreft: de sloop van de bebouwing in de noordzijde van het gebied en de herbouw van de gebouwen KKN1 tot en met 3. Voor deze maatregelen zijn dan ook geen alternatieven.

Bij de uitvoering

Voorliggende document geeft voorwaarden voor de uitvoering. Daarmee worden effecten op beschermde natuurwaarden tijdens de uitvoering voorkomen of geminimaliseerd. Een alternatieve aanpak zou resulteren in grotere en/of meer effecten op beschermde natuurwaarden.

2.4 Planning

Voor de inrichting en realisatie van de Buitenplaats Koningsweg is de planning om in 2015 :te starten met de uitvoering. Uiteraard conform eventuele voorwaarden inzake de planning voortkomend uit dit natuurplan.

Figuur 7 Ligging diverse inrichtingsmaatregelen.

Figuur 8 Ligging van de bosranden, alwaar het bos geleidelijk overgaat in het open gebied.

3

MAATREGELEN

Bij de ontwikkeling van het gebied wordt rekening gehouden met de diverse aanwezige beschermde natuurwaarden. Dit wordt gedaan door een combinatie van inrichtingsmaatregelen, uitvoeringsmaatregelen, gericht beheer en gebruiksrichtlijnen. Dit hoofdstuk ligt de diverse maatregelen toe.

De maatregelen komen voort uit de verplichtingen van de Flora- en faunawet en/of de provinciale natuurbescherming (GNN, GO). **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** geeft een overzicht van de samenhang tussen de diverse maatregelen.

De maatregelen zijn gebaseerd op de eisen en voorwaarden die de diverse beschermde soorten aan hun leefgebied stellen, aangevuld met maatregelen ten behoeve van de versterking van de natuurwaarden van het gebied als geheel. In Bijlage 1 is een beschrijving van de diverse beschermde soorten in het gebied opgenomen. De maatregelen zijn bepaald op basis van deze informatie. De d

3.1 Inrichting

Bij de ontwikkeling wordt leefgebied behouden dan wel versterkt voor de levendbarende hagedis, hazelworm, eekhoorn en een aantal soorten vleermuizen (nl. gewone grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis en laatvlieger), daarnaast wordt het leefgebied ook geschikt gemaakt voor de overige beschermde en niet-beschermde flora en fauna uit het gebied, met name eekhoorn en vleermuizen. Deze dieren stellen verschillende eisen aan hun leefgebied. Voor vleermuizen moeten aanvullend maatregelen genomen ten behoeven van het behouden en realiseren van verblijfplaatsen. De maatregelen worden apart toegelicht.

Op basis van deze eisen zijn belangrijke inrichtingselementen bepaald. Deze elementen worden in de nieuwe inrichting toegepast.

- Heide en droog schraallanden;
- Bos;
- Bosranden;
- Takkenhopen, dood hout en stenen hopen;
- Zonbeschenen rustige plekken;
- Aangepaste verlichting.
- Verwijderen verharding
- Verwijderen hekwerk
- Vleermuisverblijfplaatsen

Figuur 9 voorbeeld heidetransplantatie

Figuur 10 Voorbeeld ontwikkeling van mantel-zoomvegetatie (Bron: Groenendijk, D. & T. Wolterbeek, Praktisch natuurbeheer: Vlinders en libellen, KNNV-uitgeverij, 2001).

Figuur 11 voorbeeld van een takkenhoop voor reptielen.

3.1.1 Droog schraal grasland

De graslanden in het gebied kennen reeds een schraal karakter. Dit ten gevolge van het extensieve beheer sinds het staken van het militair gebruik in 1996. Dit wordt nader gestimuleerd met een gericht beheer. Het heeft daarbij de voorkeur om te werken met een systeem van maaien en afvoeren. Dit wordt op een later moment nader uitgewerkt in het beheerplan voor het gebied. Begrazing heeft niet de voorkeur maar kan eventueel (zij het in extensieve vorm) ook ingezet worden.

3.1.2 Heide

Het realiseren van heidevegetatie zal gebeuren door 'heidetransplantatie'. Met deze relatief nieuwe vorm van natuurontwikkeling is in samenwerking met de Wageningen UR inmiddels geëxperimenteerd: het nieuwe Bartokpark in Arnhem is op initiatief en naar ontwerp van dezelfde landschapsarchitecten (Buro Harro) gerealiseerd door plaggen vergraste heide van NP de Hoge Veluwe te transplanteren naar dit binnenstedelijk terrein. Door deze techniek wordt de complete vegetatie, inclusief bodemleven en -omstandigheden meegenomen, waardoor direct een veel completere vegetatie ontstaat dan bij louter beheersmaatregelen of inzaaien.

Voor de minder in het oogspringende delen zullen de plaggen niet als bodembedekkende mat worden neergelegd maar zal de afgeplagde hei 'gechoppert' worden: de plaggen worden versnipperd over het nieuwe afgeplagde terrein waardoor vanuit dit strooisel ook snel een gevarieerde en complete heidevegetatie kan ontkiemen.

3.1.3 Bos

In het bos worden gericht diverse exoten, Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik verwijderd. Grote en beeldbepalende bomen blijven daarbij behouden. Op de voormalige locaties van gebouw 17, 20, 22 en 23 wordt bosontwikkeling gestimuleerd.

Dit gebeurt door een combinatie van zaaien en aanplant met gebiedseigen soorten. Waardoor er een natuurlijk bos ontstaat. Dennen-, eiken-, of beukenbos omvat bossen en struwelen gedomineerd door eiken, dennen, beuken, berken, lijsterbes of vuilboom.

3.1.4 Bosranden

Veel (natuur)winst is te behalen door de overgangen tussen open terreindelen en bospercelen te ontwikkelen tot geleidelijke overgangen met een struik- en kruidenlaag (zgn. 'mantel-zoomvegetaties). Het ontwikkelen van mantel-zoomvegetaties betekent over het algemeen bovendien een belangrijke verbetering van de belevingswaarde. (Figuur 10) .

3.1.5 Takken en stenenhopen

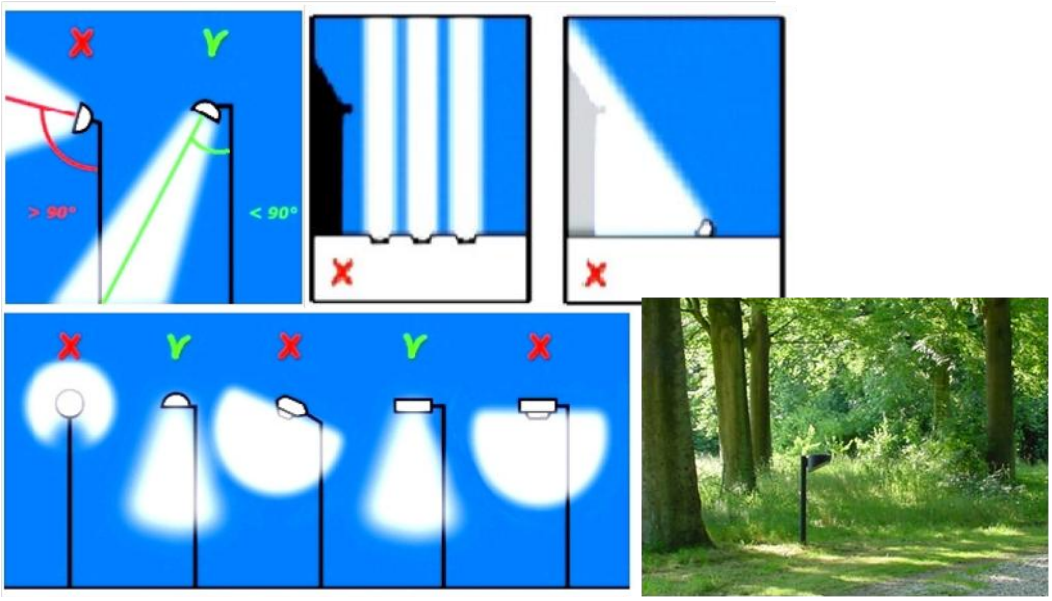
In de nabije omgeving van bosranden worden stapels hout of stenen, zodat deze kunnen worden gebruikt als schuil- en overwinteringplaats en als opwarmplek voor reptielen. De stapels moeten in de zon liggen.

VERLICHTING

De duisternis is een grote kwaliteit van dit gebied (omgeven door EHS en Natura 2000). Verlichting is dus terughoudend aangebracht, met name op KKN, op parkeerplaatsen en op de twee entrees van ZP. Momenteel worden de mogelijkheden van ledverlichting onderzocht. Dat geeft minder strooilicht en is goed dimbaar. Het type armaturen en de exacte locatie van deze masten, en daarmee ook de exacte locatie van de laanbomen, worden dus in het kader van dit onderzoek in een volgen stadium van het ontwerp verder uitgewerkt.

Figuur 12 globale weergave verlichting op het terrein. Bij de uitwerking van de verlichting worden de eisen zoals opgenomen in dit Natuurplan meegenomen.

Figuur 13 Voorbeeld van geschikte en ongeschikte verlichting. Met rechts een voorbeeld van geschikte lage verlichting. Deze straalt niet uit naar boven.

3.1.6 Aangepaste verlichting

Om het terrein geschikt te houden voor vleermuizen is het wel belangrijk om verstoring door het aanbrengen van verlichting zoveel mogelijk te voorkomen. Nagenoeg alle vleermuissoorten zijn gevoelig voor lichtverstoring. Door uitstraling van de verlichting naar ongewenste plekken te voorkomen en zo het terrein grotendeels donker te houden worden eventuele effecten voorkomen.

Verlichting wordt terughoudend en diffuus op het terrein aangebracht. Aan de gebouwen wordt geen portiekverlichting aangebracht die constant aan is. Portiekverlichting met een bewegingssensor kan ten behoeve van veiligheid wel worden aangebracht. Gevelverlichting is niet aanwezig of voorzien. In het zuidelijke deel (KKN) wordt lage verlichting aangebracht. Alle verlichting worden zo gerealiseerd dat ze niet naar boven uitstralen. Zo wordt lichtverstoring van vleermuizen voorkomen.

Grote verlichte locaties worden niet aangebracht op het terrein omdat deze voor te veel verstoring zouden zorgen voor vleermuizen en nachtactieve dieren.

3.1.7 Verwijderen verharding

Een groot deel van de verharding in het noordelijke deel van het terrein wordt verwijderd. Zie Figuur 4 voor een weergave van de aanpassingen en wijzigingen in de verharding.

3.1.8 Verwijderen hekwerk

Het hekwerk rond het terrein wordt verwijderd. De oude betonpalen blijven aanwezig om de oude grenzen van het militaire complex weer te geven. Dit maakt het gebied (beter) toegankelijk voor grote zoogdieren zoals ree en das.

Het hekwerk wordt pas verwijderd nadat de bebouwing gesloopt is, zodat de nieuwe bosbeplanting 2 jaar de tijd heeft gehad om aan te slaan. Daarnaast wordt voorkomen dat dieren tijdens de uitvoering van de sloopwerkzaamheden verstoord worden.

Langs de Koningsweg wordt nieuw dassenraster aangelegd, zodat verkeersslachtoffers van dassen worden voorkomen. Langs de rest van de Koningsweg is reeds een dassenraster aanwezig. Het nieuwe dassenraster wordt hierop aangesloten.

3.1.9 Vleermuisverblijfplaatsen

Met de ontwikkeling worden een aantal vleermuisverblijfplaatsen aangetast. In een aantal van de te slopen gebouwen zitten vleermuisverblijfplaatsen (zie

). Tevens zitten er vleermuisverblijfplaatsen in een aantal gebouwen die gerenoveerd of verbouwd gaan worden. De verblijfplaatsen in de te slopen gebouwen moeten ruim voor de sloop vervanging hebben. Daarnaast moet bij verbouwingen en renovaties zo gehandeld worden dat aanwezige verblijfplaatsen behouden blijven en waar mogelijk versterkt.

Kader - vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouwbewonende en/of boombewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouwbewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boombewonend en gewone grootoorvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen. Deze verblijfplaatsen kunnen o.a. de volgende functies hebben:

- *Kraamverblijfplaats.*
- *Zomerverblijfplaats.*
- *Paar- en/of baltsverblijfplaats.*
- *Winterverblijfplaats.*

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Tabel 1 Te compenseren/vervangen verblijfplaatsen

Gebouw	Verblijfplaats die komt te vervallen	Soort
ZP8	Winterverblijfplaats	Gewone grootoorvleermuis
ZP9	Kraamverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis
	Zomerverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis
	Paarverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis
KKN22	Kraamverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis
	Zomerverblijfplaats	Gewone dwergvleermuis

Tabel 2 Weergave van de wijzigingen in de vleermuisverblijfplaatsen. Vet gedrukte aantallen worden zo snel mogelijke (uiterlijk 2015) gerealiseerd. Cursieve aantallen worden later tijdens de ontwikkeling gerealiseerd. Zie bijlage 2 voor een uitgebreide tabel. Een deel van de permanente voorzieningen zijn geschikt voor meerdere soorten vleermuizen en of meerdere typen verblijfplaatsen.*

	Verdwijnen	Tijdelijk	Permanent*	Behouden
Zomer- en paarverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis	2		**17**+*6*	9
Kraamverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis	2	1	**6**+*6*	1
Winterverblijfplaats grootoorvleermuis	1		**2**+*1*	1
Zomerverblijfplaats grootoorvleermuis	0		**5**	Nvt
Kraamverblijfplaats- laatvlieger	0		*6*	1
Zomerverblijfplaats -laatvlieger	0		*6*	1

Hierbij worden de volgende maatregelen genomen:

A. Realiseren nieuwe verblijfplaatsen (zie bijlage 4) door:
    i. Ophangen vleermuiskasten aan gebouwen en bomen
    ii. Realiseren van een vleermuisverblijfplaats in gebouw KKN10A
    iii. Realiseren vleermuiskelders
    iv. Realiseren vleermuistorens
    v. Vleermuis inclusief bouwen
B. Vleermuisvriendelijk renoveren
C. Verblijfplaatsen vleermuisvriendelijk slopen (zie bijlage 2)

Het merendeel van de te behouden gebouwen in het terrein bieden veel mogelijkheden voor vleermuizen. De gebouwen zijn en blijven allemaal geschikt voor vleermuizen. Naast het aanbieden van nieuwe verblijfplaatsen blijven er dus ook een groot aantal geschikte (en nu nog ongebruikte) locaties voor verblijfplaatsen aanwezig in het terrein.

Bijlage 3 geeft een overzicht van waar en wanneer de diverse maatregelen genomen kunnen worden. Buitenplaats Koningsweg blijft met deze maatregelen geschikt voor vleermuizen. Tijdens en na de herinrichting van het gebied blijven voldoende verblijfplaatsen beschikbaar in het gebied.

Kader - Rijksmonumenten

Een deel van de maatregelen worden genomen in en aan Rijksmonumenten. De uitvoering en vormgeving van de maatregelen moeten passen binnen de eisen van de Rijksmonumentale status. Concreet betekend dit dat het niet wenselijk (of mogelijk) is om vleermuiskasten aan de buitenzijde van de rijksmonumentale gebouwen te realiseren. Vooral in het deelgebied Zeven Provinciën zou dit zorgen voor een periode waarin er mogelijk geen of onvoldoende verblijfplaatsen beschikbaar zijn voor vleermuizen. Tijdens de renovatie en herbouw van de gebouwen, in dit deel, kunnen verblijfplaatsen mogelijk waarschijnlijk niet gebruikt worden. Om deze periode te overbruggen worden tijdelijke kraamkasten (model C) aan de gebouwen opgehangen. Zodra de gebouwen in dit gebied weer geschikt zijn, maar maximaal na 5 jaar, worden de kasten weer verwijderd. Er wordt dan gekeken naar een alternatieve geschikte locatie voor de kraamkast in het terrein. Daarmee worden dus tijdelijke voorzieningen gerealiseerd in het gebied.

B. Vleermuisvriendelijk renoveren

Voorafgaand aan de renovatie werkzaamheden wordt exact bepaald waar de verblijfplaatsen van de vleermuizen zitten in het gebouw. Per verblijfplaats wordt in overleg met een ecoloog bepaald hoe gerenoveerd kan worden zonder de verblijfplaats aan te tasten.

De exacte vorm en omvang van de renovatiewerkzaamheden is bij de gebouwen nog niet bekend. De noodzakelijke maatregelen worden daarom in een later stadium bepaald.

Er worden extra verblijfplaatsen aangeboden in het gebied. Zodat eventuele (tijdelijke) verstorende werkzaamheden van renovaties geen negatieve effecten hebben op de populatie vleermuizen op het terrein. Zo zijn er altijd afdoende verblijfplaatsen in het gebied aanwezig.

Tabel 3samenhang tussen de diverse maatregelen

Maatregelen	Draagt bij aan Flora- en faunawet - ontheffingsplicht	GNN - Beheertypen
Inrichting		
Heide en droog schraallanden;		N07.01, N11.01
Bos;		N15.02
Bosranden;		N15.02, N07.01, N11.01
Takkenhopen, dood hout en stenen hopen;		
Zonbeschenen rustige plekken;		
Aangepaste verlichting.		
Verwijderen verharding		
Realisatie vleermuisverblijfplaatsen		
Beheer		
beheerplan opstellen		N15.02, N07.01, N11.01
gebruik		
zonering recreatief gebruik		
Voorlichting		
loslopende honden		
Uitvoering		
Monitoring		

 eekhoorn, hazelworm, levenbarende hagedis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, gewone dwergvleermuis.

N15.02 – Dennen, Eiken-, beukenbos

N07.01 – Droge Heide

N11.01 – Droog schraalland

3.2 Zorgvuldig werken tijdens uitvoering

Bij de uitvoering moet eveneens rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden. Het gaat daarbij met name om het voorkomen van effecten op beschermde soorten. Door een goede planning van de werkzaamheden of een aangepaste handelswijze zijn veel effecten namelijk te voorkomen. Een concrete lijst van alle uitvoeringsvoorwaarden is opgenomen in Bijlage 2.

3.3 Beheer

Voor het duurzaam behouden van de beschermde soorten, met name hazelworm en levendbarende hagedis, in het gebied is een goed afgestemd beheer essentieel. Voor het gebied wordt daarom een beheerplan opgesteld. In het beheerplan moeten de volgende maatregelen worden opgenomen:

- Fasering van de beheer werkzaamheden in ruimte en tijd.
- Behouden en evt. versterken inrichtingselementen zoals takkenhopen.

Levendbarende hagedissen en hazelwormen zijn gebaat bij een afwisselende en structuurrijke vegetatie met zowel schaars begroeide delen en open plekken als dichte vegetatiestructuren. De dieren moeten de mogelijkheid hebben om zowel warme als koele plekken op te zoeken. Bij het beheer van biotopen moet voorkomen worden dat er een monotone vegetatie met een monotone structuur ontstaat.

Het uiteindelijke beheer wordt uitgevoerd door de gemeente Arnhem. Het beheerplan wordt opgesteld na de realisatie van het gebied door de gemeente Arnhem. De gemeente gaat haar beheervisie bossen actualiseren, daarin wordt Buitenplaats Koningsweg meegenomen.

3.4 Gebruik

Ten slotte moet ook bij het gebruik van het gebied rekening gehouden worden met de aanwezige beschermde soorten.

3.4.1 Zonering van (recreatief) gebruik

In het gebied is een zonering aangebracht voor het gebruik. Daarbij is met name het noordelijk deel van het gebied minder toegankelijk gemaakt, door bijvoorbeeld geen paden of alleen onverharde paden aan te brengen. Dit zorgt ervoor dat in het gebied voldoende rust aanwezig blijft voor de diverse soorten. Zie Figuur 4 voor de zonering.

3.4.2 Loslopende honden

In het gebied geldt een aanlijngebod voor honden. Hier wordt bij de entree's van het gebied op gewezen middels bebording. De gemeente wordt gevraagd dit (indien nodig) op te nemen in de APV.

3.4.3 Voorlichting

Alle gebruikers van het gebied krijgen informatie over de aanwezige beschermde soorten in het gebied. Zodat iedereen bewust is van de aanwezige natuurwaarden. Dit zorgt ervoor dat de aanwezige natuurwaarden in het gebied gerespecteerd worden.

Wie	Welke informatie
Eigenaren en gebruikers van de bebouwing met vleermuisverblijfplaatsen en/of voorzieningen daarvoor	Locatie en voorzieningen van vleermuisverblijfplaatsen. Evt. noodzakelijke maatregelen en voorwaarden voor het duurzaam in stand houden van de verblijfplaats.
Bewoners	Informatieblad met aanwezige natuurwaarden in het gebied
Iedereen	Informatiebord bij de entree met aanwezige natuurwaarden in het gebied
Verblijfsrecreanten	In iedere folly een informatieblad met aanwezige natuurwaarden in het gebied.

3.5 Monitoring

Het gebruik van het terrein door hazelworm, levenbarende hagedis en vleermuizen wordt gemonitord. Hiervoor wordt een vast team aan deskundige ingezet.

De monitoring wordt gekoppeld aan de ruimtelijke ontwikkelingen. We gaan dus niet monitoren om het monitoren, maar monitoren naar behoefte om informatie over soorten. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

3.5.1 Vleermuizen

De 2 jaar na het slopen van de gebouwen wordt conform het vleermuisprotocol gemonitord door een ecoloog. Het doel is om in beeld te krijgen waar de vleermuizen naar toe verplaatsen. Na 2 jaar wordt opnieuw bepaald of nadere monitoring noodzakelijk is. Indien blijkt dat de nieuwe verblijfplaatsen werken wordt structurele monitoring niet meer noodzakelijk geacht.

Voor vleermuizen wordt conform het vigerende Vleermuisprotocol onderzoek gedaan naar zomer-, kraam- en paarverblijfplaatsen van laatvlieger en gewone dwergvleermuis en naar winterverblijfplaatsen van grootoorvleermuizen. Het protocol voor het inventariseren van vleermuizen is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging, in overleg met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur.

3.5.2 Hazelworm en levendbarende hagedis

Twee jaar na de ontwikkelingen in het leefgebied van beide soorten dient door middel van het uitleggen van kunstmatige schuilplaatsen (reptielenplaten) te worden aangetoond dat het plangebied inderdaad nog steeds als actueel leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis kan worden aangemerkt.

4

BESCHERMDE GEBIEDEN – EHS, GNN EN GO

4.1 Inleiding

Om de biodiversiteit nu en voor toekomstige generaties Gelderlanders veilig te stellen, beschermt de provincie het Gelders Natuurnetwerk , aangevuld met de Groene Ontwikkelingszone.

Het Gelders Natuurnetwerk is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuur van internationaal, nationaal en provinciaal belang. Dit Gelders Natuurnetwerk bestaat uit alle terreinen met een natuurbestemming binnen de voormalige EHS en bevat tevens een Zoekgebied nieuwe natuur van 7.300 hectare, voor 5.300 hectare nog te realiseren nieuwe natuur.

De provincie en haar partners streven samen naar een compact en hoogwaardig stelsel van onderling verbonden natuurgebieden. De Groene Ontwikkelingszone (GO) heeft een dubbele doelstelling. Er is ruimte voor verdere economische ontwikkeling in combinatie met een (substantiële) versterking van de samenhang tussen aangrenzende en inliggende natuurgebieden.

Het plangebied is begrenst als GO en GNN.

4.1.1 Ontwikkelingen in de GNN

Nieuwvestiging en grootschalige ingrepen zijn alleen mogelijk wanneer:

- er geen reële alternatieven zijn;
- een groot maatschappelijk belang in het geding is.

Per saldo moet elke ontwikkeling een verbetering van de kernkwaliteiten in het Gelders Natuurnetwerk opleveren. In dat saldo zijn vergroting van de oppervlakte natuur en versterking van de ecologische samenhang belangrijke randvoorwaarden.

4.1.2 Ontwikkelingen in de GO

De provincie nodigt de Gelderse samenleving uit om in de Groene Ontwikkelingszone (GO) initiatieven te ontwikkelen die bijdragen aan de realisatie van de dubbele doelstelling. Vanwege de dubbele doelstelling is er in de GO ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en voor een beperkte uitbreiding van bestaande bedrijven, woningen en bouwwerken en andere functies.

Wijziging provinciaal beleid

Tijden het opstellen van dit document is de Provincie Gelderland bezig met het vaststellen van een nieuw provinciaal beleid; Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Provinciale Staten zullen de Omgevingsvisie vermoedelijk in hun vergadering van 9 juli 2014 vaststellen en de Omgevingsverordening in die van 1 oktober. De regels rondom de beschermde natuurgebieden wijzigen daarin ten opzichte van het huidig vigerende beleid. Omdat de verwachting is dat het bestemmingsplan voor de Buitenplaats Koningsweg pas na de vaststelling van de omgevingsverordening in procedure gaat, wordt in dit natuurplan het nieuwe beleid onderbouwd. Daarbij worden de 'Omgevingsvisie (vastgesteld)-concept 3' en 'Omgevingsverordening (vastgesteld)-concept 3' beide in concept vastgesteld d.d 14 januari 2014 gebruikt. Ter toelichting wordt als laatste ook ingegaan op het oude/vigerende beleid.

Figuur 14 begrenzing van GGN (donker groen) en GO (licht groen) ter plaatse van het plangebied (rode lijn).

4.2 Wijzigingen in de GNN en GO

Door Gedeputeerde Staten kan de begrenzing van het GNN en de GO worden aangepast. Dit kan enerzijds ten behoeve van een verbetering van de samenhang of een betere planologische inpassing van het GNN en de GO, mits de kernkwaliteiten van het GNN en de GO worden behouden en de oppervlakte van het GNN en de GO ten minste gelijk blijft. Hierbij gaat het om situaties ingegeven door ecologische motieven, zonder dat er sprake is van een ruimtelijke ontwikkeling in het GNN en de GO. Anderzijds kunnen door de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en de uitvoering van projecten, wijzigingen ontstaan in de begrenzing van het GNN en GO. Bij ingrepen in het GNN verdwijnen er delen met een natuurbestemming. Bij de ontwikkeling van compensatie- en vereveningslocaties komen er natuurbestemmingen bij.

Hierbij gelden de volgende artikelen van de Omgevingsverordening:
Artikel 2.7.3.1 Wijziging begrenzing GNN en GO
Gedeputeerde Staten kunnen de begrenzing van het GNN en de GO als bedoeld in artikel 2.1.1 sub 10 en sub 12 wijzigen:

a. ten behoeve van een verbetering van de samenhang of een betere planologische inpassing van het GNN en de GO, voor zover:
    i. de kernkwaliteiten van het GNN en de GO worden behouden; en
    ii. de oppervlakte van het GNN ten minste gelijk blijft;
b. ten behoeve van de toepassing van artikel 2.7.1.1 of artikel 2.7.1.2.

artikel 2.7.1.1 Beschermingsregime GNN
1. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen het Gelders Natuurnetwerk (GNN) worden geen nieuwe functies mogelijk gemaakt, tenzij:
    a. geen reële alternatieven aanwezig zijn;
    b. sprake is van redenen van groot openbaar belang;
    c. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
    d. de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid kan een bestemmingsplan dat betrekking heeft op een gebied gelegen binnen het GNN nieuwe bebouwing of terreinverharding binnen omheinde militaire terreinen mogelijk maken, indien:
    a. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
    b. de overblijvende effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.
3. Compensatie als bedoeld in het eerste en tweede lid:
    a. wordt gerealiseerd op gronden die nog geen natuurbestemming hebben in of grenzend aan de GO of in het zoekgebied van 7300 ha nieuwe natuur in het GNN.
    b. wordt, voor zover mogelijk, gerealiseerd aan of nabij het aangetaste gebied, met dien verstande dat een duurzame situatie ontstaat;
    c. wordt planologisch verankerd in hetzelfde dan wel in een ander gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan;

d. vindt plaats in een compensatiepoule, indien combinatie van de ingreep en de compensatie in hetzelfde of een gelijktijdig vast te stellen plan niet mogelijk is;
e. vindt plaats op afstand van het gebied, indien fysieke compensatie aansluitend aan of nabij het aangetaste gebied en compensatie van gelijkwaardige natuur in een compensatiepoule niet mogelijk is.

4. De omvang van de compensatie wordt bepaald door de omvang van het aangetaste areaal waarbij een toeslag op de omvang van het aangetaste areaal wordt berekend, zowel in oppervlak, als in budget, te onderscheiden in de categorieën:
   a. natuur met een ontwikkeltijd van 5 jaar of minder: geen toeslag;
   b. tussen 5 en 25 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 1/3 in oppervlak, vermeerderd met de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
   c. tussen 25 en 100 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 2/3 in oppervlak, vermeerderd met de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
   d. bij een ontwikkelingsduur van meer dan 100 jaar: de toeslag van tenminste 2/3 in oppervlak en de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer zijn maatwerk.
5. Indien fysieke compensatie aantoonbaar niet, of niet volledig mogelijk is, wordt een financiële compensatie bepaald aan de hand van:
   a. de kosten van de aanschaf en de verwerving van vervangende grond op dezelfde plaats;
   b. de kosten van de basisinrichting; en
   c. de kosten van het ontwikkelingsbeheer gedurende de ontwikkelingstijd.
6. De kosten als bedoeld in het vierde en vijfde lid worden gelabeld aan de betreffende ingreep in het provinciaal compensatiefonds gestort.

artikel 2.7.1.2 Uitbreiding

In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen het GNN kan uitbreiding van bestaande functies mogelijk worden gemaakt indien in de toelichting bij het plan wordt aangetoond dat de kernkwaliteiten van het gebied, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo worden versterkt en deze versterking planologisch is verankerd in hetzelfde dan wel een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.

4.3 Natuurdoelen en –kwaliteit

De kernkwaliteiten van de GNN en de GO zijn door de provincie beschreven in 128 deelgebieden. Dit heeft als doel: ten eerste om te beoordelen in hoeverre een geplande ingreep de kernkwaliteiten aantast, en ten tweede om richting te geven aan mitigerende en compenserende maatregelen.

Het plangebied valt in het deelgebied Nr. 114 - Deelen – Terlet.

Algemene kernkwaliteiten

Kernkwaliteiten deelgebied natuur en landschap

- Onderdeel van grootschalig aaneengesloten gebied van droge, voedselarme bossen, zandverstuivingen en heide; hier goeddeels in utilitair gebruik (vliegvelden, kazernes), verder heide en met enkele ontginningen
- onderdeel van Nationaal Landschap Veluwe
- onderdeel van Natura 2000-gebied Veluwe met de bijbehorende habitats en soorten (muv Vliegveld Deelen en kazernes)
- groot wild: m.n. edelherten, wilde zwijnen
- leefgebied das
- cultuurhistorische waarden van o.m. vliegveld, grafheuvels, oude ontginningen, hakhout, houtwallen en boerderijen
- cultuurhistorische waarden van oude ontginning Deelen
- abiotiek: aardkundige waarden, kwel, bodem, grondwaterreservoir rust, ruimte, donkerte
- ecosysteemdiensten: recreatie, rust, drinkwater, militair oefenterrein, houtproductie

Aardkundige waarden

- +: Stuwwal van de oostelijke Veluwe; Sandr van Wolfheze; Heelsumse Beek

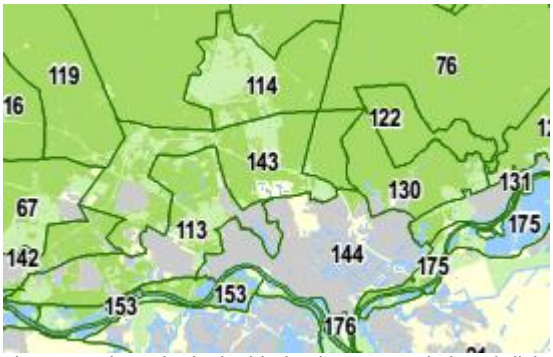
Ontwikkelingsdoelen

Ontwikkelingsdoelen natuur en landschap GNN (omvorming, natuurontwikkeling)

- ontwikkeling heidevelden en heischrale graslanden met bijbehorende flora en vegetatie
- ontwikkeling bosranden en overgangen naar cultuurgronden, heide en schrale graslanden
- ontwikkeling uitwisseling met de omgeving en vermindering barrièrewerking N804, N311 en A50
- ontwikkeling biotopen voor reptielen en amfibieën, poelen
- ontwikkeling cultuurhistorische patronen (hessenwegen, grafheuvels, verkavelingen: Deelen en Kemperheide) en beheersvormen
- ontwikkeling houtproductie en andere ecosysteemdiensten

Ontwikkelingsdoelen natuur en landschap Groene Ontwikkelingszone

- ontwikkeling bosranden en overgangen naar cultuurgronden, heide, zandverstuivingen en schrale graslanden
- ontwikkeling uitwisseling met de omgeving en vermindering barrièrewerking N804, N311 en A50
- ontwikkeling biotopen voor reptielen en amfibieën, poelen
- ontwikkeling cultuurhistorische patronen (hessenwegen, grafheuvels, verkavelingen: Deelen en Kemperheide) en beheersvormen
- ontwikkeling houtproductie en andere ecosysteemdiensten

Figuur 15 uitsnede deelgebieden kaart voor de beschrijving van de kernkwaliteiten. Het plangebied maakt onderdeel uit van deelgebied 114 (bron: Bijlage 6 en7: kernkwaliteiten GNN en GO, provincie Gelderland).

Figuur 16 voorgestane wijziging van de GNN in het terrein. het ongekleeurde oppervlakte wordt allemaal GO.

4.4 De ontwikkeling

Voorgesteld wordt om de begrenzing van de GNN en de GO in het gebied te wijzigen. Het oppervlakte GNN wordt gewijzigd en aanzienlijk uitgebreid. Dit creëert de ruimte voor de ontwikkeling van enkele gebouwen in het zuidelijk deel van het gebied en zorgt voor een optimale bescherming van de natuur in de rest van het gebied. In totaal draagt het bij aan een betere planologische én natuurlijke samenhang in het gebied.

Dit heeft de volgende voordelen:

- Meer aaneengesloten GNN – minder versnippering
- Één robuust deel met natuurwaarden
- Groter oppervlakte GNN
- Betere bescherming van gebied met hoogste (potentiële) natuurwaarden
- Mogelijkheden voor realisatie bebouwing in het zuidelijk deel van het gebied (gebouwen KNN1 – KNN3).

De ontwikkeling draagt zo bij aan het ontwikkelen en versterken van de kernkwaliteiten van het gebied.

4.4.1 Kwalitatieve wijzigingen in het gebied

In het noordelijke gebied (GNN) staat natuur voorop. De natuurwaarden in het gebied krijgen hier optimaal de ruimte. Dit gebeurt door:

- Verwijderen bebouwing uit het gebied
- Verwijderen asfaltwegen uit gebied
- Realisatie van geleidelijke overgangen tussen open terrein (schraalgraslanden en heide) naar het dichte bos dmv bosranden..
- Versterken optimaal leefgebied voor reptielen
- Ontwikkeling heidevelden en heischrale graslanden met bijbehorende flora en vegetatie
- Uitbreiden oppervlak bos
- Realisatie van meer variatie in bosgebied door
    - Verwijderen uitheemse soorten zoals Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers
    - Beheer van het bos dmv bijvoorbeeld gericht dunnen, zodat het bos zich tot volle wasdom kan ontwikkelen.
    - Behouden enkele open plekken in het bos op de voormalige locaties van de bebouwing
- Verwijderen hekken en afzettingen, met das in ogenschouw
- Versterken migratieroutes van diverse soorten door behouden en versterken bomenlanen en vegetatiestructuren.

In de zuidelijke helft van het plangebied (de nieuwe GO) wordt natuur samen met economische ontwikkelingen gerealiseerd en behouden. Dit gebeurt door

- Versterken en behouden vleermuisverblijfplaatsen
- Versterken en behouden bomenlanen
- Stimuleren ontwikkeling hei en bosranden

Met de wijziging verdwijnt de GNN bescherming van het bosgebied in het zuidelijke deel van het plangebied (bij de entree van KKN). In de toekomst worden hier enkele

gebouwen teruggebracht. De herbouw van deze gebouwen is meegegeven in het Publiek Programma van Eisen voor de ontwikkeling van het gebied. Dit wordt nader toegelicht in hoofdstuk 2. De oppervlakte van dit bosgebied wordt ruimschoots teruggebracht in het noordelijk deel van het plangebied. De exacte maatvoering van de oppervlaktes wordt nader beschreven in de volgende paragraaf .

In hoofdstuk 3 worden de maatregelen in het gebied nader toegelicht.

4.4.2 Kwantitatieve wijzigingen

De volgende kwantitatieve wijziging van de GNN en GO wordt voorgesteld:

	Huidige	Toekomst	Netto
GNN	2,45 ha	11,71 ha	+ 9,26 ha
GO	13,95 ha	4,69 ha	- 9,26 ha

Dit resulteert in de volgende kwantitatieve wijziging in de beheertypen van het gebied:

Natuurbeheertype	Huidige	Toekomst	Netto
N15.02 – Dennen, Eiken-, beukenbos	0,42 ha	4,42 ha	+ 4 ha
N16.01 – Droog bos met productiefunctie	2,03 ha	0	- 2,03 ha
N07.01 – Droge Heide	0	2,44 ha	+ 2,44 ha
N11.01 – Droog schraalland	0	4,85 ha	+ 4,85 ha

De oppervlaktes worden nader verbeeld in Figuur 16.

Per saldo neemt het oppervlakte GNN dus toe ten opzichte van het oppervlakte GO. Het oppervlakte GNN neemt toe met een factor 4, 78. Daarmee wordt dus ruimschoots voldaan aan de compensatieverplichting (minimaal 2/3 overcompensatie) voortkomend uit artikel 2.7.1.1 van de Omgevingsverordening.

Tevens neemt het oppervlakte van de diverse natuurbeheertypen toe. Alleen het oppervlak droog bos met productiefunctie neemt af. Er is gekozen voor een hoger natuurdoel in het gebied, waardoor het bos het natuurbeheertype Dennen, eiken-, beukenbos krijgt. Dit sluit beter aan bij de feitelijke situatie en de doelstelling voor het gebied.

4.5 Koppeling met vigerende/oude beleid

In deze paragraaf wordt (kort) onderbouwd hoe de ontwikkeling ook in het vigerende/oude beleid past. Hierbij wordt het Streekplan 2005 (vastgesteld d.d. 29 juni 2005) als basis gebruikt. Het plangebied is daarbij volledig begrenst als EHS.
Het Streekplan biedt de mogelijkheid om binnen het Nee-tenzij principe wijzigingen in de EHS aan te brengen middels de Saldobenadering.

Saldobenadering

In het afwegingskader voor de EHS worden plannen afzonderlijk beoordeeld. Om een meer ontwikkelingsgerichte aanpak te bevorderen kan hiervan worden afgeweken door op gebiedsniveau een “nee-tenzij” afweging te maken. Dit kan wanneer een aantal plannen of projecten in één ruimtelijk plan wordt ingediend gericht op de per saldo

verbetering van de kwaliteit en/of kwantiteit van de EHS op gebiedsniveau. Door middel van deze saldobenadering kan een meer aaneengesloten EHS worden verkregen of kunnen EHSgebieden beter met elkaar worden verbonden.
Deze benadering is alleen toepasbaar als:

- de combinatie van bestemmingswijzigingen binnen één ruimtelijke visie wordt gepresenteerd;
- er een onderlinge samenhang bestaat tussen de betreffende plannen;
- een schriftelijke waarborg voor de realisatie van de plannen kan worden overgelegd waarop alle betrokkenen zijn aan te spreken.

Bovendien is voor toepassing van deze saldobenadering nodig dat binnen de EHS een kwaliteitsslag gemaakt kan worden waarbij het oppervlak natuur minimaal gelijk blijft dan wel toeneemt.

Voorliggende ontwikkeling past goed in deze doelstellingen.

4.6 Conclusie

De ontwikkeling zorgt voor een betere verbetering van de samenhang en een betere planologische inpassing van het GNN en de GO. Er zijn geen reële alternatieve met een vergelijkbaar resultaat. Daarnaast is het ontwikkelen van het gebied noodzakelijk vanuit rijksdoelen. De kernkwaliteiten van het gebied worden versterkt en het oppervlakte van de GNN neemt ruim toe.
Derhalve kan gesteld worden dat de ontwikkeling past in het provinciaal beleid.

LITERATUURLIJST

- Anonymus (2013) Kamp Koningsweg Noord Natuuronderzoek. Arcadis
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). *De amfibieën en reptielen van Nederland, - Nederlandse fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European invertabrate Survey – Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009). *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen.*
- Kadaster (2011). *Topografische Kaart Nederland - 1:25.000.* Emmen, Kadaster.
- Koninklijke Vermande (1999-2009). *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 , 4 en 5.* SDU Uitgeverij, Den Haag
- Landschapsbeheer Flevoland (2011). *Vleermuisvriendelijk bouwen. Een handreiking voor huiseigenaar, architect en beleidsmedewerker.* Een samenwerking tussen Landschapsbeheer Flevoland, Zoogdiervereniging en Tauw bv. Landschapsbeheer Flevoland, Lelystad.
- Limpens, H. , K. Mostert en W. Bongers (1997). *Atlas van de Nederlandse Vleermuizen*. Utrecht: KNNV Uitgeverij.
- Limpens, H., P. Twisk & G. Veenbaas (2004). *Met vleermuizen overweg*. *Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invullingen kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor vleermuizen*. Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft / Zoogdiervereniging, Arnhem.
- Maanen, E. van (2007). Natuurtoetsing gebiedsontwikkeling Kamp Koningsweg Noord & Zeven Provinciën in Schaarsbergen Inventarisatie van beschermde natuurwaarden in het kader van de Natuurwet- en regelgeving. Rapportnr. 07233. EcoGroen Advies, Zwolle.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2004). *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.* Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.
- Twisk, P. & Aelberts, F. (g.d.), *Winterslaapplaatsen van vleermuizen, Leidraad bij de bouw, inrichting en het beheer van winterverblijven*. Vleermuiswerkgroep Noord-Brabant.
- Vliegenthart, A. & Zollinger, R. (2012), *Handleiding bij de brochure Kleine faunavoorzieningen bij kunstwerken in de infrastructuur*. VOFF. Wageningen
-

Bijlage 6 en7: kernkwaliteiten GNN en GO:
http://www.gelderland.nl/Documenten/Themas/Ruimtelijke_Ordening/Omgevingsvisie/Tabel_kernkwaliteit_feb2014.pdf

BIJLAGE 1 – SOORTBESCHRIJVING

Hazelworm

Figuur 17 hazelworm (foto: R. Koops)

Soortbeschrijving

De hazelworm is een pootloze hagedis. Vaak wordt hij ten onrechte voor een slang aangezien. Hij heeft een voorkeur voor bossen, bosranden, houtwallen, heide en weg- en spoorbermen. De hazelworm is eierlevendbarend. Ze brengen veel tijd ondergronds of verscholen onder vegetatie of in schuilplaatsen door, waardoor ze relatief weinig worden waargenomen. De hazelworm leeft voornamelijk van regenwormen en naaktslakken.

Biologie	Jaarritme
Overwintering	Half september tot en met half april, mannen ontwaken als eerste soms al rond maart
Voortplanting	Mei en juli, geboorte jongen augustus en september

Ecologie

De voorkeurshabitat van de hazelworm bestaat uit enigszins vochtige, met dichte vegetatie bedekte gebieden. De soort komt voor in bossen bosranden, heide houtwallen, struwelen, spoor- en wegbermen, kalkgraslanden, steenhopen, ruderale plaatsen en tuinen. De meeste waarnemingen hebben betrekking op bos- en heideterreinen. De dieren hebben een voorkeur voor habitats met voldoende gevarieerde structuur in de vegetatie en ook met holen en gaten in de groen, met zachte grond, stenen, afval, mos en/of andere dichte bodemvegetatie waarin de dieren kunnen graven.

In zijn leefgebied heeft de hazelworm de volgende biotoopelementen nodig:

Biotoop/Functie	Beschrijving
Overwinteringslocaties	Ondergronds in droge holten
Dagrustplaats	Gaten of holen in de grond Holten onder stenen en hout Composthopen
Foerageerplekken	Struiken, kruidenrijke vegetaties, grassen
Trekwegen (verbinding tussen de biotoopelementen)	Bosranden, bermen en struwelen

Dichtheden en verplaatsingen

Een dichtheid van ongeveer 7 tot 13 hazelwormen per hectare mag als gemiddeld worden aangenomen in het hazelwormverspreidingsgebied. In zeer optimale situaties zijn populatie dichtheden van enkele honderden dieren per hectare. De dieren zijn zeer plaatsgetrouw. De homerange (actieradius) van een hazelworm bedraagt maximaal 800-1.100 m^2.

Waarnemingen onderzoek

Tijdens het onderzoek zijn op 5 locaties hazelwormen aangetroffen (max. 4 tijdens één ronde). De soort is alleen aangetroffen in het deelgebied Zeven Provinciën en het oostelijke deel van Kamp Koningsweg Noord. Naar verwachting komt de soort met name in deze delen van het onderzoeksgebied voor omdat hier geschikt leefgebied voorhanden is. Het leefgebied bestaat hier uit (hei)schrale bermen, ruigten en bosranden met veel liggend dood hout. Sporadisch kunnen zwervende exemplaren ook elders in het onderzoeksgebied opduiken. Gezien het vrij grote aantal aangetroffen dieren wordt verwacht dat sprake is van een gezonde populatie hazelwormen in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied (Bunshoek, 2013)

Figuur 2 geeft een weergave van het belangrijke leefgebied van hazelworm. Dit betreft ca. XX hectare.

Levendbarende hagedis

Figuur 18 levenbarende hagedis (foto: R. Heins)

Soortbeschrijving

De levendbarende hagedis is de kleinste hagedis soort in Nederland en heeft zijn naam te danken aan de wijze waarop de jongen worden geborenDe soort wordt gemiddeld 13 á 14 centimeter lang, met soms een maximale lengte van 18 centimeter. Tweederde van de lengte gaat hiervan naar de staart. De kleur van de levendbarende hagedis is over het algemeen bruin tot grijsbruin en soms met een lichtere groene of bronsachtige glans erover heen. Over de rugzijde loopt vaak een band van donkere stippen.

Biologie	Jaarritme
Overwintering	Half september tot en met half april, mannen ontwaken als eerste soms al rond februari
Voortplanting	April tot en met mei, geboorte jongen eind juli en begin augustus

Ecologie

In tegenstelling tot andere hagedissen is de levenbarende hagedis koudetolerant. Dit zorgt ervoor dat de voorkeurshabitat van de levenbarende hagedis bestaat uit vochtige terreinen met overgangen van structuurrijke vochtige delen naar droge terreindelen. Denkend hierbij aan redelijk dicht begroeide gebieden zoals vochtige heide, veen, schraal grasland maar ook open plekken in het bos en rijk begroeide bosranden. Tevens wordt de soort vaak waargenomen in wegbermen, dijktaluds, hagen en houtwallen.

In zijn leefgebied heeft de levendbarende hagedis de volgende biotoopelementen nodig:

Biotoop/Functie	Beschrijving
Overwinteringslocaties	Grote gras- en zeggepollen, oude zoogdierholen, onder boomstronken.
Dagrustplaats	Structuurrijke habitat met open zonbeschenen, snel opwarmende plekken, in de buurt dekkingsmogelijkheden tegen uitdroging en predatie.
Foerageerplekken	Structuurrijke habitat zoals struiken , natte en droge heide.

Trekwegen (verbinding tussen de biotoopelementen)	Vegetatiegrenzen zoals bosranden of open mantelzones.

Dichtheden en verplaatsingen
De soort leeft in een netwerkpopulatie welke onderverdeeld is in deelpopulaties. De netwerkpopulatie bestaat gemiddeld uit 500 volwassen exemplaren. De maximale afstand tussen de deelpopulaties is circa 50-300 meter. Ongeveer 1 op de 100 dieren trekt verder weg en heeft een maximale afstand van 1 kilometer.

Waarnemingen onderzoek
Tijdens het onderzoek is eenmalige een zwangere levendbarende hagedis waargenomen langs de uiterste noordoostzijde van Kamp Koningsweg Noord. Hier zijn zonbeschenen bosranden en een zone met heischrale vegetaties aanwezig die uitermate geschikt leefgebied vormen voor de soort. Verwacht wordt dat hier een kleine populatie aanwezig is.

Eekhoorn

Soortbeschrijving
De eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) is een makkelijk waarneembaar soort. De vacht kleur van de eekhoorn varieert van rood (oranje) tot kanstanje- of donkerbruin, de buik is duidelijk wit. De staart is een grote dikke pluim en ook op de oortjes zitten pluimpjes welke in de winter langer zijn dan in de zomer. De eekhoorn is met staart circa 35 tot en met 47 centimeter groot. Eekhoorns zijn echte boombewoners waartussen ze makkelijk van de ene boom naar de andere boom kunnen verplaatsen.

Biologie	Jaarritme
Voortplanting	December tot februari en mei tot juni, draagtijd 5-6 weken en zoogtijd 10 weken

Ecologie
Eekhoorns komen zowel voor in loofbos, naaldbos als gemend bos. Ze hebben hierbij een voorkeur voor oud bos in verband met het grotere voedselaanbod en nestgelegenheid. Ook in tuinen, parken, houtwallen en bebouwd gebied kunnen eekhoorns voorkomen, een en ander afhankelijk van voldoende voedselaanbod. De eekhoorn is het gehele jaar overdag actief, in de winter met pieken in de voor- en namiddag. Eekhoorns bouwen nesten op minstens 5 meter boven de grond. De doorsnede van deze nesten is van 30 tot 50 cm, is bolvormig, bestaat uit dunne gevlochten twijgen met bladeren. De binnenkant van het nest bestaat uit zacht materiaal zoals bast, gras, mos of wol. Naast het hoofdnest heeft de eekhoorn nog 5 tot 6 kleinere nesten in gebruik. Soms gebruiken ze ook boomholten, oude kraaien- of eksternesten of grote nestkasten.

In zijn leefgebied heeft de eekhoorn de volgende biotoopelementen nodig:

Biotoop/Functie	Beschrijving
Leefgebied	Loofbos, naaldbos of gemend bos, loofbos, boszomen met hoogopgaand struweel, houtwallen, tuinen en parken.

Foerageerplekken	Loof-, naald- of gemende bossen met voldoende voedselaanbod als eikels, noten en kegels van naaldbomen. Maar ook knoppen, bladeren, bessen, schors, paddenstoelen, rupsen en jonge vogels.

Dichtheden en verplaatsingen
De eekhoorn leeft voornamelijk solitair en heeft een eigen leefgebied waarbinnen voedsel wordt gezocht. Deze leefgebieden kunnen variëren van 2 tot 50 hectare en kunnen elkaar overlappen. Het mannetje is alleen in de paartijd welkom bij het nest van het vrouwtje, zodra de jongen geboren worden verrekt het mannetje weer.

Waarnemingen onderzoek
Op Kamp Koningsweg Noord zijn op korte afstand van elkaar twee nesten van eekhoorn (FFW tabel 2) aangetroffen. De nesten zijn aanwezig in een rij met douglassparren rond een voormalige parkeerplaats ventraak in het gebied. Ook zijn hier op diverse plekken vraatsporen aangetroffen. Gezien het beperkte aantal aangetroffen nesten wordt verwacht dat het aanwezige territorium van eekhoorn zich tot buiten het onderzoeksgebied uitstrekt en dat in de bosgebieden rondom het onderzoeksgebied meerdere nesten aanwezig zijn (Bunskoek, 2013).

Gewone dwergvleermuis

Soortbeschrijving
De gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. Het is één van de kleinste inheemse vleermuis soorten. De vacht is aan de rugzijde donker- tot roodbruin van kleur. De onderzijde van de buik is vaak iets lichter gekleurd. De snuit, oren, armen en vlieghuis zijn zwartbruin van kleur. De spanwijdte van de vleermuis is 180 tot 240 millimeter.

Biologie	Jaarritme
Winterslaapperiode	November tot maart (afhankelijk van de temperatuur)
Kraamperiode	Half mei tot en met half juli
Zwerm- en paarperiode	Eind augustus en begin oktober

Ecologie
De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. Gedurende het hele jaar worden vooral gebouwen als verblijfplaats gebruikt. De soort heeft een voorkeur voor spleetvormige holten zoals spouwmuren, maar verblijft ook tussen daklagen, achter betimmering, daklijsten of onder dakpannen. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen aangetroffen. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (mogelijk) vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden, mits deze vorstvrij zijn. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en ze jagen in gesloten tot half open landschap.

In zijn leefgebied heeft de gewone dwergvleermuis de volgende biotoopelementen nodig:

Biotoop/Functie	Beschrijving
Winterverblijfplaatsen	Vorstvrije en wat warmere en droge plaatsen zoals spouwmuren, daklijsten, dakpannen,

	spleten in muren van forten en in onderaardse kalksteengroeve.
Zomer- en kraamverblijfplaatsen	Kiervormige ruimten in gebouwen, spouwmuren, gevelbekleding en onder daken zoals onder de betimmering, dakpannen en daklijsten.
Paarverblijfplaatsen	Spleten en gaten in gebouwen
Foerageergebied	Gesloten tot half open landschap, in kleinschalig agrarisch landschap, in dorpen en steden, parken en tuinen. Langs opgaande vegetatie, bebouwing, in tuinen, bij straatlantaarns, bij water, in bossen en langs de bosrand, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen.

Dichtheden en verplaatsingen

De vrouwtjes van de gewone dwergvleermuis vormen in de kraamperiode vaak groepen van 50 tot 250 individuen. De mannetjes verblijven vaak dan in solitair of in kleine groepen op andere plaatsen. In de kraamperiode verplaatsen de groep vrouwtjes zich gemiddeld om de 12 dagen naar een andere verblijfplaats op een andere locatie. De winterverblijfplaatsen worden over het algemeen gebruikt door enkele individuen tot grote groepen. De actieradius van de gewone dwergvleermuis is 5 á 6 kilometer, bij zogende vrouwtjes is dit 2 á 3 kilometer. De winterverblijfplaatsen bevinden zich gemiddeld 15 á 25 kilometer van de zomer-, kraamverblijfplaatsen.

Waarnemingen onderzoek

Tijdens het onderzoek zijn er 4 kraamverblijfplaatsen, 4 paarverblijfplaatsen, 9 zomerverblijfplaatsen en 1 verblijfplaats van mannetjes aangetroffen. Tevens zijn er 3 baltsterritoria aangetroffen. Het betreft de gebouwen 1, 5, 7 en 9 aan kamp Zeven Provinciën en 4, 5, 6, 14, 21 en 22 aan Kamp Koningsweg Noord. In het onderzoek zijn tijdens het veldonderzoek geen vliegroutes vastgesteld. Ook is maar een beperkte foeragerende vleermuizen waargenomen. Verwacht wordt dat vleermuizen vooral foerageren in de uitgestrekte bosgebieden in de omgeving van het onderzoeksgebied. Er wordt niet verwacht dat sprake is van belangrijke onmisbare foerageergebieden in het onderzoeksgebied (Bunskoek, 2013)

Laatvlieger

Soortbeschrijving

De laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) komt in Nederland vrij algemeen voor (al laat de soort wel een dalende trend zien). De soort heeft zijn naam te danken aan het feit dat de soort op een relatief laat tijdstip uitvliegt. Het is in Nederland één van de grootste vleermuizen en is vaak verward worden met de rosse vleermuis. Bij het vliegen kan de soort een spanwijdte bereiken van 40 centimeter. De vacht van de laatvlieger is relatief lang en op de rug donkerbruin gekleurd. De buik is een stuk lichter en soms geelachtig bruin van kleur. De snuit, oren, armen en vlieghuid zijn zwart van kleur.

Biologie	Jaarritme
Winterslaapperiode	November tot maart (afhankelijk van de temperatuur)

Kraamperiode	Half mei tot en met half juli
Zwerm- en paarperiode	Eind augustus en begin oktober

Ecologie

De laatvlieger is een gebouwbewonende soort welke vooral in half open tot open gebieden wordt aangetroffen. Kraamkolonies komen in Nederland voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Deze bevinden zich onder andere in de spouwmuur, ongebruikte dakruimten, achter en onder (dak)betimmering en onder daklijsten en dakpannen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. Voor winterverblijfplaatsen worden vaak dakruimten en spouwmuren gebruikt. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar laatvliegers vliegen bij gunstige weersomstandigheden ook wel grote afstanden door open gebied. De laatvlieger jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen.

In zijn leefgebied heeft de gewone dwergvleermuis de volgende biotoopelementen nodig:

Biotoop/Functie	Beschrijving
Winterverblijfplaatsen	Droge plaatsen in dakruimten en spouwmuren
Zomer- en kraamverblijfplaatsen	Kiervormige ruimten in gebouwen, spouwmuren, gevelbekleding en onder daken zoals onder de betimmering, dakpannen en daklijsten.
Paarverblijfplaatsen	Spleten en gaten in gebouwen
Foerageergebied	Gesloten tot half open landschap, in kleinschalig agrarisch landschap, in dorpen en steden, parken en tuinen. Langs opgaande vegetatie, bebouwing, in tuinen, bij straatlantaarns, bij water, in bossen en langs de bosrand, in en langs lanen, bomenrijen, singels en houtwallen.

Dichtheden en verplaatsingen

De kraamkolonie grote van de laatvlieger is gemiddeld 10 tot 50 vrouwtjes bij elkaar. De mannetjes verblijven apart vaak in kleine groepjes van één tot tien dieren. Soms verblijven de mannetjes bij kolonies van andere soorten in zoals watervleermuis of gewone grootoorvleermuis. Laatvliegers zijn erg plaats- en gebiedstrouw, ze gebruikenvaak meerdere jaren achter elkaar hetzelfde verblijf. Toch hebben ze een netwerk aan verblijfplaatsen waar ze de mogelijkheid hebben om tussen te verhuizen. De jachtgebieden liggen in een straal van 1 tot 5 km (zelden meer) rondom de kolonie.

Waarnemingen onderzoek

Tijdens het onderzoek is er 1 kraamverblijfplaats, 1 zomerverblijfplaats en 1 winterverblijfplaats aangetroffen. Het betreft het gebouw 9 aan kamp Zeven Provinciën en 22 aan Kamp Koningsweg Noord. In het onderzoek zijn tijdens het veldonderzoek geen vliegroutes vastgesteld. Ook is maar een beperkte foeragerende vleermuizen waargenomen. Verwacht wordt dat vleermuizen vooral foerageren in de uitgestrekte bosgebieden in de omgeving van het onderzoeksgebied. Er wordt niet verwacht dat

sprake is van belangrijke onmisbare foerageergebieden in het onderzoeksgebied (Bunskoek, 2013)

Gewone grootoorvleermuis

Soortbeschrijving

De gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) is een middelgrote vleermuissoort in Nederland. De soort is goed herkenbaar door de zeer grote oren. Ze halen soms een lengte van 3 to 4 centimeter wat half zolang is als het lichaam. Tijdens de winterslaap worden de oren terug geklapt en onder de vleugels gehouden, dit voornamelijk om warmte verlies tegen te gaan. De soort heeft ook zeer brede en lange vleugels, tijdens het vliegen halen ze en spanwijdte van 24 tot 28,5 centimeter. De langharige vacht op de rug is grijsbruin tot geelbruin, de kleur van de buikvacht is grijs- tot geelwit. De kleur van de snuit is variabel, van roze tot bruin getint.

Biologie	Jaarritme
Winterslaapperiode	Oktober/november tot maart/april (afhankelijk van de temperatuur)
Kraamperiode	Half mei tot en met half juli
Zwerm- en paarperiode	Eind augustus en begin oktober

Ecologie

De gewone grootoorvleermuis is vooral in structuurrijke bossen en parklandschappen waar te nemen. Zomerverblijfplaatsen worden in zeer uiteenlopende plaatsen aangetroffen. Zo wordt de soort vaak aangetroffen op zolders, achter betimmeringen, daklijsten en vensterluiken, in spouwmuren en onder dakpannen, in holten en spleten in bomen en in nest- en vleermuiskasten. Bij voorkeur overwinteren ze in koele vochtige ondergrondse ruimte waar de temperatuur min of meer constant blijft. De gewone grootoorvleermuis foerageert voornamelijk in bosrijke omgevingen. De soort maakt nauwelijks gebruik van vliegroutes. Ze vliegen zonder duidelijke vliegroute dwars door het bos.

In zijn leefgebied heeft de gewone dwergvleermuis de volgende biotoopelementen nodig:

Biotoop/Functie	Beschrijving
Winterverblijfplaatsen	Ondergrondse ruimten, zoals grotten, kalksteengroeven, oude steenfabrieken, bunkers, forten, vestingwerken, ijskelders en (kasteel)kelders, maar zolders, kerktorens en een enkele keer boomholtes.
Zomer- en kraamverblijfplaatsen	Zolders, achter betimmeringen, daklijsten en vensterluiken, in spouwmuren en onder dakpannen, in holten en spleten in bomen en in nest- en vleermuiskasten
Paarverblijfplaatsen	Boomholtes, zolders en in kasten
Foerageergebied	Plantsoenen, jagend boven bospaden en in dubbele bomenlanen en in mindere maten op open plekken, langs bosranden en boven boomkronen.

Dichtheden en verplaatsingen

De kraamkolonies van de gewone grootoorvleermuis vormen meestal groepen van 5 tot 25 dieren, in uitzonderingen tot 80 dieren. Deze gebruiken in kleine groepjes verspreid een groot aantal verblijfplaatsen naast elkaar. Ze verhuizen vaak. De gewone grootoorvleermuis geldt als standvleermuis. Meestal overwinteren ze in de onmiddellijke nabijheid van hun zomerverblijfplaatsen. De afstand van de winterverblijfplaatsen tot de zomer-, kraamverblijfplaatsen bedraagt vaak niet meer dan 5 tot 20 km met een maximale afstand van circa 90 km. De jachtgebieden zijn gelegen in de directe omgeving van de verblijfplaatsen, individuen worden op circa 3 km afstand aangetroffen.

Waarnemingen onderzoek

Tijdens het onderzoek zijn er 2 winterverblijfplaatsen aangetroffen. Het betreft de gebouwen 7 en 8 aan kamp Zeven Provinciën. Bij gebouw 7 is de ruimte toegankelijk via een open kelderraam en bij gebouw 8 gaan ze via de open spouwrooster onderaan de muur door de spouwmuur en dan weer via open gaten naar de kruipruimten. In het onderzoek zijn tijdens het veldonderzoek geen vliegroutes vastgesteld. Ook is maar een beperkte foeragerende vleermuizen waargenomen. Verwacht wordt dat vleermuizen vooral foerageren in de uitgestrekte bosgebieden in de omgeving van het onderzoeksgebied. Er wordt niet verwacht dat sprake is van belangrijke onmisbare foerageergebieden in het onderzoeksgebied (Bunskoek, 2013)

BIJLAGE 2 – UITVOERING

Om te voorkomen dat er tijdens de uitvoering beschermde soorten (Flora- en faunawet) aangetast worden moeten de volgende maatregelen worden genomen:

Let op! De hierna genoemde periodes en data zijn afhankelijk van lokale klimatologische omstandigheden en van de meteorologische omstandigheden voorafgaand en tijdens de werkzaamheden.

Ecologische begeleiding
Bij de werkzaamheden vindt ecologische begeleiding plaatst. Hiervoor wordt een vaste ecoloog ingezet. Planning en wijze van uitvoering worden afgestemd met de begeleidend ecoloog.

Algemene voorwaarden bij alle werkzaamheden in het gebied

- De werkzaamheden als geheel moeten een zo beperkt mogelijk effect hebben op flora en faunasoorten. Dit betekent dat betreden van het terrein tot een minimum beperkt moet blijven.
- Uitvoeringswerkzaamheden mogen in de periode 1 maart tot 1 november niet uitgevoerd worden na zonsondergang en niet voor zonsopgang.
- Na zonsondergang is er geen verlichting op het terrein aanwezig.
- Bouwplaatsverlichting mag uitsluitend in overleg met en na toestemming van de begeleidend ecoloog geplaatst worden.
- In onvoorziene situaties moet altijd direct in overleg worden getreden met een toezichthouder en contact opgenomen worden met een ecoloog.
- De breedte van de transportwegen wordt zo beperkt mogelijk gehouden, opdat zo min mogelijk holen en dieren vernield worden.
- Het uitvoerend personeel is naar vermogen alert op de aanwezigheid van niet aangeduide zwaarder beschermde plant- en diersoorten.
- Er dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld.
- Het ecologisch werkprotocol dient op de locatie aanwezig te zijn en onder *alle* betrokken werknemers bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit protocol te worden uitgevoerd.

Sloop gebouwen

- Uitvoeren buiten het broedseizoen. De periode van ca. 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen.
- Zie ook specifieke voorwaarden.

Verwijderen verharding
Geen voorwaarden met uitzondering van werkzaamheden in het leefgebied hazelworm en levenbarende hagedis.

Graafwerkzaamheden
Geen voorwaarden met uitzondering van werkzaamheden in het leefgebied hazelworm en levenbarende hagedis.

Kap bomen
- De nestbomen van eekhoorn blijven behouden.
- De nestbomen van eekhoorn dienen voorafgaand aan de werkzaamheden gemarkeerd te worden.
- Uitvoeren buiten het broedseizoen. De periode van ca. 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen.

Verwijderen struiken
- Uitvoeren buiten het broedseizoen. De periode van ca. 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen.

Specifieke voorwaarden bij gebouwen

KKN22, ZP 8 en ZP 9
- Slopen onder begeleiding van een ecoloog.
- Starten sloop nadat nieuwe verblijfplaatsen voor vleermuizen zijn aangelegd.
- Starten sloop in 15 augustus tot 1 oktober. Dit is de minst kwetsbare periode (namelijk de paartijd) voor grootoorvleermuizen en gewone dwergvleermuizen. Voor KKN 22 mag ook in de periode 1 oktober tot 15 maart gestart worden.
- Tijdig voorafgaand aan de eigenlijke werkzaamheden moeten de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt worden. Minimaal 3 dagen met avondtemperaturen van meer dan 10 graden Celsius voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden van het gebouw moeten de oorspronkelijke verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt worden. De basis van het ongeschikt maken is het verstoren van het microklimaat door het creëren van tocht; dit kan op verschillende manieren plaatsvinden. De beste manier om bijvoorbeeld een spouw ongeschikt te maken is het eerst over de volledige hoogte van de muur of verdieping verwijderen van de hoeken van een gebouw waardoor er in de spouw een flinke tocht ontstaat en licht diep in de spouw kan doordringen. Ook kunnen de invliegopeningen, nadat de dieren zijn uitgevlogen, overdadig verlicht worden met bijvoorbeeld bouwlampen of er kan gewerkt worden met zogenaamde “exclusion flaps”, waarbij wel uitgevlogen kan worden maar niet opnieuw ingevlogen. Een vleermuisdeskundige moet worden ingeschakeld om de best passende methode te bepalen, uit te voeren en te controleren.
- Tijdens en na de werkzaamheden moet lichtverstoring van verblijfplaatsen en de in- en uitvliegopeningen voorkomen worden.
- Steigers en vangnetten moeten niet in de nabijheid van in- en uitvliegopeningen opgesteld worden.
- Als tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen moeten de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet worden en moet direct de begeleidend ecoloog ingeschakeld worden.

KKN 4, KKN5, KKN6, KKN7A, KKN14, KKN 21, ZP 1, ZP4, ZP7

- Bepalen exacte locatie vleermuisverblijfplaats in periode mei-september door ecoloog.
- Opstellen renovatieplan in overleg met ecoloog rekening houden met behoud van verblijfplaats.

Specifieke voorwaarden voor het leefgebied hazelworm en levenbarende hagedis

- In principe geen betreding van het terrein met voertuigen buiten bestaande wegen en paden.
- Indien betreding noodzakelijk is:
    - De werkzaamheden dienen te starten in de actieve periode van de hazelworm en de levendbarende hagedis en buiten de meest kwetsbare periode voor deze soorten. De minst kwetsbare periode voor werkzaamheden is dan de periode direct na de winterslaap en vóór de dracht, ofwel de periode vanaf half april tot en met half mei.[1]
    - Bij werkzaamheden waar alleen het type verharding verandert moet er gewerkt worden buiten de kwetsbare perioden van voortplanting. De werkzaamheden moeten uitgevoerd worden in de periode oktober tot en met maart.
    - Tijdens de actieve periode moeten losliggende objecten (zoals platen, takken, enz.) voorzichtig verwijderd worden uit het terrein.
    - Direct voorafgaand aan de werkzaamheden wordt het terrein van de werkgang gecontroleerd op reptielen door een ecoloog. Aanwezige dieren worden verplaatst naar nabij gelegen geschikt leefgebied (buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden)
    - Vrijgemaakte werkterrein wordt afgezet met linten.
    - Werkgangen en werkterrein worden in overleg met een ecoloog concreet in het veld bepaald.

[1] Voor de sloop van gebouwen conflicteert deze periode met het broedseizoen en de voorwaarden i.v.m. vleermuisverblijfplaatsen. In dat geval moet in overleg met een ter zake kundige het terrein rond het gebouw ongeschikt gemaakt worden voor reptielen in de periode half april tot en met half mei. Daarna kan gesloopt worden conform de voorwaarden zoals beschreven onder “sloop gebouwen”.

BIJLAGE 3 – OVERZICHTSTABEL MAATREGELEN

BIJLAGE 4 – VLEERMUISVERBLIJFPLAATSEN

Voor het realiseren van vleermuisverblijfplaatsen worden 5 maatregelen voorgesteld:

- Ophangen vleermuiskasten aan gebouwen en bomen
- Realiseren van een vleermuisverblijfplaats in gebouw KKN10A
- Realiseren vleermuiskelders
- Realiseren vleermuistorens
- Vleermuis inclusief bouwen

Vleermuiskasten

- Model A: kleine kast
    - Model Armanië
    - Model 2FN Schwegler
- Model B: middelgrote kast (70 centimeter hoog, 50 centimeter breed, 2 - 3 lagen)
- Model C: Grote kraamkamerkasten met hoge bufferwaarde(80 centimeter hoog,

Eisen aan locatie kasten

1. De invliegopening is minimaal 3 meter hoog en in verschillende windrichtingen (in de luwte), waarbij de meeste de meeste openingen op het zuiden/zuidwesten zijn gericht. Gedurende de middag dient voldoende zonlicht op de verblijfplaats te vallen.
2. In en rond de kast vindt geen verstoring plaats (o.a. verlichting, betreding door mensen).
3. De ingang van de kast is niet toegankelijk voor predatoren (o.a. katten, marterachtigen en muizen).
4. Buitenkant van de kast dient donker te zijn, zodat de kasten snel opwarmen door de zon.
5. De kasten zijn vrij van irriterende stoffen (o.a. gif, houtbehandelingsmiddelen en kleverige harsen).
6. De ruimtes zijn droog, niet tochtig en mogelijkheden voor vleermuizen om aan te hangen (ruw materiaal als onbehandeld hout, niet gepolijst steenwerk) en/of tussen weg te kruipen (spleten en kieren).
7. 70 centimeter breed, 3-4 lagen).

Figuur 19 Model Armenie (Vivara.nl)

Figuur 20 Model 2FN Schwegler (waveka-nestkasten.nl)

Figuur 21 Model Vleermuiskraamkast zwart (Vivara.nl)

Model A

Dit model mag eventueel vervangen worden door een model B kast.

Vleermuizenkast Armenië
De ingang van de Vleermuizenkast Armenië is voorzien van een reliëflaag zodat de vleermuizen gemakkelijker naar binnen kunnen kruipen. Deze kast is geschikt voor de grootoorvleermuis en de ruige en gewone dwergvleermuis. (Vivara.nl, Artikelnummer: 91443).

Kenmerken:

- Verkleinde ingang zodat er geen vogels in kunnen
- Eén binnenruimte geschikt voor kleine tot middelgrote bezetting
- Binnenzijde opgeruwd met houtbeton ribbels voor goede houvast voor de vleermuizen
- Verbeterde ophanging
- Afmetingen: 29 x 9 x 41,5 cm

Vleermuiskast 2FN Schwegler
Het model heeft twee ingangen wat het mogelijk maakt voor de vleermuizen om zowel aan de achterzijde als de voorzijde de kast te betreden en te verlaten.
De Schwegler houtbeton kast heeft een unieke samenstelling van 75% hout en toevoegingen zoals klei, die ervoor zorgen dat temperatuursschommelingen minimaal blijft. Condensatievorming wordt voorkomen door de ademing van het materiaal. Door het duurzame materuaal houtbeton is de kast erg duurzame materie, en kan mogelijk 20 tot zelfs 25 jaar meegaan. (waveka-nestkasten.nl)

Kenmerken:

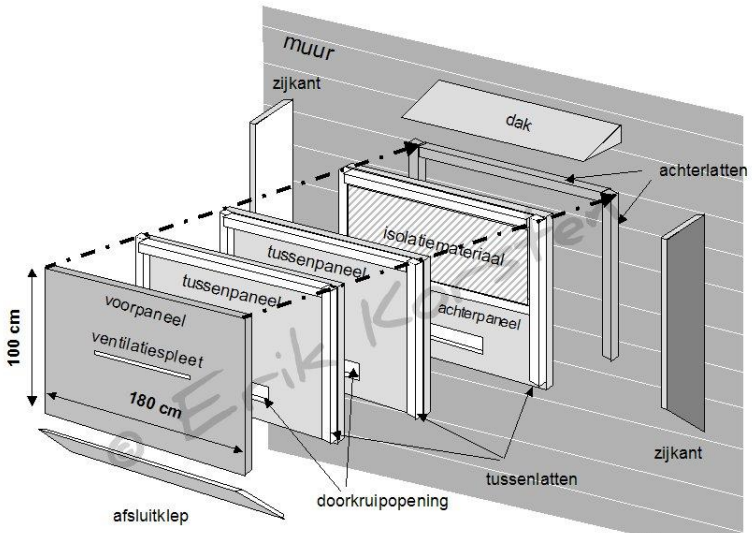
- Door de tussenbodem is de kast beschermd tegen prooidieren, trek en licht
- De binnenruimte geschikt voor kleine tot middelgrote bezetting
- Door de gestructureerde en bolvormige bovenkant is er een goede houvast voor vleermuizen om te hangen.
- diameter 16 cm
- Hoogte 36 cm.

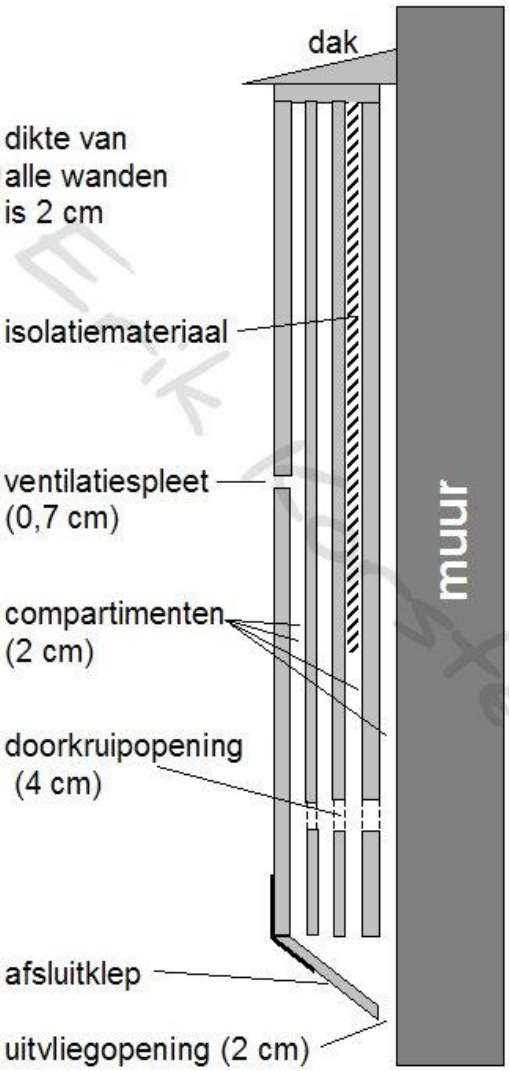
Model B Middelgrote kast

Vleermuiskraamkast Zwart
Deze vleermuizenverblijf biedt plaats aan grotere aantallen vleermuizen door de aanwezigheid van 4 compartimenten. Geschikt voor de grootoorvleermuis en de gewone en ruige dwergvleermuis. (Vivara.nl, Artikelnummer: 91442).

Kenmerken:

- Binnenruimte opgedeeld in 4 compartimenten dus plaats voor grotere aantallen
- De kast is voorzien met gaas waarlangs vleermuizen makkelijk naar binnen kunnen kruipen
- Open onderzijde voor gemakkelijke toegang
- Open onderzijde zodat er geen mest in kan blijven liggen
- Open onderzijde zodat er geen vogels in kunnen gaan broeden
- Afmetingen: 51 x 16,5 x 78 cm

Figuur 22 Model C Bouwtekening grote kraamkamerkast

Model C Grote kraamkamerkasten

Deze grote kraamkamerkast biedt de mogelijkheid voor een grote kraamgroep om te verblijven. Door de verschillende compartimenten kunnen de vleermuizen samen met hun jongen zich verplaatsen en gebruik maken van de verschillende microklimaten binnen de kast. De kast is niet te koop en dient zelf gebouwd te worden. Eisen aan de bouw van de kast zijn aangegeven op de bouwtekening, zie Figuur 22 Model C Bouwtekening grote kraamkamerkast

De afsluitklep aan de onderzijde zorgt ervoor dat er geen prooidieren of vogels het verblijf in kunnen gaan. Deze is op de tekening nog niet optimaal, de nauwe invliegopening zorgt ervoor dat er ontlasting ophoopt en verstopt raakt. Om dit te voorkomen wordt aangeraden de klep steiler naar beneden te laten lopen.

Kenmerken:

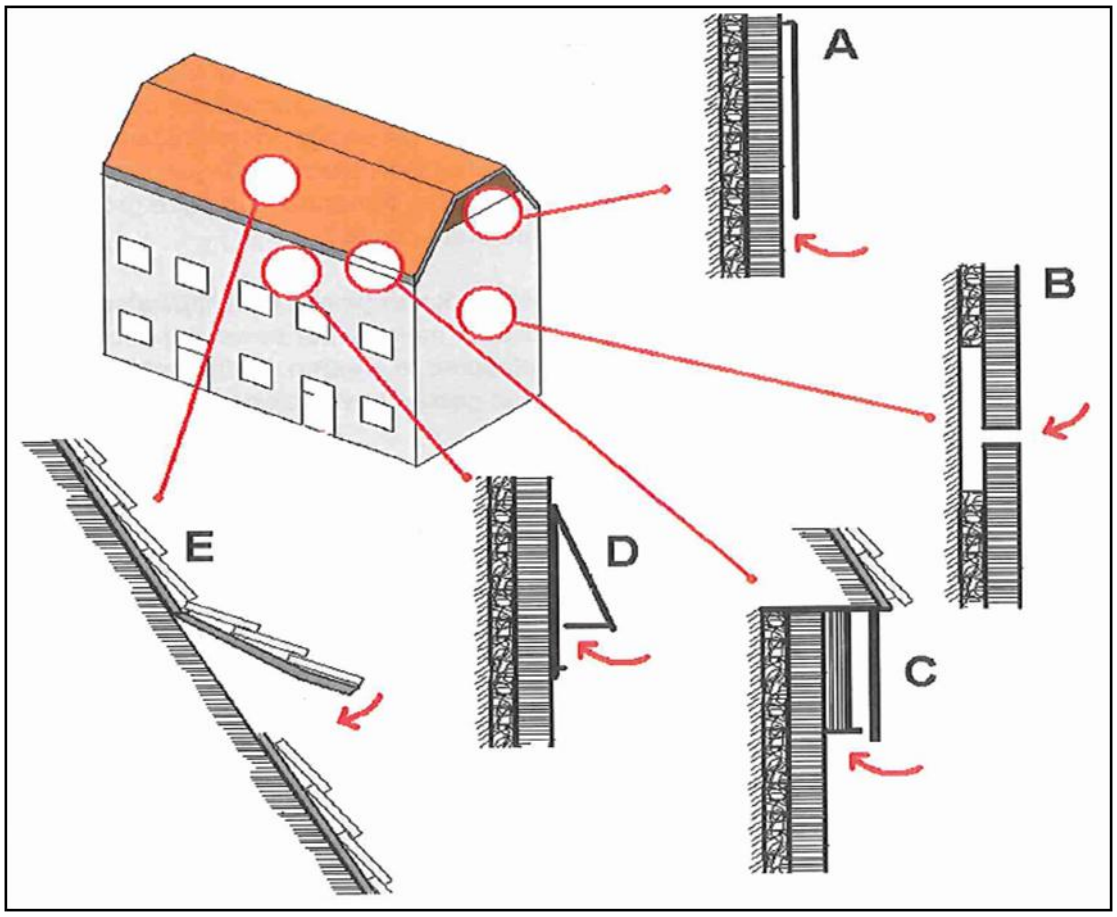
- Binnenruimte opgedeeld in 4 compartimenten dus plaats voor grotere aantallen
- Open onderzijde voor gemakkelijke toegang
- Afmetingen: 180 x 100 cm

Figuur 23 Voorbeelden van grote kraamkoloniekasten

Voorzieningen aan gebouwen

Ten slotte kunnen de kasten van het type A en B ook vervangen worden door maatregelen aan gebouwen. Met enkele simpele maatregelen kunnen gebouwen geschikt gemaakt worden voor kleine vleermuisverblijfplaatsen/ Zie de afbeelding hieronder voor enkele voorbeelden. Deze maatregelen zijn echter maatwerk en worden afgestemd met een ecoloog indien deze worden toegepast.

Figuur 24 Locaties in en aan bebouwing waar verblijfplaatsen voor vleermuizen gerealiseerd kunnen worden. A: plaatmateriaal tegen gevel, B: spouwmuur, C: Boeiboord, D: Vleermuiskast, E: ruimte onder dakpannen. (Bron: Zoogdiervereniging.nl)

.

Vleermuisinclusief bouwen

Vanaf het moment dat mensen zijn gaan bouwen, hebben vleermuizen en andere dieren een plek gevonden in die gebouwen. In muren en daken was altijd wel een ruimte waarin zij, vaak onopgemerkt, konden verblijven. Door de veranderende bouwtechnieken en isolatievoorschriften wordt dit voor de vleermuizen steeds moeilijker. We kunnen vleermuizen helpen door spouwmuren en daklagen als geheel voor hen geschikt te maken. Dat is helemaal niet zo ingewikkeld.

Spouw geschikt en toegankelijk maken

De gangbare dikte van de spouw is bij nieuwbouw 10 tot 12 cm. Dat is in principe genoeg ruimte om én een goede isolatielaag aan te brengen én in een verblijfplaats voor vleermuizen te voorzien. Om de spouw voor vleermuizen geschikt te maken moet er tussen de buitenmuur en het isolatiemateriaal (de luchtspouw) minimaal 3 cm ruimte zijn. De vleermuizen moeten zowel aan de buitenmuur als de isolatielaag kunnen hangen. Steenwol- of glaswoldekens moeten worden voorzien van een harde ruwe buitenlaag. Vleermuizenkeutels moeten helemaal naar beneden kunnen vallen. Voorkom dat vleermuismest zich in een kleine ruimte kan gaan ophopen. Als de spouw voldoende ventileert droogt vleermuismest geurloos uit. De toegang voor de vleermuizen tot de spouw kan bestaan uit open stootvoegen, open voegen tussen gevelplaten, open voegen tussen muur- en dakdelen of uit speciale vleermuisstenen.

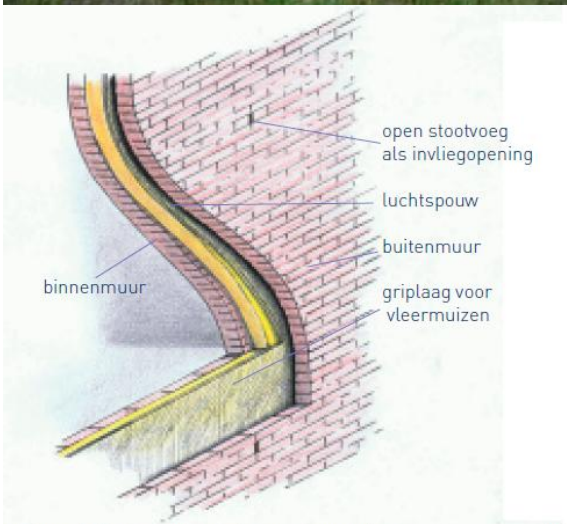
Dak geschikt en toegankelijk maken

Vleermuizen verblijven ook regelmatig in spleetvormige ruimten in het dak: onder de dakpannen of tussen houtlagen in het dak. Sommige soorten, zoals laatvliegers zitten zelfs voornamelijk in dergelijke daklagen. Bij moderne gebouwen met een hellend dak bevinden zich in het dak nog maar weinig ruimten die kunnen dienen als verblijfplaats. Het geschikt maken van een dak betekent dan het aanbrengen van een extra spleetvormige ruimte waarin vleermuizen kunnen wegkruipen. Deze kan zich boven of onder het dakbeschot bevinden. Creëer mogelijkheden aan meerdere zijden van het dak en zorg voor goed bereikbare invliegopeningen. De toegang tot deze daklagen kan aan de zijkant van het dak lopen via de gevelpannen of de windveer, en aan de onderkant via de daklijst of de muurplaat. Alleen bij daken met een hellingshoek van meer dan 60% kunnen ook vleermuispannen of gierzwaluwpannen als toegang dienen. Zorg ervoor dat het niet te warm of te koud kan worden: betonnen dakpannen warmen makkelijk op tot te hoge temperaturen en koelen ’s nachts ook weer te veel af.

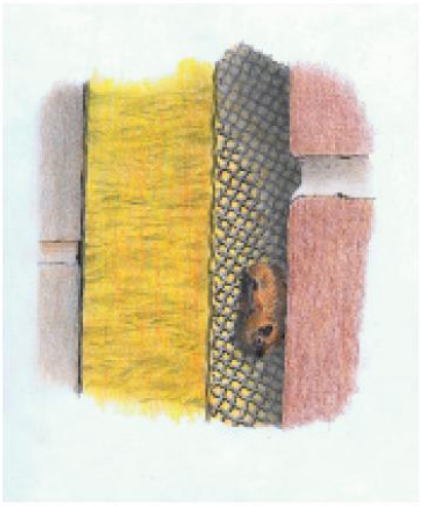
Aparte of extra gebouwdelen voor vleermuizen

Het kan voorkomen dat het niet mogelijk of niet wenselijk is om van een gebouw de hele spouw of het hele dak vleermuisvriendelijk te bouwen. Bijvoorbeeld wanneer het niet binnen de bouw- of isolatievoorschriften te realiseren is, of het niet mogelijk blijkt de acceptatie van de bewoners te organiseren. In dat geval kan er gekeken worden naar het vleermuisvriendelijk bouwen van gebouwdelen die minder intensief worden gebruikt

Figuur 6. Spouw met ruimte voor vleermuizen

Figuur 7. Vleermuis hangt aan griplaag op isolatiemateriaal

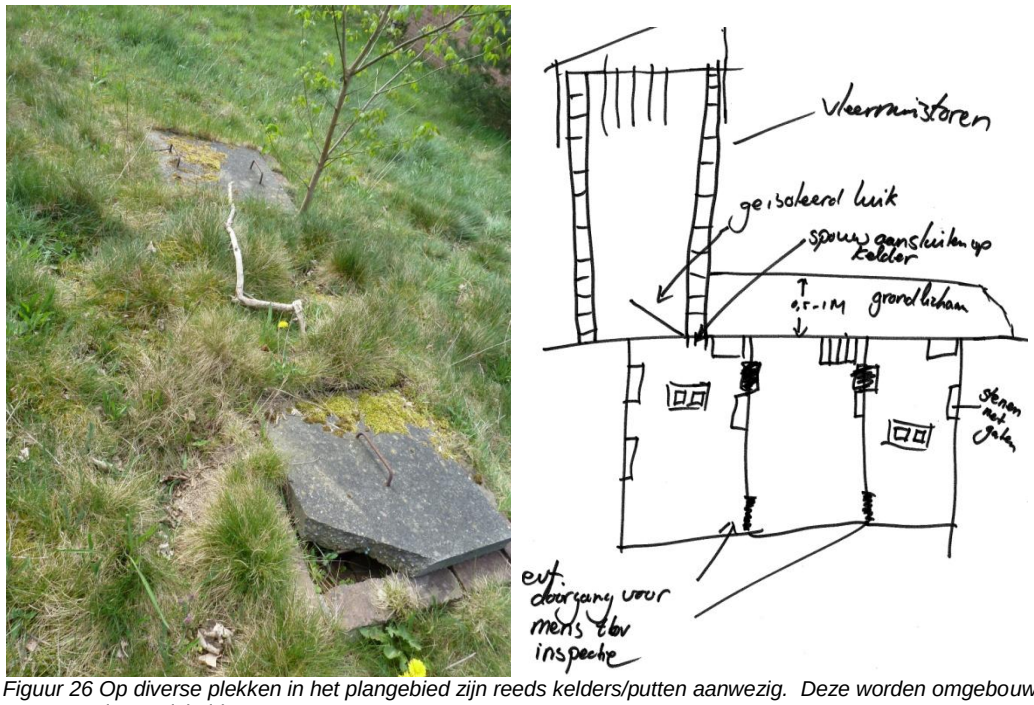
Figuur 25 voorbeelden vleermuisinclusief bouwen

Vleermuiskelder

In de wintermaanden trekken de vleermuizen zich terug in hun winterverblijfplaatsen. Het predatieaanbod zakt en om energie te sparen gaan de dieren in lethargie. Belangrijk is dan ook dat de ruimtes waarin ze verblijven stabiele temperatuur bieden, vorstvrij zijn en een hoge luchtvochtigheid bevatten. Ondergrondse ruimten of grondgedekte structuren bieden hier uitstekende mogelijkheden voor. Het behouden van een kelder is een uitstekende manier om locatie voor een winterverblijfplaats voor gewone grootoorvleermuizen aan te bieden. De kelder bevat een dikke muren waardoor er een stabiel klimaat aanwezig is. Om te zorgen dat deze bunker optimaal functioneert moet men rekening houden met de volgende aspecten:

1. De kelder dient > 50m^2 en >1,5 m hoog te zijn.
2. Er dient een constant (micro) klimaat te zijn, geen tocht en beperkte ventilatie.
3. De bunker dient afgedekt te worden met 0.5 tot 1 meter aarde voor het creëren van de juiste temperatuur.
4. Het verblijf dient op grondwaterspiegel te liggen en het dak dient water doorlaadbaar te zijn (15-30% van de oppervlakte), dit om een zo vochtig mogelijke ruimte te creëren (>95%).
5. De bunker dient donker te zijn van binnen.
6. Vrij te zijn van penetrante geurtjes, het aanbrengen van een ontluchtingspijpje kan dit voorkomen.
7. Aan de wand en plafond worden wegkruipplaatsen (spleten variërend van 2 tot 3 cm) gecreëerd.
8. De binnenkant dient ruw afgewerkt te worden, ruw gemetselde muren kunnen een uitstekenten schuilplaats bieden voor het wegkruipen in spleten en kieren.
9. Vrije invliegopening (4x6m), met voorkeur gericht op het noorden, met een opening groot genoeg voor vleermuizen (3x30 cm) en klein genoeg om roofdieren zoals marterachtige op afstand te houden. (Vliegenthart, 2012). Dit kan ook gekoppeld worden aan een vleermuistoren (zie navolgende pagina). Waarbij de spouwmuren aansluiten op de
10. De bunker wordt toegankelijk gehouden voor mensen t.b.v. tellingen.

Op de kelder wordt een vleermuistoren geplaatst. Via de toren wordt een toegang tot de kelder gecreëerd.

Figuur 26 Op diverse plekken in het plangebied zijn reeds kelders/putten aanwezig. Deze worden omgebouwd naar een vleermuiskelder.

Figuur 27 gewone dwergvleermuis diep weggekropen in een holle, ruwe steen. (foto: P. Twisk)

Vleermuistoren

De torenconstructie is gebaseerd op de zogenoemde “artificial trees” die met succes in de Verenigde Staten zijn toegepast. Weliswaar voor andere soorten grootoorvleermuizen, maar er is geen reden om aan te nemen dat deze voor gewone grootoorvleermuizen niet zouden kunnen werken. De in Duitsland voor vleermuizen ingericht oude trafostations komen qua omvang en constructie overeen. Door de vleermuistoren van een spouw en boeiborden te voorzien wordt hij ook geschikt gemaakt voor gewone dwergvleermuizen.

De toren bezit de volgende eigenschappen:

Omvang en constructie van de toren

De toren is vierenhalve meter hoog en heeft een grondoppervlak van twee bij twee meter. De binnenmuur bestaat uit holle gasbetonblokken en de buitenmuur uit (ruw) baksteen. De spouw heeft een doorsnede van twee tot drie centimeter Op enkele plaatsen zijn de holle blokken van de binnenmuur toegankelijk voor vleermuizen. De spouwmuur is toegankelijk via open stootvoegen die achter de op de buitenmuur geplaatste boeiborden vallen. Het schuine dak is van hout, moet goed waterdicht zijnen is bekleed met asfaltpapier. Het is gericht op het zuiden tot zuidwest om zoveel mogelijk zon op te vangen.

Boeiborden / vleermuiskasten op de buitenmuren

Door aan alle zijden van de toren hoge, enkele of dubbele boeiborden op latten te plaatsen worden rondom vleermuiskasten gecreëerd. Dubbele boeiborden moeten doormiddel van gaas of zaagsneden voldoende grip geven voor de vleermuis geven. Deze borden worden donker geverfd.
De vleermuizen kunnen op zoek naar het beste microklimaat rondom de toren kruipen en kunnen ook de spouwmuur in kruipen.

Boeiborden / vleermuiskasten op binnenmuren

Door aan de binnenzijde van de toren ook boeiborden op te hangen kunnen dwergvleermuizen en grootoorvleermuizen ook daar wegkruipen. Achter deze borden moet de ruimte variëren van 2 tot 3 cm.

Invliegopeningen voor grootoorvleermuizen

De binnenzijde van de toren is voor de grootoorvleermuizen toegankelijk via een op minimaal drie meter hoogte aangebrachte invliegopening. De invliegopening is 70 centimeter breed en 8 centimeter hoog.

Toegang voor monitoring en controle

Via één klein stevig toegangsluik aan de noordzijde is de binnenruimte te betreden. Dit moet goed afsluitbaar zijn. Om vandalisme uit nieuwsgierigheid te voorkomen wordt aanbevolen om bij het gebouw een bord te plaatsen met informatie over de vleermuisvoorziening.

Figuur 28 Vleermuistoren ontwerpschetsen en foto van een gerealiseerde toren voor een MOB-complex bij Baarle-Nassau

Ombouwen elektriciteitshuisje tot vleermuisverblijfplaats
Onder het huisje zit een kelder. Deze wordt geschikt gemaakt voor vleermuizen, conform de voorwaarden zoals gegeven bij bouw winterverblijfplaats.

De helft van het huisje wordt bovengronds optimaal ingericht voor vleermuizen. Daarbij worden diverse typen verblijfplaatsen in en rond het gebouw gerealiseerd.

Rond de verblijfplaats mag geen verlichting worden geplaatst. Voor de invliegopeningen moet het ten alle tijden donker zijn en mag geen verstoring door mensen plaats vinden. bij voorkeur wordt betreding direct rond het vleermuisverblijfplaats ontmoedigd.
Het is wel mogelijk om het andere deel van het elektriciteitshuisje als follie te gebruiken. Het is dan wel belangrijk om bij de inrichting rond het gebouwtje duidelijk aan te geven dat er rond het vleermuisdeel geen verstoring mag plaats vinden. Dit gebeurt middels een goede inrichting van de buitenruimte en voorlichting in de follie.

Het ombouwen van het elektriciteitshuisje is maatwerk en wordt nader uitgewerkt in een apart plan.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

> Retouradres Postbus 19530 2500 CM Den Haag

KondorWessels projecten
A. Sprakel
Postbus 370
7460 AJ RIJSSEN

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Postbus 19530
2500 CM Den Haag
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
ffwet@rvo.nl

Onze referentie
Aanvraagnummer
FF/75C/2014/0270.toek.dv

Bijlagen
6

Datum 15 december 2014
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Geachte heer Sprakel,

Naar aanleiding van uw verzoek van 10 juli 2014 en de aanvulling hierop van 8 september 2014, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2014/0270, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, hazelworm en de levendbarende hagedis.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Natuurplan Buitenplaats Koningsweg te Arnhem", gelegen in de gemeente Arnhem. Het project betreft het herontwikkelen van het voormalige Defensieterrein 'Buitenplaats Koningsweg' tot een locatie voor wonen, werken en recreëren.
De werkzaamheden bestaan uit;

- Het verwijderen van (asfalt)wegen;
- Het slopen van bebouwing;
- Het plegen van nieuwbouw;
- Het opknappen van gebouwen;
- Het restaureren van Rijksmonumenten;
- Het ontwikkelen van bos en heide gebieden.

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), hazelworm (*Anguis fragilis*) en de levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*).

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De eekhoorn, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet. Tevens zijn de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. De hazelworm en de levendbarende hagedis zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet. De hazelworm is tevens opgenomen in bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten[1].

Verbodsbepalingen

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen

Tot voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld holen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen eekhoorn

De verbodsbepalingen worden enkel overtreden als de door dit artikel beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De functionaliteit van deze beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen gaat dan door het uitvoeren van de werkzaamheden achteruit of wordt (volledig) aangetast. De voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen kunnen hierdoor niet meer dezelfde functie aan de beschermde diersoorten bieden als voorheen. Onder bepaalde omstandigheden kan het zelfs zo zijn dat aantasting van een - op zich zelf niet beschermd - gebied deze functionaliteit van de beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats aantast en derhalve leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet.

[1] Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2012, 615.

De eekhoorn is in het plangebied aangetroffen. Er zijn twee nesten van de eekhoorn vastgesteld in naaldbomen rond een voormalige parkeerplaats in het plangebied. Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van de eekhoorn welke zich buiten het plangebied verder uitstrekt. Zonder het nemen van mitigerende maatregelen worden door de werkzaamheden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de eekhoorn beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de eekhoorn te minimaliseren, stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 3 en in de bijlagen 2 tot en met 4 van het rapport "Natuurplan Buitenplaats Koningsweg te Arnhem" van 4 september 2014, welke op 8 september 2014 ter aanvulling bij de aanvraag is gevoegd. U stelt de volgende maatregelen voor:

- Het behouden van de nestbomen van de eekhoorn;
- Het voorafgaand aan de werkzaamheden markeren van de nestbomen;
- Het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen wat grotendeels samenvalt met de voortplantingsperiode van de eekhoorn.

Om de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de eekhoorn te waarborgen dient u echter ook deze aanvullende maatregelen uit te voeren:

- U dient een zone met bomen rond de nestbomen intact te laten, de betreffende zone dient ter plekke bepaald te worden door een deskundige op het gebied van de eekhoorn.
- U dient bij werkzaamheden tijdens de winterperiode een verstoringsvrije zone rond de nestbomen in acht te nemen. De grootte van de zone zal door een deskundige op het gebied van de eekhoorn bepaald moeten worden.

Alleen in de periode dat het nest gebruikt wordt voor de verzorging van de jongen is dat nest beschermd, de winternesten zijn alleen beschermd in de periode dat ze gebruikt worden voor de overwintering. In de tussenliggende perioden is er geen sprake van een nest, voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaats zoals bedoeld in artikel 11 van de flora- en faunawet. Doordat u tijdens de werkzaamheden onder andere rekening houdt met de periodes waarin de nesten in gebruik zijn, worden de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet niet overtreden. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

Conclusie eekhoorn

Dit houdt in dat het toegestaan is bovenstaande werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren, mits de in dit besluit genoemde maatregelen worden uitgevoerd.

Dit besluit geldt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen. Dit besluit geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in dit besluit zelf niet anders is aangegeven. U dient direct contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als beoordeeld bij dit besluit noodzakelijk zijn. Als u de maatregelen zoals genoemd in dit besluit niet uitvoert, heeft u (mogelijk) toch ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

Daarnaast wijs ik u erop dat als u afwijkt van de maatregelen zoals genoemd in dit besluit, zonder ontheffing of goedkeuring aan te vragen, u zeer waarschijnlijk in overtreding bent van de Flora- en faunawet. Ik kan dan door bestuursrechtelijke dwang toe te passen de strijdige situatie alsnog beëindigen. Dat kan betekenen dat een last onder dwangsom wordt opgelegd, of dat bestuursdwang wordt toegepast. Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Flora- en faunawet bepaalde.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Instandhouding van de soorten

Gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger
De gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger zijn in het plangebied aangetroffen. Tijdens het onderzoek zijn verspreid over in totaal 13 gebouwen kraam-, zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, winterverblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis en kraam- en zomerverblijfplaatsen van de laatvlieger vastgesteld. Ook zijn er in de betreffende gebouwen potenties voor andere verblijffuncties aanwezig. De dieren vinden hier onder meer schuilgelegenheid in de spouw en/of in of onder het boeiboord, dakbeschot, scheuren en dakpannen. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken, stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 3 en de bijlagen 2 tot en met 4 van het rapport "Natuurplan Buitenplaats Koningsweg te Arnhem" van 4 september 2014, welke op 8 september 2014 ter aanvulling bij de aanvraag is gevoegd. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften opgenomen.

Vooraf zorgt u niet voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen voor de aanwezige populaties van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger. Gezien de omvorming van het betreffende voormalig militair terrein en de aanwezigheid van vleermuisverblijven in de te slopen en te renoveren panden, is het niet mogelijk voortplantings- of vaste rust- en/of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger geheel te ontzien. Er worden meerdere alternatieven aangeboden, onder andere door het ophangen van vleermuiskasten, het realiseren van vleermuiskelders en het ombouwen van een voormalig radartoren tot vleermuisverblijf. Dit betreft voor een belangrijk deel nochtans niet bewezen, experimentele maatregelen. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger blijft daarmee niet gegarandeerd.

Er wordt voor de verschillende soorten een grote verscheidenheid aan maatregelen getroffen waardoor ongetwijfeld een belangrijk deel van de aanwezige vleermuizen een alternatief vindt. Ook zijn er in de directe omgeving van het plangebied andere militaire terreinen aanwezig, waarvan bekend is dat de daar aanwezige gebouwen eveneens verblijfsfuncties, waaronder winterverblijven, voor vleermuizen kennen. Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden zal mogelijk een dip in de aanwezige populaties van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger optreden, maar dit zal niet van invloed zijn op de staat van instandhouding. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

De zorgplicht genoemd in artikel 2 van de Flora- en faunawet blijft van toepassing. In de ontheffing zijn dan ook aanvullende voorschriften opgenomen.

Hazelworm en de levendbarende hagedis
De hazelworm en de levendbarende hagedis zijn in het plangebied aangetroffen. De hazelworm is op vijf verschillende locaties in het noordoostelijke deel van het plangebied aangetroffen. De levendbarende hagedis is eenmaal waargenomen langs de uiterste noordzijde van het plangebied, langs de 'Koningsweg Noord', het betrof een zwanger vrouwtje. Voor beide soorten betreft de noordoostzijde van het plangebied functioneel en algeheel leefgebied. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de hazelworm en de levendbarende hagedis worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken, stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 3 en de bijlagen 2 tot en met 4 van het rapport "Natuurplan Buitenplaats Koningsweg te Arnhem" van 4 september 2014, welke op 8 september 2014 ter aanvulling bij de aanvraag is gevoegd. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften opgenomen.

Het merendeel van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de hazelworm en de levendbarende hagedis wordt niet fysiek aangetast. Het werkgebied is door de werkzaamheden en de aan-, afvoer en opslag van materiaal tijdelijk niet of minder geschikt, mede als gevolg daarvan kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de hazelworm en de levendbarende hagedis worden vernield. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de hazelworm en de levendbarende hagedis blijft hierdoor niet gegarandeerd.

De voorgenomen ontwikkelingen hebben een minimale invloed op de voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van de hazelworm en de levendbarende hagedis. Het gebruik van het noordoostelijke deel van het plangebied zal in de toekomst worden geëxtensiveerd. De voorgenomen verbeteringen van het terrein, onder meer in de vorm van het aanbrengen van heide en takken- en steenhopen, zal leiden tot meer diversiteit en een veiliger en beter leefgebied voor de hazelworm en de levendbarende hagedis. De gunstige staat van instandhouding van de hazelworm en de levendbarende hagedis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

De zorgplicht genoemd in artikel 2 van de Flora- en faunawet blijft van toepassing. In de ontheffing zijn dan ook aanvullende voorschriften opgenomen.

<u>Belang van de ingreep</u>
U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen: ‘de bescherming van flora en fauna’, ‘dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten’ en ‘de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling’.

Voor soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Habitatrichtlijn. Het door u aangevraagde belang ‘de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling’ is niet genoemd in de Habitatrichtlijn. De aanvraag is daarom uitsluitend beoordeeld op grond van de belangen ‘de bescherming van flora en fauna’ en ‘dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten’

Door inkrimping en herstructurering van de Nederlandse krijgsmacht zijn diverse militaire terreinen overtollig geworden. Voormalig kazernecomplexen Kamp Koningsweg Noord en Kamp Zeven Provinciën zijn onderdeel van het project ‘PROMT’, Project Ontwikkeling Militaire Terreinen, waarbij ten aanzien van een groot aantal terreinen naar een nieuwe bestemming wordt gezocht. Het terrein van Buitenplaats Koningsweg is aangewezen als zogenaamde ‘verdienlocatie’. Hier voorziene opbrengsten worden ingezet om elders terreinen tot een volledige groene eindbestemming te ontwikkelen. De ontwikkeling van het terrein Buitenplaats Koningsweg is dus noodzakelijk voor het realiseren van natuur op andere voormalige militaire terreinen.

Op het terrein Buitenplaats Koningsweg moeten maatregelen genomen worden om een duurzame instandhouding van de verblijfplaatsen van de verschillende vleermuissoorten te kunnen waarborgen. Een groot deel van de gebouwen die nu als verblijfplaats voor vleermuizen functioneert is niet meer in gebruik, of wordt tijdelijk gebruikt als antikraak woning. Indien deze situatie blijft voortduren zullen de gebouwen, door het ontbreken van onderhoud, in verval raken en zal de functie als vleermuisverblijfplaats verloren gaan. Als gevolg hiervan en mede door harde publieke eisen en randvoorwaarden die vanuit project PROMT zijn opgesteld voor de verkoop en ontwikkeling van Buitenplaats Koningsweg, is het slopen van een deel van de bebouwing en de aanpassing van gebouwen noodzakelijk. Door hierbij een goede waarborging van de vleermuisverblijfplaatsen in het gebied te realiseren wordt de duurzame instandhouding van de soorten in dit gebied gegarandeerd. Om het plangebied beter te ontsluiten en toegankelijk te maken voor met name de ree en de das worden hekken rond het plangebied verwijderd. Daarnaast worden in het noordelijke deel van het terrein natuurwaarden toegevoegd en meer diversiteit in het terrein gecreëerd doormiddel van bosranden, extensief beheer van de graslanden, het toevoegen van heide en takken- en stenenhopen. Het gebruik van het noordelijke deel van het gebied wordt geëxtensiveerd, waardoor natuurwaarden, zoals de levendbarende hagedis, hazelworm, eekhoorn en diverse vogels en insecten, een veiliger en betere plek in het plangebied krijgen. Daarnaast is de ontwikkeling van belang voor het herstellen van de historische waarden van het terrein en zal het terrein in de toekomst drie maatschappelijk relevante hoofddoelen gaan vervullen. Het eerste hoofddoel betreft het verbeteren van de relatie tussen Arnhem en het buitengebied door als stepping stone tussen beiden te fungeren. Ten tweede zal het WO2-verleden van het gebied rond vliegveld Deelden met al haar nog aanwezige sporen, waaronder tal van rijksmonumentale gebouwen, worden ontsluierd. Het voormalige militaire terrein zal hiervoor deels publiek toegankelijk en aantrekkelijk worden gemaakt, waarbij routes in de omgeving gecreëerd worden en er een programmering komt van onder andere tentoonstellingen en excursies. Het laatste hoofddoel bestaat uit het creëren van een internationaal bekende enclave waar een wisselwerking plaatsvindt van kunst, landschap en (militaire) geschiedenis. Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat de belangen 'de bescherming van flora en fauna' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' voldoende onderbouwd zijn om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en de hazelworm die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, rechtvaardigen.

Daarnaast worden de werkzaamheden die nodig zijn voor de realisatie van het project uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt en zorgvuldig wordt gehandeld. Van benutting of economisch gewin van de hazelworm en de levendbarende hagedis is geen sprake. Ik verwacht dat er door het realiseren van het project geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populaties van de hazelworm en de levendbarende hagedis.

Andere bevredigende oplossing
Het project is locatiegebonden. De harde publieke eisen en randvoorwaarden die vanuit project PROMT ten aanzien van het terrein Buitenplaats Koningsweg zijn bepaald, hebben tot gevolg dat gebouwen dienen te worden gesloopt en gerenoveerd. Voor deze werkzaamheden zijn dan ook geen alternatieven. In het Natuurplan staat aangegeven hoe tijdens de uitvoering effecten op de natuurwaarden worden voorkomen of geminimaliseerd. Een alternatieve aanpak zal resulteren in grotere en/of meer effecten op beschermde natuurwaarden. Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, hazelworm en de levendbarende hagedis zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht
Voor de soorten waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier– en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels
U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voorts wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken jaarrond zijn beschermd. Voor het verwijderen van dergelijke verblijfplaatsen is te allen tijde een ontheffing vereist.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen. Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via mijn.rvo.nl. Om in te loggen heeft u uw gebruikerscode en wachtwoord nodig, voor de ondertekening een TAN-code. Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, Postbus 40219, 8004 DE Zwolle.

Bij het indienen van een digitaal bezwaarschrift vragen wij u naar een aantal gegevens uit deze brief. Maakt u schriftelijk bezwaar, vermeld in uw bezwaarschrift dan in ieder geval onze referentie en de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt. U vindt dit nummer in de rechter kantlijn in deze brief.

Op mijn.rvo.nl vindt u meer belangrijke informatie over het digitaal en schriftelijk indienen van een bezwaarschrift.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen
Teammanager Vergunningen

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van heer A. Sprakel op 10 juli 2014, namens KondorWessels projecten en de aanvulling hierop van 8 september 2014

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent de Staatssecretaris[1] van Economische Zaken hierbij aan:
Naam: KondorWessels projecten (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Reggesingel 4
Postcode en woonplaats: 7461 AB RIJSSEN

Ontheffing **FF/75C/2014/0270** voor het tijdvak van: 15 december 2014 tot en met 1 augustus 2019

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), hazelworm (*Anguis fragilis*) en de levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara).*

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project "Natuurplan Buitenplaats Koningsweg te Arnhem", gelegen op de Veluwe ten noorden van Arnhem, één en ander zoals is weergegeven in figuur 1 t/m 2 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan Natuurplan Koningsweg, Arnhem" van 9 juli 2014.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften
1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.

[1] Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuilleverdeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland te zenden.

Specifieke voorschriften

7. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven hoofdstuk 3 en in de bijlagen 2 tot en met 4 van het rapport "Natuurplan Buitenplaats Koningsweg te Arnhem" van 4 september 2014 (bijlage 2 tot en met 6 bij dit besluit).

Vleermuizen

8. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de voortplantings- en overwinteringperiode van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger. De minst kwetsbare periode is de paartijd, deze loopt van half augustus tot 1 oktober. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige[2] op het gebied van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en de laatvlieger.
9. U dient voorafgaande aan de renovatiewerkzaamheden ter goedkeuring een Plan van Aanpak toe te zenden aan RVO.nl. Hierin dient u gedetailleerd te omschrijven waaruit de werkzaamheden precies zullen bestaan en hoe deze zullen plaatsvinden. U dient de werkzaamheden zodanig uit te voeren dat de nadelige effecten hiervan op de aanwezige vleermuisverblijven zo minimaal mogelijk zijn.

Hazelworm en levendbarende hagedis

10. U dient het werkterrein met betrekking tot de hazelworm en levendbarende hagedis zo klein mogelijk te houden.

Zorgplicht

Ik wijs u er op dat u op grond van artikel 2 van de Flora- en faunawet de volgende maatregelen in acht dient te nemen:

Vleermuizen

11. Bij sloop dient u minimaal één week voorafgaand aan de daadwerkelijke sloop in het actieve seizoen van vleermuizen en voor zover van toepassing buiten de kwetsbare periode van voortplanting en overwintering het microklimaat te verstoren door bijvoorbeeld gaten te maken in de spouw en zorgvuldig ramen, kozijnen, daklijsten en gedeeltelijk dakpannen te verwijderen. Ook het gebruik van zgn. 'exclusion-flaps' is hierbij optioneel. U dient te wachten met slopen tot alle aanwezige vleermuizen de bebouwing hebben verlaten.

---

[2] Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of - bescherming.

Hazelworm en levendbarende hagedis

12. U dient voorafgaand aan de werkzaamheden het werkgebied af te rasteren. U dient binnen de afrastering potentiële schuilgelegenheid van de soorten te verwijderen en eventueel aanwezige exemplaren van de hazelworm en de levendbarende hagedis te vangen en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden te plaatsen.

Overige voorschriften

13. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
14. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
15. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
16. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag indienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
17. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Postbus 40219, 8004 DE Zwolle.

Den Haag, 15 december 2014

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen
Teammanager Vergunningen

provincie GELDERLAND

ARCHIEF

Bezoekadres
Huis der Provincie
Markt 11
6811 CG Arnhem

Postadres
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

telefoonnummer (026) 359 91 11
telefaxnummer (026) 359 94 80
e-mailadres post@gelderland.nl
internetsite www.gelderland.nl

Het college van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

datum
8 april 2010

zaaknummer
2010-002489

onderwerp
Boscompensatie Openluchtmuseum

Geacht college,

Op 8 februari 2010 ontving ik uw voorstel voor compensatie van het bos dat ten behoeve van de realisatie van de van Gend en Loos loods is geveld op het complex van het Nederlands Openluchtmuseum (NOM). U stelt voor dat het NOM op het voormalig kazerne complex Kamp Koningsweg Noord – Zeven Provinciën' aan de Koningsweg 23A te Arnhem 3.485m² bos aanplant. Deze compensatie maakt onderdeel uit van een grotere ontwikkeling. Op het terrein zal een groot aantal gebouwen worden gesloopt en er wordt in totaal 2,5 hectare bos aangelegd.

De gewenste compensatielocatie ligt in EHS Natuur. Voor de gronden staan in het Natuurbeheerplan geen natuurdoelen beschreven en er zijn geen gelden gereserveerd voor de inrichting. Om deze redenen kan compensatie op deze locatie in EHS Natuur plaatsvinden.

Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) stelt de compensatielocatie beschikbaar. De overeenkomst tussen NOM en BBL lijkt voldoende zekerheid te geven voor uitvoering van de compensatie. Er moet echter nog wel een koper gevonden worden. Daarna start de herontwikkeling van het complex en de daarvoor benodigde bestemmingsplanwijziging.

Ik kan mij vinden in het het compensatievoorstel. Wel verzoek ik u mij uiterlijk 31-12-2011 te informeren over de stand van zaken omtrent de herontwikkeling en de bijbehorende compensatieafspraak.

Hoogachtend,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

W.S.G. Meijer
teammanager Ruimtelijke Ordening Advisering

inlichtingen bij mw. C.L. Mijnhout

e-mailadres post@gelderland.nl

telefoonnummer (026) 359 81 92

BNG 's-Gravenhage, rekeningnummer 28.50.10.824
Rabobank, rekeningnummer 14.39.37.529
ING, rekeningnummer 869762
btw-nummer NL001825100.B03

IBAN-nummer NL74BNGH0285010824
SWIFT/BIC: BNGHNL2G

code: $ASQ00871520 / H153

provincie GELDERLAND

ARCHIEF

kopie:
- HH/BWON, de heer G. Pannekoek
- TALO/ROA, mevrouw C. Mijnhout

Open voor de beste ervaring deze PDF-portfolio in Acrobat X of Adobe Reader X, of hoger.

Installeer Adobe Reader nu!

Open voor de beste ervaring deze PDF-portfolio in Acrobat X of Adobe Reader X, of hoger.

Installeer Adobe Reader nu!

ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK EN INVENTARISEREND BOORONDERZOEK - VERKENNENDE FASE KONINGSWEG ARNHEM

KWP GEBIEDSONTWIKKELAARS

31 mei 2012
076453557:0.1 - Vrijgegeven
B01043.200914.0100

ARCADIS

Inhoud

1 Inleiding en onderzoekskader 2
1.1 Aanleiding en doel onderzoek 2
1.2 Onderzoekslocatie 2
1.3 Administratieve gegevens 4
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik 4
1.5 Bodemverstorende werkzaamheden 4

2 Bureauonderzoek 7
2.1 Onderzoeksmethodiek bureauonderzoek 7
2.2 Archeologisch onderzoek 8
2.2.1 AMK-terreinen, waarnemingen en vondstmeldingen 8
2.2.2 Eerder onderzoek 8
2.2.3 Gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart 8
2.3 Historisch Onderzoek 9
2.4 Bodemkundig onderzoek 12

3 Verwachtingsmodel 14
3.1 Conclusie 14
3.2 Verwachtingsmodel 14

4 Veldonderzoek 15
4.1 Opzet 15
4.2 Resultaten 15
4.3 Conclusies en aanbevelingen 15

Bijlage 1 Literatuur 16

Bijlage 2 Geomorfologische kaart 17

Bijlage 3 Bodemkaart 18

Bijlage 4 Boorpuntenkaart 19

Bijlage 5 Boorstaten 20

Colofon 21

1 Inleiding en onderzoekskader

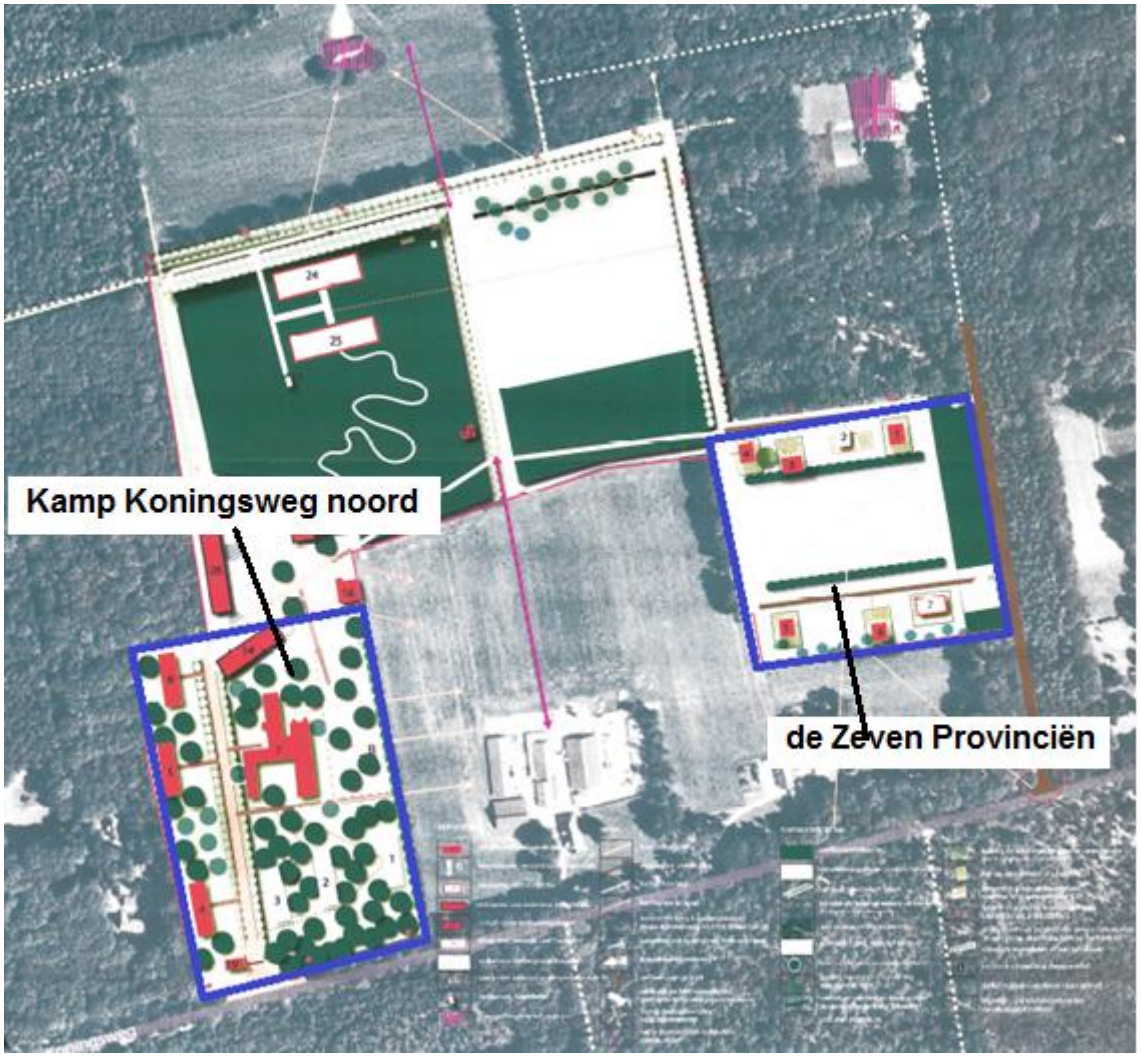
1.1 AANLEIDING EN DOEL ONDERZOEK

Aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande herontwikkeling van de locatie Kamp Koningsweg Noord & de Zeven Provinciën. Binnen dit gebied worden twee percelen vergraven. De bodemingrepen kunnen eventueel aanwezige archeologische resten verstoren.
Het bureauonderzoek heeft tot doel een verwachtingsmodel op te stellen omtrent de aard en locaties van eventueel aanwezige archeologische waarden. Het verkennend booronderzoek dient dit verwachtingsmodel te toetsen en aan te vullen. Het is gericht op het aanwijzen van archeologisch kansarme en kansrijke zones binnen het plangebied.

1.2 ONDERZOEKSLOCATIE

De onderzoekslocatie betreft een voormalig militair terrein (Kamp Koningsweg Noord & Zeven Provinciën) aan de Koningsweg te Arnhem (afbeelding 1-1).

Afbeelding 1-1: Plangebied. De door middel van een inventariserend veldonderzoek te onderzoeken percelen zijn blauw omkaderd

Het gebied bestaat uit vier deelgebieden;

- Noordelijk deel: volledige teruggave naar natuur en landschap
- De Zeven Provinciën: volledig behoud en herstel militair karakter
- Kamp koningsweg noord: behoud en herstel kazerneachtige opzet
- Kamp koningsweg noord: overgang naar noordelijk deel

Hiervan worden twee percelen vergraven. Deze zijn blauw omkaderd op afbeelding 1-1. Het zuidwestelijke perceel (Kamp Koningsweg) heeft een oppervlak van ongeveer 5 ha; het oostelijke perceel (Zeven Provinciën) heeft een oppervlak van ongeveer 2,8 ha.
De blauwomkaderde delen vormen de plangebieden. Voor een beter begrip van de archeologische potentie wordt een groter gebied bestudeerd, het onderzoeksgebied. In de omgeving zijn weinig archeologische objecten bekend. Daarom wordt een relatief groot onderzoeksgebied van 1 km rondom de plangebieden gebruikt.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

De administratieve gegevens zijn aangegeven in onderstaande tabel.

Tabel 1-1: Administratieve gegevens

Objectgegevens	
ARCADIS projectnummer	B01043.200914
Projectnaam	Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek –verkennende fase Koningsweg – Arnhem
Opdrachtgever	KWP Gebiedsontwikkelaars
Plaats	Arnhem
Toponiem	Koningsweg
Gemeente	Arnhem
Provincie	Gelderland
Kaartblad	40a
Oppervlakte plangebied	circa 14 hectare
Onderzoeksmelding Archis II	51281
Gereedmelding Archis II	41470, 41471
Archeoregio	2, Utrechts-Gelderse zandgebied
Bevoegd gezag	gemeente Arnhem
Uitvoeringsperiode onderzoek	april 2012
Contactpersonen ARCADIS - Projectleider - Uitvoerend archeoloog	 mevr. N. Spiegelenberg E.W. Brouwer
Beheerder en plaats documentatie	ARCADIS Nederland BV, locatie Assen Na deponering: Provinciaal depot voor bodemvondsten Gelderland, Nijmegen
RD-coördinaten plangebied noordwest noordoost zuidwest zuidoost	 188405/449970 188755/450050 188410/449460 189000/449725

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Op het Koningskamp-terrein bevinden zich een aantal, momenteel leegstaande gebouwen, gebouwd tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Het terrein is begroeid met bomen en deels in gebruik als bedrijventerrein/atelier.
Het terrein was tot 2004-2005 in gebruik als militair complex door het Ministerie van Defensie. Het is daarna aangekocht door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), dat vervolgens aan de Dienst Landelijk Gebied (DLG) opdracht gaf er een nieuwe bestemming voor te vinden.

1.5 BODEMVERSTORENDE WERKZAAMHEDEN

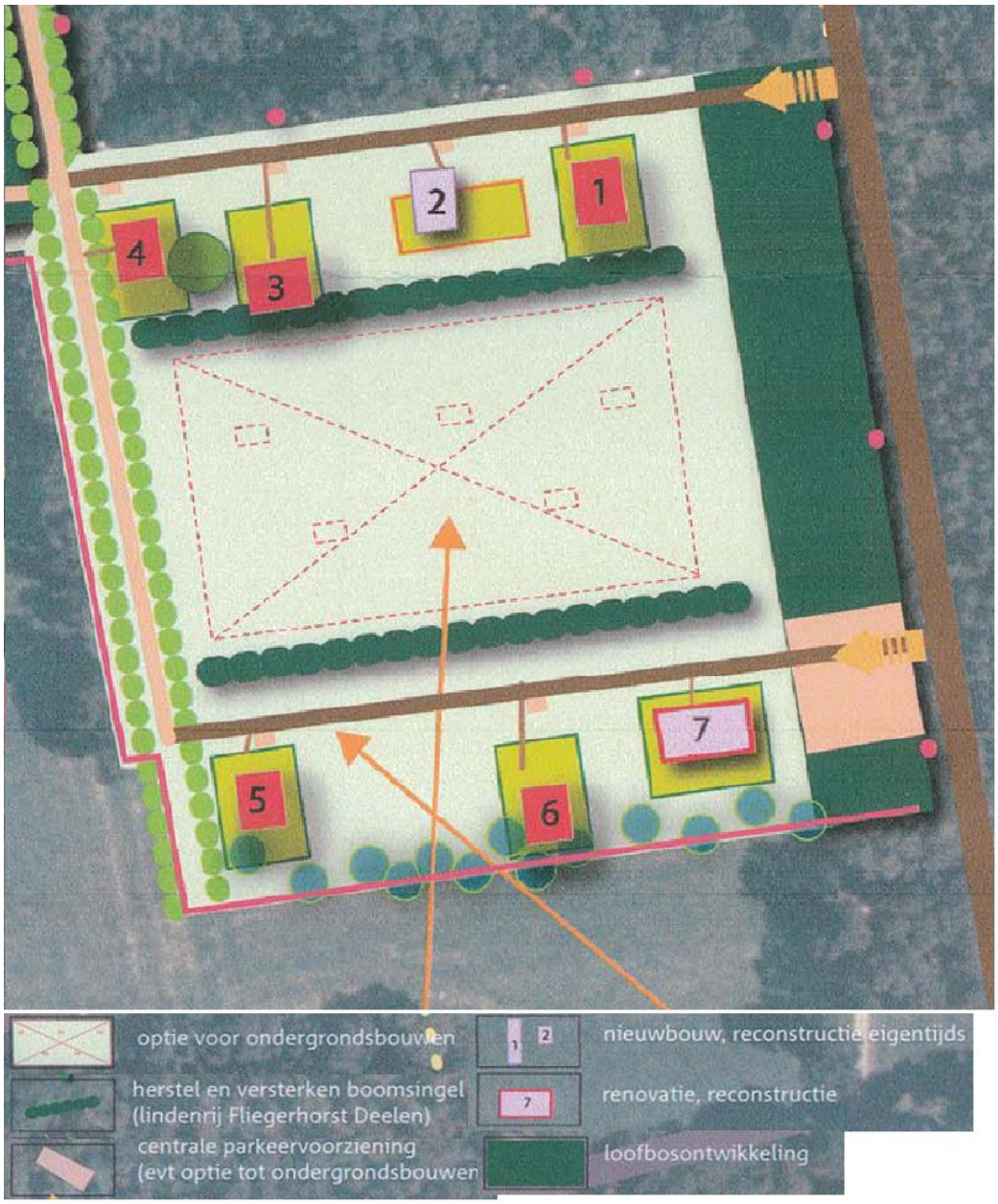
Delen van de huidige bebouwing (de gebouwen uit de periode 1940-1945 en een aantal latere gebouwen uit de jaren ’50 van de vorige eeuw) blijven bestaan, al krijgen ze nieuwe bestemmingen. De herontwikkeling gaat gepaard met een aantal bodemverstorende werkzaamheden. Latere gebouwen worden gesloopt.

Het gebied wordt ontwikkeld tot een woongebied met atelierwoningen in bestaande bedrijfsgebouwen en kantoren en nieuwbouw van (ondergrondse) patiowoningen bij de Zeven Provinciën. Daarnaast zullen bomen worden aangeplant.
Het gaat daarbij vooral om de aanleg van een aantal nieuwe gebouwen en het aanbrengen van bomen en beplantingen. Een aantal terreinen worden mogelijk onderkelderd (afbeelding 1-2 en 1-3). Niet relevante werkzaamheden (bijvoorbeeld hergebruik van de bestaande bebouwing) zijn niet in de legenda van onderstaande kaarten opgenomen.

Afbeelding 1-2: Geplande bodemverstorende werkzaamheden Kamp Koningsweg

Afbeelding 1-3: Geplande bodemverstorende ingrepen De Zeven Provinciën

2 Bureauonderzoek

2.1 ONDERZOEKSMETHODIEK BUREAUONDERZOEK

Voor dit onderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:
- Archis II;
- Archeologische Monumentenkaart (AMK);
- relevante archeologische rapporten van naburige onderzoeken;
- oud kaartmateriaal;
- Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH);
- bodemkaart (1:50.000);
- geomorfologische kaart (1:50.000).

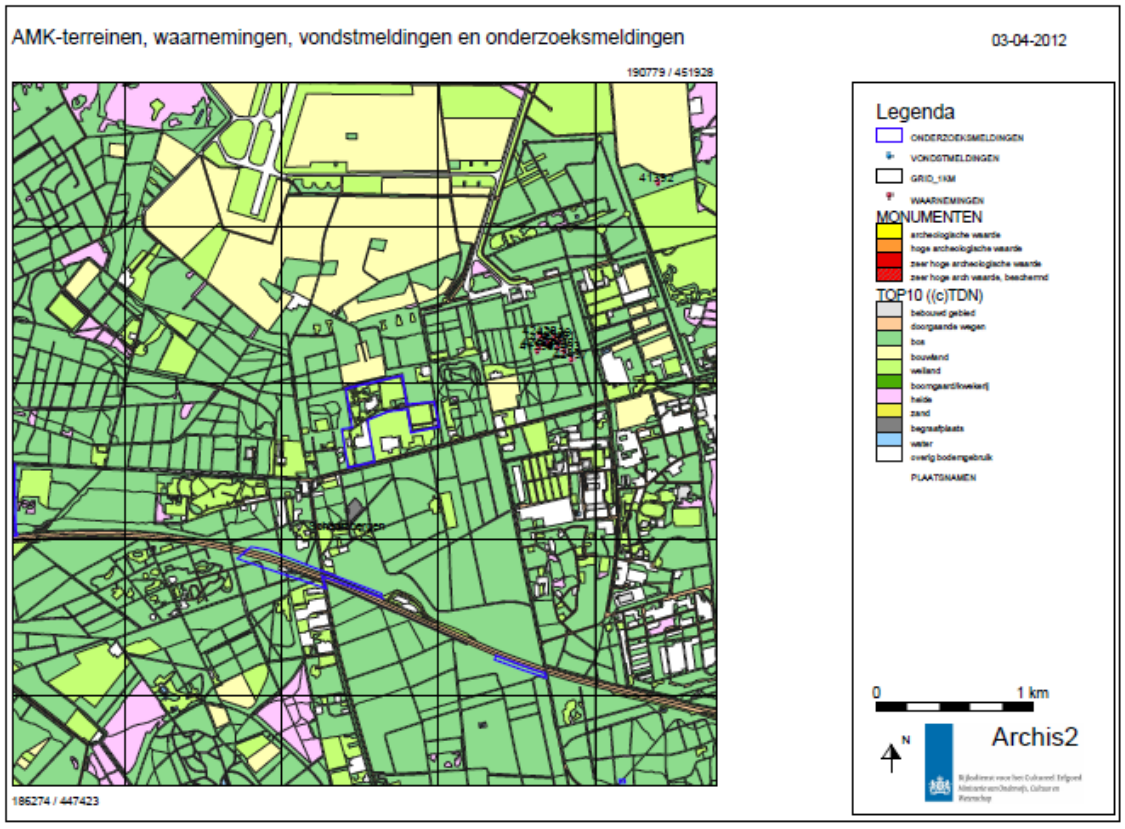
De gemeente beschikt over een gemeentelijke verwachtings- en beleidsadvieskaart.
Archis II is een centraal databestand, beschikbaar gesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) te Amersfoort. Het bevat het meest complete voorhanden zijnde bestand van archeologische vondsten (waarnemingen) en reeds uitgevoerde archeologische onderzoeken. De AMK bevat alle bekende behoudenswaardige terreinen/monumenten in Nederland. Op de AMK worden deze terreinen onderscheiden in terreinen van archeologische, hoge archeologische en zeer hoge archeologische waarde. Een aantal terreinen van zeer hoge archeologische waarde is wettelijk beschermd. Reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek op naburige locaties kan een uitstekende indicatie geven omtrent de waarschijnlijkheid dat in het plangebied archeologische waarden kunnen worden verwacht. Oud kaartmateriaal bevat informatie over landgebruik en de eventuele aanwezigheid van bebouwing, wegen, dijken en dergelijke in historische tijden (vanaf het begin van de 19e eeuw zijn op perceelniveau betrouwbare kaarten gemaakt. Bij historische verenigingen bestaat vaak zeer gedegen kennis van de geschiedenis van de eigen gemeente.
KICH is een databestand en maakt archeologische, landschappelijke en bouwhistorische informatie toegankelijk. KICH biedt informatie over monumenten, archeologische vindplaatsen, landschappen en landschapselementen en daarmee gerelateerde informatie.
De bodemkaart en geomorfologische kaart geven op hoofdlijnen informatie over de bodemopbouw in het plangebied. De bodemopbouw is vaak bepalend geweest voor de vestigingskeuze van de vroegere mens. De grote schaal (1:50.000) impliceert dat de grens tussen verschillende bodemlagen vaak niet erg nauwkeurig is.

2.2 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

2.2.1 AMK-TERREINEN, WAARNEMINGEN EN VONDSTMELDINGEN

De locaties van de bekende archeologische objecten zijn afgebeeld op onderstaande kaart.
Binnen het plan- en onderzoeksgebied bevinden zich geen AMK-terreinen of vondstmeldingen. Evenmin zijn in de plangebieden waarnemingen geregistreerd. Ongeveer 600 m ten noordoosten van plangebied De Zeven Provinciën bevindt zich een cluster van waarnemingen (waarnemingsnummers 41355, 42424 – 42426, 42431, 42433, 42437 en 42439. Het betreft een (mogelijke) cluster van grafheuvels uit de periode laat-neolithicum – bronstijd. De heuvels zijn tot op heden nooit archeologisch onderzocht. De mogelijkheid bestaat dat de heuvels een natuurlijke oorsprong hebben.

Afbeelding 2-1: Bekende archeologische waarden en onderzoeksmeldingen

2.2.2 EERDER ONDERZOEK

Langs de A12, ten zuiden van het plangebied, is binnen het onderzoeksgebied op een tweetal locaties een booronderzoek verricht in 2002 (Oude Rengerink, 2003). In totaal zijn er 36 boringen geplaatst (onderzoeksafmeldingen 5070 en 5109). Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen en er is aanbevolen geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren.

2.2.3 GEMEENTELIJKE ARCHEOLOGISCHE BELEIDSADVIESKAART

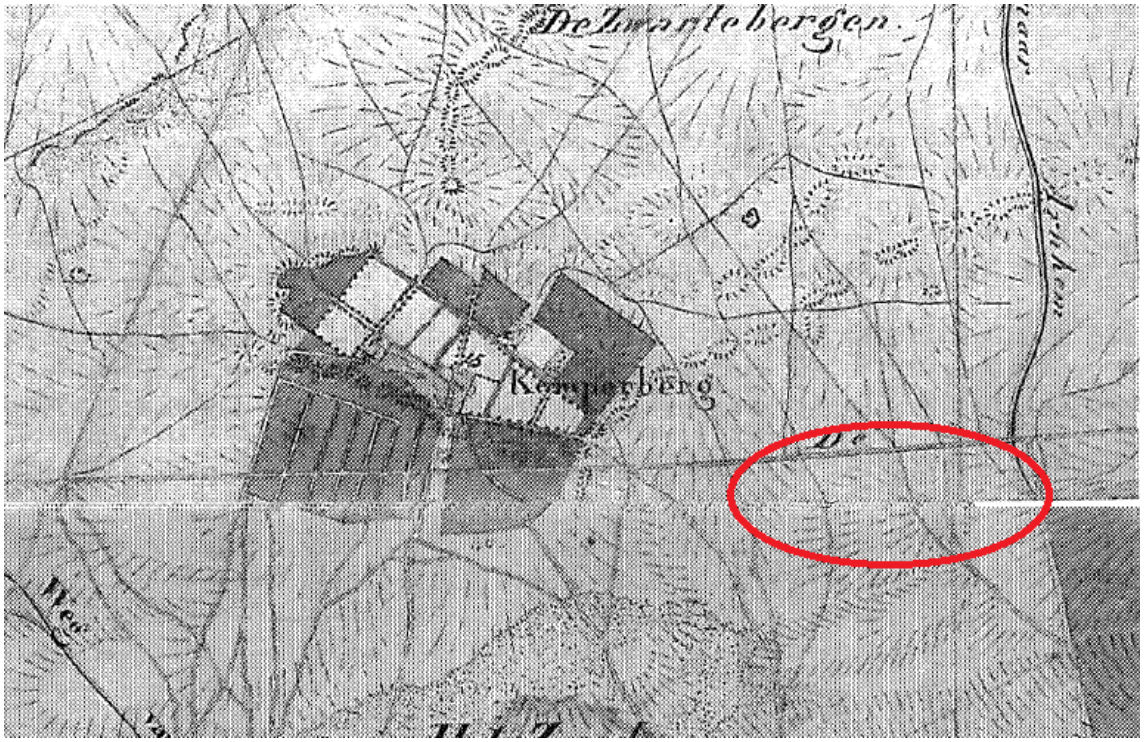
De gemeente Arnhem beschikt over een eigen archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart. Ondanks dat deze diverse malen is opgevraagd, is deze niet ter beschikking gesteld. De gemeente heeft eerder aangegeven dat het plangebied een hoge tot lage archeologische verwachting heeft. Op grond van

de geplande bodemingrepen acht men het noodzakelijk minimaal een verkennend booronderzoek uit te voeren.

2.3 HISTORISCH ONDERZOEK

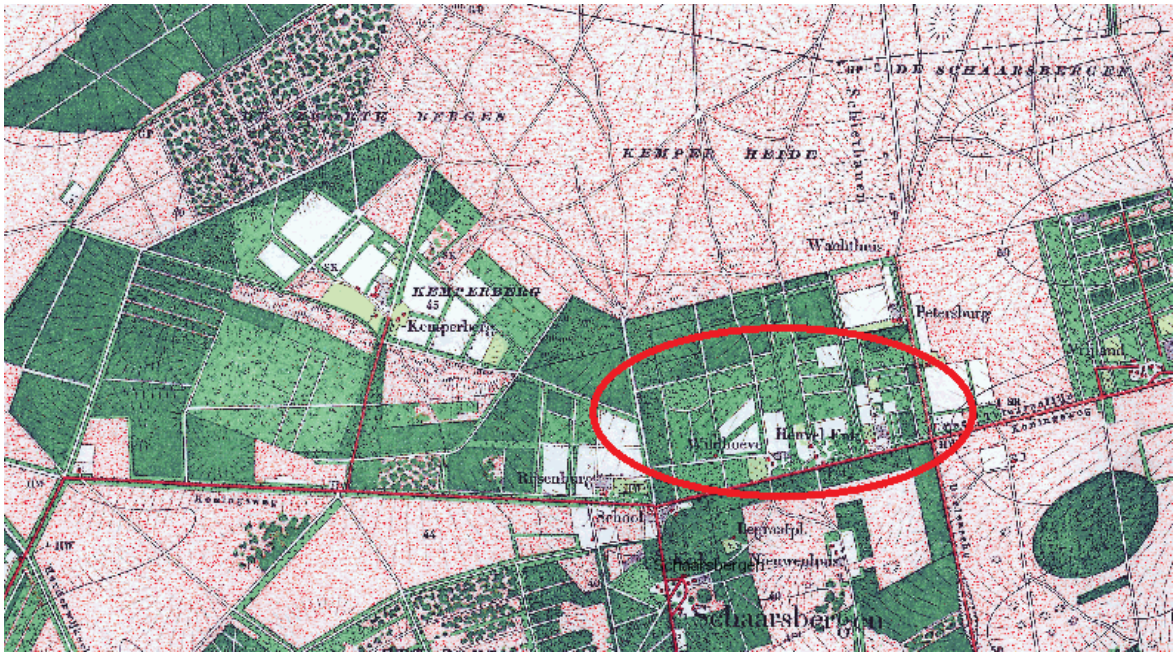
In het eerste kwartaal van de 19e eeuw is het plangebied nog onbebouwd (heideveld). Wel lopen er diverse (onverharde) wegen door het gebied (zie onderstaande afbeelding).

Afbeelding 2-2: Uitsnede uit de Grote Historische Atlas van Nederland, deel 3 Oost-Nederland, 1830 – 1855 kaart 84 en 98

De Koningsweg, de weg die van west naar oost het noordelijk deel van het plangebied doorsnijdt is één van de oude jachtwegen die in de laatste helft van de 17e eeuw zijn aangelegd op last van Willem III. Koningswegen zijn veelal kaarsrechte verbindingen (zandwegen) tussen zijn diverse jachthuizen op de Veluwe.

Afbeelding 2-3: Uitsnede uit Bonnebladen (omstreeks 1900). Het plangebied is roodomcirkeld (bron: www.archis.nl).

Op afbeelding 2-3 is de Koningsweg aanwezig. Ten opzicht van 1811-1832 is deze weg evenwel iets geknikt en in zuidelijke richting verplaatst. Het huidige traject van de Koningsweg is gelijk aan dat van rond 1900. De oude Koningsweg heeft door het plangebied gelopen.

Rond 1900 is het plangebied in gebruik genomen. Het is in gebruik als productiebos (bron: www.dickveerman.nl), doorsneden door diverse wegen. De bebouwing is minimaal. Net buiten het deelplangebied 'Kamp Koningsweg noord' is een gebouw aangegeven, de Wildhoeve.
Nabij het deelplangebied de Zeven Provinciën is eveneens enige bebouwing aanwezig (Heiderijk). Wat oostelijker ligt 't Heuvelink. In het noordoosten (buiten het plangebied) zijn enkele opstallen aangeduid (Petersburg). Nog wat verder noordelijk is de locatie van een wachthuis aangegeven. De boerderijen Wildhoeve, Heiderijk en 't Heuvelink bestaan nog steeds. Petersburg en het wachthuisje (ongeveer 200 m ten noordoosten van plangebied de Zeven Provinciën) zijn inmiddels verdwenen.

Petersburg was een boerderijherberg, gebouwd omstreeks 1857. In het begin van de vorige eeuw is sprake van een jachthuis met enkele bijgebouwen. Door blikseminslag in 1910 brandde het gebouw tot aan de grond toe af. Ervoor in de plaats kwam een landhuis, genaamd Zonneheuvel (bron: www.dickveerman.nl).

Afbeelding 2-2: Uitsnede uit KICH. Bron: www.kich.nl

Tabel 2-1 objecten uit KICH

Nummer	type object	cultuurhistorische waarde	kenmerkendheid	MIP-object Bron ID
1	Boerderij (Wildhoeve)	waarde	lokaal	MIPobj71316
2	Bouwkunst (Wildhoeve)	waarde	lokaal	MIPobj20623
3	bouwkunst (boerderij-deel, Heiderijk) bouwkunst (boerderij-deel, Heiderijk)	waarde waarde	lokaal lokaal	MIPobj71316 MIPobj22003
4	bouwkunst (woonhuis, Heuvelink)	waarde	lokaal	MIPobj20026

De Wildhoeve, Heiderijk 't Heuvelink zijn alle ontginningsboerderijen, gebouwd in 1846; (bron: www.dickveerman.nl).

Afbeelding 2-3: Boerderij Heiderijk. Bron: W.H.V. Schaarsbergen

De Duitse bezetter nam rond 1940 grote delen van het bos- en heideterrein in bezit. De *Fliegerhorst* Deelen werd aangelegd, toen één van de grootste vliegvelden van Europa. De bebouwing is gelegen op een heideontginning met een regelmatige blokverkaveling. Op oude kavelgrenzen zijn nog houtwallen te onderscheiden.

Op het deelplangebied Koningskamp werden in 1944 een aantal gebouwen aangelegd door de Duitse luchtmacht. Van hieruit waren verbindingsmedewerksters van de nabijgelegen luchtmachtbasis Delen actief. Op het terrein De Zeven Provinciën staan '*Arbeiter- und angestellte Wohnungen*', in 1942 gebouwd voor medewerkers van de Fliegerhorst. Vijf van de oorspronkelijk zeven panden zijn bewaard gebleven. De groepering van de oorspronkelijk Duitse bebouwing in een carré rondom een centraal sportveld is gewaardeerd als rijksmonument (bron: Dienst Landelijk Gebied, regio Oost).

Na 1945 nam de Nederlandse luchtmacht het kamp in bezit. In de navolgende decennia werden talloze nieuwe gebouwen geplaatst. Deze hebben geen bijzondere cultuurhistorische waarde.

2.4 BODEMKUNDIG ONDERZOEK

De geomorfologische kaart is afgebeeld in bijlage 2. Geomorfologisch ligt het plangebied op een spoelzandwaaier (sandr), legenda-eenheid 6G1. Spoelzandwaaiers hangen samen met stuwwallen, die in de voorlaatste ijstijd (het Saalien) zijn ontstaan onder invloed van het oprukkende landijs. Tussen de gletsjer en de stuwwal stroomde smeltwater, dat leem, klei, zand en grind meenam en afzette aan de voet van de stuwwal. Spoelzandwaaiers bestaan altijd uit gelaagde afzettingen van grind en grof zand.
Het plangebied wordt doorsneden door een droog dal (2R3). Deze is gevormd in de laatste ijstijd, het Weichselien. Het landijs bereikte Nederland toen niet, maar de ondergrond was gedurende bijna het gehele jaar continue bevroren (permafrost). Alleen in de zomer ontdooide de bovengrond en veranderde in een natte massa. Het water kon door de permafrost niet wegzakken, waardoor het smeltwater langs de hellingen naar beneden stroomde en daarbij dalen uitsleet. Na de ijstijden heeft het droge dal in het plangebied waarschijnlijk nauwelijks meer een watervoerende functie meer gehad.

Door de hoge ligging en de grove zanden kon het water snel wegzakken. Het is echter mogelijk dat in het vroege Holoceen het dal nog een bescheiden watervoerende functie heeft gehad. In dat geval kon het gebied rondom het dal een gunstige locatie zijn geweest voor jagers/verzamelaars door de aanwezigheid van stromend zoet water en gemengde biotopen.
In plangebied de Zeven Provinciën ligt het zuidelijk deel in een zone met lage landduinen (3L8). Landduinen bestaan uit lokaal verstoven materiaal en zijn meestal vanaf de late middeleeuwen gevormd. Bodemkundig ligt het gehele plangebied in een zone met grofzandige haarpodzolen. Het zijn mineraalarme gronden, kenmerkend voor de hogere dekzandgebieden die de stuwwallen omzomen. De bodemkaart is weergegeven in bijlage 3.

3 Verwachtingsmodel

3.1 CONCLUSIE

De geomorfologische en bodemkundige kenmerken maken het gebied onaantrekkelijk voor landbouwers. De bodem is hooggelegen en bestaat uit grofkorrelige, grindige zanden. Dit betekent dat water zeer snel in de ondergrond wegzakt; daarnaast gaat het om zeer arme minerale gronden.
Het gebied is pas vanaf de vorige eeuw in gebruik genomen als cultuurgrond. Daarvoor was het deels bos en deels heidegebied. In de nabijheid van het plangebied bevinden zich een aantal heuveltjes. Mogelijk betreft het grafheuvels, maar zeker is dit niet. Archeologisch onderzoek in de nabijheid van het plangebied heeft geen aanleiding gegeven tot vervolgonderzoek. In het plangebied bevinden zich een aantal cultuurhistorische waarden, die echter niet zullen worden bedreigd door de geplande ingrepen.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

Waarden uit de periode van de landbouwers (vanaf het midden-neolithicum tot ver in de nieuwe tijd) worden niet verwacht. Waarden uit de periode van de jagers/verzamelaars (laat-paleolithicum – vroeg-neolithicum) kunnen voorkomen in en rondom het droge dal. Op de locatie van de lage landduinen worden geen archeologische waarden verwacht. Deze zijn waarschijnlijk pas in de late middeleeuwen of later ontstaan. De ervaring leert dat het bodemprofiel van militaire terreinen vaak ernstig verstoord is.

4 Veldonderzoek

4.1 OPZET

Het veldwerk is uitgevoerd in april 2012. Er is conform de richtlijnen van de KNA 3.2 gewerkt. In totaal zijn er 33 boringen gezet. De boringen zijn zoveel mogelijk in een driehoeksgrid van 40 x 50 m gezet. Door bebouwing en terreinverhardingen en dergelijke zijn er wat minder boringen geplaatst dan in het plan van aanpak is aangegeven. De boringen zijn gezet met een edelmanboor met een boordiameter van 7 cm en/of met een zandguts. Naar aanleiding van het verwachtingsmodel is gezocht naar de aanwezigheid van een intact bodemprofiel.
Relevante lagen, hier de top van de C-horizont, zijn gezeefd op een zeef met een maaswijdte van 4 mm.

4.2 RESULTATEN

De boorpuntenkaart is weergegeven in bijlage 4; de boorstaten worden in bijlage 5 beschreven. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het bodemprofiel is in alle boringen tot in de C-horizont verstoord. De intacte C-horizont begint op een diepte van ongeveer 100 cm –mv en wordt vaak voorafgegaan door een verstoorde C-horizont van ongeveer 10- 20 cm dik.

4.3 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Het bodemprofiel is verstoord en er zijn geen archeologische indicatoren waargenomen. De resultaten van het veldwerk bevestigen daarmee het verwachtingsmodel van de bureaustudie. De kans op het aantreffen van archeologische waarden is matig en de kans dat eventueel aanwezige waarden intact aanwezig zijn is zeer gering. Aanbevolen wordt daarom het plangebied vrij te geven van vervolgonderzoek.

De implementatie van deze aanbeveling is afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag, de gemeente Arnhem. Wanneer bij de uitvoering onverhoopt grondsporen en/of vondsten worden aangetroffen, dient hiervan direct melding te worden gemaakt bij het bevoegd gezag, de gemeente Arnhem.

Bijlage 1 Literatuur

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), Amersfoort 2008.
- Archeologisch Informatie Systeem II (Archis II), Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, Amersfoort 2008.
- Archeologisch Basis Register (ABR), Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), Amersfoort 1992.
- Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Gelderland, CHW, 2003.
- De ondergrond van Nederland. 2003. Eds. F.J. de Mulder et al. Wolters-Noordhoff bv Groningen/Houten
- Dienst Landelijk Gebied regio Oost, 2007. Project Ontwikkeling Militaire Terreinen Complex Koningsweg Noord & Complex Zeven Provinciën. Rapportage Inventarisatie & Onderzoek, Arnhem/Zwolle.
- Grote Historische Atlas van Nederland 1: 50.000, deel 3 Oost-Nederland 1830 – 1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.
- Oude Rengerink, J.A.M. 2003: A12 Veenendaal-Duitse Grens; een inventariserend archeologisch onderzoek (fase 1: kartering),RAAP-rapport 863
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen, A.J. Borsboom & M. Verbruggen, 2004. Prospectief boren. Een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectie archeologie RAAP-rapport 1000.

Bijlage 2 Geomorfologische kaart

Geomorfologische kaart

21-02-2012

189828 / 450903

187601 / 448676

Legenda

ONDERZOEKSMELDINGEN

TOP10 ((c)TDN)

PLAATSNAMEN

GEOMORFOLOGIE ((c)Alterra)

- Wanden
- Hoge heuvels en ruggen
- Terpen
- Hoge duinen
- Plateaus
- Terrassen
- Plateau-achtige vormen
- Waaiervormige glooiingen
- Niet-waaiervormige glooiingen
- Lage ruggen en heuvels
- Welvingen
- Vlakten
- Laagten
- Ondiepe dalen
- Matig diepe dalen
- Diepe dalen
- Water
- Bebouwing
- Overig (Dijken etc)

0 500 m

N

Archis2

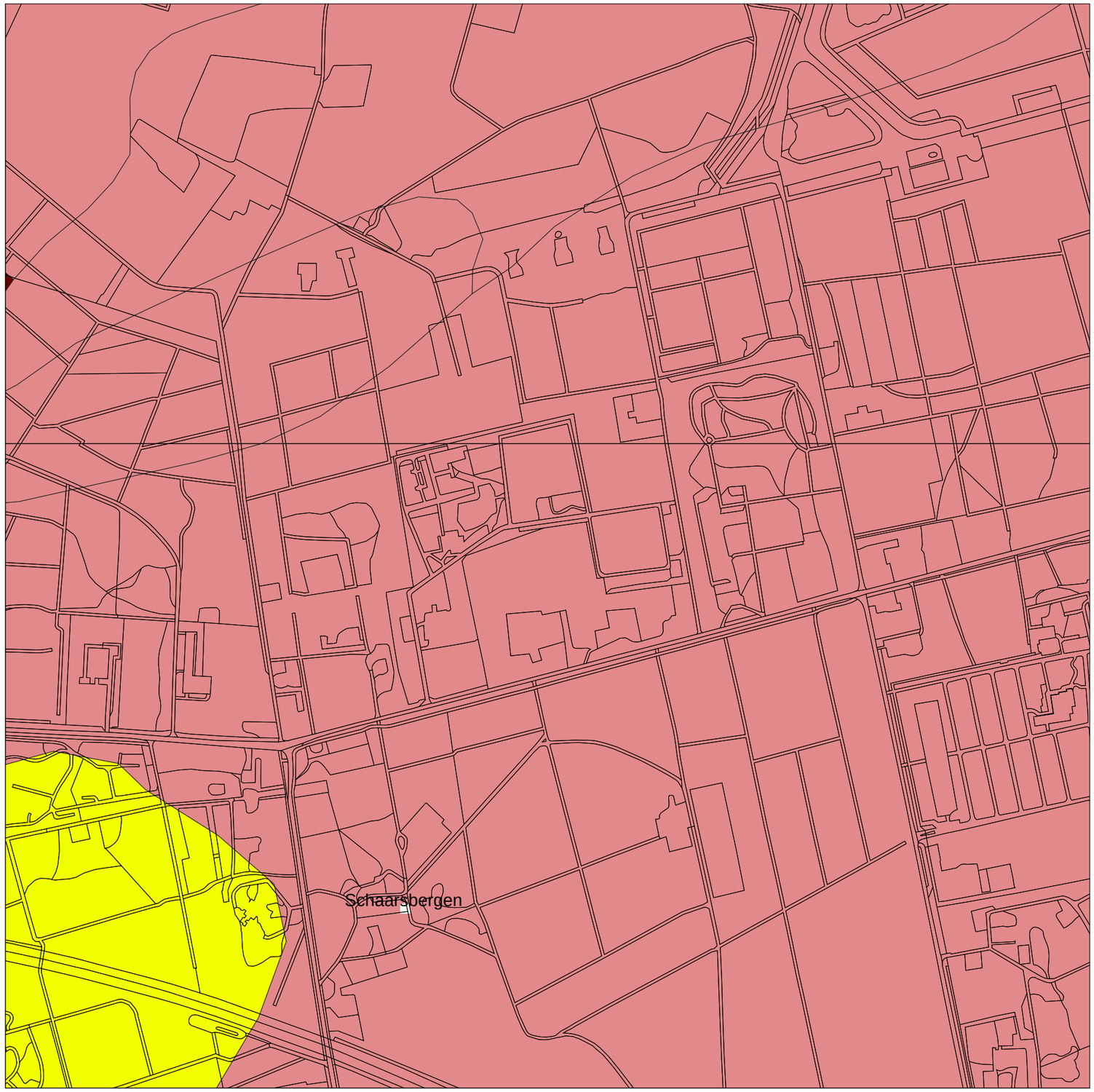
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Bijlage 3 Bodemkaart

Bodemkaart

21-02-2012

189828 / 450903

187601 / 448676

Legenda

TOP10 ((c)TDN)

PLAATSNAMEN

BODEM ((c)Alterra)

- Associaties
- Brikgronden
- Bebouwing
- Dijk, bovenlandstrook
- Dikke eerdgronden
- Fluviatiele afz ouder pleistoceen
- Groeve, gegraven, mijnstort
- Kalksteenverweringsgronden
- Oude rivierkleigronden
- Overige oude kleigronden
- Ondiepe keileemgronden
- Leemgronden
- Zeekleigronden
- Mariene afz ouder pleistoceen
- Niet-gerijpte minerale gronden
- Oude bewoningsplaatsen
- Rivierkleigronden
- Kalkh lutumarme gronden
- Veengronden
- Moerige gronden
- Water, moeras
- Podzolgronden
- Kalkloze zandgronden
- Kalkhoudende zandgronden

0 500 m

N

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Bijlage 4 Boorpuntenkaart

Boorgridkaart Kamp Koningsweg

16
5
17
6
18
7
15
19
8
14
4
3
9
13
2
20
10
12
1
11

0 20 40 80 120 160
Meters

Legenda

- boorpunten
- plangebied koningsweg arnhem
- bebouwing

Boorgridkaart De Zeven Provinciën

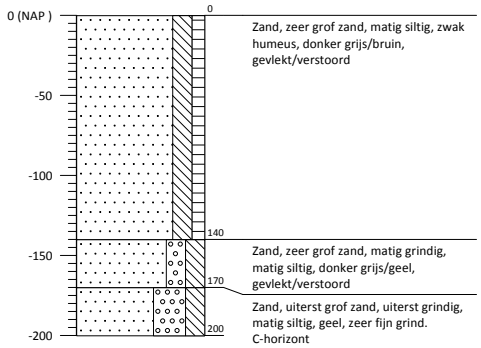

Bijlage 5 Boorstaten

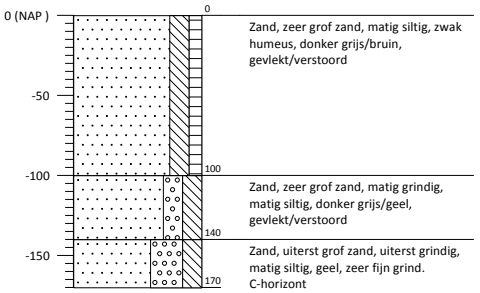
IVO Koningsweg Arnhe

Boorstaten

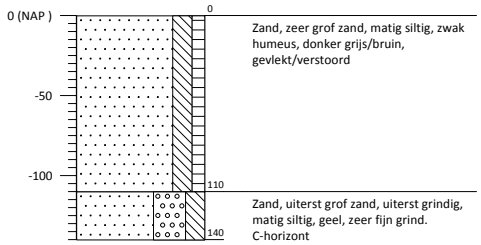
Boring: 1

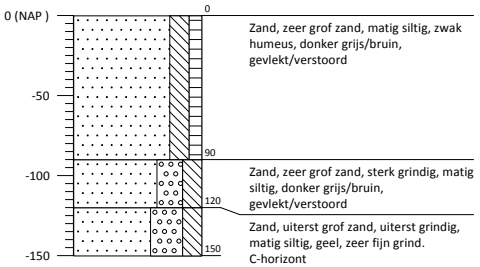
Boring: 2

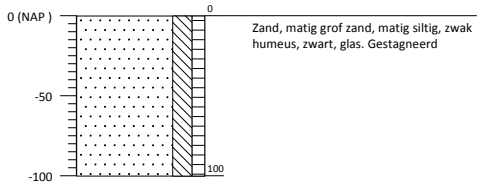
Boring: 3

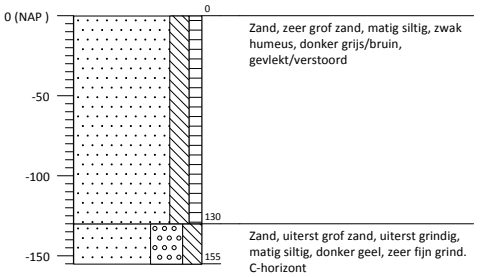
Boring: 4

Boring: 5

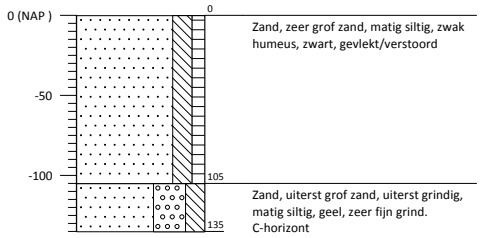
Boring: 6

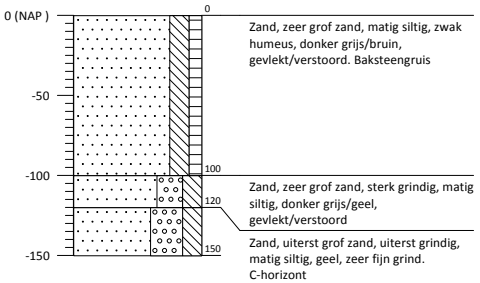
IVO Koningsweg Arnhe

Boorstaten

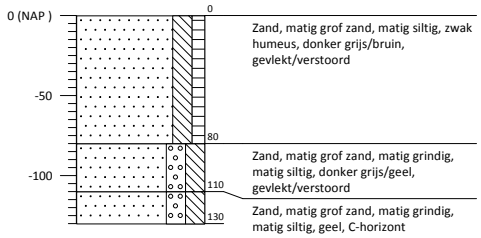
Boring: 7

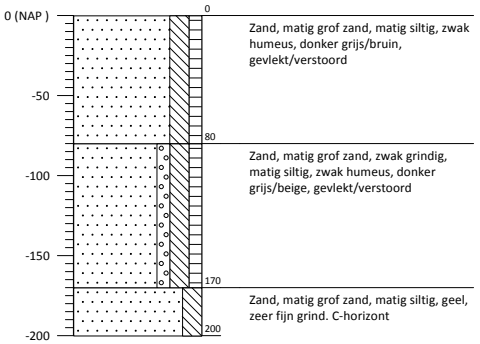
Boring: 8

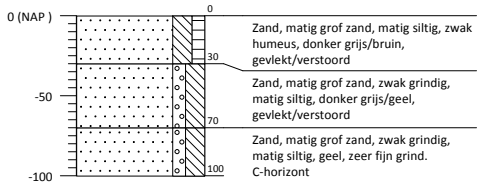
Boring: 9

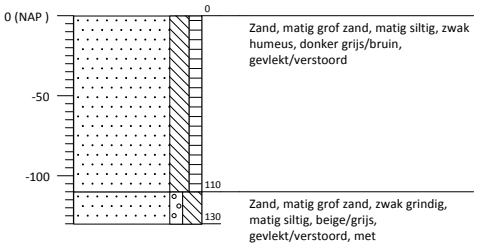
Boring: 10

Boring: 11

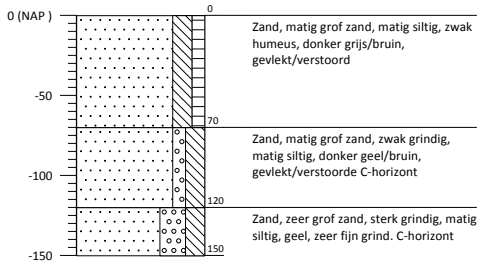
Boring: 12

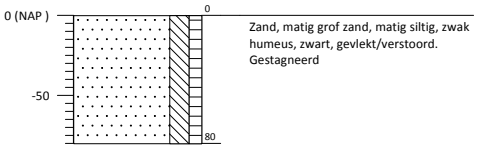
IVO Koningsweg Arnhe

Boorstaten

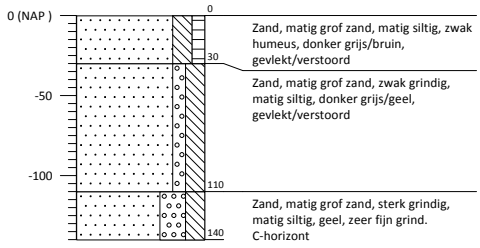
Boring: 13

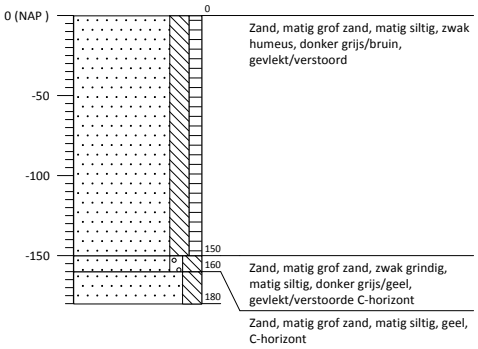
Boring: 14

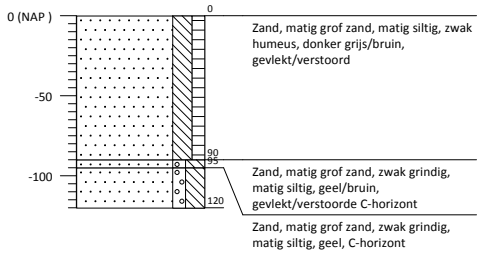
Boring: 15

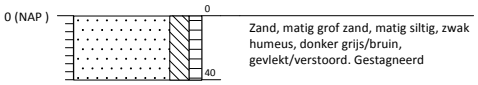
Boring: 16

Boring: 17

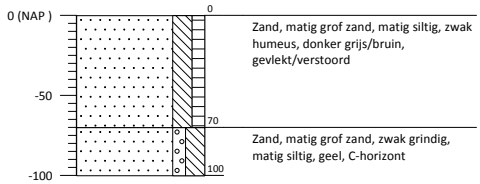
Boring: 18

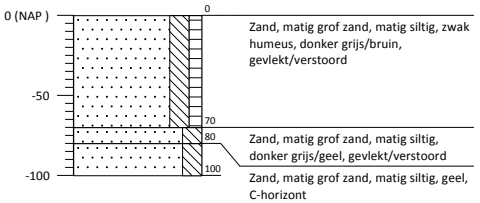
IVO Koningsweg Arnhe

Boorstaten

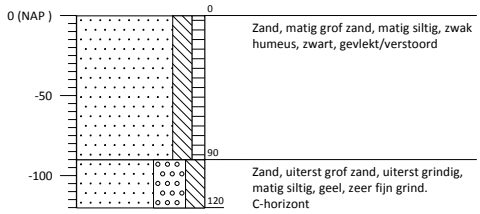
Boring: 19

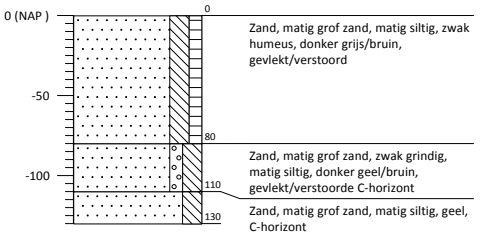
Boring: 20

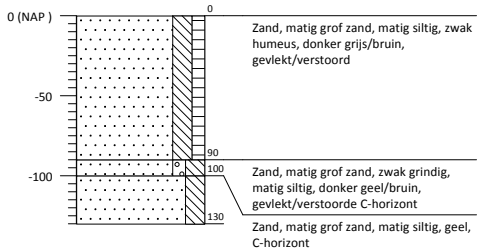
Boring: 21

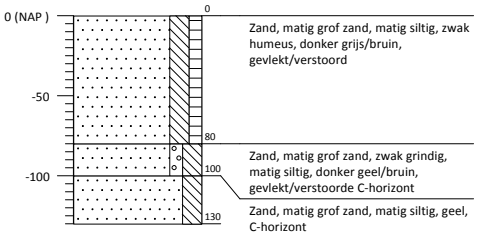
Boring: 22

Boring: 23

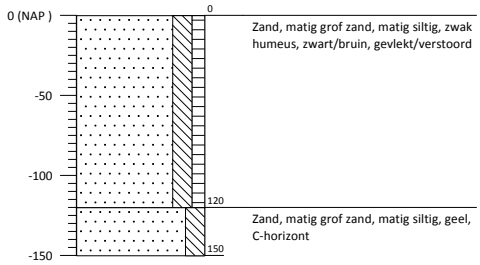
Boring: 24

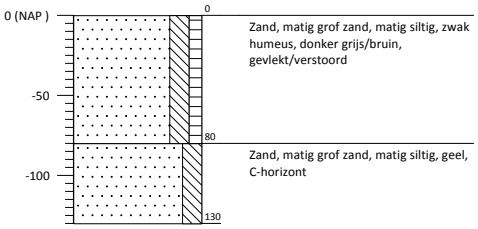
IVO Koningsweg Arnhe

Boorstaten

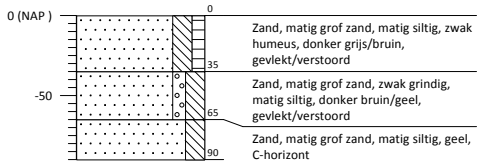
Boring: 25

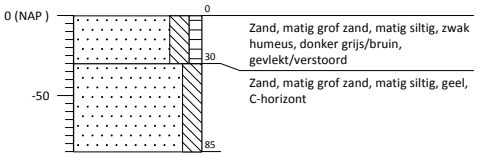
Boring: 26

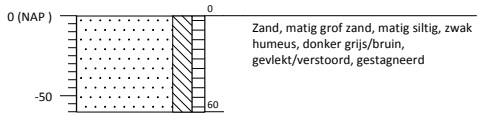
Boring: 27

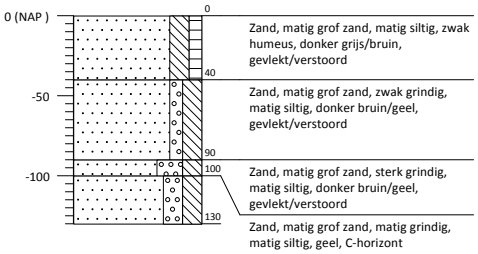
Boring: 28

Boring: 29

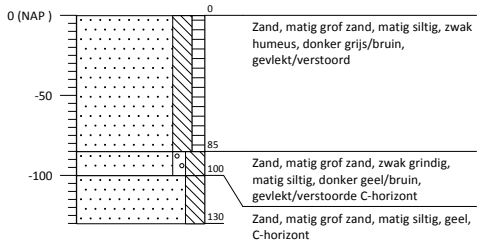
Boring: 30

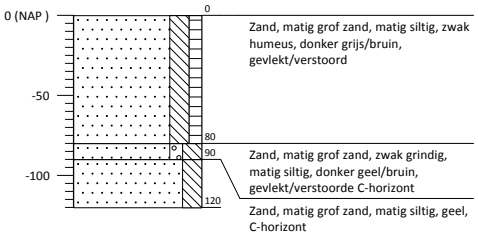
IVO Koningsweg Arnhe

Boorstaten

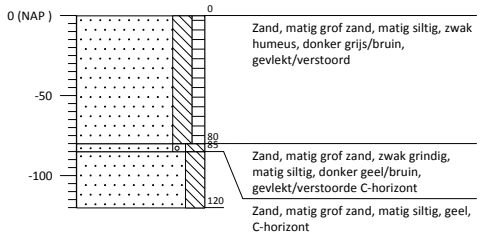
Boring: 31

Boring: 32

Boring: 33

Colofon

ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK EN INVENTARISEREND BOORONDERZOEK - VERKENNENDE FASE KONINGSWEG ARNHEM

OPDRACHTGEVER:

KWP gebiedsontwikkelaars

STATUS:

Vrijgegeven

AUTEUR:

drs. E.W. Brouwer bc.

GECONTROLEERD DOOR:

W.Y. Ytsma Ma

VRIJGEGEVEN DOOR:

drs. E.W. Brouwer

31 mei 2012
0764535570.1

ISBN/EAN: 978-90-8958-226-3

ARCADIS NEDERLAND BV
Het Rietveld 59a
Postbus 673
7300 AR Apeldoorn
Tel 055 5815 999
Fax 055 5815 599
www.arcadis.nl
Handelsregister 9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.

Aveco de Bondt
ingenieursbedrijf

retouradres Postbus 64, 7450 AB Holten

WSP InfraOntwikkeling
t.a.v. de heer J. Rietman
Postbus 1352
4700 BJ Roosendaal

bezoekadres Burgemeester van der Borchstraat 2
postbus 64
postcode 7450 AB Holten
telefoon (0)548 85 33 33
telefax (0)548 85 33 99
e-mail holten@avecodebondt.nl
internet www.avecodebondt.nl

Geachte heer Rietman,

Voor de ontwikkeling van het plan Buitenplaats Koningsweg te Arnhem is een onderzoek uitgevoerd naar stikstofdepositie op Natura2000-gebieden in de omgeving van het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van een berekening voor de plansituatie in de daarvoor aangewezen rekenmodule AERIUS.

In deze rapportage zijn achtereenvolgens de situatie, de onderzoeksmethode, de emissiebronnen en het resultaat van het onderzoek besproken.

Situatie
Het plangebied bevindt zich aan de Koningsweg, in het buitengebied van de gemeente Arnhem. Aan de west-, noord- en oostzijde wordt het plangebied begrensd door bos- en landbouwgronden. Aan de zuidzijde grenst het plangebied gedeeltelijk aan de Koningsweg en verder aan landbouwgronden.

Het voor het plan relevante Natura2000-gebied is de Veluwe. Het plangebied grenst er in meerdere richtingen direct aan. In bijlage 1 is de ligging van het plangebied en de begrenzing van het Natura2000-gebied Veluwe weergegeven.

Voormalig en huidig gebruik
In het verleden is het terrein, Kamp Koningsweg Noord en de naastgelegen Zeven Provinciën, in gebruik geweest als militair complex (kazerne). Dit gebruik is in 2006 beëindigd.

In de periode van 2011 tot heden is een deel van het terrein en de bestaande in gebruik voor culturele en artistieke doeleinden en horeca.

Plansituatie
Het plangebied, bestaande uit het voormalige militaire complex Kamp Koningsweg Noord en de Zeven Provinciën, worden herontwikkeld tot woon- en recreatiegebied Buitenplaats Koningsweg. Het plan omvat naast woningen ook kantoren, atelierruimten, horeca en recreatiewoningen. In bijlage 2 is een overzicht gegeven van het plan.

Onderzoeksmethode
Het doel van het onderzoek is aan te tonen dat stikstofdepositie als gevolg van het plan geen significante negatieve gevolgen op Natura2000-gebieden veroorzaken. Hierbij is gebruik gemaakt van de daarvoor aangewezen rekenmodule AERIUS. De berekening is uitgevoerd voor de plansituatie.

De berekening van de stikstofdepositie als gevolg van het plan gaat uit van het (huidige) jaar 2017. Indien uit de berekening volgt dat geen significante gevolgen voor Natura2000-gebieden te verwachten zijn vanwege het plan, geldt dit ook voor de toekomstige jaren.

Binnen het plangebied vinden in de huidige situatie al activiteiten plaats, die in de plansituatie worden voortgezet, zoals de horeca. In de berekeningen is, worst case, het gehele plan Buitenplaats Arnhem beschouwd, inclusief deze voort te zetten activiteiten.

Emisssiebronnen
De toekomstige functies binnen het plangebied zijn wonen, kantoor, creatief, horeca en recreatie. Voor de emissie van stikstof van deze functies geldt dat de maatgevende emissiebron de verbranding van aardgas is. Bij het bepalen van stikstofemissie uit het aardgasverbruik is gebruik gemaakt van de stookwaarde van Gronings gas (35,1 MJ/m^3) en de gemiddelde NO_x-emissiefactor van huishoudelijke gastoestellen van 18 g/GJ (prognose 2016)[1].

In dit onderzoek is een inventarisatie van de te verwachten stikstofemissie als gevolg van het plan gemaakt op basis van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Daarnaast zijn verkeersbewegingen van en naar het plangebied van belang, de stikstofemissie is bepaald op basis van emissiefactoren 2017, afgegeven door het ministerie van Infrastructuur en Milieu (15 maart 2017).

Emissie per functie
Wonen: De stikstofemissie door toekomstige woningen binnen het plangebied is gebaseerd op CBS data voor aardgasverbruik van woningen, gespecificeerd voor de

[1] TNO-rapport 'Update NOx-emissiefactoren kleine vuurhaarden – glastuinbouw en huishoudens' van 31 maart 2014 (TNO 2014 R10584)

gemeente Arnhem, van het jaar 2015. Deze data is bruikbaar voor de plansituatie omdat het aardgasverbruik dalende[2] is en daarom niet tot onderschatting van de stikstofemissie leidt. De gegevens betreffen specifieke gegevens voor de gemeente Arnhem en voor verschillende woningtypen (hoek-, tussen-, 2-onder-1-kap- en vrijstaande woningen). In tabel 1 is het gasverbruik per type woning opgenomen.

Tabel 1: Gasverbruik per type woning, gemeente Arnhem, 2015 (Bron: CBS)

Type woning	**Gasverbruik/jaar [m^3]**
Tussenwoning	1.140
Hoekwoning	1.410
2-onder-1-kapwoning	1.580
Vrijstaand	2.310

Recreatie: Voor de recreatiewoningen zijn dezelfde gegevens voor aardgasverbruik gehanteerd als voor vrijstaande woningen (worst case).

Kantoor: De stikstofemissie door kantoren binnen het plangebied is gebaseerd op CBS data voor aardgasverbruik door kantoren. Omdat het bestaande gebouwen in het plangebied betreft die worden gerenoveerd is data gebruikt voor kantoren met bouwjaar vanaf 1994. Daarbij is uitgegaan van de categorie 'klein kantoor' (0 - 250 m^2), met een hoger aardgasverbruik per m^2 dan grotere kantoren. Het gasverbruik per jaar bedraagt 12 m^3 per m^2 oppervlakte.

Creatief: De ruimten die bedoeld zijn voor de functie creatief, voornamelijk atelierruimten, zijn beschouwd als werkruimten en wat stikstofemissie (aardgasverbruik) vergelijkbaar geacht te zijn met kantoorruimten. Het gehanteerde gasverbruik per jaar bedraagt 12 m^3 per m^2 oppervlakte.

Horeca: De stikstofemissie van de horecafunctie binnen het plangebied is bepaald aan de hand van energiekentallen voor de dienstensector. Uitgangspunt voor de horeca in het plangebied is de categorie restaurant. Daarbij is uitgegaan van kleinste oppervlakteklasse (0 - 250 m^2), met een hoger aardgasverbruik per m^2 dan grotere kantoren. Het gasverbruik per jaar bedraagt 37,4 m^3 per m^2 oppervlakte.

In bijlage 3 is het aardgasverbruik van het plan Buitenplaats weergegeven. De bepaling van de stikstofemissie is weergegeven in tabel 2.

[2] Bron: CBS, 2016: 'Laagste energieverbruik in 20 jaar' (https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/17/laagste-energieverbruik-in-20-jaar)

Tabel 2: Bepaling stikstofemissie

	Verbruik	MJ/m3	GJ	g/GJ	g/jaar	kg/jaar
Bedrijven	44287,8	35,1	1554,5	15	23317,5	23,3
Wonen (KKN)	88570	35,1	3108,8	15	46632,1	46,6
Wonen (ZP)	17020	35,1	597,4	15	8961,0	9,0
Totaal						**78,9**

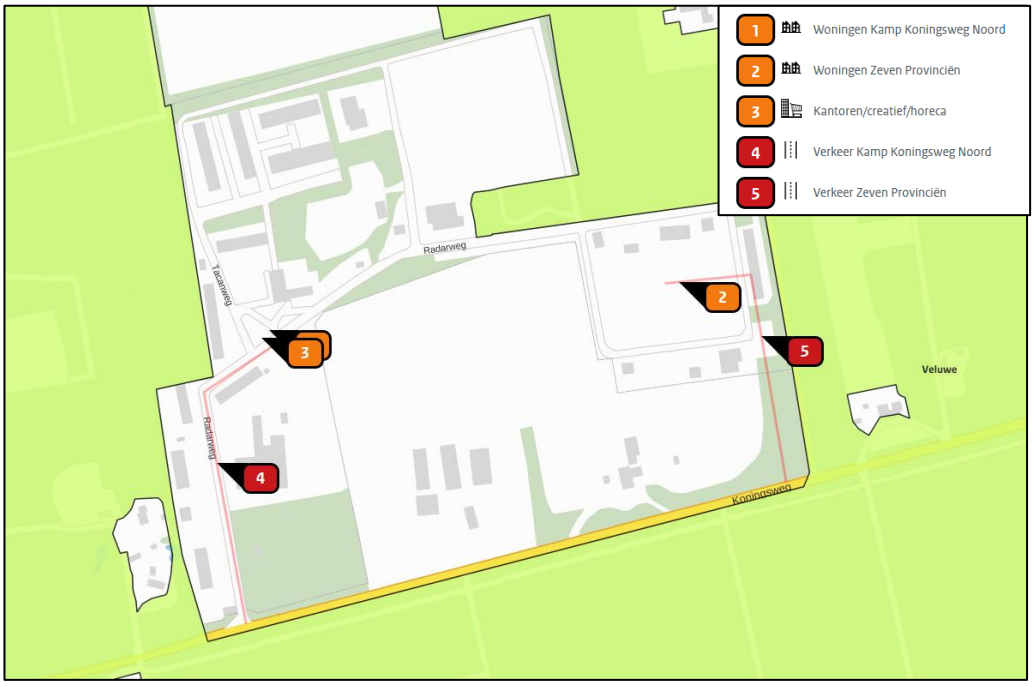
Emissie verkeersbewegingen

De verkeersgeneratie van het plan is bepaald in het akoestisch en luchtkwaliteits-onderzoek voor plan Buitenplaats[3]. De verkeersgeneratie van het plan is afgeleid van de functies binnen het plangebied en de kentallen uit de CROW-publicatie 317 'Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie' en bedraagt 836 voertuigbewegingen.

Uitgangspunt is dat 2% van de verkeersgeneratie middelzwaar vrachtverkeer betreft.

Resultaat berekening

De hiervoor beschreven emissiebronnen zijn ingevoerd in de rekenmodule AERIUS, de aangewezen methode voor de bepaling van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden. In figuur 1 zijn de emissiebronnen in AERIUS weergegeven.

Figuur 1: Emissiebronnen in AERIUS

[3] Rapport 'Geluid- en luchtkwaliteitsonderzoek Buitenplaats Koningsweg te Arnhem' (referentie PvdH/075/14.0872) van 3 mei 2017

De berekening van stikstofdepositie, uitgevoerd in AERIUS, is opgenomen in bijlage 4.

Uit het berekeningsresultaat blijkt dat de stikstofdepositie, als gevolg van het plan, op Natura2000-gebieden niet hoger zijn dan de drempelwaarde.

De conclusie is dat, gelet op de stikstofdepositie die niet hoger is dan de drempelwaarde, geen significante gevolgen voor Natura2000-gebieden te verwachten zijn als gevolg van het plan.

Erop vertrouwende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Met vriendelijke groet,

P. (Paula) van der Horst-Entius
Adviseur geluid en luchtkwaliteit

W.A. (Waldo) Bont
Senior adviseur

Bijlage:
Bijlage 1: Ligging plangebied en Natura2000-gebied Veluwe
Bijlage 2: Bestemmingsplankaart
Bijlage 3: Bepaling aardgasverbruik functies
Bijlage 4: Berekeningsresultaat AERIUS

Bijlage 1: Ligging plangebied en Natura2000-gebied Veluwe

Koningsweg
Koningsweg
Koningsweg
Legenda
Plangebied
Natura2000-gebied
N
0
80
160
240
320
400 m

Bijlage 2: Bestemmingsplankaart

Koningsweg / N311
Koningsweg / N311
Radarweg
Legenda
Bestaande ondergrond
Plangrens + kadastergrens
Perceelsgrens nieuwe kavels
Bestaande bebouwing
Nieuwe bebouwing
Locatie Follies
Zoekgebied bijgebouwen
Aanbrengen betonnen muur
Aanbrengen opduifband
Aanbrengen rijbaan straatbakstenen
Aanbrengen asfaltverharding
Bewegde "wandelgaten"
Draadverhegels
Aanleggen wadi / verlegging in PRV
Bestemming wonen/werken
Bestemming Follie
Bestemming voormalige kapel
KKN1
Nummer bebouwing
Verwijderen geschiedwerk / raster
Laan geplant in eiksels (2015)
Bestaande boom
Bestaande boom
Nieuwe bomen, incl plantgatverbetering 3m3
Uitbreiding houtwal
Nieuwe hagen
Kanongoor
Aanbrengen draadgaas/rond ruitje
Wandelgaten betonverharding
Betonverharding asfalt nabij gebouw
Trottoirbegrens
Principe afschot t.b.v. afvoerweg
Bestemming wegen
Bestemming groen
Alle maten in meters, tenzij anders aangegeven
Hoogtematen in meters t.o.v. N.A.P.
Diameter van materialen in millimeters
Coördinaten in RD-stelsel
Buitenplaats Koningsweg Arnhem
Ontwerp inrichting
Overzicht herkenswaardige bestemmingen
Fase: EO
Aveco de Bondt
SITUATIE
SCHAAL 1 : 750

Bijlage 3: Bepaling aardgasverbruik functies

BESTEMMINGEN BUITENPLAATS KONINGSWEG - BASIS

Aanduiding pand		GBO in m2 (ca)	Creatieve bedrijvigheid in m2	Horeca in m2	Woningen in stuks	Recreatie-units in stuks	Inhoud in m3	Aardgasverbruik [m3/m2]	Totaal aardgas [m3]	Aantal woningen				Verbruik [m3]
										Tussenwoning	Hoekwoning	2-onder-1-kap	Vrijstaand	
KKN	1	1.317			8		3.860			6	2			9660
KKN	2	1.317			8		3.860			6	2			9660
KKN	3	1.317			8		3.860			6	2			9660
KKN	4	1.317			4		3.860			2	2			5100
KKN	5	1.317			4		3.860			2	2			5100
KKN	6	1.317			4		3.860			2	2			5100
KKN	7	1.268			9		4.121			4	3	2		11950
KKN	8	75	75				225	12	900					
KKN	9	150	75		1		450	12	900				1	2310
KKN	12	55			1		175						1	2310
KKN	14	625	625				1.875	12	7500					
KKN	16	237		237			948	37,4	8863,8					
KKN	19	30	30				150	12	360					
KKN	21	1.036	647		1		4.144	12	7764				1	2310
KKN	26	1.500	1.500				5.250	12	18000					
KKN	F1-F10	550				10	1.650						10	23100
KKN	F	30				1	75						1	2310
Subtotaal KKN			**2.952**	**237**	**48**	**11**	**42.223**		**44287,8**				**KKN**	**88570**
ZP	1				1		1.350						1	2310
ZP	2				1		1.350						1	2310
ZP	3				1		1.350						1	2310
ZP	4				1		1.350						1	2310
ZP	5				1		1.350						1	2310
ZP	6				1		1.350						1	2310
ZP	7A				1		1.250					1		1580
ZP	7B				1		1.250					1		1580
Subtotaal ZP			**0**	**0**	**8**	**0**	**10.600**						**ZP**	**17020**

Bijlage 4: Berekeningsresultaat AERIUS

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U dient dit document te gebruiken ter onderbouwing van een vergunningaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming.

De resultaten geven de stikstofeffecten van deze activiteit weer voor Natura 2000-gebieden. AERIUS Calculator maakt enkel voor de PAS-gebieden inzichtelijk welke stikstofgevoelige habitattypen er voor komen en op welke hiervan een effect is. Op basis hiervan is aangegeven voor hoeveel hectares ontwikkelingsruimte benodigd is.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofoxide (NOx), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator.

Berekening Plansituatie Buitenplaats Arnhem

- Kenmerken
- Emissie
- Depositie natuurgebieden
- Depositie habitattypen

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl en pas.natura2000.nl.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Buitenplaats Koningsweg	Koningsweg, 6816 TD Arnhem

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
Plan Buitenplaats Arnhem	Rd38RUT3mi2n

Datum berekening	Rekenjaar
17 juli 2017, 15:23	2017

Totale emissie

	Situatie 1
NOx	111,71 kg/j
NH3	2,40 kg/j

Depositie

Hectare met hoogste project-bijdrage (mol/ha/j)

Natuurgebied	Provincie
-	-

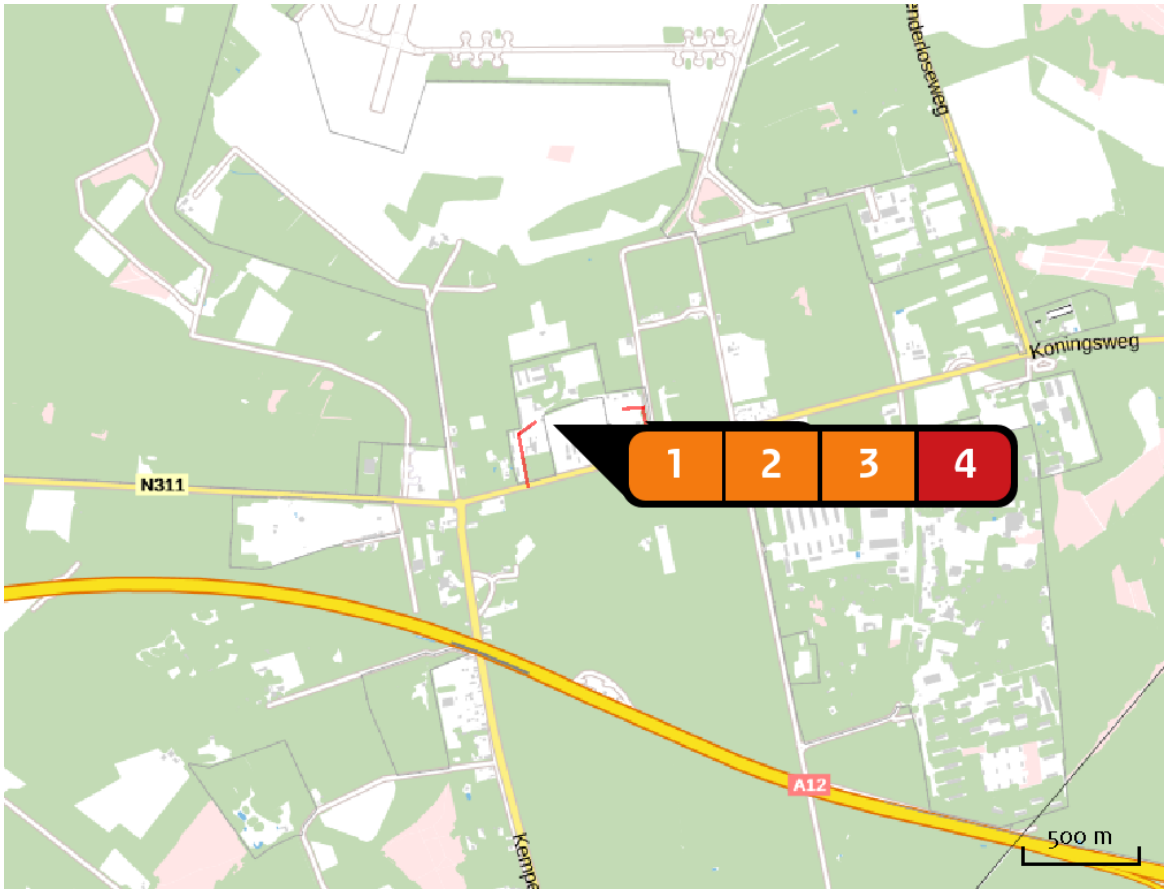
Situatie 1
-

Toelichting

Plan Buitenplaats Arnhem

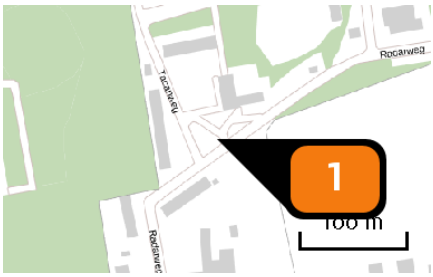
Locatie

Plansituatie Buitenplaats Arnhem

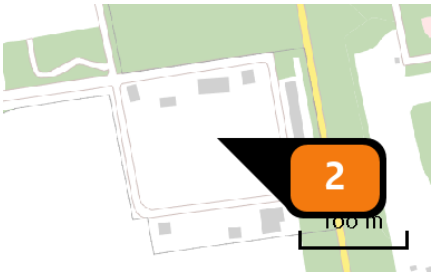

Emissie (per bron)

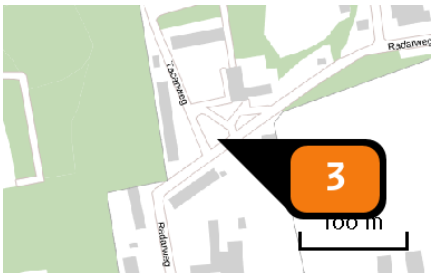
Plansituatie Buitenplaats Arnhem

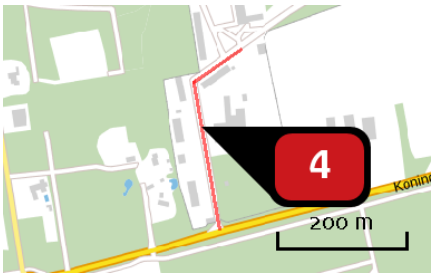
Naam	Woningen Kamp Koningsweg Noord
Locatie (X,Y)	188494, 449752
Uitstoothoogte	1,0 m
Warmteinhoud	0,000 MW
Temporele variatie	Continue emissie
NOx	46,60 kg/j

Naam	Woningen Zeven Provinciën
Locatie (X,Y)	188895, 449799
Uitstoothoogte	1,0 m
Warmteinhoud	0,000 MW
Temporele variatie	Continue emissie
NOx	9,00 kg/j

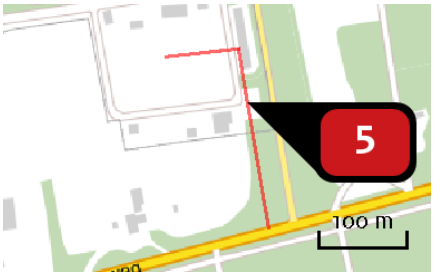

Naam	Kantoren/creatief/horeca
Locatie (X,Y)	188486, 449744
Uitstoothoogte	11,0 m
Warmteinhoud	0,014 MW
Temporele variatie	Standaard profiel industrie
NOx	23,30 kg/j

Naam	Verkeer Kamp Koningsweg Noord
Locatie (X,Y)	188443, 449622
Uitstoothoogte	2,5 m
Warmteinhoud	0,000 MW
NOx	30,77 kg/j
NH3	2,22 kg/j

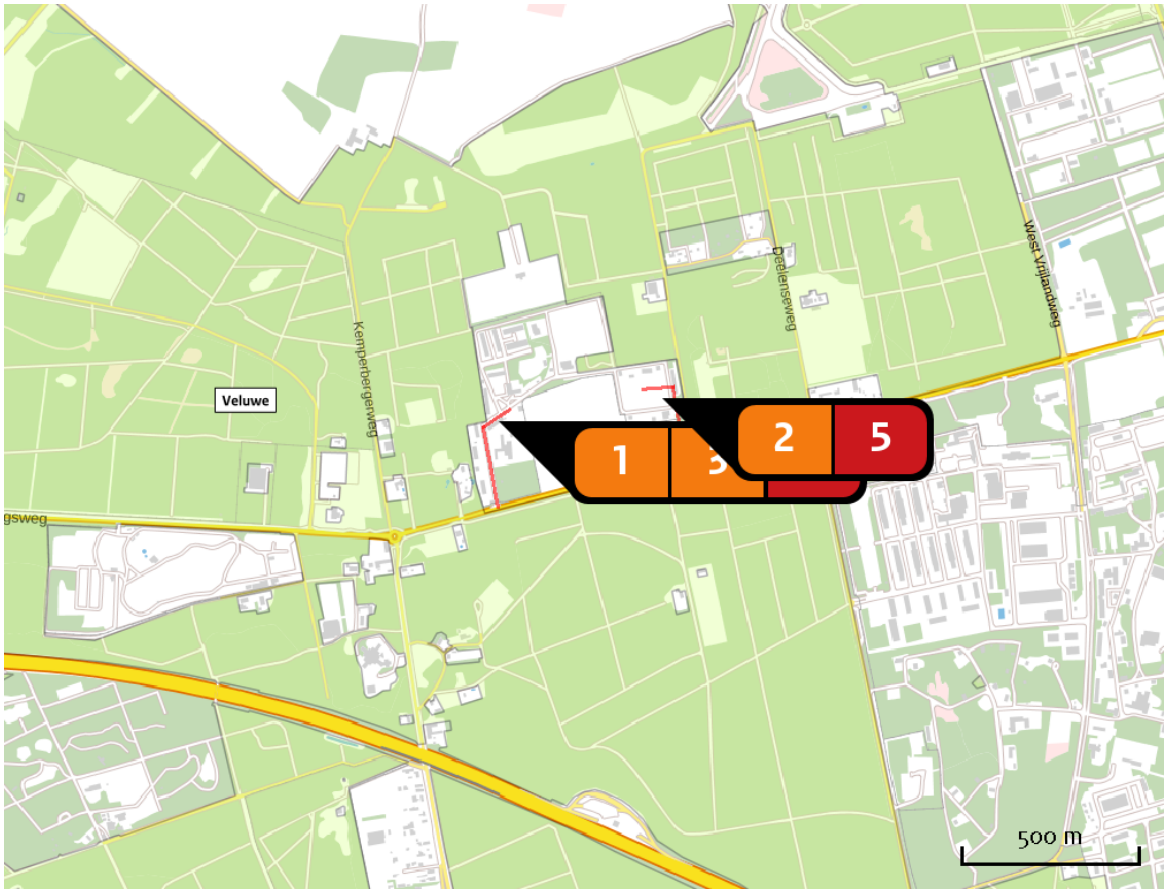
Soort	Voertuig	Aantal voertuigen (/dag)	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	752,0	NOx	24,49 kg/j
			NH3	2,20 kg/j
Standaard	Middelzwaar vrachtverkeer	15,0	NOx	6,28 kg/j
			NH3	< 1 kg/j

Naam	Verkeer Zeven Provinciën
Locatie (X,Y)	188976, 449746
Uitstoothoogte	2,5 m
Warmteinhoud	0,000 MW
NOx	2,04 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen (/dag)	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	69,0	NOx	2,04 kg/j
			NH3	< 1 kg/j

Depositie natuur-gebieden

Hoogste projectbijdrage

Hoogste projectbijdrage per natuurgebied

Habitatrichtlijn

Vogelrichtlijn

Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS	versie 2016_20170324_a9b5d9a5ef
Database	versie 2016_20170301_feb336c45f

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2015-handboek-0

Raadsvoorstel:
Vaststellen bestemmingsplan 'Buitenplaats Koningsweg'en het beeldkwaliteitsplan 'Buitenplaats Koningsweg'

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	29 januari 2018
Zaaknummer:	211767
Portefeuillehouder:	G. Ritsema

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 24 januari 2018

Het dagelijks bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering. Het db heeft hierbij overwogen dat:

- Het plan er voor zorgt dat de (Rijks)monumentale status van de enclaves 'Zeven Provinciën' en 'Kamp Koningsweg Noord' behouden blijft en het landgoedkarakter van vroeger op onderdelen hersteld wordt.
- Het terrein wordt afgestoten door Defensie en daardoor ontstaat de noodzaak voor herbestemming/herontwikkeling.
- De reacties van het Groenforum en de Dorpsraad Schaarsbergen positief zijn.
- Er geen zienswijzen op het ontwerp zijn ingediend, ook geen bezwaren van andere overheden op grond van de B.r.o.
- Er geen andere kanttekeningen of financiële risico's aan het voorstel verbonden zijn.
- Er tegelijkertijd een beeldkwaliteitsplan is opgesteld.

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

H.E. de Vroome

18M04

Motie Statiegeldalliantie

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 29 januari 2018, ter bespreking van het onderwerp 'Moties vreemd aan de agenda'

Constaterende dat:

- Zwerfafval een hardnekkig probleem is en dit een bedreiging vormt voor het milieu, dieren en mensen, niet alleen in Arnhem, maar landelijk en zelfs wereldwijd.
- Op 31 augustus 2017 de toenmalige staatssecretaris het rapport 'Kosten en effecten van statiegeld op kleine flesjes en blikjes' aan de Tweede Kamer stuurde en dat dit rapport duidelijk maakt dat statiegeld een effectieve en grote bijdrage levert aan de bestrijding van de 'plastic soep' en zwerfafval.
- Op 25 november 2017 een Statiegeldalliantie (statiegeldalliantie.org) is gestart, waarin organisaties uit Nederland en België de handen ineenslaan voor uitbreiding van statiegeld. Het gaat om consumenten- en milieuorganisaties, vakbonden, bedrijven en burgerinitiatieven. Door zich aan te sluiten bij de alliantie vragen zij hun regeringen om statiegeld op alle PET-flessen en blikjes in te voeren.
- De Tweede Kamer in maart 2018 het rapport 'Kosten en effecten van statiegeld op kleine flesjes en blikjes' behandelt in het Algemeen Overleg Circulaire Economie (zie: Commissievergadering Circulaire Economie).

Overwegende dat:

- Landen als Duitsland, Noorwegen en Denemarken al een statiegeldsysteem hebben voor kleine flessen en blikjes, met als gevolg dat het aandeel van flesjes en blikjes in het zwerfafval sterk is verminderd.
- Meer recycling van PET en blik de grote ambities op het gebied van de circulaire economie beter mogelijk maken en door efficiënt gebruik van grondstoffen minder CO_2 wordt uitgestoten en minder afval wordt verbrand.
- De gemeente Arnhem zich kan aansluiten bij de Statiegeldalliantie en daarmee een belangrijk signaal geeft aan de Tweede Kamer.

Verzoekt het college:

De gemeente Arnhem aan te sluiten bij de Statiegeldalliantie en in gesprek te gaan met de Provincie Gelderland om waar mogelijk gezamenlijk op te trekken als het gaat om recyclen, bij voorbeeld bij het stimuleren van onderzoek.

En gaat over tot de orde van de dag.

D66	Arnhem Centraal	Partij voor de Dieren	ChristenUnie
Yvonne v Hamersveld	Lea Manders	Leo de Groot	Tjeerd Broersma

SP	CDA
Abdurrahman Cetintas	Henk Montfrooy

AANGENOMEN

18 M05

SP PvdA Arnhem Centraal Partij voor de Dieren Verenigd Arnhem

GROENLINKS Arnhemse Ouderen Partij ChristenUnie Arnhem

Permanente dag- en nachtopvang daklozen in Arnhem

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 29 januari 2018,

Constaterende dat:

- Arnhem graag haar humanitaire gezicht laat zien, denk bijvoorbeeld aan de discussie over de Bed-, bad- en broodregeling;
- De discussie over de opvang van de dak- en thuislozen in Arnhem met grote regelmaat gevoerd wordt, maar slechts met kleine stappen verbeteringen oplevert;
- De beschikbare opvang voor een belangrijk deel afhankelijk is van de inzet van vrijwilligers;
- De beschikbare capaciteit in de opvang niet toereikend is;
- Er jongeren en volwassenen op dezelfde opvang overnachten en dit in strijd is met eerder bepaald, gemeentelijk beleid;
- Opvang in de binnenstad beperkt is en daardoor eventueel ongemak zich op één plek verzamelt.

Overwegende dat:

- De beschikbare opvangcapaciteit voor dak- en thuislozen te beperkt is;
- Opvang van dak- en thuislozen niet afhankelijk moet zijn van een winterprotocol;
- Opvang ook buiten de binnenstad, te denken aan bijvoorbeeld Presikhaaf, de druk op de binnenstad beter verdeeld;
- Er veel kennis beschikbaar is binnen de eigen organisatie en bij de samenwerkende partners (bijvoorbeeld de Zwerftafel);
- De opvang (op de locaties zelf) meer professioneel ondersteund moet worden.

Draagt het college op:

1. Een onderzoek te verrichten naar de ~~mogelijkheden voor een~~ werking van de permanente dag- en nachtopvang voor alle (ggz) daklozen in Arnhem, waarbij alle partners betrokken worden en belanghebbenden gehoord;

2. In dat onderzoek ook de vraag te beantwoorden of er behoefte is aan een locatie buiten het centrum;

3. De kosten voor een dergelijke opvang inzichtelijk te maken;

4. De bevindingen in maart 2018 per raadskamerbrief met de raad te delen;

5. Vooruitlopend op de uitkomsten van het onderzoek het winterprotocol open te breken en bij vijf graden boven nul (of een gevoelstemperatuur van nul graden) al in werking te zetten. ~~totdat het~~ ~~boven~~ ~~onderzoek~~ ~~raad~~ ~~wordt~~ ~~besproken~~ is afgerond.

En gaat over tot de orde van de dag.

AANGENOMEN

SP Arnhem, Paul Kusters

Arnhem Centraal, Lea Manders

GroenLinks, Ria Peters

PvdA, Ria de Vries

PvdD, Leo de Groot

Verenigd Arnhem, Kursat Bal

Arnhemse Ouderen Partij, Ton van Beers

ChristenUnie, Daniël Becker

AANGENOMEN

Voor 37

Tegen 0

Motie "Permanente dag- en nachtopvang daklozen in Arnhem" (18M05)

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

Beste Raadsleden,

Vandaag worden er drie moties behandeld met betrekking tot sekswerk.
Toen ik deze moties las, raakte ik ontroerd. Ik wil u aanbevelen alle drie de moties te steunen. Als u vandaag uw goedkeuring geeft, hebben morgen al een aantal sekswerkers verminderd risico op geweld. Samen met de extra werkplekken die gerealiseerd kunnen worden in samenwerking met Non Nobis is er op korte termijn voor een grote groep sekswerkers veiligheid geboden. En ook aan specifieke hulpvragen van de sekswerkers die willen deelnemen aan Next Step is gedacht. Deze moties tezamen vormen een fantastisch trio.

Buiten deze sekswerkers is er een andere grote groep sekswerkers waar ik mij zorgen over maak. Dit zijn de vrouwen, mannen en transgenders die thuis ontvangen of aan zelfstandig escort doen.
De gemeente Arnhem wil ondernemers graag faciliteren. Het is daarom toegestaan een beroep aan huis uit te oefenen. Het gaat om beroepen met een dienstverlenend karakter, zoals bijvoorbeeld (para)medische en therapeutische beroepen maar sekswerk vormt daarop een uitzondering, een sekswerker mag haar/zijn beroep niet vanuit huis uitoefenen. In de APV staat dat thuiswerkende sekswerkers niet vergunningplichtig zijn, desondanks worden zelfstandige sekswerkers bij bestuursrechtelijke controles dwangsommen opgelegd en de woningbouwvereniging wordt op de hoogte gesteld. Volgens het onderzoek *Prostitutie in beeld gebracht* heeft dit al meermaals geleid tot het opzeggen van het huurcontract. Het gevolg van deze maatregel is ook dat sekswerkers die te maken krijgen met geweld, minder gauw naar de politie stappen uit angst dakloos te raken. Criminelen weten dit maar al te goed. Het maakt deze groep extra kwetsbaar voor overvallen en afpersing.
Er zullen altijd zzp-ers zijn die vanuit huis willen werken omdat zij zo hun tijd het meest efficiënt kunnen indelen naast hun andere werkzaamheden. Mijn advies is om ook sekswerkers de keuze te geven voor de mogelijkheid hun beroep vanuit huis uit te oefenen net als andere zzp'ers. Dit zal voor deze vrouwen, mannen en transgenders een veiliger werkklimaat scheppen.
Ik vraag u om hier over na te denken.

Met vriendelijke groet,
Mischa

namens Wild Thing

Geachte Raadleden van de Gemeente Arnhem,

Het bestuur van PROUD, de belangenvereniging voor sekswerkers in Nederland vraagt uw aandacht voor het volgende; vanavond zult u stemmen over drie moties die de veiligheid van sekswerkers binnen uw gemeente grenzen aangaan.

De betreffende moties zijn;
4.3 Motie "Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers" van de fracties SP en D66
4.4 Motie "Veiligheid voor vrouwen die tippelen" van de fractie PvdA
4.10 Motie van de fractie ChristenUnie
PROUD gelooft dat het aannemen van deze moties een aanzienlijke stap vooruit is voor de veiligheid als mede de kwaliteit van leven voor onze collega's in Arnhem. **Wij vragen u nadrukkelijk alle drie de moties aan te nemen.**

Dat gezegd hebbende willen wij graag toevoegen dat specifiek het gelijkwaardig betrekken van sekswerkers bij het maken van sekswerkbeleid leidt tot zínvol sekswerkbeleid. En ook dat kwetsbare sekswerkers allereerst geholpen zijn bij een veilige werkplek, voor hen is toegang tot een tippelzone immers van levensbelang.

Voor meer informatie over beleid en sekswerk nodigt PROUD u van harte uit om verder kennis te komen maken. Zeker wanneer u deze drie moties aanneemt zien we ruimte voor verdere verbetering waar we graag met u over in gesprek gaan.

Wij vertrouwen op een positieve stemming en een goede samenwerking in de toekomst.

Hartelijke groet,
Yvette Luhrs
Voorzitter PROUD

PROUD
Enge Kerksteeg 3
1012 GV Amsterdam
info@wijzijnproud.nl
www.wijzijnproud.nl

18 M 06

SP D66

Motie vreemd: Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers ter bespreking van het onderwerp "Moties vreemd aan de agenda"

SP D66

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen d.d. 29 januari 2018,

Kennis genomen hebbende van het rapport 'Prostitutie in beeld',

En van mening zijnde dat,

Ook sekswerkers recht hebben op veilige, gezonde, fatsoenlijke en comfortabele werkplekken waar zij zonder tussenkomst van exploitanten (pooiers) in vrijheid hun beroep kunnen uitoefenen.

~~Constaterende dat~~,

(~~Zonder ingrijpen van de gemeentelijke overheid dit geen werkelijkheid kan worden~~,

~~de stichting Non Nobis zich heeft gemeld om dit mede mogelijk te maken~~.)

Draagt het college op,

zich in te zetten voor het bereiken van bovenstaand doel, in samenspraak met (een vertegenwoordiging van) sekswerkers, en andere voor het bereiken van het bovengestelde doel relevante partijen, ~~voorbereidingen te treffen, voor de realisatie van~~ bovenstaand doel, de gemeenteraad voor 1 juli 2018 over de voortgang op de hoogte te houden.

En gaat over tot de orde van de dag.

onderzoek te doen naar wat nodig is voor realisatie van *

SP D66

Jurgen Elfrink Suzanne Kemperman

Kemperman

AANGENOMEN

Voor 20

Tegen 17

Motie "Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers" (18M06)

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	3
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	0	2
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	0	2
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal **37**

18M07

PvdA

Motie 'Veiligheid voor vrouwen die tippelen'

De gemeenteraad op 29 januari 2018 bijeen ter bespreking van het onderwerp 'Moties vreemd aan de orde'

Constaterende dat:

- De gemeenteraad het rapport 'prostitutie in beeld' heeft besproken in de gemeenteraad;
- In het rapport onder andere duidelijk wordt dat er een aantal vrouwen buiten de Zorgzone tippelen;
- Dit voor deze vrouwen een veiligheidsrisico met zich meebrengt.

Overwegende dat:

- Voor de Zorgzone geen nieuwe pasjes worden verstrekt aan vrouwen omdat er een uitsterfconstructie geldt;
- Er in principe geen nieuwe vrouwen worden toegelaten tot de tippelzone;
- Het duidelijk is dat voor de veiligheid van een aantal vrouwen toegang tot de Zorgzone van belang is;
- Het toekomstige prostitutiebeleid in Arnhem verder wordt besproken als ook het landelijke onderzoek gereed is.

Verzoekt het college:

- Met zorg- en veiligheidspartners af te stemmen voor welke vrouwen die nu buiten de Zorgzone tippelen een veiligheidsrisico geldt;
- Deze vrouwen bij uit zondering een pasje te verstrekken voor de Zorgzone.

En gaat over tot de orde van de dag.

Martien Louwers

PvdA

Beste Raadsleden,

Vandaag worden er drie moties behandeld met betrekking tot sekswerk.
Toen ik deze moties las, raakte ik ontroerd. Ik wil u aanbevelen alle drie de moties te steunen. Als u vandaag uw goedkeuring geeft, hebben morgen al een aantal sekswerkers verminderd risico op geweld. Samen met de extra werkplekken die gerealiseerd kunnen worden in samenwerking met Non Nobis is er op korte termijn voor een grote groep sekswerkers veiligheid geboden. En ook aan specifieke hulpvragen van de sekswerkers die willen deelnemen aan Next Step is gedacht. Deze moties tezamen vormen een fantastisch trio.

Buiten deze sekswerkers is er een andere grote groep sekswerkers waar ik mij zorgen over maak. Dit zijn de vrouwen, mannen en transgenders die thuis ontvangen of aan zelfstandig escort doen.
De gemeente Arnhem wil ondernemers graag faciliteren. Het is daarom toegestaan een beroep aan huis uit te oefenen. Het gaat om beroepen met een dienstverlenend karakter, zoals bijvoorbeeld (para)medische en therapeutische beroepen maar sekswerk vormt daarop een uitzondering, een sekswerker mag haar/zijn beroep niet vanuit huis uitoefenen. In de APV staat dat thuiswerkende sekswerkers niet vergunningplichtig zijn, desondanks worden zelfstandige sekswerkers bij bestuursrechtelijke controles dwangsommen opgelegd en de woningbouwvereniging wordt op de hoogte gesteld. Volgens het onderzoek *Prostitutie in beeld gebracht* heeft dit al meermaals geleid tot het opzeggen van het huurcontract. Het gevolg van deze maatregel is ook dat sekswerkers die te maken krijgen met geweld, minder gauw naar de politie stappen uit angst dakloos te raken. Criminelen weten dit maar al te goed. Het maakt deze groep extra kwetsbaar voor overvallen en afpersing.
Er zullen altijd zzp-ers zijn die vanuit huis willen werken omdat zij zo hun tijd het meest efficiënt kunnen indelen naast hun andere werkzaamheden. Mijn advies is om ook sekswerkers de keuze te geven voor de mogelijkheid hun beroep vanuit huis uit te oefenen net als andere zzp'ers. Dit zal voor deze vrouwen, mannen en transgenders een veiliger werkklimaat scheppen.
Ik vraag u om hier over na te denken.

Met vriendelijke groet,
Mischa

namens Wild Thing

Geachte Raadleden van de Gemeente Arnhem,

Het bestuur van PROUD, de belangenvereniging voor sekswerkers in Nederland vraagt uw aandacht voor het volgende; vanavond zult u stemmen over drie moties die de veiligheid van sekswerkers binnen uw gemeente grenzen aangaan.

De betreffende moties zijn;
4.3 Motie "Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers" van de fracties SP en D66
4.4 Motie "Veiligheid voor vrouwen die tippelen" van de fractie PvdA
4.10 Motie van de fractie ChristenUnie
PROUD gelooft dat het aannemen van deze moties een aanzienlijke stap vooruit is voor de veiligheid als mede de kwaliteit van leven voor onze collega's in Arnhem. **Wij vragen u nadrukkelijk alle drie de moties aan te nemen.**

Dat gezegd hebbende willen wij graag toevoegen dat specifiek het gelijkwaardig betrekken van sekswerkers bij het maken van sekswerkbeleid leidt tot zínvol sekswerkbeleid. En ook dat kwetsbare sekswerkers allereerst geholpen zijn bij een veilige werkplek, voor hen is toegang tot een tippelzone immers van levensbelang.

Voor meer informatie over beleid en sekswerk nodigt PROUD u van harte uit om verder kennis te komen maken. Zeker wanneer u deze drie moties aanneemt zien we ruimte voor verdere verbetering waar we graag met u over in gesprek gaan.

Wij vertrouwen op een positieve stemming en een goede samenwerking in de toekomst.

Hartelijke groet,
Yvette Luhrs
Voorzitter PROUD

PROUD
Enge Kerksteeg 3
1012 GV Amsterdam
info@wijzijnproud.nl
www.wijzijnproud.nl

18M08

Motie Arnhem op de kaart – voortvarend verder met citymarketing

De gemeenteraad bijeen op 29 januari 2018 ter bespreking van het onderwerp 'moties vreemd aan de orde'

Overwegende dat:

- De gemeenteraad op verschillende momenten heeft aangeven het belangrijk te vinden dat citymarketing op een strategische manier wordt ingezet om Arnhem op de kaart te zetten;
- Het college hiermee aan de slag is gegaan;
- Op 8 november 2017 een bijeenkomst plaatsvond over citymarketing waar zo'n 300 betrokken Arnhemmers aanwezig waren;
- Er veel enthousiasme is bij Arnhemse ondernemers, de toeristische sector en de creatieve sector om het verhaal van Arnhem op een positieve manier te vertellen;
- Het van belang is om het momentum vast te houden;
- Groen, creatief en ondernemend onderwerpen zijn die logisch zijn in het verhaal van Arnhem;
- In januari een externe kwartiermaker is gestart om aan de slag te gaan met een business plan voor de nog op te richten city marketing organisatie;
- Een publiek- private samenwerking op dit onderwerp van belang is voor de betrokkenheid van alle partijen;
- De kwartiermaker dit gaat verkennen met partners in de stad;
- De kwartiermaker met een startbudget voortvarend aan de slag kan.

Verzoekt het college:

- Een startbudget van €85.000,- beschikbaar te stellen om voortvarend met de business case en inrichting van de marketing organisatie aan de slag te gaan;
- Deze kosten te dekken uit de BR Sociaal Economisch Fonds;
- Voor de zomer van 2018 aan de raad inzichtelijk te maken wat de structurele kosten zijn voor de city marketing organisatie en een voorstel voor dekking daarvan.

En gaat over tot de orde van de dag.

Martien Louwers	Sabine Andeweg	Leendert Combée
PvdA	D66	VVD

18M09

PvdA

MOTIE

Bij een sociaal krediet hoort een sociale rente

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op maandag 29 januari 2018, ter bespreking van het onderwerp "Moties vreemd aan de orde",
Constaterende dat:

- De gemeente Arnhem de bijzondere bijstand kent voor kosten die mensen in bijzondere situaties niet kunnen betalen;
- Er daarnaast kredieten kunnen worden verstrekt die zijn bedoeld voor mensen die bij een commerciële bank geen lening meer kunnen afsluiten, bijvoorbeeld omdat ze al schulden en een BKR-registratie hebben;
- Mensen kunnen aankloppen bij de kredietbank als ze geld nodig hebben voor onvoorziene uitgaven, om andere schulden af te lossen of omdat ze geen aanspraak kunnen maken op de bijzondere bijstand.

Overwegende dat:

- Per 1 januari 2018 de Sociale Bank Centraal Gelderland is overgenomen door de Kredietbank Nederland;
- De overnamepartij in beginsel de hoogte van de rente bepaalt (marktrente minus 2%);
- In overleg met de gemeente Arnhem kan hiervan worden afgeweken;
- De kredietbank voor Arnhem rentes hanteerde van 9% en 13%;
- Er gemeenten zijn die hun tarieven hebben verlaagd van 12% naar 2,3 %;
- De gemeente Rozendaal en Renkum er niet voor hebben gekozen om mee te gaan naar de Kredietbank Nederland, maar om zich aan te sluiten bij de Stadsbank Apeldoorn voor het lage tarief;
- Bij een sociaal krediet een sociale rente hoort.

Verzoekt het college:

- De tarieven van de kredietbank te verlagen naar 2,3% voor leningen aan mensen met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum;
- Hierover afspraken te maken met de Kredietbank Nederland waarbij de gemeente Arnhem is aangesloten;
- De meerkosten hiervoor te dekken uit de algemene middelen.

En gaat over tot de orde van de dag.

PvdA

Martien Louwers

Ria de Vries

18M10

VVD Arnhem

Motie "Gelijk speelveld voor Arnhemse horeca"

De raad, bijeen op 29 januari 2018 bij de behandeling van "moties vreemd aan de agenda".

Overwegende dat:

- In de horecavisie de positie van de gemeente als financier en/of ontwikkelaar en eigenaar van panden waarin een horecafunctie (mogelijk) is, niet is beschreven;
- Bij de behandeling en vaststelling van de horecavisie is afgesproken dat als de gemeente een lening verstrekt aan horeca-exploitaties die gelieerd zijn aan culturele voorzieningen, al dan niet in gemeentelijke panden, deze lening marktconform is;
- Deze afspraak is gemaakt om (gevoelens van) oneerlijke concurrentie met horeca-ondernemers te voorkomen;
- Nu blijkt (uit de raadsbrief en beantwoording van mondelinge vragen) dat de gemeente voornemens is om ten behoeve van de horecafunctie in Focus Filmtheater Arnhem een lening te verstrekken van EUR 310.000,- met een aflossingstermijn van 10 jaar en een rente van 1,5%;
- Deze leningsvoorwaarden absoluut niet marktconform zijn, aangezien horeca-ondernemers worden geconfronteerd met een rente van rond de 8% (o.a. bij BBZ-lening) en een aflossingsperiode van 5 jaar (bij apparatuur en inrichting).

Draagt het college op:

- Om de voorwaarden voor de lening aan Focus Filmtheater Arnhem, inzake de horeca aan te passen naar marktconform niveau (rente minimaal 8% en aflossing maximaal in 5 jaar).

En gaat over tot de orde van de dag.

VVD

Roeland van der Zee

18M11

GROENLINKS Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem Arnhem Centraal PvdA

motie **Kinderpardon**

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 29 januari 2018; ter bespreking van het onderwerp "Moties vreemd aan de agenda",

Constaterende dat:

- binnen de gemeente brede steun leeft om in de gemeenschap gewortelde kinderen die hier langer dan vijf jaar verblijven hier te laten blijven omdat het thuis van deze kinderen hier ligt;
- het meewerkcriterium van het Kinderpardon zo strikt wordt toegepast dat bijna geen enkel geworteld kind nog een Kinderpardon kan krijgen;

Overwegende dat:

- overwegende dat het uitzetten van deze kinderen naar landen die voor hen vreemd zijn de lokale gemeenschap kan ontwrichten en de ontwikkeling van deze kinderen geweld aandoet;

Verzoekt het college:

bij de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid te pleiten voor een oplossing voor deze groep kinderen, bijvoorbeeld door versoepeling van het meewerkcriterium van het Kinderpardon,

en gaat over tot de orde van de dag.

Cathelijne Bouwkamp	Leo de Groot	Lea Manders	Martien Louwers
GroenLinks	**PvdD**	**Arnhem Centraal**	**PvdA**

18M12

Arnhemse Ouderen Partij D66

Motie: Het goede voorbeeld.

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 29 januari 2018, bij de behandeling van het agendapunt *'Moties vreemd aan de orde'*;

Constaterende dat:

1. De 'voorbeeldige gemeente' een van de speerpunten is van het programma New Energy made in Arnhem;
2. De Rekenkamer concludeert dat op alle fronten (incl. de 'voorbeeldige gemeente') extra inzet gewenst is om de doelen te halen;
3. De raad bij vaststelling van de begroting extra budget beschikbaar heeft gesteld om de doelen van NEmiA mee te realiseren;
4. Er onderzoek loopt naar aanpassing van het stadhuis, maar in dat project niet op korte termijn concrete werkzaamheden worden verwacht;
5. Het dak van het stadhuis ruimte biedt voor 300-400 zonnepanelen, waarmee een opbrengst overeenkomstig met de totale stroombehoefte van ten minste 25 gemiddelde huishoudens kan worden opgewekt.

Overwegende dat:

1. De gemeente een belangrijke voorbeeldfunctie heeft en het stadhuis binnen het gemeentelijke vastgoed het meest aansprekende voorbeeld is;
2. De panelen op het dak van het stadhuis, voor een betere business case, eventueel kunnen worden gebruikt om energie op te wekken voor afnemers binnen het postcodegebied (de postcoderoos-regeling);
3. Bij een toekomstige aanpassing van het stadhuis de panelen, indien nodig, eenvoudig verwijderd en weer teruggeplaatst kunnen worden.

Verzoekt het College:

1. Een plan uit te werken om op zo kort mogelijke termijn zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis te realiseren;
2. De kosten van dit plan te dekken uit de extra vrijgemaakte middelen binnen het programma New Energy made in Arnhem;
3. De raad binnen 1 maand te informeren over de wijze waarop aan deze motie uitvoering wordt gegeven.

En gaat over tot de orde van de dag.

Arnhemse Ouderen Partij D66

Ton van Beers Yvonne van Hamersveld

4.10

18M13

Christen Unie

Motie vreemd aan de agenda

De gemeenteraad op 29 januari 2018 bijeen ter bespreking van het onderwerp 'Moties vreemd aan de orde'.

Constaterende dat:

- De gemeenteraad het rapport 'prostitutie in beeld' heeft besproken;
- De sekswerkers die nu nog actief zijn op de zorgzone niet geïnteresseerd blijken te zijn in het uitstapprogramma Next Step;
- Het uitstapprogramma Next Step primair gericht is op zorg en niet primair gericht is op participatie of huisvesting;
- Wanneer sekswerkers deelnemen aan het uitstapprogramma Next Step zij direct hun vergunning voor de zorgzone kwijtraken.

Overwegende dat:

- Aan basale levensbehoeften prioriteit dient te worden gegeven in de zorg aan kwetsbare sekswerkers;
- De inhoud van uitstapprogramma Next Step blijkbaar niet aansluit bij de behoeften van de sekswerkers die nu actief zijn op de zorgzone.
- Het vroegtijdig laten vervallen van de vergunning voor de zorgzone wanneer sekswerkers gaan deelnemen aan Next Step ook een drempel kan vormen voor sekswerkers om aan het uitstapprogramma deel te gaan nemen.

Verzoekt het college:

- Het zorgaanbod van Next Step aan te passen zodat psychosociale zorg ook huisvesting en participatie aangeboden wordt;
- De pasjes voor de zorgzone niet te laten vervallen zodra een sekswerker vanaf de zorgzone gaat deelnemen aan het uitstapprogramma Next Step maar te laten vervalen bij afronding van het uitstapprogramma.

En gaat over tot de orde van de dag.

Namens de ChristenUnie Arnhem, Daniël Becker

Beste Raadsleden,

Vandaag worden er drie moties behandeld met betrekking tot sekswerk.
Toen ik deze moties las, raakte ik ontroerd. Ik wil u aanbevelen alle drie de moties te steunen. Als u vandaag uw goedkeuring geeft, hebben morgen al een aantal sekswerkers verminderd risico op geweld. Samen met de extra werkplekken die gerealiseerd kunnen worden in samenwerking met Non Nobis is er op korte termijn voor een grote groep sekswerkers veiligheid geboden. En ook aan specifieke hulpvragen van de sekswerkers die willen deelnemen aan Next Step is gedacht. Deze moties tezamen vormen een fantastisch trio.

Buiten deze sekswerkers is er een andere grote groep sekswerkers waar ik mij zorgen over maak. Dit zijn de vrouwen, mannen en transgenders die thuis ontvangen of aan zelfstandig escort doen.
De gemeente Arnhem wil ondernemers graag faciliteren. Het is daarom toegestaan een beroep aan huis uit te oefenen. Het gaat om beroepen met een dienstverlenend karakter, zoals bijvoorbeeld (para)medische en therapeutische beroepen maar sekswerk vormt daarop een uitzondering, een sekswerker mag haar/zijn beroep niet vanuit huis uitoefenen. In de APV staat dat thuiswerkende sekswerkers niet vergunningplichtig zijn, desondanks worden zelfstandige sekswerkers bij bestuursrechtelijke controles dwangsommen opgelegd en de woningbouwvereniging wordt op de hoogte gesteld. Volgens het onderzoek *Prostitutie in beeld gebracht* heeft dit al meermaals geleid tot het opzeggen van het huurcontract. Het gevolg van deze maatregel is ook dat sekswerkers die te maken krijgen met geweld, minder gauw naar de politie stappen uit angst dakloos te raken. Criminelen weten dit maar al te goed. Het maakt deze groep extra kwetsbaar voor overvallen en afpersing.
Er zullen altijd zzp-ers zijn die vanuit huis willen werken omdat zij zo hun tijd het meest efficiënt kunnen indelen naast hun andere werkzaamheden. Mijn advies is om ook sekswerkers de keuze te geven voor de mogelijkheid hun beroep vanuit huis uit te oefenen net als andere zzp'ers. Dit zal voor deze vrouwen, mannen en transgenders een veiliger werkklimaat scheppen.
Ik vraag u om hier over na te denken.

Met vriendelijke groet,
Mischa

namens Wild Thing

Geachte Raadleden van de Gemeente Arnhem,

Het bestuur van PROUD, de belangenvereniging voor sekswerkers in Nederland vraagt uw aandacht voor het volgende; vanavond zult u stemmen over drie moties die de veiligheid van sekswerkers binnen uw gemeente grenzen aangaan.

De betreffende moties zijn;
4.3 Motie "Veilige, gezonde en fatsoenlijke plek voor sexwerkers" van de fracties SP en D66
4.4 Motie "Veiligheid voor vrouwen die tippelen" van de fractie PvdA
4.10 Motie van de fractie ChristenUnie
PROUD gelooft dat het aannemen van deze moties een aanzienlijke stap vooruit is voor de veiligheid als mede de kwaliteit van leven voor onze collega's in Arnhem. **Wij vragen u nadrukkelijk alle drie de moties aan te nemen.**

Dat gezegd hebbende willen wij graag toevoegen dat specifiek het gelijkwaardig betrekken van sekswerkers bij het maken van sekswerkbeleid leidt tot zínvol sekswerkbeleid. En ook dat kwetsbare sekswerkers allereerst geholpen zijn bij een veilige werkplek, voor hen is toegang tot een tippelzone immers van levensbelang.

Voor meer informatie over beleid en sekswerk nodigt PROUD u van harte uit om verder kennis te komen maken. Zeker wanneer u deze drie moties aanneemt zien we ruimte voor verdere verbetering waar we graag met u over in gesprek gaan.

Wij vertrouwen op een positieve stemming en een goede samenwerking in de toekomst.

Hartelijke groet,
Yvette Luhrs
Voorzitter PROUD

PROUD
Enge Kerksteeg 3
1012 GV Amsterdam
info@wijzijnproud.nl
www.wijzijnproud.nl

4.11

18M14

Motie: #Ieder MBO een stembureau

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op 29 januari 2018, ter behandeling van het agendapunt 'moties vreemd aan de orde',

Constaterende dat:

- de drempel bij jongeren om te gaan stemmen hoog is;
- ondanks verschillende inspanningen de afstand tussen jongeren en de politiek groot is;
- betrokkenheid van jongeren in de lokale politiek laag is;

Overwegende dat:

- de betrokkenheid van jongeren bij de lokale politiek moet worden versterkt;
- jongeren zelf goede ideeën hebben, maar niet altijd goed weten hoe zij hun stem goed kunnen laten horen;
- gemeenten een belangrijke taak hebben bij het informeren van jongeren over de lokale democratie en de werking van de lokale politiek;

Verzoekt het college om:

één of meerdere stemlokalen in te richten binnen de onderwijsinstellingen in de eigen gemeente waar jongeren kiesgerechtigd zijn;

- in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 een actieplan op te stellen om jongeren actief te betrekken bij de lokale politiek;
- dit plan zo snel mogelijk voor te leggen aan de raad

en gaat over tot de orde van de dag.

Fractie Verenigd Arnhem

Kursat Bal

CDA

Klaartje van Dillen-Koorn

Aan de gemeenteraad

Datum : 30 januari 2018
Zaaknummer : 216413
Contactpersoon : R.Wille/A.Kerver
Telefoonnummer : 026 377 4631

Onderwerp: mobiel stembureau

Geachte voorzitter en leden,

In reactie op een toezegging van de burgemeester aan uw raad in de vergadering van 4 december 2017, omtrent het inzetten van een mobiel stembureau tijdens de gemeenteraadsverkiezingen en het landelijke referendum van 21 maart 2018, delen wij u mee dat wij het voorstel, ingebracht door de fractie van D66, graag overnemen.

Alhoewel Arnhem op zich een goed dekkend netwerk van toegankelijke stemlokalen heeft, kan ook in de opvatting van het college, een 'pop-up' of mobiel stembureau positief bijdragen aan de toegankelijkheid en bereikbaarheid van stemmogelijkheden. Vooral omdat vooraf wordt gecommuniceerd waar en op welk tijdstip het mobiele stembureau zich in Arnhem bevindt. Diverse gemeenten hebben in het verleden positieve ervaringen opgedaan met een mobiel stembureau.

De exacte inzet van het mobiele stembureau wordt de komende periode uitgewerkt. Er wordt hierbij gekeken naar een goede route en geschikte stopplaatsen; bijvoorbeeld (hogere) scholen, publiekstrekkende locaties en zorglocaties. Ook de inrichting van het stembureau (volgens alle regels van de kieswet), de toegankelijkheid voor minder validen en de aantrekkelijkheid om juist bij dit bureau te stemmen zijn hierbij belangrijke randvoorwaarden en overwegingen.

Na de verkiezingen zal de inzet van het mobiele stembureau worden geëvalueerd. De eenmalige kosten worden begroot op maximaal €5000,-. Hiervoor is dekking gevonden in de budgetten van de griffie en de afdeling Bestuursondersteuning.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	614
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2018
Agendapunt	5.1
Omschrijving	Voorbereidingsbesluit Groot Rijnwijk 2018 (op 1 februari 2018 in de Staatscourant gepubliceerd)
Organisatieonderdeel	Cluster Gebiedsrealisatie en Vastgoed
Steller	Bart lagerberg
Portefeuillehouder	Ron König
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	29 januari 2018
Politieke Maandag (b)	29 januari 2018
Archief - Politieke Maandag (b)	**29 januari 2018**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 januari 2018

Zaaknummer 216382

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 januari 2018, Cluster SBR nummer: 216382;

gelet op artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro);

besluit:

1. Een voorbereidingsbesluit voor het gebied Groot Rijnwijk vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB934-0301.gml met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB934-0301;
2. In het onder 1 genoemde voorbereidingsbesluit te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen;
3. Te bepalen dat het onder 1 genoemde voorbereidingsbesluit direct in werking treedt na vaststelling ervan door de gemeenteraad en dat zo spoedig mogelijk na vaststelling ervan, het voorbereidingsbesluit bekend wordt gemaakt.
4. De door het college op basis van artikel 25, lid 2 Gemeentewet en gelet op artikel 10, lid 2 onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur opgelegde geheimhouding ten aanzien van het raadsvoorstel, het raadsbesluit en alle bijbehorende en onderliggende stukken te bekrachtigen en te besluiten als datum van de beëindiging van de geheimhouding de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit aan te houden.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Voor 37

Tegen 0

Raadsvoorstel "Voorbereidingsbesluit Groot Rijnwijk 2018"

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 216382

Onderwerp: Voorbereidingsbesluit Groot Rijnwijk 2018

Voorstel

1. Een voorbereidingsbesluit voor het gebied Groot Rijnwijk vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB934-0301.gml met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB934-0301;
2. In het onder 1 genoemde voorbereidingsbesluit te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen;
3. Te bepalen dat het onder 1 genoemde voorbereidingsbesluit direct in werking treedt na vaststelling ervan door de gemeenteraad en dat zo spoedig mogelijk na vaststelling ervan, het voorbereidingsbesluit bekend wordt gemaakt.
4. De door het college op basis van artikel 25, lid 2 Gemeentewet en gelet op artikel 10, lid 2 onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur opgelegde geheimhouding ten aanzien van het raadsvoorstel, het raadsbesluit en alle bijbehorende en onderliggende stukken te bekrachtigen en te besluiten als datum van de beëindiging van de geheimhouding de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit aan te houden.

Inleiding

Voor het gebied Groot Rijnwijk, begrensd door Westervoortsedijk, Badhuisstraat, Nieuwe Kade en Veilingstraat, heeft een ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegen. Hierin wordt het gebied, als onderdeel van het Nieuw Kadekwartier, getransformeerd van bedrijventerrein en woonwijkje naar een woongebied. In dit kader heeft de gemeente ten behoeve van de ontwikkeling van het gebied een overeenkomst met de woningbouwcorporatie Volkshuisvesting gesloten, waarin onder meer het kostenverhaal is opgenomen. Volkshuisvesting heeft het grootste gedeelte van de gronden in eigendom, behalve enkele percelen aan de Veilingstraat en de westelijke hoek van het plangebied. Deze zijn nog in eigendom van derden. Volkshuisvesting mag, als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving, zelf niet meer ontwikkelen en heeft plannen om haar gronden te verkopen aan een ontwikkelaar.

Arnhem GEMEENTE

Voor het gebied geldt momenteel geen bestemmingsplan, enkel de stedenbouwkundige bepalingen uit de bouwverordening zijn van kracht. Dit betekent dat er functioneel geen beperking bestaat. Om te voorkomen dat er ongewenste ontwikkelingen, zoals vestiging van zwaardere bedrijvigheid dan nu aanwezig, plaatsvinden, is op 20 februari 2017 een voorbereidingsbesluit te genomen. Dit voorbereidingsbesluit loopt dus op 21 februari 2018 af (het ontwerpbestemmingsplan neemt de voorbereidingsbescherming over tot en met 9 maart 2018). De intentie is dat het bestemmingsplan 'Groot Rijnwijk' op 5 maart 2018 door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Het voorbereidingsbesluit vormt een vangnet voor de situatie dat het bestemmingsplan niet wordt vastgesteld en om die reden een ander ontwerpbestemmingsplan in procedure moet worden gebracht of indien het bestemmingsplan in het vervolg wordt vernietigd. Het is van belang om een nieuw voorbereidingsbesluit te nemen om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan. Het nemen van een voorbereidingsbesluit is ook van belang om te voorkomen dat een derde partij onderdelen van de beoogde transformatie realiseert zonder dat er kostenverhaal plaatsvindt (zogenoemde freerider).

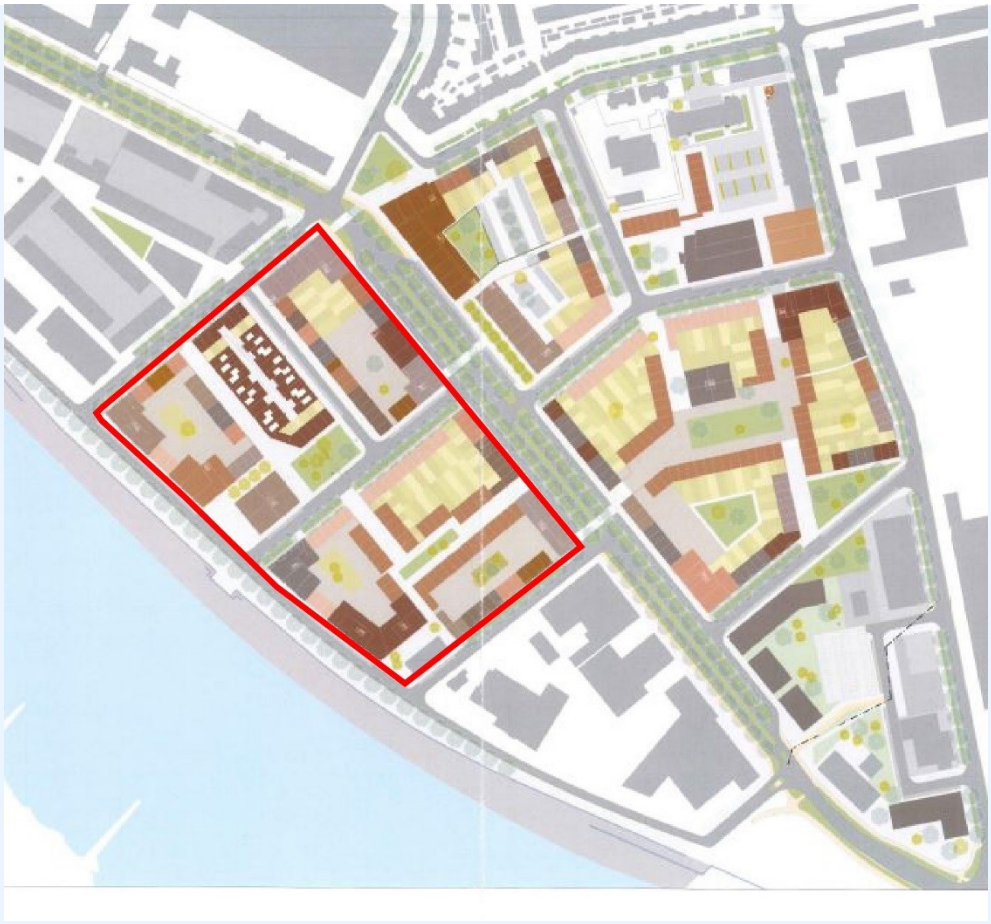
Beoogd effect

Bescherming van het plangebied tegen ongewenste ontwikkelingen voor de beoogde transformatie naar en herbouw van woningen.

Argumenten

1.1 Een voorbereidingsbesluit voorkomt dat het bestemmingsplangebied niet of minder geschikt wordt voor de verwezenlijking van de voorgenomen woningbouwplannen.

Het gebied Groot Rijnwijk maakt onderdeel uit van de transformatie van het meest westelijk gelegen deel van het industrieterrein Arnhem Noord van een verouderd bedrijventerrein naar een nieuw en onderscheidend verblijfsgebied met wonen, werken en voorzieningen, het Nieuw Kadekwartier. In het kader van deze transformatie heeft de gemeente een overeenkomst gesloten met woningbouwcorporatie Volkshuisvesting, waarin onder meer de grondexploitatie en het gemeentelijk kostenverhaal is geregeld. Onderdeel van deze overeenkomst behelsde ook het opstellen van een overkoepelend stedenbouwkundig plan voor het transformatiegebied, Arnhem Centrum Oost, stedenbouwkundig ontwerp, zie figuur 1.

Figuur 1. Stedenbouwkundig plan

Voor een aantal onderdelen van deze transformatie, het voormalige MOW-gebouw en omgeving, Fluvium Noord en Fluvium-Westervoortsedijk West zijn al bestemmingsplannen vastgesteld. De eerste twee genoemde onderdelen zijn inmiddels gerealiseerd.
Voor het resterende deel, Groot Rijnwijk, heeft een ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegen. Er geldt voor dit gebied geen bestemmingsplan meer, de oude planologische regeling, Industrieterrein, heeft sinds 1 juli 2013 haar rechtskracht verloren. Uitsluitend de stedenbouwkundige bepalingen uit de gemeentelijke Bouwverordening zijn nog van kracht (tot 1 juli 2018). Deze behelzen alleen bouwkundige bepalingen, zodat er functioneel geen beperking geldt en er op die basis dan ook geen ongewenste ontwikkelingen kunnen worden tegengehouden.
Volkshuisvesting heeft momenteel het grootste gedeelte van de gronden in eigendom. Het westelijk gedeelte van het plangebied is in eigendom van derden (zie figuur 2, rood omkaderd), evenals enkele kleine percelen aan de Veilingstraat.

Figuur 2 Plangebied + eigendom derde (in rood)

In verband met de veranderde positie van woningbouwcorporaties is het voor Volkshuisvesting niet meer toegestaan de grond voor derden te verwerven, anders dan voor sociale woningbouw. Aangezien er volgens het stedenbouwkundig plan vooral in het westelijk deel ook vrije sector woningbouw is geprojecteerd, is het voor Volkshuisvesting niet mogelijk om deze gronden te verwerven.

Het nemen van een voorbereidingsbesluit voorkomt dat:

- Ongewenste ontwikkelingen op de gronden van derden kunnen plaatsvinden, zoals de vestiging van zwaardere bedrijvigheid dan nu aanwezig, waardoor de beoogde transformatie naar een woongebied wordt gefrustreerd, alsmede het wijzigen van de huidige gebruiksmogelijkheden in het plangebied;
- Derden weliswaar woonbebouwing realiseren, al dan niet conform het stedenbouwkundig plan realiseren, op basis van de bouwverordening, maar dat deze partijen geen financiële bijdrage leveren aan de voor de realisatie noodzakelijke aanleg van infrastructurele voorzieningen. Er kan dan geen kostenverhaal plaatsvinden.

Daarnaast vormt het voorbereidingsbesluit een vangnet voor de situatie dat het reeds ter inzage gelegde ontwerpbestemmingsplan om wat voor reden dan ook niet wordt vastgesteld dan wel niet de eindstreep haalt.
In het kader van de ontwikkelingen zijn er overigens geen bezwaren tegen wanneer de derde partij zelf de herontwikkeling van haar deel van de gronden ter hand neemt, mits deze plannen niet

conflicteren met de woningbouwplannen in de rest van het plangebied en er een bijdrage aan de exploitatiekosten wordt geleverd.

4.1 *Geheimhouding is noodzakelijk om ongewenste ontwikkelingen tussen de start van de procedure en publicatie van het voorbereidingsbesluit te voorkomen.*

Om te voorkomen dat er vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit (bouw)plannen in het plangebied worden ingediend, terwijl deze niet wenselijk zijn in verband met de voorgenomen woningbouwontwikkeling en de beoogde transformatie is het noodzakelijk om de procedure onder geheimhouding af te wikkelen. De Gemeentewet biedt hiervoor de mogelijkheden.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *De beschermende werking van het voorbereidingsbesluit vervalt indien niet binnen een jaar na de vaststelling van het voorbereidingsbesluit een ontwerpbestemmingsplan ter inzage wordt gelegd.*

Een voorbereidingsbesluit heeft een looptijd van één jaar. Indien tijdens of direct aansluitend op deze termijn een ontwerpbestemmingsplan ter inzage ligt, wordt de voorbereidingsbescherming overgenomen gedurende de formele termijn van de bestemmingsplanprocedure.

2.1 *Bedrijven mogen uitsluitend het feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik voortzetten.*

De consequentie van het voorbereidingsbesluit is dat de in het plangebied aanwezige bedrijven hun feitelijk bestaande en legaal aanwezige bedrijfsvoering mogen voortzetten. Bedrijven kunnen echter geen gebruik maken van de (ruime) mogelijkheden van de Bouwverordening. Uitbreiding van de bouwkundige en functionele mogelijkheden worden bevroren.

Financiën

De kosten bestaan uit capaciteitskosten van de eigen medewerkers, welke worden gedekt uit het projectbudget.

Uitvoering

Zoals bepaald in het raadsbesluit, treedt het voorbereidingsbesluit direct na vaststelling in werking. Publicatie van het voorbereidingsbesluit in onder andere de Staatscourant vindt zo spoedig mogelijk na vaststelling plaats.

Communicatie

Na vaststelling door de raad zal het voorbereidingsbesluit worden gepubliceerd in de Staatscourant en het elektronisch gemeenteblad en ter inzage worden gelegd (Loket BWL).

Vanwege de aard en het doel van een voorbereidingsbesluit en de bij het voorbereidingsbesluit betrokken belangen van de gemeente is verdere communicatie vóór besluitvorming niet mogelijk; de raadsbehandeling en -besluitvorming zal in beslotenheid plaatsvinden. Belanghebbenden zullen na inwerkingtreding per brief op de hoogte worden gesteld van het voorbereidingsbesluit

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Analoge verbeelding gebied voorbereidingsbesluit met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB934-0301

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

-

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 216382

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 januari 2018, Cluster SBR nummer: 216382;

gelet op artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro);

besluit:

1. Een voorbereidingsbesluit voor het gebied Groot Rijnwijk vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB934-0301.gml met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB934-0301;
2. In het onder 1 genoemde voorbereidingsbesluit te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen;
3. Te bepalen dat het onder 1 genoemde voorbereidingsbesluit direct in werking treedt na vaststelling ervan door de gemeenteraad en dat zo spoedig mogelijk na vaststelling ervan, het voorbereidingsbesluit bekend wordt gemaakt.
4. De door het college op basis van artikel 25, lid 2 Gemeentewet en gelet op artikel 10, lid 2 onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur opgelegde geheimhouding ten aanzien van het raadsvoorstel, het raadsbesluit en alle bijbehorende en onderliggende stukken te bekrachtigen en te besluiten als datum van de beëindiging van de geheimhouding de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit aan te houden.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

gebied waarop het voorbereidingsbesluit van toepassing is

VOORBEREIDINGSBESLUIT GROOT RIJNWIJK 2018
NL.IMRO.0202.VBB934-0301

tekeningnummer

gewijzigd	datum
a	
b	
c	
d	
e	

formaat	getekend	gezien	datum	schaal
A4	JWe		23-01-2018	1:2500

© Nadruk verboden

cluster beleid & regie, afdeling ruimte

Eusebiusbuitensingel 53, Postbus 9029, 6800 EL ARNHEM
Tel.: 0900-1809, fax: 026-3774830, gemeente@arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	613
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2018
Agendapunt	5.2
Omschrijving	Voorbereidingsbesluit Westervoortsedijk West 2018 (op 1 februari 2018 in de Staatscourant gepubliceerd)
Organisatieonderdeel	Cluster Gebiedsrealisatie en Vastgoed
Steller	Bart Lagerberg
Portefeuillehouder	
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	29 januari 2018
Archief - Politieke Maandag (b)	**29 januari 2018**
Politieke Maandag (b)	29 januari 2018

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	29 januari 2018
Zaaknummer	216384

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 januari 2018, Cluster SBR nummer: 216384;

gelet op artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro);

besluit:

1. Een voorbereidingsbesluit voor het gebied Westervoortsedijk West vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB935-0301.gml met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB935-0301 vast te stellen;
2. Hierbij te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen;
3. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit direct in werking treedt na vaststelling ervan door de gemeenteraad en dat zo spoedig mogelijk na vaststelling ervan het voorbereidingsbesluit bekend wordt gemaakt.
4. De door het college op basis van artikel 25, lid 2 Gemeentewet en gelet op artikel 10, lid 2 onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur opgelegde geheimhouding ten aanzien van het raadsvoorstel, het raadsbesluit en alle bijbehorende en onderliggende stukken te bekrachtigen en te besluiten als datum van de beëindiging van de geheimhouding de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit aan te houden.

De griffier,

De voorzitter,

Voor 37

Tegen 0

Raadsvoorstel "Voorbereidingsbesluit Westervoortsedijk West 2018"

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	3	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Broersma		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren	1	0
de Groot		

Totaal 37

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 216384

ONDERWERP: Voorbereidingsbesluit Westervoortsedijk West 2018 (Geheim)

Voorstel

1. Een voorbereidingsbesluit voor het gebied Westervoortsedijk West vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB935-0301.gml met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB935-0301;
2. Hierbij te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen;
3. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit direct in werking treedt na vaststelling ervan door de gemeenteraad en dat zo spoedig mogelijk na vaststelling ervan, het voorbereidingsbesluit bekend wordt gemaakt.
4. De door het college op basis van artikel 25, lid 2 Gemeentewet en gelet op artikel 10, lid 2 onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur opgelegde geheimhouding ten aanzien van het raadsvoorstel, het raadsbesluit en alle bijbehorende en onderliggende stukken te bekrachtigen en te besluiten als datum van de beëindiging van de geheimhouding de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit aan te houden.

Inleiding

Op 14 juni 2017 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) uitspraak gedaan inzake het bestemmingsplan Fluvium Midden-Westervoortsedijk West (hierna: FMWW). Met de uitspraak is de woonbestemming van dit bestemmingsplan vernietigd. De reden voor de vernietiging was dat de gemeente onvoldoende had aangetoond dat de komst van de woningen geen gevolgen had voor de bedrijfsvoering van De Smitse. Sinds deze uitspraak is er hard gewerkt aan het vinden van een oplossing voor dit probleem. Daarnaast is er intensief overleg gevoerd met De Smidse.

Voor het gebied Westervoortsedijk West is op 29 mei 2017 door uw raad een voorbereidingsbesluit genomen.

Er wordt hard gewerkt aan de aanpassingen van het bestemmingsplan FMWW. Dit bestemmingsplan kan na aanpassing direct door uw raad worden vastgesteld en hoeft niet eerst als ontwerpversie ter inzage te worden gelegd. De verwachting is dat op 5 maart 2018 uw gemeenteraad het bestemmingsplan FMWW opnieuw kan vaststellen.

Arnhem GEMEENTE

Mocht dit onverhoopt niet lukken, dan ontstaat er een nieuwe situatie. Het huidige voorbereidingsbesluit loopt 30 mei 2018 af. Het risico dat zich op het bedrijventerrein ontwikkelingen voordoen die strijdig zijn met de beoogde woningbouwontwikkeling in Fluvium en de verdere transformatie van het gebied is nog niet geweken. Om deze reden is het noodzakelijk de gemeenteraad voor te stellen een nieuw voorbereidingsbesluit te nemen. Gelet op het voorgaande heeft het voorbereidingsbesluit uitsluitend betrekking op de gronden die in gebruik zijn voor bedrijvigheid.

Beoogd effect

Bescherming van het plangebied tegen ongewenste ontwikkelingen voor de beoogde transformatie en woningbouw.

Argumenten

1.1 Een voorbereidingsbesluit voorkomt dat het bestemmingsplangebied niet of minder geschikt wordt voor de verwezenlijking van de voorgenomen woningbouwplannen.

Het risico bestaat dat de in het plangebied aanwezige bedrijven hun bedrijfsvoering intensiveren dan wel uitbreiden en om die reden belemmeringen kunnen ontstaan voor de beoogde woningbouw. Deze belemmeringen kunnen ontstaan doordat de in het plangebied aanwezige bedrijven door middel van het aanvragen van omgevingsvergunningen zoveel mogelijk planologische en milieugebruiksruimte zullen claimen. Dit risico is om verschillende redenen onwenselijk. Immers, de investeringen van de gemeente in het plangebied en de directe omgeving van het gebied zullen verloren gaan. Daarnaast komt de transformatie van het plangebied en de directe omgeving in gevaar. Om deze risico's weg te nemen is het van belang dat de gemeenteraad een nieuw voorbereidingsbesluit vaststelt. Het voorbereidingsbesluit vervult hiermee de functie van een vangnet indien het bestemmingsplan niet wordt vastgesteld of bij een mogelijke vernietiging van het bestemmingsplan FMWW. Hierbij is het noodzakelijk om in het voorbereidingsbesluit (tevens) een verbod tot wijziging van het feitelijk bestaande gebruik van de aangewezen gronden of bouwwerken op te nemen. Hiermee wordt voorkomen dat het plangebied ook wat gebruik betreft niet langer of minder geschikt is voor de verwezenlijking van de voorgenomen woningbouwplannen. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de in het plangebied voorkomende bedrijven hun bestaande bedrijfsvoering kunnen voortzetten.

Het voorbereidingsbesluit loopt af op 29 mei 2018. Vanwege de aankomende verkiezingen is het noodzakelijk om nu een nieuw voorbereidingsbesluit nemen.

Er is een aanpassing van het bestemmingsplan FMWW in voorbereiding. De intentie is dat dit bestemmingsplan op 5 maart 2018 in de gemeenteraad wordt vastgesteld. Als vangnet is dus een voorbereidingsbesluit gewenst.

1.4 Geheimhouding is noodzakelijk om ongewenste ontwikkelingen tussen de start van de procedure en publicatie van het voorbereidingsbesluit te voorkomen.

Om te voorkomen dat er vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit (bouw)plannen in het plangebied worden ingediend, terwijl deze niet wenselijk zijn in verband met de voorgenomen woningbouwontwikkeling en de beoogde transformatie is het noodzakelijk om de procedure onder geheimhouding af te wikkelen. De Gemeentewet biedt hiervoor de mogelijkheden.

Kanttekeningen

1.1 Bedrijven mogen uitsluitend het feitelijk bestaande en legaal aanwezige gebruik voortzetten.
De consequentie van het voorbereidingsbesluit is dat bedrijven hun feitelijk bestaande en legaal aanwezige bedrijfsvoering mogen voortzetten. Bedrijven kunnen echter geen gebruik maken van ruimere (maar nog onbenutte) mogelijkheden van het (oude) bestemmingsplan.

1.2 De beschermende werking van het voorbereidingsbesluit vervalt indien niet binnen een jaar na de vaststelling van het voorbereidingsbesluit een ontwerpbestemmingsplan ter inzage wordt gelegd.
Een voorbereidingsbesluit heeft een looptijd van één jaar. Indien tijdens of direct aansluitend op deze termijn een ontwerpbestemmingsplan ter inzage ligt, wordt de voorbereidingsbescherming overgenomen gedurende de formele termijn van de bestemmingsplanprocedure. Uitzondering hierop is de hiervoor genoemde bevriezing van het gebruik. De voorbereidingsbescherming van het ontwerpbestemmingsplan geldt namelijk alleen voor bouwen en niet voor gebruik.

Financiën

De kosten bestaan uit capaciteitskosten van de eigen medewerkers, welke worden gedekt uit het projectbudget.

Uitvoering

Zoals bepaald in het raadsbesluit, treedt het voorbereidingsbesluit direct na vaststelling in werking.
Publicatie van het voorbereidingsbesluit in onder andere de Staatscourant vindt zo spoedig mogelijk na vaststelling plaats.

Communicatie

Na vaststelling door de raad zal het voorbereidingsbesluit worden gepubliceerd in de Staatscourant en het elektronisch gemeenteblad en ter inzage worden gelegd (Loket BWL).

Vanwege de aard en het doel van een voorbereidingsbesluit en de bij het voorbereidingsbesluit betrokken belangen van de gemeente is verdere communicatie vóór besluitvorming niet mogelijk; de raadsbehandeling en -besluitvorming zal in beslotenheid plaatsvinden.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

Analoge verbeelding gebied voorbereidingsbesluit met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB935-0301

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van	
Zaaknummer	216384

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 januari 2018, Cluster SBR nummer: 216384;

gelet op artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro);

besluit:

1. Een voorbereidingsbesluit voor het gebied Westervoortsedijk West vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.VBB935-0301.gml met bijbehorende bestanden, alsmede de daarvan afgeleide analoge verbeelding met kenmerk NL.IMRO.0202.VBB935-0301 vast te stellen;
2. Hierbij te bepalen dat het verboden is om het ten tijde van de inwerkingtreding van het voorbereidingsbesluit feitelijk en legaal aanwezige gebruik van de in het voorbereidingsbesluit begrepen gronden en/of bouwwerken te wijzigen;
3. Te bepalen dat dit voorbereidingsbesluit direct in werking treedt na vaststelling ervan door de gemeenteraad en dat zo spoedig mogelijk na vaststelling ervan het voorbereidingsbesluit bekend wordt gemaakt.
4. De door het college op basis van artikel 25, lid 2 Gemeentewet en gelet op artikel 10, lid 2 onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur opgelegde geheimhouding ten aanzien van het raadsvoorstel, het raadsbesluit en alle bijbehorende en onderliggende stukken te bekrachtigen en te besluiten als datum van de beëindiging van de geheimhouding de dag van bekendmaking van het voorbereidingsbesluit aan te houden.

De griffier, De voorzitter,

gebied waarop het voorbereidingsbesluit van toepassing is

VOORBEREIDINGSBESLUIT
WESTERVOORTSEDIJK WEST 2018
NL.IMRO.0202.VBB935-0301

tekeningnummer

gewijzigd	datum
a	
b	
c	
d	
e	

formaat	getekend	gezien	datum	schaal
A3	JWe		23-01-2018	1:2500

© Nadruk verboden

Dienst Stadsontwikkeling
sector ruimtelijke ontwikkeling en vastgoed, afdeling ruimtelijke ordening
Eusebiusbuitensingel 49, 6828 HZ ARNHEM, tel.: 026-3773333, fax: 026-3773450

GEMEENTE Arnhem